

KÖPRÜLÜ KÜT.
9
I
M. ASIM BY.

9

[illegible]

(فهرست المجلد الاول من التبيان)

اشبو سوره یه (فاتحة الکتاب) دینلدی زیرا که قرآن آنکله افتتاح وابتدا اولن...
دینلدی زیرا که اول قرآنک اصلیدر که قرآن انکله بشلندی ...
معانینک جمله سنی مشتملدر که اول حکم نظریه وا...
سعدایه ومنازل اشقیایه اطلاع اولنور وبو...
دخی دینلدی (وسورة الحمد والشکر والدعاء) و(...
(وسورة الصلوة) دخی دینلدی انک نمازده قراءتی واجب ...
دخی دینلدی * زیرا پیغمبریمز علیه السلام فاتحه هر دائه شفا...
زیرا اول بالاتفاق یدی آیتدر * بسمله یی آندن آیت عد ایدنلر (انعم...
وبعضیلر (بسمله والحمد لله رب العالمین) جمله سی بر آیتدر دیوب (انعمت علیهم) دخی ...
ویا خود اول ایکی کره نازل اولدیغیچون اکا (مثانی) دینلدی که آنک بر کره سی مکه ده نماز فر...
وبر کره سی دخی مدینه ده قبله نک کعبه یه تحویل اولدیغنده ایدی ویا خود اول نمازین ایکی رکعتنده
فرض اولدیغیچون اکا مثانی دینلدی لکن صحیحی بودر که اول مکیه اوله (بسم الله الرحمن الرحیم) معنا...
اوقورم وبشلرم اول الله تعالینک اسمیله که آنک عظمت وجلالتنه ناظرون متحیرلردر * ودنیاده کافهٔ خلـ...
رزق ونفع ایصالیله رحمت ایدیجیدر * ویوم قیامتده خاصة مؤمنلره عفو بنه مستحقلرینی عفو ایله وجنته
هر برینی ثوابه ایصال ایله رحمت ایدیجیدر * بسمله ده اختلاف ایتدیلر وبعضیلر آنی نه فاتحه دن ونه سائر
سوره لردن آیت دکلدر دیدی مصحفلرده یازلمسی سوره لر بینی فصل ایچون وتبرکا انکله ابتدا اولنسون
ایچوندر دیدیکی (امام ابو حنیفه) واتباعی اکا ذاهبلردر اول اجلدن انلرک عندنده نمازده اول جهر ایله اوقنمز
وبعضیلر دخی انی فاتحه دن وهر سوره دن آیتدر دیدیکی اکا (امام شافعی) واصحابی ذاهبلردر اول اجلدن
قراءتی جهر اولنور نمازلرده انلرک عندنده اول دخی جهر ایله اوقنور (ابن عباس) رضی الله عنهمادن مرویدر
دیمشکه برکسه کم بسمله یی ترک ایده کتاب اللهدن یوز اون درت آیتی ترک ایده (امام رازی) تفسیرنده ایدر امام
شافعی رحمه الله دیدیکه بسملهٔ شریفه سورهٔ فاتحه اولندن بر آیتدر نمازده فاتحه ایله بیله انک دخی قراءتی

واجب

واجب اولور (وامام مالک) رحمه الله (واوزاعی) دیدیکه اول سورهٔ نملدن غیریده قرآندن دکلدر نمازده
نه سر اونه جهرا اوقنمز الا قیام رمضانده قراءت اولنور * اما امام ابو حنیفه اول نمازده اوقنور دیدی لکن انک
سوره اولنده آیت ایدوکن ویا دکل ایدوکن ذکر ایتمدی (وامام احمد) بن حنبل دیدیکه اول فاتحه دن بر آیتدر
والا بوکه اول هر رکعتده سرا اوقنور مدینه وبصره قراءتی وکوفه فقهاسی دیدیلرکه اول فاتحه دن دکلدر ومکه
وکوفه قراءتی وحجاز فقهاسنک اکثری دیدیلرکه اول فاتحه دن آیت دکلدر بلکه اول (ابن المبارک) قولیدر *
ابو هریره رضی الله عنهدن مرویدرکه پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه فاتحة الکتاب یدی آیتدر اولی بسملهٔ
شریفه در ابو هریره رضی الله عنه ایدر مسجدده پیغمبریمز علیه السلام ایله ایدم بر رجل کلوب نمازه طوردی
تعوذدنصکره (الحمد لله رب العالمین) دیدی پیغمبریمز علیه السلام اکا خطاب ایدوب بیلمز میسنکه (بسم الله
الرحمن الرحیم) سورهٔ حمددن بر آیتدر اولکه انی ترک ایده اول سوره دن بر آیت ترک ایدر حال بوکه فاتحه سز نماز
اولمز فاتحه دن بر آیت ترک ایده نک نمازی باطل اولور * روایت اولندیکه معاویه رضی الله عنه مدینه یه
قدوم ایدوب ناسه بر نماز قلیو بردیکه انده قراءتی جهر اولنوردی فاتحه یی بسمله سز اوقودی نمازدن فارغ
اولیجق هر جانبندن مهاجرون وانصار اکاندا ایدوب قرآنه بشلدیغنده بسمله اوقومدک یوخسه اونوتدکمی
دیدیلر اویله اولسه اول نمازی اعاده ایدوب فاتحه یی بسمله ایله بدأ ایتدی اشبو خبر دلالت ایدرکه صحابه نک
اجماعیله بسملهٔ شریفه فاتحه دن بر آیت اوله (قال النبی علیه السلام کل امر ذی بال لم یبدأ فیه ببسم الله
فهو ابتر) پیغمبریمز علیه السلام ایدر هر امر ذی بال که بسمله ایله بدأ اولنمیه اول ابتردر حال بوکه ایماندنصکره
اعمالک اعظمی نمازدر امدی آنده فاتحه بسمله سز اوقونمقلک ایجاب ایدرکه اول نماز ابتر اوله ابتر لفظی ایسه
غایتده نقصان وخلله دلالت ایدر * امدی بو دخی انک فاتحه دن اولوب نمازده قراءتی واجب اولور ایدوکنه
... امام ابو یوسف ومحمد وحسن بن زیاد امام ابو حنیفه رحمه اللهدن روایت ایتدیلرکه قچن مصلی ه...
... ابتداسنده بسمله یی اوقوسه سوره اولارنده اوقومسی واجب اولمز لکن هر سوره اولنده
... قتال امرنی مشتمل اولدیغیچون اولنه بسمله یازلمشدر ویا اولسه ذبح
... سه (بسم الله الرحمن الرحیم) ... نیه زیرا قتال وقتل وقتنده لایق
... ضرتاری سکاه ... رنده صلوات مفروضه ده اول ایکی اسم
... یسوندر بلکه رحمت وفضل واحسان ایچون
... ب وصیت ایتدیکه موتی عندنده کفننه قویله
... رمکه الهی عبادیکه کوندردیکک کتاب کریمک عنوانی
... وز حرفدر آنده ایکی فائده بولدم بری بودرکه زبانیه دخی اون
... رمندن انلرک یاسنی کیدررایکنجی بودرکه حق تعالی کیجه وکوندزی
... بس ساعتنده بش وقت نمازی فرض ایلدی * امدی بسمله نک اون طقوز حرفی
... ن ماعدا اون طقوز ساعتده واقع اولان ذنوبه کفارت اولور (عیسی) علیه السلام بر قبره
... ب کورسه که رحمت ملکلری نوردن طبقلرله اول قبره کلدیلر عیسی علیه السلام اول حاله تعجب ایدوب
... تعالیدن کشفن دیلدی بیورلدیکه یا عیسی اول قبرک صاحبی بر عبد عاصی اولوب موتندن بری عذابده
... وفات ایتدیکنده خاتونی حامله قالوب بر ولد طوغردی حتی اول آنی بسلیوب بیوتدی ومکتبه
... یندروب معلم اکا بسمله یی تعلیم ایتدی اوله اولسه بن آندن اوتاندم انک ولدی یر یوزنده بنی ذکر ایدرکن
بر التنده بن اکا عذاب ایدم عمر رضی الله عنهه قیصر خبر کوندروب بنم باشم دائما آغررسا کن اولمزسندن
دیلرمکه بر دوا کوندره سن عمر رضی الله عنه دخی اکا بر قلنسوه کوندردی قچن اول آنی باشه کیسه آغریسی
کیدردی آنی باشندن چیقارسه آغریسی عودت ایدردی اول حاله تعجب ایدوب قلنسوه یی یوقلدی انده
بر کاغد بولدیکه اوزرینه (بسم الله الرحمن الرحیم) یازلمشدی مکر خاصیت انده ایمش بیلدی خالد بن الولید
رضی الله عنه بر مجوسی دین اسلامک حقیقتنه بر علامت استدیکه انی کوروب اسلامه کله خالد دخی نعم دیوب
بر طاس سم قاتل استدی (بسم الله الرحمن الرحیم) دیوب جمله سن ایچدی باذن الله ضرر ایتمدیک مجوسی

اسلامه كلدی پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر كمسه بسمله یازیلو بر كاغدی حق تعالینك اسمنه اجلال وتعظیم
ایچون یردن قالدرسه حق تعالی آنی صدیقلردن یازه ووالدینك عذابن تخفیف ایده اكرچه مشركلر ایسه ده
لواقح الانوارده ایدر اسم الله بر اسم جامعدر حتی بر قائل یا الله دیه نظر اولنه كه اول ندایه باعث نه حالتدر واول
حالته قنغی اسم الهی مختصدر * امدی انك اسم اللهله نداسی اول اسم الهی منابنه نائب اولور * تفسیر زاهدیده
ایدر الله جل شأنه رحمان ورحیم اسملریله تسمیه ایتمشكن ظن اولنورمیكه اهل ایمان قوللرینه رحمت ایتمیه
(حكایت) اولندیكه برسائل برباب رفیعده طوروب سؤال ایلدی اكا اندن شیء قلیل ویریلجك ایكنجی
كونده بالته ایله آنی یقمغه یوندی یا بابكی عطیه كه لایق ایت ویاخود عطیه كی بابكه لایق ایت دیدی *
امدی یاربنا بحار سبعه بحر رحمتكه نسبتله ذره دن اقلدر ومع ذلك عبادكه كوندردیكك كتاب كریم اولنه صفت
رحمتكه القا ایلدك رجامز بودر كه فضل ورحمتكدن هیچ بریمزی محروم ایتمیه سن * روایت اولنوركه ملوك
عبیدی خیل وبغالدن برشیء اشترا ایتسه لر اكثریا ملكلرینك سمه سیله اكا علامت ایدرلر كه اعدا
اكا طمع ایتمیه * امدی حق جل وعلا كانه عبادنه دیركه طاعاتكزه بنم سمه اولان بسمله یی وضع ایدك عدوكز
شیطان اكا طمع ایتمیه * روایت اولنوركه فرعون الوهیت ادعاسندن اول بر قصر یاپوب طشره كی قپوسی
اوزره اسم الله یازدردی بعده الوهیت ادعا ایدوب موسی علیه السلام اكا ارسال اولندی چون اول آنی
توحید وعبودیته دعوت ایدوب انده رشد اثرین كورمدی دیدیكه الهی انده خیر اثری كورمزم نیجه یه دك آنی
دعوت ایده یم بیوردیكه یاموسی سن انك كفرینه نظر ایدوب هلاك دیلرسن بن ایسه انك قپوسی اوزره
یازیلان اسمه نظر ایدوب اكا امهال ایدرم * امدی آنی طشره كی قپوسنه یازان كافر هلاكدن امین اولیجق
اول عمرندن آخرینه دك كین سویداء قلبنه آنی یازان مؤمنه ظنك ندر * روایت اولندیكه موسی علیه
السلام وجع بطنه مبتلا اولوب حق تعالی حضرتلرندن شفا دیلیوب دعا ایلدی مغاذه ده بر عشبه دلالت
بیوریلوب آنی استعمال ایتدیكی كی اول علت اندن زائل اولدی بعده ایكنجی كره اول ...
ایدیجك ینه اول عشبی استعمال ایتدیكنده علتی زیاده اولدی دیدیكه الهی اوّ ...
نفعلنوب صكره ایكنجی دفعه ده ... ضرر كوردم حكمتك ندر بیور ...
عشبه كیدوب اول اجلدن شفا حاصل ا ... ی اما ایكنجی كر ...
دواء حاصل اولمدی بیلمزمیسنكه دنیانك كا ...
اولندیكه زید بن حارثه رضی الله عنه مكه دن طائفه سفرد ...
اكا كل بو خرابه یه كیروب بر از وقت استراحت ایده لم دیوب ...
منافق طوروب آنی محكم باغلدی جوابنده محمدسنی سور ایسه بن آنی سومزم ...
زید یا رحمان بكا مدد ایر كوردیو حق تعالی یه یلواردی همان دم غائبدن زنهار آنی اولدرمه دیو بر ص ...
كلدی منافق آنی قیوب خرابه دن طشره ده اطرافه بقندی برشیء كورمیجك كلوب تكرار زیده قصد ا ...
بو كره اوكیدن قریب مكاندن زنهار كه آنی اولدرمه سن دیو اولكی كبی صوت مهیب كلدی منافق ینه ...
چیقوب برشیء كورمیجك كیرو زیده كلدی اوچنجی كره ده اول صوتی اولكیدن قریب مكاندن ایشیدوب
كیرو طشره یه كتدی كورسه كه برفارس النده رمحی وار همان دم اول كلان اول حرامی یی اوروب اولدردی
وخرابه یه كیروب زیدك بندنی چوزدی زید اكا سن كیمسن كه بنی اول منافقك شرندن قورتاردك دیدی اول
ایتدیكه بن جبرائیلم حق تعالی یه دعا ونداایتدكده بن یدنجی سماده ایدم عبدم زیده ایرش دیو امر الهی اولوب
منافقه بر صیحه ایتدم ایكنجی صیحه یی سماء دنیاده ایتدم اوچنجیسن اشبو خرابه عندنده ایدوب منافقی اولدردم
* معلوم اوله كه اسم الله خواص له مختصدركه سائر اسماء الهیده اول بولنمز * بری بودركه اندن الفی حذف
ایتسك لله صورتنده قالور (ولله جنود السموات والارض) قولی كبی وللهدن لامی اولایی دخی حذف ایتسك
له صورتنده قالور (له مقالید السموات والارض) كبی ولام ثانیه یی حذف ایتسك هو قالور (قل هو الله احد)
كبی واو ایسه زائده در تثنیه وجمعنده سقوطی دلالتیله كه هما هم دینور ایكنجی بودركه كلمه شهادت كیم انك
سببیله كافر كفرندن اسلامه انتقال ایدر اسم اللهدن غیری اسمله اول حاصل اولمز اویله اولسه كافر اشهد

ان لا اله الا الرحیم ... یاخود الا الملك ویاخود الا القدوس دیسه كفردن چیقوب اسلامه دخول ایتمش اولمز
مادامكه (اشهد ان لا اله الا الله) دیمیه كتب تذكیرك بعضنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسمی واردر
آنك بیكی قرآنده واخبار صحیحه ده در وبیكی توراتده وبیكی انجیلده وبیكی زبورده در دینلدیكه بیكی دخی لوح
محفوظده قالوب بشر عالمنه واصل اولمیوبدر دینلدیكه علومك كافه سی كتب ثلاثه ده توراة وانجیل وزبورده
مندرجه در وبو اوچ كتابك علومی قرآنده وقرآنك علومی فاتحه ده وفاتحه نك علومی (بسم الله الرحمن
الرحیم) ده وبسمله نك علومی بسم الله نك باسنده درج اولنمشدر * زیرا جمله علومدن مقصود عبدك رب تعالی یه
وصولیدر یا ایسه الصاق ایچوندر عبدی رب جل شأنه یه الصاق ایدركه اول كمال مقصوددر * لواقح الانوارده
ایدر علوم مهلكه دندركه كشف ایچون ویاقلوب ناسده تحصیل جاه ایچون اسماء الهیه یه مداومت ایده وناسه
تخییل ایده كه اول حالت آنك طریقه سلوكنده صدقندن اوله * امدی اول ظن كاذبدر زیرا بعضی شیء كاهی
صاحبنه بالخاصه ویریلور اول انی تقربات حقدن صانور والحال اول دواء مسهل كبیدر كه آوان استعمالده
انی اسهال ایدر استعمالی ترك ایتسه اسهالی كسیلور بی فائده اولور (الحمد لله) جمیع محامد انتیه اول كرك
عینیه ویا عرضیه در خلقك یاخود معبود الله تعالی ایچون ثابتدر انكله عبادنه حمدك كیفیتن تعلیم ایدوب كان
الحمد لله دیكز دیدی * تفسیر زاهدیده ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیمشكه حتی الله تعالی عبدنه بر نعمت ویروب
اول عبد الحمد لله دیه الله تعالی دیركه نظر ایدك اشبو عبدمه كیم بن اكا عندمده قدری اولمین شیئی ویروب اول
بكا شول كمال نقاسندن قیمتی نهایتده برشیئله مكافات ایتدی یعنی حتی حق تعالی بر عبده اشیاء معتاده دن
برشیء انعام ایده مثلا آج ایسه طیوره صوسز ایسه قاندره چپلاق ایسه كیوره واول عبد الحمد لله دیه *
معناسی اولدركه هر حمدكه حامدیندن بری آنی اتیان ایتدی ویا حامدیندن هیچ بری آنی اتیان ایتمیوب لكن
عقل حكمنجه وجودده دخول ممكن اوله آنك جمله سی الله تعالی ایچون ثابتدر اشبو حمده داخل اولور جمیع
محامدكه آنی ملائكه عرش وكرسی وسكان سموات ذكر ایلدی ودخی جمیع محامدكه انی آدم علیه السلامدن
محمد علیه السلامه كلنجه دك انبیا آنی ذكر ایلدی ودخی جمیع محامدكه انی جمیع اولیا وعلما وجمیع خلق ذكر
ایلدی ودخی جمیع محامدكه ذكر اولیسر در شول وقته دكین كه اهل جنتك آخر دعوالری (الحمد لله رب
العالمین) اولور واشبو محامدك جمیعی متناهیه در نهایتسز اولان محامد اولدركه خلق الی ابد الاباد شمدن
كروده ذكر ایدیسرلر در * امدی بو نهایتی اولمیان محامدك اقسامی عبدك (الحمد لله رب العالمین)
دیدیكی قولنده داخلدر وبوبابده بر دخی خبر قول واردركه الله تعالینك دنیاده عبدنه ویردیكی نعمتلر نهایتلودر
اما كه عبدك الحمد لله دیوب حمدی نهایتسزدر حتی كه نهایتلو ساقط اوله باقیسی ینه نهایتسز
اولور امدی حتی بر عبد بر نعمت مقابله سنده (الحمد لله) دیه انكیچون نهایتسز طاعتلر قالور اویله اولسه
انكله عبد ثواب آلوب وخیر سرمدی یه مستحق اولور تاكه اول نهایتسز طاعتك جزاسی دخی نهایتسز سعادت
اوله (الحمد لله) بر كلمه جلیله شریفه در ذكری ایچون محلن رعایت لازم تاكه آندن مقصود حاصل اوله * شیخ
سری السقطی دن حكایت اولنوركه اول بر كره الحمد لله دیدیكیچون اوتوز ییلدن برو استغفار ایدرم
دیدی شول سببدنكه بغدادده حریق واقع اولوب ناسك دكانلری یاندیغنده بنم دكانم یانمدیغن بكا خبر
ویردكلرنده الحمد لله دیمش كانه اول ناسك دكانلری یانوب بنم دكانم قالدیغنه سوندم دیمش اولور حال بوكه
دین ومروتك حقی اكا سوئمك دكلیدی * امدی بونكله ثابت اولدیكه الحمد لله كلمه سی اكرچه جلیلة القدردر
لكن انكله اولان مقاصدك حصولنه محل رعایت واجب اولور * اذكار نوویده ایدر بر كمسه یمین
ایتسه كه الله تعالی یه مجامع حمد ایله ویا اجل تحامید ایله حمد ایده یمیننده بار اولمغه طریق بودركه (الحمد لله
حمدا یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه واكر یمین ایتسه الله تعالی یه احسن ثنا ایله ایده بار اولمسنه طریق بودركه
لا احصی ثناء علیك انت كما اثنیت علی نفسك فلك الحمد كما ترضی) دیه ابو النصر التمماردن روایت ایدر آدم
علیه السلام دیدیكه یارب بنم كسب یدیمه اشتغال ایتدك بكا برشیء تعلیم ایت كه انده مجامع حمد وتسبیح
اوله بیوردیكه صباحده واخشامده اوچ كره (الحمد لله رب العالمین حمدا یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه
(رب العالمین) كه اول عالملرك مربیسی ومالكیدر * بستان العارفینده ایدر پیغمبریمز علیه السلام

دیدیکه حق تعالی اون سکز بیك عالمی یراتدی اول عالمردن دنیا یالکز بر عالمدر عمر بن الخطاب رضی
الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیمش که یرده حق تعالینك بیك آت مخلوقی واردر آنك التیوزی
بحرده ودرت یوزی یرده‌در پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدرکه حق تعالی برارض بیضاء یراتدیکه اول
اوتوز دنیا دکلودر خلقی طلودر طرفة عین دکلو زمان حق تعالی یه عصیان ایدن مخلوق واراید وکنی بیلمزلر
دیدیلرکه یارسول الله انلر آدم اولادندنمیدر دیدیکه انلر آدمك یرادلدیغن بیلمزلر دیدیلرکه یارسول الله ابلیس
انلره ایرشدیمی دیدیکه ابلیس دخی یرادلدیغن بیلمزلراندن (ویخلق مالا تعلمون) حق تعالی سزك بیلمدیککز
شیئی یرادر دیو بیوریلان قول شریفی اوقودی * خریدة العجائبده ایدر عوالمك عددنده سکز قول واردر *
اولکیسی ضحاك قولیدرکه عوالم یوز یکرمی سکزدر التمش سکزی یالن ایاق یدلنلری چبلاقدر خالق جل
شأنه‌یی بیلمزلردر والتمشی لباسلودر * وایکنجیسی سعید بن المسیب قولیدرکه الله تعالینك بیك عالمی واردر
التیوزی دریاده ودرتیوزی قره‌ده‌در * واوچنجیسی وهب قولیدرکه اول اون سکز بیك دنیانك بریدر
ودنیانك حیواناته معموری غایتده آزدر خرابنه نسبت اولنسه براولو صحراده برچادر کبیدر * دردنجیسی
ابوسعید الخدری قولیدرکه الله تعالینك قرق بیك عالمی واردر دنیا شرقدن غربه دکین اول عالملك
بریدر * بشنجیسی ابن عباس قولیدرکه اول یتمش بیکدرکه انس وجن بر عالمدر وملائکه وکروبین
بر عالم آخردر انلرك ماعداسنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز * التنجیسی مقاتل بن حیان قولیدرکه اول
سکسان بیك اولمسیدر قرق بیکی قره‌ده وقرق بیکی دخی دریاده‌در * یدنجیسی ابی بن کعب قولیدرکه اول
رؤساء متبوعین اون سکز بیك ملكدر اماکه اتباعی احصا اولنور دکلدر انلردن درت بیك بشیوز ملك
مشرقده ودرت بیك بشیوز ملك مغربده ودرت بیك بشیوز ملك جنوبده ودرت بیك بشیوز ملك
شمالده‌در وانلرك وراسنده کومش کبی بیاض برارض واردرکه عرضی کونش یوریمسیله قرق کونلك مسافه‌در
طولنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز ملائکه ایله طلودر انلرك بری دنیایه ظاهر اولسه صورتنك هولندن اهل
ارض هلاك اولیدی انلرك هر بری عالمردر منتهالری عرشدر * سکزنجیسی کعب قولیدرکه عالملرك عددلك
(ومایعلم جنود ربك الا هو) مصداقنجه الله تعالیدن غیری بیلمز * مقاتل بن سلیمان ایدر اکر بن عالمی تفسیر
ایتسم بیك جلده محتاج اولیدم که هر مجلدده یکرمی ورق اولیدی * لواقح الانوارده ایدر حق جل وعلا آدم
علیه السلامی یراتدیغی بالجقدن برمقدار آرتوب آندن نخله‌یی یراتدی واندن دخی برسمسمه دکلو آرتیجك
اندن برارض واسعه یراتدیکه اکر کرسی وسموات وارضون وجنان وماتحت الثری ایچنه قونسه بوککش
اولوردی وصحرایه براغلمش حلقه مثالنده اولیدی * امدی شیخ اکبر محیی الدین بن العربی ایدر انده‌کی
عجائبك وصفنده عقول عقلا حیراندر هر نفسده حق تعالی انده عوالم یرادرکه تسبیحدن انلره فتور کلمز الله
تعالینك عظم قدرتلری ظاهر اولوبدر محالات عقلیه‌دن اشیاء کثیره انده موجوده‌در علماء بالله اول مسرح
عیونلریدر انده جولان ایدرلر وانده بساتین وجنات ومعادن وحیوانات واردرکه قدرنی الله تعالیدن غیری
احد بیلمز ودنیاده‌کی اشیامثللی انده دخی واردر جمله‌سی حی وناطقه‌در وباقی اولوب هیچ برینه تبدل وفناء ایرمز
اول ارض اجسام طینیه بشریه‌یی قبول ایتمز اولیله اولسه عارفینك اکا دخولی ارواحله اولور اجساملده دکل
نتکیم کذا کا دخول ایدرلر هیاکلری ارض دنیاده آلیقورلر انده عجیبة النشأة بدیعة الخلقة صورتلر واردرکه
اندن بو عالم دنیایه مشرف زقاقلر باشنده طورورلر عارفیندن بریکه اکا مراد دخول ایده ابتدا هیکلندن تجرد
ایدر ومقامی حسبنجه اول ارض حله‌لرندن اکا برحله کیورورلر وآنی اول ارضه قویوب الله تعالینك
مصنوعاتنی اکا کوسترورلر ودیلدیکی مکانده استدیکی دکلو زمان آنی اکلندیررلر وحجر وشجر وسائر اشیا که اکا
اوغرر سویلمسین دیلسه سویلرلر وانده لغات مختلفه واردر اکا داخل اولنلر بالخاصیة جمیعن فهم ایدر نتکیم اول
عرضدن حاجتنی بتوره وکرو موضعه رجوعن دیلیه رفیقی ایله یورر حتی که ابتداده اول ارضه کیردیکی زقاق
باشنه وارروایتندن اول کیوریلن حله‌یی آلور وبری برلریله وداعلشوب عارف کیدر اول انده قالور وانده
مسك اذفردن برارض واردرکه اکرانی یودار اهلی شم ایتسه هلاك اولیدی وانده بومشاق قرمزی التوندن
دخی برارض واردر وانجاری وثماری وسائر اشیاسی جمله التوندندر برکسه انك یمشندن آلوب یسه انده

برمرتبه طراوت ولذت ورائحهٔ طیبه ونعومت بولورکه وصافلر آنی وصف ایده‌مز وآنك یمشنده اولان نقش
بدیع وزینت غرائب نفوس تخیل ایده‌مز وبزم عندمزده‌کی یوم واحد زمانی انلرك عندنده سنین متعدده‌در
وآنده آق کموشدن برارض دخی واردرکه اشجار وانهاری انواع ثماری واهلنك اوانی جمله کموشدندر
واکر ثمارندن برشیء تناول اولنسه شول وصفه کلمز طعم ورائحهٔ طیبه بولنور وانده کافور ابیضدن برارض دخی
واردر اندن بعض اماکن حرارتده ناردن اشددر لکن انسانی اکا کیرسه احراق ایتمز واندن بعض اماکن
معتدله‌در وبعضی بارده‌در وانده زعفراندن برارض دخی واردر اهلی انبساط وبشاشتده سائر ارضین اهلندن
زیاده‌در انلری ورود ایدنی اقبال واجلال ایدرلر وآنك مطعوماتی عجائبندندرکه آندن برشیء قوپارلسه اول
حینده کورورسنکه یرینه نظیری آنك برحینیله بترکه آنی قوپارانك اکا شعوری اولمز وبالجمله آنده نقص کورلمز
ونساسنك حسنی برمرتبه‌ده‌درکه جنتده‌کی حوریلرك حسنی اکا نسبت اولنسه نساء آدمیه‌نك حسننی حوریلر
حسننه نسبت کبی اولور وآنلرده تکلیف الهی یوقدر بلکه تعظیم حق اوزره مجبوللردر حتی آنك خلافنی
قصد ایتسه‌لر استطاعتلری اولمز وبنالرینك بعضی همتلرندن پیدا اولور وبعضی ایسه دنیاده‌کی آلاتله استادلر
دوزرود ریالری بری برینه قارشمز کوررسزکه التون دریاسی دمور دریاسنه مجاور ایکن برینك صوینه دن
اول برینه برقطره کیرمز مع ذلك حرکت وسیلانده هوادن زیاده رقیق ولطیفدر وصفاسی برمرتبه‌ده‌درکه
درابندن برشیء وارض که دریا آنك اوزره جاریدر ناظره خفی اولمز وصوینده برلذت ورائحهٔ طیبه واردرکه
هیچ برمشروبده اول بولنمز صافی نباتات کبی تناسلسز ارضندن بیتر بزم عندمزده حشرات تکونی کبی ارضندن
تکون ایلدر بوخصه جماعله نازل اولان ماءدن ولد منعقد اولمز زیرا که جماعتله مجرد شهوت ونعیم ایچوندر
واما مراکبلری راکبك ارادتی حسبنجه کاهی کبیر وکاهی صغیر اولور نتکیم بربلده‌دن بلدهٔ آخره سفر
ایتمك مراد ایتسه‌لر بر وبحردن قنغسندن اولورسه یوررلر برمرتبه سرعتله کیم اکا کوزلر ایرشمز وخلقینك
احوالی متفاوته‌در بعضنه شهوات وبعضنه ایسه تعظم جناب حق غالب اولوبدر ومدینه‌لرینك قبولری
اوزره احجار یاقوتیه‌دن عقود واردرکه اندن هر برحجر بشر یوز ذراعدن زیاده اولور وانده کونشسز نور
وظلمت واردرکه هر بری یون تعاقب ایدوب آنکله زمانی بیلورلر لکن ظلمتلری مدرکاتی کوزینه حجاب اولمدیغی
کبی وشحناء وعداوتسز بری برلرینه غزا ایدرلر نتکیم بحردن سفر ایدوب غرق اولسه‌لر اوزرلرینی صو باصدرمز
بلکه یوری یه‌رك کناره چیقارلر واول ارضك خصائصندندرکه نزول ایتمز مکرکه آنك اهلندن ویا اهل دنیادن
انده بولنانك بری وفات ایده وانده کعبه واردر اهلی آنی طواف ایدرلر کوهسزدر مکه‌ده‌کی بیت شریفدن
بیوکدر درت رکنلردر آنی طواف ایدنلره سویلرو بیلمدکلری علومی انلره افاده ایلر وانده طپراقدن دریا واردر
صو کبی جریان ایدر واول دریاده طاشلر واردر بری برلرینه منضم اولوب سفینه اولور واول دریادن سفر مراد
ایتسه‌لر اول سفینه‌یه کیروب اول دیاردن دیلدکاری بلاده کیدرلر واول ارضده مدائن النور مدینه‌لر واردر
عارفیندن اکا دخول ایتمز مکر اوله که مصطفی ومختار اوله اول اون اوچ مدینه‌در بری برینك اوزره بنا
اولنوبدر غایتده کوچکی الك اشغه‌ده بیوکی آنك اوزرنده بوترتیب اوزره آنك بیوکی الك اوستنده‌در واول
مدائنك غایتده‌کی کوچکنی یوراکب اوچ ییلده قطع ایده‌مز وآنده ملولر واردرکه لطف واحسان صاحبلریدر
انلرك برینه تالی دینور ذکر اللهی اکثاری آنی تدبیر مملکتدن آلیقویدر وبرینه دخی ذوالعرف دینور
اول ارض ملوکینك عظمیدر وسائر ملوکدن اکا چوق رسول کلور کثیر الحرکه هین ولیندر هر احدا کا واصل
اولور غضبنه هیچ شیء قائم اولمز حق تعالی برمرتبه قوت ویروبدرکه وصفه کلمز واول ارضك دریاسنك ملکنه سابح
دینورانی قصد ایدنله مجالسی ازدرواتك جانبنده برسلطان عظیم واردرکه اکا سابق دینور اکا وفد داخل
اولسه مجلسندن طوررانك قدومنه سرور اظهار ایدر اول وفد اکا سؤال ایتمزدن اول آنك جمیع حوایجن
بتورور ویرکه کراهت ایده‌رمکه سائلك وجهنده کندی مثلی مخلوق ایچون سؤال مذلتنی کوردم غیرت ایدرکه
الله تعالیدن غیری احدا ایچون تذلل ایدلمیه وانده برملك آخر واردرکه اکا قائم بامر الله دینور قلبنه الله
تعالینك عظمتی استیلا ایتمیله وافده التفات ایتمز عارفیندن نیجه‌لر آنك اول حالنه نظر ایچون انی زیارت
ایدرکورورسنکه اول عبد ذلیل جانی کبی الی کوکسنده اباغن طورور باشن اکش ایکی قدمنه نظر قیلور اندن

برشعر تحرك وبابر مفصل اضطراب ايتمز عارفلراندن مراقبه حالن تعلم ايدركن وانلردن برملكه وداع ديتور
مهيب المنظر لطيف المخبر شديد الغيرة دائم الفكره در وانلرك جميع ملوكى اون سكزدر هر برينك احكام وسيرت
مخصوصه سى واردر وانلرك ملكى رعيه سى رزقنه طور يشور رعيه ندكلو چوق ايسه ده يچن طعام
يشيرلسه حسابه كلمز خلق كثير حاضر اولوركه انلره جباه ديتور اهل بيوتك رسوللريدر اوبله اولسه امين
المطبخ اول جابيلرك هر برينه عائله سى دكلو ويرردى وانى اول جابيلره قسمت ايدن شخص واحددر جابيلر
عددنجه اللرى واردر زمان واحده عرف ايدوب هر شخصك قابنه طعامن قويار كونده رر هر كونده
بوعادتدر دااولنور و بنه هر ملكك برخازنى واردر ابدا انى عزل ايتمز * وبر حسن الهيئه شخص ملكك قاتنده
اوتورركه اول معماردر اول ارضده دوار ومساكن وقرى ومدائن بناسنه اول طور يشور * شيخ اكبر ايدر
هرشيكه عقل آنى اشبو دارد نياده محال كورر بز آنى اول ارضده ممكن بولدق وبيلدك كه عقول قاصره در وحق
تعالى قادر كه ايكى ضدى جمع وبر جسمى ايكى مكانده بولندره وعرض بنفسه قيام وانتقال ايده ومعنى معنا ايله
طوره وهر آيت وحديثكه عقل آنى ظاهرندن صرف ايده بز انى انده ظاهرى اوزره جارى بولدق وهر جسدكه
انس وجندن اندن روحانيته تشكل ايدر وهر صورتكه انسان كندوبى منامنده اكا متحول كورر اول كورديكى
اول ارضك اجسادندن واول ارض اهليچون جميع عوالمه تمتدر فانى اولوب هر دقيقه اوزره برامين واردر يچن
اول امين ارواحندن برشيء بدنده كى صورتلردن برصورته مستعد كوره اكا اول صورتى كيورر جبرائيل عليه
السلام دحيه نك صورتن كيمسى كبى واول ارضده واردركه اندن جنته كيررلر اول ارضك عجائبى احصاء
اولنور دكلدر بودكلو ايله اكتفا اولندى كه كاتب وسامعه ملال كلميه (الرحمن الرحيم) اشبو ايكى اسم
شريف بسمله ده ذكر اولنمشكن خلقى اوزره رحمتك تأكيدو غضبى اوزره رحمتى سبقتنى بيان ايچون تكرار
ايلدى (مالك يوم الدين) حساب وجزا كونك اول حاكميدر انك ملك وحكمنه اول كونده اكا هيچ احد نزاع
ايدر اولمز (اياك نعبد) توحيد وعبادته سنى تخصيص ايدرز (واياك نستعين) وجميع امورمزه سندن
معونت طلبيله دخى سنى تخصيص ايدرز اشبو آيتده خضوع وتذللى طلب حاجت اوزره تقديمه انلره استعانتى
تعليم ايلدى اكر عبدك فعلدن اول استطاعتى اولسيدى استعانته احتياج اولمزدى * بواجلدن انلردن
قدرتى نفى ايتدى * قاضى بيضاوى ايدر حق تعالى قارئك عبادتن سائر موحدينك عباداتى تضاعيفنده
درج ايتدى وانك حاجتن انلرك حاجاتنه خلط ايتدى تاكه انكله قبول واجابتن رجا ايده اشبو سببدن نمازده
جماعت مشروعه اولدى * تفسير رازيده ايدر يچن كه عبد (اياك نعبد) ديه كانه ديمش اولور كه الهى عبادتمى
برحده ايركورمدمكه انى يالكز ذكر ايتمكه مستحق اوله زيرا كه جهات تقصيرله ممزوجه در بلكه انى جمع
عابدين عبادتنه خلط ايدوب كافى عبادت واحده ايله ذكر ايدرم (اياك نعبد) دير اشبو محلده برمسئله شرعيه
واردركه يچن بررجل آخره اون عبد بيع ايتسه اول مشترى مخيردر يا انلرك كافى قبول ايدر ويا هيچ برينى
قبول ايلمز اما انك اول صفقه ده كيمن قبول ايدوب كيمن رد ايتسه جائز اولمز بونده دخى آنجليندر يچن عبد
(اياك نعبد) ديه جميع عابدلرك عبادتن الله تعالى يه عرض ايدر آنك كرمنه لايق دكلدركه بعضى بعضندن
تميز ايده اما كافى رد ايتمسى جائز اولمز زيرا (اياك نعبد) قولنده ملائكه وانبيا واوليانك عباداتى انده داخل
اولوبدر وكافى قبول ايتديكى تقديرجه اول قائلك دخى عباداتى انده داخل اولوبدر غيرلك عباداتى قبوليله
انك دخى قبول اولور والله اعلم كانه عبد ديمش اولور كه الهى اكر عبادتم مقبوله دكل ايسه بنى رد ايتمكل زيرا
بوعبادتده بن يالكز دكلن بلكه كثير وتذا كيرين اجابت قبوله مستحق دكل ايسم سائر متعبدينك عبادتن سكا
شفيع ايديتورين انلرك حرمتنه بنم عبادتمى دخى قبول * اهل تحقيق ايدر عبادت ايچون اوچ درجه
واردر * اولكيسى بودركه الله تعالى يى وسيله ايتمكدر اول كسه كه احوال خلقدن برشيء بالذات مطلوب
ايديتور حق تعالى يى اكا وسيله ايده اول خسيسدر * ايكنجيسى بودركه الله تعالى يه عبادتى انكچون اوله كه
ويا تكاليف الهيه يى قبولله ويا اكا انتساب ايله تشرف ايده اشبو درجه اول اكيدن اعلادر لكن
بودخى انجلين خالصه دكلدر زيرا كه بالذات مقصودى الله تعالينك غيريدر اكرچه عبادتله تسميه
اولنورسه ده * اوچنجيسى بودركه الله تعالى يه عبادتى اول اله خالق اولوب اول اكا عبد مخلوق اولديغيچون

اوله والوهيتك موجبى هيبت وعزتدر وعبوديتنك موجبى خضوع وذلتدر امدى عبوديتده اشبو درجه
اعلاى مقامات واشرف درجاتدر اول اجلدن مصلى نماز اولنده اصلى لله يعنى الله ايچون نماز قيلورم
ديو نيت ايدر حق اكر الله تعالينك ثوابيچون وياعقابندن امين اولمغيچون قيلورم ديسه نمازى فاسد
اولور (اهدنا الصراط المستقيم) بزى تثبيت ايت شول صراط اوزره كه آنكله مطلوبه ايريشيلور اول
ايچنده كى آداب واحكامدر * تفسير رازيده ديتورسه كه نيچون اهدنى ديلمدى بلكه اهدنا ديلدى
اكا ايكى وجهله جواب ويريلور برى بودركه دعا اعم اولسه اجابته اقرب اولور اول اجلدن بعض علما
تلامذه سنه ديركه درسه باشلديغكزده ديكزكه رضى الله عنه وعن جماعة المسلمين يوخسه دعاده رضى
الله عنه ديمكله بنى تخصيص ايتمكز زيرا جائزدركه يالكز بكا ايتديككز دعا قبول اولميه اما جمله يله مسلمون
دخى ذكر اولنجك لابد آنلرده براجابته مستحق كمسنه بولنور يچن كه انلردن برى حقنده دعايى حق تعالى
روا ايده اكرم الاكرمين در باقيسنى دخى قبول ورد ايدر ردايتمز * پس بواجلدن دعا ايدنه سنت اولديكه ابتدا
پيغمبر عليه السلامه صلوات ايده اندن دعاسن ديليه بعده ينه پيغمبر عليه السلامه صلواتله كلامن ختم ايليه
زيرا كه حق تعالى پيغمبر عليه السلامه اولان صلواتى روا ايدر وقتاكه دعانك اولى وآخرى روا اوله ممتنع
اولوركه وسطنده كى شيء رد اولنه * ايكنجيسى اشبو هدايتدركه (قال النبى عليه السلام ادعوا الله بالسنة
ماعصيتموه بها قالوا يارسول الله ومن لنا بتلك الالسنة قال يدعو بعضكم لبعض لانك ماعصيت بلسانه وهو
ماعصى بلسانك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالى يه دعا ايدك شول لسانلرله كيم انكله الله تعالى يه
عصيان ايتمديكز ديديلركه يارسول الله انك كبى لسان بزه قندن حاصل اولور ديديكه برى بريكزه دعا ايدك
زيرا نه سن انك لسانيله ونه اول سنك لسانكله عصيان ايتمشدر * تفسير قاضيده ايدر الله تعالينك هدايتى
انواعنه حدوعد يوقدركه عدا آنى عدايده لكن اجناسى درده منحصر اولور * اولكيسى شول قوى
افاضه سيدركه انسان انكله مصالحنه اهتدايه تمكن ايدر قوه عقليه وحواس باطنه ومشاعر ظاهره كبى *
ايكنجيسى شول دلائل نصبيدركه اول حقله باطل وصلاحله فسادبينى فرق ايديجيدركه (وهديناه النجدين
ودخى (فهديناهم فاستحبوا العمى على الهدى) قول شريفى اكا اشارت ايدر * اوچنجيسى رسوللر ارساليله
كتابلر انزاليله اولان هدايتدركه آنى (وجعلناهم ائمة يهدون بامرنا) ودخى (ان هذا القرآن يهدى للتى هى
اقوم) قول شريفيله عنايت ايدر * دردنجيسى قلوبه اسرار كشفيدر ووحى والهام ومنامات صادقه ايله
اشياء كوسترلمسيدر اشبو قسمك نيلنه انبيا واوليا مختص اولوركه (اولئك الذين هدى الله فبهديهم اقتده)
ودخى (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) قول شريفى ايله آنى عنايت ايدر امدى مطلوب اولان يا هدادن
ويريلنك زياده سيدر ويااول ويريلان اوزره ثباتدر ويا انك اوزره مراتب مرتبه حصوليدر يچن عارف
واصل (اهدنا الصراط المستقيم) ديه يا الهى بزى سكا سيرطريقنه ارشاد ايتكه احوالمز ظلمانى كيديلوزدن
محو ايده وز ابدانمز غواشيسنى ازاله ايده وزتا كه نور قدسكله ضيالنوب نورك له سنى كوره وز امر ودعا ايكيسى
لفظ ومعناده متشارك اولوب استعلا وتسفله متفاوتلردر (صراط الذين انعمت عليهم) كه اول انبيا
وصديقين وشهدا وصالحيندن انعام ايتديكك دوستلرينك طريقيدر * تفسير قاضيده ايدر نعم الله اكرچه
(وان تعدوا نعمة الله لاتحصوها) مصداقنجه احصا اولنور دكل ايسه لكن مجموعى ايكى جنسه منحصر اولور
يادنيوى ويا اخرويدر دنيويسى ايكى قسمدر يا موهبى ويا كسبيدر وموهبيسى ايكى قسمدر يا روحانيدر اكا روح
نفخ اولنمسى كبى وعقلله واكا تابع قوادن فهم وفكر ونطقله اشراقى كبى ويا جسمانيدر تخليق بدن كبى واكا
حلول ايدن صحت وكمال اعضادن قوى وهيأت عارضه كبى * اما كسبيسى نفسى رذائلدن تزكيه سى كبى
واخلاق وملكات فاضله ايله تحليه سى كبى وبدنك هيأت مطبوعه وحلى مستحسنه ايله تزين اولمسى كبى وجاه
ومال حصولى كبى واخرويسى حق تعالى آنك تقصيراتنى عفو ايتمسى وآندن راضى اولمسى واعلاى عليينده
انى ملائكه مقربينله ابد الابدين تمكين ايتمسى كبى وبو آيت كريمه ده كى نعمتله مراد اولان اشبو قسم اخيردر زيرا
انك ماعداسنده مؤمن وكافر مشتركلردر * تفسير رازيده ايدر نفع ودفع ضرردن هرشيئكه خلقه واصل اولور
(ومابكم من نعمة فمن الله) مصداقنجه الله تعاليدن اولور انلره نعمتدر ونعمت اوچ قسمدر * برسى

دیو بیوریلان قول شریف فاتحه قراءتنك وجوبنه دلیل اولمغه صالحدر زیرا اول میسر اولنله مراد فاتحه در
ویا غیریدر ویا فاتحه ایله غیری بیننده تخییردر ＊ اولکیسی اقتضا ایدرکه فاتحه بینما قراءتی واجب اوله که اول
مطلوبدر ＊ ایکنجیسی اقتضا ایدرکه فاتحه‌دن غیرینك قراءتی واجب اوله که اول بالاجماع باطلدر ＊
اوچنجیسی اقتضا ایدرکه مکلف فاتحه قراءتیله فاتحه‌دن غیرك قراءتی بیننده مخیر اوله بودخی بالاجماع باطلدر
زیرا که امتنك اجماعی انك اوزره‌درکه فاتحه‌یی قراءت غیری قراءتدن اولی اوله وفاتحه قراءتسز اولان نمازك
ناقص ایدوکی حدیث دلالتیله مسلمدر ونا قصله کامل بیننده تخییر ایسه جائز اولمز ＊ معلوم اوله که حق جل وعلا
فاتحه قراءتنك قرآندن میسر قراءتیله تسمیه قلدی زیرا که فاتحه سوره‌سی مسلمیندن مکلفینده غالبده
محفوظلریدر اویله اولسه اول انلره میسره‌در اما که سائر سوره‌لر کیمنه محفوظ وکیمنه دکلدر اول تقدیرجه
ما تیسر اولمش اولمز برکمسه فاتحه‌یی بتون بیلمسه بلکه بعضنی بیلسه امدی اول اندن بیلدیکی بر آیت ایسه
آنکله بیله سائر قرآندن التی دکلو اوقیه واکر فاتحه‌دن برشئ بیلمیوب لکن قرآنك سائرندن بیلسه امدی
(فاقرؤا ما تیسر من القرآن) فحواسنجه اول بیلدیکی قراءت اکا واجب اولور واکر قرآندن بیلدیکی یوغیسه
اکا لازم اولورکه (الحمد لله الله اکبر) دیه رفاعة بن مالك رضی الله عنه روایت ایدر پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکم (اذا قام احدکم الی الصلوة فلیتوضأ کما امره الله ثم یکبر فان کان معه شئ من القرآن فلیقرأ وان لم یکن
شئ من القرآن فلیحمد الله ولیکبر) یعنی بریکز نماز قلمق مراد ایده الله تعالینك امر ایتدیکی کیفیت اوزره
آبدست الوب تکبیر ایله نمازه بشلسون اکر قرآندن بیلدیکی وار ایسه آنی اوقسون واکر آندن بیلدیکی یوغیسه
الله تعالی‌یه حمد وتکبیر ایلسون واکر آنك قرآندن واذکاردن بیله بیلدیکی یوغیسه ＊ امام رازی ایدر امدی
اول قادر اولدیغی لسانله الله تعالی‌یی ذکر ایتمکه مراد اولنور زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (اذا
امرتکم بشئ فأتوا منه ما استطعتم) یعنی که بن سزه برشئ امر ایده ایدم قادر اولدیغکز شیئی اشلیکز اذکار
نوویده اکر فاتحه‌یی کوچك بیلمزسه اول دکلو یی قرآندن انك غیری کوچك بیلدیکن اوقوسون واکر
قرآندن هیچ برشئ کوچك بیلمزسه اذکاردن تسبیح ویا انك مثلنی فاتحه‌نك آیتلری دکلو دیسون واکر اذکاردن
دخی برشئ کوچك بیلمزسه اکر تعلیم ایده‌جك دکلو زمان یوغیسه فاتحه‌یی اوقیه‌جق دکلو زمان
قیامنده طورسون صکره رکوعه وارسون تعلمده تقصیر ایتمش ایسه اول قلدیغی نماز کفایت ایدر تقصیر ایتمش ایسه
اعاده‌سی واجب اولور وهر تقدیر اوزره تعلمه امکان اولدیغنه فاتحه‌یی تعلم اکا واجب اولور واکر فاتحه
قراءتنك عربیه ایله کوچك ایتمزسه عجمیه ایله قراءتی جائز اولور زیرا اول عاجزدر بدلن کتورر
(سورهٔ بقره مدنیه‌در الا ایکی آیت که اول (فاعفوا واصفحوا) ودخی (لیس علیك هداهم) مکیه‌در
وآیتلری ایکیوز سکسان بش ویا التی ویا یدیدر

سورة البقرة

(بسم الله الرحمن الرحیم) (الم) معالم التنزیلده ایدر حروف هجا اشبو سوره وسائر سوره‌لر اوائلنده
متشابهاتندرکه الله تعالی علمیله استیثار ایدوبدر قرآنك سریدر ظاهرینه ایمان کتوروب علمنی الله تعالی‌یه
حواله ایدرزانی ذکرك فائده‌سی اکا ایمان طلبیدر ابوبکر الصدیق رضی الله عنه ایدر هر کتابده الله تعالینك
سری وقرآنده سوره‌لر اوائلنده‌کی حروف هجادر دینلدیکی انك هر برحرفی اسماء اللهدن براسمك مفتاحیدر
(الف)(الله)(ولام)(لطف)(ومیم)(مجید) اسمنه مفتاحدر دینلدیکه (الف) الله تعالینك آلائنه (ولام)
لطفنه (ومیم) ملکنه اشارتدر (ذلك الکتاب) اشبو شول کتاب دکلدرکه انی انزالیله سکا وعد ایتدم
(لا ریب فیه) آنك الله تعالی عندندن ایدوکنده شك یوقدر (هدی للمتقین) اهل تقوی‌یه رشد وبیاندر
هدادن مراد اول شیدرکه انسان آنکله مطلوبنه ایرومتقی اولدرکه شرك وکبائر وفواحشدن صقنه حدینده
کلدیکه تقوانك جمیعی (ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی)
قولنده ذکر اولنمشدر ＊ شهر بن حدیث ایدر متقی اول کمسه‌درکه بأس اولورشیدن صقنوب لا بأس اولان شیئی
ترك ایده متقیلری ذکرله تخصیص انلری تشریف ایچوندر ویا هدایت ایله انتفاعلندیغیچوندر (الذین یؤمنون
بالغیب) شونلرکه حال غیبنده پیغمبر علیه السلامك خبر ویردیکی بعث وجنت ونار وغیری تصدیق ایدرلر

وایمانك حقیقتی قلبله تصدیقدر واول شریعتده قلبله اعتقاد ولسانله اقرار وارکانله عملدر واقرار وعمله ایمان
دینلدی شریعتدن اولدیغنه مناسبتیله واسلام ایسه خضوع وانقیاددر ＊ امدی هر ایمانده اسلام بولنور اما
هر اسلامده ایمان بولنمز مادامکه تصدیق بولنمیه (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولکن قولوا اسلمنا) دلالتیله
واعمالك ایماندن ایدوککنه دلیل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیمشدر (الایمان بضع وسبعون شعبة
افضلها قول لا اله الا الله وادناها اماطة الاذی عن الطریق والحیاء شعبة من الایمان) ایمان یتمشدن زیاده
شعبه‌در افضلی لا اله الا الله دیمك وادناسی یولدن اذایی کیدرمکدر وحیا ایماندن برشعبه‌در دینلدیکه ایمان
اماندن مأخوذدر مؤمن کندویی عذابدن وعذاب اللهدن امین قلدیغیچون مؤمن دینلدی وحق تعالی‌یه
مؤمن دینلسی عبادنی عذابدن امین قلدیغیچوندر ＊ لواقح الانوارده ایدر ایمان بش قسمدر ＊ بری ایمان
تقلیدیدرکه اول عوامکدر ＊ وبری ایمان علمیدرکه اول اصحاب دلیلکدر ＊ وبری ایمان عینیدرکه اول اهل
مشاهده‌نکدر ＊ وبری ایمان قلبیدرکه اول عارفینکدر ＊ وبری ایمان حقیقیدرکه اول واقفینکدر ＊
وبری ایمان حقیقة الحقیقه‌درکه اول مرسلینکدر عارفون آنی کشفدن ممنوعلردر ＊ معلوم اوله‌که نور ایمان
ایکی قسمدر اهلی ایکی قسم اولدیغی کبی ＊ بری شول مؤمندرکه ایمانی نظر واستدلالله وبرهانله اوله ＊ امدی
انك ایمانته وثوق اولنمز ونور بشاشة قلوبه مخالط اولمز زیرا صاحبنك اکا نظری ورای حجابدندر ＊ وبری
دخی شول مؤمندرکه برهانی قلبنده عین ایمانك حصولیدر ＊ امدی بشاشة قلوبه مخالط اولان اول
ایماندر صاحبی حقنده شك تصور اولنمز ＊ تنبیه الغافلینده ایدر ＊ ناس ایمانده ایکی قسمدر برقسمك ایمانی
عطائیدر علامتی اولدرکه صاحبنی ذنوبدن ترهیب وطاعاته ترغیب ایدر وبرقسمك ایسه ایمانی عاریتدر
علاماتی اولدرکه صاحبنی ذنوبدن منع ایتمز وطاعته رغبت ایتدرمز ＊ خبرده کلدیکه بنی اسرائیلده ایکی
رجل وارایدی بری عابد وبری فاجرایدی ایکیسی دخی زمان قریبده وفات ایدوب موسی علیه السلام وحی
الهی ایله اول عابدك اهل جهنم وفاجرك اهل جنت ایدوکنی خبر ویردی موسی علیه السلام اول ایکیسنك
حالنی خاتونلرندن سؤال ایلدی عابدك خاتونی ایتدی اول دوشکنه یاتور اولسه سعادت بزه اکرمو سانك بزه
کتوردیکی دین کرچك ایسه دیرایدی وفاجرك خاتونی ایتدی اول دوشکنه یاتور اولسه لا اله الا الله دیوب
دین موساده اولدیغمه حق تعالی‌یه حمد اولسون دیرایدی وغیبله مراده رخفیه‌درکه انی حس ادراك ویدیهة
عقل اقتضا ایتمیه بوغیب ایکی قسمدر برقسمی اولدرکه اکا دلیل اولمیه که اول (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها
الا هو) ایله عنایت اولنمشدر وبرقسمی دخی اولدرکه اکا دلیل نصب اولنه حق تعالینك ذات وصفاتنه ویوم
آخر واحوالاتنه ایمان کبی اشبو آیتدن مراد اولدرویا خود معنی بودرکه انلر سزدن غائبین اولدقلری حالده ایمان
کتوررلر بوخسه منافقلر کبی مؤمنلره ملاقی اولدقلرنده ایمان اظهار ایدرلر ایمان وشیطانلریله تنها قالدقلرنده
بز سزکله یزدرلر اول اجلدن ابن مسعود رضی الله تعالی عنه الله تعالی‌یه قسم ایدوب بالغیبدن افضل هیچ برکمسه
ایمان کتورمیوبدر دیدی دینلدیکه غیبله مراد قلبدر یعنی قلبلریله ایمان کتوررلر بوخسه اول قلبلرنده
بوغیکن آنی سو بلینلر کبی ایتمزلر (ویقیمون الصلوة) ودخی انلر نمازك ارکانینی تعدیل ایدرلر وافعالنه خلل
ایرکورمدن صقنورلر ویا اکا مواظبت ایدرلر ویا خود اداسنه فطور وتوانیسز قیام ایدرلر وصلوة لغتده دعادر
(وصل علیهم) دلالتیله یعنی انلره دعا ایت وشرعده افعال مخصوصه‌نك اسمیدرکه اول قیام ورکوع وسجود
وقعود ودعا وثنادر (ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما) آیتنده
دینلدیکه صلوة الله تعالیدن رحمت وملائکه‌دن استغفار ومؤمنلردن دعادر ＊ امام رازی ایدر اشبو صلوتله
امری متضمندر دینلدیکه بونکله مراد صلوة خمسدر ولفظ واحد ایله ذکری (وانزل معهم الکتاب) ده کتاب
ذکریله کتب مراد اولنمسی کبیدر (ومما رزقناهم ینفقون) دخی بزم آنلره ویردیکمز نعم ظاهره وباطنه‌دن
الله تعالی جل شانه‌نك طاعتنه فرضنه ونفلنه صرف ایدرلر رزق اول شیدرکه خلقدن ذوحیاة آنکله نفعلنه
وحق تعالی آنی کندویه اسنادی ایذاندرکه اول حلال صرف اوله واکا من ادخالی اسراف وتبذیردن منع
ایچوندر (والذین یؤمنون بما انزل الیك وما انزل من قبلك) دخی شونلرکه سکا انزال اولنان قرآنه وسندن
اوکدین انزال اولنان تورات وانجیل وزبور وسائر کتب سابقه‌یه تصدیق ایدرلر ＊ بستان العارفینده ایدر

وهب بن منبه دن روایت اولندیکه حق تعالی یوز اون درت کتاب انزال ایدوبدر الّی صحیفه (شیث) علیه
السلامه * واوتوز صحیفه (ادریس) علیه السلامه * ویکرمی صحیفه ابراهیم علیه السلامه * واون صحیفه
آدم علیه السلامه وزبور داود علیه السلامه اکا کتب السنة دینور وتورات (موسی) علیه السلامه وانجیل
(عیسی) علیه السلامه وقرآن آخرزمان پیغمبری محمد صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه انزال اولنوبدر
(وبالآخرة هم یوقنون) ودخی دار آخرتی شکسز بیلورلر دنیایه دنیا دینلدی آخرته دنو وقربی اولدیغیچون
وآخرته آخرت دینلدی دنیادن تأخر ایدوب دنیانک فناسندنصکره اولدیغیچون (اولئك علی هدی من ربهم)
امدی ذکر اولنان صفاتله متصف اولنلر ربلری جل شأنه دن رشد وبیان وبصیرت اوزره درلر (واولئك هم
المفلحون) ودخی یوم قیامتده ناردن نجات بولوب جنته ایرنلردر وفلاح بقا معناسنه دخی کلور یعنی نعیم
مقیمده باقی قلانلردر (ان الذین کفروا) شونلرکه حقی انکار وستر ایله کافر اولدیلر کفر درت نوعدر * بری کفر
انکاریدرکه الله تعالی یی اصلا بیلمیه واکا اعتراف ایتمیه * وبری کفر جحودیدرکه قلبیله الله تعالی یی بیله لسانله
اکا اقرار ایتمیه ابلیس ویهودک کفری کبی (فلما جاءهم ما عرفوا کفروا به) دلالتیله * وبری کفر عنادیدرکه
قلبیله الله تعالی یی بیله ولسانیله اعتراف قیله لکن انکله تدین ایتمیه ابوطالبک کفری کبی اول محمدک دینی جمیع
ادیانک خیرلوسی ایدوکنی بیلدم اگر ناسک بکا لوم وسبندن حذر ایتمسم بنی اکا دخول ایدنلردن بولیدک *
وبری کفر ونفاقدرکه لسانله اقرار وقلبله انکار ایده * امدی بو درت نوع کفردر هر قنغیسیله برکسه الله
تعالی یه ملاقی اولورسه مغفرت اولنمز (سواء علیهم) آنلرک قتنده برابردر (ءأنذرتهم ام لم تنذرهم)
گرکسه آنلری تخویف وتحذیر ایت ویا ایتمه (لا یؤمنون) آنلر سنی وسنک کتوردککری قرآنی تصدیق
ایتمزلر اشبو آیت شول اقوام حقنده نازل اولوبدرکه سابق علم اللهده اوزرلرینه کلمهٔ شقاوت حق اولمشدر
بعده تصدیقی ترکلرینک سببین ذکر ایدوب دیدیکه (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم) حق تعالی انلرک
قلبلری اوزره کفری ختم ایتدی اویله اولسه آنلر حقی قبول وتفقه ایتمزلر وسمعلری اوزره دخی ختم ایتدی
حتی که حقی ایشتمزلر وآنکله نفع المزلر (وعلی ابصارهم غشاوة) وبصرلری اوزره آیات اللهدن تعامی
وغطاسی اولوب نظر واستدلال ایله هدایی کورمزلر (ولهم عذاب عظیم) وآنلره دنیاده اسر وقتل وعقباده
عذاب دائم واردر وعذاب شول عقابدرکه جانی انک سببیله جنانه عوددن ارتداع ایده (ومن الناس من
یقول آمنا بالله وبالیوم الآخر وما هم بمؤمنین) بعض ناس الله تعالی یه ویوم قیامته ایمان کتوردک دیرلر
حال بوکه آنلر ایمان کتورمش دکللردر اشبو اون اوچ آیته دکین یهوددن منافقین شاننده نازل اولوبدرکه آنلر
مؤمنلردن سالم اولمغیچون کفری ابطان ایدوب آنلره اسلام اظهار ایدرلر ایدی * تفسیر زاهده ایدر ایمان وکفر
ونفاقک حکمی اعتقادلره اون ایکی انقسامیله بیلنور * قسم اول اولدرکه قلبده عرفان ولسانده اقرار اوله اگر
اول اقرار اختیاری ایسه آنک صاحبی بالاتفاق مؤمندر واگر اقراری اضطراری ایسه برحیثیتله کیم خوفی
اولمسه اقرار ایتمزدی بلکه انکار ایدردی * امدی آنک صاحبی منافقدر * قسم ثانی اولدرکه قلبده عرفان
ولسانده انکار اوله اگر اول انکار اضطراری ایسه (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان) دلالتیله انک صاحبی
مؤمندر واگر اول انکار اختیاری ایسه صاحبی کافر ومعانددر * قسم ثالث اولدرکه قلبده عرفان ولسانده
نه اقرار ونه انکار اوله اگر سکوتی اضطراری ایسه مثلا اقراردن خوف ایتسه ویاخود حق تعالی یی دلائلله
بیلوب نظرین اتمام ایتدیکی کبی اقرار ایتمدین آکسزین وفات ایتسه قطعا اول مؤمندر زیرا تکلیف اولندیغی
امورین جمیعن یرینه کتوردی وزمان بولمدیکه اقرار دخی ایدیدی * امدی اول اقراری ترکنده معذوردر
واگر اقراردن سکوتی اختیاری ایسه مثلا حق تعالی یی دلائل ایله بیلوب لکن لسانله اقراری اولمسه پیغمبریمز
علیه السلامک * فیخرج من النار من کان فی قلبه مثقال ذرة من الایمان) قلبنده ذره دکلو ایمانی اولان کیشی
جهنمدن چیقار دیو اخباری مقتضاسنجه * امام غزالی انک مؤمن اولمسنه میل ایتدی والحال اول کسه نک
قلبی ایمانله طلودر اویله اولسه اول جهنمده نیجه قالور * قسم رابع اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده اقرار
اختیاری اوله اشبو مسئلهٔ مشهوره درکه مقلد اولان کشی مؤمنمیدر ویاد کلمیدر اختلاف اولندی امدی
قلبده اعتقاد تقلیدی لسانده اقراری اضطراری اولسه صورت اولی دکینک کفرینه حکم اولنورسه اشبو

صورت ثانیه دکینک کفرنده کلام اولمز واگر صورت اولی دکینک ایمانینه حکم اولنور ایسه اشبو صورت
ثانیه دکینک نفاقنه حکم واجب اولور زیرا صورت ثانیه دکینک قلبی عارف فرض اولنسه اقراری اضطراری
اولدیغیچون منافق اولوردی امدی اعتقادی تقلیدی اولدیغی صورتده اقراری اضطراری اولدیغیچون منافق
اولمسی بالطریق الاولی اولور * قسم خامس اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده انکار اختیاری اولسه
انک صاحبی کفرنده شک یوقدر واگر اعتقاد تقلیدی وانکاری اضطراری ایسه اکا ایمانله حکم واجب اولور
زیرا که مقلده مؤمن دیو حکم اولنور * قسم سادس اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده سکوت اوله اول
سکوت گرکسه اختیاری ویا اضطراری اوله آنک حکمی قسم ثالثک حکمی کبیدر * قسم سابع اولدرکه قلبده
انکار ولسانده اقرار اضطراری اوله صاحبی منافقدر واگر قلبده انکار ولسانده اقرار اختیاری ایسه
مثلا عالمک قدیم ایدوکنه شبهه ایله اعتقاد ایدوب لسانیله عالم محدثدر دیو اقرار اختیاری ایده مستبعد اولمز قلبله
عرفان ولسانله انکار جائز اولمیجق که کفری جحود وعناددر قلبله جاهل اولوب لسانله اقرار ایچون جائز اولمیه
اشبو قسم نفاقده داخلدر * قسم ثامن اولدرکه قلبده ولسانده انکار اوله آنک صاحبی کافردر یوخسه
منافق دکلدر زیرا باطننه مخالف برشیء اظهار ایتمشدر * قسم تاسع اولدرکه قلبده انکار ولسانده سکوت
اوله آنک صاحبی کافردر * قسم عاشر اولدرکه قلب جمیع اعتقاداتدن خالی اولوب لسانده اقرار اختیاری
اوله اگر مهلت نظرده ایسه اکا کفر لازم کلمز لکن جائز اولمیان شیئی ایتمشدرکه صدق وحقیقتک بیلدیکی
شیدن خبر ویرمشدر واگر مهلت نظرده دکل ایسه انده نظر واردر اماکه قلب خالی ایله اقرار اضطراری
اولورسه انک صاحبنه کافر دینمز * زیرا توقفی مهلت نظرده ایسه واقراری ترککندن نفسی اوزره
خوف ایدر ایسه اول فعلی قبیح اولمز * قسم حادی عشر اولدرکه قلب خالی ایله لسانده انکار اوله امدی
انک ایکی حکمی قسم عاشر حکمنک عکسیدر * قسم ثانی عشر اولدرکه قلب خالی ایله لسانی خالی اوله اگر
توقفی مهلت نظرده ایسه اکا واجب اولان دخی توقفدر واگر توقفی مهلت نظردن خارج ایسه اکا
کافر دینلمک واجب اولور انتهی * احیاء علومده ایدر ایمانله اسلامک ایکی حکمی واردر بری دنیوی
وبری اخرویدر اخرویسنک حکمی اولدرکه صاحبنی جهنمده تخلیداً ایتمز چیقارر اگرچه اول ایمان ذره دکلو
ایسه ده امدی بو حکم نه شیئک اوزرینه مرتبدر وایمان نه شیدر * علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه
ایمان یالکز قلبله اعتقاددر وبعضیلر ایسه قلبله اعتقاد ولسانله اقراردر دیدی وبعضیلری قلبله اعتقاد
ولسانله اقرار وارکانله عملدر دیدی اویله اولسه اول اوچ درجه یه منقسم اولور * اولکیسی اولدرکه انده
اعتقاد واقرار وعمل اوچی دخی بولنه خلافسز آنک مکانی جنتدر * ایکنجیسی اولدرکه انده اعتقاد
واقرارله بعض اعمال بولنه لکن کبائرک بعضنی ویا کلنی ارتکاب ایدوب توبه ایتمش اولمیه کتاب وسنت
مقتضاسنجه یوم قیامتده حق تعالی انی اگر عفو ایتمیوب حسابده عدل ایدرسه اگر حسنات وسیئاتی
برابر کلورسه ارادة الله دکلو زمان اعرافده حبس اولندیغندنصکره انک فضلی ورحمتیله جنته
کیرر واگر سیئاتی حسناتدن زیاده ایچون ارادة الله دکلو زمان جهنمده یاندیغندنصکره جنته کیرر
* اوچنجیسی اولدرکه آنده اعتقاد واقرار بولنه لکن عمل بولنمیه * دردنجیسی آنده اعتقاد بولنه لکن
اقرار ایتمدین ویاخود اعماله مشغول اولمدین وفات ایده اشبو ایکی درجه ده اولنلرک حکمنده علما
اختلاف ایتدیلر اولکه ایمانی اعتقاد واقرار وعملدر دیدی اشبو ایکی درجه نک برنده آنک بریسی وبرنده
ایسه ایکیسی بولنمشدر اول مذهب اوزره بونک ایکیسی دخی مؤمن اولمق لازم کلور لکن پیغمبریمز
علیه السلامک (الایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله والیوم الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره)
دیو بیوریلان تعریف ایمانده لسانله اقرار وارکانله عمل منعدمدر بلکه ایمان آنجق تصدیق ایتدیکی
ظاهردر ودخی (یخرج من النار من کان فی قلبه ذرة من الایمان) قلبنده ذره جه ایمانی اولان جهنمدن
چیقار دیو بیوریلان حدیثده دخی قلبنک تصدیقندن غیری شیء ذکر اولنمیوبدر امدی اشبو ایکی حدیث
مقتضاسنجه آنجق تصدیق اولان دخی مؤمندر نارده مخلد اولمز * بشنجیسی اولدرکه قلبنده تصدیق بولنه
(ولا اله الا الله محمد رسول الله) دیجک دکلو زمان عمری مساعد اولمشیکن وانی دیمک اکا واجب ایدوکن

بیلمشیکن دیسه امدی آنی دیمکدن امتناعی نماز قلمقدن امتناعی کبی اولور اولدخی مؤمندر نارده مخلد اولمز* التنجیسی اولدرکه لسانیله لا اله الا الله محمد رسول الله دیه لکن قلبی انی تصدیق ایتمیه امدی اول کسنه آخرت حکمنده شکسز کافردر ونارده مخلددر ودنیا حکمنده مسلمدر زیرا که قلبنده کیه اطلاع اولمز اما اشتباه اندهدرکه انک قلبی تصدیق ایتمشیکن اقرباسندن بری وفات ایتسه اکا وارث اولدیغندنصکره قلبی تصدیق ایتمشیکن بر مسلمه خاتونی تزوج ایدوب بعده قلبی تصدیق ایتسه تجدید نکاح لازم اولورمی ایکی وجهله اکا جوابی محتملدر * بری بودرکه دنیا احکامی ظاهر وباطنده هر کسه نک ظاهر حالنه اعتبار اولنور اویله اولسه اول میراث اکا مباح اولور وخاتوننک نکاحی تجدید لازم اولمز * وبر جوابی دخی بودرکه اول اظهر واحوطدر والله اعلم اول میراث اکا حلال اولمز وخاتوننک نکاحی تجدید لازم اولور زیرا انک ظاهر حالنه اعتبار ایتمک غیرک حقنده درکه انک باطن حالی بیلمز اما که کندی حقنده باطن حالی ظاهردر دینلورکه تصدیقدن اوکدین عند الله کافر حکمنده ایدی وکافر له مسلم بیننده ایسه توارث جاری اولمز وکافر مسلمه یی تزوج حلال اولمز حذیفه رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم منافقلری بیلدرمشیدی نیچون انلرک بری فوت اولسه اول آنک جنازه سنه وارمزدی عمر بن الخطاب رضی الله عنه دخی اکا مراقب اولوب آنک وارمدیغی جنازه یه اول دخی وارمزدی (یخادعون الله والذین آمنوا) الله تعالی یه وبار سولنه مخادعه ایدرلر لسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلرنده کی کفری ستر ایله ومؤمنلره دخی مخادعه ایدرلرکه مؤمن دکللر ایکن آنلری کوردکلرنده مؤمنلرز دیرلر مخادع اولدرکه اضمار ایتدیکنک خلافن اظهار ایده ومخادعهم قولنده الله تعالینک خدعی اولدرکه آخرتده انلر ایچون کیزلدیکی عذابک خلافی دنیاده انلره نعیم تعجیل واظهار ایده دینلدیکه خدعک اصلی فساددر اویله اولسه معناسی ایماندن اظهار ایتدکلرینی کفردن اضمار ایتدکلریله افساد ایدرلر وحق تعالی دنیاده انلره وردیکی نعیمی آخرتده انلره ایرکوده جکی عذابله افساد ایدر (وما یخدعون الا انفسهم) حال بوکه انلر خدعی ینه کندیلرینه ایدرلر انک وبالی کندیلره عودت ایدر زیرا که حق تعالی انلرک نفاقلرینی رسولنه بیلدررایدی اویله اولسه دنیاده رسوای اولوب عقباده انلره عقاب ایرکورر (وما یشعرون) والحال خداعلرینک وبالی کندیلره عودت ایدر ایدوکنی بیلمزلر (فی قلوبهم مرض) قلبلرنده شک ونفاق مرضی واردر ومرضک اصلی ضعفدر ودینده شکه مرض دینلدی زیرا که مرض بدنی ضعیف ایتدیکی کبی شک دخی دینی ضعیف ایدر (فزادهم الله مرضا) حق تعالی آنلره مرضلرین زیاده ایلدی زیرا که آیات کریمه لر بری برینک آردنجه نزول ایدردی هر آیت که نزول ایدوب آنلرا کا کافر اولدیلر آنکله کفرونفاقلرین آرتوردیلر (ولهم عذاب الیم) آنلره بر مرتبه عذاب واردرکه المی وجعلری قلبلرینه ایریشور (بما کانوا یکذبون) شول سبب ایله کیم سرده الله تعالی یی ورسولنی تکذیب ایدرلردی (واذا قیل لهم لا تفسدوا فی الارض) نیچون انلره مؤمنلر قبلندن کفرله ونامی رسول الله وقرآنه ایماندن تعویقله یر یوزنده فساد ایتمکز دینلسه (قالوا انما نحن مصلحون) دیرلرکه بز کل الاصلاح ایدیجیلرز (ألا انهم هم المفسدون) آکاه اولک که انلر کندیلرین کفرله ونامی ایماندن تعویقله افساد ایدیجیلردر (ولکن لا یشعرون) لکن کندیلرین اهل فساد ایدوکن بیلمزلر (واذا قیل لهم) نیچون اول منافقلره وبا یهودیلره دینلسه که (آمنوا کما آمن الناس) سزدخی اهل کابدن ایمانه کلنلر کبی وبا مهاجرون وبا انصار کبی ایمانه کلک (قالوا انؤمن کما آمن السفهاء) دیرلرکه شول عقللری خفیف جاهللر کبی بزدخی ایمانمی کتوررز اکر دینورسه که مجاهره ایله نفاق نیجه صحیح اولور دینورکه آنلره بو قولی ارالرنده اظهار ایدرلردی یوخسه مؤمنلر اراسنده دکل الا بوکه حق تعالی آنی رسولنه ومؤمنلره بیلدردی (الا انهم هم السفهاء ولکن لا یعلمون) آکاه اولک که جاهللر آنلردر الا بوکه جاهل ایدوکلرین بیلمزلر (واذا لقوا الذین آمنوا قالوا آمنا) نیچون اول منافقلر مؤمنلره قاوشسه لر بزدخی سزلک کبی ایمان کتورمشزدیرلر (واذا خلوا الی شیاطینهم قالوا انا معکم) نیچون رؤساء وکهنه لرینه رجوع ایتسه لر دیرلرکه بز سزلک دینکزاوزره نابتز (انما نحن مستهزؤن) محمد واصحابنی اسلام اظهاریله استهزاء ایدرز (الله یستهزئ بهم) الله تعالی دخی انلره استهزالریله جزا ایدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده

انلره جنتدن بر قپو آچیلورا کا ایردکلرنده کیرو بر کیدیلوب انلرناره کوندریلور * دینلدیکه صراط اوزره مؤمنلر ایچون بر نور قوریله منافقلر نیچنکیم اکا ایریشه لر انلرکه مؤمنلر بیننه بر سور اوریله کیم انک بر بابی اوله ایچروسنده جنت وطشره سنده نار اوله منافقلر سورک وراسندن مؤمنلره چاغروب دیه لرکه دنیاده بز سزکله نماز قیلور وصائم اولوردق کمیدک مؤمنلر بلی اویله ایدک دیه لر الا بوکه سز کندیکزی کفر ونفاقله هلاک ایتمشدیکز وایمان وتوبه ده تربص ایدوب پیغمبریمز علیه السلامک نوتنده وکتوردیکی وعد ووعیدنده شک واباطیل ایله اغترار ایتمشدیکز حتی که اول حالده ایکن سزه موت ایرشدی نیکیم سوره حدیدده ذکر اولنمشدر (ویمدهم فی طغیانهم یعمهون) وانلری ضلالتلرنده متحیرین تردد ایدر اولدقلری حالده ترک وامهال ایدر (اولئک الذین اشتروا الضلالة بالهدی) امدی انلر کفری ایمانه دکشدیلر (فما ربحت تجارتهم) تجارتلرنده ربح وفائده ایتمدیلر (وما کانوا مهتدین) وضلالتده قالوب هدایته ایرمدیلر (مثلهم کمثل الذی استوقد نارا) انلرک مثلی شول کسنه نک مثلی کبیدرکه نار ایقاد ایده (فلما اضاءت ما حوله) وقتا که اول نار آنی ایقاد ایده نک چوره سنده کی اشیایه ضیا ویره (ذهب الله بنورهم) الله تعالی انلردن نوری کیدره (وترکهم فی ظلمات لا یبصرون) وانلری ظلماتده بر شیء کورمزلر اولدیغی حالده آلیقویه یعنی منافقلرک نفاقده مثلی شول رجل مثلیدرکیم بر صحراده قرا کوکیجه ده آتش یاقه ده انکله ایصنه وچوره سنده کی اشیایی کوروب سباع وسائر مخوفدن صاقنه اول بو حالده ایکن آتش سو ینوب ظلمتده خائف ومتحیر قاله * امدی منافقلر دخی کذلک کلمه ایمانی اظهار ایله اموال واولادلری اوزره امین اولورلر ومؤمنلردن نسائی نکاحلنورلر وانلردن میراث آلورلر وانلرکله غنائمی اولشورلر نورلری دنیاده اشبو حالتلریدر نیچنکه فوت اوله لر اول نور کیدوب ظلمت وخوفه عودت ایده لر (صم) انلر حقی استماع وقبولده تصام ایدرلر (بکم) ومؤمنلره اظهار ایتدکلرینک خلافنی ابطانله کانه حقی سویلمزلر (عمی) وهدایه ایرکورر آیاته نظردن امتناعله آنی کانه کورمزلر یعنی حق جل وعلا اشبو مشاعرلرینی خلق ایتدیکه آنکله نفعلنه لر چون انکله نفعلنمدیلر مع هذا سالم ایکن کانه انک جمیعن یتوردیلر (فهم لا یرجعون) امدی انلر ضلالتدن هدایته رجوع ایتمزلر (او کصیب من السماء) ویاخود منافقلرک مثلی شول کسنه لرک مثلیدرکه آنکله سمادن یغمور اینه (فیه ظلمات) که انده ظلمات اوله اول کرکسه یغموردن تکالیف وتتابع وظلل وغمام ظلماتیدر ویاخود سمانک سواد وظلمت لیل اجتماعندن حاصل اولان ظلماتیدر (ورعد وبرق) دخی آنده رعد اوله که اول آندن اشیدیلن صوتدر ودخی برق اوله که اول آندن چقان ناردر * اکثر مفسرین ایدر رعد سحابی سوق ایدن ملکک اسمیدر وبرق نوردن سوط لمعانیدرکه ملک انکله سحابی زجر ایدر (یجعلون اصابعهم فی آذانهم من الصواعق حذر الموت) اول کسنه لر صواعقدن کندیلره موت وهلاک ایریشمک خوفیله آنی ایشتمامک ایچون پرمقلرک قولاقلرینه صوقرلر صواعق صاعقه نک جمعیدر وصاعقه بر آتش پاره سیدرکه اکا یلدرم دینور حق تعالی هلاک ایلدیکی کسنه نک اوزرینه انی ایندیرر * دینلدیکه صاعقه سمادن اشیدیلور شول صیحه شدیده درکه انی اشیدن اولور ویا بایلور ویا قلبنه خوف کلور اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام رعد وصواعق صوتن ایشتسه (اللهم لا تقتلنا بغضبک ولا تهلکنا بعذابک وعافنا قبل ذلک) دیر ایدی (والله محیط بالکافرین) الله تعالی علم وقدرتیله کافرلری احاطه ایدیجیدر تعذیب وقتنده انلرک هیچ بری اندن قورتلمز (یکاد البرق یخطف ابصارهم) قریب اولورکه برق شدت ضوئندن انلرک کوزلرینک نورنی سرعتله استیلاب ایده (کلما اضاء لهم مشوا فیه) هر بارکه لیله مظلمه ده برق طریقه ضیا ویره انده یوررلر (واذا اظلم علیهم قاموا) ونیچنکه برقک ضوئی کیدوب طریق مظلم اوله حیرتده قالوب طوررلر امدی حق تعالی منافقینی نفاق وضلالتلرنده بر قومه بکزتدیکه انلر بر قرا کوکیجه ده بر صحراده بولنوب اوزرلرینه بر یغمور یاصه که انده ظلمات ورعد وبرق اوله ظلمات انلری یورتمیه ورعدک هواندن هر بری پرمقلری ایله قولاغنه سد ایلیه وبرق ایسه شدت ضوئله قریب اوله که کوزلری نورین سلب ایلیه طریق ضیالندقچه یوریه لر ظلمت باصدیغنجه یرلرنده حیرتله قالوب کتمیه لر * اشبو مثالدرکه حق تعالی انی قرآنده وضع منافقین وکافرین ایچون ضرب ایلدی * امدی یغمور قرآندرکه قلوبک حیاتیدر یغمور

ابدانك حياتى اولديغى كبى ظلمات قرآنده كى كفر وشرك ذكر يدر ورعد آنده كى وعيد ونار ذكر يدر وبرق ايسه *
آنده كى هدى وبيان ووعيد وجنت ذكر يدر * كافرلر قرآن اوقوندقده قولاقلرين بركيدرلر كه قلبلرى اكامميل
ايتميه زيرا كه ايمان انلرك عندنده كفردر كفر ايسه موتدر وبرق كوزلرى نورين سلبه قريب اولمسى قرآن
قلبلرينه تأثيرا يتمكه قريبدر * وبر قولده اشبو اسلامه مثلدر يغمور اسلامدر وظلمات انده كى بلاء وغدر ورعد
ايسه انده كى وعيد وآخرتده كى مخاوفدر * وبرق ايسه انده كى وعددر كه برمقلرك قولاقلرينه قيملرى منافقلرين
اسلامده بلاء وشدت كوردكارنده هلاك كدن صقنوب قاچمليدر حال بوكه قاچملرى انلره نفع ايتمز زيرا كه حق
تعالى انلرى احاطه ايدوبدر ديلديكى وقتده جمع ايدوب عذاب ايدر برق ابصارلرك خطفه قريب اولمسى اكر
اوزرلرينه شقاوت سبقت ايتمش اولمسه دلائل اسلام انلرى نظره ازعاج ايدردى * برق ضياء ويردكجه يوريملرى
كلمهٔ ايمانى اظهار ايتدكلرنده امين اولملرى وفوت اولدقلرنده ينه ظلمته عودت ايتملريدر * ديلديكه آنك
معناسى اسلامده غنيمت وراحته ايردكلرنده برسز كله برذيوب اسلام اوزره ثابت اولمليدرو بلاء وشدت
كوردكلرنده تأخر ووقوف ايتمليدر (ولوشاء الله لذهب بسمعهم وابصارهم) اكر الله تعالى ديلسه
ظاهرده كى اسماع وابصارلرين كيدريدى باطنده كى اسماع وابصارلرين كيدرديكى كبى (ان الله على كل شئ
قدير) الله تعالى هرموجود اوزره قادردر واولكه حق تعالى انك وجودين ديليه اول فى الجمله موجوددر
ديلديكه انسانك قدرتى برهيأتده دركه انكله فعله تمكن ايدر والله تعالىنك قدرتى اندن عجزى نفيدن عبارتدر
* وقادر اولدر كه ديلرسه ايشليه وديلرسه ايشلميه * وقدير اولدر كه ديلديكى شيئى ديلديكى كيفيت اوزره ايشليه
اول اجلدن انكله بارى تعالىدن غيرى احد وصف اولنمز * وقدرتك اشتقاقى قدردندر زيرا كه قادر برفعلى قوتى
مقدارى اوزره ويا مشيئتى اقتضا ايتديكى مقدارى اوزره ايقاع ايدر * اشبونده دلالت واردر كه حادث حدوثى
حالنده وممكن بقاسى حالنده مقدور اوله وعبدك مقدورى الله تعالىنك مقدورى اوله زيرا كه شيدر وهرشئ
ايسه مقدوردر (يا ايها الناس) اشبو جميع ناسه خطاب عامدر الا بوكه اول خطابده صغار ومجانين
داخل دكلردر مكلف اولمدقلرى ايچون * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر قرآندن بوندن ماعداده هر محلده كه
يا ايها الناس در بو خطاب ايله مراد اهل مدينه در (اعبدوا ربكم) ربكز جل شانه نك وحدانيتنه
اعتقاد واقرار ايدك (الذى خلقكم والذين من قبلكم) كه اول سزى وسزدن اوكدين كچن امثلرى مثال
سابقسز اختراع ايلدى (لعلكم تتقون) تا كه عذابندن نجات بوله سز وياخود عذاب الهيدن ستر ووقايه ده
اولمق رجاسنده اولك وحكم الله ايسه وراكزده در بيلديكى ايشلر * سيبويه ايدر لعل وعسى عبادن اولسه ترجى
ايچوندر الله تعالىدن اولسه وجوب ايچون اولور كانه بيورلديكه ربكز جل شانه يه عبادت ايدك شول رجا كه
اهل تقوى مسلكنه منخرط اولوب صلاحده فائق وجوار اللهيه لايق اوله سز زيرا تقوى درجات سالكينك
نهايتيدر كه اول الله تعالىدن غيرى هرشيدن الله تعالى يه تبرؤدر * ودخى بونده عابدلره تنبيه واردر كه عبادتيله
اغترار ايتميه لر بلكه دائما الله تعالىدن رحمتك رجا ايدوب عذابندن خوف ايليه لر * وبو آيتده دلالت واردر كه
الله تعالىنك وحدانيت وربوبيتى معرفتنه طريقى دال صنعته نظر بال وافعاليله استدلال اوله وعبد عبادتى
اوزره ثوابه مستحق اولميه زيرا كه حق تعالى انكچون اعدادايتديكى نعم سابقه اوزره شكر اولمسى واجب
اولمجق عبدك عبادتى اول نعمتك شكرى اولوب كنديسى شول اجير كبى اولور كه اجرتى عملدن اوكدين آلمشدر
(الذى جعل لكم الارض فراشا) كه اول الله تعالى سزكيچون يريوزينى صلابت ولينت ولطافت بيننده فراش
مبسوط كبى اوزرنده قعود وقيام ونيامه مهيا مكان قيلدى * اكثر مفسرين ارضك بسيط اولوب كرى الشكل
دكل ايدوكنه بونكله استدلال ايتديلر اما كه آنى كرى الشكلدر ديندلر انك عظم حجمى واتساع جرمى ايله
كرى الشكل ايكن فراش اولمسى ممتنع اولمز ديو توفيق ايتديلر (والسماء بناء) وسمايى بنا وقبه كبى سزكيچون
سقف مرتفع قيلدى (وانزل من السماء ماء) وسمادن سحابه وسحابدن ارضه يغمور ايندريردى
(فاخرج به من الثمرات) اول يغمور سببيله سزه انواع ثمرات والوان نباتات چيقاردى (رزقا لكم) تا كه ثمرات
كنديكزه طعام ونباتى دابه لريكزه علف اوله وانكله الله تعالىنك خالق ورازق ايدوكن بيلوب يالكز اكا عبادت
ايليه سز (فلا تجعلوا لله اندادا) امدى اول الله تعالى يه امثال واعتقاد ايدوب اكا عبادتكز كبى انلره دخى

عبادت ايتمكز (وانتم تعلمون) والحال انك شريكى يوق اله واحد ايدوكنى بيلورسز اشبو ايت اخيرده خلق
انسانك واكا افاضه اولنان معانى وصفاتك تمثيل طريقى اوزره تفصيلنه اشارت واردر كه * بوبدن ارضه
ونفس سمايه وعقل مائه بكزر وانك اوزره افاضه اولنان فضائل عمليه وعقلى استعمال ايله حاصل اولان فضائل
نظريه حواسه بكزر وقواى نفسانيه وبدنيه ازدواجى شول ثمرانه بكزر كه حضرت فاعل مختار جل شانه قدرتيله
قواى سماويهٔ فاعليه وقواى ارضيهٔ منفعله ازدواجندن تولد ايدر ودخى اشبو آيتده حجج عقول استعمالنه
وتقليدك ابطالنه دلالت واردر (وان كنتم فى ريب مما نزلنا على عبدنا) اكر عبدمز محمد عليه السلامه
تدريجيله تنزيل ايتديكمز قرآنده الله تعالى عندندن ايدوكندن شك وريبده ايسه كز (فأتوا بسورة من مثله)
سزدخى بيان وغرابت وحسن نظم وبلاغتده آنك مثلى برسوره كتورك وياخود بشر وامى اولوب كتابلر
اوقومامش وعلوم اوكرنمه مثلكده محمد حالالو كسه دن برسوره كتورك (وادعوا شهداءكم من دون الله)
والله تعالىدن غيرى عبادت ايتديككز الهكزدن دخى استعانت ايدك وياخود الله تعالىدن غيرى سزه
حاضر اولوب انس وجندن معونتك رجا ايتديككز كسنه لرى چيقرك كه سزه محمد عليه السلامك كتورديكى
كبى برسوره كتوره (ان كنتم صادقين) اكر محمد آنى كنديلكندن سويلشدر ديديككزده صادقلر ايسه كز
(فان لم تفعلوا ولن تفعلوا) چون اكا معارضه يه جهد ايدوب اكا مساوى ويا موازن برشئ اتياندن
جميعكز عاجز اولديكز ومن بعد ابدا اكا اقتدار يكز اولمز ايدوكن بيلوب آندن مأيوس اولديكز * زيرا اول
محمد عليه السلام حضرتلرينه معجزه در (فاتقوا النار التى وقودها الناس والحجارة) امدى ايمانه كلوب
انكله كنديكزى صقنك شول ناردن كه انك اكثر وقودى ناس وحجاره در * اكثر مفسرين ايدر يعنى كبريت
طاشلريدر كه اول تيز طوتشور كچ سونور بدنه پك يا پشور * ديلديكه انكله مراد صنملريدر كه انى طاشدن
دوزرلردى وانى ارباب اتخاذ ايدوب اكا عبادت ايدرلردى (اعدت للكافرين) اول نار هيشه اولنوبدر
شول انلر ايچونكه قرآن ومحمد عليه السلامه كافر اولديلر اشبو آيت كريمه دليلدر كه نار الان مخلوق اوله (وبشر
الذين آمنوا وعملوا الصالحات) يا محمد بشارت خبريله سويندر شول مؤمنلريكه اعمال صالحه اشلديلر * معاذ
ايدر عمل صالح اولدر كه انده علم ونيت وصبر واخلاص اوله (ان لهم جنات تجرى من تحتها الانهار) انلر ايچون
بساتين كثيره واردر كه اغاجلرينك ومسكنلرينك التندن ايرمقلر اقار * حديثده كلديكه (انهار الجنة تجرى
فى غير اخدود) جنتك صولرى خندقسز صاحبلرينك ديلديكى مكانه اينشه ويقوشه جارى اولور (كلما رزقوا
منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذى رزقنا من قبل) هربار كه انلر جنتك ثمارندن برشئ اطعام اولنه لر اشبونى
بزدنياده اطعام اولنمشدق ديه لر زيرا كه ثمار جنتك الوانى برى برينه بكزر لكن طعملرى مختلفدر وياخود انلر
برثمره دنصكره برآخرين اطعام اولنسه لر آنى شول اوكدين يدكلرين ظن ايدوب انى ديه لر (وأتوا به متشابها)
وانلره اسمده متشابه وطعمده مختلف رزق ويريله لر * ديلديكه يعنى لون وجودنده برى برينه بكزه يه (ولهم
فيها ازواج مطهرة) زيرا كه انده نساء وجوارى واردر كه غائط وبول وحيض ونفاس وبزاق ومخاط وولدومنى
وهر قذردن مبرالردر (وهم فيها خالدون) وانلر انده دائملردر حياتده قالورلر اندن چقمزلر * ابو هريره
رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه جنته اول كيرن زمره نك يوزلرى آيك اون دردى كبى منور
اوله انلردنصكره كيرن زمره نك يوزلرى كوكب درى كبى منور اوله انده بول وغائط نقل ومخاط اولمز طراقلرى
آلتون ودرلرى مسك ومجمره لرى الوه وزوجه لرى حور عيندر جميعى آدم عليه السلام صورتنده وقامتنده
التمش ذراع بويلولردر * ابو سعيد رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر ديديكه جنتده
هر رجلك ايكيشر زوجه سى اولور هر زوجه نك اكننه يتمش حله كيدريلور مع هذا اول حله لرين وراسندن
ساقلرينك مخى كورينور * انس رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر ديديكه اكر اهل جنتك
نساسندن برى ارض اهلنه كورنسيدى ضياسى ورايحهٔ طيبه سى مشرق ومغرب اراسن طولدورر ايدى
وانك باشنده كى صيغى دنيا ومافيهادن خيرلودر * ابو هريره رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت
ايدر ديديكه اهل جنت صقالسز تازه يكتلر كوزلرى سرمه لودر يكتلكلرى فنا ايرمز وثوبلرى اسكيمز * على
رضى الله عنه ايدر جنتده برسوق واردر كه انده بيع وشراء اولمز بلكه انك متاعى رجال ونساء صورتلريدر اهل

جنتدن استدیکی انده واردر وصورتلردن بکندیکی صورته کیرر * انس رضی الله عنه پیغمبریز علیه السلامدن
روایت ایدردیکه جنتده برسوق واردرکه اهل جنت اکا هر جمعه ده واررلر ریح شمال اسوب یوزلرینه
وثوبلرینه اربیشه انکله حسن وجماللری ارته اهللری انلره رجوع ایتدکلرنده دیرلرکه والله بزدنصکره حسن
وجمالکز ارتوبدر آنلر دخی اهللرین زیاده حسن وجمالده بولوب انلرک کبی اول سوزی انلره دیرلر (ان الله
لا یستحیی ان یضرب مثلا ما بعوضة فما فوقها) حق تعالی بعوضه واندن فوق شیئله حق وصف وبیان
ایچون ضرب مثلدن حیاء ومنع ایتمز وقتا که حق تعالی ذباب وعنکبوتله ضرب مثل ایتدی یهود دیدیلرکه
حق تعالی اشبو اشیاء خسیسه یی ذکرله نه دیلر حال بوکه انک کبیله مثل ضربندن استحیاء اولنوب انلرک اول
کلامنی رد ایچون بو آیت کریمه نازل اولدی بعوضه که سوری سکدر سکونله کیزلنور تحرکله ظاهر اولور
انکله مثل ضربندن انسانه تعریض واردرکه انک عیشی جوعله وموتی شبعله اولمسی کبی انسان دخی
ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) مصداقنجه طغیان ایدرجنکه کندنی غنی کوره (فاما الذین آمنوا فیعلمون
انه الحق من ربهم) اما که شونلرقرآنه ومحمد علیه السلامه ایمان کتوردیلر بعوضه ایله مثل رب تعالیدن ثابت
وحق ایدوکن بیلورلر (واما الذین کفروا فیقولون ماذا اراد الله بهذا مثلا) اما انلرکه کافر اولدیلر حق تعالی
اشبو شیء خسیس مثل ضربیله نه مراد ایتدی دیرلر حق تعالی انلره جوابنده دیدیکه (یضل به کثیرا) الله
تعالی اول مثل سببیله برنیجه کافرلری آنی تکذیب ایتدیکیچون خذلانه ایرکورر (ویهدی به کثیرا) وینه
اول مثل سببیله نیجه مؤمنلر دخی تصدیق ایتدکلریچون هدایته انلرک آرتورر * اشبو دلیلدرکه هدی وضلال
ایکیسی دخی الله تعالیدن اوله (وما یضل به الا الفاسقین) اول مثل آنی تکذیب سببیله خذلانه
ایرکورمز مکر انلریکه حد ایماندن خارجلردر وشرعده فاسق اولدرکه کبیره یی ارتکاب له امر اللهدن خروج
ایده وانکیچون اوچ درجه واردر * اولکیسی تغابیدرکه اول کبیره یی استقباح ایدراولدیغی حالده احیانا ارتکاب ایدر
* ایکنجیسی انهماکدرکه اول کبیره یی ارتکابنه اعتیاد ایدرا کامبالات ایتمکسزین * اوچنجیسی جحوددرکه
اول کبیره یی ارتکابدر آنی استصواب ایدراولدیغی حالده جنکه بو مقامه مشارف اوله عنقندن ربقهٔ ایمان
خلع اولنوب کفری ملابس اولورومادامکه تغابی ویا انهماک درجه سنده اوله اندن مؤمن اسمی سلب اولنمز
مسمای ایمان اولان تصدیقله متصف اولدیغیچون (الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه) انلر عهد
الهی نقض ایدرلر انی توکید واحکامدنصکره * دینلدیکه عهد الله اوچدر بری شول عهددرکه یوم میثاقده
(الست بربکم قالوا بلی) بن سزلرک ربکز دکلمیم دیو خطاب الهی یه بلی ربمزسن دیو اولان ذریهٔ آدمک جوابیدر
وبری دخی نبیین اوزره اخذ عهد میثاقدرکه (ان اقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه) دینی اقامتله امر دینده تفرقدن نهی
اولنشدر * وبری دخی علماء اوزره اخذ اولنان عهددرکه (لتبیننه للناس ولا تکتمونه) آنی ناسه بیلدیره لرکتم
ایتمیه لردیو تأکید بیورلمشدر * ومیثاقله مراد ایکیدن خالی دکل یا الله تعالی ایات وکتبله عهدنی احکامیدر
ویاخود عبادنه عهد اللهی التزام وقبوللریدر (ویقطعون ما امر الله به ان یوصل) ودخی الله تعالینک وصل
اولنمسیله امر ایتدیکی شیئی قطع ایدرلر اشبو هر قطیعه یه محتملدرکه حق تعالینک اکارضاسی اولمیه قطع رحم
وموالات مؤمنیندن اعراض وانبیاء وکتب بیننی تصدیقده تفرقه وجماعات مفروضه یی ترک وسائر اشیا کبی یی
که آنلره رفض خیر ویا تعاطی شر اوله زیرا اول الله تعالی ایله عبد بیننده کی وصلتی قطع ایدرحال بوکه هر فصل
ووصلدن مقصود بالذات اولان اول وصلتدر (ویفسدون فی الارض) وایماندن منع وحقی استهزاء وعالمک
نظام وصلاحی اولان وصلی قطع ایله یریوزنده فساد ایدرلر (اولئک هم الخاسرون) امدی انلر عقلی نظردن
وحیات ابدیه یی افاده ایدرشیئی اقتناصدن اهمالله وآیات اللهیه ایمانی وحقایقنه نظری وانوارندن اقتباسی
انکار وطعنه استبدال ایله ووفاء وصلاح وثواب مقابله سنده نقض وفساد وعقابی اشترا ایله زیان ایدیجیلردر
(کیف تکفرون بالله) بکا خبر ویرک نه حال اوزره الله تعالی یه کافر اولورسز (وکنتم امواتا فاحیاکم)
والحال بیلورسزکه اباکز اصلابنده روحسز نطفه لر ایدیکز روحلر خلق ایدوب امهاتکز ارحامنده ایکن
اول روحلری نفخ ایله سزی دیر کوردی (ثم یمیتکم) بوندنصکره اجالکز انقضاسی عندنده سزی اولدرر
(ثم یحییکم) بعده صور نفخ اولندیغنده ویا قبورده سؤال ایچون ینه سزی دیر کورر (ثم الیه ترجعون)

بعده آخرتده اول الله تعالی یه رد اولنورسز خیر وشردن اعمالکزه کوره سزه جزا ایدر ویاخود حساب ایچون
قبوریکزدن اکا نشر اولنورسز * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انلری اولا احیایه قادر اولان رب تعالی ثانیا دخی
احیالرینه قادر اوله زیرا که بدأ خلق اعاده دن اهون دکلدر ویاخود اشبو آیت کریمه ایله خطاب اولنان مؤمنلر
وهم کافرلر اوله زیرا که حق جل وعلا وحدانیت وثبوت دلائلن بیان ایلدی وایمان اوزره وعد وکفر اوزره
وعیددنصکره نعم عامه وخاصه سنه عدل ایله اوزرلرینه تأکید ایلدی وبویله نعم جلیله ایله انلردن کفر صدورین
استقباح واستبعاد ایلدی زیرا که نعمتک عظمی آنی انعام ایدنه معصیتک عظمن ایجاب ایدر ویاخود خطاب
اولنان خاصة مؤمنلر اوله وانکله تقریر منت وانلردن تبعید کفر اراده ایدیله شول معنی اوزره کیم سزدن
کفر نیجه تصور اولنور حال بوکه سز اموات کبی یعنی جاهللر ایکن افاده ایتدیکی علم وایمانله سزی دیر کوردی
بوندنصکره سزی موت معروفله اماته ایدر بعده حیات حقیقت ایله احیاء ایدر بعده اول الله تعالی یه رجوع
ایدوب شول کوزلر کورمدک وقولقلر ایشتمدک وبشر قلبنه خطور ایتمدک شیئله سزی نوابلندیرر (هو الذی
خلق لکم ما فی الارض جمیعا) اول الله تعالی یرده اولان اشیانک جمیعن سزن ایچون خلق ایلدی تا که دنیاده
ابدانکز امرندن انکله استنفاع ایده سزودینکز امرنده آخرتده کی لذات وآلامی ملائم ومشابهیله تعریف
ایده سز ودخی انکله ربکز جل شأنه نک قدرت ووحدانیتنه استدلال ایده سز اشبو آیت کریمه اشیاده اباحت
اصل ایدوککنه دلیلدر مادامکه حرمتنه نص صحیح وارد شیء اولمیه (ثم استوی الی السماء) ارضی
خلقندنصکره ارادتیله سمایی خلقه قصد ایلدی (فسواهن سبع سموات) حتی کدیدی سمایی فتور
وعوجسز مستویات خلق ایلدی اکر دینورسه اصحاب ارصاد افلاکی طقوز عد ایدرلر دینورکه انلرک اول
ذکرنده شکوک واردر صحیح اولدیغی تقدیرجه آیتده زیاده یی نفی یوقدر مع ذلک اکا عرش وکرسی دخی ضم
اولنورسه آنده خلاف قالمز (وهو بکل شیء علیم) اول الله تعالی هر شیئک اجمالی وتفصیلنی بیلمکده
کاملدر (واذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة) یا محمد ذکر ایت شول وقتیکه ربک جل
شانه مشاورت طریقی اوزره آدم علیه السلامدن اوکدین ارضده ساکن اولان ملائکه یه دیدیکه اشبو
ارض یوزنده بکا سزدن کرامتلو برخلیفه خلق ایدرمکه اول آدم علیه السلامدر وقتا که حق جل وعلا
سموات وارضی وملائکه وجنی خلق ایتدی ملائکه یی سماده وجنی ارضده اسکان ایتدی دهر طویل اول
جن ارضده عبادت ایتدکلرندنصکره ارالرنده بغی وحسد ظاهر اولوب فساد وقتال ایتدیلر حق جل وعلا
انلره ملائکه دن برجند کوندردیکه انلره جن دینور خزنهٔ جنان ایدیلر رئیس ومرشد واعلملری ابلیس
ایدی حتی که یرده اولان جنی سوردیلر طاغلره ووادیلره وجزیره لره ایرکوردیلر وکندیلر یرده ساکن اولوب
عبادته دورشدیلر حق تعالی انلره عبادتی تخفیف ایتدی وابلیسه یرملکنی وسماء دنیا ملکنی وخزانهٔ جنتی
ویردی اویله اولسه اول کاهی یرده وکاهی سماء دنیاده وکاهی جنتده عبادت ایدردی اول حالتدن نفسنه
عجب ایردی انکله کندویی ملائکه دن اکرم کوردی حق تعالی اکا وجندنه ذکر اولنان کلامی دیدی اول
خبردن کراهت ایتدیلر زیرا که ارضده عبادت خفیفیه ایله اطمئنان ایتمشدیلر (قالوا اتجعل فیها من یفسد
فیها ویسفک الدماء) یاربنا ارضده خلیفه قیلور میسک اول کسنه یی که آنده معاصی ایله افساد ایدر
وقانلر دوکرلر دیدیلر وبو حالی الله تعالیدن اخبار ایله ویا لوحدن تلقی ایله ویا عقوللرنده مرکوز شیئدن
استنباطله ویا احد ثقلینی آخره قیاسیله بیلدیلر (ونحن نسبح بحمدک ونقدس لک) حال بوکه بزسنی
سوءدن تبعید ایدرز بزه الهام ایتدیکک معرفتک اوزره حمدکی ملتبسین اولدیغمز حالده ودخی سنک
اجلکیچون نفوسمزی ذنوبدن تطهیر ایدرز انلرک بو سؤالی ارضک عمارت واصلاحنه واندن افساد ایده جکلری
واهل طاعت یرینه آنده معصیت اشلیه جکلری استخلافنه تعجب ایدوب وکندیلره خفی اولمز حکمتک
کشفن بیلدرر وشبهه لرین کیده رر وحقیقت حاله ایرکوررشیدن استخبار ایدی بوخسه عصمتلریله عجب
وتفاخر ایدوب حق تعالی یه اعتراض ویابنی آدمه غیبت طریقی اوزره طعن دکل ایدی زیرا انلر حق
تعالینک (بل عباد مکرمون لا یسبقونه بالقول وهم بامره یعملون) دیو تزکیه سیله سوء ظن اولنمقدن انلر
مبرالردر کانه انلر بیلدیلرکه خلیفه قیلنه جغک مداری اوچ قوت یعنی شهوت وغضب وعقلیه اوزره

اولیسردر اماشهوت وغضبك مقتضاسی فساد وسفك دماءدر وعقلیه نك مقتضاسی معرفت وطاعتدر انلر ایسه یالکز قوت عقلیه یه نظر ایدوب آیا کهانی استخلافده حکمت نه اوله حال بوکه شهوت وغضب اعتباریله حکمت انك ایجادنی اقتضاء ایتمز * فکیف که اکا خلافت دخی منضم اوله بر ایسه اول خلافتدن توقع اولنان شیئك مفاسد مذکوره معارضه سنسز اقامت ایدرز وغفلت ایتدیلر شهوت وغضبدن هر برینك فضائلندن نکه یجز عقله مطاوعت ایدوب عفت وشجاعت ومجاهدهٔ هوی وانصافله متصف اوله وبیلمدیلرکه آحادك قاصر اولدیغی شیئی ترکیب افاده ایدر احاطهٔ جزئیات واستنباط صناعات واستخراج منافع کائنات کبی که انی قوتدن فعله کتورر که اول استخلافله قصد اولنور * امدی اشبو معانی یه حق جل وعلا اشارت ایدوب (قال انی اعلم مالاتعلمون) سزك بیلمدیککز شیئی بن بیلورم دیدی اشبو آیتده عبادی مشاوره یه ارشاد واردر ونص قرآنك وجودیله یالکز رأیه رخصت اولمدیغنه وخیری شرینه غالب اولان شیئك ایجادنده حکمت اولدیغنه دلالت واردر زیرا که شر قلیل ایچون خیر کثیری ترك ایتمك شر کثیردر ودخی آدم علیه السلام حضرتلرینك عظم شاننه اشارت واردر که خلق اولنمزدن اوکدین وجودیله حق تعالی آنی سکان ملکوته تبشیر ایتدی واکا خلیفه دیو لقب ایتدی وآنده که مفاسد اوزره راجح اولان فضلنی اظهار ایتدی (وعلم آدم الاسماء کلها) حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلقندنصکره جمیع اشیانك اسملرینی اکا تعلیم ایتدی یا انده علم ضروری خلقیله ویا روحه القائله دینلدیکه انکله مراد وجوده کلمش ویوم قیامته دکین کلجك اسماسی ویا ملائکه نك ویا ذریه سنك ویا هر اشیانك حرفت وصنعتنك اسماسی اکا بیلدردی * اصحاب تأویل ایدر حق تعالی اکا جمیع لغاتی تعلیم ایدوب اولدخی اولادنك هر برینه بر لغتله سویلدی بعده اولاد بلادده تفرق ایدوب انلردن هر فرقه بر لغتله مختص اولدی (ثم عرضهم علی الملائکه) بعده اول مسمیاتك عقلاء وغیر عقلاسنی ملائکه یه عرض ایتدیکه آدمك فضلی وانلرین عجزی ظاهر اوله (فقال انبئونی باسماء هؤلاء) اشبو مخلوقاتك اسمائنی بکا خبر ویرك (ان کنتم صادقین) اکر صادقلر ایسه کز دیدی یعنی شول زعمکزده که هر خلقمدن سز اعلم وافضل اوله سز (قالوا سبحانك) ملائکه عجز وقصورلرینه اعتراف ایدوب دیدیلرکه یاربنا سنی تنزیه ایدهرز هر شیدنکه عظمت وکبریاکه لائق اولمیه (لاعلم لنا الا ماعلمتنا) بزم هیچ بر شیئه علمز یوقدر مکر اکاکه آنی بزه الهام ایتمش اوله سن (انك انت العلیم الحکیم) سن اول علیم سنکه سکا بر شیء خفی اولمز حکیم سنکه فعلکده حکمت بالغه اولان شیئی ایشلرسن (قال یا آدم انبئهم باسمائهم) حق تعالی دیدیکه یا آدم امدی انلره اسماء موجوداتی خبر ویرکل (فلما انبأهم باسمائهم) وقتاکه اول آنی انلره امر اولندیغی منوال اوزره خبر ویردی (قال الم اقل لکم انی اعلم غیب السموات والارض) حق تعالی ملائکه یه دیدیکه بن سزه دیمدمیکه سموات وارضك غیبنی اولمش واوله جغنی بیلورم * زیرا انلری سزك بیلمدککزی بن بیلورم دیمش ایدی (واعلم ماتبدون) ودخی بیلورم انی که ارا کزده اظهار ایدرسز که اول اولی یی ترك اوزره معاتبه لرینی تعریضدر وحال بوکه انك اولیسی توقف ایدوب بیانه مترصدین اولمقلیدر ویاخود مراد بریوزنده خلیفه قیلورمیسن آنی که آنده فساد ایدیسر دیه لریدر (وما کنتم تکتمون) دخی بیلورم آنی که کتم ایدر دیکز که اول کندیکزکه خلافته احقاء زعم ایتملریدر ویاخود حق تعالی کندیلردن افضل شیئی خلق ایتمز ظن ایتملریدر * ابن عباس ایدر اول کتم اولنان شیئله مراد شول حالتدر که آدم علیه السلامك جسدی وقتا که مکه وطائف بیننده روحسز براغلمش یاتوردی ابلیس اکا اوغرایجك آغزندن کیروب دبرندن چقدی ودیدیکه بو بر امر ایچون خلق اولنوبدر لکن اندن تمالك اولمز زیرا که اجوفدر بعده یله سجبه اولان ملائکه یه دیدیکه اکر بو اوزریکزه تفضیل اولنوب واکا اطاعتله بیوریلور ایسه کز نیجه ایدرسز دیدیلرکه ربمز جل شأنه نك امرینه اطاعت ایدرز ابلیس نفسندن دیدیکه والله اکر بونك اوزره تسلیط اولنورسم انی هلاك ایدرم واکر بنم اوزریمه تسلیط اولنورسه اکا عصیان ایدرم * امدی آیتده ابداء اولنان ایله مراد ملائکه نك اشبو اطاعته عزملریدر وکتم اولنانله مراد ابلیسك اشبو مخالفته عزمیدر معلوم اوله که اشبو آیتده انسانك شرفنه وعلمك عبادت اوزره فضل ومزیتنه وخلافته علم شرط بلکه عمده ایدوکنه والله تعالی یه تعلیم اسنادنك صحتنه اکرچه اکا معلم اطلاقی صحیح دکل ایسه ده انی اعتراف ایله ایدنه مختص اولدیغیچون ولغات

توقیفیه ایدوکنه وعلم لغت بطریق الاولی علم شریعت عبادته تخلیدن فوق ایدوکنه وآدم علیه السلام اول ملائکه دن افضل ایدوکنه دلالت وار زیرا که حق تعالی آدم علیه السلامك فضلنی علمله اظهار ایلدی اکر امکانده علمدن اشرف شیء اولیدی اول شیئله انك فضلنی اظهار ایدردی یوخسه مال ایله دکل وعلمك فضلی اجلیچون ملائکه اکا سجده ایله امر اولندی وحق تعالینك یا آدم قولیله پیغمبریز علیه السلام آدمك نبی متکلم ایدوکنه استدلال ایتدی (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ودخی ذکر ایت شول وقتیکه آدم علیه السلامه سجده ایدك دیو ملائکه یه امر ایتدك مفسرین اول خطاب اولنان ملائکه ده اختلاف ایتدیلر بعضیلری دیدیکه انلر سکان ارض اولان ملائکه ایدی لکن اصح اولان (فسجد الملائکة کلهم اجمعون) دلالتیله ملائکه نك جمیعی ایدی وسجود ایکی قولك صحتنده حقیقتده آدم اولوب الله تعالی یه معنای عبادتی متضمن ایدی امرینه امتثال سببیله واول سجودله مراد انحناء ایدی یوخسه النی یره قومق دکل ایدی اسلام کلیجك سلامله اول انحنا ابطال اولندی وملائکه نك اکا سجودی سجود تعظیم وتحیه ایدی یوسف علیه السلامه اخوه سنك سجودی کبی یوخسه سجود عبادت دکل ایدی دینلدیکه آدم علیه السلام قبله اولوب اول ملائکه اکا سجود ایتدیلر سجود الله تعالی یه صلاة ایچون کعبه قبله اولوب صلاة الله تعالی یه اولمسی کبی (فسجدوا الا ابلیس ابی واستکبر) اول ملائکه انحنا سجود ایتدیلر الا ابلیس سجوددن اباء ایتدی وانی رب تعالی یه عبادتده وصله اتخاذندن استکبار ایتدی * وانك اسمی سریانیه ده عزازیل وعربیه ده حارث ایدی عصیان ایدیجك اسم وصورتی متغیر اولوب اکا ابلیس دینلدی یعنی الله تعالی نك رحمتندن مأیوس اولدی اکثر مفسرین ایدر ابلیس ملائکه دن ایدی * حسن ایدر اول جندن ایدی یوخسه ملائکه دن دکل (الا ابلیس کان من الجن) دلالتیله واول جنك اصلیدر آدم علیه السلام انسك اصلی اولدیغی کبی زیرا اول ناردن وملائکه نوردن خلق اولنوبدر وانك ذریتی واردر وملائکه نك ایسه ذریتی اولمز لکن قول اول اصحدر (وکان من الکافرین) علم اللهده اول کافرلردن ایدی ویاخود کافرلردن اولدی شول سببدنکه حق تعالینك اکا آدمه سجودله امرنی استقباح ایتدی شول اعتقادله کیم اول آدمدن افضل اوله افضلك ایسه مفضول علیه ایچون مفضول تخضع وتوسل ایله امر اولنمسی حسن اولمز دیکیم (انا خیر منه) بن آدمدن خیرلویم دیو قولی انی اشعار ایدر یوخسه یالکز واجب ترکیله دکل تفسیر قاضیده ایدر اشبو آیت کریمه دلالت ایدر که ابلیس ملائکه دن اوله اکر انلردن اولمسه انلره سجود امری اکا شامل اولمزدی وانلردن انك استثناسی صحیح اولمزدی (الا ابلیس کان من الجن) ابلیس جندن ایدی دیو قولیله سؤال ایراد اولنورسه دینورکه جائزدرکه فعلده جندن ونوعده ملائکه دن اوله زیرا ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه ملائکه نك بر نوعنه جن دینور توالد ایدرلر ابلیس انلردن ایدی واولکه انی ملائکه دن دکل زعم ایدر ویاخود اول جنی ایدی ملائکه ارا سنده مستتر اولمغیله ملائکه اکا تغلیب اولندی دیر ویاخود جن دخی ملائکه ایله بیله سجوده مأمورین ایدیلر ملائکه ذکریله انلرك ذکرندن استغنا اولندی دیر * تکریم اکا بر شخصه تذلل وانی توسلله امر اولنسه لر اصاغرك دخی انکله امر اولندیغی بالطریق الاولی بیلنور راویله اولسه سجودله امر اولنوب اول ایکی قبیله یه اولوب ابلیس انك برندن مستثنی اولور ودخی ملائکه ده اکرچه عصمت غالبدر لکن بعضنده عصمت اولمز ایسه عدم عصمت غالب اولوب بعضنده عصمت بولندیغی کبی اشبو آیتك فوائدندر که استکباردن حذر ایدنیله که زیرا اول کبردن کاهی کفره ایرکورر واول امر الله ایله ایتماره حث اولنه وامرك سری نه خصوصدن صاقنله واولکه انك کفر اوزره وفات ایدر ایدوکن حق تعالی یله اول حقیقتده کافردر زیرا که عبرت خوف ایتمه در اکرچه حال حکمنده مؤمن ایسه ده بعده حق تعالی ملائکه یه امر ایلدی آدمی التوندن سریر اوزره کتوردیلر حتی که جنته قویدیلر حال بوکه آنده اکا مجانس یوغیدی اویقو یه واردی اول حالتده حق تعالی انك شق ایسری اضلاعنك قصیرندن حوایی خلق ایتدی والحال آدم علیه السلام نه انی حس ایتدی ونه اندن اکالم ایردی اویانیجك انی باشی اوجنده اوتورر کوردی دیدیکه سن کمسین دیدیکه خاتونکم حق تعالی بنی سنکیچون خلق ایتدی تا که بری بریمزه سکون ایده وز (وقلنا یا آدم اسکن انت وزوجك الجنة) حق جل وعلا ایدر دیدك که یا آدم سن وخاتونك جنت خلدده سکون وقرار

ایدی دینلدیکه اول سماء سابعه‌ده ایدی (وکلا منها رغدا حیث شئتما) واول جنتدن دیلدیککز مکانده هرنه وقتده ایسه نیجه دیلر سکز وسعت ورفاهیت اوزره اکل وتناول ایدک (ولا تقربا هذه الشجرة) لکن اشبو شجره‌یه قریب اولمکز (فتکونا من الظالمین) قریب اولورسکز ایکیکز دخی ظالملردن معصیتله نفسلریکزه ضرر ایدیجیلردن اولورسز * بعض علماء ایدر نهی شجره‌دن برجنس اوزره وآخرون ایدر شجرهٔ مختصه ومخصوصه واقع اوزره اولوبدر واول شجره‌ده اختلاف اولندی حنطه ویا کرم ویا تین ایدی یا برشجره ایدیکه اندن اکل ایدنه حدث ایریشیرایدی ولکن اولی اولان تعیین اولنمقدر آینده تعیین اولنمدیغی کبی ماهو المقصود اکا متوقف اولمدیغیچون واکاقربدن نهیدن اندن اجتنابک وجوبنه دلالت وار وحرامه واقع اولمق خوفیله لایق اولان اکا اقترابدن حذر لازم ایدوکنه اشارت وار زیراکه برشیئک قربی داعیسنی ایراث ایدر ومجامع قلبله انی اخذه کیدرحتی که عقل وشرع مقتضاسندن آنی ایرد (فازلهما الشیطان عنها) اول ایکیسنی شیطان جنتدن ایرمغه باعث اولدی (فاخرجهما مما کانا فیه) واولدقلری نعمدن انلری چیقاردی روایت اولندیکه ابلیس دیلدیکه جنته کیره وآدم وحوایی آنده‌کی نعملرندن آیره خزنه آنی منع ایتدیلر مکر خزنه‌نک بری حیه ایدی بعیر کبی دورت ایاقلو اولوب دواب جنتک احسنلرندن ایدی ابلیسک صدیقی ایدی ابلیسی اغزینه قیوب جنته کیردی آغزندن چیقردی * حسن ایدر آدم وحوا کاهی جنتدن طشره‌یه چیقرلردی ابلیس انلری انده کوررردی مکر آدم علیه السلام جنته کیردکنده انده‌کی نعمی کوریجک نولیدی دائم اولسه دیمش ایدی ابلیس انی اشیدوب وسوسه‌یه القاسنی مدارا ایتمکه عزیمت ایتمشیدی چون ایکی وجهک برله ابلیس آنلره بولشدی والحال آنلر آنک ابلیس ایدیککن بیلمزدی خزنه‌نک نیاحه‌سی کبی نوحه ایدوب اغلدی دینلدیکه اول نیاحه ایدن ابلیس ایدی آدم وحوا اکا دیدیلرکه نیه اغلرسن دیدی انلره که سزلر اولورسز وبو نعمدن ایریلورسزانک بوحیله‌لی سوزی قلبلرینه تأثیر ایتدی ابلیس ایسه انلردن آیریلوب کتدی وقت اخرده ینه کلوب دیدیکه یا آدم سکا برشجره‌یی دلالت ایده‌ییمی که اندن ییدیککزده اولدیغکز نعیمده دائم اولورو ملککزه زوال ایرمز الکده قالور آدم علیه السلام انی قبولدن امتناع ایدیجک ابلیس بن سزه نصیحت ایدیجیلردنم دیو یمین بالله ایتدی ایکیسی دخی اکا الدندیلر هیچ کمسه‌نی یلان یره یمین ایتمز صاندیلر همان دم حوا شجره‌یه یوریدی اندن ییوب آدم علیه السلامه ییدردی * سعید بن المسیب یمین بالله ایدوب دیدیکه آدمک اندن ییمسی عقلی باشنده ایکن دکل ایدی بلکه حوا اکا خمر ایچروب سکران ایکن آنی یدی اندن حق جل وعلا آدمه دیدیکه جنتدن سکا مباح ایتدکارم اول شجره‌دن سکا غنا ویرمدیمی آدم دیدیکه بلی یارب والله بکا غنا ویرمشدی لکن عزتک حقیچون هیچ کمسه‌نی ظن ایتمدمکه یلان یره یمین ایده حق تعالی دیدیکه عزتم حقیچون سنی یره اینددرم رزق ومعاشکی مشقت چکدیکدن صکره ایرکورم اندن انی جنتدن ارضه ایندردی زراعت وحراثت طریقندن اکا رزقنی ویردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر آدم علیه السلام شجرهٔ منهیه‌دن اکل ایدیجک حق تعالی اکا دیدیکه یا آدم نیچون بکا بویله عصیان ایتدک دیدیکه یارب حوا بکا انی تزیین وترغیب ایتدی حق تعالی دیدیکه امدی اکا حمل وضعنده کراهت ایرکورم وهرآیده آندن قان اقیدم ویوم قیامته دکین اول مشقتلری بنانکه دخی چکدیرم چون آدم وحوا شجره‌دن یدیلر درعقب اوزرلرندن حله‌لری وحلیه‌لری صویلوب وعریان قالوب عورت یرلری آچلدی (وقلنا اهبطوا بعضکم لبعض عدو) حق تعالی ایدر آدم وحوا وابلیس وحیه‌یه دیدککه جمیعکز یره اینک حال بوکه بری برلریکزه عداوت ایدیسرسزکه اول آدم ذریه‌سیله حیه بیننده ومؤمنین ایله ابلیس بیننده اولان عداوتدر اویله اولسه آدم علیه السلام سرندیب طاغنه وحوا جده‌یه وابلیس ایله حیه اصفهانه ایندرلدی ابلیسک اشبو ایندرلمسی ایکنجی کره ایدیکه اول وسوسه ویا سارقه ایچون جنته کیرمشدی ویا سمادن اینمش ایدی (ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین) وسزلک ایچون یریوزنده قرارکاه ودخی آجالکزه ایرشنجه عیش وتمتع اولیسردر (فتلقی آدم من ربه کلمات) آدم علیه السلام رب تعالیدن کلمات مخصوصه‌یی تلقی واخذ وحفظ ایتدی حتی اول اکا سبب ندامت وتوبه اولدی اول کلماتده اختلاف اولندی دینلدیکه اول (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین)

ایدی ویاخود (لا اله الا انت سبحانک وبحمدک رب عملت سوءا وظلمت نفسی فاغفر لی انک انت الغفور الرحیم) ایدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر آدم وحوی ایکیوز ییل اغلدیلر قرق کون ییوب ایچمدیلر ویوز ییل آدم حوایه قربان ایتمدی دینلدیکه اکر اهل ارضک دموعی جمع ایدلسه داود علیه السلامک دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه اول خطیه‌یه ایردی واکرداودک واهل ارضک دموعی جمع ایدلسه نوح علیه السلامک اندن اکثر اولیدی واکرداود علیه السلامک واهل ارضک ونوح علیه السلامک دموعی جمع ایدلسه آدم علیه السلامک دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه جنتدن چیقارلدی دینلدیکه آدم علیه السلام وقتاکه ارضه ایندرلدی حیاوحجابندن اوچیوز سنه‌یه دکین رأسنی سمایه رفع ایتمدی (فتاب علیه) اول اجلدن حق تعالی آنک توبه‌سین قبول ایدوب رحمتیله اکا رجوع ایتدی آدم ذکریله اکتفاء اولنوب حوی ذکر اولنمدی زیراکه حوی حکمده اکا تبع ایدی * پس بوسببدن قرآن وسنتک اکثرنده نسانک ذکری طی اولنمشدر (انه هو التواب الرحیم) اول الله تعالی عبادنه مغفرت ایله رجوع ایدیجیدر ورحمتده مبالغه‌در (قلنا اهبطوا منها جمیعا) بز دیدککه جمیعکز یعنی آدم وحوا وابلیس وحیه یره اینک هبوط امری تکرار اولندی مقصودک اختلافیچون زیراکه هبوط اول داربلیه‌یه معادات ایچون ایدی واشبو هبوط ایسه تکلیف ایچوندر * تکریم مابعدی انی اشعار ایدر ویاخود هبوط اول جنتدن سماء دنیایه وبو هبوط ثانی سماء دنیادن ارضه ایدی (فاما یأتینکم منی هدی) یا ذریهٔ آدم اکر بندن سزه رشد وبیان شریعت ویاخود کتاب ورسول کله (فمن تبع هدای) اول کمسه‌که اکا کلنه اتباع ایده عقل شهادت ایتدیکی شیئی رعایت ایدر اولدیغی حالده (فلا خوف علیهم) انلره خوف یوقدر ومکروه حلولندن مبرالردر (ولا هم یحزنون) ومحزون دخی اولمزلر زیراکه محبوبلری حاصلدر خوف توقع اولنور شیدن اولوروحزن ایسه واقع شیئه اولور حق جل وعلا اوکدو ابلغ وجه اوزره انلردن عقابی نفی وانلر ایچون ثوابی اثبات ایلدی (والذین کفروا وکذبوا بآیاتنا) شونلرکه الله تعالی‌یه کافر اولوب آیاتنی تکذیب ایتدیلر ویاخود جنانله آیاتنه کافر اولوب لسانله تکذیب ایتدیلر (اولئک اصحاب النار هم فیها خالدون) امدی انلر یوم قیامتده اهل ناردر آندن چقمازلر انده دائملردر * تفسیر قاضیده ایدر آدم علیه السلام قصه‌سیله انبیانک عدم عصمتنه برقاج وجه اوزره تمسک ایدر * اولکیسی آدم علیه السلام نبی ایدی منهی عنه ارتکاب ایتدی وانی ارتکاب ایدن ایسه عاصیدر * ایکنجیسی آنی ارتکابیله ظالملردن قلندی ظالم ایسه (ألا لعنة الله علی الظالمین) فحواسنجه * اوچنجیسی حق جل وعلا (وعصی آدم ربه فغوی) قولیله اکا عصیان وبغی اسناد ایتدی * دردنجیسی اکا توبه تلقین ایتدی توبه ایسه ذنبدن رجوع وندامتدر * بشنجیسی انک خاسر ایدوکنه اعترافدر اکر حق جل وعلانک اکا مغفرتی اولمسه توبه تلقین ایتمزدی وخاسر ایسه صاحب کبیره‌در * التنجیسی اکر اول ذنب ایتمش اولمسه مصائبه اوغرامزدی امدی اکا جواب برنیجه وجه اوزره‌در * اولکیسی اول وقتده اول نبی دکل ایدی ومدعی ایسه بیانله مطالبدر * ایکنجیسی اول نهی تنزیه ایچون ایدی وآنک ظالم وخاسر تسمیه اولنمسی اولی‌یی ترک‌له نفسنه ظلم وخطیه خسارتیچون ایدی واکا بغی وعصیان اسنادنک بیانی محلنده کلوران شاء الله تعالی وانک توبه ایله امر اولنمسی فوت اولانه تلافی ایچون ایدی واکا ایریشن مصائب اولی‌یی ترکی اوزره معاتبه ایدی * اوچنجیسی انی اشامه‌سی (فنسی ولم نجد له عزما) دلالتیله ناسیا ایدی لکن اسباب نسیاندن تحفظی ترک ایتدیکیچون عتاب اولندی اکرچه اول امتدن خطیه اولنورسه‌ده انبیادن اولنمز زیرا انلری عظیم اولدیغیچون * دردنجیسی انک اکا اقدامی اجتهاد سببیله ایدی انده خطا ایتدی زیرا اول ظن ایلدیکه اول نهی تنزیهی اوله ویاخود اول شجره‌نک عیننه اشارت اولوب اول ایسه انک نوعندن شجرهٔ اخرادن تناول ایتمش اوله حال بوکه آنکله مراد نوعه اشارت ایدی وانک اوزرینه جاری اولان مصائب خطیه‌نک شانی تعظیم ایچون ایدی تاکه اولادی آندن اجتناب ایده‌لر واشبو قصه‌ده دلالت واردرکه جنت مخلوقه اوله وجهت عالیه‌دن اوله وتوبه مقبوله اوله وهدایه اتباع ایدن مأمون العاقبه اوله وعذاب نار دائم اوله وکافرانده مخلد اوله کافرک غیری دکل وقتاکه حق جل وعلا توحید ونبوت ومعاد دلائلنی ذکر ایلدی انی تقریرا وتأکیدا ایچون نعم عامه تعدادیله آنی تعقیب ایتدی زیرا اول حوادث محکمه اولدیغی حیثیتدن برمحدث حکیمه دلالت ایدرکه خلق وامر یالکز آنک اوله وآنی کتب

سابقه ده ثابت اولدیغی اوزره شول تعلم وبرشیئه ممارسی اولمیان کشینك اخباری معجزه اولوب نبوته دال
اوله واول انسان واندن اعظم شیئك خلقنی مشتمل اولدیغی حیثیتدن آنی ابدایه قادر اولان رب تعالی
اعاده سنه دخی قادر ایدوکنه دال اوله انلردن اهل علم واهل کتابه خطاب وامر ایلدیکی اوزرلرنده اولان نعم الهی
ذکر ایده‌لر وحقه اتباعده وجهه افتقارده وعهودده وفا ایده‌لر تا که محمد علیه السلامه وا کا انزال اولنان
کتابه ایمان کتورمکه مبادرت ایده‌لر دیدیکه (یابنی اسرآئیل) یا اولاد یعقوب واسرائیل یعقوب پیغمبر
علیه السلامك لقبیدر وعبریه لسانجه در ومعناسی عبدالله ویا صفوت الله دیمکدر (اذکروا نعمتی التی انعمت
علیکم) سزه انعام ایتدیکیم نعمتی ذکر ایدك انی تفکر وشکرنه قیامله وآنکله مراد انلرك آباء واجدادنه اولان
نعمدر که انلر ایچون دریانك یارلمسی وانلراندن بچوب فرعون وقومی انده غرق اولمسی واول وجهله انلرك اندن
قورتلمسی وتیهده اوزرلرینه غمام کولکه اولمسی وانلره من وسلوی ایندرلمسی وانلره من عندالله تورات کلمسی
ودخی بونك غیری نعمتك انلره ویرلمسیدر (واوفوا بعهدی) بکا ایمان وطاعته وفاء ایدك (اوف بعهدکم)
بن دخی سزه حسن اثابته وفا ایدم وفانك بزدن اول مراتبی ایکی کلمهٔ شهادتی کتورمه در وحق تعالیدن دم
ومالمزی آخرك تعرضندن صیانتدر وانك آخر مراتبی بزدن بحر توحیده استغراقدر برحیثیتله کیم نفسمزدن
غافل اوله‌یز * فکیف که غیریدن واما که حق تعالیدن بزی لقاء دائم ایله اثابتیدر وبو ایکی عهدك تفصیلی سورهٔ
مائده ده (ولقد اخذ الله میثاق بنی اسرائیل) آیتنده کلور ان شاء الله تعالی (وایای فارهبون) وبندن
قورقك فعلکزده وترککزده خصوصا نقض عهدده دیلدیکه یعنی برشیدن رهبت ایدرسکز بندن رهبت ایدك
ورهبت برخوفدرکه بیلسنجه تحرز دخی اوله اشبو آیت کریمه ده وعد ووعیده تضمن وار وشکرك ووفاء عهدك
وجوبنه دلالت وار مؤمنه لایق اولان الله تعالینك غیریدن قورقامق ایدوکنه اشارت وار (وآمنوا بما انزلت
مصدقا لما معکم) وانزال ایتدیکم قرآنه ایمان کتورك اول توحید ونبوت واخبار ونعت محمد علیه
السلامه سزکله اولان کتابه موافق اولدیغی حالده وتفاوت اعصار سبیله جزئیات احکامدن اکا مخالف
اولانه دخی ایمان کتورك که انك هر بری زمانته اضافتله حقدر انکله مخاطبك اندن صلاحی رعایت اولنمشدر
حتی اکر متقدم ایام متأخرده نزول ایتسه وقتنه موافق نزول ایدیدی اول اجلدن پیغمبریز علیه السلام
دیدیکه لوکان موسی حیا لما وسعه الا اتباعی اکر موسی علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولایدی بکا
اتباعدن غیری حاله وسعی اولمزدی اشبو آیتده تنبیه واردرکه انك پیغمبریز علیه السلامه اتباعندن کتابنه
ایمانی نفی ایتمیه بلکه ایجاب ایده (ولا تکونوا اول کافر به) بوخسه اول قرآنه اول کافر اولمکز اولورسکز
کندیکزك وسزه متابعت ایدنلرك وبالیله مؤاخذه اولنورسز (ولا تشتروا بآیاتی ثمنا قلیلا) بنم آیاتمه ایمان
واتباعی حظوظ دنیایه استبدال ایتمکزکه اول نه مرتبه ده جلیله ایسه حظوظ آخرتدن فوت اولانه اضافتله
قلیلدر دیلدیکه یهود رؤساء وعلماسنك سفله وجهالتدن مأ کله ورسوملری اولوب هر ییل آنی انلرك
زروع وضروع ونقودندن آلورلردی خوف ایتدیلرکه اکر محمد علیه السلامك صفتنی انلره بیلدیررلر واکا
متابعت ایدرلرسه اول مأکل ورسوملری فوت اوله اویله اولسه انك صفتنی تغییر واسمنی کتم ایدوب دنیایی
آخرت اوزره اختیار ایتدیلر (وایای فاتقون) آیاتم ورسولم حقنده ایمانله وحقه اتباعله ودنیادن اعراضله
بندن خوف وخشیت ایدك رهبتکه مبدأ سلوکدر آیت اولی ده آنکله امری عالم ومقلده تعمیم ایتدی وتقوی که
منتهای سلوکدر اشبو آیت ثانیه ده انکله امری اهل علمه تخصیص ایتدی (ولا تلبسوا الحق بالباطل)
حق منزلی خلط ایتمکز شول باطله کیم انی سز اختراع ایدرسز تا که حقله باطل بینی تمییز اولنمیه (وتکتموا الحق)
وحقی باطله لبسله کتمان حق بیننی جمع ایتمکز حقی باطله لبسك معناسی انلرك اندن باطلی توراته یازملریدر تا که
اول حق ظن اولنه وحقی کتمانك معناسی بز آنی توراتده بولادق دیملریدر (وانتم تعلمون) الحال کندیکزك
لابسین وکاتمین ایدوککزی بیلورسز اشبونده لبسك استقباحنه اشعار واردر که زیرا اکا کتمان حق مقارن اولور
خصوصا که اول عالمدن صدور ایده زیرا که جاهل کاهی معذور اولور (واقیموا الصلوة وآتوا الزکوة) وصلوات
خمسی مواقیت وحدودیله اقامت ایدك واموالکزك زکوتنی ادا ایدك مسلمینك صلوة وزکوتی کبی حق جل وعلا
انلره اصول اسلامله امر ندنصکره صلوة فروعیله ده امر ایلدی اشبونده دلالت واردرکه کفار فروع اسلامله ده

مخاطبین اوله‌لر اصولیله مخاطبین اولدیغی کبی (وارکعوا مع الراکعین) نمازده رکوع ایدنلرك جماعتنده
آنلرکله بیله سز دخی رکوع ایدك زیرا که جماعتله قلنان نمازك یالکز قلنانك اوزرینه یکرمی یدی درجه فضلی
واردر وصلواتدن رکوعله تعبیرده صلوة یهوددن احترازوار در زیرا انلرك صلواتنده رکوع یوقدر * امام رازی
ایدر اشبو نمازده رکوعك فرضیتنی افاده ایدر (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) ناسه براله امر
ایدوب کندیکزی بردن اونودرمیسز برك معناسی خیرده توسعدر واوچ نوعدر بریسی عبادت اللهده بردر *
ایکنجیسی اقارب مراعاتنده بردر * اوچنجیسی اجانب معامله سنده بردر * ابن عباس ایدر اشبو آیت کریمه
مدینه احبارینك حقنده نازل اولوبدر که یهوددن نصیحت ایتدکاری کمسه‌لره سرا محمد صلی الله علیه وسلمه
اتباعله امر ایدوب کندیلر ایسه اکا اتباع ایتمزلردی ودیلدیکه انلر تصدقله امر ایدوب کندیلر ایسه امری
تصدیق ایتمزلردی (وانتم تتلون الکتاب) حال بوکه سز بو توراتی اوقورسز آندن ایسه عناد وترك بر وقولك
عمله مخالفتی اوزره وعید وارد اولمشدر (افلا تعقلون) یوخسه عقلکز یوقیدرکه قبح صنیعکزی بیلوب
آندن امتناع ایده‌سز اشبو انکله مراد واعظی ارشاددر اکا که ناسه برخیرایله امر ایتدیکنده آنکله ایتمارده
ناسك اشدی اوله ونامی برشردن نهی ایتدیکنده اندن انتهاده ناسك اشدی اوله اما که مراد فاسق وعظدن
ابعاد دکلدر زیرا که ایکی امرله مأمورك برینه اخلالی آخره اخلالنی ایجاب ایتمز * انس بن مالك رضی
الله عنه پیغمبریز علیه السلامدن روایت ایدردیکه لیلهٔ اسراده برقومه اوغرادمکه دوداقلری آتشدن
مقراضلرایله کسیلورلرایدی جبرائیل علیه السلامه دیدمکه بونلرنه حاللو قومدر دیدیکه امتك علماسیدر کیم
ناسه براله امر ایدوب آنی کندیلر ایشلمزدی حال بوکه انلر کتاب الهی اوقوردی * اسامه بن زید پیغمبریز
علیه السلامدن روایت ایدردیکه یوم قیامتده بر رجل کتوریلوب جهنمه براغله بغرسقلری سورینور اولدیغی
حالده دکرمن چکر حمار کبی طولندیرله آنك شدت عذابك کورمکیچون اهل جهنم آنك قاتنه کله‌لر سن بزه
امر معروف ونهی منکر ایتمزمیدك دیه‌لر اول دیه که بن سزه کرچه امر معروف ایدردم لکن اول معروفی کندم
اشلمزدم وسزی منکردن نهی ایدردم لکن منکری کندم اشلردم (واستعینوا بالصبر والصلوة) حوایجکزی
حصولنه الله تعالیدن استعانت ایدك اکا متوکلین اولدیغکز حالده فرح ونجاحه انتظارله ویا صومله کیم
اول مفطراتدن صبردر ودخی صلوتی توسلله که اول عبادات نفسانیه وبدنیه دن انواعی جامعدر طهارت
وستر عورت وتوجه کعبه واعتکاف واظهار خشوع واخلاص نیت ومجاهدت شیطان ومناجات حق
وقراءت قرآن وکلمهٔ شهادتین وبونلرك غیری کبی (وانها) اول ایکیسیله استعانت ویا صلوة (لکبیرة)
ثقیله وشاقه‌در (الا علی الخاشعین) الا خوف وطاعات اهلنه دکل که انلر الله تعالی‌یه اطاعته سکون
ایدیجیلردر (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم وانهم الیه راجعون) که انلر رب تعالی‌یی کورملرین وحساب
وجزاء ایچون اکا حشر اولنملرین توقع ایدرلر (یابنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) یا اولاد
یعقوب سزه انعام ایتدیکیم نعمتی ذکر ایدك (وانی فضلتکم علی العالمین) وسزی زمانکزك عالمینی اوزره
تفضیل ایتدم یعنی آبالرینکه فرعون یدنده ممالیك ایکن قورتروب کیمنی انبیاء وملوك قلمغله اکرچه بو تفضیل
کندیلره دکل ایسه ده لکن آبالرینك اول فضلندن کندیلره شرف حاصل اولوبدر (واتقوا یوما) شول کونك
حساب وعذابندن قورقکزکه (لا تجزی نفس عن نفس شیأ) هیچ کمسه آخرك اوزرینه لازم
اولان حقوقدن برشیئی قضا ایتمز * اشبو آیت نازل اولدی شول وقتده که یهود بز ابراهیم خلیل الله واسحق
ذبیح الله اولادی بیزدیو افتخار ایتدیلر یعنی اول کونده نفس مؤمنه نك نفس کافره‌یه برشیئی نفعی اولمز (ولا یقبل
منها شفاعة) ودخی نفس مؤمنه دن نفس کافره ایچون شفاعت قبول اولنمز (ولا یؤخذ منها عدل)
واول نفس کافره دن فداء مال ویا رجل دخی اخذ اولنمز (ولاهم ینصرون) وعذابندن دخی منع اولنمزلر
معتزله اهل کبائر ایچون شفاعتك نفیینه اشبو آیتی تمسك ایتدیلر انلره دیرزکه بو آیت کریمه کفاره مخصوصدر
عصاة مؤمنین ایچون شفاعتك جوازی حقیقتده وارد اولان آیات واحادیث دلالتیله ودخی خطاب یهوده
اولمسی ارادتیله انلرك شول زعمنی رد ایچونکه قورتیله‌لر آبالری شفاعتیله (واذ نجیناکم من
آل فرعون) یا اولاد یعقوب ذکر ایدك شول وقتیکه اسلاف وآباء واجدادیکزی فرعون واتباعی واهل

دینمدن قورتردق وفرعون لقبدر اکا که عمالقه یه ملك اوله کسری وقیصر فرس وروم ملکلرینه لقب اولدیغی کبی وموسی علیه السلام زماننده کی فرعونك اسمی ولیدبن معصب بن الریان ایدی عمالقه نك بقایاسندن قبطیدن ایدی درتیوز سنه‌دن اکثر معمر اولدی (یسومونکم سوء العذاب) که انلر سزه عذابك اشد واسوءنی تکلیف واذاقه ایدردی روایت اولندیکه فرعون بنی اسرائیلدن اصناف قلمشدی برصنفی یاپوپار وبرصنفی بر سوررو برصنفی اکین اکرو برصنفی کندیلره خدمت ایدردی وبرصنفی ایسه عمله اولمیوب هرکون جزیه ویرردی * وهب ایدر بنی اسرائیل فرعونك اعمالنده اصناف متفرقه ایدیلر برطائفه‌سی طاغلرده طاش کسردی وآنی ارقه‌لرنده کتورورلردی وبرطائفه‌سی قصور وحصون یاپاردی وبرطائفه‌سی ایسه نجار وحداد وسائر لوازمی ایرکوررردی وضعیفلری اوزره جزیه تعیین اولنوب هرکون کونش باتمدین هربری آنی کتوروب ویرردی اولکه آنی اداء ایتمدین کونش باتسه صاغ الی بوینه دمورلنوب برآی اول حال اوزره قالوردی ونسالری ایسه فرعون وقومی ایچون ایپلك اکریروبز طقوردی (یذبحون ابناءکم ویستحیون نساءکم) انلر طوغان اولاد کزلك ارککلرینی اولدررودیشیلرینی الیقورلرایدی سببی اولدرکه بروقتده فرعون منامنده کوردیکه بیت المقدسدن برآتش چقوب مصری قابلدی فرعون قومنك جمیعن یاقوب بنی اسرائیله ضرر ایتمدی یوردیادن قورقوب کاهنلردن تعبیرك سؤال ایلدی دیدیلرکه بنی اسرائیلدن براوغلان طوغیسردرسنك هلاککك وملکك زوالی آنك یدنده اولیسردراوبله اولسه فرعون قبیله‌لری جمع ایدوب امر ایلدیکه بنی اسرائیلدن هرطوغان اوغلانی اولدوره‌لرودیشیلرینی الیقویه‌لرحتی دینلدیکه موسی علیه السلامك طلبنده اون ایکی بیك اوغلان اولدرلدی بوندنصکره بنی اسرائیلك پیرلرینه موت ایردی فرعونه قومنك رؤساسی دیدیلرکه بنی اسرائیلك صغاری بینسن اولدرلك وکباری ایسه قریلورا کربوحال مستمر اولور ایسه بنی اسرائیلدن ارکك قالمز اعمال کیمه ایشلدیلورلوبله اولسه امر ایلدی بریل طوغانلری اولدرربریلده الیقویه‌لر اولدرلمین یلده هارون علیه السلام طوغدی واولدریلان یلده موسی علیه السلام طوغدی (وفی ذلکم بلاء من ربکم عظیم) امدی فرعونك اوزریکزه تسلطندن وموسی علیه السلام بعث اولنوب فرعوندن خلاصکزده ربکز جل شأنه‌دن محنته صبر ونعمتنه شکرده سزی اختبار عظیمی واردر اشبو آیتده تنبیه واردرکه خیروشردن عبده اصابت ایدن شئ الله تعالیدن اختباردر عبده لازم اولدرکه انك مسارنه شکرومضارنه صبرایده تاکه اختبار اولنانلرك خیرلوسی اوله (واذ فرقنا بکم البحر) ودخی ذکرایدك شول وقتیکه آباء واجدادکزه دریایی اسباط عددنجه اون ایکی مسلك ایتدك تاکه هربرندن برسبط سلوك ایده (فانجیناکم) سزه غرقدن نجات ویردك (واغرقنا آل فرعون) فرعون وقومنی اکا غرق ایتدك (وانتم تنظرون) حال بوکه انلرك مسارعت وهلاکنه نظرایدرسز روایت اولنورکه فرعون وقومنك هلاکی وقتی قریب اولیجق برکیجه امرالهی ایله موسی علیه السلام بنی اسرائیله یوردیکه هربری اولرنده سراجلر یاقدیلر وحق تعالی اول کیجه‌ده فرعون قومنك بکزلرینه موت القاء ایتدی انلر اول موتابی دفننه مشغول ایکن بنی اسرائیل یوله کیردیلر هارون علیه السلام اوکلرنجه وموسی علیه السلام آردلرنجه حتی که قصد ایتدکاری دریایه ایردیلر کونش طوغنجه کورسه‌لرکه اردلرندن برتوز بلوردی مکر فرعون قومیله ایمش بیلدیلرکه کندیلردن انتقامه کاوردی موسی علیه السلام عصاسیله دریایه اوردی اسباط عددنجه اون ایکی یول اچیلوب هر برسبط بریوله کیردی هریولك ایکی جانبندن صوطاغلر کبی طورردی وآنده پنجره‌لر اولوب بریولدن کیدن یانده‌کی یولده یوریننلری کوررو وکلاملرین ایشدردی حتی آندن چقوب سلامته ایردیلر فرعون وقومنك شرلرندن قورتلدیلر چون فرعون قومیله دریایه ایردی کوردك دریانك هیبتمدن نیجه یاریلوبدر دیدی ناکه بندن قچن قوللریمه ایرشم اندن قومنه کیرك دیو یوردی هیچ بریسی کیرمکه جرأت ایده‌میوب چون ریمزسن سن اوکدین سن کیرکل کورکه موسی علیه السلام نیجه کیردی دیدیلر مکر فرعون برآیغرآته بنوب قومنك بندکاری دخی جمیعا آیغرلردی ارالرنده هیچ قصراغه بنمش یوغیدی همان دم جبرائیل علیه السلام برکوسنك قصراغه بنمش اوکلرنجه دریانك ایچنه کیردی فرعون بندیکی آیغر آنی شم ایدیجك ضبط اولنمیوب اردنجه اکا ایردی قومی دخی ناچار فرعونه اویوب کیردی میکائیل علیه السلام ایسه برآته بنمش

اصحابکزه ایریشون دیو جمله‌سنك آردنجه انلری سورردی چون هیچ بری قالمیوب جمله‌سی دریایه کیردی انلر ایسه آنك نهایتنه ایردی چقمق صددنده ایکن اوزرلرینه دریا یومولدی جمله‌سی دفعة غرق اولوب صویه کمولدی اول دریانك برطرفندن طرف آخرینه‌دکین درت فرسخ مسافه ایدی دینلدیکه اول بحر قلزم ویا بحر اساف ایدی (واذ واعدنا موسی اربعین لیلة) ودخی ذکرایدك شول وقتیکه فرعون وقومنی هلاك ایدوب بنواسرائیل مصره دخوللرندنصکره موسی علیه السلامه وعدایتدیکه اکا توراتی ویره وزیرا ارالرنده عمل ایده‌جك شریعتلری یوغیدی وانك چون قرق کیجه یعنی ذی القعده وذی الحجه‌نك اونن میقات تعیین ایتدك * روایت اولنورکه چون موسی علیه السلام اول وعداوزره طورده رب تعالییه مناجاته کیدر اولدی قرنداشی هارون علیه السلامی بنی اسرائیل اوزره برینه خلیفه ایتدی وجبرائیل علیه السلام فرس الحیاته بنمش آنی ایلتمکه کلدی مکراول فرس هرنه مکانه بصردیسه اول مکان یشللنوردی مکر موسی علیه السلامه تابع سامری دینور قیو مجیلق صنعتن بیلوربرکسه وارایدی فرسدن اول خاصه‌یی کوربجك بونده لابد برشان واردر دیو باصدیغی مکاندن برقبضه تراب آلوب صقلمش ایدی چون موسی علیه السلام کیدوب بنو اسرائیل وعدندن یکرمی کون کچدکدنصکره کونی کیجه سیله ایکی کون صایدیلر اوتوز کون تمام اولیجق موسی علیه السلام رجوع ایتمدی دیوب فتنه‌یه دوشدیلر دینلدیکه موسی علیه السلامك انلره وعدی اوتوز کیجه ایدی صکره‌دن اون کیجه دخی زیاده قیلندی فتنه‌لر اول زیاده‌ده ایدی چون موسی علیه السلام انلره رجوع ایتمدی سامری بنی اسرائیله دیدیکه مصردن چیقراولدیغکزده عرس بهانه‌سیله فرعون قومنك نساسندن استعاره ایتدیککز حلیلری بکا کتورك که انلر هلاك اولیجق اول سزه غنیمت اولمشدر غنیمت ایسه سزه حلال اولمز تاکه انی برچقوره‌قویه‌لم موسی کلنجه انك امرنده صبرایلیه‌لم چون انك دیدیکی کبی ایتدیلر مکر سامری منافق ایدی اول حلیدن اوچ کون ایچنده برعجل دوزوب اوزرینه شول فرس الحیاة آثرندن الدیغی قبضهٔ ترابی صاچدی همانده طوارهیئتنده اغزندن برصدا اچقدی بنواسرائیله دیدیکه اشبو سزك وموسی علیه السلامك الهیدر موسی یوان یا کلوب ربسی بونده ایکن انی ایستیو کتدی اوبله اولسه هارون علیه السلامه اون ایکی بیك کشیدن غیریسی اول عجلی اله ومعبود ایدندیلر اول اجلدن حق تعالی انلره توبیخ ایدوب دیدیکه (ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) موسی علیه السلام طوره کتدکدنصکره سز اول عجلی اله ایدندیکز حال بوکه سز اول فعلکزایله ربکز جل شأنه‌یه مشرکارسز (ثم عفونا عنکم من بعد ذلك) عجله عبادتکزدنصکره ذنوبکزی محو ایتدك وقتاکه اندن توبه ایتدیکز (لعلکم تشکرون) تاکه سز عفومه شکرایده‌سز دینلدیکه شکر جمیع جوارحله سرده وعلانیه‌ده الله تعالییه طاعتدر دینلدیکه شکرك حقیقتی شکردن عجزدر * حکایت اولنورکه موسی علیه السلام دیدیکه الهی بکا نعم سابقه انعام ایدوب شکرله بکا امرایتدك حال بوکه سکا شکرم نعمت اخرادر وحی الهی کلدیکه یا موسی برعلم تعلیم ایتدك که انك فوقنده علم اولمز عبده‌دن بکا شکر یتر که آنده کی نعمتك جمیعی بندن ایدوکی بیله (واذ آتینا موسی الکتاب والفرقان) ذکر ایدك شول وقتیکه موسایه توراتی ویردك که اول کتاب وحجت اولمسی یعنی جامعدر حقله باطل بیننی فرق ایدر * دینلدیکه فرقاندن مراد انك معجزاتیدرکه دعواده محق ومبطل بیننی ویا کفرله ایمان بیننی فرق ایدر ویا انکله مراد شرعیدرکه حلال وحرام بیننی فرق ایدر (لعلکم تهتدون) تاکه کتابی تدبر وآیاتنی تفکرله اهتداء ایده‌سز (واذ قال موسی لقومه یا قوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل) ذکرایدك شول وقتیکه موسی علیه السلام عجله عبادت ایدنلره دیدیکه یا قوم سز عجلی اله ایدنمکله نفسلریکزه ظلم ایتدیکز دیدیلرکه اکا چاره ندر بیورکیم آنی ایده‌لم دیدیکه (فتوبوا الی بارئکم) خالقکز جل شأنه‌یه رجوع وتوبه‌یه عزم ایدك دیدیلرکه اکا نیجه رجوع وتوبه ایدرز دیدیکه (فاقتلوا انفسکم) عجله عبادتدن بریلریکز اکا عبادت ایدنلری اولدرسون (ذلکم) قتلکه الله تعالییه رجوعکز (خیر لکم عند بارئکم) خالقکز جل شأنه عندنده سزن ایچون خیرلیدرکه شرکدن طهره وحیاة ابدیه‌یه وسیله‌در چون موسی علیه السلام انلره آنی خبر ویردی دیدیلرکه الله تعالینك امرنه صبرایده‌رزاوبله اولسه حق تعالی اوزرلرینه برسیاه بلوت کوندردی وطومان چوکردی تاکه کشی باباسن ویا اوغلن ویا قرنداشن ویاقربن کوروب حق تعالینك امرنی امضادن

تحاشی ایتمیه‌لر صباحدن اخشامه دکین بر برلرینی سیف وخنجرله مجرملرین اولدردیلر آندن موسی وهارون
علیهما السلام اغلاشوب دعا ایلدیلر بنو اسرائیل بقیه‌سنك عفوین دیلدیلر دعالری مستجاب اولوب اوزرلرندن
سحابه قالدرلدی بقیه‌دن قتل دفع اولدی (فتاب علیکم) چون حق تعالینك امرین برینه کتوردیکز اول
دخی سزلك توبه‌کزی قبول ایدوب کناهکزدن کچدی (انه هو التواب الرحیم) اول الله تعالی که کناهکارلره توبه‌یی
چون توفیق ایدر واوامرینه اطاعت ایدنلره چوق رحمت ایدر دینلدیکه انلردن قتل اولنان یتمش بیك ایدی اول
قتل اولنانلر شهید وقالنلری مغفور اولدیلر (واذ قلتم یا موسی لن نؤمن لك حتی نری الله جهرة) ودخی
ذکر ایدك شول وقتیکه موسی علیه السلامه دیدیکزکه سنك قولکی تصدیق ایتمزز مکر که الله تعالی‌یی حجابسز
آشکاره کوره‌وز (فاخذتکم الصاعقة) اول اجلدن سمادن نار محرقه اینوب سزی احراق ایتدی
(وانتم تنظرون) حال بوکه اول ایرشن مصیبتی بعینه ویا اثرنی کوردیکز (ثم بعثناکم من بعد موتکم) بعده
اول نار محرقه ایله موتکزدنصکره سزی دیرکوردك (لعلکم تشکرون) تا که اول دیرکورلمکز نعمتنه
شکر ایده‌سز* روایت اولنور وقتا که حق جل وعلا موسی علیه السلامه امر ایلدی بنو اسرائیلدن ناسه عجلك
عبادتندن ندامت واعتذار ایچون موسی علیه السلام ایله بیله طوره واره‌لر اویله اولسه موسی علیه السلام
قومنك اخیارندن یتمش کمسه‌یی انکچون اختیار ایدوب صوم ایله وتطهیر ثیاب ایله تقرب ایتدرندنصکره طور سیناده
میقاته بونلدیلر موسی علیه السلامه دیدیلرکه رب تعالیدن دیله کل که بزه کلامین ایشتدیره موسی علیه السلام
دخی نعم دیوب طوره قریب اولیجق اوزرینه بر عمود غمام اینه‌دی حتی که اول جبلی قاپلدی موسی علیه
السلام اول غمامه کیروب قومنی دخی اکا کیرلك دیو بیوردی موسی علیه السلام اینسه یقین اکا رب تعالی
سویلسه یوزینه بر نور ساطع واقع اولوردیکه بنی آدمدن هیچ احد آنك یوزینه باقمغه استطاعت ایده‌مزدی
اول اجلدن موسی علیه السلام کندیله آنلر بیننه پرده قوردی حق جل وعلا موسی علیه السلامه کلامنی
انلره دخی ایشتدردی وقتا که موسی علیه السلام مناجاتدن فارغ اولدی غمام کیدوب آنلره بولندی
دیدیلرکه رب تعالی‌یی آشکاره کورمینجه سنی تصدیق ایتمزز اول سببدن انلری موت ویا نار محرقه اخذ
ایتدی حال بوکه انلرك بعضی بعضنك کیفیت موتنه نظر ایدردی حتی که جمله‌سی هلاك اولدی موسی علیه
السلام اغلیوب رب تعالی‌یه یلواردی یارب آنلر بنو اسرائیلك احبارلریکن بنم سببمله آنلری هلاك ایتدك
شمدی بن قوممه نه جواب ویره‌یم دیدی حتی که آنك دعاسیله انلری بر بر حق تعالی دیرکوردی اول دیریلنلر
صکره کیلرك نیجه دیریلور ایدوکنی کورردی آنلرك اول دیریلمری آجال وارزاقلرینك بقیه‌سین تکمیل ایچون
ایدی یوخسه موتلری اجللریله اولسیدی یوم قیامتدن بروده دیریلمزلردی (وظللنا علیکم الغمام) وتیهده
بلوتلری سزه کولکه لك ایتدککه سزی کونش امی سندن صاقلردی (وانزلنا علیکم المن والسلوی) وینه
تیهده سزه من وسلوی انزال ایتدك اکثرین ایدرمن ایله مراد ترنجبیندر مجاهد ایدر اول صمغه بکزر بر شیدر که
اشجار اوزره واقع اولوردی طعمی شهد کبی ایدی وهب ایدرکه اول مصرك دقاقی ایدی زجاج ایدرکه اول
هرشیدرنکه حق تعالی آنی انلره تعبسز ایرکورردی* سعد بن زید پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیرکه
حضرت فخر عالم بیوردیکه کماة یعنی منترمنتدر صوبی کوزه شفادر دیدیلرکه من هر کیجه‌ده قار کبی آنلرك
آغاجلری اوزره یغردی هر کشی اندن بر صاع آلوردی دیدیلرکه یا موسی اشبو من حلاوتیله بزی اوصاندردی
دیله کل که رب تعالی بزه لحم ایندریدی اویله اولسه حق تعالی آنلره سلوی دخی ایندردیکه اول سمانایه بکزر
برنوع طائر ایدی ویا سمانانك عینی ایدی هرکون طلوع فجردن طلوع شمسه دکین بربلوت برمیل دکلو بره دکین
سلوی نام نوع طائری یاغدرردی هر بری اندن برکون وبرکیجه‌لك کفایتین آلورلردی جمعه کونی اولدیغنده ایکی
کونلك کفایتلرك آلورلردی زیرا سبت کوننده اول یغمزدی (کلوا من طیبات ما رزقناکم) وآنلره دیدککه
سزه ویردیکمزك حلالاتندن ییکز لکن ادخار ایتمکز انلر ایسه مخالفت ایدوب ادخار ایدیجك اول ادخار
ایتدکاری شی قورتلنوب من بعد کسلدی ایتمز اولدی (وما ظلمونا) حق تعالی ایدر انلر بونعمتلره کفرله
ورزقی ادخارله بزه ضرر ایتمدیلر (ولکن کانوا انفسهم یظلمون) بلکه ضرری کندیلره ایتدیلر شول حیثیتدنکه
دنیاده مؤنت وتعبسز وعقباده حساب ونصبسز ایرشن رزقك ماده‌سن سوء فعاللریله کسدردیلر اکلیده ایدر

اشبو نکته استدلال اولندیکه ضیف اکا تقدیم اولنان شیئه مالك اولمیه وآنی اذنیله تصریف ایلمیه (واذ
قلنا ادخلوا هذه القریة) وذکر ایدك شول وقتیکه آباکزه دیدك که بیت المقدسه ویا اریحایه کیرك که اول
قریه جبارندن ایدی انده عاد بقیه‌سندن عمالقه دینور بر قوم ساکن اولوردی رئیسلری عوج بن عنق
ایدی ویا بلقا ایدی انلرك اول قریه‌یه دخولیله امر اولنملری تیهدنصکره ایدی (فکلوا منها حیث شئتم رغدا)
واول قریه‌دن نیجه دیلرسکز توسیع اولنمش رزق طیب ییکز (وادخلوا الباب سجدا) واول قریه‌نك قپوسنك
بابنه ساجدین اولدیغکز حالده کیرك که نمازده توجهلری اکا ایدی زیرا انلر موسی علیه السلامك حیاتنده بیت
المقدسه کیرمیشلر ایدی یعنی اکا کیردیکزده حق تعالی سزی تیهدن چیقردیغنه شکران ایچون سجده‌یه واریکز
(وقولوا حطة) ودیکزکه الهی سندن سؤالمز ذنوبمزی حط ایده‌سن ویا امر اولندقکه بو قریه‌ده اقامت ایده‌وز
(نغفر لکم خطایاکم) تا که اول سجودیکز ودعاکز سببیله ذنوبکزی ستر ایده‌وزکه مراد عجله عبادت ایدوب صکره
توبه ایدنلر ایدی (وسنزید المحسنین) واحسان ایدنلره فضلمزدن بز ثوابی زیاده ایدیسرزکه
مراد عجله عبادت ایتمینلر ایدی حق تعالی انلرك امثالی اساءت اهلنه توبه واحسان اهلنه سبب زیاده‌یی
ثواب قیلدی زیرا که محسن احسان صددنده‌در اکرچه آنی ایشلمزسه‌ده فکیف که آنی ایشلیه
(فبدل الذین ظلموا قولا غیر الذی قیل لهم) معصیت ایله نفسلرینه ظلم ایدنلر امر اولندقلری قولی
تغییر ایتدیلر تا که اعراض دنیادن اشتها ایتدککلرینه نائل اوله‌لر (فانزلنا علی الذین ظلموا رجزا
من السماء) شول امر اولندقلری شیئی تغییر ایدنلرك اوزرینه سمادن طاعون ایندردك (بما کانوا
یفسقون) طاعتدن خروجلری سببیله* روایت اولندیکه حق تعالی انلره طاعون کوندروب ساعت
واحده‌ده یتمش بیك کشی هلاك اولدی* اکلیده ایدر اشبو آیتده دلالت واردرکه اقوال منصوص
علیهایی تغییر جائز اولمیه (واذ استسقی موسی لقومه) ذکر ایت شول وقتیکه تیهده موسی علیه السلام
قومی ایچون حق تعالیدن طلب صو ایستدی (فقلنا اضرب بعصاك الحجر) بز اکا وحی ایتدك که عصاسیله
طاشی اوره دینلدیکه اول عصا جنت آسندن اولوب طولی موسی علیه السلام طولنده اون ذراع
ایدی ایکی شعبه‌لو ایدی ظلمتده آندن ایکی نور ظاهر اولوب سراج کبی آیدنلق ایدردی آدم علیه السلام
انی بیله‌سنجه جنتدن چقرمشدی انبیانك برندن برینه انتقال ایدرك شعیب علیه السلامه واصل
اولمشدی اول دخی آنی موسی علیه السلامه ویرمشدی وحجرده اختلاف اولندی دینلدیکی اول
بر حجر طوری مکعب اولوب موسی علیه السلام آنی بیله‌سنجه کتوردی واول درت یوزلو اولوب هر یوزندن
اوچر کوزی وار ایدی هر کوزندن بر سبط صوانوردی وبنو اسرائیلك عددی التیوز بیك دکلو اولوب
اون ایکی میل مساحه‌یی طوترلردی ویا خود حجری آدم علیه السلام جنتدن بیله‌سنجه ایندرمشدی
شعیب علیه السلامك آننه ایروب اول دخی آنی عصا ایله بیله موسی علیه السلامه ویرمشدی ویا خود
شول حجر ایدیکه موسی علیه السلام بر وقتده اغتسال ایچون صو یتوب ثوبنی آنك اوزرینه قویدیغنده ثوبی
آلوب قاچمشدی موسی علیه السلام ایسه عریان آردنجه سکردوب اکا ایرمشدی شول سببدنکه
بنو اسرائیل اکا ادره عیبن اسناد ایدوب اول بهانه ایله آنك اول عیبدن مبرا ایدوکن حق تعالی انلره بیلدرمش
ایدی وجبرائیل علیه السلام اشارتیله اول دخی آنی آلوب بیله‌سنجه کتورمشدی دینلدیکه حق جل وعلا
اکا ضرب ایچون هیچ حجر تعیین ایتمش ایدی لکن بنو اسرائیل اکا دیدیلرکه بز نیجه ایدرز زیرا طاشسز
مکانه ایرشدیك جمیعمز صوسزلقدن اولورز* اول اجلدن موسی علیه السلام دخی آنی مخلاتی ایچنه قویوب
کتورمشدی برمکانه نزول ایتسه‌لر عصا ایله آنی اوروب اندن اون ایکی چشمه روان اولوردی رحلت ایدر
اولسه‌لر کذلك عصا ایله اوریجك آقمسی کسیلوردی* دینلدیکه اول حجر رخامدن ایدی طول وعرضی بر ذراع
ایدی (فانفجرت منه اثنتا عشرة عینا) اول حجردن اسباط عددنجه اون ایکی چشمه روان اولوردی
(قد علم کل اناس مشربهم) هر سبط آندن چشمه‌لرینی بیلدی بز آنلره دیدك که (کلوا واشربوا) من
وسلوادن ییکز وصودن ایچکز (من رزق الله) الله تعالینك رزقندنکه اول سزه تعب ومشقتسز ایرشور
(ولا تعثوا فی الارض مفسدین) یوخسه افسادکز حالنده یریوزنده فساده تمادی ایتمکز (واذ قلتم

يا موسى لن نصبر على طعام واحد) ذكر ايلك شول وقتيكه تيه‌ده ايكن ديديكزكه يا موسى بز هر كونده يديكمز
طعام واحدا اوزره صبر ايده مزز * زيراكه انلر من وسلوادن طعام واحد ايدوب * دائم آني يرلردي آندن
ملالت وكراهت كلوب اصحاب حراثت اولدقلري سببدن الفت ايتدكاري شيئي اشتهاء ايدوب ديديلركه (فادع
لنا ربك) بزم ايچون ربك جل شانه يه دعا ايت كه (يخرج لنا مما تنبت الارض) ارض بتورديكندن بزه
اظهار ايده (من بقلها) سبزواتندن (وقثائها) وخيارندن (وفومها) وحنطه ويا حبوبندنكه
بتور ويا ثومندن (وعدسها) ومرجمكندن (وبصلها) وصوغانندن (قال اتستبدلون الذي هو
ادنى بالذي هو خير) حق جل وعلا ديديكه يا موسى طلب ايدرميسز شول اخس وارداني شول سزه تعب
ومشقتسز ويريلان اشرف وافضل مقابله‌سنده (اهبطوا مصرا فان لكم ما سألتم) امدى امصاردن برمصره
ويا فرعون مصرينه نزول ايدككه طلب ايتديككز سزه انده حاصل اولور (وضربت عليهم الذلة والمسكنة) پس
اول كفران نعمه يه مجازات ايچون اوزرلرينه ذلت ومسكنت الزام اولندي * پس بو اجلدن يهود غالب
امرده اذلاء ومساكين كوريلوريا حقيقتده ويا جزيه‌لري تضاعفي خوفيله اني تكلفده ديلديكه ذلتدن مراد
فقر قلبدر اول اجلدن هيچ برملتده يهوددن ذليل وماله حريص ملت كورلمز (وباؤا بغضب من الله) وحق
تعاليدن غضبه احقاء اولديلر (ذلك) يهود اوزره ذلت ومسكنت الزامي وغضب اللهه استحقاقلري (بانهم
كانوا يكفرون بآيات الله) شول سببدنكه حق تعالينك آيتلرينه كافر اولورلرديكه اول بحرك يارلمسي
وبلوت اوزرلرينه كولكه اولمسي وآنلره من وسلوي اينمسي وطاشدن چشمه‌لر اقمسي وغيريدر * ودخي انجيل
وقرآنه ورجم آيتنه وتوراتده ذكر اولنان محمد صلى الله عليه وسلمك نعتنه انكارلر ايدي (ويقتلون النبيين
بغير الحق) وانلر ناحق يره پيغمبرلري اولدررلردي * روايت اولنديكه برنهارلك ايچنده يتمش پيغمبر اولدردلر
(ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) ذكر اولنان حالات سيئه‌نك انلره اصابتي شول سببدن ايديكه حق تعالينك
امرينه عصيان ايدوب حدودني تجاوز ايدرلردي (ان الذين امنوا) اهل نفاقدن شونلركه مجرد لسانلريله
ايمان كتورديلر قلبلريله دكل (والذين هادوا) وشونلركه يهوديدن دين موسى عليه السلامي ترك ايتديلر
(والنصارى) وشونلركه دين عيساني ترك ايتديلر (والصابئين) وشونلركه يهوديت ونصرانيتدن عدول
ايدوب ملائكه‌يه عبادت ايتديلر بعضيلري ايدركه (ان الذين آمنوا) ايله مراد تحقيق ايمانه كانلردر * لكن
آندن صكره كبائر ايله اراده اولنانده اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه * انلر قبل البعث ايمانه كلمش دين حق
طالبلريدر * حبيب النجار وقيس بن ساعده وزيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل والبراء السني وابوذر
الغفاري وسلمان الفارسي وبحيرا الراهب ووفد النجاشي كبي انلرك كيمي پيغمبريمز عليه السلامه ايريشوب
اندن متابعت ايتمشدر وكيمي ايسه ايريشمامشدر * وديلديكه انلر امم ماضيه‌دن وياشبو امتدن ايمانه
كانلردر ودخي دين موسى اوزره اولوب دينلرين تبديل ايتمينلردر * ودخي دين عيسى اوزره اولوب دينلرين تغيير
ايتمينلردر * وبو ايكي صنف موسى وعيسى زماننده اولوب انلك اوزره فوت اولنلردركه انلر دين حق اوزره ايديلر *
وصابئين ايسه امرلرينك زمن استقامتنده مؤمنلر ايكن وفات ايدنلردر * وديلديكه * يعني شونلركه انبياء
ماضيه‌يه ايمان كتوروب بكا ايمان كتورمديلر (من آمن بالله واليوم الآخر) امدى آنلركه قلب ولسانله
الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورديلر (وعمل صالحا) وعمل صالح ايشلديلر (فلهم اجرهم عند ربهم)
انلر ايچون رب تعالى عندنده ايمان وعمللري اوزره وعد اولنان اجرلري واردر (ولا خوف عليهم) انلره
خوف يوقدر شول حينده‌كه كفار عقابدن خوف ايدر (ولا هم يحزنون) وانلر محزون اولمزلر شول
حينده‌كه مقصودين تضييع عمر وتفويت ثواب اوزره محزون اولور (واذ اخذنا ميثاقكم) يا بني اسرائيل ذكر
ايلك شول وقتيكه سزدن اخذ ميثاق ايتدك كه موسايه اتباع وتوراتله عمل ايده سز (ورفعنا فوقكم الطور)
باشكز فوقنده طوري رفع ايتدك * روايت اولنوركه وقتاكه حق جل وعلا توراتي موسى عليه السلامه
ايندردي اولدخي قومنه امر ايلديكه آني قبول واحكاميله عمل ايده‌لر آنلر ايسه آنده كي اصار واثقالي
كوريجك قبولدن امتناع ايتديلر اول ايله حق جل وعلا جبرائيل عليه السلامه امر ايلديكه انلرك عسكري
اولديغي مكان دكلو كه طول وعرضي برر فرسخ ايدي فلسطين طاغلرندن برطاغي برندن قوپاروب باشلرندن

بررجل قامتي دكلو يوكسكده طوتدي واوكلرينه آتش واردلرينه دريا كلوب طوردي (خذوا ما آتيناكم بقوة)
اشبو سزه ويرديكمز كتابي جد وعزيمت ايله اخذ ايدك (واذكروا ما فيه) وايچنده اولاني دوامت وحفظ وتوجيه ايله
عمل ايدك (لعلكم تتقون) تاكه دنياده هلاكدن وعقباده عذابدن قورتيله‌سز قبول ايدرميكز فبها يوخسه
شمدي بوطاغ اوزريكزه باصديريلور وآتشله ياقيلورسز ودريا ايله غرق اولنورسز * چون آندن هرب وفراره مجال
بولمديلر قبول ايدوب سجده‌يه واردلر حال بوكه سجده‌يي يوزلرينك بري اوزره ايدوب طاغي ملاحظه ايدرديلر
من بعد اول يهوده سنت اولوب المستوى وجه اوزره سجود من اوزريمزدن عذابي دفعنه سبب اولوبدر ديديلر
(ثم توليتم من بعد ذلك) اخذ ميثاقدن صكره اكا وفادن اعراض ايتديكز (فلولا فضل الله عليكم ورحمته)
اكر حق تعالينك سزه امهال واداراج وتأخير عذابي اولمسيدي (لكنتم من الخاسرين) دنيا وآخرتكز
ذهابيله زيانكارلردن اولوردكز (ولقد علمتم الذين اعتدوا منكم في السبت) يا بني اسرائيل اسلافكزدن
سبت كوننده حدي تجاوز ايدنلرك حالني بيلديكز * زيراكه يهود اول كونده قطع اعمال ومجرد عبادته
اشتغال ايله مأمورلر ايدي * روايت اولنوركه داود عليه السلام زماننده ايله ديارنده يهوددن برطائفه ساحل
بحرده اولورلردي يوم سبتده سمك صيدني حق تعالى انلره حرام ايتمشيدي اويله اولسه يوم سبت اولديغنده
بحر اخضرده كي بالقلر اول محله كلورلردي باشلرين صودن طشره چيقارلرايدي يوم سبت يكچيك آنده هيچ
بربالق قالمز طاغلورلردي * انلردن برجماعت حيله طريقنه سالك اولوب دريانك كنارنده حوضلر قازديلر
وجدوللر ايدوب دريادن اكا آقتديلر جمعه كوني اولجق اول جدوللري آچرلردي سبت كوننده كلان بالقلردن
امواج سوروب اول حوضلره قويردي بعده كيرو كتمكه امكانلري اولمز انده قالوردي * وياخود جمعه كوننده
اغلرين قوروب احد كوننده چكرلردي (فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين) بز انلره ديدك كه الله تعالينك
رحمتندن ابعاد وطرد اولديغكز حالده ميمون صورتنه تحول ايدك في الحال جمله‌سي ميمونلر اولديلر من بعد
اوچ كون ياشيوب اندن هلاك اولديلر توالد ايتمديلر واندن زياده تفصيل اوزره اشبو قصه سوره اعرافده
كلور ان شاء الله تعالى (فجعلناها نكالا لما بين يديها وما خلفها) بز اول عقوبتي برعبرت قيلدق كه انكله
معتبر اولاني انلرك صنيعي مثلنه اقدامدن منع ايدرتاكه انلرك معاصرلرينه وانلردن صكره كلنلره اول موعظه
اوله (وموعظة للمتقين) وامت محمد عليه السلامدن مؤمنلرينه وهر آني اشيدنلره وعظ ونصيحت اوله
(واذ قال موسى لقومه ان الله يأمركم ان تذبحوا بقرة) ذكر ايلك شول وقتيكه موسى عليه السلام قومنه
ديديلركه حق تعالى سزه امر ايدركيم بربقره ذبح ايده سز * روايت اولنوركه بني اسرائيلده بر رجل غني
وار ايدي انك برفقيره ابن عمندن غيري وارثي يوغيدي ابن عم انك ميراثنه نائل اولمغيچون آني اولدروب بر قريه‌نك
اخري يه براقدي ارتسي آنك آثارين استيوب اول قريه اهلندن برجماعتي موسى عليه السلام قتنه كتورديلر
انلر ايسه بز اني قتل ايتممشز ديديلر حق تعالى آنلره امر ايلديكه بربقره‌يي ذبح ايدوب بعضيله اول مقتول اوزره
اوره‌لر تاكه اول قاتلني خبر ويره (قالوا اتتخذنا هزوا) ديديلركه بزي استهزاءمي ايدرسز (قال اعوذ بالله ان
اكون من الجاهلين) ديديكيم مؤمنلري استهزاء ايدر اولمقدن الله تعالى يه صيغنورين * چون قوم ذبح
بقره‌نك الله تعاليدن عزيمت ايدوكن بيلديلر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي) موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شانه دن ديله كل كه بزه اول بقره‌نك سن وصفتني بيان ايده سن (قال انه يقول انها بقرة لا فارض
ولا بكر عوان بين ذلك) موسى عليه السلام ايتدي حق جل وعلا ديركه اول بقره نه كبيره ونه صغيره‌در
بلكه بو ايكيسي بيننده اورتا ياشلي بكمشدر (فافعلوا ما تؤمرون) امر اولنديغكز شيئي ايشلكز يوخسه
تكريريه سؤال ايتمكز (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها) ينه موسى عليه السلامه قومي ديديلركه ربك
جل شأنه دن ديله كل كه بزه اول بقره‌نك لونني بيان ايده (قال انه يقول انها بقرة صفراء فاقع لونها) موسى
عليه السلام ايتدي حق جل وعلا ديركه اول بقره‌نك لوني شديد الصفره‌در (تسر الناظرين) انك حسن
وصفاء لوني اكا نظر ايدنلرك كوكلنه سرور ويرر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي) ينه موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شأنه دن ديله كل كه اول بقره‌نك سائمه ويا عامله ايدوكن بزه بيان ايده (ان البقر تشابه علينا)
زيرا اول وصفلو بقره كثير اولديغندن امر اولنان بقره بزه متشابه اولوبدر (وانا ان شاء الله لمهتدون)

الله تعالینك مشیتیله اول ذبحی مراد اولنان بقره نك وصفنه ایرشه‌مزدك* ابن عباس ایدر اكر الله تعالینك مشیتنه تعلیق ایتمسه‌لر ابد الدهر اكا اهتدا اولنمزلردی (قال انه یقول انها بقرة لا ذلول تثیر الارض ولا تسقی الحرث) موسی علیه السلام ایتدی حق جل وعلا دیر كه اول زراعت ایچون یر سوررز و اكین صووارمغیچون صو چكمز بقره در كه (مسلمة) عیوبدن سالمدر (لاشیة فیها) آنده جلدی لوننده غیری لون یوقدر (قالوا الآن جئت بالحق) دیدیلر كه الآن بیان تام شافی ایلدك كه آنده اشكال یوقدر* اندن اول وصفلو بقره‌یی استدیلر برشابدن غیریده بولمیوب دریسی طولوسنجه التونه آنی آلدیلر (فذبحوها وما كادوا یفعلون) وانی ذبح ایتدیلر حال بوكه انك بهاسی چوقلغندن* ویاقاتل قبیله‌لرندن اولمسی خوفندن ویاشدت اضطرابدن بر حالته ایردیلر كه انی ایشلمكه قریب اولمیه‌لر پیغمبریز صلی الله علیه وسلمدن مرویدر كه اكر انلر ذبح بقره ایله ابتداء امر اولندقلرنده دیلدكاری بقره‌یی ذبح ایتمش اولسه‌لر كفایت ایدردی لكن نفسلری اوزره تشدید ایتدكلری ایچون الله تعالی دخی انلره تشدید ایتدی* روایت اولندیكه بنی اسرائیلده بر رجل صالحك بر ابن طفلی وار ایدی ومالده بر عجله یعنی دیشیجه بوزاغیسی اولوب انی اورمانه ایلتدی الهی بو عجله‌یی سنده امانت اولسون ابنم بیودكده انی اكا تسلیم ایده‌سن دیدی بعده اول رجل وفات ایتدی عجله ایسه اورمانده بیودی وقالدی كلیه طوتلمز اولدی كوردیكندن قاچردی* وابن دخی صالح واناسنه یار اولدیغی حالده بیوبوب یكت اولدی كیجه‌نك بر ثلثنده نماز قیلوردی وبر ثلثنده اویوروبر ثلثنده اناسنك باشی اوجنده اوتوروردی* وكوندزده ارقاسیله اوطون كتوروب صاتاردی بهاسنك بر ثلثنه كفافلنوردی بر ثلثنی صدقه‌یه وبر ثلثنی اناسنه ویروردی* بر كون اكا اناسی دیدیكه بابالك بر عجله‌سنی فلان اورمانده سنكیچون الله تعالی‌یه امانت قومشیدی* وار آنی كتوروب صاتغل ابن دخی واروب انی آنده بولدی وبوینه یاپشوب اناسی قتنه كتوردی اناسی اكا امدی بونی بازاره ایلتوب التی دیناره صاتغل بجله مشورت شرطیله دیدی چون ابن دخی آنی ایلتدی آدمی صورتنده بر ملك انی التی دیناره ایستدی اناسیله مشورتسز ابن اكا راضی اولمیوب كیرواناسنه كلدی* وآنی خبر ویردی اناسی دیدیكه اول ملكدرسنی اختبار ایچون كلوبدر* امدی اكا دكل كه بو بقره‌یی صتایم ویا صاتمیایمی بكا نه امر ایدرسن ابن دخی آنجلین ایدیجك ملك دیدیكه امدی انی دریسی طلوسنجه دیناردن اكسكه صاتمغل حال بوكه انك بهاسی اوچ دینار ایدی بعده الله تعالینك تقدیری ایله اول قتیلك قاتلی چیقمیكه ذبح ایله امر اولنان بقره‌نك اوصافی انك غیریدن بولنمیجك بالآخره بنی اسرائیل اول ابندن ملكك دیدیكی بهایه صاتون آلدیلر (واذ قتلتم نفسا) ذكر ایدك شول وقتیكه بر نفس قتل ایتدیكز كه انك اسمی عامیل ایدی اشبو ذكر اولنان قصه‌نك اولیدی اكرچه تلاوتده مؤخر ایسه‌ده (فادارأتم فیها) اول قتیلك شاننده اختصام ویا تدافع ایتدیكز (والله مخرج ما كنتم تكتمون) والحال الله تعالی سزلك كتم ایتدیككزی اظهار ایدیجیدر (فقلنا اضربوه ببعضها) وآنلره دیدك كه اوقتیلی اول ذبح ایتدیككز بقره‌نك بعضی ایله اورك* اول بعضده اختلاف اولندی دینلدیكه اول انك لسانی ویافخذ یمینی ویاعجز ذنبی ایدیكه اول بعد الموت اعضادن آخر چوریندر* وعند البعث ابتداء اول خلق اولنوب سائر بدن انك اوزره تركیب اولنسه‌در چون اول بعضله قتیلی اوردیلر اذن حقله دیریلوب طوری كلدی حال بوكه اوداجندن قان آقردی بنی اولدرن ابن عمم فلاندر دیوب و بلدیكندنصكره یرنده دوشوب وفات ایتدی* وقاتلی میراثدن محروم اولمسیله قتیلك یرینه قتل اولندی (كذلك یحیی الله الموتی) حق تعالی اول قتیلی احیاء ایتمسی كبی یوم قیامتده نفخهٔ ثانیه‌ده موتایی احیا ایدر (ویریكم آیاته) وسزه كمال قدرتنه دلالت ایدر آیتلرك كوسترر (لعلكم تعقلون) تا بیله‌سز كه نفس واحده‌یی احیایه قادر اولان باری تعالی نفوس كثیره‌نك دخی احیاسنه قادر اولور* ونفوسكزی هواسندن منع ایدوب الله تعالینك امرنه اطاعت ایلیه‌سز حق جل وعلا آنی ابتداءا احیا ایتمیوب انكیچون بعض اموری شرط ایلدی* تا كه آنده ذبح بقره ایله تقرب واداء واجب ونفع یتیم حاصل اوله وتوكل بركتنه واولاد شفقتنه تنبیه اوله* وطالبك حقندن بری تقدیم قربه اوله* ومتقرب قربه‌نك احسنن وعنده اعلاسن اختیار ایلیه* روایت اولنوركه حضرت عمر رضی الله عنه بر بختیه‌یی اضحیه ایچون اوچیوز دیناره اشترا ایتدی* زیرا كه حقیقتده مؤثر الله تعالی در اسباب

ایسه امارتدن اثری اولمز* ودلالت واردر كه استهزاء ایدن كشی سمت جهله مستحق اوله* واموری مشیئة اللهه تعلیق احب اوله* وامره امتثال علی الفور اوله (ثم قست قلوبكم من بعد ذلك) احیاء قتیل ویاذكر اولنان جمیع آیاتدنصكره قلوبكزه قسوة كلدی حال بوكه اول لین قلب ایجاب ایدر اموردن ایدی (فهی كالحجارة او اشد قسوة) امدی قسوتده اول حجاره كبیدر ویا حجاره‌دن دخی اشددر بعده حجاره قلب قاسی اوزره تفضیل اولنوب دینلدیكه (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار) والحال حجاره‌نك بعضندن نهرلر جاری اولور (وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء) وانك بعضی دخی یاریلوب ایچندن صو چیقر یعنی بیكارلركه نهرلردن دوندر (وان منها لما یهبط من خشیة الله) وآنك بعضی دخی الله جل شانه‌دن قورقوب طاغك باشندن اشاغه سنه ایندر (وما الله بغافل عما تعملون) حال بوكه ربك جل شانه انلرك اعمال سیئه‌لرینك عقوبتن ترك ایدر كلدر بلكه اكا مجازات ایدر* اهل سنت مذهبی انك اوزره‌در كه جماداتده وعقلادن غیری حیواناتده حق تعالی بر علم وضع ایتمشدر اكا آندن غیری احد واقف اولمز* امدی انده كذلك صلوة وتسبیح وخشیت دخی واردر* نتكیم قرآنده بیورلدیكه (وان من شیء الا یسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبیحهم) هیچ برشیء یوقدر الا اول الله تعالی‌یی تسبیح ایدر اكا حمدی ملابس اولدیغی حالده لكن سز انلرك تسبیحنی بیلمزسز* ودخی بیورلدیكه (والطیر صافات كل قد علم صلوته وتسبیحه) قوشلر هواده قنادلرك دوشرلركه اول انلرك صلوتیدر وصلوتلری تسبیحدر انلردن هر برینك صلوة وتسبیحنی الله تعالی ویا كندیلر بیلور* ودخی بیورلدیكه (الم تر ان الله یسجد له من فی السموات ومن فی الارض والشمس والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وكثیر من الناس) بیلمزمیسن كه ویا قلبله كورمزمیسن انی سموات وارضده اولنلر وكونش وآی ویلدزلر وطاغلر واغاجلر ویرده یورر حیوانات وناسدن نیچه الله تعالی‌یه سجده ایدرلر* یعنی اكا طاعت وخشوع ایدرلر اویله اولسه هر كشی‌یه واجب اولوركه اكا بینانوب علمی الله تعالی‌یه حواله ایده* روایت اولندیكه پیغمبریز صلی الله علیه وسلم ثبیر طاغی اوزره طوردی ایدی كفار ایسه آنی طلب ایدردی طاغ دیدیكه یا رسول الله اوزرمدن كیت كل قورقرمكه كفار سنی بنم اوزرمده بوله‌لر اول سببدن حق تعالی بكا عقاب ایده* حرا طاغی ایتدی امدی یا رسول الله بكا كل بكا كل دیو انی كندویه چاغردی* جابر بن سمره ایدر پیغمبریز علیه السلام دیدیكه مكه‌ده بر حجره بیلورم بعثمدن اول بكا سلام ویردی شمدی دخی آنی بیلورم* انس رضی الله عنه ایدر پیغمبریز علیه السلام احد طاغنی كوستروب دیدیكه اشبو طاغدركه بزی سورر بز دخی آنی سورز* ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبریز علیه السلام بر صباح نمازنی قلدیغندنصكره ناسه یوننوب دیدیكه بر رجل بر بقره‌یی سوروب كیدركن توریلوب اوزرینه بندی واوردی وبقره دیدیكه بز بونكیچون یرادلمشز بلكه بر سورمك ایچون یرادلمشز ناس آنی اشیدیجك سبحان الله بقره سویلدی دیدیلر پیغمبریز علیه السلام دیدیكه بن اكا ایناندم ابو بكر وعمر رضی الله عنهما دخی ایناندیلر حال بوكه اول ایكیسی آنده حاضر دكللر ایدی* علی كرم الله وجهه ایدر پیغمبریز علیه السلام ایله مكه‌دن طشره‌ده طاغلر اراسنده كیدردك هر قنغی طاغه وشجره اوغرادیسه چمدی الا اول اكا السلام علیك یا رسول الله دیدی* جابر بن عبد الله رضی الله عنه ایدر پیغمبریز علیه السلام خطبه اوقودیغنده مسجدك ساریه‌لرندن بر جزع نخله‌یه استناد ایدردی چون انكیچون منبر دوزیلوب اوزرینه چیقدی اول ترك ایتدیكی جزع النخله حنین ناقه كبی ایكلدی حتی اهل مسجد آنی ایشدوب دیه كلدی فی الحال پیغمبریز علیه السلام منبردن اینوب آنی قوچاقلدی اویله اولسه آنك ایكلدیسی كسلدی* مجاهد ایدر هیچ بر طاشك اعلادن اسفله نزولی دكل الا انك الله تعالیدن خوفله‌در واكا شاهد حق تعالینك قول شریفیدركه (لو انزلنا هذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) اكر بز بو قرآنی بر طاغك اوزرینه ایندیریدك سن آنی الله تعالینك عظمتندن خوفله خشوع ایدر ومنشق اولور كوریدك (افتطمعون ان یؤمنوا لكم) یا محمد وآنك اصحاب كرامی رجا ایدرمیسزكه یهودسزی انلره خبر ویردیككز اموردن تصدیق ایده‌لر (وقد كان فریق منهم یسمعون كلام الله) حال بوكه موسی علیه السلام زماننده انلردن بر طائفه حق تعالینك كلامنی یعنی توراتی اشیدورلردی (ثم یحرفونه من بعد ما عقلوه) بعده آنده‌كی احكامی بیلدكلرندنصكره تغییر ایدرلردی (وهم یعلمون) والحال آنك حق اولوب كندیلر كاذبلر ایدوكن بیلورلردی*

ابن عباس ومقاتل ایدر اشبو آیه کریمه موسی علیه السلامك اختیار ایتدیکی یتمش کسه حقنده نازل اولوبدر که
اول انلری رب تعالینك میقاتنه ایلتمش ایدی آنده انك کلامنی اشیدوب قوملرینه رجوع ایتدکلرنده ایکی
صنف اولدیلر* بر صنفی اشتدکاری کلام اللهی حقیقتی اوزره قوملرینه تبلیغ ایتدیلر* و بر صنفی ایسه
دیدیلرکه کلام اللهی ایشتدك اول کلامك آخرنده دیدیکه اشبو دیدیککزی اکر ایشلمکه استطاعتکز اولورسه
ایشلکز و دیلرسکز ایشلمکز* امدی انلر کلام اللهی تغییرا یتملری اشبو منوال اوزره ایدی (واذا لقوا الذین
امنوا قالوا آمنا) یعنی یهودك منافقلریکه لسانلریله ایمان اظهار ایدرلردی خالص مؤمنلره ملاقات
ایتدکلرنده بزدخی سزك کبی خالص مؤمنلرز دیرلردی (واذا خلا بعضهم الی بعض) وقتیکه اول یهودك
منافق اولمیانلری منافق اولنلریله رجوع ایتسه لر (قالوا اتحدثونهم بما فتح الله علیکم لیحاجوکم به عند
ربکم) لوم وعتاب وجهی اوزره دیرلرکه نیچون محمد و اصحابنه خبرویرمیسز آنیکه حق تعالی سزه توراتده
محمدك نبوتی ودیننك حقیقتی بیلدرمشدر تاکه انلرسزی ربکز عندنده دنیاده و آخرتده انکله الزام ایده لر
(افلا تعقلون) آنی انلره خبرویرمکز اوزریکزه حجت اولور ایدوکنی بیلمزمیسز* مجاهد ایدر اشبو قریظه
یهودینك بری برلرینه خطابیدرکه وقتیکه پیغمبر علیه السلام انلری محاصره ایدوب یاقرده و خنازیرا خوانی
حصنکزدن اینك دیدی بو حالی محمده کیم خبرویردی بو دکل الا سزدن ظاهر اولوبدر دیو اول منافقلرینه عتاب
ایتدیلر (اولا یعلمون ان الله یعلم ما یسرون وما یعلنون) انلر بیلمزلرمیکه حق تعالی انلرك قلبلرنده اخفا
ایتدکاری کفری ولسانلرنده اظهار ایتدکاری ایمانی بیلور (ومنهم امیون لا یعلمون الکتاب) یهودك بعض
امیلری واردرکه کتاب اوقومشلر و معناسنی بیلمشلردر (الا امانی) لکن شول اشیایی بیلمشلردرکه عالملری
انی کندی بیلدکلرندن یازوب الله تعالی یه اضافتله افترا ایتمشلردر* محمد علیه السلامك صفتنی تغییر کبی و ناردن
عذاب اولنملری ایام معدوده اولوب صکره انلردن اول عذاب زائل اولور ادعالری کبی * و آبالرندن انبیا انلر
ایچون شفاعت ایدیسردر و خطالریله مؤاخذه اولنیوب رحمت اولنورلر دیملری کبی (وان هم الا یظنون)
حال بوکه انلرك اکا تبعی بوقدر انجق ظن ایدرلر (فویل للذین یکتبون الکتاب بایدیهم) عقوبت عظیمه
شونلره که انلر یهودك رؤساسیدر محرف اولان کتابی اللریله یازرلر (ثم یقولون هذا من عند الله) بعده
عواملرینه اشبو توراتده یازیلو الله تعالی عندندندر دیرلر (لیشتروا به ثمنا قلیلا) تاکه انکله اعراض دنیادن
برعرض تحصیل ایدهلر و عرض دنیا نه دکلو جلیل ایسه ده مستحق اولدقلری دائما عقاب دائمه نسبتله قلیله در
اشبونده مصاحفی اجرتله یازمنك کراهتنه دلالت واردر (فویل لهم مما کتبت ایدیهم) انلره عقوبت عظیمه
آندنکه اللریله یازدیلر (وویل لهم مما یکسبون) وکذلك انلره عقوبت عظیمه شول اجلدنکه اخذ رشوت
وعمل معاصیله کسب ایدرلر* ویل بر کلمه درکه انی مهلکه یه واقع اولان کشی دیروبا اول کفارك نفسلرینه ویل
وثبورله دعالریدر و یا خود عقوبت عظیمه در* و یا اول جهنمده بر وادیدرکه اکر جبال دنیا اکا تسییر اولنسه انك
شدت حرندن محو اولایدی* ابو سعید الخدری پیغمبریمز علیه السلامدن* روایت ایدردیکه ویل جهنمده
بر وادیدرکه کافر انك اعلاسندن براقلدیغنده اسفلنه قرق ییلده ایرشمز* روایت اولنورکه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم مدینه یه قدوم ایتدیکنده یهودك علماسی مو کللرینك ذهابی و ریاستلرینك زوالی خوفیله
یهودك طائفه سنی اکا ایماندن تعویق ایچون انك توراتده کی صفتنی تغییر ایتدیلر انك انده صفتی کوزل
یوزلو وقویرجق صاچلو و سرمه لو کوزلو اورته بویلودیو یازلمشیکن* یرینه اوزون بویلو وکوکك کوزلو و صاری
صاچلودر دیو یازدیلر سفله لری انلردن انك صفتنی سؤال ایتدکده کندیلرین یازدقلری تغییراتی انلره
اوقورلردی سفله لری دخی پیغمبریمز علیه السلامی انلرك ذکر ایتدیکی صفته مخالف بولدقلرندن آنی
تکذیب ایدرلردی (وقالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودة) و دیدیلرکه بزه نار ایرشمز الا قرق کونکه انده آبالری
عجله عبادت ایتمشیدی* و یا خود ایام دنیانك عددیکه یدی بیك ییلدر هر بیك ییل مقابله سنده برکون عذاب
اولنوب یدی کونده عذاب کسیلور (قل اتخذتم عند الله عهدا) یا محمد انلره دیه کل که بو خسه الله تعالی
عندنده عهد اتخاذ ایتدیکزمی که سزی مدت مذکوره دن زیاده عذاب ایتمیه* و یا خود لا اله الا الله
دیدیکزمیکه سزی عذابدن امین ایلیه (فلن یخلف الله عهده) اکر الله تعالی عندنده عهد اتخاذ

ایتدیکزسه اول البته عهدینه خلف ایتمز (ام تقولون علی الله ما لا تعلمون) یو خسه حقیقتنك بیلمدیکز شیئی
الله تعالی یه افترامی ایدرسز (بلی) حقیقت حال سزك دیدیککز کبی دکلدر بلکه سزه نار ایرشور و انده سزه
عذاب دائم اولور (من کسب سیئة) برکسه که شرکی کسب ایده (واحاطت به خطیئته) و خطیئه سی
هر جانبندن آنی احاطه ایده* و اکا اصرار ایدر اولدیغی حالده وفات ایده (فاولئك اصحاب النار) امدی انلر
جهنم اهلیدر (هم فیها خالدون) آنده دائملردر اشبو آیت کریمه دلیلدرکه ایکی شرطه تعلیق اولنان شیئ
یالکز بریله تنجیز اولنمیه (والذین آمنوا وعملوا الصالحات) شونلرکه الله تعالی یه و رسولنه ایمان کتوردیلر
و فرائضی ادا ایدوب معاصیدن صاقندیلر (اولئك اصحاب الجنة) امدی انلر جنت اهلیدر
(هم فیها خالدون) انلر آنده دائملردر (واذ اخذنا میثاق بنی اسرائیل) ذکر ایدك شول وقتیکه بنی اسرائیلدن
برعهد شدید اخذ ایتدککه (لا تعبدون الا الله) الله تعالیدن غیری یه عبادت ایتمیه سز (وبالوالدین
احسانا) و والدینکزه برو داد* و اوامر اللهیه مخالف اولمیان امرلرینه انقیاد ایده سز (وذی القربی
والیتامی والمساکین) و صاحب قرابتکزه حسن خلق و ایصال نفعله* و بابا سی اولمیان اطفاله حسن
تربیه و حفظ حقوق ایله و مسکینلره صدقه ایصالنده حسن قولله احسان ایده سز (وقولوا للناس
حسنا) و ناسه محمد علیه السلامك شان و صفتنده صدق سویلکز و انلره حسن معاشرت و حسن خلقله
تلیین قول ایلکز* و انلره معروفله امر و منکردن نهی ایلکز (واقیموا الصلوة) و صلوة مکتوبه یی اوقاتنده
ادا ایلکز (وآتوا الزکوة) و اموالکزده اوزریکزه فرض اولان زکوتی مستحقنه توزیع ایلکز دیو ذکر اولنان
اموری قبول ایتمشدیکز (ثم تولیتم) بوندن صکره یا بنی اسرائیل عهد مذکوردن محمد علیه السلامه
ایماندن اعراض ایتدیکز (الا قلیلا منکم) الا سزدن آز کسنه لر عبد الله بن سلام و اصحابی کبی اول عهد
اوزره ثابت اولوب اندن اعراض ایتمدی (وانتم معرضون) سز ایسه بر قومسز که عادتکز اعراضدر
آبالرکزك اعراضی کبی (واذ اخذنا میثاقکم) وذکر ایدك یا بنی اسرائیل شول وقتیکه سزدن میثاق آخر
اخذ ایتدککه اول (لا تسفکون دماءکم) بری برلریکزك قانی دوکمیه سز* دیلدیکه غیرك قانی دوککزکه
انك مقابله سنده قصاص اولنمغله کندیکزك قانی دوکمیه سز (ولا تخرجون انفسکم من دیارکم) و بری
برلریکزی دارندن چیقارمیه سز* دیلدیکه جار اولدیغکز کسه یه جوارده اساءت ایتمکزکه سوء جواریکز
سببیله آنی خروجه الجاء ایتمیه سز (ثم اقررتم) بوندن صکره اول میثاقه اقرار ولزومنه اعتراف ایتدیکز
(وانتم تشهدون) حال بوکه یا معشر یهود اسلافکزك بو میثاقنه بو کونده سز شهادت ایدرسز* و یا خود
آنی توراتده کورورسز (ثم انتم هؤلاء) بوندن صکره یا معشر یهود (تقتلون انفسکم) بری برلریکزی قتل
ایدرسز (وتخرجون فریقا منکم من دیارهم) و سزدن بر فریقی دارلرندن چیقاررسز (تظاهرون علیهم
بالاثم والعدوان) آنلرك اوزره معصیت و ظلمله تعاون ایدرسز (وان یأتوکم اساری تفادوهم) و اکر انلر
اسیرلر اولدقلری حالده سزه کلسه لر آنلری مال ایله دکیشورسز* روایت اولندیکه قبائل یهوددن قریظه اوسه
اعانت ایدردی و نضیر ایسه خزرجه اعانت ایدردی یعنی اول ایکی قبیله دوکشسه لر هر فریق قتلنده
و تخریب دیارده و اجلاء اهلده خلفائنه اعانت ایدردی و ایکی فریقدن بری اسیر اولسه انکیچون مال جمع
ایدوب آنی اسیرلکدن قورتاررلردی (وهو محرم علیکم اخراجهم) حال بوکه انلری دارلرندن اخراجکز
سزه حرام قلنمشدی حق تعالی انلردن درت عهد اخذ ایلمشدی که اول ترك قتل و ترك اخراج و ترك مظاهره
و فداء اساری ایدی انلر ایسه اول درت عهددن فداء اساری عهدینه وفا ایدوب اوچندن اعراض ایتدیلر
(افتؤمنون ببعض الکتاب وتکفرون ببعض) یو خسه توراتده اوزریکزه فرض اوله نك بعضنه مؤمن
اولورسزکه اول فداء اسارادر* و بعضنه ایسه کافرمی اولورسزکه اول باقی عهوددر (فما جزاء من یفعل ذلك
منکم الا خزی فی الحیاة الدنیا) سزدن بو نقض عهد و میثاق ایده نك جزاسی دکل الا دنیاده خزیدر*
اول ایله اولسه قریظه نك خزیی قتل و سبی اولدی* و بنو النضیرك خزیی ایسه منازلرندن اذرجان و اریحایه
نفی و اجلا اولدی (ویوم القیامة یردون الی اشد العذاب) و یوم قیامتده انلر اشد عذابه رد اولنورلرکه
اول عذاب ناردر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دکلدر اکا بر شیء مخفی اولمز

یوم قیامتده انلره مجازات ایدر (اولئك الذین اشتروا الحیاة الدنیا بالاخرة) امدی انلر شول قومدر که آخرتدن
بدل حیاة دنیایی اختیار ایتدیلر (فلا یخفف عنهم العذاب) آخرتده آنلردن عذاب تخفیف اولنمز (ولاهم
ینصرون) وعذاب اللهدن منع دخی اولنمزلر (ولقد آتینا موسی الکتاب) بز موسایه توراتی دفعهٔ
واحده ده جمله ویردك (وقفینا من بعده بالرسل) وموسی دنصکره بری برینك اثرنجه رسوللر کوندردك
(وآتینا عیسی ابن مریم البینات) وعیسی علیه السلامه معجزات واضحات ویردك موتایی دیرکوردك
واکمه وابرصك اول علتن کیدرمك ومغیباتدن خبر ویرمك کبی ویا انجیل ویردك وعیسانك لغت عربیه ده
اسمی ایشوعدر ومریم ایسه خادم دیمکدر (وایدناه بروح القدس) وآنی روح قدس ایله تقویه ایتدك*
وروح قدسدن مراد جبرائیل علیه السلامدر* ویاروح عیسادر آنکله وصف اولنمسی یامس شیطاندن
طهارت* ویا الله تعالی یه کرامتی ایچون اوله* ویاروح قدس ایله مراد الله تعالینك اسم اعظمی اوله که
اول انکله موتایی دیرکوردی* ویا قدس ایله مراد الله تعالی وروح ایله مراد جبرائیل علیه السلام اوله وعیسانك
جبرائیل ایله تقویه اولنمسی اول امر اولنمشیدیکه عیسی علیه السلام قنده کیدرسه اول آنك ایله برابر کیده
حتی که آنکله سمایه صعود ایتدی* وجبرائیل علیه السلامه روح دینلمسی لطافتی ووحیدن مکانتی ایچون ایدیکه
اول حیاة قلبه سببدر دینلدیکه روح قدس ایله مراد انجیلدر* آنك عیسایه روح اولمسی قرآنك پیغمبریمز علیه
السلامه روح اولمسی کبیدر* زیرا که حیاة قلبه سببدر (افکلما جاءکم رسول بما لا تهوی انفسکم استکبرتم)
یامعشر یهود هر بار که سزه نفسلریکز سومدکی شی ایله امر رسول کلسه اکا ایمان واتباعدن تکبر وتعظم ایتدیکز
(ففریقا کذبتم) رسوللردن بر طائفه یی تکذیب ایتدیکز موسی وعیسی کبی (وفریقا تقتلون)
وبر طائفه یی ایسه اولدردیکز یحیی وزکریا وشعیا وسائر قتل اولنان انبیا کبی (وقالوا قلوبنا غلف) ویهود
دیدیلر که بزم قلوبمز جمله علومه اوعیه در یا محمد سنك علمکه احتیاجمز یوقدر ویاخود اول هر علمه اوعیه در*
هر ایشتدیکمز علمی اخذ ایدرز الا سندن ایشتدیکمزی نه اخذ ونه فهم ایدرز اکر آنده خیر اولسیدی
قلوبمز سائر علومی اخذ وفهم ایتدیکی کبی آنی دخی اخذ وفهم ایدردی (بل لعنهم الله بکفرهم) بلکه الله
تعالی آنلری کفرلری سببیله هر خیردن طرد وابعاد ایتدی (فقلیلا ما یؤمنون) انلردن ایمانه کلور آز اولدی
مشرکلردن ایمانه کلورلره نسبتله (ولما جاءهم کتاب من عند الله مصدق لما معهم) ووقتا که الله تعالی عندندن
انلره قرآن کلدیکه اول کندیلرده اولان توراته موافقدر (وکانوا من قبل یستفتحون علی الذین کفروا)
حال بوکه انلر محمد علیه السلامك بعثتندن اوکدین انی توسلله مشرکین اوزره الله تعالیدن نصرت استرلردی*
روایت اولنور که چن اوزرلرینه عدو استیلاء ایتسه دیرلردیکه یاربنا شول آخر زمانده بعث ایده جکك
پیغمبر حرمتنه بزه اعدامز اوزره نصرت ایتکه بز آنك صفتنی توراتده بولمشزدر اویله اولسه انکله اعدالری اوزره
غالب اولورلردی (فلما جاءهم ما عرفوا) ووقتا که نعت وصفتنی بیلدکاری پیغمبر که محمد علیه السلامدر
بنو اسرائیلك غیریدن کلدی (کفروا به) بغی وحسدلرندن اکا کافر اولدیلر (فلعنة الله علی
الکافرین) الله تعالینك لعنتی کافرلر اوزرینه در (بئسما اشتروا به انفسهم) نه مبؤس شی اولور اول که
انك سببیله نفسلرین بیع ایتدیلر یعنی حقی باطل ایله دکشدیلر* ویا کفر اختیار ایدوب نفسلرین ناره بذل ایتدیلر
(ان یکفروا بما انزل الله) که اول الله تعالینك انزال ایتدیکنه کافر اولملریدر (بغیا ان ینزل الله من فضله علی
من یشاء من عباده) حسد ایدوب اکا که حق تعالی عبادندن دیلدیکی کمسنه یه فضلندن نبوت ویره وکتاب
ایندیره (فباؤا بغضب علی غضب) انلره غضب الله اثرنجه غضبی استجاب ایتدیلر* غضب اول توراتی
تضییع وتبدیللری ایچون وغضب ثانی محمد علیه السلامه وقرآنه کفرلری ایچوندر* ویا اولکیسی عیسی وانجیله
کفرلری ایچوندر* وایکنجیسی محمد علیه السلامه وقرآنه کفرلری ایچوندر (وللکافرین عذاب مهین) محمد
علیه السلامك نبوتنك انکار ایدنلر ایچون عذاب مخزی واردر که آنده اهانت اولنورلر (واذا قیل لهم آمنوا
بما انزل الله) چون مدینه نك یهودینه الله تعالینك انزال ایتدیکی قرآنه ایمان کتورك دینلسه (قالوا نؤمن بما
انزل علینا) دیرلر که بزه انزال اولنان توراته ایمان کتوررز اول بزه کفایت ایدر (ویکفرون بما وراءه) واندن
ماعدا کتابلره کافر اولورلر (وهو الحق مصدقا لما معهم) حال بوکه اول قرآن حق در انلرك یانلرنجه اولان

توراتی تصدیق ایدر اولدیغی حالده (قل فلم تقتلون انبیاء الله من قبل ان کنتم مؤمنین) یا محمد انلره دیکل که
چون توراته ایمان کتوررسز نیچون انبیایی قتل ایتدیکز حال بوکه توراتده انبیایی قتلدن نهی اولنمشدیکز
اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه بر معصیته راضی اولان کشی آنی ایشلین کبی اوله والله تعالی یه وکتابنه مؤمن
اولان کشی یه لایق اولان بودرکه افعالی اقوالنی تصدیق ایده (ولقد جاءکم موسی بالبینات) موسی علیه
السلام سزه دلالت واضحه ومعجزات ایله کلدی (ثم اتخذتم العجل) بوندنصکره سز عجلی عبادت ایچون اله
ایتدیکز (من بعده) موسانك جبل طوره مناجات ایچون کتمسندنصکره (وانتم ظالمون) حال بوکه
آنی اله اتخاذکز ایله ظالملرسکز (واذ اخذنا میثاقکم ورفعنا فوقکم الطور) ذکر ایدك شول وقتیکه سزدن
اخذ میثاق وفوقکزه طوری رفع ایتدك ودیدککه (خذوا ما آتیناکم بقوة واسمعوا) سزه ویردیکمز کتابی
جد واجتهاد ایله اخذ ایدك وآنده کی اوامری ایشیدوب موجبیله عمل ایدك (قالوا سمعنا وعصینا) دیدیلر که
قولکی ایشتدك وامریکه عصیان ایتدك ویا آذانله قولکی ایشتدك قلوبله اکا عصیان ایتدك (واشربوا
فی قلوبهم العجل بکفرهم) وقلبلرینه عجل محبتی ادخال وخلط اولندی صبغك ثوبه وشرابك اعماق بدنه دخولی
کبی شول کفر سببیله که قلبلرنده تمکن ایتمشدی* روایت اولندیکه موسی علیه السلام اول عجلی مبرد ایله
خرد ایتدیروب اول خردی نهره صاچدردی واول نهردن هر برینه ایچوردی اول که عجل محبتندن قلبنده شی
قالمشدی اول نهره صاچلن خرده دن آنك شاربنده ظاهر اولوردی (قل بئسما یأمرکم به ایمانکم ان کنتم
مؤمنین) یا محمد انلره دیکل که انلر مبؤس ایمان اولور اول که عجل عبادتنه امر ایدر اکر زعمکزده مؤمنلر
ایسه کز ویاخود اکر توراته مؤمنلر ایسه کز اول سزه بو قبایحی امر ایتمیوبدر* ویا اکا ایمانکز بو کاره رخصت
ویرمیوبدر زیرا مؤمنه لایق اولور که ایمانی مقتضاسندن غیری یه متعاطی ایتمیه وتوراته ایمان ایسه آنی امر
ایتمز* امدی سزا کا مؤمنلر دکلسز (قل ان کانت لکم الدار الاخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا
الموت ان کنتم صادقین) یا محمد انلره دیکل که اکر جنت عندالله خالصة سز بکیچون ایسه سائر ناس ایچون
دکل ایسه موتی استکز اکر سوزیکزده صادقلر ایسه کز* زیرا مأوامی جنت ایدوکن بیلن کشی اکا چکنور که
کیره واکا کیرمك ایسه موتدنصکره اولور* امدی موتی استکز تمنی ایلکز که اکا کیره سز* ابن عباس
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدردیلدیکه اکر یهود موتی تمنی ایدرلردی انلرین هر بری توکرکن
بوطمایدی بر یوزنده هیچ بر یهودی قالمیوب جمله سی اولیدی (ولن یتمنوه ابدا) حال بوکه انلر ابدا آنی تمنی
ایدر دکلدر (بما قدمت ایدیهم) موجبات ناردن تقدیم ایتدکلری امور سببیله محمد علیه السلامه وقرآنه
کفرلری وتوراتی تحریفلری کبی (والله علیم بالظالمین) الله تعالی ظالملری بیلور یوم قیامتده جزالرین
ایرکورر (ولتجدنهم احرص الناس علی حیاة) یا محمد سن یهود طائفه سن حیات متطاوله یه ناسك زیاده
حریصی بولورسك (ومن الذین اشرکوا) ومشرکلردن دخی انلری حیاته زیاده حریص بولورسك زیرا که
انلر نارده عذاب اولنورلر ایدکارین تحقیق بیلورلر* اما که مشرکین آنی بیلمزلر بلکه جنتلری حیات دنیالریدر*
دینلدیکه اشبو مشرکین ایله مراد مجوسدر (یود احدهم لو یعمر الف سنة) اول مشرکینك بعضی اراده تمنی
ایدرکه بیك یل معمر اوله حتی تحیه لرنده وعطالرنده وغیریده عش الف سنة یعنی بیك یل معمر اوله دیرلر
(وما هو بمزحزحه من العذاب ان یعمر) حال بوکه معمر اولمسی آنی عذابندن تبعید ایدر دکلدر (والله بصیر
بما یعملون) الله تعالی انلرك عملارین کورر یوم قیامتده اکا کوره جزا قیلور (قل من کان عدوا لجبریل)
یا محمد دیکل اول کمسنه یه که جبریله عدو اوله غضبندن هلاك اولسون اکا عداوتك وجهی یوقدر (فانه نزله
علی قلبك باذن الله) زیرا اول جبریل قرآنی الله تعالینك امر وتیسیریله سنك قلبکه تنزیل ایتدی تا که آنی حفظ
وفهم ایده سن (مصدقا لما بین یدیه) اندن اوکدین اولان کتابلره موافق (وهدی وبشری للمؤمنین)
ومؤمنلری دین حقه هدایت وجنته دخولله بشارت ایدر اولدیغی حالده* روایت اولنور که احبار یهوددن
عبدالله بن صوریا پیغمبریمز علیه السلامه دیدیکه سمادن سکا قنغی ملك کلور دیدیکه جبرائیل ابن صوریا دیدیکه
اول بزم عدومزدر اکر کلن میکائیل اولسیدی سکا ایمان کتوررردك* زیرا که جبرائیل عذاب وقتال وشدت ایله
کلور* واول بزه برنیجه کره عداوتی اظهار ایتمشدر واول بزم پیغمبریمز موسی علیه السلامه کلوب خبر ویردیکه

فلان زمانده بخت النصر نام رجل يديله بيت المقدس خراب اولسه‌در * برد خی انك طلبنه بنوا اسرائيلدن
برقوی رجلی كوندردكه آنی بولا بغنده اولدره چون رجل آنی بابلده بر غلام مسكين بولدی انی اخذ وقتل
ايتمك دیلدیكنده جبرائيل ايريشوب انی رجلك اللندن قورتردی بعده اول غلام بيوييب قوتلندی واوزريزه
عسكر چكوب بيت المقدسی تخريب ايتدی اول اجلدن آنی عدو اتخاذ ايتمشزدر * قتاده ايدر عمر بن الخطاب
رضی الله عنهك مدينه نك يوقاروسنده بر ارضی وار ايدی يهودك مدارسی انك يولی اوزره ايدی ارضنه كيدر
وكاوركن مدرسه لرينه اوغرار وانلری دكلردی ديديلركه محمد عليه السلامك اصحابندن بزه سندن سوكيلو
كمسنه يوقدر * زيرا انلر اوغرادیغنده بزه اذا ايدرلر سن ايسه بزه اذا ايتمديكندن ماعدا بزم درسمزی دكلرسن
* عمر رضی الله عنه ايدر والله بن سزه كلديكم سزی سوديكم ايچون ويادیغنده شكم اولوب انی سؤال ايچون
دكلدر بلكه سزه كلديكم انكيچوندركه محمد عليه السلامك امرنده بصيرتم ارتوردم وانك آثارنی كتابكزده
كوردم ديديلركه صاحبك محمد عليه السلامه ملائكه دن قنغی ملك كاوردیدیكه جبرائيل عليه السلام ديديلركه
اول بزم عدومزدر بزم اسرارمزه محمدی مطلع قيلور * اول هر عذاب وخسف وقحط وشدت صاحبيدر *
اما كه ميكائيل كلسه خصب وسلمله كاور * عمر رضی الله عنه ديديكه جبرائيلی بيلورز ومحمد عليه السلامی
منكری كورورمز ديديلركه نعم * ديديكه الله تعالى عندنده جبرائيل وميكائيلك منزلتندن بكا خبر ويرك
ديديلركه جبرائيل انك يميننده وميكائيل يسارنده در وميكائيل جبرائيله عدودر * عمر رضی الله عنه ديديكه
هركسه كه جبرائيله عدو اوله ميكائيله دخی عدودر * وميكائيله عدو اولان جبرائيله دخی عدودر * وبونلرك ايكيسنه
عدو اولان الله تعالى يه عدودر * اندن عمر رضی الله عنه انلردن آيريلوب پيغمبريمز عليه السلام قاتنه كلدی
جبرائيل عليه السلامی انك قاتنده اشبو بابده وارد اولان آيات كريمه يی كتورمش بولدی پيغمبريمز
عليه السلام اول آيتلری اوقيوب ديديكه يا عمر ربك جل شانه سكا موافقت ايتدی * عمر رضی الله عنه ايدر
بوندنصكره كنديمی دين اللهده حجره دن اصلب بولوراولدم (من كان عدوا لله وملائكته ورسله وجبريل
وميكال فان الله عدو للكافرين) اول كمسنه كه الله تعالى يه وملكلرينه ورسوللرينه وجبرائيله وميكائيله
عدو اوله * الله تعالى كافرلره عدودر * اشبو آيتده تنبيه واردركه مقربينك برينه ويا كلينه معادات الله تعاليدن
عداوت استجلابنده وكفرده مساوی اوله ودخی ملائكه ورسلينه عداوت كفر اوله * ابن صوريا پيغمبريمز
عليه السلامه ديديكه سن بزه هيچ برشئ كتورمدككه آنی بيله وز وهيچ بر آيت نازل اولمديكه اكا اتباع ايده وز
اولمديكه اولسه نازل اولديكه (ولقد انزلنا اليك آيات بينات) يا محمد بز سكا آيتلر ايندردك كه اول حلال وحرامی
وحدود واحكامی بيان ايدر (وما يكفر بها الا الفاسقون) اول آيتلره كافر اولمز * الا انلركه الله تعالينك
طاعتندن خارجلردر (او كلما عاهدوا عهدا نبذه فريق منهم) هربار كه يهود بر عهد ايتسه لر انلردن طوائف
انی نقض ايدر (بل اكثرهم لا يؤمنون) بلكه انلرك اكثری توراته ايناتمزلر ونقض عهدی كناه صايمزلر *
زيرا يهود عهد ايتمشلردیكه محمد عليه السلام نبوتله كلدكده اكا ايمان كتوره لر كلدكده كافر اولديلر (ولما جاءهم
رسول من عند الله مصدق لما معهم) وقتا كه يهود طائفه سنه الله تعالى عندندن كتابلرينه موافق كتابله
ايمانه دعوت ايدر عيسى ومحمد عليهما السلام كبی رسول كلدی (نبذ فريق من الذين اوتوا الكتاب كتاب الله
وراء ظهورهم كأنهم لا يعلمون) كتاب ويريلنلردن بر طائفه توراتی آردلرينه براقديلر كانه انك كتاب الله
ايدوكن بيلمزلر * زيرا انلرك كتابلرينی تصديق ايدر رسوله كافر اولملری كتابلرينك اول رسولی تصديق ايدرشينه
دخی كفر وورا ظهره انی نبذ اولور حق جل وعلا اشبو ايكی آيتله يهود درت فرقه ايدوككنه دلالت
ايتدی * برفرقه سی توراته ايمان كتوروب حقوقنی رعايت ايتديلر اهل كتابك مؤمنلری كبی كه انلر اقللوندر *
وبرفرقه سی تمرد ايدوب وفسوقلرندن انده كی عهودی نبذه مجاهره ايتديلر * وبرفرقه سی ايسه انی نبذه مجاهره
ايتمديلر بلكه آنی بيلمدكلرندن نبذ ايتديلركه انلر اكثرونه در * وبرفرقه سی ايسه ظاهرده انی تمسك ايدنديلر
وحقيقت حاله عالملر ايكن تجاهلله بغی وعناد ايدوب نبذ ايتديلر (واتبعوا ما تتلوا الشياطين على ملك سليمان)
يهود اتباع ايتديلر اكا كه سليمان عليه السلام زماننده شياطين آنی اوقيوب انكله عمل ايدرلردی *
قصه سی اولدركه شياطين استراق جمع ايدوب واكا اكاذيب كثيره ضم ايدوب نصكره كهنه يه القا ايدرلردی *

كهنه دخی آنی ناسه تعليم واوقودقلرينی كتابلرده تدوين ايدرلردی اشبو حالت سليمان عليه السلام زماننده
منتشر اولوب بو علم سليمانك انك ملكی بو علمله تمام اولوبدر * انس * وجن * وريحی * كندويه انكله تسخير
ايليوبدر ديديلر وشياطين غيبی بيلور زعم ايتديلر اويله اولسه سليمان عليه السلام اول كتابلری جمع ايتديروب
كرسيسی التنه دفن ايتدی * سليمان عليه السلام وفات ايديجك شيطان آدمی صورتنده كلوب ناسه
ديديكه اكر علم سليمانی مراد ايدرسكز اشبو موضعی قازيكز ديو كرسينك التنی كوستردی چون قازديلر اندن
كفر وسحر يازيلو چوق كتاب چيقارديلر بنوا اسرائيل اول كتابلری آلديلر انكله سليمان عليه السلامه ساحر
ايمش ديو افترا قيلديلر پيغمبريمز عليه السلام كلجك حق جل وعلا سليمان عليه السلامی اندن تبرئه ايچون
اشبو آيت كريمه يی اكا انزال ايتدی (وما كفر سليمان) سليمان عليه السلام ساحر اولمدی زيرا كه ساحر
كافردر (ولكن الشياطين كفروا) بلكه شياطين سحری استعمال وتعليم وكتبيله كافر اولديلر (يعلمون
الناس السحر) ناسه سحر تعليم ايدر اولدقلری حالده اهل سنت قتنده سحرك وجودی حقيقتدر لكن آنكله
عمل كفردر * امام شافعی رضی الله عنهدن حكايت اولنديكه سحر انسانی خسته ايلر وانكله حيل ايدر وكاهی
قتل دخی ايدر حتی سحرله قتل ايدن كسينك اوزرينه قصاصی ايجاب ايدر * دينلديكه سحرله اعيان منقلب
اولنور * حتی آدمی حمار صورتنه وحمار كلب صورتنه متحول اولور اصح اولان بودركه اول تخيلدر
(يخيل اليه من سحرهم انها تسعى) لكن انك ابدانده مرض وموت وجنونی ايله اثری اولور جندب بن
عبد الله رضی الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن * روايت ايدر ديديكه * حد الساحر ضربة بالسيف *
ساحرك حدی سيفله انی ضربدر (وما انزل على الملكين ببابل هاروت وماروت) ودخی انلر بابلده هاروت
وماروت نام ايكی ملكه الهام وتعليم اولنان شيئی ناسه تعليم ايدر * وياخود انلر اول ايكی ملكه الهام اولنان
شيئه اتباع ايدرلر * اكر دينورسه كه ملائكه دن سحر تعلمی نجه جائز اولور دينوركه انكيچون ايكی تأويل
واردر بری بودركه انلر تعليمی تعمدا ايتمزلر بلكه سحری وصف وبطلاننی ذكر ايدرلر وآندن اجتناب ايله امر
ايدرلر * شقی اولان انلرك نصيحتن ترك ايدوب مجرد وصفلريله انی تعلم ايدرلر * وايكنجی تأويل اولدركه حق
تعالى اول وقتده اول ايكی ملكله ناسی امتحان ايتدی شقی اولان انلردن سحر تعلم ايدوب كافر اولوردی * سعيد
اولان تعلمی ترك ايدوب ايمانی اوزره قالوردی * واول ايكيسی تعليمله عذابلرك آرتورلردی * وانده معلم
ومتعلمه ابتلاء اولوردی * ابن عباس ومفسرين اول ايكی ملكك قصه سنده ايدر * ادريس عليه السلام
زماننده بنو آدمك اعمال خبيثه سن ملائكه كوروب تعييرا ايتديلر * يا ربنا بونلرك كبی مخلوقی يريوزنده خلافته
اختيار ايتدك حال بوكه انلر سكا عصيان ايدر ديديلر حق تعالى ديديكه اكر بن سزی بره ايندرسم
وانلرده تركيب ايتديكم شيئی سزه دخی تركيب ايتسم سز دخی انلرك ارتكاب ايتديكن ارتكاب
ايدردكز * ديديلركه يا ربنا بزه لايق دكلدركه سكا عصيان ايده وز * حق تعالى ديديكه امدی خيارلكزدن ايكی
ملك اختيار ايدك كه انلری بره ايندرم مكر هاروت وماروت انلرك بينده صلاح وعبادتده افضلی ايدی
انلری اختيار ايتديلر اويله اولسه ايكيسی بره ايندرلديلر وخلق بيننده عدل اوزره حكومته بيورلديلر
كوندز يرده حكومت وكيجه سماده عبادت ايدرلردی * حال بوكه انلر شركدن وقتل وزنادن وشرب خمردن
نهی اولنمشلردی * بر كون اجمل نسادن زهره نام مرأه زوجيله جدال ايدرلك انلره كلديلر انلر
اكا الطف وملاحتله يوز كوستروب وانك نفسندن مراوده ايتمك ديلديلر مرأه ديديكه اكا تمكين ايتمزم
مكركه بغير حق بنم ايچون زوجم اوزره قضاء ايده سز نم ديوب انی ايتديلر بوندنصكره ينه سزی تمكين
ايتمزم مكركه بنمله شرب خمر ايده سز آنی دخی ايتديلر * بعده ينه سزی تمكين ايتمزم مكركه زوجمی قتل
ايده سز ديدی * آنی دخی ايتديلر بعده ينه سزی تمكين ايتمزم مكركه بنمله صنمه سجده ايده سز ديدی
انی دخی ايتديلر * انلر بو حالتده ايكن حق تعالى انلركله ملائكه بيننده حجابی كشف ايلدی حتی كه
ملائكه انلرك بو ذكر اولنان عمللرك كورديلر من بعد اهل ارضك عذرين بيلوب انلر ايچون استغفار ايدر
اولديلر چون كيجه ايريشوب سمايه صعود ايتمك مراد ايتديلر قنادلری كسلديلر مساعده ايتميوب تحته
اوغرادقلرين بيلديلر * ادريس عليه السلامه واروب آنی حق تعالى يه شفيع ايدنديلر حق تعالى انلری عذاب

دنیا ایله عذاب آخرت بیننده تخییر ایدوب انلر عذاب دنیایی اختیار ایتدیلر بر مدتدنصکره کسیلور اما که آخرت عذابی کسلمز قالور * وانلرک کیفیت عذابنده اختلاف اولندی دینلدیکه قیامته دکین صاچلرندن اصلوب طوررلر ویا باشلری آلتنه بوکلش طوررلر * ویا باشلری اشاغه اصلوب دموردن سوطلر ایله ضرب اولنورلر * روایت اولندیکه بر رجل سحری تعلم ایچون هاروت وماروته واردی کورسه که انلر ایاقلرندن باشی اشاغه اصلمش کوزلری کوکرمش ودریلری قرارمش لسانلری صویه ایرمکه درت پرمق دکلو قالمش صوسزلق ایله عذاب اولنورلر * رجل انی کوریجک قلبنه خوف ودهشت کلوب (لا اله الا الله) دیدی انلر اکا سن قنغی امتدنسن دیدیلر دیدیکه امت محمد علیه السلامدنم آنی اشیدیجک سوندیلر * الحمد لله آخر زمان پیغمبری کلمش عذابمزک انقضاسی قریب اولمش دیدیلر * اما زهره نک قصه سی اول انلره دیدیکه سزی کندیمه تمکین ایتمزم مکرکه سمایه صعود کزنه سببیله ایدوکن بکا دخی بیلدیره سز دیدیلرکه الله تعالی نک اسم اعظمی ایله در * وآنی اکا تعلیم ایتدیلر * زهره آنی سویلیوب سمایه صعود ایتدی حق تعالی انی مسخ ایدوب صورتن کوکبه تحویل ایتدی * پس بو احادن بعضلری ذاهب اولدیکه زهره دینلن کوکب اول مرأه ممسوخه نک عینیدر * وآخرون آنی انکار ایدوب دیدیلرکه زهره کواکبدن سبعهٔ سیاره نک بریدرکه قرآنده (فلا اقسم بالخنس) دیو انکله قسم اولنمشدر * اول زهره نام مرأه بغی ایدیجک شهابه مسخ اولنوب سائر اشیاء ممسوخه ایله نار کوندرلمشدر یوخسه سماده کی زهره دینلن کوکب دکلدر (وما یعلمان من احد حتی یقولا انما نحن فتنة فلا تکفر) اول ایکی ملک هیچ کسنه یه سحری تعلیم ایتمزلر حتی که تعلیمدن اول اکا نصح ایدوب دیرلرکه بز الله تعالی قبلندن خلقه ابتلاء وفتنه یوز اولکه سحری بزدن تعلم ایدوب انکله عمل ایده کافر اولور * واولکه انی تعلم ایدوب عملندن صاقنه ایمانی اوزره ثابت اولور اشبونده دلالت واردر که سحرک وسائر اتباعی جائز اولمیان شیئک تعلمی محظور اولمیه بلکه محظور اولان اکا اتباع ومقتضاسیله عملدر * عطا وسدی ایدرلر اولکه لابد انی تعلم ایلیه اکا دیرلرکه * وار امدی اشبو رماد اوزره تبول ایت قچنکه اندن بر نور چیقوب سمادن سطوع ایدرکه اول معرفتدر ودخانه بکزر بر سیاه شیء انک جوفنه حتی مسامعنه کیررکه اول غضب اللهدر (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه) ناس اول ایکی ملکدن تعلم ایدرلر اول شیئیکه انکله زوج وزوجه بیننی تفریق ایدرلر * زیرا که سحرک باذن الله اثری اولور عین وطیره نک کبی اما که نفسنده انک اثری یوقدر حتی کوررسنکه بر رجلک مرأهٔ مخصوصه دن رجولیتی آلنوب اکا جماعه قادر اولمز (وما هم بضارین به من احد الا باذن الله) حال بوکه ساحرلر هیچ برکسنه یه سحرله ضرر ایده جک دکللردر مکرکه ضرر ایرمسنه الله تعالینک امری اوله اول کسنه که الله تعالی اندن سحرک منعن دیلیه اکا سحرک ضرری اولمز واولکه اکا ضرر اصابتن دیلیه انک اذنیله سحرک اکا ضرری ایریشور زیرا سحر وسائر اسباب بالذات مؤثر دکلدر بلکه تأثیری حق تعالینک امر وتکوینیله در (ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم) انلر انی تعلمله کندیلره ضرر ایدر شیء تعلم ایدرلر * زیرا انکله عمل قصد ایدرلر زیرا علم غالبا عمل ایله جر ایدر ومجرد انک علمی ایسه نه دنیایه ونه آخرته نفع ایدر (ولقد علموا لمن اشتراه ماله فی الآخرة من خلاق) یهود بیلدیلرکه اول کسنه کیم کتاب اللهدن بدل سحری اختیار ایده انکیچون جنتده نصیب یوقدر (ولبئس ما شروا به انفسهم) نه مبغوض شیء اولور اولکه حظ نفسلرینی اکا دکشدیلر یعنی دین حقدن بدل سحری وکفری اختیار ایتدیلر (لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر یعنی اکر علملریله عمل ایتسه لر زیرا علمیله عمل ایتمین علی اولمیان کبیدر (ولو انهم آمنوا) اکر انلر محمد وقرآنه ایمان کتورسه لر (واتقوا) ویهودیتدن وسحردن صاقنسه لر (لمثوبة من عند الله خیر) الله تعالینک ثوابی انلر ایچون خیرلو ایدی (لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر ایدی لکن حق تعالی انلره انی بیلدرمدی علملریله انتفاعلری اولمدیغیچون (یا ایها الذین آمنوا لا تقولوا راعنا) یا شول کسنه لرکه ایمان کتوردیلر محمد علیه السلامه راعنا دیمکز که انک معناسی بزه مراقب اولغل وبزه تبلیغ ایتدیککی شیده تأنی ایله کل تاکیم انی فهم ایدهوز لکن لسان عبریده بری برلرینه سب ایدراواسه لر * راعنا دیرلردی * پس بو معنا ارادتیله یهود هر زمانده پیغمبریمز علیه السلامه آنی دیر اولدیلر مؤمنلرک راعنا دیملری معنای اول ارادتیله ایکن آندن نهی اولندیلر * واول معنای صحیحه یی افاده ایدوب تلبیسی قبول ایتمز *

لفظ

لفظ ایله خطابه تحویل اولنوب (وقولوا انظرنا) بلکه اندن بدل انظرنا دیکز یعنی بزه نظر ایت وکلامکده تأنی ایت تاکه انی حفظ ایدهوز (واسمعوا) واستماعکزی حسن ایدک که طلب مراعاته محتاج اولمیه سز ویا سماع قبول ایله استماع ایدک یوخسه استماع یهود کبی دکل ویا امر اولندیغکز شیئی جد ایله استماع ایدک تاکه نهی اولندیغکز شیئه عودت ایتمیه سز (وللکافرین عذاب الیم) محمد علیه السلام حضرتلرینه تهاون وسبی ایله کافر اولنلر ایچون عذاب الیم واردر * روایت اولنورکه یهود لسانندهده بر کسنه یی تحمیق مراد ایتسه لر راعنا دیرلردی * وقتاکه یهود راعنا کلمه سنی مسلمیندن ایشتدیلر * بری برلرینه سر ایدیلرکه بوندن اوکدین بز محمدی سراً سب ایدردک شمدنکرو اکا آشکاره سب ایده لم اوله اولسه اکا کلورلر راعنا یا محمد دیوب اندن کولیشورلردی * انی سعد بن معاذ رضی الله عنه تفطن ایتدی * زیراکه لغتلرین بیلوردی اندن یهود طائفه سنه شمدنکرو هر قنغیکز که رسول اللهه انی سویلر ایشیدیم بوینی اوروروم دیدی * اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولوب اول قولدن نهی اولندی تاکه رسول اللهی شتمه یهودک چاره سی اولمیه (ما یود الذین کفروا من اهل الکتاب ولا المشرکین ان ینزل علیکم من خیر من ربکم) اهل کتابدن کافر اولنلر ودخی مشرکلر سومزلر واستمزلرکه ربکز جل شانه دن سزه خیر نزول ایده * روایت اولندیکه مسلمون یهوددن آشنالرینه دیرلردیکه محمد علیه السلامه وقرآنه ایمان کتورک انلر ایسه اول شیکه بزی اکا دعوت ایدرسز بزم صددنده اولدیغمز شیدن خیرلو دکلدر * اکر سزک صددنده اولدیغکز شیء خیرلو اولسه بزدخی آنی سور ودیلردک حق تعالی انلری تکذیب ایچون بو آیت کریمه یی انزال ایتدی (والله یختص برحمته من یشاء) الله تعالی دیلدیکی کسنه یی پیغمبر ایدر * واکا حکمت اوکردوب اعداسی اوزره غالب ایدر ونصرتن ایرکورر (والله ذو الفضل العظیم) الله تعالی فضل عظیم صاحبیدر احسانی علتسزدر هیچ برکسنه ایچون اکا برشیء واجب اولمز * اشبونده اشعار واردرکه نبوت حق تعالینک فضلندن اوله وبعض عبادنی اندن محروم ایتمسی ضیق فضلندن دکلدر بلکه مشیت ایچوندر اکرچه انده حکمتی نه شیء ایدوکن بلمدیسه ده (ما ننسخ من آیة او ننسها نأت بخیر منها او مثلها) هر آیت کریمه که بز آنی اذهاب وحکمنی ابقاء ایدرز * ویاخود معناسنی اذهاب ولفظنی ابقاء ایدرز ویاخود لفظنی ومعناسنی معا اذهاب ایدوب عمل اولنمز ایدرز آندن بدل بر آیت کریمه کتوریرزکه * اول عباده انفع واسهل واجری اکثر اوله یوخسه خیریتده آیاتک کلیسی مساویدر زیرا جمله سی کلام اللهدر * ویاخود منفعت واجرده انک مثلنی کتوریرز هر آیتکه اسهلیله نسخ اولنسه اول عملده ایسردر وهر آیتکه اشقه نسخ اولنسه اول اجرده اکثردر (الم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر) بیلمدکمیکه الله تعالی هر شیئه قادردرکه بر آیتی نسخ ایتسه اندن بدل منفعتی زیاده لوسن ویا انک کبیسن کتورمکدن عاجز اولمز * فصل * امام سیوطینک اتقان نام مؤلفندن مترجمدر ایدرکه * علماء نسخ امرنده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه قرآن ینه قرآنله نسخ اولور (ما ننسخ من آیة او ننسها نأت بخیر منها او مثلها) دلالتیله ودینلدیکه قرآن سنتله ده نسخ اولور * زیرا اول دخی الله تعالی عندندندر (وما ینطق عن الهوی) دلالتیله * دینلدیکه اکر سنت وحی طریقندن بامر الله ایسه انکله قرآن نسخ اولور اجتهادله ایسه اولمز * امام شافعی ایدر هر بارکه قرآن سنتله نسخ اوله لابد آنی تأیید ایدر قرآن دخی اولور * وهر بارکه سنت قرآنله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر سنت دخی ضم اولور * ونسخ امر ونهیده اولور اکرچه خبر لفظیله ایسه ده اما شول خبرکه طلب معناسی اولمیه اکا نسخ داخل اولمز قرآنده نسخ اوچ نوعدر * بری بودرکه تلاوت وحکمی معا نسخ اولنه ویا حکمی نسخ اولنه تلاوتی دکل * ویا تلاوتی نسخ اولنه حکمی دکل اکر دینورسه که حکمی باقی ایکن تلاوتی رفعنده حکمت ندر نیچون تلاوتی دخی قالوب حکمیله عمل وتلاوتیله ثوابی بینی جمع ایدلمدی * دینورکه تاانکه اشبو امتک بطریق الظن طاعته مسارعتده مقدارلری ظاهر اوله مقطوع به طریقنی طلب ایتمزسزین شیئله اکا مسارعت ایده لر * ابراهیم علیه السلامک منامله ولدی ذبحنه مسارعتی کبی حال بوکه منام طریق وحیک ادناسیدر * ابن عمر رضی الله عنه ایدر سزدن بریکز قرآنک کلیسنی اخذ ایتدم دیمه سن زیرا آنک کلیسنی نه بیلور زیرا اندن قرآن کثیر کیدوبدر بلکه آندن ظاهر اولانی اخذ ایتدم دیسون * حضرت عائشه رضی الله عنها دن مرویدر دیشکه پیغمبریمز علیه السلام زماننده سورهٔ احزاب ایکیوز آیت اوقنوردی حضرت

عثمان رضی الله عنه مصاحفی یازار اولدیغنده الان موجود اولان زیاده سنه قادر اولمدی * ابی بن کعب رضی
الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ احزاب مقدارده سورهٔ بقره یه عدیل ایدی و بز آنده رجم آیتنی اوقوردق که
(الشیخ والشیخة اذا زنیا فارجموهما البتة نکالا من الله والله عزیز حکیم) قولیدر حضرت عائشه رضی
الله عنهانک مصحفنده یازلمش که (ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا
تسلیما وعلی الذین یصلون الصفوف الاول) دینلدیکه عثمان رضی الله عنهک مصاحفی تغییرندن اوکدینندن
ایدی * ابو واقد اللیثی رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السلامه وحی نازل اولسه انک قتنه
کاوردلك بزه آنی تعلیم ایدردی * برکون اکا کلدیکمده دیدیکه حق جل وعلا دیرکه (انا انزلنا المال لاقام
الصلوة وایتاء الزکوة ولوان لابن آدم وادیا من ذهب لاحب ان یکون الیه الثانی ولو کان له الثانی لاحب ان
یکون الیهما الثالث ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب) ابی بن کعب رضی الله عنهدن
مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السلام بکا دیدیکه حق جل وعلا بکا امر ایلدیکه سکا لم یکن اوقویم اندن
لم یکن سوره سین اوقودی انک بقیه سندن ایدیکه (لوان ابن آدم سأل وادیا من مال فاعطیه سأل ثانیا * وان
اعطیه سأل ثالثا * ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب * ویتوب الله علی من تاب * وان ذات الدین عند الله
الحنفیة غیر الیهودیة ولا النصرانیة ومن یعمل خیرا فلن یکفره * ابو موسی الاشعری رضی الله عنهدن مرویدر
دیمشکه سورهٔ براءه کبی برسوره نازل اولوب صکره رفع اولندی اندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (ان
الله سیؤید هذا الدین باقوام لا خلاق لهم ولوان لابن آدم وادیین من مال لتمنی وادیا ثالثا * ولا یملأ جوف ابن
آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب * ابو موسی الاشعریدن مرویدرکه دیدیکه بز برسوره اوقوردقکه آنی
مسبحاتك بری تسمیه ایدردك انساء اولندق آندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (یا ایها الذین امنوا لم تقولون مالا
تفعلون) فکتب شهادة فی اعناقکم فتسألون عنها یوم القیامة * عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بز قرآنده
اوقوردقکه لا ترغبوا عن آبائکم فانه کفر بکم * آندن زید بن ثابت رضی الله عنهه یه بویله دکلمیدر دیوب اول
دخی نعم دیو جواب ویردی * عمر رضی الله عنه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنهه یه دیدیکه بزه انزال
اولنان اندن بولمدیکیکه (ان جاهدوا کما جاهدتم اول مرة) زیرا بز آنی بولمایورز دیدیکه قرآندن ساقط اولنله
اولدخی ساقط اولوبدر * ابو سفیان الکلاعیدن مرویدرکه اول مسلمة بن مخلد الانصاری یه دیدیکه بکا ایکی
آیتدن خبرویرکه اول مصحفه یازلمیوبدر کیمسه اکا خبر ویرمدی مکر آنده ابو الکنود سعد بن مالك حاضر
ایدی مسلمه یه دیدیکه اول (ان الذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله باموالهم وانفسهم الا ابشروا انتم
المفلحون والذین آووا ونصروهم وجادلوا عنهم القوم الذین غضب الله علیهم اولئك لا تعلم نفس ما اخفی لهم من
قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) قول شریفیدر * ابن عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه
السلام ایکی رجله برسوره اوقودب انی اوقورلردی برکیجه طوردیلرکه نماز قیلهلر * اول سورهدن برحرف
اوقومغه قادر اولمدیلر صباحیسی ارتعله پیغمبریمز علیه السلامه کلوب ماجرایی خبرویردیلر دیدیکه اول نسخ
اولنوبدر اول اجلدن اول سوره اونتدریلوبدر حضرت انس رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بئر معونه ده قتل
اولنان صحابیلرك قاتللرینه پیغمبریمز علیه السلام بددعا ایدیجك اول صحابیلرك لسانندن نازل اولدیکه
بلغوا عنا قومنا انا لقینا ربنا فرضی عنا وارضانا) برمدت انی قراءت ایتدیکمزدنصکره رفع اولندی *
حذیفه رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ براءه دن الان اوقودیغکز انک ربعیدر * ابو الحسین المنادی
ایدر قرآنده رسمی رفع اولنوب حفظی قلوبده باقی اولهنك جملهسندن وترده اوقونان ایکی سورهٔ قنوتدرکه اول
سورهٔ خلع وحفد دیو تسمیه اولنمشدر (الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض) یا محمد بیلمدکمی که سموات
وارض ومافیهانك ملکی الله تعالی نکدر عبادینه صالح وفسادا ولانه اعلمدر * مصالحلری حسبنجه نسخ
ایتدیکی آیتدن بدل اندن انفعنی ویا مثلنی کتورور * ازمنه اختلافیله صلاح وفساد اختلافینك شرح حکمنده
مثلی صیف وشتاء اختلافیله امزجه نك طب حکمنده معالجه ده اختلافی مثلیدر (وما لکم من دون الله
من ولی ولا نصیر) یا معشر کفار والله تعالینك عذابی نزولنده اندن سزی قورترر ولی وناصر یکز اولماز
(ام تریدون ان تسألوا رسولکم کما سئل موسی من قبل) یا معشر یهود دیلرمیسز که سزه کوندریلن پیغمبر محمد

علیه السلامدن طلب ایدهسز محمددن اوکدین موسی علیه السلامدن * بنی اسرائیلك طلب ایتدیکی کبی *
سبب نزولی اولدرکه یهود پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلرکه اکر پیغمبر ایسهك بزدن غطایی کشف ایت که الله
تعالی یی آشکاره کوره وز * ویاخود بزه سمادن برکتاب کتور موسانك توراتی کتوردیکی کبی * امدی بونك
کبی سؤالاتی ترك ایدلك واموری تعبدیه دن نازل اولانده وثوقکزی الله تعالی یه ایدلك (ومن یتبدل الکفر
بالایمان فقد ضل سواء السبیل) اول کمسه که اموری مذکوره ده الله تعالی یه وثوقنی ترك ویا انده شك ایدوب
غیری اقتراح ایده اول طریق مستقیمدن چیقوب ایماندنصکره کفره واقع اولور * امدی اقتراح ایتمکز که
اول سزی وسط سبیلدن چیقرمیه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیرمیه (ود کثیر من اهل الکتاب
لو یردونکم من بعد ایمانکم کفارا) اهل کتابدن چوق کمسهلر استردیلرکه یا معشر مؤمنین سزی
ایمانکزدنصکره کفره رد ایدهلر (حسدا من عند انفسهم) کندیلکلرندن سزه حسد ایدر اولدقلری
حالده (من بعد ما تبین لهم الحق) انلره توراتده محمدك قولی صدق ودینی حق ایدوکی ظاهر اولدیغندنصکره
(فاعفوا واصفحوا) امدی انلری ترك وانلردن اعراض ایدلك (حتی یأتی الله بامره) حتی که حق تعالی
امرنی کتوره که اول قتال امری وانلرینه جزیه وضعیدرکه سورهٔ توبه ده ذکر اولنان (قاتلوا الذین
لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله ولا یدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب
حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) آیتیله اول بیورلمشدر (ان الله علی کل شیء قدیر) الله تعالی
هرشیئه قادردر * مؤمنلر ایچون کفار اوزرینه نصرت وانلردن انتقام ایدر (واقیموا الصلوة) صلوات
مکتوبه یی تعدیل ارکان * وخشوعله اوقات مستحبه سنده اداء ایدلك (وآتوا الزکوة) واموالکزك زکوة
مفروضه سن ویرلك (وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله) خیردن هرنه شیء که آنی نفسلریکز
ایچون آخرته ایلروکوندررسز الله تعالینك عندنده آنك ثوابن بولورسز * دینلدیکه خیردن مراد مالدر
ویا صدقه درکه اندن برخرمه ویا برلقمه یی احد طاغی دکاو بیولك بولورسز (ان الله بما تعملون بصیر)
الله تعالی سزك اعمالکزه بصیردر انك قتنده عمل ضایع اولمز کتب منزله نك بعضنده یازلمشدرکه یا ابن آدم
کنزکی بنم قتمده قوغلکه اکا سرق وحرق وفساد ایرمیه و اکا قتی احتیاجك وقتنده حاضر بولهسن
(وقالوا لن یدخل الجنة الا من کان هودا او نصاری) یهود دیدیلرکه جنته کیرمز مکرکه اول یهودی اوله
ویهودیتدن غیری دین یوقدر * ونصاری دیدیلرکه جنته کیرمز مکر اولکه نصاری اوله ونصرانیتدن غیری
دین یوقدر (تلك امانیهم) اشبو انلرك شهوات باطلهلریدر حقیقتی یوقدر (قل هاتوا برهانکم) یا محمد
آنلره دیکه زعمکز اوزره حجتکزی کتوریکز (ان کنتم صادقین) اکر دعواکزده صادقلر ایسهکز زیرا
هر قولکه اکا دلیل اولمیه اول ثابت اولمز (بلی) حکم انلرك دیدیکی کبی دکلدر بلکه حکم اسلامکدر
(من اسلم وجهه لله) برکمسه که کندینی ویا قصدنی الله تعالی ایچون خالص ایده (وهو محسن) حال بوکه
عملنده محسن ویا مؤمن ویا مخلصدر (فله اجره عند ربه) انکچون رب تعالی عندنده عملی اوزره وعد
اولنان اجری واردر (ولا خوف علیهم) انلره عذاب خوف یوقدر نتکه اهل نارانك خوفن ایدهلر
(ولا هم یحزنون) وامر دنیادن تخلیف ایتدکلرینه محزون اولمزلر (وقالت الیهود لیست النصاری علی شیء)
یهود دیدیلرکه نصاری امر دینده برشیء اوزره دکللردر وعیسایه وانجیله کافر اولدیلر (وقالت النصاری
لیست الیهود علی شیء) ونصاری دیدیلرکه یهود امر دینده برشیء اوزره دکللردر وموسایه وتوراته کافر
اولدیلر (وهم یتلون الکتاب) حال بوکه ایکی فریقدن هربری کندیلرینه نزول ایدن کتابی اوقورلردی برینه
مؤمن اولانه حقدرکه کاینه مؤمن اوله کافر اولمیه زیرا کتب منزله نك هربری اخری مصدقدر چون کتابلرك
اوقیوب ایچنده اولانه مخالفت ایتدیلر اول حاللری انلرك جهل وضلاللرندهایدوکلرینه دال اولدی (کذلك
انلرکبی (قال الذین لا یعلمون مثل قولهم) عبدهٔ اصنام ومعطله وغیریدن کتاب بیلمینلر محمد واصحابی
دینندن برشیء اوزره دکلدر دیدیلر (فالله یحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) الله تعالی یوم
قیامتده اول ایکی فریق یعنی دین امرنده اختلافلرین قضا ایدر ایکیسن دخی تکذیب ایدوب جهنمه کیردرد
وجنته کیرنلری انلره کوستروب بیلدیرر * اکر دینورسه که الله تعالی انلره نیچون توبیخ ایتدی حال بوکه هرفریق

قوللرنده صادقلر ایدی * زیرا ایکی دینڭ هر بری نسخ اولدیغندنصکره برشیء دکل ایدوکی ظاهردر *
دینورکه انلرڭ اول قوللره قصدی هر فریق آخرڭ دینی اصلندن ابطال ونبی وکتابنه کفر وانکار ایدی حال بوکه
انڭ هر بری نسخ اولنمزدن اول حق اولوب واجب القبول والعمل ایدی (ومن اظلم ممن منع مساجد الله
ان یذکر فیها اسمه) الله تعالینڭ مسجدلرنده اسم شریفی ذکر اولنمغی منع ایدندن زیاده ظالم نه کمسه در
(وسعی فی خرابها) ودخی اول مساجدڭ خرابنه سعی ایده مسجدین ومصلینی اندن منع ایله ویا هدمله * قصه سی
اولدرکه ططیوس الرومی واصحابی بنی اسرائیل اوزره سفر ایدوب بنو اسرائیلدن مقاتله سن قتل وذراره سن
سبی ایتدیلر وتوراتی یاقوب یاقوب بیت المقدسی خراب ایتدیلر وایچنه جیفه لرین آتوب وآنده خنزیرلرین ذبح
ایتدیلر عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننه دکین خراب قالوب انڭ زماننده مسلمون آنی یاپوب تعمیر ایتدیلر *
اشبو آیت کریمه نڭ سبب نزولی اکرچه خاصدر لکن حکمی عامدر هر مسجدی تخریب ایده نه ویا صلوة
ایچون تهیئه اولنمش مکانڭ تعطیلنه سعی ایده نه عامدر (اولئك ما کان لهم ان یدخلوها الا خائفین) امدی
مساجدی ذاکرلردن منع ایدنلره ویا تخریبنه سعی ایدنلره لایق بو ایدیکه اکا خشیتله وخشوعله کیره لردی
ویاخود حق بو ایدیکه مؤمنین آنلری بطش ایتمسندن خوفله کیره لردی اشبو دلیلدرکه اهل ذمت مساجده
دخولدن منع اولنه ومسلمین اوزره آنلری اندن اخراج واجب اوله اکر بویله اولمسه انلرڭ اکا دخولی خوفله
اولمزدی (لهم فی الدنیا خزی) انلره دنیاده عذاب وهوان اولور خزیی قتل وسبیله وذمی یه ضرب جزیه ایله
(ولهم فی الآخرة عذاب عظیم) وآخرتده عذاب نار اولور * عطاء ایدر اشبو آیت کریمه مکهٔ مکرمه مشرکلری
حقنده نازل اولوبدر * ومساجدله مراد مسجد حرامدر عام حدیبیه ده پیغمبریمز علیه السلامی واصحابنی
حجدن منع ایتدیلر انلرکه آنی ذکر الله ایله تعمیردن منع ایده لر خرابنه سعی ایتمشلردر وانلرڭ اکا خائفین اولدقلری
حالده دخوللرینڭ معناسی پیغمبریمز علیه السلام مکه یی فتح ایتدکنده ندا ایتدردیکه بو ییلدنصکره مشرڭ حج
ایتمیه * شارع انلری دخوله تمکین ایتمیجك دخوللری خوفله اولور (ولله المشرق والمغرب) ارضڭ کلیسی
الله تعالی نڭدر مالڭ حقیقی اولدر ملکی بر مکانه مختص اولوب بر مکاندن منتفی اولور دکلدر (فاینما تولوا فثم
وجه الله) هر قنغی جهته استقبال ایدرسکز اول حق تعالینڭ شو جهتیدرکه نماز بکزده انی قبله ایدنمکزه
راضی اولوبدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر * صحابه دن بر جماعت قبله کعبه یه تحویل اولنمزدن اول
بر سفرده ایکن اوزرلرینه طومان چوکوب اول حالتده نماز وقتی ایرشدی قبله ده تحری ایدوب نمازی قیلدیلر
طومان کیدیجك قبله یه اصابت ایتمدکلری ظاهر اولدی مدینه یه کلوب اول نمازلرینڭ حکمندن پیغمبریمز
علیه السلامه سؤال ایتدکلرنده اشبو آیت کریمه نازل اولدی * ابن عمر رضی الله عنه ایدر اشبو آیت شول
مسافر حقنده نازل اولوبدرکه نافله نمازی راحله سی متوجه اولدیغی جهته قیلور (کان النبی علیه السلام
یصلی علی راحلته فی السفر حیثما توجهت به) پیغمبریمز علیه السلام سفرده نافله یی راحله سی اوزرنده انڭ
متوجه اولدیغی جهته استقبال ایدوب قیلردی * عکرمه ایدر اشبو آیت تحویل قبله حقنده نازل اولوبدر *
وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه یه صرف اولندی یهود مؤمنلری تعییر ایدوب دیدیلرکه هیچ بر بیلنور قبله کز
یوقدر کاهی بر جهته وکاهی بر جهت اخرایه استقبال ایدرسز اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی * مجاهد
وحسن ایدر وقتا که (وقال ربکم ادعونی استجب لکم) ربکز جل شانه سزه دیرکه بکا دعا ایدڭکه آنی روا ایدم دیو
بیورلدی دیدیلرکه قنغی جهته توجه ایدوب دعا ایده لم اشبو آیت کریمه نازل اولدی (ان الله واسع) الله تعالی
واسع المغفرتدر (علیم) نیات خالصه کزی بیلجیدر (وقالوا اتخذ الله ولدا) کفار دیدیلرکه الله تعالی ولد اتخاذ
ایتدی یهود عزیر ابن الله دیدیلر ونصاری المسیح ابن الله دیدیلر ومشرکین عرب الملائکة بنات الله دیدیلر
(سبحانه) الله تعالی اول ظالملرین قولندن منزه ومعظم اولوبدر (بل له ما فی السموات والارض) بلکه
سموات وارضده اولان جمله اشیانڭ وعزیر ومسیح وملائکه نڭ خالق ومالکیدر (کل له قانتون) جمله سی اکا
منقاددرلر مشیئة وتکوینندن امتناع ایتمزلر * وهمه شیئکه بو صفتده اوله واجب الذات اولان مکون جل
شانه یه مجانس اولمز امدی هیچ احد اکا ولد اولماز * زیرا ولدڭ حقنده ندرکه والدنه مجانس اوله * فقهاء اشبونکله
احتجاج ایتدیلرکه برکسنه کیم ولدنه مالك اوله اول ولد اندن آزاد اولور * زیرا که حق تعالی ملڭ اثباتیله

ولدی نفی ایتدی (بدیع السموات والارض) الله تعالی سموات وارضی مثال سابقسز ابداع وانشاء ایدیجیدر
(واذا قضی امرا فانما یقول له کن فیکون) چون اموردن بر امری حکم وکوننی اراده ایده اکا حادث اول
دیوب اول دخی حادث اولور * اکر دینورسه که معدومه نیجه خطاب اولور دینورکه وجودی مقدرا ولیجك
اول موجود کبی اولور اویله اولسه اکا خطاب صحیح اولور (وقال الذین لا یعلمون) مشرکینڭ جاهللری
واهل کتابڭ متجاهللری دیدیلرکه (لولا یکلمنا الله) نولیدی الله تعالی بزه سویلیدی وسن آنڭ رسولی
ایدوککی بزه خبر وریدی (أو تأتینا آیة) ویاخود صدقڭه دلالت ایدر بزه بر علامت کتوریدڭ
(کذلك قال الذین من قبلهم مثل قولهم) امم ماضیه دن جهله ومتجاهلین دخی اشبونلر کبی موسایه بزه
الله تعالی یی آشکاره کوستر وعیسایه ربڭ قادر اولورمیکه سمادن بزه مائده ایندیره دیدیلر (تشابهت قلوبهم)
اشبونلرڭ وامم ماضیه دن انلرڭ قلبلری کفر وقسوت وطلب محالده بری برلرینه بکزه یوبدر (قد بینا الآیات)
بز آیتلری تبیین ایتدك (لقوم یوقنون) شول قوم ایچونکه یقین طلب ایدرلر * ویاخود حقائقی ایقان
ایدوب انلرڭ قلوبنه شبهه وعناد اعتراء ایتمز اشبونده اشارت واردرکه انلرڭ آنی دیمسی آیتده خفاء اولدیغیچون
ویاخود یقینلری زیاده اولمسیچون دکل ایدی بلکه عتو وعناد ایچون ایدی (انا ارسلناك بالحق بشیرا ونذیرا)
یا محمد بز سنی قرآن وشرایع اسلامله کوندردك که اولیاء واهل طاعته ثواب کریمله تبشیر ایده سن واعداء
واهل معاصیی عذاب الیمله تخویف ایده سن (ولا تسئل عن اصحاب الجحیم) اصحاب جحیمڭ کفر ومعاصی
اوزره اصرارلرندن سن سؤال اولنمزسن چونکه سن انلره رسالتی تبلیغ ایده سن (ولن ترضی عنك الیهود
ولا النصاری حتی تتبع ملتهم) یا محمد یهود ونصاری ابداسندن راضی اولوردکللردر ندکاوانلرڭ رضاسی
طلبنده جهد ایدرسن مکرکه دینلرینه کیره وقبله لرینه نماز قیله سن (قل ان هدی الله هو الهدی)
یا محمد انلره دیکل که حق تعالینڭ هداسی که دین حق وطریق اسلامدر برهدادرکه انڭ وراسنده هدی یوقدر
(ولئن اتبعت اهواءهم) شویله که سن انلرڭ اراء زائغه لرینه اتباع ایده سن (بعد الذی جاءك من العلم)
شوندنصکره دین الله اسلام ایدوکی وقبله کعبه ایدوکی سکا بیلدریله (مالك من الله من ولی ولا نصیر)
سنکیچون الله تعالینڭ عذابندن تخلیصه هیچ بر قریب نافع ونصیر مانع اولمز (الذین آتیناهم الکتاب)
شونلرکه بز انلره کتاب وردك * ابن عباس ایدر اشبونکله مراد شول اهل سفینه درکه جعفر بن ابی طالب رضی
الله عنه ایله قدوم ایتدیلر قرق کشی اولوب اوتوز ایکیسی حبشه دن * وسکزی شام راهبلرندن حتی که انلرڭ
برسی بحیرا راهب ایدی * ضحاك ایدرکه انلر اهل کتابدن ایمان کیدنلردر (یتلونه حق تلاوته) اول کتابی
لفظنی مراعات ومعناسنی تدبر ومقتضاسیله عمل ایدر اولدقلری حالده تلاوت ایدرلر (اولئك یؤمنون به)
امدی انلر کتابلرینه ایمان کتورنلردر بونسخه تحریف ایدنلردن دکل (ومن یکفر به) واولکه کتابنه کافر اوله
تحریفله وحقنه کفرله (فاولئك هم الخاسرون) امدی انلر ایمان یرینه کفری اختیارله دینلرنده زیان
ایدیجیلردر (یا بنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) یا بنی اسرائیل ذکر ایدڭ شول نعمتی که سز
تیهده ایکن من وسلوی وغیری سزه انعام ایتمشدم (وانی فضلتکم علی العالمین) واول نعمتی خاصة آباکزه
ویروب انکله انلری زمانلرنده کی سائر ناس اوزره تفضیل ایتدم (واتقوا یوما) وشول کوندن قورقوڭکه
(لا تجزی نفس عن نفس شیأ) هیچ کمسه آخرڭ اوزره لازم اولان حقوقدن برشیء قضا ایتمز (ولا یقبل منها
عدل) واندن فداء قبول اولماز (ولا تنفعها شفاعة) وانکیچون شفاعت نفع ایتمز اکر کافر ایسه (ولا هم
ینصرون) وانلر عذاب اللهدن منع اولنمزلر (واذ ابتلی ابراهیم ربه بکلمات) ذکر ایت شول وقتیکه رب تعالی
ابراهیم علیه السلامی کلماتله ابتلاء ایتدی * وابتلاءڭ معناسی امتحان واختبار وامردر * والله تعالینڭ عبادنی
ابتلا ایله ارادتی احواللرینی بیلمك ایچون دکلدر * زیرا اول انلرڭ احوالنه عالمدر بلکه عباد بری برلرینڭ احوالنی
بیلسونلر ایچوندر (فاتمهن) ابراهیم علیه السلام اول کلماتی اتمام ایتدی اول کلماتده اختلاف اولندی *
ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه اول اوتوز شیدر اونی (التائبون العابدون) آیتنده * واونی دخی (ان المسلمین
والمسلمات) آیتنده * واونی دخی (قد افلح المؤمنون) اولنده کی (وسأل سائل) سوره سنده الا المصلین دن
ذکر اولنان خصال حمیده در * دینلدیکه حق تعالی آنی اون شیله ابتلاء ایتدی انڭ بشی رأسده در قص

شارب ومضمضه واستنشاق ومسواك وفرق رأسدر * وبشی دخی بدنده‌در * تقلیم اظفار ونتف ابط وحلق عانه
وختان واستنجاء بالماء‌در * دینلدیکه اول مناسك حجدر * حسن ایدر حق تعالی آنی بدی شیله ابتلا ایتدی
کوکبله وقمرله وشمسله وانلرده نظر بن حسن ایدوب رب تعالی یی دائم لایزال ایدوکن بیلدی ونارله‌ده حتی که
اکا صبر ایلدی وهجرتله وذبح ابن ایله وختانده انلرده دخی صبر ایلدی (قال انی جاعلك للناس اماما) حق
تعالی اکا دیدیکه یا ابراهیم سنی ناسه امام قیلارمکه خیرده اقتداء اولنه‌سن * پس بو اجلدن امامی عامه اولدی
من بعد بعث اولنان انبیاء انك ذریتندن اولوب اکا اتباعله امر اولندیلر (قال ومن ذریتی) ابراهیم علیه
السلام دیدیکه یارب اولادمدن دخی ائمه قلغلکه انلر دخی اقتداء اولنه‌لر اشبو ندن کشی ذریت وقرابه‌سنك
منافعنه سعیك اباحتی اخذ اولنور (قال لا ینال عهدی الظالمین) حق تعالی دیدیکه یا ابراهیم سکا عهد
ایتدیکم نبوت وامامت اولادکدن ظالملره ایرشمز اشبو نده تنبیه واردرکه انك ذریه‌سندن ظلمه دخی اولوب
امامته نائل اولمیسرلردر * زیرا که امامت حق تعالینك امانت وعهدیدر ظالم ایسه اکا صالح اولمزبلکه اکا نائل
اولان انلرك بر والتقاسیدر * وبو دلیلدرکه انبیاء بعثلرندن اوکدینده کبایردن معصومین اوله‌لر آندنصکره‌ده کی
کبی * اکا یلده ایدر بو دلیلدرکه ظالمك امور دینده قولی قبول اولنور مقامه اقامت اولنمسی جائز اولمیه قاضی
ومفتی وشاهد وراوی حدیث اولمق کبی وائمهٔ صلواتك صالحین اولملری شرط اوله (واذ جعلنا البیت مثابة
للناس) ذکر ایت شول وقتیکه بز کعبه یی ناس ایچون مرجع ومعاد قیلدق هر جانبدن اکا اولورلر وج
واعتماد‌له نوابلنورلر (وامنا) ودخی موضع امن قلدقکه انك اهلنه تعرض اولنمز * ویا خود حج ایدن آخرت
عذابندن امین اولور زیرا حج اندن اول کچن کناهلری محو ایدر * ویا خود اکا التجاء ایدن جانی اخذ اولنمز اندن
چیقمدقجه که اول امام ابو حنیفه مذهبیدر (واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) مقام ابراهیم علیه السلامی
موضع صلوة ایدینوك اول مسجد حرامده شول حجردرکه ابراهیم علیه السلام کعبهٔ مکرمه یی بناء عندنده انك
اوزره طوروردی ایکی ایاغی پرمقلرینك اثری اوزرنده کوریلور ایدی * انکله کثرت مسحدن مندرس اولدی *
ویا اول شول موضعدرکه اول انك اوزره طوروب ناسی حجه دعوت ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه
السلام عمر رضی الله عنهك الینه یاپشوب اکا اشبو مقام ابراهیمدر دیو کوستردی عمر رضی الله عنه دیدیکه
یا رسول الله انی مصلی ایدنمیه لمی دیدیکه انکله امر اولنمدم بعده کونش باتمدین اشبو آیت کریمه نازل
اولدی * دینلدیکه انکله مراد طواف نمازیله امردر * جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام طوافدن
فارغ اولیجك مقام ابراهیمه واروب انك خلفنده ایکی رکعت نماز قیلدی (واتخذوا من مقام ابراهیم
مصلی) قول شریفنی اوقودی * دینلدیکه حرمك کلیسی مقام ابراهیمدر * ویا انکله مراد مواقف حجدر
وانك مصلی اتخاذ اولنمسی انده دعادر والله تعالی یه تقرب ایدلمسیدر * اما مقام قصه‌سینك ابتداسی
اولدرکه * ابن عباس رضی الله عنه ایدر وقتا که ابراهیم علیه السلام اسمعیل علیه السلامله هاجری کتوروب
مکه‌ده قودی برمدتدنصکره جرهمیون کلوب انده نزول ایتدیلر اسمعیل علیه السلام انلردن بر مرأه یی تزوج
ایتدی وانامی هاجر وفات ایتدی ابراهیم علیه السلام ایسه شامده اولوردی خاتونی ساره‌دن استئذان
ایتدیکه مکه‌ده هاجری کورمکه کیده ساره دخی اکا اذن ویردی لکن شول شرطله که اکا واردیغنده آتندن
انمیه چون ابراهیم علیه السلام مکه یه قدوم ایدوب هاجری وفات ایتمش بولدی اسمعیل علیه السلامك اوینه
واروب اول ایسه مکر صیده کیتمش ایدی مرأه‌سنه بزه ضیافتك وارمیدر دیوب اول ایسه اکا ضیق
معیشتدن شکایتدن ماعدا آنی ضیافت ایتمدی ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه زوجك کلدکنده
بندن اکا سلام ایدوب دیکلکه قپوسی ایشکنی دکشدیرسن چون ابراهیم علیه السلام کیدوب اسمعیل
علیه السلام صیددن اوینه کلدی خاتونی اکا شو صفتده بر پیر کلوب ماجراسنی خبر ویردی اسمعیل
علیه السلام دیدیکه اول بنم بابامدر سندن مفارقته بکا امر ایتمش اندن انی تطلیق ایدوب ینه جرهمیلردن
بر مرأه اخرایی تزوج ایتدی چون برمدتدنصکره ینه ابراهیم علیه السلام سارهنك اذنیله نزول ایتمك
شرطیله اسمعیل علیه السلامی زیارته کلوب انی کا اول صیده کیتمش بولدی خاتونی انی ابن ولحمله
ضیافت ایتدی واسمعیل علیه السلامله معیشتلرندن سؤال ایدوب خیر وسعتده اولدقلرین حکایت ایتدی

اکر اول حینده اکا خبز ویا بر ویا شعیر ویا تمر کتورمش اولسه یر یوزنده بر وشعیر وتمرده اول اکثر بلاد
اولیدی * اندن خاتون اکا نزول ایتکه باشکی یوباین دیو تکلیف ایتدی نزول ایتمیوب بلکه مقامه واردی
بر ایاغن اکا باصوب بر ایاغی اوزنکیده ایکن باشنك بر جانبن یودردی جانب آخرنی دخی بو منوال اوزره اول
بر ایاغی اکا باصدی بر ایاغی اوزنکیده ایکن یودردی اندن کیدر اولدیغنده دیدیکه زوجکه بندن سلام ایدوب
دیکل که قپوسنك ایشکنی استقامت ایتمش اول کیدوب اسماعیل علیه السلام صیددن کلدی خاتونی اکا
ابراهیم علیه السلامی وصف ایتدیکندنصکره ماجرایی خبر ویردی اسماعیل علیه السلام دیدیکه اول بنم
بابامدر سنکله اقامت وثباته امر ایتمشدر * بعده ماشاء الله زمان مرورندنصکره ابراهیم علیه السلام اکا
کلوب دیدیکه یا اسماعیل الله تعالی بکا بر ایش بیوردی بدرسن بکا انده اعانت ایدرمیسن دیدیکه نعم اعانت ایده‌رین
امدی اول بکا بیوردیکه بو اراده انکچون بر بیت بناء ایدم اندن ایکیسی انی بنایه باشلدیلر اسماعیل علیه السلام
طاش کتوروب اکا صونار دی اول ایسه انی الوب بناء ایدردی بناء یوکسلیجك اول مقام دینلن حجری اسماعیل
علیه السلام کتوروب ابراهیم علیه السلامك الوب ایاغی التنه قودی اول اجلدن اکا مقام ابراهیم دینلدی
(وعهدنا الی ابراهیم واسماعیل ان طهرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکع السجود) بز ابراهیم واسماعیله امر
ایتدککه ایکیکز بنم بیتم کعبه یی اوثان وانجاس وهر اکا لایق اولمیان شیدن تطهیر ایده‌سز انك حوالنده طائفلر
ومقیم ومجاوردن انده عاکفلر واردر وانده نماز قیلورلر اکا علروساجدلر ایچون دینلدیکه غربایه افضل اولان
طوافدر واهل مکه یه افضل اولان صلوتدر (واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا بلدا آمنا) ذکر ایت شول وقتیکه
ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکانی بر بلده قیلکه اهلی انده امن اوزره اوله که اول حرمدر (وارزق
اهله من الثمرات من آمن منهم بالله والیوم الآخر) وانك اهلندن الله تعالی یه ویوم آخرته ایمان کتورنلری
ثمراتدن رزقلندر * روایت اولندیکه طائف شام مدینه‌لرندن ایدی ابراهیم علیه السلام دعا ایدیجك
حق تعالی جبرائیل علیه السلامه امر ایلدی انی اصلندن قلع ایدوب یدی کره بیت شریفی اداره ایتدکدنصکره
حالا اولدیغی موضعه وضع ایتدی اهل مکه‌نك اکثر ثمراتی اندن کلور (قال ومن کفر) حق تعالی دیدیکه
کافر اولانی دخی رزقلندیررین ابراهیم علیه السلام رزقی امامته قیاس ایدوب دعاسنده انی انجق مؤمنلر
ایچون دیلدی حق تعالی اکا تنبیه ایتدیکه رزق رحمت دنیویه‌درمؤمن وکافره عام اولور امامت ودینده تقدم
انك خلافنه ملابسدر (فامتعه قلیلا) بن انی زمان یسیر یعنی نهایت اجلنه دکین انکله تمتیع ایدرین تا که
لذات دنیا ایله التذاذ ایدوب انکله اوزرینه حجه اوکدا اوله انی قلیل ایله قید ایتدی * زیرا متاع دنیا اندکلو کثیر
اولسه آخرتك نعم مؤبده‌سنه نسبتله قلیلدر (ثم اضطره الی عذاب النار) بعده آخرتده انی عذاب ناره الجاء
ایده‌رز (وبئس المصیر) واول نه مبؤس مصیر اولور (واذ یرفع ابراهیم القواعد من البیت واسماعیل) ذکر
ایت شول وقتیکه ابراهیم واسماعیل بیت شریفدن قواعدی رفع ایلدی * راویلر روایت ایتدیلرکه حق تعالی
ارضی یراتمزدن ایکی بیك یل اول بیت شریفك موضعن یراتدیکه اول صو اوزره بر زبدهٔ بیضا ایدی ارضی انك
التندن بسط ومد ایتدی * وقتا که آدم علیه السلام یره ایندرلدی وحشتدن حق تعالی یه شکایت ایتدی
اوله اولسه اکا بیت المعموری ایندردیکه اول جنتك یواقیتندن ایدی یشل زمرددن شرقی وغربی ایکی قپوسی
وار ایدی حالا بیت شریف اولان موضعه وضع ایتدی * ودیدیکه یا آدم سکا بر بیت ایندردمکه آنی طواف ایده
وعندنده نماز قیله‌سن * نتکیم عرشم طواف اولنور * وعندنده نماز قیلنور واکا حجر اسودی ایندردی
اول غایتده بیاض ایدی * زمان جاهلیتده حائضلرك لمسندن قرار دی اوله اولسه آدم علیه السلام یاق
هنددن مکه یه توجه ایتدی حق جل وعلا اکا بر ملك کوندردی حتی اکا ایندریلان بیت شریفه دلالت ایدوب
حج ایتدردی ومناسکی اقامت ایتدردی فارغ اولیجق ملائکه آنی قرشولدیلر * یا آدم حق تعالی حجکی قبول ایده
برسندن ایکی بیك یل اول اشبو بیتی طواف ایدردك دیدیلر * ابن عباس ایدر آدم علیه السلام یاق هنددن
مکه یه قرق حج ایتدی * طوفان زمانته دکین اول بیت برده قالوب طواف اولندی آندن اول سماء رابعه یه رفع
ایلدی * هر کون اکا یتمش بیك ملك کیرر بر کیرن من بعد اکا عودت ایتمز اولور * طوفان ایرشیجك حق تعالی
جبرائیل علیه السلامی کوندردی حجر اسودی غرقدن صیانت ایچون جبل ابی قبیسه قودردی ابراهیم

عليه السلام زماننده كعبه نك موضعى بيت خالى طوردى * ابن عباس رضى الله عنه ايدر حق جل وعلا كعبه نك
ساحه سى دكلو برسحابه كوندردى حتى كه كعبه نك موضعى فوقنده طورردى انك ظلى دكلو زياده ونقصانسز
بنا ايتديلر دو يوردلدى بيت شريفك طاشى بش عدد طاغدن كتورلدى كه اول طورسينا وطور زيتا وبستانكه
شامده در وجودى كه جزيره ده در وحرا كه مكه ده در اندن قواعدى بناء اولندى وقتا كه ابراهيم عليه السلام
بنايى حجر اسود موضعنه ايركوردى بكا بر حجر حسن كتوركه اشبو موضعه قويايم ديو حضرت اسماعيل
عليه السلامه بيوردى چون اول آنى استيوكتدى ابوقبيسدن برنداء كلديكه يا ابراهيم سكا وير يله جك
طاش بنده امانت وار آنى الغل مكر اول حجر اسود ايمش الوب مكاننه قودى وقتا كه ابراهيم واسمعيل
كعبه يى بنادن فارغ اولديلر ديديلركه (ربنا تقبل منا) يارب اشبو بنامزى بزدن قبول ايت (انك انت
السميع العليم) كه سن دعامزى ايشيدر ونيازمزى بيلورسن (ربنا واجعلنا مسلمين لك) يارب بزى
سكا خضوع واخلاص واطاعت وتوحيد ايديجى قيلغل (ومن ذريتنا امة مسلمة لك) وذريتمزك بعضى
دخى اسلام واعماللرنده اخلاص ايدر جماعت قيل (وارنا مناسكنا) وبزه حجده كى متعبدلرمزى
وياخود ذبحمزى كوستر ويلدر اوبله اولسه حق تعالى انلرك دعاسنه اجابت ايدوب انلره جبرائيل عليه السلامى
كوندردى ويوم عرفه ده مناسكى انلره كوستردى آندن اكا عرفت يعنى بيلدكمى يا ابراهيم ديدى اول دخى نعم
ديدى اول اجلدن اول وقته عرفه وموضعنه عرفات ديدلدى (وتب علينا) صغائر ذنوبمزدن وذريتمزك
كبائر ذنوبندن تجاوز ايت (انك انت التواب الرحيم) سن تجاوزده بليغسن عباد مؤمنينه
رحيمسن (ربنا وابعث فيهم رسولا منهم) يارب اول امت مسلمه ده آنلردن رسول بعث ايتكه آنكله مراد محمد
مصطفى صلى الله عليه وسلمدر * عرباض بن ساريه رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدرديمشكه
بن الله تعالى عندنده خاتم النبيين يازلمشكن حال بوكه آدم عليه السلام طينتنده منجلى ايدى وبن اول
امرم ابراهيم عليه السلامك دعوتى وعيسى عليه السلامك بشارتى ووالده مك بنى وضع حمل ايتديكى
حينده رؤياسيدركه آندن برنور چيقوب آندن قصور شام ضيالندى * ابن عباس رضى الله عنه ايدر
انبيانك كليسى بنى اسرائيلدندر الا اونى دكل كه * اول نوح * وهود * وصالح * وشعيب * ولوط * وابراهيم *
واسمعيل * واسحق ويعقوب * ومحمد در صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين (يتلوا عليهم آياتك) كه انلره
آيتلريكى اوقور وتوحيد ونبوت دلائلن آنلره بيلدرر (ويعلمهم الكتاب والحكمة) وانلره قرآنى ونفسلرين
تكميل ايدر معارف واحكامى تعليم ايدر (ويزكيهم) وانلرى شركك وذنوبندن تطهير ايدر (انك
انت العزيز) سن اول عزيزسنكه اكا برشئ غالب اولمز * واراده ايتديكى شيئدن آنى برشئ عاجز ايتمز
(الحكيم) حكيمسنكه فعلى علمنه موافق اولور (ومن يرغب عن ملة ابراهيم الا من سفه نفسه) ابراهيم عليه
السلامك شريعت ودينك ترك ايتمز كه اول اسلامدر مكر اول كه نفسنه جاهل اوله * امدى اول كه الله تعالينك
غيريه عبادت ايده نفسنى بيلمويدر ونفسنى بيلمين ربسنى دخى بيلمز حق جل وعلا داود عليه السلامه وحى
ايتديكه يا داود نفسكى بيلكه بنى بيله سن ديديكه يارب نفسمى نيجه بيلوب سنى نيجه بيلين بيورلديكه آنى ضعيف
وعجز وفنايله بيلكه بنى قوت وقدرت وبقايله بيله سن سبب نزولى اولدركه عبدالله بن سلام رضى الله عنه قرنداشى
اوغللرى سلمه ومهاجرى اسلامه دعوت ايدوب ديديكه بيلورميسز كه حق جل وعلا توراتده ديمشدركه اولاد
اسمعيلدن بن بر پيغمبر كوندررين كه اسمى احمد اولور اول كه اكا ايمان كتوره هدايت بولور اول كه اكا
ايمان كتورميه ملعون اولور اوبله اولسه سلمه اسلامه كلوب مهاجر امتناع ايتدى اول سببله اشبو آيت
كريمه نازل اولدى (ولقد اصطفيناه فى الدنيا) بز آنى دنياده نبوت ودين حق ايچون اختيار ايتدك (وانه
فى الآخرة لمن الصالحين) وجنتده اول صالحلرايله در (اذ قال له ربه اسلم) زيرا اكا رب تعالى اسلام اوزره
استقامت ايدوب ثابت اولغل ديدى شول وقتكه غاردن چيقوب كوكب وقمر وشمسه نظر ايتدى (قال اسلمت
لرب العالمين) ابراهيم عليه السلام ديديكه دينمى اول عالملرك ربسى جل شأنه ايچون خالص ايتدم (ووصى
بها ابراهيم بنيه ويعقوب) ابراهيم عليه السلام اوغللرينه كه انلر درتدر اسماعيل واسحاق ومدين ومداين در
وياسكز در * وياخود اون درتدر * ويعقوب عليه السلامك دخى اوغللريكه انلر اون ايكيدر * روبين وشمعون ولاوى

ويهودا وشوجون وزبلون ودونا ونفتونى وكودى واوشير وبنيامين ويوسفدر * اول ملته وصيت ايدوب ديديكه
(يا بنى) اى اوغللرم (ان الله اصطفى لكم الدين) الله تعالى سزكيچون دين اسلامى اختيار ايتديكه اول
اديانك صفوه سيدر (فلا تموتن الا وانتم مسلمون) امدى اسلام اوزره دائم اولك كه سزه موت مصادف
اولديغنده مسلمون بولنه سز وياخود ربكز جل شانه يه حسن الظن اولك كه مونكز اول حالده ايكن واقع
اوله * جابر عبدالله ايدر بن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم موتندن اوچ كون مقدم مدن ايشتدمكه دير (لا يموتن
احدكم الا وهو محسن الظن بالله) سزدن بريكز وفات ايدر اولسه الله تعالى يه ايوظنى ايتسون (ام كنتم شهداء)
سزلر حاضرمى ايديكز (اذ حضر يعقوب الموت) شول وقتكه يعقوب موته قريب اولدى * كلبى ايدر
وقتا كه يعقوب عليه السلام مصره داخل اولدى انك اهلى كورديكه كيميلرى اوثانه وكيميلرى اودنه نيرانه
عبادت ايدرلر بو حالتدن خوفله (اذ قال لبنيه ما تعبدون من بعدى) اوغللرينه ديديكه بنم اجلم قريب
اولوبدر بندنصكره نه شيئه عبادت ايدرسز (قالوا نعبد الهك واله ابائك ابراهيم واسمعيل واسحق الها
واحدا) ديديلركه سنك وآبائك ابراهيم واسمعيل واسحقك الهى اولان الله واحده عبادت ايدرز (ونحن له
مسلمون) حالبوكه بز آنى توحيده مخلصلرز اسمعيل عليه السلام انلرك عمى ايدى عرب ايسه عمويه عب دير
خاله يه ام ديمسى كبى انلرك (تلك امة قد خلت) اشبونلر بر جماعتدركه كچديلر (لها ما كسبت ولكم
ما كسبتم) اعمالدن انلرك كسبى انلركدر وسزك كسبكز سزكدر انلرك هر برينه نفع ايدن كسبيدر * وسزه
دخى نفع ايدن كسبكزدر (ولا تسئلون عما كانوا يعملون) يوخسه سز انلرك ايشلديكى سيئاتله سؤال
ومواخذه اولنمزسز ايشلدكارى حسناتله مثاب اولمديغكز كبى يعنى انبياء واوليايه انتسابكز انلرك اعماليله
انتفاعكزى ايجاب ايتمز بلكه انلردن انتفاعكز انلره موافقه واتباعله اولور * اول اجلدن پيغمبريمز عليه
السلام ديديكه يا بنى هاشم (لا يأتينى الناس باعمالهم وتأتونى بانسابكم) يا بنى هاشم يوم قيامتده ناس بكا اعمال
صالحه ايله كلدكلرنده سز ايسه مجرد بكا انتسابله كلمو اولملكز * زيرا انك نفعى اولمز مادامكه بكا اتباع
وموافقتكز اولميه (وقالوا كونوا هودا او نصارى تهتدوا) يهود ونصارادن هر فرقه مسلمينه ديديلركه
بزم دينمزه كرك كه هدايته ايره سز * روايت اولنديكه يهود مدينه ونصارى بحراندن هر فرقه دينده مسلمينه
اختصام ايدوب * يهود ديديلركه بزم نبيمز موسى عليه السلام افضل انبيادر وكتابمز تورات افضل كتبدر ودينمز
افضل اديانددر * آندن عيسى وانجيله ومحمد عليه السلام وقرآنه كافر اولديلر * ونصارى ديديلركه نبيمز عيسى
عليه السلام افضل انبيادر وكتابمز انجيل افضل كتبدر ودينمز افضل اديانددر اندن محمد عليه السلام وقرآنه
كافر اولديلر وايكى فرقدن هر بريله مؤمنلره بزم دينمز اوزره اولك زيرا كه دين بزم دينمزدر ديديلر (قل بل ملة
ابراهيم) يا محمد ديكل كه بلكه ابراهيم عليه السلام ملتنه اتباع ايدرز (حنيفا) هر دين باطلدن دين حقه
مائل اولنديغى حالده (وما كان من المشركين) اول مشركلردن دكل ايدى اشبونده اهل كتابك كفارنه
تعريض واردركه انلر ملة ابراهيم اوزره اولملرين ادعا ايدرلر حال بوكه شرك اوزره ثابتدر * بوندنصكره حق
جل وعلا مؤمنلره طريق ايمان تعليم ايچون ديديكه (قولوا آمنا بالله) ديكز كه ايمان كتوردك الله تعالى يه
(وما انزل الينا) وبزه اينن كتابه (وما انزل الى ابراهيم) وابراهيم عليه السلامه اينن صحفكه اول اون
صحفدر (واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط) واسمعيل واسحق ويعقوب واسباطه ايننه كه اول صحف
ابراهيمدر وقتا كه انكله تعبد ايتديلر احكامنده داخل اولوب كانه اول صحف انلره دخى اينمش كبى اولديلر *
وبنو اسرائيلدن اسباط وبنو اسمعيلدن قبائل وعجمدن شعوب كبيدر * ديدلديكه اسباط ايله مراد يعقوب
عليه السلامك صلبندن وجوده كلن اون ايكى اوغلى كليسى انبياء عليهم السلامدر (وما اوتى موسى وعيسى)
وموسايه ويريلن توراته وعيسايه ويريلن انجيله (وما اوتى النبيون من ربهم) وجميع انبيايه رب تعالى دن
ويريلن آيات وكتبك جميعنه يعنى انبيانك جميعنه ذكر اولنمشنه وذكر اولنمشنه وانلره اينن كتب وصحفك
جميعنه ايمان كتورك (لا نفرق بين احد منهم) يوخسه انلردن هيچ برينك بيننى ايمانده تفريق ايتمزز
يهود ونصارانك آنلرك بعضنه ايمان وبعضنه كفرله تفريق ايتدكلرى كبى * زيرا انلرك كليسنى تصديق
مؤمنلره واجبدر (ونحن له مسلمون) بز اول الله تعالى يى توحيده مخلصلرز * ابوهريره رضى الله عنه

ایدر یهود توراتی عبرانیه لغتنجه اوقیوب وعربیه لغتنجه مسلمینه تفسیر ایدرلردی پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه اهل کتاب کتابلرنده سزه برشیء خبر ویردکلرنده سزلر آنی نه تصدیق ونه تکذیب ایدیك بلکه حق تعالینك
اشبو آیتده تعلیم ایتدیکی منوال اوزره تقریر ایدیکز (فان آمنوا بمثل ما آمنتم به فقد اهتدوا) اکر یهود
ونصاری سزلك ایمان کتوردیککز شیئه ایمان کتوررلرسه ضلالتدن هدایته ایررلر (وان تولوا) واکر
محمد علیه السلامه وقرآنه وجمیع انبیایه ایماندن اعراض ایدرلرسه (فانما هم فی شقاق) بلکه انلر خلاف
ومنازعه‌ده در بو خصوصه طلب حقدن برشیده دکللردر (فسیکفیکهم الله) یا محمد الله تعالی یهود
ونصارانك شرلرینی سندن دفع ایدیسردر کا بناء حق جل وعلا یهوددن قریظه‌یی قتل وسبیله ونضیری
اجلاء وطنله وایکی فریق اوزره ضرب جزیه ایله انجاز وعد ایتدی (وهو السمیع العلیم) اول الله تعالی
انلرك اقوالنی اشیدر واحوالنی بیلور (صبغة الله) دین اللهی نفسکزه الزام ایدلك اندن مفارقت ایتمکز
صبغك ثوبه لزومی کبی * دینلدیکه انکله مراد ختاندرکه صاحبنی دمه صبغ ایدر * ابن عباس رضی الله عنه
ایدر نصارادن برینك ولدی طوغسه یدنجی کوننده انی برماری صویه باتوررلر که انکا معمودی دیرلر
ختاندن بدل اول ولدی انکله بویارلر وانی ایتدکلرنده تحقیق نصرانی اولدی دیرلر وانی تطهیر تام عد ایدرلر
* امدی زعم باطللرنجه نصاری انی طهارت عد ایدیلرسه سزدخی انلره مخالف نفوسکزی صبغ ایمانله
صبغ ایدلك که اول شرك وکفردن طهر حقیقیدر (ومن احسن من الله صبغة) الله تعالینك صبغه‌سندن
احسن شیئله کیمدرکه مصبغ اوله (ونحن له عابدون) حال بوکه بز انکا عابدلرز (قل اتحاجوننا فی الله)
یا محمد سن انلره دیکل که حق تعالینك شاننده وعربدن بنی اصطفاسنده بزمله جدال می ایدرسز * روایت
اولنورکه یهود ونصاری پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلرکه انبیاء بزدن وبزم دینمز اوزره ایدیلر دینده بز سزدن
اقدم وحق تعالی‌یه اولایز * یا محمد اکر سن نبی اولسیدك بزدن اولوردك اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل
اولدی (وهو ربنا وربکم) اول الله تعالی بزه وسزه رب اولمقده مساوی در عبادندن دیلدیکنی رحمتنه
مختص قیلور کمسه‌نك انکا حکمی وسلطنتی یوقدر (ولنا اعمالنا ولکم اعمالکم) بز کندی اعمالمزله جزا نورز
سزدخی کندی اعمالکزله جزا نورسز (ونحن له مخلصون) اول الله تعالی‌یی توحیدده بز مخلصلرز سز ایسه
مشرکلرسز توحیدده خالص دکلسز (ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل واسحق ویعقوب والاسباط کانوا
هودا او نصاری) یوخسه دیرمیسزکه * ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب واسباط یهود ویا نصاری ایدیلر
(قل أانتم اعلم ام الله) امدی انلره دیکل که انلرك دیننه سزمی اعلمسز یوخسه الله تعالی می والحال اول
الله تعالی خبر ویردیکه (ما کان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما) ابراهیم علیه السلام
یهودی ویا نصرانی دکل ایدی بلکه حنیف مسلم ایدی وانبیاء مذکورندن دخی (ونحن له مسلمون) دیو
قوللرك حکایتله مسلم ایدکلرین خبر ویردی (ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله) شول کمسنه‌دن زیاده
ظالم کیمدرکه الله تعالینك عندنده اولان شهادتنی کتم ایده یعنی اهل کتابدن اظلم کمسه وارمیدرکه حق
تعالینك ابراهیم علیه السلام حقنده حنفیتله ویهودیه ونصرانیدن براءتله وبنینی حقلرنده مسلمیت ایله ومحمد
علیه السلام حقنده رسالتله کتابلرنده ذکر ایتدیکی شهادتنی کتم ایده (وما الله بغافل عما تعملون)
الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دکلدر یوم قیامتده جزالرین ایدر * اشبونده ظالمه وعید ومظلومه
تسلیه واردر (تلك امة قد خلت) اشبونلر برجماعتدرکه دنیادن کچدیلر (لها ما کسبت ولکم ما کسبتم)
اعمالك خیر وشرندن کسب ایتدکلری کندیلرکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورلر * واعمالدن سزلك
کسب ایتدیککز دخی سزکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورسز (ولا تسئلون عما کانوا یعملون) یوخسه
سز انلرك عملندن سؤال اولنمزسز * امام رازی ایدر اشبو دلالت ایدرکه انبیاء آبائك طاعتیله مثاب
وذنوبیله معاقب اولمیه‌لر * ودخی اولاد مشرکینك آبالرینه تبعیتله تعذیبنی تجویز ایدنك مذهبی باطل
اوله (سیقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التی کانوا علیها) ناسدن جهال دییسردرکه محمد
واصحابنی قبله‌لرندن نه شیء صرف وتحویل ایتدی * روایت اولندی وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه‌یه
تحویل اولندی مکه‌نك مشرکلری * دیدیلرکه محمد امرنده تردد ایدر اولدی ومولدنه مشتاق اولوب اندن

بکا

بکا یونلدی یاقنده دینکزه دخی رجوع ایدر اویله اولسه حق تعالی انکا دیدیکه (قل لله المشرق والمغرب)
انلره دیکل که مشرق ومغرب وایکیسی آراسنده‌کی اماکن وبلاد ونفوس وعباد جمله‌سی الله تعالینك خلقی
وملکیدر (یهدی من یشاء الی صراط مستقیم) عبادندن دیلدیکنی مرضیسی اولدیغی دینه هدایت ایدر انکا
اعتراض اولنمز دیلرسه بیت المقدسه ویا کعبه‌یه یونلدر * روایت اولنورکه یهود معاذ بن جبل رضی الله عنهه
دیدیلرکه محمد علیه السلام بزم قبله‌مزی حسدندن ترك ایتدی والحال بیلورکه بزم قبله‌مز قبلهٔ انبیادر
وناس بیننده بز حق وعدل اوزره یز معاذ دیدیکه اول صفت وحالتده اولان بلکه بزز اویله اولسه حق تعالی
انزال ایتدیکه (وکذلك) ابراهیم وذریتنی اصطفاء واختیار ایتدیکز کبی (جعلناکم امة وسطا) سزی امت
وسط یعنی خیار وعدل قلدقکه علم وعمل ایله تزکیه اولنمشلرسز اشبونکله استدلال اولندیکه اشبو امت
سائر امتدن خیرلو اوله واجماعلری حجت اوله زیرا اکر اتفاق ایتدکلری شیده باطل اولیدیلر عدالتله اتصافلری
صحیح اولمزدی (لتکونوا شهداء علی الناس) تاکه یوم قیامتده نبیون ایچون وحی امتلرینه تبلیغ
ایتدکلرینه سز شاهدلر اوله سز چونکه انلرك کفاری انکار ایده‌لر (ویکون الرسول علیکم شهیدا) وسزی
محمد علیه السلام تعدیل وتزکیه ایده * روایت اولنورکه وقتا که حق جل وعلا اولین وآخرینی صعید
واحده جمع ایده سائر امتلرك کفارینه دیه‌که سزه نذیر کلدیمی انکار ایدوب بزه نه بشیر ونه نذیر کلدی دیه‌لر
آندن حق جل وعلا انبیایه سؤال ایدوب یاربنا بز آنلره تبلیغ ایتمشز دیه‌لر وانلردن بینه استیوب امت محمدی
انلر اوزره شهود کتوره‌لر کلیجك یاربنا انبیادن هربری وحیکی تبلیغ ایتدیلردی دیه‌لر امم ماضیه یاربنا بو امت
بزدن صکره کلمشلر ایکن بزم حالمزی نوجهله بیلمشلردر دیو اعتراض ایده‌لر حق تعالی بو امتدن سؤال ایدیجك دیه‌لرکه
یاربنا بزه رسول ارسال وقرآن انزال ایتدك وانده بزه رسوللرك تبلیغن خبر ویردك سن ایسه اخبارکده
صادقسن اندن محمد علیه السلام کتوریلوب امتنك حالندن انکا سؤال ایده اول انلرك صدقنه شهادت ایده
(وما جعلنا القبلة التی کنت علیها) بز قبله‌یی سنك صددنده اولدیغك جهتی قلدقکه اول کعبه‌در * ابن عباس
رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامك هجرتدن اول نمازده کعبه‌یی اوکنه الوب بیت المقدسی قبله
ایدینوردی هجرت ایدیجك یهودك قلوبنی تألیف ایچون نمازده صخره‌یه استقباله امر اولندی یعنی اصل
امرك کعبه‌یی استقبال ایدی بیت المقدسی سکا قبله قلمزدکل (الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی
عقبیه) الا انکیچوندرکه تحویل قبله‌ده رسوله اتباع ایده‌نی شول انکا اتباع ایتمیوب دین اسلامدن رجوع
وارتداد ایدندن تمییز ایده‌وز ویاخود اول ایکی صنف حقنده‌کی علم ازلیمزی ظهوره کتوره‌وزکه اول برقومك
هدایتنه وبرقومك ضلالتنه سبب اولیسردی * پس بواجلدن قبله بیت المقدسدن کعبه‌یه تحویل اولنجق
مسلمیندن برجماعت یهودیته دوندیلر محمد زیرا آباء دیننه رجوع ایتدی دیدیلر (وان کانت لکبیرة)
اکرچه تحویل قبله ثقیله وشدیده‌در (الا علی الذین هدی الله) الا اشونلره دکل که حق جل وعلا انلری
دین حقه ارشاد ایدوب متابعت رسوله اسعاد ایتدی * روایت اولنور وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه‌یه
تحویل اولندی یهود مسلمینه دیدیلرکه بیت المقدسه استقبال ایله قلدیغکز نمازدن برخبر ویرك اکر اول هدی
اوزره ایدیسه هدادن تحویل ایتمش اولدیکز واکر اول ضلالت ایدیسه سز ضلالتی دین ایدینمشدیکز اول
حالتده وفات ایدنکزك موتی ضلالت اوزره اولور حال بوکه مسلمیندن برنیجه‌لر قبله‌نك کعبه‌یه تحویلندن
اول وفات ایتمشلردی مسلمون دیدیلرکه هدایت الله تعالینك امرینه متابعت وضلالت انکا مخالفتدر
آندن پیغمبریمز علیه السلامه واروب بیت المقدسه استقباله وفات ایدنلرك نمازی حکمندن سؤال ایتدیلر
حق تعالی انلره دیدیکه (وما کان الله لیضیع ایمانکم) الله تعالی سزلك قبله تحویلندن اول بیت المقدسه
استقباله قلدیغکز نمازی قبول ایدر ضایع ایتمز (ان الله بالناس لرؤف) الله تعالی ناسه زیاده مرحمتلودر
اجرلرین ضایع ایتمز وصلاحلرین ترك ایتمز (رحیم) زیاده اسیرکیجیدرکه اهلرین یارلغار ورزقلرین ایصال
ایدر (قد نری تقلب وجهك فی السماء) یا محمد بز سنك جهت سمایه تردد نظرکی بیلور ومشاهده قیلورز
(فلنولینك قبلة ترضاها) امدی بز سنی سودیکك قبله‌یه تحویل ایده‌رز (فول وجهك شطر المسجد الحرام)
اویله اولسه یوزکی مسجد حرامه وجانبنه صرف ایتکل چونکه نماز قیلسن مسجد حرامده توجهله بیورلدی

کعبه یه دینلمدی زیرا پیغمبر عز علیه السلام مدینه ده ایدی بعید اولان کشی یه جهت رعایتی کفایت ایدر
زیرا کا کعبه نك عیننی استقبالده حرج وار در قریب اولان کشی انك خلافیدر * روایت اولندیکه
پیغمبر عز علیه السلام مدینه یه قدوم ایتدیکنده اون التی ای دکلو زمان نمازده بیت المقدسی قبله ایدندی صکره
پیغمبر عز علیه السلام اصحابیله بنو سلمه مسجدنده ظهرك ایکی رکعتنی قیلدقلرندنصکره نمازده ایکن تحویل
ایدوب میزابی استقبال ایتدیلر اول اجلدن اول مسجده قبلتین دیدیلر (وحیثما کنتم فولوا وجوهکم شطره)
بر و بحردن هر قنده اولسه کز نماز قلدیغکزده یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (وان الذین اوتوا الکتاب)
یهود و نصارادن شونلرکه کتاب ویرلدیلر (لیعلمون انه الحق من ربهم) بیلورلرکه قبله نك کعبه یه تحویلی
رب تعالیدن ثابتدر یوخسه محمد علیه السلامك تلقاء نفسندن دکلدر زیرا انك ایکی قبله یه نماز قیلمسی
کتابلرنده متضمن ایدی (وما الله بغافل عما یعملون) یا معشر مؤمنان الله تعالی سزلك اعمالکزدن
غافل دکلدر سزه انك ثوابنی ویرر * ویا معشر یهود سزلك سوء افعالکزدن اول غافل دکلدر دنیاده و آخرتده سزه
جزاکزی ایرکورر * اندن یهود و نصاری دیدیلرکه صدقکه دلالت ایدر بزه بر علامت کتور سیدك بیورلدیکه
(ولئن اتیت الذین اوتوا الکتاب بکل آیة ما تبعوا قبلتك) یا محمد اکرسن یهود و نصارایه کعبه نك قبله ایدوکنه
حجت وبرهانله کلسك انلر سنك قبله که تابع اولمازلر (وما انت بتابع قبلتهم) وسن دخی انلرك قبله سنه تابع
اولمزسن (وما بعضهم بتابع قبلة بعض) وانلرك بعضی بعض آخرك قبله سنه تابع اولمز زیرا انلردن هر فریق
کندی دینی حق اعتقاد ایدر * اویله اولسه سن نیجه رجا ایدرسنکه انلر سکا اتباع ایده لر وقبله که نماز قیله لر
(ولئن اتبعت اهواءهم) اکر انلرك هوالرینه اتباع ایدرسك مثلا (من بعد ما جاءك من العلم) شوندنصکره
که دینك حق وکعبه نك قبله ایدوکی ظاهر اوله (انك اذا لمن الظالمین) اول تقدیرا اوزره سن ظالملردن سن
(الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه) شونلرکه بز انلره کتاب ویردك یعنی انلرك علماسی محمد علیه السلامك نعتی
اوصافیله بیلورلر (کما یعرفون ابناءهم) وصبیان بیننده اوغللرینی بیلدکلری کبی * عمر بن الخطاب عبد
الله بن سلام رضی الله عنهما یه دیدیکه حق جل وعلا پیغمبر عز علیه السلامه اشبو آیتی انزال ایتدی * امدی
اول معرفتی بکا تعریف ایت دیدیکه یا عمر بن انی کوردیکم حینده بیلدم * اوغلمی بیلدیکم کبی بلکه انی بیلدیکم
اوغلمی بیلدیکمدن زیاده در * زیرا که حق جل وعلا انی توراتده وصف ایتمشیدی واما که اوغلوم احتمالدر که
اناسی خیانت ایتمش اوله (وان فریقا منهم) انلردن بر فریق که معاندلردر (لیکتمون الحق) حقی ستر ایدرلر
(وهم یعلمون) حالا که بو دینك حق ایدوکن بیلورلر (الحق من ربك) یا محمد حق اولدر که ربك جل شانه دن
ایدوکی ثابت اوله صددنده اولدیغك امورکبی یوخسه ثابت اولمیان دکل اهل کتابك اوزرینه اولدقلری
امور باطله کبی (فلا تکونن من الممترین) امدی اول سنك ربکدن ایدوکنده * واهل کتاب حقی بیلورلر
ایکن کتمانلرندن شك ایدنلردن اولمغل (ولکل وجهة) هر امتك بر قبله سی واردر (هو مولیها)
الله تعالی انی اکا صرف ایدر (فاستبقوا الخیرات) امدی طاعاته مبادرت ایدك (اینما تکونوا یأت بکم
الله جمیعا) سز واعدا کز قنده اولورسکز یوم قیامتده جزا ایچون سزی ارض محشره جمع ایدر ویا اعماق ارض
وقلل جبالدن قنده اولورسکز ارواحکزی قبض ایدر (ان الله علی کل شیء قدیر) الله تعالی هر شیئه
قادردر * امدی سزی اماته واحیاء وجمعه دخی قادر اولور (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد
الحرام) قنغی مکاندن سفره چیقسك نماز قیلدیغکزده یوزکی مسجد حرام جانبنه دوندر کل (وانه للحق من
ربك) نمازده کعبه یه توجه امری ربك جل شانه دن حقدر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالی سزلك
اعمالکزدن غافل دکلدر (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام) هر نه مکاندن سفره
چیقسك نماز قیلدیغکده یوزکی کعبه جانبنه صرف ایت (وحیث ما کنتم فولوا وجوهکم شطره) وهر نه
مکانده اولسه کز یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (لئلا یکون للناس علیکم حجة) تا که یهود ایچون
اوزریکزه حجتلری اولمیه چون ابراهیم علیه السلام دینی اوزره سن نیچون انك قبله سی اولان کعبه یی ترك
ایتدیکز دیمیه لر (الا الذین ظلموا منهم) ومکه مشرکلرینك دخی اوزریکزه حجتلری اولمیه محمد علیه السلام
نیچون جدی ابراهیم علیه السلام قبله سن ترك ایدوب یهود قبله سنه تحویل ایتدی دیمیه لر (فلا تخشوهم)

امدی انلردن خوف ایتمکز انلرك مطاعنی سزه ضرر ایتمز (واخشونی) بلکه بندن خوف ایدوب امرمه
مخالفت ایتمکز (ولاتم نعمتی علیکم) وتا که سزی قبلهٔ ابراهیمه تحویل ایله ملهٔ حنفیه یه اتباع
نعمتی سزکیچون تمام اوله * علی رضی الله عنه ایدر نعمتك تمامی اسلام اوزره موتدر * وحدیثده کادیکه
نعمتك تمامی جنته داخل اولمقدر (ولعلکم تهتدون) وتا که ضلالتدن هدایته ایرشه سن (کما ارسلنا
فیکم رسولا منکم) کندی جنسکزدن سزه رسول ارسال ایله نعمتمی اتمام ایتدیکم کبی تا که انکله انسکز
ودنیاده اکا نظر ایتمکز متمکن اوله که اول محمد علیه السلامدر (یتلو علیکم آیاتنا) که اول سزه بزم آیاتمزی
یعنی قرآنی تلاوت ایدر (ویزکیکم) وسزی کفر وجهالتدن تطهیر ایدر (ویعلمکم الکتاب والحکمة)
وسزه کتاب وسنت تعلیم ایدر (ویعلمکم ما لم تکونوا تعلمون) وسزه احکام وشرائع اسلامدن بیلمدکلریکزی
تعلیم ایدر (فاذکرونی اذکرکم) بنی طاعتله ذکر ایدك که بن سزی ثوابله ذکر ایدم سز بنی نعمت ورخاده
ذکر ایدنکه بن سزی شدت وبلاده ذکر ایدم * پیغمبر عز علیه السلام ایدر حق جل وعلا دیرکه (انا مع عبدی
ما ذکرنی وتحرکت بی شفتاه) بن عبدمله یم مادامکه بنی ذکر ایده ودودقلری بنی ذکرله تحرك ایده * بر اعرابی
پیغمبر عز علیه السلامه کلوب دیدیکه یا رسول الله اعمالك قنغیسی افضلدر دیدیکه اول سنك دنیادن مفارقتك
ذکر اللهدن لسانك رطب اولدیغی حالده اولمقدر (واشکروا لی ولا تکفرون) بکا طاعتله شکر ایدك ومعصیتله
کفران ایتمکز * زیرا که اکا اطاعت ایدن اکا شکر اوزره در وعصیان ایدن کفر اوزره در (یا ایها الذین
آمنوا استعینوا بالصبر والصلوة) یا مؤمنلر الله تعالیدن عون استه کز معاصیدن وحظوظ نفسدن صبرله
ودخی ام عبادات ورب تعالی یه مناجات اولان صلواتله (ان الله مع الصابرین) الله تعالینك عون
ونصرتی صابرلره مقارندر صبر وصلوتی ذکر ایله تخصیص ایتدی زیرا که صبر اعمال باطنه نك اشدیدر * وصلوة
ایسه اعمال ظاهره نك اشدیدر که اول طاعات کثیره یی جامعه در (ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات
بل احیاء ولکن لا تشعرون) فی سبیل الله قتل اولنانلر حقنده امواتدر دیمکز بلکه انلر احیادر لکن
سز انلرك کیفیت حیاتنی بیلمزسز * زیرا انلرك حیاتی جسدله ویا حیواناتدن حس اولنور شیئله دکلدر بلکه
اول بر امردر که عقلله بیلنمز بلکه وحی ایله بیلنور * حسن بصریدن مرویدر که ایدر شهداء الله تعالی عندنده
احیادر رزقلری روحلرینه عرض اولنور لراندن انلره روح وفرح ایرشور * آل فرعون ارواحنه صباحده
واخشامده نار عرض اولنمسی کبی حق اندن انلره وجع وترح کلور اشبو آیت بدرده قتل اولنان شهداء حقنده
نازل اولمشدر که انلر اون درت کشی ایدیلر * التیسی مهاجریندن وسکزی انصاردن ایدی ناس دیدیلرکه فلان
کشی اولدی دنیانك نعم ولذتی اندن زائل اولدی * حق تعالی انلره اموات دینلمسندن ناشی منع ایتدی زیرا
انلر حکمده احیاء کبیدر که ثوابلری یوم قیامته جاری اولور (ولنبلونکم) یا امت محمد بز سزی اختبار ایدرز
تا که مطیعی عاصیدن تمییز ایده وز یوخسه بیلمدیکمزی بیلمك ایچون دکل (بشیء من الخوف) بر شیئله کیم
اول عدودن خوفدر * ویا الله تعالیدن خوفدر (والجوع) ویا قحطدر ویا صوم رمضاندر (ونقص من
الاموال) واموالدن نقصدر اول کرك خسران ویا هلاك ویا اداء زکاة ویا صدقه ایله در (والانفس)
ویا نفسدن نقصدر اول کرك قتل ویا موت ویا مرض ویا ضعف ویا هرمدر (والثمرات) وثمراتدن نقصدر اکا
آفت ایرمکله ویا اولاد موتیله زیرا اول ثمرهٔ قلبدر پیغمبر عز علیه السلام ایدر چن بر عبدك ولدی فوت اوله
حق تعالی ملائکه یه دیرکه عبدمك ولدین وثمرهٔ قلبن قبض ایتدیکزمی * انلر دیرکه نعم یا رب حق تعالی دیه که اول
حالده عبدم نه دیدی دیه لرکه یا رب سکا حمد ایلدی (انا لله وانا الیه راجعون) دیدی حق تعالی دیه که امدی اول
عبدم ایچون جنتده بر بیت بنا ایدوب آدینی بیت الحمد دیکز (وبشر الصابرین) یا محمد بلایه واذایه صبر ایدنلره
تبشیر ایت (الذین اذا اصابتهم مصیبة) که انلره مصیبت ایرشه ومصیبت عامدر هر مکروهه که انسانه
ایرشور * زیرا پیغمبر عز علیه السلام دیدیکه (کل شیء یؤذی المؤمن فهو له مصیبة) هر شیکه مؤمنه ایذا ایدر
اول اکا مصیبتدر (قالوا) دیدیلرکه (انا لله) بز حیاتمزده الله تعالینك عبید وممالکی یوز (وانا الیه
راجعون) وموتمزدنصکره اکا رجوع ایده رز * وصبر یالکز لسان استرجاعله دکلدر بلکه قلبك دخی اکا
موافقتی لازمدر که اول نه ایچون خلق اولنمش ولابد ربنه رجوع ایتمسن * وصددنده اولدیغی نعمتلری ذکر

ایدوب ابقا اولنانی استرداد اولنانك اضعافی ایدوکن قلبنده تصور ایده که انکله اکا مصیبت آسان اولوب
شدتی کیده * سعید بن جبیر رضی الله عنه ایدر مصیبت عندنده اشبو امته ویرلدیکی خصلت حسنه هیچ
برامته ویرلمیوبدر که یوسفی اول استرجاعدن اکر اول ویرلمش اولسه یعقوب علیه السلامه ویرلیدی اشتدکی
انی که یوسفی یتردکنده (یا اسفا علی یوسف) دیدی (اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة) امدی بو صفت
اهلنه ربلری جل شانه دن تزکیه وغفران والطف واحسان واردر (واولئك هم المهتدون) وانلردر که دنیا
وآخرت سعادتنه اهتداء اولنمشلردر شول حیثیتله که مصیبته استرجاع ایدرلر * والله تعالینك قضاسنه
رضا ویررلر * ابو هریره رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیمشکه (من یرد الله به خیرا یصب
منه) برکسه که حق تعالینك اکا خیر ارادتی اوله اکا مصیبت ایرکورورینه اول پیغمبریمز علیه السلامدن
روایت ایدر دیمشکه (ما یصیب المسلم من مصیبة ولا وصب ولا هم ولا حزن ولا اذی ولا غم حتی الشوکة
یشاکها الا یکفر الله بها من خطایاه) برکسه کیم اکا مکارهدن برمکروه ایریشه اکرچه دیکن باتمغله ایسه ده
حق تعالی انکله انك خطیئه لرین تکفیر ومحو ایدر * ینه ابو هریره رضی الله عنه ایدر برخاتون پیغمبریمز
علیه السلامه کلدی حال بوکه اول لممه مبتلاء ایدی دیدیکه یا رسول الله بکا دعا ایتکه حق تعالی بکا اندن
عافیت ویره پیغمبریمز علیه السلام ایتدی دیلرسك الله تعالی یه دعا ایده ین اندن عافیت بوله سن ویا دیلرسك
صبر ایتکه یوم قیامتده حساب اولنمیه سن دیدیکه صبر ایده ین تا که حساب اولنمیه ین * سعد رضی الله عنه ایدر
پیغمبریمز علیه السلامه سؤال اولندیکه ناسدن بلاسی اشد کیملردر دیدیکه انبیادر شدتی انلرك رتبه لری
حسبنجه در هر مؤمن دینی حسبنجه مبتلاء اولور * اکر دینده صلب ایسه بلاسی اول دکلو اولور اکر دینده
رقت اوزره ایسه اکا بلاء آسان قیلنور بو حالتدن زائل اولمز حتی که یر یوزنده کناهسز یورر * انس رضی الله
عنه ایدر جزانك عظیم اولمسی بلانك عظیم اولمسنه کوره در حق تعالی چون برقومی سوسه انلری مبتلا قیلور
اولکه اکا راضی اوله اول دخی حق تعالیدن رضا بولور واکر اکا سخط ایدرسه حق تعالیدن اکا سخط
ایرر * ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه مؤمن ومؤمنه دن بلاء زائل اولمز * اول کرك
نفسنده ویا مالنده ویا ولدنده در حتی که حق تعالی یه لقاسی کناهسز اولدیغی حالده اولور * پیغمبریمز
علیه السلام ایدر مؤمنك حالی عجبدر که اکا خیر ایرسه الله تعالی یه حمد وشکر ایدر * ومصیبت ایرسه
الله تعالی یه حمد ایدوب بلایه صبر ایدر * امدی مؤمن هر امرنده اجرلنور حتی امرأه سنك اغزینه قویدیغی
لقمه ایله ده (ان الصفا والمروة من شعائر الله) صفا ومروه مکه ده مسعانك ایکی طرفنده ایکی جبل معروفدر
دین اللهك اعلاملرندن وحج ومناسککندندر * روایت اولنورکه زمان جاهلیتده اساف دینور برجل نائله دینور
برامرأه ایله زنا ایدوب حق تعالی انلری طاش ایتمشیدی اولیله ناس انك برینی صفایه وبرینی مروه یه قیوب
انلره عبادت ایدرلر سعی ایتدکلرنده مسح ایدرلردی اسلام کلدکده اول ایکیسنك اراسنده سعیدن تحرج ایتدیلر
جاهلیت افعالندن اولدیغیچون حق تعالی اول ایکی جبل بیننده سعی حجك مناسکندن ایدوکن بیلدیروب اکا
اذن ویردی (فمن حج البیت او اعتمر فلا جناح علیه ان یطوف بهما) برکسنه که بیت شریفی حج ویا زیارت
ایده اکا اثم یوقدر که اول صفا ومروه بیننده سعی ایده * جابر رضی الله عنه ایدر * پیغمبریمز علیه السلام
مسجد حرامدن چیقوب صفاء اوزره وقوف ایتدی واوچ کره تکبیر دنصکره (لا اله الا الله وحده لا شریك له
الملك وله الحمد وهو علی کل شیء قدیر) ذکرنی اوچکره دیدی * ودعا ایدوب یوری برك صفایه کتدی * بطن
وادیه ایریشجك هبوط وصعودنده سعی ایتدی اندن مروه یه یوری برك واروب آنده صفاده ایتدوکن ایتدی *
علماء صفا ومروه بیننده سعیك حکمنده اختلاف ایتدیلر * امام احمد دیدیکه اول سنتدر که اول ابن عباس
وانس قولیدر * فلا جناح علیه دلالتیله که اندن تخییر فهم اولنور حال بوکه بو قول ضعیفدر زیرا که نفی
جناح شول جوازه دلالت ایدرکه اول وجوب معناسنده داخلدر * واما ابو حنیفه دیدیکه اول واجبدر دم ایله
جبر اولنور واما امام مالك وشافعی دیدیلر که اول رکندر * زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (اسعوا فان الله کتب
علیکم السعی) صفا ومروه بیننده سعی ایدلك زیرا حق تعالی انی اوزریکزه فرض ایدوبدر (ومن تطوع خیرا)
برکسه که برطاعتی اشلیه اول کرکسه فرض ویا نافله در * ویا خود حج ویا عمره ویا طوافده فرض اوزره زیاده ایلیه

(فان

(فان الله شاکر علیم) اول الله تعالی اکا طاعتنك ثوابن ویرر اکا برشیء خفی اولمز جمله سن بیلور (ان
الذین یکتمون ما انزلنا من البینات والهدی) شونلر که بینات وهدادن بزم انزال ایتدیکمزی کتم ایدرلر (من
بعد ما بیناه للناس فی الکتاب) بزانی توراتده بیان ایتدیکمزدنصکره (اولئك یلعنهم الله) امدی بو صنف
اهلنه حق تعالی لعنت ایدر (ویلعنهم اللاعنون) وملائکه وثقلین دخی لعنت ایدر * ابن مسعود رضی
الله عنه ایدر مسلمیندن ایکی کمسه که بری برینه لعنت ایده الا اول لعنت یهود ونصارایه رجوع ایدرکه انلر محمد
علیه السلامك امر وصفتلرینی کتم ایتدیلر * مجاهد ایدر اللاعنون ایله مراد بهائمدر که یل قحط اولوب
یغمور کسلدیکنده بنی آدمك عاصیلرینه لعنت ایدر بو حالت بزه انلرك ذنوبی شومندندر دیرلر (الا الذین
تابوا) الا شونلر که کتماندن توبه ایتدیلر (واصلحوا) وکندیلر ایله الله تعالی بیننده کی عمللرین اصلاح
ایتدیلر (وبینوا) وکتم ایتدکلرین اظهار ایتدیلر (فاولئك اتوب علیهم) امدی بن انلرك توبه لرینی
قبول ایدرین وکناهلرندن کچرین (وانا التواب الرحیم) حال بوکه توبه قبولنده ورحمت افاضه ده مبالغن
(ان الذین کفروا) کتم ایدیجیلردن شونلر که کافر اولدیلر (وماتوا وهم کفار) وکافر اولدقلری حالده فوت
اولدیلر (اولئك علیهم لعنة الله والملائکة والناس اجمعین) امدی انلرك اوزره عماتلری حالنده الله تعالینك
وجمیع ملائکه وناسك لعنتی اولور حیاتلرنده الله تعالینك ولاعنونك لعنتی اولدیغندنصکره * ودینلدیکه
ناس ایله مراد خاصة مؤمنلردر * ویا جمیع ناسدر * زیرا که مخالفین یوم قیامتده (ویلعن بعضکم بعضا) دلالتیله
بری برلرینه لعنت ایدیسرلردر * ویا انلر ظالملره وکافرلره لعنت ایدرکندیلر ایسه انلردن اولیجق لعنتی کندیلره
ایتمش اولورلر (خالدین فیها) انلر لعنتده ونارده دائمین اولدقلری حالده (لا یخفف عنهم العذاب) انلردن
عذاب تخفیف اولنمز (ولا هم ینظرون) وانلره مهلت ویرلمز ویا اعتذار ایتملرینه انتظار اولنمز * ویا رحمتله
انلره نظر ایدلمز (والهکم اله واحد) سزك ایچون اول اله معبود بالحق بردر (لا اله الا هو) اندن غیری
اله یوقدر (الرحمن) جمیع نعمتلری ویرن اولدر (الرحیم) آخرتده خاصة مؤمنلره رحمت ایدیجیدر
وقتا که قریشك کافرلری یا محمد بزه ربکی وصف ایت دیدیلر * اول سببدن اشبو آیت کریمه وسورهٔ
اخلاص نازل اولدی * ابو الضحی ایدر وقتا که بو آیت نازل اولدی مشرکون دیدیلر که محمد بزه الهکز اله واحددر
امدی بزه برآیت کتورسونکه انکله انك صدقنی بیله وز اوبله اولسه نازل اولدیکه (ان فی خلق السموات)
سمواتك خلقنده وسمکنده وعمد وعلاقه سز ارتفاعنده * وشمس وقمر ونجوم ایله زینتنده (والارض)
وارضك خلقنده مد وبسط وسعتنده واندهکی اشجار وانهار وجبال وبحار وجواهر ونباتنده (واختلاف
اللیل والنهار) کیجه وکوندزك بری کتدیکنده عقبنده آخری کلمسنده نور وظلمتده زیاده ونقصانده
(والفلك التی تجری فی البحر بما ینفع الناس) وسفینه لرك ناسه نفع ایدر شیئله کتدیلر اوزرینه بنکله
ومتاعلرین یوکلتکله بحرده یورمسنده (وما انزل الله من السماء من ماء) والله تعالینك سمادن مطر
انزالنده * دینلدیکه سما ایله مراد سحابدر حق تعالی مائی سحابده خلق ایدوب اندن یره ایندیرر * دینلدیکه
سما ایله مراد سماء معروفه در حق تعالی مائی اندن خلق ایدر بعده انی اندن سحابه وسحابدن یره ایندیرر
(فاحیی به الارض بعد موتها) واول ماء ایله ارضی یبس وجفودنصکره انده اوتلر بتورمکله احیا ایدر
(وبث فیها من کل دابة) وحیواناتك هر نوعندن اول ارض اوزره تفریق ونشر ایدر (وتصریف الریاح)
ورباحك هبوبی حالنده جنوب وشمال وصبا ودبوره انتقالنده ولینه وعاصفه حاره وبارده ایله احوالی
اختلافنده دینلدیکه ریاح سکزدر * دردی رحمت ایچوندرکه انك ایکیسی اول مبشرات وناشرات وذاریات
ومرسلاتدر * ودردی ایسه عذاب ایچوندرکه انك ایکیسی عقیم وصرصردرکه برده در * وایکیسی دخی
عاصف وقاصفدر بحرده در * ابن عباس ایدر الله تعالینك اعظم جنودی ریح وماءدر * شریح ایدر هر ریحکه
هبوب ایدر اندن یا سقیمه شفاء ایدر ویا صحیحی سقیم ایدر ویا ریاحك اوجنده بشارت واردر که اول صبا وشمال
وجنوب بدر اما دبور در که ریح عقیمدر آنده بشارت یوقدر (والسحاب المسخر بین السماء والارض) وغیمك
سماء وارض بیننده ریاح ایچون مذلل اولوب بمشیئة الله هواده تقلبنده وامطارنده * وهب بن منبه ایدر اوچ
شیئك قاندن کلدوکی بیلنمیوبدرکه اول رعد وبرق وسحابدر (لآیات لقوم یعقلون) علامتلر وعبرتلر واردر

شول قوم ایچوندرکه انده تفکر ایدرلر وعیون عقوللە اکا نظر ایدرلر * پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدرکه * ویل
اول کسه یه کیم اشبو آیتی اوقویه لکن انک معناسن تدبر وتفکر ایتمیه اشبو آیتده حجج عقلیه ایله استدلالی اثبات
واردر (والفلك التی تجری فی البحر) قولنده تجارت وغیری ایچون دریادن سفرین جوازنه دلالت واردر *
بعض اکابر (مافرطنا فی الکتاب من شیء) قولنده بز کتابده هیچ برشیء تفریط ایتمدك دیمامش ایکن *
فلفل وانك امثالی اشیانك ذکری فائده در دیملدکده دیدیکه (والفلك التی تجری فی البحر بما ینفع الناس)
قولنده در * اشبو آیتده علم هیئتك شرفنه تنبیه واردر (ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا) مشرکیندن
بعضی واردرکه الله تعالیدن غیری عبادت اولنمقده اکا امثال اتخاذ ایدرلر (یحبونهم کحب الله) اول انداده
تعظیم واطاعت ایدرلر * الله تعالی یه تعظیم واطاعتلری کبی * یعنی محبته واطاعتده انکله انلر بیننی برابر
کوررلر (والذین آمنوا اشد حبا لله) شونلرکه ایمانه کلدیلر الله تعالی یه محبتلری اوزره اثبت وادوملردر زیرا
انك اوزره غیری اختیار ایتمزلر * اما که مشرکون تجن برصنمی اتخاذ ایدوب وبعده اندن احسننی کورسه لر
اولکیسن براقوب صکره کیسن اختیار ایدرلر * قتاده ایدرکه کافر بلا وقتنده معبودندن اعراض ایدوب الله
تعالی یه اقبال ایدر * اما که مؤمن مراده وضراده شدت ورخاده الله تعالیدن اعراض ایتمزلر * مؤمنلرین
الله تعالی یه محبتی اشددر دیو بیورلدی زیرا که اول الله تعالی انلره محبت ایتدی بعده انلر دخی اکا محبت ایتدیلر
اول کسه که معبودا کا محبتله شهادت ایده تا کی اکا محبتی اتم اولور (یحبهم ویحبونه) قول شریفی دلالتیله
وعبدك الله تعالی یی محبتله مرادی کا طاعتی اراده ومراضیسی تحصیلن اختیار ایده والله تعالینك عبدنی
محبتله مرادی طاعتده استعمال ومعاصیدن صیانت وانك اکرامنی ارادت ایده (ولو یری الذین ظلموا
اذ یرون العذاب) یا محمد اکر سن شول اتخاذ انداد ایله ظلم عظیمی ارتکاب ایدنلری کوریدك شول وقتن که انلر
شدت عذابی کوره لر اندادلرینك نفعی اولمدیغن تیقن ایدوب اشد ندامته ایره لر (ان القوة لله جمیعا) قوتك
جمیعی الله تعالی یه مختص اولوب انك غیریدن نفع وضرر ایرمز ایدوکن بیله لر (وان الله شدید العذاب)
والله تعالینك عذابی شدید ایدوکن نفسلرنده بوله لر (اذ تبرأ الذین اتبعوا من الذین اتبعوا) شول وقتن که
متبوعلر تابعلرندن تبری ایده لر (ورأوا العذاب) حال بو که عذاب الهی کوره لر (وتقطعت بهم الاسباب)
وانلرك دنیاده کی قرابات ومصادقاتدن بینلرنده کی وصلة کسیله (وقال الذین اتبعوا لو ان لنا کرة فنتبرأ منهم
کما تبرؤا منا) تابعلر دیه لرکه اکر بزه تکرار دنیایه رجوع ایتسیدك شمدی انلر بزدن تبری ایتدیکی کبی
بز دخی انلردن تبری ایدردك (کذلك) حق تعالی انلره عذابی کوستردیکی کبی (یریهم الله اعمالهم حسرات
علیهم) اعماللری دخی انلره ندامت کوستره یعنی سیئاتدن ایشلدکلرین کوروب برنیچون بونی ایشلمشز دیو
نادم اوله لر * ویا حسناتدن ترك ایتدکلرین کوروب ایشلمدکلرینه نادم اوله لر * ویا کندیلرك الله تعالی یه تقرب
ایچون عبادت ایتدکلری اوثانك انلری عذابدن تخلیصه فائدهسی اولمدیغن کوروب نادم اوله لر * ویا انلره
جنت کوستریلوب انده کی مکانلرینه نظر ایده لر اکر الله تعالی یه اطاعت ایتمش اولسه کز بو کا کیریسر ایدیکز
دیو خبر ویرلدکلرنده صکره جمیعی مؤمنلره قسمت اولنوب کندیلری ناره سوریلیجك مخالفتلرینه نادم اوله لر
(وماهم بخارجین من النار) حال بو که انلر جهنمدن چیقیجی دکللردر (یا ایها الناس کلوا مما فی الارض
یا ناس یریوزنده اولانك بعضیسنی یکزکه اول شرعك حرام ایتمدکاریدر (حلالا طیبا) اول سزه حلال
طیب اولدیغی حالده حلال اولدرکه شرع انی احلال ایده وطیب اولدرکه شرع ویا شهوت مستقیمه انی طیب
کوره (فصل) احیاء علومده ایدر حلال التی قسمدر * قسم اول اولدرکه اول مالکدن اخذ اولنمیه معادن
واحیاء موات واصطیاد واحتطاب واستطاب واستقاء واحتشاش کبی اشبو مذکورین جمیعی حلالدر
اول مأخوذ بر ذی حرمته مختص اولمامق شرطیله که انك تفصیلی کتاب احیاء مواتده در * قسم ثانی
اولدرکه اول کفار محاربیندن قهرا اخذ اولنه نجنکه انك خمسی اخراج اولنوب مستحقین بیننده قسمت ایدیله
بو خصوصه حرمت ومانعی اولان کافردن الغش اولمیه تفصیلی کتاب السیرده در * قسم ثالث اولدرکه اول استحقاقله
منعدن قهرا اخذ اولنسه حلال اولور نجن سبب استحقاق تمام اوله ومستحقك وصف استحقاقی دخی تمام
اوله وقدر استحقاق اوزره اقتصار ایدیله واستیفاء به مالکدن استیفا ایدیله تفصیلی کتاب الزکوة وکتاب الوقف

وکتاب النفقاتده در * قسم رابع اولدرکه اول عاقدینك رضا سیله معاوضه طریقی اوزره اخذ اولنه نجنکه اندن
شروط عقد بولنه حلال اولور تفصیلی کتاب البیوعده وسائر معاوضاتده در * قسم خامس اولدرکه عوضسز
رضا ایله اخذ اولنه حلال اولور نجنکه شروطی رعایت اولنه وارث غیره ضرری مؤدی اولمیه تفصیلی کتاب
الهبه وکتاب الوصایا وکتاب الصدقاتده در * قسم سادس اولدرکه اول اکا اختیارنسز حاصل اوله میراث کبی
اول حلال اولور نجنکه مورثی انی ذکر اولنان جهات خمسهدن بریله وجه حلال اوزره اکتساب ایده واول
اکا قضاء دیون وتنفیذ وصایادن صکره واصل اوله * فصل معلوم اوله که حلالك کلیسی طیبدر لکن بعضی
بعضندن اطیب واصفادر * نتکیم طیب هرحلو اوزره حرارتله حکم ایدر * لکن حرارتده بعضی بعضیسندن
متفاوتدر سکر طیب ودبس وعسل کبی اشبو ترتیب اوزره حرارتده ادنی درجه سنده سکر واعلاسنده
عسلدر مع هذا سکرك بعضی بعضیسندن حرارتده اشددر وسائر حارتده اولان دخی انجلیندر * امدی انك
درت درجه یه قسمتی فهمه تقریب ایچوندر یوخسه حصر ایچون دکل * امدی حلال طلبنده حرامدن
ورع دخی درت درجهده در * اولکیسی ورع عدولدرکه انی اقتحامله فسق استیجاب ایده وصاحبی عدالتدن
دوشه وعصیان اسمی اوزره ثابت اوله وانك سببیله ناره متعرض اوله امدی فقهانك فتواسی تحریم ایتدیکی
شیدن ورعدر * ایکنجیسی ورع صالحیندرکه اول هر شیدن امتناعدر اکا حرام احتمالی تطرق ایده اکرچه
انك ظاهرینه بناء تناولنه مفتی رخصت ویررسه ده * اوچنجیسی ورع متقیندرکه اول هر شیدن ورعدرکه
مفتی انی تحریم ایتمیه وحلنده شبهه دخی اولمیه الا بو که حرامه مؤدی اولمسندن خوف ایدیله * امدی اول بأس
امرینك خوفیله لا بأسی ترکدر * حدیثده بیورلدیکه (لا یبلغ العبد درجة المتقین حتی یدع مالا بأس به مخافة
ما به بأس) مؤمن اهل تقوی درجه سنه ایرشمز مادامکه بأس خوفیله لا بأسی ترك ایتمیه * دردنجیسی ورع
صدیقیندرکه اول هر شیدن ورعدرکه انده اصلا بأس اولمیه وبأسه مؤدی اولمسندن دخی قورقلمیه الا بو که
تناولی لغیر الله اوله یوخسه عبادته قوی اولمق نیتیله اولمیه ویا آنی آسان ایدن اسبابه کراهیت ویا معصیت تطرق
ایده سویلسه لر صدق ایدرلر امانت ویرلن شیئی صاحبنه ایرکوررلر (ولا تتبعوا خطوات الشیطان) اما که
شیطانك آثار وطرقنه اتباع ایتمکزکه انکله حلالی تحریم وحرامی تحلیل ایدرسز * دینلدیکه خطوات
شیطان ایله مراد معاصیدر اشلمکه نذر در اشبو قول شریف دلالت ایدرکه برکسنه که کیم برطعام
ویا ثوب ویا غیری نفسنه حرام ایده اول اکا حرام اولمز بر رجل ابن مسعود رضی الله عنه دیدیکه بن نفسمه
ضرع اکلنی حرام ایتمشم * دیدیکه اول فعلك خطوات شیطاندندر وار آنی اکل ایت وکفارت ایت
* ابن عباس رضی الله عنه ایدر غضب حالنده کی یمین ویا نذر خطوات الشیطاندندرکه کفارتی کفارت
یمیندر (انه لکم عدو مبین) اول شیطان سزه برعدودرکه اصحاب بصیرت عندنده عداوتی ظاهردر
اکرچه اغوا ایتدیکنده موالات اظهار ایدرسه ده اول اجلدن اول انلره (اولیاؤهم الطاغوت)
قول شریفنده ولی تسمیه اولندی * بعده حق تعالی انك عداوتن بیان ایدوب دیدیکه (انما یأمرکم بالسوء
والفحشاء) اول شیطان سزه وسوسه ایدرکه اول اکا طاعتی داعی اولور واول وسوسه ایله سزه سوء وفحشاء
فعلنی ترغیب ایدر سوء وفحشاء اولدرکه انی عقل انکار وشرع استقباح ایده * دینلدیکه سوء جمیع قباحته
عام اولور وفحشاء کبائردن اول شیدرکه قبحده حدی تجاوز ایده ودینلدیکه سوء حدی ایجاب ایتمیندر
وفحشاء ایسه انی ایجاب ایدندر (وان تقولوا علی الله مالا تعلمون) وحق تعالینك حقنده بیلمدکلریکز شیئی
دیمکه وسوسه ایدر اشبو قول شریفده اتباع ظندن منعه دلالت واردر اماکه مجتهدك شول مدرك شرعه
مستند ظنی مؤدی اولدیغی شیئه اتباعی واجبدر (واذا قیل لهم اتبعوا ما انزل الله) نجنکه انلره الله تعالینك
انزال ایتدیکی قرآنه اتباع ایدك تحلیل وتحریمده اکا موافقت طریقنه کیدك دینلسه (قالوا بل
نتبع ما الفینا علیه آباءنا) دیرلرکه تحریم وتحلیلده آبامزی بولدیغمز طریقه اتباع ایدرز زیرا که انلر بزدن
اعلم ایدیلر (اولو کان آباؤهم لا یعقلون شیئا ولا یهتدون) اکر انلرك آبائی جهلا اولوب دین امرنده تفکر ایتمز
وطریق حقه کتمز اولسه لر انده انلره اتباع ایدرلرمیدی اشبو آیت کریمه تقلیدن منعه دلیلدر اول کسه یی
که نظر واجتهاده قادر اوله واما انك غیری یه دینده اتباع جائز اولور نجن انك محق ایدوکن بر دلیل ایله

يله انبياء كبى * واحكامده مجتهدين كبى زيرا انلك حقنده اوله انزال اولنانه اتباعدر (ومثل الذين كفروا
كمثل الذى ينعق بمالايسمع الادعاء ونداء) وواعظ وداعينك كفارله مثلى شول راعى مثليدركه غنمه نعق
ايدر غنم ايسه اندن انجق صوت ونداء اشيدر * يعنى كفره تقليده انهماكلرندن * اذنلرين كنديلره تلاوت
اولنان كلام اللهه القاء ايتمكده شول بهايمه بكزه مشلردركه انلره نعق اولنسه صوت ونداءدن غيريسن
اشتمزلر * امر ونهيدن برشئ فهم ايتمزلر * وياخود كفارلك آبالرينه حاللرينك حقيقتنك بيلمدن مجرد ظاهرلرينه
اتباعده مثللرى شول بهايم مثليدركه صوتى اشيدوب معناسنى فهم ايتميه * وياخود كفارلك شول نقصه
وتعقل ايتميان اصنامه دعاده مثللرى غنمه نعق ايدن مثليدركه دعاء ونداسنده عنادن غيرى نفعى اولمز * كذلك
كفارلك الهلرينه عبادت ودعادن حاصللرى عنا وبلادن غيرى شئ دكلدر * وياخود كفارلك اوثانه دعاده
مثلى شول رجل مثليدركه جوف جبالده صيحه ايده اندن صداء اشيدوب انك غيرى برشئ فهم ايتميه (صم
بكم عمى) انلر كانه صاغردرلر حقى اشتمزلر ودلسزدرلر حقى سويلمزلر كوزسزدر هدايى كورمزلر انورلر
(فهم لايعقلون) مواعظ قرآندن برشئ فهم ايتمزلر (ياايها الذين آمنوا كلوا من طيبات مارزقناكم)
يامؤمنلر سزه ويرديكمزك حلاللندن يكز (واشكروا لله) والله تعالى يه شكر ايدك كه انى سزه ويردى
وحلال ايتدى (ان كنتم اياه تعبدون) اكراكا عبادت ايدرسكز زيرا عبادتك تمامى شكرله در (عن النبى
صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى انا والانس والجن من نباء عظيم اخلق ويعبد غيرى وارزق ويشكر غيرى)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلادير كه بن وانس وجن نباء عظيمده يز بن انلرى خلق ايدرين انلر ايسه
بنم غيريمه عبادت ايدرلر وانلره رزق ويررين انلر ايسه بنم غيريمه شكر ايدرلر (انما حرم عليكم الميتة والدم)
سزه ميته ودم حرام قلندى * ميته اولدركه سمك وجراددن غيرى حيواناتك بوغزلنمدن اولمشيدر * زيرا
پيغمبريمز عليه السلام ايدر (احلت لنا ميتتان ودمان الميتتان الحوت والجراد والدمان الكبد والطحال) بزه ايكى
ميته وايكى دم حلال قلندى اما اول ايكى ميته دن مراد بالق وچكركه در وايكى دمله مراد جكر وطلاقدر ودم
ايله مراد (اودما مسفوحا) دلالتيله دم جاريدر (ولحم الخنزير) وخنزير جميع اجزاسيله حرام قلندى ذكرده
لحمى تخصيص ايتمسى حيواندن اكل اولنانك معظمى اولديغيچوندر سائر اجزاسى ايسه اكا تابع كبيدر
(وما اهل لغير الله به) وحق تعاليدن غيرينك اسميله ذبح اولنان دخى حرام قلندى (فمن اضطر) اول كمسه
حق تعالينك حرام ايتديكلرندن برشئ اكلنه محتاج ومضطر اوله (غيرباغ) برمضطر آخره ظالم اولديغى
حالده يعنى انكله نفسنى استيثار ايتميه (ولاعاد) وانى اكلده حد شبعى تجاوز ايتديكى حالده * ديلديكه
غيرباغ سلطان اوزره خروج ايتمش اولميه * ولاعاد سفرنده عاصى اولميه * پس بو اجلدن ديديلركه سفرنده
عاجز وعاصى اولنه جائز اولمزكه اضطرارى حالنده ميته يى اكل ايده ومسافرين رخصتلرندن بريله ترخص ايده
مكركه اندن توبه ايده كه اول امام شافعى قوليدر * زيرا انى اباحتده فساده اعانت اولنور * وديلديكه غير
باغ ميته يى طلب ايتميه انك غيرى بولور كن * ولاعاد واندن طويمجه يميه بلكه يديكى قوت دكاو اولوب انكله
سدرمق ايليه زياده دكل * وديلديكه غيرباغ انى استحلال ايتميه ولاعاد اندن تزود دخى ايتميه * وديلديكه
غيرباغ انكيچون حلال اولنان مقدارى تجاوز ايتميه (ولاعاد) مباح قلنان شيئدن قصور وياترك ايتميه *
وديلديكه غيرباغ اكا اضطرارى حالنده جماعتدن مفارق اولميه (ولاعاد) مبتدع مخالف سنة دخى اولميه
امدى مبتدع ايچون ضرورت عندنده محرم اكلنه رخصت اولمز * علماء اختلاف ايتديلر مضطرلك ميته دن
اكلى حلاللك مقدارنده بعضيلر ديديكه اول سدرمق دكلودركه اول ابو حنيفه قوليدر * وشافعينك احد
قوللرندر وقول آخرنده طويمجه يمسى جائز اولوركه اول امام مالكك دخى قوليدر * مسروق ايدر بركمسه كه
اشبو محرمات اكلنه مضطر اولوب اكلدن امتناعى سببيله فوت اوله ناره داخل اولور (فلا اثم عليه) امدى
اول مضطر اوزره محرمات مذكوره يى اكلده حرج يوقدر (ان الله غفور) الله تعالى انى محرم اكل
ايتمسنى مغفرت ايديجيدر (رحيم) انى ترخيص ايله امر كيجيدر (ان الذين يكتمون ما انزل الله من
الكتاب) شونلركه توراتده حق تعالينك انزال ايتديكنى كتم ايدرلر (ويشترون به ثمنا قليلا) واول كتملرى
مقابلەسنده شئ يسيرا اختيار ايدرلر اشبو آيت كريمه علماء يهود حقنده نازل اولوبدركه سفله واتباعلرندن

مأكل ووظائفلرينك فوتى خوفيله محمد عليه السلامك نعت شريفنك تغيير ايتديلر سفله محمد عليه السلامك
صفتنى توراتده تغيير ايتديكارى نعته مخالف بولنيجق اكا متابعت ايتديلر (اولئك ماياكلون فى بطونهم
الاالنار) امدى انلر بطنلرنده يدكلرى دكل الانادر * زيرا كه اول آنلرى ناره مؤدى اولور * وياخود اول
يدكلرى بطنلرنده يوم قيامتده نار اولويسردر (ولايكلمهم الله يوم القيامة) ويوم قيامتده حق تعالى آنلره
مرحمتله وياانلرى مسرور ايدر شيئله سويلمز بلكه سويلمسى توبيخله اولور (ولايزكيهم) وانلرى دنس
ذنوبدن تطهير ايتمز (ولهم عذاب اليم) وانلره عذاب وجيع اولور (اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى)
انلر هدايى ضلالته (والعذاب بالمغفرة) ومغفرتى عذابه تبديل ايتديلر (فما اصبرهم على النار) انلرى
نه شئ ناره صبر ايتدردى * ويا انلرى نه شئ ناره تقرب ايدر عمله جرأت ايتدردى (ذلك بان الله نزل
الكتاب بالحق) انلره اشبو عذاب شول سببدندركه الله تعالينك ايندرديكى كتابى تكذيب وكتمان ايله
رفض ايتديلر (وان الذين اختلفوا فى الكتاب) شونلركه كتابده اختلاف ايتديلر بعضنه اقرار وبعضنه
انكار ايتمكله (لفى شقاق بعيد) حقدن بعيد خلافده درلر (ليس البر ان تولوا وجوهكم قبل المشرق
والمغرب) براول دكلدركه وجوهكزى مشرق ومغرب جانبنه تحويل ايده سز * اشبو آيتله خطاب اولنان
كيملر ايدوكنده اختلاف اولندى برقوم ديديلركه انكله مراد يهود ونصارى در زيرا كه يهود نمازلرين مغرب
جانبنه بيت المقدسه قيلورلردى ونصارى ايسه مشرق جانبنه قيلورلردى وهر فريق بو بابده صددلرنده اولديغى
امرى برزعم ايلدى الله تعالى خبر ويرديكه برانلرك دين وعملى دكلدر بلكه بر اشبو آيتده من بعد ذكر
اولناندر وبرقوم آخرين ديديلركه انكله مراد مؤمنلردركه ابتداء اسلامده فرائضك نزولندن اول بحق
شهادتى كتورسه ونمازى قنغى جهته اولورسه قيلسه بعده وفات ايتسه اكا جنت واجب اولوردى * وقتا كه
پيغمبريمز عليه السلام مدينه يه هجرت ايدوب فرائض واحكام نازل اولدى وقبله كعبه يه صرف ايدلدى
وبو آيت كريمه نزوليله بيورلديكه برك كليسى اول دكلدركه نمازى مشرق ومغرب جانبنه قيلوب انك غيرى عمل
ايليه سز (ولكن البر من آمن بالله واليوم الآخر والملائكة والكتاب والنبيين) بلكه برشول كمسنه نك بريدر
كه يعنى ايمان وتقوا اسيدركه ايمان كتوره كيم الله تعالى بردر شريكى ونظيرى يوقدر ويوم قيامت لابد اوليسردركه
خلقك خير وشر عمللرينه جزاء اولنه وملائكه حق تعالينك عباد مكرمينيدركه وقرآن وياكتب منزله نك جميعى
الله تعالينك عندندن وى سندن اولوب حلال وحرامى بيان ايچون كلوبدر وپيغمبرلر خلقه كوندريلوبدركه
انلرى حقه دعوت ايدەلر (وآتى المال على حبه) ومالدن صدقه ويره اول ماله محبتى اوزره * ابن مسعود
ايدر مالندن صدقه ويره حال بوكه صحيح وشحيح در غنايى تأمل ايدر فقردن خوف ايلر * روايت اولنديكه
بررجل پيغمبريمز عليه السلامه كلوب ديديكه يارسول الله قنغى صدقه نك اجرى اعظمدر ديدى اولكه سن انى
تصدق ايدەسن حال بوكه سن صحتده وماله حريصك غايتده در * فقردن قورقرسن غنايى تأمل ايلرسن يوخسه
شول وقته تأخير ايتمه كل كه جانك حلقومه ايريشوب مالمك شو دكاوسى فلانه وشو دكاوسى دخى فلانك
اولسون ديه سن حال بوكه اول فلانك ايدى * وياخود انى الله تعالى يه محبتى اوزره ويره (ذوى القربى) اهل
قرابتك فقراسنه ويره (عن النبى صلى الله عليه وسلم الصدقة على المسكين صدقة وهى على ذى الرحم ثنتان
صدقة وصلة) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه مسكينه ويريلن صدقه برصدقه در * اما كه ذى رحم
قرابته ويريلن ايكى صدقه دركه اول صدقه وصله در (واليتامى) ويتيملرك فقراسنه ده ويره (والمساكين)
ومسكينلره ده ويره (وابن السبيل) وشول مسافره ده ويره كه اهلندن كسيلوب يولى سكا اوغرايه وياانكله
مراد ضيف اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه) پيغمبريمز عليه
السلام ايدر اول كمسه كه الله تعالى يه ويوم قيامته ايمان كتوره قونوغنه اكرام ايتسون (والسائلين) وشونلره ده
ويره كه حاجت انلره سؤاله الجاء ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم للسائل حق وان جاء على فرس) پيغمبريمز
عليه السلام ايدر سائلك حقى واردر اكرچه فرس اوزره كلورسه ده (وفى الرقاب) ورقاب تخليصنه ده ويره
مكاتبلره معاونت واسيرلر فكاكنه اعانت ورقاب اشتراء ايدوب اعتاقله اثابت كبى (واقام الصلوة)
وفرض نمازلرينى قيله (وآتى الزكوة) وزكاتك ويره احتمال اولوركه كچن وآتى المال ايله واشبو وآتى الزكاة

ایکیسیله ده مراد زكاة مفروضه اوله الابوکه *اولکیسی مصارفن بیان* وایکنجیسی اداسی اذعان
ایچون اوله واحتمالدرکه اولکیسیله مراد نوافل صدقات اوله *ویامالك زكاتدن غیری حقوقی اوله که اول
زكاتله نسخ اولنوبدر (والموفون بعهدهم اذا عاهدوا) ودخی برشونلردر که کندیلر ایله الله تعالی بیننده
ویاناس بیننده اولان عهدلرینه وفا ایدرلر* یعنی وعدلرین انجاز وخلف وندرلرین ایفا ایدرلر سو یلسه لر صدق
ایدرلر* امانت ویریلان شیئی صاحبنه ایرکوررلر اکرا کامرض عسرت ایده* ویاخود ایام صیامده سفر اوزره
اوله ویوایکی عذرك بریله انده افطار ایده قاج کون افطار ایدرسه انی مرض وسفرنك غیری ایامده متوالیا
ویامنفردا صائم اولمق اوزرینه واجب اولور (والصابرین فی البأساء والضراء وحین البأس) شونلرکه
شدت وفقرده ومرض قننده وقتال وحربده صبر ایدرلر (اولئك الذین صدقوا) امدی انلر ایمانلرنده
وحقه اتباعلرنده وبرطلبنده صدق ایله دیلر (واولئك هم المتقون) وکفر وسائر رذائلدن صاقندیلر اشبو آیت
کریمه کمالات انسانیه یی باسرها جامعه در صریحا ویاضمنا کاداله دروا ول کثرت وسعتله اوچ شیئه
منحصره درکه اول صحة اعتقاد وحسن معاشرت و تهذیب نفسدر اولکی به اشارت من آمن دن والنبیینه
دکدر وایکنجی به اشارت وآتی المال دن وفی الرقابه دکدر واوچنجی به اشارت واقام الصلاة دن اخرینه دکدر
اول اجلدن اشبو خصالی جمع ایدن کشی ایمان واعتقادنه نظرا صدقله وصف اولندی وخلقله معاشرت
وحقله معامله سنه اعتبارا تقوی ایله وصف اولندی اول اجلدن پیغمبرمز علیه السلام ایتدی برکسنه که
بو آیتله عمل ایده ایمانی استکمال ایده (یا ایها الذین امنوا کتب علیکم القصاص فی القتلی) یامؤمنلر
سزه فرض قلندیکه قتیللرده قصاص ایده سز یعنی جانی یه جنایتنك مثلی ایده سز اکر عمدا ایسه زمان
جاهلیتده احیاء عربدن ایکی حی بیننده دماء واقع اولوب استیفاء اولنمامشدر واول ایکی حیدن برینك
اخراوزره شرفی اولوب یمین ایتدیلرکه کندیلردن عبد وانثی برینه انلردن حر ورجل قتل ایده لر وبر رجل برینه
آنلردن ایکی رجل قتل ایده لر وجراحاتده کندیلره اولانك ضعفی انلره ایده لرچون ایکی حی امرلرین پیغمبرمز
علیه السلامه رفع ایتدیلر اشبو آیه کریمه نازل اولوب مساوات ایله امر اولندیلر جمله سی اکا راضی اولوب
بینلرنده کی نزاعی قالدردیلر وحکم اولدرکه (الحر بالحر والعبد بالعبد والانثی بالانثی) یعنی احرار مسلمین
ویاعبید مسلمین دن واحرار معاهدین وعبید معاهدین دن ایکی دم تکافوا ایتسه لر هرصنفدن ذکر قتل اولنور
قتل ایتدیکی کرکسه ذکر ویا انثی اولسون ودخی انثی قتل اولنور قتل ایتدیکی کرکسه ذکر ویا انثی اولسون
واما که مؤمن کافر ایچون وحر عبد ایچون ووالد ولد ایچون قتل اولنمز ودخی کافر مسلم ایچون وعبد حر
ایچون وولد والدی ایچون قتل اولنور اشبو صحابه وتابعیندن اکثر علمانك قولیدر علی رضی الله عنهدن
مرویدرکه (لا یقاد مؤمن بکافر) مؤمن کافری قتل ایتمکله قتل اولنمز وحدیثده کلدیکه (لا یقاد الوالد
بالولد) والد ولدنی قتل ایلسه والد قتل اولنمز وشعبی ونخعی ذاهب اولدیلرکه مسلم کافر ذمی ایچون قتل اولنه
وحر عبد ایچون قتل اولنه وواحد ایچون جماعت قتل اولنه سعید بن المسیب رضی الله عنهدن مرویدرکه
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بر رجل ایچون بش ویایدی کسنه یی قتل ایتدی اکرانك قتلنه اهل صنعاء
اجتماع ایتسه لر انکیچون انلرین جمیعنی قتل ایدردم دیدی وقصاص اطرافده دخی جاری اولور نفوسده جاری
اولدیغی کبی الاشیء واحدده دکلدرکه اول صحیح سوی مریض و زمن ایچون قتل اولنور اما که اطرافده
برکسنه آخرك یدشلاغنی قطع ایتسه انکیچون اول قاطعك یدصحیحه سی قطع ایدلمز ائمهٔ حنیفه عندنده
طرفده قصاص جریانی ایکی حر ویا ایکی حره بیننده اولور اما که ذکر وانثی ویاحر وعبد بیننده جاری اولمز اما که
آخرین عندنده اطرافك قصاصی نفسلك قصاسنه قیاس اولنمشدر انس رضی الله عنه دن مرویدرکه آنك
عمه سی ربیع برجاریه نك ثنیه سنی کسر ایتدی جاریه نك اهلی ربیعدن قصاص اولنماسن دیلدیلر عفو
وارثه رضا ویرمدیلر حتی پیغمبرمز علیه السلامه صدد مرافعه اولدیلر ویردیکه کتاب اللهك حکمی قصاص
کلوب ربیع واهلی سمعا وطاعة دیجك جاریه واهلینك قلوبن حق تعالی تحویل ایدوب حتی که قصاصدن کچدیلر
(فمن عفی له من اخیه شیئ) قاتلکه مقتولندن انکیچون برشیئ ترك اولنه ویا قتل عمدده اوزرینه واجب
اولان قصاصدن صفح اولنه ودیته رضاء ویریله (فاتباع بالمعروف) دیت طلب ایده نه واجب اولورکه

مطالبنه معروف ایله اتباع اولنه یوخسه حقدن اکثرله دکل (واداء الیه باحسان) ومطالب
اوزره واجب اولورکه دیتك اداسنده احسان ایده مماطله ایتمیه صحابه وتابعیندن اکثر علماء ذاهب
اولدیلرکه ولی الدم قصاصدن دیت اوزره عفو ایده انکیچون اخذدیة جائز اولور اکرچه قاتل اکا راضی
اولمزسه ده وبرقوم دیدیلرکه قاتلك رضاسی اولمادقچه دیت اوزرینه عفو جائز اولماز (ذلك) اشبو عفو
ودیتده ذکر اولنان حکم (تخفیف من ربکم ورحمة) ربك جل شانه دن تخفیف ورحمتدر زیرا یهود
اوزره قصاص حصر ایدی ونصاری یه ایسه اخذدیت حصر ایدی حق تعالی بو امتی قصاص واخذدیت بیننده
تخییر ایتدی (فمن اعتدی بعد ذلك) اول کسنه که قاتلی عفو ایدوب دیتی قبول ایتدکدنصکره آنی قتل ایده
(فله عذاب الیم) انکیچون آخرتده عذاب وجیع واردر دیدیلرکه قصاصا قتل اولنوب اندن دیت قبول
اولنمامق واردر پیغمبرمز علیه السلام ایدر (لا اعافی احدا قتل بعد اخذه الدیة) عفو ایتمزین اول کسنه یی
که دیتی اخذ ایتدکدنصکره قتل ایده اشبو آیه کریمه ده دلالت واردرکه قاتل قتل ایله کافر اولمیه زیرا که حق تعالی
اکا قتلدنصکره خطابده ایمانله وصف ایلدی ومن اخیه قول شریفنده اخوت ایمان اراده ایدوب قتل ایله
بینلرنده کی اخوت کسلمدوکنه اشارت ایلدی (ولکم فی القصاص حیاة) قاتلك قصاص اولنمسنده
سزکیچون بقاء واردر زیرا که قتله قصد ایدن کشی قتل ایتدیکی تقدیرجه کندی دخی قتل اولنور ایدوکن
بیلیجك قتلدن امتناع ایدر اویله اولسه آنده هم کندینك بقاسی وهم قتلنی قصد ایتدیکی کسنه نك بقاسی واردر
اول اجلدن مثلدر (القتل قلل القتل) یعنی قصاص قتلی تقلیل ایدر دیدیلر ویاخود قصاصله آخرت قصاصندن
قورتیلورز زیرا که قصاص اولنجق آخرتده حیاتده قالور اما که دنیاده قصاص اولنمزسه آخرتده اول قصاص
اولنور (وفی القصص) قرأتی اوزره یعنی حکم قتلدن سزه حکایت اولنانده ویاقرأنده قلوبه حیات واردر
(یا أولی الالباب) یاعقول کامله صاحبلری آنلره نداء ایتدی تا که قصاصك حکمتنده تأمل ایده لرکه
آنده نتیجه استبقاء ارواح وحفظ نفوس واردر (لعلکم تتقون) تا که قصاص اولنمق خوفیله قتلدن منتهی
اوله سز (کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت) یامؤمنلر اوزریکزه فرض قیلندی قچانکه بریکزه
موتك اسبابی حاضر واماراتی ظاهر اوله (ان ترك خیرا) اکر مال خیر ویامال کثیر ترك ایدرسه
علی رضی الله عنهدن مرویدرکه آنك برمولاسی وصیت ایتمك دیلدی حال بوکه آنك یدیوز درهمی
وارایدی وعلی رضی الله عنه آنی آندن منع ایتدی دیدیکه حق جل وعلا اکر خیر ترك ایدرسه دیدی
خیر ایسه مال کثیردر* وعائشه رضی الله عنهادن مرویدر بر رجل وصیت ایدنجه مالك ندکودر دیدی
رجل دیدیکه اوچ بیك درهمدر وعیالك قاج نفسدر دیدی اول ایتدیکه دردتدر عائشه رضی الله عنها
ایتدی حق جل وعلا وصیتی خیر کثیر یعنی مال کثیر ترك ایتمکله شرط ایلدی بو دکو مال ایسه شیئ یسیردر
امدی آنی عیالکه ترك ایله کل (الوصیة للوالدین والاقربین) والدینکزه واقربینکزه وصیت ایده سز
ابتداء اسلامده والدین واقربین ایچون وصیت فرض ایدی اول کسنه اوزره که مال ترك ایدیدی صکره آیت
میراث ایله نسخ اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله اعطی کل ذی حق حقه ألا لا وصیة لوارث)
پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا هر حق صاحبنه حقنی ویردی آکاه اولك که وارثه وصیت ایتمك
یوقدر وبر جماعت دیدیلرکه وصیتك وجوبی منسوخدر شول اقارب حقنده که موصی یه وارث اوله لر اما که
آنلردن وارث اولمیانلر حقنده وجوبی باقیدرکه اول ابن عباس وطاوس وقتاده وحسن قولیدر طاوس
ایدر برکسنه برقومه وصیت ایدوب ذی قرابتلرین محتاج ترك ایتسه اول قومدن انتزاع اولنوب ذی قرابتلرینه
رد اولنور دیدیلر که وارث اولمیان اقربینك فقراسنه وصیت مستحبه در (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما حق
امرئ مسلم له شیئ یوصی فیه یبیت لیلتین الا ووصیته مکتوبة عنده) پیغمبرمز علیه السلام ایدر برمسلم که آنك
وصیت اولنه جق شیئی اوله حق اولدرکه ایکی کیجه کچمیه الا وصیت نامه سی یاننده کیجه ایله (بالمعروف)
معروفله وصیت ایده سز یعنی ثلث اوزره زیاده ایتمیه وفقیری ترك ایدوب وصیتین غنی یه ایتمیه *سعد بن مالك
رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز علیه السلامه بنی عیادته کلوب دیدمکه یارسول الله مالك کلنی وصیت ایتمك
دیلرین سعاتله یوردیلرکه ایتمه کل دیدمکه نصفنی آنی دخی ایتمه کل دیدمکه امدی ثلثنی ایده یم دیجك

ديديكه (الثلث والثلث كثير انك ان تدع ورثتك اغنياء خير من ان تدعهم عالة يتكففون الناس بايديهم)
ثلث وصيتى ايشكل كه اول وصيت در جاتك اكثريدر امدى سن وارثلر يكى اغنيادن ايتمه كل سكا خيرلودر
اندن كه انلرى فقراء ترك ايده سن تا كه انلر آل چكوب كفافلرين سؤال ايده لر * حضرت على كرم الله وجهه ايدر
خمس وصيتى بكا احبدر اندنكه ربع وصيت ايدر وربع وصيتى احبدر اندنكه ثلث وصيت ايدر اولكه ثلث
وصيت ايده مراتب وصيتدن برنسنه ترك ايتمش اولمز زيرا وصيتده اندن اكثر يوقدر (حقا على المتقين) وصيت
مذكوره مؤمنلر اوزره حق قلندى (فمن بدله) اوصياء ويا اولياء ويا شهوددن اول كسه كه وصيتى تغيير
ايده (بعدما سمعه) موصى نك قولنى اشتدكدنصكره (فانما اثمه) اول ايصاء مغيرك ويا تبديلك وبالى
(على الذين يبدلونه) آنى تبديل ايدنلرك اوزره درميت آندن بريدر (ان الله سميع) الله تعالى
موصينك ايصائنى اشيدر (عليم) مبدلك تبديلنى بيلور اشبو آيت كريمه دلالت ايدركه نفس وصيتله
موصى دن فرض ساقط اوله تبديلدن اكا اثم لاحق اولميه ودخى اولكه اوزرنده دين اولوب قضاسن
وصيت ايده نه ماتدن قورتيله ودخى برنسنه خاصة وصى قلنسان كشى آنك غيريه وصى اولميه (فمن خاف
من موص جنفا او اثما) اول كسه كه موصيدن وصيتده خطايه ميل وياحيفه تعمدا وقوع ايده ويا بيله
(فاصلح بينهم) وصيت اولنلر بينده نهج شرع اوزره اجرائله اصلاح ايتسه (فلا اثم عليه) اشبو تبديلده
اكا وبال يوقدر زيرا كه باطلى حقه تبديلدر (ان الله غفور) ظلمدن حذر ايدنى حق تعالى مغفرت
ايديجيدر (رحيم) آنك امرنه اطاعت ايدنه رحمت ايديجيدر اشبو آيت كريمه ده دلالت واردركه
موصى چون عمدا ويا خطا ايله وصيت ويا وقفده جور ايتسه وصى ووارثك آنى عدله ردى جائز اوله وآيت
سابقه ده كى (بعدما سمعه) قوليله مراد وصيت عادله ده دريوخسه جايره ده كلدر ودخى دلالت واردركه غالب ظنله
اجتهاد وعمل جائز اوله زيرا كه ميلدن خوف خائفك ظن غالبنده اولور ودخى رخصت واردركه كشى وصيت
اولنلرك بيننه اصلاح ايچون دخول ايده اكرچه آنده حقدن زياده نقصان اولورسه ده چون كه جمله سى
اكا راضى اوله ودخى دلالت واردركه موصى چون ثلثدن اكثرله وصيت ايتسه اول وصينك كليسى باطل
اولميه بلكه باطل اولان ثلث اوزره زياده سى اوله زيرا كه حق جل وعلا اشبو آيتده جورله وصيتى ابطال
ايتمدى بلكه آنده اصلاحى وجه ايتدى (يا ايها الذين امنوا كتب عليكم الصيام) يا مؤمنلر صوم رمضان
اوزريكزه فرض قلندى (كما كتب على الذين من قبلكم) انبياء وامملردن سزدن اوكدين كچنلره فرض
قلنديغى كبى * سعيد بن جبير رضى الله عنه ايدر بزدن اوكدين كچنلرك صومى اخشامدن ليله قابله يه دكين
ايدى ابتداء اسلامده اولديغى كبى علمادن برجماعت ديديلر كه صيام رمضان بزه فرض اولديغى كبى
نصارايه دخى واجب ايدى حر شديد ويا برد شديد زماننده واقع اولمغله سفرلرده كنديلره مشقت وير
ومعاشلرينه ضرر كلور اولدى علماء ورؤسالرى رأى ايتديلر كه آنى شتاء وصيف بيننده زمان ربيعده قيله لر
واول تحويللرينه كفارت ايچون آنك اوزرينه اون كون زياده ايتديلر بعده ملكلرينك اغزى آغريوب
اندن برى اولورسه قومنه صوملرين يدى كون زياده ايتمكه نذر ايتدى چون آندن برى اولوب نذرين يرينه
كتوردى بعده اول ملك فوت اولوب يرينه كلان ملك انلره صوملرك اللى كون تمام ايتدردى * شعبى ايدر
اكر سنه نك كليسنى صائم اولسم شعبان ويا رمضاندن ايدوكى شك اولنان كونى افطار ايدردم شول سببدنكه
نصارايه شهر رمضان فرض ايدى بر كون اولنه وبر كون آخرينه ضم ايدوب صكره كانلرى كچنلرينك
فعلنى ايشليه رك صوملرينى اللى كونه ايركورديلر (لعلكم تتقون) تا كه معاصيدن صاقنه سز زيرا كه
صوم شهوتى كسر ايدركه اول معاصينك مبدئيدر ويا آنى اداء حالنده اخلالندن صاقنه سز (اياما
معدودات) عدد معلومله موقت ايامى صائم اولك روايت اولنوركه ابتداء اسلامده هر آيده اوچ كون
صومى وعاشوراء صومى واجب ايدى صكره شهر رمضان صوميله نسخ اولندى ابن عباس رضى الله عنه ايدر
هجرتدنصكره اول نسخ اولنان امر قبله وصوم ايدى * عائشه رضى الله عنها ايدر زمان جاهليتده قريش
يوم عاشوراء صائم اولورلردى وپيغمبرمز عليه السلام دخى صائم اولوردى مدينه يه قدوم ايديجك ينه
آنى صائم اولدى وناس دخى انكله بيله آنى صائم اولديلر رمضان صومى فرض اولنجك عاشوراء صومى

ترك اولدى استين آنده صائم واستين مفطر اولوردى (فمن كان منكم مريضا او على سفر فعدة من ايام اخر)
سزدن اول كمسنه كه مريض اولوب صوم اكا ضرر ويره وانكله اكا عسرت ايده وياخود ايام صيامده
سفر اوزره اوله وبو ايكى عذرك بريله آنده افطار ايده قاچ كون افطار ايدرسه آنى مرض وسفرك غيرى ايامده
متواليا ويا متفرقا صائم اولمق اوزرينه واجب اولور (وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين) وشونلركه
شبابلرى حالنده صومه قادرلر ايكن كبرلرى حالنده آندن عاجز اوله لر امدى اوزرلرينه واجب اولوركه
هر افطار ايتديكى يومدن بدل ابو حنيفه عندنده نصف صاع يعنى بشيوز يكرمى درهم بغداى برمسكينه
اطعام ايده واكر آنك غيرى حبوبدن ويرسه برصاع يعنى بيك فرق درهم اطعام ايده (فمن تطوع خيرا)
اول كمسه كه اوزرينه اطعامده واجب اولان برمسكينى ويا ايكى مسكينى ويا اكثرى اطعام ايده وياخود
واجبك قدرى اوزره زياده ايده مثلا اوزرينه واجب اولان نصف صاع بغداى ايكن آندن ويره (فهو
خيرله) اول تطوع ويا خيرى انكچون خيرلودر (وان تصوموا خير لكم) اما كه اى صومه قادر اولميانلر
تكلف ايدوب صائم اولمكز سزكيچون خيرلودر فديه دن وتطوع خيردن وافطاردن (ان كنتم تعلمون)
اكر صومده كى فضيلتى وبراءت ذمتى بيلورسكز معلوم اوله كه مؤمن مكلف ايچون رمضان افطارينه رخصت
بو قدر الا اوچ نوع حالت ايچون اول جائز اولوربرى اولدركه چون حامل ويامرضع ولدلرى اوزره خوف
ايتسه لر امدى آنلر افطار ايدوب صكره قضاء ايدرلر وفديه دخى ويررلر كه اول ابن عمر وابن عباس قوليدر
امام شافعى دخى اكا ذاهبدر وبرقوم ديديلر كه آنلره فديه لازم اولمز كه اول حسن وعطاء ونخعى وزهرى
قوليدر وامام ابو حنيفه واوزاعى وثورى دخى اكا ذاهبدر * ايكنجى اولدركه چون مريض ويا مسافر وحائض
ونفساء افطار ايده لر اوزرلرينه انجق قضاء واجب اولور * اوچنجى اولدركه چون شيخ كبير ومريض كه
مرضنك زوالن رجاء ايتميه افطار ايتسه لر انجق فديه واجب اولور (شهر رمضان) اوزريكزه شول فرض
اولان صوم رمضان صوميدر (الذى انزل فيه القرآن) كه آنده قرآن انزال اولندى يعنى قرآنك جمله سى
شهر رمضاندن ليلة قدرده لوح محفوظدن سماء دنياده بيت العزته ايندريلدر بعده جبريل عليه السلام يكرمى
اوچ يلده پيغمبرمز عليه السلام حضرتلرينه منجما ايندردى ابوذر رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلامدن
روايت ايدرديكه شهر رمضاندن اوچنجى كيجه ده برروايتده اول كيجه سنده صحف ابراهيم نازل اولدى
وآنك التنجى كيجه سنده تورات واون اوچنجى كيجه سنده انجيل واون سكزنجى كيجه سنده زبور ويكرمى دردنجى
كيجه سنده قرآن نازل اولدى (هدى للناس) ناسى ضلالتدن حقه هدايت ايدر (وبينات من الهدى
والفرقان) وحلال وحرامدن وحدود واحكامدن حقه هدايت اولنور وحق وباطل بينى بيلور شيئه
دلالت واضحه اولديغى حالده برحيثيتله كه يوم قيامتده انكله هيچ كمسنه نك عذرى قالمز (فمن شهد منكم
الشهر فليصمه) بر كمسنه كه حضرده صحيح ومقيم ايكن اكا شهر رمضان ايرسه آنى صائم اولسون علماء
اختلاف ايتديلر اول كمسنه حقنده كه اول مقيم ايكن رمضان ايريشوب صكره مسافر اوله * على كرم الله وجهه
ايدر انكچون فطر جائز اولمز بلكه اشبو آيت كريمه دلالت ايله آنك كانى صائم اولوركه اول عبيدة السلمانى نك
دخى قوليدر اما كه صحابه وفقهانك اكثرى ديديلر كه اكر بر كمسنه شهر رمضانده سفره چيقسه انكچون
افطار جائز اولور وآيتك معناسى اولدركه سزدن اول كه شهر رمضانه ايريشه آندن ايرشديكى دكلوسن
صائم اولسون * ابن عباس رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام عام فتحده شهر رمضانده مكه يه
سفر ايتدى كديده نام موضعه ايريشنجه يه دكين صائم اولوب آندن افطار ايتدى ناس دخى انكله بيله
افطار ايتديلر (ومن كان مريضا او على سفر فعدة من ايام اخر) اول كمسه كه مريض ويا مسافر اولوب
شهر رمضانده افطار ايده اول افطار ايتديكى ايام عددنجه رمضانك غيريده آنى قضاء واجب اولور
اكر افطار ايتديكى ايام دكلو زمان مريض صحتده ومسافر اقامتده اولورسه واكر افطارى دكلو ايام بجمدين
فوت اولورسه صحت واقامتى دكلوسنك قضاسى واجب اولور علماء اختلاف ايتديلر شول مريض وسفرده كى
فطرى مباح قيلور * حسن وابراهيم نخعى ايدر اول شول مرضدركه آنكله اوتورركن نماز قيلمق جائز اوله
واما كه اكثرون ايدر شول مرضدركه صومله آنك زياده سى قورقيلور وبالجمله اكر صوم انى اجهاد ايدرسه

افطار ايده اجتهاد ايتمزسه اول صحيح كيدر وسفر فطرى مباح قيلور وعامهٔ علماء عندنده اندهٔ صوم جائز اولور الا ابن عباس وابو هريره وعروة بن الزبير وعلى بن الحسين قولنده كه آنلر سفرده صومى تجويز ايتمزلر صائم اولورسه قضاسى واجب اولور ديدیلر زيرا پيغمبرمز عليه السلام ديديكه (ليس من البر الصيام فى السفر) سفرده صائم اولمق صلاحدن دكلدر وآخرون عندنده افطار جائز اولور شول مسافر حقنده كه صوم آنى اجتهاد ايده بلكه اكا اولى اولان افطاردر شول دليل ايله كيم پيغمبرمز عليه السلام سفرده ايدى كورسه كى ناس بر رجل اوزره جمع اولوب اوزرينه كولكه ايتمشلر ديديكه بو كانه حالت ايردى ديديلركه صائمدر ديديكه سفرده صائم اولمق صلاحدن دكلدر واما سفرده صومى تجويز ايدنلرك دليلى اولدر كه ابو سعيد الخدرى رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام ايله بر رمضانده سفرده ايدك آنده بعضيلريمز صائم وبعضيلريمز مفطر ايدى نه صائم مفطره ونه مفطر صائمه تعييب ايدردى وصوم وفطردن قنغيسى افضل ايدوكنده دخى اختلاف ايتديلر بر طائفه سفرده فطر صومدن افضلدر ديديلر كه اول ابن عمردن مرويدر وسعيد بن المسيب وشعبى اكا ذاهبدر * وبر قوم ايسه صوم افضلدر ديديلر كه او معاذ بن جبل وانسدن مرويدر * وابراهيم نخعى وسعيد بن المسيب اكا ذاهبدر وبر طائفه ايسه اول ايكيسندن ايسر اولانى افضلدر ديديلر (يريد الله بكم اليسر) دلالتيله كه اول مجاهد وقتاده وعمر بن عبد العزيز قوليدر بر كمسنه مقيم صباحليوب صائم اولسه بعده اثناء نهارده سفره چقسه اكثر علماء عندنده اكا اول كونى افطار جائز اولمز وبر طائفه ديديلر كه انكچون افطار جائز اولور كه اول شعبى قوليدر وامام احمد اكا ذاهبدر اما مسافر صائم صباحلسه بالاتفاق انكچون افطار جائز اولور شول دليل ايله كيم جابر رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلام عام فتحده شهر رمضانده مكه يه سفر ايتدى كراع نام موضعه ايرشنجك صائم اولدى ناس دخى انكله بيله صائم اولديلر ديديلر كه يا رسول الله صوم ناسه مشقت ويردى اويله اولسه ايكندى بعدنصكره ايدى بر قدح صو استيوب ناس نظرنده آنى ايچدى آنى ناس كوروب كيمى افطار ايتدى وكيمى افطار ايتمدى پيغمبرمز عليه السلامه ناسك بعضى صوملرين افطار ايتمدكلرينى خبر ويرلنجك ديديكه انلر عاصيلردر وفطرى مباح قيلور سفرك مسافه سنده علماء اختلاف ايتديلر بر قوم ديديلر كه بر كونلك مسافه در وبر جماعت ديديلر كه اول ايكى كونلك مسافه دركه اول شافعى قوليدر وبر جماعت اخرى ديديلر كه اول اوچ كونلك مسافه دركه اول ثورى وائمهٔ حنفيه قوليدر (يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر) حق تعالى سزه تيسيرا يتمك ديلر يوخسه تعسيرا يتمك ديلمز * پس بو اجلدن سفر ومرض حالنده سزه فطرى مباح قيلدى * شعبى ايدر بر رجل كه ايكى امر بيننده تخيير اولنسه ايسرنى اختيار ايده الا اول آنك اختيار ايتديكى الله تعالى يه احب اولور اشبو آيت كريمه بر قاعدهٔ عظيمه يه اصلدر آنك اوزره فروع كثيره مبتنيدركه اول (المشقة تجلب التيسير) مشقت يسرى جلب ايدر ودخى (الضرورات تبيح المحظورات) ضرورتلر محظورلرى مباح قيلور ودخى (اذا ضاق بك الامر اتسع) يعنى بر امر ضيق اولنسه آنده وسعت ايديلور مدى بو قواعدك جمله سنه آيت مذكوره اصلدر (ولتكملوا العدة) تا كه ايام شهر عددى تكميل ايده سز مرض وسفر يكزده افطار ايتديككزايامى قضا ايله * ابن عمر رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلامدن روايت ايدرديكه (الشهر تسع وعشرون فلا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفطروا حتى تروه فان غم عليكم فاكملوا العدة ثلاثين) آى يكرمى طقوز دخى اولور امدى هلال رمضانى كورمينجه صائم اولمكز وهلال شوالى كورمينجه مفطر اولمكز واكر سماده غيم علت اولوب هلال رمضانى ويا هلال فطرى كوره مزسكز شعبان آيى اوتوز كون عد ايدوب آندن صوم رمضانه شروع ايدك ورمضانى اوتوز كون عد ايدوب افطار ايدك اشبو قول قرآنى دايلدركه هلال كورلمديكنده عدد اعتبار اولنه وآنده حساب اوتوز كونه اولور ومنجمين قولنه اعتبار اولنميه واولكه اهل بلده سنك رؤيتى اعتباردر يكرمى طقوز كون صائم اوله حال بو كه بلدهٔ اخرى اهلى اوتوز كون صائم اولسه لر امدى اول بلدهٔ اولى اهلنه لازم اولوركه بر كون صومنى قضا ايده لر زيرا انلرك رؤيتنده اكمال عده اولدى (ولتكبروا الله على ما هديكم) وتا كه حق تعالى يه تعظيم ايده سز صوم رمضاندن راضى اولديغى شيئه سزى ارشادنه وآنى سزه تخصيصنه سائر ملل اهلنه دكل اشبونده عيد فطر تكبيرنك مشروعيتنه دلالت واردر ووقتى اكمال عندنده يعنى رمضانك آخر كونك شمسى غروبندندر ابن عباس رضى الله عنه ايدر مسلمين

اوزره حقدركه هلال شواله نظر ايتدكلرنده عيدلرنده فارغ اولنجيه دكين حق تعالى يه تكبير ايده لر (ولعلكم تشكرون) وتا كه آنك نعمتلرينه شكر ايده سز * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام ديديكه رمضان آيى داخل اولديغنده شيطانلر دمورلنور وجنت قپولرى آچيلور وجهنم قپولرى پركيديلور * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام ديديكه شهر رمضانك اول كيجه سنده شياطين دمورلنور وجن دمورلنور وجهنم قپوللرى پركيديلور هيچ بر قپوسى آچق قالمز وجنت قپولرى آچيلور هيچ بر قپوسى پركيديلمز وبر منادى ندا ايدركه يا خير طالبى خيره اقبال ايت ويا شر طالبى شردن تباعد واهمال ايت وآنك هر كيجه سنده حق تعاليذك ناردن عتقاسى اولور * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام ديديلر كه بر كمسنه كه شهر رمضان ايمان واحتساب ايله صائم اوله ذنوب متقدمه سى مغفرت اولنه واولكه ليلهٔ قدرى ايمان واحتساب ايله قائم اوله كذلك ذنوب متقدمه سى مغفرت اولنه * سلمان رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام شعبانك آخر كوننده ناسه خطاب ايدوب ديديكه سزى بر شهر عظيم وبر شهر مبارك اظلال ايتدى آنده بر كيجه واردركه انده كى عبادت سائر زمانده كى بيك آيده اولان عبادتدن اول خيرلودر حق تعالى آنك كوندزنده صيامى فرض وكيجه سنده قيامى تطوع قيلدى اولكه خصال خيردن بر خصلت ايله حق تعالى يه تقرب ايده سائر زمانده فريضه اداسيله تقرب ايدن منزلتنده اوله واولكه انده حق تعالى يه فريضه اداسيله تقرب ايده سائر زمانده يتمش فريضه اداسيله تقرب منزلتنده اوله اول صبر آييدر وصبرك ثوابى ايسه جنتدر واول آيده بر صائمى افطار ايده نك ذنوبى مغفرت اولنه ورقبه سى ناردن آزاد قيلنه واول افطار اولنانك صومى اجرنجه اول اجرلنه حال بو كه آنك صومى اجرندن برشى اكسلميه ديديلر كه يا رسول الله هر بريمزده صائم افطار ايده جك شئ بولنمز ديديكه بو ثوابه نائل اولورا كرچه افطاره قدرتى بر ايچم صو ايله ويردانه خرما ايله ايسه ده آنك اولى رحمت واوسطى مغفرت وآخرى ناردن اعتاقدر آنده كلمهٔ توحيدى واستغفارى اكثار ايدككه آنكله رب تعالى سزدن راضى اوله وانده حق تعاليدن جنت سؤال ايدوب ناردن تعوذى اكثار ايدككه حاجتكز روا اوله * ابن عمر ايدر پيغمبرمز عليه السلام ديديكه يوم قيامتده صيام وقرآن عبد ايچون شفاعت ايديسر در صيام ديه كه يا رب بن آنى كوندزده شهواتدن منع ايتمشدم وقرآن ديه كه يا رب بن آنى كيجه ده نوم وراحتدن اليقو مشدم اويله اولسه ايكيسنك دخى شفاعتلرى قبول اولوب عبدى مقصودنه ايركوره لر * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه السلام ديديكه ابن آدمك هر حسنه سى اون مثلى ايله تا يدى يوزه وارنجه صاحبينك ايمانى واخلاصى حسبنجه تضعيف اولنور * حق جل وعلا ايدر الا امتنك صومنه جزاسى بن ايدرينكه زيرا اول بنم ايچون طعام وشهواتنى ترك ايدر صائم ايچون ايكى فرحه اولور برى حين افطارنده وبرى رب تعالى يه لقاسى عندنده وصائمك اغزى قوقوسى الله تعالى عندنده مسك قوقوسندن اطيبدر وصوم صاحبنه جنتدر (واذا سألك عبادى عنى فانى قريب اجيب دعوة الداع اذا دعان) يا محمد يعنى عبادم سكا بندن سؤال ايدرلر آنلره ديكل كه بن قريبن دعا ايده نك دعوتنه اجابت ايديسرين قچنكه بكا دعا ايده * ابن عباس رضى الله عنه ايدر مدينه نك يهودلرى پيغمبرمز عليه السلامه ديديلر كه ربمز بزم دعامزى نيجه ايشيدر والحال سن زعم ايدرسنكه بزمله سمانك بينى بشيوز ييللق مسيره در وينه هر سمانك غلظى دخى اول دكلودر اويله اولسه اشبو آيت كريمه نازل اولدى * ضحاك ايدر بعض صحابه ديديلر كه حق تعالى قريبميدر كه اكا مناجات ايده وز بعيدميدر كه اكا نداء ايده وز اكا جوابده اشبو آيت نازل اولدى بو موسى الاشعرى ايدر وقتا كه پيغمبرمز عليه السلام خيبره توجه ايتدى ناس بر وادى اوزره اشراف ايدنجك رفع صوتله تكبير ايتديلر پيغمبرمز عليه السلام ديديكه (اربعوا على انفسكم انكم لا تدعون اصم ولا غيبا انكم تدعون سميعا قريبا) نفسكزاوزره تحبس ايدك زيرا كه سز دعالى اصم ويا غائبه ايتمزسز بلكه دعالى سميع وقريبه ايدرسز * اشبو آيتده حق تعاليذك مكاندن تنزيهنه وداعى يه اجابتنه ودعايه ترغيبنه دلالت واردر دخى عبادك افعال واقوال واحوالنه علم واطلاعنك كمالى مكانى قريبك حالنه تمثيل واردر (فليستجيبوا لى) امدى ايمان وطاعتمه دعوتمه اجابت ايتسونلر * نتكيم بن انلره اجابت ايدرين قچن مهملر ايچون بنى دعوت ايده لر (وليؤمنوا بى) وبكا ايمانلرى اوزره ثابت ودائم اولسونلر (لعلهم يرشدون)

تا که رشد و حقه اصابت ایده لر وقتا که حق جل وعلا حضرتلری آنلره شهر رمضانی صومیله وعدنی مراعاته
امر ایتدی وو ظائف تکبیر و شکره قیام اوزره حقلرنده نصکره بو آیتله تعقیب ایتدیکه اول آنلرک احوالنه
خبیر واقوالنه سمیع ودعالرینه مجیب واعمالنه مجازی ایدوکنه تنبیه نبیه و توجیه وجیه اوله اکر دینورسه که
حق جل وعلا (اجیب دعوة الداع) ودخی (ادعونی استجب لکم) دیو بیورمیشکن نیجه لرا کادعالر ایدوب
دعالرینه اجابت اولنمدیغنک وجهی ندر دینلورکه اشبو آیتک معناسنده اختلاف اولندی دینلدیکه
اشبو راده کی دعانک معناسی اطاعت واجابتک معناسی ثوابدر ودخی دینلدیکه اشبو ایکی آیتک معناسی
خاص در اکرچه لفظلری عام ایسه ده اوبله اولسه معنی بو اولورکه داعینک دعوتنه اجابت ایده رین اکر آنی دیلرسم
نکیم بو معنایه (فیکشف ماتدعون الیه ان شاء) قول شریفی دلالت ایدر * ویاخود داعینک دعوتنه
اجابت ایده رین اکر قضایه موافق اولورسه * ویا اجابت اکا خیر ایسه ویا محال اولان شیئی سؤال ایتمدیسه *
ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه (یستجیب الله لاحدکم مالم یدع
باثم اوقطیعة رحم اویستعجل) حق جل وعلا سزدن هر بریکزک دعاسنه اجابت ایدر مادامکه اثم
ویاقطیعة رحمله دعا ایتمیه * ویاخود دعاسنک اجابتنه عجله ایتمیه * یعنی حق تعالی یه دعا ایتدمده روا
اولمدی ظنیله دعادن کسلمیه * ودینلدیکه آیتک معناسی حق تعالی عبدک دعاسنه اجابت ایدر اکرانک
مسؤلی مقدر ایسه ویرر * واکر مقدر دکل ایسه انکیچون آخرتده ثواب ادخار ایدر ویااندن بر مسؤلنی
کیدرر * عبادة بن الصامت رضی الله عنه ایدر * پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه (ماعلی الارض رجل
مسلم یدعو الله بدعوة الا اتاه الله ایاها اوکف عنه من السوء مثلها مالم یدع باثم اوقطیعة رحم) یریوزنده
بر رجل مسلم که الله تعالی یه بر حاجت دیلسه الا اول اکا حاجتک ویرر * ویا انک مثلی اندن بر مسؤلنی
کیدرر مادامکه اثم ویاقطیعة رحمله دعا ایتمیه * ودینلدیکه حق جل وعلا بر عبدینی سوسه دعاسنه فی الحال
اجابت ایدوب اعطاسنی تأخیر ایدر تا که اول اکا دعا ایتدیکی صوتنی اشیده * وبر عبدی سومسه دعاسنک
اجابت واعطاسنده تأخیرا تعزتا که صوتنی اشتمیه * دینلدیکه دعانک آداب وشروطی واردرکه اول اسباب
اجابتدر آنی استکمال ایدن اجابته اهل اولورا کا اخلال ایدن اجابته استحقاقدن قالور (احل لکم لیلة
الصیام الرفث الی نسائکم) صیامکز کیجه سنده نساکزه جماعکز سزه حلال قیلندی روایت اولنورکه اوائل
اسلامده صائم غروب شمسدن تا یتسو نمازین قیلنجه ویا یتسودن اول اویونجه اکا طعام وشراب حلال ایدی
آندنصکره ده دکل اوبله اولسه بر صوم کیجه سنده حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه یتسویی
قیلدیغندنصکره اهلنه جماع ایتدی بعده غسل ایدوب حالنی عرض ایچون اغلیه رق پیغمبرمز علیه السلام
واردی مکر صحابه نک بعضیلری دخی انک کبی حاله مبتلا اولوب هر بری ماجراسن پیغمبرمز علیه السلامه
خبر ویردی * اوبله اولسه اشبو آیت کریمه ایله حکم اول نسخ اولنوب صیام کیجه سنک کلنده جماع مباح قلندی
(هن لباس لکم وانتم لباس لهن) نسائکز سزلره لباس وسز دخی آنلره لباس سز * یعنی نوم عندنده
زوجاتدن هر بری تجرد ایدوب ثوب واحده ده اجتماعلر ایچون * ویا ایکیسندن هر بری صاحبنه حلال
اولمین شیدن ستر اولدیغیچون * حدیثده کلدیکه * من تزوج فقد احرز ثلثی دینه) برکسنه که تزوج ایده
دیننک ثلثانی آفاتدن حراست ایدر (علم الله انکم کنتم تختانون انفسکم) حق تعالی بیلدیکه سز لیلهٔ
صیامده عشادنصکره مجامعتله نفسلریکزی خیانت وظلم ایدرسز * براء رضی الله عنه ایدر صوم رمضان
فرض اولیجق شهر رمضانک کلنده ناس نسایه قربان ایتمزلردی * وبعضیلر ایسه نفسلرینه خیانت ایدیجک
اشبو آیت نازل اولدی (فتاب علیکم) الله تعالی سزلک اول جنایتکزدن تجاوز ایتدی زیرا اول عمل
حرامدن توبه ایتدیکز (وعفا عنکم) وانک اثرینی سزدن عفو ومحو ایتدی (فالآن باشروهن) امدی
شمدنصکره ده لیالی صومک جمیعنده بلدیککز وقتده نساکزه مجامعت ایدک (وابتغوا ما کتب الله
لکم) وحق تعالینک سزکیچون قضا ایتدیکنی ویا سزکیچون تقدیر ایتدیکی ولدی ویا اکل وشرب وجماعدن
لیالی صومده سزکیچون مباح قیلدیغی رخصتی طلب ایدک (وکلوا واشربوا حتی یتبین لکم الخیط الابیض
من الخیط الاسود من الفجر) واکل وشرب ایدک شول وقته دکین که صباحک اولی وقتنده سواد لیلدن

بیاض نهار متمیز اوله * صحابه دن ابو قیس بن صرمة الانصاری دینور بر رجل وار ایدی صائم اولدیغی
حالده طول نهارده ارضنده عمل ایدردی کیجه اهلنه رجوع ایدیجک اهلی اکا آتشده طعامک اسیدوب
کتورمک صددنده ایکن اول ایسه یورغون اولمغله اویقویه وارمش * چون آنی اویاردی حال بو که الآن
ذکر اولندیغی اوزره اویودقدنصکره ویتسو نمازنی قیلدقدنصکره انلره اکل وشرب وجماع تا که یارنده سی
کیجه یه دکین حرام اولوردی * ابو قیس آنی تذکر ایدوب الله تعالی یه ورسولنه عصیاندن کراهتله اکلدن
امتناع ایتدی ایرته سی اول حال اوزره صائم اولوب نهارک نصفی اولمدین بایلدی افاقت بولیجق پیغمبرمز
علیه السلامه کلوب ماجراسن ذکر ایلدی اوبله اولسه * اشبو آیت نازل اولوب لیالی صومک کلنده جماعه
رخصت ویردیکی کبی اکل وشربه دخی رخصت ویردی * معلوم اوله که فجر ایکیدر بری فجر کاذبدر که
طولانی طلوع وسمایه صعود ایدر بعده زائل ولاشیء اولوب کیدر * وبری دخی فجر صادقدر که افقدن عریضا
طلوع ایدر و منتشر اولوب آنکله صبحک اول وقتی ایرر * قال النبی صلی الله علیه وسلم (ان بلالا ینادی بلیل
فکلوا واشربوا حتی ینادی ابن ام مکتوم) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم حضرتلری ایدر بلال اذانی
کیجه ده اوقور * امدی صائم اوله جق کمسه لر اکل وشرب ایدک تا ابن ام مکتوم اذان اوقو یجیه دکین زیرا اول
رجل اعمی ایدی صباح اولدی دینجه اذانی اوقومزدی (ثم اتموا الصیام الی اللیل) وصیامی فجر
صادق طلوعندن غروب شمسه دکین اتمام ایدک تا که شمس غروب ایده فطر حلال اولور * اشبو دلیلدر که
غروبده شک ایدن کشی یه اکل جائز اولمیه وصوم وصال حرام اوله * ابو ذر رضی الله عنه ایدر * پیغمبرمز
علیه السلام ایکی کونی صوم ایله اوله شدردی جبرائیل علیه السلام اکا کلوب دیدیکه حق تعالی
صوم وصالکی قبول ایتدی لکن سندنصکره اول هیچ کمسه یه حلال اولمز زیرا که حق تعالی صیامی
کیجه یه دکین امر ایتدی کیجه اولدیغندنصکره ده ایسه صیام اولمز (ولا تباشروهن وانتم عاکفون
فی المساجد) نسائکزه مجامعت ایتمکز حال بو که سز مساجدده اعتکاف نیتیله مقیملرسز امدی
اعتکاف سنتدر مسجدک غیریده جائز دکلدر اما که مساجدک جمیعنده جائزدر * حضرت عائشهٔ صدیقه
رضی الله عنها ایدر * پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم وفاتنه دکین هر رمضانک عشر اخیرنده معتکف
اولورلردی واندنصکره ده زوجاتی دخی معتکفه اولورلردی * صحابه دن برجماعت مسجدده معتکف اولوردی
آنلردن بر بیسنک اهلنه حاجتی اولسه واروب اکا جماع ایدردی وغسل ایدوب مسجده عودت ایدرلردی
اشبو آیتله لیل ونهارده اعتکافدن فراغتلرینه دکین اندن نهی اولندیلر * امدی حال اعتکافده جماع
حرامدر انکله اعتکاف فاسد اولور اما جماعدن ماعدایه مباشرت قبله وشهوات ایله لمس مکروهدر * اکثر
علما عندنده انکله اعتکاف فاسد اولمز که اول امام شافعی حضرتلرینک اظهر قولیدر وبر طائفه دیدیلرکه
انکله اعتکاف باطل اولور اول امام مالکک قولیدر دینلدیکه انزال اولورسه اعتکاف باطل اولور انزال اولمزسه
باطل اولمز * اما شول لمس که انکله تلذذ قصد اولنمیه انکله اعتکاف فاسد اولمز * حضرت عائشهٔ صدیقه
رضی الله عنها ایدر * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اعتکافده ایکن باشنی بکا دنار ایدوب بن آنک مبارک
صاچنی طرار دم وبیته دخولی حاجت انسان ایچون ایدی (تلک حدود الله فلا تقربوها) ذکر اولنان
احکام ویا محرمات حق تعالینک حق وباطل بینی حاجز ومانع لریدر اکا قریب اولمکز نکیف که آنی
تخطی ایده سز (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان لکل ملک حمی وان حمی الله محارمه فمن رتع حول الحمی
یوشک ان یقع فیه) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر پادشاهک حمای واردر * والله تعالینک حمای
محارمیدر اول کمسه که حمانک حولنده رتع ایده قریب اولور که حمانک ایچنه دخی کیره (کذلک) اشبو
تبیین مثلی (یبین الله آیاته للناس) الله تعالی ناسه اوامر ونواهیسنی تبیین ایدر (لعلهم یتقون) تا که
آندن قورقوب مخالفتدن صاقنه لر (ولا تأکلوا اموالکم بینکم بالباطل) بعضکز بعضکزک مالنی
حق تعالینک مباح قلدیغی وجهک غیریله اکل ایتمکز * روایت اولنورکه پیغمبرمز علیه السلام
حضورنده ربیعه بن عبدان الحضرمی رضی الله عنه امرئ القیس بن عابس الکندیدن بر ارض دعوی
ایدوب اول آنی بندن قهرله آلوب در دیدی کندی انی انکار ایدیجک * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم

خصمیدن بینه استدی اول ایسه بینه‌م یوقدر دیجك امدی اکا یمین ویررسن دیدی چون کندی‌یه تحلیفه
عرض ایتدی پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه (اما ان حلف علی ماله لیأکله ظلما لیلقین الله وهو عنه معرض)
آکاه اولغل که اول مدعاعلیه که مدعینك مالینی ظلما اکل ایچون یمین ایده الله تعالی‌یه ملاقی اولور
حال بوکه اول آندن معرضدر * اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولوب آندن نهی اولندی ووجه باطل ایله
اکل انواعندندرکه اول کاهی غصب ونهب طریقی اوزره وکاهی لهو طریقی اوزره قمار ومغنی‌یه اجرت کبی
وکاهی رشوت وخیانت طریقی اوزره اولور (وتدلوا بها الی الحکام) ودخی اول اموالك امورینی
ویا حکومتی ظلم ایدر امرا وقضاته القا ایتمکز * ویاخود آنی باطل ایله اکل ایدوب حکامه نسبت ایتمکز
* قتاده ایدر قرنداشك مالینی حاکمه القا ایتمه کل حال بوکه سن ظالم ایدوکنی بیلورسن امدی حاکمك حکمی
حرامی حلال ایتمز * شریح رضی الله عنه دیردیکه بن سنکیچون قضا ایده‌رین مع هذا ظنم بودرکه
دعواکده ظالم اوله‌سن لکن بکا وسعت یوقدرکه ظنمه موافقت ایدم بلکه بکا واجب اولان بینه‌نك مقتضاسیله
قضا ایتمکدر وبنم قضاممله سکا حرام اولان شیء حلال اولمز * ام سلمه رضی الله عنها ایدر (قال النبی صلی
الله علیه وسلم انما انا بشر وانکم تختصمون الی ولعل بعضکم ان یکون الحن بحجته من بعض فاقضی له
علی نحو ما اسمع منه فمن قضیت له بشیء من حق اخیه فلا یأخذه فانما اقطع له قطعة من النار) پیغمبرمز
علیه السلام دیدیکه یا مؤمنلر بن سزلك کبی بشریده‌سز بکا خصومتله کلورسز کاهی بریکز حجتنی تقریرده
آخردن الحن اولور * بن دخی اندن ایشتدکمك مقتضاسی اوزره انکیچون قضا ایده‌رین بر کمسنه‌که انکیچون
قرنداشی حقندن برشیء قضا ایده‌م زنهار آنی اخذ ایتمسونکه بن اکا قضامله جهنمدن برقطعه قطع ایده‌رین
(لتأکلوا فریقا من اموال الناس بالاثم) تا که اموال ناسدن برطائفه‌یی شهادت زور ویا یمین کاذبه ایله اکل ایده
سز (وانتم تعلمون) حال بوکه مبطل ایدوککزی بیلورسز اشبو آیتده دلالت واردرکه وجه شرعی سز مال اکلی
حرام اوله ورشوت حرام اوله وناحق یره مخاصمه حرام اوله وحاکم ظاهر حکمیله فعلنده مصیب اولوب لکن
مدعی مبطل ایسه انکله حکم اولنان شیء باطنده اکا حلال اولمیه (یسألونك عن الاهلة) یا محمد انلر سکا
اهله‌دن سؤال ایدرلر * روایت اولنورکه انصاردن معاذ بن جبل وثعلبة بن غنم دیدیلر که یا رسول
الله حکمت ندرکه حلال ابتداده اینجه ظاهر اولور اندن تدریجیله قالینلنور حتی که نورله طولو اولور بعده
اکسیلورك اولکی قرارینه بولور اول سببدن اشبو آیت کریمه نازل اولدی (قل هی مواقیت للناس والحج)
انلره دیکل که بز آنی انجلین ایتدك تا که ناس انکله حج وعمره وصوم وافطار وآجال دیون وعدة نساء ودخی
انك غیری وقتلری بیله‌لر اول اجلدن انکله شمس بیننده مخالفت اولدی شمس علی الدوام حالت واحده اوزره
قالدی (ولیس البر بان تأتوا البیوت من ظهورها) بر وتقوی اول دکلدرکه محرم اولدیغکزده بیوتکزك
ظهورندن دخول وخروج ایده‌سز * روایت اولندیکه انصار احرامه کیردکلرنده دار وفسطاطه بابندن
کیروب چقمازلردی بلکه وراسندن نقب ویا فرجه ایدوب اندن کیروب چیقرلردی وآنی بر عد ایدرلردی *
اشبو آیت کریمه نازل اولوب اول فعللری برد کل ایدوکی انلره بیلدرلدی (ولکن البر من اتقی) لکن بر اولدرکه
محارماتدن وشبهاتدن صاقنه‌لر (وأتوا البیوت من ابوابها) بلکه بیوتکزه قپولرندن کیرلك چقمك اول
امرده حال احرامك حال احلالدن فرقی یوقدر (واتقوا الله) الله تعالینك احکامنی تغییردن وافعالنه
اعتراضدن صاقنوب اندن قورقوکز (لعلکم تفلحون) تا که هدی وبره ظفر بوله‌سز (وقاتلوا فی سبیل
الله الذین یقاتلونکم) الله تعالینك کلمه‌سنی اعلاء ودینی اعزاز ایچون سزکله قتال ایدن کفاره شهر
حرامده وکرك حرمده الله تعالینك طاعتنده جهاد ایدك (ولا تعتدوا) سز آنلره قتال ایله ابتدا ایتمکز
ویاخود معناسی نساء وصبیان وشیوخ ورهبانی وسزه القاء سلم ایده‌نی قتل ایتمکز (ان الله لا یحب
المعتدین) الله تعالی حد مشروعی تجاوز ایدنلری سومز (واقتلوهم حیث ثقفتموهم) سز انلری هرقنده
حلده وکرك حرمده بولورسکز قتل ایدك (واخرجوهم من حیث اخرجوکم) وانلری دیارلرندن چیقارك
انلر سزی دیارکزدن چیقاردقلری کبی زیرا مشرکلر مسلمانلری مکه‌دن چیقارمشلردی مسلمانلر دخی یوم
فتحده آنلرك اسلامه کلمینلرك مکه‌دن چیقردیلر * وقتا که مشرکون حرمده قتالی استعظام ایدوب انکله

مسلمینی تعییر ایتدیلر اشبو آیت نازل اولدیکه (والفتنة اشد من القتل) سزلك الله تعالی‌یه شرککز مسلمونك
حرم واحرامده سزی قتللرندن اشد واعظمدر (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام حتی یقاتلوکم فیه)
مسجد حرام عندنده مشرکینی قتال ایله بدأ ایتمکز مکرکه انلر سزه اندن قتال ایله بدأ ایده‌لر (فان قاتلوکم
فاقتلوهم) اکر انلر سزه قتال ایله بدأ ایدرلرسه سز دخی انلری آنده قتل ایدك مبالات ایتمککز زیرا که
مسجد حرامك حرمتنی انلر هتك ایتمش اولور (کذلك جزاء الکافرین) کافرلرك جزاسی بونك کبیدر
آنلره ایشلدکلرینك مثلی ایشلنور (فان انتهوا) اکر انلر قتال وکفردن منتهی اولورلرسه (فان الله
غفور) حق تعالی توبه ایدنی مغفرت ایدر (رحیم) اکا طاعت ایدنه رحمت ایدر (وقاتلوهم حتی
لا تکون فتنة) مشرکینه قتال ایدك تا که شرك اولمیه (ویکون الدین لله) وعبادات وطاعات یالکز
الله تعالی‌یه اوله شیطانك آنده نصیبی اولمیه اویله اولسه عرب مشرکلرندن اسلام ویا قتلك غیریسی
مقبول اولماز (فان انتهوا) اکر شرکدن منتهی اولورلرسه منتهیلره اعتدا ایتمکز زیرا ظلم ظالمك غیریه
حسن اولماز ویاخود اکر سز منتهیلره تعرض ایدرسکز ظالمین اولورسز (فلا عدوان الا علی الظالمین)
اویله اولسه ظلم ینه ظالملره اولورکه اول (وجزاء سیئة سیئة مثلها) قولنك مصداقیدر * امدی ظالملرك جزاسنه
ظلم دینلسی مشاکلت ایچوندر (الشهر الحرام بالشهر الحرام) شهر حرامك هتك حرمتنده شهر حرامه مقابل
اولور * وقتا که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم عام حدیبیه‌ده معتمر اولدیغی حالده شهر ذی القعده‌ده مکه‌یه
خروج ایتدی مشرکون انی بیتدن صد ومنع ایتدیلر شول شرطله کیم اول سنه‌ده کیرو مدینه‌یه کیده کلجك
سنه‌ده کلوب اول عمره‌سنی قضا ایده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دخی اول شرط اوزره اول سنه عمره ایتمدین
کیرو مدینه‌یه کتدی * وکلجك سنه‌ده شهر ذی القعده‌ده که اول هجرتك یدنجی سنه‌سنده ایدی کلوب
عمره‌سین قضا ایتدی * اویله اولسه آیتك معناسی اولورکه چون مشرکون عام حدیبیه‌ده شهر حرامك
حرمتنی هتك ایتدیلر امدی آنلرك هتکنه مقابل سز دخی اول شهرده آنلره قتال ایله آنك حرمتنی هتکدن
مبالات ایتمکز (والحرمات قصاص) هر حرمتکه آنی محافظه واجب اوله انده قصاص جاری اولور
چون مشرکون شهریکز حرمتنی صد ایله هتك ایتدیلر سز دخی انلره ایتدکلری مثلنی ایدك عنوة اوزرلرینه
دخول ایدك قتال ایدرلرسه سز دخی انلری قتل ایدك (فمن اعتدی علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی
علیکم) اول کسه که شهر حرامده قتال ایله سزه اعتدا ایده سز دخی اکا اعتدا ایدك سزه اعتدا ایتدیکینك
مثلیله * امام شافعی رحمه الله اشبو آیتی احتجاجله دیدیکه قاتل قتل ایتدیکی شیء مثلیله قتل اولنور
محدد ویا خنق ویا حرق ویا تجویع ویا تغریقدن هرقنغیسیله قتل ایدرسه اولدخی انکله قتل اولنور * حتی قتلی
آنی طتلو صویه براقمغله ایسه اولدخی طتلو صوده غرق اولنور اجی صوده دکل (واتقوا الله) انتصافده
الله تعالیدن قورقوب حقکزدن اکثر وزیاده‌یی ظالملرکزدن اخذ ایتمکز (واعلموا ان الله مع المتقین)
وبیلك که حق تعالینك عونی ونصرتی اعتدادن صقینانلرله بیله‌در (وانفقوا فی سبیل الله) الله تعالینك
طاعتی یولنه انفاق ایدك اول کرکسه جهاد ویا سائر خیرات ایدر (ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) وکندیکزی
تهلکه‌یه القا ایتمکز اسرافله ویا وجه معاشی تضییعله * ویا غزودن ویا اکا انفاقدن کفله که اول عدوکی
قوتلندیررو هلاککزه سبب اولور * ویا مالکزی امساکله وحب ماله که اول هلاکه مؤبده مؤدی اولور
ویا الله تعالینك رحمتندن قنوطله (واحسنوا) واعمال واخلاقکزی حسن ایدك ویا محتاجلره تفضل ایدك
ویا حق تعالی‌یه حسن ظن ایدك (ان الله یحب المحسنین) الله تعالی احسان ایدنلری سور (واتموا
الحج والعمرة لله) حج وعمره‌یی لله اتمام ایدك اول ایکیسنك اتمامنده علماء اختلاف ایتدیلر * بعضیلر دیدیکه
اول ایکیسنك مناسك وحدود وسننیدر * وارکان حج بشدر احرام وعرفه‌یه وقوف وطواف کعبه وصفا
ومروه بیننده سعی وحلق رأس ویا تقصیردر * وحج ایچون ایکی تحلل واردر * واسباب تحلل اوچدر یوم
نحرده رمی جمرة عقبه * وطواف زیارت * وحلق رأسدر * بونلردن بو اوچ شیدن ایکیسی بولنسه تحلل
اول حاصل اولور * وثالثله تحلل ثانی حاصل اولور * وتحلل اولدن صکره نسادن غیری محظورات احرامك
جمیعی مباح اولور * وتحلل ثانیدن صکره کلیسی مباح اولور * وارکان عمره دردتدر احرام وطواف بیت

وسعی وحلقدر * قتاده رضی الله عنه ایدر تمام عمره اولدرکه اشهر حجك غیریده عمل ایده * واکر اشهر حجده ایسه
آندن اقامت ایدوب حج ایدرسه اول تمتعه اولوب اوزرینه هدی واجب اولور * اکر بولنورایسه ویا صیام
واجب اولور اکر هدی بولمزایسه * وتمام حج اولدرکه مناسکك کلیسنی اقامت ایده بر وجهله که عاملنه قران
ویا تمتعه سببیله دم لازم کلمیه * ضحاك ایدر اول ایکیسنك اتمامی نفقه سی حلالدن اولوب مناهیدن
صاقنمقدر * سفیان ثوری ایدر اول ایکیسنك اتمامی اهلندن ایکیسیچون چیقوب تجارت ویا حاجتی
اولمامقدر * وحج وعمره نك اداسی اوچ وجه اوزره جائز اولورکه اول افراد وتمتع وقراندر * اما افرادك صورتی
حج افراددر آندن فارغ اولدیغنده عمره کتورمکدر * وتمتعك صورتی اشهر حجده عمره کتوروب عمره
اعمالندن فارغ اولدیغنده حج وعمره ایچون احرامی وحجی اول سنه ده مکه دن اولمسیدر * وقرانك صورتی
حج وعمره ایچون معا احرامه کیرمسیدر ویا عمره ایچون احرامه کیروب بعده اول عمره اوزره حج داخل اولمسیدر
عمره طوافنه افتتاحندن اول ایتمدی آنکله اول قارن اولور (فان احصرتم فما استیسر من الهدی)
اکر بیت شریفی طوافدن منع اولنسکز هدیدن میسر اولان اوزریکزه واجب اولور * علماء اختلاف ایتدیلر
شول احصارده که محرم ایچون احرامدن تحلل مباح قیلور * برجماعت ذاهب اولدیلر که اول هر مانعدر که
انی بیت شریفه وصولدن واحرامی مرضیدن منع ایده اول کرکسه عدو ویا مرض ویا جرح ویا ذهاب نفقه
ویا ضلال راحله در * امدی اشبو اشیادن هرقنغیسی ایسه محرم ایچون تحللی مباح قیلور که اول ابن مسعود
وغیرینك قولیدر * وبرجماعت اخری ذاهب اولدیلر که حبس عدودن غیریله تحللی مباح اولمزکه اول
ابن عباس قولیدر وغیرینك قولیدر (ولا تحلقوا رؤسکم حتی یبلغ الهدی محله) واحرامدن حلول ایچون
حال احصاریکزده رؤسکزی حلق ایتمکز الا شول وقتده حلق ایدنکه هدیکز ذبح اولنمسی واجب اولور محله
ایریشه * وهدینك محل ذبحی اکثر علماء عندنده محرمك حصر اولدیغی مکاندر * زیرا پیغمبرمز صلی
الله علیه وسلم عام حدیبیه ده هدینی حدیبیه ده ذبح ایتدی * وبرقوم دیدیلر که محصر احرامی اوزره معتمردر
تا شول وقتده دکین که هدینی حرمه کوندره * وذبح اولنه جق کونی ذابحله مواعده ایریشه امدی انك ذبح
اولندیغی وقتده محصر دخی احرامندن حلول ایدر که اول اهل عراق قولیدر * واکر محصر هدی
بولمسه آنده ایکی قول وار * برقولده هدی اولمینجه اولمز * امدی اول تحلل ایدر وهدی ذمتنده اولوب
بولدیغنده ذبح ایدر * وقول آخرده اول هدیدن بدل صوم تمتع واجب اولور ویاخود هدی تقویم
اولنور قیمتی قاچ درهم اولورسه آنکله طعام اشترا ایدیلور فقرایه تصدق ایدیلور واکر اطعامدن عاجز اولورسه
هرمد ایچون طعامدن بدل برکون صائم اولور (فمن کان منکم مریضا او به اذی من رأسه)
سزدن اول کمسنه که حال احرامنده مریض ویاخود رأسدن هوام ویا صداع ویا آنك مثلی اذا اولمغله
باشنی تراش ایدرسه (ففدیة من صیام او صدقة او نسك) اکا فدیه واجب اولور * ویا اوچ کون
صائم اولور * ویا اوچ صاع طعامی التی مسکینه هربرینه یارمیشر صاع ویرر * ویا برذبیحه ذبح ایدرکه انك
اعلاسی بدنه * اوسطی بقره وادناسی شاتدر قنغیسنی دیلرسه آنی ذبح ایدر هر هدی ویا اطعام که محرمه
لازم کلور مکه ده اداء اولنور حرم مسکینلرینه تصدق ایدیلور * اما که شول هدی که محصره لازم کلور اول آنی
حصر اولندیغی مکانده ذبح ایدر وصومی هرنه مکانده دیلرسه اداسی جائز اولور (فاذا امنتم) یعنی
احصاردن امین اولسکز ویا مرضدن قورتلسکز (فمن تمتع بالعمرة الی الحج) اول کمسنه که استمتاع ایده
ویا عمره ایله الله تعالی یه تقرب انتفاعن ایده اشهر حجده جمله تقرب انتفاعن ایتمزدن اوکدین * ویاخود اول کمسنه که
عمره سندن محظورات احرامی استباحه ایله تحللندنصکره حج احرامینه دکین استمتاع ایده (فما استیسر من
الهدی) امدی اکر تمتعی سببیله شك ویا سائر نعمدن میسر اولان دم واجب اولورکه آنی یوم نحرده ذبح
ایدر * واکر آنی یوم نحردن اول حج ایچون احرامدنصکره ذبح ایدرسه بعضیلر دیدیکه جائز اولمز دم اضحیه
کبی * وبعضیلر دیدیکه جائز اولور دم جنایات کبی (فمن لم یجد فصیام ثلاثة ایام فی الحج) اول کمسنه که
هدی بولمیا اکا واجب اولورکه احرامدنصکره حجه اشتغال ایامنده تحللدن اول اوچ کون صائم اوله احب
اولان ذی الحجه نك سابع * وثامن * وتاسعی صائم اولمقدر * واکثرون عندنده یوم نحرده وایام تشریقده

آنی اداء جائز اولمز (وسبعة اذا رجعتم) ویدی کون دخی صائم اوله سز چونکه اهلکزه رجوع ایده سز
ویا اعمال حجدن فارغ اوله سز (تلك) اشبو اوچ کون صومله یدی کون صومی (عشرة کاملة) مجموعی
اون کوندرکه هدیدن بدل صومه اقامتله مراد اولنان شیده کامله در ویا شروط وحدود ایله کامله در *
ویا اون کون صومله تکمیل ایدك اندن ناقص ایتمکز (ذلك) اشبو ذکر اولنان حکم (لمن لم یکن اهله
حاضری المسجد الحرام) شول کمسه ایچوندرکه اهل مسجد حرام مقیملرندن دکلدر بلکه حرمدن مسافهٔ
قصرده در * زیرا اولکه آندن اقلده اوله اول مقیم حرمدر * ویا مقیم حرم حکمنده در * والحاصل (حاضری
المسجد الحرام) ایله مراد ابو حنیفه عندنده اهل مواقیددر ومادونده ساکنلردر * وشافعی عندنده
مکه دن مسافهٔ قصردن اقلده توطن ایدنلردر (واتقوا الله) اوامر ونواهی محافظه سنده الله تعالیدن
قورقکز (واعلموا ان الله شدید العقاب) ویلك که الله تعالینك عقابی شدیددر آنلر کیم نواهیسندن
اجتناب ایتمیه (الحج اشهر معلومات) حجك وقتی اشهر معروفه درکه اول شوال وذو القعدی آییدر
وذو الحجه نك طقوزیدر (فمن فرض فیهن الحج) اول کمسه که احرام وتلبیه ایله اشهر حجده نفسی اوزره حجی
ایجاب ایده * اشبو دلیلدرکه برکسنه اشهر حجك غیریده حج ایچون احرام ایده حج ایچون احرامی منعقد اولمیه که
اول ابن عباس قولیدر * شافعی دخی اکا ذاهبدر * ودیدیکه عمره ایچون احرامی منعقد اولور زیرا که الله تعالی
اشبو اشهری فرض حجك احرامی ایجابنه تخصیص ایتدی * امدی اول اشهرك غیریده منعقد اولسه اشبو
تخصیصك فائده سی اولمزدیدی * نتکم صلواتی مواقیتنه تعلیق ایتدی حتی برکسنه صلوات مکتوبه نك
برینه وقتی داخل اولمدین شروع ایتسه آنکله مکتوبه سی اداء اولنمز * وبرجماعت ذاهب اولدیلر که اشهر حجك
غیریده حج ایچون اولان احرامی منعقد اوله که اول ابو حنیفه ومالك وثوری قولیدر * اما که عمره ایام سنه نك
جمیعی اکا وقتدر (فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج) ایام حجده جماع ویا فحش کلام ایتمك ودخی
سیئات وارتکاب محظورات ایله حدود شرعدن خروج ایتمك ودخی خدم ورفقه ایله جدال ایتمك یوقدر *
قال النبی صلی الله علیه وسلم (ومن حج لله ولم یرفث ولم یفسق رجع کیوم ولدته امه) پیغمبرمز صلی الله تعالی
علیه وسلم ایدر برکسنه که حج ایده وآنده رفث وفسوق ایتمیه اناسندن طوغدیغی کون کبی کناهسز اهلنه
رجوع ایده (وما تفعلوا من خیر یعلمه الله) خیر وطاعتدن هرنه شیکه آنی ایشلرسز حق تعالی آنی بیلور *
یوم قیامتده سزه جزاسین قیلور (وتزودوا فان خیر الزاد التقوی) معادکز ایچون تزود ایدك که اول زادك
خیرلوسیدر * دیدیلرکه اشبو آیت کریمه اهل یمندن برناس حقنده نازل اولوبدرکه آنلر حجه زادسز کیدرلر
بز الله تعالی یه توکل ایده رز اول بزی اطعام ایدر دیرلر مکه یه قدوم ایدیجك ناسدن سؤال ایدرلر حتی که بعضیلری
غصب ونهبه کیدرلر اولیله اولسه حق تعالی آنلره امر ایتدیکه زادلنه لر وناس اوزره توکل وثقلت اولمقدن
صاقنه لر (واتقون یا اولی الالباب) وبندن قورقکز ای عقول کامله صاحبلری * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر عکاظه وذو المجاز ومجنه زمان جاهلیتده اسواق ایدی اسلام کلیجك آنده تجارتدن ناس تأثم
ایتدیلر اولیله اولسه نازل اولدیکه (لیس علیکم جناح ان تبتغوا فضلا من ربکم) سزه اثم وحرج یوقدرکه
مواسم حجده تجارتله ربکز جل شانه دن رزق طلب ایده سز (فاذا افضتم من عرفات) چونکه عرفاتدن
کونشك غروبندنصکره رجوع ایده سز موقفه عرفات ویومنه عرفه دینلمسنك سببنده علماء اختلاف ایتدیلر
* عطاء ایدر جبرائیل علیه السلام ابراهیم علیه السلامه مناسکی کوستروب عرفت یعنی بیلدکمی دیوب ابراهیم
علیه السلام دخی عرفت بیلدم دیدی * ضحاك ایدر آدم علیه السلام وحوی یره ایندیرلدکلرنده آدم علیه
السلامی هندده سرندیبه وحوی جده یه واقع اولوب هر بری صاحبین طلبنده اولدی حتی که عرفاتده بولشوب
بیلشدیلر * سدی ایدر وقتا که ابراهیم علیه السلام ناسی حجه دعوت ایدوب تلبیه ایله اجابت ایتدیلر حق تعالی
اکا امر ایتدیکه عرفاته کیده وآکا آنی وصف ایتدی جمره یه ایرشیجك شیطان آنی قرشولدی ابراهیم علیه
السلام اکا یدی طاش آتدی وهر طاشله تکبیر ایتدی شیطان اوچوب ایکنجی جمره نك اوزرینه قوندی
ابراهیم علیه السلام اکا اول ایکی جمره ده ایتدیکنی ایتدی شیطان آندن دخی اوچوب اوچنجی جمره نك
اوزرینه قوندی ابراهیم علیه السلام آنده دخی اولکیلرده ایتدیکنی ایتدی شیطان آنکله مقاومته طاقتی

اولمدیغن کوربجك اوچوب کتدی آندن ابراهیم علیه السلام کیدوب عرفاته طوردی وانی حق تعالینك
وصفیله بیلدی اول اجلدن اول وقته عرفه وموضعه عرفات دینلدی (فاذکروا الله عند المشعر الحرام)
مشعر حرام عندنده الله تعالی یی دعاء وتلبیه ایله ذکر ایدك که اول عرفاتك ایکی مازمیله وادی محسّر
ما بیننده در جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدی وقتا که مزدلفه ده صبحی قرا کوده
قیلدی آندن ناقه سنه بنوب مشعر حرامه واردی وآنده دعا ایدوب وتکبیر وتهلیل ایتدی ووقت
اصفرار ه دکین وقوفدن زائل اولمدی اکا مشعر دینلدی زیرا که معلم عبادتدر وحرمتیچون حرامله وصفلندی
(واذکروه کما هدیکم) وانی توحید وتعظیمله ذکر ایدك نتکیم اول هدایتله سزی ذکر ایلدی شول وجهله کیم
سزی دین اسلامه ومناسکه هدایت ایتدی (وان کنتم من قبله لمن الضالین) اکرچه آنك هدایتندن
اول ایمان وطاعتی جاهللرندن ایدیکز (ثم افیضوا من حیث افاض الناس) ناسك افاضه یعنی رجوع
ایتدیکی مکاندن یعنی عرفاتدن افاضه ایدك * سبب نزولی اولدر که قریش ناس اوزره ترفع ایدوب وقوفی
مزدلفه ده ایدرلردی بز اهل الله وسکان حرمز سائر ناسله مساوی دکیلز دیوب وقوفیچون حرمدن
طشره عرفاته وارمزلردی سائر ناس ایسه عرفاتده وقوف ایدوب اندن افاضه ایدرلردی اوبله اولسه
حق تعالی قریشه امر ایتدیکه سائر ناسك وقوف ایتدیکی مکانده وقوف وآنلرك افاضه ایتدیکی مکاندن
افاضه ایده لر (واستغفروا الله) وقوف وافاضه وسائر مناسکی تغییرده کی جاهلیتکزدن الله تعالی یه
اعتذار واستغفار ایدك (ان الله غفور رحیم) اول الله تعالی ذنبدن توبه ایدنه مغفرت ایدر ورحمتله
اثابت ایدر (فاذا قضیتم مناسککم) حجکزدن فارغ اولوب ذبایحکزی ذبح ایده سز که اول
جمرهٔ عقبه یی رمیدن نصکره منا ده استقرار عندنده در (فاذکروا الله) الله تعالی یی تکبیر وتمجید
وثنا ایله وصف وذکر ایدك (کذکرکم آباءکم) آبائکزی ذکر ایتدیککز کبی عربك عادتدن ایدیکه حجدن
فارغ اولدقلرنده بیت شریف عندنده طوروب آبالرینك مفاخرینی ذکر ایدرلردی حق تعالی امر ایلدیکه
امدی بنی ذکر ایدك که اول مفاخری سزه وآبائکزه بز ویرمیشز واحسان ایلمیشز * ابن عباس وعطاء
ایدرلر یعنی الله تعالی یی ذکر ایدك صبیان وصغارك آبالرینی ذکر ایتدیکی کبی صبی ابتداء سویلر اولدیغنده
باباسنی ذکر ایدر وغیریسنی ذکر ایتمز امدی سز دخی آنك کبی الله تعالی یی ذکر ایدك غیریسنك ذکرینی ترك ایدك
(او اشد ذکرا) بلکه آندن اشد واکثر ذکر ایدك * امام رازی تفسیرنده ایدر اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه
ذکر اللهی اعلان واجب اوله زیرا معلومدرکه انسان ایله افتخار ایدر اولسه انك ذکرینی اعلان
واظهارنده مبالغه ایدر استنکاف ایتمز * اما قچن آنك ذکرینی اخفا ویا اسرار ایتسه اول انك اندن استنکافنه
دلالت ایدر چون ایله افتخار ایدن اظهار واعلانده مبالغه ایدر اوله اشبو آیت کریمه مقتضاسنجه
ذکر اللهی اعلان بالطریق الاولی واجب اوله * ودخی ذاکرك ذکر اللهی جهری دلالت ایدرکه اول انکله
افتخار ایدوب منکرك انکارنه مبالات ایتمزدر * وشك یوقدرکه بو فعل عقلده استحسان اولنور شرعده
دخی آنجلین در * زیرا که حدیثده کلدیکه (ما رأه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) اول شیئکه آنی
مسلمون حسن کوره اول عند الله دخی حسندر * وبو معنایی تقویه ایدرکه ستر واخفایه لایق اولمز الا اولکه
عیب ونقصان اوله تاکه خلقه منکشف اولمیه اما اولکه انواع فخر وفضیلت ومنقبه نك اعظمنی مفید اوله نیجه
لایق اولورکه اول خفاء اولنه * ومعلومدرکه عبد مؤمنه الله تعالی یی تعظیمله ذکرندن اعلا واکمل منقبه
اولمز اول اجلدن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (طوبی لمن مات ولسانه رطب من ذکر الله) سعادت
اول کمسه یه کیم لسانی الله تعالینك ذکریله رطب ایکن وفات ایده وعلی رضی الله عنه دعاسنده (یا من ذکره
مشرف للذاکرین) ای باری تعالی که ذکر ذاکرینه شرف ویردیبو سویلردی امدی بونك کبی اعلای مفاخری
اخفاء عاقله نیجه لائق اولور * پس بو اجلدن نقل اولندیکه علی کرم الله وجهه بسملهٔ شریفه یی جمیع صلواتده
جهر ایدردی * امام رازی ایدر اشبو حجت عقلده بر مرتبه ده قوت ورسوخ بولمشدرکه مخالفینك کلماتی
سببیله زائل اولور دکلدر (فمن الناس من یقول ربنا آتنا فی الدنیا) بعض ناس که انلر مشرکوندر حاجتده
سؤاللری دکل الا الدنیا ایدی دیرلرکه یاربنا بزه دنیاده غنم وابل وبقر وبغل وعبید ویر حتی انلرك کیمی دیردیکه

الهی

الهی بابامك قبهٔ عظیمه سی وجفنهٔ کبیره سی وار ایدی بکا دخی آنك کبی ویر * قتاده ایدر اشبو شول عبددرکه
نیتی دنیادر انفاق وعمل ونصیبی جمله دنیا ایچوندر (وما له فی الآخرة من خلاق) امدی انکچون آخرتده
حظ ونصیب یوقدر زیرا که همتی دنیایه قصر ایتمشدر (ومنهم من یقول) وناسك بعضیلری دیرکه آنلر مؤمنلردر
(ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة) یاربنا بزه دنیاده صحت وکفاف وتوفیق خیر ویر وآخرتده ثواب
ورحمت ویر (وقنا عذاب النار) وعفو ومغفرتکله بزی عذاب ناردن حفظ ایت * حضرت علی رضی
الله عنه دیدیکه دنیاده کی حسنه مرأهٔ صالحه در وآخرتده کی حسنه حوراء در وعذاب نار مرأهٔ سوءدر *
وحسن دیدیکه دنیاده کی حسنه علم وعبادتدر وآخرتده کی حسنه جنتدر وعذاب نار شهوات وذنوبدرکه نار
مؤدیدر * انس بن مالك رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز علیه السلام بر رجلی کوردیکه فرخ کبی اولمش
دیدیکه حق تعالی یه دعا ایلر ویااندن برشیء دیلر میدین دیدی دیرینکه الهی بکا آخرتده ایده جککك
عقابی دنیاده تعجیل ایت پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه سبحان الله سن اکا استطاعت ایده مزسین
وطاقت کتوره مزسین * امدی سکا لایق اولان دیمکدرکه (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة
وقنا عذاب النار) (اولئك لهم نصیب مما کسبوا) امدی آنلر ایچون کسب ایتدکلری خیر ودعادن
نصیب ثواب وجزاء واردر (والله سریع الحساب) الله تعالی سریع الحسابدر عباد کثرتده وعمللری وفرتده
ایکن جمیعن لمحه دکلو زمانده حساب ایدر ویاخود قریب اولوبدرکه قیامت قائم اوله وناس حساب اولنه
امدی طاعاته واکتساب حسناته مبادرت ایدك (واذکروا الله فی ایام معدودات) ایام تشریقده که اول ایام منی
ورمی جماردر صلوات مکتوبه ادبارنده وقرابین ذبحی عندنده ورمی جمار وغیر حالاتده الله تعالی یی تکبیر ایله
ذکر ایدك یعنی دیکزکه الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد * روایت اولندیکه
عمر واوغلی عبد الله رضی الله عنهما ایام تشریقده منا ده صلوات مفروضه عقیبنده مجلسده وفرش اوزرنده
وفسطاطده وطریقده تکبیر ایدرلردی وناس دخی آنلره تکبیرده موافقت ایدرلردی عامهٔ علماء عندنده اشبو
تکبیر ایام تشریقده حاج وغیر حاج حقنده مشروعدر وآنك قدرنده علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اول
یوم عرفه نك صلوة صبحی عقیبنده بدأ اولنوب ایام تشریقك آخرنده ایکندیدن نصکره ختم ایدیلورکه اول علی
رضی الله عنهدن مرویدر ومکحول آنی دیوب ابو یوسف اکا ذاهب اولوبدر * وبرقوم دخی دیدیلرکه اول یوم
عرفه نك صلوة صبحی عقیبنده بدأ اولنوب یوم نحرك ایکندیسی عقیبنده ختم ایدیلورکه اول ابن مسعوددن
مرویدر ابو حنیفه اکا ذاهبدر * وبرقوم دخی دیدیلرکه یوم نحرك صلوة ظهری عقیبنده بدأ اولنوب آخر ایام
تشریقك صبحندن نصکره ختم ایدیلورکه اول ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدر مالك وشافعی اکا ذاهبدر
(فمن تعجل فی یومین فلا اثم علیه) اول کمسه که منادن خروجی ایام تشریقدن یوم نحردن نصکره یوم ثانیده
استعجال ایده امدی اول استعجالنده ویوم ثالثك رمیینی ترکنده اکا اثم یوقدر زیرا اول اکا رخصتدر ابو حنیفه
عندنده یوم ثالثك فجری طلوعندن اول خروجی جائز اولور اندن نصکره دکل (ومن تأخر) اولکه منادن
خروجی یوم ثالثده رمی جماردن فراغنه دکین تأخیر ایده (فلا اثم علیه) رخصتی ترکنده اکا اثم یوقدر
امدی حاج منادن خروجی تعجیل وتأخیر ایتمسی بیننده مخیردر اکرچه تأخیر افضل ایسه ده (لمن اتقی)
اول کمسه ایچون که حجدن انصرافدن نصکره مناهیدن صاقنه (واتقوا الله) جمیع امورکزده الله تعالیدن
قورقکز (واعلموا انکم الیه تحشرون) وبیلك که جمیعکز اول الله تعالی یه جمع ایدیلورو اعمالکز ایچون جزا
اولنورسز (ومن الناس من یعجبك قوله فی الحیاة الدنیا) ناسدن بعض کمسه وارکه امور دنیاده
واسباب معاشده سویلدیککی اعجاب ایدر ویاخود دنیاده کلامنك حلاوت وفصاحتنی اعجاب ایدر
آخرتده دکل زیرا اول وقتده اکا دهشت وخشیت ایرردی یلدیکه اشبو آیت اخنس بن شریق الثقفی
حقنده نازل اولوبدرکه بنی زهره نك خلیفه سیدر اول طتلو سوزلی خوب یوزلو رجل ایدی پیغمبرمز
علیه السلامه کلور واظهار اسلام قیلوردی واکا محبت کوستردی * وحلف کاذبله کندینی اکا ایناندیردی
وپیغمبرمز علیه السلام انی یاننه اوتوردردی حالبوکه اول منافق ایدی صفات ذمیمه سی اشبو آیت
کریمه ایله بیلدرلدی (ویشهد الله علی ما فی قلبه) ویمین ایدر وقولی قلبنده اولانه موافق ایدوکنه

الله تعالى بى اشهاد ايدردى (وهو الد الخصام) حال بوكه مسلمانله خصومت وجدالى شديددر (واذا تولى) يعنى سنك قتندن چيقوب كيده (سعى فى الارض ليفسد فيها) سعى ايدركه يريوزنده فساد ايده (ويهلك الحرث والنسل) اكنلرى ياقه وحيوانلرى تلف ايده * مكر اخنسك بنى ثقيف ايله خصومتى وارايدى بركيجه واروب انلرك زروعنى احراق ومواشيلرك هلاك ايتدى * ضحاك ايدر يعنى اول امور خلقه والى اوله يريوزنده فساده سعى ايدر * مجاهد ايدر يعنى اول والى اوله عدوان وظلم عمل ايدر اول سببدن حق تعالى مطرى امساك ايدوب انكله حرث ونسله هلاك ايرر * سعيد بن المسيب ايدر درهمى قطع ايتمك يريوزنده فساددندر (والله لا يحب الفساد) الله تعالى فساد عملنه راضى اولمز (واذا قيل له اتق الله اخذته العزة بالاثم) يعنى اكا الله تعاليدن خوف ايدوب سوء صنيعكدن منتهى اول دينلسه انف وحميت جاهليت انى حمل ايدركه اول نهى اولنديغى سوء صنيعى ايشليه (فحسبه جهنم) اكا جزاء وعذاب كفايت ايدر (ولبئس المهاد) اول نه مبؤس فراش اولور * ابن مسعود ايدر كناهك بيوكلرندندركه بركسنه يه الله تعاليدن خوف ايت دينلدكده كندى حالنى كورديه فعل سيئى اوزره اصرار ايليه * عمر بن الخطاب رضى الله عنه الله تعاليدن خوف ايت دينلسه لله تواضعندن يوزين يره قوردى (ومن الناس من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله) ناسدن كسنه واردركه الله تعالينك رضاسن استيو نفسنى بيع ايدر يعنى الله تعالينك رضاسيچون جهاد ايدر * ويا امر بالمعروف ويانهى بالمنكر ايدر حتى كه قتل اولنور (والله رؤف بالعباد) الله تعالى عبادينه كثير الرحمتدر شول حيثيتدنكه اشبونك كبى شرايه انلرى ارشاد ايتدى وجهاد تكليفيله غزاة وشهدا ثوابنى انلره عرض ايتدى * ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو آيت كريمه سريه الرجيع حقنده نازل اولوبدركه كفار قريش پيغمبرمز عليه السلامه مدينه يه خبر كوندرديلركه بز اسلامه كلمشز اصحابك علماسندن بزه برقاچ كسنه كوندركه كلوب بزه دينك احكامنى تعليم ايده لر حال بوكه مرادلرى مكر ايدى * پيغمبرمز عليه السلام دخى انلره صحابه دن حبيب بن عدى الانصارى ومرثد بن ابى مرثد الغنوى * وخالد بن بكرى وعبد الله بن طارق بن شهاب البلوى * وزيد بن الدثنه يى كوندردى * واوزرلرينه عاصم بن ثابت الانصارى يى امير ايتدى چون آنلر كيدوب مكه ومدينه اراسنده بطن الرجيع نام موضعه قونديلر * تمر عجوه لرى وارايدى يديلر اول ارايه بر عجوز اوغرايوب خرما چكردكن كوريجك فى الحال مكه يه دوندى اصحاب محمددن اشبو طريقه كسه سلوك ايتمشدر دوب قومنه مدينه خرماسى چكردكن علامت كوستردى فى الحال مكه دن يتمش كسنه رماحله ركبان اولدقلرى حالده اول صحابه يه ايرديلر حتى كه مرثد وخالد وعبد الله بن طارقى اولدرديلر وعاصمك تركشنده يدى اوقى وارايدى هر بريله عظماء مشركيندن بر رجلى اولدررايدى آندن ديديكه الهى صدر نهارده بن سنك دينكى حمايت ايتدم سن دخى آخر نهارده بنم لحمى حمايت ايت چون مشركون آنى احاطه ايدوب اولدرديلر فى الحال جسدى اوزره زنابير اوشوب مشركين اكا آل ايركوره مديلر * امدى كيجه يه صبر ايده لم كه بو زنابير كيده آندن باشن كسوب مكه يه ايلته لم وسلافه بنت سعد نام مرأه يه بيع ايده لم ديديلر * مكر اول عاصم احد غزاسى كونتده سلافه نك براوغلنى اولدرمشدى اول حالتده يمين ايتمشكه هر حينكه عاصمك باشى اليمه كيره قفاسنك ايچنده شرب خمر ايده كيجه اولنجق باذن الله بر عظيم يغمور ايردى عاصمك جسدين كتوروب جنته ايركوردى ومشركيندن اللى كسنه نك جيفه لرينى سوروب ناره قيوردى وحبيبى وزيدى اسير ايدوب مكه يه ايلتديلر * مكر حبيب بدر غزاسنده حارث بن عامر نام مشركى اولدرمشدى اول حارثك اوغللرى حبيبى صاتون الديلركه باباسى يرينه قتل ايده لر آندن آنى حرمدن طشره يه قتل ايچون ايلتديلر * ديديكه بر آن بكا مهلت ويرك تا ايكى ركعت نماز قيله يم مهلت ويرديلر قيلدى من بعد هر صبرا قتل اولنان مسلمه اول ايكى ركعت اندن سنت قالدى بعده آنى حيا صلب ايتديلر ديديكه الهى بيلورسنكه قتمده بر كسنه يوقدركه سلامى رسولك عليه السلامه ايركوره الهى سندن ديلرمكه سلامى اكا ايركوره سن آنده سلامان دينور بر مشركك طوروب رمحله آنى اولدردى * زيد بن الدثنه يى صفوان بن اميه صاتون الديكه باباسى اميه بن خلف يرينه قتل ايده اوله اولاسه انى مولاسى قسطاس نام مشركه تسليمه كوندردى كه آنده قتل ايده قريشدن بر جماعت انده آنك قاتله

كلديلركه انلرك برى سفيان بن حرب ايدى ديديكه يا زيد سورميدك كه محمد بزم قتيمزده اوليدى سنك يرينه آنى اولدرديلك سن ايسه اهلك قتنده آزاده اوليدك * زيد ديديكه والله سومزين كه محمد عليه السلام الآن اولديغى مكانده برشوكه دن متأذى اوله بن ايسه اهلم قتنده آزاده اولم ابو سفيان ايتدى ناسده اصحاب محمدك محمدى سودكلرى كبى كورمدمكه كمسه يى سوه آندن انى نسطاس شهيد ايتدى چون بو خبر مخبر صادق پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ايرشدى اصحابنه ايتدى قنغيكزدركه حبيبى خشبه سندن اينده كه مقابله سنده حق تعالى انى جنته كيره بره زبير ومقداد رضى الله عنهما ديديلركه يا رسول الله آنى ايكيمز ايده لم ان شاء الله تعالى اندن ايكيسى برابر طوروب كتديلر حتى كه كيجه تنعيمه ايرديلر كوردسه لركه خشبه نك حوالنده مشركيندن قرق دكو كشى اويويوب ياتورلر * انلر اول حالتده بى خبر ايكن خشبه دن آنى ايندروب فرسه يوكلتديلر حال بوكه اول قرق كوندن برو تروتازه متغير اولماميش النى يارهسى اوزره قومش دخى دم لونده قوقسى مسكه دونمش ايكيسى آنى الوب كتديلر آنى بكليلر اويانوب بولميجق قريشدن يتمش كشى يى فى الحال اول ايكيسى اردنجه كوندرديلر ايرشيجك * زبير حبيبى يره ايندردى اول حينده يرحبيبك جسدك يوطوب اكا بلع الارض دينلدى * اندن زبير انلره بزدن نه استرسز ديلرسكز كلك سزكله اوقلشه لم * وياخود دوكشمدين سزكله آيريلشه لم اويله اولسه قتال ايتمكسزين انلر مكه يه دونوب كتديلر * وزبير ومقداد ايسه مدينه يه پيغمبرمز عليه السلامه قدوم ايتديلر حال بوكه جبرائيل عليه السلام انك قتنده ايدى ديديكه يا محمد اصحابكدن بو ايكى كمسه ايله ملائكه مباهات ايدر * اشبو آيه كريمه اول ايكيسى حقنده نازل اولدى شول وقتن كه حق تعالينك رضاسى طلبنده حبيبك جسدين خشبه دن ازال ايچون نفسلرين فدا ايتديلر * اكثر مفسرين ايدر اشبو آيه كريمه صهيب بن سنان الرومى رضى الله عنه حقنده نازل اولوبدر شول وقتن كه اول مؤمنلردن بر جماعتله مشركينه اسير اولديلر مشركون انلره دينكزدن دونك ديو عذاب ايتديلر صهيب آنلره ديديكه بن بر پير كشى يم سزدن وياغيريدن اولديغم سزه نه ضرر ايدر سزه جمله مالم فدا ايده يين قولك بنى انجق دينمله كيده يين آنلر دخى اكا راضى اولديلر مالن الوب كندوبى صاليويرديلر * سعيد بن المسيب وعطاء ايدر وقتاكه صهيب پيغمبرمز عليه السلامك قاتنه هجرته اقبال ايتدى قريشدن بر طائفه انك اردنجه كيدوب اكا ايرديلر فى الحال صهيب راحله سندن اينوب تير كشندن اوقلرين اوكنه دوكدى وديديكه يا معشر قريش اوق آتقده مهارتمى بيلورسز ديلرسكز مكه ده اولان مالمى سزه ويره يين قولك بنى يوله كيده يين اكر راضى اولمزسكز اشبو اوقلرين هر برى بربكزك يوره ككزه صنجارين اول دوكندكده قلجمله المده اولديغنجه ايردكه اوروين اشبو ايكى آلتدن قنغيسن ديلرسكز اختيار ايدك اويله اولسه مالنى الق شرطيله آنى صاليويرديلر حقنده اشبو آيه كريمه نازل اولدى مغيره دن مرويدركه ايدر بر غزاده ايدك بر رجل كافرلر اوزره هجوم ايدوب قتل اولونجه قتال ايتدى ناس ديديلركه اشبو رجل كندوبى تهلكه يه القا ايتدى عمر رضى الله عنه آنلك حكمندن استفتاء ايتديلر اول آنلرك زعم ايتديكى كبى دكلدر بلكه اول حق تعالينك (ومن الناس من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله) جمله سندندر * عمر رضى الله عنه بركسنه يى اشبو آيتى اوقوراشيديجك استرجاع ايدوب ديديكه اول شول رجلدركه امر معروف ونهى منكر ايتديكى ايچون قتل اولنه (يا ايها الذين امنوا ادخلوا فى السلم كافة) جمله كز ظاهرده وباطنده حق تعالى يه استسلام واطاعت ايدك خطاب منافقلره اولمسى تقدير اوزره * وياخود كاينكزله اسلامه داخل اولك اكا غير خلط ايتمكز خطاب اهل كتابك مؤمنلرينه اولمسى تقدير اوزره زيرا كه آنلر اسلاملرندنصكره سبت كوننه تعظيم ولحم ابلى والبانى تحريم ايدرلردى وياخود شرائع اللهك كلنه داخل اولك انبياء وكتبك كلنه ايمانله خطاب اهل كتابه اولمسى تقدير اوزره وياخود اسلامك جميع شعب واحكامنه داخل اولوب آندن هيچ برشيئه خلل ايركورسكز خطاب مسلمينه اولمسى تقدير اوزره (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) يوخسه شيطانك آثار وسننه اتباع ايتمكوز حال بوكه حضرت محمد صلى الله عليه وسلم سزه سنن اسلامى بيان ايدوبدر (انه لكم عدو مبين) زيرا كه اول شيطان سزه ظاهر العداوه در * جابر رضى الله عنه ايدر عمر رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلامه كلوب ديديكه يا رسول الله بز يهوددن بعض احاديث ايشيديرزكه اول بزه خوش كلور اجازت ويررميسن كه

آنك بعضی بزبازینه وزیر پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه یوخسه سزدخی یهود ونصاری لرکبی متحیرلرمیسزبن
سزه برشریعت بیضاء ونقیه ایله کلمشم که اکرموسی علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولسه بکا اتباعدن غیری یه
وسعی اولمزدی (فان زللتم من بعد ما جاءتكم البينات) اکرسزه آیات ظاهره وحجج باهره کلدیکندنصکره
اسلامه دخولدن میل ایدرسکز (فاعلموا ان الله عزيز حكيم) پس بیلك که حق تعالی عزیزدر انتقامدن آنی
برشیء عاجزایتمز حکیمدرکه انتقامنده اصابت ایدر (هل ينظرون) اسلامه دخولی ترك وخطوات شیطانه
اتباع ایدنلر منتظر اولمزلر (الا ان يأتيهم الله) الا کامنتظر اولورلرکه حق تعالینك امروبأسی آنلره کله
(في ظلل من الغمام) بیاض بلوتدن ظله لرده اول مظنهٔ رحمت ایکن آنده عذاب اولمسی اقطع اولور
زیراکه شرلك حسبان اولنمدیغی حیثیتدن کلمسی اصعبدر فکیف که خیر حسبان اولنور حیثیتدن کله
(والملائكة) ملائکه دخی کله که آنلر امر وعذاب اتیانه واسطه در (وقضي الامر) وحسبانیدن فراغ
اولوب هلاکلرینك امری اتمام اولنه (والى الله ترجع الامور) وامورك کلیسی الله تعالی یه رجوع ایدر
(سل بنى اسرائيل) یا محمد مدینه نك یهودنه سؤال ایتکه (كم آتيناهم من آية بينة) بز آنلرك آباء
واسلافلرینه معجزهٔ ظاهره دن ویا انبیاء ایدیله حق وصواب شهادت ایدرکتابلرنده آیتدن ویرمشز (ومن يبدل
نعمة الله) اول کسه که الله تعالینك آیاتنی بیلدکندنصکره تغییر ایده که اول اجل نعم اولان هدایه سببدن
آنی ضلالته وازدیاد درجه یه سبب قیله (من بعد ما جاءته) اکا واصل اولوب معرفتنه تمکن ایتدکدنصکره
اشبونده تعریض واردرکه آنلرك آنی تغییری بیلدکلرندنصکره اوله (فان الله شديد العقاب) اول الله تعالی
نعمتنی تغییر ایدنه شکردن بدل کفران ایدنه عقاب شدید ایدر جرمك شدیدلی مرتکب
اولدیغیچون (زين للذين كفروا الحياة الدنيا) حیات دنیا کافرلرك کوزلرینه تحسین ومحبتی قلبلرینه
تمکین اولندی حتی آنك اوزرینه تهالك ایدوب غیریدن اعراض ایتدیلر (ويسخرون من الذين آمنوا)
ومؤمنینك فقراسنی استرذال ایدرلر * ویاخود آنلری دنیایی ترك ایدوب عقبایه اقباللری اوزره استهزاء وسخره
ایدرلر (والذين اتقوا فوقهم يوم القيامة) حالبوکه اتقاء ایدن مؤمنلر یوم قیامتده آنلرك فوقنده اعلای
علیینده آنلر ایسه اسفل سافلینده در ویاخود مؤمنلر کرامتده آنلر ایسه مذلتده در * ویا مؤمنلر آنلرك اوزره
تطاول ایدوب آنلری سخره ایدرلر * نتکیم دنیاده آنلر مؤمنلری سخره ایدرلردی * اسامة بن زید رضی الله عنه
پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه جنت قپوسنده طوروب ایچروسنه نظر ایتدم اهلنك اکثرنی مساکین
کوردم * وجهنم قپوسنده دخی طوروب ایچروسنه نظر ایتدم اهلنك اکثرنی نساء کوردم واهل جد ایسه
محبوسلر ایدی مکر آنلردن اوله که اهل ناردن اولوب ناره ادخاله امر اولنمش اوله * سهل بن سعد ایدر پیغمبرمز
علیه السلام قتنه بررجل اوغرادی پیغمبرمز علیه السلام برمجالسندن بونك حقنده نه دیرسز دیدی اول
ایتدیکه بو رجل ناسك اشرافندندر لایقدرکه نسادن دیلدیکی اکا تزویج اولنه وشفاعت ایتسه طوتله
وسوزی دیکلنه * بعده پیغمبرمز علیه السلام قتنه بررجل آخر اوغرادی پیغمبرمز علیه السلام ینه اول
مجالسنه یا بونك حقنده نه دیرسن دیدی * اول ایتدیکه بو رجل مسلمونك فقراسندندر لایقدرکه نسادن
دیلدیکی اکا تزویج اولنمیه شفاعت ایتسه طوتلمیه سویلسه سوزی دیکلنمیه پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه
امدی یالکز بو رجل اوکدیکك رجلك امثالندن دنیا طلوسی رجالدن خیرلودر (والله يرزق من يشاء
بغير حساب) الله تعالی دیلدیکی کمسه یه دنیاده وآخرتده رزقنی حسابسز ویرر دنیاده ویرمسی کاهی
استدراج وکاهی ابتلاء اولور * ویاخود اکا آنی دنیاده زحمتسز ویرر وآخرتده انك اوزره اکا حساب
ایتمز * ویاخود حق تعالی رزقی ناسدن کیمنه قصر وکیمنه بسط ایدر هر برینه حاجتی دکلو ویرمز بلکه احتیاجی
اولیانه کثیر ویرر واحتیاجی اولانه قلیل دخی ویرمز اکا اعتراض وحساب اولنمز نیچون بو دکلو ویردك
وبو دکلو ویرمدك ونیچون بوکا آز بکا چوق ویردك دینلمز * ویاخود اول خزانه سی نفاذدن اوشنمز که اندن
چیقه نك حسابنه احتیاج اوله (كان الناس امة واحدة) ناس دین حق اوزره متفقلر ایدیکه اول
آدم وادریس بیننده کی زمانده ویا آدم ونوح بیننده * ویا طوفاندنصکره ده ایدی ویاخود جهالت
وکفرده متفقلر اول ادریس * ویا نوح فترتنده ایدی (فبعث الله النبيين) وقتا که انلر اتفاقدنصکره

اختلاف ایتدیلر حق تعالی انلره نبیلر کوندردی * کعب ایدر انبیانك عددنده بیك یکرمی درت
بیکدر آنلردن مرسل اوچیوز اون اوچدر * وقرآنده اسمیله ذکر اولنسان یکرمی سکزدر (مبشرين
ومنذرين) ایمان واطاعت ایدنلره ثوابله تبشیر ایدر وکفر وعصیان ایدنلری عقابله تحذیر ایدر اولدقلری
حالده (وانزل معهم الكتاب) وانلرکله بیله کتاب انزال ایتدی (بالحق) حق ملتبس واکا شاهد اولدیغی
حالده (ليحكم بين الناس فيما اختلفوا فيه) تاکه الله تعالی ویا بعث اولنسان نبی * ویا انزال اولنسان
کتاب ناس بیننده اختلاف ایتدکلری حقده ویا انلره ملتبس اولان شیده حکم ایده (وما اختلف فيه)
اول حق ویا کتابده اختلاف ایتمدی (الا الذين اوتوه) الا اینه اول کتاب ویریلنلر اختلاف ایتدی
خلافی کیدرر شیئی خلافك استحکامنه سبب قیلدیلر کتابك بعضنه مؤمن وبعضنه کافر اولدیلر (من بعد
ما جاءتهم البينات) آنلره تورات وانجیل احکامی کلدیکندنصکره (بغيا بينهم) ارالرنده ظلم وحسد
ایدوب دنیاده حسد وحرصلری سببیله (فهدى الله الذين آمنوا لما اختلفوا فيه من الحق باذنه) اویله اولسه
حق تعالی مؤمنلره حقدن اختلاف ایتدکلری شیئه امری ویا اراده ولطفی ایله هدایت ایتدی * ابن زید ایدر
ناس قبله امرنده اختلاف ایدوب کیمیلری نمازی مشرقه وکیمی مغربه وکیمیلری بیت المقدسه قیلوب
حق تعالی مؤمنلره کعبهٔ مکرمه یی هدایت ایتدی * وصیام امرنده دخی اختلاف ایدوب حق تعالی مؤمنلره
شهر رمضانی هدایت ایتدی * وایام مده دخی اختلاف ایدوب یهود یوم سبتی ونصاری یوم احدی اخذ ایتدیلر
حق تعالی یوم جمعه یی بزه هدایت ایتدی * وابراهیم علیه السلام حقنده دخی اختلاف ایدوب کیمی آنی
یهودی وکیمی آنی نصرانی دیدیلر حق تعالی مؤمنلره انك حنیف مسلم ایدوکن هدایت ایتدی (والله يهدي
من يشاء الى صراط مستقيم) الله تعالی دیلدیکی کمسه یی دین اسلامه هدایت ایدر (ام حسبتم ان تدخلوا
الجنة ولما يأتكم مثل الذين خلوا من قبلكم) ظن ایدرمیسز ای مؤمنلر که جنته کیره سز حال بوکه سزدن
اوکدین کچن انبیاء ومؤمنینه کلن مثلی سزه کلمیه (مستهم البأساء والضراء) آنلره شدت وفقر وبلا
وامراض اصابت ایتدی (وزلزلوا) واصابت ایدن شدائددن برمرتبه ازعاج اولندیلرکه (حتى يقول
الرسول والذين آمنوا معه) حتی تناهی شدت واستبطالهٔ مدتدن حبال صبرلری اوزیلوب رسول وبیله سنجه
اولان مؤمنلر دیدیلرکه (متى نصر الله) الله تعالینك نصری بزه نوقت ایرر واوزر بزدن بلا کیدر
آنلره دینلدیکه (ألا ان نصر الله قريب) آکاه اولك که الله تعالینك نصری قریبدر * دینلدیکه اشبو آیهٔ
کریمه خندق غزاسنده نازل اولدی شول وقتن که مسلمینه جهد وبرد وشدت خوف وضیق عیش وانواع
اذی ایردی * عطاء ایدر وقتا که پیغمبرمز علیه السلام اصحابیله مدینه یه کیردیلر مالسز اولدقلرندن
دیار واموالارین مشرکینه الیقودقلرندن ویهودك عداوت اظهار * وبرقوم ایسه نفاق اسرار ایتدکلرندن
زیاده هموم وغمومه ایردیلر اویله اولسه حق جل وعلا آنلرین قلوبنی تطییب ایچون اشبو آیتی انزال ایتدی
اشبو آیتده اشارت واردرکه عبدك الله تعالی یه وصولی عندنده کرامت حصولی دکل الا ترك هوی ولذات
ومکائدهٔ شدائدور یا ضائله در * اول اجلدن پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه (حفت الجنة بالمكاره وحفت
النار بالشهوات) جنت طولدیرلدی شول تکالیف شرعیه نك اداسیله کیم * اول نفوسه ثقیل کاور *
وجهنم طولدرلدی حب دنیا ومستلذات ومحرومات دن نفوس امارهٔ بالسوءك مراداتیله کیم اول اکا جمیل
اولور (يسألونك ماذا ينفقون) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه نه شیء انفاق ایده لر وآنی کیملره فی سبیل الله صرف
وتصدیق ایده لر * اشبو آیت عمرو بن جموح حقنده نازل اولوبدرکه اول مالدار بر پیر کمسه ایدی پیغمبرمز
صلى الله علیه وسلمه دیدیکه یا رسول الله نه شیء تصدق وکیملره صرف ایده لم (قل ما انفقتم من خير) یا محمد
آنلره دیکل که مالدن اول شیکه فی سبیل الله انفاق ایدرسز (فللوالدين والاقربين واليتامى والمساكين
وابن السبيل) امدی آنی والدینکزه وسزه قرابتلوره * ویا بابالری اولمیان اولاد صغاره ومسکینلره
ومسافرینه دن یولده قالمشلره انفاق ایدك (وما تفعلوا من خير فان الله به عليم) خیردن هرشیکه آنی
ایشلرسز حق تعالی انك کنهنی بیلور وثوابنی ویرر * اشبو آیته دینلدیکی زکات آیتیله نسخ اولنوبدر
* ودخی جائزدرکه اشبو حکم نفله حمل اولنه اویله اولسه مراد فقرادن اصناف مذکورینه تطوعا براولوب

نسوخ اولیه (کتب علیکم القتال) جهاد اوزریکزه فرض قیلندی * اشبو آیتك حکمنده علماء اختلاف ایتدیلر * عطاء دیدیکه جهاد تطوعدر * وبو آیتله مراد پیغمبر من علیه السلامك اصحابیدر غیری دکلدر * امام نووی دخی اکا ذاهبدر شول دلیل ایله کیم قرآنده (فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة وکلا وعد الله الحسنی) حق تعالی شول اموال وانفسلریله جهاد ایدنلری قاعدین اوزره بر درجه تفضیل ایتدی * ومجاهد وقاعددن هر صنفه جنت وعد ایتدی دیو بیوردی اکر قاعد فرضی ترك ایتمش اولیدی انکیچون جنت وعد اولنمزدی * وبعضیلر ایسه آیتك ظاهرینه نظر ایدوب تا قیامته دکین کافهٔ مسلمین اوزره جهاد فرضدر دیدی قال النبی صلی الله علیه وسلم (من مات ولم یغز ولم یحدث نفسه بالغزو مات علی شعبة من النفاق) پیغمبر من علیه السلام ایدر برکسه که غزا ایتمدین * ویا نفسنی غزا ایتمکه تحدیث ایتمدین وفات ایده نفاقدن برشعبه ایله متصف اولدیغی حالده وفات ایدر * وبرقوم دیدیلرکه جمهورانك اوزرینه جهاد فرض کفایه‌در صلوة جنازه ورد سلام کبی نجن بعض آنی اقامت ایتسه باقیسندن فرض ساقط اولور * امام زهری واوزاعی ایدر حق جل وعلا ناس اوزره جهادی فرض قیلدی اولکه غزا ایده نه کوکلك ایدر رواولکه قعود ایده اول عده‌در اکر اندن استعانت طلب اولنورسه اعانت ایده استنفار اولنورایسه نفور ایده * استغناء اولنور ایسه قعود ایده (وهو کره لکم) حالبوکه اول سزه شاقدر وطبعا مکروهدرکه آنده مؤنت مال ومشقت نفس وخطر روح وارد ربو خسه امر اللهدن مؤمن کراهت ایتمز (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) کاهی برشیدن کراهت ایدرسزکه اول غزادر حالبوکه اول سزه خیرلودرکه آنده ایکی حسنینك بری واردرکه اول ظفر وغنیمت ویا شهادت وجنتدر (وعسی ان تحبوا شیئا وهو شر لکم) وکاهی برشئ سورسزکه اول غزادن قعوددر حالبوکه اول سزه شرلودرکه انده غنیمت واجرك فوتی واردر * دینلدیکه مکروهده اوامرك جمیعی داخلدرکه طبع اندن کراهت ایدر حالبوکه اکا متابعده اکا مؤمنك صلاحی وسبب فلاحی واردر * ومحبوبده مناهینك جمیعی داخلدرکه زیرا نفس آنی سور حالبوکه انسان اندن منتهی اولمزسه رد وهلاك ایدر (والله یعلم وانتم لا تعلمون) حق تعالی سزه خیر اولانی بیلور * سز بیلمزسز اشبو دلیلدرکه احکام شرعیه مصالح راجحه یه تابع اولور اکرچه عینی بیلمزسه ده * روایت اولندیکه پیغمبر من صلی الله تعالی علیه وسلم بدر غزاسندن ایکی ای اول شهر جمادی الاخراده مهاجریندن سکز کشینك اوزرینه ابن عمه‌سی اولان عبد الله بن جحش رضی الله عنهی امیر ایدوب قریش قافله‌سی ترصد ایچون کوندرر اولدقده دیدیکه حق تعالینك اسم شریفیله تیمن ایدوب اصحابکله یوله کیر کل والینه دورلمش بر ورقه ویره‌یی ایکی کون کتدیککزدنصکره نزول ایتدیککز مکانده اشبو ورقه‌یی آچوب اوقوغل نه امر اولنمش ایسه موجبیله عمل ایدك چون مدینه‌دن قالقوب یوله کیردیلر ایکی کون کتدکلرندنصکره برمنزله نزول ایتدیلر عبد الله ورقه‌یی آچوب اصحابنه اوقودی مألی بوکه یا عبد الله بن جحش اصحابکله کیدوب بطن نخله‌ده نزول ایده‌سن وآنده قریش قافله‌سنی بکلیه‌سن الله تعالیدن رجا اولنورکه اصحابکه اندن خیر ایله عودت ایلیه‌سن هر بری سمعا وطاعة دیوب یوله کیردیلر حتی که محل مأموره ایردیلر بر وقتدنصکره کورسه‌لرکه قریش قافله‌سی اوزرلرینه چیقه کلدی فی الحال اصحاب طوروب اول قافله اهلی ایله جنك ایتدیلر جمله‌دن کشی ایدیلر بری عمرو بن الحضرمی ایدی اولدردیلر * وایکیسن اسیر ایدوب بریسنی قاچردیلر * وقافله‌نك یوکی طائف تجارتی ایدی سوروب آنی واسیرلری مدینه‌یه ایرکوردیلر مکر اول جنك غرهٔ رجبده واقع اولمش اصحاب ایسه آنی جمادی الاخرانك آخر کوننده واقع اولدی ظن ایتمشلر چون اول خبر قریشه ایردی دیدیلرکه محمد علیه السلام شهر حرامده قتالی استحلال ایتدی * بو سوزلر اول اصحابك قلبلرنده اثر ایتدی پیغمبر من علیه السلام دخی اول قافله متاعندن برشیئنه تعرض ایتمدی واول ایکی اسیر امرنده توقف ایتدی تا شول وقته دکین که اشبو آیهٔ کریمه نازل اولدی اولیله اولسه پیغمبر من علیه السلام اول قافله‌دن خمسنی چیقاردی باقیسنی اول اصحابه اولشدردی اسلامده اول قسمت اولنان غنیمت اول ایدی * واول ایکی اسیرك بریسنه حکم بن کیسان وبرینه عثمان بن عبد الله دینوردی اول ایکیسندن سعد بن ابی وقاص وعتبه بن غزوان نام ایکی صحابیی مکه‌دن کیرو کتوردیلر اندر کاجدك اول ایکی

اسیری صالیوبردی اشبو قصه سبب اولدی شول آیهٔ کریمه‌نك نزولنه کیم الان ذکر اولنورکه (یسئلونك عن الشهر الحرام قتال فیه) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه شهر حرامده قتالك حکمندن که اول نیجه‌در (قل قتال فیه کبیر) دیکل که انده قتال ذنب کبیردر (وصد عن سبیل الله) وناسی اسلامدن والله تعالی‌یه ایرکوردر طاعاتدن صرف ومنع (وکفر به) والله تعالی‌یه کفر (والمسجد الحرام) ومسجد حرامدن منع (واخراج اهله منه) ومسجد حرامدن اهلنی اخراج (اکبر عند الله) الله تعالی عندنده وبالی اعظمدر اول اصحابك فعلندن که قریش قافله‌سنك اهلنه شهر حرامده ایتدیلر (والفتنة اکبر من القتل) ومشرکینك ارتکاب ایتدکلری اخراج وشرك اکبردر شول قتلدنکه مسلمون آنی شهر حرامده ارتکاب ایتمشلردر (ولا یزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا) یا مؤمنلر بیلك که مشرکینك سزه عداوتی دائمه‌در سزکله قتالدن منفك اولمزلر تا که سزی دینکزدن صرف ایده‌لر اکا اقتدارلری اولسه آنلرك اکا اقتدارلری اوله جق دکلدر (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر) سزدن اول کمسه که سرده ویا جهرده دین اسلامدن دین کفره رجوع ایده وکافر اولدیغی حالده فوت اوله (فاولئك حبطت اعمالهم فی الدنیا والاخرة) امدی انلرك دنیاده وآخرتده اعمال حسنه‌لری حبط اولور یعنی فوائد دنیویه‌سی کیدر وفوائد اخرویه‌سی دوشر * امام شافعی بو آیتك دلالتیله دیدیکه مرتدك عملی حبط اولمز مادامکه ردت اوزره اولمیه * وامام ابو حنیفه دیدیکه ردت ایله اعمال سالفه‌سی باطل اولور اکرچه اسلامه رجوع ایدرو موتی کفر اوزره اولمزسه‌ده (واولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردن سائر کفره کبی آنده دائملردر * وقتا که عبد الله بن جحش واصحابی یا رسول الله اشبو قافله ایچون ایتدیکمز سفری غزا اولمسنی طمع ایدرمز دیدیلر نازل اولدیکه (ان الذین آمنوا) شونلرکه ایمانه کلدیلر (والذین هاجروا) عشائر ومنازل وامواللرندن ایرلدیلر (وجاهدوا فی سبیل الله) وحق تعالینك طاعتنه چالشدیلر ومشرکینه جهاد ایتدیلر (اولئك یرجون رحمة الله) امدی انلر حق تعالینك رحمتك رجاء ایدرلر (والله غفور) الله تعالی خطا ایله وقلت احتیاطله اشلنن ذنوبی مغفرت ایدر (رحیم) رحمتیله عبادنی جنته قویار (یسئلونك عن الخمر والمیسر) یا محمد سکا خمرك ومیسرك حکمندن سؤال ایدرلر * روایت اولندیکه مکه‌ده سورهٔ نحلده‌کی (ومن ثمرات النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا) آیتی نازل اولدی * ناس آنی ایچردی بر وقتده عمر ومعاذ صحابه‌دن برجماعتله یا رسول الله بزه خمرك حکمندن خبر ویرکه اول عقلی کیدررو دیدیلر اشبو آیت نازل اولدی * اولیله اولسه ناسك کیمی آنی ایچر وکیمی ایچمز اولدی * بعده بر وقتده عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه ناسدن برجماعته طعام ییدیروب خمر ایچردی آندن بری نمازه طوردی سورهٔ کافرونی باشلیوب (اعبد ما تعبدون) دیو اوقودی اولیله اولسه سورهٔ نسادن (لا تقربوا الصلاة وانتم سکاری) آیتی نازل اولوب آنی ایچرکشیلر آز اولدی * آندن عتبان بن مالك رضی الله عنه سعد بن ابی وقاص رضی الله عنهی برجماعتله اوینه چاغروب یدردی وایچردی سکران اولیجق افتخار وانشاده مشغول اولدیلر سعد برشعر اوقیوب انده انصاری هجو ایتدی * برانصاری آنی ایشدیجك برکوکیله سعدك باشنی اوروب یاردی سعد رضی الله عنه اندن پیغمبر من علیه السلامه شکایت ایتدی عمر رضی الله عنه انده حاضر ایدی * دیدیکه الهی خمرك حقنده بزه حکمکی تبیین ایت اولیله اولسه سورهٔ مائده‌ده‌کی (انما الخمر والمیسر) آیتی (فهل انتم منتهون) قولنه دکین نازل اولدی * عمر رضی الله عنه آنی ایشدیجك منتهی اولدق یاربنا دیدی * وخمرك ماهیتنده فقهاء اختلاف ایتدیلر * برقوم دیدیلرکه اول عصیر عنب ویا عصیر رطبدرکه پشورلمکسزین اشتداد وغلیان ایده واغه اتفاق ایتدیلرکه اول نجسدر شاربنه حد اورلور وفاسق دینور روانی استحلال ایدن تکفیر اولنور * وامام ابو حنیفه وسفیان ثوری وبرجماعت ذاهب اولدیلرکه اشبو تحریم عنب ورطبك غیریدن اتخاذ اولنان مشروباته تعدی ایتمیه مکرکه مسکر اوله * اول تقدیرجه حرام اولور * اول کرکسه حنطه ویا شعیر ویا ذره ویا عسل ویا نبیذدندر * دیدیلرکه نجن عنب ویا رطبك عصیری پشوریلوب نصفی کیده مع الکراهة حلال اولنور روا کر اول پشوریلوب ثلثانی کیدرسه دیدیلرکه حلال وشربی مباح اولور وسکر ویررسه حرام اولور * شول دلیل ایله که حکیم

عمر بن الخطاب رضی الله عنه بعض عماله نامه کوندروب دیدیکه مسلمینك طلادن اولان ارزاقی حلالدر ثلثانی کیدوب ثلثی قالورسه * واکثر علما مذاهب اولدیلر که هر شرابکه کثیری اسکار ایده اول خمردر قلیلی حرامدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما اسکر کثیره فقلیله حرام) هر شرابکه کثیر سکر ویره آنك قلیلی حرامدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم کل مسکر خمر وکل مسکر حرام * ومن شرب الخمر فی الدنیا فمات وهو مدمنها ولم یتب لم یشربها فی الآخرة) پیغمبرمز علیه السلام ایدر هر شرابکه مسکردر خمردر وهر مسکر حرامدر برکسه که دنیاده شرب خمر ایده وادمان اولدیغی حالده توبه ایتمدین وفات ایده آخرتده اول جنت خمرنی شرب ایتمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان من العنب خمرا وان من التمر خمرا وان من العسل خمرا وان من البر خمرا وان من الشعیر خمرا) پیغمبرمز علیه السلام ایدر عنب وتمر وعسل وبر وشعیرك هر برندن خمر اولور * اشبو حدیث دلالت ایدر که خمر عنب وتمردن اتخاذ اولنان مختص اولمیه (عن انس رضی الله عنه ان النبی علیه السلام سئل عن الخمر اتتخذ خلا قال لا) انس رضی الله عنهدن مرویدرکه ایدر پیغمبرمز علیه السلامه سؤال اولندیکه خمردن سرکه ایدیلورمی دیدیکی ایدلمسون * اما میسر عربك قماریدر آنکله تسمیه اولنمغه سبب اول اولدیکه رجل قمار ایله آخرك مالنی سلب وسهولت اوزره اخذ ایدر * اصل قمارکه زمان جاهلیتده وآندنصکره ده عرب آنی اشلیو کلمشلردر صفتی تفاسیرده ذکر اولنمشدر * علی رضی الله عنهدن مرویدرکه نرد وشطرنج میسردندر حرامدر * امدی یا محمد سکا خمر ومیسر وتعاطیسنك حکمندن سؤال ایدرلرسه (قل فیهما اثم کبیر) دیکل که اول ایکیسندن هر برینك تعاطیسنده ومأموردن استنکاف ومخاصمه ومشاتمه مثلی محظور اتی ارتکابه مؤدی اولدیغی حیثیتدن اسم کبیر واردر (ومنافع للناس) وناسه منفعتلری واردر اما خمرك منفعتی تشجیع جبان وتوفیر مروت وتقویه طبیعه ولذت وفرح واستمراء طعامدر * واما میسرك منفعتی تعب ونصبسز کسب مال وطرب والتذاذ ومصادقه قیلماندر (واثمهما اکبر من نفعهما) والحال اول ایکیسنك تحریمدنصکره کی اثمی تحریمندن اوکدیندهکی نفعلرندن اثم اکبردر * ویا اول ایکیسندن منشئ اولان مفاسد شول توقع اولنان منافعلرندن اعظمدر (ویسئلونك ماذا ینفقون) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه نه کیفیت اوزره انفاق ایدهلر (قل العفو) دیکل که عفوی انفاق ایتسونلر * وعفوك معناسنده دیدیلرکه اول مالك حاجتندن فاضلیدر * اویله اولسه صحابه مالدن کسب ایدکلرینك حاجتلرندن فضلهسن تصدق ایدردیلر صکره زکاة آیتیله اول نسخ اولندی ویاخود اول ظهر غنادن تصدق قدرتا که ناس اوزره کل اولمیه * پیغمبرمز علیه السلام دیمشدرکه (خیر الصدقة ما کان عن ظهر غنی والید العلیا خیر من الید السفلی وابدأ بمن تعول) صدقهنك خیرلوسی اولدرکه ظهر غنادن ویریله وید علیا ید سفلیدن خیرلودر وتصدقده شول عیالکدن اولانله بدأ ایت * روایت اولنورکه بر رجل بعض مغانمده التوندن بر بیضه یه مالك اولوب آنی پیغمبرمز علیه السلامه کتوردی * پیغمبرمز علیه السلام ایسه اندن اعراض ایدوب آنی المدی رجل ایسه مرارا آنی اکا اولماسن تکلیف ایدیجك غضبله آنی آندن الوب آتدی حتی اکر اول برکسهیه طوقنسه شرحه ایدردی * ودیدیکه (یاتی احدکم بماله کله یتصدق به ویجلس یتکفف الناس انما الصدقة عن ظهر غنی) سزدن بریکز مالنك کانی کتوروب تصدق ایدر وکندی محتاج قالوب ناسدن کفافن استیوکیدر * امدی صدقهنك خیرلوسی اولدرکه ظهر غنادن ویریله * ویاخود عفودن مراد تصدقده نه اسراف ونه اقتار اوله حق تعالینك (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا ولم یقتروا) قول شریفی دلالتیله ویاخود مراد میسر اولان اوله * روایت اولنورکه بر رجل پیغمبرمز علیه السلامه کلوب دیدیکه یا رسول الله بر دینارم وار دیدیکه نفسکه انفاق ایت دیدیکه بر دینارم دخی وار دیدیکه ولدکه انفاق ایت دیدیکه بر دینارم دخی وار * دیدیکه اهلکه انفاق ایت دیدیکه بر دینارم دخی وار * دیدیکه خادمکه انفاق ایت دیدیکه بر دینارم دخی وار * دیدیکه سن بیلورسن (کذلك) اشبو سزه بیان اولنان عفو جهتدن اصلح ایدوکی مثلی * ویا احکامدن ذکر اولنان مثلی (یبین الله لکم الآیات) اوامر ونواهیسنی سزه تبیین ایدر (لعلکم تتفکرون فی الدنیا والآخرة) تا که دنیا وآخرتکز امورنده تفکر ایدوب آندن انفع واصلح اولانی اخذ ایدهسز * وضرری اولوب نفعی اولمایاندن * ویا ضرری نفعندن

ازدیاد اولاندن حذر ایدهسز * ویا اموالکزدن معاش دنیایه سزه صالح اولانی الیقیوب باقیسنی آخرتکزه نفع ایدر شیئه انفاق ایدهسز * ویا دنیانك زوالن وفناسن تأمل ایدوب آندن زهد ورهبت ایدهسز وآخرتك اقبال وبقاسن تفکر ایدوب اکا حرص ورغبت ایدهسز (ویسئلونك عن الیتامی) یا محمد اموال یتامی یه مخالطهنك حکمندن سکا سؤال ایدرلر * سبب نزولی اولدرکه وقتاکیم (ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن) آیتی ودخی (ان الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما انما یأکلون فی بطونهم نارا) آیتی نازل اولدی مسلمون اموال یتامیدن زیاده تحرج ایتدیلر وکندی ماللرین انلرك ماللرندن آیردیلر حتی یتیم ایچون بشقه طعام پشررلردی اندن ارتانی بزلر فاسد اولوب کیدردی پیغمبرمز علیه السلامه سؤال ایدیجك بیورلدیکه (قل اصلاح لهم خیر) سکا آندن سؤال ایدرلرسه سن انلره دیکل که انلری اصلاح ایچون ماللرینه مداخله کز آنلره خیرلودر * ویاخود آنلرك ماللرینی اجرت وعوضسز اصلاحکز خیرلودرکه انلرك ماللرین ارتورر وکندیکز ثواب عظیمه ایرشورسز * ویاخود مراد کندی مالندن یتیمه توسیع ایده اما کندی مال یتیمده توسع ایتمیه * اکلیلده ایدر اشبونده دلالت واردرکه ولی مالنی آنك مالنه خلط وآنی غیره مضاربه یه دفع وانده بیع وشرا ایله تصرفی جائز اوله * اکر اصلاحه موافق اولورسه * ودخی احکام حوادثده اجتهاد جائز اوله * زیرا آیتك متضمن اولدیغی اصلاح طریق اجتهاد وغالب ظنله بیلنور * ودخی ازواج اخوانك خلطی جائز اوله * ودخی یتیمی اصلاح ایچون رفقله ضرب وتأدیب لا بأس اوله * (وان تخالطوهم) واکر اموال یتامی یی کندی اموالکزه خلط ایدر ونفقات ومساکن وخدم ودوابده آنلره مشارکت ایدر * وامواللرندن اصابت ایتدیکزك مکافاتن ایدر * ویا آندن عوض امورلرینه قیام ایدر سکز (فاخوانکم) آنلر سزك اخوانکزدر اخوان ایسه بری برلرینه اعانت ایدر واصلاح ورضا وجهی اوزره بری برینك مالنه اصابت ایدر (والله یعلم المفسد من المصلح) حق تعالی بیلور اول کمسهیی که اکا مخالطه ایله قصدی خیانت وافساد واکل بغیر حق اوله آندنکه آنکله قصدی اصلاح اوله (ولو شاء الله لاعنتکم) اکر حق تعالی سزه تضییق اراده ایدوب مخالطهیی مباح ایتمسه ایدردی (ان الله عزیز) الله تعالی غالبدر دیلدیکنه قادر اولور (حکیم) حکمت اقتضا ایتدیکی نسنه حکم ایدر * روایت اولنورکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم * ابا مرثد الغنوی رضی الله عنهی مکهیه کوندردیکه مسلمیندن بر طائفهیی سرا اندن چیقاره * زیرا که اول بهادر کمسه ایدی * واریجق عناق دینور نام مرأة مشرکه انك فتنهکاری سکر اول زمان جاهلیتده انك حلیلهسی ایدی بری بریله صفالنسك اولمزمی دیدی * ابو مرثد ایتدی اسلام آرامزه حائل اولوبدر دیدیکه امدی بنی تزوج ایت دیدیکه نعم لکن رسول الله علیه السلامه طانشهیین اول امر ایدرسه ایدهیین * چون مکهدن حاجتن قضا ایدوب مدینهیه رجوع ایتدی * وعناقی تزوج ایچون پیغمبرمز علیه السلامك امریکز ندر دیدی نازل اولدیکه (ولا تنکحوا المشرکات حتی یؤمن) مشرکهلری نکاحلنمکز مکر که ایمانه کلهلر ومشرکاتله مراد وثنه عبادت ایدن کافرهلردر یوخسه کتابیه اولانلر دکل که زیرا کتابیهلرك (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب) آیتی دلالتیله نکاحی مؤمنلره حلال اولمشدر اکرچه اهل کتاب دخی مشرکلر ایسه ده زیرا که قرآنده (وقالت الیهود عزیر ابن الله وقالت النصاری المسیح ابن الله) دیوب آخرنده (تعالی عما یشرکون) دیو مشرکلرینه شهادت بیورلمشدر * روایت اولنورکه عثمان رضی الله عنه نائله بنت قرافصهیی نکاحلندی حالبوکه اول نصرانیه ایدی آنك تحت نکاحندهایکن اسلامه کلدی * وطلحه بن عبید الله رضی الله عنه دخی بر نصرانیهیی تزوج ایتدی * وحذیفه رضی الله عنه بر یهودیهیی تزوج ایدیجك عمر رضی الله عنه اکا نامه کوندردیکه آنی تطلیق ایده حذیفه اکا یازدیکه یوخسه حرامی زعم ایدرمسز عمر دیدیکه آنی حرام زعم ایتمزین الا بوکه آنی مؤمناتك انلرکله تعاطیسندن قورقرین (ولأمة مؤمنة خیر من مشرکة) الله تعالینك آمالندن بر مرأة مؤمنهنك نکاحی خیرلودر اول کرکسه حره ویا امه درحره مشرکه نکاحندن (ولو اعجبتکم) اکرچه اول مشرکهنك جمالی ومالی سزی اعجاب ایدرسهده * خذیفة بن الیمانی رضی الله عنهنك خنساء دینور بر سیاه جاریهسی حقنده نازل اولوبدر حذیفه اکا دیدیکه یا خنساء سیاهلغك وچرکینلکك که ملاء اعلاده

ذکر اولندی اویله اولسه آنی اعتاق وتزوج ایتدی * دینلدیکه عبدالله بن رواحه نك برسیاه جاریه سی
واریدی اکا اوزانوب برطبانجه اوردی بعده اول فعلنه نادم اولوب پیغمبرمز علیه السلامه واردی
وماجراسن اکا خبرویروب واول جاریه سنك صلاح واسلامنی ذکرایتدی پیغمبرمز علیه السلام اول جاریه
مؤمنه دردیدی اویله اولسه عبدالله آنی اعتاق وتزوج ایتدی * ناس آنی جاریه تزوج ایتدیکی اوزره تعییر
ایدوب برحرهٔ مشرکه عرض ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی (ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا)
ومؤمنه اولانسانی مشرکلره تزوج ایتمکز مگرکه ایمانه کله لر اشبو آیت نکاحده ولی اعتبارنه دلالت
ایدر (ولعبد مؤمن خير من مشرك) الله تعالینك عباداندن برعبد مؤمنك نکاحی خیرلودر اول کرکسه
حرویارقیق دربومشرك رجل نکاحندن (ولو اعجبكم) واکرچه مشرکه انکاحکز سزی اعجاب ایدرسه ده
اشبو عبدك حره یی نکاحلمسنك جوازنه دلیلدرکه (اولئك يدعون الى النار) اول مشرکون
ومشرکات ناری ایجاب ایدر اعماله دعوت ایدرلر اویله اولسه اهل ایمانه لایق اولمزکه آنلرکله موالات
ومصاهره ایدرلر (والله يدعو الى الجنة والمغفرة باذنه) الله تعالی توفیق وتیسیری ویاقضاء وارادتیله
اعمال جنته واسباب مغفرته دعوت ایدر (ويبين آياته للناس) وامر ونواهیسنی ناسه بیان ایدر
(لعلهم يتذكرون) تاکه اتعاظ ومعاصیدن انتهاء ایده لر * انس بن مالك رضی الله عنه ایدر یهود چون
آنلرك نساسندن بری حائض اولسه انی بیتلرندن چیقارورلر آنکله یزلر وایچمزلردی پیغمبرمز
علیه السلامه آنك حکمندن سؤال اولنجق اشبو آیت نازل اولدی (ويسئلونك عن المحيض) یامحمد
سکا محیضك حکمندن سؤال ایدرلرسه (قل هو اذى) آنلره دیکل که محیض شیء مستقذردر اکا قریب
اولانی نفرت اولنمسیله ایذاء ایدر (فاعتزلوا النساء فى المحيض) امدی نسادن عزلت ایدلك * یعنی انلرکله
مجامعت ایتمکز حائض اولدقلری مدتده (ولا تقربوهن حتى يطهرن) وانلره جماعله قریب اولمکز تادم
حیضلری کسیلوب غسل ایدنجیه دکین اما که انکله جماعدن غیری معامله جائزدر حیض اکا مانع اولمز *
عائشه رضی الله عنها ایدربن وپیغمبرمز علیه السلام ایکیمز بیله جنب ایکن براناءدن غسل ایدردك *
وبن حائض ایکن بکا ازار طوتدیروب بکا مباشرت ایدردی * واول معتکف ایکن رأس شریفن چیقروب
بن حائض ایکن آنی یوردوبن صو ایچوب انایی اکا ویرردم اولدخی اغزینی بنم اغزیمی قویدیغم موضعه قیوب
ایچردی حالبوکه بن آنی حیضم حالنده ایدردم * معلوم اوله که حائضك وطیٔ حرامدر * ایدن الله تعالی یه عاصی
اولور * اکر اول فعلك صدوری اندن بیلنورسه امام تعزیر ایدر * واکا کفارت وجوبنده علماء اختلاف
ایتدیلر اکثری دیدیلرکه انده کفارت یوقدر بلکه اول فعلك صاحبی توبه واستغفار ایدر * وبرقوم انده کفارت
واجب اولور دیدیلر شول دلیل ایله کیم * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز علیه السلامه سؤال اولندی
شول رجل امرندنکه مرأه سنی حائض ایکن جماع ایده دیدیکه اکردم حیض عبیط ایدیسه بردینار تصدق
ایتسون * واکرصفرت اوزره ایدیسه نصف دینار تصدق ایتسون * وحیض صلوتك جوازنی ووجوبنی
منع ایدر * واماصومك انجق جوازنی منع ایدر وجوبنی دکل طاهره اولدیغنده صومی قضاء ایدر صلوتی
دکل نفساء دخی انجلیندر * عائشه رضی الله عنها ایدربز پیغمبرمز علیه السلام عندنده حائض اولور
وطاهر اولدیغمزده صومك قضاسیله امر ایدر صلوتك قضاسیله دکل * وحائض ایچون جائز اولمزکه کعبه یی
طواف ایده ویامسجدده اعتکاف ایده ویامس مصحف ویاقرائة قرآن ایده (فاذا تطهرن) چنکه حیضلری
کسیلوب غسل ایدهلر (فأتوهن من حيث امركم الله) انلره جماع ایدك شول محلدنکه الله تعالی آنی سزه
امر وحلال ایتدیکه اول فرجدر * معلوم اوله که حیض منع ایتدیکی اشیادن هیچ برشیئك حرمتی انقطاع
دمله مرتفع اولمز مادامکه غسل ایتمیه ویاتیمم ایتمیه صو بولمدیغنده الا صومك حرمتی مرتفع اولور * حتی
اکرحائضك دمی کیجه ده کسلسه وصومه نیت ایدوب غسل نهارده واقع اولسه صومی صحیح اولور (ان الله
يحب التوابين) الله تعالی ذنوبدن توبه ایدنلری سور (ويحب المتطهرين) وفواحش واقذاردن تطهر
ایدنلری دخی سور (نساؤكم حرث لكم فأتوا حرثكم انى شئتم) نسالرکز سزه مزرع ومنبت ولد وارض زرعه محل
اولمسی کبی امدی حرثکزه نیجه دیلرسکز سزه اول کرکسه قائمه ویاقاعده درونه وقنده دیلرسکز اول کرکسه

کیجه ده وباکوندزده در * سعید بن المسیب ایدر اشبو آیت عزل حقنده در یعنی دیلرسکز عزل ایدك ویادیلرسکز
عزل ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنهما عزلدن سؤال اولندقده دیدیکه اول حرثکزدر دیلرسکز
آنی صواریکز ودیلرسکز صوارمکز * وینه ابن عباسدن مرویدرکه عزلده حره دن اذن دیلنور وجاریه دن
دکل امام احمد اکا ذاهبدر * وبرجماعت عزلی کریه کوروب اول وادئ خفیه دردیدیلر * ابوهریره
رضی الله عنهدن مرویدرکه (قال النبى صلى الله عليه وسلم ملعون من اتى امرأته فى دبرها) پیغمبرمز
علیه السلام ایدر ملعوندر اول کمسه که مرأه سنه لواطه ایده (وقدموا لانفسكم) کندیکز ایچون اعمال
صالحه تقدیم ایدك * ویاجماع عندنده الله تعالینك اسمنی ذکرایدك پیغمبرمز علیه السلام ایدرچنکه بریکز
اهلنه جماع مراد ایتسه دیسونکه (بسم الله اللهم جنبنا الشيطان وجنب الشيطان ما رزقتنا)
واکراول جماعدن ولد خلق اولورسه اکا ابدا شیطان ضررایر کورمیه * ویاخود جماعله حق تعالیدن
ولد استکز (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا مات الانسان انقطع عمله الا من ثلاث صدقة جارية
اوعلم ينتفع به اوولد صالح يدعو له) پیغمبرمز علیه السلام ایدرچن برکمسه وفات ایده آنك عملی کسیلور
الا اوج شیدن دکل که اول صدقهٔ جاریه در وعلمدرکه آنکله انتفاع اولنور وولد صالحدرکه انکیچون
دعاء قیلور * دینلدیکه آنکله مراد نساء عفایف تزوجدر تاکه اندن وجوده کلن ولد صالح اوله (قال النبى
صلى الله عليه وسلم * تنكح المرأة لاربع لمالها ولحسبها ولجمالها ولدينها فاظفر بذات الدين تربت يداك)
پیغمبرمز علیه السلام ایدرمرأه درت خصال ایچون تزوج اولنورکه اول مال وحسب وجمال ودیندر
امدی سن دین صالحه سنی طلب ایتکه ایکی الك خیرایله طوله * ودینلدیکه آنکله مراد تقدیم افراطدر *
وقال النبى صلى الله عليه وسلم لا يموت لاحد من المسلمين ثلاثة من الولد فتمسه النار الا تحلة القسم) پیغمبرمز
علیه السلام ایدرمسلمیندن برکمسنه که آنك اوج صغیر ولدی فوت اوله اکا نار جهنم مس ایتمزمکرکه
(وان منكم الا واردها) دیو بیوریلان قسمی تحلة ایچون اوله (واتقوا الله) وهرحالده حق تعالی یه
عصیان ایتمکدن صاقنك (واعلموا انكم ملاقوه) وبیلك که اکا ملاقات ایدرسز امدی آنی تزود ایدلك که
اول سزی آنك قتنده رسوا ایتمیه (وبشر المؤمنين) ویامحمد تبشیرایت شول ایمانی کاملره کیم اینه
آنلرنعیم ابد وعز سرمد بولیسردر (ولا تجعلوا الله عرضة لايمانكم) الله تعالی یه حلفکزی بروتقوایه مانع
وحاجز قیلمکز بریکز صله رحم یابره دعوت اولندیغنده بن آنی ایتمکه یمین ایتمشیم دیو تعلل ایدوب صله وسائر
بری ترك ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدرحق تعالی دیرکه بکا یمینکی خیر ایشلمکه عرضه ایتمکل بلکه
اول یمینك ایچون کفارت ایدوب خیری ایشلکل (قال النبى صلى الله عليه وسلم من حلف بيمين فرأى غيرها
خيرا منها فليكفر عن يمينه وليفعل الذى هو خير) پیغمبرمز علیه السلام ایدربرکمسه که فعل ویاترك ایچون
برشیئه یمین ایده بعده اول یمینك غیرینی اندن خیرلو کوره یمینی ایچون کفارت ایدوب اول خیراولان شیئی
اشلیه * ویاخود معنی الله تعالینك اسم شریفنی معرض ایدوب کثرت حلفله مبتذل ایتمکز اول اجلدن
(ولا تطع كل حلاف مهين) دیو چوق یمین ایدیجی ذم اولندی اکرچه یمیننده صادق ایسه ده (ان تبروا
وتتقوا وتصلحوا بين الناس) امدی اسم اللهی ایمانکزه عرضه قیلمقدن سزی نهی ایدرین تاکه بر وتقوی
اوزره اولهسز وناس بینی اصلاح ایده سز زیراکه حلفی اکثار ایدن کشی الله تعالی یه جرأت ایدیجیدر *
واکاجرأت ایدن ایسه برومتقی اولمز * وذات البین اصلاحنده سوزنه وثوق اولنمز (والله سميع عليم)
الله تعالی ایمانکزی اشیدر ونیاتکزی بیلور اکا کوره جزا ایدر (لا يؤاخذكم الله باللغو فى ايمانكم) الله تعالی
ایمانکزده لغوک سببیله سزی مؤاخذه ایتمز ولغو کلام وغیریدن هرساقطدرکه اکا اعتبار اولنمیه * یمین لغوده علماء
اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اول عمد وقصد نسز صلهٔ کلام ایچون عجلهٔ اوزره لسانه سبق ایدن شیدر قائلك
لا والله وبلى بالله وكلا والله حاشا دیمسی کبی * شعبی وعکرمه وشافعی اکا ذاهبدر * وحضرت عائشه رضی
الله عنهادن مرویدرکه ایمان لغو اول شیدرکه هزل ومراوخصومت وحدیثده صدور ایدوب آنك اوزره
قلب منعقد اولمیه * وبرقوم دخی دیدیلرکه اول برشیئك اوزره حلفدرصادق اولمسی اعتقادیله صکره انك خلافی
ایدوکی متبین اوله که اول زهری وحسن ونخعی وقتاده ومکحول قوللریدر امام ابوحنیفه دخی اکا ذاهبدر

ودیدیلرکه انده کفارت یوقدر* حضرت علی کرم الله وجهه ایدر اول غضب حالنده کی یمیندر وطاوس دخی
آنی دیوبدر* سعید بن جبیر ایدر اول معصیت ایتمکه یمیندرکه امدی انده حنثله الله تعالی حلافی مواخذه
ایتمز اولیله اولسه انده حنث وتکفیر لازم اولور* شعبی ایدر برکسنه که معصیته یمین ایده کفارتی اولدرکه
اندن توبه ایده هر یمین که انده وفا حلال اولمیه اکا کفارت اولمزاکرا کا کفارتله امر اولنسه اول قولی اوزره
استمرار ده دخی امر اولنیدی کفارت ایتدیکی تقدیرجه* زید بن اسلم ایدر اول کشینک نفسی اوزره بددعا سیدر
اکر شول ایشی اشلرسم حق تعالی بکا شونک کبی بلاء ویرسون* ویاخود اول کافر اولسون دیمسی کبی
امدی اول اجلدن لغودر حق تعالی عبدی انکله مواخذه ایتمز اکر انکله مواخذه ایتسه عقوبتنی تعجیل ایدردی
قرآنده بیورلدی (ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخیر لقضی الیهم اجلهم) اکر حق تعالی ناسک
شر ومکروهه اولان دعالری اجابتنه تعجیل ایدیدی آنلره خیره اولان دعالری اجابتی سودکاری کبی انلری
اهلاک دن فراغ اولنه* وجمیعی فوت اولیدی* دینلدیکه اول غالب ظنله یمیندر امدی انده اثم وکفارت
یوقدر کرکسه آنی قصد ایتسون وکرکسه قصدا ایتمسون* نخعی ایدرکه اول برشیئک اوزره یمین ایدوب بعده انی
اونوتمیدر* امدی انده کفارت یوقدر* ابن عباس رضی الله عنه ایدرکه اول حق تعالینک بکا حلال ایتدیکی
حرام اولسون اکر شونک کبی ایشی ایشلرسم دیمسیدر امدی انده دخی کفارت یوقدر* امام مالک بوکا ذاهبدر
الا زوجه ده دکل* دینلدیکه لغو یمین مکرهک یمینیدر (ولکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم) لکن سزی
عقوبت وکفارت ایله ویا ایکیسندن بریله مواخذه ایدر ایماندن قصد ایتدیککز شیئله یعنی انده قلوبککز
السنه کزه مواطأت ایده (والله غفور) الله تعالی غفور در لغوله مواخذه ایتمز (حلیم) یمین جد
ایده نی مواخذه یه تعجیل ایتمز توبه یه تربص ایدوب* معلوم اوله که یمین منعقد اولمز مکرکه الله تعالی یه
ویا اسمائندن براسمه ویا صفاتندن اوله* اول کیسی اول الله حقیچونکه اکا عبادت ایدرین ویا انکیچون نماز
قیلورین* ویا انک حقیچونکه روحم ویا نفسم آنک یدنده در دیمسی کبی* ایکنجیسی الله حقیچون
رحمن حقیچون وسائر اسماسیله یمین کبی* اوچنجیسی حق تعالینک عزتی وقوتی وقدرتی وعظمتی
حقیچون وسائر صفاتیله یمین کبی* یعنی اشبو اوچ قسم ایمانک بریله زمان مستقبلده برامره یمین ایدوب
حنث ایدرسه کفارت واجب اولور* واکر آنکله برامر ماضی اوزره مثلا اول شویله اولدی ویا اولمدی
دیو یمین ایتسه* اکر اول آنک دیدوکنک خلافی اوزره ایدوکن بیلورسه اول یمین غموس اولورکه اول کبائردندر*
بعض علما عندنده انکله کفارت واجب اولور کرکسه آنی دیدوکنک خلافی اوزره ایدوکنی بیلسون وکرکسه
بیلسون* امام شافعی اکا ذاهبدر* وبعضیلر عندنده انکله کفارت واجب اولمزکه اول ائمهٔ حنفیه
قولیدر* ودیدیلرکه اکر آنی دیدوکنک خلافی اوزره ایدوکنی بیلوردیسه کبیره اولور کبیره ده ایسه کفارت
اولمز سائر کبائرده اولمدیغی کبی* واکر آنی دیدوکنک خلافی اوزره ایدوکنی بیلمزدیسه آنلر عندنده یمین لغو
اولور اکر برکسنه الله تعالینک غیریه یمین ایتسه مثلا کعبه ویا نبی الله حقیچون دیسه* ویا باباسنه* ویا اوغلنه
ویا آنک مثلنه ایتسه اول یمین اولمز* مخالفین ایتسه کفارت واجب اولمز* یمین مکروهه در* امام شافعی
آنک معصیت اولمسنه ذاهبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم* ان الله ینهاکم ان تحلفوا بابائکم فمن کان
حالفا فلیحلف بالله اولیصمت) پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق تعالی سزی آبائکزه یمیندن نهی ایدر اکر یمین
ایدرسکز الله تعالی یه یمین ایدک ویاخود یمیندن صامت اولوب الله تعالینک غیریه یمین ایتمکز (للذین یؤلون
من نسائهم تربص اربعة اشهر) نسالرینه جماع ایتمکه یمین ایدنلر ایچون درت آی حق انتظار واردر
اول مدتده نه فیء ونه طلاق ایله مطالب اولور* سعید بن المسیب ایدر اشبو ایلاء اهل جاهلیت ضرارندن
ایدی* یعنی آنلرک بری زوجه سنی سومسه تطلیق ایتدیکی تقدیرجه غیر آنی تزوج ایتمسندن خوف
ایلسه ابدا اکا قربان ایتمکه یمین ایدردی* اویله اولسه آنی نه ارلو ونه ارسز ایقوردی ابتداء اسلامده دخی
بو حالت ایدیلوردی* حق جل وعلا نسادن ضراری دفع ایچون ایلایه مدت تقدیر ایلدی* علماء آنده
اختلاف ایتدیلر اکثرون ذاهب اولدیلرکه اکر برکسنه یمین ایتسه که ابدا زوجه سنه قربان ایتمیه* ویاخود
درت آیدن اکثر مدت معینه ده قربان ایتمیه اول مولی اولور* درت آی بکمزدن اول اکا تعرض اولنمز*

ودرت آید نصکره ده اکا توقف اولنوب مرأه نک طلبیله اول فیء وطلاقدن دینلدیکن ایتمکه امر اولنور*
وفیء زوجک اول دیدیکندن رجوع ایدر یا وطئله اکر اکا قادر اولورسه* ویا قولله اکر وطئنه قادر اولمزسه
واکر زوج فیء وطلاقک هر برندن امتناع ایدرسه انک اوزره تطلیق اولنور* درت آی بکدیکندن صکره توقف
اولنمز* عمر وعثمان وعلی وابو الدرداء وابن عمر رضی الله عنهم اجمعین مذهبی در* وسعید بن جبیر وسلیمان
ابن یسار ومجاهد ومالک وشافعی واحمد واسحق دخی اکا ذاهبدر* وبعضیلر دیدیکه درت آی بکدیکنده
طلقهٔ بائنه واقع اولورکه* اول ابن عباس وابن مسعود قوللریدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه دخی اکا ذاهبلردر*
سعید بن المسیب وزهری دیدیلرکه طلقهٔ رجعیه واقع اولور* واکر درت آیدن اقلده وطیء ایتمکه یمین
ایدرسه مولی اولمز بلکه حالف اولور اول مدت بکمزدن اول وطیء ایدرسه کفارت یمین واجب اولور* وحروعبد
ایچون مدت ایلاء درت آیدر* امام شافعی عندنده مدت عنه کبی* زیرا اول طبعه راجع معنی ایچون
تقدیر اولنوبدرکه اول مرأه نک زوجدن قلت صبر ایدر آنده ایسه حر وعبد مساویدر* وامام مالک
ابو حنیفه عندلرنده مدت عنه رقیله تنصیف اولنور الا بوکه ابو حنیفه عندنده مرأه نک رقیله ومالک عندنده
زوجک رقیله نکیم طلاقده ایکیسی آنجلین دیدیلر (فان فاؤا) اکر ایلاء ایدنلر حنثله نسالرینه رجوع
ایدرلرسه (فان الله غفور رحیم) حق تعالی مولیلری ایلائله ضرار نسادن رجوع ایتدکاری ایچون
مغفرت ایدر وآندن کفارته رخصت ویرمسیله رحمت ایدر یعنی زوج ایلاء ایتدیکی مرأه سنی وطیء ایده آنکله
ایلادن چیقار* واکثر علما عندنده اوزرینه کفارت یمین واجب اولور* واما حسن وابراهیم وقتاده
اوزرینه کفارت یمین واجب اولمز زیرا که حق تعالی مغفرت وعد ایتدی (وان عزموا الطلاق)
اکر مدت ایلاده ترک جماعله طلاقی ایقاع ایدرلرسه ده (فان الله سمیع علیم) حق تعالی انلرک مقاله سنی
ایشیدر قصدلرنی بیلور اشبو دلیلدرکه مدت ایله مضیندن نصکره زوج آنی تطلیق ایتمینجه طالق اولمیه زیرا
آنده عزم شرط قیلندی (والمطلقات یتربصن بانفسهن ثلاثة قروء) نساء وذات اقراءدن مدخول بها اولوب
حبال ازواجدن تطلیق اولانلر اوچ قروئی بکمینجه تزوج ایتمیوب انتظار ایتسونلر* قروءده علماء اختلاف
ایتدیلر* برجماعت آنی حیضدر دیدیلر شول دلیل ایله که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم برمستحاضه یه دع
الصلوة ایام اقرائک اقرائک ایامنده نمازی ترک ایت دیدی امر أه ایسه نمازی حیضی ایامنده ترک ایدرکه اول
عمر وعلی وابن عباس رضی الله عنهم قوللریدر وائمهٔ حنفیه قولیدر واوزاعی وثوری مذهبیدر* وبرجماعت
اخری آنی طهردر دیدیلر شول دلیل ایله کیم ابن عمر رضی الله عنه مرأه سنی تطلیق ایتدیکنده حال بوکه اول
حائض ایدی* پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم عمر رضی الله عنه دیدیکه اوغلک عبد الله یه امر ایت که اول
مطلقه سنه مراجعت ایتسون بعده دیلرسه آنی امساک ویا مس ایتمدین تطلیق ایتسون* اشبو شول عدتدرکه
حق تعالی انده نسانک تطلیق اولنمسنی امر ایتدی* امدی آنکله زمان عدة طهر ایدوکنی خبر ویردیکه*
اول زید بن ثابت وعبد الله بن عمر رضی الله عنهم وعائشهٔ صدیقه رضی الله عنها قولیدر* ومالک وشافعی
مذهبیدر* وثمرهٔ خلاف انده ظاهر اولورکه معتده حیض ثالثه یه شروع ایتدیکنده قرئی طهردر دینن
قول اوزره عدت منقضیه اولور وبقیهٔ طهرکه انده طلاق واقع اولوبدر آنی قرء حساب ایدر* حضرت
عائشه رضی الله عنها ایدر مطلقه یعنی حیضهٔ ثالثه دن دمه شروع ایده مرأه زوجدن وزوج مرأه دن بری
اولور* اما قروئی حیضدر دینن قولی اوزره وحیضهٔ ثالثه دن طاهر اولمینجه عدتی منقضیه اولمز* واحکام
عدتک اجمالی اولدرکه اکر مرأه مطلقه حامل ایسه عدتی وضع حملدر کرکسه زوجندن فرقتی طلاقله
ویا موتله اولسون (واولات الاحمال اجلهن ان یضعن حملهن) دلالتیله واکر حامل دکل ایسه اکر فرقتی موت
زوجله ایسه عدتی درت آی اون کوندر کرکسه زوجنک موتی اکا دخولدن اول ویا صکره اولسون وکرکسه
مرأه حیض کورر ویا حیض کورمز اولسون (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا یتربصن بانفسهن
اربعة اشهر وعشرا) دلالتیله واکر ایکیسی بیننده فرقت حیاتده طلاقله اولوب قبل الدخول ایسه آنده
عدت یوقدر (اذا نکحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن فما لکم علیهن من عدة تعتدونها)
دلالتیله واما بعد الدخول ایسه نظر اولنورکه اکر صغیره ویا کبیره ایسه عدتی ازج آیدر (واللائی یئسن

من المحيض من نسائكم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر) دلالتيله * واكر حيض كوررسه عدتى اوچ قروءدر
(والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلاثة قروء) دلالتيله * واما امه نك عدتى اكر حامل ايسه وضع حمل ايله در حره
كبى واكر حامل دكل ايسه وفاتده عدتى ايكى آى ايله بش كوندر وطلاقده عدتى حيض كوررسه ايكى
قروءدر * حيض كورمز ايسه عدتى بربچق آى برقولده ايكى آيدر عمر بن الخطاب رضى الله عنه ايدر عبد
ايكى مرأه يى نكاح ايلور * وايكى طلقه ايله تطليق ايدر وامه ايكى حيضه ايله عدت چكر وحيض
كورمزسه ايكى آى ويا بربچق اى عدت چكر (ولا يحل لهن ان يكتمن ما خلق الله فى ارحامهن) اول
مطلقات ايچون حلال اولمزكه عدتده استعجال وحق رجعه يى ابطال ايچون رحملرندن الله تعالينك خلق
ايتديكى ولد ويا حيضى كتم ايده لر اشبو دليلدركه مرأه نك ولد وحيض حقنده قولى مقبول اوله (ان كن
يؤمن بالله واليوم الاخر) اكر الله تعالى يى ويوم آخرى تصديق ايدرلرسه زيرا كه اداء حقوق آنى تصديق
ايدنلرك شاننده در (وبعولتهن احق بردهن فى ذلك) مطلقه لرك ازواجى حال عدتده انلرى نكاحه
وانلرى رجعه يه طلاق رجعى ايسه اولادر (ان ارادوا اصلاحا) اكر رجعه ايله اصلاح وحسن عشرتى مراد
ايدرلرسه يوخسه اضرار دكل كه آنى جاهليتده ايدرلردى شول وجهله كيم بر رجل مرأه سنى تطليق ايدر
عدتى انقضايه قريب اولديغنده اكا مراجعت ايدر بعده برمدت تركندنصكره تطليق ايدر عدتى انقضايه
قريب اولديغندن اكا مراجعت ايدر وبرمدتدنصكره تطليق ايدر وانكله اكا عدتن تطويل قصد ايدرلردى
(ولهن مثل الذى عليهن بالمعروف) وجوب واستحقاق مطالبه ده زوجات ايچون ازواج اوزره حقوق
واردر ازواج ايچون زوجات اوزره اولان حقوق كبى (قال النبى صلى الله عليه وسلم اتقوا الله فى النساء
فانكم اخذتموهن بامانة الله واستحللتم فروجهن بكلمات الله ولكم عليهن ان لا يوطئن فرشكم احدا تكرهونه
فان فعلن ذلك فاضربوهن ضربا غير مبرح ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف) پيغمبرمز عليه السلام
ايدر نساء حقنده الله تعاليدن خوف ايدك كه سز آنلرى الله تعالينك امانيله اخذ ايتديكز وانك كلمه سيله
فرجلرينى استحلال ايتديكز سزك ايچون آنلر اوزره واجب اولوركه كراهت ايتديككز كمسه يى فراشلريكزه
بصدرميه لر ايدرلرسه آنلرى ضرب ايدك برضرب ايله كيم مبرح اولميه وزوجات ايچون اوزريكزه واجب اولوركه
رزق وكسوه لرين معروف اوزره ويره سز (وللرجال عليهن درجة) ازواج ايچون زوجات اوزره زياده حق
وفضل حق واردر زيرا ازواجك حقوقى آنلرين نفسلرنده در وآنلرك ازواج اوزره اولان حقوقى مهر وكفاف
وترك ضرار ويونك امثاليدر * ياخود ازواج ايچون آنلر اوزره شرف وفضيلت واردر * سورهٔ نساده كى
(الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم) دلالتيله (قال النبى
صلى الله عليه وسلم لو امرت احدا ان يسجد لامرت المرأة ان تسجد لزوجها) پيغمبرمز عليه السلام ايدر
اكر بن كمسه نك كمسه يه سجده سنى اراده وامر ايدر اولسم مرأه يه امر ايدردم كه زوجنه سجده ايده
(والله عزيز حكيم) الله تعالى قادر اولوركه احكامنه مخالفت ايدندن انتقام ايده واحكامنى حكم
ومصالح ايچون مشروع قيلمشدر (الطلاق مرتان) طلاق كه عقيبنده زوج رجعه يه مالك اولور ايكى
كره در يعنى اوچنجى كره تطليق ايده اول مرأه اكا حلال اولمز مكركه زوج آخره نكاحدنصكره ده اوله
وياخود تطليق شرعى ايكى تطليقه يعنى تفريقدر * اول اجلدن ائمهٔ حنفيه ايكى ويا اوچ تطليقه يعنى جمع
بدعتدر ديديلر (فامساك بمعروف) يعنى طلقهٔ ثانيه دنصكره اكا مراجعت ايده واجب اولوركه اداء
حقوق نكاحدن وحسن صحبتدن شرعده معروف اولان شيئله امساك ايتسون (او تسريح باحسان)
وياخود طلاقدنصكره عدتى انقضا سنه دكين ترك ايتسون * وطلاقك جملهٔ احكامى اولدركه يعنى
هر كمسه مرأه سنى بر تطليقه ويا اكا خولدنصكره ايكى تطليقه ايتسه انك رضاسى يوغيكن عدتده اولديغنده
مراجعتى جائز اولور * واكر مراجعت ايتمدين عدتى چيقارسه وياقبل الدخول تطليق ايدرسه وياخلع
ايدرسه اول اكا حلال اولمز مادامكه اول مرأه نك ورضاسنك اذنيله تجديد نكاح ايتميه * واكر اوچ تطليقه
ايدرسه آنك غيرى زوجه نكاح اولنميجه اول اكا حلال اولمز * واما عبدك زوجه سى امه ايسه وايكى
تطليقه ايله آنى تطليق ايتسه اول اكا حلال اولمز مادامكه زوج آخره نكاح اولنميه * علما اختلاف ايتديلر

آنده كه زوج وزوجه دن برى رقيق اوله * اكثرون ديديلركه عدد طلاقده معتبر اولان زوجك حاليدر *
امدى حركشى زوجهٔ امه يى اوچ كره يه دكين تطليق ايدر وعبد زوجهٔ حره يى انجق ايكى كره تطليق ايدر *
ابن مسعود رضى الله عنه ديديكه (الطلاق للرجال والعدة للنساء) عدد طلاقده معتبر اولان رجالك حاليدر *
وقدر عدتده مرأه نك حاليدركه اول عثمان وزيد بن ثابت وابن عباس وعطاء وسعيد بن المسيب قوليدر *
ومالك وشافعى واحمد واسحق اكا ذاهبدر * وبرقوم ديديلركه عدد طلاقده معتبر اولان مرأه نك حاليدر *
امدى عبد زوجهٔ حره يى اوچ كره يه دكين تطليقه مالك اولور * اما كه حر زوجهٔ امه يى انجق ايكى كره تطليق
ايدر سفيان ثورى وائمهٔ حنفيه اكا ذاهبدر (ولا يحل لكم ان تأخذوا مما آتيتموهن شيئا) وسزه حلال
اولمزكه زوجاتكزه ويرديككز مهر وغيريدن برشىء اخذ ايده سز (الا ان يخافا ان لا يقيما حدود الله) مكركه
زوج وزوجه دن هر برى زوجيته متعلق اولان حقوقى رعايت ايتمكدن خوف ايده لر * مرأه خوف ايده كه
زوجى امرنده حق تعالى يه عصيان ايده * وزوج دخى خوف ايده كه مرأه اكا اطاعت ايتمزسه اكا اعتدا ايده *
اوله اولسه حق تعالى رجلى نهى ايتديكه مرأه سنه ويرديكندن برشىء اخذ ايده مكركه نشوز مرأه قبلندن
اوله (فان خفتم الا يقيما حدود الله) امدى اى حاكملر اكر زوج وزوجه نك زوجيته متعلق احكام
الهيه يى اقامت ايتملرندن خوف ايدرسكز (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) زوجه اوزره حرج
يوقدركه هلاك ومعصيت خوفن ايدرسه نشوز ايده وزوجندن كنديى خلع ايچون اكا مالندن ويره * وزوج
اوزره دخى حرج يوقدركه زوجه نك اكا طوعا ويرديكى خلع مقابله سنده كى مالى اخذ ايده * اكثر علما ديديلركه
زوجك مرأه يه ويرديككى شيدن اكثرله ده جائز اولور * زهرى ايدر ويرديكى مهردن اكثرله
خلع جائز اولمز * سعيد بن المسيب ايدر زوج خلع ايچون مرأه يه ويرديكنك جميعنى المسون بلكه بر مقدارين
اكا ابقا ايتسون وخلع نشوزسز دخى جائز اولور الا بوكه مكروهدر بلا سبب قطع وصلة اولديغيچون (قال النبى
صلى الله عليه وسلم ان من ابغض الحلال الى الله الطلاق) پيغمبرمز عليه السلام ايدر الله تعالى يه حلالك
ابغضى طلاقدر) قال النبى صلى الله عليه وسلم ايما امرأة سألت زوجها الطلاق من غير بأس فحرام عليها رائحة
الجنة) پيغمبرمز عليه السلام ايدر قنغى مرأه كه بأسنسز زوجندن طلاقك استسه اكا جنت قوقوسى
حرامدر (تلك حدود الله) اوامر ونواهيدن ذكر اولنان الله تعالينك حدوديدر (فلا تعتدوها) آنى تجاوز
ايتمكز (ومن يتعد حدود الله) اول كمسه لركه الله تعالينك سنورلرك تجاوز ايده (فاولئك هم الظالمون)
امدى اول حالده كمسه لر نفسلرينه ايدنجيلردر (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتى تنكح زوجا غيره)
اكر زوجه سنى اوچنجى كره تطليق ايده اول تطليقدنصكره اول اكا حلال اولمز مكركه انك غيرى زوجى تزوج
ايدوب اول زوج ثانى اكا جماع ايده * حضرت عائشه رضى الله عنها ايدر * رفاعة القرظى نك مرأه سى *
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديكه يا رسول الله بن رفاعه نك تحت نكاحنده ايدم بنى تطليق ايتدى
طلاقم اندن اوچ اولمغله كلدى اندنصكره عبد الرحمن بن زبيرى تزوج ايتدى حال بوكه يانيله سنجه اولان
شىء هدبهٔ ثوب كبى ايدى * پيغمبرمز عليه السلام تبسم ايدوب ديديكه ديلرميسنكه ينه رفاعه يه وارهسن
ديديكه نعم ديديكه سن اكا وارمزسن تا كه زوج ثانى سنك عسيله كى ذوق ايده وسن انك عسيله سنى ذوق
ايده سن * امدى آيهٔ كريمه مطلقه در سنتله تقييد اولنوبدر واحتمال اولوركه نكاح اصابتله تفسير اولنوب
عقد لفظ زوجدن مستفاد اوله (فان طلقها) اكر زوج ثانى آنى جماعدنصكره تطليق ايدرسه (فلا جناح
عليهما ان يتراجعا) مرأه وزوج اول اوزره حرج يوقدركه نكاح جديد ايله ازدواجه رجوع ايده لر (ان
ظنا ان يقيما حدود الله) اكر حقوق زوجيتدن حق تعالينك تحديد ايتديكى امورى اقامت
ايتملرين ظن ايدرلرسه * سفيان ثورى واوزاعى ومالك واحمد واسحاق ديديلركه اكر مطلقهٔ ثلاث
زوج آخره تزوج ايتسه كه زوج اولنه حلال اوله اول نكاح فاسددر * وبرجماعت ذاهب اولديلركه
اكر زوج ثانيه نكاحده مفارقت شرط اولنمزسه اول نكاح صحيحدر * وآنكله تحليل اولور *
ومهر مثل لازم كلور الا بوكه عزمنده مفارقت وار ايسه مكروه اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم
لعن الله المحلل والمحلل له) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق تعالى لعنت ايده اكا كه مطلقهٔ

ثلاثی تطلیق ایدنه حلال اولسون ایچون تطلیق عزمیله نکاحانه * ودخی زوج اوله کیم بو فعل انکیچون
ایدیله * روایت اولنورکه برکسنه ابن عمر رضی الله عنهما یه کلوب دیدیکه بر رجل مرأه سنی اوچ کره
تطلیقدنصکره انك براخر آنکله مواٰمره سز اول مرأه یی تزوج ایتسه که رجل اوله آنی تحلیل ایده نیجه در
دیدیکه نکاح رغبت اولمینجه اندن محذور زائل اولمز * پیغمبرمز علیه السلام زماننده بز آنی سفاح عد
ایدردك اندن حدیث مذکوری اوقودی (وتلك حدود الله یبینها لقوم یعلمون) اشبو ذکر اولنان
الله تعالینك احکامیدر بیان ایدر شول قومه کیم بیلورلر وموجبیله عمل ایدرلر (واذا طلقتم النساء فبلغن
اجلهن) یعنی سز نساکزی تطلیق ایدوب عدتلری انقضاسیله باین اولمغه اشراف ایدهلر (فامسکوهن
بمعروف) امدی عدتلری انقضاسندن اول آنلره معروفله مراجعت ایدك یعنی مراجعتکز اوزره اشهاد
ایدك ومراجعتکزی قول ایله ایدك یوخسه وطی ایله دکل (اوسرحوهن بمعروف) ویاخود ترك
ایدین که عدتلری منقضیه اولوب کندیلره مالك اولهلر (ولا تمسکوهن ضرارا) یوخسه عدتلری طویل
اولسون ایچون آخر عدتلرنده مراجعتله انلره اضرارا تمسکز (لتعتدوا) تاکه تطویل حسبیله آنلره ظلم
ایده سز ویا انلری افتدایه الجاء ایده سز (ومن یفعل ذلك فقد ظلم نفسه) برکسه که آنلره اضرار ایده
نفسنه ظلم ایدر آنی عقابه تعریضله (ولا تتخذوا آیات الله هزؤا) والله تعالینك آیتلرینی هزؤا اتخاذ
ایتمکز امر شرعه مخالفته ویا موجبیله عملده تهاونله زیرا برکسنه امر اولندیغی شیده جد ایتمسه هزؤا
ایدردینور * دینلدیکه برکسنه تزوج وتطلیق واعتاق ایتدکدنصکره بن آنکله هزؤا اراده ایتدم دیردی
اویله اولسه اشبو آیتله آندن منع اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاث جدهن جد وهزلهن جد الطلاق
والنکاح والعتاق) پیغمبرمز علیه السلام ایدر اوچ خصلت وار در جدی جد در وهزلی دخی جد در که
اول طلاق ونکاح وعتاقدر (واذکروا نعمة الله علیکم) وحق تعالینك سزه انعام ایتدیکی ایمان نعمتنی
شکرله وحقوقنی قیامله ذکر ایدك (وما انزل علیکم من الکتاب والحکمة یعظکم به) وقرآن وسنت
ویا مواعظهٔ قرآنیه دن اول شیکه حق تعالی آنی سزه انزال ایتدی انکله سزه وعظ ایدر (واتقوا الله)
والله تعالی یه مخالفتدن حذر ایدك (واعلموا ان الله بکل شیء علیم) وبیلك که حق تعالی هرشیئی بیلورسز
وجهرکز اکا مساویدر (واذا طلقتم النساء فبلغن اجلهن) یعنی نساکزی تطلیق ایدوب عدتلری
انقضا ایده (فلا تعضلوهن ان ینکحن ازواجهن) امدی سزای ولیلر اول نسائی ازواجلرینه نکاحدن
منع ایتمکز (اذا تراضوا بینهم بالمعروف) یعنی بینلرنده عقد حلال ومهر جائزله تراضی ایدهلر * اشبو آیتده
دلالت واردرکه مرأه کندیسی عقد نکاحه تولی ایتمیه زیرا اول اکا مالك اولیدی ولینك آنی منعنده معنی
اولمزدی (ذلك یوعظ به من کان منکم یؤمن بالله والیوم الآخر) اشبو نهیدن ذکر اولنان ایله متعظ اولور
سزدن اول کسنه که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورر (ذلکم ازکی لکم واطهر) ذکر اولنان احکامله
عمل سزه انفع ودنس آثامدن اطهردر (والله یعلم) الله تعالی شرائع واحکامدن سزه نفع وصلاحی اولان
شیئی بیلور (وانتم لا تعلمون) سز بیلمزسز علمده قصورکز اولدیغیچون (والوالدات یرضعن اولادهن)
شول مطلقات که ازواجلرندن اولادلری اوله انلری ارضاع ایتسونلر اشبو امر استحبابیدر یوخسه امر
وجوب دکل زیرا والدات اوزره ارضاع واجب اولمز یعنی که آخردن ولدی ارضاع ایدر بولنه سورهٔ طلاقده
(فان ارضعن لکم فآتوهن اجورهن) دلالتیله واکرام ارضاعه رغبت ایدرسه اول غیریدن اولیدر (حولین
کاملین) کامل ایکی سنه ارضاع ایدهلر * علماء اشبو حدده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اشبو بعض
مولودینه حددر * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر یعنی بر ولد التی آیده طوغسه اول ایکی سنه
کامل ارضاع اولنور واکر یدی آیده طوغرسه یکرمی اوچ آی ارضاع اولنور وطقوز آیده طوغرسه یکرمی
برای ارضاع اولنور حاصل ولد لبطن امده طورمسیله ارضاع اولنمسی لازم اولورکه (وحمله وفصاله ثلاثون
شهرا) مقتضاسنجه اوتوز آی اوله وبرقوم دیدیلرکه اول هر مولود ارضاعنه حددر هرنه وقتده
طوغرسه رضاعی ایکی ییلدن نقص ایدیلمزمکرکه والدین اکا اتفاق ایدهلر (فان ارادا فصالا عن تراض
منهما وتشاور فلا جناح علیهما) دلالتیله یوخسه بالکز برینك ارادتیله دکل * دینلدیکه اشبو

آیتله مراد شول رضاعدرکه انکله حرمت رضاع ثابت اوله امدی ایکی ییلدنصکره ده کی رضاعله حرمت
ثابت اولمز (لمن اراد ان یتم الرضاعة) اشبو ارضاعك ایکی سنه اولمسی شول کسنه ایچوندرکه رضاعه نك
اتمامنی اراده ایده اشبو دلیلدرکه ارضاعك اقصای مدتی ایکی سنه اوله * اندنصکره کی ارضاعه عبرت
اولمیه * وایکی ییلدن اکسلدلمسی جائز اوله (وعلی المولود له رزقهن وکسوتهن بالمعروف) ومرضعه لرك
طعام وکسوه لری اب اوزره درشول دکلودرکه آنی حاکم رأی ایدروانك اکا وسعی ایرر (لا تکلف نفس
الا وسعها) هیچ برنفس وسعندن زیاده یه تکلیف اولنمز اشبو دلیلدرکه حق جل وعلا عبدینه طاقتندن
زیاده یی تکلیف ایتمیه (لا تضار والدة بولدها ولا مولود له بولده) والده ولدیله اضرار اولنمز اول آنك
ارضاعنه راضیه ایکن اول آندن نزع اولنوب غیری یه ویرلمز * ووالد دخی ولدیله اضرار اولنمز اول والده سنه
الفت ایتمشیکن آنی والدنه براقوب مرضعه استیجارینه تکلیف ایدلمز (وعلی الوارث مثل ذلك) وصبینك
وارثی اوزره دخی اب اوزره واجب اولان مثلی واجب اولور * واول وارثده اختلاف اولندی * بعضیلر
دیدیکه اول صبینك رجالدن اولان عصبه سیدر جد واخ وابن الاخ وعم وابن العم کبی که اول عمر بن الخطاب
رضی الله عنه قولیدر * ابراهیم وحسن ومجاهد وعطاء وسفیان الثوری اکا ذاهبلردر * دیدیلرکه یعنی
صبینك انفاق اولنه جق شیئی اولمسه اکا وارث اوله جق عصبه سی آنی استرضاعه جبر اولنور * وبعضیلر
دیدیکه اول صبینك رجال ونسادن وارثی اولندرکه اول قتاده وابن لیلی قولیدر واسحاق واحمد مذهبیدر
ودیدیلرکه آنك نفقه سنه جبر اولنور هر وارث اندن میراثی دکلوده اول کرك عصبه ویا غیریدر وبعضیلر دیدیکه
اول مولودك ورثه سندن هر ذی رحم محرمدن اما اول ذی رحم که اکا محرم اولمیه ابن عم ومولی کبی آیتله
مراد دکلدرکه اول ابو حنیفه قولیدر * وبرجماعت دیدیلرکه وارثله مراد صبینك کندیدرکه اب متوفانك
وارثیدر * امدی اجرت رضاعی ونفقه سی مالنده در اکر مالی یوغیسه امی اوزره در وصبینك نفقه سی اوزره
والد ووالده دن غیری کمسه یه جبر اولنمزکه اول مالك وشافعی قولیدر * وبعضیلر دیدیکه اول وارثله مراد
مولودك والدینندن بری وفاتندنصکره حیاتده قلانیدر * امدی اجرت رضاع ونفقه وکسوه دن اب اوزره
واجب اولان مثلی اول حیاتده اولانه واجب اولور (فان ارادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح
علیهما) اکر والد ووالده ولدلرین ایکی ییلدن اول رضا ایله واهل علمدن استشاره ایله فطام مراد ایدرلرسه
آنلره آنده حرج یوقدر (وان اردتم ان تسترضعوا اولادکم) اکر سز اولادکزی والده لرندن غیری مرضعه لره
ارضاع مراد ایدرسکز یعنی که والده لری ارضاعدن اباء ایده ویاخود آنلرده بر علت عروضیله ویا بنلری انقطاعیله
ویا زوج آخره نکاح ارادتیله آنلره ارضاع متعذر اوله (فلا جناح علیکم اذا سلمتم ما آتیتم بالمعروف)
سزه حرج یوقدرکه اول مرادکزی ایده سز یعنی که مرضعه لره متعارف ومستحسن وجهله اجرت رضاعدن
تسمیه ایتدکلرنی تسلیم ایده سز (واتقوا الله) اطفال ومراضع امرنده الله تعالینك شرعنه مخالفتدن
حذر ایدك (واعلموا ان الله بما تعملون بصیر) وبیلك که الله تعالی سزك هر عملکزی کورروا اکا کوره سزه
جزاء قیلور (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا) سزدن شونلرکه وفات ایدوب زوجاتن ترك ایدهلر
(یتربصن بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) درت آی اون کون زینت وطیبه وکحله یی ترکله اول زوجات
ازواجلرینك فراقنه اعتداد ایتسونلر * معلوم اوله که زوجی وفات ایدن مرأه اوزره عدت وفات که اول درت
آی اون کوندر زینت وطیبدن امتناعله احداد واجب اولور * امدی اکا جائز اولمزکه باشنی ادهان ایده
کرکسه آنده طیب اولسون ویا اولمسون اما که جسدینی طیبسز دهنله ادهان ایتسه جائز اولور طیبلو سیله
دکل * وکذلك شول کحله اکتحال جائز اولمزکه آنده طیب ویا زینت اوله اکر زینت اولان کحله مضطر اولورسه
ائمهٔ حنفیه ومالك قتنده اکا رخصت اولور * شافعی دیدیکه امدی اول کیجه اکتحال ایدوب کوندزده
مسح ایتسون واکا جائز اولمزکه خضاب ازره ویا دیباج وحلی ویا موشی کینه * وجائز اولورکه ثیابدن بیاض
ویا صوف ویا وبر کینه * اما جائز اولمزکه قرمزی ویا صاری ویا یشل لونلو ثوب کیه (قال النبی صلی الله علیه
وسلم لا یحل لامرأة تؤمن بالله والیوم الآخر ان تحد علی میت فوق ثلاث لیال الا علی زوج اربعة اشهر
وعشرا) پیغمبرمز علیه السلام ایدر الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورن مرأه یه حلال اولمزکه هیچ برمیت

اوزره اوچ کوندن زیاده احداد ایده الا زوجنك موتنه درت آی اون کون احداد ایدر * واکر زوجی وفات ایدن مرأه حامل ایسه آنك عدتی صحابه دن اکثر علما عندنده وضع حمل ایله در وعلی وابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه آنك عدتی وضع حملدن وعلت موتدن قنغیسی تأخر ایدرسه اول تأخر ایدنیدر (فاذا بلغن اجلهن) یعنی که عدتلری انقضا ایده (فلا جناح علیکم فیما فعلن فی انفسهن بالمعروف) ای اولیاء وائمه ومسلمین سزه حرج یوقدر آنلرك کندیلره ایتدیکی زینته وکحل وخضاب ودهن رأس وغیر امورده بروجهله کیم اول شرعده معروف اوله امدی آنلری آندن منع ایتمکز (والله بما تعملون خبیر) الله تعالی سزك اعمالکزه خبیردر * معلوم اوله که احداد عدت وفاتده مرأه اوزره واجب اولور * اما طلاق عدتنده اکر رجعیه ایسه آنده احداد اولمز بلکه زوجك قلبنی کندویه میل واماله ایچون تزیین ایدر تاکه مراجعت ایده اما که طلاق بائنده اول کرك خلعله ویا طلقات ثلاثه ایله در آنده ایکی قول واردر * برقولده عدت وفاتده کبی احداد ایدرکه * اول سعید بن المسیب قولیدر * وابو حنیفه اکا ذاهبدر * وقول آخرده اکا احداد لازم اولمزکه اول عطاء قولیدر ومالك اکا ذاهبدر (ولا جناح علیکم فیما عرضتم به من خطبة النساء) سزه حرج یوقدر شول کلامده که انکله شول زوجی وفات ایدن مرأه یه مخاطبه ایله نکاحی طلبن تلویح واشارت ایدرسز * معلوم اوله که معتده یی زمان عدتنده رجلك تعریضیله آنك نکاحنه راغب ایدوکنی بیلدرمسی جائز اولور * مثلا سن جمیله سن وصالحه سن وبن سکا راغبم سنی تزوج ایتمك دیلرین اکر الله تعالی وجه حلال ایله جمع ایتسه قتی استردم اکر بن سنی تزوج ایتسم سکا احسان ایدردم ودخی بوکا بکزر کلام کبی ومرأه نك دخی اکا جواب ویرمسی کبی واکر مرأه فرقت حیاتدن معتده ایسه نظر اولنور اکر آندن مفارقت ایدن زوجه نکاحی حلال اولورد کل ایسه طلقات ثلاثه ویا لعانله ویا رضاعله بائن کبی * امدی آنی تعریضله خطبه جائز اولور * واکر آندن مفارقت ایدن رجله نکاحی حلال اولور ایسه مختلعه کبی ونکاحی مفسوخ کبی * امدی انك زوجنه تعریض وکرك تصریح ایله آنی خطبه ایتمسی جائز اولور واما که زوجدن غیرینك تصریحنده ایکی قول واردر برقولده جائز اولور مطلقهٔ ثلاثه کبی * وبرقولده جائز اولمز زیرا که صاحب عدت ایچون معاوده ثابته در رجعیه کبی اولیه اولسه غیر ایچون آنی تعریضله خطبه جائز اولمز (او اکننتم فی انفسکم) ویاخود اول معتده انك نکاحنی قلوبکزده اضمار ایده سز اکرچه آنی نه تعریض ونه تصریح ایله ذکر ایتمزسکزده * مثلا اکا واروب سلام ویرمك ویا هدیه کوندرمك کبی آنده دخی سزه حرج یوقدر (علم الله انکم ستذکرونهن) الله تعالی بیلورکه سز آنلره ذکر ایدیسرسز وآنلردن سکوته صبر ایدمزسز امدی آنلری ذکر ایدك (ولکن لا تواعدوهن سرا) لکن آنلرکه نکاح ویا جماع مواعده سن ایتمکز * ویاخود انلرکه مواعده یی سرا ایتمکز زیرا اهل مرأه عندنده اول مستقبحدر (الا ان تقولوا قولا معروفا) مکرکه قول معروف ایله مواعده ویاخود مواعدهٔ معروف ایده سز تعریضده ذکر اولندیغی وجه اوزره (ولا تعزموا عقدة النکاح) وعقدهٔ نکاح عقدنه عزم ایتمکز ویا عقدهٔ نکاحی قطع ایتمکز (حتی یبلغ الکتاب اجله) مکرکه عدتدن کتب وفرض اولان منقضیه اوله (واعلموا ان الله یعلم ما فی انفسکم) ویلك که الله تعالی قلوبکزده جائز اولمیان شیئه عزمکزی بیلور (فاحذروه) امدی الله تعالیدن قورقوب آنك امرنه مخالف اولان شیئه عزم ایتمکز (واعلموا ان الله غفور حلیم) ویلك که الله تعالی مغفرت ایدر اول کمسه یی که آندن قورقوسندن عزم ایتدیکی منکری اشلمیه وحلیم ایدر عقوبتن تعجیل ایتمز (لا جناح علیکم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فریضة) سزه حرج یوقدر شول نسائی تطلیقده که انلری مس ایتمامش ویا انلر ایچون صداق تقدیر ایتمامش اوله سز نه وقتده دیلرسکز که کرکسه آنلر حائض ویا طاهر اولسونلر زیرا قبل الدخول آنلری تطلیقده نه سنت ونه بدعت واردر (ومتعوهن) امدی انلری تطلیق ایدك وآنلره مالکزدن تمتیع ایده جك شیئی ویرك حالکز حسبنجه (علی الموسع قدره) وسع ویسری اولانه واجب اولورکه آنی سعتی دکلو ویره (وعلی المقتر قدره) وضیق وعسری اولانه واجب اولورکه آنی امکان وطاقتی دکلو ویره (متاعا بالمعروف) امدی آنلری تمتیع ایدك بر متاع ایله کیم شرع ومروت آنی استحسان ایده (حقا علی المحسنین)

اشبو حکم حق اولدی شول کمسه لره کیم مطلقاتی تمتیعله احسان ایدیجیلردر * اشبو آیهٔ کریمه حکمنك بیانی اولدرکه * اکر بر کمسنه بر مرأه یی مهر تقدیر ایتمزسز تزوج ایده ومس ایتمدین تطلیق ایده اول مرأه ایچون بالاتفاق متعه واجب اولور واکر انکیچون مهر تقدیر ایدوب مس ایتمدین تطلیق ایدرسه اکثرون قولنده انکیچون متعه یوقدر بلکه تقدیر اولنان مهرك نصفی واجب اولور * ومتعه نك مقدارنده اختلاف اولندی * ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه آنك اعلاسی خادمدر * واوسطی درع وخمار وازاردر * وادناسی وقایه ویا اورقدن برشیدر * وآیهٔ کریمه ده دلالت واردرکه عسر ویسرده زوجك حالی اعتبار اولنه (وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فریضة فنصف ما فرضتم) اکر سز نسائی مس ایتمدین تطلیق ایدرسکز حال بوکه سز آنلر ایچون مهر تقدیر ایتمش سکزدر امدی زوج اوزره واجب اولورکه اول تقدیر اولنان مهرین نصفنی ویره * واکر مس ایتمدین زوج وزوجه دن بری وفات ایدرسه اول تقدیر اولنان مهر کامل مرأه ایچون واجب اولور وبو ایکی آیتده ذکر اولنان مس ایله مراد جماعدر * وعلماء اختلاف ایتدیلر آنده که رجل مرأه ایله خلوت اولوب داخل اولمدین تطلیق ایتسه بر جماعت ذاهب اولدیلرکه اکا نصف مهر واجب اولوب عدت لازم کلمیه اول ابن عباس وابن مسعود قولیدر * وشافعی اکا ذاهبدر * وبر قوم دیدیلرکه اکا کامل مهر وعدت واجب اولور * زیرا عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه (اذا ارخیت الستور فقد وجب الصداق) یعنی که پرده لر صالیویریله صداقك کلی واجب اولور * زید بن ثابتدن دخی بونك کبی مرویدر (الا ان یعفون) مکرکه نساء مهرلرین زوجلرینه ترك ایده لر (او یعفو الذی بیده عقدة النکاح) ویاخود یدنده عقدهٔ نکاح اولان کمسنه آنی ترك ایده * اول کمسه ایله مرادنه وصفلو شخص ایدوکنده اختلاف اولندی * ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه اول ولیدر اولیه اولسه معناسی مکرکه مرأه نصیبنی زوجنه ترك ایده اکر ثیب اولوب اهل عفودن ایسه * ویاخود مرأه نك نصیبنی ولیسی آنك زوجنه ترك ایده اکر مرأه بکر ایسه * ویا جائزة الامر دکل ایسه که اول علقمه وعطاء وحسن وزهری وربیعه نك دخی قولیدر * وبعضیلر دیدیلرکه ولی آنی ترك ایتمسنك جوازی اکر مرأه بکر ایسه در * واما ثیب ایسه ولینك ترکی جائز اولمز * وبعضیلر دیدیکه یدنده عقدهٔ نکاح اولنله مراد زوجدر * حضرت علی رضی الله عنه آنی دیمشدر * سعید بن المسیب وسعید بن جبیر وشعبی وشریح ومجاهد وقتاده رضی الله عنه اکا موافقت ایتمشلردر * ودیدیلرکه مرأه کرکسه بکر ویا ثیبدر ولیسیچون آنك صداقندن هیچ برشینك ترکی جائز اولمز * نتکیم طلاقدن اول بالاتفاق اول جائز اولمدیغی کبی * اولیه اولسه معنای آیت اولورکه مکرکه مرأه نصیبنی ترك ایدوب صداقك جمیعی زوجه عودت ایده ویاخود زوج نصیبنی ترك ایدوب صداقك جمیعی مرأه نك اوله (وان تعفوا اقرب للتقوی) بعضکز بعضکزه حقنی ترك ایتمسی تقوایه اقربدر * اشبونده دلالت واردرکه زوجك ترکی عکسندن اولی اوله * جانب مرأه ده ضعف اولدیغیچون وطلاقله حاصل اولان انکسارینی جبر ایچون وصداق عین ایسه هبه سی ودین ایسه ابراسی جائز اوله * ومشاعك کرکسه منقسم ویا غیر منقسم درهبه سی جائز اوله * زیرا که حق تعالی سکا نصف صداقی مباح قیلدی دین ویا عین اولمسی یعنی وقسمتی محتمل وغیر محتمل اولمسی بینی فرق ایتمدی (ولا تنسوا الفضل بینکم) بعضکز بعضکزه فضل ایتمکی اونوتمکز * رجل صداقك کلی ویرمکله ویا مرأه صداقدن نصیبنی ترکله (ان الله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزی کورر فضل واحسانکزی ضایع ایتمز جزاکزی ایرکورر (حافظوا علی الصلوات) صلوات مکتوبه یی مواقیتنی اصابت وحدودنی رعایت وارکانی اقامتله اداسنه مداومت ومحافظه ایدك (والصلوة الوسطی) اول جمله دن علی الخصوص صلوة وسطایه * اشبو صلوة وسطاده صحابه وغیریدن علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اول صلوة فجردر زیرا حق جل وعلا (وقوموا لله قانتین) دیدی قنوت ایسه طول قیامدر وصلوة فجر طول قیامله مختصه در * وبر آیت اخراده (وقرآن الفجر ان قرآن الفجر کان مشهودا) دیو سائر صلوات بیننده آنی تخصیص ایتدی یعنی ملائکة اللیل وملائکة النهار حاضر اولور اول دیوان لیل ودیوان نهاردن هر برینه یازیلورکه اول عمر وابن عباس ومعاذ وجابر رضی الله عنهم قولیدر وعطاء ومجاهد آنلره موافقلردر ومالك وشافعی اکا ذاهبلردر * وبرقوم دیدیلرکه اول صلوة ظهردر زیرا اول اوسط نهارده ادا اولنورکه

اول زيد بن ثابت وابو سعيد الخدري واسامة بن زيد قوليدر * زيد بن ثابت رضي الله عنه ايدر پيغمبرمز عليه
السلام صلوة ظهري حرلشدتنده ادا ايدردي صحابه يه آندن اشد صلوة يوغيدي اول اجلدن اشبو آيتله سائر
صلوتدن اول مختص قلندي * واكثرون ذاهب اولديلر كه اول صلوة عصر اوله كه اول علي وابن مسعود وابو ايوب
وابو هريره وعائشه قوليدر ابراهيم نخعي وقتاده وحسن دخي آنلره موافقلردر * حضرت عائشه رضي الله
عنهانك مولاسي ابو يونسدن مرويدر كه ايدر عائشه رضي الله عنها بكا امر ايتديكه انكيچون بر مصحف شريف
يازيويردم * بو آيته كالديكده اكا خبرويردم چون كتابتي بو محله ايركوردم ديدي يازغل كه (حافظوا على الصلوات
والصلوة الوسطى) صلوة العصر (وقوموا لله قانتين) وديديكه بن آني حضرت پيغمبرمز عليه السلامدن
بويله ايشتدم * وحفصه رضي الله عنها دخي انجلين ديدي * حضرت علي رضي الله عنهدن مرويدر كه
ايدر يوم خندقده پيغمبرمز عليه السلامي ايشتدمكه دير (شغلونا عن الصلوة الوسطى صلوة العصر ملأ الله
اجوافهم وقبورهم نارا) كفار بزي صلوة وسطى اولان صلوة عصردن اليقوديلر حق تعالى جوفلرين وقبرلرين
ناريله طولديره * قبيصة بن ذويب ديديكه اول صلوة مغربدر زيرا اول اقل صلوة ايله اكثر صلوة بيننده وسطى ده
* يعني عدد ركعاتي ايكي ايله درت بيننده در اما سلفدن هيچ بري صلوة عشايي صلوة وسطى ديمشدر *
وبعض متأخرين ديديكه اول صلوة عشادر زيرا اول ايكي قصر اولنمز صلوتك بيننده واقع اولوبدر * وبعضيلر
ديديكه اول صلوات خمسه نك بيننده بلا تعيين بريسيدر حق تعالى آني ابهام ايتدي تا كه عباد صلوات خمسك
جميعي اداسنه مداومت ايده لر ليلهٔ قدري شهر رمضانده * وساعت اجابتي يوم جمعه ده * واسم اعظمي
اسماء اللهده اخفا ايتديكي كبي (وقوموا لله قانتين) ولله نمازه طورك طائعين اولديغكز حالده زيرا كه
قنوت طاعت معناسنه كلور (ان ابراهيم كان امة قانتا) دلالتيله * كلبي ومقاتل ديديلر كه هر دين اهلنك
صلوتي وار عاصين اولدقلري حالده آني اقامت ايدرلر امدي سز صلوتكزي مطيعين اولديغكز حالده اقامت
ايدك * وديديلر كه قنوتله مراد شول صلوتده تكلمي جائز اولميان شيدن سكوتدر * زيد بن ارقم رضي الله عنه
ايدر پيغمبرمز عليه السلامك ترخلفنده نمازده ايكن بري بريمزه سويلردك حتى كه بو آيت نازل اولوب سكوتله
امر وكلامدن نهي اولندق * مجاهد ايدر قنوتله مراد شول خشوعدر كه اول طول ركوع وغض بصر وحفظ
جناحدر * علماء سلف قچن نمازه طورسه لر التفات وياقلب حصى وبر شيئله عبث ويا امر دنيادن برشئ
نفسلري تحديث ايتمزدي مگر كه نسيانله اوليدي * وديديلر كه قنوت ايله مراد طول قيامدر (پيغمبرمز
عليه السلامه ديديلر كه صلوتك قنغيسي افضلدر ديديكه قيامي طويل اولاني * وديديلر كه قنوت ايله مراد
صلوتدر (امن هو قانت آناء الليل) دلالتيله (فان خفتم فرجالا اوركبانا) اكر عدو وياسبع خوفيله نمازك
حقني وقايه يه امكانكز اولمزسه * امدي اياغكزله يورر ويا دوابكز ارقاسنده اوتورر اولديغكز حالده نمازيكزي
ادا ايدك كركسه توجهكز جانب قبله يه ويا جانب آخره اولسون ركوع وسجودده ايما ايدوب ركوعي
سجودندن اخفض ايدك * اكثر علماء عندنده خوفله ركعاتك عددي نقص ايدلمز * مجاهد ابن عباس
رضي الله عنهدن روايت ايدر ديديكه حق جل وعلا پيغمبرمز عليه السلامه لساننده صلوتي حضرده درت ركعت
وسفرده ايكي ركعت وخوفده بر ركعت فرض ايتديكه * اول عطاء وطاوس وحسن ومجاهد وقتاده قوليدر *
ديديلر كه شدت خوفده بر ركعت قيلنور * سعيد بن جبير رضي الله عنه ايدر قچن قتالده ناس بري برلرينه
اوررا اولديغي حالده سنك نمازك (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر) ديمكدر والله تعالى يي
ذكر ايتمكدر (فاذا امنتم فاذكروا الله) قچنكه عدودن امين اولوب خوفكز زائل اوله صلوات خمسي
حقوقيني اتمام ايدرا اولديغكز حالده ادا ايدك (كما علمكم ما لم تكونوا تعلمون) نتكيم سزه شرائع
واحكامدن صلوتدن بيلمدكلريكزي تعليم ايتدي (والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا) يا معشر رجال
سزدن شونلر كه وفات ايدوب زوجاتن ترك ايده لر (وصية لازواجهم متاعا الى الحول غير اخراج) وارثلرينه
وصيت ايتسونلر كه تركه لرندن بر ييلدكين اول زوجاتنه نفقه لرين ويره لر واول وفات ايدنلرك بيوتنده انلري اسكان
ايدوب اندن چيقارميه لر * روايت اولنور كه اهل طائفدن حكيم بن الحارث دينور بر رجل اولاد وابوان
ومرأ سيله مدينه يه هجرت ايدوب وفات ايتدي حق تعالى آنك حقنده بو آيتي انزال ايديجك پيغمبرمز عليه

السلام آنك ميراثني والدينه واولادنه ويردي اما كه مرأه سنه برشئ ويرمدي * وانلره امر ايلديكه بر ييلدكين
اول متوفانك تركه سندن اول مرأه يه انفاق ايده لر * ابتداء اسلامدن عدت وفات بر ييل ايدي وبر ييل
تمام اولمدين بيتندن آني اخراج ورثه يه حرام ايدي * واول بيتدن چيقمدقچه اول مدتده نفقه وسكناسي
زوجك تركه سندن ويرلمسي واجب ايدي واكا ميراث يوغيدي * واكر زوجي بيتندن چيقرسه اندن نفقه
وسكناسي ساقط اولوردي * ورجل اوزره واجب ايديكه اندن آني وصيت ايده يدي * حتى كه ميراث آيتي نزوليله
كه اول ربع وثمندر ييلك نفقه سي نسخ اولندي عدت وفاتله كه درت آي اون كوندر ييل عدتي نسخ اولندي
(فان خرجن فلا جناح عليكم فيما فعلن في انفسهن من معروف) اكر اول زوجات ورثه نك اخراجسز
بر ييلدن اول كندي اختيارلريله زوجلري بيتندن چيقرلرسه * يا اولياء ميت اول زوجاتك شرع انكار
ايتمديكي شيئدن نفسلرينه ايشلدكلري تزين وطيبدن سزه حرج يوقدر * امدي اوليادن اخراج دفعيچون
ايكي وجه واردر * بري بودر كه اول زوجاتدن نفقه لري قطعنده سزه حرج يوقدر قچن ييل تمامنده اول
زوجلري بيتندن چيقرلرسه * وبري بودر كه اول زوجاتي خروجدن منعي تركيكزده سزه حرج يوقدر زيرا
زوجاتك زوجلري بيتنده بر ييل اقامتلري اوزرلرينه واجب دكل ايدي (والله عزيز حكيم) الله تعالى
عزيزدر اكا مخالفت ايدنه انتقام ايدر حكيمدر مصالحلريني رعايت ايدر (وللمطلقات متاع بالمعروف
حقا على المتقين) هر مطلقه ايچون شرع ومروت استحسان ايتديكي شيئله تمتع هر متقي يه واجب اولدي *
اول مطلقه كركسه دخولدن اول كدين ويا صكره در * وكركسه رجعيه ويا مختلعه ويا بائنه ثلاثه در * وكركسه
حره ويا امه در * وبو نكته استدلال ايدراولكه فسوخ ولعانده متعه يي ايجاب ايتمز * زيرا كه فسخه طلاق
دينلمز * وقتا كه آيت سابقده (حقا على المحسنين) ديو بيورلدي * بر رجل ديديكه احسان اراد ايتم اولورسه
آني ويررين احسان اراد ايتم اولمزسه ويرمزين * اوليله اولسه (وللمطلقات متاع) ديو متعه يي انلر ايچون
لام تمليك ايله ايراد ايتديكندن صكره متقين اوزره حق ايتدي (كذلك) طلاق وعدت احكامنده ذكر
اولنان كبي (يبين الله لكم آياته) دلائل واحكامدن معاش ومعادكزه احتياج اولديغكز اشياي
بيان ايديسردر (لعلكم تعقلون) تا كه آني فهم ايدوب موجبيله عمل ايده سز (الم تر) يا محمد بيلم سكا
اعلام ايله بيلدركمي * ويا قلبكله كورمدكمي (الى الذين خرجوا من ديارهم) شونلري كه داوردان
نام قريه لرندن چيقديلر (وهم الوف) حال بو كه آنلر الوف كثيره ايديلر * ديديلر كه آنلر اون بيكدن زياده
ايديلر (حذر الموت) اول چيقمه لري موتدن خوف ايتملرندن ايدي (فقال لهم الله موتوا ثم احياهم)
حق تعالى انلري اولدرديكندن صكره ديركوردي * اكثر اهل تفسير ايدردكه داوردان نام قريه ده طاعون واقع
اولوب اهلندن بر طائفه قاچوب كتديلر وبر طائفه ايسه قالوب قريه دن كتمديلر اول كتمينلرين اكثري هلاك
اولدي قاچوب كيدنلر طاعون دفع اولندقندن صكره جميعي سالمين كلديلر اول قريه ده قالنلر آنلره ديديلر كه
سز بزدن عاقللر ايمش سز اكر بز دخي سزلك كبي كيديدك فوت اولنلريمز اولمزقالوردي * امدي من بعد طاعون
اولديغنده جمله مز طاعونسز يره كيده لم چون كلجك سنه سي ينه طاعون اولدي اهل قريه نك جميعي آندن
چيقوب كتديلر حتى كه نجات رجا ايتدكلري بر وادي يه نزول ايتديلر بر ملك اول واديك اسفلندن وبر ملك
دخي آنك اعلاسندن باذن الله جمله كز ميت اولك ديديكي كبي دفعة جميعي جان ويرديلر * كلبي ومقاتل
وضحاك ايدر بنو اسرائيل ملوكندن بر ملك قومنه امر ايلديكه عدولري اوزره غزا ايده لر آنلر ايسه موتي
كراهتلرندن اول وراجغمز يرده وباء واراميش دفع اولديغندن صكره كيده لم ديو ملكلرينه تعلل ايتديلر *
حق تعالى آنلره موتي ارسال ايتدي اندن فرار ايچون ديارلرندن چيقديلر حق تعالى آنلره عتاب ايچون
كندولرين ودابه لرين دفعهٔ واحده ده روحلرين قبض ايدوب ميت اولديلر سكز كون موتي اولدقلري حالده
شيشوب قوقديلر * حتى اوزرلرينه انبيادن حزقيل عليه السلام اوغرادي * كه اول موسى عليه
السلامدن صكره دردنجي خليفه ايدي طوروب انلرك امرينه تعجب وتفكر ايتدي * وحق تعالى يه يالواروب
آنلرك احياسن ديلدي حق تعالى دخي اكا اجابت ايدوب جمله سني ديركوردي قالقوب قوملرينه كتديلر
اجال مكتوبه لرينه دكين تعيش ايدوب اندن اولديلر * اكر اول موت آجاللري انقضاسيله اولسيدي من بعد

بعث اولنمزدن بلمدت حیاتلرنده یوزلرنده سیمۀ موت کوریلور ایدی کیدکاری ثوبه کفن کبی دسم عارض
اولوردی ٭ ابن عباس رضی الله عنهمدن روایت اولنورکه یهوددن اول سبطده آنلرک رایحۀ کریههسی
الی الآن بولنور (ان الله لذو فضل علی الناس) حق تعالی ناسه فضل ایدیجیدر شول حیثیتدنکه آنلری
دیرکوردی تاکه اندن اعتبار وحاللرندن استبصار ایدهلر (ولکن اکثر الناس لا یشکرون) الا بوکه
ناسک اکثری لائق اولدیغی وجه اوزره اکا شکر ایتمزلر (وقاتلوا فی سبیل الله) الله تعالی یه اطاعت
ایچون اعداسنه جهاد ایدک وقتاکه حق جل وعلا موتدن فرار ایله قورتلمز ومقدر اولان ایرر دفعه چاره
اولمز ایدوکن بیلدردی انک سبیلنده قتال ایتمکه امر بیوردی تاکه اجللری ایردیسه شهادته ایرهلر ویا ثواب
ونصرت کورهلر (واعلموا ان الله سمیع علیم) تحقیق بیلک که الله تعالی مقالکزی ایشیدر واضمار ایتدیککز
شیئی بیلور (من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا) نه کمسهدر که الله تعالینک طاعتنده طیب نفس
واخلاص ایله مال حلالدن من واذا سز عبادالله انفاق ایده (فیضاعفه له اضعافا کثیرة) حق جل
وعلا دخی اکا اضعاف کثیره ایله جزا ایده یعنی برمقدار ایله که آنی الله تعالیدن غیری احد بیلمیه ٭ ویاخود
هر بر نهیه یوز مثلیله جزا ایلیه (والله یقبض ویبسط) الله تعالی صدقهیی قبول ایله قبض واکا خلف
وثواب وبرمکله بسط ایدر ٭ ویاخود امانه ایله قبض وعمرنی مد ایله بسط ایدر ٭ ویاخود بعض قلوبی قبض
ایدوب خیره انتسابی اولمز ٭ وبعضنی ایسه بسط ایدوب نفسنی خیره اقدام ایدرقیلور ٭ نتکیم حدیثنده کلدی
القلوب بین اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء) قلوبک کاسی اصابع رحماندن ایکی اصبع
بیننده در نیجه دیلرسه آنی تقلیب ایدر (والیه ترجعون) الله تعالییه رجوع ایدرسز تقدیم ایتدیککز
اعمال اوزره سزه مجازات ایدر (الم تر الی الملاء من بنی اسرائیل من بعد موسی) حضرت موسی علیه السلامک
موتندنصکره تشاور ایچون اجتماع ایدن بنی اسرائیلک اشراف ورؤساسی جماعتنه علمک ایرمدیمی
(اذ قالوا لنبی لهم) که آنلر نبیلری یوشع ویاشمعون ویااشموئیل علیهم السلام حضرتلرینه دیدیلرکه (ابعث
لنا ملکا نقاتل فی سبیل الله) بزه بر ملک بعث ایتکه اول قتال امرنی تدبیر ایده وبزانک امرینه انقیاد
ایدوب آنکله اعدامزه جهاد ایدهوز (قال هل عسیتم ان کتب علیکم القتال الا تقاتلوا) نبی انلره دیدیکه
قورقرین که اوزریکزه قتال فرض قلنورسه قولکزه وفا ایتمیهسز قتالدن امتناع ایلیهسز (قالوا ومالنا
الا نقاتل فی سبیل الله وقد اخرجنا من دیارنا وابنائنا) دیدیلرکه فی سبیل الله قتالدن بزی نه شی منع
ایدرکه آنی ایتمیهوز حال بوکه بز اوطانمزدن چیقارلدق واولادمزدن آیرلدق ٭ روایت اولنورکه موسی
علیه السلام وفات ایدیجک برینه یوشع علیه السلام خلیفه اولوب توراتدهکی اوامر واحکامی بنی اسرائیل
بیننده اقامت ایتدی ٭ بعده کالب علیه السلام ٭ بعده حزقیل علیه السلام ٭ بعده الیاس علیه السلام
بعده الیسع علیه السلام کلوب هر بری زماننده احکام توراتی اقامتده موسی علیه السلامه خلافت ایتدی
الیسع علیه السلام وفات ایدیجک بنی اسرائیلده خلاف ظهور ایدوب عهد اللهی اونوتدیلر وعصیانی بیوتدیلر
حتی که بلساسان دینور عمالقهدن برقوم ظهور ایتدیکه امیرلرینه جالوت دینور بحر روم ساحلنده مصر ایله
فلسطین بیننده ساکن اولورلردی بنی اسرائیل اوزره سفر ایدوب دیارلرینک چوغنی الدیلر ٭ وذریهلرینی سبی
حتی بنو اسرائیل ملوکنک اوغللرندن درتیوز قرق کشییی اسیر ایتدیلر وسائرلرینک اوزرینه جزیه وضع
ایتدیلر وتوراتی اللرندن الوب کتدیلر آنلردن بنو اسرائیله زیاده بلاء وشدت ایردی وارلرنده نبی یوغیدیکه
امرلرینی تدبیر ایدیدی ٭ وسبط نبوتدن برحامله مرأهدن غیری کمسه قالمشیدیکه آنلره صالح اولان امور
کوسترهایدی اول مرأهیی براهبهنک قتنده حبس ایتدیلرکه قزطوغدیغی تقدیرجه اوغلانه تبدیل ایتمیه
انک طوغراجغنه بنو اسرائیلک رغبتن کورمسیله حیله بولنه کتمیه ٭ چون اول مرأهنک طوغرمه سیننک
وقتی ایردی اندن براوغلان وجوده کلوب اکا اشموئیل دیو تسمیه ایتدیلر اکا توراتی تعلیمی ایچون بیوردیکه
بیت المقدسده بنو اسرائیل علماسندن بر پیر کمسنه قتنه کوندردیلر ٭ وقتاکه اشموئیل بالغ اولدی بروقتده
اول پیر عالمک قتنده اویورکن اکا جبرائیل علیه السلام کلدی اول پیرک صوتنه بکزر صوتله یا اشموئیل دیو
چاغردی اول ایسه اندن بلکیوب پیره یا ابت بنی نه چاغردک دیدی پیر ایسه اکا بن سنی چاغرمدم دیدیکه

اوشنوب کیرویرینه یاتمغه کوندردی ٭ چون ایکنجی کره جبرائیل علیه السلام اول کرده کی کبی آنی چاغردی
اول دخی اول کرده کی کبی ایتدی ٭ اوچنجی کرهده جبرائیل علیه السلام اکا ظاهر اولوب دیدیکه وارقومکه
کیت وربتعالینک رسالتنی آنلره تبلیغ ایت زیرا حق تعالی سنی آنلره نبی کوندردی ٭ چون اول آنلره واردی
وامر اولنانی ایرکوردی ٭ دیدیلرکه سنک هنوز نبی اوله جق وقتک دکلدر دعواکده صادق ایسک
بزه بر ملک بعث ایت بیله لم انکله نبوتکه اعتماد قیله لم ٭ زیرا که بنی اسرائیلک قومی ملوکلرینه انقیاد وملوکلری
انبیایه اطاعت واعتماد واعتقاد ایتمز ایله ایدی (فلما کتب علیهم القتال تولوا الا قلیلا منهم) وقتاکه
آنلرک اوزره جهاد فرض قیلندی جهاددن اعراض ایتدیلر الا آنلردن آزکشیلر عهد سابق اوزره ثابت اولوب
امر اللهه امتثال ایتدیلرکه انلر طالوتله نهری عبور ایدوب شربده غرفه اوزره اقتصار ایدنلردرکه من بعد
ذکری کلور ان شاءالله تعالی (والله علیم بالظالمین) قتالدن قعود ایله نفسلرینه ظلم ایدنلری الله تعالی
بیلوراندن اشموئیل علیه السلام بنو اسرائیلک طلبیله آنلر ایچون الله تعالیدن ٭ دیلدیکه برملک ویره اویله
اولسه اکا برعصا وبرقرن ایچنده دهن قدس ویریلوب دینلدیکه بنی اسرائیله ملک شول کمسه اولورکه طولی
بوعصا طولنده اوله واول سکا کلدیکنده بوقرندهکی دهن طاشوب قاینایه ٭ امدی اول دهندن انک باشن
یاغله وآنی انلره ملک ایله کل ٭ وطالوت ایسه بررجل دباغ ایدی ٭ ویاسقاء ایدی نیلدن صو طاشوردی
حمارلرین یتوروب استیوجقدی ٭ ویاطالوت باباسنک حمارلرین یتوروب انلری ارامغه طالوتله برغلامک
کوندردی ایکیسی اشموئیل علیه السلامک اوی یاننه اوغرادیلر غلام اکا دیدیکه کل نبییه کیرهلم بیتن حماریمز
امرنده صوره لم اوله کیم بزه مکانلرین دلالت ایلیه وکندیمزه حق تعالیدن خبر دیلیه لم چون ایکیسی اکا کیردیلر
حمارلرین امورنی ذکر ایده طوررکن قرندهکی دهن قاینیوب طاشدی کوردیلر ٭ همانده اشموئیل
علیه السلام طوروب عصایی طالوتک قامتنه قیاس ایتدی برابر بولیجق اول قاتندهکی دهن قدسله انک
باشنی یاغلدی ٭ ودیدیکه سن بنی اسرائیلک اوزره ملک اولدک حق تعالی بکا آنی انها ایلدی وبوقولک
صدقنه علامت اولدرکه چقنکده بابالک قاتنه وارهسن آنی حمارلرین بولمش کورهسن ٭ چون طالوت طوروب
باباسی قاتنه کتدی اشموئیل علیه السلامک اخبارینی حاله موافق بولوب صدقنه تیقن ایتدی (وقال لهم
نبیهم ان الله قد بعث لکم طالوت ملکا) اشموئیل علیه السلام انلره دیدیکه حق جل وعلا طالوتی سزه ملک
کوندردی (قالوا انی یکون له الملک علینا ونحن احق بالملک منه) دیدیلرکه ملوکت اکاقندن اولور حال بوکه
بز ملوکته وارثه ومکنت جهتندن اندن احق واولی یز ٭ بواعتراضلرینه سبب اولدرکه بنو اسرائیلده سبط
نبوت لاوی بن یعقوب سبطندن ایدی موسی وهارون علیهما السلام اندن کلمش ایدی ٭ وسبط ملوکت
ایسه یهوذ بن یعقوب سبطی ایدی داود وسلیمان علیهما السلام اندن کلمش ایدی ٭ طالوت ایسه بو ایکی
سبطک هیچ برندن دکل ایدی بلکه بنیامین بن یعقوب علیه السلام سبطندن ایدی ٭ اول ایسه سبط مذمومه
ایدی ٭ زیرا که ذنب عظیم ایشلمکدن قاچمزلردی حتی که بول اوزره نسایه نکاحدن اوشمزلردی اول اجلدن
حق تعالی آنلره غضب ایدوب ملک ونبوتی اول سبطدن نزع ایتمشیدی وآنلره سبط الاثم دینلمش ایدی
(ولم یؤت سعة من المال) واول مالدن کثرت دخی ویرلمدی حال بوکه ملوکته مال لازمدرکه انکله
اعتضاد ایده (قال ان الله اصطفاه علیکم) اشموئیل علیه السلام دیدیکه حق تعالی آنی سزک
اوزریکزه ملوکته اختیار ایتدی (وزاده بسطة فی العلم والجسم) وآنی علمده وفرتله وجسمده عظم
وهیبتله سزک اوزره زیاده قیلدی تاکه علم ایله امور سیاستک معرفتنه تمکن ایده وجسامتله مقاومت عدویه
ومکائد حروبه قوی اوله ٭ دینلدیکه اول زمانده بنو اسرائیلک اعلمی ایدی وجسامتی شول حدده ایدی
انک جلوسی حالنده بر رجل قائم الن اوزادوب انک باشنه ایرردی (والله یؤتی ملکه من یشاء) الله تعالی
مالک الملکدر ملکنی دیلدیکی کمسهیه ویرر (والله واسع علیم) الله تعالی واسع الفضلدر فقیره وسعت
وغنا ویرر ونسب وغیریدن ملکه لایق اولهنی بیلور (وقال لهم نبیهم ان آیة ملکه) وقتاکه بنو اسرائیل
اشموئیل علیه السلامدن الله تعالی طالوتی اصطفاء ایدوب انلرک اوزره ملک ایتدیکنه حجت استدیلر ٭
دیدیکه انک ملکنه علامت اولدرکه (ان یأتیکم التابوت) سزه تابوتی کتوره که حق جل وعلا آنی آدم

علیه السلامه ایندرمشدی * شمشاد اغاجندن طولی اوج ذراع وعرضی ایکی ذراع ایدی التون صویله
یالدزلو ایدی ایجنده صور انبیاء طوررردی آدم علیه السلامك وفاتنه دکین قاتنده ایدی اندن شیث علیه
السلامه اندن اولادینی آدمدن بری برلرینه انتقال ایدەرك ابراهیم علیه السلامه اندن اسماعیل علیه السلامه
اندن یعقوب علیه السلامه ایردی بعده بنی اسرائیل بیننده تداول ایدەرك موسی علیه السلامه واصل
اولدی اول انك ایجینه توراتی قوردی اندن انبیاء بیننده تداول ایدەرك اشموئیل علیه السلامه ایردی
(فیه سکینة من ربکم) اول تابوتك ایجنده ربکز جل شانەدن سکینه وار ایدی * یعنی انك اتیانی سزه
سکون وطمأنینه اولور * ویا انده قلبکزه سکون ویرنی ایداع اولنمشدرکه اول توراتدرکه موسی علیه السلام
قتال ایدر اولسه آنی تقدیم ایدردی اویله اولسه بنو اسرائیلك نفوسی اکا سکون ایدوب فرار ایتمزلردی *
دینلدیکه آنده زبرجددن * ویا یاقوتدن برصورت وار ایدیکه انك هره کبی باشی وقویرغی وار ایدی * ودخی
ایکی قناتلو ایدی آندن صوت ایشتسەلر نصرتی تیقن ایدرلردی حین قتالده تابوت یوررسه یورر لر طوررسه
طوررلردی * دینلدیکه اول سکینه جنتدن چیقارلمش التون لکن ایدی قلوب انبیاءانك ایجنده یونوردی
* ویا اول الله تعالیدن برروح ایدیکه برشیده اختلاف ایتسەلر اول آنی انلره بیان ایدردی (وبقیة مما ترك
آل موسی وآل هارون) ودخی اول تابوتده موسی وهارون علیهما السلامك ترکەسندن بقیه وار ایدیکه
اول کسر اولنان الواحدن رضاض * وموسی علیه السلامك عصا وثیابی وهارون علیه السلامك
عمامەسی * وبنو اسرائیله اینن مندن برقفیز ایدی * وتابوت بنو اسرائیل عندنده اولمقدن زائل اولمدی
تا شول وقته دکین که فساد وعصیانلرین آرتوردیلر اوزرلرینه حق جل وعلا عمالقه یی تسلیط ایدوب مغلوب
ومقهور اولدیلر * واللرندن تابوتی آلوب دیارلرینه ایلتدیلر * فلسطین قرامندن ازدود نام قریه ده بیت
اصناملرنده صنم اعظملرینك آلتنه قودیلر * ایرته واروب کورسەلر که صنم تابوتك آلتنده در صنملرین قالدیروب
انك فوقنه قودیلر وصنمك ایکی قدمن تابوت اوزره اکسرلدیلر * وار یجق کورسەلر که صنمك اللری وقدملری
کسیلوبدر وجسدی تابوتك آلتنه براغیلوبدر * وسائر اصنام ایسه یوزلری اوزره ییقیلوبدر اویله اولسه تابوتی
بیت اصنامدن چیقاردیلر وقریەلرینك برجانبنه قودیلر آنك جوارنده اولان قومه وجع اعناق عارض
اولوب برنیچەلری اول وجعدن هلاك اولدیلر * بربرلرینه بو بلیه بزه تابوت اجلیچون بنو اسرائیلك الهندن
ایروبدر دیدیلر * وآنی قریه نك خرابه ایلتدیلر حق تعالی اول قریه اهلنه فار کوندردی کیجه آنلرك بری بناغنده
یاتور صباحن جوفی ییلمش میت بولنوراویله اولسه آنی چیقاروب صحراده برخرابانه دفن ایتدیلر * هرکه
بروزه ایچون انده وارسیدی آنی باسور یاقولنج اخذ ایدردی انك امرنده متحیر اولدیلر مکر اولاد انبیادن
انلرده اسیر برخاتون وار ایدی دیدیکه بو تابوت سزده اولدیغنجه بلادن قورتلمزسز وآنك اشارتیله آنی برعجله یه
یوکلتدیلر واکا ایکی نورقوشوب بنی اسرائیل جانبنه یوللندیلر حق تعالی نورلره درت ملك تسلیط ایدوب
سوق ایدەرك حتی که بنو اسرائیل ارضنه ایرکوردیلر اکا ایرشیجك نورلرین ایپلری قیریلوب قورتلدیلر تابوت
انده قالوب نورلر کتدیلر (تحمله الملائکة) آنی ملائکه کتوردی دینلر قول شریفیله مراد بودرکه دیدیلر ابن
عباس رضی الله عنه ایدر ملائکه تابوتی سماء وارض بیننده کتوروب کلدیلر ناس اکا نظر ایده طوررکن طالوت
قاتنه قودیلر * حسن ایدر تابوت سماده ملائکه قاتنده ایدی طالوت ملك اولیجق کوندروب اکا ایرکوردیلر *
قتاده ایدر بلکه تابوت تیهده ایدی موسی علیه السلام آنی یوشع علیه السلامه تخلیف ایدوب انده قالمشدی
اول اراده ملائکه آنی کتوروب طالوتك دارینه قودیلر (ان فی ذلك لآیة لکم) امدی تابوتك سزه رد
اولنمسنده طالوتك ملکنه سزه علامت واردر (ان کنتم مؤمنین) اکر اکا ملك الله تعالیدن ایدوکنه
مصدقلر ایسکز اویله اولسه آنی بیلدیلر وامرینه اطاعت ایتدیلر وسکسان بیك کشی اکا جند
اولوب قاتنه کلدیلر (فلما فصل طالوت بالجنود) وقتا که طالوت جنود ایله بیت المقدسدن چیقدیلر
اندن تخلف ایتمدی مکر اولکه پیر ویا مریض ویا معذور اوله ایدی * زیرا که تابوتك کلمسیله نصری تیقن
ایدوب جهاده مسارعت ایتدیلر طالوت عامه یه خطاب ایدوب دیدیکه بکا حاجت دکل * اول کسه که
بنایه بشلیوب دوکمیه * وتاجر اولوب تجارته اشتغال ایده * ویا مدیون اولوب داینی قیوب کیده

* ویامتزوج اولوب زفافی ترك ایده * بلکه بنم استدیکم شول وصفلو کسه لردرکه شاب نشیط
فارغ اوله لر * شدت حرده ایدی یوله کیردیلر وصو صایوب طالوته حق تعالیدن دیله که بزه نهر اقسون
دیدیلر (قال ان الله مبتلیکم بنهر) طالوت انلره دیدیکه حق تعالی سزی نهر ایله اختبار ایدرکه اول نهر
فلسطینده درویاردنله فلسطین بیننده نهر عذبدر (فمن شرب منه فلیس منی) اول کسه که اول نهردن
ایچه اول بنم اشیاعمدن دکلدر (ومن لم یطعمه فانه منی) اولکه اول نهردن طاتمیه اول بنم اشیاعمدندر
طالوتك آنی بیلمسی وحی ایله ایدی آنی نبی دیدینی قولی اوزره ویاخود نبیلری اختبار ایله در (الا من اغترف
غرفة بیده) مکر اولکه اندن برکفه ایچه (فشربوا منه الا قلیلا منهم) اول نهردن ایچدیلر الا آنلردن
آز کسه لر ایچمدیکه آنلر درت بیك کشی ایدیلر لکن قول صحیح اولان اوچیوز اون اوچ دکاو کشی ایدی
چون نهره ایردیلر صوسزلقلری غالب اولوب ذکر اولنان عدد قلیلدن غیریلری اول نهردن ایچدیلر * اولکه
اول اندن برکفه ایچدی قلبی قوی وایمانی صحیح اولوب اول نهری سالم کچدی * واول کفه انك شربنه وحملنه
ودوابنه کفایت ایتدی * وآنلر که اندن ایچدیلر یاریلوب دودقلری قراروب صوسزلقلری ارتغله نهرك کنارنده
قالدیلر * وعدو یه لقادن قورقوب نهری کچمدیلر * وفتحه حاضر اولمدیلر (فلما جاوزه هو والذین آمنوا معه)
وقتا که طالوت واکا اطاعت ایدن قوم قلیل نهری کچدیلر (قالوا لا طاقة لنا الیوم بجالوت
وجنوده) بری برلرینه دیدیلر که اشبو کونده بزم جالوت وجنودیله مقاومته طاقتمز یوقدر زیرا که انلر
کثیر بزایسه قلیل ایز (قال الذین یظنون انهم ملاقوا الله) انلر که الله تعالی یه لقائی تیقن وثوابنی توقع
ایتدیلر وشهادتله حق تعالی یه لقالرین بیلدیلر دیدیلر که (کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله)
الله تعالینك ارادت وقضاسیله نیجه جند قلیل جند کثیره غالب اولور (والله مع الصابرین)
الله تعالینك نصرت واثابتی صابرلر ایله در (ولما برزوا لجالوت وجنوده) وقتا که طالوت وجنودی
صف اولوب جالوت وجنودنه مقابل طوردیلر (قالوا ربنا افرغ علینا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا
علی القوم الکافرین) الله تعالی یه دعا ایله التجاء ایدوب دیدیلر که یا ربنا اوزریمزه صبر انزال وصب ایت
وقلوبمزه قوت القاء ایت وکافرلر اوزره نصرتك اعطا ایت (فهزموهم باذن الله) حق تعالی دعالرینه
اجابت ایدوب الله تعالینك اذن ونصرتیله اول کافرلری صیدیلر (وقتل داود جالوت) وداود علیه السلام
جالوتی اولدردی * اهل تفسیر ایدر داود علیه السلامك باباسی ایشا اون اوچ اوغلیله طالوتك
جنودندن نهری عبور ایدنلردن ایدیلر * وداود علیه السلام ایشانك اصغر ابناسندن ایدی قذافه یعنی
صپان اتمقده ماهر ایدی هرنه حیوانه اتسه آنی دوشوررردی ویا اولدرردی * چون طالوت وجنودی
جالوت وجنودنه مقابل صف اولوب طوردیلر جالوت میدانه چیقوب طالوته دیدیکه جنکی ایکیمز ایدەلم
قنغمز غالب اولورسه مغلوبك ملکی آنك اولسون اندن ایریلوب کیدەلم * ویاخود جنودکدن برین اختیار
ایت جنکی انکله ایدەلم کلسون غالب ومغلوب ده شرطمز ذکر اولندیغی اوزره اولسون * جالوتك بو جوابی
زیاده مشقت ویردی * جنودنه نداء ایتدیکه هرکسنه کیم جالوتی اولدیره قزیمی اکا تزویج ایدوب ملکمك
نصفنی دخی ویرەیم چون ناس جالوتك جرأتن کوردیلر هیچ کمسه انکله جنکه اقدام ایتمیوب طوردیلر *
نبیلرینه وحی الهی کلدیکه جالوتی اولدیرەجك ایشانك اولادندن بریدر اویله اولسه داود علیه السلامدن
غیریسن اکا عرض ایتدیلر ربم جل شانه نك بکا وصف ایتدیکی صفات بونلرده یوقدر دیدی * ایشا دیدیکه
بنم براوغلم دخی واردر قیونلریمز کودر قامتی قصیر وهیئتنده حقیر اولدیغیچون ناسدن اوتانوب کتورمدم اویله
اولسه طالوت اکا کندیسی واردی کورسه که اول بروادیده در اکا برازسیل کلمش اقرایکی قیونی المش کچوردر
کوریجك قلبی شهادت ایتدیکه مطلوبی اولان کمسه اولدر روجالوتی اولدیرەجك غیری دکل الا اولدر آندن
آنی الوب جنودنه کتوردی * داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاشه اوغرادی * بری دیدیکه
بن هارون علیه السلامك شول طاشیم که آنکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن موسی علیه
السلامك شول طاشیم که انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن شول طاشیم که بنله سن جالوتی
اولدیرسن اویله اولسه داود علیه السلام اول طاشلرك اوچنی دخی الوب مخلاته قویدی چون ایکی جانبدن

جنود صف اولوب طوردیلر پس جالوت میدانه کیروب طالوته بنمله جنکه کندکی کلورسن ویا بر پهلوانمی
کوندررسن دیدی طالوت داود علیه السلامه فرسن ودرع وسلاحن وبردیکه جالوتله جنکه واره داود علیه
السلام دیدیکه بکا بونلرك هیچ بری حاجت دکل ربم جل شانه بکا نصرت ایدرسه بن سلاحی بیدرین بنده دین
وار آندن اعلا نصرت اولمز کر نصرت حق اولمدیسه ندکلو سلاح اولسه مقهور اولور کیدروین آندن داود علیه
السلام صپانن الوب جالوتدن بکا یوریدی جالوت ایسه شدت وقوتی برمرتبه ده ایدیکه یالکز جیوشی صیردی *
وداود علیه السلام مخلاتندن اول اوچ طاشی چیقاروب صپانه قویدی وبسم الله دیوب جالوتدن بکایه اتدی
حق تعالی آنی جالوته ایرکوروب اولدردی وانکله عسکرینه دخی انهزام ایردی مسلمونا کا زیاده سوندیلر
کفاره چوق زماندن برو مغلوب ایکن غالبیته ایردیلر آندن داود علیه السلام طالوته کلدی وعدکه انجاز ایت
دوب قزین آندن دیلدی طالوت ایتدی ملك قزین صداقسزمی المق دیلرسن * داود علیه السلام ایتدی
سن بنمله صداق شرط ایتمدك وبنم ایسه شیئم یوقدر * امدی دیلدك کادکلو قزك ایچون برصداق تقدیر ایدوب
بکا اقراض ایت تا که بن سکا آنی تدریجله اداء ایدم طالوت دیدیکه ملکدن نصیبکی قزیمه صداق ایت
بنو اسرائیل طالوته اتفاقله هجوم ایتدیلر نیچون داوده ظلم ایدر وعده که وفا ایتمزسن دیدیلر طالوت
بنو اسرائیلك داوده میل ومحبتلرین کوریجك دیدیکه بن قزم ایچون آندن مال استمزین وطاقتی اولمیان شیئی
اکا تکلیف ایتمزین بلکه اول جهاده قادر براور بهادر در جوارمزده چوق دشمانمز واراندن ایکیوزین
اولدروب غلفه لرینی بکا کتورسن قزم اکا تسلیم ایدەین داود علیه السلام دخی نعم دیوب کتدی اول دشمنلره
غزا ایدوب اولدردکی غلفه سن برابیه دیردی حتی که انلرك جمله سنی اولدریجك غلفه لرین کتوروب طالوتك
اوکنه براقدی اولدخی قزینی اکا ویردی * ودخی داودی ملکنه شریك ایتدی اویله اولسه بنو اسرائیل
اکا سوندیلر داوده میل ایدوب محاسن خصالن ذکر ایتدیلر طالوت اکا حسد ایلدی * حتی که اکا حیله ایله قتلن
دیلدی * مکر اول زمانده انبیاء علیهم السلام وملوك عصا ایله یوروردی طالوتك دخی باشی التون طوپلی ودیبی
دمرنلی عصاسی اولوب کتورردی * بروقتده داود علیه السلام منزلنده اوتورر ایدی طالوت عصاسن
اکسوزین انك اوزرینه آتدیکه اولدره آنی هلاك ایله مرادنه ایره * داود علیه السلام ایسه اول ایرمدن
اندن ایرلدی عصا دیواره صانجلوب داود علیه السلام هلاکدن قورتلدی * داود علیه السلام اکا دیدیکه
یوخسه بنم قتلمی قصد ایتدك طالوت دیدیکه مرادم جرأتکی وخصمکدن قاچیوب ثبات واقامتکی
امتحان ایدی یوخسه اندن خوفی ایتدك * داود علیه السلام العیاذ بالله بن ربم تعالینك غیریدن خوف
ایدم اندن داود علیه السلام عصایی دیواردن چیقاروب طالوتی تحذیر وتخویف ایچون * امدی یا طالوت
سندخی بنم کبی عصایه قرشو طورغالکه جرأتك نیجه در بکا کوستر کوره یین دیدیکه حق جل وعلا تورانده
سینه نك جزامی مثلی شیئه دیدی واول سینه یه بادی اولان اظلمدر طالوت اکا یلواروب اقسام ایتدی *
ودیدیکه هابیلك قابله دیدیکن ذکر ایتسکه اکرسن بنی قتله یدیکی بسط ایدرسك بن سنی قتله یدیمی بسط ایتمزین
اویله اولسه داود علیه السلام ایتدی * امدی لوجه الله سنی عفو ایتدم * بعده طالوت برکیجه داود
علیه السلامك قتلنه عزم ایلدی اول خبر داود علیه السلامه ایرشیجك زوجه سنه برطلوم خمر کتورتدی
ویاتدیغی سریر اوزره قیوب یورغانله اورتدی طالوت آنی داودی ظن ایدوب کیجه اکسوزین قلیجله اوردی
خمر صاچیلوب قوقوسی منزلك ایچن طولدردی طالوت آنی اولدردی ظنیله سوینرك چیقوب کتدی
الله تعالی داوده مرحمت ایدوب عجب چوق خمر ایچمش دیدی * بعده طالوت مقصودندن خائب اولدیغن
بیلیجك قلبنه داود علیه السلامدن خوف ایردی یاتسه اوزرینه قپولر برکیدردی وجوانبنده حارسلره
کندنی بکلدردی برکیجه ناس اویودیغندنصکره داود علیه السلام اکا واردی کورسه که حارسلر اویقویه
وارمش وقپولرك جمله سی اچاش ایچرویه کیروب طالوتی اویور بولدی باشی وایاغی اوجنه وصاغ وصول
یانلرینه برراوق دیکوب کیرو کتدی چون طالوت اویانوب اول اوقلری کوردی حق تعالی داوده رحمت
ایده بن اکا فرصت بولیجق قتلنه قصد ایلدم اول ایسه بکا فرصت بولوب ضرر ایرکورمدی * ایکنجی کیجه ده
ینه داود علیه السلام اکا یورکن واروب ابدستی ابریغن وبرداقن آلدی وصقالندن برقاچ قیل یولدی

وثیابندن برپاره کسوب کتوردی وقاچوب غیبت ایتدی بعده طالوت برکون اتلنوب بریه یه چیقدی
کورسه که داود علیه السلام انده یایان کیدردی قتلیچون طالوت انك اوزره آت سوردی داود علیه السلام
ایسه چابك ایدی قاچوب برمغاره یه کیردی براور مجك فی الحال اول مغاره نك اغزینه یووه یاپدی طالوت
اول ارایه ایریشوب آنی کوریجك اکر داود بوکا کیرمش اولسه بواورمجك یواسنی بوزردی دیدی ودونوب
اول ارادن کتدی * وداود علیه السلام آنده عابدلره قاتلوب عبادته یوزطوتدی * بعده علماء
وعباد طالوته داود علیه السلامه سوء قصدی ایچون طعن ایتدیلر طالوت ایسه آنی انك قتلندن نهی ایده نی
قتل ایتدی حتی بوسببدن قتل ایدرلك علمادن برمرأه دن غیری کمسه قالمدی آنی دخی قتله امر ایدیجك
حق تعالی جلادلك قلبنه مرحمت القاء ایتدی برعالمه احتیاج اولندیغنده باری بومرأه بولنسون دیوب
آنی کیزلدی وطالوته آنی قتل ایتدم دیوب حالنی کتم ایلدی * بعده طالوتك قلبنه توبه وانابت وایشلدیکی
معاصی یه ندامت کلدی کیجه لی کوندزه قالوب اغلامغه یونلدی هرکیجه مقابره مسلمینه واردی بکا توبه
واراید وکنی بیلن الله حقیچون بکا خبرویرسون دیوامواته یلواردی * قبوردن برنداء کلدیکه یا طالوت
بزم دنیاده دیری اولدیغمزه راضی اولمیوب حتی که ناحق یره بزی قتل ایلدك شمدی کلوب قبرلریزده دخی
ایذاء ایتمکه عزم ایلدك اویله اولسه طالوتك حزنی وملالی دخی زیاده اولدی جلاد اکا مرحمت ایدوب دیدیکه
ای ملك سنك مثلك شول ملك مثلیدرکه اویلدنصکره برقریه یه نزول ایدیجك انده خروس اوتدی انك
اول بی وقتده اوتمسنی شوم توهم ایدوب اول قریه نك جمیع خروسلرینی بوغزلتدی * بعده کیجه یاتور
اولدیغنده اصحابنه دیدیکیم خروس اوتدیکنده بزی اویارنکه بوله کیده لم آنلر دیدیلرکه سن قریه ده خروس
الیقودکمی که اوتدیکنی اشیده وز * امدی سندخی ای ملك هیچ برعالم الیقودکمی که آندن دین امورین سؤال
ایده وز اویله اولسه طالوتك حزن وملالی زیاده اولدی جلاد آنك اول حالنی کوریجك دیدیکه سکا بن برعالم
خبرویررودم اکن قورقرینکه آنی دخی اولدره سن * طالوت ایتدی العیاذ بالله که شمدنصکره ناحق یره
برکمسه یی اولدرم * اویله اولسه جلاد اکا اول عالمه یی خبرویردی بعده جلاد طالوتله طوروب ایکیسی
اکا واردیلر طالوت طشره ده طوروب جلاد ایچرویه کیردی وعالمه یه دیدیکه سنی قتلدن قورتروب کزلدکمده
اوزرنده حقم عظیم اولمدیمی دیدیکه بلی اولوبدر جلاد ایتدی * امدی سندن حاجتم اولدرکه طالوت قبوبه
کلوبدر سندن دیلرکه اکا توبه یه چاره وارمیدر خبرویره سن * دیدیکه بن اکا چاره بیلمزین الا بوکه اشموئیل
علیه السلامك قبرینی بیلورسکز اکا واره لم اوله کیم اندن مقصوده ایرلم نعم دیوب اوچی اکا واردیلر *
عالمه دعاء ایدوب آنلرامین دیو الله تعالی یه یلواردیلر آنی کورسلرکه اشموئیل علیه السلام باشنك طپراغن
سلکوب قبردن چیقدی * عالمه اکا دیدیکه طالوت کندی ایچون توبه یه چاره وارمیدر دیو سؤال ایتمکه
کلدی * اشموئیل علیه السلام طالوته بندنصکره نه اشلدك دیدی اول ایتدیکه شروردن برشیئ قالمدیکه بن
آنی اشلمدم شمدی توبه یه چاره استیوسکا کلدم * اشموئیل علیه السلام ایتدی توبه‌ك اولدرکه اوغللرکله غزایه
واره سن وانلری ایلرو جنکه کوندره سن حتی که جمیعی اوکنده قتل اولنه لر بعده کندك دخی جنکه چیقه سن
آخرده سندخی قتل اولنه سن * بعده اشموئیل علیه السلام قبرینه رجوع ایدوب میت اولدی * اویله
اولسه طالوت اولکیدن زیاده حزنه واردی اوغللری اول امرده اکا طاعت ایتملری خوفی یاره اوزره
یاره اولدی * چون اوغللری اکا واردیلر حزنی زیاده لنمش کوردیلر * دیدیکه ای اوغللرم بن نارده براغاسم نیجه
ایدردیکز بنی خلاص ایچون جانکزی فداء ایدرمیدیکز * دیدیلرکه نعم یورلك آنی ایده لم سنك محنتنده اولمکه
بزه راحت کرکمز ایده لم * اویله اولسه اشموئیل علیه السلامك امرنی آنلره خبرویردی * دیدیلرکه چون سن
قتل اولنمغی اختیار ایتدك سندنصکره بزحیاتی نیده رز قانده کیدرسك سندن آیرلمیز یله کیده رز * اویله
اولسه طالوت اون اوغلیله غزایه کندی بربر قتل اولندقدنصکره حق تعالینك رحمتی رجاسیله آخرده
طالوت دخی جانی فداء ایتدی طالوت ملوکتنده فرق ییل قرار ایتدی * بعده بنو اسرائیلك جمیعی داود علیه
السلامه یونلدی نبوت وملك آنده جمع اولدی حال بوکه آندن اول نبوت وملکدن هربری بشقه برکمسه ده
اولوردی * وبنو اسرائیلده ملوك کثیره ومتفرقه ایدی اشبو معنایی مبین بیورلدیکه (وآتاه الله الملك والحكمة)

الله تعالی داود علیه السلامه ملك ونبوت وبردی ویاخود ا كاعلم وعمل بیننی جمع ایدوب وبردی (وعلمه
مما یشاء) وا كا دیلدیكی اشیایی تعلیم ایتدی * دینلدیكه اول درع دوزروآنی بیع ایدوب یدی عملندن اكل
ایدردی * ویا اول منطق الطیرویا كتاب زبور * ویاصوت طیب ایدی حتی اول زبوری قراءت ایتسه وحوش
آنك قاتنه كلورلر بیونلرین اوزادرلردی وقوشلر آنك باشی اوزره هواده قنادآچوب طوررلردی وا كا كولكه
اولورلردی وصوا قارکن طوررویل اسرکن ساكن اولوردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدرحق تعالی
ا كا برسلسله ویرمش ایدیكه برطرفی آنك صومعه سنده طرف آخری بحرده ایدی قوتی حدیده ولونی ناره
بكزردی حلقه لری مدوروجواهرله مرصع ولآلی ایله مدسرایدی هواده براص حدوث ایتسه همان اول
سلسله صداویرردی داود علیه السلام آنكله آنی بیلوردی * وبر مریض آنی مس ایتسه عافیت بولوردی
وداود علیه السلامدنصكره ناس كاوب ا كا تحاكم ایدردی بركسه آخره تعدی ایتسه ویا حقی انكار ایتسه
ایكی خصم ا كا كاوردی صادق اولان ا كا ایرركاذبدن اول چكیلوردی * بوحالت آنده مستمر اولدی تاشول
وقته دكین كه * ملوكان بری برآغر بهالوجوهره بنی بررجله امانت وبردی استرداد ایدیجك رجل آنی
انكار ایتدی ایكیسی سلسله یه تحاكم ایتدیلرمكر اول عندنده جوهره اولان رجل النده كی عصایی اویمش
اول جوهره یی ایچنه قویمش ا كا طیانه رق سلسله قاتنه واردی * ملك دیدیكه سنده امانت اولان جوهره یی
بكا ردایتكل * رجل دیدیكه سنك بنم قاتمده امانك بوقدر صادقسك سلسله یی تناول ایت دیدی نم دیوب
تناول ایتدی * بعده اول انكار ایدن رجله امدی سنده نخی سلسله یی تناول ایت دینلدی نم دیوب عكازه سنی
جوهره صاحبنه وبردی شونی طوت صاقلغل كه بنده نخی سلسله یی تناول ایدم دیدی * چون جوهره
صاحبی عكازه یی الینه الدی انكار ایدن سلسله قاتنه واروب دیدیكه الهی سكا معلومدركه بوكسنه نك
بندن دعوا ایتدیكی شیء كندویه واصل اولوبدر * امدی بكا سلسله یی تقریب ایت اندن الینی اوزادوب
سلسله یی نزول ایتدی * اولیله اولسه ناس تعجب ایدوب شكه واردیلر * ایرته سی سلسله یی دفع اولنمش بولدیلر
(ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض) اكر الله تعالینك جنود مسلمین ایله ناسی
دفع ایدراولمیه یدی مشركون ارضه غالب اولوب مؤمنون قتل اولنه ومساجد وبلاد خراب اولایدی
(ولكن الله ذو فضل علی العالمین) لكن الله تعالی عالمره فضل صاحبیدر مؤمن سببیله كافردن وصالح
سببیله فاجردن شروری دفع ایدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یدفع بالمسلم الصالح عن مائة اهل
بیت من جیرانه البلاء) پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا برمسلم صالح سببیله انك جیرانی یوز بیت
اهلندن بلایی دفع ایدر (تلك) اشبو ذكری سبق ایدن * حدیث الوف وتملیك طالوت * واتیان تابوت
وقتل جالوت (آیات الله نتلوها علیك بالحق) حق تعالینك آیتلریدركه آنی سكا تلاوت ایدرز بروجه
اوزره كه اهل كتاب وارباب تواریخ آنده شك ایتمزلر (وانك لمن المرسلین) وسن یا محمد انبیاء مرسلین دنسن
زیرا آنی تعریف واستماعسز ناسه خبر ویردك (تلك الرسل) اشبو سوره ده قصه لری مذكور
ویا محمد علیه السلامه معلوم اولان رسل (فضلنا بعضهم علی بعض) انلرك بعضی منقبه مخصوصه ایله بعض
آخر اوزره تفضیل ایتدك (منهم من كلم الله) انلردن بعضی واودر كه الله تعالی ایله سفیرسز سویلشدیكه
آنكله مراد موسی علیه السلام ویا اول محمد علیه السلامدر كه حق جل وعلا موسی علیه السلامه لیله حیره ده
وطورده سویلدی و پیغمبرمز علیه السلامه لیله معراجده سویلدی شول حینده كه * قاب قوسین دكلو
ویااندن ادنی اولدی (ورفع بعضهم درجات) وانلرك بعضی غیرا اوزره وجوه متعدده ومراتب متباعده ایله
تفضیل ایتدی * دینلدیكه هر برنبی یه كیم ا كا برآیت ویرلدی * الا اول آیتك مثلی پیغمبرمز علیه السلامه
دخی ویرلشدر و پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم غیریلر اوزره برنیچه آیاتله تفضیل اولنمشدر اشارتله قمرك
شق اولمسی كبی وانك مفارقتنه جذعك حنین ایتمسی كبی وحجر وشجرك ا كا سلام ویرمسی كبی و بهایمك انك
رسالتنه شهادتی وپرمقلری ارا سندن صو قاینمسی كبی * وبو كا بكزر نیچه آیات ومعجزات كورلمسی كبی
وانك اظهر آیاتی قرآن ایدیكه اهل سما واهل ارض انك مثلنی اتیاندن عاجز اولدیلر (وآتینا عیسی ابن
مریم البینات وایدناه بروح القدس) وعیسایه معجزات ودلائل واضحات ویردك كه احیاء موتی وابراء اكمه

وابرص وآنی روح قدسله * یعنی جبرائیل علیه السلام ایله تأیید ایتدك شول وقتن كه یهود آنی قتل ایتمك
مراد ایتدیلر * ویاخود بز آنی حیاة اللهیه احیاء ایتدك بوخسه مامنی ایله دكل (ولو شاء الله ما اقتتل
الذین من بعدهم) اكر حق تعالینك مشیتی اولسه رسللدنصكره امتلر قتال ایتمزلردی (من بعد ما جاءتهم
البینات) آنلره شول بینات كلدیكندنصكر كه انكله اهتداء اولنور (ولكن اختلفوا) لكن آنلر
رسللدنصكره دینلرنده اختلاف ایتدیلر (فمنهم من آمن) آنلرك بعضی اول الله تعالینك توفیقیله مؤمن
اولوب دین انبیایی التزام ایتدیلر (ومنهم من كفر) وآنلرك بعضی آنك خذلانیله مرتد اولوب دین اسلام
انبیایی ترك ایتدیلر (ولو شاء الله ما اقتتلوا) اكر حق تعالی دیلسه آنلر قتال ایتمیوب جمیعی هداده
اتفاق ایده لردی (ولكن الله یفعل ما یرید) لكن اول الله تعالی دیلدیكن اشلر فضلیله كیمنه ایمانی
توفیق ایدر وعدلیله كیمن ضلالتده ترك ایدر * اشبو آیت دلیلدركه انبیاء متفاوتة الاقدار اوله * ودلیل
قاطعله بعضی بعض اوزره تفضیل جائز اوله * زیرا كه ظنك اعتباری عمله متعلق شیده اولور بوخسه
حوادثده دكل زیرا اول الله تعالینك یدنده در مشیتنه تابعدر اول كركسه ایمان ویا كفردر وخیر وشردر *
بررجل حضرت علی كرم الله وجهه یه قدردن سؤال ایدیجك دیدیكه اول برطریق مظلمدر ا كا سلوك ایتمكل *
وبربحر عمیقدر ا كا ولوج ایتمكل * وسكا خفی برسر الهیدر آندن سؤال وتفتیش ایتمكل (یا ایها الذین
آمنوا انفقوا مما رزقناكم) یا مؤمنلر سزه ویردیكمز مالدن اوزر بكزه انفاقی ایجاب ایتدیكمز شیئی
ادا ایدك (من قبل ان یأتی یوم) شول كون ایرشمدنكه آنده تفریطكز تدارككه وعذابندن خلاصه قادر
اولمیه سز شول حیثیتده نكه (لا بیع فیه) آنده بیع یوقدركه انفاق ایده جك شیء تحصیل ایده سز
ویا برشیئكزی فداء ایدوب عذابندن قورتیله سز (ولا خلة) ومودة دخی یوقدركه اخلاكزسزی مؤاخذه
ایتدرمیه (ولا شفاعة) وحق تعالینك اذنیسز شفاعت دخی یوقدركه ذممكزده اولان شیئی حط ایتدرمكده
انلرك شفاعتنه اتكال ایده سز (والكافرون هم الظالمون) زكاتی ترك ایدنلر نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر
زیرا كه مالی موضعنه وضع ووجهی اوزره صرف ایتمدیلر * انلره كافرون دینلدی زیرا كه زكاة تركی كفار
صفاتندندر حق تعالینك (وویل للمشركین الذین لا یؤتون الزكاة) قول شریفی دلالتیله (الله لا اله الا هو)
الله تعالی خالقك معبود بالحقیدر آنك غیری دكل (الحی) حیات صفتیله متصف باقی دائم ایدیدر
(القیوم) خلقك امورنه قائمدر (لا تأخذه سنة ولا نوم) آنی نعاس ونوم اخذ ایتمزسنه اویقونك
اولیدرا كا نعاس دخی دینور ونوم شول غشیه ثقیله دركه قلب اوزره واقع اولمغله آنكله اشیایی معرفتدن
قالور * دینلدیكه سنه رأسده ونعاس عینده ونوم قلبده در حق جل وعلا كندیدن نومی نفی ایتدی زیرا كه
نوم آفتدر وتغییر در اول ایسه آفاتدن منزهدر وا كا تغییر عارض اولمز (له ما فی السموات وما فی الارض)
سموات وارضده اولان اشیانك كاسی آنك ملكیدر هیچ احدك آنده مشاركتی یوقدر خلق وملكده
متفرددر (من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه) نه كیمدر كه آنك عندنده شفاعت ایده مكر كه انك اذنیله ایده
زیرا هیچ احد ا كا مساوی وممدانی دكلدركه دیلدیكی شیئی شفاعتله دفعده مستقل اوله عنادله
ا كا مقاومتدن فضله (یعلم ما بین ایدیهم وما خلفهم) اول الله تعالی بیلورا نلرك امر دنیادن اوكلرنده
اولانی وامر آخرتدن آردلرنده اولانی * ویا اوكلرنده كی آخرتی زیرا ا كا قدوم ایده لر * وآردلرنده كی دنیایی كه
زیرا آنی آردلرینه الیقورلر * ویاخود اوكلرنده كی بكن امورلری وآردلرنده كی انلرد نصكره اوله جق
امورلر یدرو یاخود اوكلرنده كی ملائكه خلقندن اول اولان اشیادر وآردلرنده كی ملائكه خلقندن
صكره اولان اشیادر * ویا اوكلرنده كی تقدم ایتدكاری خیر وشردر وآردلرنده كی اولدركه آنی ایشلیه لردر
(ولا یحیطون بشیء من علمه الا بما شاء) الله تعالینك معلوماتندن برشیئه آنلر احاطه ایتمزلر
مكر انیكه اول دیلیه (وسع كرسیه السموات والارض) اول الله تعالینك كرسیسی سموات وارضی احاطه ایلدی
* مفسرون كرسیده اختلاف ایتدیلر * حسن دیدیكه اول عرشك كندیدر * ابو هریره رضی الله عنه ایدر كرسی
عرشك اوكنه وضع اولنوبدر * سعتی سموات وارض وسعتنجه اولوبدر * اخبارده كلدیكه سموات وارض
كرسی جنبنده برصحراده حلقه كبیدر * وكرسی عرشك جنبنده كذلك صحراده حلقه كبیدر * ابن عباس ایدر

یدی سماء کرسینك ایچنده برترس اوزرینه براغلمش یدی درهم کبیدر * علی ومقاتل ایدرلر که کرسیدن
هر قائمه نك طولی یدی سماء ویدی ارضجه در عرشك اوکنده در * وکرسی یی درت ملك کتوررودرت
بوزلولردر ایاقلری ارض سابعه نك التنده در بشیوز ییللق مسیره در * اول درت ملائکه نك بری ابو البشر آدم
علیه السلام صورتنده در بریلدن بر ییله دکین آدمین ایچون الله تعالیدن رزق ومطر سؤال ایدر *
وبری دخی سید الانعام نور صورتنده در بریلدن بر ییله دکین انعام ایچون رزق طلب ایدر عجله عبادت
اولنادن بر یوزنده غصاصه واردر * وبری دخی سید السباع اسد صورتنده در بریلدن بر ییله دکین
سباع ایچون الله تعالیدن رزق سؤال ایدر * وبری دخی سید الطائر نسر صورتنده در بریلدن بر ییله
دکین طیر ایچون حق تعالیدن رزق سؤال ایدر * بعض اخبارده کلدیکه حملهٔ عرش ایله کرسی بیننده ظلمتدن
یتمش حجاب ونوردن یتمش حجاب واردر هر حجابك غلظتی بشیوز ییللق مسیره در اکر اول حجابلر اولمسه حملهٔ
عرش نورندن حملهٔ کرسی محترق اوله ایدی * ابن عباس ایدر کرسی ایله مراد علم اللهدر اول اجلدن علم
صحیفه سنه کراسه دینور * دینلدیکه کرسیدن مراد آنك ملك وسلطنتیدر زیرا که عرب ملك قدیمه کرسی
دیرلردی (ولا یؤده حفظهما) اول سموات وارضك حفظی اکا ثقلت ویا مشقت ویرمز (وهو العلی
العظیم) اول الله تعالی اشباه وانداددن متعالیدر * وماسوی اکا اضافتله مستحقر * واول ایسه
عظیمدر اشبو آیهٔ کریمه مسائل الهیه نك امهاتنی مشتملدر * زیرا اول دلالت ایدر که * الله تعالی
موجوددر الهیتده واحددر * صفت حیات ایله متصف واجب الوجوددر * غیرینی موجددر *
زیرا که قیوم اولدرکه بنفسه قائم غیرینی مقیم اوله تحیز وحلولدن منزهدر تغیر وفتوردن مبرادر * واشباحه
مناسب اولمز * ارواحه اعتراء ایدن اکا اعترا ایتمش مالك الملك والملکوتدر مبدع الاصول
والفروعدر * بطشی شدیددر * وانك عندنده شفاعت ایتمز مکر اولکه اکا اذون اوله * اشیانك کلیسنی
جلی وخفیسنی * کلی وجزئیسنی عالمدر * ملك وقدرتی واسعدر * هرشیکه اول اکا مالك
وقادر اوله آنك حفظی اکا مشقت ویرمز * وآنی هیچ شان اشغال ایتمز * وهم وغصه ادراکندن اول
متعالیدر * انی فهم احاطه ایده مز عظیمدر * اول اجلدن پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه قرآنده اعظم
آیت آیة الکرسیدر * برکسه که آنی اوقویه حق تعالی اکا برملك کوندررایرتیه دکین تا اوقودیغی ساعته
ایرشنجه انك حسناتنی یازار وسیأتنی محو ایدر ودخی دیدیکه برکسنه هر فرض نماز اردنجه آیة الکرسی یی
اوقیه آنی جنته دخولدن موتدن غیری شی منع ایتمیه واکا مواظبت ایتمز مکر اولکه صدیق ویا عابد اوله *
وبرکسنه که انی دوشکنه یاتدیغنده اوقیه حق تعالی آنك کندویه وجارنه وجارنك جارنه وچوره سنده کی
بیوت اهلنه آفاتدن امن ویره (لا اکراه فی الدین) دینده اکراه یوقدر زیرا که اکراه حقیقتده غیری برفعله
الزامدرکه غیر اول فعلده خیر اعتقاد ایتمیه اشبو نهی معناسنده اخباردر یعنی دینه کسه یی اکراهله
ادخال ایتمکز (قد تبین الرشد من الغی) آیات واضحه ایله ایمان کفردن تمیز ایتدی * وایمان رشد اولوب
سعادت ابدیه یه ایرکوردر * وکفر غی اولوب شقاوت سرمدیه یه مؤدی اولور ایدوکنه دلائل دلالت ایتدی
* پس عاقله بو حالت متبین اولیه نفسی ایمانه مبادرت ایدر تا که سعادت ونجاته ایره * اکراه والجایه احتیاج
اولمز * دینلدیکه اشبو حکم عامدر (جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) قولیله منسوخدر * ویاخود
بو حکم اهل کتابه خاصدر * زیرا روایت اولندیکه بر انصارینك ایکی اوغلی مبعثدن اول نصرانی اولمشلردی
بعده نصارادن برجماعتله طعام کتوروب مدینه یه کلدیلر انصاری اول ایکیسنی طوتوب تا اسلامه کلمینجه
سیزی صالیویرمزین دیدی انلر ایسه امتناع ایدیجك انلری پیغمبرمز علیه السلامك قاتنه ایلتدی * اشبو
آیهٔ کریمه حکمیله انصاری یی آنلره تعرضدن منع ایتدی (فمن یکفر بالطاغوت) اول کسه که شیطانه
ویا اصنامه ویا الله تعالیدن غیری عبادت اولنان ویا عبادتدن صد ایدن هرشیئه کافر اوله (ویؤمن
بالله) والله تعالینك الوهیة ووحدانیتنه مؤمن اوله (فقد استمسك بالعروة الوثقی) دینده اول بر محکم
ووثیق عقده اعتصام وتمسك ایتمشدرکه اول آنی رضاء اللهه ایرکوردر (لا انفصام لها) کده اکا انقطاع
یوقدر (والله سمیع علیم) الله تعالی اقوالی اشیدر ونیاتی بیلور (الله ولی الذین آمنوا) الله تعالی

مؤمنلرك ناصر ومعینی ویا محبی ویا متولی امور یدر آنلری غیریه اصمارلمز * ویاخود ولی هدایدر (یخرجهم
من الظلمات الی النور) انلری هدایت وتوفیق ایله ظلمات جهلدن واتباع هوا وقول وساوسدن وکفره
مؤدی اولور شبههلردن چیقارر آندن آنی نور هدایته ادخال ایدرکه انکله ایمان کامل حاصل اولور
(والذین کفروا اولیاؤهم الطاغوت) وشونلرکه کافر اولدیلر آنلرك اولیاسی شیاطیندر ویا هوی
ویا شیطان وغیریدن مضلاتدر (یخرجونهم من النور الی الظلمات) انلری اول اولیالری اعطاء اولندقلری
نور فطرتدن کفره وفساد استعداده وانهماك شهواته * ویاخود نور یقینیاتدن ظلمات شکوکه چیقاردر *
دینلدیکه اشبو قول کریم برقوم حقنده نازل اولویدرکه انلر اسلامدن مرتد اولدیلر (اولئك اصحاب النار
هم فیها خالدون) امدی انلر اصحاب ناردر آنده خالدلردر (الم تر الی الذی حاج ابراهیم فی ربه) شول
کافرك خبری سکا ایرمدیمیکه اول رب تعالی حقنده ابراهیم علیه السلامه جدال وخصومت ایتدیکه اول
نمرود درکه یر یوزنده ابتداء اول تجبر ایدوب ربوبیت ادعا ایتدی (ان آتاه الله الملك) حق تعالینك اکا ملك
ویرمسی آنی بطره ایرکوردی ومحاجه یه تحمل ایتدی اشبو جملهدر معتزله دن انك اوزره که الله تعالینك
کافره ملك ویرمسنی منع ایلدی * مفسرون اشبو مناظره نك وقتنده اختلاف ایتدیلر * مقاتل ایدر شول
وقتده ایدیکه ابراهیم علیه السلام اصنامی کسر ایدوب نمرود آنی زندانه قویدی وچیقاردیکه آنی آتشه یاقه
ودیدیکه یا ابراهیم ربك کیمدر که بزی اکا دعوت ایدرسن * وآخرون دیدیلر که بو محاجه نمرودك آنی آتشه
اتدیغندنصکره ده ایدی شول وقتن که آنك عهدنده برسنه ده قحط عظیم اولوب بغدای وسائر حبوبات انك
غیریده بولنمزدی هرکه آنی اشترا ایچون اکا وارسه ربك کیمدر دیو سؤال ایدردی ربم سنسن دینه ویرردی
چون ابراهیم علیه السلام دخی بغدای اشتراسنه اکا واردی ربك کیمدر دیو سؤال ایدردی نمرودك سؤالنه
جوابنده ربم اولدرکه دیرکورر واولدرردیدی اوبله اولسه ابراهیم علیه السلامه اول بغدای ویرمکسزین
دوندردی ابراهیم علیه السلام اهلی قلوبن تطییب ایچون بررملکه شیندن غرارلرین طولدیروب اهلنه
ایلتدی اهلی اول غرارلری آچدیغنده کورسه که اول اجود طعامدر اتمك ایدوب یشوردی ابراهیم علیه
السلامك اوکنه کتوردی اهلنه دیدیکه بو طعامی قاندن ایتدیکز دیدیکه کتوردیکندن اوبله اولسه ابراهیم
علیه السلام حق تعالینك اول رحمتندن ایدوکنی بیلدی اکا حمد وشکر ایتدی (اذ قال ابراهیم ربی الذی
یحیی ویمیت) شول وقتن که نمرود ابراهیم علیه السلامه ربك کیمدر دیو سؤال ایتدی ابراهیم علیه السلام ربم
اولدرکه اجسادده حیات وموت خلق ایدر (قال انا احیی وامیت) نمرود دیدیکه بن دخی آنی ایدرین قتلدن
عفوله احیاء وقتله اماته ایدرین اندن ایکی رجل کتوروب برینی اولدردی * وبرینی صالیوردی (قال ابراهیم
فان الله یاتی بالشمس من المشرق فات بها من المغرب) ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه بنم ربم الله تعالی
کونشی مشرقدن کتوررامدی سن آنی مغربدن کتورکل ابراهیم علیه السلام انك معارضهٔ فاسده سنه
اعتراضدن اعراض ایدوب شول انك قادر اولمیه جغی شیئله احتجاجه انتقال ایتدیکه اول مثال خفیدن
مثال جلی یه انتقالدر تا که نمرود کندوی حق تعالینك فعلی جنسنه قادر زعم ایدوکنده عجزی ظهور یله
ملزم اوله (فبهت الذی کفر) اول کافر مبهوت اولوب ابراهیم علیه السلام اکا غالب اولدی (والله
لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه که هدایتی قبولدن امتناعله نفسلرینه ظلم
ایتدیلر * دینلدیکه یعنی الله تعالی انلره محجهٔ احتجاجی ویا سبیل نجاتی ویا یوم قیامتده طریق جنتی هدایت
ایتمز (او کالذی مر علی قریة) ویا شول کسنه نك خبری کبی خبر سکا ایرمدیمیکه * اول برقریه یه اوغرادی *
اول اوغریان نه کسه ایدوکنده اختلاف اولندی * دینلدیکه عزیر بن شرخیا ایدی * ویا خضر علیه السلام
ایدی * ویا بعض منکر برکافر ایدی * واول قریه ده دخی اختلاف اولندی * دینلدیکه اول بیت المقدس ایدی
ویا شول طاعوندن قاچوب کیدنلرك قریه سی ایدی * ویا بیت المقدسدن ایکی فرسخ مسافه ده قریة العنب
ایدی (وهی خاویة علی عروشها) حال بو که اول قریه نك سقفلری دوشمش ودیوارلری اول سقفلرك اوزره
یقلمش ایدی (قال انی یحیی هذه الله بعد موتها) دیدیکه الله تعالی بو موتانی نیجه دیرکورر * قائل
اکر مؤمن ایدیسه بو قولی طریق احیاء معرفتندن قصورنه اعتراف والله تعالینك احیایه قدرتنی

استعظام ایچون اولور * واکر قائل کافر ایسه بو قولی آنی استبعادندن اولور (فاماته الله مائة عام ثم بعثه)
اویله اولسه الله تعالی آنی اماته ایدوب یوز ییل میت اولدیغندنصکره دیرکوردی (قال کم لبثت) قائل
اکا دیدیکه میت اولدیغك حالده نه قدر زمان لبث ایتدك * قائل جائزدر که الله تعالی اوله زیرا اول اکرچه
کافر ایسه ده بعد البعث ایمانه کلدیکی ویا ایمانه مشارفه اولدیغیچون الله تعالینك اکا تکلمنه مساغ اولور
ویاخود قائل ملك ویا نبیدر (قال لبثت یوما او بعض یوم) اول ایتدیکه برکون ویا برکونك بعض لبث ایتدم
دینلدیکه آنك موتی ضحی وقتنده ایدی وبعثی یوز ییلدنصکره غروب شمسدن اوکجه ایدی اویله اولسه
شمسه نظر ایتمکسزین برکوندر دیدی بعد الالتفات اندن بقیه کوریجك برکونك بعضی دیدی (قال بل
لبثت مائة عام) قائل دیدیکه بلکه موت حالنده یوز ییل لبث ایتدك (فانظر الی طعامك وشرابك
لم یتسنه) امدی طعام وشرابکه نظر ایتکه مرور دهورله نیجه متغیر اولمیوبدر دینلدیکه طعامی تین
ویا عنب ایدی وشرابی عصیر ویا لبن ایدی (وانظر الی حمارك) وحمارکه نظر ایتکه عظمی نیجه طاغیلوبدر
ویاخود آنی نیجه ربط ایتدکسه مکاننده صوسز وجوسز وعلفسز سالم قالوبدر اکن معناسی اول حاله ادلدر
ومابعدنه اوفقدر (ولنجعلك آیة للناس) بز بو فعلی ایتدك تا که سنی ناسه آیت قیله وز * روایت اولندیکه
اول حمارینه بنوب قومنه کلدی وبن عزیریم دیوانلره خبر وبردی آنی تکذیب ایتدیلر وتوراتی از براوقیوب
حال بوکه اندن اول هیچ کمسه آنی ازبرلمش دکل ایدی انکله آنی بیلدیلر وحاشا انی ابن الله دیدیلر * دینلدیکه
اول منزلنه رجوع ایدیجك کوردیلرکه اول شابدر اولادی ایسه شیوخ ایدی آنلره بعض حدیث تحدیث
ایدوب یوز ییللق حدیثدر دیدیلر (وانظر الی العظام) وحمارك ویاشول احبارینه تعجب ایتدیکك امواتك
عظامنه نظر ایتکه (کیف ننشزها) آنی نیجه احیاء ایدرز ویا بعضی بعض اوزره رفع ایدوب نیجه
ترکیب ایدرز (ثم نکسوها لحما) بعده اول عظامه لحم کیوریرز (فلما تبین له) وقتا که حق تعالینك
هرشیئه قادر ایدوکی اکا ظاهر وبیان اولدی ویاخود وقتا که اکا مشکل اولان شیء متبین اولدی (قال
اعلم ان الله علی کل شیء قدیر) دیدیکه بیلدمکه حق جل وعلا احیاء واماته یه وآنك غیری هرشیئه قدرتده
بلیغدر (واذ قال ابراهیم رب ارنی کیف تحیی الموتی) ذکر آیت شول وقتیکه ابراهیم علیه السلام
الله تعالی یه دیدیکه یارب بکا کوستر که موتایی نیجه دیرکورورسن * دینلدیکه آنك بو سؤالنه سبب اولدرکه
بر دریا کنارنده اول برمیته یه اوغرادی * آنی بر وبحرك دوابی توزع ایتمشدی * دریا آنی ایچرویه چکسه
حیتان ودریا دوابی بحرا اکا اوشوب یرلردی * وانلردن واقع اولان دریایه دوشوب طاغیلوردی * ودریا
آنی طشره یه براقسه اکا سباع وطیور اوشوب یرلردی * وانلردن واقع اولانی روزکار هوایه صاوررردی
* دیدیکه یارب بو میتهنك اجزاسی بویله متفرق اولمشیکن بیلورنکه دیرر ودیرکورورسن * لکن دیلرینکه آنی
نیجه ایدر ایدوکن بکا کوستره سن تا که آنی کوزمله کورم انکله یقینم ارتورم (قال اولم تؤمن) حق تعالی
اکا عتاب ایدوب دیدیکه یوخسه بنم احیایه قادر ایدوکمه ایمان کتورمدیکی (قال بلی ولکن لیطمئن قلبی)
ابراهیم علیه السلام دیدیکه بلی یارب ایمان کتوردم لکن دیلرینکه قلبم معاینه ومشاهده ایله سکون
بوله علم یقینم عین یقینه ایره زیرا خبر معاینه کبی دکلدر (قال فخذ اربعة من الطیر) حق تعالی اکا دیدیکه
امدی درت نوع قوشلردن بر برین الغل که * اول طاوس ودیك وحمامه وغراب ایدی اشبونده ایماء واردرکه
نفسی حیات ابدیه ایله احیانك حصولی حب شهواتی اماته ایله درحب زخارف که طاوس صفتیدر
وصولت که دیك صفتیدر وترفع وهوایه مسارعتکه حمامه صفتیدر وخست نفس وبعد املکه غراب صفتیدر
امدی انسانیتده کمال اشبو خصالی قالبدن ازاله واماته ایله در (فصرهن الیك) امدی انلری کندیکه
اماله وتوجیه ایت ویا انلری جمع وکندیکه ضم ایت وشکللرین تعرف ایت تا احیادنصکره انلر سکا ملتبس اولمیه
(ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا) بعده انلری جزء جزء ایدوب اجزالرینی حضرنکده اولان جباله تفریق
ایت (ثم ادعهن) بعده آنلره باذن الله قائمه کلوك دیو چاغر کل (یأتینك سعیا) انلر سرعتله سعی
ایدرك طیران ویا مشی ایدرك سکا کلهلر (واعلم ان الله عزیز حکیم) وبیلکه الله تعالی عزیزدر اراده
ایتدیکی شیدن عاجز اولمز هرانشلدیکنده ویاترك ایتدیکنده حکمت بالغه صاحبیدر مفسرون ایدر حق تعالی

ابراهیم علیه السلامه امر ایلدیکه اول طیوری بوغازلیه وریشلرك یوله وانلرك طوغرایه وریش ودماء
ولحومن بری برلرینه خلط ایلیه بعده هر طیری دردر جزء ایدوب هر برینی بر رجانبه یعنی برطاغك اوزرینه قویه
ویاخود یدی بشر جزء ایدوب هر برندن بر رجزئی یدی طاغدن برطاغك اوزرینه قویه وباشلرینی ابراهیم علیه
السلام عندنده امساك ایده بعده باذن الله تعالی کلوك دیو چاغره چون یورلدیغی کبی ایتدی کورسه که هر بر
طایرك دمندن قطره قطره اخرایه وریشه ریشه اخرایه اوچارق قاوشدی وعظم عظم آخره وبضعه بضعه اخرایه
کیدوب بواشدی حتی که هوا یوزنده باشسز درت اولدیغندنصکره هرجثه باشنه واردی یتشدی * اشبو
آیتده اشارت واردر اکا که برکسنه کیم حیات ابدیه ایله نفسنی احیاء ایتمك دیلیه قوای بدنیه سنه اقبال
ایدوب قتل ایلیه وبعضی بعضنه مزج له سورتن کسر ایلیه تا که عقل قبول ایده ویاشرع داعیه سیله آنی دعوت
ایتدیکنده هر بری سرعتله اکا مطاوعت ایلیه ابراهیم علیه السلامك فضلنه بوشاهد یتر که دعاده یمن
وضراعت * وسؤالده ادبه رعایت ایتمسیله کورمیه سن مراد ایتدیکی شیء ایسر وجوه اوزره کوسترلدی
واما که عزیر علیه السلام یوز ییل میت اولدیغندنصکره کوسترلدی (مثل الذین ینفقون اموالهم
فی سبیل الله) الله تعالینك سبیلنده اول کرکسه جهاد ویاسائر خیراتدر نفقه لرینك مثلی (کمثل
حبة) شول حبه نك یعنی بذر دانه نك مثلیدرکه (انبتت سبع سنابل) اول یدی سنبله بتوره (فی کل سنبلة
مائة حبة) هرسنبله ده یوز حبه اوله * اشبو تمثیلدر وقوعی اقتضا ایتمز وکاهی ذره ودخن وشعیرده
واراضیء مغله نك برنده دخی اولور (والله یضاعف لمن یشاء) الله تعالی دیلادیکی کمسه ایچون اشبو
مضاعفه یی ویا بونك اوزره مضاعفه یی ویرر * منفقك اخلاص وتعبدك حالی حسبنجه نفقه سی ثوابنی
اوندن یتمشه * ویدی یوزه وآندن زیاده یه دکین بتورر که مقدارینی اول الله تعالیدن غیری احد بیلمیه (والله
واسع علیم) الله تعالی واسعدر فضلندن ویردیکی زیاده اکا ضیق ویرمز * وعلیمدر منفقك نیتن وقدر
انفاقن بیلور (الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله) شونلرکه مالارینی الله تعالینك طاعتنه انفاق
ایدرلر * اشبو آیه کریمه * عثمان بن عفان وعبد الرحمن بن عوف رضی الله عنهما حقلرنده نازل اولوبدر
که عثمان بن عفان رضی الله عنه جیش العسرة ده بیك بعیری اقتاب واجلاسیله کتوروب الله ویردی *
وعبد الرحمن ایسه درت بیك درهم صدقه ویردی (ثم لا یتبعون ما انفقوا منا ولا اذی) وانفاق ایتدکاری
شیئه من واذی اتباع ایتمزلردی * من اولدرکه عطاسنی فقیر اوزره منت بوکا ده بن سکا شونك کبی شیء
ویرمیشن دیه ویا نعمتلری اکا عد ایله عطاسنه کدر ایرکوره * واذی اولدرکه نیجه برسؤال ایدروبزی ایذاب
ایدرسن دیو فقیری تعییر ایده ویا اکا انفاقی ذکر ایده شول کمسنه عندنده که فقیرانك وقوفن کراهت ایلیه
* سفیان ایدر من واذی اولدرکه بن سکا شونك کبی شیء ویردم سن اکا شکر ایتمدك دیه * عبد الرحمن بن زید
ابن اسلم ایدر بابام بکا دیردیکه چن برکسنه یه برشیء ویروب سلامك اکا ثقلت ویردکوره سن آندن سلامکی
کف ایله کل حق جل وعلا عباد اوزره فعل جمیلی ایچون منی حرام ایتدی وآنی کندویه مختص صفت قیلدی
* زیرا که عبادك منی تعییر وتنکدیر در * وحق تعالینك منی افضال وتذکیردر (لهم اجرهم عند ربهم)
انلر ایچون رب تعالی عندنده ثواب مهیا واردر (ولا خوف علیهم) وآخرتده انلره خوف یوقدر
(ولا هم یحزنون) وامر دنیادن تخلیف ایتدکارینه محزون اولمزلر (قول معروف) کلام حسن
ویاسائلی قول جمیل ایله رد ویا وعده حسنه ویا دعاء صالح که برادر ایچون ظهر غیبده دعاء ایلیه ویا ذات البین
اصلاحیچون اولان کلام (ومغفرة) وسائلدن تجاوز والحاحی سببیله ویارد جمیل ایله الله تعالینك
مغفرتنه سبیل ویا سائلدن عفو طلبی چنکه آنی رد ایده (خیر من صدقة یتبعها اذی) شول صدقه دن
خیرلودرکه اکا من ویا تعییر ویا اذی لاحق اوله (والله غنی حلیم) الله تعالی من واذا ایله اولان انفاقدن
غنیدر صدقه سیله من واذی ایدنه عقوبتنی تعجیل ایتمز (یا ایها الذین آمنوا لا تبطلوا صدقاتکم بالمن
والاذی) یا مؤمنلر صدقاتکزك اجورینی من واذی ایله ابطال ایتمکز (کالذی ینفق ماله رئاء الناس)
شول منافقك ابطالی کبی انفاقیله ریاء ایدر تا که انك نفقه سنی کوره لر واکا کریم وسخی دیه لر (ولا یؤمن بالله
والیوم الآخر) والله تعالی یه ویوم آخره مؤمن اولمز که انکله الله تعالینك رضاسن دیلیه وآخرتده انکچون

ثواب رجاء ایلیه (فمثله کمثل صفوان) امدی اول مرائینك مثلی شول حجر املس مثلیدرکه (علیه تراب) انك اوزرنده تراب اوله (فاصابه وابل فترکه صلدا) اول حجرك اوزرنده مطر عظیم ایریشوب اوزرنده کی ترابی بوبه آنی ترابدن نقی حجر املس ترك ایلیه * امدی بو مثلدر شول نفقه یه کیم انی منافق * ویا مرائی اعطاء ایلیه ویا شول مؤمنك نفقه سنه کیم آنکله من واذی ایلیه (لایقدرون علی شیٔ مما کسبوا) انلر یوم قیامتده دنیاده کسب ایتدکلری اول وصفلو عملاری اوزره ثوابه نائل اولمیه لر بلکه جمله سی باطل ومضمحل اوله * حجر املسده کی ترابی مطر ایله زائل اولمسی کبی اول اعمال دخی صاحبینه نفعی اولمیوب کیده (والله لایهدی القوم الکافرین) الله تعالی کافرلری خیر وارشاده هدایت ایتمز * اشبو قول کریمده تعریض واردرکه انفاق اوزره ریاء ومن واذی ایتمك کافر صفتندن اوله * ومؤمنك آندن تجنبی لابد اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم انی اخوف ما اخاف علیکم الشرك الاصغر * قالوا یارسول الله وما الشرك الاصغر قال ایاه الریاء * یقول الله تعالی لهم یوم یجازیهم العباد باعمالهم اذهبوا الی الذین تراؤن لهم فی الدنیا فانظروا هل تجدون عندهم جزاء * پیغمبرمز علیه السلام ایدر معاصیدن سزلك اوزره زیاده خوف ایتدیکیم معصیت شرك اصغر دردیدیلر که یارسول الله شرك اصغر ندر دیدیکه ریاءدر * حق جل وعلا یوم قیامتده عباد اعماللرینك جزاسن ایتدیکنده مرائیلره دیه که واریکز شول دنیاده مرائیه ایتدیکز کمسه لره انلرك عندنده جزاء بولورمیسز کورك پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا یوم قیامتده عباددن اول حساب ایده جکی اوچ صنف کمسه لر اوله * بری شول رجلدرکه دنیاده قرآنی لفظ ومعناسیله جمع ایتمشیدی حق تعالی اکا دیه که سکا ویردیکیم علم ایله نه عمل ایتدك دیه که یارب اناء اللیل ده سکا عبادت ایچون قیام ایتدم حق تعالی وملائکه آنی تکذیب ایده حق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناس سکا قاریٔ وعالم دیملری ایدی اول ایسه سکا دینلدی * وبری دخی صاحب مالدر حق تعالی اکا دیه که سکا ویردیکیم مالده نه عمل ایتدك دیه که یارب انکله صله ٔ رحم ایتدم وآنی خیراته صرف ایتدم حق تعالی وملائکه آنی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناس سنی جود وسخا ایله ذکر ایتملریدی اول ایسه سکا دنیاده حاصل اولدی * وبری دخی شول رجلدرکه غزاده قتل اولندی حق تعالی اکا دیه که بنم ایچون نه عمل ایتدك دیه که یارب سنك سبیلکده قتال ایدوب قتل اولندم حق تعالی وملائکه آنی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که بلکه انکله مرادك ناس سنی جراءتلو وشجاعتلو دیملری ایدی اول ایسه سکا دنیاده دینلدی * امدی یوم قیامتده اشبو اوچ صنف قومله جهنم قزدریلور (ومثل الذین ینفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله) شول مالرین انفاق ایدنلرك مثلی که اول انفاقله حق تعالینك رضاسن طلب ایدرلر (وتثبیتا من انفسهم) ودخی نفسلرینك بعضنی ایمان اوزره تثبیت مراد ایدرلر * زیراکه مال روحك شقیقیدر اول مالنی لوجه الله بذل ایده نفسك بعضنی تثبیت ایدر واولکه مالنی وروحنی بذل ایده نفسك کلنی تثبیت ایدر * ویا انلرکه زکاتلرین طیب نفسله اخراجده حق تعالینك ثوابنی تحقیق ووعدنی تصدیق ایدرلر * زیراکه اول اخراج ایتدکلری کندولرده قلاندن خیرلو ایدوکن بیلورلر * حسن ایدرسلف قچن برصدقه یه قصد ایتسه لر تثبیت ایدرلردی اکر الله ایسه امضاء ایدرلر * واکر اکاشك مخالطه اولورسه مساك ایدرلردی * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انفاقده حکمت نفسی بخلدن وحب مالدن تزکیه اوله (کمثل جنة بربوة) شول بستانه بکزرکه اول یوکسك یرده اوله ایچنده نهرلر جاری اوله بو وصفلو بستانك اشجاری احسن کور بوروی میوه سی ازکی اولور (اصابها وابل) اکا مطر شدید عظیم القطر ایریشه (فآتت اکلها ضعفین) اول مطر سببیله میوه سی برسنه ده ایکی سنه ده ویردیکی دکلو ویا درت سنه ده ویردیکی دکلو ویره (فان لم یصبها وابل فطل) اکر اکا مطر ایرشمزسه ده طل ایریشور * زیرا یوکسك یرده اولدیغی سببدن برودت هواسی وکرم منبتی اجلیچون طل اکا کافی اولور * امدی انلرك نفقاتی عند الله زاکیه درهیچ برحالده ضایع اولمز نتکیم بستان مذکور هرحالده ریعدن خالی اولمز مطری کرك کمسه قلیل ویا کثیر اولسون * کذلك حق جل وعلا مؤمن مخلصك صدقه سنی تضعیف ایدر اول کرك کسه قلیل ویا کثیر اولسون مادامکه آنده من واذی اولمیه (والله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزه بصیردر

امدی دائما اخلاص اوزره اولوب ریاءدن صاقنك (ایود احدکم ان تکون له جنة من نخیل واعناب تجری من تحتها الانهار) سزدن بریکز سورمیدیکه انك نخیل واعناب واشجاردن بربستانی اوله انك التندن نهرلر جاری اوله (له فیها من کل الثمرات) وانکیچون اول بستانده هرمیوه لردن بولنه (واصابه الکبر وله ذریة ضعفاء) حال بوکه اکا پیرلك ایریشه واولاد صغاری اوله لرکه انکیچون کسبه قدرتلری اولمیه (فاصابها اعصار فیه نار فاحترقت) انلر اول حالده ایکن اول بستانه ریح عاصف ایریشه که انده آتش اولدیغندن آنی احراق ایده * اشبو منافق ومرائینك عملنه مثلدرکه حسنده بستانه بکزه یه صاحب بوستانك بوستانیله انتفاعی کبی * اول دخی عملیله منتفع اوله * قچنکه پیر اولوب مجالی کیده واولاد صغاری دخی اوله * ودخی اول بستانه قاصرغه ایریشوب یاقه اکا غایت حاجتی وقتنده اول اندن کیده نه کندنده ونه اولادنده قوت یوقدرکه آنی اصلاح ایده لر * ویا معیشتلریچون کسب ایتمکه کیده لر منافق ومرائی دخی انجلین ریاء من واذی ایله عملنی حبط ایلیه یوم قیامتده اکا کمال احتیاجی وقتنده عملن ضایع کوریجك سوء حالنه نادم اوله حال بوکه انده کی ندامت اکا برشیٔ مفید اولمیه (کذلك) اشبو بیان کبی که ذکر اولندی (یبین الله لکم الآیات) حق تعالی سزه توحیدی تحقیق ودینی تصدیقده دلالات واضحات ایراد ایدر (لعلکم تتفکرون) تاکه آنی تدبر ایدوب مقتضاسیله عمل طریقنه کیده سز (یا ایها الذین آمنوا انفقوا من طیبات ما کسبتم) یا مؤمنلر کسب ایتدیککز اشیانك حلال ویا جیادندن الله تعالینك طاعتنه انفاق ایدك * اشبو قول کریمده دلالت واردرکه تجارت وکرك صناعتله کسب مباح اوله وکسب طیب وخبیثه منقسم اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان اطیب ما اکل الرجل من کسبه وان ولده من کسبه) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر کشینك اطیب مأکولی کسبندن اولاندر وکشینك ولدی کسبندندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یکسب عبد مالا حراما فیتصدق به فیقبل منه ولا ینفق منه فیبارك له فیه ولا یترکه خلف ظهره الا کان زاده الی النار ان الله لا یمحو السیٔ بالسیٔ ولکن یمحو السیٔ بالحسن ان الخبیث لا یمحو الخبیث) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر عبدکه مال حرام کسب ایده اندن تصدق ایتسه قبول اولمز انفاق ایتسه آنده برکت بولمز اردنه الیقورسه نارده انکیچون زاد اولور سیئ سیئ محو ایتمز بلکه سیئ حسنله محو اولور خبیث خبیثی محو ایتمز * معلوم اوله که اکثر علماء عندنده مال تجارتده زکاة واجب اولور برسنه مرور ایتدکده عروض بهایه طوتیلور اول بهادن ربع عشری چیقاریلور اکر بهاسی یکرمی دینار ویا ایکیوز درهم اولورسه (ومما اخرجنا لکم من الارض) ویردن سزکیچون اخراج ایتدیککز حبوب وثماردن دخی انفاق ایدك علماء اتفاق ایتدیلرکه نخیل وکرومده وحبوبدن سقی اولور اشیاده عشر واجب اوله اکر سقی اولنمسی شتاده یغمورلرله ویا دوتنسز جاری اولان نهر صوییله ایسه واما که سقی اولنمسی سانیه ویا نضحله ایسه انده نصف عشر واردر تفصیلی فقه کتابلرنده مذکوردر * وبرقوم دیدیلرکه اشبو حکم صدقات تطوع حقنده در * (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من مسلم یغرس غرسا او یزرع زرعا فیأکل منه انسان او طیر او بهیمة الا کانت له صدقة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر مسلم که براغاج دیکه ویا اکین اکه انسان ویا طیر ویا بهیمه دن هر مخلوق که آندن یه الا اول بنی انکیچون صدقه اولور (ولا تیمموا الخبیث منه) ومالدن ردیئ قصد ایتمکز (تنفقون) که آنی انفاق ایده سز (ولستم بآخذیه) حال بوکه حقکز مقابله سنده اول ردی سزه ویرلسه المزدیکز (الا ان تغمضوا فیه) مکرکه آنی اخذده اغماض عین ایدیدیکز جمیع حقکز فوت اولمسی خوفیله آنی آلمغی اختیار ایدیدیکز * براءرضی الله عنه ایدرکانه حق تعالی دیرکه اکر اول ردی سزه اهدا اولنسه آنی المزدیکز مکرکه صاحبندن استحیاء ایله الیدیکز * امدی کندیکز ایچون اولمسنه راضی اولمدیغکز شیئی بنم ایچون نیجه راضی اولورسز اشبو حکم قچن مالك کلیسی جید اولسه ردیسن ویرمك جائز اولمز واکر کلیسی ردی اولورسه ردی ویرمسنده بأس اولمز (واعلموا ان الله غنی حمید) وبیلك الله تعالی سزلك انفاقکزدن غنی در سزه آنی امر ایتمسی کندیکزه نفع اولسون ایچوندر آنی قبول واثابتیله حمیددر (الشیطان یعدکم الفقر) شیطان سزی فقرله تخویف ایدر انسانه دیرکه مالکی امساك ایت تصدق ایدرسك فقیر اولورسن (ویأمرکم بالفحشاء)

وسزه بخل ومنع زكاته امر ایدر (والله یعدکم مغفرة منه وفضلا) وحق تعالی ایسه تصدق واخراج
زكاته سزه ذنوبکز مغفرتن دنیاده ویا آخرتده انفاق ایتدیککزدن افضل شیئی خلف ایتمکی وعد ایدر
(والله واسع علیم) الله تعالی انفاق ایدن کشی یه فضلی واسعدر آنك انفاقنی بیلور آخرتده ثوابن ویرر
(یؤتی الحکمة من یشاء) حق تعالی دیلدیکی کسه یه علم نافع ویرر وموجبیله عمل ایتدیرر حتی اول
سببله آنی رضاسنه ایرکورر (ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) اول کسنه یه حکمت ویریله خیر
کثیر ویریلوبدرکه اول خیرآخرتده در ارتاراکسلمز (وما یذکر الا اولوا الالباب) ذکر اولنان آیاتله متعظ
اولمزمکر انلرکه عقول کامله صاحبلریدرکه شایبهٔ وهمدن ومتابعت هوایه رکوندن خالصه در
(وما انفقتم من نفقة) نفقه دن اول شیکه سز آنی انفاق ایدرسز اول کرکسه قلیله ویا کثیره در سرده
ویا علانیه ده در حق ویا باطله در (او نذرتم من نذر) ویا نذر ایدرن اولکه آنی منذر ایدرسز اول کرکسه
شرطله ویا شرطسز و طاعت ویا معصیتدر (فان الله یعلمه) حق تعالی آنی بیلور آنك اوزره جزا کز
ایرکورر (وما للظالمین من انصار) شول معاصی یه انفاق ویا نذرله وصدقاتی منعله ویا نذورده عدم
وفاله نفسلرینه ظلم ایدنلره اعوان اولمزکه انلری حق تعالی انك عذابندن قورتره (ان تبدوا الصدقات
فنعماهی) اکر سز صدقاتی اظهار ایدرسکزنه کوزلك شیء اولورکه آنی اظهار ایدرسز (وان تخفوها
وتؤتوها الفقراء فهو خیر لکم) انی اخفا ایله فقرایه ویررسکز اول اخفا سزه خیرلودر امدی صدقه نك
کرکسه اظهار ویا اخفاسی اولسون هر بری مقبوله درا کر نیت صادقه اولورسه لکن صدقه سرا افضلدر *
زیرا حدیثده (صدقة السر تطفیء غضب الرب) اخفا ایله اولان صدقه رب تعالینك غضبك سوندیرر
دینلمشدر دینلدیکه اشبو آیهٔ کریمه صدقهٔ تطوع حقنده در اما که صدقهٔ مفروضه ده اظهاری افضلدر
تاکه ناس آنده اکا اقتدا ایدهلر * دینلدیکه اشبو صدقهٔ مفروضه حقنده در پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
زماننده آنی اخفا افضل ایدی اماکه زمانمزده آنی اظهار افضلدر تاکه مانع زکاتدر دیو اکا سوءظن
اولنمیه * ابن عباس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه صدقهٔ تطوعك اسراری اظهارندن یتمش مرتبه
افضلدر وصدقهٔ مفروضه نك اظهاری اسرارندن یکرمی بش مرتبه افضلدر (ویکفر عنکم من سیئاتکم)
وانکله سیآتکزك بعضنی محو ایدرز (والله بما تعملون خبیر) حق تعالی سزك اعمالکزه خبیردر
صدقه کزی اظهار ویا اسرار ایدلك ثوابن ویرر (لیس علیك هداهم) ناسك هدایتی سکا واجب دکلدر بلکه
سکا واجب اولان انلری محاسن خصال اوزره حث وارشاددر وقبایحدن نهی وترهیبدر * روایت
اولندیکه صحابه دن بعضیلرك یهوددن ذی قرابه واصهارلری اولوب اسلاملرندن اول انلره انفاق ایدرلردی
اسلامه کلیجك انلرك دخی اسلامن اراده ایتدکارنده انلره انفاقدن کراهت ایدر اولدیلر * سعید بن جبیر
ایدر مسلمون اهل ذمتك فقراسنه تصدق ایدرلردی * فقراء مسلمین کثیر اولیجق * پیغمبرمز صلی الله علیه
وسلم انلره تصدقدن مسلمینی نهی ایتدی تاکه فقر وحاجت انلری اسلامه دخوله تحمیل ایده * اویله اولسه
بو آیهٔ کریمه نازل اولدی یعنی یا محمد انلرك هدایتی اوزریکه واجب دکلدر انلری اسلامه تحمیل ایچون صدقه یی
انلردن منع ایده سن (ولکن الله یهدی من یشاء) لکن الله تعالی دیلدیکی کسه یه هدایت ایدرکه اول
هدایت توفیقدر * اما که بیان ودعوت هدایتی پیغمبرمز علیه السلام اوزره واجب ایدی اویله اولسه
بو آیتك نزولندنصکره مسلمین انلره کما کان تصدق ایدر اولدیلر * اشبو آیت کفاره تصدقك اباحتنه
دلیلدر (وما تنفقوا من خیر فلانفسکم) مالدن اولکه آنی انفاق ایدرسز آنك نفعی کندیکزه عائددر
آنی کسه یه امتنان ایتمکز (وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله) وانفاقکزی حق تعالینك رضاسن
استیو ایدك (وما تنفقوا من خیر یوف الیکم) ومالدن هر شیکه آنی طاعته انفاق ایدرسز آنك ثوابی سزه
اضعاف مضاعفه ایله توفیه اولنور (وانتم لا تظلمون) اعمالکز ثوابندن هیچ برشی نقصله ظلم اولنمزسز
(للفقراء الذین احصروا فی سبیل الله) صدقاتکزی شول فقرایه ویرلك که انلر فی سبیل الله جهاد ایچون
نفسلرین حبس ایتدیلر * دینلدیکه انلرکه مراد اهل صفه در کیم فقراء مهاجریندن درت یوز دکلو کسنه ایدیلر
پیغمبرمز علیه السلامك مسجدی صفه سنده ساکن اولوردیلر * اوقاتلرین تعلم وعبادته صرف ایدرلردی *

پیغمبرمز علیه السلامك کوندردیکی سریه یه قاتلوب کیدردیلر * دینلدیکه اول فقرا ایله مراد طاعة الله
اوزره نفسلرین حبس ایدن فقرادر * ویاخود فقر وعدم سببیله جهاددن حبس اولنانلردر * ویاخود
جهادده ایریشن جراحاتدن مرض وزمانه ایرشمکله جهاددن حبس اولنانلردر (لا یستطیعون ضربا
فی الارض) که انلر اول سببدن یریوزنده کسب وتجارته کتمکه استطاعتلری اولمز (یحسبهم الجاهل
اغنیاء من التعفف) انلرك حالنی بلمین سؤالدن تعفف ایتدکاریچون انلری اغنیا ظن ایدرلر (تعرفهم
بسیماهم) سن انلری ضعف ورثاثت حاللریله بیلورسز (لا یسألون الناس الحافا) انلر ناسدن سؤال
ایتمزلر ضرورتله سؤال ایتدکاری تقدیرجه الحاح ایتمزلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یجد احدکم حبله
فیذهب فیأتی بحزمة حطب علی ظهره فیکف بها وجهه خیر له من ان یسأل الناس شیأ هم اعطوه اومنعوه)
پیغمبرمز علیه السلام ایدر سزدن بریکز ایپ الوب کیده آنکله بردمت اوطون بغلیوب ارقاسنده
کتوره انکله سؤال مذلتن یوزندن کف ایده اول اکا خیرلودر برشیء سؤالندنکه انی اکا ویره لر ویا منع ایده لر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم من سأل وله اوقیة اوعدلها فقد سأل الحافا) پیغمبرمز علیه السلام ایدر
برکسنه که سؤال ایده حال بوکه انك بر اوقیه طعامی ویا انك عدلی اوله * امدی اول الحاحله سؤال ایتمشدر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ان المسئلة حرمت الا فی احدی ثلاث فی رجل اصابته حاجة فاجتاحت
ماله فیسأل حتی یصیب قواما من عیشه ثم یمسك وفی رجل اصابته حاجة حتی یشهد ثلاثة نفر من ذوی الحجج
من قومه أن المسئلة قد حلت له فیسأل حتی یصیب قواما من العیش ثم یمسك * وفی رجل تحمل تحمالة
فیسأل حتی اذا بلغ امسك وما کان غیر ذلك فانه سحت یأکله صاحبه سحتا * پیغمبر علیه السلام ایدر
سؤال حرام اولدی مکرکه سائلده اوچ خصلتك بری بولنه * بری بودرکه اکا شدت ایریشوب انکله مالی هلاك
اوله * امدی اکا جائز اولورکه عیشی قوامنه دکین سؤال ایدوب اندن امساك ایده * وبری دخی بودرکه اکا فقر
حاجه ایریشوب قومنك ذوی العقولندن اوچ کسنه اکا سؤال حلال اولدی دیو شهادت ایده * امدی اکا دخی
جائز اولورکه عیشی قوامنه دکین سؤال ایدوب اندنصکره امساك ایده * سؤال ایتمیه وبری دخی اولدرکه
بر تحماله یی تحمل ایده امدی اولدخی عیشی قوامنه دکین سؤال ایدوب اندنصکره امساك ایده سؤال ایتمیه
واول سؤالکه بو اوچ خصالك غیریچون اوله اول حرامدر صاحبی حرام اکل ایدر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم من سأل الناس وله ما یغنیه جاء یوم القیامة ومسألته فی وجهه خموش اوخدوش اوکدوح فقیل
یا رسول الله وما یغنیه قال خمسون درهما اوقیمتها من الذهب) پیغمبرمز علیه السلام ایدر برکسنه که
سؤال ایده حال بوکه انك سؤالندن غنا ویرر شیء اوله * اول مسئله سی یوزنده طرمق اولدیغی حالده یوم قیامتده
کله * اشبو آیتده دلالت واردرکه فقیر لك ثیاب وکسوه وصلاحی آنی فقر اسمندن چیقارمیه وناسدن سؤال
مذموم وتعفف ممدوح اوله (وما تنفقوا من خیر فان الله به علیم) مالدن اول شیکه آنی انفاق ایدرسز
الله تعالی آنی بیلور اجورنی ویرر اشبو قول کریمده انفاقه ترغیب واردر علی الخصوص انفاق مذکوره
ایله منفقلره (الذین ینفقون اموالهم باللیل والنهار سرا وعلانیة) شونلرکه حق تعالینك سبیلنده کیجه ده
وکوندزده وکزلوده وآشکاره ده ماللرین انفاق ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیهٔ کریمه حضرت
علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه حقنده نازل اولوبدرکه انك عندنده درت درهم بولنوب انك غیری یه مالك
دکلدی انك برین کیجه ده وبرین کوندزده وبرین کیزلوده وبرین آشکاره ده انفاق ایتدی * ابو الدرداء رضی الله
عنه ایدر اشبو آیهٔ کریمه جهاد ایچون خیل ربط ایدنلر حقنده نازل اولوبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من
احبل فرسا فی سبیل الله ایمانا بالله وتصدیقا بوعده کان شبعه وریه وروثه وبوله فی میزانه یوم القیامة) پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که الله تعالی یه ایمان ووعدنه تصدیق ایدوب انك سبیلنده جهاد ایچون
فرس بسلیه اول فرسك یدیکی وایچدیکی وروثی وبولی یوم قیامتده میزاننه قونور (فلهم اجرهم عند ربهم)
انلرك اجرلری ربلری عندنده حاضردر (ولا خوف علیهم) زمان مستقبلده انلره خوف یوقدر
(ولا هم یحزنون) وماضی ایچون محزون اولمزلر (الذین یأکلون الربوا لا یقومون الا کما یقوم الذی
یتخبطه الشیطان من المس) شونلرکه ربوا معامله سین اکل ایدرلر یوم قیامتده انلرك قبورندن قیامی

شول كمسه نك قيامى كبى اولوركه شيطان انى مسندن عقلنه خلط وخلل ايده* امدى اول انلره علامت
اولوب اهل موقف انلرى انكله بيلهلر* وياخود انلرك نهوض وسقوطى مصروعلر كبى اولور اول حالت
انلره عقللرى اختلالندن اولميه بلكه حق جل وعلا انلرك اكل ايتدكلرى ربوايى قارنلرنده بيوتمسندن اوله
(ذلك بانهم قالوا انما البيع مثل الربوا) اعقاب مذكوره انلره شول سببدن اوله كه بيع ربوا كبيدر ديديلر
ايكيسى دخى ربحى اقتضا ايتمكده اويله اولسه بيع كبى آنى دخى استحلال ايتديلر* اهل جاهليتك
برى دخى بحق غريمى اوزرنده كى مالنك اجلى ايريشوب مالنى طلب ايتسه غريم اكا ديرديكه سن اجلى
ارتور بندخى سكا مالى ارتوره يم نعم ديوب انجلين ايدرلردى* انلره بو فعلكز ربوادر دينلسه بيعك اولنده كى
زياده آخرنده كى زياده كبى درلردى ربوايى بيعه قياس ايدرلردى ايكيسندخى برى برندن فرق ايتمزلردى*
حال بوكه ايكيسى بيننده فرق ظاهردركه* ايكى درهمى بردرهمه ويرن كشى بردرهمنى ضايع ايدر
اما اولكه بردرهمى بردرهم دكر سلعه يى ايكى درهمه صاتون السه جائزدركه اكا حاجتى مس ايتمسيله اوله
وياخود اول الديغنك رواجن توقع ايدوب انكله رغبتى مجبر اوله اويله اولسه حق تعالى انلرى تكذيب
وجهى اوزره ديديكه (واحل الله البيع وحرم الربوا) والحال حق جل وعلا بيعى حلال وربوايى حرام
قيلدى* معلوم اوله كه تجارت طريقى اوزره مالده زياده طلبى حرام اولمز* بلكه حرام اولان پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلمك بيان ايتديكى مال مخصوص صفت مخصوصه اوزره اولان زياده در (قال النبى صلى الله عليه
وسلم لا تبيعوا الذهب بالذهب ولا الورق بالورق ولا البر بالبر ولا الشعير بالشعير ولا التمر بالتمر ولا الملح بالملح الا سواء
بسواء عينا بعين يدا بيد* ولكن بيعوا الذهب بالورق والورق بالذهب والبر بالشعير والشعير بالبر والتمر بالملح
والملح بالتمر يدا بيد كيف شئتم فمن زاد او استزاد فقد اربى الآخذ والمعطى فيه سواء) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
ايدر التونى التونه وكوشى كوشه وبغدايى بغدايه واربه يى اربه يه وخرمايى خرمايه وطوزى طوزه صاتمكز
مكركه النوب ويريلن برابر اوله وعين بعينه اوله ايكيسى دفعة تسليم وتسلم اولنه* لكن التونى كوشه
وكوشى التونه وبغدايى اربايه واربايى بغدايه وخرمايى طوزه وطوزى خرمايه صاتون زياده ونقصانله
نيجه ديلرسكز ايتمكز جائز اولور* اكر ايكيسى برجنسدن دكل ايسه لكن مجلس عقدده تسليم وتسلم بولنمق
شرطيله اما كه ايكيسى برجنسدن ايسه زياده سى ربوا اولور* وربوانك وبالنده آلان وويرن برابردر*
پيغمبرمز عليه السلام ربوايى التى شىء اوزره نص ايتدى عامۀ علما ديديلركه ربوانك حكمى اشبو ذكر
اولنان التى شيده ثابت اولور انلرده بولنان اوصاف اجليچون* واول اوصافده اختلاف اولندى* برقوم
ديديلركه دراهم ودنانيرده اوله نقديت ووصفيتدركه اول مالك وشافعى قوليدر وائمۀ حنفيه ديديلركه آنده
ربوانك ثبوتى وزن علتى ايله در اويله اولسه جميع موزوناتده ربوايى اثبات ايدرلر اول كركسه مطعوم وغير
مطعوم درجص ونوره وامثالى كبى* وبرجماعت ذاهب اولديلركه انده ربوانك ثبوتى طعمدر كيل ايله
وياوزن ايله* امدى هرمطعومكه مكيل ويا موزوندر انده ربوا ثابت اولور مكيل ويا موزون اولميانده دكل كه
اول سعد بن المسيب قوليدر وشافعينك قول قديميدر* واما قول جديدنده انده ربوانك ثبوتى طعم
وصفيله در اويله اولسه انك عندنده ربوا ثابت اولور اشياء مطعومه نك جميعنده اول كرك ثمار ويا فواكه
ويا بقول ويا ادويه در اول كركسه مكيل ويا موزونه در (قال النبى صلى الله عليه وسلم الطعام بالطعام
مثلا بمثل) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ديديكه طعامك مثلى طعامه بيعده حكم ايكيسى برابر اولمقدر اويله
اولسه شافعى عندنده مال ربوانك جملهسى ثمن ويا مطعوم اولمقدر* وربوا ايكى نوعدر* برى ربواى فضل*
وبرى ربواى نساءدر امدى بحق مال ربوايى جنسنه بيع ايتسه ايكى نقدك برينى جنسنه بيع ايتمسى
كبى* ويا مطعومى جنسنه* مثلا حنطه يى حنطه يه بيع ايتمسى كبى انده ربوانك ايكى نوعى دخى ثابت
اولور* حتى معيار شرعيله ايكيسنك مساواتى شرط اولور* اكر مكيلاتدن ايسه حنطه وشعير كبى
كيلك مساواتى شرط اولور* ومجلس عقدده تقابض دخى شرط اولور* وبحق مال ربوايى خلاف جنسنه
بيع ايتسه* اكر وصف ربواده اكا موافقت اولميان شيئه بيع ايتديسه* مثلا مطعومى دراهم ويا دنانيره
بيع ايتمسى كبى انده ربوا اولمز* آنى مال ربوانك غيريه بيعندن ربوا اولمديغى كبى* واكر آنى وصفنده

اكا موافق شيئه بيع ايدرسه* مثلا دراهمى دنانيره ويا بغدايى اربيه ويا مطعومى مطعوم آخره بيع ايتمسى
كبى ايكيسى برجنسدن اولميه انده ربواى فضل ثابت اولمز حتى تفاضل* وجزاف طريقى اوزره بيعى جائز
اولور* اما كه انده ربواى نساء ثابت اولور حتى مجلس عقدده تقابض شرط اولور* اكر بر كمسه برشىء اقراض
ايتسه اندن افضلى رد ايتمك شرطيله اول برقرضدركه نفعى جر ايدر* وهر قرضكه منفعتى جر ايده اول ربوادر
(فمن جاءه موعظة من ربه فانتهى فله ما سلف) اول كمسه كه رب تعالىدن اكا وعظ وزجر ايريشور انكله ربوا
اكلندن منتهى اوله انكيچون نهيدن اول بحق ذنبى مغفرت اولنور* واخذ ايتديكى ربوا اندن استرداد اولنمز
(وامره الى الله) ونهيدن صكره شانى الله تعالى يه مفوض اولور ديلرسه عظمتيله آنى انتهاسى اوزره ثابت
ايدر ويا خذلانيله منهى يه عودت ايدر (ومن عاد) اولكه ربوا تحريمندن صكره استحلال وجهى اوزره آنى
اكله عودت ايده (فاولئك اصحاب النار هم فيها خالدون) امدى اول وصفلو كمسهلر اصحاب ناردر انده
دائملردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لعن الله آكل الربوا وموكله وكاتبه وشاهده وقال هم سواء) روايت
اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ربوايى الانه وويرنه ويازانه واكا شاهد اولنه لعنت ايتدى
واول لعنته استحقاقده جميعى برابردر ديدى (وقال النبى صلى الله عليه وسلم الربوا سبعون بابا اهونها
عند الله كالذى نكح امه) پيغمبرمز عليه السلام ايدر ربوا اكل ايدنه يتمش مرتبه عذاب اولور انك اخفى
اناسنه زنا ايدنك عذابى دكلودر (يمحق الله الربوا ويربى الصدقات) الله تعالى ربوانك بركتن كيدرر ربوا
داخل اولان مالى هلاك ايدر* وصدقانك ثوابن مضاعف ايدر وايچندن صدقه چيقان ماله بركت ويرر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله يقبل الصدقة ويربيها كما يربى احدكم مهره) پيغمبرمز عليه السلام ايدر
حق جل وعلا صدقه يى قبول ايدر واروتورب بيودر سزدن بريكز طايى بيوتمسى كبى (وقال النبى عليه السلام
مانقصت زكاة من مال قط) پيغمبرمز عليه السلام ايدر مالدن ويريلان زكاتى آنى اكسلتمز (والله لا يحب
كل كفار اثيم) الله تعالى راضى اولمز ومحبت ايتمز هر كمسه دنكه محرماتك تحليلنه اصرار وارتكابنه انهماك
ايده (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات) شونلركه مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشلديلر (واقاموا
الصلاة) وصلوات خمسى اوقاتنده اركان وادابنه رعايت ايله اداء ايتديلر (وآتوا الزكاة) وزكاة مفروضه يى
ويرديلر (لهم اجرهم عند ربهم) انلرايچون ربلرى جل شانه عندنده اجرلرى واردر (ولا خوف عليهم
ولا هم يحزنون) زمان مستقبلده انلره خوف يوقدر واحوال ماضيه لريچون محزون اولمزلر (يا ايها الذين
آمنوا اتقوا الله) يا مؤمنلر الله تعالىدن قورقكز (وذروا ما بقى من الربوا) وناس اوزره شرط ايتديككز ربوادن
بقايايى ترك ايديكز (ان كنتم مؤمنين) اكر ربوانك تحريمنه ايمانكز وار ايسه* روايت اولنديكه عباس
ابن عبد المطلب* وعثمان بن عفان رضى الله عنهما خرما ايچون ناسه سلم ويرمشلردى بولنمسى وقتى ايريشجك
خرما صاحبلرى ديديلركه اكر سز خرمادن جمله حقكزى الورسكز كنديمزه وعيالمزه كفايت ايتمز قالمز رضاكز
اولورسه حقكزك نصفنى ويره لم ونصفنى كلجك سنه يه اليقوكزكه آنى زياده ايله ويره لم راضى اولوب زياده يى تقدير
ايتديلر* چون مدت تأخيرلرى ايريشوب حقلرين الدقلرندنصكره زياده يى دخى استديلر* اشبو آيۀ كريمه
نازل اولوب پيغمبرمز عليه السلام انلرى اول شرط ايتدكلرى زياده يى طلبندن نهى ايتدى آنلر دخى سمعا
وطاعة ديوب رأس مالارى اخذله اكتفا ايتديلر (فان لم تفعلوا) اكر ربوادن بقايايى ترك ايتمزسكز (فأذنوا
بحرب من الله ورسوله) سزك غيريلره اعلام ايدك كه سز الله تعالى يه ورسولنه محاربلرسز* ابن عباس رضى
الله عنه ايدر يوم قيامتده ربوا اكل ايدنلره سلاحكزى آلك حق تعالى ايله حرب ايتمكه كالك دينور* دينلديكه
الله تعالىنك حربى ناردر ورسولنك حربى سيفدر (وان تبتم) واكر استحلال ربادن توبه ورجوع ايدرسكز
(فلكم رؤس اموالكم) سزكيچون اخذى جائز اولان رأس مالاركزدر (لا تظلمون) رأس مال اوزره زياده
طلبيله غيريه ظلم ايتمزسز (ولا تظلمون) رأس مالكزدن نقص اولنمغله ظلم اولنمزسز* اشبو آيات نازل اولنجق
ربوا اكل ايدنلر ديديلركه بز الله تعالى ورسولنه حربه قدرتمز يوقدر وتوبه ايدوب رأس ماللريله راضى اولديلر
وبو آيتدن فهم اولنوركه اول كمسه كه اكل ربوادن توبه ايتميه اكا رأس مالى ويرلميه زيرا انى تحليل اوزره
اصرار ايدن مرتددر ومالى فيئدر (وان كان ذو عسرة فنظرة الى ميسرة) امدى انده حكم اول غريمك يسارى

وقتنه دکین امهال وانتظاردر (وان تصدقوا خیرلکم) وسزك غریم معسردن دینك کلی اسقاطله
تصدقکز انتظاردن سزه خیرلودر * ودینلدیکه تصدقدن مراد انتظاردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یحل
دین رجل مسلم فیؤخره الا کان له بکل یوم صدقة) پیغمبرمز علیه السلام ایدر برکسه که اخرك ذمتنده کی
دیننده اجلی حلول ایدوب اکا امهال وتأخیر ایده انکیچون هرکونده اول مالی تصدق ثوابی اولور (ان کنتم
تعلمون) اکر انده اولان ذکر جیلی واجر جزیلی بیلورسکز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا
اووضع عنه انجاه الله من کرب یوم القیامة) پیغمبرمز علیه السلام ایدر برکسنه که برغریم معسره امهال
ایده ویا اوزرنده کی مالنك بعضنی ویا کلنی اندن حط ایده حق تعالی آنی قیامت کربلرندن قورتاره (وقال النبی
صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا او وضع عنه اظله الله فی یوم لا ظل الا ظله) پیغمبرمز علیه السلام ایدر
برکسنه که غریم معسره امهال ایده ویا دیننك بعضندن ویا کلندن فارغ اوله یوم قیامتده آنی عرشنك
ظلنده اظلال ایده حال بوکه اول کونده انك ظلندن غیری ظل اولمیه * بررجل پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك
عهده سنده کی حقی ایچون تقاضی واغلاظ ایتدی اصحاب آنی زجر وعتاب مراد ایتدکلرنده پیغمبرمز
علیه السلام انلری اندن منع ایدوب (ان لصاحب الحق مقالا) حق صاحبی ایچون حقی طلبندن غریمنه
سویلمك وارددر دیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم مطل الغنی ظلم فاذا اتبع احدکم علی ملیء فلیتبع) پیغمبرمز
علیه السلام ایدر غنینك دینی ادادن تأخیری ظلمدر * وقتا بریکز نفسی اوزرنده کی حقنی اخذ ایچون اتباع
ایدرسه اتبسون اندن اکا بأس یوقدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نفس المؤمن معلقة بدینه حتی یقضی
عنه) پیغمبرمز علیه السلام ایدر مؤمنك روحی معلقه در تا دینی قضا سنه دکین مقامنه واصل اولمز (واتقوا
یوما ترجعون فیه الی الله) شول کوندن خوف ایدوب قورقك که انده الله تعالی یه رجوع ایدرسزکه
اول یوم قیامت ویا یوم موتدر (ثم توفی کل نفس ما کسبت) هرکشی دنیاده خیر وشردن کسب
ایتدیکنك جزاسی اول کونده اکا توفیه اولنور (وهم لا یظلمون) انلر نقص ثواب ویا تضعیف عقابله
ظلم اولنمزلر * وابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آخر آیتدرکه جبرائیل علیه السلام آنی پیغمبرمز علیه
السلامه انزال ایتدی ودیدیکه بو آیتی سورهٔ بقره دن ایکیوز سکسان آیتك رأسنه وضع ایت وبوندنصکره
پیغمبرمز علیه السلام یکرمی برکون ویا طقوز ویا یدی کون ویا اوچ ساعت حیاتده اولوب هجرتك اون برنجی
سنه سی ربیع الاولنك اتنجی کون یوم اثنینده کونشك زوالی وقتنده وفات ایتدی صلی الله تعالی علیه وسلم
* ابن عباس ایدر آخر نازل اولان آیهٔ کریمه ربوا آیتی ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق جل وعلا
ربوایی حرام ایدیجك سلمی حلال ایدوب دیدیکه (یا ایها الذین آمنوا اذا تداینتم بدین الی اجل مسمی فاکتبوه)
یا مؤمنلر وقتا ایام ویا اشهرله اولی واخری معلوم اجله دکین بری بریکزله دین اخذی * ویا اعطاسی معامله سن
ایتسکز آنی یازك * اول دین کرکسه مبیع ویا سلم ویا قرضدر * واجل اکرچه نده ویا بعده * ویا سلمده ایسه
رعایتی لازم اولور * حتی حق صاحبی ایچون اجلك حلولندن آنی اول طلب جائز اولمز * واکر اجل قرضده
ایسه اکثر علماء عندنده رعایتی لازم اولمز * اشبو کتابتك حکمنده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اول
واجبه در * واما اکثرون عندنده اول امر استحبابدر ترکنده بأس یوقدر وبرقوم دیدیلرکه دین واشهاد ورهنك
کتابتی جمله سی فرض ایدی (فان امن بعضکم بعضا فلیؤد الذی اؤتمن امانته) قولیله نسخ اولندیکه اول
شعبی قولیدر (ولیکتب بینکم کاتب بالعدل) ومداینین بیننده اختیار ایتدکاری بر کاتب فقیه دین زیاده
ونقصانسز واجلی تقدیم وتأخیرسز عدل اوزره یازسون (ولا یأب کاتب ان یکتب کما علمه الله) والله
تعالینك امر وشرع ایتدیکی کیفیت اوزره کاتب آنی یازمقدن امتناع ایتمسون * کاتب اوزره کتابتك
وشاهد اوزره تحمل شهادتك وجوبنده علماء اختلاف ایتدیلر وبرقوم ایکیسنك دخی وجوبنه ذاهب اولدیلرکه
اول مجاهد قولیدر * حسن ایدر وجوبی انك غیری کاتب وشاهد بولنمزسه در * وبرقوم دیدیلرکه اول مندوبدر
ومستحبدر * ضحاك ایدر کاتب وشاهد اوزره اول واجب ایدی (ولا یضار کاتب ولا شهید) قولیله نسخ اولدی
(فلیکتب ولیملل الذی علیه الحق) امدی کاتب انی الله تعالینك امر ایتدیکی کیفیت اوزره یازسون واوزرنده
حق اولان کشی لسانیله نفسی اوزره اقرار ایتسون که ذمتنده اولان شیئیله (ولیتق الله ربه ولا یبخس

منه شیئا) وکاتب ویا اوزرنده حق اولان کشی رب تعالیدن قورقسون اول حقدن برشیء نقص ایتمسون
(فان کان الذی علیه الحق سفیها) اکر اوزرنده حق اولان کشی ناقص العقل ویا مبذر ایسه (اوضعیفا)
ویا شیخ کبیر ویا عته ویا جنون ویا عمی سببیله ضعیف العقل ایسه (اولا یستطیع ان یمل هو) ویا خرس
ویا عمی ویا عجمه ویا حبس ویا غیبته ویا بوکه بکزر برعذر سببیله کندوسی غیردن حقنی طلبه ویا غیر ایچون
اقرارده استطاعتی یوغیسه (فلیملل ولیه بالعدل) امدی اول طلب ویا اقراری انك مقامنه قائم اولان وصی
ووکیل ومترجمدن هرقنغیسی ایسه حق وصدق اوزره اقامت ایتسون (واستشهدوا شهیدین من رجالکم)
ورجال مسلمیندن ایکی کمسه طلب ایدلك که دین اوزره انی اشهاد ایده سز (فان لم یکونا رجلین فرجل وامرأتان)
اکر اول ایکی شاهد ایکی رجل اولمازسه بررجل ایله ایکی مرأه یی اشهاد ایدلك (ممن ترضون من الشهداء) شول
شاهدلردنکه دیانت واماتنده راضی اولدیغکز کمسنه لر اوله لر (ان تضل احداهما فتذکر احداهما الاخری)
اول اشهاد اولنان ایکی مرأه نك بری شهادتنی اونتدیغنده اخراسی اکا شهادتنی تذکیر ایده اشبو قول شریف
اشعار ایدرکه نسانك عقللرنده نقصان وضبطلرنده قلت ونسیان اوله * معلوم اوله که قبول شهادتك شرائطی
یدیدر اول اسلام وحریه عقل وبلوغ عدالة ومروة وانتفاء تهمتدر * امدی کافرلك شهادتی مردوددر * زیرا ناس
اوزره کذبله معروفلرك شهادتی جائز اولمز کفار ایسه الله تعالی یه کذب ایتدکلرندن شهادتلری رد اولنمغله اولی
اولورلر * وائمهٔ حنفیه قتنده اهل ذمتك بری برلرینك اوزرینه شهادتلری جائز اولور * وعبیدك شهاداتی مقبوله
دکلدر * الا شریح وابن مسعود تجویز ایتدیکه اول انس بن مالك رضی الله عنهك قولیدر * ومجنون ایسه
قولی معتبر دکلدرکه شهادتی مقبول اوله * وصبیانك شهادتی ایسه جائز اولماز * زیراکه حق تعالی ممن ترضون من
الشهداء) دیمشدر * وعدالت ایسه شرطدرکه اول کبائردن اجتناب وصغائر اوزره عدم اصراردر * ومروة دخی
شرطدرکه اول اداب نفسله اتصافدر هیئه وسیرت وعشیرت وصناعتك حسن اولنمسی کبی * وانتفاء تهمة
دخی شرطدر حتی که عدونك عدو اوزره شهادتی مقبوله دکلدر * اکرچه غیر اوزره مقبوله ایسه ده وکشینك
ولدی ووالدی ایچون شهادتی جائز اولماز اکر اول شهادتدن انلره منفعت اولورسه واما که مضرت اولورسه
شهادتی جائز اولور وکذلك شول کشینك شهادتی مقبوله اولمازکه شهادتیله کندویه نفع حاصل اوله * نتکیم وارث
بررجل اوزره که مورثنی قتل ایتدی دیو شهادت ایده ویا شهادتیله کندودن ضرر دفع ایده * نتکیم کندونك
ضررینه شهادت ایدن کشینك جنسنه شهادت ایده (قالت عائشة رضی الله عنها لا تجوز شهادة خائن ولا
خائنة ولا ذی غمز علی اخیه ولا ظنین فی ولاء ولا قرابة ولا القانع مع اهل البیت) عائشه رضی الله عنها دیدیکه
خائن وخائنه نك شهادتی وایکی خصمدن برینك آخر اوزره شهادتی وولاء ویا قرابته ایله بینلرنده کی انتسابی
اولنلرك بری برلری ایچون شهادتی وکشینك اهل بیتله معاملاتده بری برلری ایچون شهادتی جائز اولمز (ولا یأب
الشهداء اذا ما دعوا) وشاهدلر شول تحمل ایتدکلری شهادتك اداسنه دعوت اولندقده امتناع ایتمسونلر *
شعبی ایدر شاهد اداء شهادتده مخیردر * مادامکه اشهاد اولنمیه * حسن ایدر تحمل وکرك اداسنه دعوت
اولنسه لر امتناع ایتمسونلر (ولا تسأموا ان تکتبوه صغیرا او کبیرا الی اجله) وحقی حلولی وقتنه دکین
یازمقدن اوشنمکز امر ایله حق کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون (ذلکم اقسط عند الله) اشبو یازمکز الله تعالی
عندنده اعدلدر * زیرا انکله امر ایدر وبدرانك امرنه اتباع ایسه ترکندن اعدلدر (واقوم للشهادة)
وشهادتی اقامته اعوندر * زیرا یازلمسی شهودی تذکیر ایچوندر (وادنی ان لا ترتابوا) ودینك جنسندن
وقدرنده واجلنده ومشهودنده شك ایتمکزه اقربدر (الا ان تکون تجارة حاضرة تدیرونها بینکم فلیس
علیکم جناح ان لا تکتبوها) مکر که تجارت حاضره اولوب تبایعکزی یدا بید ایده سز اولیله اوله انی یازمکزده
بأس اولماز تنازع ونسیاندن بعید اولدیغیچون (واشهدوا اذا تبایعتم) وقتا تبایع ایتسکز تبایعکز
اوزره اشهاد ایدلك اول کرکسه نقد ویا مؤجل اولسونکه * زیرا اول احوطدر دینلدیکه اشبو آیتده کی اوامر
اکثر ائمه عندنده ندب ایچوندر * زیرا اشهادی ترك ایتسه بیعك جوازنه خلل ایرمز (ولا یضار کاتب
ولا شهید) وکاتب وشاهد انلردن طلب اولنان شیئه اجابتی ترکله حق صاحبنه اضرار ایتمسونلر کاتب
کتابتدن وشاهد شهادتدن ابا ایله * ویاخود کاتب وشاهده کمسه مضرت ایرکورمسون کندی مهملرینه

مشغوللر ایکن وانلرك مقامنه قائم اولور وار ایکن انلرك مهملرندن اشغال ایتمسونلر * ویاخود کاتب
جعلی وشاهده مؤنة مجیئنی ویرمکله اضرار ایدلمسون (وان تفعلوا) اکر اضرار ونهی اولندیغکز شیئی
اشلرسکز (فانه فسوق بکم) اول طاعتدن خروجدرکه سزه لاحق اولوبدر (واتقوا الله) حق تعالینك
امرنه ونهینه مخالفتدن صاقنوب انك عذابندن قورقکز (ویعلمکم الله) حق تعالی مصالحکزی متضمن
اولان احکامنی سزه تعلیم ایدر (والله بکل شیء علیم) الله تعالی هر شیئی بیلور (وان کنتم علی سفر ولم تجدوا
کاتبا فرهان مقبوضة) اکر سز مسافرین اولوب الات کتابتی بولمزسکز انده استیثاق اولنان شیء ذمتنده
مالکز اولان کسنه‌دن رهن الوب قبض ایتمکزدر تا که اول رهن اموالکزه وثیقه اوله * اول ارتهانده سفر شرط
دکلدر حتی حضرده دخی کاتبك وجودیله رهن اولنسه جائز اولور * زیرا عائشة رضی الله عنهادن مرویدرکه
پیغمبر علیه السلام مدینه‌ده اهلیچون بر یهودیدن یکرمی صاع اربه الوب درعنی اکا رهن ویردی حال بوکه
اول نه سفرده ونه کاتب انعدامنده ایدی (فان امن بعضکم بعضا فلیؤد الذی ائتمن امانته) اکر ذمتنده
حق اولان کشی صاحب حق عندنده امین اولوب اندن رهن المزسه اول مدیون امین ذمتنده‌کی رهنسز
دینی صاحب حقه قضاء ایتسون (ولیتق الله ربه) والله تعالیدن قورقوب حیانتدن وحقی انکاردن
صقنسون (ولا تکتموا الشهادة) وشهادته دعوت اولندیغکزده آنی ادادن امتناع وکتم ایتمکز
(ومن یکتمها فانه آثم قلبه) اول که آنی کتم ایده آنك قلبی فاجردر دینلدیکه یعنی اول ممسوخ القلبدر نعوذ
بالله (والله بما تعملون علیم) الله تعالی سزك شهادتی اقامت وکتمان ایتدیککزی بیلور (لله ما فی السموات
وما فی الارض) سموات وارض وایکیسنك ایچنده اولان اشیاء خلقی وملکی الله تعالی‌یه مخصوصدر
(وان تبدوا ما فی انفسکم او تخفوه یحاسبکم به الله) اکر قلوبکزده اولان سوئی واکا عزمی کرکسه اظهار
ویا اخفاء ایدك حق جل وعلا انك اوزره سزه حساب وجزاء ایدر (فیغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء) دیلدیکی
کمسه‌یی مغفرة ایدر ودیلدیکنه عذاب ایدر * حسن ایدر وقتا که حق جل وعلا قلب ایچون کسب اثبات
ایلدی (بما کسبت قلوبکم) دلالتیله امدی عبد جوارحی عملی وقلبی همتی کرك اظهار * ویا اخفا ایتسون
حق تعالی انی اکا خبر ویررو انك اوزره اکا حساب قیلور * بعده دیلدیکنه مغفرت ودیلدیکنه عذاب ایدر (ان
السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤلا) دلالتیله اخرون دیدیلرکه حق تعالی خلقی اعماللرندن
اظهار واخفاء ایتدکلرینك جمیعی اوزره حساب ایدر بعده دیلدیککی مغفرت ودیلدیکنه عقاب ایدر
الا بوکه اخفاء ایدوب عمل ایتدکلرینك عقابی دنیاده آنلره حدوث ایدن نوائب ومصائبله ودخی حزن ویرر
امورله دفع اولورکه اول حضرت عائشه رضی الله عنها قولیدر (قال النبی علیه السلام ان اراد الله
تعالی بعبده الخیر عجل له العقوبة فی الدنیا وان اراد بعبده الشر امسك علیه بذنبه حتی یوافیه یوم القیامة)
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا چن بر عبدینه خیر اراده ایتسه اکا ذنوب عقوبتن
دنیاده تعجیل ایدر وبر عبدینه شر اراده ایتسه ذنبی اوزره اکا عقوبت ایتمز تا که آنی یوم قیامتده ایده
وبعضیلر دیدیکه یعنی اکر سز قلوبکزده اولوب عزم ایتدککز شیئی کرکسه اظهار ویا اخفاء ایدك حال بوکه
سز اکا عازملرسز انکله یوم قیامتده حق تعالی سزی محاسبه ایدر واما اول که آنی نفوسکز تحدیث ایدر
حال بوکه عازم دکللرسز آنکله مؤاخذه اولنمزسز زیرا که (لا یکلف الله نفسا الا وسعها) دلالتیله حق تعالی هیچ
کمسه‌یه وسعی اولمیان شیئی تکلیف ایتمز دینلدیکه محاسبه‌دن مراد اخبار وتعریفدر یعنی اکر قلوبکزده‌کی شیئی
اظهار ایدوب عمل ایدرسکز ویا آنی اخفاء ایدوب اضمار ونیت ایدرسکز حق تعالی انك سببیله سزه * محاسبه ایدر
وانی سزه خبر ویرر وتعریف ایدر بعده فضلنی اظهار ایچون مؤمنلری مغفرت ایدر وعدلنی اظهار ایچون
کافرلره عذاب ایدر اشبو معنی ضحاك قولیدر وبو معنایی مؤید * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه
ایدر حق تعالی سزی محاسبه ایدر * دینلدی بو خسه مؤاخذه ایدر دینلدی محاسبه ایسه مؤاخذه‌نك
غیریدر (والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی مغفرت وعقوبتندن دیلدیکنه وهر اراده ایتدیکنه قادردر
(آمن الرسول بما انزل الیه من ربه والمؤمنون) محمد علیه السلام ومؤمنلر رب تعالیدن اکا انزال اولنان
آیات قرآنیه‌یه تصدیق ایتدیلر (کل آمن بالله وملائکته وکتبه ورسله) محمد علیه السلام ومؤمنلردن

هر بری الله تعالینك وحدانیتنه وملائکه انك عباد مکرمینی ایدوکنه وکتابلر انك کلام قدیمی اولوب انده‌کی
حلاللك حلتنه وحرامك حرمتنه ورسولك امر ونهی ووعد ووعیدنی عبادنه تبلیغ ایدیجی واجب الاتباع
قوللر ایدوکنه تصدیق ایتدیلر (لا نفرق بین احد من رسله) اول الله تعالینك رسوللرندن هیچ برینك بیننی
یهود ونصاری ایتدیکی کبی کیمین تصدیق وکیمین تکذیبله فرق ایتمز دیدیلر (وقالوا سمعنا واطعنا غفرانك
ربنا والیك المصیر) ودیدیلرکه یاربنا قولکزی ایشتدك وامرکه اطاعت ایتدك سندن غفرانکی دیلرز
موتمزدن صکره مرجعمز سکادر (لا یکلف الله نفسا الا وسعها) الله تعالی هیچ کمسه‌یه طاقتی اولمیان
شیئی تکلیف ایتمز (لها ما کسبت وعلیها ما اکتسبت) نفس ایچون کسب ایتدیکی خیرك اجر وثوابی اولور
واکتساب ایتدیکی شرك انك اوزره وزر وعقابی اولور خیرك نفعی کندویه دروشری کمسه‌یه ضرر ایتمز
(ربنا لا تؤاخذنا ان نسینا او اخطأنا) یارب بزی مؤاخذه ایتمکل شول شیء سببیله کیم بزی تفریط وقلت
مبالاتدن نسیان وخطا ایتمزه مؤدی اوله * ویاخود مراد نسیان وخطانك کندی اوله * زیرا ذنوب
سمومه بکزرکه انك تناولی اکرچه خطاایله ایسه‌ده هلاکه مؤدی اولمسی کبی * بعید اولمازکه ذنوبك تعاطیسی
ودخی عقابه مؤدی اوله * اکرچه عزیمت دکل ایسه‌ده لکن حق جل وعلا فضل ورحمتندن آندن تجاوزه
وعد ایتدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم رفع عن امتی الخطأ والنسیان وما استکرهوا علیه) پیغمبر علیه
السلام ایدر بنم امتمدن رفع اولندی شول گناهلرك مؤاخذه‌سی که اول خطا ونسیانله ویا اکراه اولنمغله ایشلنه
(ربنا ولا تحمل علینا اصرا) ویاربنا اوزریمزه شول عهد ثقیلی تحمیل ایتمکل که انی اقامته استطاعتمز اولمیه‌جق
ترکیله بزه عذاب ایتمیه‌سن (کما حملته علی الذین من قبلنا) نتکیم بزدن اول بنوا اسرائیله آنی تحمیل
ایدوب اقامت ایتمدکلرنده عذاب ایتمشدك * روایت اولندیکه حق جل وعلا انلره کیجه‌ده وکوندزده
اللی نماز ومالللرینك ربعی زکات فرض ایتمشیدی وثوبلرینه نجاست بولشسه کسرلردی وبری بر ذنب ایتسه
اول ذنبی صباحین قپوسنده یازلمش بولوردی * ودخی بونك امثالی اثقال واغلال اوزرلرینه تحمیل اولنمشیدی
دینلدیکه اصر بر ذنبدرکه اکا توبه اولمیه اویله اولسه معناسی یارب بزی انك کبی ذنب ایشلمکدن عصمت ایت
دیمك اولور (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) ویارب شول طاقتمز اولمیان اعمالی بزه تحمیل ایتمکل دینلدیکه
اول حدیث نفس ووسوسه ویا شدت شهوت ویا حب ویا عشق ویا شماتة اعداء ویا فرقة ویا قطیعه‌در نعوذ بالله من
ذلك (واعف عنا) وبزدن تجاوز ایت وذنوبمزی محو ایت (واغفر لنا) وذنوبمزی ستر ایدوب بزی رسوای
ایتمکل (وارحمنا) وبزه رحمت ایت زیرا سکا طاعتمز توفیقکله ومعصیتی ترکمز سنك رحمتکله‌در (انت
مولانا) سن بزم ناصر وحافظ وولی امورمزسن (فانصرنا علی القوم الکافرین) امدی قوم کافرین اوزره
بزه نصرت ایت زیرا مولانك شانی موالیسنه اعداسی اوزره نصرت ایتمکدر * ابن عباس رضی الله عنهما
ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اشبو دعوات ایله دعاء ایدیجك هر بریچون روا ایتدم دیو جواب ویرلدی
(روی عن النبی صلی الله علیه وسلم انزل الله تعالی آیتین من کنوز الجنة کتبهما الرحمن بیده قبل ان یخلق الخلق
بالفی سنة من قرأهما بعد العشاء الاخرة اجزأتاه عن قیام اللیل) پیغمبر علیه السلامدن مرویدرکه حق جل
وعلا جنت کنوزندن ایکی آیت انزال ایتدی که خلقی خلق ایتمزدن ایکی بیك ییل اول آنی ید قدرتیله کتب
ایتمشیدی * بر کمسنه یتسو نمازندن صکره اول ایکی آیتی اوقوسه قیام لیلدن اول اکا کفایت ایده (وعن النبی
صلی الله علیه وسلم من قرأ الآیتین من آخر سورة البقرة فی لیلة کفتاه) پیغمبرمز علیه السلامدن مرویدرکه
برکمسنه کیم کیجه‌ده سورهٔ بقره‌نك اخری اولان ایکی آیتی اوقوسه اول اکا کفایت ایلیه تا قیام لیل مقامنه
اقامتده ویا شیطان مکرندن ویا آفاتدن حراستده * زیرا اول کتب ورسله ایمانی وادعیهٔ جلیله‌یی مشتملدر
(وقال النبی صلی الله علیه وسلم السورة التی تذکر فیها البقرة فسطاط القرآن فتعلموها فان تعلمها برکة وترکها
حسرة ولن تستطیعها البطلة قیل وما البطلة قال السحرة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر * شول
ایچنده بقره قصه‌سی ذکر اولنان سوره قرآنك فسطاطیدر آنی تعلم ایدك تعلمی برکت وترکی حسرتدر آنی
وقیانه بطله یعنی ساحرلر سحره قادر اولمزلر

(سورة آل عمران وهی مائتا آیة مدنیة)

بسم الله الرحمن الرحيم

الم الله لا اله الا هو الحي القيوم) الله تعالى اله معبود الحي در الوهيتده شريكي يوقدر باقي دائمدر خلقك
امورني قائمدر * كلبي وربيع بن انس رضي الله عنه وغيريلري دخي ديديلركه اشبو صدر سورهسكسان آيتدن
زياده يه دكين نزولنه سبب وفد نجران ايديكه انلر نصارادن التمش كمسنه پيغمبريمز عليه السلامه كلوب
مسجد شريفه كيرديلر وغمازه طوروب مشرقه استقبال ايتديلر * ولي الامرلرينه عاقب وسيد ديرلردي
نمازلرندن فارغ اولنجق پيغمبريمز عليه السلامه سو بلديلر پيغمبريمز عليه السلام انلره اسلامي تكليف
ايدوب انلر بزسندن ظهور كدن اول اسلامه كلشزدر ديديلر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه حق تعالى يه ولد
اسناديكز وصليبه عبادتكز وخنزير لحمني اكلكز اسلام ادعا كزي تكذيب ايدر * ديديلركه عيسى ولد الله
اولمجق اتك ولدي كيم اولور ديديلركه بيلمزميسزكه ولد لابد والدنه بكزر حال بوكه ربمز جل شانه حي لايموتدر
وعيسايه فنا ايريسردر وربمز الله تعالى هر شيئك حافظ ورازقيدر * وعيسى ايسه بوندن هيچ برشيئه مالك
دكلدر * وحق تعالى يه ارض وسماده هيچ برشئ خفي اولمز اما كه عيسى هيچ برشئ بيلمز مادامكه حق اكاني
بيلدرميه * وربن تعالى عيسايي انامي رحمنده ديلدكي كيفيت اوزره تصوير ايتدي وربن تعالى يمز وايچمزدر
حال بوكه عيساده اشبو خصالك هيچ بري يوغ ايدوكني بيلورميسز اويله اولسه ملزم اولوب سكوته وارديلر (نزل
عليك الكتاب بالحق) يا محمد حق جل وعلا سكا قرآني عدل ايله ويا اخبارنده صدق ايله ويا انك من عند الله
ايدوكني تحقيق ايدر حجيله تنزيل ايتدي (مصدقا لما بين يديه) اندن اول نازل اولان كتابلري توحيد ونبوات
واخبار وبعض شرايعده تصديق ايدراولديغي حالده (وانزل التوراة والانجيل من قبل) وقرآني تنزيلندن
اول توراتي موسايه وانجيلي عيسايه انزال ايتدي (هدى للناس) انك هر بري وموسى وعيسايي
اتباعلرينه هادي اولديغي حالده (وانزل الفرقان) وحق وباطلك بيننى فرق ايدر سائر كتب الهيه يي انزال
ايتدي (ان الذين كفروا بآيات الله لهم عذاب شديد) شونلركه حق تعالينك كتب منزله سنده وغيريده
اولان آياتنه كافر اولديلر دنياده وآخرتده انلره كفرلري سببيله عذاب شديد واردر (والله عزيز ذو انتقام)
الله تعالى غالبدر تعذيبدن منع ايديلمز كندويه عاصي اولانه انتقام ايدر * بروجهله كه هيچ احدا كا قادر اولمز
(ان الله لا يخفى عليه شئ في الارض ولا في السماء) وحق تعالى يه ارض وسماده برشئ خفي اولمز جميع اشيايي
بيلور كافرلك كفرنه ومؤمنلك ايمانته مطلعدر * يوم قيامتده هر كشي يه اعمالنك جزاسن قيلور (هو الذي
يصوركم في الارحام كيف يشاء) اول الله تعالى سزي ارحامده صور مختلفه ده تصوير ايدر ذكر وانثى ابيض
واسود حسن وقبيح تام وناقصدن ديلدوكني ايدر (لا اله الا هو العزيز الحكيم) آندن غيري اله يوقدر انك
بيلديكنك جملهسني انك غيري احد بيلمز انك اشلدوكي مثلنه احد قادر اولمز هر شيئه غالب اولوب قدرتي غايتده
وحكمتي نهايتده در (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان خلق احدكم يجمع في بطن امه اربعين يوما نطفة
ثم يكون علقة مثل ذلك ثم يكون مضغة مثل ذلك ثم يبعث الله اليه الملك باربع كلمات فيكتب رزقه وعمله
واجله وشقي او سعيد وان احدكم ليعمل بعمل اهل الجنة حتى ما يكون بينها وبينه غير ذراع فيسبق عليه الكتاب
فيعمل بعمل اهل النار فيدخلها وان احدكم ليعمل بعمل اهل النار حتى ما يكون بينها وبينه غير ذراع
فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل الجنة فيدخلها) پيغمبريمز عليه السلام ايدرسزدن بريكزك اصل
خلقي اولان نطفه اناسي قارنده قرق كون جمع ايديلور * بعده قرق كون علقه * بعده قرق كون مضغه اولور
بعده حق جل وعلا اكا برملك كوندرر حتى كه انك رزقني وعملني واجلني وشقي ويا سعيد ايدوكني يازار *
اويله اولسه بريكز اهل جنت اعمالني ايشليه انكله جنت بينده برذراع دكلو قالوركا كتاب قدر
ايريشوب اهل نار عملن اشليوب ناره كيرر * وكذلك بريكز اهل نار عملن اشليه انكله نار بيننده برذراع
دكلو قالوركا كتاب قدر ايريشوب اهل جنت عملن اشليوب جنته كيرر (هو الذي انزل عليك الكتاب)
اول الله تعالى سكا قرآني انزال ايتدي (منه آيات محكمات هن ام الكتاب) اول قرآنك بعضي ايات مبينات
مفصلاتدركه اول آيتلرك هر بريسي اصل قرآندركه احكام انك اوزره حمل اولنور (وأخر متشابهات) واول
قرآنك بعض اخري ايسه آيات مجملاتدركه اجمالي ويا ظاهره مخالفي ايچون انكله قصد اولنان متضح اولمز

الا تفحص ونظر ايله تا كه انده علمانك فضلي ظاهر اوله * وانك تدبيرنده اجتهاده حرصلري زياده اوله * اكر
دينورسه كه بو محلده محكم ايله متشابه بيننده فرق ندر حال بوكه موضع آخرده كتاب احكمت آياته ديو قرآنك
كليسي محكم قيلندي وموضع آخرده ايسه كتابا متشابها ديو قرآنك كليسي متشابه قيلندي * دينوركه
اما انك كليسي محكم اولمسيله مراد انك كليسي حقدر انده عبث وهزل يوقدر * واما انك كليسي متشابه
اولمسيله مراد صدق وحسنده بعضي بعضنه بكزه يوبدر * اما بو محلده بعضي محكم وبعضي متشابه اولمسيله
مرادنه اولديغنده مفسرين اختلاف ايتديلر * ابن عباس رضي الله عنه ايدركه محكمات اولان سورة انعامده
(قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم) دن اوچ آيت تمامنه دكين در * ودخي انك نظري سورة اسراده وقضى
ربك دن برنيجه آيتدر وآندن غيري آيتلرده متشابهاتله مراد سورهلر اوائلنده ذكر اولنان حروف تهجيدر *
مجاهده وعكرمه ايدرلركه محكمات ايله مراد حلال وحرام بيانده اولان آيتلردر * ومتشابهاتله مراد انك
ماعداسيدركه حقيقتده بعضي بعضنه بكزر وبعضي بعضي تصديق ايدر (وما يضل به الا الفاسقين)
(ويجعل الرجس على الذين لا يعقلون) ودخي بونك امثالي آيتلر كبي * دينلديكه محكم ناسخدركه انكله عمل
ومتشابه منسوخدركه اكا ايمان كتوريلوب * ويا خود محكمات انك ناسخ وحلال وحرام وحدود وفرائض
ودخي هر اعتقاد وهم عمل اولنان آيتلردر * ومتشابهات ايسه منسوخ ومقدم ومؤخر وامثالي واقسام
ودخي اعتقاد اولنوب عمل اولنميان آيتلردر * ويا خود محكمات اولدركه الله تعالى انك معناسني خلقه بيلديره
ومتشابهات ايسه انك علمي الله تعالى يه مختص اولوب غيريه بيلدرميه اشراط ساعتدن خبر كبي * ويا خود
محكمات اولدركه بروجهدن غيري تأويلي محتمل اولميه * ومتشابهات ايسه علمي نظر ايله ادراك اولنه اما كه
عوام انده حقك تفصيلني باطلدن بيلميه * ويا خود محكمات اولدركه معناده مستقل اوله ومتشابهات ايسه
معناده مستقل اولميوب بلكه غيره رد ايله بيلنه (فاما الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه) اما كه
انلرك قلبلرنده حقدن عدول اولان مبتدعه كبي اندن متشابه اولان شيئك ظاهرنه ويا تأويل باطله تعلق ايدرلر
(ابتغاء الفتنة) ناسي تشكيك وتلبيس ومحكم ومتشابه بيننى مناقضه ايله اضلال طلب ايدوبدر (وابتغاء
تأويله) واشتهادلري اوزره انى تأويل طلب ايدوب واحتمال اولوركه اتباعه داعي ايكي طلبك مجموعي اوله *
ويا ايكيسندن هر بري على التعاقب اوله * اولكيسي معانده مناسب * ايكنجيسي جاهله ملايم اولور
(وما يعلم تأويله الا الله والراسخون في العلم يقولون آمنا به) حالبوكه متشابهك تأويلني الله تعالى بيلور وعلمده
راسخلر بيلور ومع ذلك اكا ايمان كتوردك ديرلر بو معنايي تأييد ايدركه * ابن عباس رضي الله عنهمادن مرويدر
كيم اول بن علمده راسخلردنم ديردي * يعني متشابه تأويلني بيلسنه تعريض ايدردي * ومجاهد ايسه بن
متشابه تأويلني بيلورلردنم ديو تصريح ايدردي * اما كه اكثرون عندنده معناسي متشابهك تأويلني انجق الله
تعالى بيلور وعلمده راسخلر اكا مؤمنلرز ديرلر * وعلمده راسخ انلردركه علمي ايقان ايدهلر برحيثيتدنكه
معرفتلرينه شك داخل اولميه * دينلديكه علمده راسخ اول كمسهدركه انك علمنده درت شئ بولنه انكله الله
تعالى بيننده تقواسي اوله * وانكله خلق بيننده تواضعي اوله * وانكله دنيا بيننده زهدي اوله * وانكله نفسي
بيننده مجاهدهسي اوله (كل من عند ربنا) محكمات ومتشابهاتدن هر بري ديمز جل شانه عندندندر
(وما يذكر الا اولوا الالباب) وقرآنده اولانله متعظ اولمز مكر انلركه عقول كامله صاحبلري اوله ودخي
راسخون ديرلركه (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا) يارب بزي دين اسلامه توفيق وكتابكدن محكم
ومتشابهات ايله تحقيقدنصكره متشابهاتي شول راضي اولمديغك تأويله قلوبمزي ميل ايتدرمكل (وهب
لنا من لدنك رحمة) وسنك عندكده بزه توفيق وايمان وهدى اوزره ثبات بغشلغل ويا ذنوبمزي مغفرت
ايلهكل (انك انت الوهاب) مؤمنلرك هر سؤالنه اجابت ايله مرادلريني هبه ايدي يجيسن اشبو دلالت
واردركه هدى وضلال الله تعاليدن اوله وعبادنه انعامله متفضل اوله * زيرا اكا هيچ برشئ واجب دكلدر
(قال النبي صلى الله عليه وسلم مثل القلب كريشة بارض فلاة تقلبها الرياح ظهرا لبطن) پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم ايدر قلبك مشيئة الهيه عندنده مثلي ارض فلاتده ريشه مثليدركه رياح آني هر جانبنه تقليب ايده
(وقال النبي صلى الله عليه وسلم ما من قلب الا وهو بين اصبعين من اصابع الرحمن اذا شاء ان يقيمه اقامه وان شاء

ان يزيغه ازاغه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر هيچ برقلب يوقدركه الاول اصابع رحماندن ايكى اصبع
بيننده دردلرسه انى طوغرلدر ودلرسه ايركوردر (وكان النبى صلى الله عليه وسلم يقول اللهم يامقلب القلوب
ثبت قلوبنا على دينك) پيغمبريمز عليه السلام دعاسنده اى قلبلرى حالدن حاله تحويل ايدر بارى تعالى
قلوبمزى مرضيان اولان دين اسلام اوزره تثبيت ايت ديردى * وكذلك راسخون ديرلركه (ربنا انك جامع
الناس ليوم لاريب فيه) يارب سن ناسى جمع ايدرسك شول كونده كه انك اوله جغنه مؤمن عندنده شك
يوقدر (ان الله لايخلف الميعاد) الله تعالى وعدنه خلف ايتمز زيرا كه الهيته انى منافيدر (ان الذين
كفروا لن تغنى عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شيئا) شونلركه كافر اولديلر انلره كثرت اموال واولادلرى
الله تعالينك عذابندن برشئ دفع ايتمزنه دنياده ونه آخرتده (واولئك هم وقود النار) انلر جهنمك
طوتشديره جق اوطونيدر (كدأب آل فرعون) اول كفارك رسول اللهى تكذيبده وحقى انكارده
عادتلرى آل فرعونك عادتلرى كبيدر (والذين من قبلهم) وانلردن اوكدين كچن امتلرك كافرلرى (كذبوا
باياتنا) بزم كتابلريمزه ورسوللره ويرديكمز دلايلمزى تكذيب ايتديلر سنك قومك تكذيب ايتدكى كبى
(فاخذهم الله بذنوبهم) حق تعالى انلره ذنوبلرى سببيله عقاب ايتدى (والله شديد العقاب) الله تعالى شول
آنك ايتلرينه ورسوللرينه تكذيب ايدنلره عقابى شديددر (قل للذين كفروا ستغلبون وتحشرون الى جهنم
وبئس المهاد) يامحمد كافرلره ديكل كه سز مغلوب اولايسرسز وجهنمده بربره كتوريلورسز اول نه مبؤس مقر
وفراش اولور * ابن عباس رضى الله عنهدن مرويدركه * وقتا كه پيغمبريمز عليه السلام بدر غزاسنده قريش
اوزره غالب اولوب مدينه يه رجوع ايتدى بنو قينقاع سوقنده يهودى جمع ايدوب ديديكه ياجماعت يهود الله
تعالينك عذابندن قورقوب اسلامه كلك كه قريشه ايرشك مصيبت سزه دخى ايرميه حالبوكه بنم نبى مرسل
ايدوكمى كتابكزده بولوب بيلورسز * ديديلركه يامحمد سن اكا الدانمغل شول حرب امرنده غافل برقومه
فرصتكله بزى دخى انلره قياس ايدوب كنديكى اوزريمزه غالب صانمغل * اويله اولسه بو آيت نازل اولوب *
ديلديكه يامحمد يهوده ديكل كه سز منهزم اولايسرسز * وجهنمده بربره كايسرسز اندنصكره قريظه قتل وبنوا
النضير اجلاء وخيبر فتح وسائرلرى اوزره جزيه وضعله حق تعالينك وعدكريمى وفا بولدى (قد كان لكم
آية فى فئتين التقتا) بزم صدق قولمزه سزه دلالت اولندى شول ايكى فرقه ده * يوم بدرده ايكيسى قاوشديلر
* ديلديكه اشبو خطاب قريشه ويا يهوده ويا مؤمنلره در (فئة تقاتل فى سبيل الله) برفرقه سى حق
تعالينك طاعتندن قتال ايدركه اول رسول اللهه واصحابى فرقه سى ايدى مجموعى اوچيوز اون اوچ كشى
ايديلر * يتمش يديسى مهاجريندن * وايكيوز اوتوز التيسى انصاردن ايدى * مهاجرينك صاحب رأيى
على كرم الله وجهه ايدى وانصارك رئيسى سعيد بن عباده ايدى انلرده يتمش بعير وايكى فرس وار ايدى
فرسك برى مقداد بن عمروك * وبرى دخى مرثد بن ابى مرثدك ايدى * اكثرى يياق ايديلر سلاحدن التى
درع وسكز سيفلرى وار ايدى (واخرى كافرة) وفرقه اخرى ايسه كافره ايديكه انلر مكه مشركلرندن
طقوزيوز اللى كشى ايديلر رئيسلرى عتبه بن ربيعه ايدى انلرك يوز فرسلرى وار ايدى * وبدر وقعه سى پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمك اول غزاسى ايدى (يرونهم مثليهم رأى العين) يامعشر يهود مشركينى مسلمينك ايكى
دكوسنجه كوردرسز * زيرا يهوددن برجماعت بدر غزاسنه حاضر اولمشلردى تاكه فرصت ايكى فريقه دن
قنغيسنك اولور نظر ايليه لر كوريسه لركه مشركين مسلمينك ايكى مثلنجه در ومع ذلك نصرت مسلمينك اولدى
* امدى بو حالت پيغمبريمز عليه السلامه وصدقنه دلالت اولدى * بعضلر ديديلركه مسلمون مشركينى ايكى
دكلوجه كورديلر باذن الله مشركينك كوزلرينه مسلمين قليل كورينوب مسلمينك اوزرلرينه هجوم ايتديلر *
ملاقات ايتدكلرنده كوزلرينه مسلمين چوق كورينوب قلبلرينه مسلميندن خوف كلوب بوزلديلر (والله
يؤيد بنصره من يشاء) الله تعالى ديلديكى كسه يه نصرت ايله تقويه ايدر آنى عدوسى كوزلرينه تكثير ايله
كوسترر (ان فى ذلك لعبرة لاولى الابصار) حق تعالينك قليلى كثير اوزره نصرتنده بصيرت صاحبلرينه
موعظه واردر (زين للناس حب الشهوات) ناسه مشتهيات محبتى تزيين اولندى وانى تزيين ايدن الله
تعاليدر زيرا كه افعال ودواعى يى خالق ايدن اولدر وآنى انلره تزيينى ابتلا ايچوندر * ويا اول انلرك سعادت

اخرويه لرينه وسيله اولسون ايچوندر * تاكه اول الله تعالينك راضى اولديغى وجه اوزره اوله * ويا اول
تعيشه وبقاء نوعه سبب اولسون ايچوندر ويا انى تزيين ايدن شيطاندر * زيرا كه آيه كريمه معرض ذمده
وارد اولمشدر (من النساء) نسادركه انلرك فتنه سى هرشيئك فتنه سندن اشددر (والبنين) واولادركه
انلرك سببيله انسان حلال وحرامدن مال جمعنه حريص اولور حدود اللهى محافظه دن قالور * ديلديكه
اولادمز بزه فتنه در حياتلريله مفتون ومماتلريله محزون اولورلر (والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة)
والتوندن وكموشدن مال كثيردركه يوزبيك ديناردر * ويا برنورك دريسى طلوسنجه در مقنطره ايسه قناطيرى
تأكيددر * يعنى اول قناطير محصنه مجله در ويا مدفوندر ويا مضروبه منقوشه دركه دراهم ودنانير اولوبدر
ويا مضعفه در قناطير اوچ اولوب مقنطره طقوز اولمسيدر (والخيل المسومة) وافراسدركه علامتلريدر
(والانعام) وابل وبقر وغنمدر (والحرث) وزرعدر اشبو اشيانك هربرى ناسه فتنه در اما نساء واولادك
ناسك جميعنه عامدر والتون وكموش تجاره فتنه وخيل ايسه ملوكه فتنه در وانعام ايسه باديه اهلنه فتنه در
وحرث ايسه قرى اهلنه فتنه در (ذلك متاع الحيوة الدنيا) اشبو اشياء مذكوره حيوة دنيا متاعيدر
(والله عنده حسن المآب) اماكه حسن مرجع الله تعالى عندنده در اشبونده دنيادن ترهيب وآخرته ترغيب
واردر (قل أؤنبئكم بخير من ذلكم) يامحمد ديكل كه ناسه تزيين اولنان اشيادن خيرلوسنى سزه خبر ويره يى
(للذين اتقوا عند ربهم جنات) شركدن ومعاصيدن وزينت دنيا ايله تزييندن صاقننلر ايچون رب تعالى عندنده
جنتلر واردركه (تجرى من تحتها الانهار) آنك التندن ايرمقلر اقار (خالدين فيها ابدا) انلر انده اقامتده
دائم اولدقلرى حالده (وازواج مطهرة) انده عيوب ظاهره وباطنه دن طاهره زوجات واردر (ورضوان
من الله) والله تعالينك انلردن رضاسى واردركه اول نعمتلرك اكبريدر (والله بصير بالعباد) الله تعالى
عبادك اعمالنى كورر احسان اهلنه ثواب ويرر واساءت اهلنه عقاب ايركورر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
ايدر حق جل وعلا جنت اهلنه بندن راضى اولديكزمى ديه انلر ديه لركه يارب بز نيچون راضى اولميه وز والحال
بزه ويردكك كراماتى محض فضلكدن افضلى ويررسن اعمالمز بزى اكا ايركورر دكل ايدى ديه كه امدى سزى
اولديغكز كراماتدن افضل رضامه سزى محل قيلدم شمدنكيرو ابدا سزه سخط ايتمزين اشبو آيه كريمه ده الله
تعالى نعمتلرينه تنبيه ايتديكه ادناسى متاع دنيادر واعلاسى رضوان اللهدر واوسطى جنت ونعيمدر
(الذين يقولون) كه انلر حق تعالى يه تضرع ايدوب ديرلركه (ربنا اننا آمنا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار)
يارب بز سكا ورسولكه ايمان كتوردك امدى ذنوبمزى مغفرت ايتكل وبزدن عذاب نارى دفع ايلكل
(الصابرين) كه انلر طاعاته ومصيباته وعصيان ومخالفتدن امتناعه صبر ايديجيلردر (والصادقين)
وايمانلرنده واعمال صالحه لرنده وكنديلر ايله الله تعالى ويا ناس بيننده كى وعدلرنده صدق ايديجيلردر
(والقانتين) والله تعالى يه اطاعت ايديجيلردر (والمنفقين) والله تعالينك طاعتنده مالليرين انفاق
ايديجيلردر (والمستغفرين بالاسحار) وسحرلرده نماز قليجيلردر ويا صباح نمازنى جماعتله قيليجيلردر سحرلر
قيد ايتمسى اول صبحه قريب اولديغيچوندر ويا انلركه تهجدلرين سحره دكين مد ايدوب بعده استغفار ايديجيلردر
نافع ايدر ابن عمر رضى الله عنه كيجه يى احياء ايدردى سحر اولنجق تاصباح اولنجيه دكين استغفار ودعايه
مشغول اولوردى (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ينزل الله الى سماء الدنيا كل ليلة حين يبقى ثلث الليل
فيقول انا الملك من الذى يدعونى فاستجب له من الذى يسألنى فاعطه من الذى يستغفرنى فاغفر له) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر هركيجه نك ثلثى قالديغنده حق تعالينك امرى سماء دنيايه نزول ايدوب ديركه بن اول
ملكم وهرشيئك خالق ومالكى يم كيمدركه بكا دعا ايده اكا اجابت ايدم كيمدركه بندن سؤال ايده اكا
سؤالنى ويرم كيمدركه بندن كناهى مغفرتن ديليه انى يارلغايم * حكايت اولنوركه لقمان حكيم اوغلينه ديديكه
خروسدن اعجز اولمغلكه اول سحرلرده اوتيجكسن اويور بولنمغل (شهد الله انه لا اله الا هو) الله تعالى
كندودن غير اله يوق ايدوكنه ووحدانيتنه دلالت ايدر دلائل نصبيله وانى ناطق آيات كريمه انزاليله
تبيين ايتدى * كلبى ايدر شام احبارندن ايكى حبر مدينه يه سفر ايدوب مدينه شهرينى كوريجك برى
صاحبنه ديديكه بوشهر آخر زمانده ظهور ايده جك پيغمبرك شهرينه عجب بكزه يور چون پيغمبريمز صلى

الله علیه وسلمه داخل اولدیلر صفتیله انی بیلدیلر دیدیلرکه سندن برشیء سؤال ایده لم اکر انی بزه خبر ویررسك صدقکی بیلوب سکا ایمان کتوره لم کتاب اللهده اعظم شهادت ندر دیکل که کوره لم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره بو آیتی خبرویریجك ایکیسی دخی اسلامه کلدیلر (والملائکة) وملائکه نك الله تعالی وحدانیتنه اقرار ایتدیلر (واولوا العلم) وعلم صاحبلری انك وحدانیتنه احتجاجله ایمان کتوردیلر (قائما بالقسط) اول الله تعالی ارزاق وآجال قسمتنده وآثابه ومعاقبه ده وعباده امر ونهینده عدلی اقامت ایدر اولدیغی حالده (لا اله الا هو) اندن غیری اله یوقدر توحیدی تأکید ایچون تکرار ایتدی تا که انی بر لیوب اکا غیری اشراك ایتمیه لر (العزیز الحکیم) که اول انی توحید ایتمیانه انتقام ایدرکه انك مثلنه هیچ برمنتقم قادر اولمز * وخلقی اوزره دیلدیکن حکم ایدر هیچ احدانی اندن تحویله قادر اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم یجاء بصاحبها یوم القیامة فیقول الله تعالی ان لعبدی هذا عندی عهدا وانا احق من وفی بالعهد ادخلوا عبدی الجنة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر یوم قیامتده اشبو شهادت صاحبی کتوریله حق جل وعلا دیه که اشبو عبدمك بنم عندمده عهدی واردر * وعهده وفا یه بن خلقمدن احقم * امدی عبدمی جنته قویك دیو ملائکه یه بیوره (ان الدین عند الله الاسلام) الله تعالی عندنده مرضی اولان دین اسلام دینیدرکه اول توحیددر وپیغمبریمز علیه السلامك کتوردیکی شرعیله تدرعدر (وما اختلف الذین اوتوا الکتاب) کتاب ویریلنلردن یهود ونصاری ویاسائر کتب متقدمه اربابی دین اسلامده اختلاف ایتمدیلر (الا من بعد ما جاءهم العلم) الا آیات وحججله حقیقت امری بلکه تمکنلرندنصکره اختلاف ایتدیلر (بغیا بینهم) بینلرنده حسد ویا طلب ریاست ایدوبن یوخسه حقیقتنده شبهه لری اولمقدن دکل انلردن برقوم دین اسلامی حقدر دیدیلر * وبرقوم ایسه انی غیریه مخصوصدر دیدیلر * وبرقوم ایسه آنی مطلقا نفی ایتدیلر * ربیع بن انس رضی الله عنه ایدر موسی علیه السلام محتضر اولدیغنده بنی اسرائیل احبارندن یتمش کمسنه یی چاغروب توراتی انلره ایداع ایدوب یوشع بن نون علیه السلامی دخی یرینه خلیفه ایتدی * قرن اول * وقرن ثانی * وثالث کچیجك اول یتمش احبارك ابنای بیننده فرقه واقع اولوب قتال ایتدیلر وشرور واختلافه دوشوب حتی که عزیر ابن اللهدر دیدیلر * دینلدیکه اشبو آیه کریمه وفد نجران حقنده نازل اولوبدرکه انلر عیسی علیه السلام امرنده اختلاف ایدوب انی حاشا ابن اللهدر دیدیلر (ومن یکفر بآیات الله فان الله سریع الحساب) اول کمسنه که الله تعالی آیتلرینه کافر اوله حق تعالی خیر وشرك جزاسن ایتمکده سریعدر * زیرا که خلقك اعمالنه عالمدر تذکر وتفکره محتاج دکلدر ویاخود جمیع خلائقك محاسبه سنی کورمکده سریعدر حتی جمیعن بر لحه دن اقل زمانده حساب ایدر * هر بری انجق کندوینی حساب اولدی ظن ایدر (فان حاجوك فقل اسلمت وجهی لله ومن اتبعن) یا محمد اکر دینك امرنده یهود ونصاری سکا مخاصمه ایدرلرسه انلره دیکل که کندیمی بکا اتباع ایدنلرله بیله الله تعالی ایچون خالص ایتدم اکا غیری اشراك ایتمزین (وقل للذین اوتوا الکتاب والامیین) یا محمد کتاب ویریلنلره وعربك مشرکلرینه دیکل که (ءأسلمتم) سز دین اسلامه کلدیکزمی (فان اسلموا فقد اهتدوا) اکر توحیده ومحمد علیه السلامه تصدیقده اخلاص ایدرلرسه ضلالتدن چیقوب هدایته ایردیلر (وان تولوا) اکر اسلامدن اعراض ایدرلرسه (فانما علیك البلاغ) سکا واجب اولان رسالتکی تبلیغدر یوخسه هدایت دکل (والله بصیر بالعباد) الله تعالی عبادندن مؤمن اولانه ده اولمیه نه ده عالمدر (ان الذین یکفرون بآیات الله ویقتلون النبیین بغیر حق ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب الیم) شونلرکه حق تعالینك آیاتنه وپیغمبرلرینه ویردیکی معجزاتنه کافر اولدیلر واباءلرینك ناحق یره پیغمبرلرینی قتللرینه راضی اولدیلر وناسدن عدلله امر ایدنلری دخی اولدردیلر * امدی انلره عذاب الیمله تبشیر ایلهکل (اولئك الذین حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة وما لهم من ناصرین) انلرك عمللری دنیاده قبول اولمغله وآخرتده انکیچون جزا بولمغله باطل اولدی وانلری عذاب اللهدن قورتره کمسه ده اولمدی ابن جریج رضی الله عنه ایدر * بنو اسرائیلك انبیاسنه کتاب کلمز بلکه وحی کلوردی چنکه اول کان وحی قوملرینه تذکیر ایتسه لر قوملری انلری اولدیررلردی واول تابع اولوب تصدیق ایدنلردن رجال طوروب انلره امر معروف ونهی منکر ایتسه لر انلری دخی اولدیررلردی * ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دیدمکه یا رسول الله

یوم قیامتده عذابی زیاده شدید اولان نه کمسه لردر * دیدی شول رجالدرکه پیغمبر اولدره وشول رجالدرکه منکرله امر ایده ومعروفدن نهی ایده اندن اشبو آیت مذکوری اوقودی * بعده دیدیکه یا ابا عبیده بنو اسرائیل اول نهاردن ساعت واحده ده قرق اوچ نبی اولدردیلر بعده بنو اسرائیلك عابدلرندن یوز اون ایکی کمسه انلره امر معروف ونهی منکر ایدیجك اول نهارك آخرنده انلرك جمیعنی اولدردیلر * امدی انلردرکه حق جل وعلا کتاب کریمنده ذکر ایلدی (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) شول توراتده ویا کتب سماویه ده نصیب ویریلنلره بزم اعلام ایله علمك ایرمدیمی (یدعون الی کتاب الله لیحکم بینهم) انلر کتاب اللهدن دعوت اولنورلرکه بینلرنده حکم اولنه * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بر وقتده یهودك مدارسنه کیردی نعیم بن عمرو وحارث ابن زید دیدیلرکه یا محمد سن نه دین اوزره سین دیدیکه دین ابراهیم علیه السلام اوزره یم دیدیلرکه ابراهیم یهودی ایدی دیدیکه کلون توراته مراجعت ایده لم اول بزمله سزك بیننکزده حکم اولسون اویله اولسه اندن امتناع ایتدیلر (ثم یتولی فریق منهم وهم معرضون) انلردن برفریق حقی قبولدن معرضین اولدقلری حالده تولی ایدر * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه خیبر اهلندن بر رجل وبر مرأه زنا ایتدیلر کتابلرنده انلره رجم ایجاب ایدر ایدی ولکن بیلورکن اول ایکیسی ارالرنده شریف اولدیغیچون انلری رجمدن کراهت ایتدیلر ورخصت اولمق رجاسیله اول ایکیسنك امرنده حکمی پیغمبریمز علیه السلامه حواله ایتدیلر پیغمبریمز علیه السلام انلره رجمله حکم ایدیجك یهوددن نعمان ابن اوفی وبحری بن عمرو انلره رجم یوقدر دیدیلر * پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بنمله سزك ارا کزده تورات حکم اولسون نعم دیوب جمله سی اکا راضی اولدیلر انلرك اعلمی ابن صوریا یه توراتی کتوردیلر رجم ذکر اولنان محلی آچدی الینی رجم آیتی اوزره قیوب انك ما بعدنی اوقودی عبدالله ابن سلام رضی الله عنه آنده حاضر ایدی دیدیکه یا رسول الله رجم آیتنی اوقومیوب کچمشدر * اندن ابن صوریانك الین اول آیتك اوزرندن قالدروب آیتی پیغمبریمز علیه السلامه وانلره اوقودی بیورلمشکه (المحصن والمحصنة اذا زنیا وقامت علیهما البینة رجما وان کانت المرأة حبلی تربص بها حتی تضع ما فی بطنها) یعنی محصن محصنه زنا ایدوب اوزرلرینه بینه اقامت اولنه ایکیسی دخی رجم اولنورلر اکر اول مرأه زانیه حامل ایسه حملنك وضعنه دکین توقف اولنور اویله اولسه * پیغمبریمز علیه السلام اول زنا ایدن رجل ومرأه یی رجم ایتدی یهودا کازیاده آجندیلر اول سببدن اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودات) انلرك حقدن تولی واعراضلری شول اعتقاد زایغ وطمع فارغلری سببیله ایدیکه بزه نارك مس ایتمسی ایام قلیله ده اولوردیو عقاب امرنی تسهیل ایدرلردیکه انك ذکری جزء اولك اوچنجی جزئنده کچمشدردیو عقاب امرنی تسهیل ایدرلردی (وغرهم فی دینهم ما کانوا یفترون) وانلری دینلری امرنده افترا ایتدکلری شیء مغرور ایتدیکه اول آباءلرندن انبیاء انلر ایچون شفاعت ایلیه * وحق تعالی یعقوب علیه السلامه وعدا یتمش اوله که انك اولادنی تعذیب ایتمیه مکرکه زمان قلیله ده تحله قسم ایچون ایلیه (فکیف اذا جمعناهم لیوم لاریب فیه) انلرك حالی نیجه اولور چونکه بز انلری جمع ایده وز برکون ایچونکه انده ریب یوقدر * روایت اولنورکه یوم قیامتده کفارك رأیلرندن اول رفع اولنان رایه یهودك رایه سی اولا خلائق بیننده افضاح اولندقلرندنصکره جهنمه سوریله لر (ووفیت کل نفس ما کسبت) وهر نفس خیر وشردن کسب ایتدیکنك جزاسی توفیه اولنور (وهم لا یظلمون) انلر ظلم اولنمزلر * اشبونده دلالت واردرکه عبادت حبط اولنمیه ومؤمن ناردن مخلد اولمیه * زیرا ایمان وعملك توفیه سی نه ناردهو نه اکا دخولدن اولده اولور بلکه اندن خلاصدنصکره ده اولور (قل اللهم مالك الملك) یا محمد دیکل که یا الله بزی خبرله قصد ایت ویا عبادك ومالك اولدقلرینك مالکی حق جل وعلا کتب سالفه نك بعضنده دیمشدرکه (انا الله ملك الملوك ومالك الملوك قلوب الملوك ونواصیهم بیدی فان العباد اطاعونی جعلتهم علیهم رحمة وان عصونی فلا تشتغلوا بسب الملوك ولکن توبوا الی اعطفهم علیکم) بن اول الله تعالیمکه ملوکك مالکی وما لکین ملوکك قلوب ونواصیسی بنم یدمده در اکر عباد بکا اطاعت ایدرلرسه ملوکی انلره رحمت قیلورین واکر عصیان ایدرلرسه ملوکی انلرك اوزره عقوبت قلورین * امدی ملوکك سبنه اشتغال ایتمکز بلکه بکا توبه ایدك که انلرك قلوبنی سزه رحمتله اماله ایدم * ابن عباس وانس رضی الله عنهما ایدر پیغمبریمز

صلى الله عليه وسلم مكه يى فتح ايديجك امتنه وعد ايتديكه فارس وروم ممالكى دخى باذن الله انلرك اوله*
منافقون ويهود ديديلركه محمد عليه السلام مكه ومدينه يتمديى كه حتى فارس وروم ممالكنه دخى طمع
ايلدى اول اكا قندن اولور* زيرا كه انلر قوتده وعسكرلرى كثرتده در* اويله اولسه اشبو آية كريمه نازل
اولدى (تؤتى الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) ملكى ديلديككك كمسه يه ويررسن وديلدككدن آنى نزع
ايدرسن ملكى عربه ويروب وفارس ورومدن كيدررسن وياخود ملكى انبيايه ويرر وجبابره دن كيدررسن
وياخود ملكى آدم اولادنه ويرر وابليس وجنودندن كيدررسن (وتعز من تشاء وتذل من تشاء)
وديلديككى عزيز وديلديككى ذليل ايدرسن محمد واصحابنى عزيز ايتدك حتى كه غالبين اولدقلرى حالده اون
بيك كشى مكه يه كيرديلر* وابوجهل واصحابنى ذليل ايتدك حتى كه باشلرى كسيلوب جسدلرى قليبه
براغلدى وياايمان وهدايتله عزيز وكفر وضلالتله ذليل ايدرسن *ويا طاعتله عزيز ومعصيتله ذليل ايدرسن
ويا نصرتله عزيز وقهر ايله ذليل ايدرسن ويا غنا ايله عزيز وفقر ايله ذليل ايدرسن* ويا قناعت ورضا ايله
عزيز وحرص وطمعله ذليل ايدرسن (بيدك الخير) خير وشر سنك يدكده در (انك على كل شئ قدير)
اعزاز واذلالدن هر برينه قادرسن يالكز خيرده لا ثله اكتفا اولندى زيرا كه اول مقتضى بالذاتدر* واما كه
شر مقتضى بالعرضدر* زيرا شر جزئى بولنمز مادامكه خير كلى يى متضمن اولميه* ويا خطابده ادبى مراعات
ايچون اوله ويا كلام خيرده واقع اولديغيچون اوله زيرا *روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام خندق
غزاسنده خندق ايچون حط ايدوب صحابه دن هر اون كشى يه آندن قرق قرق ذراع قازمغه تعيين ايلدى
ماشاء الله قازدقلرندنصكره انده بر صخرۀ عظيمه ظاهر اولدى اكا معول تأثير ايتمدى اويله اولسه پيغمبريمز
عليه السلامه انى اخبار ايچون سلمان رضى الله عنهى كونديرديلر* همانده پيغمبريمز عليه السلام كلوب
معول الله بر كره انى اورديغى كبى اول پاره لدى شول بيت مظلمده مصباحك ضيا ويرمسى كبى آندن بر ضوء پيدا
اولوب انك ايكى لابه سنه ضياء ويردى پيغمبريمز عليه السلام وانكله بيله اولان مسلمين تكبير ايتديلر وپيغمبريمز
عليه السلام ديديكه بكا حيره نك قصرلرى وكلابنك انيابى كوزكدى بعده ايكنجى كره معول ايله اوريجك
ديديكه بكا اندن ارض رومدن قرمزى قصرلرى كوزكدى* بعده اوچنجى كره معول الله اوريجك ديديكه بكا
اندن صنعانك قصرلرى كوزكدى *وبكا جبرائيل عليه السلام خبر ويرديكه امتم اشبو كوردكلرينك كافه
غالب اوليسردر* امدى سزه بشارت اولسون منافقون ديديلركه كورلك كه بويله وعدله اول سزى نيجه
الداوررويثربدن حيره نك قصرلرينه البكزا يبسردر دويو سزه خبر ويرر* والحال سز ايسه قورقكزدن خندق
قازه طوررسنز* اويله اولسه اشبو آية كريمه نازل اولدى (تولج الليل فى النهار) كيجه يى كوندزه ادخال
ايدرسن حتى انكله كوندز اون بش ساعت اولور وكيجه طقوز ساعت قالور (وتولج النهار فى الليل)
وكوندزى كيجه يه ادخال ايدرسن حتى آنكله كيجه اون بش ساعت اولور وكوندز طقوز ساعت قالور
(وتخرج الحى من الميت وتخرج الميت من الحى) واوليدن ديرى وديريدن اولى چيقاررسن نطفه دن
حيوان وحيواندن نطفه چيقاررسن ويا بيضه دن طائر وطائردن بيضه چيقاررسن ويا كافردن مؤمن
ومؤمندن كافر چيقاررسن زيرا كه مؤمنك قلبى ديريدر وكافرك قلبى ميتدر (اومن كان ميتا فاحييناه)
دلالتيله ويا تازه اوتلرى حب يابسدن وحب يابسى تازه اوتلردن چيقاررسن (وترزق من تشاء بغير
حساب) وديلديككه مالى تضييق وتقتيرسز ويا حسبان وظن اولنميان حيثيتدن ويررسن* على بن ابى طالب
كرم الله وجهه ورضى الله عنه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرديديكى حق جل وعلا سورۀ
فاتحه يى وآية الكرسى يى وشهد الله آيتن الا الاسلامه دكين وقل اللهم دن بغير حسابه دكين انزال ايتمك
ديلدى عرشه تعلق ايتديلر* حالبوكه انلركه الله تعالى بيننده حجاب يوغيدى ديديلركه يا ربنا بزى دار ذنوبه
وعصيان اهلنه ايندررسن بزايسه عرشه متعلقلرز حق جل وعلا ديديكه عزم وجلالم حقيچون بركمسنه كه
هر فرض نمازاردنجه سزى اوقويه انك مكانى جنت ايدم وانى خطيرۀ قدسده اسكان ايدم وهر كونده
اكا يتمش كره نظر رحمت ايدم وهر حاجتنى روا ايدم ادناسى مغفرت اوله وانى هر عدو وحاسددن حمايت ايدم
انلرك اوزره نصرتم ايركوردم (لا يتخذ المؤمنون الكافرين اولياء من دون المؤمنين) مؤمنلر مؤمنلردن

غيرى كافرلرى قرابه وياصداقۀ جاهليه ايچون دوست ايدنمسونلر تاكه حب وبغضلرى خاصة فى الله اوله*
ابن عباس رضى الله عنه ايدر منافقيندن عبد الله بن ابى اصحاب مشركون ويهود ايله موالاة ايدرلردى وانلره
مسلمينك احوالنى خبر ويررلردى انلرك پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينك اوزره ظفر بولملرين اميد ايدرلردى
حتى كه بو آية كريمه نازل اولدى مؤمنلر انلرك فعلى مثلندن نهى اولندى (ومن يفعل ذلك فليس من الله
فى شئ) اول كمسه كه كافرلرى دوست ايدنه الله تعالى دوستلغندن برشيده دكلدر كه اكا دوستلق ديلمسى صحيح
اوله* زيرا كه حق تعالى ايله وهم عدوسيله دوستلغى جمع ايتمك ممكن اولمز (الا ان تتقوا منهم تقاتا) مكر كه
كافرلردن خوف ايده سن انلر ظاهرده غالبين اولمسيله ويا مؤمنلر انلرك اراسنده اولمغله امدى كندودن انلرين
شرنى دفع ايچون قلبى ايمانله مطمئن اولديغى حالده لسانله مدارات ايتمسى جائز اولور* لكن دم حرامى ومال
حرامى استحلال ايتمز وانلره عورات مسلمينى اظهار ايتمز (ويحذركم الله نفسه) حق تعالى سزى كفارله
موالاتدن ومنهى يى ارتكابدن ومأموره مخالفتدن عقوبتله تحذير ايدر (والى الله المصير) مرجعكز
الله تعالى يه در اعمالكزك جزاسن ايدر (قل ان تخفوا ما فى صدوركم او تبدوه يعلمه الله) يا محمد انلره ديكل كه
اكر صدورلركزده اولان موالات كفارى كرك اخفاء ويا اظهار ايدك حق تعالى انى بيلور (ويعلم ما فى السموات
وما فى الارض) سموات وارضدن اولان اشيايى دخى بيلور اويله اولسه كفارله موالاتكز اكا نيجه خفى
اولور (والله على كل شئ قدير) حق تعالى هر شيئه قادردر عقابندن صاقنك (يوم تجد كل نفس
ما عملت من خير محضرا وما عملت من سوء تود لو ان بينها وبينه امدا بعيدا) يوم قيامتده هر نفس خير وشردن
دنياده اشلديكنى حاضر بولور خيرينه سونيور وشرينه برنيوب تمنى ايدركه نوليدى اول شر ايله انك بيننده مسافۀ
بعيده اوليدى* ويا اكا ابدا ملاقات ايتميدى ويا آنى ايشلميدى (ويحذركم الله نفسه) حق تعالى سزى
عقوبتندن تحذير ايدر (والله رؤف بالعباد) الله تعالى عبادنه رأفتلودركه انلرك صلاحنى مراعات
ايچون نهى وتحذير ايدر (قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى يحببكم الله) يا محمد يهود ونصارى يه ديكل كه
اكر سز الله تعالى يى سورسكز بكا اتباع ايدك كه الله تعالى سزى سوه زيرا بن انك سزه رسولين واوزريكزه
حجتين* امدى مؤمنلرك الله تعالى يى سومسى امرينه اتباع اطاعتن ايشلر ورضاسنى ابتغا ايدر* والله
تعالينك مؤمنلرى سومسى اول خصال اوزره انلره ثناسى واثابتى ودخى (ويغفر لكم ذنوبكم) وذنوبكز
مغفرت ايليه دبو وعد كريمه انجاز ايدر (والله غفور رحيم) الله تعالى مغفرت ورحمت ايديجيدر انلره كه
الله تعالى يه طاعت ورسولنه متابعتله وبعثله سويه لر* روايت اولنديكه اشبو نزوله سبب يهود ونصارا انك بز الله
تعالينك انبياء واحباسى بز ديديلر* وياخود وفد نجران بزم عيساء عليه السلامه عبادتمز* الله تعالى يه
محبتمزدندر ديديلر* وياخود پيغمبريمز عليه السلام زماننده برقوم كندولرين الله تعالى يى سورز عم ايتديلر
اويله اولسه قوللرينى تصديق ايدر عمله امر اولنديلر* اشبو آية كريمه نازل اولنجق عبد الله بن ابى رضى الله
عنه اصحابنه ديديكه محمد كندويه طاعتى الله تعالى يه طاعت كبى قيلور* وبزه امر ايدركه انى سوه يز نصارى
عيسايى سومسى كبى* اويله اولسه نازل اولديكه (قل اطيعوا الله والرسول) ديكل كه الله تعالى ورسولنه
اطاعت ايدك (فان تولوا) اكر الله تعالى يه ورسولنه اطاعتدن اعراض ايدرسكز (فان الله لا يحب
الكافرين) سز كافرلرسز حق تعالى ايسه كافرلرى سومز فعللرينه راضى اولمز وانلرى مغفرت ايتمز (قال
النبى صلى الله عليه وسلم كل امتى يدخلون الجنة الا من ابى قالوا ومن يأبى قال من اطاعنى دخل الجنة ومن
عصانى فقد ابى) پيغمبريمز عليه السلام ايدر جميع امتم جنته كيدر والا ابا ايدن كيرمز ديديلركه كيمدركه اندن
ابا ايدر ديديكه بكا اطاعت ايدن كيرر بكا عصيان ايدن جنته كيرمكدن ابا ايدر* اشبونده دلالت واردر كه
شرعه اطاعتدن اعراض كفر اوله* والله تعالينك محبتنه منافى اوله* وانك محبتى مؤمنلره مختص اوله
(ان الله اصطفى آدم ونوحا وآل ابراهيم وآل عمران على العالمين) حق جل وعلا كمالات نفسانيه وخصائص روحانيه
وجسمانيه ايله آدم ونوح وآل ابراهيم وآل عمرانى عالمين اوزره اختيار ايلدى* اشبونلركه انلرك ملائكه اوزره
فضلى اولديغنه استدلال اولندى* اما آدم ابو البشردر* وآل ابراهيم* وآل عمران ايله مراد ابراهيم عمرانك
كنديلريدر دينلدى* وقول آخرده آل ابراهيم ايله مراد اسمعيل واسحق وايكيسنك اولاديدر* وانلرده

پیغمبریز علیه السلام دخی داخلدر * وآل عمران ایله مراد موسی وهاروندرکه ایکیسی دخی عمران بن
یصهر بن فاهث بن لاوی بن یعقوب اوغللریدر ویاخود آل عمران ایله مراد عیسی علیه السلامدرکه اناسی مریم
بنت عمران بن ماثاندر * اویله اولسه اشبو ایکی عمران بیننده بیك سکز یوز کچوبدر (ذریة بعضها من بعض)
انلر ذریه واحده در بعضی بعضیسندن منشعبدر * ویادینده بعضی بعضیسندندر (والله سمیع علیم) الله
تعالی نانك اقوالنی اشیدر واعمالنی بیلور قول وعملی مستقیم اولانی اصطفا ایدر * ویاامرأة عمرانك قولنی
اشیدرونیتنی بیلور (اذ قالت امرأة عمران) عمران بن ماثانك زوجه سی حنه بنت فاقوذ که عیسی علیه
السلامك جده سیدر * اشبو موسی علیه السلامك باباسی اولان عمران دکلدرکه آنك مریم نام برقزی وار ایدی
هارون علیه السلامدن بیوك ایدی * امدی امرأة عمران دیدیکه (رب انی نذرت لك ما فی بطنی محررا)
یارب قارنمده اولان شیئی سنك خدمتکه معتق اولاسنی نذر ایلدم * روایت اولنورکه امرأة عمران عاقر عجوز
ایدی براغاج کولکه سنده ایکن کوردیکه برطاوش یاورسن بیدرراندن کوکلی کندینك برولدی اولمسن
تمنی ایدوب دیدیکه * الهی اکر بکا برولد روزی قیلورسك انی بیت المقدس خدمتنه قومغه نذر ایتدم * اویله
اولسه مریم رضی الله عنها حامله اولوب * زوجی عمران ایسه اول اثناده فوت اولدی * کلبی ومحمد بن اسحق
ایدر بر کسنه اول زمانده ولدنی نذر ایتسه کنیسه یه قوبردی تا بلوغنه دکین کنیسه خدمتندن زائل اولمز
طوروردی * بالغ اولدیغنده دیلرسه انده اقامت ایدر * ویادیلدیکی یره کیدردی * وقبل البلوغ کتمسی
جائز دکلدی * ونذره علماندن غیری جائز اولمزدی * وزکریاء علیه السلام * وعمران ایکیسی اختین تزوج
ایتمشلردی * برینه ایشاع بنت فاقوذ دینور زکریاء علیه السلامك تحت نکاحنده اولوب یحیی علیه
السلامك اناسیدی * وبرینه دخی حنه بنت فاقوذ دینوردی عمرانك تحت نکاحنده اولوب مریم رضی الله
عنهانك اناسیدی * لکن طوغرمقدن قالمشدی * ذکر اولندیغی کیفیت اوزره نذر ایدیجك مریم رضی الله عنها
حامله اولدی * زوجی اکا دیدیکه عجب مشکل ایشه اوغرادك قارنکده کی قز اولورسه نیجه ایدرسنکه اول
نذرکه صالح اولمز * ایکیسی اول وهمه دوشدیلر حنه مریمه حامله ایکن عمران فوت اولدی * وقتاکه حنه
قارنده کی نذر ایلدی دیدیکه (فتقبل منی) امدی الهی اول نذرمی قبول ایله کل (انك انت السمیع
العلیم) زیراکه سن بنم قولمی ایشیدر ونیتمی بیلورسن (فلما وضعتها قالت رب انی وضعتها انثی) وقتاکه
حنه انی طوغردی کورسه که قزدر تحسر وتحزن ایدوب دیدیکه یارب قز طوغردم اول ایسه آنی ارکك
اولمه سن امیدلنوردی (والله اعلم بما وضعت) الله تعالی ایسه انك نه شیء طوغردیغن بیلور (ولیس الذکر
کالانثی) طلب اولنان ذکر ایسه کنیسه خدمتنده دیشی کبی دکلدر * زیرا اکا حیض ونفاس واعذار نساء
احترازندن خالی اولمز (وانی سمیتها مریم) وآنی مریم دیو تسمیه ایتدمکه اول انلرك لغتنده عابده وخادمه
دیمکدر (وانی اعیذها بك وذریتها من الشیطان الرجیم) یارب آنی وذریتنی سکا اعاذه ایدرین شول
شیطاندنکه رحمتندن طرد اولنمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من مولود یولد الا والشیطان یمسه حین
یولد فیستهل من مسه الا مریم وابنها) پیغمبریز علیه السلام ایدر هر ولدکه طوغار الا اول طوغارکن شیطان
انی مس ایدر ابتداء ظهورندن تأثیرن طمع ایدوبدر اویله اولسه اناسندن ولد استهلال ایدر الا مریمی
واوغلو عیسایی مس ایتمیوبدر الله تعالی حنه نك استعاذه سی سبیله اول ایکیسین شیطاندن عصمت ایتدی
(فتقبلها ربها بقبول حسن) رب تعالی حنه دن انی نذرنده ارکك یرینه قبول ایتدی وولادتی عقبنده آنی
مسلم ایتدی (وانبتها نباتا حسنا) وآنی تربیهء حسنه ایله تربیه ایتدی ویاخلقنی زیاده ونقصاندن تسویه ایتدی
سائر مولودك بریلده بیودیکی دکلو آنی برکونده بیوتدی * روایت اولنورکه حنه آنی طوغرییجك برخرقیه
صاردی ومسجده ایلتوب احبار قاتنه قودی * اشبو الله تعالی یه نذر درانی بیلدکاری کبی ایدلك دیدی احبار
مریمك تربیه سی امرنده تنافس ایتدیلر * زیراکه امامل رینك وصاحب قربانلرینك قزی ایدی * وماثان
اولادی ایسه رؤس ملوکاریدی * زکریاء علیه السلام دیدیکه بن آنی تربیه یه احقم * زیراکه خاله سی بنم
تحت نکاحمده در آندن اباء ایدوب قرعه یی اختیار ایتدیلر * یکرمی یدی کشی ایدیلر برنهرك کنارینه واروب
قلملرینی نهر ایچنه براقدیلر * زکریاء علیه السلامك قلمی صو یوزنده قالوب سائرینك قلملری ایچنه باتدی *

اویله اولسه (وکفلها زکریاء) زکریا علیه السلام مریم رضی الله عنهایی کندی کفالتنه الدی وآنکیچون
برموضع استیجار ایتدی بیوبوب نساء حدینه ایریشیجك مسجدده آنکیچون برمحراب بنا ایتدی وآنك قپوسن
وسطندن ایدوب اکا نردبان ایله چیقلوردی واکا زکریاء علیه السلامدن غیری کمسه وارمزدی هرکون اول
اکا طعام وشراب ویروردی (کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا) هربارکه زکریا علیه السلام
اکا محرابنه وارسه که اول غرفه سیدر ومحراب ایسه مجالسده اشرف مقامیدرکه اول دخی مسجددندر وزکریا
علیه السلام آنك قاتنه واروب چیقدیغنده اوزرینه یدی قپو برکیدردی آنك قتنده قیشده یازیمشن
ویازده قیش یمشین بولوردی (قال یا مریم انی لك هذا) یامریم بو رزق سکا قندن کلوبدر حالبوکه بووقتده
بونوع یمش بولنمز واوزرینه ایسه قپولر برکیلوبدر دیدی (قالت هو من عند الله) دیردیکه اول الله
تعالی دندر (ان الله یرزق من یشاء بغیر حساب) حق تعالی دیلدیکی کمسه یه رزقی حسابسز ویرر
ویاحسابانسز ویرر اشبو احتمال اولنورکه مریم کلامندن اوله والله تعالی کلامندن اولمسی دخی احتمالدر
روایت اولنورکه بنواسرائیله قحط ایردی مریم ایسه اول حالده ایدی حتی که زکریایه آنی حملدن ضعف
ایردی برکون بنواسرائیله دیدیکه بیلورسزکه بن پیر اولمشم ومریمی کتورمکه بی مجال قالمشم بریکز انك
کفالتن تعهد ایتسون بندن انی آلوب کتسون قحط وفقردن هربری اعتذار ایله کندیدن آنی دفع ومنع ایتدی
آخر آکا قرعه اتمغی رأی ایتدیلر مکر مریمك عیسی اوغلی یوسف بن یعقوب دینور بررجل نجار وار ایدی
قرعه انك اوزرینه واقع اولوب مریمی کتوردی مریم آنك یوزنده شدت مؤنتدن ملالت کوروب دیدیکه
یایوسف حق تعالی یه ظنکی حسن ایت اول سنی رزقلندیرر * اویله اولسه هرکونده یوسف کسبندن اکا
کفایتی کادر رزق کتورردی انی کیسه یه قویدیغی کبی حق تعالی انی آرتوردی زکریا علیه السلام اکا واروب
قاتنده حاجتدن زیاده رزق بولوردی یامریم بورزق سکا قندن کلوبدر دیسه الله تعالی عندندن دیو جواب
ویردی * اهل اخبار ایدرروقتاکه زکریاء علیه السلام مریمدن بوکرامتی کوردی قلبندن دیدیکه مریمه وقتسز
بوفاکهه لری ویرن رب تعالی قادردرکه بنم زوجه می اصلاح ایدوب ایکیمز دخی مأیوسلر ایکن برولد ویره
(هنالك دعا زکریا ربه) اول حالتده زکریا علیه السلام کندی محرابنه کیروب قپولرین برکتدی ورب
تعالی یه مناجات ایدوب (قال رب هب لی من لدنك ذریة طیبة) دیدیکه یارب بکا سنك عندندن برولد
مبارك تقی رضی باغشله غل (انك سمیع الدعاء) که سن دعایه اجابت ایدیجیسن (فنادته الملائکة)
اکا جبریل علیه السلام ندا ایتدی (وهو قائم یصلی فی المحراب) حالبوکه اول محرابده طوروب نماز قیلوردی
(ان الله یبشرك بیحیی) حق تعالی سکا یحیی نام ولد ایله تبشیر ایدر (مصدقا بکلمة من الله) حق تعالیدن
عیسی علیه السلامك رسالته کلمه سنی تصدیق ایدر (وسیدا) وقومنك سیدی وفائقی اولور (وحصورا)
وشهوات وملاهیدن نفسنی حبسده مبالغه اولور (ونبیا من الصالحین) وصالحلردن ناشی نبی ویا کبیره
وصغیره دن معصوم نبی اولدیغی حالده * دینلدیکه عیسی علیه السلامه کن کلمه سی دینلمسنك حکمتی *
زیراکه اول حق تعالی کن کلمه سندن وجوده کلدیکیچون آنك اوزره کلمه اسمی واقع اولوبدر * ویاخود
کلام الله اهتداء اولندیغی کبی انکله دخی اهتدا اولندیغیچون اکا کلمه دینلدی ویاخود اول مریم
رضی الله عنهایه کلام حق جبرائیل علیه السلام تبلیغ وجه اوزره بشارت اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی
ویاخود حق جل وعلا انبیایه انزال ایتدیکی کتابلرنده خبر ویردیکه اول باباسز برنبی ارسال وخلق ایدیسردر
امدی اول وعد ایله حاصل اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی ویحیی علیه السلام ایسه عیسی علیه السلامه
اول ایمان کتوروب تصدیق ایلدی ویحیی علیه السلام عیسی علیه السلامدن التی آی بیوك ایدی بعده
عیسی علیه السلامك رفعندن اول قتل اولندی (قال رب انی یکون لی غلام) دیدیکه یارب بنم نیجه
غلامم اولور (وقد بلغنی الکبر) حالبوکه بکا کبرسن ایریشوب بنده اثر ایتدی * زیرا اول کندی طقسان
طقوز یاشنده وخاتونی ایسه طقسان سکز یاشنده ایدی (وامرأتی عاقر) وخاتونم ایسه اولاد
طوغرمقدن کسیلوبدر * اکر دینورسه که زکریا علیه السلام نیچون حق تعالینك اکا ولد وعدی
اولدیغنده نصکره بنم نیجه غلامم اولور دیدی حق تعالینك وعد وعیدنده ایسه شك جائز اولمز دینورکه زکریا

علیه السلامه ملائکه نك نداسن ایشتدیکنده شیطان اکا کلوب دیدیکه یازکریا اول ایشتدیکك صوت الله
تعالیدن دکلدر بلکه شیطاندر زیرا اول اکر الله تعالیدن اولسه اول سکا آنی وحی ایدردی سائر اموردہ وحی
ایتدیکی کبی اویله اولسه زکریا علیه السلامك سؤالی وسوسه دفع ایچون ایدی ویاخود زکریا علیه السلامك
اول سؤالی وعد اللهده شکندن دکلدی بلکه آنك کیفیتندن ایدیکه یارب انی ایتمك بنی وخاتونمی شاب
ایتمکله میدر ویاایکیمز دخی کبیر اولدیغی حالده میدر ویا بکا انی مرأة اخرادنمی ویریسردر (قال کذلك
الله یفعل مایشاء) الله تعالی دیدیکه یازکریا دیدیکك کبی سن کبیر وخاتونك عاقر ایکن ایکیکزدن اول بر ولد
ایجاد ایدر آنك فعلنه اعتراض اولنمز (قال رب اجعل لی آیة) زکریا دیدیکه یاربی بکا بر علامت تعیین
ایت که انکله خاتونمك حملنی بیلم وسکا شکر ایچون عبادتمی آرتورم (قال آیتك ان لا تکلم الناس ثلاثة ایام)
حق تعالی دیدیکه علامتك اولدرکه اوچ کون ناسله مکالمیه قادر اولمیه سن تاکه مدتده نعمت موعوده نك
حقنی قضا ایچون الله تعالینك ذکر وشکرنه مشغول اوله (الا رمزا) مکرکه عین ویاید اشارتیله اوله *
وزکریانك اشارتی مسبحه ایله ایدی (واذکر ربك کثیرا) وربك جل شانه یی چوق ذکر ایت (وسبح بالعشی)
وآنی تسبیح ایت زوالدن غروبه دکین ویاعصر ویاغروبدن صدر لیلك ذهابنه دکین (والابکار) وطلوع
فجردن ضحایه دکین (واذ قالت الملائکة) ذکر ایت شول وقتیکه جبرائیل علیه السلام دیدی
(یامریم ان الله اصطفاك) یامریم حق تعالی سنی امکدن تقبیل ایدیدن بروسنی اختیار ایتدی (وطهرك)
وسنی ذنوبدن وحیض ونفاسدن ومسیس رجالدن تطهیر ایتدی (واصطفاك علی نساء العالمین) وسنی زمانك
نسامی اوزره ویاجمیع نساء اوزره سنی تفضیل ایتدیکه بکر ایکن بابا سز عیسایی طوغردی ومهدده کی
برطفلی انطاقیله یهودك قذفندن آنی تبرئه ایتدی ونسانك استعذار اولنور اشیاسندن آنی تطهیر ایتدی وآنی
واوغلونی عالمینه آیت ایتدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کمل من الرجال کثیر ولم یکمل من النساء الا مریم
بنت عمران وآسیة امرأة فرعون وفضل عائشة رضی الله عنها علی النساء کفضل الثرید علی الطعام) پیغمبریز
علیه السلام ایدر رجالدن چوق کمسنه کامل اولوبدر الا که نسادن کامل اولان انجق مریم بنت عمران وآسیه
امرأة فرعوندر وعائشه نك نساء اوزره ثریدك سائر طعام اوزره فضلی کبیدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم
من النساء حسبك من العالمین مریم بنت عمران وخدیجة بنت خویلد وفاطمه بنت محمد وآسیة امرأة فرعون)
پیغمبر علیه السلام ایدر نساء عالمیندن کماله ایرمشلری بیلمکده سکا کفایت ایدر که انلر مریم بنت عمراندرکه
عیسی علیه السلامك اناسیدر وبری ام المؤمنین خدیجه بنت خویلددرکه محمد علیه السلامك زوجه سیدر
وبری فاطمة الزهرادرکه حضرت محمد مصطفی علیه السلامك کریمهٔ محترمه لریدر * یعنی قز یدر وبری ایسه
آسیه بنت مزاحمه درکه اول فرعونك خاتونیدر (یامریم اقنتی لربك) یامریم ربك جل شانه یه اطاعت ایت
ویانماز کده قیامکی اطاله * ایت اوزاعی ایدر وقتاکه مریم رضی الله عنها بونکله امر اولندی نمازه طوردقدن
ایاقلری شیشدی هر برندن قان وایرین آقدی (واسجدی وارکعی مع الراکعین) نمازی جماعتله قیلنلر ایله
سن دخی رکوع وسجود ایت بنده سجود رکوع اوزره تقدیمی * زیرا که شریعتلرنده نماز آنجلاین قیلنوردی *
ویاانلدن ایچونکه نمازلرنده رکوع اولمیانلر انلر مصلین دکلدرو دینلدیکه قنوتله مراد طاعاته ادامتدر
(ام من هو قانت آناء اللیل ساجدا وقائما) دلالتیله وسجود ایله مراد صلوتدر وادبار السجود دلالتیله مراد
خشوع واجبادر (ذلك) یامحمد سکا اشبو ذکر اولنان زکریا ویحیی ومریم وعیسی قصه سی (من انباء
الغیب) اخبار غیبدندرکه اول وحیدن غیری شیئله بیلنمز (نوحیه الیك) وسکا آنی وحی ایده رز
(وما کنت لدیهم اذ یلقون اقلامهم) یامحمد سن آنلرك قتنده حاضر دکل ایدن شول وقتن که انلر اقتراع
ایچون تبرکا توریه یازدقلری قلملرین صویه براقدیلر تابیله لرکه (ایهم یکفل مریم) آنلرك قنغیسی مریمی
حضانه وتربیه سنه اولور (وما کنت لدیهم اذ یختصمون) وکذلك سن آنلرین قتنده دکل ایدك شول وقتن که
آنلرك کفالتنه تنافسا اختصام ایتدیلر (اذ قالت الملائکة) ذکر ایت شول وقتیکه ملائکه دیدیکه (یامریم
ان الله یبشرك بکلمة منه اسمه المسیح عیسی ابن مریم) الله تعالی سکا تبشیر ایدر بر ولد ایله دیکم انك کن
کلمه سندن خلق اولنور اسمی مسیح ابن مریمدر اما مسیح دیو تسمیه نك حکمتنده مفسرون اختلاف ایتدیلر

دینلدیکه زیرا اول اقذاردن مسیح وذنوبدن تطهیر اولنوبدر ویا اول اناسی قارندن چیقدیغنده دهنله ویاترکیله
مسح اولنوبدر ویا جبرائیل علیه السلام آنی قنادیله مسح ایدوبدر که شیطان اکا یول بولمیه ویاقنغی عاهتلویه
مسح ایتسه عافیت بولوردی ویا یریوزنده سیاحت ایدر برمکانده قرار ایتمزدی اماکه دجاله مسیح دینلمسی
ایکی کوزینك بری ممسوح اولدیغیچون ایدی (وجیها فی الدنیا والآخرة) دنیاده وآخرتده شریف ورفیع
اولدیغی حالده دینلدیکه وجاهتی دنیاده نبوتله وآخرتده شفاعتله در (ومن المقربین) وعندالله مقربیندن
اولدیغی حالده جنتده درجه سی رفعتله وسمایه رفع اولنمسیله وملائکه صحبتیله (ویکلم الناس فی المهد وکهلا)
وناسه سویلیه حال بوکه مهدده طفل ایکن سورهٔ مریمده ذکر اولندیغی اوزره * روایت اولنورکه مریم رضی
الله عنها ایدر بن اوغلم عیسی ایله طفولیتی حالنده تنها ایکن اولدیغمزده شویله سویلشوردك وکهل ایکن دخی
ناسه سویلیه سمادن نزولندنصکره اشیاء معجزه دن خبرویره دینلدیکه انك مهدده کلام معجزه وکهولنده کلامی
دعوت ایدی (ومن الصالحین) حالبوکه عباد صالحیندندر (قالت رب انی یکون لی ولد ولم یمسسنی بشر)
مریم دیدیکه یاسیدی جبرائیله خطاب ایسه ویاخود یارب الله تعالی یه خطاب ایسه بکا بر ولد قنده اولور
والحال بکا بر رجل مس ایتمدی (قال) جبرائیل ویا الله تعالی دیدیکه (کذلك) دیدیکك کبی رجل سکا
مس ایتمدین (الله یخلق مایشاء) الله تعالی دیلدیکی شیئی خلق ایدر (اذا قضی امرا) قچن برشیئك خلق
وحدوثنی اراده ایده (فانما یقول له کن فیکون) اکادیرکه اوغل اول دخی اسرع وقتنده اولور * اشبونده
اشارت واردرکه حق جل وعلا اشیایی اسباب وموادله مندرج خلق ایتمکه قادر اولدیغی کبی اسباب
ومواد سز دخی خلق ایتمکه قادر اولور (ویعلمه الکتاب والحکمة والتوریة والانجیل) وحق جل وعلا
اکا کتاب ودخی وفقه ومعرفت وتورات وانجیل تعلیم ایده (ورسولا الی بنی اسرائیل) وانی بنی اسرائیله پیغمبر
ایده واول انلره دیه که (انی قد جئتکم بآیة من ربکم) بن سزه ربکز جل شانه دن قولمی تصدیق ایدر علامتله
کلدم دیدیلرکه اول علامت ندر دیدیکه (انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر) بن سزه بالچقدن طیر صورتی
کبی برشیئ دوزه رین (فانفخ فیه فیکون طیرا باذن الله) واول دوزیلان شیئه اوفوررین اول باذن الله طیر
اولورکه اول یراسه در * امامعینده دینلدیکه اول خاقده شکل طیوردر * اما معناده عورت کبیدر * زیرا
انك ممه لری ودیشلری واردر حیض کورر وطوغرر * وهب ایدر اول اوچارمادمکه ناس اکا نظر ایلسه قچن
ناسك نظرندن غائب اولسه دوشوب میت اولوردی که انکله فعل حقدن ممتاز اوله * وهرشیده کمال
الله تعالی یه مختص ایدوکی بیلنه (وابرئ الاکمه والابرص) واکمه وابرص نام ایکی ذاتی باذن الله تعالی
انی کیدرمکه اکمه اولدرکه اناسندن اعمی طوغه ویااعمش اوله وکوندزده کوررکیجه ده کورمز اوله وابرص
اولدرکه انده وضح اوله * اشبو ایکی ذاتی تخصیص ایتدی زیرا که اطباء اکا علاجدن عاجزلردر * روایت
اولنورکه عیسی علیه السلام زماننده اطبا غالب ایدی اویله اولسه اول زمانك خلقنه حق تعالی عیسی علیه
السلام قتنه مرضادن برکونده اللی بیك کمسه جمع اولدیلر * انلردن طاقتلولری عیسی علیه السلام قتنه
واردی وطاقتسزلر قتنه عیسی علیه السلام کندی کیدردی ایمان شرطی اوزره هر قنغیسنه دعاء ایدر دیسه
فی الحال اکا شفاء وعافیت ایردی (واحیی الموتی باذن الله) وموتایی باذن الله تعالی دیر کوردم * ابن
عباس رضی الله عنهما ایدر عیسی علیه السلام درت میت دیرکوردیکه اول عاذر * وابن العجوز * وابنة العاشر
* وسام بن نوح علیه السلام ایدی * اما عاذر عیسی علیه السلامك صدیقی ایدی وفات ایدیجك یحیی عیسی
علیه السلامه خبرکوندردیکه قرنداشك عاذر وفات ایدوبدر حال بوکه انکله انك ما بینی اوچ کونلك مسافه ایدی
عیسی علیه السلام اصحابیله سفر ایدوب اکا کلدیلر وقبری اوزره واردیلر * عیسی علیه السلام دعاء ایتدیکی
کبی عاذر قبرندن طوری کلدی * وماشاء الله دنیاده قالوب اولادی اولدی * واما ابن العجوز وقتاکه وفات
ایدوب میت اولدیغی حالده عیسی علیه السلام قتنه اوغرایجق عیسی علیه السلام انکچون دعاء ایتدیکی کبی
سریری اوزره جلوس ایتدی * واعناق رجالدن اینوب ثیابن کیدی وسریری ارقه سنه الوب محلنه
ایلتدی * واولادی اولوب ماشاء الله معیشت ایتدی * واما ابنة العاشر که ناسدن عشر آلورجاق قزی ایدی
فوت اولوب برکون نصکره عیسی علیه السلام اکا دعاء ایتمکله حیات بولدی وولدی اولوب برمدت دنیاده

معيشت ايتدى * واما سام بن نوح عيسى عليه السلام انك قبرنه واروب اسم اعظمله اكا دعاء ايديجك قبرندن
طوردى كلدى قيامتك قيامى خوفيله باشنك يارى صاچى اغرمش ايدى حال بوكه انلرك زماننده صاچ اغرمز
ايدى عيسى عليه السلام ايتدى بوخسه قيامت قوپدى ديلدبكى امردن اكا سؤال وجوابلردنصكره ينه
انك دعاسيله ميت اولدى (وانبئكم بما تأكلون وما تدخرون فى بيوتكم) وسزه خبرويرم شول كورمدبكم
شيلربكه انى اول يكزده يرسزوانى كه ادخار ايدرسز * روايت اولندبكه عيسى عليه السلام هركيمه ايسه كيجه
نه يدوكنى واول كونده نه يدوكن واخشامه نه اليقوديغن خبرويردى * سدى ايدر عيسى عليه السلام صباوتى
حالنده مكتبده ايكن اندهكى غلمانه بابالرى نه ايشلديكن خبرويردى حتى غلمانك بعضنه ديرديكه اهلك شونك
كبى شى يديلر واندن سكا دخى اليقوديلر * وفلان يره صاقلديلر اولدخى اهلنه واروب انكار ايتسه لرعلامتيله
انلرى الزام ايدرلردى وصقلنان يردن انى الوب يردى چون انى غلمانه خبرويرن عيسى عليه السلام ايدوكنى
بيلديلر هرغلامى اندن منع ايدراولديلر اول ساحردر انكله ملاعبه ايتمكز ديديلراندن غلمانى بريتده قويديلر
عيسى عليه السلام كلوب انلرى بولميجق بويتده نه واردر ديدى ديديلركه خنازير واردر ديديكه آنجلين
اولسون چون اول بيتك قپوسن آچديلر جميعى خنازير اولمش بولديلر بنواسرائيل بوحالتدن قتى انجنديلر حتى
عيسى عليه السلام حضرتلرينك قتلنه يورودبلر * مريم رضى الله عنها اندن خوف ايدوب عيساى حمار ينه
يوكلتدى وقاچروب اهل مصره ايلتدى (ان فى ذلك لآية لكم ان كنتم مؤمنين) اشبو ذكر اولناندن
عيسى عليه السلامك نبوتنه علامت واردركه اكر ايمانده موفقلر ايسه كز * زيرا كه انلردن غيرى معجزاتله منتفع
اولمز * وياخود حقى تصديق ايدربوخسه عناد ايدرد كالر ايسه كز (ومصدقا لما بين يدى من التورية) وبندن
اول نازل اولان تورانى تصديق ايدراولديغم حالده سزه كلدم (ولاحل لكم بعض الذى حرم عليكم) ودخى
لحوم وشحومدن سزه حرام اولانى حلال ايتمكيچون كلدم (وجئتكم باية من ربكم) وربكز جل شانه دن
سزه ذكر اولنان آياتدنصكره آيات اخرى ايله كلدم (فاتقوا الله) الله تعاليدن قورقكز كه بن سزه اندن
معجزات ظاهره وآيات باهره ايله كلمشم امدى اكا مخالفت ايتمكز (واطيعون) وسزى اكا دعوت ايتديكم
شيده بكا اطاعت ايلكز (ان الله ربى وربكم) الله تعالى بنم وسزك جمله مزك ربيسيدر (فاعبدوه) اكا
عبادت ايلك (هذا صراط مستقيم) كه اول بر طوغرى يولدركه صاحبن معرفت اللهيه ايركوررر (فلما احس
عيسى منهم الكفر) وقتا كه عيسى عليه السلام انلردن كفرى حس ايلدى وانى قتله قصد ايتدكلرينى بيلدى
انلرك اوزره استنصار ايدوب (قال من انصارى الى الله) ديديكه الله تعالينك سبيلنده كيملردركه بكا انصار
واعواندر (قال الحواريون نحن انصار الله) حواريون ديديلركه بزدين اللهده انصارز (آمنا بالله) بز الله
تعالى به ايمان كتوردك (واشهد بانا مسلمون) يا عيسى سن شاهد اول بز مسلملرز (ربنا آمنا بما انزلت
واتبعنا الرسول فاكتبنا مع الشاهدين) يارب عيسايه انزال ايتدكك انجيله ايمان كتوردك ورسولك عيسايه
دعوت ايتديكى دينه اتباع ايتدك * امدى بزى وحدانيتكه شهادت ايدنلرك جملهسندن كتب ايت * سدى ايدر
وقتا كه حق جل وعلا عيسى عليه السلامى بنواسرائيله نبوتله بعث ايتدى بنواسرائيل عيسى عليه السلامى
وانامى مريم رضى الله عنهايى ارالرندن نفى واخراج ايتديلر اوليله اولسه ايكيسى يريوزنده سياحت ايدرديلر *
بروقتده برقريه ده ايكيسى بررجله قنوق اولديلر رجل انلره ضيافت ايدوب زياده اكرام واحسان ايلدى مكر
اول قريه نك برجبار اميرى وارايدى بركون اول رجل حزين ومغموم اوينه كلدى * اول حينده مريم
رضى الله عنها انك مرأهسى قتنده ايدى سبب نه اوله كه زوجك حزين كلوبدر ديدى مرأهنك حالنى اخباردن
امتناع ايدوب * مريم ايسه اكا الحاح ايديجك * ديديكه قريهمزك برجبار اميرى واردركنديني وجنودنى
اسندكارى دكلو طعام يدرمكى وخمر ايچرمكى هركونده اهل قريهدن بركسهنك اوزره الزام ايتمشدر * بوكون
ايسه نوبت بزه كلمشدر بزم ايسه وسعتمز بوقدر تقصيرى اولانه فقيردر ديو مرحمت ايدرلر دكلدر اول اجلدن
محزون ومغمومدر چون مريم رضى الله عنها انك حالن عيسى عليه السلامه خبرويردى عيسى عليه السلام
ايتدى دعاء ايدرسم كرچه بونك ضرورتى دفع اولور لكن اول سببدن شرعظيم ظهوره كلور مريم
رضى الله عنها ايتدى بزه احسان واكراملرى سببيله اوزريمزده حقلرى سبقت ايتمشدر * لازم اولشدركه

انك مكافاتن ايده وز عيسى عليه السلام ايتدى * امدى اميرك كلسى وقتنده قدره لريكزى وخابيه لريكزى
صو يله طولدرك انلردخى انك كبى ايشلديلر * اندن عيسى عليه السلام كلوب دعاء ايتدى كورسه لركه
قدره لرده صولر اش وات اولدى * وخابيه لرده كه صولر خمر اولدى چون امير كلوب اندن يوب وخمردن
ايچدى ديديكه بوخمرى قندن كتوروب سن ديديكه فلان يردن * اميرايتديكه بنم ايچه كلديكم خمر اول يرك
خمرندندر لكن بونك كبى دكلدر * امدى لابد بوخمرى قاندن تحصيل ايتدك بكا خبرويرمينجه شرمدن
قورتلمزسن ديجك * عيسى عليه السلام ايله اولان ماجرايى خبرويردى * مكر اول اميرك برسوكلو اوغلى
وارايديكه يرينه انى خليفه ايتمك صددنده ايكن بوقصهدن برقاچ كون اول فوت اولمشدى * اميرديديكه
امدى بوتحويله قادر اولان كشى الله تعالى عندنده انك دعاسى مستجابدر * بنم اوغلومى دخى دعاسيله
ديركورمكه قادر اولور * اندن عيسى عليه السلامى چاغروب اكا انى سويلدى عيسى عليه السلام ايتدى
اكر اوغلوك ديركوررلر ايسه قومك بيننه شروفتنه دوشر * اميرديديكه مبالات ايتمزين * عيسى عليه السلام
ايتدى ديركورديم لكن بنى وانامى ديلديكمز يره كتمكدن منع ايتمك شرطيله نعم ديوب اندن عيسى عليه
السلام اكا دعاء ايتديكى كبى ديرلدى * اهل مملكت انى كوريجك جملهسى سلاحه كلديلر بوبزى بونجه
مدتدن بروشمدى ديلديكه كنديدنصكره اوغلونه بزى يدوره * اندن انكله قتاله يونلديلر * اول حالتده عيسى
عليه السلام اناسيله يوله كيرديلر حتى كه حواريونه اوغراديلركه انلر سمك صيد ايدرديلركه عيسى عليه
السلام بونلره ديديكه كالك سزكله كيدهلم بوندن خيرلو ايشه مباشرت ايدوب ناس صيدين ايدهلم ديديلركه سن
كيمسن ديديكه عيسى بن مريم الله تعالينك عبدى ورسوليين اندن اكا جملهسى ايمان كتوروب واكا اصحاب
ورفيق اولوب انكله يوله كيرديلر * ديلديكه حواريون صيادين ايديلر ثوبلرى بياض اولديغيچون انكله تسميه
اولنديلر * وياقصارين اولوب ثوب آغرديجيلر * ويانيتلرنده خلوص وسريرلرنده نقاء اولديغيچون انكله تسميه
اولنديلر * عطاء ايدر مريم رضى الله عنها يعنى بوباجيلر ايديلر عيسى عليه السلامى انلرك رئيسنه ويرديكه
اندن صباغت تعلم ايده * بروقتده اكا سفر عارض اولوب عيسى عليه السلامه ديديكه * اشبو قاتمزدهكى
اولان ثوبلرى هر برنده وضع اولنان علامتلرينه نظر ايدوب هرنوع لونده اوله جغى محلنه وضع ايدهسن
تاكه هرثوب صاحبنك ديلديكى لونه بوياتوب بن كلدكده هرثوبى صاحبنه تسليم ايدهوز چون اول
سفرنه كيدوب عيسى عليه السلام انك برينه قالدى لون واحد اوزره اولان برجبك ايچنه اثوابك جميعى
قويدى * وهرثوب باذن الله مراد اولنان لونده اولسون ديدى * چون استاد اولان صباغ برقاچ كوندنصكره
چقه كلدى * وعيسى عليه السلامك فعلنه مطلع اولدى * دريغا كه ناسك اثوابنى افساد ايتمشسن * عيسى
عليه السلام ايتدى طور كورهلم اثواب نه كونه لونه كيرمش ايسه صاحبلرينه ويرهلم اندن عيسى عليه السلام
بسم الله ديوب اول جبدن اثوابى برر برر چقردى كورسهلركه انك كيمى قيرمزى وكيمى صارى وكيمى ماشى
وكيمى يشل * وبالجمله هرثوب صاحبنك ديلديكى لونه كيروبدر تعجب ايدوب حق تعالينك اكا ارادت كريمهسى
اولديغن بيلدى * اول بوياجيلر اصحابى جميعا ايمانه كلدى * اون ايكى كسه ايديلر جملهسى خلافتنه صالح
وعيسى عليه السلامك اصفياسندن اولديلر (ومكروا) عيسى عليه السلامه مكر ايتديلر يهوددن شول
قومكه اول انلردن كفرى حس ايتمشيدى انك قتلنه تدبير ايتملرينه (ومكر الله) الله تعالى دخى انلره مكر
ايلدى شول وجهله كيم عيسايى سمايه رفع ايدوب انك قتلنى قصد ايدهنى انك صورتنه قويدى حتى كندى
اللريله عيسا دردبو صاحبلرين قتل ايتديلر (والله خير الماكرين) الله تعالى مكرده ماكرينك اقواسى
وحسبان اولنميان حيثيتدن ضرر ايصالنه انلرك اقدريدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر عيسى عليه
السلام يهوددن برقومه استقبال ايدوب انلر انى كوريجك كندى واناسنى قذف ايتديلر عيسى عليه
السلام انلره بددعاء ايدوب جملهسنك صورتلرى خنازير صورتنه تحويل اولندى * اول قومك رئيسنه يهودا
دينوردى بوحالتدن قورقوب يهوددن اتباعى عيسايى قتل ايچون جمع ايلدى * حق جل وعلا جبرائيل عليه
السلامى كوندردى حتى كه عيسى عليه السلامى برخوخه قويديكه انك سقفنده برروزنه وارايدى اول
روزنهدن حق تعالى انى سمايه رفع ايتدى ويهودا ايسه اصحابندن ططيانوس دينور بررجله يهود ديكه اول

خوخه کبره وعیسی علیه السلامی اولدره کیریجك عیسی علیه السلامی انده بولمدی بر آز وقت انده اکلنیجك
آنی انده عیسی علیه السلام ایله قتال ایدر زعم ایتدیلر حال بوکه اول عیسی علیه السلام صورتنه تحویل
اولنمشدی طشره چقدیغی کبی آنی عیسی ظن ایدوب قتل وصلب ایتدیلر ٭ روایت اولنورکه وقتاکه
اول عیسی علیه السلام صورتنه تحویل اولنان صلب اولندی مریم رضی الله عنها بر مرأه ایله اول
مصلوب قتنه اغلیوکلدیکه اول مرأه عیسی علیه السلامك دعاسیله جنوندن قورتلمش ایدی عیسی علیه
السلام انلره کلوب دیدیکه نیه اغلشورسز حق تعالی بکا هیچ کمسه دن ضرر ایرکورمکسزین بنی سمایه رفع
ایدوبدر ٭ اشبو مصلوب ایسه بنم صورتمه تحویل اولنمش بریدر دیدی ٭ اندن حواریون انك قتنه جمع اولدیلر ٭
هر برینی نامی الله تعالی یه دعوت ایچون بلاده تفریق ایتدی ٭ بعده کندیسی سمایه رفع اولندی ٭ مریم
رضی الله عنها عیسی علیه السلامه حامل اولدیغنده اون اوچ یاشنده ایدی ٭ وادئ سلم ارضنده بیت لحمده
آنی طوغردی وعیسی علیه السلام اوتوز یاشنه ایردکده رسالتله مبعوث اولدی ٭ واوتوز اوچ یاشنده
ایکن شهر رمضاندن لیلهٔ قدرده بیت المقدسده ایکن سمایه رفع اولندی انك رفعندنصکره اناسی مریم رضی
الله عنها التی ییل یاشه دی (اذ قال الله یا عیسی) ذکر ایت شول وقتی که حق جل وعلا عیسی علیه
السلامه دیدیکه (انی متوفیك) بن سنك آجالکی استیفا ایدرم وانلرك قتلندن سنی عاصم اولوب اجل
مسمی که سنی الیقورم ویاسنی ارضدن قبض ایدرم ویا نومك حالنده سنی توفیه ایدرم ٭ زیرا روایت
اولنورکه انك رفع اولنمسی نوم حالنده ایدی ویا سنی عالم ملکوته عروجدن عوق ایدر شهواتدن امسالك ایده رین
دینلدیکه حق جل وعلا انی بر ساعت توفی ایتدکدنصکره سمایه رفع ایتدیکه نصاری اکا ذاهبدر
(ورافعك الی) وسنی محل کرامته ومقرب ملائکمه رفع ایدرم (ومطهرك من الذین کفروا) وسنی کافرلرك
اراسندن چیقررو شرلرندن قورترم ٭ دینلدیکه آیتده تقدیم وتأخیر واردر ٭ یعنی سنی سمایه رفع
ایدرم وکافرلردن سنی تطهیر وانجاء ایدرم وآخر زمانده سنی سمادن انزالدنصکره توفی ایدرم ٭ پیغمبریمز
علیه السلام نزول عیسی علیه السلام حقنده دیدیکه انك زماننده اسلامدن غیری ادیان زائل اوله ودجال
هلاك اوله ویریوزنده قرق ییل مکث ایدنصکره وفات ایدوب مسلمین انك نمازین قیله لر حسین بن فضل رضی
الله عنهدن سؤال اولندیکه عیسانك سمادن نزولی ذکرنی قرآنده بولدکمی دیدیکه نعم (وکهلا) قوانده
بولدم زیرا اول دنیاده کهولت حدنه ایرمشدی بلکه کهل سمادن نزولندنصکره اولیسردر (وجاعل
الذین اتبعوك فوق الذین کفروا الی یوم القیامة) وسکا اتباع ایدنلری یوم قیامته دکین سکا ودینکه کافر
اولنلرك فوقنده قیلورم حتی که حجت وسیفله غلبه انلرین اولنور ٭ دینلدیکه اکا اتباع ایدنلر اهل اسلامدرکه
آنی تصدیق وتوحید دن دیننه متابعت ایتدیلر ٭ امدی آنلرك الی یوم القیامه کافر اوزره عزت ومنعه
وحجتله ظاهر وقاهرلردر ٭ ابن عباس رضی الله عنهما ایدر آنلر امت محمددرکه اصل اسلامده متبوعلردر
اکرچه شرایع مختلفه ایسه (ثم الی مرجعکم) امدی اکا تابع وکرك کافر اولنلریکزك آخرتده رجوعی
بکادر (فاحکم بینکم فیما کنتم فیه تختلفون) اراکزده حکم ایدرم ایده که دینکز امرنده اختلاف
ایدردیکز (فاما الذین کفروا فاعذبهم عذابا شدیدا فی الدنیا والآخرة ومالهم من ناصرین) اماشونلرکه
کافر اولدیلر انلره عذاب شدید ایدرین دنیاده قتل وسبی وجزیه وذله ایله وآخرتده عذاب نار ایله حال بوکه عذاب
ناری انلردن منع ایدر اولمزز (واما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فیوفیهم اجورهم) اماشونلرکه مؤمن
اولوب عمل صالح ایشلدیلر انلره خیر عملریلرینك ثوابنی بلا نقصان توفیه ایدرز (والله لایحب الظالمین)
الله تعالی کافرلره رحمت ایتمز وانلره جمیله دخی وثنا ایتمز (ذلك) اشبو سکا ذکر اولنان عیسی ومریم وحواریون
خبریکه (نتلوه علیك) جبریل علیه السلام تلاوتیله سکا خبر ویررز (من الآیات) نبوتکه دلالت ایدر
علامتلندندر زیرا آنی بیلزالا اول که کتاب الله اوقویه ویا وحیله بیلد بریلدسن ایسه امیسن برشیٔ اوقومش
دکلسز (والذکر الحکیم) وذکردندرکه حکمتلری مشتمل رویا محکمدرکه باطلدن ممنوعدر دینلدیکه ذکر حکیمله
مراد لوح محفوظدرکه عرشه تعلیق اولنمشدر (ان مثل عیسی عند الله) الله تعالی عندنده عیسانك بابسز
خلق اولنمقده (کمثل آدم) بابسز واناسز خلق اولنمقده آدم مثلی کبیدر (خلقه من تراب) اول آدمك

قالبنی ترابدن خلق ایلدی (ثم قال له کن فیکون) بعده اکا بشر اول دیوب بشر اولدی (الحق من ربك
فلا تکن من الممترین) خبر عیسا وآنك مثلی ذکر اولنوبدر ربك جل شانه دن ایدوکی ثابتدر ٭ امدی
آنده شك ایدنلردن اولمغل اشبو خطاب کرچه پیغمبریمز علیه السلامه در لکن مراد امتیدر (فمن حاجك فیه)
نصارادن اول که عیسی حقنده سکا جدال ایدر (من بعد ما جاءك من العلم) اول الله تعالینك عبدی ورسولی
ایدوکنه علمی ایجاب ایدر بینات دنصکره (فقل تعالوا) اول جدال ایدنلره دیکل که کلك (ندع ابناءنا
وابناءکم ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم) بزدن وسزدن کندیمزی واعزهٔ اهلیمزی وقلبه الصقمزی
مباهله یه چیقره لم وانك اوزره جمله سنی تحمیل ایده لم انلری نفس اوزره تقدیم ایلدی زیرا کشی انلر ایچون
کندوینی مخاطره یه اوغرادر دینلدیکه ابنائله مراد فاطمة الزهری رضی الله عنها ایدی وانفس ایله مراد
پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینك کندیسی وحضرت علی رضی الله عنه ایدی (ثم نبتهل فنجعل لعنة الله
علی الکاذبین) بعده بز وسز الله تعالی یه دعا ایدوب یلواره لم اندن الله تعالینك لعنتن بزدن وسزدن عیسی
امرنده کذب ایدنلرك اوزرینه قیله لم وقتاکه پیغمبریمز علیه السلام اشبو آیهٔ کریمه یی وفد نجرانه اوقیوب
انلری مباهله یه دعوت ایتدی دیدیلرکه واره لم ارامزده مشورت ایده لم ایرته جواب ویره لم چون تنهایه واروب
بر یره درلدیلر صاحب رأیلری اولان عاقبه نه دیرسین دیدیلر دیدیکه یا معشر نصاری والله محمد لنبی ومرسل
ایدوکن بیلدیکز قومکه نبی ایله ملاعنه ایده انلرك نه کبیری ونه صغیری قالور جمله سی هلاك اولور اکر عیسی
علیه السلام امرنده سوزیکزدن دونمزسکز اشبو رجالله وداعلشوب بلادیکزه کیدك ایرتسی پیغمبریمز علیه
السلام قاتنه حضرت پیغمبر علیه السلام حضرت امام حسین رضی الله عنهی مبارك قوجاغنه المش
وحضرت امام حسنك الینه یاپشمش وفاطمه اندن علی رضی الله عنه آردنه اویمش کادی ودیدیکه امدی
بن دعا ایتدکده سز آمین دیکز نجرانك اسقفلری چون انلره نظر ایتدی دیدیکه یا معشر نصاری بن وجوه
کوردمکه بر جبلی مکاننده ازاله ایچون حق تعالیدن دیلسلر اول انلرك دیلدیکن رد ایتمیوب ازاله ایدیدی ٭
امدی زنهار مباهله ایتمکز که هلاك اولورسز اویله اولسه هر سنه ده ایکی بیك حله ویرمك اوزره پیغمبریمز
علیه السلامی ارضا ایدوب کتدیلر حضرت پیغمبریمز علیه السلام ایتدی والله اکر مباهله ایتسلردی جمله سی
قرده وخنازیر صورتنه مسخ اولنوردی واوزرلرینه وادئ نار اولوب اضطراب ایدیدی والله تعالی نجرانه
واهلنه حتی شجره اوزرنده طیره عذاب ایرکوریدی ونصارادن بر ییله دکین بریوزنده برکسنه قالمیه هلاك
اولیدی (ان هذا) اشبو سکا ذکر اولنان عیسی علیه السلام ومریم رضی الله عنها خبری (لهو القصص
الحق) خبر صادقدرکه اول الله تعالینك عبدی ورسولیدر (وما من اله الا الله) والله تعالیدن غیری اله
یوقدر (وان الله لهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی عزیز وحکیمدر وقدرهٔ تامه ده وحکمت بالغه ده اکا
مساوی یوقدرکه الوهیتده اکا مشارکت ایده (فان تولوا فان الله علیم بالمفسدین) اکر انلر حقدن اباء ایدرلر
ایسه الله تعالی افساد ایدنلری بیلور اشبو دلیلدرکه حجتدن تولی وتوحیددن اعراض نفسك فسادنه بلکه عالمك
فسادنه مؤدی اولور اعتقادی افساددر (قل یا اهل الکتاب) دیکل که یا اهل کتاب که اول ایکی کتاب
اهلنه عامدر ویا مراد وفد نجراندر ویا یهود مدینه در (تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) کلك برقصه یه که
اول بزمله سزك بینکزده امر مسنوندن آنده رسل وکتب سماویه اختلاف ایتمیوبدرکه اول (الا نعبد
الا الله) الله تعالینك غیریه عبادت ایتمیه وز (ولا نشرك به شیئا) وخلقدن برشیئی عبادتنه استحقاقدن
اکا شریك ایتمیه وز (ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله) وحق تعالیدن غیری بری برلریمزی ارباب
ایدنمیه وز ٭ واحبارك تحریم وتحلیلدن احداث ایتدکارینه اطاعت ایتمیه وز ٭ ویا الله تعالینك غیریه
سجود ایتمیه وز ٭ ویا معصیتده کمسه یه اطاعت ایتمیه وز (فان تولوا) اکر توحیددن اعراض
ایدرلرسه (فقولوا) انلره دیکزکه (اشهدوا بانا مسلمون) سز شاهد اولك که بز توحیدده مخلصلرز
(یا اهل الکتاب لم تحاجون فی ابراهیم وما انزلت التوراة والانجیل الا من بعده افلا تعقلون) یا یهود
ونصاری نیچون ابراهیم علیه السلام حقنده تنازع ایدوب ایکیکزدن هر فریق آنی کندی دیننده زعم ایدر
حالبوکه یهودیت ونصرانیت موسی علیه السلامه توراة وعیسی علیه السلامه انجیل نزولندنصکره حادث

اولوبدر * وابراهیم علیه السلام موسی علیه السلامدن بیك ییل اول * عیسی علیه السلامدن ایكی بیك ییل اول كلوبدر اوبله اولسه اول انلرین دینی اوزره اولمق نیجه ممكن اولور * قولكزك بطلاننی ادراك ایتمزمیسكز كه بیله سز (هاانتم هؤلاء حاججتم فیما لكم به علم) یاشونلركه تورات وانجیلده بولنمغله موسی وعیسی علیهما السلام امرنده ایلدكلری نه شیدن عناد طریقی اوزره جدال ایتدیكز (فلم تحاجون فیما لیس لكم به علم) فاماكه كتابكزده ذكری اولمیان دین ابراهیمدن بیلمدكلری شیدن نیچون جدال ایدرسز (والله یعلم وانتم لا تعلمون) سزك جدال ایتدككز شیئی الله تعالی بیلور حالبوكه سز آنی بیلمزسز (ما كان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا ولكن كان حنیفا مسلما وما كان من المشركین) ابراهیم علیه السلام نه یهودی ونه نصرانی ایدی بلكه عقائد زایغه دن مائل الله تعالی یه منقاد ایدی وهشركاردن دخی دكل ایدی (ان اولی الناس بابراهیم) ناسك ابراهیم علیه السلامه اخص واقربی (للذین اتبعوه) امتندن انلردركه زمانندن اكا اتباع ایتشلردی (وهذا النبی والذین آمنوا) دخی محمد صلی الله علیه وسلم وامتندن اكا ایمان كتوردیلر (والله ولی المؤمنین) الله تعالی مؤمنلرك ولیسیدر انلره نصرت ایدر وایمانلری ایچون مجازات ایدر (ودت طائفة من اهل الكتاب لو یضلونكم) اهل كتابدن برجماعت تمنی ایتدیلركه سزی دین اسلامدن یهودیته رد ایده لر * معاذ بن جبل وحذیفة بن الیمانی وعمار بن یاسر حقنده نازل اولوبدر شول وقتكه یهودانلری دینلرینه دعوت ایتدیلر (وما یضلون الا انفسهم) حال بوكه اضلاللرینك وبالی ینه كندیلرینه عودت ایدر (وما یشعرون) انلر آنی بیلمزلر (یا اهل الكتاب لم تكفرون بآیات الله) یا اهل كتاب نیچون قرآنه ومحمد علیه السلامك نعتنه كافر اولورسز (وانتم تشهدون) حال بوكه سز آنی تورات وانجیلده كوررسز (یا اهل الكتاب لم تلبسون الحق بالباطل) یا اهل كتاب نیچون اسلامی یهودیة ونصرانیته خلط ایدرسزكه اول باطلدر ویا موسایه نازل اولان توراتی شول الكزله یازدیغكزی تحریف باطله خلط ایدرسز (وتكتمون الحق وانتم تعلمون) وحقی كتم ایدرسز (وقالت طائفة من اهل الكتاب آمنوا بالذی انزل علی الذین آمنوا وجه النهار واكفروا آخره لعلهم یرجعون) اهل كتابدن برجماعت اخرایه دیدیلركه شول مؤمنلره نازل اولان قرآنه اول نهارده ایمان اظهار ایدوب كعبه یی استقبال ایله نماز قیلك * بعده آخر نهارده اول قرآنه كافر اولوب نمازیكزی صخره یه یونلوب قیلك تاكه مؤمنلر دینلرنده شك ایدوب سزك دینكزه رجوع ایده لر * حسن وسدی ایدر خیبر وقرای عربیه یهودندن اون ایكی حبری بربرلرینه دیدیلركه اول نهارده قلبكزده اعتقادنسز ظاهرا الله محمدك دیننه كیرك آخر نهار اولیجق دیكزكه كتابلریمزه نظر * وعالملرله مشورة ایدوب بیلدككه محمد تورات ده كی نعوتی اندن بولنمیوبدر دعواسنده كذب ایدوكی بیلنوبدر * تحقیقكه سز بو ایشی اشلیه سز محمدك اصحابی دینلرنده شك ایدوب اندن دونرلر * اهل كتاب بزدن اعلمدر دیوسزی دینلرندن دونمكلرینه اسوه ایدرلر (ولا تؤمنوا الا لمن تبع دینكم) وتصدیق قلبیله اهل دینكزدن غیری اقرار ایتمكز ویاخود وجه نهارده ایمان اظهارینی سابقده دینكز اوزره اولاندن غیری ایتمكز زیرا انلرك رجوعی ارجح واهمدر (قل ان الهدی هدی الله) دیكل كه هدایة الله تعالینك هدایتیدر دیلدوكی ایمانه هدایة وانك اوزره تثبیت ایدرسكز كندو حیله كزا كاضرر ویرمز (ان یؤتی احد مثل ما اوتیتم) ودخی اعتقاد ایتمكز سزه ویریلان علم وحكمت وكتاب ومعجزات مثلی كه من وسلوی وفلق بحر وغیریدر بركسه یه ویرلمش اوله (او یحاجوكم عند ربكم) ویامزكه ربكز عندنده محاجه ایروب حجتكزی ابطال ایده لر آنی دخی اعتقاد ایتمكز (قل ان الفضل بید الله یؤتیه من یشاء) دیكل كه هدایت وتوفیق وایتاء علم حق تعالینك مشیت وقدرتنده در عبادندن دیلدوكنه آنی ویرر (والله واسع علیم) الله تعالی كثیر الفضلدر اكا اهل اولانی بیلور (یختص برحمته من یشاء) اول الله تعالی دیلدیكی كسه یی نبوتنه ویا دیننه مختص قیلور (والله ذو الفضل العظیم) اول من جزیل صاحبیدر اكا كه دین واسلام اعطا ایدر (ومن اهل الكتاب من ان تأمنه بقنطار یؤده الیك) اهل كتابدن بركسنه واردركه سن اكا ذهب وفضه دن برقنطار امانت ویرسك بحد وتقصیرنسز اول كركسه مطالبه ویا ترافع ویا اقامت بینه ایله در * آنی سكا ادا ایدر عبد الله بن سلام كبی كه بر رجل اكا بیك ایكیوز وقیه ذهب ایداع ایتدكده ادا ایتمسیله مدح اولندی (ومنهم من ان تأمنه بدینار لا یؤده الیك) وینه

اهل كتابدن بركسنه واردركه اكا بردینار امانت ویرسك آنی سكا ادا ایتمز خیانت ایدردی فنحاص بن عاذورا كبی كه قریشدن بر رجل اكا بردینار ایداع ایتدكده انكار ایتمسیله ذم اولندی * دینلدیكه كثیرا اوزره مأمونیله مراد نصارادركه انلرده غالب امانتدر وقلیل اوزره خیانیله مراد یهوددركه انلرده غالب خیانتدر (الا ما دمت علیه قائما) مكركه انك اوزره تقاضیده مبالغ اولدیغك حالده اكا ملازم اوله سین اول كركسه مطالبه ویا ترافع ویا اقامت بینه ایله در بعضیلر اشبو كلامده سجن اتخاذینی وانده حبسی استنباط ایتدی (ذلك بانهم قالوا لیس علینا فی الامیین سبیل) انلرك امانت ویریلان شیئك اداسی ترك ایتملری شول سببدن ایدیكه اول خیانت ایدن اهل كتابدرلركه بزه عربك مالنی اخذده وبال یوقدر زیرا انلر بزم دینمزده دكللردر پس بو وجهله دینلرینه مخالفت ایدنه ظلمی استحلال ایدرلر * كلبی ایدر یهوددیرلركه اموالك كلیسی بزم ایدی عربك یدنده اولان انك بعضیدركه انی بزدن ظلم وغصبله اخذ ایدوبدر * امدی بزم انلردن مالمزی اخذمزده وبال اولماز * حسن ایدر یهوددن برجماعت مسلمیندن بعض رجالله جاهلیتده متابعت ایدوب اسلامه كلدكلری زمان یهوددن بقیة اموالرینی تقاضی ایتدیلر یهود انلره دیدیلركه بزمله سزك بینكزده حقكز یوقدر زیرا سز دینكزی ترك ایتدیكز عهدكز لوبدر كتابمزده بویله بولمشزدر دیو ادعا ایتدیلر (ویقولون علی الله الكذب وهم یعلمون) وانی ادعا ایله الله تعالی یه كذب ایدرلر والحال كندیلرك كاذب ایدوكنی بیلورلر ابن عباس رضی الله عنهما ایدر اشبو آیه كریمه دن اهل ذمت اموالنی اخذك حرمتنی استنباط ایتدی وكتابی كافرلك شهادتی مقبوله دكل ایدوكنه استدلال ایتدی * زیرا حق تعالی انلری كذبله وصف ایلدی (بلی) بلكه انلرك اوزرلرینه شول ناحق یره الدقلری مالده وبال واردر (من اوفی بعهده واتقی) شول كسه كه الله تعالینك عهدینه وفا ایده وقرآن ومحمد علیه السلامه ایمان كتوره وامانتی ادا ایده كفر وخیانت ونقض عهددن صاقنه (فان الله یحب المتقین) امدی الله تعالی اول امور منكره دن صاقننلری سور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اربع من كن فیه كان منافقا خالصا * ومن كانت فیه خصلة منهن كانت فیه خصلة من النفاق حتی یدعها اذا اؤتمن خان واذا حدث كذب واذا عاهد غدر واذا خاصم فجر * پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسنه كه انده درت خصلت بولنه اول منافق خالص اولنور * واولكه آنده اول دردك بری بولنه اول نفاقك برشیدن بعیله برصقلنور آنی ترك ایتمدكجه نفاقدن قورتلمز * اول برشیئه امین قیلنسه اكا خیانت ایده * وبرشیدن خبر ویرسه عمدا كذب ایدر وبركسه یه عهد ایتسه اكا وفا ایتمیه وبركسه ایله خصومت ایتسه كلامنده فجور ایده (ان الذین یشترون بعهد الله وایمانهم ثمنا قلیلا) شونلركه رسول اللهه ایمان وامانانه ووفای عهدینی والله تعالینك اسم شریفنه یمینلرینی متاع دنیایه استبدال ایدرلر (اولئك لا خلاق لهم فی الآخرة) امدی انلر ایچون آخرت نعمتندن نصیب یوقدر (ولا یكلمهم الله) وحق تعالی انلره سرور ویرر شیئله سویلمز (ولا ینظر الیهم یوم القیامة) ودخی یوم قیامتده انلره رحمتله ده نظر ایتمز (ولا یزكیهم) وانلره ثنا زع دخی ایتمز (ولهم عذاب الیم) وافعال سیئه لری اوزره انلره عذاب الیم اولنور دینلدیكه اشبو آیه كریمه احبار یهود حقنده نازل اولوبدركه انلر محمد علیه السلامك شاننده الله تعالینك توراتده كی عهدنی كتم ایتدیلر وتبدیل ایتدیلر وانك خلافنی یازوب ماكل ورشالری فوت اولنمسیچون اول یازدقلرین من عند الله در دیو یمین ایتدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اقتطع حق امرئ مسلم بیمینه حرم الله علیه الجنة واوجب له النار قالوا وان كان شیئا یسیرا یا رسول الله قال وان كان قضیبا من اراك قالها ثلاث مرات) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسنه كه یمین كاذبله برمسلمك حقنی ابطال ایده حق تعالی اكا عقاب ویاعفو ایتمیجه انی جنته قومیه وجهنم ایجاب ایلیه اگرچه اول حق شیء یسیر اولوب اراكدن برقضیب ایسه ده (قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاثة لا یكلمهم الله ولا ینظر الیهم ولهم عذاب الیم رجل حلف علی مال مسلم فاقتطعه ورجل حلف بعد صلوة العصر انه اعطی بسلعته اكثر ما اعطی وكذب ورجل منع فضل مائه فان الله یقول الیوم امنعك فضلی كما منعت فضل مائك) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا یوم قیامتده ناسدن اوچ صنفه رأفتله تكلم ونظر ایتمز بلكه انلره عذاب الیم اولور * بری بودركه حالف كاذبله برمسلمك مالنی ابطال ایده * وبری دخی ایكندی نمازندن صكره یمین ایده كه سلعه سنه ویریلاندن اكثر

بهاوير بلوبدردبو كذب ايده * وبرى دخى اولدركه فضل مائى منع ايده حق تعالى يوم قيامتده اكا ديه كه سن
ايتدكك كبى بنده بوكون سكا فضلمى منع ايده رين دنياده فضل مائى منع ايتدكك كبى * ديندبكه اشبو آيه
كريمه شول كمسه حقنده نازل اولوبدركه حلف كاذبله غيرك مالنى ابطال ايده * ودخى سلعه سنى ترويج ايچون
اشترا ادا ايده نك ويرديكى بهادن زياده بهاوير لمشدر ديو حلف كاذب ايده * وبو دليلدركه عهد الله اوزريمه
اولسون ديمك كفارت ايجاب ايدر يمين اوله (وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وماهو من الكتاب) اهل كتابدن بر طائفه واردركه * اول كعب بن الاشرف * ومالك بن الضيف * وحيى بن
اخطب * وابو ياسر * وثعلبه بن عمرو * وغيريلردر كتاب اللهى تغيير وتحريفله السنه لرى اماله ايدرلر تا كه اول
تحريف اولنانى كتابدن ظن ايده سز حالبوكه اول كتابدن دكلدر (ويقولون هو من عند الله وماهو من عند الله)
وديديلر كه اول الله تعالى عندندندر حالبوكه اول آنك عندندن دكلدر (ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون)
وكذب ايدوب آنى الله تعالى يه اسناد ايدرلر والحال آنك كذب ايدوكنى بيلورلر (ما كان لبشر ان يؤتيه
الله الكتاب والحكم والنبوة) هيچ بر بشره جائز اولمديكه الله تعالى اكا كتاب وفهم علم ونبوت ويره (ثم يقول
للناس كونوا عبادا لى من دون الله) بعده ناسه ديه كه حق تعاليدن غيرى بكا عباد اولك * دليلدركه يهوددن
ابو رافع القرظى ورئيس نصارى اهل نجران ديديلر كه يا محمد ديلرميسنكه سكا عبادت ايدوب سنى رب ايدينه وز
ديديكه معاذ الله كه الله تعالينك غيرى يه عبادت ايتمكه امر ايدم بن انكله نه بعث ونه امر اولنمشين * اوبله
اولسه بو آيه كريمه نازل اولدى (ولكن كونوا ربانيين) ولكن ديرزكه علم وعملده كاملين اولك (بما كنتم
تعلمون الكتاب) شول شئ سببيله كيم كتاب اللهى غيره تعليم ايدر (وبما كنتم تدرسون) ودخى آنى كنديكز
قراءت وموجبيله عمل ايدرسز (ولا يأمركم ان تتخذوا الملائكة والنبيين اربابا) كذلك هيچ بر بشر ايچون جائز
اولمزكه حق تعالى اكا كتاب وحكم ونبوت ويردكدنصكره سزه ملائكه وانبيايى ارباب ايدنمكه امر ايده صابيك
وقريشك ملائكه يى حاشا بنات اللهدر ديملرى كبى ويهودلك عزير حاشا ابن اللهدر ونصارانك عيسا حاشا مسيح ابن
اللهدر ديملرى كبى (ايأمركم بالكفر بعد اذ انتم مسلمون) هيچ اولورميكه سز مسلمون اولديغكزدنصكره اول
سزه كفرله امر ايده (واذ اخذ الله ميثاق النبيين لما آتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم
لتؤمنن به ولتنصرنه) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا محمد عليه السلام حقنده انبياء وامملردن اخذ
ميثاق ايتديكه سزه ويرديكم كتاب وحكمت اجليچون من بعد كه سزكله اولان توراة وانجيلى تصديق
ايدر رسول كلديكه اول محمددر اكا ايمان كتوره سز وانك اعداسى اوزره دين حق اظهار ايچون اكا نصرت
ايده سز چنكه حياتده بولنالرى اكا عودت ايده (قال ءاقررتم واخذتم على ذلكم اصرى) حق جل وعلا
انبيايه ديدى شول وقتن كه ذريتى صلب آدم عليه السلامدن استخراج ايتدى حال بوكه انبياء انلرك بيننده
مصابيح وسراج كبى ديديلركه اكا اقرار وعهد يى قبول ايتديكزمى (قالوا اقررنا) ديديلر كه اقرار ايلدك
(قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين) حق تعالى انلره ديديكه * امدى سز كنديكز واتباعكز اوزره شاهد
اولك بندخى سزكله بيله شهادت ايدنلردنم (فمن تولى بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون) اول كمسه كه بو اقراردن
صكره اعراض ايده انلر عاصيلر وايماندن خارجلردر (افغير دين الله يبغون) الله تعالينك عباد ايچون
اختيار ايتديكى دين اسلامدن غيرى دينى طلب ايدرلر * ديندبكه اهل كتاب اختلاف ايدوب هر فريق
كنديلرك دين ابراهيم اوزره اولمق ادعاسيله پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه اختصام ايتديلر باوزلنوب
بزسنك حكمكه راضى اولمزوز بنكه كيرمزز ديديلر اول سببدن اشبو آيه كريمه نازل اولدى (وله اسلم من
فى السموات والارض طوعا وكرها) اول الله تعالى يه خضوع وانقياد ايتدى اهل سموات طوعا واهل ارضك
بعضى سيف وسبى خوفيله كرها انقياد ايتدى * ديندبكه اشبو حالت يوم ميثاقده ايديكه حق جل وعلا
انلرك جملهسنه انقياد بنى بن سزلك ربكز دكلميم ديدكده جميعيسى بلى ربمزسن ديديلر لكن بعضنك انى ديمسى
طوعا وبعضنك كرها ايدى * قتاده ايدر مؤمن طوعا انقياد ايدوب اول اكا نفع ايتدى وكافر بأس وقتنده
انقياد ايدوب اول اكا نفع ايتمدى * كلبى ايدر انقيادى طوعا اولان اسلامده طوغانلردر وكرها اولان كفاردن
سبيلردركه اسلامه زنجيرلر ايله كتوريلور (واليه ترجعون) آخرتده جميعى اول الله تعالى يه رجوع ايدرلر

قل آمنا بالله) يا محمد اهل كتابه ديكل كه بن ومؤمنلر الله تعالى يه وانبياسنه ايمان كتوردك (وما انزل علينا
وبزه انزال والنان (وما انزل على ابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط) وابراهيم عليه السلامه
انزال اولنان اون صحيفه يه ودخى اسمعيل واسحق ويعقوب عليهم السلامه وابناء يعقوبه انزال اولنانه دخى ايمان
كتوردك اول ابراهيم عليه السلامه انزال اولناندركه انكله تعبد ايتدكلر ايچون كانه اول انلره دخى نازل
اولمشدر (وما اوتى موسى وعيسى والنبيون من ربهم) ودخى موسى عليه السلامه ويريلان توراته وعيسى
عليه السلامه ويريلان انجيله ايمان كتوردك وسائر انبيايه ربك جل شانه دن ويريلان كتبلرك جميعنه ايمان
كتوردك (لا نفرق بين احد منهم) اول انبيادن هيچ كمسه نك نبوتده بينلرنده بعضنه ايمان وبعضنه
كفر ايله تفريق ايتمزز اهل كتابك تفريق ايتملرى كبى (ونحن له مسلمون) اول الله تعالى يه عبادتده
منقاد ومخلصلرز (ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه) اول كمسه كه اسلامدن غيرى دين طلب ايده
اول مطلوبى اولان دين اندن قبول اولنمز (وهو فى الآخرة من الخاسرين) اول كمسه آخرتده خاسرلردندر
زيرا جنتدن بدل نارا اختيار ايدلر وايمان واسلام ايكى اسم مترادفدر دين بونكله استدلال اولندى (كيف
يهدى الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاءهم البينات) حق جل وعلا نيجه هدايت ايدر
شول قومه كيم ايمانلرندنصكره كفره رجوع ايدرلر حال بوكه محمد عليه السلامك رسالتنك حقيقتنه شهادت
ايتمشلردى وآنك صدقنه انلره قرآندن شواهد كلمشدى (والله لا يهدى القوم الظالمين) حق تعالى هدايت
ايتمز شول قومه كه نظرده اخلال ايله وايمان واسلامله اتصاف صورتن كوستروب بعده ارتداد ايله نفسلرينه
ظلم ايلديلر وحقى انكار ايله ظالم اولديلر الله تعالى بويله اولان ظالملره هدايت ايتمز اكر سؤال ايدرلرسه كه
بو آيتك ظاهرى اكا دلالت قيلوركه اسلامدنصكره كافر اولنلره حق تعالى هدايت ويردى وچوق ظالملر دخى
كوردك كه ظلمدن توبه قيلديلر هدايت اوزره اولديلر بونده توفيق نيجه اوله * جواب بودركه مراد بو معنيدن
اولدركه مادامكه كافر كفر اوزره قائم اوله وظالم ظلم اوزره قائم اوله واول اسلامه وتوبه يه اقبال ايتميه هدايت
بولمزلر اما قچن كه جهد ايدوب اول حالدن دونمكه قصد ايتسه لر الله تعالى انلره توفيق ويروب هدايت كتورر
بوندنصكره بيورديكه (اولئك جزاؤهم ان عليهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعين) يعنى انلركه
اسلامدنصكره كافر اولديلر اسلامدن غيرى دين طلب ايتديلر انلرك جزالرى الله تعالى قتنده لعنتدر يعنى
غضب وسخطدر ورحمتدن بعيد اولوب سورلمكدر وفرشتهلردن دخى خلائقدن دخى نصيبى آنك لعنتدر *
زيرا قچن بركشى بركمسه يه لعنت قلسه اول لعنت قلديغى كشى لعنته مستحق اولسه اول لعنت دونر كافره
وارر ودخى دنياده شول كمسه كه اكا دينداش اولميه اول اكا لعنت قيلور * اما اولكه ديندانى اوله آخرتده
اول دخى لعنت قيلور پس جميع خلقدن اكا لعنت حاصل اولور (خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولاهم
ينظرون) بو حالتده كه اول لعنتله واجب اولان عذاب ايچنده مخلد اوله هركز اول عذابلرى كسلميه وبر آز
وقت مهلت دخى ويرلميه ابدى اول قتى عذاب ايچنده قاله (الا الذين تابوا من بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور
رحيم) الامكركه اخلاصله اول حالدن دونوب توبه قيله وعملرينى فساددن صلاحه وظلمدن عدله وكفردن
ايمانه وشردن خيره تحويل ايده الله تعالى غفوردر اول كفر ايچنده اولميانى يارلغيجيدر توبه قلنلرى اسيركر
بوندنصكره دخى بيورديكه (ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا لن يقبل توبتهم واولئك هم الضالون
ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من احدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدى به اولئك لهم عذاب اليم
وما لهم من ناصرين) يعنى چونكه انلره رخصت ايتدى توبه ايدن قبول اولنه * حارثك قرنداشى حارثه يى
يازديكه الله تعالى سزلك اوزريكزه توبه عرض ايلدى بوخبرمكه ده انك دوستلرينه ايرشدى انلر ديديلركه
تحقيق محمد عليه السلامه نه ايدرسه ايتسون كه بز منتظر اولمشز زمانك واقعه لرينه اكابر اولم ايريشه بزمكه ده
طوره لم بوكفر اوزره * وقتاكه بزم كوكلمزده شكلك دونه دونملك ديليه وز * اول وقت دونه وز حارثه اينى توبه
بزم حقمزده دخى ايتسه توبه مز قبول اولنه الله تعالى بو آيتى ايندروب بيورديكه شونلر كيم ايمانلرندنصكره
كافر اولديلر دخى اول كفر اوزره ثابت اولديلر بلكه دخى زياده قيلديلر * انلرك توبه لرى قبول اولنمز * زيرا انلر
توبه قيله جق دكللردر * پس انلركه كفرى ارتوروب توبه قيلديلر انلر اسلام بولنده كمراه اولوب هلاك اولمشلردر *

دخی شونلر که کافر اولدیلر اول کفر اوزره اولدیلر اگر دنیا طولوسی آلتونی اولسه کندویی قورترمغیچون ویرسه
اندن قبول اوله جق دکل * وانلکه خلاص اوله جق دکل انلره عذاب الیم اوله جقدر که هیچ برکسه بولنمیه انلره
نصرت ایدوب اول عذابدن قورتره * پس بو آیت دلالت ایدر که یادین هیچ برکسه یی عمل صالحدن غیری
برنسنه خلاص قیلمز ایمش * عاقل اولان غیر باطلی ترک ایدوب اسلامنی وارکان دینی محکم قیلوب اخلاصله
کوزل عمله مشغول اوله وقتی فوت اولمدن کندویه سعادت قپوسن آچه ودخی بیوردیکه (ان تنالوا البر حتی
تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شیء فان الله به علیم) یعنی سز ایرشمزسز اول الله تعالی عندنده کی قوندیغی
ثوابلره جنت ایچنده تا اول سودکین مالدن صدقه ایتمینجه * بعضلر دیدیلر که بو آیتک حکمی منسوخدر
زکات آیتیله اما اصحی بودر که منسوخ اولمیه بو صدقه دن دخی مراد زکات اوله معنی بو اوله که سز اوجمغه
کیروب سعادته ایرمزسز اول سودککز مالدن زکات ویرمینجه که انکله نفسکزی بخلدن ومحبت مالدن
پاک ایده سز * ودخی بر آدمکه زکات ویردکدنصکره صدقۀ تطوع حقنده بو آیت حکمی دخی ثابت اوله *
پس الله تعالی یه کیزلو نسنه یوق هر نه نسنه که سزانک یولنده انفاق ایده سز الله تعالی انی بیلور دنیاده حقن
ویروب آخرتده ثوابلری ودرجه لری زیاده قیلور * وندن اوتوری دیدیکه عمر بن عبد العزیز بوکارله شکر الوب
صدقه ایدردی دیرلر دیکه بو شکره ویردکک اقچه لری نیچون صدقه قیلمزسن بو شکری صدقه ایدرسن دیدیکه
بو شکری بکا اقچه دن سوکلودر * ودخی روایتدر که عبد الله بن عمردن برکورکلو حسنا جاریه صاتون الدی
انی غایت سوردی برقاچ کون بیله سنده طوردقدنصکره انی آزاد ایلدی برکسه یه تزویج ایتدی اول کشیدن
براوغلان ظهوره کلدی اول اوغلنجغی الوب کوکسنه قوچاردی ودیردیکه آنانک قوقوسنی سنده بولورم *
دیرلردیکه الله تعالی انک اناسنی سکا رزق ایتمش ایدی حلالدن چون سوردک نیچون ترک ایلدک برکو بکویه
ویردک اول دیدیکه بو آیتی ایشتمدیکزمی کشی سودکن ویرمینجه سودکی اله کیرمز * ودخی هارون الرشیدک
خاتونی زبیده اوتوز بیک التون خرج ایدوب بر مصحف یازدردی چون تمام اولوب الینه الدقده آچوب بو آیۀ
شریفه ظهور ایلدی فی الحال قپایوب دیدیکه وارک بونی هدیه سنه ویرک شمدی بکا بو مصحفدن سوکلو نسنه
یوقدر * پس عاقل انلردر که فانی محبوبی ویره لر باقی محبوبی اله لر ودخی حق تعالی بیوردی (کل الطعام کان
حلا لبنی اسرائیل الا ما حرم اسرائیل علی نفسه من قبل ان تنزل التوراة) کل طعامی بنی اسرائیل اوزره
حلال اولمشیدی قان ومردار اولمشدن وخنزیراتمدن غیری الا شول نسنه که بنی اسرائیل حرام قیلدی
توارت ایغزدن اول آنک حراملغی تورات ایچنده یوقدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعقوب علیه السلام
قرنداشی عیصدن قاچوب حراندن بیت المقدسه کیدرکن اکا برملک قرشو کلدی یعقوب علیه السلام انی اصلک
ظن ایدوب انی یقمغه قصد ایلدی ملک بوکز یعقوبک فخذنی غمز ایتدی صکره سمایه صعود ایتدی یعقوب علیه
السلام ایسه اکا ناظر ایدردی اول حینده اکا عرق النساء عارض اولدی کیجه اولیجک وجعندن اویومز
فریاد ایله بکوررردی اول حالتده نذر ایلدیکه اگر حق تعالی اکا اندن عافیت ویررسه من بعد عرقی اولان طعامی
کندویه حرام ایده * پس بو اجلدن ولدنی ذبح ایتمک دیلدی ملک کلوب دیدیکه بن سنی غمز ایتدمکه نذرکه
مخرج اوله * امدی انکله نذرک وفا اولنمشدر شمدن کیرو ولدک ذبحی اوزرکدن ساقط اولمشدر * پس
بو اجلدن اوغللری آندنصکره عروقی یکمدن تتبع ایدوب چیقردیلر * ضحاک ایدر اسباط ذکر اولنان هیچ
برشیء انلره حرام دکل ایدی آندن توراتده انلره حق تعالی حرام ایتمدی بلکه بابالری یعقوب علیه السلام
حضرتلرینه تبعیتله نفسلرینه حرام ایتدکلرندنصکره تحریمی الله تعالی یه کذبا مضاف قیلدیلر (قل
فأتوا بالتوراة فاتلوها ان کنتم صادقین) امدی انلره دیکل که توراتی کتوروب تلاوت ایدک که زعمکز اوزره
صادقلر ایسکز صدقکز ظاهر اوله پیغمبریز علیه السلام انلره انی دیجک مبهوت اولوب توراتی کتوروب
اول محلک تلاوتنه جسارت ایدیمدیلر (فمن افتری علی الله الکذب من بعد ذلک) شول کمسه که
حجت قاطعه لزومندنصکره کذب ایدوب الله تعالی یه افترا ایده (فاولئک هم الظالمون) امدی اول وصفلو
کمسه لر ظالملردر مکابره وعنادلری سببیله نفسلرندن انصاف ایتمشلردر (قل صدق الله) دیکل که حق
تعالی انزال ایتدکده صادق وانلر کاذبلردر (فاتبعوا ملة ابراهیم حنیفا) امدی ملۀ اسلامه اتباع ایدک که

اول اصلده ملت ابراهیم درو یا ملت ابراهیم کبیدر تا که یهودیتدن خلاص اوله سز که اول سزی اعراض
دنیویه یی تسویه ایچون تحریف ومکابره یه ابرام وابراهیم واتباعنه حلال اولان طیباتی تحریمنه الزام ایتدی
(وما کان من المشرکین) وابراهیم علیه السلام مشرکلردن دکل ایدی (ان اول بیت وضع للناس للذی ببکة
مبارکا وهدی للعالمین) اول بیت اللهکه ناسه عبادت ایچون وضع اولندیکه انک واضعی الله تعالیدر مکه ده
اولان بیت شریفدر آنی حج واعتمار وانده اعتکاف وحولنی طواف ایدنلره خیر ونفعی کثیر وعالمینه هدی اولدیغی
حالده که اول انلره قبله ومعبد اولمشدر * روایت اولندیکه کعبه اول بیتدر کیم سماء خلق اولندیغنده اول
صو یوزینه ظاهر اولدی وحق جل وعلا انی ارضدن ایکی بیک ییل اول خلق ایلدی اول صو اوزره زبدۀ
بیضاء ایدی ارض انک التندن بسط ومد اولندی * دینلدیکه حق جل وعلا عرشک التنده بیت معموری وضع
ایدوب ملائکه یه امر ایلدیکه انی طواف ایده لر بعده سکان ارض اولان ملائکه یه امر ایتدی انک مثالی وقدرنده
ارضده صراخ نام بیتی بناء ایدوب اهل سماء بیت معموری طواف ایتدیکی کبی انلر دخی اول صراخی طواف
ایده لر * دینلدیکه حضرت آدم علیه السلامدن ایکی بیک ییل اول ملائکه کعبه یی بناء ایدوب حج ایدرلردی
آدم علیه السلام خلق اولنوب آنی حج ایدیجک ملائکه اکا دیدیلر که حجک مبرور اوله بز سندن ایکی بیک ییل اول
بو بیتی حج ایتدک * روایت اولنور که پیغمبریز علیه السلام یرده اول وضع اولنان بیتدن سؤال اولندقده دیدیکه

اول مسجد حرامدر بعده مسجد اقصی در ایکیسنک وضع اولنمسی بینندن قرق ییل کچمشدر (فیه آیات
بینات مقام ابراهیم) انده علامات واضحه واردر اول جمله دن بری مقام ابراهیم علیه السلامدر که اول صخرۀ
سماء ایکن انده انک اثر قدمی اولوب ایچنه کعبنه دکین باتمشدر ونیجه بیک ییلدنبرو حفظ وابقاء اولنمسیدر ومع
هذا اعداسی کثیر ایکن ونه اول جمله دن بری حجر اسود وحطیم ورو سائر مشاعردر * دینلدیکه مقام ابراهیمله
مراد حرمک کلیسیدر ونه آیات جمله سندن قوشلرک کعبه اوزرندن کچمدکلری وجارحه قچن برصیده قصد
ایدوب اول صید حرمه کیرسه جارحه نک اندن امتناعیدر * ومکۀ مکرمه بربلده درکه انبیاء ومرسلین واولیاء
وابرارا کا صدور ایدن وطاعات وصدقه ایدن سائر اماکن شریفه دن زیاده مضاعف اولور (ومن دخله کان
آمنا) برکسه بیتک حرمنه داخل اوله اول قتل وغارتدن امن اولور ویا اکا داخل اولانی ضرردن امنده قیلور
پس بو اجلدن برکسه نک اوزرینه قصاص ویاحد واجب اولدیغنده حرمه التجا ایتسه اول انده اولدیغنجه
قصاص وحداندن استیفاء اولنمز * الا بوکه ابو حنیفه عندنده خروجه الجاء اولنور اما که حرمه جریمه یی
حرمده ارتکاب ایتسه بالاتفاق عفو یعنی انده استیفاء اولنور وبرقوم ذاهب اولدی که شرعک ایجاب ایتدیکی
قتل انده استیفاء اولنور که اول ابن عباس رضی الله عنه قولیدر * دینلدیکه یعنی برکسنه انی تعظیم وحق
تعالی یه تقرب ایدر اولدیغی حالده داخل اوله یوم قیامتده عذابدن امن اوزره اولور (قال النبی صلی الله علیه
وسلم من صبر علی حر مکة ساعة من نهار تباعدت عنه جهنم مسیرة مائتی عام) پیغمبریز علیه السلام ایدر
برکسنه که مکه نک حرنه نهاردن برساعت صبر ایده ایکیوز ییللق مسافه جهنم اندن ایراغ اوله (قال النبی صلی
الله علیه وسلم من مات فی احد الحرمین بعث یوم القیامة آمنا) پیغمبریز علیه السلام ایدر برکسه که حرم مکه
ویا حرم مدینه ده وفات ایده یوم قیامتک شدایدندن امین اولدیغی حالده بعث اولنور (ولله علی الناس حج البیت
من استطاع الیه سبیلا) الله تعالی ایچون ناس اوزره بیت شریفی وجه مخصوص اوزره قصد زیارت فرض
اولدی انلردن شول وصفلو کمسه لره که اول بیته ذهاب ورجوعه استطاعتی اوله * علماء دیدیلر که حجک
وجوبنه بش شرط واردر که اول اسلام وعقل وبلوغ وحریه واستطاعه در اویله اولسه کافر ومجنون اوزره حج
واجب اولمز زیرا کافر اهل قربتدن دکل ومجنونک قربی ایسه معتبر اولمز * وصبی وعبد اوزره دخی واجب اولمز
اگر صبی عاقل ویا عبد حج تطوع ایدرسه انکله فرض ساقط اولمز صبی بالغه اولدیغنده وعبد آزاد اولدیغنده
اگر وجوب حج شرائطی حقنده جمع اولورسه ایکنجی کره حج ایتملری واجب اولور واستطاعتی اولمیانه دخی
واجب اولمز واستطاعت ایکی نوعدر * بری بدنله و بری بدنک غیری ایله در * اما بدنله اولان استطاعت
اولدر که بنفسه کتمکه قادر اوله وزاد وراحله بوله * بر راحله که انک مثلنه صالح اوله وزادکه ذهاب
ورجوعنه وفا ایده * واول زاد شول اوزرینه نفقه سی وکسوه سی واجب اولورکه نفقه وکسوه سندن فاضل

اوله ودینی وار ایسه اندن دخی زائد اوله ✱ واهل بلده نك حجه عادتا چقملری وقتنده رفقا بوله ✱ بوخسه اول
وقتدن اولده ویا صکره ده بولورسه خروجی لازم اولمز ✱ وشرط اولورکه طریقده امن اوله ✱ اکر عدودن خوف
اولورسه اول کرك مسلم ویا کافردر ✱ ویالازم اولمیان شیئی طلب ایدر اولورسه خروجی لازم اولمز ✱ واکر
راحله بولنمیوب لکن مشیه قادر اولورسه ویا خود زاد بولمیوب لکن طریقده اکتسابه امکان اولسه اکا حج
لازم اولمز لکن فعلی مستحب اولور امام مالك عندنده لازم اولور ✱ اما بدنك غیریله استطاعت اولدرکه رجل
بنفسه کتمکه قادر اولمیه زمن ویا زوال رجا اولنمز مرضی اوله لکن کندینك یرینه آخری استیجار ایده جك مالی
اوله واجب اولورکه استیجار ایدوب یرینه حج ایتدیره ✱ واکر مالی اولمیوب لکن ولدی ویا براجنبی انکیچون حج
ایتمکه مال بذل ایدرسه لازم اولورکه انکله اکا امر ایده اکر صدقه اعتماد ایدرسه امام ابو حنیفه عندنده اکا حج
واجب اولمز ✱ ابن عباس رضی الله عنه ایدر خثعمدن برخاتون پیغمبریمز علیه السلامه کلوب دیدیکه
یارسول الله بابام پیرفانی اولدیغی حالده اوزرینه حج فرض اولدی اول ایسه راحله اوزرنده قرار ایدیمز بن انك
یرینه حج ایده یمی دیدیکه نعم حج ایت (ومن کفر فان الله غنی عن العالمین) اولکه اوزرینه حج واجب
اولدیغندنصکره عمدا حج ایتمیه ویاحجك وجوبنی اعتقاد ایتمیه الله تعالی حجی ایدندن وکرك ایتمیندن غنیدر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم من لم یحبسه حاجة ظاهرة اومرض حابس اوسلطان جائر ولم یحج فلیمت ان شاء
یهودیا اونصرانیا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه که انی حجدن حاجت ظاهره ویامرض حابس
ویاسلطان جابرا منع ایتمیه حج ایتمیه دیلرسه انك موتی یهودیت ویانصرنیت اوزره اولسون (قل یااهل
الکتاب لم تکفرون بآیات الله) دیکل که اهل کتاب نیچون الله تعالینك آیات سمعیه وعقلیه سنه کافر اولورسز
حالبوکه اول محمد علیه السلامك ادعا ایتدیکی حجك وغیرك وجوبنده صدقه دلالت ایدر (والله شهید
علی ماتعملون) والحال الله تعالی اعمالکزه مطلعدر انك اوزره سزه جزا ایدر تحریف واستسرالکز سزه نفع ایتمز
(قل یااهل الکتاب لم تصدون عن سبیل الله من آمن) دیکل که یااهل کتاب نیچون ایمانه کانلری دین اسلامدن
صرف ایدرسز (تبغونها عوجا) حالبوکه انکله ناسی استقامتدن میل ایتمك دیلرسز شول ایهامله کیم شریعت
موسی نسخ اولنمامش اوله (وانتم شهداء) والحال بیلورسزکه اول اسلام دین اللهدرکه انك غیری مقبول دکلدر
واندن صد واضلال ایدر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالی سزك مؤمنینی اسلامدن صد ویااخفا
واختیالکزدن غافل دکلدر (یاایها الذین آمنوا ان تطیعوا فریقا من الذین اوتوا الکتاب یردوکم بعد ایمانکم
کافرین) یامؤمنلر اکرسز اهل کتابدن برفریقه اطاعت ایدرسکز سزی ایمانکزدنصکره کفره رد ایدرلر اشبو
آیه کریمه اوس وخزرجدن برجماعت حقنده نازل اولوبدرکه انلر برمکانده اوتوروب تحدث ایدرلر ایکن
اوزرلرینه ✱ رشاس بن قیس الیهودی اوغرایوب تألیف واستماعلری انی اوبکاندردی یهوددن برکنجه امر ایلدیکه
انلرك قاتنه اوتوره ویوم بغاث وقعه سنی انلره اکدره وانك امرنده دینلان اشعاری انشاد ایده واول کونده
اوسه ظفر اولمش ایدی چون اول یکت اکا دینلنی ایتدی ایکی قبیله اربابی نزاعه دوشدیلر وغضبه کلوب
سلاحه دروشدیلر چون پیغمبریمز علیه السلامه خبر اولدی مهاجریندن برجماعتی یاننه آلوب اول ارایه کلدی
ودیدیکه یامعشر مسلمین بن سزك اراکزده ایکن جاهلیت اغواسنه می دروشرسز ✱ حالبوکه حق تعالی سزی
اسلامله اکرام ✱ وامر جاهلیتی قطع ایدوب بینکزده الفت ومودتله انعام ایلدی ✱ اویله اولسه اول حالت انلردن
کیدوب انلره کید عدو ونزغهٔ شیطان ایدوکن بیلدیلر سلاحلرین براغوب استغفاره کلدیلر ✱ بعده بری برلریله
معانقه ایدوب ✱ پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام ایله بیله متصرف اولدیلر ✱ حضرت جابر رضی الله عنه ایدر
هیچ اول کون کبی اولی اقبح وآخری احسن وافتح کون کورمدك (وکیف تکفرون وانتم تتلی علیکم آیات الله
وفیکم رسوله) سز نیجه کافر اولورسز حالبوکه سزه الله تعالینك آیتلری تلاوت اولنور وارا کزده رسولیدر
سزه وعظ ونصیحت قیلور ✱ اشبو خطاب جائزدرکه خاصة صحابه یه اوله وامتك جمیعنه دخی اولمسی
ممکندر ✱ زیرا که قرآن کما کان انلرده در ✱ ورسول علیه السلامك احادیث شریفه سی وجودیله کانه اول
کندی ارالرنده در (ومن یعتصم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم) اولکسنه که دین اللهی تمسك
ایده ✱ ویاخود مجامع امورنده الله تعالی یه التجا ایده اول انی جنته ایرکورر صراط مستقیمه اهتداء اولنور ✱

اکایل نام کتابده ایدر اعتصام ایکی قسمدر بری اعتصام بالله درکه اول هر موهومدن ترقی وهر ترقیدن تخلص
وناسدن انقطاع ورفض علائقدر ✱ وبری اعتصام بحبل الله درکه اول طاعتی محافظه واوامره موافقتدر
(یاایها الذین آمنوا اتقوا الله حق تقاته) یامؤمنلر الله تعالیدن حق تقوی ایله اتقاء ایدك که اول واجبه
قیامده وسعی استفراغ ومحارمدن اجتنابدر ✱ ابن مسعود رضی الله عنه ایدرکه اول اطاعت ایدوب عصیان
ایتمکدر وشکر ایدوب کفران ایتمکدر وذکر ایدوب نسیان ایتمکدر ✱ دینلدیکه اول کشی طاعتنه
التفاتدن وطاعات اوزره مجازات توقعندن تنزهیدر ✱ لواقح الانوارده ایدر تقوی الله ایکی قسمدر برقسمی
استطاعتمزدکلو اتقامزدر ✱ وبرقسمی ایسه حق تقوی ایله اتقامزدرکه اول متقی تقواسنی الله تعالیدن
کوروب کندینك آندن انعزالیدر لکن اکا تکلیف نسبتندن دکل ✱ زیرا آندن انعزالی مع الله سوء ادبی
اقتضا ایدر اشبو آیه کریمه صحابه یه غایتده صعب کلوبدر حتی تقواده آیت استطاعتمزدکلو تخفیف اولندی
تخیل ایتدیلر والحال آندن اشدده انتقال اولندیلر ✱ زیرا غایتده عزیزدرکه انسان عملنده جمله استطاعتنی بذل
ایده بلکه لابدکسله ویانفسی اوزره تدلیله استطاعتندن فضله قالور اما که حق تقواده اویله دکلدر ✱
انس رضی الله عنه ایدرکشی حق تقوا ایله اتقاء ایدیمز الا مکرکه لسانن حفظ ایده (ولا تموتن الا وانتم
مسلمون) وسزه موت ایرشدکنده حال اسلامدن غیری حالت اوزره اولکز (واعتصموا بحبل الله جمیعا)
جمیعکز حبل اللهی تمسك ایدك دینلدیکه انکله مراد دین اسلامدر ✱ ابن مسعود رضی الله عنه ایدرکه اول
جماعتدرکه الله تعالینك اعتصامیله امر ایدر حبل اللهدن مراد اولدر سزك جماعت وطاعتنده کراهت
ایتدکلرکزشی سزه خیرلودر آندنکه فرقتدن اکا محبت ایدرسز دینلدیکه اول قرآندر (قال النبی علیه السلام
القرآن حبل الله المتین) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قرآن عظیم الله تعالینك حبل متینیدر (ولا تفرقوا)
یوخسه بینکزده اختلاف وقوعیله اهل کتاب کبی دین حقدن تفرق ایتمکز ویاخود بری بریکزله محاربه ایله
زمان جاهلیتده کی تفر بقلری کبی تفرق ایتمکز ویاخود تفرقی ایجاب والفتی ازاله ایدر شیئی ذکر ایتمکز
(واذکروا نعمة الله علیکم) وحق تعالینك سزه اولان نعمتنی ذکر ایدك آنك جمله سندن بری سزی
اسلامه هدایتدر وتوفیقدر انکله اراکزدن غل وغش کیدوب بری برلریکزه الفت ومودت ایتدککزدر
(اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم) زیرا سز زمان جاهلیتده بری بریکزایله قتال ایدر اعدا ایکن اسلام سببیله
حق تعالی قلوبکزی تألیف ایتدی (فاصبحتم بنعمته اخوانا) انك اول نعمت ورحمتیله فی الله اخوة اوزره
مجتمعین ومتحابین اولدیکز دینلدیکه اوس وخزرج لابوین ایکی قرنداشلر ایدیلر اولادلری بیننه عداوت دوشوب
یوز یکرمی ییل دکلو زمان محاربه لری اوزاندی حتی که حق تعالی انی اسلامله کیدروب پیغمبریمز علیه
السلام بینلرین تألیف ایتدی (وکنتم علی شفا حفرة من النار فانقذکم منها) وسز یامعشر انصار جهنمدن
برحفره طرفنده ایدیکز کفر بکز حالنده ✱ حتی اکر سزه اول حالنده موت ایرشسه جهنمه دوشردیکز لکن حق
جل وعلا اسلامکز سببیله سزی اکا دوشمکدن قورتاردی (کذلك یبین الله لکم آیاته لعلکم تهتدون)
اشبو تبیین کبی حق جل وعلا سزه دلائل تبیین ایدر تاکه هدی اوزره ثابت اوله سز (ولتکن منکم امة یدعون
الی الخیر ویأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر) سزدن برجماعت اولسونکه ناسی خیره دعوت ایده لر اول
خیرکرکسه افعالدن ویاترکدندر وکرکسه اول صلاح دینی ویا دنیویدر ودخی معروفله امر ومنکردن نهی
ایده لر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی نفسی بیده لتأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر اولیوشکن
الله عزوجل ان یبعث علیکم عذابا ثم لتدعونه فلا یستجاب لکم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اول الله تعالی
حقیچون که نفسیم انك یدنده در امر معروف ونهی منکر ایدك ایتمسکز قورقیلورکه حق تعالی سزه عذاب
کونده ره بعده انك دفعیچون دعا ایتدککزده دعاکز کیرو دونده ره (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الناس اذا
راوا منکرا فلم یغیروه یوشك ان یعمهم الله بعذابه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناس قچن منکر کوروب تغییر
ایتمیه لر قورقیلورکه حق تعالی عذابنی انلره تعمیم ایده ✱ احیاده ابو ذر الغفاری رضی الله عنه ایدر حضرت
ابابکر الصدیق رضی الله عنه دیدیلرکه یارسول الله مشرکینله قتالدن غیری جهاد وارمیدر دیدیکه نعم یاابابکر
حق تعالینك یریوزنده مجاهد قوللری واردرکه انلر شهدادن افضلدر ویرلرده رزقلنورلر یریوزنده یوررلر حق

جل وعلا انلرله سماده كی ملائكه یه مباهات ایدر * وانلر ایچون جنتی تزیین ایدر * ام سلمه نك رسول الله صلی الله علیه وسلم ایچون تزینی كبی ابو بكر رضی الله عنه دیدیكه یا رسول الله انلرنه وصفلو كسه لردر دیدیكه امر معروف ونهی منكر ایدنلردر وصالحلره محبت وفاجرلره بغض واهانت ایدنلردر اول الله تعالینك حقیچونكه نفسم انك یدنده در انلرك بری شهدا غرفه لرندن اعلی غرفه ده اولور كه انك اوچیوز قپوسی واردر كه هر بری برنوع جوهردن دوزیلور وانلرك هر برینه اوچیوز حورا زوج اولنور هربار كه نظر ایتسه حورا اكا دیركه ذكر ایدرمسنكه فلان كون فلان یرده امر معروف ونهی منكر ایتمشدك (واولئك هم المفلحون) وانلر كمال فلاحله مخصوصلردر امر معروف مأموربه حسبنجه كاهی واجب وكاهی مندوب اولور * واما نهی منكرك كلیسی واجب اولور * زیرا شرعك جمیع انكار ایتدیكی اشیاء حرامدر * واظهر اولان بودركه عاصی یه واجب اولوركه ارتكاب ایتدیكی منكردن نهی ایده * زیرا واجب اولوركه انی تركی وانی اشلینه انكار ایده * وانك برینی تركله آخرك وجوبی ساقط اولمز * اشبو آیه كریمه ده علم وسنن تعلیمنه وامر معروف ونهی منكره حث وترغیب واردر بو خصال شریفه فرض كفایه اولوب انكله مخاطب امتك بعضی اوله كلی دكل (ولاتكونوا كالذین تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البینات) یهود ونصاری كبی اولمكز كه انلره شول اتفاقی ایجاب ایدر آیات وحجج مبینه كلدكندن تفرق ایتدیلر وتوحید وتنزیه واحوال آخرتده اختلاف ایتدیلر * اظهر اولان بودركه اشبو نهی اصولده تفرقدن اوله یوخسه فروعده دكل * زیرا پیغمبریمز علیه السلام امتمك اختلافی رحمتدر دیمشدر * ودخی بركمسنه كه اجتهاد ایده اصابت ایدرسه اكا ایكی اجر اولور خطا ایدرسه اكا بر اجر اولور دیمشدر (واولئك لهم عذاب عظیم) امدی انلر ایچون تفرق واختلافلری سببیله عذاب عظیم واردر (یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) ذكر ایت شول كونیكه انده مؤمنلرین ایمانله یوزلری بیاض اولور وكافرلرین یوزلری سیاه اولور * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده هر قوم عبادت ایتدكلری شیئه وارمغه امر اولنورلر چقنجه اكا وارهلر محزون اوله لر حزنلرندن یوزلری قراره * واهل قبله ویهود ونصاری قالورنه شیئه كوندریله جكلرین بیلمیه لر * اوبله اولسه حق تعالی انلره ارادت كریمه سی اولدیغی وجه اوزره اتیان ایده دنیاده مؤمن مطیع اولدیغی حالده اكا سجده ایدنلر فی الحال سجده یه واره لر * واهل كتاب ومنافقون اكا سجده یه قادر اولمیه * بعده اذن الهی ایله باشلرین قالدریجق مؤمنلرین یوزلری ثلج كبی بیاض اوله * منافقون واهل كتاب انلرك یوزینه نظر ایدیجك شدت حزنلرندن یوزلری سیاه اوله * دیه لركه یا ربنا بزه نه حالت ایردیكه مشركین دكللرایكن یوزیمز سیاه اولدی * حق جل وعلا ملائكه یه دیه كه نظر ایدك شونلره كیم نفسلری اوزره نیجه كذب ایتدیلر * اهل معانی * ایدر یوزلرین بیاض اولدیغیله مراد اعمال صالحه یه وثواب اللهه سرورلرندن اشراق واستبشار ایدر ویوزلرك سوادیله مراد اعمال سیئه یه وعذاب اللهه حزنلرندن كآبت وكسوفیدر (فاما الذین اسودت وجوههم اكفرتم بعد ایمانكم فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون) اما انلركه یوزلری سیاه اولدی انلره دینوركه ایماندنصكره یوخسه كافرمی اولدیكزامدی كافر اولدیغكز شیء سببیله سزه حاصل اولان عذابی ذوق ایدك * دینلدیكه انلركه مراد یوم میثاقده بن سزك ربكز دكلمیم دیدكده بلی ربمزسن دینلردر * ویا منافقوندر اسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلریله كافر اولدیلر * ویا اهل كتابدركه انبیالرینه ایمانلری كبی محمد علیه السلامه بعثندن اول ایمان كتورمشیكن بعث اولندیغنده كافر اولدیلر ویا اهل قبله دن اقوامدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم انی علی الحوض حتی انظر من یرد علی منكم وسیؤخذ ناس دونی فاقول یا رب منی ومن امتی فیقال لی هل شعرت ما عملوا بعدك والله ما یرجعون علی اعقابكم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر یوم قیامتده بن حوضمه واریرین وسزدن آنده ورود ایدنلره نظر قیلورم كورمكه بر طائفه بكا ورودا ایمدین اخذ اولنه دیمكه یا رب انلر بندن وبنم امتمدن درلر بكا دینلدیكه بیلورمیسنز انلر سزدنصكره نه اشلدیلر والله آردلرینه دونمكدن زائل اولمدیلر (قال النبی علیه السلام بادروا بالاعمال الصالحة قبل ان تجیء فتن كقطع اللیل المظلم یصبح الرجل مؤمنا ویمسی كافرا ویمسی مؤمنا ویصبح كافرا یبیع دینه لغرض الدنیا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمال صالحه یه مبادرت ایدك شول لیل مظلم قطعه لری كبی فتنه لر

ظهوردن

ظهوردن اول كه كشی مؤمن صباحلیوب كافر اخشملر ومؤمن اخشملیوب كافر صباحلر دینینی دنیادن شیء یسیره دكیشور (واما الذین ابیضت وجوههم ففی رحمة الله هم فیها خالدون) اما انلركه یوزلری بیاض اوله انلر حق تعالینك جنت وثوابنده دائملردر حق تعالینك جنتندن رحمتیله تعبیرنده تنبیه واردركه مؤمن عمرینی طاعة اللهه استغراق ایدرسه ده ینه جنته دخولی حق تعالینك رحمت وفضلیله اولور (تلك آیات الله نتلوها علیك بالحق) اشبو الله تعالینك وعد ووعیدنده وارد اولان آیاتیدركه آنی سكا حق ملتبس اولدیغی حالده تلاوت ایدر (وما الله یرید ظلما للعالمین) الله تعالی عالمینه ظلم مراد ایتمز زیرا اندن ظلم مستحیلدر اكا برشیء خفی دكلدر برشیئك نقصیله ظلم ایده وبرشیدن منع اولنمزكه فعلیله ظلم ایده زیرا اول علی الاطلاق مالك الملكدر (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی الله تعالینك خلق وملكیدر (والی الله ترجع الامور) آخرتده خیر وشردن عبادلك اموری جمیعا اكا رجوع ایدر هر برینه جزاسنی ایدر (كنتم خیر امة اخرجت للناس) علم اللهده ویالوح محفوظده ویا امم متقدمین بیننده خیر امة اولدیغكزكه نامه اظهار اولندیغكز دینلدیكه آنلركه مراد مكه دن مدینه یه هجرت ایدن صحابه در ویاخود خاصة اصحاب محمددركه اروات ورعاتدرلر حق تعالی مسلمینه آنلره اطاعتله امر ایلدی * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر بو خصلت بزدن اولیمز ایچوندر آخریمز ایچون دكل (قال النبی صلی الله علیه وسلم خیركم قرنی ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزك خیرلیكز بنم قرنم اهلیدر یعنی بنم عصرمدن بوزییل ایچنده حیاتده بولنانلردر * بعده بنم قرنمه ولی ایدن قرن اهلیدر * بعده اول قرن اهلنه ولی ایدن قرن ثالث اهلیدر * راوی ایدر بیلمزینكه پیغمبریمز علیه السلام كندی قرنندنصكره ذكر ایتدیكی قرنمیدی ویا اوچ قرنمیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تسبوا اصحابی فوالذی نفسی بیده لو ان احدكم انفق مثل احد ذهبا ما ادرك مدی احدهم ولا نصیفه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر * بنم اصحابمه سب ایتمكز اول الله تعالینك حقیچونكه نفسم انك یدنده در اگر سزدن بریكز احد طاغنجه فی سبیل الله التون انفاق ایتسكز سزك اول دكلو انفاقكز انلرك بر مدیله كه نصف مدا انفاقی ثوابه ایرشمیه * اكثرون دیدیلركه اشبو آیتله مراد مؤمنلرك جمیعیدر * ابو هریره رضی الله عنه ایدر یعنی سز ناسك ناسه خیرلوسیسز كه انلری سلاسلله كتوروب اسلامه ادخال ایدرسز * قتاده ایدركه انلر امت محمددركه بر پیغمبرك امتی بونلردن اول قتاله امر اولنمیوبدر * اما كه بو امت كفارله قتال ایدرلر وكندی دینلرینه قویارلر اول اجلدن ناسك خیرلیسی اولدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایدر اشبو آیه كریمه ده دیدیكه (انكم تتمون سبعین امة انتم خیرها واكرمها علی الله) سز تمش امتی تتمیم ایدوبسز سز اول امتلرك خیرلوسیسز والله تعالی یه زیاده كرامتلوسز (قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل امتی مثل المطر لا یدری اوله خیر ام آخره) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم امتم مثلی یغمور مثلیدر بیلنمزكه اولیمی خیرلودر یوخسه آخریمی خیرلودر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الجنة حرمت علی الانبیاء كلها حتی ادخلها وحرمت علی الامم حتی تدخل امتی) پیغمبریمز علیه السلام ایدر انبیایه بندن اول وامتلرینه بنم امتمدن اول جنته كیرمك حرام قلندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم اهل الجنة عشرون ومائة صف ثمانون من هذه الامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اهل جنت یوز یكرمی صف اولور سكسان صفی اشبو امة اولیسردر (تأمرون بالمعروف) معروفله امر ایدر (وتنهون عن المنكر) ومنكردن نهی ایدر * دینلدیكه معروف اقامت سنت وجماعتدر ومنكر اقامت بدعت وضلالتدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من امر بالمعروف ونهی عن المنكر فهو خلیفة الله فی الارض وخلیفة كتابه وخلیفة رسوله) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركمسه كه امر معروف ونهی منكر ایده اول الله تعالینك وكتابنك ورسولنك خلیفه سیدر * دینلدیكه سنده اوچ خصلت اولمینجه امر ونهی ایتمكه مباشرت ایتمكل كه اول تصحیح نیت ومعرفت حجت وصبر علی المصیبة (وتؤمنون بالله) والله تعالینك توحیدی اوزره وهر ایمان واجب اولورشیء اوزره ثابت اولورسز (ولو آمن اهل الكتاب لكان خیرا لهم) اگر اهل كتاب كما ینبغی ایمان كتورسه لر اول انلره خیرلو ایدی (منهم المؤمنون) انلرك بعضی مؤمنلردر عبد الله بن سلام واصحابی كبی (واكثرهم الفاسقون) لكن انلرك اكثری متمردلر وطاعة اللهدن خارجلردر * كعب بن الاشرف واصحابی كبی * مقاتل ایدر رؤس یهود

انلردن ایمانه کلنلره عبدالله بن سلام واصحابنه ایذاء ایتدیلر * اشبو آیۀ کریمه نازل اولدی (لن یضروکم الا اذی)
یا مؤمنلر اول یهود سزه لسانله وعید وطعندن غیری ضرره قادر اولمز (وان یقاتلوکم یولوکم الادبار) واکر
سزکله قتاله چقسه لر منهزم اولدقلری حالده کیرو دونوب قچرلر (ثم لا ینصرون) بوندنصکره کسه دن انلره
نصرت ایرشمز بلی که انلرک اوزره نصرت سزک اولور (ضربت علیهم الذلة اینما ثقفوا) انلرقنده بولنورلر ایسه
اوزرلرینه قتل ویاخود ذلت اولندی (الا بحبل من الله وحبل من الناس) مکرکه ذمت اللهده ویا انلره
کلن کتابه ویا ذمۀ مسلمین ویا دین اسلامه اعتصام ایدهلر (وباؤا بغضب من الله) والله تعالینک غضبنه
مستوجبین اولدقلری حالده رجوع ایدهلر (وضربت علیهم المسکنة) ودخی اوزرلرینه ذی افتقار الزام
اولندی حتی انلر که کندیلردن فقر اظهار ایدرلر تا که جزیه لری تضعیف اولنمیه (ذلک) ذکر اولنان ذلة
ومسکنة اوزرلرینه الزام اولنمسی والله تعالیدن غضبله رجوعلری (بأنهم کانوا یکفرون بآیات الله ویقتلون
الانبیاء بغیر حق) شول سببله ایدی الله تعالینک آیتلرینه کافر اولورلر * ویاخود ناحق یره پیغمبرلری
اولدررلردی (ذلک بما عصوا وکانوا یعتدون) اشبو کفر وقتل وعصیانلری وحدود الله اعتداسیله ایدی
زیرا که صغائره اصرار کبائره مفضی اولور وکبائره استمرار ایسه کفره مؤدی اولور * ابن عباس رضی الله عنه
ایدر عبدالله بن سلام رضی الله عنه واصحابی اسلامه کلیجک احبار یهود دیدیلرکه محمده ایمان کتورنلر بزم
شرارمزدر اکر اویله اولمسیدی آبا دینی ترک ایتمزلردی * اویله اولسه نازل اولدیکه (لیسوا سواء) اهل
کتاب عندالله درجه ده برابر دکللردر (من اهل الکتاب امة قائمة) اهل کتابدن جماعت واردر که دین اللهده
ایمانله مستقیمه وکتاب اللهه عامله وصلوة وطاعته قائمه در (یتلون آیات الله آناء اللیل وهم یسجدون)
کیجه نک ساعتنده نماز قیلور اولدقلری حالده قرآنی تلاوت ایدرلر (یؤمنون بالله والیوم الآخر) الله تعالینک
وحدانیتنه ویوم آخرتک حقیقتنه ایمان کتورورلر (ویأمرون بالمعروف) ومعروفله امر ایدرلر (وینهون
عن المنکر) ومنکردن نهی ایدرلر (ویسارعون فی الخیرات) واعمال صالحه یه مبادرت ایدرلر (واولئک
من الصالحین) اشبو صفاتله وصفلو کمسهلر عندالله احواللری صالح اولوب رضا وثناسنه مستحقلردندر
(وما یفعلوا من خیر فلن یکفروه) خیردن اول شیئ که آنی اشلرسز آخرتده آنک ثوابندن محروم اولمز (قال
النبی صلی الله علیه وسلم البر لا یبلی والاثم لا ینسی والدیان لا یفنی) پیغمبریمز علیه السلام ایدر عمل خیر
اسکیمز وعمل شر اونودلمز وحضرت قهار جل شانه فنا ایرمز هر عملک جزاسن ایدر (والله علیم بالمتقین) الله
تعالی تقوی اهلنی بیلور اشبونده بشارت واردر واشعار واردر که خیر مبدئی وعملک حسنی تقوی اوله وعند
الله فائز اهل تقوی مقبول اوله (ان الذین کفروا لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیأ) شونلر که
کافر اولدیلر انلردن الله تعالینک عذابن نه مالللری فدیه ایله ونه اولادلری نصرتله دفع ایتمز (واولئک اصحاب
النار) امدی آنلر جهنم ملازملریدر (هم فیها خالدون) انلر آنده دائملردر اشبو آیۀ کریمه ده انلرک (نحن
اکثر اموالا واولادا وما نحن بمعذبین) بزم مالمز واولادمز چوقدر بز عذاب اولنمزز دیو قوللرینی رد واردر
(مثل ما ینفقون فی هذه الحیوة الدنیا) اشبو حیات دنیاده کفره نک قربه ویا مفاخره وسمعه ایچون ومنافقونک
ریاء وخوف ایچون اولان انفاقلرینک مثلی (کمثل ریح فیها صر اصابت حرث قوم ظلموا انفسهم فاهلکته)
شول ریح مثلیدرکه آنده سموم حاره ویا بارده شدیده اولوب کفر ومعصیتلریله نفسلرینه ظلم ایتمش قومک زرعنه
اصابت ایدوب هلاک ایده * امدی انلرک انفاقی دخی انجلین ضایع اولوب نه دنیا ونه آخرتده صاحبنه نفعی
اولمیسردر (وما ظلمهم الله ولکن انفسهم یظلمون) الله تعالی انلرک نفقاتنی ضیاع ایله انلره ظلم ایتمیوبدر بلکه انلره
اعتداد اولنور وجه اوزره انفاق ایتمدکلر ایچون نفسلرینه ظلم ایتمشلردر (یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا بطانة من
دونکم) یا مؤمنلر کندی جنسکز مؤمنلرک غیریدن صدیق وخلیل ایدنمکز تا که انکله انلر سزک
اسرارکزه مطلع اولمیهلر (لا یألونکم خبالا) آنلر سزه شر وفساد ایراث ایدرشیده جهد ومقدورلرین
بذلده قصور ایتمزلر (ودوا ما عنتم) سزه ضرر وهلاک اصابتیله مشقت ویرمشی استیوبدرلر (قد بدت البغضاء
من افواههم) کلاملرندن مؤمنینه عداوتلری ظاهر اولوبدر که صدورلرنده کی فرط بغضلرین کتمه قادر
اولمدقلرندن اسرار مسلمینی کفاردن اخوانلرینه بیلدررلر (وما تخفی صدورهم اکبر) انلرک صدورلرنده اخفاء

ایتدوکی

ایتدیکی بغض وعداوت اظهار ایتدکلرندن اعظمدر زیرا که آنی اظهارلری رؤیه واختیارله دکلدر (قد بینا لکم
الآیات) بز سزه شول آیات قرآنیه یی بیان ایتدک که اول الله تعالینک اولیاسیله مصادقه واعداسیله معادات
وجوبنه دلالت ایدر (ان کنتم تعقلون) اکر سزه بیان اولنانلری بیلور وموجبیله عمل قیلورسکز (ها انتم
اولاء تحبونهم ولا یحبونکم) سزای مؤمنلر انلری سورسکز آرا کزده کی قرابت ورضاع ومصاهرت سببیله مع هذا
انلرله موالاتدن نهی اولنمشکزدر انلر ایسه سزی سومزلر دینلرینه مخالفتکز ایچون ویا انلرکه مرادمنافقین
اوله که مؤمنین انلری سورلر ایماندن اظهار ایتدکلری ایچون حالبوکه قلبلرنده کی کفری بیلمزلر (وتؤمنون
بالکتاب کله) والحال سز کتابلرک کلنه ایمان کتوررسز انلر ایسه سزک کتابکزه ایمان کتورمزلر (واذا
لقوکم قالوا آمنا) وقچن آنلر سزه ملاقات ایتسهلر نفاق وتعزیر ایدوب بزدخی سزک کبی الله تعالییه ورسولنه
ایمان کتورمیشز دیرلر (واذا خلوا عضوا علیکم الانامل من الغیظ) وقچن بری برلریله تنها اولسهلر
اوبکهلرندن برمقلری اوچن اصررلر * زیرا که مؤمنلرک بری برلرینه الفت ومحبت واسلامک قوة واهلی عزنده
کورهلر وتشفی یه ایسه هیچ بر وجهله چارهلری اولمدیغندن بر بنورلر (قل موتوا بغیظکم) موتکزه دکین
اوبکهدن قورتلمیوب اول خسرانده هلاک اولورلر (ان الله علیم بذات الصدور) الله تعالی انلرک قلوبنده
اولان مؤمنلره عداوتلرین بیلور وآنک اوزره انلره جزا قیلور (ان تمسسکم حسنة تسؤهم) اکر سزه ای مؤمنلر
حسنه ایرشسه اول کرکسه اعدا کز اوزره غلبه در ویا انلردن غنیمه در ویا ناسک اسلامه دخولده تتابعیدر
ویا اهل اسلامک معیشتنده خصب دراتلری برندرر (وان تصبکم سیئة یفرحوا بها) واکر سزه سیئه ایرشسه
اول کرکسه هزیمت ویا ضرر ویا شدت اندرا کا سوینورلر (وان تصبروا وتتقوا لا یضرکم کیدهم شیأ) اکر سز
انلرک اذاسنه صبر ایدر ورب تعالیدن خوف ایدرسکز الله تعالینک صابرین ومتقینه موعود فضل وحفظیله
سزه انلرک مکری نقص ویرمز (ان الله بما یعملون محیط) الله تعالی سزک صبر وتقوی وسائر اعمالکزی بیلور
جزاکزی ایرکورر (واذ غدوت من اهلک تبوء المؤمنین مقاعد للقتال والله سمیع علیم) ذکر ایت شول
وقتیکه مدینه ده بر صباحن اهلک عائشه حجره سندن چیقدنکه مؤمنلره قتال ایچون مواطن تهیه ایدهسن
الله تعالی سزک اقوالکزی ایشیدوب نیاتکزی بیلور * روایت اولندیکه هجرتک اوچنجی سنهسی شوالک اون
ایکیسی اربعا کوننده مشرکون کلوب احد طاغنه قوندیلر پیغمبریمز علیه السلام مشورت ایچون اصحابنی
وانلرکله بیله عبدالله بن ابی رضی الله عنهی دخی چاغردی حالبوکه آندن اول آنی چاغرمش دکل ایدی
بعد المشورة اول واکثر صحابه دیدیلرکه یا رسول الله مدینه ده اقامت ایدوب انلره جمعا چقمیهلم اکر
چیقرسهوز انلر بزدن اصابت ایدر واکر انلر مدینه یه کیررلرسه رجالمز انلرکله قتال ایدر ونساء وصبیانمز انلره
حجاره رمی ایدر بز انلردن اصابت ایدرز اقامت ایدرلرسه شر مجلسده اقامت ایدرلر واکر رجوع ایدرلرسه خائب
وخاسر کیدرلر وانلرک بعضی چقمغه اشارت ایتدی پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بن منامده کوردمکه حولمده
صغرلر بوغزلنور آنی خیره تأویل ایتدم وکوردمکه سیفمک زبانه ده ثلم وار آنی هزیمته تأویل ایتدم اکر مدینه ده
اقامتی رأی ایدرسکز رأی وجیهدر که انلر کیرجک زقاقلرده قتال ایدرز شول بدر غزاسنده فوت ایدن رجال که
حق تعالی انلری شهادتله اکرام ایده جک ایمش دیدیلرکه یا رسول الله بزی اعدامز اوزره چیقرغل دیو قتاله
رغبتدن زائل اولمدیلر حتی که پیغمبریمز علیه السلام بیتنه کیروب سلاح قوشاندی آنی کوریجک نادم اولدیلر
پیغمبریمز علیه السلامه وحی کلورکن آنک رأینی قیوب کندی رأیمزی اکا الزام ایتدک آندن طوروب اکا
اعتذار ایتدیلر دیدیلرکه ایشله کل رأی سنکدر یا رسول الله دیدیلر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه هیچ بر پیغمبره
لایق اولمزکه سلاح قوشاندیغندنصکره قتال ایتمدین آنی اوزرندن براغه اویله اولسه مشرکون احد طاغنده
اربعا وخمیس کونلرنده اقامت ایتدیلر جمعه نمازینی پیغمبریمز علیه السلام اصحابیله ادا ایتدکدنصکره مکر اول
کونده بر انصاری وفات ایتمشدی نمازین قیلوب اندن احده کتدیلر یوم سبتک صباحنده احدک شعبنده
بولندیلر (اذ همت طائفتان منکم ان تفشلا) زیرا سزدن ایکی جماعتکه اول خزرجدن بنوسلمه واوسدن
بنو الحارثدر قتالدن جبن وتخلف قصدین ایتدیلر حالبوکه انلر عسکر اسلامک ایکی جناحی ایدیلر زیرا پیغمبریمز
علیه السلام احدده بیک کشی ویا طقوز یوز اللی کشیله چقمشلردی ومشرکون ایسه اوچ بیک کشی ایدیلر

وقتا که شوط نام موضعه ایردیلر عبد الله بن ابی اوچیوز کشی ایله آردلرینه دوندیلر نیچون کندیلریمزی
واولادلریمزی قتل ایتدیررز دیدیلر عمرو بن خزرج الانصاری انلره ایریشوب پیغمبریکزی براغوب قنده
کیدرسز الله تعالیدن قورقوب بو فعلی ایتمکزد بو منع ایده کوردی چاره ایده مدی اکر قتال حق ایدوکن
بیلسیدک سزه اتباع ایدردک لکن رأی خطا ایله اولمشدر قتال حق دکلدر اولیله اولسه نیچون کندیمزی تهلکه یه
براغورز دیدیلر اول ایکی جناح اولان ایکی جماعت دخی عبد الله بن ابیه تبعیتله کیرودونمک قصدین ایتدیلر
ایکن حق جل وعلا قلبلرین تثبیت ایدوب پیغمبریمز علیه السلام ایله بیله قالدیلر (والله ولیهما)
حالبوکه اول ایکی جماعتک قلوبلرین حفظ وکندیلرینه نصرت ایدن الله تعالیدر (وعلی الله فلیتوکل
المؤمنون) امدی مؤمنلر الله تعالی یه توکل ایتسونلر که اول انلره نصرت ایدراندن حق جل وعلا انلره منت
سابقه سنی تذکیر ایدوب دیدیکه (ولقد نصرکم الله ببدر وانتم اذلة) الله تعالی سزه بدر غزاسنده نصرت ایتدی
حالبوکه سز عددده بر جماعت قلیله ایدیکز زیرا که مسلمون انده اوچیوز اون اوچ کشی ومشرکون ایسه طقوز
یوزاللی کشی ایدی (فاتقوا الله لعلکم تشکرون) امدی ثباتده اتقا ایدک تا که تقوا کز سببیله سزه انعام
ایتدیکی نصرته شکر ایده سز (اذ تقول للمؤمنین ألن یکفیکم ان یمدکم ربکم بثلاثة آلاف من الملائکة منزلین)
شول وقتکه مؤمنلره دیرسز که سزه کفایت ایتزمیکه ربکز جل شانه سمادن سزه اوچ بیک ملک انزالیله
امداد ایده دینلدیکه یوم بدرده حق تعالینک مؤمنلره امدادی اولا بیک ملکله ایدی بعده اوچ بیک بعده بش
بیک اولدیلر (بلی ان تصبروا وتتقوا ویأتوکم من فورهم هذا یمددکم ربکم بخمسة آلاف من الملائکة
مسومین) بلی اکر عدویه صبر ایدروپیغمبریکزه مخالفتدن صاقنورسکز ومشرکون بدرده کی هزیمتلرینه
غضبلرندن سزه کلورلر ایسه ربکز جل شانه فی الحال سزه بش بیک ملکله امداد ایدرآنلر علامتلو اولدقلری
حالده دینلدیکه اول باشلرنده صاری عمامه لر اولوب جبل ابلق اوزرنده طوردیلر ویا عمامه لری بیاض اولوب
کتفلری اراسنه صالیویرمشلردی ویا آتلرینک آتلرینه وقولاقلرینه صوف علامت ایتمشلردر (قال النبی
صلی الله علیه وسلم لاصحابه یوم بدر تسوموا فان الملائکة قد تسومون بالصوف الابیض فی قلانسهم
ومغافرهم) پیغمبریمز علیه السلام یوم بدرده اصحابنه دیدیکه علامتلنکز زیرا که ملائکه قلنسوه لرینه ومغفر
لرینه صوف ابیض ایله علامتلر ایتمشلردر* حسن ایدر اشبو بش بیک ملائکه یوم قیامته دکین مؤمنلره غزالرده
عون ونصرت ایدرلر* ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدر معرکه سنک غیریده ملائکه محاربه واردلر لکن قتال
ایتزلر مؤمنلره مدد اولوب طوررلر (وما جعله الله الا بشری لکم) حق جل وعلا سزه اشبو وعد وملائکه ایله
امدادی بشارت قیلدیکه استبشار ایده سز (ولتطمئن قلوبکم به) وتا که قلوبکزی اکا سکون ایله خوفدن
قورتله سز (وما النصر الا من عند الله العزیز الحکیم) سزه عدد وکزا اوزره نصر دکل الا الله تعالی عندندر که اول
بر غالبدر که اکا غلبه ایدلمز وحکمتی مقتضاسنجه ایکی جنددن دیلدوکن منصور ویا مقهور ایدر امدی نصری
ملائکه وجنده احاله ایتمکز بلکه نصری الله تعالیدن بیلوب آندن استعانت وا کا توکل ایدک (لیقطع طرفا
من الذین کفروا) حق تعالی یوم بدرده سزه نصرت ایتدی تا که ارکان شرکدن ایردوکنی قتل واسرله هدم ایده
اولیله اولسه اول کونده مشرکونک قاتله ورؤساسندن یتمش کشی مقتول ویتمش کشی مأسور اولدی
(اویکبتهم) ویا انلری جبهه ویوزلری اوزره دوشوره ویا جکرلرینه خون وغیض ایرکوره (فینقلبوا خائبین)
اولیله اولسه آماللری منقطع اولدیغی حالده منهزم اوله لر (لیس لک من الامر شیء او یتوب علیهم او یعذبهم
فانهم ظالمون) انلرک امرندن سنکچون برشیء یوقدر بلکه جمله امورین مالکی الله تعالیدر دیلرسه انلری
هلاک ایدر ویا اویکاندرر ویا توبه لرین قبول ایدر اسلامه کاوررسه* ویا انلره عذاب ایدر اصرار ایدرلرسه*
زیرا که انلر ظالملردر بلکه سز انلری انذار وانلره جهادله مأمور عبدسز اشبو آیه کریمه نک سبب نزولنده
مفسرون اختلاف ایتدیلر* دینلدیکه اشبو بئر معونه اهلنک حقنده نازل اولویدر که انلر قرادن یتمش رجل
ایدیلر که پیغمبریمز علیه السلام بئر معونه یه انلری کوندردیکه انده کی ناسه قرآن وعلم تعلیم ایده لر* انلر ایسه
انلری اولدردیلر اول حالتدن پیغمبریمز علیه السلامه زیاده الم کلوب برآی هر صباح نمازنک رکعت ثانیه سنده
رکوعندن رأسنی رفع ایتدیکنده انلره بد دعاء ایدیجک اشبو آیت نازل اولدی* دینلدیکه یوم احدده

پیغمبریمز علیه السلامک مبارک باشلری یاره لنوب رباعیه سی کسر اولندیغنده مبارک یوزندن قانی
سیلروانلره بد دعا ایلر ودیردیکه نیجه فلاح بولور شول قومکه پیغمبرلرینک باشین یاره لر ودیشن قیره لر اولیله
اولسه اشبو آیة نازل اولدی دینلدیکه یوم احدده پیغمبریمز علیه السلام اصحابندن کیملرک یوزلری
وکیملرک قولاقلری ومذاکیری کسلمش کوردی واول مسلمون دیدیلر که اکر حق جل وعلا بزه فرصت ویررسه
بزه ایتدکلری مثله مثلنی بزدخی انلره ایده لم اندن منع وجهی اوزره اشبو آیة نازل اولدی دینلدیکه پیغمبریمز
علیه السلام انلره استیصال وجهی ایله بد دعا مراد ایدیجک بو آیتله آندن منع اولندی زیرا که انلردن جمع کثیر
اسلامه کلیجک ایدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض یغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء والله غفور رحیم)
سموات وارضده اولان اشیانک کلیسی الله تعالینک خلقی وملکیدر عبدندن دیلدوکنی ذنب کبیره یی
مغفرت ایدرودیلدوکنی ذنب صغیره ایچون اصراری سببیله عذاب ایدر اول عبادکه مغفرت ورحمت ایتمکده
بلیغدر امدی انلردن هیچ کمسه یه بد دعا ایتمکه مبادرت ایتمکز (یا ایها الذین آمنوا لا تأکلوا الربوا اضعافا
مضاعفة) یا مؤمنلر ربوایی اضعاف کثیره متزائده ایله اکل ایتمکزکه اول دینک حلولی عندنده طلبی
تأخیر ایچون مالی زیاده ایتمکدر (واتقوا الله لعلکم تفلحون) زیرا امرنده الله تعالیدن قورقک که
آخرت عقوبتندن امانده اوله سز (واتقوا النار التی اعدت للکافرین) وشول ناردن صقنک که اول
کافرلر ایچون اعداد اولنمشدر اشبونده تنبیه واردرکه نار کفار ایچون بالذات وعصاة مسلمین ایچون
بالعرض معدة اوله (واطیعوا الله والرسول لعلکم ترحمون) والله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدک که
رحمت اولنه سز (وسارعوا الی مغفرة من ربکم) ربکز جل شانه نک مغفرتن ایجاب ایدر اعمال
صالحه یه مبادرت ایدک اسلام وتوبه واداء فرائض وجهاد وتکبیره اولی کبی (وجنة عرضها السموات
والارض) وجنته مبادرت ایدک که آنک عرضی سموات وارضک عرضنجه در* روایت اولندیکه حضرت
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بعض اصحابیله بر مجلسده ایدیلر* یهوددن بر جماعت کلوب دیدیلر که سز
جنتک عرضی سموات وارض عرضنجه در دیرسز اویله اولسه جهنم قنده در حضرت عمر بن الخطاب رضی
الله عنه دیدیکه کیجه کلیجک کوندوز قنده اولور وکوندوز کلیجک کیجه قانده اولور دیدیلر که توراتده
دخی بو نجلین دینلمشدر یعنی الله تعالینک دیلدیکی مکانده در* انس بن مالک رضی الله عنهدن سؤال
اولندیکه جنت سماده ویا ارضده میدر دیدیکه قنغی سماء وارضه جنت صغر بلکه سموات سبعه نک فوقنده
وعرش اعلانک تحتنده در* فتوحات مکیه ده ایدر فلک مکوکب فلک اطلسک جوفنده خلق اولنوبدر
اول ایکیسنک آراسنده جنان ومافیهادر* امدی فلک مکوکب جنتک ارضیدر وفلک اطلس سماسیدر
(اعدت للمتقین) اول متقیلر ایچون تهیئه اولنمشدر* اشبونده دلالت واردرکه جنت الآن مخلوقه اوله
(الذین ینفقون فی السراء والضراء) که انلر رخاده وشدتده* ویا احوالک کلیسنده انفاق ایدرلر زیرا انسان
مسرت ویا مضرتدن خالی اولمز* یعنی انلرنه حالده اولسه لر قلیل وکثیردن قادر اولدقلرینی انفاقدن
خالی اولمز (والکاظمین الغیظ) وغیظلرین امساک ایده لر حالبوکه انی امضایه قادرلر ایکن (قال النبی
صلی الله علیه وسلم من کظم غیظا وهو یقدر ان ینفذه دعاه الله یوم القیامة علی رؤس الخلائق حتی یخیره من
ای الحور شاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه که غیظنی انفاذه قادر ایکن کظم ایده یوم قیامتده خلائق
بیننده حق تعالی قلبندن چاغریلوب حورالردن دیلدوکنی اکا ویره (والعافین عن الناس) وناسدن
مؤاخذه یه مستحقلر ین عقوبتنک ترک ایدرلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان هؤلاء من امتی قلیل الا من
عصم الله وقد کانوا کثیرا فی الامم التی مضت) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسدن مؤاخذه مستحقلری عفو ایدر
بنم امتمدن آزدر مکر اوله که حق تعالی عصمت ایده لکن امتلرده چوق ایدی (والله یحب المحسنین)
الله تعالی احسان ایدنلری سور (والذین اذا فعلوا فاحشة او ظلموا انفسهم) وشونلر که فاحشه ایشلسه لر
ویا نفسلرینه ظلم ایتسه لر دینلدیکه فاحشه زنادر وظلم نفس ایسه زنانک دونی قبله ومعانقه در* دینلدیکه
فاحشه مادون زنا قبله ولمسه وحلال اولمیان شیئه نظردر وظلم نفس صغایردر* ویاخود فاحشه فعل ایله
وظلم نفس قول ایله اولان معاصیدر* ابن مسعود رضی الله عنه ایدر مؤمنون دیدیلر که یارسول

الله بنو اسرائیل بزدن الله تعالی یه اکرم ایدیلر شول سببدنکه بری بر کناه ایشلسه انك کفارتی قپوسنك عتبه
سنده یازیلور بولوردی پیغمبریمز علیه السلام سکوت ایدوب اندن بو آیۀ کریمه نازل اولدی * روایت اولنورکه
ابو معبد دینور بر کمسنه واریدی تمر بیع ایدردی بر مرأۀ حسنا آندن تمر المغه کلجك دیدیکه اشبو دکانده کی
تمر جید دکلدر اکن بیتمده بونك جیدی واردر سکا آندن ویره یم دیو آنی بیتنه ایلتدی وکندویه ظلم ایدوب
تقبیل ایتدی مرأه اندن امتناع ایدیجك نادم اولوب آنی ترك ایلدی آندن پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه
واروب ماجراسنی ذکر ایدیجك اشبو آیۀ کریمه نازل اولدی (ذکروا الله) حق تعالینك وعیدنی ویا حکمنی
ویا حق عظمتنی تذکر ایدرلر (فاستغفروا لذنوبهم) ندامت وتوبه ایله الله تعالیدن مغفرتن طلب ایدرلر
(ومن یغفر الذنوب الا الله) والحال الله تعالیدن غیری کیمدرکه ذنوبی مغفرت ایده اشبو نکته مراد حق
تعالینی سعت رحمتله وعموم مغفرتله وصفدر واستغفار وصادر اولان وعبادك توبه لرینی قبولله وعدنه
حث وترغیبدر (ولم یصروا علی ما فعلوا) یوخسه ایشلدکلری ذنوب اوزره اصرارا یتمزلر * استغفاری ترکله
زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (ما اصر من استغفر وان عاد فی الیوم سبعین مرة) استغفار ایدن
کشی اصرار ایتمش اولمز اکرچه بر کونده کناه ایتمش کره عودت ایدرسه ده (وهم یعلمون) والحال آنك کناه
اولوب اکا اصرار ضرر ایدوکنی بیلورلر والله تعالینك ذنوب ومغفرتنه مالك ایدوکنی ویا انلرك ذنوب مغفرت
ایدیجی ربلری وار ایدوکنی بیلورلر * ویا ذنوب ندکلو کثیر اولسه آنك عفوی الله تعالی یه عظیم دکل ایدوکنی
بیلورلر (اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم) اشبو صفات مذکوره اهلنك ثوابی ربکز جل شانه دن
مغفرتدر (وجنات تجری من تحتها الانهار) وجنتلردرکه تحتندن نهرلر جاری اولور (خالدین فیها)
آنده دائمین اولدقلری حالده (ونعم اجر العاملین) اشبو مغفرت وجنات طاعت اهلنه نه کوزل اجر اولور
روی النبی صلی الله علیه وسلم عن ربه تعالی انه قال ابن آدم انك ما دعوتنی ورجوتنی غفرت لك علی ما کان
فیك ابن آدم انك ان تلقنی بقراب الارض خطایا لقیتك بقرابها مغفرة بعد ان لا تشرك بی شیأ ابن آدم انك تذنب
حتی یبلغ ذنبك عنان السماء ثم تستغفرنی اغفر لك) پیغمبریمز علیه السلام الله تعالیدن روایت ایدر دیمشکه
ابن آدم اکرسن بکا دعا ایدر وبندن رجا ایلرسن سنی مغفرت ایده رین سنده کی ذنوب اوزره ابن آدم اکرسن بکا
بر قربه طلوسی کناهله ملاقی اولورسك بن سکا انك طلوسی مغفرتله ملاقی اولورین مادامکه بکا برشیء اشراك
ایتمیه سن ابن آدم اکرسن کناه ایدرسك که عظم ووفرتندن عنان سمایه ایرشسه بعده بندن آنك مغفرتن دیلسك
مغفرت ایدرین (قال النبی علیه السلام قال الله تعالی من علم انی ذو قدرة علی مغفرة الذنوب غفرت له
ولا ابالی مالم یشرك بی شیأ) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالی دیدیکه بر کمسنه کم ذنوب مغفرتنه بنم قدرتم
اولدیغن بیله آنی مغفرت ایدرم مبالات ایتمزین مادامکه بکا برشیء اشراك ایتمیه (قد خلت من قبلکم سنن)
سزدن وقائع کچدیکه حق تعالی انی امم مکذبه ده سنت ایتمشدی ویا هر امت ایچون سنت ایتدی ومنهاج کچدیکه
اکا تابع اولدقلرنده حق تعالی آنلردن راضی اولوردی ویا خیر وشرده اتباع اولنور طریقت ایچون اهل کچدی
(فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبة المکذبین) امدی یریوزنده اقدامله سیر ایدك که مکذبینك آثار
هلاکن کوروب اعتبار ایدهسز (هذا بیان للناس) اشبو قرآن عامۀ ناسه مکذبینك احوالنی بیاندر
(وهدی) وارواح بصائرلرك علم ویقین نوریله معرفة اللهیه اهتدایه نوردر (وموعظة للمتقین) وخاصة
متقیلره موعظه درکه انلری نسك وخشوعه وطاعت اوزره ومصائب اوزره صبره دعوت ایدر واثم وفسوقدن
قولی وکرك فعلی درافتراقدن آنلری صرف ایدر (ولا تهنوا ولا تحزنوا) یوم احدده سزه اصابت ایدن شیء
سببیله جهاددن ضعیف اولمکز وسزدن قتل اولنانلرك اوزره محزون اولمکز زیرا اول کونده مهاجرینلدن بش
کمسه وانصاردن یتمش کمسه قتل اولندی (وانتم الاعلون) والحال سز انلردن شانده اعلاسز که سز حق
اوزره سز وقتالکز لله در وقتالکز جنتده در وآنلر ایسه باطل اوزره در وقتاللری شیطان ایچوندر وقتاللر
جهنمده در ویا سزك یوم بدرده انلردن اصابتکزی انلرك یوم احدده کی سزدن اصابتدن اکثردر ویا نصرت
وظفر ایله عاقبت سزك اولور (ان کنتم مؤمنین) زیرا که سز حق تعالینك نصر وعدنه مصدقلرسز (ان
یمسسکم قرح فقد مس القوم قرح مثله) اکر یوم احدده آنلردن سزه جراحت والم ایردیسه یوم بدرده آنك

مثلی سزدن آنلره ایردی مع هذا انلر ضعف وجبن اظهارایتمدیلر امدی سز اول خصلتله آنلردن اولهسز شول
سببدنکه انلر الله تعالیدن رجا ایتمدیکن سز رجا ایدرمیسز (وتلك الایام نداولها بین الناس) ظفر
وغلبه ایامنی مسلمون وکافرون بیننده صرف ایدرز بر صنفی بر کون سویندررز صنف آخری برندهرز (ولیعلم
الله الذین آمنوا) وتا که الله تعالی ایمان اوزره ثابتلری ثابت اولمیانلردن تمییز ایده * اشبونك امثالنده
ونقایصندن قصد الله تعالینك علمنی اثبات ونفی دکلدر بلکه قصد برهان طریقهسی اوزره معلومی
اثبات ونفیدر ویا خود معنی اولدرکه تا که الله تعالی انلره بیلدیرهنی که اکا جزا متعلق اولورکه اول برشیء
موجود بیلنمسیدر (ویتخذ منکم شهداء) وتا که سزدن بر طائفهیی شهادتله اکرام * ویا خود سزدن شهود
معدلین اتخاذ ایده شول سببله که انلر ایمان اوزره قائمه وشدائد اوزره صبره مصادف اولدیلر (والله لا یحب
الظالمین) حق تعالی ظالملری سومزکه انلر اضمار ایتدکلرینك خلافن اظهار ایدرلر اشبونده تنبیه واردرکه
الله تعالی کافرلره علی الحقیقة نصرت ایتمیه بلکه احیانده انلری تغلبی انلره استدراج ومؤمنلره
ابتلاء ایچون اوله (ولیمحص الله الذین آمنوا) تا که الله تعالی مؤمنلری ذنوبدن تطهیر وتصفیه ایده اکر قتل
اولنورلرسه (ویمحق الکافرین) وکافرلری افنا واهلاك ایده اکر مؤمنلر انلری قتل ایدرسه (ام حسبتم
ان تدخلوا الجنة ولما یعلم الله الذین جاهدوا منکم ویعلم الصابرین) ظن ایدرمیسز که جنته کیرهسز
حالبوکه حق جل وعلا سزدن جهاد ایدنلری وشدائده صبر ایدنلری بیلمیه اشبونده دلالت واردرکه جهاد
فرض کفایت اوله (ولقد کنتم تمنون الموت من قبل ان تلقوه فقد رأیتموه وانتم تنظرون) سز اسباب
موتدن حربی ویا شهادت اوزره موتی اکا ملاقات ایتمزدن اول تمنی ایدردیکز * امدی سز معاینین اولدیغکز
حالده اخوانکزك قتل اولنملری حیننده آنی کوردیکز * اشبو خطاب شول بدر غزاسنه حاضر اولمیان
صحابه یه درکه انلر تمنی ایتدیلرکه * پیغمبریمز علیه السلام ایله بن غزایه حاضر اولوب شهداء بدرده نائل اولدیغی
کرامتله انلر دخی نائل اوله لر * اویله اولسه یوم احدا اولیجك اکا خروج ایچون * پیغمبریمز علیه السلامه الحاح
ایتدیلر * اشبونده انلره توبیخ واردرکه حرب تمنی ایتدکلرندنصکره جبانلق ایدوب منهزم اولدیلر *
ویا ضمنا کفارك غلبهسنی تمنی ایتدیلر (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) محمد علیه السلام دکل
الا رسولدرکه اندن اول رسوللر کچوبدر اولدخی انلر کبی کچیسردر (أفان مات او قتل انقلبتم علی اعقابکم)
اکر اول وفات ایدر ویا قتل اولنورسه سز دیننده اعقابکزه می منقلب اولورسز (ومن ینقلب علی عقبیه فلن یضر
الله شیأ) اولکه ارتدادله عقبینه منقلب اوله اول الله تعالی یه برشیء ضرر ایتمز بلکه ضرری ینه کندویه زیرا که
حق تعالی ضرر ونفع ایرلکدن منزه وعالیدر (وسیجزی الله الشاکرین) نعمت اسلامه آنك اوزره ثباتله
شکر ایدنلره الله تعالی جزاء جزیل ایدیسردر * اصحاب مغازی ذکر ایدرلرکه چون رسول الله صلی الله علیه
وسلم بدیوز کشیله احد طاغنده شعبه نزول ایتدی * عبد الله بن جبیر رضی الله عنهی یایاقلر اوزره رئیس
ایتدیکه انلر اللی کشی ایدیلر ودیدیکه بز طاغك ذیلنده طوروب کفاری بزدن اوقله دفع ایدك تا که اردیمزدن
کلمیهلر غالب ویا مغلوب اولهلم سز مکانکزدن آیریلمکز زیرا بز انده ثابت اولدقجه بز غالبین اولمقدن زائل
اولمزز اندن مسلمون مشرکینه جنکه کیرشدیلر پیغمبریمز علیه السلام مبارك الینه بر سیف الوب دیدیکه
کیمدرکه بو سیفی اله حقن یرینه کتوره * ابو دجانه اقبال ایدوب آنی الدی وبر قرمزی عمامه صاریتوب
صالنه رق میدانه یوریدی پیغمبریمز علیه السلام ایتدی اشبو بر یوریشکدرکه حق تعالی آنی سومز * مکر
بونك کبی محلده اوله آندن قتال شدید اولوب * پیغمبریمز علیه السلام اصحابیله مشرکون اوزره هجوم
ایتدیلر حتی که مشرکونی صیدیلر * عبد الله واصحابی مشرکینك صندیغن کوریجك انلردن غنیمته سکردشدیلر
انلر مکانن قیوب کیدیجك مشرکیندن خالد بن الولید ایکیوز اللی فارسله شعب جانبندن ایرشوب عبد اللهك
اصحابندن بقیهیی قتل ایتدیلر انکله مسلمینه انهزام ایردی * ابن قمئه بر طاشله پیغمبریمز علیه السلامك
رباعیهسنی قردی ووجه کریمن قان بوردی * مصعب بن عمیر رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن
دفع ایچون ایلرو یوریجك ابن قمئه انی قتل ایتدی شول ظنله کیم اول پیغمبریمز علیه السلام اوله محمدی قتل
ایتدم دیو نداء ایتدی مسلمون انی اشیدیجك هر برینه دهشت کلوب انهزام وحیرت ایردی * چون پیغمبریمز

عليه السلام اول حالی كوردی یا عباد الله قاتمه كالك دیو چاغردی * اولیه اولسه اصحابدن اوتوز دكلو كشی
قاتنه دیرلدیلر سائری ایسه انك حیاتده اولدیغن بیلمیوب طاغلدیلر * حتی منافقلردن برجماعت دیدیلركه
اول پیغمبر اولیدی قتل اولنمزدی * امدی اخوانكزه ایرلك بنه اولكی دیننكزه كیرلك * انس بن النضر
رضی الله عنه انس بن مالك رضی الله عنهك عمسیدی دیدیكه یاقوم اگر محمد قتل اولندیسه محمدك ربی جل
شانه حی لایموتدر * اول كیدیجك اندنصكره به قلان حیاتی نیدرسز * امدی انك قتال ایتدیكی امر اوزره
قتال ایدك اندن سیفن آلوب میدانه كیردی حتی كه قتال ایدرك جان وباشن حق تعالی رضاسی یولنه
فدا اوردی * امدی پیغمبرمز علیه السلامك قتل اولندی دیملسی عذر ایدوب منهزم اولنانلری توبیخ ایچون
حق جل وعلا حضرتلری اشبو (وما محمد الا رسول) آیه كریمه سن انزال ایتدی (وما كان لنفس ان
تموت الا باذن الله كتابا مؤجلا) هیچ برنفسه موت ایرمز الا الله تعالینك قضاء ومشیتیله ایرر * زیرا
هرنفس ایچون الله تعالینك علم ازلیسنده اجل مسمی واردر اول نه برساعت قتالدن احجامیله تأخیر
ایدر ونه قتال اقدامله تقدیم ایدر (ومن یرد ثواب الدنیا نؤته منها) بركسه كه طاعتله دنیا مراد ایده
ودنیا ایچون عمل ایده بز اكا دنیادن تقدیر ایتدیكمزدن دیلدیكمزی ویررز (ومن یرد ثواب الآخرة نؤته
منها) واولكه طاعتله آخرت ثوابن مراد ایده بز انك ثوابندن اكا ویررز (وسنجزی الشاكرین) بزه آخرتده
جزا ایدیسردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من كان نیته طلب الآخرة جعل الله غناه فی قلبه وجمع له شمله
واتته الدنیا وهی راغمة * ومن كان نیته طلب الدنیا جعل الله الفقر بین عینیه وشتت علیه امره ولا یأتیه منها
الا ما كتب له) پیغمبرمز علیه السلام ایدر بركسه كه نیتی طلب آخرت اوله حق تعالی غناسن قلبنده ایدر
امورنك متفرقاتن انكیچون جمع ایدر وانك دنیایه برنیتی یوغیكن دنیاده اكا كلور * واول كسه كه نیتی طلب
دنیا اوله حق تعالی فقری آنك ایكی كوزی اراسنده قیلور وامور مجتمعه سنی تفریق ایدر ودنیانك حاصلی
انجق انكیچون ازلده تقدیر اولنان اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم انما الاعمال بالنیات وانما لكل امرئ
ما نوی فمن كانت هجرته الی الله ورسوله فهجرته الی الله ورسوله ومن كانت هجرته الی دنیا یصیبها او امرأة
یتزوجها فهجرته الی ما هاجر الیه) پیغمبرمز علیه السلام ایدر اعمال دنیویه واخرویه نك صحتی نیت خالصه ایله در
وهر كشی ایچون عملندن حاصل اولان نیت ایتدیكی شیدر اول هجرتی ایله قصدی الله تعالینك ورسولنك
رضاسی اوله اجری الله تعالینك عهدنه اولور واولكه هجرتی ایله قصدی متاع دنیادن برشیئه نیل ویا برمرأه یی
تزوج اوله حظی انجق اول قصد ایتدیكی شیء اولوب هجرتیچون آخرت ثوابندن اكا نصیب اولمز (قال النبی
صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی لا ینظر الی صوركم واموالكم ولكن ینظر الی قلوبكم واعمالكم) پیغمبرمز علیه
السلام ایدر حق تعالی سزلك خوب صورتلریكزه نظر واموال واحتشامكزه نظر ایدوب آخرت ثوابن وكرامتن
سزه اول حیثیتله ویرمز بلكه محل نیت واخلاص اولان قلبكزه وشرعه موافق اعمال صالحه كزه نظر ایدوب
ثوابده وكرامتی سزه اول حیثیتله ویره (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل عملا حسنة فیصعد بها
الملائكة فی صحیفة مختمة فتلقی بین یدی الله عز وجل فیقول الله القوا هذه الصحیفة فانه لم یرد بما فیها وجهی
ثم ینادی الملائكة اكتبوا له كذا اكتبوا له كذا فیقولون یاربنا انه لم یعمل شیئا من ذلك فیقول الله تعالی انه
نواه) پیغمبرمز علیه السلام ایدر عبد مؤمن بعض اعمال صالحه اشلیوب ملائكه انی مهرلو دفترلره یازلمش
اولدیغی حالده درگاه حقه ایلتورلر حق تعالی اول ملائكه یه بیوره كه اول صحیفه لرك بعضنی براقه لر زیرا
انده كی اعمالله صاحبی بنم وجهمی مراد ایتمیوبدر اندن ملائكه یه امر ایدركه اول عبد ایچون شونك وشونك
كبی اعمال حسنه یازك ملائكه دیرلركه یاربنا اشبو یازمغه امر ایتدیكك اعمالك هیچ برینی اشلیوبدر حق تعالی
دیركه آنی اشلدیسه لكن اشلمكه نیت ایتمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اكثر شهداء امتی اصحاب الفراش
رب قتیل بین الصفین الله اعلم بنیته) پیغمبرمز علیه السلام ایدر امتم شهداسنك اكثری دوشكلرنده وفات
ایدنلردر ایكی صف اراسنده قتیلك نیتی صحیحه میدر دكلمیدر الله تعالی بیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
اذا التقی الصفان نزل الملائكة یكتبون الخلق علی مراتبهم فلان یقاتل للدنیا فلان یقاتل حمیة فلان یقاتل عصبیة
ألا فلا تقولوا فلان قتل فی سبیل الله فمن قاتل لتكون كلمة الله هی العلیا فهو فی سبیل الله) پیغمبرمز علیه

السلام

السلام ایدر چن حربده قتال ایكی صف بری برینه ملاقی اولان مهادن ملائكه اینوب اهل اسلام صفنده كی ناسی
مراتبجه یازرلر فلان دنیا ایچون وفلان جنت ایچون قتال ایدر دیو یازرلر * امدی فلان كشی فی سبیل الله
قتل اولندی دیو تحقیق ایتمكز بلكه دین اسلام غالب وعالی اولسون ایچون اولان قتالدركه فی سبیل الله اولور
(قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا التقی المسلمان بسیفهما فالقاتل والمقتول فی النار قیل یارسول الله هذا القاتل
فما بال المقتول قال لانه اراد قتل صاحبه) پیغمبرمز علیه السلام ایدر چن ایكی مسلم سیفلریله بری برلرینه
قاوشه لر قاتل وكرك مقتول ایكی دخی نارده دردیلر دیدیكه یارسول الله قاتلك نارده اولمسنك وجهی بیلدك اما كه
آخری مقتول ایكن نارده اولمسنك وجهی ندر دیدیكه زیرا اولدخی صاحبی قتله قصدا ایتمشدی (قال النبی
صلی الله علیه وسلم من تزوج امرأة علی صداق وهو لا ینوی اداءه فهو زان ومن ادان دینا وهو لا ینوی قضاءه
فهو سارق) پیغمبرمز علیه السلام ایدر بركسه برمرأه یی صداق معلوم ایله تزوج ایدوب لكن اول صداقك
اداسنی نیت ایتمسه اول عند الله زانیدر * وبركسه كه آخردن استدانه ایتدیكی شیئك قضاسنی نیت ایتمسه
اول عند الله سارقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تطیب لله تعالی جاء یوم القیامة وریحه اطیب من
المسك ومن تطیب لغیر الله جاء یوم القیامة وریحه انتن من الجیفة) پیغمبرمز علیه السلام ایدر بركسه كه لله
تطیب ایده یوم قیامتده قوخوسی مسكدن اطیب اولدیغی حالده محشره كلور وبركسه كه لغیر الله تطیب ایده یوم
قیامتده قوخوسی جیفه دن انتن اولدیغی حالده محشره كلور * ابو هریره رضی الله عنه ایدر توراتده یازلوبدر
حق تعالی دیمشكه اول كشی كه انكله بنم وجه كریمم قصد اولنه انك قلیلی كثیردر * واولكه انكله وجهمك غیری
قصد اولنه انك كثیری قلیلدر * احبار بنی اسرائیلده ایدر بر قحط ییلده بررجل رملدن تپه لره اوغرایوب
كوكلندن دیدیكه اگر بو رمل طعام اولسه انی الله ناسه اولشدیررم الله تعالی اول قومك پیغمبرینه وحی ایتدیكه
اكا دیه كیم حق جل وعلا صدقه كی قبول وحسن نیتكی تحسین ایتدی * واول رمل تپه لری طعام اولوب انی
تصدق ایتمكك ثوابن سكا اعطا ایتدی * بعض سلف ایدر نیت صالحه عملك صغیرینی كبیر ایدر ونیت غیر
صالحه عملك كبیرین صغیر ایدر * وبعض علماء ایدر نیت طلبی عملك اولدر مادامكه خیره نیت ایدرسن
سن خیرده سن * دیملدیكه استطاعتك اولدیغنجه خیری اشلكل چن عملدن یوریله سن ویا عمل ایتمزاوله سن
خیر عملی اشلمكی قصد ایلكل كه خیر عمله قصد ایدك انی اشلمك كبیدر امدی عملك عمادی نیتدر وعمل نیته
محتاجدركه نیت سببیله عمل خیر اولور ونیتك كندسی خیردر اگرچه علائق سببیله عمل متعذر اولورسه ده *
اول اجلدن پیغمبرمز علیه السلام (نیة المؤمن خیر من عمله) مؤمنك نیتی عملندن خیرلودر دیدی * یعنی
هر طاعت نیت وعمله منتظم اولوب اول ایكیسندن هر برینك مقصودده اثری واردر لكن نیتك اثری عملك
اثرندن اكثردر * امدی مؤمنك طاعتندن نیتی جمله طاعتندن اولان عمادن خیرلودر بنه اخباره ایدر * معلوم
اوله كه اعمال اوچ قسمدر معاصی وطاعات ومباحاتدر * اما قسم اولكه معاصیدر * نیتله موضوعاتندن
متغیر اولمز لائق دكلدركه پیغمبرمز علیه السلامك (انما الاعمال بالنیات) قول شریفی عمومنك نیتیله معصیت
طاعته منقلب اولور ظن اولنه نتكیم بركسنه نك قلبنی مراعات ایچون اغرابی نیت ایده ویا غیرك مالی ایله
برفقیری اطعام ایده ویا حرام مالله مدرسه ویا مكتب ویا مسجد بنا ایده وقصدی خیر اوله كلیسی جهلدر ظلم
وعدوان ومعصیت اولمقدن اخراجده نیتك تأثیری اولمز بلكه مقتضای شرعك خلافی اوزره شرله خیر قصد
ایتمش تأخردر اگر انی بیلوب ایدرسه شرعه معانددر * واگر بیلمیوب ایدرسه جهل سببیله عاصیدر وقسم
ثانی كه طاعتدر اصل صحتده واصلی تضاعفده نیته مربوطدر * اما اصلنك صحتی انكله دركه حق تعالی یه
عبادتن ایده غیره دكل اگر ریاء ایدرسه معصیت اولور * واما فضلنك تضاعفی نیت حسنه كثرتیله اولور * زیرا
طاعت واحده ده ممكندركه نیت كثرتیله اعمال مقربین درجه سنه ایریله * مثلا مسجدده قعود وطاعت
ایكن نیت كثیر ایله اول طاعات متعدد ایدنله بری بودركه مسجد بیت اللهدر اكا كیرن الله تعالی یه زیارت
قیلور * امدی مسجده دخول ایله مولاسی زیارتن قصد ایدوب انكیچون وعد اولنان ثوابی رجا ایده ایكنجیسی
برنمازدنصكره نماز آخره انتظار عبادتن قصد ایده اوچنجیسی سمع وبصره وسائر اعضاسن حركات وترددانده
كف كه صوم معناسنده درانی قصد ایده ودردنجیسی مسجدده اعتزال ایله همتی الله تعالی یه عاكف وشرتی آخرت

فكرنه ملازم قلبنى قصد ايده بشنجيسى آنده الله تعالينك ذكرنه وياذكر الله استماعنه ويانذكر ايچون تجرد
قصد ايده * التنجى امر معروف ونهى منكرا تمسيله مساعينه افادهٔ علم قصد ايده * يدنجى انده فى الله استفاده سن
قصد ايده * سكزنجى بيت اللهده الله تعاليدن اوتانوب هتك حرمة اقتضاء ايدر شيئى ترك ايتمك قصد ايده امدى
سائر طاعات ومباحاتده دخى بيانى تكثيرك طريقى بودر * زيرا هيچ بر طاعت يوقدر اول نيات متعدده احتمالندن
خالى اوله * هر عبدك قلبنه خير طلبنده جد وتشمرى دكلو نياتدن حاصل اولور وانكله اعمالى آرتوب حسناتى
مضاعف اولور * قسم ثالث مباحاتدر مباحاتدن برشئ يوقدركه الا اول نيت واحده يى ونيته متعدده يى
متحمل اولوب آنك سببيله اول محاسن قرباتك اوله * ومعالى درجاته ايرشيله * مثلا بركسه جمعه كوننده وسائر
اوقاتده تطيب ايتسه متصوردركه نيات سميه دن انده نيات متعدده بولنه * مثلا انكله قصدى لذات دنيايله
تنعم اوله * وياخود كثرت ماله تفاخر اظهار ايده كيم اقرانى اكا حسد ايده * وياخود انكله خلقه رياء ايده كيم
قلبلرنده انكچون جاه قائم اولوب طيب رايحه ايله ذكر اولنه * وياخود اجنبيه خاتونلره نظرى استحلال ايدر
اولايغندن قلبلرنده كشينك كندينك سولمسن ديليه * امدى بونياتك هرقنغيسيله اولان نيات تطيبى
معصيت ايدوب يوم قيامتده صاحبنك قوخوسى جيفه دن انتن ايدر * الا تلذذ وتنعم ايچون اولان معصيت
اولمز لكن اندن سؤال اولنور * واولكه مباحاتدن اكا برشئ ويريله انك اوزره اكرچه اكا آخرتده عذاب اولمز *
لكن اول ويريلن دكلو آخرت نعمتندن اكسيلور * واما تطيبده نيات حسنه اولدركه انكله جمعه كوننده كى سنت
نبويه يه اتباع اوله ومسجده تعظيم واحترام وحق تعالينك زيارتنه دخولى رايحهٔ طيبه اوله ومسجدده يانته
اوتورنلرك رايحهٔ طيبه سيله راحت بوله * وجوارنده كيلره رايحهٔ كريهه ايله اذاسن كيدره وانكله غيبت اولنمسى
بابنى سد ايده * وانكله دماغك معالجه ايده كه فطنت وذكاسى ارتوب مهمات دينيه دن اكا ادراك آسان اوله
* بعض سلف ديمش كه سوررين كيم هرنسنه ده حق اكل وشرب ونومده وخلايه دخولده دخى نيتم اوله *
ويواشيانك هر برى ممكندر انكله وجه الله قصد اولنه * زيرا هرشيكه بدنك بقاسنه وقلبك فراغنه سبب
اوله اول دينه معيندر * امدى انكله قصد عبادته قوتلنه * وجماعله قصدى قوتى تحصين واهلنك قلبى تطيب
اوله * واندن برولد وجوده كلوب كندينصكره حق تعالى يه عبادات ايده * وانكله امت محمد چوق اوله *
ومالى ضايع اولديغنده حق تعالينك يولنه فدا اولسون ديه وغيرك انى غيبت ايتديكى خبرين ايشتسه اول
غيرك حسناتندن انك ديوانه وانك سيئاتندن اول غيرك ديوانه نقل اولنمسن تأمل ايدوب جوابدن سكوت
ايدر * امدى اكر اول نهارن ايسك ايرته حسابن تدقيق اولنمزدن اول سن بوكونده حسابكى تدقيق ايت
واحوالكه مراقب اولوب حركات وسكونك تأمل ايتمكله كوركيم نيه حركت ايدرسن * ونه يى ديلرسن
ودنيادن نيه ايروب آخرتدن نه يى فوت ايدرسن * ودنيايى نه شئ اوزره ترجيح ايدرسن بجنكم اكا باعث دين
ايدوكنى بيله سن قلبكه خطور ايده نى امضا ايت * واكر باعث دين دكل ايدوكنى بيلورسك امساك ايت * روايت
اولنديكه زكرياء عليه السلام صنعتى بالجغله ديوار ياپاردى بركون برقومه اجير اولوب ايكى رغيف كتوردیلر
زيرا اول يديله كسبندن غيرى شئ يمزدى آنى يه طوررکن اوزرينه برقوم چيقه كلديلر اول ايسه رغيفلرى
يمكه مشغول اولوب آنلرى قاتنه چاغرمدى زكريانك زهد وسخاسن بيلديكلرندن كنديلرينى قيغرمغى خيرظنيله
اول فعلنه تعجب ايتديلر زكريا عليه السلام ايتديكه اجير اولديغم كسنه لر بكا اول ايكى رغيفى ويرديلر كه انى
يوب عملارينه قوى اولم اكرانى سزكله يسيدم اول نه سزه ونه بكا كفايت ايدردى وبن ضعيف اولوب عملارين
كمال اوزره ايشلمزدم * امدى نور الله بصير اولنلر بواطنه نظر ايدرلر زيرا انك عملدن ضعفى فرضه نقص ويرردى
وانلرى يمكه دعوت ايتسه فضله نقص ويرسردى فرض ايسه فضلدن مقدمدر * سفيان ثورى ايدر بركمسنه كه
بررجلى طعامنه دعوت ايتسه ولكن اول رجلك اكانه رغبتى اولمسه رجل اكا اجابت ايدوب اكل ايدرسه اول
كسنه نك اوزره ايكى وبال اولوراول ايكى وبالك برى نفاق ايتديكيدر وبرى اول رجلى برشيئه تعريض ايدركه آنى
بيلسه انى يمكدن اكراه ايدردى * امدى عبده لائق اولوركه سائر عملنده دخى نيتى تفقد ايده اكر نيت صادقه
بولورسه عملى ايشليه واكر نيتى خاص بولمزسه توقف ايده * نيت عبدك اختيارى تحتنده داخل اولمز * حتى
سلفدن برجماعت برنيجه طاعتى انكچون نيت احضار ايده مدلكدن ايشلمديلر * ابن سيرين حسن بصرينك

جنازه

جنازه سى اوزره صلاته نيت احضار ايده مدم ديو ترك ايتدى * وطاوس نيتى احضار ايتمدين حديث روايت
ايتمزدى * واكا برزمان ايچون دعا ايت ديسه اكا نيت بوله يغمده ايدم ديردى * امدى سلف نيتلرنى احضار
ايتمينجه برعمله مباشرت ايتمزلردى * زيرا كه نيت عملك روحيدر ونيت صادقه سز اولان عمل رياء وتكلفدر
ونيت اول دكلدركه قلبله نيت ايتدم ديه بلكه اول قلبك انبعاثيدركه حق تعالينك فتوح مجراسنه جارى اولور
اول قلبك بعضيسنده ميسر وبعض آخرنده متعذر اولور * اولكه قلبكك اوزره غالب امر دين اوله اكا كثر
احوالنده نيت صالحه احضارى ميسر اولور * واما اولكى قلبكك اوزره غالب دنيا اوله اكا نيت صالحه
احضارى متعذر اولور بلكه فرائضده دخى تيسرى قتى جهد ايدرسه اولور * امدى برشيئه كه قلب منبعث
اولميه اكا حديث نفس دينور بوخسه اكا نيت دينماز (وكأين من نبي قاتل معه ربيون كثير) چوق نبى
واردركه انكله اولنلر جماعت كثيره قتال ايتديلر وياقتل اولنديلر (فما وهنوا لما اصابهم فى سبيل الله) انلر الله
تعالينك سبيلنده كنديلره اصابت ايدن بلايه وشدت اجليچون جهاددن عاجز اولمديلر (وما ضعفوا)
وعدودن ويا بدندن ضعيف اولمديلر (وما استكانوا) وعدوانه ذل وخضوع دخى ايتمديلر بلكه رب تعالينك
امرنه ونبيلرينك طاعتنه وعدولرى اوزره جهاده صبر ايتديلر (والله يحب الصابرين) الله تعالينك دينى
اجليچون شدت وبلايه صبر ايدنلرى سور (وما كان قولهم الا ان قالوا) نبيلر ايله عدويه قتال ايدنلرك
اول حالتده قوللرى بو اولديكه (ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا فى امرنا) يارب صغائر كناهلريمزى وامريمزى
واسرافزى يعنى كبائر كناهلريمزى مغفرت ايت (وثبت اقدامنا) واعدا ايله قتالمز عندنده اقداممزى
تثبيت ايت (وانصرنا على القوم الكافرين) وبزى اعدامز قوم كافرين اوزره نصرت ايت (فآتاهم الله
ثواب الدنيا) الله تعالى انلره دنيا ثوابندن نصرت وغنيمت وطيب ذكر ويردى (وحسن ثواب الآخرة)
وآخرت ثوابنك حسنى اجر وجنت ويردى (والله يحب المحسنين) جهادده صبر وطاعتده استقامت ايله
احسان ايدنلرى الله تعالى سور (يا ايها الذين آمنوا ان تطيعوا الذين كفروا يردوكم على اعقابكم
فتنقلبوا خاسرين) يا مؤمنلر اكر منافقلره اطاعت ايدر سكز شول قوللرينه كيم هزيمت عندنده مؤمنلره
اخوانكز يهوده رجوع ايدك ودينلرينه كيرك اويله اولسه انلر سزى ايماندنصكره كفر وشركه دونديروب
مغبونين اولديغكز حالده منقلب اولورسز (بل الله موليكم) بلكه ناصر ووليكز الله تعاليدر انك امرنه
اطاعت ايدك (وهو خير الناصرين) اول ناصرلرك خيرلوسيدر اندن استعانت ايدك كه اول سزى غيرك
عون ونصرتنه احتياج ايتمز (سنلقى فى قلوب الذين كفروا الرعب) كافرلرك قلوبنه خوف القا ايدرز
(بما اشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا) الله تعالى يه اشرا كارى سببيله آنى بنه اكا شريك ايتملرينه انلره حجت
وبرهان تنزيل ايتمدى (ومأويهم النار) انلرك قرارگاهى ناردر (وبئس مثوى الظالمين) اول نار
كافرلره نه مبؤس مقام اولور (ولقد صدقكم الله وعده) حق تعالى سزه نصرت وظفر ايركورمكه وعدنه وفا
ايتدى لكن سزدن تقوى وصبر شرطيله (اذ تحسونهم باذنه) اول الله تعالينك اذنيله شول وقتده كه انلرى
قتل ايدرسز (حتى اذا فشلتم وتنازعتم فى الامر) حتى كه قجن جبن ايدوب امرده اختلاف ايلديكز
(وعصيتم) ورسول الله عليه السلامك امرنه مخالفت ايتديكز (من بعد ما اريكم ما تحبون) اول الله
تعالى سزه استيوب ديلديككز ظفر وغنيمتى كوستردكندنصكره (منكم من يريد الدنيا) سزدن كيمكز
دنيا ديليوب نهب وغنيمته كتدى (ومنكم من يريد الآخرة) وكيمكز ايسه آخرت ديليوب يرنده
ثابت اولور (ثم صرفكم عنهم ليبتليكم) بعده الله تعالى سزى انلردن صرف ايلدى تا كه هزيمت وجراح
وقتله سزه ايرن مصائبه صبركزى وايمان اوزره ثباتكزى اظهار ايچون سزكله اختبار ايديجيلر معامله سن
ايده (ولقد عفا عنكم) لكن حق تعالى سزك رسول الله عليه السلامك امرنه مخالفتكزه ندامتكزى
بيلديكى سزى عفو ايلدى (والله ذو فضل على المؤمنين) الله تعالى عفويله مؤمنلره فضل ايديجيدر *
محمد بن كعب القرظى ايدر روقتا كه رسول الله صلى الله عليه وسلم واصحابى احددن مدينه يه مصاب اولدقلرى
حالده رجوع ايتديلر اصحابندن برجماعت ديديلركه بومصائب بزه قندن ايردى والحال حق جل وعلا بزه
نصر وظفرله وعد ايتمشيدى نازل اولديكه حق تعالينك آنى سزه وعدى صبر وتقوى ايله مشروط ايدى

سز ایسه اول شرطه مخالف ایتدیکز شول سببدنکه پیغمبرمز علیه السلام احده واریجق آنی اردنه الدی ومدینه یه قرشو طوردی وعینین نام جبلی یسارینه آلوب رماتی آنك اوزرینه طوغردی ٭ وعبد الله بن جبیر رضی الله عنهی انلرك اوزره امیر ایدوب سز بزم ظهورمزی حمایت ایدك اکر بز غنیمته کیدرسه وزویاقتل اولنورسه وزسزلر یرکزده ثابت اولوب نه غنیمته کیدك ونه بزه نصرت ایدك چون مشرکون قتاله طورشدیلر رماة نبل ایله وسائر مسلمون سیفله کیرشدیلر حتی مشرکون صندیلر وقاچمغه باشلدیلر رماة آنی کوریجك اختلافه دوشدیلر بعضیلری دیدیکه بز بونده نه طورورز والحال مشرکون صنوبدر پیغمبرمز علیه السلامك امرنه مخالف غنیمته سکردشدیلر وبعضیلری ایسه اون دکو کسه ایدی عبد الله بن جبیر رضی الله عنه ایله یرلرنده ثابت اولوب پیغمبرمز علیه السلامك امرنه اطاعته طورشدیلر مشرکون رماتك چوغی کیدوب آزی قالدیغن کوریجك اول قلان رماتك اوزرلرینه هجوم ایتدیلر حتی که عبد الله بن جبیر رضی الله عنهی واصحابنی قتل ایتدیلر آندن سائر مسلمون اوزره یوندیلر مسلمین صفوفی اراسنه کیردیلر اول حالتدن مسلمینه دهشت ایردی وابلیس لعین دخی یالك که محمد قتل اولندی دیو صوت شدیدله چاغردی مسلمین آنی ایشیدیجك کرجك صندیلر هر بری جنکی قیوب حیرتلرندن صندیلر (اذ تصعدون) ذکر ایدك شول وقتی که عدودن هاربین اولدیغکز حالده جبله صعود ایده سز (ولا تلوون علی احد) وبری برلویکزه التفات وانتظار ایتمزسز (والرسول یدعوکم فی اخریکم) ورسول الله صلی الله علیه وسلم ساقکزده جماعت اخری ایله طوروب عباد الله بکا کلك بن رسول اللهیم هر که بکا مطاوعت ایدرسه اکا جنت اوله دیو سزی قاتنه چاغردی (فاثابکم غما بغم) اویله اولسه حق تعالی سزه شول رجاینه دکلکز ثواب یرینه غم اوزره غمله مجازات ایتدی غم اول که فوت ایتدکلری ظفر وغنیمت وغم ثانی ایسه اریشن قتل وهزیمتدر ویاخود غم اول اریشن قتل وجراح وغم ثانی ایسه محمد علیه السلامك قتل اولندی دیو ایشتملریدر اول غم ایسه آنلره غم اولی اونتدردی (لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم ولا ما اصابکم) تا که فوت ایتدککز فتح وغنیمته واصابت ایدن قتل وهزیمته محزون اولمیه سز (والله خبیر بما تعملون) الله تعالی سزلك اعمالکزه واعمالکز ایله قصد ایتدککز شیئه عالمدر (ثم انزل علیکم من بعد الغم امنة نعاسا یغشی طائفة منکم) آندن حق تعالی سزه غمدنصکره امن الایدی حتی که سزی برطائفه یی نعاس اخذ ایلدی نعاس ایسه امن حصولنه سببدر ٭ ابو طلحه رضی الله عنه ایدر براحدده مصافده ایکن بزی برمرتبه نعاس اخذ ایتدیکه سیفم الدن دشوردی الورم اول ینه دشردی ابو طلحه رضی الله عنه ایدر احد کونتده باشم قالدیروب قومه نظر ایتدم کوردمکه هر بری نعاسدن جحفه سی التنه میل ایدردی ٭ زبیر بن العوام رضی الله عنه ایدر احدده اوزریمزه خوف مشتد اولیجق کندیمی کوردمکه رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله حق تعالی اوزریمزه نوم القا ایلدی حتی که یانمده سویلنن کلامی منامده کبی ایشدیردم (وطائفة قد اهمتهم انفسهم) وبرطائفه ایسه که انلر منافقوندر نفسلری انلری همومه دوشردی رسول الله صلی الله علیه وسلمك واصحابنك امری انلره حاجت دکلیدی اول اجلدن سبب امن اولان نعاس انلره انزال اولنمدی (یظنون بالله غیر الحق ظن الجاهلیة) که انلر الله تعالی یه حق اولمیان اهل جاهلیته مختص ظن ایدرلر (یقولون هل لنا من الامر من شیء) رسول الله صلی الله علیه وسلمه دیرلر که حق تعالینك امرندن نصر وظفر ایله وعدندن بزه نصیب وارمیدر ویاخود بزلر نفسلریمزك تدبیر وتصرفندن اختیارمز منع اولنوبدر اویله اولسه امردن بزم ایچون برشیء قالمیوبدر ویاخود بزدن بو قهر زائل اولوب امردن بزه برشیء اولورمی (قل ان الامر کله لله) دیکل که نصرت وغلبه دن امرك کلیسی الله تعالینکدر (وان جندنا لهم الغالبون) مصداقنجه انك اولیاسنکدر ویاخود قضاء وحکم اول الله تعالینکدر دیلدیکن ایشلر واراده اولدیغی وجه اوزره حکم ایدر (یخفون فی انفسهم ما لا یبدون لك) سکا اظهار ایتمدکاری شیئی نفسلرنده اخفا ایدرلر یعنی ظاهرده بز مسترشدیندن وطالبین نصرت دیرلر وباطنده انکار وتکذیب ایدرلر (یقولون لو کان لنا من الامر شیء ما قتلنا ههنا) نفسلرنده ویا بربرلریله تنها اولدقلرنده دیرلر که اکر محمدك وعد ایتدیکی کبی امرك کلیسی الله تعالینك واولیاسنکدر دیو زعمی اوزره بزم ایچون امردن برشیء اولیدی ویاخود بزم ایچون اختیار وتدبیر اولوب مدینه دن

چقمیدك

چقمیدك اشبو اراده حیاتنده اولنلر بزه مغلوب ومقهور وقتالمز قتیل ومقتول اولمزدی (قل لو کنتم فی بیوتکم لبرز الذین کتب علیهم القتل الی مضاجعهم) دیکل که اکر بیوتکزده اولورسکز وغزایه چقمسکز شول اوزرلرینه قتل مقدور ولوح محفوظده مکتوب اولنلر مصارعلرینه چیقوب قتل اولنهلردی مدینه ده اقامت انلره نفع ایتمیدی ٭ زیرا حق جل وعلا سابق قضاسنده اموری تقدیر ایدوبدر ٭ اویله اولسه انك تقدیرینی تغییر ایدر اولمز (ولیبتلی الله ما فی صدورکم) الله تعالی اشبو ذکر اولنان کبی ایتدی تا که سرائرکزده اولان اخلاص ونفاقی اظهار ایده (ولیمحص ما فی قلوبکم) وقلوبکزده اولان شیئی وساوس شیطاندن تخلیص ایده (والله علیم بذات الصدور) الله تعالی قلوبکزده اولان خیر وشری بیلور اشبو قولده وعد ووعید ودخی تنبیه واردر که الله تعالی ابتلادن غنیدر بلکه انی ایتمسی مؤمنلری تقریر ومنافقلرك حالنی اظهار وتشهیر ایچوندر (ان الذین تولوا منکم یوم التقی الجمعان انما استزلهم الشیطان ببعض ما کسبوا) شونلر که احد غزاسی کونده منهزم اولدیلر انهزاملرینه سبب شیطان انلرك زللن طلب ایدیجك انلردخی اکا اطاعت ایدوب مرکزی ترك وغنیمته حرص ورسول اللهه مخالفت ایتدیلر (ولقد عفا الله عنهم) حق تعالی انلردن عفو ایتدی توبه واعتذارلری اجلیچون (ان الله غفور حلیم) الله تعالی ذنوبی مغفرت ایدر ومذنبك عقوبتنه عجله ایتمز تا که توبه ایده (یا ایها الذین امنوا لا تکونوا کالذین کفروا) یا مؤمنلر منافقین کبی اولمکز (وقالوا لاخوانهم) که انلر نفاق وکفر ویا نسبده کی اخوانلری ایچون دیرلر که (اذا ضربوا فی الارض) نه وقت یر یوزنده تجارت ویا برامر ایچون سفر ایدوب اول سفرده وفات ایتسهلر (او کانوا غزا) ویا غزایه کیدوب انده قتل اولنسهلر (لو کانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا) اکر مدینه ده بزم قاتمزده قالسهلردی وفات ایتمزلردی وقتل اولنمزلردی (لیجعل الله ذلك حسرة فی قلوبهم) تا که حق جل وعلا اول منافقینك بو قول واعتقادی قلبلرنده حسرت قیله (والله یحیی ویمیت) الله تعالی سفرده وحضرده قضا ومشیتله کیمی احیا وکیمی اماته ایدر ایکیسنده دخی مؤثر اولدر بو خصوصه اقامت وسفر دکلدر ٭ زیرا که حق جل وعلا کاهی مسافر وغازیی حیاتده الیقور ومقیم وقاعده موت ایرکورر (والله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزه بصیردر (ولئن قتلتم فی سبیل الله او متم لمغفرة من الله ورحمة خیر مما یجمعون) اکر سز الله تعالینك سبیلنده قتل اولنسکز ویا فوت اولسکز انکله نائل اولدیغکز الله تعالینك مغفرت ورحمتی سزلك ایچون خیرلودر انلرك وفات ایتمدکلری تقدیر اوزره شول دنیا منافعندنکه انلر انی جمع ایدرلر (ولئن متم او قتلتم لالی الله تحشرون) اکر سز فوت اولور ویا فی سبیل الله قتل اولنورسکز موتکز هرنه کیفیت اوزره اولورسه عاقبت الله تعالی یه حشر اولنورسز جزاکزی ویرر وثواب عظیمه ایرکورر (فبما رحمة من الله لنت لهم) الله تعالینك رحمتیله درکیم سن اخلاقده انلره سهولت ومخالفتلرینه صبر ایدرسن (ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولك) اکر سن سیء الخلق قاسی القلب اولورسك انلر سنك یانکدن طاغیلوب سکا سکون ایتمیهلردی (فاعف عنهم) انلردن سکا ایرشن سیئهلری عفو ایلکل (وشاورهم فی الامر) انلرك رأیلرنی استخراج ایت انده که الله تعالیدن غیرنك عندنده عهد اولمیه دینلدیکه الله تعالی پیغمبریمز علیه السلامه مشاورهیه امر ایلدی تا که انکله انلرك قلوبنی تطییب ایده ومن بعد عبادده سنت اوله (فاذا عزمت فتوکل علی الله) چنکه برشیء اوزره نفسکی بعد المشورة توطین ایدهسن سکا اصلح اولان شیء اوزره امر که امضاده الله تعالی یه توکل ایت زیرا که اصلحی الله تعالیدن غیری احد بیلمز (ان الله یحب المتوکلین) الله تعالی اکا توکل ایدنلری سور اویله اولسه انلری نصرت وصلاحه هدایت ایدر (ان ینصرکم الله فلا غالب لکم) اکر حق تعالی سزه نصرت ایدرسه یوم بدرده کی کبی سزه غالب اولور اولمز (وان یخذلکم فمن ذا الذی ینصرکم من بعده) واکر اول سزی مخذول ایدرسه یوم احدده کی کبی انك خذلانندنصکره کیمدر که سزه نصرت ایده (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) امدی مؤمنلر توکل ایدرلرسه الله تعالی یه توکل ایتسونلر ٭ زیرا بیلورلرکه انلرك اندن غیری ناصری یوقدر (وما کان لنبی ان یغل) هیچ برنبی یه صحیح اولمدیکه غنایمده خیانت ایده زیرا که خیانت نبوته منافیدر اشبو نکله مراد پیغمبریمز علیه السلامی غلولله اتهامدن تبریه در زیرا روایت اولندیکه یوم بدرده برقرمزی قطیفه غائب اولیجك بعض منافقین دیدیلر که ظن ایدرز که انی رسول الله

المش اوله ✻ وياخود يوم احدده رماة انى ظن ايدوب غنيمت ايچون مركزى ترك ايتديلر رسول الله عليه
السلام هركشينك الديغى كنديسنك اولسون ديه وغنايمى قسمت ايتميه ويا پيغمبريمز عليه السلامى غلولدن
تهمه مبالغه اوله ✻ زيرا روايت اولنديكه اول طالعى كوندروب انلر حاضر دكل ايكن غنيمت واقع اولهجغنى
بانده اولان قومه قسمت ايدوب طالعه اندن برشىء ويرمدى (ومن يغلل يأت بما غل يوم القيامة) اولكه
غنيمته خيانت ايده اول عنقنه تحميل اولنمش اولديغى حالده يوم قيامتده كتوريله ويا وبال واثمندن ارتكاب
ايتديكى شيئله كتوريله (ثم توفى كل نفس ما كسبت) بعده هر نفس خيروشردن كسب ايتدكيله جزا ولنور
(وهم لا يظلمون) انلر ظلم اولنمزلر نه مطيعك ثوابى اكسيلوروونه عاصينك عقابى ارته بيلور (افمن اتبع رضوان
الله كمن باء بسخط من الله) اول كمسه كه طاعتله الله تعالينك رضاسنه اتباع ايده شول كمسه كبيدركه معاصى
سببيله الله تعاليدن سخطك رجوع ايده (ومأويه جهنم وبئس المصير) كه انك مقامى جهنمدر اول ايسه
نه مبؤس مصيراولور (هم درجات عند الله) الله تعالينك رضاسنه اتباع ايدنلر عند الله درجات صاحبلريدر
(والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك اعمالنى بيلور وانلرك صدورايدن اعمالك درجاتنى دخى بيلورانك
حسبنجه انلره جزا قيلور (لقد من الله على المؤمنين) الله تعالى رسول الله عليه السلامك قومندن اعانه
كلنلره سائر مؤمنلردن زياده انعام ايلدى (اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم) كه انلره كنديلرك نسب
وياجنسندن ويا انلرك اشرافندن رسول كوندردى زيرا كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم قبائل وبطون عربك
اشرافندن ايدى (يتلو عليهم آياته) كه اول انلره قرأن آيتلرينى اوقور حالبوكه انلر جاهلر وحى اشتمش دكللر ايدى
(ويزكيهم) واول انلرى دنس طبايعدن وسوء عقايد واعمالدن تطهير ايدر (ويعلمهم الكتاب والحكمة)
واول انلره قرأن وسنت تعليم ايدر (وان كانوا من قبل لفى ضلال مبين) اكرچه انلر انك بعثندن اول
ضلال ظاهرده ايديلر (اولما اصابتكم مصيبة قد اصبتم مثليها قلتم أنى هذا) وقتا كه يوم احدده سزدن يتمش
كشى قتل اولنمغله سزه مصيبت ايردى ديديكزكه بو مصيبت بزه قندن ايردى والحال الله تعالى بزه نصرله وعد
ايدوبدر سز ايسه يوم بدرده ايكى اول دكاوبى اصابت ايتمشديكز مشركيندن يتمش كشى بى قتل ويتمش كشى بى
اسير ايتمشديكز (قل هو من عند انفسكم) دكل كه يوم احدده كى خذلان سز رسول اللهه مخالفتكز
سببيله نه كنديكزدن ايروبدر ✻ زيرا كه نصرله وعد اولنمكز ثباتله ونبيكزه مطاوعته مشروط ايدى
(ان الله على كل شىء قدير) الله تعالى هر شيئه قادردر كرك نصرته وكرك منعه ديلرسه مصيبتى سزدن انلره
ويا انلردن سزه ايركوردر (وما اصابكم يوم التقى الجمعان فباذن الله) اول شيكه سزه جميع مسلمين وجميع
مشركين التقاء ايتدوكى احد غزاسى كوننده اصابت ايتدى الله تعالينك قضاسيله در (وليعلم المؤمنين وليعلم
الذين نافقوا) مؤمنين ومنافقينى تميز ايچوندرتا كه بونلرك ايمانى وانلرك كفرى ظاهر اوله (وقيل لهم
تعالوا قاتلوا فى سبيل الله اوادفعوا) اول منافقين حربدن قعود ايتدكلرنده انلره كلك الله تعالينك سبيلنده
قتال ايدك ويا سواد مجاهدينى تكثيرله كفارى انفس واموالكزدن دفع ايدك زيرا كه كثرت سواد عدوينى
تخويف وشوكتلرك ضعيف ايدر (قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم) ديرلركه اكر قتال دينلمكه صالح برشىء
بيلسيدك سزه اتباع ايدردك لكن سز صددنده اولديغكز شىء قتال دكلدر بلكه نفسى تهلكه يه القادر رأى
خطا ايله مباشرت اولنمش قتالدر (هم للكفر يومئذ اقرب منهم للايمان) امدى انلر اول كونده نصرت
حيثيتندن اهل ايمانه قربلرندن اهل كفره قربلرى زياده در (يقولون بافواههم ما ليس فى قلوبهم)
قلبلرنده اولمين شيئك خلافنى لسانلريله اظهار ايدرلر (والله اعلم بما يكتمون) انلرك كتم ايتدكلرى
نفاقلرينه حق جل وعلا مفصلا عالمدر اما كه سزلك علمكز اماراتيله انك اجمالنده در (الذين قالوا
لاخوانهم وقعدوا لو اطاعونا ما قتلوا) كه انلر يوم احدده قتل اولنان اقربالرى حقنده كنديلر
مدينه ده اوتوروب ديرلركه اكر انلر قتاله كتميوب مدينه ده بزمله قالمش اولسه لر قتل اولنمزلردى
(قل فادرؤا عن انفسكم الموت ان كنتم صادقين) انلره ديكل كه چون تقدير اولنان قتلك دفعنه
قدرتكز اولديغنده صادقلر ايسكز كنديكزدن موتى واسبابنى دفع ايدك كه سزا كا احرامز حالبوكه اول
براعتقاد باطلدر بلكه موتك اسبابى كثيردر قتلك هلاكه وقعودك نجاته سبب اولمسى كبى امر

عكس اوزره دخى اولور (ولا تحسبن الذين قتلوا فى سبيل الله امواتا) الله تعالينك سبيلنده قتل
اولنانلرى سز اموات ظن ايتمكز (بل احياء عند ربهم) بلكه انلر ربلرى جل شانه عندنده احياء
ومقربونلردر (يرزقون) جنتدن رزقلنورلر (فرحين بما آتيهم الله من فضله) مسرورو شاد اولدقلرى
حالده اكا كه حق تعالى فضلندن انلره شرف شهادت وحيات ابديه يه فوز ونعيم جنتله تمتع وكرامت قرب
ويردى (ويستبشرون بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم) وقتل اولنميوب كنديلردنصكره يه قلان اخوانلرينه
تبشير ايتمك ديلرلرانى كه (الا خوف عليهم ولا هم يحزنون) انلرفى سبيل الله قتل اولنمغله برحياته ايرديلركه
آنى وقوع محذور خوفى وفوات محبوب حزنى تكدير ايتمز ✻ اشبو آيه كريمه دلالت ايدركه ✻ اشبو هيكل
محسوس اولميه بلكه برجوهر مدرك بذاته اولوب بدنك خرابيله فانى اولميه وانك ادراك وتألم والتذاذى اكا
متوقف اولميه حق تعالينك آل فرعون حقنده (النار يعرضون عليها) قول شريفى اول معنايى تأييد ايدر
ودخى پيغمبريمز عليه السلامك قولى كه (ارواح الشهداء فى اجواف طير خضر ترد انهار الجنة وتأكل من ثمارها
وتأوى الى قناديل معلقة فى ظل العرش) شهدانك ارواحى يشل قوشلر اجوافنده در جنتك انهارينه واررلر
وثمارندن اكل ايدرلر وظل عرشده آصيلو قناديلده قرار ايدرلر ودخى بو آيتده شهادته ترغيب وطاعتى ازدياده
بعث وكشى كنديه انعام اولنان شىء مثلى اخوانيچون تمنى ايتمكى احماد ومؤمنلره فلاحله بشارت واردر
(يستبشرون بنعمة من الله وفضل) الله تعاليدن جنتله وآنده كى كراماتله استبشار ايدرلر (وان الله
لا يضيع اجر المؤمنين) والله تعالى مؤمنلرك اجرنى ضايع ايتمز ايدوكنه تيقن ايدرلر بو قولده دلالت واردركه
انلرايچون ايمانلرى اوزره اجرا اولمسى ايمانى اولمينلرك اعمالى محبطه واجورى مضيعه اوله (الذين استجابوا لله
والرسول من بعد ما اصابهم القرح) كه اول مؤمنلر شول صفاتله متصفلردركه انلره يوم احدده جراحات
اصابتندنصكره الله تعالينك ورسولنك امرينه اجابت ايدرلر (للذين احسنوا منهم واتقوا اجر عظيم) انلردن
رسول الله عليه السلامه طاعتله احسان ايدوب مخالفتدن اتقا ايدنلرايچون اجر عظيم واردر ✻ روايت اولنوركه
وقتا كه ابوسفيان اصحابيله احددن مكه يه رجوع ايتديلر ✻ روحاء نام موضعه ايريشيجك نادم اولوب كيرو
پيغمبريمز عليه السلامه واروب رجوعه قصد ايتدى اول خبر پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه ايريشيجك
اصحابنه امر ايلديكه دونكى كون بزمله احدده اولنلر بو كون ابوسفيان اوزره كيتمكه چيقسونلر ✻ اويله اولسه
پيغمبريمز عليه السلام ايله اصحابدن برجماعت چيقوب يوله كيرديلر حتى مدينه دن سكز ميل مسافه ده حمراء
الاسد نام موضعه ايرديلر حتى كه يارهلولرى دخى اجره رغبتلرنده عاجزلر ايكن قالميوب بيله كتديلر حق تعالى
مشركونك قلوبنه رعب القاء ايدوب پيغمبريمز عليه السلام اوزره رجوعى ترك ايتديلر (الذين قال لهم
الناس ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم) كه انلره عبد القيسدن ركب ويا نعيم بن مسعود الاشجعى بيله سنجه
اولان ناسه ديديكه ابوسفيان واتباعى سزه استيصال ايچون جمع اولوبدر صقنوب آنلرك اوزرينه وارمكز
(فزادهم ايمانا) اول قول انلرك تصديق ويقيننى آرتوروب جهاده نيت خالصه ايله عزيمت ايتديلر (وقالوا
حسبنا الله) الله تعالى بزه كافيدر ديديلر (ونعم الوكيل) اول نه كوزل مؤكل اليه در ✻ روايت
اولنديكه ابوسفيان واتباعى احددن منصرف اولهجق ندا ايدوب ديديكه يا محمد بلرسك كلجك ييلده موعدمز
موسم بدر اولسون پيغمبريمز عليه السلام ان شاء الله ديدى چون اول كله سى ييلده ابوسفيان اهل مكه ايله
چيقوب ✻ مر الظهران نام موضعه نزول ايتديلر حق تعالى قلوبنه رعب القاء ايدوب اول اراده كيرو دونديلر
مكر عبد القيسدن بركسنه تجارت ايچون مدينه يه كيدر ايمش ابوسفيان اكا بردوه يوكى قورى
اوزم ويرمكى وعد ايتدى تا كه مدينه يه واريجق مسلمينى خروجدن تثبيط ايده ديديكه اول نعيم ابن مسعوده
ملاقى اولديكه اول معتمر اولديغى حالده آنلره قدوم ايتدى واكا اون دوه ويرمكى التزام ايتدى تا كه
مدينه يه واريجق مسلمينى خروجدن تثبيط ايده چون نعيم مدينه يه واروب مسلمينى خروجه تجهز ايدر
بولدى ديديكه سز انلره چقمقمى ديلرسز حالبوكه انلر موعده سزلك ايچون جمع اولوبدرلر اوزرلرينه واررسكز
هيچ بريكز اللرندن قورتلمزسز انلرك كثرتنه نسبتله سز انلره تريد اولمزسز اول خبردن اصحابه فتور كلدى پيغمبريمز
عليه السلام ديديكه والله بن انلره چقمينجه اولمازبن اكرچه بنمله هيچ بركسنه كلمزسه ده ✻ اويله اولسه حسبنا

الله ونعم الوكيل ديوب پيغمبريمز عليه السلام ايله بتمش راكب حتى كه موسم بدره ايرديلر آنده ابوسفيانك كلمسنه منتظر اولديلر حالبوكه اول مر الظهراندن كيرودونمشدى مكر مسلمينك يانلرنجه تجارت متاعلرى واراندى آنده صاتديلر (فانقلبوا بنعمة من الله) اويله اولسه آندن عافيت وايمان اوزره ثبات وزياده ايمان ايله (وفضل) وتجارتده ربحيله دونديلر (لم يمسسهم سوء) حالبوكه عدودن انلره اذى ومكروه ايرمدى (واتبعوا رضوان الله) وجرأت وخروجلرى ايله الله تعالى رضاسنه اتباع ايتديلر كه اول دنيا وآخرت خيرنه فوزلرينه مناطيدر (والله ذو فضل عظيم) الله تعالى فضل عظيم صاحبيدر كه انلره تثبت وزياده ايمان وجهاد ايچون مبادرته توفيق ودينده تصلب وعدو اوزره اظهار جرأت وهرسودن حفظ واصابت نفعله تفضل ايتدى (انما ذلكم الشيطان يخوف اولياءه) سزى تخويف ايچون ابوسفيان اتباعيله سزلك ايچون جمع اولوبدر ديينلر شيطاندركه * رسول الله ايله جهاده چقمين اولياسنى تخويف ايدر * وياخود شيطانك اولياسى اولان ابوسفيان واتباعى سزى تخويف ايدر (فلا تخافوهم) امدى انلردن خوف ايتمكز (وخافون ان كنتم مؤمنين) بلكه بنم امريمه مخالفتدن خوف ايدوب رسول الله ايله جهاد ايدلك اكر مؤمنلر ايسكز * زيرا كه ايمان خوف اللهى خوف ناس اوزره ايثارى اقتضا ايدر (ولا يحزنك الذين يسارعون فى الكفر) كفره حرصله سريعا واقع اولنلردن ضرر خوفيسنى محزون ايتمسونكه انلر متخلفيندن منافقلردر ويا اسلامدن ارتداد ايدنلردر (انهم لن يضروا الله شيئا) انلر كفره مسارعتلريله الله تعالينك اولياسنه برشئ ضرر ايتمزلر بلكه ضررى كنديلره ايدرلر (يريد الله ان لا يجعل لهم حظا فى الآخرة) الله تعالى ديلر كه آخرتده انلر ايچون ثوابدن نصيب ايتميه (ولهم عذاب عظيم) وثوابدن حرمانلريله انلره عذاب عظيم دخى واردر (ان الذين اشتروا الكفر بالايمان لن يضروا الله شيئا ولهم عذاب اليم) شونلركه ايماندن بدل كفرى اختيار ايتديلر انلر الله تعالينك سلطنتنه وملكنه * ويا عباد ايچون اختيار ايتديكى دين اسلامه برشئ ضرر ايتمزلر وانلره عذاب اليم واردر (ولا يحسبن الذين كفروا انما نملى لهم خير لانفسهم) يامحمد وياخود اصحاب محمد سن شول كافر اولنلرى ظن ايتمكز كه بز انلره امهال المزو عمرلرين اطاله مز وشانلرين كنديلره غلبه مز انلره خير اوله (انما نملى لهم ليزدادوا اثما) انلره امهال ايدرزكه اثملرى زياده اوله (ولهم عذاب مهين) وانلر ايچون عذاب مهين اعداد ايتديكمز حالده (قال النبى صلى الله عليه وسلم خير الناس من طال عمره وحسن عمله وشر الناس من طال عمره وساء عمله) پيغمبريمز عليه السلام ايدر ناسك خيرلوسى اول كسنه دركه عمرى طويل وعملى حسن اوله وناسك شرلوسى اول كسنه دركه عمرى طويل وعملى سيء اوله (ما كان الله ليذر المؤمنين على ما انتم عليه حتى يميز الخبيث من الطيب) يامخلصلر ويامنافقلر حق تعالى سزى مختلطين ترك ايتمز برحينيله كه مخلصكز منافقكزدن بيلنميه تا كه مخلص منافقدن تميز ايدر يا رسولنه احوالكزى بيلدرمكله * ويا تكاليف شاقه ايله كا صبر وانقى اذعان ايتمز مكر انلركه مخلصين اوله لر فى سبيل الله اموال وانفسلرين بذل كبى كه انكله بواطن اختبار اولنور وعقايد اوزره استدلال اولنور * اويله اولسه حق جل وعلا يوم احدده منافقينى مخلصيندن تميز ايتديكه منافقلر رسول الله ايله غزاده تخلف ايتديلر * مؤمنلر ايسه نفس ومالرين فى سبيل الله بذل قصدى اوزره انكله كتديلر (وما كان الله ليطلعكم على الغيب) وحق تعالى سزى علم غيبه مطلع قلمديكه انكله قلوبده اولان كفرى ويا ايمانى بيله سز (ولكن الله يجتبى من رسله من يشاء) لكن الله تعالى رسوللرندن ديلديكى كسنه يى اختيار ايدوب بعض مغيباتى اكا بيلدير ويا غيبه دلالت ايدر شيئى اكا بيان ايركوردر (فآمنوا بالله ورسله) امدى صفات اخلاصله الله تعالى يه ورسوللرينه ايمان كتورك وبيلك كه انلرك الله تعاليدن اخبارلرى دكل الا انك انلره غيوبه اطلاع ايله در (وان تؤمنوا وتتقوا فلكم اجر عظيم) اكر حق ايمانله مؤمن اولور ونفاقدن صاقنور ايسكز سز ايچون جنتده اجر عظيم اولور (ولا يحسبن الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله هو خيرا لهم) يا محمد سن ظن ايتمكل وياخود بخلاء ايتمسونلر حق تعالى فضلندن انلره ويرديكى شيئى الله تعالينك سبيلنه امر اولديغى كيفيت اوزره بذل وانفاقدن بخللرى انلره خير اوله (بل هو شر لهم) بلكه اول بخل انلره شردر * زيرا كه انلر اوزره عقابى استجلاب ايدر (سيطوقون ما بخلوا به يوم القيامة) بخل ايتدكلرى شيئك وبالى طوقك الزامى كبى انلره يوم قيامتده الزام اولنيسردر (ولله ميراث السموات والارض) سموات وارضك ميراثى الله

تعالينكدركه اهللرى هلاك كندن صكره ملك اكا قالور امدى الله تعالينك اولان شيئى انك يولنه انفاقدن نيه بخل ايدرلر وياخود انلرك امساك ايدوب آنك يولنه انفاق ايتمدكلرى شيئه هلاكلرى ايله اول وارث اولوب انلره حسرت وعقوبتى قالور (والله بما تعملون خبير) الله تعالى منع واعطادن ايشلدككزى بيلور اكا كوره سزه جزا قيلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم من آتاه الله مالا فلم يؤد زكاته مثل له ماله يوم القيامة شجاعا اقرع له زبيبتان يطوقه يوم القيامة ثم يأخذ بلهزمتيه يعنى شدقيه ثم يقول انا مالك انا كنزك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بر كسنه كه الله تعالى اكا مال ويروب اول ايسه آنك زكاتن ويرميه يوم قيامتده اول مال اكا بر كل باشلو ييلان صورتنده كورركه آنك زهرنك ايكى دبلى اولور وانك بوينونه طولانوب ايكى اوردلرينى الى ماشاء الله چوق زمانه دكين صوقار طورور بن سنك مالك وكنزك ايدم ديو اكا بيلدير ر (قال النبى صلى الله عليه وسلم والذى نفسى بيده او والذى لا اله غيره او كما حلف ما من رجل يكون له ابل او بقر او غنم لا يؤدى حقها الا اتى بها يوم القيامة اعظم ما يكون واسمنه تطأه باخفافها وتنطحه بقرونها كلما جاءت اخراها ردت عليه اولاها حتى يقضى بين الناس) پيغمبريمز عليه السلام قسم ايدوب ديديكه بر كسنه كيم ابل ويا بقر ويا غنمى اولوب انك زكاتن ويرميه يوم قيامتده اول اعظم واسمنى خلقتده محشره كتوريلور وايا قلريله صاحبن چكنرلر وبوينوزلرى ايله سوسرلر هر باركه اول حيوانلرك آخرى اكا ايره بنه اوكدنده كيلرى دوندريله ناس بينى قضا اولنجه اكا بو منوال اوزره عذاب ايديله (لقد سمع الله قول الذين قالوا ان الله فقير ونحن اغنياء) حق جل وعلا شول كسنه لرك قولنى ايشتديكه انلر الله تعالى فقيردر وبز غنيلرز ديديلر * روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام بنو قينقاع يهودنه ابو بكر رضى الله عنه ايله نامه كوندروب آنلرى اسلامه كلمكه وصلوة مفروضه يى ادا ايتمكه ومالرينك زكاتن ويرمكه وحق تعالى يه قرض حسن اقراض ايتمكه اول نامه ده بيوردى * فنحاص بن عازورا نام يهودى ديديكه الله تعالى فقيردر زيرا كه بزدن قرض حسن استدى ابو بكر رضى الله عنه اكا اوزلنوب بر طبانجه اوردى اكر مابينمزده عهد اولميدى شمدى بو بوينكى اوروردم ديدى آندن كلوب پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه شكايت ايلدى فنحاص ايسه اول قولى انكار ايديجك اشبو آية كريمه نازل اولدى (سنكتب ما قالوا وقتلهم الانبياء بغير حق) انلرك اول قوللرين وناحق يره انبيايى قتللرين كتبه مز صحايفنه يازسون واهمال ايتميوب علممزده حفظ ايدرز زيرا اول كلمه الله تعالى يه كفردر وقرآن ورسول الله يه استهزادر اول اجلدن قتل انبيايه تقرين ايلدى اشبونده تنبيه واردركه اول انلرك ارتكاب ايتديكى اول جريمه دكلدر واولكه قتل انبيايه اجترا ايدر آنك امثالى قوللك اندن صدورى جدل استبعاد اولنمز (ونقول ذوقوا عذاب الحريق) وبز انلرى ناره ادخال ايدوب عذاب محرقى ذوق ايدك ديرز (ذلك بما قدمت ايديكم) سزه اشبو عذاب ايديكز تقديم ايتديكى معاصى سببيله در (وان الله ليس بظلام للعبيد) والله تعالى عبيدنه ظلم ايدرد كلدر بلكه اول عادلدر احسان اهلنه اثابت ايدر وعقاب ايدرسه اساءت اهلنه ايدر غيريه دكل (الذين قالوا ان الله عهد الينا ان لا نؤمن لرسول حتى يأتينا بقربان تأكله النار) رؤساء يهوددن برجماعت ديديلر كه الله تعالى توراتده بزه امر ووصيت ايتديكه هيچ بر رسولى تصديق ايتميه وز كه اول كندوبى من عند الله كلدم ديو زعم ايده مادامكه اول قربانله كلوب آنى نار سماويه اكل ايتميه وقربان هر شيدركه آنكله عبد الله تعالى يه تقرب ايده اول كرك نسيكه وياصدقه ويا سائر عمل صالحدر * روايت اولنوركه قرابين وغنايم بنى اسرائيله حلال دكل ايدى چنكه قربان ايتسلر ويا غنيمت السه سمادن دخانسز بياض آتش اينوب آنى احراق ايدردى وانكله قبول اولديغى بيلنوردى واولكه قبول اولميه حالى اوزره قالوردى * سدى ايدر الله تعالى بنو اسرائيله امر ايتديكه چن سزه كنديني رسول الله زعم ايدر كسنه كلسه سز آنى تصديق ايتمكز مكر كه قربانله كلور آنى سمادن اينر آتش يه الا عيسى ومحمد كلدكده انلرى قربان طلبسز تصديق ايدك (قل قد جاءكم رسل من قبلى بالبينات وبالذى قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين) يامحمد انلره ديكل كه بندن اول زكريا ويحيى وشعياء وسائر قتل اولنان رسوللر معجزات ايله وديديككز قربانله سزه كلشلردى قوللكزده صادقلر ايسكز نيچون انلرى قتل ايتديكز (فان كذبوك فقد كذب رسل من قبلك جاؤا بالبينات والزبر والكتاب المنير) اكر انلر سنى تكذيب ايدرلرسه اكا صبر ايله كل سندن اول نيچه رسوللر حجج واضحه وصحف وشرايع واحكامى متضمن كتابله كلشلر يكن تكذيب

اولمشلردی (کل نفس ذائقة الموت) هر نفس موتی طاتیجیدر (وانما توفون اجورکم یوم القیامة)
اعمالکزک ایو خیر ویا شردر جزاسی قبوردن قیامکز کوننده تام ووافی اولدیغی حالده اعطا اولنورسز (فمن
زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز) اول کمسه که ناردن تبعید اولنوب جنته ادخال اولنه اول مطلوبنه ظفر
بولوبدر (وما الحیاة الدنیا الا متاع الغرور) دنیانک لذات وزخارفی دکل الا متاع باطلدر شول متاع مثلیدرکه
انکله مشام تدلیس اولنورا کاغبتله اشترا ایدن الدانور اول زمانده زائل اولوب کیدر عاقل اولان کشی
کندویه قالمین شیئی الوب نیدر (لتبلون فی اموالکم وانفسکم) والله سزاموالکزده تکلیف انفاق واصابت
آفاتله وانفسکزده جهاد وقتل ویا اسر وجراح وسائر مخاوف ومتاعب وامراضله اختبار اولنورسز (ولتسمعن
من الذین اوتوا الکتاب من قبلکم ومن الذین اشرکوا اذی کثیرا) وسزدن اول کتاب ویریلنلردن
ومشرکلردن چوق اذی ایشیدرسز رسول اللهه هجو ودین اسلامه طعن وکفره یی مسلمین اوزره اغرا کبی حق
تعالی آنی مسلمینه وقوعندن اول خبر ویردیکه نفسلرینی صبر واحتماله توطین ایده لر نزولی عندنده ارهاق
ایتمیوب لقاسنه مستعد اوله لر (وان تصبروا وتتقوا فان ذلک من عزم الامور) امدی اکر انلرک اذاسنه
قاتلنور وامر الله مخالفتندن صقنورسکز اول قاتلانمکز وصقنمکز معزوم امورندندرکه انک اوزره عزم
واجب اولور ویا خود الله تعالی انکله امر ایدوب امرنده مبالغه ایتدیکی اشیادندر (واذ اخذ الله میثاق الذین
اوتوا الکتاب لتبیننه للناس ولا تکتمونه) ذکر ایت شول وقتیکه حق جل وعلا کتاب ویریلنلرک یعنی عالملردن
اخذ میثاق ایتدی که اول کتابلرین ناسه تبیین وتعلیم ایده لر واندن برشیئی انلردن ستر وکتم ایتمیه لر (فنبذوه وراء
ظهورهم) انلر ایسه اول میثاقی آردلرینه براقدیلر نه حقنی رعایت ونه اکا التفات ورغبت ایتدیلر (واشتروا
به ثمنا قلیلا) وانک یرینه حطام دنیادن ثمن قلیل اخذ ایتدیلر (فبئس ما یشترون) نه مبؤس شیئ اولورا ولکه آنی
انلر نفسلری ایچون اختیار ایدرلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من کتم علما عن اهله الجم بلجام من نار) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسه که دین علمنی اهلندن کتم ایده یوم قیامتده اکا آتشدن لجام اوریله علی رضی الله عنه
ایدر حق جل وعلا اهل جهل اوزره تعلمی ایجاب ایتمدی اهل علم اوزره تعلیمی ایجاب ایتمزدن اول (لا تحسبن
الذین یفرحون بما اتوا ویحبون ان یحمدوا بما لم یفعلوا فلا تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب الیم) ظن
ایتمکل شولرکه ایشلدکلری تدلیس وکتمان حقه سوینورلر وایشلمدکلری میثاقه ویا حقی اظهار وصدق
اوزره اخبار ایدردیو حمد اولنمغی سورلر عذابدن نجاتله فائزین اوله لر * امدی اول ظنلری باطلدر وانلره کفر
وتدلیسلری سببیله عذاب الیم واردر * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام یهوده توراتده اولاندن برشیئ
سؤال ایدوب انلر ایسه اکا انی اندهاولانک خلافی اوزره خبر ویردیلر واول خبرده کندیلرینی اکا صدق ایدر
کوستردیلر واول فعل باطللرینه سوندیلر اول سببدن بو آیۀ کریمه نازل اولدی دینلدیکه اشبو آیتک نزولی شول
قوم حقنده درکه پیغمبریمز علیه السلام ایله غزادن تخلف ایدوب بعده تخلفده مصلحت کوردک دیو اعتذار
ایتدیلر وانکله حمد اولنمغی استدیلر ویا خود منافقین حقنده نازل اولوبدرکه منافقلر ینه سوینورلر ومسلمینه
شول حقیقتده حال وفعللری اولمین ایمان ایله حمد اولنمغی دیلرلردی (ولله ملک السموات والارض) سموات
وارضک مالکی الله تعالینکدر ایکیسنده اولان خلقک امورینه مالک اولدر (والله علی کل شیئ قدیر) اول
هرشیئه قادردر ثواب وکرک عقابی اهلنه ایرکوردر (ان فی خلق السموات والارض واختلاف اللیل والنهار
لآیات لاولی الالباب) سموات وارضک اجرام عظیمه سی خلقنده اولکیده کی شمس وقمر ونجومیله یله
ونایده کی بحار وجبال واشجار ایله یله لیل ونهارلر بری کیدوب وبری کلمه سنده بری اریوب وبری
اکسلمسنده حق تعالینک وجود ووحدت وکمال علم وقدرتنه شول شوائب حس ووهمدن خالصه عقول کامله
اصحابیچون دلائل واضحه واردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ویل لمن قرأها ولم یتفکر فیها) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر ویل شول کمسه یه کیم اشبو آیتی اوقیوب انده تفکر ایتمیه (الذین یذکرون الله قیاما وقعودا وعلی
جنوبهم) انلرکه الله تعالی یی هر حالده قیام وقعود واضطجاعده ذکر ایدرلر زیرا که انسان بو اوچ حالتک
برندن خالی اولمز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو صلوة حقنده درکه مصلی صلوه قیامه استطاعتی اولدیغی حالت
اوزره ادا ایدر طورورکن والا اوتورورکن ویا خود یانی اوزره یاتورکن قیلور (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن

صلوة المریض فقال صل قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلی جنب) پیغمبریمز علیه السلام
حضرتلرندن مریض نمازی نیجه قیلوردیو سؤال اولندقده دیدیکه طورورکن قیله اکا قادر دکلسه اوتورورکن
قیله اکا دخی قادر دکلسه یانی اوزره یاتورکن قیله (ویتفکرون فی خلق السموات والارض) واستدلال
واعتبار وجهی اوزره سموات وارضک خلقنده تفکر ایدرلر تا که انکله صانعک قدرتنه استدلال ایده لر وآنک
صانع قادر مدبر حکیم ایدوکن بیله لر * ابن عون ایدر فکر غفلتی کیدررر وقلبه خشیت کتورر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم لا عبادة کالتفکر) پیغمبریمز علیه السلام ایدر تفکر کبی عبادت یوقدر * زیرا
اول قلبه مخصوصدر وخلقدن مقصود اولدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم رب رجل مستلق علی فراشه اذا
رفع رأسه ونظر الی السماء والنجوم فقال اشهد ان لک ربا وخالقا اللهم اغفر لی نظر الله الیه وعفی عنه) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسه فراشی اوزره چالقیون یاتورکن باشن قالدروب سمایه ونجومه نظر ایتدی سنک
رب خالقک وارلغنه شهادت ایدرین یا الهی بنی مغفرت ایت دیدی الله تعالی اکا رحمتیله نظر ایدوب
مغفرت ایتدی اشبو قول کریم علم اصولک شرفنه واهلنک فضلنه دلیلدر (ربنا ما خلقت هذا باطلا)
یارب اشبو مخلوقاتی عبث وضایع بره خلق ایتمیوب سن بلکه حکم عظیم ایچون خلق ایدوبسن *
زیرا انک جمله سندن انسانک وجودنه مبدأ ومعاشنه سبب اوله ومعرفتنه اول دلالت ایدر دلیل اوله *
وطاعتنه تحریص ایده تا که عبد انکله حیات ابدیه یه وسعادت سرمدیه یه نائل اوله (سبحانک) الهی سنی
عبثدن وخلق باطلدن تنزیه ایدرین (فقنا عذاب النار) امدی بزی طاعتکه توفیقکله نار عذابندن
صاقلغل (ربنا انک من تدخل النار فقد اخزیته) یارب اول کمسه که سن آنی ناره ادخال وانده تخلید
ایده سن انی غایت اخزا ایله اخزاء ایدرسن (وما للظالمین من انصار) شرک ومعصیتله نفسلرینه ظلم
ایدنلره نازل اولان عذاب ناری منع ایدر موانع اولمز ودخی دیرلرکه (ربنا اننا سمعنا منادیا ینادی
للایمان ان آمنوا بربکم فآمنا) یارب بز برمنادی اشتدک که اول محمد صلی الله علیه وسلم ویا قرآندر
ربکز جل شانه یه ایمان کتورک دیو ناسی ایمانه دعوت ایدر اویله اولسه اکا اجابت ایدوب ایمانه کلدک
(ربنا فاغفر لنا ذنوبنا) امدی یارب بزه مغفرت ایت کبائریمزی (وکفر عنا سیئاتنا) وصغائرمزی
تکفیر ایت (وتوفنا مع الابرار) وارواحمزی ارواح صالحین ایله بیله قبض ایت تا که انلرک صحبتیله
مخصوصین وزمره لرینه معدود بندن اوله وز ودخی دیرلرکه (ربنا وآتنا ما وعدتنا علی رسلک) ویارب
رسوللرک لسانی اوزره بزه وعد ایتدیککک ثوابی ویرکل (ولا تخزنا یوم القیامة) ویوم قیامتده بزی رسوای
ایتمکل انی اقتضا ایدر شیدن عصمتکله (انک لا تخلف المیعاد) مؤمنی اثابت وداعی یه اجابتله اولان
موعودکه یارب سن خلف ایتمزسن (فاستجاب لهم ربهم) ربلری جل شانه انلرک دعاسنه اجابت ایدوب
دیدیکه (انی لا اضیع عمل عامل منکم من ذکر او انثی) یا مؤمنلر سزدن ذکورکز اناثدن بنم طاعتم اشلیه نک
اجرنی یوم قیامتده کاملا وفاضلا ویررین ضایع ایتمزین (بعضکم من بعض) بعضکز بعضکزدندردین
ونصرت وموالاتده ویا خود جمله کز آدم وحوادن کلوبدراندن حق جل وعلا عماللک اعمالنی تفصیل
ایدوب دیدیکه (فالذین هاجروا) شونلرکه شرکدن ویا دینلرین صیانت ایچون اوطاننددن هجرت ایتدیلر
(واخرجوا من دیارهم) ودیارلرندن آنلری چیقاردیلر (واوذوا فی سبیلی) وبنم طاعتمده ایذا اولندیلر
(وقاتلوا وقتلوا) وکفارله قتال ایدوب اندن قتل اولندیلر ویا انلرک بعضی قتل اولنیجک باقیسی قتال ایدوب
ضعیف اولدیلر (لاکفرن عنهم سیئاتهم) انلرک سیئه لرینی محو ایدرین (ولادخلنهم جنات تجری من
تحتها الانهار) وانلری جنتلره قویارین که التندن نهرلر جاری اولور (ثوابا من عند الله) اشبو تکفیر
وادخال الله تعالی عندندن انلره ثواب اولدیغی حالده (والله عنده حسن الثواب) الله تعالی عندنده
عباد ایچون طاعتلری اوزره حسن ثواب واردرکه اول نعیم باقیدر (لا یغرنک تقلب الذین کفروا فی البلاد)
یا محمد ویا مؤمنیندن هر بریکز کفره نک دنیاده کی سعت وحظنه نظر ایتمکل ومکاسب ومتاجرلرنده
تبسطلرینه الدانمغل * روایت اولنورکه بعض مؤمنین مشرکینی رخا ولین عیشده کوروب دیدیلرکه اعداء
اللهی کورورز که خیرده دیرلر بز ایسه جوع وجهدله هلاک اولیورز انلری تسلیه ایچون * اشبو آیۀ کریمه نازل

اولدی (متاع قليل) كفره نك ذكر اولنان حالاتی مؤمنين ايچون اعداد اولنان كرامات اخرويه يه نسبتله قصر مدتی ايچون متاع قليلدر بلغهٔ فانيه و متعهٔ زائله در (قال النبی صلی الله عليه وسلم ما الدنيا فی الاخرة الا مثل ما يجعل احدكم اصبعه فی اليم فلينظر بم يرجع) پيغمبريمز عليه السلام ايدر دنيانك آخرته نسبتله مثلی شول شیء مثليدركه بريكز پرمغنی دريايه صوقسه نظر ايتسكه ندكلو صو يله چيقه‌رد (ثم مأويهم جهنم) بوندنصكره مستقر و مصيرلری جهنمدر (وبئس المهاد) اول نه صوؤس قرارگاه اولوركه انلر آنی كنديلر ايچون تمهيد ايتديلر (لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدين فيها) لكن شونلركه رب تعالی يه شركدن و معصيتدن صقنوب انك عبادتلرنده اخلاص ايتديلر انلر ايچون جنات واردركه تحتندن نهرلر جاری اولور ابدا انده قالورلر (نزلا من عند الله) اول انلره الله تعالی عندندن نزل اولديغی حالده (وما عند الله خير للابرار) الله تعالی عندنده كی كرامات كثرت و دوامی ايچون ابراره خيرلودر فجاره وريلن متاع دنيا كه قلتندن ماعدا تيز زائل اولور (وان من اهل الكتاب) اهل كتابدن بعضی واردركه (لمن يؤمن بالله) الله تعالی يه ايمان كتورور (وما انزل اليكم) و سزه انزال اولنان قرآنه (وما انزل اليهم) و انلره انزال اولنان توراته و انجيله (خاشعين لله) الله تعالی يه عذابندن خوف و ثوابن رجا ايله متواضعين اولدقلری حالده (لا يشترون بايات الله ثمنا قليلا) الله تعالی توراته و انجيلده يازيلان آياتنی حطام دنيادن عرض يسيره رغبتله تحريف و كتم ايتمزلر رؤساء يهوددن آنلرك غيری ايتديكی كبی (اولئك لهم اجرهم عند ربهم) امدی بو صفتلو كمسه‌لر ايچون رب تعالی عندنده (اولئك يؤتون اجرهم مرتين) دلالتيله اجر مخصوص و موعودلری واردر (ان الله سريع الحساب) الله تعالی خلقك حسابنی سرعت اوزره ايدر * زيراكه عملرين و جزالرين بيلور تأمل و احتياطدن مستغنيدر يعنی انلرك موعودی سريع الوصولدر زيراكه سرعت حساب سرعت جزايی مستدعيدر * ابن عباس رضی الله عنه ايدر اشبو آيهٔ كريمه ملك الحبشة اصحمه حقنده نازل اولوبدر انك وفاتی اول كونده جبرائيل عليه السلام پيغمبريمز عليه السلامه خبر ويروب پيغمبريمز عليه السلام صحابه يه ديديكه دين قرنداشكز نجاشی وفات ايدوبدر اندن انلر كه بقيعه كتدی و ارض حبشه اكا منكشف اولوب حتی كه نجاشينك سريرنی كوردی و درت تكبير ايله اوزرينه جنازه نمازين قيلدی و انكيچون استغفار ايتدی منافقلر بری برلرينه ديديكه كوركه شونی كيم كورمديكی و دينده اولميان بر علج كافر حبشی نه‌سرانی نمازين قيلور * اويله اولسه اشبو آيتی الله تعالی انزال ايله انی وصف ايتدی * عطا ايدر اشبو آيهٔ كريمه نجران اهلندن قرق كشی حقنده نازل اولوبدركه انلرك اوتوز ايكيسی حبشه‌دن و سكزی رومدن دين عيسی عليه السلام اوزره اولوب پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه ايمان كتوره‌شلردی * ابن جريج رضی الله عنه ايدر اشبو آيت عبد الله بن سلام و اصحابی حقنده نازل اولدی * و مجاهد ايدركه اول اهل كتابدن هر ايمانه كلان حقنده نازل اولمشدر (يا ايها الذين آمنوا اصبروا) يا مؤمنلر طاعتك مشقتلرينه و سزه اصابت ايدن شدتلره صبر ايدك (وصابروا) و شدائد حرب اوزره صبرده اعداء اللهدن زياده اولمغه جهد ايدك علی الخصوص اعداء عدوكز هوای مخالفتی اوزره صبرده اوله (ورابطوا) سرحدلرده اقامت ايدك غزا ايچون آتلر بسلروانكله اعدا كزی ارهاب ايدر اولديغكز حالده * پس بو اجلدن هر كمسه سرحدده مقيم اوله تا كه وراسنده اولان عباد و بلاددن كفار محاربينك شرنی دفع ايده اكرچه آتی يوغيسه دخی اكا مرابط دينلدی (قال النبی صلی الله عليه وسلم رباط يوم فی سبيل الله خير من الدنيا وما عليها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالينك سبيلنده بر كون رباطك ثوابی دنيايی و اوزرنده اولان اشيايی لله بذل و انفاق ثوابندن خيرلودر (قال النبی صلی الله عليه وسلم من رابط يوما وليلة فی سبيل الله كان له اجر صيام شهر مقيم * ومن مات مرابطا جری له ذلك الاجر واجری عليه من الرزق وامن من الفتانات) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بر كمسنه كه بر كون بر كيجه الله تعالينك سبيلنده مرابط اوله انكيچون مقيمك بر آی صائم اولمسنك اجری دكلو اجر اوله * و بر كمسنه كه مرابط ايكن وفات ايده يوم قيامته دكين بر آی اولان اجر انكيچون يازيلور * و شهدايه ويريلن رزق هر دائم اكا دخی ويريلور و آفات قبردن امين اولور * و سلمة ابن عبد الرحمن رضی الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام زماننده رباطلو غزا يوغيدی بلكه اول زمانده

رباط نمازاردنجه بر آخر نمازه انتظار ايدی شول دليل ايله كه (قال النبی صلی الله عليه وسلم الا اخبركم بما يمحو الله به الخطايا و يرفع به الدرجات اسباغ الوضوء علی المكاره وكثرة الخطی الی المساجد وانتظار الصلوة بعد الصلوة فذلكم الرباط فذلكم الرباط) پيغمبريمز عليه السلام ايدر آگاه اولك كه سزه خبر ويره‌يم انی كه انك سببيله حق تعالی خطالری محو ايدر و درجاتی رفع ايدركه اول ابدستك سننن و آدابنی اكمال در نفسك ابدستی كراهتی حالنده مثلا صوغك شدتنده و يا جسمك صو دن المنده و اشغال و مصائب حالنده اولديغی كبی * و دخی ايراق يرده مسجده كتمكه تخطؤلرك كثرتيدر و دخی بر فرض نمازی ادادنصكره بر آخر فرض نمازك اداسنه انتظاردر * اشبو مرابطه حقيقيه دركه ثواب و نفعی عظيم اولور * زيراكه سرحدده مرابطه عبادتدن نوع واحددر * اما كه بو ذكر اولنان انواعدر (واتقوا الله لعلكم تفلحون) و الله تعالينك غيريدن تبری ايله اتقاء ايدك كه غايت فلاحه ايره سز و يا قبايحدن اتقاء ايدك كه ذكر اولنان مقامات ثلاثه يه نيلله فراح اوزره فلاحه ايره‌سز كه اول مضض طاعاته صبر و رفض عادتده مصابرهٔ نفس و جناب حقه مرابطه‌سردر تا كه انكله وارادات الهيه يه مترصد اوله سز كه اندن شريعت و طريقت و حقيقتله تعبير اولنوبدر (عن النبی صلی الله عليه وسلم من قرأ سورة آل عمران اعطی بكل آية منها امانا علی جسر جهنم) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر بر كمسنه آل عمران سوره‌سنی اوقوسه اندن هر بر آيت مقابله‌سنده صراط اوزره امن ويريله (وعن النبی صلی الله عليه وسلم من قرأ السورة التی يذكر فيها آل عمران يوم الجمعة صلی الله عليه وملائكته حتی تحجب الشمس) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر بر كمسنه كه جمعه كوننده آل عمران سوره‌سنی اوقوسه تا كونش باتنجه الله تعالی و ملائكه‌سی اكا صلوة ايده * تمت السوره

سورة النساء وهی خمس وسبعون آية مدنية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يا ايها الناس اتقوا ربكم الذی خلقكم من نفس واحدة) يا ناس ربكز جل شانه‌دن خوف ايدوب شركدن و معصيتدن صقنك كه اول سزی شخص واحددن يعنی ابو البشر آدم عليه السلامدن خلق ايتدی (وخلق منها زوجها) آدم عليه السلامك اضلاعنك برندن زوجی حوايی خلق ايتدی (وبث منهما رجالا كثيرا ونساء) و اول آدم عليه السلام و حوادن بنون و بنات كثيره نشر ايلدی حق جل و علا تقوی ايله امر ايتدنصكره اشبو قدرت عظيمه‌سنه دلالت ايدر شيئله كندوبی وصف ايتدی تا كه انكله انلری تعذيبه دخی قدرتن بيلوب اندن خوف ايده‌لر و اكا بر شیء اشراك ايتمسز عبادت ايده‌لر (واتقوا الله الذی تساءلون به) و اول الله تعاليدن خوف ايدك كه بری بريكزدن بر شیء استسه آنی وسيله ايديوب استرسز (والارحام) و دخی ارحامی وسيله ايديوب استرسز * و يا خود ارحامدن خوف ايدوب صيله ايدك بوخسه قطع ايتمكز * حق جل و علانی اسم شريفنه تقريبله تنبيه ايتديكه اول انك عندنده مكان و منزلتده اوله (قال النبی صلی الله عليه وسلم الرحم معلقة بالعرش تقول من وصلنی وصله الله ومن قطعنی قطعه الله) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر رحم عرشه معلقه دردركه بكا واصل اولانه الله تعالی جل شانه رحمتی ايركوره و بنی قاطع اولانه الله تعالی جل شانه رحمتنی ايركورميه (وقال النبی صلی الله عليه وسلم ما من عمل حسنة اسرع ثوابا من صلة الرحم وما من عمل سيئة اسرع عقوبة من البغی) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر اعمال حسنه‌دن صلهٔ رحم كبی ثوابی سرع عمل يوقدر و اعمال سيئه‌دن قطع رحم كبی عقابی اسرع عمل يوقدر (ان الله كان عليكم رقيبا) الله تعالی جل شانه اوزريكزه حافظ اولدی (وآتوا اليتامی اموالهم) يتيملره ماللرينی ويرك تجنكه بالغ اوله‌لر * و يتيم شول صغيردركه باباسی اوليه زيرا پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم (لا يتم بعد الحلم) بلوغدنصكره يتيملك يوقدر ديدی * روايت اولندیكه غطفاندن بر رجل عندنده قرنداشنك بر يتيم اوغلونك مالی وار ايدی اول يتيم بالغ اولنجق اندن مالنی استدی * عم ابسه اكا مالنی ويرمكدن امتناع ايلدی ايكيسی پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه مرافعه اولنجق * اشبو آيهٔ كريمه نازل اولدی اويله اولسه عم سمعا و طاعة ديوب اكا مالنی دفع ايتدی چون اول انده مالنی قبض ايلدی جمله‌سنی فی سبيل الله انفاق ايتدی * پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ديديكه اشبو غلام ايچون اجر ثابت اولوب و الدی اوزره وزر باقی قالدی (ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب)

انلرڭ حرام اولانماللرینی کندیکزڭ حلال ماللریکزه استبدال ایتمکز علماء اشبو تبدیلده اختلاف ایتدیلر *
دینلدیکه انلرڭ اولیاء اوصیاسی آنڭ مالندن جیدی الوب برینه زیوف اقچه قوردی اندن نهی اولندیلر *
وياخود رزق حلال کلمسنه قاتلنمیوب رزق حرام اخذینه عجله ایتمکز (ولاتأکلوا اموالهم الی اموالکم)
وانلرڭ ماللرینی کندی مالکزه ضم ایدوب اکل ایتمکز زیرا که انلرڭ مالندن اجر مثلکزدن زیادهسی حرامدر
حق تعالی جل شانهنڭ (فلیأکل بالمعروف) قول شریفی دلالتیله (انه کان حوبا کبیرا) زیرا اول وجهله
اکل عندالله ذنب عظیم اولدی امدی اندن صاقنڭ (وان خفتم ان لاتقسطوا فی الیتامی فانکحوا ماطاب
لکم من النساء مثنی وثلاث ورباع) اکر خوف ایدر سکز که نسادن یتامایی تزوج ایتدککز تقدیر اوزره
انلرڭ حقوقنده عدل ایتمیهسز * امدی انلرڭ غیری نسادن سزه حلال اولنلری ایکیشر ایکیشر اوچر اوچر *
دردر دردر * تزوج ایدڭ * وياخود حقوق یتامادہ عدل ایتممك خوفیله تحرج ایدرسکز * امدی نساء
بیننده دخی عدل ایتمکدن خوف ایدوب حقنی وفایه امکانکز اولدیغی مقداری انلردن تزوج ایدڭ * زیرا
برذنبدن تحرج ایدن کشی به لایق اولور که ذنوبڭ کلندن تحرج ایده روایت اولندی وقتا که حق جل وعلا
یتامی امرینی تعظیم ایتدی انلرڭ ولایتندن تحرج ایدرلر اما که نساء تکثیر واضاعتدن تحرج ایتمز اولدقلرنده
اشبو آیۀ کریمه نازل اولدی * واجماع امة نسانڭ عددنده انڭ اوزره درکه بو امتڭ هیچ برکسهیه دردن
زیادهیی جمع جائز اولمیه بلکه درت اوزره زیادهیی جمع پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمڭ خصائصندن ایدی
امتدن هیچ کمسهنڭ انده مشارکتی یوقدر * اما عبد ایچون اکثر علما عندنده ایکی حرهدن زیادهیی جمع جائز
اولمز * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبد ایچون نکاحده ایکی مرأهیی جمع جائز اولور وبر مرأهیی ایکی کره
تطلیقدنصکره زوج آخره وارمینجه اکا عودی جائز اولمز * ربیعه رضی الله عنه ایدر عبد دخی حر کبی درت
حرائری جمع جائز اولور (فان خفتم ان لاتعدلوا فواحدة) اکر نساء متعدده بیننده عدل ایتممك خوفن
ایدرسکز برین اختیار ایدوب اندن زیادهیی ترك ایدڭ (اوماملکت ایمانکم) وياخود سراریدن سر وطریق
آخرله مالڭ اولدیغکزی اختیار ایدن مؤنتلرنده خفت اولدیغیچون ومع ذلك دیلرسکز انلردن اکثار
وياقلال ایدرسز ودیلرسکز قسملرنده عدل ایدر ودیلرسکز عدل ایتمزسز (ذلك ادنی ان لاتعولوا) نسائی
تقلیلکز ويا امرأة واحدهیی ويا تسری یی اختیارکز جور ومیل ایتممکه اقربدر ويا الله تعالینڭ سزه فرض
ایتدیکنی تجاوز ایتممکه وياعیالکز کثیر اولمغه اقربدر (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة) ونسایه مهرلرینی
ویرڭ طیب نفسله عوض توقعنسز ويا الله تعالیدن عطیه وفضل اولدیغی حالده (فان طبن لکم عن شیء منه
نفسا فکلوه هنیئا مریئا) اکر نساکز مهرلرندن طیب نفسلریله برشیء هبه ایدرلرسه اول نعمه سزه سزه
حلال اولدیغی حالده آنی الوب انفاق ایدڭ (ولاتؤتوا السفهاء اموالکم التی جعل الله لکم قیاما) تحت ولایت
وتصرفکزده اولان سفهایه ماللریکزی ویرمکز که الله تعالی سزڭ قیام وانتعاشکزی اول مال جنسندن قیلوبدر
* ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق تعالی جل شانهنڭ سکا انعام ایدوب معیشتڭ آندن قلدیغی مالنی امرأه
وياولدکه ویروب قیام وانتعاشکی انلرڭ یدندن اولمسنه عمدا ایتمکل بلکه آنی کندڭ امساك واصلاح ایدوب
رزق ومؤنتلرینی آنلردن انفاق ایلهکل * کلبی ایدر بجن برکسنه مرأه وياولدنی سفیه مفسد ایدوکنی بیلسه
لایق اولمز که آنی مالی اوزره تسلیط ایده (وارزقوهم فیها واکسوهم) وانلر ایچون ماللرنده رزق تقدیر
ایدڭ وانلری کیورڭ (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره وعدۀ جمیله ایدڭ که انکله نفسلری طیب اوله (وابتلوا
الیتامی) سز تحت ولایتکزده اولان یتامایی بالغ اولملرندن اول عقللرنده ودینلرنده ومالی حفظلرنده
احواللرین تتبعله اختبار ایدڭ (حتی اذا بلغوا النکاح) بجنکه بلوغ حدینه ایریشهلر احتلام ایله ويا اون بش
یاشنه ایرمکله (قال النبی علیه السلام اذا استکمل المولود خمسة عشر سنة کتب له وعلیه واقیمت علیه الحدود
پیغمبریمز علیه السلام ایدر بجن برمولود اون بش سنهیی استکمال ایده آندنصکره ده ایشلدیکی خیری وشری
یازیلور واوزرینه حدود اقامت اولنور (فان آنستم منهم رشدا) اکر انلردن رشد کورر سکز اکر سوقده
تصرف ایتدلردن ایسه الینه مالدن شیء یسیر ویروب کیفیت تصرفنه نظر ایدهسز واکر سوقده تصرف ایدر
دکانه خانهسنڭ لوازمنی اشتراء وتصرفده تیقظنه وتفطننه نظر ایده (فادفعوا الیهم اموالهم) تأخیرهسز

انلره ماللرینی دفع ایدڭ اشبو دلیلدرکه آنلرده رشد بیلنمینجه آنلره ماللرینی دفع جائز اولمیه ابو حنیفه
رحمه الله تعالی ایدر بجن سن بلوغدن یدی سنهیی تجاوز ایتسه اکرچه آنده رشد کورلمزسهده اکا مالی دفع
اولنور زیرا که تغیر احوالنده اول برمدت معتبرهدرکه آندنصکرهده صغارڭ ذکوری اناثندن تمییز اولنور
وصلوتله امر ایدیلور * معلوم اولهکه بلوغ درت شیئڭ بریله اولور ایکیسنده رجال ونساء مشترکلردر وایکیسی
ایسه نسایه مختصدر اما رجال ونساء مشترك اولدیغی شیئڭ بری سن وبری احتلامدر اما سن بجنکه مولود
اون بش یاشنه ایریشه اول کرکسه غلام وياجاریه در بلوغنه حکم اولنور نتکیم دلیلی کچدی اشبو اکثر علمانڭ
قولیدر ابو حنیفه رحمة الله علیه ایدرکه جاریهنڭ بلوغی اون یدی یاشی وغلامڭ بلوغی اون سکز یاشی
استکمال ایلهدر * واما احتلام که انکله مراد نزول منیدر اولکه کرکسه احتلام وياجماع وياشیء آخرله در * امدی
بجن غلام وياجاریه طقوز یاشی استکمالدنصکره اندن نزول منی بولنسه بلوغنه حکم اولنور (واذا بلغ الاطفال
منکم الحلم فلیستأذنوا) دلالتیله واما نسایه مختص ایکی علامت بلوغڭ بری حول فرجده شعر خشن
بتمسیدرکه اول اولاد مشرکینده بلوغدر * عطیة القرظی رضی الله عنهدن مرویدرکه ایدر بنی قریظه
سبیندن ایدم مسلمین اول شعره نظر ایدرلر ایدی شعری بتمشی اولدردیلر بتمامشی اولدرمدیلر بنم ایسه بتمامش
ایدی واولاد مسلمیندن اول بلوغ ایدوکنده ایکی قول واردر * اما نسایه مختص بلوغڭ بری حیض وبری ایسه
حبلدر بجن برمرأه طقوز یاشی استکمالدنصکره حیض کورسه بلوغنه حکم اولنور وکذلك طوغرمزدن
التی آی اول بلوغنه حکم اولنور * زیرا اول مدت حملڭ اقلیدر (ولاتأکلوها اسرافا وبدارا ان یکبروا)
یامعشر اولیاء یتامانڭ اموالنی اسراف ایدر ويا انلرڭ کبرینه مبادرت ایدر اولدیغکز حالده یمکز شول حذرله
کیم انلر بالغ اولوب ماللرین انلره تسلیمکز لازم اوله آندن اول مالدن اولیایه حلال اولانی بیان ایدوب دیدیکه
(ومن کان غنیا فلیستعفف) اولیادن اولکه غنی اوله مال یتیمدن امتناع ایدوب نه قلیل ونه کثیرا کل ایتمسون
(ومن کان فقیرا فلیأکل بالمعروف) واولکه مال یتیمه محتاج اولوب حالبوکه آنی حافظ ومتعهد اوله قدر حاجتی
واجرت سعیی دکلو آندن اکل ایتسون (روی ان رجلا اتی رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال انی افقیر لیس لی
شیء ولی یتیم فقال کل من مال یتیمك غیر مسرف ولامبادر ولامتأثل) روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز علیه
السلامه کلوب دیدیکه بن فقیرم برشیئم یوقدر وحجرمده بریتیم وار آنڭ مالندن اکل ایدهییم می دیدیکه اکل ایت
اسراف ایتمسز وانڭ کبرینه مبادرت ایتمکسز واندن برشیء جمع ایتمسز ومال یتیمدن اخذ اولنانڭ قضاسی لزومنده
علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه موسر اولدیغنده قضاء ایدر زیرا (فلیأکل بالمعروف) قولیله مراد
اولدرکه مال یتیمدن محتاج اولدیغنده استقراض ایدوب موسر اولیجك آنی قضا ایتمسیدر عمر بن الخطاب رضی
الله عنه ایدر کندیمی مال اللهدن اخذده یتیمڭ ولیسی منزلنه تنزیل ایتمشم استغنام حالنده استعفاف
وافتقارم حالنده معروفله اکل ایدهرین بعده یسره ایریشیجك اول اکل ایتدیکمی قضاء ایدهرین * شعبی ایدر میته
اکلنه اضطراری کبی اکا مضطر اولمینجه اندن اکل ایتمیه وبرقوم دیدیلرکه اندن اکل ایتدیکنی قضاء ایتمز بعده
معروفله اکلڭ کیفیتنده علماء اختلاف ایتدیلر * عطاء رحمة الله علیه وعکرمه دخی ایدرلرکه اطراف
اصابع ایله ییه واسراف واندن اکتساء ایتمیه (فاذا دفعتم الیهم اموالهم فاشهدوا علیهم) بجن
سز تحت ولایتکزده اولان یتامایه ماللرینی تسلیم ایدهسز انلرڭ قبضنه اشهاد ایدڭ که اول تهمتی کیدهرر
وخصوص ووجوب ضماندن بعید قیلور اشبو اشهاد امری دینلدیکه ندب وبرقولده وجوب ایچوندر واندن
مستفاد اولورکه دفعده قول صبینڭ اوله یوخسه ولینڭ دکل اویله اولسه ولی قولنڭ قبولی بینه ایله اوله که
اول شافعی ومالکی مذهبیدر اما که ابو حنیفه رحمة الله علیه آنڭ خلافنی ملابسدر (وکفی بالله حسیبا)
الله تعالی جل شانه سزه محاسب یترامدی انڭ امرینه مخالفتدن وحدودینی تجاوزدن صاقنڭ (للرجال
نصیب مما ترك الوالدان والاقربون وللنساء نصیب مما ترك الوالدان والاقربون مما قل منه اوکثر نصیبا مفروضا)
والدان واقربون متوارثونڭ ترك ایتدیکی مالڭ قلیل وکرڭ کثیرندن وارثلرینڭ ذکور واناثی ایچون نصیب
مفروض ثابت اولدی * روایت اولندیکه اوس بن ثابت الانصاری رضی الله تعالی عنه وفات ایدوب
زوجهسی ام کحه ایله اوچ بناتی تخلیف ایتدکده اول متوفانڭ ایکی ابن عمیسی سوید وعرفجه طوروب سنت

جاهلیه اوزره انك مالنی الدیلر زوجه وبناته برشیٔ ویرمدیلر اكا بناءً كه اهل جاهلیت نساء وصغاره برشیٔ
ویرمزلردی بلكه میراث محاربه‌یه قادر اولانلره ویرلردی اویله اولسه ام كحه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه
واروب انلردن شكایت ایلدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه صبرایت كه حق حق تعالی نه امر ایدر
كوره‌لم آنك موجبنجه هر حقی صاحبنه ایركوره‌لم اول سببدن بو آیهٔ كریمه نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم سوید وعرفجه‌یه تنبیه ایتدیكه اوسك مالندن برشیٔ تفریق ایتمه‌لر زیرا كه حق جل وعلا اول مالدن
زوجه وبنات ایچون نصیب اثبات ایدوبدر لكن مقدارینی بیان ایتمیوبدر امدی بیان اولنجه صبر ایده‌لر
اندنصكره (یوصیكم الله) آیتی نازل اولوب زوجه‌یه ثمن وبناته ثلثان وایكی ابن عمه‌یه باقی قلاننی ویردی
(واذا حضر القسمة اولوا القربی والیتامی والمساكین فارزقوهم منه) یعنی میراث قسمتنه میته وارث
اولمیوب لكن اكا قرابتی اولنلر ویتیملر ومسكینلر حاضر اوله‌لر اول مقسومدن انلره قلوبلرین تطییب ایچون
برشیٔ ویرك (وقولوا لهم قولاً معروفاً) وانلره قول معروفله سویله‌كز انلره دعا ایتمك وویریلنی آز عدّ
وانكله من ایتمك كبی اشبو آیتك حكمنده علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلركه اشبو حكم میراث آیتندن
اول ایدی اول نازل اولیجق بو نسخ اولندی وآخرون دیدیلركه بو نسخ اولنمیوبدر اهل میراث اوزره موجبیله
عمل واجبدر واكر ورثه‌نك بعضی طفل ایسه اول قسمته حاضر اولان اصناف مذكوره‌یه ولی اعتذار ایدوب
دیه كه بو مال بنم ملكم دكلدر بلكه صغارككدر بیودكلرنده سزه حقوقكزی ویرسونلر وبعضیلر دیدیلركه اشبو
صغار وكبارك اموالنده بزه حق واجبدر كبار آنی كندیلر ویررو صغار ولیلری ویرر وبعضیلر دیدیلركه
اشبو امر ندب واستحباب ایچوندر بوخسه حتم وایجاب ایچون دكل اشبو اقاویلك اولاسیدر دیدیلر
(ولیخش الذین لو تركوا من خلفهم ذریة ضعافاً خافوا علیهم) یتامی امرنده اولیاء الله تعالی جل شانه‌دن
قورقوب اول یتامایه ایشله‌سونلر آنی كه كندیلر وفات ایتدكنده شول ذراری صغارلرینه ایشلنمدیكنی
سوه‌لركه اول ضعاف اوزره فقر وتكفف خوفی اوله ویاخود مریضك وصیتنه حاضر اولنلر الله تعالیدن
قورقوب كندیلرك اولادنه شفقتلری كبی مریضك اولادنه شفقت ایدوب مریضی اولادینه اضرار ایتمكدن
منع ایده‌لر ویاخود وصیت ایدنلر وصیتنده اسرافدن صقنسونلر اگرچه خیر ایسه‌ده ذریهٔ ضعاف تخلیف
ایتدكلری تقدیر اوزره آنلره ضیاع خوفی اوله اشبونده ارشاد واردر كه كشی كندی اولادنه ایتدیكی ترحم
وشفقتی غیرك اولادنه دخی ایده (فلیتقوا الله ولیقولوا قولاً سدیداً) امدی الله تعالیدن قورقوب كندی
اولادلری ایچون سویلدكلری قول سدیدی یتامی ایچون دخی سویلسونلر ویاخود مریضی وصیتده اسرافدن
منع ایتسونلر واكا توبه وكلمهٔ شهادت تلقین ایتسونلر (ان الذین یأكلون اموال الیتامی ظلماً انما یأكلون
فی بطونهم ناراً وسیصلون سعیراً) شونلركه یتیملرك مالارین ظلمله اكل ایدرلر قارنلری طولوسی برشیٔ اكل
ایدرلركه اول انلری ناره ایلتور وعاقبت آنلر شول یابیلنلو ناره كیرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم رأیت لیلة
اسری بی قوماً لهم مشافر كمشافر الابل احداها قالصة علی منخریه والاخری علی بطنه وخزنة النار یلقمونهم
جمر جهنم وصخرها فقلت یا جبریل من هؤلاء قال الذین یأكلون اموال الیتامی ظلماً) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر اسرا كیجه‌سی برقوم كوردمكه دوه‌نك كبی طوداقلری وارانك بری بورننه بوكیلو بدرو بری دخی
قارنی اوزره صارقوبدر زبانیلر ایسه جهنم قورلرینی وطاشلرینی انلرك آغزلرینه صوقارلر دیدمكه یا جبریل بونلر
كیملردر دیدیكه یتیملرك مالارینی ظلمله اكل ایدنلردر (یوصیكم الله فی اولادكم للذكر مثل حظ الانثیین) حق
جل وعلا سزه اولادكزك میراثی شاننده امر وعهد ایدركه یعنی سزدن رجل ویا امرأة وفات ایدوب ذكور
واناثدن اولادینی ترك ایتسه هر ابن ایچون ایكی بنت سهمی ویریله (فان كن نساءً فوق اثنتین فلهن ثلثا ما ترك)
اكر میتك ترك ایتدیكی اولادی ایكی ویا ایكیدن اكثر بنات اولوب انلر كه یله ابن بوغیسه انلر ایچون میراثك
ثلثانی واردر (وان كانت واحدة فلها النصف) واكر مولوده بنت واحده ایسه انكیچون میراثك نصفی واردر
(ولابویه لكل واحد منهما السدس مما ترك ان كان له ولد) ومیتك اب وامندن هر بریسیچون سدس واردر اكر
اول میتك ولدی یعنی ابن ویا بنتی ویاخود ولد ابنی وار ایسه (فان لم یكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث)
واكر میتك ابن ویا بنتی ویا ولد ابنی اولمیوب اكا اب وامی وارث اولورسه جمیع میراثك ثلثی امك اولوب باقیسی

عصوبت ایله ابك اولور (فان كان له اخوة فلامه السدس) واكر میتك ایكی ویا ایكیدن اكثر قرنداشلری كرك
جمیعی ذكور ویا اناث ویا مختلف اولسون ویا جمیعی اخوات لاب وام ویا لاب ویا لام مختلف اولسون
ام ایچون سدس اولور (من بعد وصیة یوصی بها او دین) اشبو نصابك ورثه‌یه قسمی میتك دینی قضاء
ووصیتی تنفیذ اندنصكره‌در (آباؤكم وابناؤكم لا تدرون ایهم اقرب لكم نفعاً) آباء وابناكزكه
سزه وارث اولدر بیلمزسزكه دنیا وآخرتده انلرك قنغیسی سزه انفعدر بلكه سزه انفع اولان الله تعالی اعلمدر *
امدی انلرك شاننده الله تعالینك تدبیرینه اتباع ایدك یوخسه انلرك بعضی تفضیل ویا حرمانه عمداً ایتمكز * ابن
عباس رضی الله عنه ایدر آباء وابنادن قنغیسنك حق تعالییه اطاعتی زیاده ایسه یوم قیامتده آنك درجه‌سی
آخردن ارفع اولور امدی اول درجه‌سی ارفعنك شفاعتیله حق تعالی اول درجه‌ده اسفلی آنك درجه‌سنه رفع
ایدرتا كه بری برلریله قریر العین اوله‌لر (فریضة من الله) اشبو مواریثدن ذكر اولنان الله تعالیدن فرض
اولدی فرض اولنقله (ان الله كان علیماً حكیماً) الله تعالی عبادنك امورنه علیم وقضاء وتقدیرنده حكیم
اولدی (ولكم نصف ما ترك ازواجكم ان لم یكن لهن ولد) سزكیچون وفات ایدن زوجاتكز تركه‌سنك نصفی
واردر اكر اول زوجاتك سزدن ویا زوج آخردن ذكر وانثی ولدی ویا ولد ابنی یوغیسه (فان كان لهن ولد فلكم
الربع مما تركن) واكر وفات ایدن زوجاتكزك سزدن ویا زوج آخردن ولد ویا ولد ابنی وار ایسه اول زوجاتك
تركه‌سندن سزكیچون ربع واردر (من بعد وصیة یوصین بها او دین) سزكیچون زوجاتكز میراثندن نصف
ویا ربع ویا حصولی اول زوجاتك دینی قضاء ووصیتی تنفیذ اولاندنصكره‌در (ولهن الربع مما تركتم ان لم یكن
لكم ولد) وزوجاتكز ایچون تركه‌كزدن ربع واردر چونكه وفات ایدوب انلری ترك ایدرسكز لكن صلبی ابن
وبنتكز ویا ولد ابنكز یوغیسه (فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم) واكر سز وفات ایتدككزده ولد
صلبكز ویا ولد ابنكز وار ایسه اول زوجاتكز ایچون تركه‌كزدن ثمنی واردر (من بعد وصیة توصون بها او دین)
اول زوجاتكز ایچون تركه‌كزدن ربع ویا ثمن حصولی دینكز قضاء ووصیتكز تنفیذ اولندقدنصكره‌در رجل
ایچون حق ازواجله اولان فرضی امرأة ایچون اولان حقك ضعفیدر نسبده كی كبی امدی هر رجل وامرأه‌ده
قیاس بودر چونكه جهت قرابده مشترك اوله‌لر بو حكمدن اولاد ام ومعتق ومعتقه مستثنالردر وزوجاتك ربع
وثمنه استحقاقلری واشتراكلری واحده ومتعدده اولملری بیننده فرق یوقدر (وان كان رجل یورث كلالة
او امرأة) اكر موروث منه اولان میت كه اول كرك رجل ویا امرأه‌در كلاله اولورسه كه اول ولد ووالددن
هیچ برین تخلیف ایتمیاندر (وله اخ او اخت) حالبوكه اول كلاله‌نك وارثی لام اخ ویا اخت اولورسه (فلكل
واحد منهما السدس) اول ایكیسندن وجودده هر قنغیسی ایسه انكیچون میراثدن سدس واردر یوخسه
انلردن ذكرك انثاسی اوزره فضلی اولمز بلكه نصیبلری برابردر (فان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء فی الثلث)
واكر اول اخوتلری لام اولنلر وجودده بردن اكثر ایسه‌لر جمیعی ثلث واحده استحقاقده شریكلردر ذكرك انثی
اوزره نصیبی زیاده اولمز (من بعد وصیة یوصی بها او دین) اول كلاله‌نك دینی ادا ووصیتی تنفیذ اندنصكره
(غیر مضار) میت وصیتله ورثه‌سنه ضرار ایتمز یعنی وصیتدن ثلث اوزره زیاده ایتمكسز ویا ذی قرابتك
غیریه وصیتله ضرار قصد ایتمز ویا ذمتنده دین یوغیكن آخره دین اقرار ایتمز (وصیة من الله) اشبو امور
مذكوره الله تعالینك سزه فرض وعهدی اولدیغی حالده (والله علیم حلیم) الله تعالی مضاری وغیری
بیلور عقوبتنه عجله ایتمز (تلك حدود الله) یتامی ووصایا ومواریث امرنده تقدم ایدن احكام الله تعالینك
شرایعیدركه حدود محدوده كبی آنی مجاوزه جائز اولمز (ومن یطع الله ورسوله یدخله جنات تجری من تحتها
الانهار خالدین فیها وذلك الفوز العظیم) اول كمسه‌كه الله تعالییه ورسولنه اطاعت ایده اول الله تعالی
آنی جنتلره ادخال ایدركه آنك اشجاری تحتنده نهرلر جاری اولور اكا دخول ایدنلر دائم انده قالوركه اول فوز
عظیمدر (ومن یعص الله ورسوله ویتعد حدوده یدخله ناراً خالداً فیها وله عذاب مهین) واول كمسه‌كه الله
تعالییه ورسولنه عصیان ایده وحدود الهی تجاوز ایده عصیانه اصرار وحدودی انكار ایدر اولدیغی حالده
اول الله تعالی آنی ناره ادخال ایدر وآنی انده دائم قیلوب اكا عذاب مهین ایدر (واللاتی یأتین الفاحشة
من نسائكم فاستشهدوا علیهن اربعة منكم) نسا كزدن شونلركه زنا ایده‌لر امدی انلرك اول فعلی اوزره احراد

مسلمين عدولدن درت شاهد طلب ايدك (فان شهدوا فامسكوهن في البيوت حتى يتوفاهن الموت او يجعل
الله لهن سبيلا) اكر اول درت شاهد شهادت ايدرلرسه سز اول زنا ايدن نساكزى بيوتده حبس ايدك
وبيوتى انلره سجن ايدك تا شول وقته دككين كه ملك الموت روحلرين قبض ايده ويا خود حق تعالى انلرى
زنادن تخليص ايدر نكاحى سبيل ايده اشبو حكم اوائل اسلامده حدود نزولندن اول ايديكه بر مرأه
زنا ايتسه بر بيته تا موته دككين حبس ايديلورايدى بعده بكر حقنده جلد وتغريب ايله وثيب حقنده جلد ورجمله
نسخ اولندى (قال النبي صلى الله عليه وسلم خذوا عني قد جعل الله لهن سبيلا البكر بالبكر جلد مائة وتغريب
عام والثيب بالثيب جلد مائة والرجم) پيغمبريز عليه السلام ايدر حكمى بندن اخذ ايدك بكرلك بكر ايله زنانك
جزاسى يوز جلده ايله تغريب عامدر وثيبك ثيبله زنانك جزاسى يوز جلده ايله رجمدر بعده ثيب حقنده جلد نسخ
اولنوب رجم باقى قالديكه اول اكثر علما عندنده در * زيرا پيغمبريز عليه السلام ماعز وغامديه زنالريچون
جلدا يتمدين رجم ايتدى وابو حنيفه عندنده بكر حقنده تغريب عام دخى منسوخدر لكن اكثر علما عندنده
ثابتدر (واللذان يأتيانها منكم فآذوهما) سزدن رجل ومرأه كه زنا ايدهلر سزانلره توبيخ وتقريعله
وبرقولده تدبير وجلد ايله ايذا ايدك اكر دينورسه كه آيت اولىده حبس ذكر اولنوب بو آيتده ايسه ايذاء
بيوريلجك ايكيسى بينى نيجه جمع اولوردينورکه آية اولى نساء حقنده در وبو آية كريمه ايسه رجال حقنده
وبرقولده آية اولى ثيب حقنده در وبو آية كريمه البته بكر حقنده در (فان تابا واصلحا فاعرضوا عنهما
ان الله كان توابا رحيما) اكر زانى وزانيه زنادن توبه ايدوب صالح اولورلرسه انلردن اعراض ايدوب انلره ايذا
ايتمكز الله تعالى توبه يى قبول ايديجى وامرنه اطاعت ايدنه رحمت ايديجى اولدى دينلديكه اشبو آيت
نزولنده آية اولى اوزره سابقه در وزنانك عقوبتى اذا ايدى بعده حبس بعده جلد اولدى دينلديكه آية اولى
سحاقات زنا حقنده در وبو آيت ايسه لواطين حقنده در (انما التوبة على الله للذين يعملون السوء بجهالة ثم
يتوبون من قريب) الله تعالى تائبك توبه سنى قبول وعد كريمى مقتضاسنجه محتوم كبيدر شونلر ايچونكه
عمل سوء جهالتله ايشليوب آز زمان قريبده اندن توبه ايدرلر (فاولئك يتوب الله عليهم) امدى الله تعالى
انلرك توبه سنى قبول ايدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى توبه ده اخلاص ايدنلره عليم اولوب انلره عقاب
ايتمكده حكيم اولدى قتاده ايدر صحابه رضى الله عنهم اجماع ايتديلركه هرشيئ كيم انكله الله تعالى يه عصيان
ايدلوب اول جهالتدر كرك عمد ايله ويا خطا ايله وانى اشليه جاهلدر * كلبى ايدركه يعنى اول انك ذنب ايدوكنى
بيلور لكن انك عقوبتنى بيلمز دينلديكه جهالتك معناسى لذت فانيه يى لذت باقيه اوزره اختيار دروزمان
قريبده توبه ايتملريله مراد سيئه يى عقبنجه حسنه اشلمكه حبط ايتميدر وبرقولده اول زمان صحتنده مرض
موتندن اول توبه ايتمكدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الشيطان قال وعزتك يارب لا ابرح اغوى
عبادك مادامت ارواحهم في اجسادهم فقال الرب عز وجل وعزتي وجلالي وارتفاع مكاني لا ازال اغفر لهم
ما استغفروني) پيغمبريز عليه السلام ايدر شيطان ديديكه يارب عزتك حقيچون عبادكى اغوادن زائل
اولمزين مادامكه روحلرى جسدلرنده اوله رب تعالى ديديكه عزت وجلالم وارتفاع مكانم حقيچون بندخى انلرى
مغفرتدن زائل اولمزين مادامكه مغفرتم ديليهلر (وليست التوبة للذين يعملون السيئات حتى اذا حضر
احدهم الموت قال انى تبت الان) الله تعالى عندنده شول كسهلرك توبهلرى مقبوله دكلدركه سيئاتى
اصرار اوزره اشلرلرتا انلرك برينه موت حاضر اولوب حياتدن يأس مرتبه سنه ايرشه الان سيئاتمه توبه
اولسون ديمدنكر وانى اشليندير (ولا الذين يموتون وهم كفار) وشونلره دخى توبه يوقدركه كفر اوزره
اصرار ايدراولدقلرى حالده فوت اولنلر كرك مشركين ويا خود منافقيندر (اولئك اعتدنا لهم عذابا اليما)
امدى بزانلر ايچون عذاب اليم تهيئه ايتمشزدر * روايت اولنديكه زمان جاهليتده واوائل اسلامده قچن
بر رجل فوت اولوب مرأه سنى ترك ايتسه اول رجلك عصبه سى وار ايسه كلوروثوبنى اول مرأه نك اوزره
براغور شمدنكيرون بو مرأه يه احقن ديوب من بعد ديلرسه انى صداق اول ايله يا كندى تزوج ايدرويا غيرى يه
تزويج ايدوب صداقن الور ويا زوجندن اكا انتقال ايدن ميراثى الندن النجه انى تزويجدن منع ايدردى اوبله
اولسه حق جل وعلا حضرتلرى مسلمينى افعال مذكوره دن نهى ايچون ديديكه (يا ايها الذين آمنوا لا يحل لكم

ان ترثوا النساء كرها) يا مؤمنلر سزه حلال اولمزكه موروثكز نساسنى ارث طريقى اوزره اخذ ايدوب اكراه ايله
ويا خود كارهات ايكن انلرى كنديكزه تزوج ايدرسز (ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتيتموهن) ودخى
اول نسانى تزويجدن منع ايتمكز تا كه انلره ويرديككز صداقك بعضنى انلردن آله سز ويا صداقلرى اوزره
انلره خلع ايتديره سز (الا ان يأتين بفاحشة مبينة) مكركه اول نساء فاحشهٔ مبينه اشليهلر نشوز
وسوء عشرة وعدم تعفف كبى اويله اولسه سزه حلال اولوركه ويرديككز صداقى انلردن كيرو المغيچون
انلره عضل ايده سز (وعاشروهن بالمعروف) ونساكزايله فعلده انصاف وقولده اجماله معاشرت ايدك (فان
كرهتموهن فعسى ان تكرهوا شيئا ويجعل الله فيه خيرا كثيرا) اكر نساكز صحبتندن كراهت ايدرسكز مجرد
كراهت نفسله انلردن مفارقت ايتمكز كاهى برشيدن كراهت ايدرسز والحال الله تعالى آنده سزلك ايچون خير
كثير قيلور ولد صالح والفة ومحبة وصلاح دين كبى اشبو آيتده رجل زوجه سنى معروفله امساكك استحبابنه
ارشاد واردر اكرچه هواى نفسنه مخالف ايسه ده وطلاقك كراهتنه دلالت واردر (وان اردتم استبدال
زوج مكان زوج وآتيتم احديهن قنطارا فلا تأخذوا منه شيئا) اكر بر مرأه يى تطليق ايدوب برينه مرأهٔ
اخرايى تزوج مراد ايتسهكز آندن نشوز وفاحشه سبقت ايتمكسزين والحال انلرك برينه صداق ايچون
مال عظيم ويرمش اولسهكز زنهار آندن برشيئ اخذ ايتمكز (أتأخذونه بهتانا واثما مبينا) سز آنى بهتان
ايدروانم اقتراف ايدر اولديغكز حالده اخذ ايدرميسز قچن انلرك برى بر مرأه جديده يى تزوج مراد ايتسه
تحت نكاحنده اولان مرأه يى فاحشه ايله بهتان ايدردى تا كه اول بهانه ايله اكا ويرديكى صداقى الوب
جديده يى تزوجه صرف ايده * اويله اولسه آندن نهى اولندى اشبو صداقده مغالاتك جوازنه دلالت وار
(وكيف تأخذونه وقد افضى بعضكم الى بعض) سزاندن صداقى نيجه استرداد ايدوب آلورسز حالبوكه اول
اكا ملامسه ودخولله واصل اولوبدر واول حالت ايسه صداقى تقرير وايجاب ايدوبدر (واخذن منكم
ميثاقا غليظا) واول نساء سزدن عهد وثيق اخذ ايدوبدركه اول حق صحبة وممازجه در ويا حق تعالى
انلرك شاننده (فامساك بمعروف او تسريح باحسان) ديو ازواج اوزره اولان ايثاقيدر ويا عقد نكاحده كى
ايجاب وقبولدر (ولا تنكحوا ما نكح آباؤكم من النساء الا ما قد سلف) آباكزك نكاحلنديكى نسائى نكاحلنمكز
مكركه زمان جاهليتده كچمش اوله انك اوزره مؤاخذه اولنمز (انه كان فاحشة ومقتا وساء سبيلا) زيرا اول
نكاح عند الله فاحشه اولدى هيچ براميته اول رخصت ويرلمدى وارباب مروت عندنده ممقوت اولدى وبئنده
طريق سيئ اولدى * براء ابن عازب رضى الله عنه ايدر بر وقتده خالم النده لوا ايله بكا اوغرادى ديدمكه قنده
كيدرسين ديديكه پيغمبريز عليه السلام بنى بركمسه يه كوندرديكه اول باباسنك مرأه سنى تزوج ايتمش انك
باشن كسوب كتورم اشبو حكم اجداد نساسنه دخى شامل اولور اول اجدادلك درجهلرى ندكلو اعلى ايسه
اول اجداد كرك نسبا اب ويا ام جهتندن ويا خود رضاعا اب ويا ام جهتندن اولسون علمادن نكاحى
عقدده حقيقتدر دين باباك مزينه سين تزوج حرام ايدوكنه استدلال ايدرنتكيم انكله باباك ملك يمينيله وطئ
ايتديكنى تزوج آكا حرام ايدوكنه استدلال ايدر حالبوكه آنده عقد يوقدر (حرمت عليكم) سزه نكاحلنمك
حرام قيلندى (امهاتكم) انالريكزى وانده جدات دخى داخل اولوردرجه سى ندكلو يوجه ايسه اول كرك ام
ويا اب قبلندن اولسون (وبناتكم) ودخى قيزلريكزى وانده بنات ابن وبنات بنت دخى داخل اولوردرجه ده
ندكلو اشاغه ايسه (واخواتكم) ودخى قيزقرنداشلريكزى اول كركسه لاب وام ويا لاب ويا لام اولسون
(وعماتكم) ودخى باباكز قيزقرنداشلرى اوچ جهتدن هرقنغيسيله ايسه وانده آباء واجداد اخواتنك
جميعى داخل اولور درجهلرى ندكلو يوجه ايسه (وخالاتكم) ودخى اناكز قيزقرنداشلرى اوچ جهتدن
هرقنغيسيله ايسه وانده امهات وجدات اخواتنك جميعى داخل اولور درجهلرى ندكلو يوجه ايسه (وبنات
الاخ وبنات الاخت) ودخى ارقرنداش قيزلرى ودخى قيزقرنداش قيزلرى انلرك قرنداشلغى اوچ جهتدن
هرقنغيسيله ايسه وانده اخ واخت اولادينك بناتى داخل اولور درجهلرى ندكلو اشاغه ايسه (وامهاتكم
اللاتي ارضعنكم واخواتكم من الرضاعة) ودخى شول انالريكز كه سزه سودلرين امزرديلر * ودخى سزكه
بر مرأهدن سود امن قيزقرنداشلريكز نكاحى حرام قيلندى وبالجمله نسبدن حرام اولانلر رضاعدن دخى حرام

اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم يحرم من الرضاعة ما يحرم من الولادة) پيغمبريمز عليه السلام ايدر ولادة جهتندن نكاحى حرام اولنلر رضاعه جهتندن دخى حرام اولور و حرمت رضاع ايكى شرط ايله ثابت اولور برى بودركه مولود ايكى ييلى استكمال ايتمزدن اول اوله حق تعاليننك (والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين) قول شريفى دلالتيله و برى دخى بودركه اول اكثر علما قوليدر واحوطدر رضاعك قليلى وكثيرى نكاحى حرام ايدركه اول ابن عباس وابن عمر رضى الله عنهما قوليدر وسعيد بن المسيب وسفيان ثورى ومالك واوزاعى وائمهٔ حنفيه اكا ذاهبلردر (وامهات نسائكم) ونساءكزك انالرينى دخى نكاحلمك سزه حرام قيلندى وبالجمله بركسنه كه بر مرأه يه عقد نكاح ايده كركسه اكا داخل اولسون وكرك داخل اولمسون اول مرأه نك امهاتى وجداتى اكا حرام اولور اول جدات درجه ده نه دكلو بوجه ايسه واول امهات وجداتك اول مرأه يه انتسابى كركسه نسبدن ويا رضاعدن اولسون (وربائبكم اللاتى فى حجوركم من نسائكم اللاتى دخلتم بهن) ودخى شول مجامعت ايتدككز نساءكزك زوج سابقندن طوغوب تحت تربيه كزده كى صدريه قيزلرينى نكاحلمك سزه حرام قلندى وبو حكمده اول تربيه كزده كى قيزلرك بنات اولادى داخل اولور نه دكلو درجه لرى اسفل ايسه اول كرك رضاعدن ويا نسبدن اولسون پس اول منكوحه يه جماع ايده حتى اول منكوحه يى جماع ايتمدين تطليق ايتسه ويا اول وفات ايتسه انك قيزينى اول كسنه نكاحلنسه جائز اولور (فان لم تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم) اكر سز اول نسايه جماع ايتمدين انلردن مفارقت ايدر سكز ويا انلر فوت اولورلرسه سزه حرج يوقدر كه انلرك قيزلرينى نكاحلنه سز (قال النبى صلى الله عليه وسلم فى رجل تزوج امرأة وطلقها قبل ان يدخل بها انه لا بأس ان يتزوج بابنتها ولا يحل له ان يتزوج امها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر شول رجل حقنده كه بر مرأه يى تزوج ايدوب اكا دخولدن اول آنى تطليق ايتسه لا بأسدركه انك قيزينى تزوج ايده اما كه اول مرأه نك اناسنى تزوج اكا حلال اولمز (وحلائل ابنائكم الذين من اصلابكم) ودخى صلب اوغللريكزك زوجاتى سزه حرام قيلندى وبالجمله كشى يه ابناسنك وابناء اولادنك نساسى حلال اولمز اول ابناء اولاد درجه ده نه دكلو اسفل ايسه كركسه انلر رضاعدن ويا نسبدن اولسونلر * اما كشى يه متبناسنك يعنى اوغول ايدنديكى كسنه نك زوجه سنى تزوج حرام اولمز * زيرا پيغمبرمز عليه السلام زيد بن حارثه رضى الله عنهى تبنى ايتمشيكن تطليق ايتديكى زينب رضى الله عنها يى نكاحلنديكى قصه سى سورهٔ احزابده كلوران شاء الله تعالى هر مرأه كه اكا عقد نكاحله حرام اوله ملك يميله دخى وطئ حرام اولور اكر بركسنه بر مرأه يى شبهه ايله ويا بر جاريه يى ملك يميله وطئ ايتسه اول واطئه موطوءه نك اناسى وقيزى حرام اولور واول موطوءه واطئك باباسنه واوغلونه حرام اولور واكر بركسنه بر مرأه ايله زنا ايتسه علماء آنده اختلاف ايتديلر بر جماعت ديديلركه زانى يه مزنيه نك اناسى وقيزى حرام اولمز واول زانيه زانينك باباسنه واوغلونه حرام اولمز كه اول على وابن عباس وسعيد بن المسيب وعروة وزهرى قوليدر ومالك وشافعى اكا ذاهبدر و بر قوم دخى آنك تحريمنه ذاهب اولديلر كه اول عمران بن حصين وابى هريره رضى الله عنهمادن مرويدركه اول جابر بن زيد وحسن قوليدر * وائمهٔ حنفيه اكا ذاهبدر واكر بركسنه بر مرأه يى شهوتله لمس وياتقبيل ايتسه آنكله دخول كبى حرمت مصاهره ثبوتنده وعدم ثبوتنده علماء اختلاف ايتديلر اكثر علماء انكله حرمت ثابت اولور ديديلركه اول ايكى قولك اصحيدر وبعضيلر انكله حرمت ثابت اولمز ديديلر شهوتله نظردن ثابت اولمديغى كبى (وان تجمعوا بين الاختين) ودخى نكاحده ايكى قيز قرنداش بيننى جمع ايتمك حرام قيلندى اول ايكيسنك برى برلرينه اخوتى كركسه نسبدن ويا رضاعدن اولسون پس بركسنه بر مرأه يى نكاحلنوب بعده طلاق باينله تطليق ايتسه عدتى انقضاسندن صكره انك اختنى تزوج حلال اولور وكذلك ايكى اختى ملك يميله مالك اولسه وطئده ايكيسى بيننى جمع جائز اولمز پس انك برينى وطئ ايتسه آخرينى وطئ اكا حلال اولمز * مادامكه اولكيسنى كندويه حرام ايتميه وكذلك جائز اولمزكه مرأه ايله عمه سى وياخالته سى بيننى جمع ايليه (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يجمع بين المرأة وعمتها ولا بين المرأة وخالتها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه بر مرأه ايله عمه سى بيننى وكذلك مرأه ايله خالته سى بيننى تحت نكاحنده جمع ايتمسى جائز اولمز (الا ما قد سلف) مكركه زمان جاهليتده انى ايتمش اوله كه اول

معفودر * عطا وسدى ايدرمكركه اول فعل يعقوب عليه السلامدن صدور ايتمش اوله كه اول يهودا انك اناسى ليا ايله يوسفك اناسى راحيل بيننى جمع ايتمشيدى حالبوكه اول ايكيسى ايكى قيز قرنداشلر ايديلر (ان الله كان غفورا رحيما) الله تعالى عبدلك زمان جاهليتده كى فعل سيئنى غفور واسلامده رب تعالينك امرينه اطاعت ايدنه رحيم اولدى (والمحصنات من النساء) ودخى نسادن ازواجى اولنلر كذلك سزه حرام اولدى ابو سعيد الخدرى رضى الله عنه ايدر اشبو آية شول نساء حقنده نازل اولوبدركه مكه ده ازواجلرين قويوب مدينه يه پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرى هجرت ايتدكارنده مسلمون انلردن تزوج ايتديلر بعده اول نسانك ازواجى دخى هجرت ايديجك مسلمون انلرى تزوجدن نهى اولنديلر (الا ما ملكت ايمانكم) مكركه سبايادن مالك اولدقلريكز جوارى اوله دار الحربده ازواجلرى واريكن استبرادنصكره سزه انلرى وطئكز حلال قيلندى زيراسبى ايله نكاح مرتفع اولور * ابو سعيد الخدرى رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم يوم حنينده اوطاسه جيش كوندروب آنده سبايا اخذ ايتديلر حالبوكه اول سبايانك مشركيندن ازواجى واريدى مسلمون انلره قربان وغشياندن كراهت وتحرج ايتديلر اويله اولسه اشبو آية نازل اولدى (كتاب الله عليكم) حق جل وعلا اشبو مذكورانك تحريمنى فرض ايتمكله اوزريكزه الزام ايتدى امدى سزدخى انى التزام ايدلك (واحل لكم ما وراء ذلكم) امدى اشبو ذكر اولنان محرمات كه اون دردندر يديسى نسبله وايكيسى رضاعله ودردى ذوات صهريتله وبرى ذوات ازواج اولمغله در آنك ماعداسى سزه حلال قيلندى (ان تبتغوا باموالكم) ماللريكزى نسانك صداقنه وياجوارينك ثمننه صرفله طلب ايده سز (محصنين غير مسافحين) زنادن صقنوب متزوجين متعففين اولديغكز حالده (فما استمتعتم به منهن فآتوهن اجورهن فريضة) نسادن نكاح صحيحله جماع وخلوة وغيريدر انتفاع والتذاذ ايدرسز امدى انلردن انتفاعكز مقابله سنده تقدير اولنان مهرلرينى انلره ويرلك (ولا جناح عليكم فيما تراضيتم به من بعد الفريضة) سزه حرج يوقدر مهرى تسميه ايتدككزدنصكره تراضى ايله مهر مسمى اوزره زياده وياندن حط ايده سز يا انك جميعن مرأه زوجنه هبه ايده (ان الله كان عليما حكيما) الله تعالى عبادلك مصالحنه عليم وشرع ايتديكى احكامه حكيم اولدى (ومن لم يستطع منكم طولا ان ينكح المحصنات المؤمنات فمن ما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) سزدن اول كسنه كه حرائر مؤمنات نكاحلمغه غنا وسعتى اولميه امدى اول اماء مؤمناتدن آخرلك يمينى مالك اولديغى امه يى مولاسى رضاسيله نكاحلنسون اشبو دليلدركه حرايچون امه يى تزوج جائز اولميه الا ايكى شرطيله كه حره مهرينه قادر اولمق ونفسى اوزره زنادن خائف اولمقدركه اول جابر وطاووس وعمرو بن دينار قوليدر ومالك وشافعى مذهبيدر وائمهٔ حنفيه ديديلركه حرايچون امه يى نكاح جائز اولور مكركه تحت نكاحنده حره اوله اويله اولسه اول حره نك اوزرينه امه نك نكاحى جائز اولمز اما كه عبد ايچون امه يى تزوج جائز اولور تحت نكاحنده كرك حره ويا امه اولسون ابو حنيفه عندنده عبد ايچون دخى امه يى تزوج جائز اولمز اكر تحت نكاحنده حره واريسه حرده كى كبى اشبو دليلدركه مسلم ايچون امهٔ كتابيه يى تزوج جائز اولميه (والله اعلم بايمانكم) الله تعالى ايمانكزه اعلمدر امدى كسه نك باطننه تعرض ايتمكز بلكه ظاهريله اخذ ايدلك (بعضكم من بعض) احراريكز وارقاكزكابيكز نفس واحده دن تناسل ايدوب دينده متحدلرسز بلكه برى بريكز اوزره فضل كزدينده وتقواده زياده لكله در (فانكحوهن باذن اهلهن) امدى امائى مولالرى اذنيله نكاحلنك (وآتوهن اجورهن) وانلره مولالرى اذنيله ويا مولالرينه مهرلرينى ويرلك (بالمعروف) معروفله مطل وضرار ونقصانسز (محصنات غير مسافحات ولا متخذات اخدان) اول اماء عفائف اولوب زنا ايتمزلر وسرا زنا ايچون احباب ايدنمزلر اولدقلرى حالده (فاذا احصن فان اتين بفاحشة فعليهن نصف ما على المحصنات من العذاب) پس اول اماء تزويج اولندقلرندنصكره زنا ايدرلرسه * امدى انلره حرائر اوزره اقامت اولنان حدلك نصفى اقامت اولنور اويله اولسه رقيق ورقيقه زنا ايتدكلرنده اللى جلده اوريلور وآنلره رجم يوقدر واكثر علماء عندنده مملوكك حدنده متزوج اولمسيله اولمسى بيننده فرق يوقدر وبعضيلر ذاهب اولديلركه مماليكدن تزوج ايتمين اوزره زنا ايتديكنده حد لازم كلميه اشبو آيه كريمه دلالتيله كه اول ابن عباس رضى الله عنه دن مرويدر واخرون عندنده احصانك معناسى اسلامدر اكرانكله مراد تزويج

اولورسه تنبیه اولورکه مملوك اكرچه تزویجله محصن اولورسه ده اكا رجم یوقدر بلكه حدی جلددر وامه نك
حدی بو آیتله ثابتدر (قال علیه السلام اذا زنت امة احدكم فتبین زناها فلیجلدها الحد ولا یثرب علیها ثم ان
زنت فلیجلدها الحد ولا یثرب علیها ثم ان زنت الثالثة فتبین زناها فلیبعها ولو بحبل من شعر) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر سزڭ بریكزڭ جاریه سی زنا ایدوب زناسی متبین اوله اكا جلد حد اورسون اما كه اكنندن تو بنی
چیقرمسون ایكنجی كره ده ینه انجلین ایتسون اوچنجی كره ایدرسه آنی صاتسون اكرچه قیلدن برایپه
ایسه ده (ذلك لمن خشی العنت منكم) حرائر نكاحنه استطاعتی اولمیان ایچون اماء نكاحنك اباحتی
سزدن شول كسه ایچوندركه شهوة غلبه سیله زنایه وقوع خوفن ایده (وان تصبروا خیر لكم) لكن اماء
نكاحنك تركنه صبریكز سزه خیردركه ولدیكز رقیق اولماز (والله غفور رحیم) الله تعالی اكا صبرایتمینه
غفور اولوب اكا رخصت ویرمكله رحمت ایدیجیدر (یرید الله لیبین لكم) الله تعالی دیلركه دینكز
شرایعن واموریكز مصالحن سزه ایضاح ایده (ویهدیكم سنن الذین من قبلكم) وتحریم وتحلیلده سزدن
اول كچن اهل رشاد مسالكنه تسلیك ایده (ویتوب علیكم) ذنوبكزی یارلغیه ویا سزی معاصیدن منع
ایدر شیئه ارشاد ایده (والله علیم حكیم) الله تعالی توبه ایده نی بیلوروانی قبول ایله حكمتن اظهار ایدر
(والله یرید ان یتوب علیكم) الله تعالی دیلركه سزه توبه یی توفیقله ذنوب وخطایا كزدن تجاوز ایده (ویرید
الذین یتبعون الشهوات ان تمیلوا میلا عظیما) وشهواته اتباع ایدن یهود ویانصاری ویامجوسدن برطائفه
دیلركه سز انلره اتباع شهوات واستحلال محرمات جهتنده موافقتله حقدن باطله عدول ایدوب كفر
وضلالتده انلر كبی اوله سز * بو آیتك سبب نزولی حقنده دینلدیكه مجوس دیدیلركه سز عمه وخاله نك قیزلرینی
نكاحلرسز * اوله اولسه اخ واختكز قیزلرینی دخی نكاحلرسز * زیراكه انلر آیین باطللاری اوزره آنی
نكاحلرلر (یرید الله ان یخفف عنكم) الله تعالی دیلركه سزه دینكز امرنی آسان ایده وانقال عبودیتی
اوزریكزدن رفع ایده (وخلق الانسان ضعیفا) انسان ضعیف خلق اولندیكه نه شهواته صبر ایدر
ونه مشاق طاعاته تحمل ایدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر سورهٔ نساده سكز آیهٔ كریمه واردركه اشبو امته
اول اوزرینه شمس طلوع وغروب ایدن اشیادن خیرلودر * انك اوچی اشبو ذكر اولناندر ودخی (ان تجتنبوا
كبائر ماتنهون عنه) ان الله لا یغفر ان یشرك به) ان الله لا یظلم مثقال ذرة) ومن یعمل سوء او یظلم نفسه) ما یفعل
الله بعذابكم) آیتلریدر (یا ایها الذین آمنوا لا تأكلوا اموالكم بینكم بالباطل) یا مؤمنلر ماللریكزی آرا كزده
باطله شرعك مباح ایتمدیكی وجهله یعنی ربوا وقمار وغصب وسرقه وخیانة وعقود فاسده كبی (الا ان
تكون تجارة عن تراض منكم) مكركه اول اموال ایكی عاقدك تراضیسندن صادر تجارت اوله دینلدیكه
انكله مراد ایكی متبایعك هر بری صاحبین بیعدنصكره تخییر ایتمسیدر (قال النبی علیه السلام المتبایعان
كل منهما بالخیار علی صاحبه مالم یتفرقا الا بیع الخیار) پیغمبریمز علیه السلام ایدر متبایعاندن
هر بری صاحبی اوزره خیارده در مادامكه بری برلرندن آیرلشمیه لر الا بیع خیارده قنغیسنك ایسه انك مدتی
انقضاسنه دكین خیاری باقیدر (ولا تقتلوا انفسكم) كندیلریكزی تهلكه یه القائله قتل ایتمكز ویاخود
وجه باطل اوزره مال اكلیله كندیكزی قتل ایتمكز ویاخود كندیكزی قتل ایتمكز (قال النبی علیه
السلام من قتل نفسه بشیء فی الدنیا عذب به یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بركسنه كه كندوبی
دنیاده برشیء ایله قتل ایده یوم قیامتده اول شیئله اكا عذاب ایدیلور (ان الله كان بكم رحیما) سزه یا امت محمد الله
تعالی رحیم اولدیكه بنی اسرائیله كندیلرین قتله امر ایدوب سزی اندن نهی ایتدی (ومن یفعل ذلك عدوانا وظلما)
بركسنه كه ذكری سبق ایدن محرماتی حقدن تجاوزدن افراط ومستحق اولدیغی شیئی اتیان ایدر اولدیغی حالده
اشلیه (فسوف نصلیه نارا) برانی یوم قیامتده ناره ادخال ایدیسرز (وكان ذلك علی الله یسیرا) الله
تعالی یه آنی ایتمك یسیر اولدی * زیرا انی دیلدیكی شیئی اشلمكدن صرف ایدر یوقدر (ان تجتنبوا كبائر
ماتنهون عنه نكفر عنكم سیئاتكم) اكر سز الله تعالینك ورسولنك نهی ایتدیكی ذنوبك كبائرندن
اجتناب ایدرسكز صغائریكزی مغفرت ایدر واعمالكزده قترندن محو ایده رز (وندخلكم مدخلا كریما)
وسزی جنته وبانوابدن وعد اولندیغكزه كرامتله ادخال ایدرز (قال النبی صلی الله علیه وسلم اجتنبوا السبع

الموبقات قالوا یا رسول الله وماهن قال الشرك بالله والسحر وقتل النفس التی حرم الله الا بالحق واكل الربوا
واكل مال الیتیم والتولی یوم الزحف وقذف المحصنات المؤمنات الغافلات) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
ایدر یدی مهلك كبائر ذنوبدن اجتناب ایدك دیدیلركه یا رسول الله اول ذنوبی بزه وصف ایتكه بیله وز دیدیكه
الله تعالی یه شركدر وسحردر وقتل نفسدركه حق تعالی انك قتلنی حرام ایدوب مادامكه شرع انك قتلنی
ایجاب ایتمیه وربا اكلیدر ومال یتیمی بغیر حق اكلدر ویوم زحفده برمسلم ایكی كافردن حیله قصدنسز
قاچمسیدر وزنادن بریئه اولان مؤمنه لره زنا اسناد ایتمسیدر * احیاء علومده ایدر صحابه وتابعین رضی الله
عنهم اجمعین كبائرك عددنده اختلاف ایتدیلر * ابن مسعود رض دردندر وابن عمر رض یدیدر وابن عمرو
رض طقوزدر دیدی وقتاكه ابن عمرك كبائر یدیدر دیدوكن * ابن عباس رضی الله عنه ایشتدی كبائرك یدی یه
قربندن یتمشه قربی زیاده در دیدی وابن عباس مرة اخرى ده دیدیكه هر شیء كیم حق تعالی عبادنی اندن نهی
ایتدی اول كبیره در وبعضیلر دخی دیدیكه هر شیء كیم حق تعالی انك اوزره جهنمله وعید ایتدی اول
كبیره در * وبعضیلر دخی دیدیكه كبائر مبهمه در عددی بیلنمیوبدر ابن مسعود رضی الله عنه دن كبائرك
عددی سؤال اولندقده دیدیكه سورهٔ نسا اولندن (ان تجتنبوا كبائر ماتنهون عنه) ایتنه دكین هر نه شیء كه
الله تعالی اندن نهی ایتدی اول كبیره در ابوطالب مكی ایدر كبائر اون یدیدر دردی قلبده دركه اول حق
تعالی یه شركدر ومعصیته اصراردر وحق تعالینك رحمتندن یأسدر وآنك مكرندن امندر ودردی دخی
لسانده دركه اول شهادت زوردر ومحصن كمسه یی قذفدر ویمین غموسدركه انكله باطل احقاق ویاحق
ابطال اولنور وسحردركه انكله انسان وسائر اجسام خلقت موضوعه سندن تغییر اولنور واوچی دخی
بطنده دركه اول خمر وسائر مسكراتی شربدر ومال یتیمی بغیر حق اكلدر وربوایی ربوا ایدوكن بیلوركن اكلدر
وایكیسی دخی فرجده دركه اول زنا ولواطه در وایكیسی دخی یدده دركه اول قتل وسرقه در وبری دخی
رجلده دركه اول برمسلمك ایكی كافردن فرار ایتمسیدر وبری دخی جمیع جسدده دركه اول والدینه عقوقدر *
امام غزالی ایدر ابوطالبك بو قولیله شفای صدر حاصل اولماز زیرا ممكندركه اول زائد وناقص اوله شول اجلدنكه
بدلك كبائرنده قتلدن وسرقه دن غیری ذكر ایتمدی كوز چیقرمسنه وال كسمسنه وانواع عذابله
مسلمانلری تعذیب ایتمسنه تعرض ایتمدی ویتیمی ضرب وتعذیب ایسه مالنی اكلدن بلاشك اكبردر
خصوصا خبرده كلدیكه كبائردندركه بركره سب ایده نی ایكی كره سب ایده ودخی برمسلمك عرضنه استطاله
ایده بوایسه قذف محصن اوزره زیاده در ابوسعید الخدری وصحابه دن آنك غیری دیدیلركه سز بعضی
عمللر ایشلرسزكه كوزیكزده اول حقارتده قیلدن اینجه در والحال پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم زماننده
بز آنی كبائردن عد ایدردك وبرطائفه دیدیلركه هر عمده كبیره در وهر شیء كه حق تعالی اندن بزی نهی ایتمش
اوله اول كبیره در امدی حق بودركه نظر شرعده ذنوب اوچ قسمه منقسمدر برقسمنك عظیم وكبیر ایدوكی
بیلنمشدر وبرقسمی ایسه صغائردن عد اولنمشدر وبرقسمنك حكمنده شك اولنمشدر اوبله اولسه
حد جامع وعد مانع معرفتنه طمع ممكن اولمیان شیء طلبدر زیرا امكانی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن
ایشیدلمكله در والحال كبائر حقنده اندن عدد محصور ایشیدلمیوبدر وشارعك انی ابهامیله
قصدی بعید اولمازكه عبادك هر ذنبدن خوف اوزره اولمریدر وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك فرض
نمازلر آرالرنده واقع اولان صغائره كفارتدر كبائره كفارت دكل دیو قولنه اعتمادله صغائره جرأت ایتمسیدر
وحق تعالینك اكر سز نهی اولندیغكز كبائردن اجتناب ایدرسكز صغائركزی تكفیر ایدرز قولی مطلق
فهم اولنمامسیدر بلكه معنیچون كبائردن اجتنابی قدرت واراده اولورسه دیمكدر مثلا برمرأه ایله زنایه
قادر اولوب اراده ایتمشیكن نفسنی زنادن كف ایدوب اكا نظر ولمس ایله اكتفا ایتسه اول زنادن كفی سببیله
نظر ولمسی ایله ارتكاب ایتدیكی كناهی تكفیر اولنور اما بر كسنه عنین اولوب زنادن امتناعی عجز وضرورتله
اولسه ویاخود زنایه قادر ایكن اندن امتناعی امر آخر خوفیله اولسه انك كبی شیء تكفیر مصالح اولماز *
امدی اشبو مثال ایله كبائردن اجتناب صغائری تكفیر ایتمسنك معناسی فهم ایدیلور حق جل وعلا
انبیانك برینه وحی ایتدیكه هدیه نك قلتنه نظر ایتمه بلكه انی سكا اهدا ایده نك عظمتنه نظر ایت وذنبك

صغرنه نظرا ایتمکل بلکه انی مواجهه سنده ایشلدککی کبیرک کبریاسنه نظرایت پس بواجلدن بعض عارفین
دیدیکه صغیره یوقدر بلکه هر مخالفت کبیره در * معلوم اوله که التی سبب ایله ذنوبک صغیری کبیر اولور * بری
بودرکه برذنبه اصرار ایدر اول اجلدن دینلدیکه ذنبکه اکا اصرار اولنه اول صغیر اولمز اول ذنبکه اندن استغفار
اولنه کبیر اولمز نتکیم صونک قطراتی متوالیا برطاشک اوزرینه واقع اولسه انده اثر ایدر حالبوکه انک جمله سی
دفعة واقع اولسه انده اثر ایتمزدی * ایکنجیسی ذنبی استصغاردر هربارکه عبد ذنبی عظیم کوره اول ذنب
عندالله صغیر اولور وهر بارکه اول آنی صغیر کوره اول عندالله کبیر اولور زیرا عبدک آنی عظیم کورمسی
قلبک اندن کراهت ونفرتندن ناشیدر واول نفرت ایسه انک قلبنده تأثیردن منع ایدر واما عبدک آنی
صغیر کورمسی قلبک اکا الفتندن ناشیدر واول الفت ایسه انک قلبنده شدت تأثیرین ایجاب ایدر حالبوکه
قلبک طاعاتله تنویری مطلوبدر وسیئاتله تسویدی محذوردر اول اجلدن عبد غفلتله ایشلدیکی ذنب اوزره
مؤاخذه اولنمز انک انده تأثیری اولمدیغیچون خبرده کلدیکه مؤمن کناهن باشی اوزره طاغ کبی کورر
قورقرکه اوزرینه دوشرسه آنی اولدیرر منافق ایسه کناهن بورنی اوزره قونمش سنک کبی کوررکه
الیله انی اوچورر بعضیلر دیدیکه عبدک هر ایشلدیکم کناه بونک کبی اولسه دیمسی مغفرت اولنمز برکناهدر
مؤمنک قلبنده کناهک عظیم اولمسنه حکمت بودرکه حق تعالینک جلالنی بیلور چنکه مخالفت ایتدیکی
مولانک عظمتنه نظر ایده کناهک صغیرین کبیر کورر * اوچنجیسی صغیره یه مسرور اولمقدر هربارکه
صغیره نک حلاوتی عبدک قلبنده غالب اوله اول صغیره کبیره اولور وقلبک تسویدنده زیاده اثر قیلور حتی
بعض ذنب اهلنی کوررسنکه آنی ایشلدوکنه اوکنور واکا سوینور کوردکمی انک عرضنی نیجه یقدم
دروم اویسن اکا ذکرله خلق بیننده آنی رسوای ایتدم وتجارتده زیوف آلتونی واقچه یی صرفده حیله
ایتدم ومتاعن اوجوز بهایه اولمغیچون شونک کبی کذب ایتدم ومتاعمک عیبن کیزلیوب اکا آنی زیاده بهایه
بیع ایتدم امدی بونک کبی اموراپله ذنبک صغیری کبیر اولور * دوردنجیسی ذنبی ایشلدکدنصکره اظهار
ایدر ویا آنی غیرک محضرنده ایشلمیدر امدی بو حق تعالینک اسدال ایتدیکی ستره جنایتدر وآنک اول ذنبی
ایشلدیکنی ایشیدن ویا کورن کمسه لری اکا ترغیبدر انکله جنایتی اوزره برجنایت دخی زیاده ایدر
واکر اول ذنب اسبابنی غیره تهیئه ایدرسه سزدخی انی ایشلکز دیوسویلرسه انکله اوزرینه برجنایتی
درت ایدر * خبرده کلدیکه اهل ذنوبدن هرکسه نک عفوی مرجودر الاذنبی اظهار ایدنلرک دکل
زیرا حق تعالینک صفات جمیله ونعم جزیله سندندرکه عبدک قبحنی اورتر وجمیلنی کشف ایدر * امدی
ذنبی اظهار اول نعمته کفراندر بعضیلر دیمشکه ذنب ایتمه ایتدککی تقدیرجه کمسه یه آنی ایشلمکه ترغیب
ایتمکل که ایکی ایتمش اولورسن حالبوکه اول منافقلر صفتیدرکه انلر منکرله امر ومعروفدن نهی ایدرلر *
بشنجیسی حق تعالی آنک ذنوبن ستر ایدوب حلم وامهالنه تهاون ایتمکدر والحال بیلمزکه اول امهال الله انک اثمی
ارتر اول ایسه مکر الهیدن امنی سببیله آنی حق تعالیدن کندویه عنایت ظن ایدر * التنجیسی ذنب ایشلین
کشی عالم اولمقدرکه اکا اقتدا اولنه نچن برعالم حریر کیسه والتون وکوش ایرلو آنلره بنسه وارباب
مناصبدن شبهه لو اموالی السه وآنلری زیارتله کندنی انلره سودرسه وظلملرینه انکاری ترک مساعد اولسه
ومسلمانلرک عرضلرینه اطلاق لسان ایتسه ومناظره ده خصمنی استحقار قصدیله کلامده حدی تجاوز ایتسه
وجاه تحصیلنه توسل ایچون جدل ومناظره علمنه اشتغال ایتسه اشبونک هربری بر ذنبدرکه عالم انی ایشلیه اکا
اقتدا ایدیلور واول شر ایسه نیجه ییللر بلاد وعباده ایشلنوب قالور سعادت اکاکه اولدکنده انکله
ییله کناهلری دخی اوله وخسارت اکاکه اول اولدکنده یوز ایکیوز ییلدکین انک احداث ایتدیکی کناهلر
ایشلنوب قاله قرانده بیورلدیکه (ونکتب ماقدموا وآثارهم) برانلرک حیاتلرنده تقدیم ایتدکاری خیر وشر
عمللرین ودخی موتلرندنصکره اکا اتباعله ایشلنن خیر وشر عمللرین یازرز (قال النبی علیه السلام من سن
سنة سیئة فعلیه وزرها ووزر من عمل بها لاینقص من اوزارهم شیء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر
برکسنه که برمعصیتی احداث ایده انک اوزره اول معصیتک وبالی واکا اتباعله انی ایشلینلرک وبالی یازیلور مع
هذا اول ایشلینلرک اول معصیت اوزره یازیلان وباللرندن برشیء اکسلمز قصص بنی اسرائیلده وارد

اولدیکه زمان سابقده برعالم ناسی بدعتله اضلال ایدردی بعده توبه ایدوب نیجه زمان ناسی طریق صلاحه
دعوت ایتدی حق جل وعلا اول قومک پیغمبرینه وحی ایتدیکه اول عالمه دیه که اکر کناهلرک بنمله سنک بیننده
اولسه عفو ایدردم لکن نیجه ایدرسن انی که عبادمدن برجماعتی سنک اضلالک سببیله جهنمه قویمشسن
اشبونکله متضح اولورکه علمانک امری مخطردر امدی انلره ایکی وظیفه واردرکه بری ذنبک ترکیدر وبری
ایسه ذنبک اخفاسیدر متابعت اولنمرله سیئه لرینک عقابی مضاعف اولدیغی کبی حسنه لرینک ثوابی دخی
مضاعف اولور * معلوم اوله که ذنوب ایکی قسمدر بری عبد ایله الله تعالینک بیننده در صلوة وصوم وواجبات
ترکی کبی یعنی شول واجباتکه عبدک کندویه مخصوصه در وبرقسمی دخی حقوق عباده متعلقدر ترک زکاة
وقتل نفس وغصب اموال وشتم اعراض کبی ودخی بدعته دعوت ومعصیتی ترغیب وحق تعالی یه عصیانه
جرأت اسبابنی تهییج کبی نتکیم بعض وعاظ رجا جانبن خوف جانبی اوزره تغلیب ایله انی ایدر * قسم ثانیده امر
اغلظدر * وقسم اولده اکر شرک بوغیسه عفو اولنمسی ارجی واقربدر خبرده کلدیکه دفاتر ذنوب اوچ
نوعدر بری مغفرت اولنور وبری مغفرت اولنمز وبری ایسه ترک اولنمز اما مغفرت اولنان عبد له الله تعالی
بیننده کی ذنوبدر ومغفرت اولنمیان شرکدر وترک اولنمیوب لابد مطالبه اولنان مظالم عباددر (ولاتتمنوا
مافضل الله به بعضکم علی بعض) حق تعالی بعضکزی بعضکز اوزره تفضیل ایتدیکه اموردنیویه دن مال
مثلنی تمنی ایتمکزکه علم اللهده انک عدمی خیردر سز ایسه انی بیلمزسز زیراکه اول تحاسد وتعادی یه
ذریعه وحق تعالینک قسمتنه عدم رضایی معربدر واول برشیئک طلبسز حصولنی تشهیدر اول ایسه
مذمومدر وتقدیر اولنمیان شیئی تمنی قدر وحکمته معارضه در واکا کسبله تقدیر اولنان شیئی
تمنی بطاله وتضییع حظدر وکسبسز تقدیر اولنان شیئی تمنی ایسه ضایع ومحالدر (للرجال نصیب
مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن) رجال ونسادن هرصنف ایچون اکتساب ایتدیکی شیء سببیله
نصیب وفضل واردر امدی اول فضلی عمله طلب ایدک یوخسه حسد وتمنی ایله دکل ودینلدیکه معناسی
رجال ایچون اکتساب ایتدکاری جهاد ایچون نصیب واردر ونساء ایچون دخی اکتساب ایتدکاری طاعت
ازواج وحفظ فروج ایچون نصیب واردر یعنی رجال ایچون فضل جهاد وار ایسه نساء ایچون دخی فضل
طاعت ازواج وحفظ فروج واردر (واسئلوا الله من فضله) ناس ایچون اولان شیئی تمنی ایتمکز بلکه
حق تعالینک شول نافد اولمیان خزائن فضلندن انک مثلنی استکز وحق جل وعلا تمنیدن نهی ایتدی آنده دواعی
حسد اولدیغیچون وحسد اولدرکه کشی صاحبنک نعمتی زائل اولوب اول کندویه حاصل اولمسنی تمنیدر اول
ایسه حرامدر وغبطه اولدرکه صاحبیچون اولان نعمت مثلی کندویه دخی اولمسنی دیلمکدرکه اول جائزدر *
کلبی ایدرکشی صاحبنک مالنی ویازوجه سنی ویاخادمنی کندویه اولمغی تمنی ایتمسون لکن دیسونکه الهی اکا
ویردکک مثلنی بکادخی ویر کل وتوراتده انجیلده ذکر اولنوبدر * سعید بن جبیر رض ایدر یعنی الله تعالیدن
عبادته توفیق استکز * سفیان بن عیینه ایدر انی سؤاله امر ایتمدی الا آنی ویرمه سن اراده ایتدی اشبونده
الله تعالیدن سؤال ودعایه حث وترغیب واردر (ان الله کان بکل شیء علیما) الله تعالی هرشیئه علیم
اولدی هرانسانک مستحق اولدیغن بیلور حکمتی مقتضاسنجه فضلنی اهلنه ایرکورر * روایت اولنورکه ام
المؤمنین ام سلمه رضی الله عنها دیدیکه یارسول الله رجال غزا ایدر برایسه آنی ایتمزز وبزه رجاله ویریلن میراثک
نصفی ویریلوردیو تمنی ایدیجک اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ولکل جعلنا موالی مما ترک الوالدان والاقربون)
هرموالی قیلدیغمز قوم ایچون والدان واقربون ترک ایتدیکی میراثدن نصیب واردر (والذین عقدت ایمانکم)
شونلرکه انلر ایچون ایمانکز عقد ایتدی (فآتوهم نصیبهم) انلره نصیبلرین ویرک * روایت اولنورکه زمان
جاهلیتده بررجل رجل آخرله معاقده ایدردیکه بری برلرینک جنایتنه عاقل اولوب قنغیسی اول وفات
ایدرسه حیاتده قلانی اکا وارث اوله مالنک سدسن اخذ ایده اکا بناء زمان جاهلیتده واوائل اسلامده
بو حکم ثابت ایدی بعده (واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض) آیتیله نسخ اولندی (ان الله کان علی کل
شیء شهیدا) الله تعالی هرشیئه شاهد اولدی (الرجال قوامون علی النساء) رجال نسالرینک تأدیبنه
قیامه مسلطلردر ولاتک رعیت امورینه قیاملری کبی (بمافضل الله بعضهم علی بعض) الله تعالی رجالی

نساء اوزره تفضیلی سببیله که اول کمال عقل وحسن تدبیر واعمال وطاعاتده مزید قوتله اول اجادن نبوت وامامت وولایت واقامت شعائر ومجامع قضایاده شهادت ووجوب جهاد وجمعه وبونك امثالی کبی ومیراثده تعصیب وزیاده سهم وفراقله استبداددر (وبما انفقوا من اموالهم) ودخی ماللرندن انلره مهر ونفقه ویرملریله * روایت اولندیکه سعد بن الربیع الانصاری رضی الله عنه مرأه سی حبیبه بنت زید بن ابی زهیری اکا نشوز ایدیجك سعد اکا برلطمه اوردی اویله اولسه باباسی زید پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه سعددن شکایت ایتدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سعددن قصاص اولنغله امر ایدیجك بو آیت نازل اولدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بز برامر اراده ایدوب الله تعالی امر آخر اراده ایتدی امدی الله تعالینك اراده ایتدیکی خیرلودر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لو امرت احدا ان یسجد لاحد لامرت المرأة ان تسجد لزوجها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اکر بن برکسه یی برکسه یه سجده ایتمکله امر ایدر اولسم مرأه یه امر ایدردمکه زوجنه سجده ایده (فالصالحات قانتات) نسانك صالحه لری الله تعالی یه اطاعت وحقوق ازواجی اقامت ایدیجیلردر (حافظات للغیب) وازواجلری غیبتنده نفس ومالده حفظی واجب اولان شیئی حفظ ایدیجیلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر النساء ان نظرت الیها سرتك وان امرتها اطاعتك واذا غبت عنها حفظتك فی مالك ونفسها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر نسانك خیرلوسی اول مرأه درکه اکا نظر ایتسك سنی مسرور ایده واگر ایتسك امرکه اطاعت ایده وآندن غیبت ایتسك مالکده ونفسنده حقوقکی حفظ ایده اندن (الرجال قوامون) آیتنی اوقودی (بما حفظ الله) الله تعالی انلری حفظ ایتمسی سببیله که انلره حفظ غیبه امر وانك اوزره وعد ووعیدله حث وانلره انی توفیق ایتدی ویاخود شول شیء سببیله که حق تعالی آنی انلر ایچون ازواج اوزره حفظ ایلدیکه اول مهر ونفقه وحفظلرینه قیام وانلردن ذبدر (واللاتی تخافون نشوزهن) شول نساکه سز انلرك طاعت رجالدن عصیان وترفعلری خوفن ایده سز (فعظوهن) سز انلره وعظ ایدك (واهجروهن فی المضاجع) وانلری مراقدده هجر ایدك برلحاف التنه کیرمکله وانلره جماع ایتمکله ویافراشده انلره ارقاسن دونمکله وانلرکله کلامی ترکله ویافراش آخره تحویلله (واضربوهن) وانلری ضرب ایدك برضربله که مبرح وشائن اولمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم فی حق المرأة ان تطعمها اذا طعمت وتکسوها اذا اکتسیت ولا تضرب الوجه ولا تقبحه ولا تهجرها الا فی البیت) پیغمبریمز علیه السلام مرأه حقنده زوجه دیدیکه قچن اول سندن طعام استیه ییدیره سن کسوه یه احتیاج اولورسه کیوره سن وامریکه مخالفت ایدرسه اوره سن لکن یوزینه اورمغل وآنی تقبیح ایتمکل وهجر ایتدکاك تقدیرجه بیتکده هجر ایله کل (فان اطعنکم فلا تبغوا علیهن سبیلا) اکر انلر سزه اطاعت ایدرلرسه انلردن تعرضی ازاله ایدك وانلردن صدور ایدن اعمال سیئه یی ایلملك منزله سنده عد ایدك زیرا که برذنبدن توبه ایدن کسنه انی ایشلمدك کبیدر (ان الله کان علیا کبیرا) الله تعالی علی وکبیر اولدی امدی آنك عقابندن صقنك زیرا انك اوزریکزه قدرتی سزلك تحت یدیکزده اولان نساء اوزره قدرتکزدن اعلی واکبردر بویله ایکن اول سزلك سیئاتکزدن تجاوز ایدر وتوبه کزی قبول ایدر امدی سز ازواجکزلك اساءتنی عفوه احقسز (وان خفتم شقاق بینهما) اکر زوج ایله زوجه بیننده خلاف اولمسنی تیقن ویاظن ایدرسکز (فابعثوا حکما من اهله وحکما من اهلها) امدی اول زوجانك هر بری اهلندن برر جل عدلی انلره حکم کوندرك زیرا که اقارب انلرك احوالنه اعرف وصلاحلرینه ارغبدر اشبو حکم استحباب وجهی اوزره در اکر حکمی اجانبدن نصب ایتسلر جائز اولور اشبونکله تحکیم جوازینه استدلال اولنور لکن اظهر اولان بودرکه اول حکمك نصبی بینلرن اصلاح ایچون ویا امرلری متبین اولسون ایچوندر واول ایکی حکم جمع وتفریقه ولی ایتمیه لر الا زوجانك اذنیله (ان یریدا اصلاحا یوفق الله بینهما) اکر اول ایکی حکم اصلاح قصدین ایدرلرسه آنلرك حسن سعی سببیله حق تعالی اول زوج وزوجه بیننه موافقت ایقاع ایدر اشبونده تنبیه واردرکه برکسنه تحری ایتدیکی شیده نیتی اصلاح ایدرسه حق تعالی انك مبتغاسنی اصلاح ایدر (ان الله کان علیما خبیرا) الله تعالی ایکی مختلف بینی تألیفه علیم وایکی حکم نصیحتنه خبیر اولدی (واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیئا) الله تعالی یی برلکز وعبادتی یالکز اکا ایلکز جلی وخفیدن هیچ برشیء اکا اشراك ایتمکز * قال معاذ بن

جبل رضی الله عنه کنت ردیف النبی صلی الله علیه وسلم فقال هل تدری یا معاذ ما حق الله تعالی علی الناس قلت الله ورسوله اعلم قال حقه علیهم ان یعبدوه ولا یشرکوا به شیئا اتدری یا معاذ ما حق الناس علی الله اذا فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم قال حق الناس علی الله ان لا یعذبهم قلت یا رسول الله الا ابشر الناس قال دعهم یعملون) معاذ رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك ردیفی ایدم بکا دیدیکه یا معاذ بیلورمیسنکه حق تعالینك ناس اوزره حقی ندر دیدمکه الله تعالی ورسولی اکا اعلمدر دیدیکه انی برلیوب یالکز اکا عبادت ایده لر عبادتلرنده هیچ برشیء اکا اشراك ایتمیه لر ویا معاذ بیلورمیسنکه ناسلك الله تعالیدن وعد کریمی مقتضاسنجه عهده سنده حقلری نه در دیدمکه الله تعالی ورسولی اکا اعلمدر دیدیکه انلری عذاب ایتمیه عبودیت حقوقنی اقامت ایدرلرسه دیدمکه انی ناسه تبشیر ایده یمی دیدی ایتمه که عمل ایتسونلر (وبالوالدین احسانا) ووالدینکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدین افضل من الصلوة والصوم والحج والعمرة والجهاد فی سبیل الله) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر کشینك والدینه اطاعت واحسانی صلوة وصوم وحج وعمره وجهادك نوافلندن افضلدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اصبح مرضیا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی الجنة ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد ومن اصبح مسخطا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی النار ومن امسی مثل ذلك فان کان واحد افواحد وان ظلما وان ظلما) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که والدینی کندیدن راضی ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه ویا اخشاملیه انکیچون جنته ایکی قپو آچلش صباحلر واخشاملر اکر راضی اولان وجودده انلرك بری ایسه آچیلان قپو بر اولور وبرکسنه که والدینی کندویه اسخاط ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه ویا اخشاملیه انکیچون جهنمه ایکی قپو آچلش صباحلر واخشاملر اکر اسخاط ایتدیکی ووجودده انلرك بری ایسه آچیلان قپو بر اولور واکر انك انلری اسخاطی انلرك اکا ظلمندن ایسه ده ینه انکله عندالله معذور اولماز (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدة علی الوالد ضعفین) پیغمبریمز علیه السلام ایدر کشینك والده سنه اولان بر وکرك عقوقی والدنه اولان بر وعقوقی اوزره ایکی مرتبه تضعیف اولنور (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما علی احد اذا اراد ان یتصدق بصدقة ان یجعلها لوالدیه اذا کانا مسلمین فیکون لوالدیه اجرها ویکون له مثل اجورهما من غیر ان ینقص من اجورهما شیء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هیچ کسه یه حرج یوقدر که برشیء تصدق ایتدکده ثوابنی والدینه باغشلیه اکر مسلمین ایسه لر امدی اول والدینه اولان ثواب دکلو یالکز اکا اولور اول والدینك ثوابندن برشیء اکسلمکسزین شرعه ده ایدر ابوهریره رضی الله عنه والده سی وفات ایتدیجه حج ایتمدی زیرا که فقیر ایدی اوزرینه حج فرض اولمشدی هر صباحین والده سی قاتنه واروب سلام ویرردی حق تعالی بنم ایچون سکا خیر جزاء ایده نتکیم سن بنی کوچکلکمده بسلیوب بیوتدك دیردی اندن والده سی اکا ردسلام ایدوب بنم ایچون حق تعالی سکا خیر جزاء ایتسون نتکیم بیرلکمده بکا بر واحسان ایدرسن دیردی حدیثده کلدیکه برکسه والدینی قبرنده صله ایتمك دیلسه آنك دوستلرینه صله ایتسون واولکه والدینه عاق ایکن وفات ایتسه لر انلر ایچون استغفار وتصدق ایتسونکه عندالله انلره باریازیله حدیثده کلدیکه برکسه والدینك ویاخود برینك ویاخود اقربا واحباسندن هر جمعه ده قبرینی زیارت ایتسه اکا باریازیله ربیع بن خیثم بولده مسلمینه ایذاء ایدر طاشین برینی الوب صاغنه اتربونك ثوابی والدمك اولسون وبرین صوانه اتربونك ثوابی والده مك اولسون دیردی وغیظنی کظم ایدوب انکله والدینك برینی قصد ایدردی امدی انك بو فعلی دلالت ایدر که کشی حسناتندن هر نوعی والدینه بر واحسان نیتیله ایشلمك جائز اولور مع ذلك اول عملدن انلره اولان اجرده اکا دخی اولور * احیاء علومده ایدر اکثر علماء اتفاق ایتدیلرکه شبهاتده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضه دکل اکر سنك شبهه ایتدکاك طعامی والدینك سنسز یمزسه سکا واجب اولورکه آنی یمکده انلره موافقت ایده سن * زیرا شبهه لو یی ترك ایتمك ورعدر * واما که والدین رضاسنی رعایت واجبدر * وکذلك کشی یه جائز اولمز که والدینك اذنسز مباح ویا نافله سفر ایده ویا طلب علمه کیده مکرکه اول حالده اوزرینه فرض اولمش علمك طلبنه کیده وبلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه والدینی اذنسز اکا کتمسی جائز اولور * منبع الادابده ایدر رجّن والدیندن ایکیسنك حقنی معا مراعاة متعذر

اولورسه مثلا بری مراعاته اخرمتاذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولورشیده والده حقی ترجیح ایده زیراکه نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع اولورشیده والده حقی ترجیح ایده حتی ایکیسی اکا کلسه لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی آندن برشیء استسه لر اول والده سنه ویره (وبذی القربی) ودخی صاحب قرابتکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم قال الله تعالی انا الله وانا الرحمن خلقت الرحم وشققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن روایت ایدردیمش که بن الوهیة ورحمانیة صفتیله متصفم رحمی خلق ایتدم انکیچون رحمان اسممدن رحم اسمنی شق ایتدم برکسه که اکا وصلت ایده بن اکا رحمتمی ایرکوریرین واولکه اندن انقطاع ایده اندن رحمتمی کسه رم (قال النبی صلی الله علیه وسلم مامن ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع مایدخر له فی الاخرة من البغی وقطیعة الرحم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر کناهلرده حق تعالی دنیاده عقوبتن تعجیل ایتمکه بغیدن وقطیعهء رحمدن احری واحق کناه یوقدر آخرته ادخار اولنان عقوبتیله بیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم تعلموا من انسابکم ماتصلون به ارحامکم فان صلة الرحم محبة فی الاهل مثراة فی المال منساة فی الاثر) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر آباء واجداد واعمام واخوان وسائر اقاربکز اسملرینی بیلك که انلره صلهء رحم ایتمکه امکانکز اوله صلهء رحم ایله مراد اقاربه اعانت واحساندر اقاربنی بیلمین ایسه صله ایتمکه امکانی اولمز ایتمکه بیلنلرنده تواصل وتعارف اوله بری برلرینه محبت ومالّلرنده وفرت وعمرلرنده طول مدت اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) پیغمبریمز علیه السلام ایدر صدقه نك افضلی کشینك شول ذی قرابتنه ویردیکیدرکه اول اکا عداوتی اضمار ایدر اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الفضائل ان تصل من قطعك وتعطی من حرمك وتصفح عمن ظلمك) پیغمبریمز علیه السلام ایدر فضائلك افضلی سندن کسیلن ذی قرابتکه صله ایده سن وسنی عطاسندن محروم ایدنه اعطا ایده سن وسکا ظلم ایدنی عفو ایده سن (قال النبی صلی الله علیه وسلم الصدقة علی المساکین صدقة وعلی ذی الرحم ثنتان) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مساکینه ویریلان صدقه نك ثوابی برمرتبه در * اما که ذی رحم فقیره ویریلن صدقه نك ثوابی ایکی مرتبه در (والیتامی) دخی یتیملره احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم انا وکافل الیتیم فی الجنة هکذا واشار بالسبابة والوسطی وفرج بینهما شیئا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بن ویتیمی مرحمت اوزره تربیه ایدن جنتده شو بلجه اولورزدیوب سبابه ووسطی پرمقلرینی بری برلرینه یقینلشدردی (قال النبی صلی الله علیه وسلم من مسح رأس یتیم لم یمسحه الا لله کان له بکل شعرة تمر علیها یده حسنات ومن احسن الی یتیمة او یتیم عنده کنت انا وهو فی الجنة کهاتین وقرن بین اصبعیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه که الله تعالینك رضاسیچون مرحمتله بریتیمك باشن صغاسه الینك اوزرینه اوغرادیغی قیللر عددنجه انکیچون حسنات اولورو برکسنه که یتیم اوغلانی ویاقزی تربیه سنه الوب اکا احسان ایده بن واول جنتده شو بلجه اولورزدیوب ایکی پرمغن بری برینه یقلشدردی (والمساکین) ودخی مسکینلره احسان وانعام واطعام ایدك اکرچه بشاشت وجهله وطیب کلام ایله ایسه ده (والجار ذی القربی والجار الجنب) ودخی احسان ایدك شول جارکزه کیم سزه قرابتی اوله ودخی شول جارکزه کیم سزه اجنبی اوله قرابتی اولمیه (قالت عائشة رضی الله عنها یارسول الله ان لی جارین فالی ایهما اهدی قال الی اقربهما منك بابا) عائشه رضی الله عنها دیدیکه یارسول الله بنم ایکی جارم وار قنغیسنه اهدا ایده یین دیدیکه قپوسی سکا اقرب اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تحقرن من المعروف شیئا ولوان تلقی اخاك بوجه طلق فاذا طبخت مرقة فاکثرماءها واغرف لجیرانك منها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر معروفدن هیچ برشیء تحقیرا ترك ایتمك اکرچه برمسلم قرنداشکه طلاقت وجهله تلاقی ایتمك ایسه ده امدی آشنده قوه ولی اطعام پشردککده صوین ویاغن چوق ایدوب اندن جیرانکه بر رمقدار ویرکل (قال النبی صلی الله علیه وسلم مازال جبریل یوصینی بالجار حتی ظننت انه سیورثه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر جبریل علیه السلام بکا جار حقنی رعایت امرنده ایصادن زائل اولمزدی حتی ظن ایتدمکه اول جاری جاره وارث قیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مات المؤمن وقال رجلان من جیرانه ماعلمنا به الا خیرا وهو فی علم الله علی غیر ذلك قال الله تعالی للملائکة اقبلوا شهادة عبیدی فی عبدی وتجاوزت عن علمی فیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قچنکه برمؤمن

وفات ایدوب جیراننده ایکی کسه بزآنك حقنده بیلدکمزدکل الا خیردردیه لر * والحال حق تعالینك علمنده اول انلر دیدیکنك خلافی اوزره در حق تعالی ملائکه یه دیرکه اول عبدمك حقنده خیرشهادت ایدن عبیدمك شهادتلرینی قبول ایدك بندخی انلرك بلیوب بن بلدکیم سیئاتندن کچدم (قال النبی صلی الله علیه وسلم احسن مجاورة من جاورك تکن مسلما) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر جار اولدیغك کسنه ایله مجاورتکی کوکچك ایتکه مسلم کامل اوله سن (قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر الاصحاب عند الله خیرهم لصاحبه وخیر الجیران عند الله خیرهم لجاره) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی عندنده صاحبلرك خیرلوسی صاحبنه خیرلو اولانیدر والله تعالی عندنده جارلرك خیرلوسی جارنه خیرلو اولانیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم الجیران ثلاثة فجار له ثلاثة حقوق حق الجوار وحق القرابة وحق الاسلام وجار له حقان حق الجوار وحق الاسلام وجار له حق واحد حق الجوار وهو المشرك من اهل الکتاب) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر جیران اوچ صنفدر برصنف ایچون اوچ حق واردرکه اول حق جوار وحق قرابة وحق اسلامدر * وبرصنف ایچون ایکی حق واردرکه اول حق جوار وحق اسلامدر * وبرصنف ایچون انجق برحق واردرکه اول اهل کتابدن مشرکك حق جواریدر * احیاء علومده ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دینلدیکه فلانه خاتون کوندز صیامده وکیجه قیامده درالا بوکه جیراننه اذا ایدر * دیدیکه اول جهنمده در پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بیلورمیسزکه جارك حقی ندر سندن استعانت ایتسه اعانت ایده سن قرض استدکده ویره سن احتیاج اولورسه حاجتن بتوره سن خسته اولدیغنده خاطرین صورمغه واره سن وفات ایتدکنده جنازه سیله قبرنه کیده سن مسرته تهنیه ومصیبتنه تسلیه ایده سن واندن روزکاری منع ایدرآنك اذنسز یوکسك یاپو یاپمیه سن ویمش الدیغکده اکا دخی ویره سن ویرمك مراد ایتمزیسك آنی اول کورمدین اویکه کیره سن وآنی ولدك الینه ویروب طشره کوندرمیه سن بلکه آنی ولد که تنهاده ییدیره سن وچولمك قیناتمغله اکا ایذاء ایتمیه سن مکرکه اکا اندن برمقدار ویره سن اول الله تعالی حقیچونکه نفسم انك یدنده در جار حقنی کمال اوزره قضایه قادر اولمز مکر اولکه حق تعالی اکا رحمت ایتمش اوله (والصاحب بالجنب) ودخی امر حسنده سزه رفیق اولنه احسان ایدك تعلم وتصرف وصناعة وسفر کبی دینلدیکه اول مرأه درونا سدن نفع رجاسیله سکا صاحب اولاندر (وابن السبیل) ودخی مسافر ویاضیفه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم ضیفه جائزته یوم ولیلة والضیافة ثلاثة ایام فمن کان بعد ذلك فهو صدقة ولایحل له ان یثوی عنده حتی یحرجه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول کسه که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورر قونغنه اکرام ایتسون جائزه سی برکون برکیجه در وضیافت اوچ کوندر آنك اوزره زیاده سی صدقه در وضیفه حلال اولمزکه مضیف عندنده معتاددن زیاده اقامتله اکا مشقت ویره * روایت اولندیکه عمر بن الخطاب رض برقونق کلیجك اکا اکرامندن کندی خدمت ایدردی ودیدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن اشتدمکه دیرقونق اولان اوده ملائکه لر قائم اولورلر اویله اولسه اوتانورین بن اوتوروب انلر قائم اوله لر (وماملکت ایمانکم) ودخی ملك یمینکزده غلمان وجواری یه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم اخوانکم جعلهم الله تحت ایدیکم فمن جعل الله اخاه تحت یدیه فلیطعمه مما یأکل ولیلبسه مما یلبس ولا یکلفه من العمل مایغلبه فان کلفه مایغلبه فلیعنه علیه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مملوکلرکز سزلك دینداش قرنداشلریکزدر حق جل وعلا انلری تحت حکمکزده قیلوبدر برکسنه که قرداشنی حق تعالی انك تحت حکمنده قیله کندی ییدوکندن وکیدیکندن اکا ییدیره سین وکیوره وطاقتی اولمین عملی اکا تکلیف ایتمسون تکلیف ایدرسه کندی دخی اکا یاردم ایتسون (قال النبی صلی الله علیه وسلم من قذف مملوکه وهو بریء مما قال جلد یوم القیامة الا ان یکون کما قال) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که مملوکنی قذف ایده حالبوکه اول مملوك مولاسنك دیدوکندن بریدر یوم قیامتده اول مولایه حد اوریلور مکرکه اول مملوك مولاسنك دیدوکی کبی اوله * منبع الادابده ابن رفاعه دن مرویدرکه ایدر برکسنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یارسول الله نه دیرسین مما لیکمز امرنده که انلر مسلمون اولوب بزم کبی انلر دخی نماز قیلورلر واوروج طوترلر بز ایسه انلری ضرب ایدرز دیدیکه انلرك جنایتی وسزلك عقوبتکز وزن اولنور سزلك

عقوبت ایتمزلر انلرك جنایتلرندن اکثر اولورسه اول زیاده سزدن اخذ اولنور نه اول کمسنه دیدیکی یا رسول الله بزم
انلری سب ایتمزلك امرنده نه دیرسز دیدیکه انلرك ذنبی ایله سزلك اذا کزوزن اولنور اکر اذاکز انلرك ذنبلرندن
اکثر اولورسه اول زیاده دکلو عملکزدن النوب انلره ویریلور عثمان بن عفان رضی الله عنه بر وقتده غلامنك
قولاغنی عنفله چکوب بوردی * بعده نادم اولوب غلامه امر ایتدیکه اول دخی انك قولاغنی انجیلین
چکوب بوره غلام امتناع ایتدیکده کرها انی ایتدردی (ان الله لا یحب من کان مختالا فخورا) الله تعالی
سومز اول کمسه یی که متکبر اوله وکبرندن ناحق یره ناس اوزره تفاخر ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم بینما
رجل یتبختر فی بردین وقد اعجبته نفسه خسف به الارض فهو یتجلجل فیها الی یوم القیامة پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم ایدر بر وقتده بر رجل ایکی برده کیوب عجبله صالنوردی اول سببدن اول یره کچورلدی
امدی یوم قیامته دکین اول آنده تحرك ایده رك اشاغه کیتمکده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ینظر الله
یوم القیامة الی من جر ثوبه خیلاء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا نظر رحمت ورأفتله
نظر ایتمز یوم قیامتده اول کمسنه یه کیم کبرندن ثوبن اوزون ایدوب سوریه (الذین یبخلون ویأمرون الناس
بالبخل) که انلر ماللرنده کی حق اللهی ادادن ویا سائله اعطادن بخل ایدرلر واول فعل قبیحی ایشلمکه ناسه امر
ایدرلر شول کمسه لر حقنده نازل اولدیکه عادتلری اخذ ومنع ایدی حی بن اخطب وکردم بن زید وبحر بن
عمرو وانلرك امثالی کبی (ویکتمون ما آتاهم الله من فضله) والله تعالی فضلندن آنلره ویردیکی غنا وعلمی کتم
ایدرلر (واعتدنا للکافرین عذابا مهینا) بز کافرلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدك * زیرا که برکمسه نعمة
اللهه کافر اوله بخل واخفا ایله اکا اهانت ایتدیکی کبی اول دخی عذاب ایله اهانت اولنور (والذین ینفقون اموالهم
رئاء الناس) ودخی انلرکه ماللرین ناسه ریاء ایچون تصدق وانفاق ایدرلر (ولا یؤمنون بالله ولا بالیوم الاخر
حالبوکه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورمزلر * امدی انلرك قرینی شیطاندر که انلری اول عمله تحمیل ایتدی
تا که نارده اول انلره قرین اوله (ومن یکن الشیطان له قرینا فساء قرینا) برکمسنه که نارده شیطانه قرین
اوله شیطان ایسه نه مبؤس قرین اولور (وماذا علیهم لو آمنوا بالله والیوم الآخر وانفقوا مما رزقهم الله)
انلرك اوزره نه وبال ومضرت ایروردی اکر الله تعالی یه ویوم اخره ایمان کتورسه لر والله تعالینك انلره ویردیکی
مال ونعمتدن فی سبیل الله انفاق ایتسه لر (وکان الله بهم علیما) الله تعالی انلرك اسرارینه علیم اولدی اشبو
آینده انلره مکان منفعتی بلدکلرینه وبرشیء خلافنه اعتقاد ایتدکلرینه توبیخ وارد ورودخی فوائد جلیله وعوائد
جمیله عائده مؤدی اولور علته جواب طلبیچون فکره تحریض وارد وضمر رمزامره دعوت اولنان کشی یه
لایق احتیاطا اکا اجابت ایدوکنه تنبیه واردر فکیف که منافعی متضمن اوله (ان الله لا یظلم مثقال ذرة)
الله تعالی نملهٔ صغیره دکلو هیچ کمسه نك اجرندن نقص وباعقابندن زیاده ایتمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم
ان الله لا یظلم المؤمن حسنة یثاب علیها الرزق فی الدنیا ویجزی بها فی الاخرة واما الکافر فیطعم بحسناته فی الدنیا
حتی اذا افضی الی الاخرة لم یکن له حسنة یعطی بها خیرا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا هیچ
کمسنه یه ظلم ایتمز مؤمن حسنه سی اوزره دنیاده رزقله ثوابلنور ومع ذلك انکله آخرتده دخی جزا النور *
واما کافر حسناتی سببیله دنیاده اطعام اولنور * آخرته واردیغنده حسنه سی بولنمز که مقابله سنده اکا خیر
ویریله (وان تك حسنة یضاعفها) اکر ذره دکلو حسنه اولورسه حق تعالی آنی اضعاف کثیره قیلور (ویؤت
من لدنه اجرا عظیما) وکندی قبلندن اول حسنه مقابله سنده وعد اولنان اوزره زائد اجر عظیم ویرر
ابو هریره رضی الله عنه ایدر * نجنکه حق تعالی برکمسنه یه اجر عظیم ویره آنك مقدارینی کیم تقدیر ایده بیلور
(فکیف اذا جئنا من کل امة بشهید) کفره نك حالی نیجه اولور نجنکه هر امتدن پیغمبرلرین شاهد کتوره وزکه
انلرك فساد عقائدنه وقبح اعمالنه شهادت ایلیه (وجئنا بك علی هؤلاء شهیدا) وسنی یا محمد اول امتلری
اوزره شهادت ایدن پیغمبرلرك صدقنه شاهد کتوره وز (یومئذ یود الذین کفروا وعصوا الرسول لو تسوی
بهم الارض) اول کون اولدیغنده استیوب دیلیه شونلرکه کافر اولدیلر ورسوله عصیان ایتدیلر نولیدی
موتی کبی دفن اولنه لر اوزرلرینه طپراق اورتلسه لردی ویابعث ویاخلق اولنمیه لر انلرکه یرحکمده برابر
اوله لردی (ولا یکتمون الله حدیثا) تا که محمد علیه السلامك امرنی ونعتنی کتم ایتمش اولمیه لردی ویاخود

کفره الله تعالیدن هیچ برحدیث شریفك کتمنه قادر اولمیه لر * زیرا که حق تعالی یه هیچ برشیء خفی دکلدر
جوارحلرینی انطاق ایدوب اعمال قبیحه لرینه اول شهادت ایدیسردر * روایت اولنورکه مواطنك برنده
کفره والله بز مشرك ایتمشدك دیدکلرنده الله تعالی آغزلرینی مهرلیوب جوارحی انلرك شرکارینه
شهادت ایلیه اوزرلرینه حال مشتد اولیجق ارضك تسویه اولنمسون تمنی ایلیه لر (یا ایها الذین امنوا
لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون) یا مؤمنلر سز نمازه طورمکز حالبوکه سزه نوم ویاخمر
مثللرندن سکران اولمسز تاشول وقته دکین که نمازکزده دیدیککزی بیله سز روایت اولنورکه خمر حرام اولمزدن اول
عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه طعام پشوروب صحابه دن برجماعتی چاغردی طعام ییدیروب خمر
ایچوردی حتی که سکران اولدیلر صلوة مغرب ایرشوب بر رجلی امامته کچوردیلر رجل (قل یا ایها الکافرون
اعبد ما تعبدون) دیو لا نك حذفیله اوقیجق اشبو آیة کریمه نازل اولدی * ضحاك بن مزاحم رضی الله عنه
ایدر انکله مراد سکر نومدر اوبله اولسه نومك غلبه سی عندنده صلوتدن نهی اولندی (قال النبی صلی الله
علیه وسلم اذا نعس احدکم وهو یصلی فلیرقد حتی یذهب عنه النوم فان احدکم اذا صلی وهو ینعس لعله
یستغفر فیسب نفسه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر وقتی که بریکز نماز قیلورکن اکا اویقو غلبه ایتسه نمازی
قیوب اویقوسی کیدنجه یاتسون * زیرا اول حالده نماز قیلورسه احتمالدرکه کندویی استغفار ایدر ظنیله سب
ایلیه * احیاء علومده (لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون) قولنده ایدر * یعنی کثرت هم
ویا حب دنیا ایله سکران اولمسز وانکله مراد ظاهری اولدیغی تقدیرجه بنه آنده سکر دنیایه تنبیه واردر * زیرا که
نهیه علت بیان اولندیکه حتی دیدیککزی بیلور اوله سز نمازی اول وقتده قیلك ودیدیککزی بیلمك ایسه
وساوس وافکار دنیویه یه مستغرق غافل حقنده مطرد در نیجه مصلی واردر که شرب خمر ایتمش یکن
نمازده نه دیدیکن بیلماز (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ینظر الله سبحانه وتعالی الی صلوة لا یحضر الرجل قلبه
فیها مع بدنه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق تعالی نظر ایتمز شول نمازه کیم کشی آنده قلبنی بدنیله بیله
احضار ایتمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیصلی الصلوة لا یکتب له نصفها ولا ثلثها ولا ربعها
ولا خمسها ولا سدسها ولا عشرها وکان یقول انما یکتب للعبد من صلوته ما عقل منها) پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم ایدر برعبد نماز قیلور حالبوکه اول نمازك اکا نه نصفی ونه ثلثی ونه ربعی ونه خمسی ونه سدسی ونه
عشری یازیلور بلکه عبد ایچون نمازندن اول شیء یازیلورکه قلبی آنده حاضر اوله نتکیم برکمسنه عینا ایتسه که
فلانه شکر وثنا ایدم ویا آندن حاجتم دیلیم * بعده اکا دلالت ایدر الفاظ اوقورکن لسانته جاری اولسه
عیننده بار اولمز * ویاخود الفاظ مذکوره ظلمت لیلده لسانته جاری اولسه واول فلان دخی آنده حاضر اولوب
لکن اول انك آنده حاضر ایدوکن بیلمسه وآنی کورمسه کذلك عیننده بار اولمز * زیرا کلام ونطقی انکله اولمز
مادامکه اول قلبنده حاضر اولمیه ویاخود الفاظك لسانته جاری اولمسی اول فلانك حضورنده بیاض
نهارده اولسه لکن افکاردن برفکره مستغرق اولمغله اول تلفظ ایتدیکی الفاظك معناسندن غافل اولوب
نطقی عندنده اکا توجیه خطاب قصدین ایتمسه کذلك عیننده بار اولمز (ولا جنبا الا عابری سبیل حتی
تغتسلوا) وجنب اولدیغکز حالده دخی نمازه طورمکز مکرکه غسل ایده سز الا مسافرین اولوب
صو بولمدیغکزده غسل ایتمکسزین تیمم ایله نمازه طورمکز جائز اولور (وان کنتم مرضی) اکر سز
مرضه مبتلا اولوب آنك وجودیله صو استعمالندن خوف ایدر ویا سزی صویه وصولدن منع ایدر اولسه
(او علی سفر) ویاخود مسافرین اولوب آنده صو بولمیه کز (او جاء احد منکم من الغائط) ویاخود احد
سبیلیندن خارجك خروجیله حدث ایتسه کز (او لامستم النساء) ویاخود نسایه ملامسه ایتسه کز لمس
وملامسه نك معناسنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه انکله مراد مجامعه در جماعدن لمس ایله کنایه
ایتدی * زیرا که جماعه وصول لمس ایله اولور وبرقوم دیدیلرکه انکله مراد ایکی بشره نك التقائیدر اول کرکسه
جماع ایله ویا جماعنسزدر * بعده آنك حکمنده دخی اختلاف ایتدیلر برجماعت ذاهب اولدیلرکه نجن رجل
بدنندن برشیء مرأه نك بدنندن برشیئنه حائلسز افضا ایتسه ایکیسنك دخی ابدستی بوزیلورکه اول ابن مسعود
وابن عمر رضی الله عنه قولیدر زهری واوزاعی وشافعی اکا ذاهبلردر * امام مالك ولیث بن سعد واحمد واسحق

رضی الله عنهم دیدیلر که اکر لمس شهوتله ایسه ابدستی بوزیلور شهوتسز ایسه بوزلمز و برقوم دیدیلر که لمسله هیچ برحالله ابدست بوزلمز که اول ابن عباس رضی الله عنه قولیدر و حسن و ثوری اکا ذاهبلردر * امام ابوحنیفه رض ایدرکه مسکرکه آندن انتشار حدوث ایلیه اما لمس ایله ابدست بوزلمز دیهلرا احتجاج ایدرکه عائشه رض ایدرکیجه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اوکنده اویوردم ایاقلرم ایسه انك قبله سنده ایدی سجده یه واردیغنده بنی غمز ایدر بن ایسه ایاقلریمی چکردم اول قیام ایتدیکنده بنه ایاقلریمی اوزادردم اول زمانده ایسه کیجه اوارده مصباحلر یوغیدی و بنه عائشه رضی الله عنها ایدر برکیجه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك یاننده یاتوردم اویانیجق آنی باغده بولمدم الدانی یوقلرکن الیمی آنك قدمینی اوزره قومیشم حالبوکه اول ساجد ایدی امام شافعینك قولی مختلف اولدی نجنکه بر رجل محارمندن برمرأه یی لمس ایتسه ام و بنت واخت کبی و یاخود براجنبیه صغیره یی لمس ایتسه ایکی قولنك اصحنده انکله ابدستی بوزلمز * زیرا اول محل شهوت دکلدر و بنه شافعینك قولی مختلف اولدی اول لمس اولنان شخصك ابدستی بوزلمسنده برقولنده بوزیلور التذاذده مشترك اولدقلریچون و برقولنده ایسه بوزلمز عائشه رضی الله عنهانك ذکر اولنان حدیثنده بن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قدمینی اوزره الیمی قومیشم حالبوکه اول ساجد ایدی دیو قولی دلالتیله اکر مرأه نك شعرنی و یا ظفرنی لمس و یا مس ایتسه آنك عندنده ابدستی بوزلمز و کذلك علما اختلاف ایتدیلر چن برکسنه کندینك و یا غیرینك فرجنی مس ایتسه برجماعت دیدیلر که انکله ابدستی بوزیلور که اول عمر و ابن عباس و سعد ابن ابی وقاص و ابوهریره و عائشه رضی الله عنها قولیدر اوزاعی و شافعی و احمد و اسحق رضی الله عنهم اکا ذاهبلردر الا بوکه شافعی رضی الله عنه بطن کفله و یا بطون اصابعله مس ایتمیجه بوزلمز دیر شول دلیل ایله کیم (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مس احدکم ذکره فلیتوضأ) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر چن بریکز ذکرنی مس ایده ابدست السون و برجماعت ایسه مس ذکر ایله ابدست بوزلمز دیدیلر شول دلیل ایله کیم (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن مس الرجل ذکره فقال هل هو الا مضغة او بضعة منه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن رجل ذکرنی مسله ابدستی بوزیلورمی دیو سؤال اولندقده دیدیکه اول کندیدن دکل الا مضغه در امدی مس فرجله ابدست بوزیلوردینلر بو حدیث شریفی منسوخ در دیدیلر (فلم تجدوا ماء) طهارت ایجاب ایدن حالات مذکوره نك هر قنغیسنده ایسه صونك استعماله امکان بولمزسکز (فتیمموا صعیدا طیبا) امدی وجه ارضدن برشیء طاهره قصد ایدك اول اجلدن حنفیه دیدیلر که اکر متیمم الینی حجر صلد اوزره ضربله تیمم ایتسه جائزاولور شافعیه دیدیلر که تیممده بدنه برشیء تعلقندن لابد در (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم) و یوزلریکزی و اللریکزی دیرسکلریکزله بیله اول وجه ارضدن قصد ایتدیککز شیء طاهرله مسح ایدك (ان الله کان عفوا غفورا) الله تعالی عفو و غفور اولدی اول اجلدن امری سزه تیسیر و ترخیص ایتدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم فضلنا علی الناس بثلاث جعلت صفوفنا کصفوف الملائکة وجعلت لنا الارض کلها مسجدا وجعل ترابها لنا طهورا اذا لم نجد الماء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بز ناس اوزره اوچ خصلتله تفضیل اولندق که اول صفوفمز ملائکه نك صفوفی کبی قلندی وارضك کلیسی بزه مسجد قلندی و طهارت ایچون صو بولمدیغمزده ارضك ترابی طهور قلندی قال ابو الصمة مررت علی النبی صلی الله علیه وسلم وهو یبول فسلمت علیه فلم یرد علی حتی قام الی جدار فحته بعصا کانت معه ثم وضع یده علی الجدار فمسح وجهه وذراعیه ثم رد علی) ابو صمه رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه علیه وسلم قاتنه اوغرایوب سلام ویردم اول ایسه تبول ایدردی بکا رد سلام ایتمدی حتی که طوروب قرنده برجداردن عصاسیله حت ایتدکدنصکره الینی جدار اوزره قیوب غباریله یوزینی و قوللارنی مسح ایلدی اندن بکا رد سلام ایتدی * روایت اولندیکه بر رجل عمر بن الخطاب رضی الله عنهه کلوب دیدیکه بکا جنابت ایریشوب غسل ایتمکه صو بولمدم عمار آنده حاضر ایدی عمر رضی الله عنه دیدیکه ذکر ایدرمیسنکه ایکیمز سفرده ایدك ایکیمزه دخی جنابت ایریشجك صو بولمدق سن غاز قلمدك بن ایسه طپراغه بولانوب نمازی قیلدم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه آنی ذکر ایدیجك دیدیکه (انما یکفیك هذا فضرب النبی صلی الله علیه وسلم بکفیه الارض ونفخ فیهما ثم مسح بهما وجهه وکفیه) سکا شویله ایتدیکك کفایت ایدر آندن ایکی کفنی یره

اوروب بعده اللرینی نفخ ایتدی و اول ایکیسیله یوزینی و قوللرینی مسح ایلدی اشبو حدیث شریف دلیلدرکه جنب صو بولمدیغنده تیمم له نمازین قیله کذلك حائض و نفسا طاهر اولدقلرنده صو بولمسه لر تیمم ایده لر (قال عمران بن حصین رضی الله عنهما ان النبی صلی الله علیه وسلم امر رجلا کان جنبا ان یتیمم ثم یصلی فاذا وجد الماء اغتسل) ابن حصین رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم برجنب کسه یه امر ایلدیکه تیمم ایدوب نمازین قیله صو بولمدیغنده صو بولندیغنده غسل ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم الصعید الطیب وضوء المسلم الی عشر سنین) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر تراب طاهر مسلمك وضوء یدر اکرچه اون ییله دکین صو بولمزایسه ده * معلوم اوله که تیممده یوزیله قوللاری برکره مسح ایتمك جنب و حائض و نفسا و میت حقنده جمیع بدن غسلنه بدل اولور و محدث حقنده اعضاء اربعه نك غسلنه بدل اولور و طهارتی لازم اولان بعض اعضاء مجروح اولوب غسلنه امکانی اولمیان حقنده اول بعضك غسلنه بدل اولور و صلوة مکتوبه ایچون وقتدن اول تیمم جائز اولمز و بر تیمم له ایکی صلواتی دخی جمع جائز اولمز که اول علی و ابن عباس و ابن عمر و شعبی و نخعی و قتاده قولیدر و مالك و شافعی و احمد و اسحق رضی الله عنهم اکا ذاهبدر و برجماعت دیدیلر که تیمم صو ایله طهارت کبیدر صلوة مکتوبه وقتی اوزره تقدیمی و انکله فرائضدن دیلدیکی دکاوبی بر تیمم له ادا جائز اولور که اول سعد ابن المسیب و حسن و زهری و ثوری و ائمه حنفیه رضی الله عنهم قولیدر و اتفاق ایتدیلر که بر تیمم له قیلنان فریضه ایله بیله اول ده و صکره ده نوافلدن دیلدیکنی قلمسی جائز اولور (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) نظر ایتمزمیسن شونلره کیم علم توراتدن حظ یسیر و یرلدیلر که انلر احبار مدینه در (یشترون الضلالة) ضلالتی هدی اوزره اختیار ایدرلر که رشوت آلوب توراتی تحریف ایدرلر (ویریدون ان تضلوا السبیل) و اراده ایدرلرکه ای مؤمنلر سز سبیل حقدن طایرنه سز (والله اعلم باعدائکم) الله تعالی اعداکزه سزدن اعلمدر چون اول سزه انلرك عداوتن و سوء ارادتن خبر و یردی امدی انلردن حذر ایدك (وکفی بالله ولیا) الله تعالی سزك امرکزه ولی اولمغله کافی اولدی (وکفی بالله نصیرا) و سزه اعانت ایتمکه دخی کافی اولدی امدی اکا توثق ایدوب غیریدن انکله اکتفا ایدك (من الذین هادوا) شونلردنکه یهودی اولدیلر (یحرفون الکلم عن مواضعه) کلمی الله تعالینك وضع ایتدیکی مواضعندن ازاله ایدوب آنك یرینه غیری اثبات ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه یهود کلوب امردن سؤال ایدرلردی ظن ایدردك که آنك قولنی اخذ ایتدیلر آنك قاتندن کیدیجك آنك کلامنی تحریف ایدرلر (ویقولون سمعنا وعصینا) و دیرلرکه قولکی ایشتدك و امریکه عصیان ایتدك (واسمع غیر مسمع) و سن بزدن ایشت بزسنی ایشتمزز کلامك بزه مقبول دکلدر دیلدیکه یهود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایشت دیوب قابلریله ایشتمز اوله سز دیرلردی (وراعنا) و دخی بزه نظر ایتسکه سکا سو بلیه لم و کلامکی فهم ایلیه لم دیرلردی (لیا بالسنتهم وطعنا فی الدین) لسانلرینی سبه مشابه کلامه صرف و دینی استهزاء و سخریه ایدر اولدقلری حالده زیراکه راعنا قولی مراعاتدن ایکن انلر آنی رعونته تحریفی اراده ایدرلر (ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا واسمع وانظرنا لکان خیرا لهم واقوم) اکر انلر اول قوللرینك یرینه ایشتدك و اطاعت ایتدك بزی ایشت بزه نظر ایت دیسه لر اول انلره خیرلو و صوابلو ایدی (ولکن لعنهم الله بکفرهم) الا بوکه کفرلری سببیله حق تعالی انلری مخذول و هدادن ابعاد ایتدی (فلا یؤمنون الا قلیلا) او بله اولسه انلردن ایمانه کلور آز اولور (یا ایها الذین اوتوا الکتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معکم) یا شونلر که کتاب ویرلدیلر که انکله مراد یهوددر بزم محمد علیه السلامه تنزیل ایتدیکمز قرآنه ایمان کتورك که اول سزکله اولان توراتی تصدیق ایدر اولدیغی حالده (من قبل ان نطمس وجوها فنردها علی ادبارها) صورتلرینك تخطیطنی محو ایدوب قفالری هیئتنده قیلمزدن اول و یاخود کوزلرینی قفالرینه رد ایدوب آردلرینه یورتمزدن اول * روایت اولندیکه عبد الله بن سلام رضی الله عنه بو آیتی ایشیدیجك اهلندن اول الین یوزینه طوتهرق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب اسلامه کلدی و دیدیکه یا رسول الله قورقرمکه سکا واصل اولمزدن اول یوزم قفامه تحول ایده و کذلك کعب الاحبار رضی الله عنه دخی بو آیتی ایشیدیجك عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننده اسلامه کلدی و دیدیکه یارب بو آیتك وعیدندن قورقوب سکا ایمان کتوردم اکر یتورسه که انلر ایمانه کلمزلرسه انلر طمسله ایعاد ایتدکدنصکره انلره

آنی ایتمدی دینورکه بو وعید باقیدر قیام ساعتدن اول یهودده طمس ومسخ اولیسردر دینلدیکه بو وعید
شرطله ایدی عبدالله بن سلام رضی الله عنه واصحابی اسلامه کلدیکی باقیلرندن رفع اولندی * مجاهد ایدر
یعنی بز انلرک قلبلری وجهی بصائرهدادن طمس ایدوب ادبار کفر وضلالته رد ایدرز (اونلعنهم کما لعنا
اصحاب السبت) وياخود مسخله انلری اخزا ایتمزدن اول اصحاب سبتی اخزا ایتدیکمز کبی (وکان امر الله
مفعولا) الله تعالینک برشیئی ایقاعه امری ویا وعیدی ویا حکم وقضاسی نافذ وکائن اولدی اویله اولسه ایمانه
کلمزسکز ایعاد اولندیغکز شیء لابد واقع اولور (ان الله لا یغفر ان یشرك به) الله تعالی اکا اشراك اولنمق ذنبی
مغفرت ایتمز * زیرا آنک عذابی خلودنه حکمن قطع ایدوبدر شول سببدنکه آنک اثری صاحبندن منمحی
اولمز اویله اولسه اول عفوه نیجه مستعد اولور سائر ذنوب آنک خلافیدر (ویغفر ما دون ذلك لمن یشاء) وشرکدن
ماعدا ذنوبی صغیر وکرکسه کبیر اولسون دیلدیکی کمسه ایچون فضل واحساندن مغفرت ایدر (ومن یشرك
بالله فقد افتری اثما عظیما) اول کمسه که الله تعالی یه برشیئی اشراك ایده اول بر ذنب عظیمی ارتکاب ایدرکه
سائر ذنوب آنک جنبنده استحقار اولنور * ابن عمر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم زماننده
بزبر کمسنه که کبیره یه اصرار اوزره فوت اولسه بز آنی اهل ناردندر دیو شهادت ایدردك بو آیه کریمه نازل
اولیجق اول شهادتدن واز کلدك * علی رضی الله عنه ایدر قرآنده اشبو آیت ارجی آیتدر (قال النبی صلی الله
علیه وسلم من مات لا یشرك بالله شیئا دخل الجنة ومن مات یشرك بالله شیئا دخل النار) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر بر کمسه که الله تعالی یه برشیء اشراك ایتمز اولدیغی حالده وفات ایده اول جنته کیرر اکرچه سائر
ذنوبی ارتکاب ایتمش ایسه ده عفو اولنمدیغی تقدیرجه نارده ماشاءالله جزا اولندیغندنصکره آندن چیقوب
الله تعالینک فضل ورحمتیله جنته کیرر واول کمسه که الله تعالی یه برشیء اشراك ایدوب اکا مصر اولدیغی حالده
وفات ایده اول ناره کیرر وابدا آنده قالور (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) کورمزمیسین شونلری که
کندیلرین تزکیه ایدرلر * یعنی یهود ونصاری که بز الله تعالینک ابنائی واحبائیوز دیرلر ودخی جنته کیرمز
الا یهود ونصاری اولان کیرر دیرلر دینلدیکه یهوددن برجماعت اطفاللریله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه
کلوب دیدیلر که هیچ بونلرك اوزره ذنب وارمیدر دیدیلر که بو قدر دیدیلر که والله امدی بز بونلر کبی یز کوندزده
ایشلدیکمز کناهلر کیجه اولدیغنده یارلغنور وکیجه ده ایشلدیکمز کناهلر کوندز اولدیغنده یارلغنور وانلرك
معناسنده اول کمسنه که نفسنی تزکیه واناك اوزره ثنا ایده ابن مسعود رضی الله عنه ایدر کشی صباحن
طورر حالبوکه دینی کندی ایله در بعده اکا بر رجل کاور که اول نه کندو یه ونه اکا نفع وضره قادر اولور والله سن
شویله سن وبویله سن دیو انی وصف ایدر بعده اول رجل او یه دونیجك اول کشیده دیندن برشیء قالمز کیدر *
بعده (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) آیتین اوقودی (بل الله یزکی من یشاء) بلکه حق تعالی دیلدیکی کمسه یی
ذنوبدن تطهیر وتبریه ایله اصلاح ایدر (ولا یظلمون فتیلا) انلر کندیلرین بغیر حق تزکیه لری اوزره ذم
وعقابله فتیل دکلو ادنا ظلم اولنمزلر وفتیل شق نواتده کی خیطدرکه حقارتده انکله ضرب مثل اولنور
اشبونده تنبیه واردرکه تزکیه ده معتدبها اولان الله تعالینک تزکیه سیدر غیرینك دکل زیرا اول حسن
وقبحدن انسانك منطوی اولدیغن بیلور حالبوکه اول انلری ذم وعباد مؤمنیندن راضی اولدقلرین تزکیه
ایتدی وتزکیه نك اصلی قول وفعلدن مستقبح اولان شیئی نفیدر (انظر کیف یفترون علی الله الکذب)
یا محمد نظر ایت انلره کیم کندیلرین عندالله اذکیا زعمیله الله تعالی یه کذبی نیجه اختلاق ایدرلر (وکفی به اثما
مبینا) اول زعم فاسدلری ویا اول کذبلری آناملری بیننده اثم مبین یتر (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب
یؤمنون بالجبت والطاغوت) نظر ایتمزمیسین شونلره کیم علم توراتدن نصیب ویرلدیلر جبت وطاغوتی
تصدیق ایدرلر (ویقولون للذین کفروا هؤلاء اهدی من الذین آمنوا سبیلا) مشرکین حقنده دیرلرکه اشبونلر
شول ایمانه کلنلردن دینده اقوم وطریقده ارشددرلر جبت اصلده اسم صنمدر * بعده الله تعالیدن غیری
هر عبادت اولنان شیده استعمال اولندی ویاخود اصلی جبس ایدیکه اول هرشیدرکه انده خیر اولمیه بعده
سینی تا یه قلب اولندی وطاغوت ایسه معبود ویا غیریدن هر باطله اطلاق اولنور دینلدیکه اشبو آیه یهود
حقنده نازل اولدیکه انلر دیرلردیکه اصنامه عبادت عندالله محمدك دعوت ایتدیکی دیندن ارضادر ویاخود

کعب بن الاشرف وحیی بن اخطب حقنده نازل اولوبدرکه انلر یهوددن برجماعتله مکه یه کتدیلرتا که قریشله
محمد صلی الله علیه وسلم اوزره محاربه یه موافقت ایچون معاهده ایده لر چون انلر مکه یه واردیلر قریش انلره
اکرام ایدوب اولرینه قوندردیلر ومقصودلرین قریشه عرض ایدیجك قریش انلره دیدیلرکه سز اهل کتابسز
ومحمد دخی صاحب کتابدر سزا کابزدن اقرب سزا ویله اولسه بز سزك مکر یکزدن امین دکلز چون محمد ایله
محاربه یه بزه نصرت وموافقت ایتمك دیلرسز بزم آلهه مزه سجده ایدك تا که سزه مطمئن اوله وز نعم دیوب سجده
ایتدیلر بعده کعب بن الاشرفه دیدیلرکه سز کتاب اوقورلرسز بزایسه امیلریز بزلر طریق جهتندن بزمی اهداییز
یوخسه محمدمی کعب دیدیکه والله سز محمددن اهداسز (اولئك الذین لعنهم الله) امدی انلر شول قومدرکه
حق تعالی انلری رحمتندن طرد ایتدی (ومن یلعن الله فلن تجد له نصیرا) اول کمسه که الله تعالی آنی
رحمتندن طرد ایده انکچون نصیر بولمزسنکه اندن عذابی منع ایده (ام لهم نصیب من الملك فاذا لا یؤتون الناس
نقیرا) یهود ایچون ملك اللهدن نصیبی واردر زیرا انلر ملك کندیلره عودت ایتمسین زعم ایدرلر بلکه انلره
ملکدن برشیء بوقدر اکر انلره اندن نصیب اولسه هیچ کمسه یه نقیره موازی اولور شیء ویرمزلردی نقیر ایسه ظهر
نواتده کی نقره در اشبو انلرك کمال شحنی بیاندرکه انلره ملوك ایکن نقیره بخل ایدیجك اذلاء متفاقرین اولدقلرنده
شحلری نه حده ایردیکنی انکله بیلورسز (ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله) الله تعالی فضلندن
ناسه ویردیکنه یهود حسد می ایدرلر وناسدن مراد رسول الله صلی الله علیه وسلم واصحابیدر ویا عربدر
ویا ناسك جمیعیدر زیرا نبوته حسد ایدن کشی کأنه جمیع ناسك کمال ورشدنه حسد ایدر حق تعالی یهود قومنی
بخلله اندن حسدله ذم ایلدی زیرا ایکیسی دخی شر رذائلدرکأنه ایکیسی بیننده تلازم وتجاذب واردر واول
ناسه ویریلان مراد نبوة وکتاب ونصرة واعزازدر ویا نبی موعود انلردن اولمسیدر (فقد آتینا آل ابراهیم الکتاب
والحکمة وآتیناهم ملکا عظیما) حالبوکه بز محمدك اسلافی وابناء عمی اولان آل ابراهیمه که مراد داود وسلیمان
علیهما السلامدر کتاب ونبوة وملك عظیم ویردك بعید اولمز که انلره ویردیکمز امثالنی محمد علیه السلامه دخی
ویره وز (فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه) یهودك بعضی محمد علیه السلامه وآل ابراهیم حدیثندن ذکر
اولنانه ایمان کتوردی وبعضی ایسه آندن اعراض ایدوب اکا ایمان کتورمدی دینلدیکه معناسی آل
ابراهیمك بعضی اکا ایمان کتوردی وبعضی ایسه اکا کافر اولدی (وکفی بجهنم سعیرا) انلره جهنم نار
مسعوره یتر که آنده تعذیب اولنه لر ویاخود عقوبتلری تعجیل اولنمزسه ده انلره سعیر جهنمدن اعداد اولنان
کفایت ایدر (ان الذین کفروا بآیاتنا سوف نصلیهم نارا) شونلرکه بزم آیتلریمزه کافر اوله لر بز انلری ناره ادخال
ایدیسرز (کلما نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غیرها لیذوقوا العذاب) هر بارکه دریلری آنده یانه انك یرینه
یکی دریلر خلق ایدرز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن مرویدرکه هر ساعتده یوز کره دریلری یکیلنور تا که
عذابی ذوقلری دائم اوله (ان الله کان عزیزا حکیما) الله تعالی عزیز اولدی اراده ایتدیکی شیدن منع اولنمز
حکیم اولدی حکمتنك وفقی اوزره عقاب ایدر (والذین آمنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجری من
تحتها الانهار خالدین فیها ابدا) شونلر که ایمانه کلوب اعمال صالحه ایشلیه لر بز انلری جنتلره قویه رز که
آغاجلرینك التنده نهرلر جاری اولور آنده خالدین اولدقلری حالده (لهم فیها ازواج مطهرة) انلر ایچون اول
جنتلرده ازواج واردرکه عیوب ظاهره وباطنه دن پاکلردر (وندخلهم ظلا ظلیلا) ودخی انلری ظل
ظلیله قویه رزکه اکا شمس ایرمز حر وبرددن آنده ذره اذا کورلمز (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها)
الله تعالی سزه امر ایدرکه اماناتی اهلنه رد ایده سز اشبو خطاب جمیع مکلفین وامانانه عامدر اول کرکسه
حقوق اللهدن ویا حقوق عباددن اولسون اکرچه نزولی مکه نك فتحی کوننده عثمان بن طلحه رضی الله
عنه حقنده ایسه ده که اول کعبه نك قپوسن برکیدوب اکا دخول ایچون مفتاحی ویرمکدن اباء ایتدی اکر
محمدك رسول الله ایدوکنی بیلسم مفتاحی ویرردم دیدی اویله اولسه علی رضی الله عنه عثمانك الین بوکوب
مفتاحی آندن الدی وقپویی آچوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم کعبه یه کیردی وایکی رکعت نماز قیلدی
چیقیجك عباس رضی الله عنه اندن دیلدیکه مفتاحی اکا ویره تا که سقایه وسدانه یی دیره اویله اولسه
اشبو آیه کریمه نزولیله بیورلدیکه مفتاحی عثمان بن طلحه یه ویره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی علی

رضی الله عنهه امر ایلدیکه مفتاحی کیر وعثمانه ویروب اعتذار آیده اشبو سببیله عثمان اسلامه کلدی وسدانه امر الهی ایله ابدا انده واولادنده قالدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ایمان لمن لا امانة له ولا دین لمن لا عهد له) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر کمال اوزره ایمانی یوقدر اول کسه نک که امانتنه رعایتی اولمیه وکمال اوزره دینی یوقدر انک که عهدنه وفاسی اولمیه (واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل) وناس بیننده حکومت ایتدیککزده انصاف وعدلله حکم ایده سز (قال النبی صلی الله علیه وسلم المقسطون عند الله علی منابر من نور علی یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین وهم الذین یعدلون فی حکمهم واهلهم وما ولوا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ولاة وقضاتدن عدل ایدنلر یوم قیامتده یمین رحمانده نوردن منبرلر اوزره اولورلر که انلر حکملرنده واهللری بنك حقوقنده وتحت ولایتلرنده کی امورده عدل ایدنلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان احب الناس الی الله یوم القیامة واقربهم منه مجلسا امام عادل وان ابغض الناس الی الله یوم القیامة واشدهم عذابا امام جائر) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه احبی وانك رحمتنه اقربی امام عادلدر وبنه یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه ابغضی وعذاب جهنمدن اشدی امام جائردر (ان الله نعما یعظکم به) نه کوزلجك شیدر که الله تعالی سزه آنی ایشلمکه وعظ ایدر که اول اداء امانات وعدل فی الحکومتدر (ان الله کان سمیعا بصیرا) الله تعالی سزلك اقوال واحکامکزه سمیع وامانتده کی افعالکزه بصیر اولدی (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم) یا مؤمنلر الله تعالی یه ورسولی محمد صلی الله علیه وسلمه وسزدن امر صاحبلرینه اطاعت ایدك که انلر کله مراد امراء مسلمیندر انلرکه خلفا ویا قضاة ویا امراء سریه در الله تعالی عدلله امر ندنصکره اولوا الامرلرینه دخی طاعتله امرنده تنبیه واردر که انلره طاعتك وجوبی مادامکه حق اوزره اولورلرسه دینلدیکه انلر کله مراد علماء شرعدر (ولو ردوه الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم) آیتی دلالتیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله ومن یطع الامیر فقد اطاعنی ومن یعص الامیر فقد عصانی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر کسنه که بکا اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت ایدر واولکه بکا عصیان ایده الله تعالی یه عصیان ایدر واولکه امیره اطاعت ایده بکا اطاعت ایدر واولکه امیره عصیان ایده بکا عصیان ایدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم السمع والطاعة علی المرء المسلم فیما احب وکره مالم یؤمر بمعصیة فاذا امر بمعصیة فلا سمع ولا طاعة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مرء مسلم اوزره امیرنه سمع واطاعتی واجب اولور امیر ینك امری کرك آنك محبوبینه ویا مکروهنه اولسون مادامکه معصیت ایتمکی اکا امر ایتمیه شویله که معصیتله امر ایده آنده اکا اطاعته رخصت یوقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لابی ذر اسمع واطع ولو لعبد حبشی کان رأسه زبیبة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ابوذر رضی الله عنهه دیدیکه امیرکه سمع واطاعت ایت اکرچه اول عبد حبشی اولوب رأسی زبیبه ایسه ده (فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول) اکر دینکز امورندن برشیده اختلاف ایدرسکز سز انده الله تعالینك کتابنه مراجعت ایدلنانده بولمزسکز رسول الله صلی الله علیه وسلمه مراجعت ایدك حیاتنده کندیدن سؤالله وفاتنده سنتنه عرضله امدی امورد ینیه ده کتاب وسنته مراجعت واجبدر اکر اول ایکیسنك برنده بولنورسه فیها بولنمزسه آنك سبیلی اجتهاددر (ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر) اکر الله تعالی یه ویوم آخره مؤمنلر ایسکز زیرا که ایمان آنی ایجاب ایدر (ذلك خیر واحسن تأویلا) امدی دینکز امورنده اول ایکیسنه مراجعتکز عاقبتکزه خیر وسزلك تأویلکزدن احسندر * لواقح الانوارده ایدر اکر مکلف مقلد اولوب اکا حدیث صحیح ویا خود رسول الله صلی الله علیه وسلمه مسند حدیث ضعیف ایشتدیکندنصکره ائمه ویا صحابه دن برینك قولنی اکا معارض بولسه لکن اول قولك دلیلنی بولمسه امدی اول قولی ترك ایدوب حدیث ضعیفله عمل ایتمسی واجب اولور زیرا اول حدیثك ادنا رتبه سی اول قول درجه سنده اولمقدر امدی معلوم اولدیکه صحابی ویا امام قولیله آیت وحدیثك ترکی جائز اولمز که ترك ایدن کشی ضلال مبینه ایرر اول خصوصده دینلدن چیقر سورة احزابده وارد اولان (وما کان لمؤمن ولا مؤمنة اذا قضی الله ورسوله امرا ان تکون لهم الخیرة من امرهم ومن یعص الله ورسوله فقد ضل ضلالا مبینا) آیه کریمه سی دلالتیله (الم تر الی

الذین

الذین یزعمون انهم آمنوا بما انزل الیك وما انزل من قبلك) نظر ایتمزمیسین شونلره کیم سکا انزال اولنان قرآنه وسندن اول انزال اولنان کتب سماویه یه کندیلرین تصدیق ایتدی زعم ایدرلر (یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت وقد امروا ان یکفروا به) طاغوته تحاکم ایتمك مراد ایدرلر حالبوکه انلر طاغوته مخالفته امر اولندیلر (ویرید الشیطان ان یضلهم ضلالا بعیدا) وشیطان ایسه انلری طریق هدادن ضلالته ایرکورمك دیلر * ابن عباس رض ایدر برمنافقله بریهودی بیننده خصومت اولوب یهودی اکا سنکله محمده تحاکم ایده لم دیدی زیرا بیلورکه اول رشوت آلمز وحکمده حقدن میل ایتمز منافق ایسه آنی کعب بن الاشرفه تحاکم ایده لم دیدی * زیرا بیلوردیکه اول رشوت الور وحکمنده میل قیلور چون منافق آنی تحویل ایده میجك ناچار رسول الله علیه السلامه احتکام ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایسه یهودی ایچون منافق اوزره حکم ایتدی منافق اکا راضی اولمیوب عمر بن الخطاب رضی الله عنهه تحاکم ایده لم دیدی چون ایکیسی اکا واردیلر یهودی عمر رضی الله عنهه دیدیکه بونکله ایکیمز محمده تحاکم ایدوب اول ایسه بنمچون بونك اوزرینه حکم ایتمشیکن آنك حکمنه راضی اولمیوب بنی سنك قاتکه کتوردی عمر رضی الله عنه منافقه حال بویلیدر دیدی منافق ایتدیکه نعم اویله در عمر رضی الله عنه دیدیکه بریکزده طورك تا کیم ایچرو واروب کلاین اندن اوندن سیفنی آلوب کیرو طشره چیقدی ومنافقك بوینن اوروب الله تعالینك ورسولنك حکمنه راضی اولمیانه بنم حکمم بویله دردیدی اول سببدن بو آیه نازل اولدی وجبریل علیه السلام دیدیکه عمر حقله باطل بیننی فرق ایلدی اول اجلدن اکا فاروق دینلدی وآیتك نزولنه سبب بو اولیجق طاغوتله مراد کعب بن الاشرف اولوب واول معناده در اول کسنه که باطلله حکم ایدوب آنی اختیار ایدر اول فرط طغیانیچون ویا شیطانه تشبیهیچون اکا طاغوت دینلدی ویا خود اکا تحاکم شیطانه تحاکم اولدیغیچون شول حیثیتدنکه انی اول فعله اول حمل ایدوبدر (واذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله والی الرسول رأیت المنافقین یصدون عنك صدودا) چون انلره الله تعالینك انزال ایتدیکی امرنه ورسولنك امرنه کلك دینلسه منافقلری کوررسنکه حقدن اعراضلری سببیله سندن اعراض ایدرلر (فکیف اذا اصابتهم مصیبة) حاللری نیجه اولور چنکه انلره مصیبت ایرشسه عمر رضی الله عنهك منافقی قتل ایتمسی ویا الله تعالیدن نقمت ایرمسی کبی (بما قدمت ایدیهم) عمل قبیحلری سببیله که اول سنك غیریه تحاکم ایدوب حکمکه راضی اولمدقلریدر (ثم جاؤك یحلفون بالله ان اردنا الا احسانا وتوفیقا) طاغوته تحاکم ایتدکلرندنصکره اعتذار ایچون سکا کله لر ویا قتل اولنان منافقك دیتنی استیوب کلورلر الله تعالینك اسم شریفنه یمین ایدرلرکه انکله مرادمز دکل الا ایکی خصم بیننی وجه احسنله فصل وتوفیق ایدی یوخسه سکا مخالفت دکل ویا اصحاب قتیل انك دمنی طالبین اولدقلری حالده کلوب دیدیلرکه بزم عمره تحاکملکه مرادمز دکل الا صاحبمزه احسان وانکله خصمی بیننی توفیق ایتسون ایچون ایدی (اولئك الذین یعلم الله ما فی قلوبهم) امدی الله تعالی انلرك قلبلرنده کی نفاقی بیلور کتمانلری وحلف کاذبلری انلری عقاب اللهدن قورتارمز (فاعرض عنهم) امدی انلرك معذرتی قبولندن ویا عقابلرندن اعراض ایت (وعظهم) وانلره وعظ ایدوب اضمار ایتدکلری نفاقدن کف ایت (وقل لهم فی انفسهم قولا بلیغا) وانلری الله تعالینك عذابیله تخویف ایت ویا اوزرینه اولدقلری حالتدن توبه ایتمزلرسه قتلله وعید ایت ویا خود ملاده انلردن اعراض وانلره وعظ ایدوب سر وخلاده قول بلیغ ایت که اول مدلولی مقصوده مطابق اولور قولدر حق جل وعلا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه امر ایلدیکه انلرك ذنوبندن تجافی وانلره نصح ایده ونصحنده ترغیب وترهیبله مبالغه ایده * زیرا اول انبیاء علیهم السلامك مقتضای شفقتلریدر (وما ارسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله) هیچ بر رسولی بزارسال ایتمدك الا انکیچونکه انك بعث اولندیغی قوم الله تعالینك امریله اکا اطاعت ایده لر * زیرا اکا اطاعت الله تعالی یه اطاعتدر واکا مخالفت الله تعالی یه مخالفتدر (ولو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحیما) اکر انلر نفاقله ویا طاغوته تحاکمله نفسلرینه ظلم ایتدکلرنده تائبین اولدقلری حالده سکا کلوب توبه واخلاص ایله الله تعالیدن مغفرت دیلسه لر وسکا اعتذار ایدوب سنی شفیع ایدنسه لر الله تعالی توبه لرینی قبول ایدر ورحمتیله انلره فضل ایدر ایدوکن بیله لردی اشبونده تنبیه واردرکه رسولك شاننده رکیم

تائبك اعتذارینی قبول ایده اکرچه جرمی عظیم ایسه ده وانکیچون شفاعت ایده اکرچه ایشلدیکی کبائر ذنوبدن ایسه ده (فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم) ربك جل شانه حقیچون یا محمد انلر مؤمن اولمزلر مکر که بینلرنده اختلاف ایتدکاری شیده سنی حاکم قیلوب حکمکه راضی اولهلر (ثم لا يجدوا في انفسهم حرجا مما قضيت) بعده سنك حکمکدن قلبلرنده ضیق ویا حقیقتنده شك بولمیهلر (ويسلموا تسليما) وظاهر وباطنلریله سکا انقیاد ایدهلر (ولو انا كتبنا عليهم ان اقتلوا انفسكم) اکر بز انلرك اوزره کندولرك قتل ایتمکی فرض ایتسیدك بنوا اسرائیله انی فرض ایتدیکمز کبی (او اخرجوا من دياركم) ویاخود دیارکزدن چقماغی فرض ایتسیدك انلره ایتدیکمز کبی شول وقتکه عجله عبادتلرندن توبه طلب ایتدیلر (ما فعلوه الا قليل منهم) آنی ایشلرانلردن ناس قلیل اولیدی * روایت اولندیکه زبیر بن العوام رضی الله عنه انصاردن حاطب بن ابی بلتعه ایله حرهده برشرجه نزاع ایدوب پیغمبریمز علیه السلامه مرافعه اولدیلرکه اندن ایکیسی بستانلرین سقی ایدرلردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه یا زبیر سن اول سقی ایدوب اندن آنی جارکه ارسال ایت حاطب دیدیکه یا رسول الله اول سنك عمتك اوغلو اولدیغیچون بویله حکم ایتدك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اول سوزدن وجه کریمی متلون اولوب دیدیکه یا زبیر انکله سقی ایدوب اندن صوبی صالیویرمه کل تا جدارلرینه ایریشجك وانکله زبیر رضی الله عنهه حقنی استیعاب ایتدی اندن اول که حکمی ایسه ری ایله ایکیسنه بیله توسعه ایچون ایدی اندن ایکیسی چیقوب مقداد رضی الله عنهه اوغرادیلر اول دیدیکه قنغیکزه حکم اولندی حاطب دیدیکه آنك عمهسی اوغلونه وطوداغن بوکدی مکر مقدادك یاننده بریهودی وارایدی آنی تفطن ایدوب دیدیکه حق تعالی بونك کبیلری هلاك ایده کیم آنی رسول الله درد یو شهادت ایتدکارندنصکره قضاسنده اتهام ایدرلر والله بز موسی علیه السلام زماننده برکناه ایدوب موسی علیه السلام بزی اندن توبه ایچون کندیکزی قتل ایدك دیدکده ربمز جل شأنهنك امرینه اطاعت ایدوب قتلامزی یتمش بیکه ایرکوردك حتی که ربمز بزدن راضی اولدی عمر و یسار وعمار بن یاسر وثابت بن قیس وعبد الله بن مسعود رضی الله عنهم دیدیلرکه اکر رسول الله صلی الله علیه وسلم بزه کندیکزی قتل ایدك دیسه امرینه مخالفت ایتمیوب اطاعت ایدردك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بنم امتمده رجال واردرکه قلبلرنده ایمان جبال رواسیدن اثبتدر (ولو انهم فعلوا ما يوعظون به لكان خيرا لهم واشد تثبيتا) اکر انلر رسول الله متابعت ومطاوعتدن وعظ اولندقلرین ایشلسهلر عاجل وآجللرنده انلره خیرلو ودینلرینه زیاده تثبیت اولیدی (واذا لآتيناهم من لدنا اجرا عظيما) وثابت اولدقلری تقدیر اوزره بز انلره اجر عظیم ویررزکه اول جنتدر (ولهديناهم صراطا مستقيما) وانلری صراط مستقیمه هدایت ایدرز کذا کا سلوکله جناب قدسه ایریلور وانلره ابواب غیب آچیلور (قال النبي صلى الله عليه وسلم من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم يعلم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که بلدیکیله عمل ایده حق تعالی اکا بیلمدیکنی بیلدیره (ومن يطع الله والرسول) اول کمسه که اوامر ونواهیده الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایده (فاولئك مع الذين انعم الله عليهم) امدی اول حاللو کمسنهلر الله تعالینك انعام ایتدیکی کمسنهلر ایله درانلرك رؤیه مجالستن فوت ایتمزلر (من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين) که اول انعام اولنلر علم وعملده منازللری حسبنجه درت قسمدرکه کافهٔ ناس انلردن تأخرایتمکه حث اولندیلر برقسمی انبیادرکه علم وعملك کمالنه فائزلر وحد کمالدن درجهٔ تکمیله متجاوزلر و برقسمی دخی صدیقوندرکه نفوسلری کاهی حجج وآیاته نظر مراقبسنه صعود ایدر وکاهی تصفیه وریاضات معارجندن اوج عرفانه صعود ایدوب اشیایه مطلع اولورلر وماهیتندن خبر ویررلر وبرقسمی دخی شهدادرکه طاعته اهتمام وحقی اظهاره اقداملری اعلاء کلمة الله ایچون مهجهلرینی بذله مؤدی اولمشدر * وبرقسمی دخی صالحیندرکه عمرلرینی الله تعالینك طاعتنه وماللرینك جملهسنی انك رضاسنه صرف ایدرلر ویاخود اول انعام اولنانلر عارفین باللهدن درت قسمدر * قسم اول عرفانده مبالغین اولدقلرندن درجهٔ علیایه نائل اولملریله قربه دخی ایردیلرکه انلر انبیادر شول کمسه کبی که شیٔ قریب کورر * وقسم ثانی عرفانده انلرك حدنه ایرمدیلر بلکه انلردن اسفل درجهده قالدیلرکه انلر صدیقوندر شول کمسه کبی که شیٔ بعید کورر * قسم ثالث عرفانی براهین قاطعه ایله درعلمده راسخلردرکه

انلر بر یوزنده الله تعالینك شهداسیدر * قسم رابع عرفانی امارات ایله در نفسلری اکا مطمئن اولوبدرکه انلر صالحوندر (وحسن اولئك رفيقا) انلرهو بری نه کوزل رفیق اولور (ذلك الفضل من الله) اطاعت اهلنه اولان اجر ومزید هدایه ومرافقت منعمین ویاخود اول متنعمینه ویریلان مراتب وکرامات الله تعالیدندر (وكفى بالله عليما) الله تعالی اکا اطاعت ایدنلرك جزاسنه ویا فضلنك مقادیرینه ویا فضل اهلنك استحقاقنه عالم اولدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك موالیسندن ثوبان رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه زیاده محبت ایدر فراقنه صبر ایدمزدی برکون اول پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلدی حالبوکه لونی متغیر وجسمی نحیل اولمشدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم آنك حالندن سؤال ایدیجك دیدیکه یا رسول الله نه وجع ونه مرضم وار الا بوکه سنی کورمسم سکا مشتاق اولورم ووحشت شدیدهیه ایریشورم * بعده آخرتی فکر ایدوب قورقدمکه آنده سنی کورمیم زیرا که سن آنده درجات نبیینك اعلاسنه رفع اولنورسین بن ایسه جنته کیردیکم تقدیرجه دون منزلهده اولورم واکر اکا کیرمزسم نعوذ بالله ابداسنی کورمز قالورم اویله اولسه بو آیهٔ کریمه نازل اولدی (روى ان رجلا قال يا رسول الله الرجل يحب قوما ولم يلحق بهم قال صلى الله عليه وسلم المرء مع من احب) روایت اولندیکه بر رجل دیدیکه یا رسول الله کشی برقومی سورلکن عملده انلره لاحق اولمز آخرتده آنك انلره لقاسی نوجهله اولور دیدیکه کشینك آخرتده مجالسه ومعاشرتی سودیکی قومله درا کر اول عملده انلره لاحق اولمزسه ده (يا ايها الذين آمنوا خذوا حذركم) یا مؤمنلر تیقظ واعداکز ایچون عده وآلات احترازکزی اعداد ایدك (فانفروا ثبات او انفروا جميعا) عدویه جهاد ایچون چقدیغکزده جماعات متفرقه یعنی بلوك بلوك چیقك * ویاخود مجتمعین اولدیغکز حالده دفعة چیقك * اشبو آیتك نزولی اکرچه حرب حقندهدرلکن لفظنك اطلاقی اقتضا ایدرکه خیراتك کلنه کیف ما امکن مبادرت واجب اوله فوائتدن صقنله (وان منكم لمن ليبطئن) یا معشر مسلمین سزدن کمسه واردرکه تثاقل ایدوب الله تعالی یه قسم ایتدیکه غزادن تأخر وتخلف ایده انکله مراد منافقین ایدی (فان اصابتكم مصيبة قال قد انعم الله علي اذ لم اكن معهم شهيدا) یا مسلمون اکر سزه غزاده بلیه ویا هزیمه ایرسه اول تأخر ایدن منافق دیرکه حق تعالی بکا انعام ایلدیکه انلرکله غزایه حاضر اولمدم زیرا انلره ایرشن بکا دخی ایریشوردی (ولئن اصابكم فضل من الله ليقولن كأن لم تكن بينكم وبينه مودة يا ليتني كنت معهم فافوز فوزا عظيما) واکر سزه الله تعالیدن غزاده فتح وغنیمت مثلی فضل ایرسه اول منافق دیرکه کأنه سزکله آنك بیننده مودت یوغیدی نولیدی بن انلرله اولیدم غنیمتدن حظ وافر اخذ ایدیدم (فليقاتل في سبيل الله الذين يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة) امدی حیاة دنیایی بیع ایدوب آخرتی اختیار ایدن مخلصلر * ویاخود دنیایی آخرت اوزره اختیار ایدن منافقلر فی سبیل الله قتال ایتسونلر (ومن يقاتل في سبيل الله فيقتل او يغلب فسوف نؤتيه اجرا عظيما) برکسنه که فی سبیل الله قتال ایدوب قتل اولنه ویا ظفر بوله بز اکا جنتده اجر عظیم ویررز اشبونده تنبیه واردرکه مجاهده لایق اولان معرکهده ثابت اولمقدرتا که کندوبی شهادتله * ویادینی ظفر وغلبه ایله اعزاز ایده * وقصدی بالذات قتل اولنمق اولمیه بلکه اعلاء کلمهٔ حق واعزاز دین اوله (قال النبي صلى الله عليه وسلم تكفل الله تعالى لمن جاهد في سبيله لا يخرجه من بيته الا الجهاد في سبيله وتصديق كلمته ان يدخله الجنة او يرجعه الى مسكنه الذي خرج منه مع ما نال من اجر او غنيمة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی تکفل ایتدی شول کمسه ایچونکه آنك سبیلنده جهاد ایده بیتندن خروجی فی سبیل الله جهاد وکلمة اللهی اعلا ایچون اوله انده قتل اولنورسه آنی جنته قویه ویا نائل اولدیغی اجر وغنیمتله کیرو مسکننه ایرکوره (وقال النبي صلى الله عليه وسلم مثل المجاهد في سبيل الله كمثل القانت الصائم الذي لا يفتر عن صلوة ولا صيام حتى يرجعه الله الى اهله بما يرجعه من غنيمة واجر او يتوفاه فيدخله الجنة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر فی سبیل الله جهاد ایدن کشینك مثلی شول قائم وصائم مثلیدرکه اکا صلوة وصومدن فتور کلمیه تا اهلنه رجوعنه دکین بوفضیلتدن زائل اولماز ومع ذلك یا غنیمه واجرله رجوع ایدر * ویا وفات ایدوب الله تعالی آنی جنته ادخال ایدر (وما لكم لا تقاتلون في سبيل الله والمستضعفين من الرجال والنساء والولدان) سزه نولدیکه قتال ایتمزسز الله تعالینك سبیلنده ورجال ونساء وولداندن مستضعفینك سبیلنده که اول انلری

امردن تخليص وعدودن صيانتدر زيرا مسلميندن برجماعت مشركينك صدلرى وياهجرتدن ضعفلرى
سببيله مكه ده ذات ومحنتده مشركينك يدلرى آلتنده قالمشلر ايدى اشبونده دلالت واردركه سبيل الله ابواب
خيرك جميعنه عام اوله وضعفۀ مسلميني ايدى كفاردن تخليص ابواب خيرك اعظم واخصى اوله (الذين
يقولون ربنا اخرجنا من هذه القرية الظالم اهلها) اول مستضعفين حق تعالى يه يالواروب ديرلركه يارب بزى
اشبو اهلى ظالم بلده دن چيقاركه اول مكه در (واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك نصيرا) وبزم
ايچون سنك عندكدن ولى ونصير قيل كه امورمزى اصلاح واعدامز اوزره بزه نصرت ايله اويله اولسه الله تعالى
انلرك دعاسى بركاتيله مكه يى فتح ايدوب پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم عتاب بن اسيد رضى الله عنهى انده والى
ايتدى انكله مظلومينى ظالملرك شرورندن قورتاردى ظالمينى اذلاء قيلوب عزت ونصرتى مظلومينه
دوندردى (الذين آمنوا يقاتلون فى سبيل الله) مؤمنلر الله تعالينك طاعتنده قتال ايدرلر (والذين
كفروا يقاتلون فى سبيل الطاغوت) وكافرلر شيطان طاعتنده قتال ايدرلر (فقاتلوا اولياء الشيطان) امدى
اى مؤمنلر سز شيطانك حزب وجنودى اولان كافرلره قتال ايدك (ان كيد الشيطان كان ضعيفا) زيرا
الله تعالينك كافرلره اولان كيدنه اضافتله شيطانك مؤمنلره اولان كيدى ضعيف اولدى امدى شيطانك
حزب وجنودندن خوف ايتمكز زيرا كه اعتمادلرى اضعف شيئه در (الم تر الى الذين قيل لهم كفوا ايديكم)
يا محمد نظرا يتمزميسن شونلره كيم ايديكزى قتالدن كف ايدك دينلدى * روايت اولنديكه پيغمبر عم صلى الله
عليه وسلمك هجرتندن اول اصحاب مكه ده ايكن مشركيندن انلره اذاى كثير ايرسيله پيغمبر عم صلى الله عليه
وسلمدن انلره قتال ايچون اذن ديلرلر ايدى پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم ايسه بن قتاله امر اولنمدم ديوب انلرى
قتالدن منع ايلردى (واقيموا الصلوة وآتوا الزكوة) بلكه امر اولنديغكز صلوات مكتوبه يى اقامت وامو الكز
زكاتنى ويرمكه اجابت ايدك ديردى (فلما كتب عليهم القتال اذا فريق منهم يخشون الناس كخشية الله
او اشد خشية) وقتاكه مدينه يه هجرت ايدوب اوزرلرينه قتال فرض قيلندى شول قتاله اذن ديليوب منع
اولنانلردن برفريق مشركيندن قورقديلر * اهل خشيتك الله تعاليدن قورقدقلرى كبى بلكه دخى الله
تعاليدن قورقدقلرندن زياده انلردن قورقديلر (وقالوا ربنا لم كتبت علينا القتال لولا اخرتنا الى اجل قريب)
وديديلركه يا ربنا نيچون اوزريمزه قتالى فرض ايتدك بزى تأخير ايتمديدك كه آجالمزله فوت اولديدق بوقولك
قائلنده اختلاف اولندى * دينلديكه آنلر منافقين ايديلر * ويا مؤمنينده علمده راسخ دكل برجماعت ايديكه
خوف وجبنلرندن آنى ديديلر يوخسه اعتقاد ايله دكل بعده اندن توبه ايتديلر * ويا انلر مؤمنيندن برقوم ايدى
قتال فرض اولنيجق جبنلرندن نفاق ايدوب جهاددن تخلف ايتديلر (قل متاع الدنيا قليل) ديكل كه
دنيانك منفعتى وانكله استمتاع قليل وانقضاسى سريعدر (والآخرة خير لمن اتقى) وآخرت ثوابى خيرلودر
شول كسه ايچونكه شركدن ومعصيتدن صاقنه (ولا تظلمون فتيلا) اعمالكز ثوابندن فتيل دكلو ظلم اولنمزسز
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ما الدنيا فى الآخرة الا مثل ما يجعل احدكم اصبعه فى اليم فلينظر بم يرجع)
پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم ايدر دنيانك آخرته اضافتله مثلى بر بكز پرمغنى دريايه صوقوب چيقاردیغنده
اكا بولاشان مثليدر نظر ايتسونكه اكا بولاشان ندكلودر (اينما تكونوا يدرككم الموت) قنده اولور سكزسزه
موت ايريشور (ولو كنتم فى بروج مشيدة) اكرچه قصور ويا بروج مرتفعه ده اولورسكزده (وان تصبهم
حسنة يقولوا هذه من عند الله وان تصبهم سيئة يقولوا هذه من عندك) اكريهود ومنافقينه خصب
وياسعرده رخص ايرسه ديرلركه * اشبو الله تعاليدندر * واكر انلره جدب وياغلا سعر ايرسه ديرلركه يا محمد
بوسنك واصحابكك شومندندر * پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم مدينه يه قدوم ايديجك انلر ديديلركه بورجل
واصحابى قدوم ايدلدن بر ويرغارومزارعمزده نقصدن زائل اولمدق اول سببدن بو آيه نازل اولدى * دينلديكه
حسنه ايله مراد يوم بدرده كى ظفر وغنيمتدر وسيئه ايله مراد يوم احدده كى قتل وهزيمت كبى (قل كل من عند
الله) يا محمد انلره ديكل كه حسنه وسيئه نك جميعى الله تعالى عندندندر ارادهسى حسبنجه بسط وقبض ايدر
(فما لهؤلاء القوم لا يكادون يفقهون حديثا) اشبو قومه نولديكه قرآنى فهمه قريب اولمازلر آنى فهم
ومعانيسنى تدبر ايتمزلركه سى الله تعاليدن ايديكنى بيلورلردى (ما اصابك من حسنة فمن الله) يا انسان

نعمتدن اول شيكه سكا ايرر الله تعالينك فضلندندر * زيرا انسانك طاعاتدن ايشلديكى وجودى نعمتنه
مكافات اولمز فنكيفكه انك غيرنى قضاء ايده بيله * اول اجلدن پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم ديديكه هيچ
بركسنه نك جنته كيرمسى دكل الا الله تعالينك رحمتيله در * دينلديكه يا رسول الله سندخى اويله ميسن ديديكه
بندخى آنك رحمتيله كيررين (وما اصابك من سيئة فمن نفسك) وبليه دن اول شيكه سكا ايرر ايشلديكك ذنب
سببيله در اول سكا عقوبتدر * اشبو قول شريف (كل من عند الله) قولنه منافى دكلدركه ايجاد وايصال
جهتندن كليسى اندندر الا بوكه حسنه اندن احسان وامتحاندر وسيئه ايسه مجازات * وانتقامدر
(وارسلناك للناس رسولا) وسنى كافۀ ناسه رسول ارسال ايلدك (وكفى بالله شهيدا) الله تعالى سندن
معجزات اظهاريله رسالت وصدقكه شاهد كفايت ايدر (من يطع الرسول فقد اطاع الله) اول كسه كه الله
تعالينك رسولنه اطاعت ايده الله تعالى يه اطاعت ايدر * زيرا حقيقتده اول مبلغدر وامر ايدن الله تعاليدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم من احبنى فقد احب الله ومن اطاعنى فقد اطاع الله) پيغمبر عم صلى الله عليه
وسلم ايدر بركسه كه بكا محبت ايده الله تعالى يه محبت ايدر واول كسنه كه بكا اطاعت ايده الله تعالى يه اطاعت
ايدر (ومن تولى فما ارسلناك عليهم حفيظا) اولكه انك اطاعتندن اعراض ايده الله تعالينك اطاعتندن
خروج ايدر * اويله اولسه بز سنى انلرك اوزره حافظ ورقيب ايتمديكزكه سن انلرك اعمالنى حفظ وآنك اوزره
انلره حساب وعتاب ايده سن بلكه سكا لازم اولان بلاغدر حسابلرين بز كورورز (ويقولون طاعة) وچون
سن انلره برشىء امر ايتسك ديرلركه امروشانمز سكا اطاعت واتباعدر (فاذا برزوا من عندك بيت طائفة
منهم غير الذى تقول) وچونكه سنك قاتكدن كيده لر انلردن برطائفه سنك انلره ديدكك شيئك خلافنى تزوير
ايدرلر (والله يكتب ما يبيتون) الله تعالى انلرك تزوير ايتديكى شيئى صحايفلرينه مجازات ايچون تثبيت ايدر
(فاعرض عنهم) امدى انلردن اعراض وتجافى ايت (وتوكل على الله) وجميع اموركده لاسيما انلرك
شاننده الله تعالى يه توكل ايت (وكفى بالله وكيلا) الله تعالى سكا وكيل يترسنكچون انلردن انتقام ايدر
(افلا يتدبرون القرآن) انلر قرآنك معناسنى تأمل وآنده اولان اشيايى تبصر ايتمزلرمى وتدبر امرلك اخرنه
نظردر (ولو كان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا) اكر اول قرآن الله تعالينك غيريدن يعنى كلام
بشردن اوليدى انده اختلاف كثير بوله لردى تناقض معنى وتفاوت نظم كبى * وبعضنده فصاحت وبعضنده
ركاكت كبى * وبعضنه معارضه صعب وبعضنه سهل اولمق كبى * وبعض اخبار مستقبله سى واقعه
مطابق وبعض مخالف اولمسى كبى واحكامنك بعضنه عقلك موافقتى * وبعضنه مخالفتى كبى (واذا جاءهم
امر من الامن او الخوف اذاعوا به) وچون منافقينه امن ويا خوف ايجاب ايدر برامر كلسه انى افشاء ايدرلر *
روايت اولنديكه پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم اطرافه سرايا كوندرردى غالبين ويا مغلوبين اولسه لر منافقين
انلرك حالندن خبر آلوب پيغمبر عم صلى الله عليه وسلم انى تحديث ايتمدين انلر آنى افشاء ناس وتحديث ايدوب
آنكله قلوب مؤمنينه ضعف ويررلردى (ولو ردوه الى الرسول والى اولى الامر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم)
اكر آنلر انى تحديث ايتميوب تحديث امرنى رسول الله صلى الله عليه وسلمك رأينه وصحابه نك كبراسندن
اموره بصيرلرك رأينه رد ايتسه لر انك توجهله ذكر اولنمسى عملى فطنه وتجاربله انلر جهتندن استخراج ايدنلر
بيله لردى كتم وافشادن قنغيسى اولى ايسه انى ايشلبه لردى (ولولا فضل الله عليكم ورحمته لاتبعتم
الشيطان الا قليلا) اكر الله تعالى نك سزه ارسال رسول وانزال كتابله فضل ورحمتى اولمسه كفر وضلالله شيطانه
اتباع ايديديكز الا سزدن آز كسه لر اكا اتباع ايتميديكه حق تعالى انلره عقل راجح تفضل ايدوب انكله انلرى
حق وصوابه هدايت ومتابعت شيطاندن صيانت ايتدى * زيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل وانلرك
غيرى جماعتكه پيغمبر عم صلى الله عليه وسلمك ظهورندن اول اهتداء اولنمشلردى * اشبو آيتده دلالت
واردركه قياس جائز اوله وعلمك بعضى تلاوة وروايه ايله ادراك اولنه كه اول نصدر وبعضى دخى استنباطله
بيلنه كه اول نصوصده ايداع اولنان معانى اوزره قياسدر (فقاتل فى سبيل الله لا تكلف الا نفسك)
يا محمد عدويه جهادى ومؤمنيندن مستضعفينه انتصارى ترك ايتمكل اكرچه يالكز اولوب هيچ كسه سكا
متابعت ايتمزسه ده زيرا كه حق جل وعلا سكا انلر اوزره نصرتى وعد ايتدى ومؤمنينى جهاد تركارى

اوزره عتاب ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم احد جنکندنصکره ابوسفیانله مواعده
ایتدیکه بدر صغری موسمنده بولشه لر اکا کیده جك وقت ایرشجك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ناسی اکا
کتمکه دعوت ایتدی بعضلری اندن کراهت ایدیجك بو آیت نازل اولدی * اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم جیقوب اکا یتمش کسنه موافقت ایتدی (وحرض المؤمنین) ومؤمنلری جهاده تحریض وثوابه
ترغیب ایت * زیرا انلرك شاننده سکا واجب اولان شیء انجق تحریضدر (عسی الله ان یکف بأس الذین
کفروا) تاکه الله تعالی انلردن کافرلرك یأسنی کف ایده قلبلرینه رعب القا سیله ویا انك دیلدیکی برشیئله
(والله اشد بأسا واشد تنکیلا) الله تعالی صولت وسلطنتده وتعذیب وعقوبتده انلردن اشددر * اشبونده
اکا اتباع ایتمیانلره تقریع وتهدید واردر (من یشفع شفاعة حسنة یکن له نصیب منها) برکسنه که شفاعت
حسنه ایده که انکله برمسلمك حقنی رعایت ایده ویا انکله برمسلمدن ضرری دفع ایده * ویا برمسلمه نفع جلب ایده
والحال بو اموردن هرقنغیسی ایسه انکله حق تعالینك وجه کریمن اراده ایده اول شفاعت ایدن ایچون اندن
نصیب واردرکه اول شفاعت ثوابیدر وبرخیره سبب اولان اول خیری ایشلین کبیدر وبرمسلم ایچون دعاء دخی
شفاعت حسنه دندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من دعا لاخیه المسلم بظهر الغیب استجیب له وقال الملك
ولك مثل ذلك) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که برمسلم ایچون ظهر غیبندن خیر دعاء ایده اول
دعاسی مستجاب اولور وبرملك اکا دیرکه سنك ایچون دخی آنك مثلی اولسون (ومن یشفع شفاعة سیئة یکن له
کفل منها) وبرکسنه که شفاعت سیئه ایده که انکله حقوق الله ویا حقوق عباددن برشیء منع ایده ویا جمله انکله
فعلی حرام اولان شیء ایشلنه اول شفاعت ایدن ایچون اول سیئه نك وبالندن نصیب واردرکه قدرده
اکا مساویدر * وبرمسلم اوزره شرله دعاء دخی شفاعت سیئه دندر (وکان الله علی کل شیء مقیتا) الله تعالی
هرشیء اوزره مقتدر ومجازی ویا شاهد ویا حفیظ اولدی ویاهر حیوانه قوتنی ایرکورر اولدی (واذا حییتم بتحیة
فحیوا باحسن منها اوردوها) وقتاکه سزه برمسلم سلام ویرسه سز اکا انك سلامندن احسن وجهله ویا انك سلامی
مثلیله رد ایدك * امدی اکر اول سکا السلام علیکم دیرسه سن اکا وعلیکم السلام ورحمة الله دیکل * واکر اول
سکا السلام علیکم ورحمة الله دیرسه سن اکا وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته دیکل * واکر اول سکا سلام
علیکم ورحمة الله وبرکاته دیرسه سن اکا انك مثلنی دیکل * روایت اولنورکه بررجل ابن عباس رضی الله
عنه السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته دیوب انك اوزره برشیء زیاده ایلدی * ابن عباس رضی الله عنه
دیدیکه سلام برکتده نهایت بولدی * عمر بن حصین رضی الله عنه ایدر * بررجل پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه السلام علیکم دیدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم رد سلام ایدوب سکا اون حسنه اولوبدر دیدی *
بعده رجل آخر کلوب السلام علیکم ورحمة الله دیدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم رد سلام ایدوب
سکا یکرمی حسنه اولدی دیدی * بعده رجل آخر کلوب السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته دیدی پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم اکا رد دنصکره سکا اوتوز حسنه اولدی دیدی * معلوم اوله که سلام سنة کفایه در
ورد سلام ایسه فرض کفایه در یعنی جماعتدن بری سلام ویرسه سنت اقامتنه اول کفایت ایدر * ویعنی
برجماعته بری سلام ویروب انلرك بری رد ایتسه جمیعندن فرض ساقط اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
والذی نفسی بیده لاتدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولاتؤمنوا حتی تحابوا ألا ادلکم علی شیء اذا فعلتموه تحاببتم
افشوا السلام بینکم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول الله تعالی حقیچونکه نفسم انك یدندهدر مؤمن
اولمیجه جنته کیرمزسز * ومؤمن کامل اولمازسز بریبرلریکزه محبت ایتمیجه * سزه برشیء دلالت ایده یمکه
انی ایشلدککزده بریبرلریکزه محبت ایدرسز * امدی ارا کزده سلامی افشا ایدك (قال ابن عمر رضی
الله عنه ان رجلا سأل النبی صلی الله علیه وسلم ای الاسلام خیر قال تطعم الطعام وتقرأ السلام علی من
عرفت ومن لم تعرف) ابن عمر رضی الله عنه ایدر بررجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه خصال اسلامیه نك
قنغیسی خیرلودر دیو سؤال ایتدکده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه فقراء ومساکینه طعام یدیره سن
وآشنا ویکانه یه سلام ویره سن * دینلدیکه اکر سلام ویرن مسلم ایسه انك سلامندن احسنله رد ایده واکر
سلام ویرن کافر ایسه انك مثلیله رد ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الیهود اذا سلم علیکم احدهم فانما

یقول السام علیك فقل علیك) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یهودك بری سزه سلام ویرسه السام
علیك دیر امدی اکاده علیك دیسون * سفیان بن عیینه رضی الله عنه ایدرسز بو آیتی یالکز سلام
حقنده وارددر دیرسز بلکه اول آنجلین هر احسان ایدنه دخی شاملدر برکسنه که سکا احسان ایده سندخی
اکا احسان ومکافات دخی ایت * واکر اکا قدرتك اولمزسه اکا ثنا ایت * برکسنه که کندویه احسان ایدنه
ثنا ایده اول احسانك شکرین ایدر واولکه انی کتم ایده کفران ایدر (ان الله کان علی کل شیء حسیبا) الله
تعالی هرشیئه محاسب ومجازی ویا حفیظ ویا کافی اولدی (الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب
فیه) اول الله تعالی حقیچونکه اندن غیری اله یوقدر سزی قبورکزدن یوم قیامتده حشر ایدیسردرکه انك
اولمسنده ریب یوقدر قیامته قیامت دیو تسمیه اولندی زیرا که ناس اول کونده حساب اولنمغیچون قبرلردن
قیام ایدیسرلردر (ومن اصدق من الله حدیثا) کیدرکه قول ووعدده الله تعالیدن اصدق اوله (فما لکم
فی المنافقین فئتین) سزه نولدیکه منافقین امرنده ایکی فرقه اولوب کفرلری اوزره اتفاق ایتمزسز * بو آیتك
سبب نزولنده مفسرین اختلاف ایتدیلر * برقوم دیدیلرکه اول منافقین حقنده نازل اولوبدرکه احد غزاسنده
تخلف ایتمشلردی * ویاخود اکا چقدقلرندنصکره دونمشلردی * ویاخود برقوم حقندهدرکه مدینه یه
قدوم واسلاملرندنصکره مرتد اولدیلر ومکه ده بضائعمز واردر دیو بو بهانه ایله کیدوب انده قالدیلر
ویاخود قریشدن * برقوم حقندهدرکه مدینه یه قدوم واسلاملرندنصکره نادم اولوب متنزهین هیئتنده
مدینه دن چقدیلر تباعد ایدیجك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه نامه کوندردیلرکه بزسندن مفارقتمز
حینندهکی ایمان اوزره یز لکن مدینه نك هواسنه الشمیوب وطنمزه اشتیاقمزدن کتمشزدر دیدیلر * ویاخود
برقوم حقندهدرکه مکه ده اسلامه کادکارندنصکره هجرت ایتمیوب مشرکینه مظاهرت ایدردیلر * اویله
اولسه انلردن هرقنغیسی ایسه اسلاملرنده صحابه اختلاف ایدیجك بو آیة نازل اولدی (والله ارکسهم
بما کسبوا) الله تعالی انلری اعمال خبیثه لری سببیله کفره رد ایلدی (اتریدون ان تهدوا من
اضل الله) الله تعالینك ضلالتده قودغن سن ارشاد ایتمکمی دیلرسز (ومن یضلل الله فلن تجد له سبیلا)
اول کمسه که حق تعالی انی ضلالتده قویه انکیچون هدایته طریق بولمزسن (ودوا لو تکفرون کما کفروا
فتکونون سواء) انلر تمنی ایدرلرکه کندیلر کبی سزدخی کافر اولوب کفرده انلرکله برابر اوله سز
(فلا تتخذوا منهم اولیاء حتی یهاجروا فی سبیل الله) امدی انلرکله موالات ایتمکز مکر که الله تعالی یه
ورسولنه اطاعت ایچون اولان هجرتی ایده لر یوخسه اغراض دنیا ایچون اولانی دکل معلوم اوله که
هجرت اوچ وجه اوزرهدر بری اول اسلامده مؤمنلرین مدینه یه هجرتیدر وبری منافقلرین پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلمله غزایه خروجیدر * وبری سائر مؤمنلرك (المهاجر من هجر مانهی الله عنه) حدیثی
دلالتیله الله تعالینك نهی ایتدیکی اشیادن منتهی اولوب هجر ایتملریدر (فان تولوا فخذوهم واقتلوهم
حیث وجدتموهم) اکر انلر توحید وهجرتدن اعراض ایدرلرسه انلری اسیر ایدك وحل وحرمدن قنغیسنده
بولورسکز انلری قتل ایدك (ولا تتخذوا منهم ولیا ولا نصیرا) وانلردن مجانبت ایدوب ولایه ونصرتلرین قبول
ایتمکز (الا الذین یصلون الی قوم بینکم وبینهم میثاق) الا شونلری اسیر وقتل ایتمککزکه
انلر سزکله معاهد ومحاربینکزدن مفارق اولان قومه التجاء واتصال ایده لرکه اول قومدن مراد خزاعه
ویا اسلمیوندر * زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مکه یه خروجی وقتنده هلال بن عویمر الاسلمی ایله
معاهده ایتدیکه اول نه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اعانت ایده * ونه پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه محارب اولانه اعانت ایده واولکه اکا التجاء ایده انکیچون جوار اوله هلالك کندی ایچون اولان
جواری کبی (اوجاؤکم حصرت صدورهم ان یقاتلوکم او یقاتلوا قومهم) ویاخود سزه کلهلر حال بوکه
قلبلری سزکله وکرك قوملریله قتالدن منقبض اولوب دیرکه انلر بنومدلجدرکه مسلمینله وکرك قریشله قتال
ایتممکه معاهده ایتمشلردی (ولو شاء الله لسلطهم علیکم فلقاتلوکم) اکر الله تعالی دیلسه انلرین
قلوبن قوی وصدورلرین بسط ورعبلرین ازاله ایتمکله انلری اوزریکزه تسلیط ایدوب سزکله قتال ایده لردی
(فان اعتزلوکم فلم یقاتلوکم والقوا الیکم السلم فما جعل الله لکم علیهم سبیلا) اکر انلر قتالکزدن تباعد ایدوب

سزکله قتال ایتمزلرسه وسزه اسلام وانقیاد ایدرلرسه الله تعالی سزکچون انلری اخذ وقتله اذن ویرمدی
(ستجدون آخرین یریدون ان یأمنوکم ویأمنوا قومهم) برقوم آخری بولورسزکه سزه اسلام اظهاریله
سزدن امنده اولملرینی وقوملرینه رجوعلرنده کفرلرین اظهاریله انلردن امنده اولملرینی اراده ایدرلر
ابن عباس رضی الله عنه ایدر انلرله مراد اسد وغطفاندرکه مدینه یه حاضر اولدقلرنده ریاء ایله اسلام
اظهار ایدوب انلرین برینه قومی نیچون اسلامه کادکدیسه اشبو قرده وعقربه وخنفسایه ایمان کتوردم
دیردی وصحابه یه ملاقی اولدقلرنده بزسزکدینکزده یزدیرلردی وانکله ایکی فریقدن امن اوزره اولمق
دیلرلردی (کلما ردوا الی الفتنة ارکسوا فیها) هربارکه انلر شرکه دعوت اولنسه لر اکا عودت ایدرلر فان لم
یعتزلوکم ویلقوا الیکم السلم ویکفوا ایدیهم) اکر انلر سزکله قتالدن امتناع وسزکله مصالحه وقتالکزدن
یدلرینی کف ایتمزلرسه (فخذوهم واقتلوهم حیث ثقفتموهم) امدی انلری اسیر ایدک وقنده بولورسکز قتل
ایدک (واولئکم جعلنا لکم علیهم سلطانا مبینا) واول صفتلو کسنه لر اوزره سزلک ایچون قتل وسبیله
تعرضه حجت واضحه قلدق عداوتلرینک ظهوری وکفر وغدرلرینک وضوحی ایچون ویاخود سزکچون
انلر اوزره تسلط ظاهر قیلوب قتللرینه اذن ویردک (وما کان لمؤمن ان یقتل مؤمنا الا خطأ) هیچ برمؤمنه
صحیح اولمدیکه مؤمن آخری احوالدن برحالده ناحق یره قتل ایده مکرکه خطا حالنده قتل ایده * روایت
اولندیکه عیاش بن ابی ربیعة المخزومی رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه هجرتدن اول مکه ده
ملاقات ایدوب اسلامه کلدی واسلامنی اهلنه اظهاردن خوف ایدوب مدینه یه قاچدی وآنده براطمه
تحصن ایتدی * اناسی انک فراقنه زیاده جزع ایدوب ایکی اوغلی حارث وابوجهل ابنی هشامه دیدیکه انلر
عیاشک لام قرداشلری ایدی سزبکا عیاشی کتورمدیقجه نه برونه ایچرم ونه کونشدن کولکه یه وارررم اوبله
اولسه ایکیسی انی استیوب اوله کیردیلر * وانلرکله حارث بن زید قوشیلوب حتی که مدینه یه واردیلر وعیاشی
اطمده بولوب کل کیده لم که اناک سنک فراقنه صبر ایده میوب جزع ایده درسن اکا وارمینجه یمکی وایچمکی
وکولکه ده قرار ایتمکی ترکه نفسی اوزره الزام ایدوبدر والله بزسنی هیچ برشیء اوزره اکراه ایتمیه لم وکیردیکک
دیندن سنی دوندرمیه لم دیدیلر اوبله اولسه عیاش انلرین قوللرینه ایناندی واطمدن چیقوب انلرکله یوله کیردیلر
برازمسافه کیدیجک اوچی انی محکم بغلادیلر وهر بری اکا یوزر جلده اوروب بغلو انی اناسنه ایرکوردیلر
اناسی اکا دیدیکه والله ایمان کتوردیکک دینه کافر اولمادیقجه سنی صالیویرمزم بعده انی بغلو کونشه براقدیلر
الی ماشاء الله طوردقدنصکره انلرین مرادنه موافقت ایدیجک انی صالیویردیلر بعده حارث بن زید کلوب
اکا دیدیکه یا عیاش سنک صددنده اولدوغک دین محمد هدی ایدیسه هدایی ترک ایتدک ضلال ایدیسه ضلالتده
ایدک عیاش اکا یاوزلنوب دیدیکه والله هرقنده که یا حارث سنی تنها بولم قتل ایدرم بعده عیاش اسلامه
کلوب مدینه یه هجرت ایتدی بعده حارث دخی اسلامه کلوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه هجرت ایلدی
حالبوکه اول وقتده عیاش حاضر دکل ایدی وحارثک اسلامه کلدیکنی بیلمزدی * بروقتده عیاش قبانک ظهرنده
کیدرکن حارثه راست کلوب قتل ایتدی ناس اکا نه ایشلدک برمسلمی ناحق یره قتل ایلدک دیدیلر * اوبله
اولسه عیاش پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کندی ماجراسینی اکا ذکر ایتدی وبن انک اسلامه کلدیکنی بیلمزدم
حتی قتل ایلدم دیدی اول سببدن بو آیه کریمه نازل اولدی (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحریر رقبة مؤمنة
ودیة مسلمة الی اهله الا ان یصدقوا) برکسنه که برمؤمنی خطا ایله قتل ایده انک کفارتی بررقبهٔ مؤمنه
اعتاقیدر واول قتیلک وارثلرینه دیهٔ کامله تسلیمیدر که سائر مواریث کبی بینلرنده قسمت ایدرلر * مکرکه
انلر اول دیتی قاتله تصدق ایده لر اوبله اولسه انلر اول دیتی اکا ترک وکندوبی عفو ایتمش اولورلر (وان کان من
قوم عدو لکم وهو مؤمن فتحریر رقبة مؤمنة) واکر قتل اولنان مؤمن کفار محاربین قومندن اولورسه انک
کفارتی انجق رقبهٔ مؤمنه اعتاقیدر * فرض بررجل دار الحربده کفارله مخالط مسلم اولوب انک اسلامنی بلمین
مسلم آخر انی قتل ایتسه قاتل اوزره دیه واجب اولمز بلکه اکا انجق کفارت واجب اولور * دینلدیکه انکله
مراد دار الاسلامده قتل اولنان مسلمک دار الحربده مسلمینه محارب قوم کفاردن نسب وقرابتی
اولسه انده انجق کفارت واردر دیه یوقدر زیراکه بینلرنده وراثت اولمز (وان کان من قوم بینکم وبینهم میثاق

فدیه

فدیة مسلمة الی اهله وتحریر رقبة مؤمنة) واکر قتل اولنان قوم معاهدین ویا اهل ذمتدن اولورسه انک
حکمی مسلم حکمی کبیدرکه قاتلک اوزره انک ورثه سنه دیهٔ کامله تسلیمیدر وکفارتی رقبهٔ مؤمنه اعتاقیدر
معلوم اوله که کفارتک رقبهٔ مؤمنه اعتاقی اولمق مقتول کرکسه مسلم ویا معاهد درو کرکسه رجل ویا امرأه در
وکرکسه حر ویا عبددر * وقاتلک مالندن اولور (فمن لم یجد فصیام شهرین متتابعین) اول کمسنه که رقبه
بولمایه اکا مالک اولمامغله ویا اکا توصل ایده جک شیء بولنمامغله امدی اکا واجب اولان ایکی آی متتابعا صائم
اولمقدر اکر قاتل رقبه بولورسه ویا ثمنی وجودیله تحصیلنه قادر اولورسه اول ثمن کندینک وعیالنک نفقه سندن
وحوایج اصلیه سندن فاضل اوله اکا اعتاق رقبه واجب اولور صومه انتقالی جائز اولمز * اکر انک تحصیلندن
عاجز اولورسه ایکی آی متتابعا صوم واجب اولور اکر اول ایکی آیک خلالنده عمدا افطار ایدرسه
ویا نیتی اونودرسه ویا صوم آخره نیت ایدرسه اول ایکی آیی استئناف واجب اولور واکر مرض ویا سفر عذریله
برکون افطار ایدرسه متتابعک انقطاعنده علماء اختلاف ایتدیلر * بعضلر منقطع اولوب استئنافی واجب
اولور دیدیلر زیراکه اختیاریله افطار ایدوبدرکه اول نخعی وشافعینک احد قولیدر وبعضلر ایسه منقطع اولمز
بلکه انک اوزره بناء ایدرکه اول سعید بن المسیب وحسن وشعبی رضی الله عنهم قولیدر * اکر برمرأه اول ایکی
آیک خلالنده حائض اولسه ایام حیضنده افطار ایدر وانکله تتابعی منقطع اولمز طاهر اولدیغنده صائم
اولدیغی اوزره بقیه سنی بناء ایدر * زیرا اول نساء اوزره برامر مکتوبدرکه اندن احتراز ممکن اولمز * واکر صومدن
عاجز اولورسه التمش مسکین اطعامیله عهده دن خروجنده ایکی قول واردر * برقولده خروج ایدر کفارت
ظهارده کی کبی * وبر قولده خروج ایتمز زیراکه شرع انکیچون بدل ذکر ایتمیوبدر (توبة من الله) اشبو
امور خطا ایله قتل ایدنه الله تعالیدن توبه قیلندی (وکان الله علیما حکیما) الله تعالی خطا ایله قتل ایدنک
حالنه علیم وانک اوزره حکم ایتدیکی شیئده حکیم اولدی * معلوم اوله که قتل اوچ نوعدر * اولکیسی عمد
محضدرکه اول برانسانک آنجق قتلنه قصد در برشیئله که غالبده انکله قتل قصد ایدیلورامدی انکله قاتل اوزره
قصاص واجب اولور حالانکه مکافی بولنه ویا مال قاتلده حالة دیهٔ مغلظه لازم اولور * ایکنجیسی شبه عمددرکه
اول برشیئله ضربی قصددرکه غالبده انکله انسان قتل اولنور اولمیه مثلا عصای خفیفله ویا حجر صغیرله برکره
ویا ایکی کره ضربندن فوت اولسه انده قصاص اولمز بلکه اوچ سنه یه دکین مؤمنلر عاقله سی اوزره دیهٔ مغلظه
واجب اولور * اوچنجیسی خطاء محضدرکه اول برشیئله قتلدرکه انکله قتل قصد اولنمیه بلکه شیء آخر قصد
ایدوب اصابت ایدیجک اول سببدن مصاب فوت اوله امدی انده قصاص یوقدر بلکه عاقله اوزره اوچ
سنه یه دکین دیهٔ مخففه واجب اولور وکفارت قتلک جمیع انواعنده قاتلک مالندن لازم اولور * اما
ابو حنیفه عندنده قتل عمد کفارتی ایجاب ایتمز * زیرا اول سائر کبائر کبی برکبیره در (ومن قتل مؤمنا
متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فیها وغضب الله علیه ولعنه واعد له عذابا عظیما) اول کمسنه که برمؤمنی عمدا
قتل ایده آنک جزاسی جهنمدر انده خالد اولدیغی حالده والله تعالی اکا غضب ولعنت ایدروانکیچون عذاب
عظیم تهیئه ایدر * دینلدیکه اشبو آیهٔ کریمه مقیس بن حبابه حقنده نازل اولوبدرکه اول وقرنداشی
هشام اسلامه کلدکارندنصکره قرداشی هشامی بنو النجارده قتیل بولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه انی
ذکر ایدیجک پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی بنی فهردن بررجله بنی النجاره کوندردی * ودیدیکه رسول الله
سزه امر ایدرکه اکر هشامک قاتلن بیلورسکز قرنداشی مقیسه ویرک که قصاص ایده * واکر قاتلن بیلمزسکز
اکا مقتولک دیتن ویرک * دیدیلرکه سمعا وطاعة والله انک قاتلن بیلمزز * امدی دیتن ویره لم دیوب یوزدوه ویردیلر
چون انی آلوب فهری ایله ایکیسی مدینه یه دوندیلر * یولده کیدرکن شیطان مقیسه القاء ایتدیکه قرنداشی
برینه اول فهریی قتل ایدوب دیت کندویه فضله قاله اوبله اولسه مقیس اول فهریی اغفال ایدوب برطاشله
باشین یاروب قتل ایتدی ودوه لری سوروب ارتداد اوزره مکه یه کتدی اهل سنت مذهبی انک اوزره درکه
اکثر علماء اکا ذاهبلردر مسلمی عمدا قاتلک توبه سی مقبوله اوله حق تعالی حضرتلرینک (وانی لغفار لمن تاب
وآمن وعمل صالحا) ودخی (ان الله لا یغفر ان یشرک به ویغفر ما دون ذلک لمن یشاء) قولی دلالتیله * وابن
عباس رضی الله عنهدن روایت اولنان مؤمنی عمدا قتل ایدنه توبه یوقدر دیدیکی قتلدن زجرده تشدید ومبالغه

ایچوندر * وكبائری ارتكاب ایدن نارده مخلد دردین ایچون بو آیت دلیل اولمز زیراكه * بو آیه مقیس
ابن حبابه حقنده نازل اولوبدركه اول كافر قاتل ایدی * دینلدیكه بو آیه وعید درشول كمسنه یه كه مؤمنك
قتلنی ایمانی سببیله مستحل اوله * واولكه اهل ایمانی ایمانلری ایچون قتلی استحلال ایده كافر اولوب نارده
مخلد قالور * دینلدیكه انك جزاسی جهنمده مخلد اولمسیله مراد اگر حق تعالی اكا قتلی اوزره مجازات ایدرسه
جزاسی اولدر لكن دیلرسه اول ذنبله اكا عذاب ایدر و یا دیلرسه كرمیله آنی مغفرت ایدر زیراكه شركدن مادونی
دیلدیكی كمسه ایچون مغفرت ایتمكی وعد ایتمشدر (قال عبادة بن الصامت رضی الله عنه ان رسول الله صلی
الله علیه وسلم قال وحوله عصابة من اصحابه بایعونی علی ان لا تشركوا بالله شیئا ولا تسرقوا ولا تزنوا
ولا تقتلوا اولادكم ولا تأتوا ببهتان تفترونه بین ایدیكم وارجلكم ولا تعصوا فی معروف فمن وفی منكم
فاجره علی الله ومن اصاب شیئا من ذلك فعوقب فی الدنیا فهو كفارة ومن اصاب شیئا من ذلك ثم ستره الله
فهو الی الله ان شاء عفا عنه وان شاء عاقبه فبایعناه علی ذلك) عباده رضی الله عنه ایدر پیغمبریز صلی الله
علیه وسلمك حوالنده اصحابدن بر جماعت وار ایدی انلره دیدیكه بندن مبایعت ایدك شول شرطله كیم الله تعالی یه
بر شیئی اشراك ایتمیه سز * وسرقه * وزنا * وقتل اولادا یتمیه سز * و بر مولودی التقاط ایدوب بو بنم ولدمدر
دیو افترا ایتمیه سز * وحق تعالی یه و رسولنه طاعت اولان شیده مخالفت ایتمیه سز * اول كمسه كه اشبو عهوده
وفا ایده انك اجری الله تعالینك عهده سنه در * واولكه اندن بر شیده مخالفت ایدوب دنیاده عقاب اولنه اول
اكا كفارت اولور * واولكه مخالفتنده نصكره الله تعالی انی ستر ایده انك امری ارادتنه قالور دیلرسه عفو
و یا جزا قیلور * او بیله اولسه اشبو شروط اوزره اكا مبایعت ایدك (یا ایها الذین آمنوا اذا ضربتم فی سبیل الله
فتبینوا) یا مؤمنلر چقان جهاد ایچون مسافرت ایتسكز مؤمنی كافردن تمییز امرنده بیان وثباتی طلب ایدك
یوخسه عجله ایتمكز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر * اشبو آیة بنو مره دن مرداس بن نهیك حقنده نازل
اولوبدركه اول فدك اهلندن ایدی قومنده اندن غیری مسلم یوغیدی * وقتاكه اول قوم كندیلر اوزره غزا
ایچون پیغمبریز صلی الله علیه وسلمك سریه سی چقدیغن اشیدوب قاچدیلر وانلردن اول مسلم قاچمیوب
قالدی * بعده اول سریه اصحابنك غیری اولمق خوفن ایدوب غنمنی جبلدن بر عاقوله الجاء ایدوب وكندیسی
جبله صعود ایتدی * وقتاكه سریه جبله ایریشوب تكبیر ایتدیلر مسلم آنی اشیدیجك انلری اصحابدن ایدوكن
بلوب تكبیر وتهلیل ایدرك كلوب انلره سلام ویردی * اسامة بن زید رضی الله عنه انك مقاله سنه التفاتسز
آنی قتل ایدوب غنمنی مدینه یه كتوردی پیغمبریز صلی الله علیه وسلم انی اشیدیجك قاتی یاوزلندی بر مسلمی
مالنی اخذ ایچون قتل ایتدیكزمی دیدی * بعده اسامه یه اشبو آیتی اوقودی لا اله الا الله دینی نیجه قتل ایتدك
دیو مرارا اكا عتاب ایتدی * اسامه ایتدی یا رسول الله انك انی دیمسی سلاح خوفندن ایدی پیغمبریز صلی
الله علیه وسلم دیدیكه (افلا شققت عن قلبه حتی تعلم اقالها ام لا) نیچون قلبنی یارمدك كه انی دیمه سی سلاح
خوفندن ایدیكنی و یا دل ایدوكنی بیلیدك بعده اكا رقبه اعتاقن امر ایلدی (ولا تقولوا لمن القی الیكم السلام
لست مؤمنا) وسزه مسلمین تحیتن القا ایدنه یعنی السلام علیكم دینه سن مؤمن دكل سن دیمكز (تبتغون
عرض الحیوة الدنیا) كه انكله غنم وغنیمتدن دنیانك متاع ومنافعن طلب ایدرسز (فعند الله مغانم كثیرة)
الله تعالی عندنده مغانم كثیره واردركه اول سزی انك امثالنی مالی ایچون قتله احتیاج ایتمز (كذلك كنتم من
قبل) سزدخی اسلامه داخل اولدیغكزك اولنده انجلین ایدیكزكه شهادت كلمه سن تفوه له دماء واموالكزی
تحصن ایتمشدیكز حالبوكه بری برلریكزك قلوبی السنه سنه مواطاتنی بیلمزدیكز (فمن الله علیكم) بعده حق
تعالی سزه ایمانله اشتهاری ودینده استقامتی من واحسان ایلدی (فتبینوا) امدی سزدخی اسلامه
داخل اولانلره ایدك آنكه سزه ایدلدی یوخسه قتللرینه مبادرت ایتمكز شول ظنله كم اسلامه دخوللری اتقا
وخوفلرندن اوله پس بو اجلدن پیغمبریز صلی الله علیه وسلم بر قومه غزا ایدوب انده اذان اشتسه انلره تعرض
ایتمزدی واشتمسه غارت ایدردی (روی ان النبی صلی الله علیه وسلم كان اذا بعث سریة یقول اذا رأیتم مسجدا
او سمعتم مؤذنا فلا تقتلن احدا) روایت اولندیكه پیغمبریز صلی الله علیه وسلم چقان بر قومه سریه كوندرسه
دیردیكه چقانكه انلرده مسجد كوره سز و یا اذان ایشیده سز زنهار انلردن هیچ كمسه یی قتل ایتمكز (ان الله كان

بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلك اعماللكزه وانكله غرضكزه عالم اولدی امدی قتله تهافت ایتمكز اشبو آیتده
دلالت واردركه مكرهك ایمانی صحیح اوله ومجتهد خطاسنده مغفور اوله (لا یستوی القاعدون من المؤمنین
غیر اولی الضرر والمجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم) مؤمنلردن عذرسز جهاددن قاعدلری شول
مؤمنلره مساوی اولمز كه انلر ماللریله ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدرلر اما كه بدنده و یا بصرده ضعف ایله
قعود ایدنلر مجاهدلره مساوی اولورلر (روی عن انس بن مالك رضی الله عنه ان النبی صلی الله علیه وسلم
لما رجع من غزوة تبوك ودنا من المدینة قال ان بالمدینة لاقواما ما سرتم من مسیر ولا قطعتم من واد
الا كانوا معكم فیه قالوا یا رسول الله وهم بالمدینة قال نعم وهم بالمدینة حبسهم العذر * انس بن مالك رضی
الله عنهدن مرویدركه ایدر * وقتاكه پیغمبریز صلی الله علیه وسلم تبوك غزاسندن دونوب مدینه یه قریب
اولدی دیدیكه مدینه ده اقوام واردركه هر مسیر ووادی كه سز آنی سیر وقطع ایتدیكز الا انلر انده سزكله بیله
ایدیلر دیدیلر كه یا رسول الله حالبوكه انلر مدینه ده ایكن دیدیكه نعم انلر مدینه ده ایكن كه انلری عذر حبس
ایدوبدر (فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة) حق جل وعلا شول ماللریله
ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدنلری شول عذر ایله جهاددن قعود ایدنلر اوزره بر درجه تفضیل ایتدی *
زیراكه مجاهدك جهاده نیتیله بیله مباشرتی دخی واردر * اما كه عذر ایله قاعدك انجق نیتی واردر مباشرتی
یوقدر (وكلا وعد الله الحسنی) حق جل وعلا مجاهد وقاعد معذوردن هر برینه ایمانلری سببیله جنت وعد
ایتدی (وفضل الله المجاهدین علی القاعدین اجرا عظیما) حق جل وعلا مجاهدینی عذرسز قاعدلر اوزره اجر
عظیمله تفضیل ایتدی (درجات منه ومغفرة ورحمة) اول اجر عظیم كه الله تعالیدن درجاتدر ودخی اول
مجاهدینه مغفرت ورحمت ایدر (وكان الله غفورا رحیما) الله تعالی انلرك تفریطنه غفوردر وانلره وعد ایله رحیم
اولدی حق جل وعلا مجاهدینی تفضیلن تكرار ایلدی وجهادی تعظیم وناسی اكا تحریض ایچون اجمال
وتفصیل ایلدی * دینلدیكه اولكی تفضیل ایله مراد دنیاده انلره ویریلن غنیمت وظفر وجمیل ذكردر *
وایكنجیسیله مراد آخرتده ویریلور اجور جزیله در * ودینلدیكه درجه اولی ایله مراد عند الله ارتفاع منزلتلریدر
ودرجات ثانیه ایله مراد جنتده كی منازللریدر * ودینلدیكه اولكی قاعد ایله مراد معذورلردر * وایكنجیسی
ایله مراد شول قاعدلردر كه غیریلرله اكتفا اولنوب انلره تخلفه اذن ویریله * ودینلدیكه اولكی مجاهدینله
مراد كفاره جهاد ایدنلردر وایكنجیسیله مراد نفسلرینه جهاد ایدنلردر پیغمبریز صلی الله علیه وسلمك (رجعنا
من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاكبر) بر جهاد اصغر اولان جهاد كفاردن رجوع ایدوب جهاد اكبر
اولان جهاد نفسه كلدك دیو قول شریفی انك اوزره مبنیدر * معلوم اوله كه جهاد ایكی قسمدر فرض عین
وفرض كفایه در اما فرض عین اولمسی شول وقتده دركه چقن عدو مؤمنلردن بر قومك دارینه داخل اولسه
اول بلده اهالیسنك عذری اولمیان رجالدن هر مكلف اوزره واجب اولوركه اول عدو اوزره غزایه چیقه لر واول
رجال گركسه حر و یا عبد و یا فقیر و یا غنی درتا كه اول عدوی كندیلردن وجیرانلرندن دفع ایده لر * وانلردن بعید
اولنلر حقنده فرض كفایه در * واكر اوزرلرینه عدو داخل اولان مسلمینك كندیلری انی دفعه قادر اولمزلرسه
انلردن بعید اولان مسلمین اوزره عونلری واجب اولور * واكر كندیلری آنی دفعه كفایت ایدرلرسه ابعدین اوزره
جهادك فرض اولمسی اختیار طریقی اوزره اولور (ان الذین توفاهم الملائكة ظالمی انفسهم) اهل مكه دن
شونلر كه اسلامه كلوب هجرت واجب اولدیغنده هجرت ایتمدیلر * ومشركینه موافقتله بدره چیقوب اول
وجهله و یا دار شركده اقامتله نفسلرینه ظلم ایدر اولدقلری حالده انده قتل اولندیلر * ملائكه روحلرین
قبض ایدیجك توبیخ وجهی اوزره (قالوا فیم كنتم) دیدیلر كه ایكی فریقك قنغیسندن ایدیكز مسلمیندن
و یا مشركیندن میدیكز (قالوا كنا مستضعفین فی الارض) انلر اول ملائكه یه ضعفله وهجرت و یا اظهار دیندن
عجزله اعتذار ایدوب بز ارض مكه ده عاجزلر ایدك دیدیلر (قالوا الم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها)
ملائكه انلری تكذیب ایدوب الله تعالینك ارضی واسعه دكلمیدیكه انك بر قطر آخرینه هجرت ایدیدیكز
مهاجرینك مدینه یه وحبشه یه هجرت ایتدكلری كبی دیدیلر (فاولئك مأویهم جهنم) امدی انلر واجبی ترك
ومشركینه مساعده لری ایچون منزللری جهنمدر (وساءت مصیرا) اول جهنم نه مبغوض مصیر اولور اشبو

آینده هجرتك وجوبنه دلالت واردر برموضعدنكه كشی انده دینی اقامته تمكنی اولمیه روی عن النبی صلی
الله علیه وسلم من فر بدینه من ارض الی ارض وان كان شبرا من الارض استوجب الجنة وكان رفیق ابیه
ابراهیم ونبیه محمد علیهما الصلوة والسلام) پیغمبریمزصلی الله علیه وسلمدن * روایت اولندی بركسه كه دینی
حمایت ایچون برارضدن برارضه فرار ایده اكرچه فراری برشبر دكلو مسافه ایسه ده اول جنته دخوله
مستوجب اولور * ورفیقی ابراهیم علیه السلام ومحمد صلی الله علیه وسلم اولور بعده الله تعالی انلردن
اهل عذری استثنا ایدوب دیدیكه (الا المستضعفین من الرجال والنساء والولدان) الا رجال ونساء وولدان
مستضعفین مقهورینك مأواری جهنم دكلدر (لا یستطیعون حیلة) كه انلر خروج ایچون حیله یه
ونفقه وقوه یه قادر دكللردر (ولا یهتدون سبیلا) ومدینه وغیریه كیدر یولی دخی بازلر (فاولئك
عسی الله ان یعفو عنهم) امدی الله تعالی انلردن تجاوزی كرمی مقتضاسنجه واجب اولور * حق جل
وعلا لفظ اطماع ولفظ عفو ذكریله ایذان ایتدیكه هجرتی ترك امر مخطی اوله حتی مضطرك حقنده دركه
فرصتی كوزلیه وقلبن اكا تعلیق ایلیه (وكان الله عفوا غفورا) الله تعالی انلری عفو وذنبلرین مغفرت
ایدر اولدی (ومن یهاجر فی سبیل الله یجد فی الارض مراغما كثیرا) اول كمسه كه فی سبیل الله مهاجرت
ایده یریوزنده مهاجر وملجأ بولور كه قومی انلرینی رغم ایدر * ویا كفردن اعانه متحول بولوركه انكله
كراهت ایتدیكی شیء كیدر (وسعة) ورزقده ودینی اظهارده وسعت بولور (ومن یخرج من بیته مهاجرا
الی الله ورسوله ثم یدركه الموت فقد وقع اجره علی الله) بركسه كه الله تعالی یه ورسولنه مهاجر اولدیغی
حالده بیتندن چیقوب قصد ایتدیكی مكانه ایرشمدین اكا موت ایرشه اجری عند الله ثابت اولور امر واجب
ثبوتی كبی (وكان الله غفورا رحیما) الله تعالی غفور ورحیم اولدی * آیتك نزولی جندب بن ضمره
حقنده دركه اول مستضعفین آیتن ایشدیجك دیدیكه والله بن استثنا اولنان صنفدن دكلم * زیرا بن حیله
بیلورم ومدینه یولین بلورم والله بن بو كیجه مكه‌ده یاتمزم یوله كیدرم * حال بوكه مریض وشیخ كبیر ایدی *
اوغللرینه امر ایلدی حتی كه آنی سریر اوزره بندروب یوله كیردیلر ومدینه یه متوجه اولدقلری حالده
تنعیم نام موضعه ایركوردیلر اكا ایرشیجك مونه مشرف اولدی یمینن یساری اوزره قیوب دیدیكه الهی بو سنك
ایچون وبو رسولك ایچون اولسون رسولك علیه السلام مبایعت ایتدیكی شیء اوزره سكا مبایعت ایده‌رم
دیوب تسلیم روح ایتدی (واذا ضربتم فی الارض فلیس علیكم جناح ان تقصروا من الصلوة) یعنی سز
یریوزنده مسافر اولسكز سزه حرج یوقدركه ظهر وعصر وعشاده فرضلری ایكیشر ركعت قیله‌سز (ان خفتم
ان یفتنكم الذین كفروا) اكر خوف ایدرسكز كه كفار سزه نمازده ایكن قتال ویا برامر مكروه ایله تعرض
ایده (ان الكافرین كانوا لكم عدوا مبینا) زیرا كافرلر سزه عدوی ظاهر العداوة اولدیلر * معلوم اوله كه
سفرده قصر صلوة بالاجماع جائزدر لكن اتمامی جوازنده علما اختلاف ایتدیلر * اكثرون قصری
واجبدر دیدیلر كه اول عمر وعلی وابن عمر وجابر وابن عباس رضی الله عنهم قولیدر * وحسن وقتاده وعمر بن
عبد العزیز رضی الله عنهم افضلدر دیدیلر * ومالك وأئمهٔ حنفیه اكا ذاهب اولدیلر شول دلیل ایله كم (روی
عن عائشة رضی الله عنها انها قالت الصلوة اول ما فرضت ركعتان فاقرت صلوة السفر واتمت صلوة
الحضر) عائشه رضی الله عنهادن * روایت اولندیكه ایدر نماز اول فرض اولدیغنده ایكیشر ركعت
فرض اولمشیدی اخشام نمازندن غیریسی * اویله اولسه انك ماعداسی سفرده ابقا وقصر وحضرده اتمام
اولندی * وبرقوم سفرده اتمامك جوازنه ذاهب اولدیلركه * اول عثمان وسعد بن ابی وقاص رضی الله عنهمدن *
روایت اولندی شافعی دخی افضلدر دیدیكه دیلرسه قصر ودیلرسه اتمام ایتسون لكن قصری افضلدر (قالت
عائشه رضی الله عنها كل ذلك قد فعل رسول الله صلی الله علیه وسلم قصر الصلوة واتم) عائشة رضی الله عنها
ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سفرده نمازی قصر واتمامدن هر برینی ایشلدی ظاهر قرآن دخی اكا
دلالت ایدر * زیرا آنی قصرده سزه جناح یوقدر * دیمشدیكه جناحك نفی ایسه رخصتده استعمال اولنور
یوخسه عزیمتده دكل * وظاهر آیه ایجاب ایدركه قصر خوف حالنك غیریده جائز اولمیه حال بوكه امر ایله دكلدر *
زیراكه آیتك نزولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك غالب اسفاری حقنده نازل اولوبدركه اكثر خوف

عدودن خالی دكل ایدی * والحال قصر عامهٔ علما عندنده سفرك امنی حالنده دخی جائز اولور * عمر رضی الله
عنهدن مرویدركه ایدر نمازك سفرده قصر اولنمسی عدودن خوفله مشروط ایكن امن حالنده نیجه جائز اولور
دیو تعجب ایدوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدم دیدیكه (صدقة تصدق الله بها علیكم فاقبلوا
صدقته) اول بر صدقه دركم الله تعالی آنی سزه تصدق ایتدی * امدی انك صدقه سنی قبول ایدك ابن
عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مكه ومدینه بیننده امن اوزره سفر ایدوب الله تعالیدن
غیریدن خوف ایدلمز ایكن درت ركعتلو فرضلری ایكیشر قیلوردی * ومسافهٔ قصرده علما اختلاف ایتدیلر
برطائفه دیدیلركه سفرك طوبلنده وقصیرنده قصر جائز اولوركه اول انس رضی الله عنهدن مرویدر اما كه
عامهٔ فقهاء سفر قصیرده قصری تجویز ایتمزلر * وقصر جائز اولان مسافه‌نك حدنده دخی اختلاف ایتدیلر
اوزاعی دیدیكه بر كونلك مسیره‌در * ابن عمر وابن عباس رضی الله عنهما ایدراون التی فرسخ مسافه‌ده قصر
ایدرلر دیدیكه اول مالك واحمد واسحق مذهبیدر * وحسن وزهری دیدیلر كه ایكی كونلك مسافه‌در اول
شافعی مذهبیدر * وثوری وائمهٔ حنفیه دیدیلركه اوچ كونلك مسافه‌در (واذا كنت فیهم فاقمت لهم الصلوة)
یا محمد یعنی سن عدو حضرتنده اصحابكدن خائفین قتنده حاضر اولوب صلوة مكتوبه‌نك هر قنغسین انلره
قیلور اولسك (فلتقم طائفة منهم معك) انلری ایكی طائفه قیلوب برطائفه خلفكده نمازده وطائفهٔ اخری
عدو قرشوسنده طورسون (ولیأخذوا اسلحتهم) وسلاحلردن دیلدكلرین اخذ ایتسونلر ویاخود نمازده
اولانلر شول انلری اشتغال ایتمز سلاحلرندن اخذ ایتسونلر (فاذا سجدوا فلیكونوا من ورائكم) یعنی سنكله
نمازده اولانلر بر ركعت قیلدقلرنده عدو قرشوسنه كیتسونلر قتالدن ونمازی منافی اعمالدن صاقنسونلر (ولتأت
طائفة اخری لم یصلوا فلیصلوا معك) اندن عدو قرشوسنده اولمغله سنكله نماز قلمیان طائفه كلوب ایكنجی
ركعتی سنكله قلسونلر وتشهدی سنكله اوقوسونلر سن سلام ویروب انلر سلام ویرمدین عدو قرشوسنه كتسونلر
(ولیأخذوا حذرهم واسلحتهم) اول عدو قرشوسنه كیدنلر ویا نمازده اولنلر حذرلرین وسلاحلرین اخذ
ایتسونلر اندن اولكی ركعتی قیلوب عدو قرشوسنه كیدنلر كلسونلر * وایكنجی ركعتی قیلوب تشهد وسلامله
اتمام ایتسونلر * وعدو قرشوسنه كیتسونلر * بعده ایكنجی ركعتی امام ایله قیلانلر دخی كلوب سبقت ایدن
بر ركعتی قیلوب تشهد وسلامله اتمام ایتسونلر * عبد الله بن عمر رضی الله عنهدن روایت اولندیكه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم بونجلین قیلدیكه اول ائمهٔ حنفیه مذهبیدر * اما امام مالك وشافعی واحمد واسحق دیدیلركه
امام قومی ایكی طائفه قیلوب برطائفه‌یی عدو قرشوسنه حراست ایچون كونده‌ره وبرطائفه ایله نمازه شروع ایده
بر ركعت قلجق امام یرنده طوروب قاله حتی كه انلر منفرد اولدقلری حالده نمازلرین اتمام ایدوب عدو
قرشوسنه كیده‌لر اندن طائفهٔ اخری كلوب انلره ایكنجی ركعتی امام قیلوب ویردكدنصكره یرنده اوتوروب قاله
حتی كه انلر دخی نمازلرینی اتمام ایدیجك امام انلركله بیله سلام ویره * سهل بن ابی خیثمه رضی الله عنه روایت
ایتدیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ذات الرقاعده صلوة خوفی بونجلین قیلدی * مالك ایدر صلوة خوف
حقنده ایشتدیكم اخبارك بو احسنیدر * واكر امام ایكی طائفه‌دن هر بریله ایكیشر ركعت قیلورسه جائز
اولور جابر بن عبد الله رضی الله عنه ایدر * ذات الرقاعده ایدك نمازه اقامت اولنوب پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم برطائفه ایله ایكی ركعت نماز قلدقدنصكره تأخر ایتدی * وطائفهٔ اخری ایله دخی ایكی ركعت قیلدی
* اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك كندیچون قلدیغی درت ركعت وقومیچون قلدیغی ایكیشر ركعت
اولدی وینه جابر رضی الله عنهدن روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بطن نخله‌ده خوف حالنده اویله
نمازنی برطائفه ایله ایكی ركعت قیلوب سلام ویردی وطائفهٔ اخری ایله دخی ایكی ركعت قیلوب سلام ویردی
وحذیفه رضی الله عنهدن روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم خوف حالنده برطائفه ایله بر ركعت
* وطائفهٔ اخری ایله دخی بر ركعت قیلدی * صكره بقیه‌یی قضا ایتمدیلر * زید بن ثابت رضی الله عنهدن
روایت اولندیكه قوم ایچون بر ركعت وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایچون ایكی ركعت اولدی * برقوم آنی
شدت خوفه حمل ایدوب اول حالنده فرض بر ركعتدر دیدیلر * اما كه اكثر علما خوفله ركعاتك عددی اكسلمز
دیدیلر (ود الذین كفروا لو تغفلون عن اسلحتكم وامتعتكم فیمیلون علیكم میلة واحدة) كافرلر تمنی ایدرلركه

سز اسلحه وامتعه کزدن غافللر ایکن اوزریکزه جمله هجوم ایده لر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر وقتا که
مشرکون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی واصحابنی جماعت واحده ایله نمازی قیلور کوردیلر
دریغا که غفلت ایتمزلر ایچون بونلرك اوزره هجوم ایتمدك دیدیلر * بعده مشاوره ایدوب دیدیلرکه بو فرصتی
فوت ایتدکیسه بونلرك بوندنصکره بر نمازلری دخی واردرکه اول ایکندی نمازیدر آباء وابنالرندن اول کندولره
سوکلودر انی قلمغه شروع ایتدکلرنده اتفاقله جمله مز اوزرلرینه هجوم ایده لم دیدیلر * اویله اولسه اویله ایله
ایکندی اراسنده صلوة خوف آیتی نازل اولدی * معلوم اوله که عامهٔ علماء عندنده صلوة خوف پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلمدنصکره دخی قلنمسی جائز اولور ابو یوسف ومدنی دیدیلرکه (واذا کنت فیهم) قول شریفی دلالتیله
صلوات خوف پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عهدینه مخصوصدر اندنصکره ده جائز اولمز * زیرا انك امامتنه
عدیل یوقدر اما که عامهٔ فقهاء دیدیلرکه حق جل وعلانك رسولنه تعلیم ایتدیکه اندنصکره ائمه انی اتمام ایده لر
زیرا که انلر انك نوائبیدر انلرك حضوری انك حضوری کبیدر احمد بن حنبل رضی الله عنه ایدر صلوة خوف
حقنده وارد اولان هر حدیثله عمل جائزدر انده التی ویایدی وجه روایت اولنوب بو آیتده دلالت واردرکه
حضرده وسفرده صلوة خوف جائز اوله وقضاسی واجب اولمیه وانده سلاح کتورلمسی عذر اولمدیغجه مندوب
اوله * بعضلر دیدیلرکه انده سلاح کتورلمسی واجبدر نته کیم مابعدنده کی (ولا جناح علیکم ان کان بکم
اذی من مطر او کنتم مرضی ان تضعوا اسلحتکم) قول شریفی عذر اولمدیغی محلده جناحك اثباتنی
افاده ایدر * وصلوة جماعتك مشروعیتنه دلیل اوله زیراکه خوف حالنده جماعتله قیلنمسنه امر
اولنجق غیری حالنده اولمسی بالطریق الاولی اولور (ولا جناح علیکم ان کان بکم اذی من مطر او کنتم
مرضی ان تضعوا اسلحتکم وخذوا حذرکم) سزه حرج یوقدر که اکر مطردن متأذی اولور *
ویا خسته اولورسکز سلاحلریکزی وضع وحذرکزی اخذ ایدلك اشبو ایکی حالده وضع سلاحه رخصت
ویرلدی * زیرا که انده سلاح حملی ثقیل اولور * واخذ حذر ایله بیورلدیکه اول عدودن اتقاء اولنور
شیئله انلردن غافل اولمیه لر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اصحابیله
محارب وبنی انماره غزا ایچون کیدوب واردیلر وانلردن کمسه کوره میوب سلاحلرین براقدیلر * پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم دخی سلاحن براغوب بعض حاجتنه کتدی حتی وادیی قطع ایدوب اول حالتده
هوابولتلوایدی وادی اقوب انکله اصحاب بیننه حائل اولدی اویله اولسه براغاج التنه واروب اوتوردی *
غورث بن الحارث المحاربی انی یالکز کوریجك اکر بن انی قتل ایتمزسم الله تعالی بنی قتل ایتسون
دیوب یالین قلیج ایله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اوزرینه یوریدی سنی بندن کیم قورتارر یا محمد دیدی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم الله تعالی یه دعاء ایدوب الهی بو کافردن بنی تخلیص ایت دیلدکك
وجهله بکا کافی اولغل دیدی چون اول کافر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوزره هجوم ایتدی طایر ینوب
یوزی اوزره یقلیاغله قلیجی الندن دوشدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم طوروب اول قلیجی الدی امدی
یا غورث بنی سنك شرکدن الله تعالی قورتاردی اما که بنم الدن سنی کیم قورتارر دیدی اول
ایتدیکه هیچ کمسه قورتارمز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه امدی الله تعالینك وحدانیتنه وبنم
رسالتمه شهادت ایتکه سکا قلیجك ویره یم دیدیکه اکا شهادت ایتمزین لکن سن شاهد اولغل که سنکله ابدا قتال
ایتمیم وسنکله قتال ایدنه اعانت ایتمیم اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا قلیجن ویردی غورث دیدیکه
والله سن بندن خیرلوسن اندن غورث اصحابنه واریجك دیدیلرکه سکا نولدیکه انی قتل ایتمدین اول دخی
ماجراسین انلره حکایت ایلدی اندن وادینك سیلی کسیلوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اصحابنه
واردی واول کافر ایله اولان ماجرایی خبر ویروب اشبو (ولا جناح علیکم) آیتین انلره تلاوت ایلدی (ان
الله اعد للکافرین عذابا مهینا) حق جل وعلا کافرلر ایچون عذاب مهین اعدادایتدی حق جل وعلا
مؤمنلره سزمله امر ندنصکره کفار اوزره نصرله وعد ایتدی تا که قلبلری قوتلنه وحزمله امری
ضعفلر ایچون دکل ایدیکی بیلنه بلکه امرلرنده مراسم تیقظ وتدبر اوزره اولملری وجوبن بیلوب الله تعالی یه
توکل قیلنه ها ابن الفرس رضی الله عنه ایدر اشبو آیتدن اخذ ایدیلمشورکه برکسنه طبنده اولوب اکا وقت

ضیق اولورسه جائز اولورکه اول نمازی ایما ایله قبله نتکیم سجوده امکانی اولمیان مریض ایچون ایماء
جائز اولور زیرا که حق جل وعلا مرض ومطرینی تسویه ایتدی (کیا) دخی انجاین دیدی * امام
سیوطی رضی الله عنه ایدر اشبو تسویه دن بکا استنباط احسن ظاهر اولدیکه اول مطر ایله ایکی صلاتك جمعی
جائز اولدیغی کبی مرضله دخی جائز اوله زیرا که حق تعالی ایکیسی بینی تسویه ایتدی (فاذا قضیتم الصلوة
فاذکروا الله قیاما وقعودا وعلی جنوبکم) قچنکه صلوة خوفی ادا واندن فارغ اوله سز صلوتی الله تعالی
ایچون حال صحتکزده طورورکن وحال مرضکزده اوتورورکن وحال جرح وزمانتکزده یانکز اوزره یاتورکن
قیلولك ویاخود مراد هر حالده تسبیح وتحمید وتهلیل وتمجیدله حق تعالی یی ذکر ایدلك (قالت عائشة
کان النبی صلی الله علیه وسلم یذکر الله علی کل احیانه) عائشه رضی الله عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم جمیع احیانده الله تعالی یی ذکر ایدردی (فاذا اطمأننتم فاقیموا الصلاة) قچنکه قلوبکز
خوفدن سکون ایده صلوتی ارکانی تعدیل ورکعاتنی اتمامله اداء ایدلك (ان الصلوة کانت علی المؤمنین
کتابا موقوتا) زیرا که صلوة مؤمنلر اوزره اوقات محدوده ده فرض اولدی احوالدن هیچ برشیئده
انی اوقاتندن اخراج جائز اولمز که اول احادیث صحاحده بیان اولنمشدر اشبو دلیلدرکه ذکر ایله مراد
صلوة اوله وحال مسابقه ده وحال اضطرابده اداسی واجب اوله (ولا تهنوا فی ابتغاء القوم) کفاری
طلبده ضعیف اولمکز * وقتا که ابو سفیان واصحابی احددن رجوع ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
انلرك آثارینجه مسلمیندن کوندردکی طائفه الم جراحاتدن شکوی ایدیجك حق تعالی بو آیتی انزال ایتدی
(ان تکونوا تألمون فانهم یألمون کما تألمون وترجون من الله مالا یرجون) اکر سز یا مؤمنلر جراحدن
توجع ایدرسکز کفار دخی سزك کبی اندن توجع ایدرلر حالبوکه سز آخرتده انلرك رجاء ایتمدیکی اجر
وثوابی رجاء ایدرسز * اویله اولسه لایق اولورکه حربه سز انلردن رغبتلو والم ومشقتنه صبرلو اوله سز
(وکان الله علیما حکیما) الله تعالی اعمال وضمائرکزه علیم وامر ونهینده حکیم اولدی (انا انزلنا الیك
الکتاب بالحق لتحکم بین الناس بما اراك الله) یا محمد بز سکا قرآنی احکام وحدودنده عدلله انزال ایلدك
تا که ناس بیننده حق تعالینك سکا الهام ویا وحی ایتدکیله حکم ایده سن (ولا تکن للخائنین خصیما)
بوخسه امانتده خیانت ایدنلر ایچون خصومت ایتمکل * سبب نزولی اولدرکه بنی ظفردن طعمه بن ابیرق
قوکشوسی قتاده بن النعماندن بر دقیق جرابنك ایچنده کیزلو درعی سرقه ایتدی اول جرابك بردلوکی وار ایمش
کتوروب کیدرکن دقیقدن یوله توکلوردی حتی انی زید بن سمین الیهودی عندنده کیزلدی چون درع طعمه
عندنده التماس اولنوب بولنمدی وانی المدیغنه وبیلمدیکنه یمین ایدیجك انی ترك ایتدیلر * ودقیقك اثرین تتبع
ایدرلك انی یهودینك منزلنه ایرکوردیلر ودرعی انده بولوب اخذ ایتدکلرنده * دیدیکه بکا انی طعمه ویردی
وانکیچون یهوددن بر جماعت شهادت ایتدی * اویله اولسه بنو ظفر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه واروب
طعمه ایچون جدال ایتمسنی دیلدیلر * اکر ایتمزسك اول مفتضح وبرهلاك اولور دیدیلر * پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم دخی انی قصد ایدیجك بو آیه نازل اولدی (واستغفر الله) ویهودینك معاقبه سنه ویا طعمه ایچون
جداله قصدك سببیله حق تعالیدن مغفرت دیله (ان الله کان غفورا رحیما) الله تعالی اندن مغفرت
دیلیه نه غفور ورحیم اولدی (ولا تجادل عن الذین یختانون انفسهم) ونفسلرینه خیانت وسرقه ایله
ظلم ایدنلردن اوتوری جدال ایتمکل (ان الله لا یحب من کان خوانا اثیما) الله تعالی سومز اول کسنه یی که
خیانتده مبالغ وانك اوزره مصر اوله وانکا انهماك ایده * معلوم اوله که انبیانك نبوتلرندنصکره حقلرنده
استغفار وجوه ثلاثه نك بری اوزره محمولدر یا نبوتدن اول ذنبنه ویا امت وقرابتی ذنوبنه * ویا بر مباحه کم
شرع انك تحریمنه وارد اوله * امدی انی استغفارله ترك ایدر واستغفار ایله حکم شرعه سمع وطاعتدر
(یستخفون من الناس ولا یستخفون من الله وهو معهم) ناسدن خوف وحیاء ایدوب استتار ایدرلر وحق
تعالی خوف واستحیاء اولنمغه احق ایکن اکا مبالات ایتمزلر حالبوکه انلرك سری اکا خفی دکلدر
(اذ یبیتون ما لا یرضی من القول) زیرا که انلر تدبیر وتزویر ایدرلر انی که رمی بری وحلف کاذب وشهادت
زوردن حق تعالی اکا راضی اولمز * روایت اولندیکه طعمه نك قومی ارالرنده دیدیلرکه انك امرنی پیغمبریمز

صلى الله عليه وسلمه رفع ايده‌لر که زيرا اول طعمه مسلم اولديغيچون قول ويمينه اعتبار ايدر اما که يهودينك
كفريچون قول ويمينه اعتبار ايتمز لكن الله تعالى اكا راضى اولمدى (وكان الله بما يعملون محيطا الله) تعالى
انلرك اعمالنه محيط اولدى اكا برشئ خفى اولمز * بعده حق جل وعلا طعمه سارق اجليچون خصومت ايدن
قومنه خطاب ايدوب ديديكه (ها انتم هؤلاء جادلتم عنهم فى الحياة الدنيا) ياشونلركه حيات دنياده خائنلردن
اونلرى خصومت ايدرسز (فمن يجادل الله عنهم يوم القيامة) اما يوم قيامتده انلره عذاب اولديغنده كيمدركه
انلردن اونلرى الله تعالى يه خصومتده قادر اوله (ام من يكون عليهم وكيلا) ويا كيمدركه انلرى الله تعالينك
عذابندن حمايت ايده بيله (ومن يعمل سوأ او يظلم نفسه) بركسه كه برعمل قبيح ايشليه كه اول انك
غيريه‌ده تعدى ايدر * ويا انى كه اول كنديه مختص اولوب غيريه تعدى ايتمز ديلديكه سوء ايله مراد شركك
ما دونى دروظلمله مراد شركدر ويا اولكيسى صغيره وايكنجيسى كبيره‌در (ثم يستغفر الله يجد الله غفورا رحيما)
بوندنصكره الله تعاليدن مغفرت ديليه الله تعالى بى ذنوبنه غفور واكا افضاليله رحيم بولور ابو بكر الصديق رض
ايدر بركسه بوقدركه بركناهى ايشلدكندنصكره ابدست الوب ايكى ركعت نماز قيله واول كناهك الله تعاليدن
مغفرتن ديليه الا اول انى فضليله مغفرت ايده * وبو آيه كريمه‌يى تلاوت ايتدى (ومن يكسب اثما فانما يكسبه
على نفسه) بركسه كه بركناهى ايشليه اول انى نفسى اوزره ضرر كسب ايدر انك ضررى غيرى يه تعدى
ايتمز (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى فعلنه عليم مجازاتنده حكيم اولدى (ومن يكسب خطيئة او اثما)
بركسه كه خطيئه ايشليه كه اول صغيره * ويا عمدنسز اولان كناهدر * ويا اثم ايشليه كه اول كبيره * ويا عمدله
اولان كناهدر (ثم يرم به بريئا) بعده اول ايشلديكى كناهى اندن برئ كمسنه‌يه اسناد ايده (فقد احتمل بهتانا
واثما مبينا) اول كسه كه انكله بهتان وذنب ظاهر يوكلنور بريئه افتراسى ونفس خاطئه‌سنى تبرئه‌سى
اجليچون (ولولا فضل الله عليك ورحمته) يا محمد اكر حق تعالى سكا نبوت عصمتيله فضلى وانلرين اسرارنه‌سنى
اطلاع ايله رحمى اولمسه (لهمت طائفة منهم ان يضلوك) بنو ظفردن برطائفه‌سنى حق اوزره قضادن
خطايه تحويل ايده‌لردى (وما يضلون الا انفسهم) حالبوكه انكله انجق نفسلرين اضلال ايدرلر (وما يضرونك
من شئ) وسكا برشئ ضرر دخى ايتمزلر زيرا كه حق تعالى سنى نانك ضرر وشرندن عصمت ايدوبدر (وانزل
الله عليك الكتاب والحكمة) حق تعالى سكا قرآن ووحى ايله قضاء انزال ايتدى (وعلمك ما لم تكن تعلم)
وخفيات اموردن بلمدكاريكى سكا تعليم ايلدى (وكان فضل الله عليك عظيما) حق تعالينك سكا نبوت وتعليم
وعصمتله فضلى عظيم اولدى (لا خير فى كثير من نجويهم) انلرك تناجيلرينك كثيرنده خير يوقدر
(الا من امر بصدقة) مكركه صدقه ايله امر ايده (او معروف) ويا شرعده فعلى جميل اولور هرشئ ايله امر
ايده قرض واغاثه ملهوف وصدقه تطوع كبى واعمال برك كليسى معروفدر (او اصلاح بين الناس) ويا ناس
بيننده اصلاحله امر ايده كه انكله بينلرنده كى عداوة وبغضا رفع اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم الا اخبركم
بافضل من درجة الصيام والصدقة والصلوة قلنا بلى قال اصلاح ذات البين وافساد ذات البين هى الحالقة)
پيغمبريز صلى الله عليه وسلم ديديكه سزه برخبر ويره‌يمكه برعملى كه اول صيام وصدقه وصلوة نوافلدن افضل اوله
* ديديلركه بلى يا رسول الله خبر ويركل ديديكه اول عداوتلولر بينى اصلاحدر اما كه انلر بينى افسادديني تراش
ايديجيدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ليس بالكذاب من اصلح بين الناس فقال خيرا او فنمى خيرا) پيغمبريز
صلى الله عليه وسلم ايدر كذب ايتمش اولمز اول كسه كه نانك عداوتلولرى بينى اصلاح ايچون خيرلو كلام
سويليه ويا خبر ارتوره اكرچه كذب كلام ايله ايسه‌ده اشبو حديث شريف دلالت ايدركه اصلاح مذكور
واجب اوله زيرا كذبك تركى واجبدر برواجب ايسه ساقط اولمز الا اندن اوكد واجب ايله (ومن يفعل ذلك
ابتغاء مرضات الله فسوف نؤتيه اجرا عظيما) بركسه كه اشبو ذكر اولنان اشيايى حق تعالينك رضاسين طلب
ايدوب ايشليه بز اكا آخرتده اجر عظيم ويررز (ومن يشاقق الرسول من بعد ما تبين له الهدى) بركسه كه
اكا توحيد وحدود ظاهر اولديغندنصكره رسول الله صلى الله عليه وسلمه مخالفت ايده (ويتبع غير سبيل
المؤمنين) واعتقاد ويا عملده مؤمنلر طريقنك غيريه اتباع ايده (نوله ما تولى) انى ضلالدن تولى ايتديكى
شيئه والى قيلورز * ويا خود انى آخرتده شول دنياده تولى ايتديكى شيئه اصمارلرز (ونصله جهنم) وانى ناره

ادخال ايده‌رز (وساءت مصيرا) نار ايسه نه چركين قرارکاه اولور اشبو آيه طعمه بن ابيرق حقنده نازل
اولوبدركه اول اوزرينه سرقه ظاهر اولجك يدى قطع وفضيحه خوفيله مكه‌يه قچوب مرتد اولدى ديلديكه
اول مكه‌ده بنى سليمدن حجاج بن علاط دينور بررجل قتنه نزول ايتدى كيجه اولجق انك بيتنى نقب ايدركن
اوزرينه برطاش دوشوب نه ايچرو كيرمكه ونه طشره چقمغه چاره‌سى اولمدى حتى كه صباح اولجك انى ناس
اخذ ايدوب قتلنى مراد ايتديلر انلرك بعضلرى ديديلركه برغريب كلوب سزه التجا ايتمشيكن روا دكادركه
آنى قتل ايده‌سز اويله اولسه انى مكه‌دن سورديلر اول دخى قضاعه‌دن شام جانبنه كيدر تجاره
قوشلوب كتدى برمنزله نزول ايتدكارنده بعض متاعلرين سرقه ايديجك انى اخذ ايتديلروا كا طاش اوشوروب
اولدرديلر اول طاشلرك التنده كوملدى طاش اكا قبر اولدى * امام شافعى واتباعى رضى الله عنهم (ويتبع
غير سبيل المؤمنين) قولنى اجماعك صحتنه واكا مخالفتك حرمتنه استدلال ايتديلر زيرا كه اجماعه مخالفت ايدن
كشى سبيل مؤمنينك غيريه اتباع ايدر حالبوكه انك اوزره وعيد شديد وارد اولدى (ان الله لا يغفر ان يشرك به
ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء) الله تعالى اكا اشراك اولنمغى مغفرت ايتمز واندن ماعدا ذنوبى ديلديكى كسه
ايچون مغفرت ايدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو آيه اعرابدن بر پير حقنده نازل اولوبدركه اول
پيغمبريز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديكه يا رسول الله بن ذنوبه انهماك ايتمش بر پيرين الا بوكه الله تعالى بى
بيلوب اكا ايمان كتورلدن برو هيچ برشيئى اكا اشراك ايتمشن واندن غيرى اولياء ايدنمشين واكا جرأتله
معاصى‌يه دوشمشين وطرفة عين دكاو زمان الله تعاليدن قاچمغله قورتلمق توهم ايتمشين وذنوبمه تائب
ومستغفر اولديغم حالده سكا كلمشين * بنم حالم عند الله نيجه‌در ديو سؤال ايديجك اشبو آيه ايله اكا جواب ويرلدى
(ومن يشرك بالله فقد ضل ضلالا بعيدا) بركسه كه الله تعالى يه اشراك ايده اول طريق حقدن بعيد ضلاله
ايرر (ان يدعون من دونه الا اناثا) اهل مكه‌نك الله تعاليدن غيريه عبادتلرى دكل الا شول اصنامه دركه اسماء
اناثله تسميه اولنمشدرلات ومنات وعزى كبى (وان يدعون الا شيطانا مريدا) وانلرك اول اصنامه عبادتلرى
دكل الا شول شيطانه دركه اول طاعتدن خارج عادتى تمرددركه انكله مراد ابليسدر (لعنه الله)
كه آنى الله تعالى رحمتندن طرد ايتدى شول وقتنكه آدم عليه السلامه سجده ايتمدى (وقال لاتخذن
من عبادك نصيبا مفروضا) وشيطان ديديكه يا رب عبادكدن حظ معلوم اتخاذ ايده‌رين ديلديكه عبادك
هر بيكندن برى الله تعالينك وطقوز يوز طقسان طقوزى شيطانكدر (ولاضلنهم) وانلرى اضلال
ايدوب طريق حقدن تزيين ووسوسه ايله ايرغوراين (ولامنينهم) وانلرك قلوبنه اهواء باطله‌دن تمنى
ايتدكلرينى القاء ايده‌يمكه اول طول عمر وبلوغ امل وذنب اهلنه توبه‌سز الله تعاليدن وصول رحمت
ونار دن خروجلريچون نيل شفاعت اولمسى كبى (ولآمرنهم فليبتكن آذان الانعام) وانلره امر ايده‌يمكه
انعامك قولقلرين قطع ايده‌لركه اول عربك فعل باطلى دركه الله تعالينك حلال ايتديكى شيئى حرام ايتمكيچون
انى ناقه‌لرينه ايدرلر تنكيم سورهٔ مائده‌ده (ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة) آيتنده تفصيلى كلور (ولآمرنهم
فليغيرن خلق الله) ودخى كذلك انلره امر ايده‌يمكه حق تعالينك خلقنى تغيير ايده‌لر يعنى حق تعالينك
دينده وضع ايتديكى حرامى تحليل وحلالى تحريم ايده‌لر * ومفسريندن برجماعت ديديلركه انكله مراد
اخصاء ووشم وقطع آذاندر پس بواجلدن بعضلرى اخصايى حرامدر ديديلر اما كه بهايمده تجويز ايتديلر
* زيرا انده غرض ظاهر واردر * ديلديكه تغيير خلق الله ايله مراد حق تعالى انعامى ركوب واكل ايچون
خلق ايتمشيكن انى تحريم ايده‌لر وشمس وقمر واحجار منافع عباد ايچون خلق اولنمشيكن اكا عبادت ايده‌لر
(ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله) بركسنه كه الله تعاليدن غيرى شيطانى ولى ايدينه الله تعالينك امر
ايتديكى شيئى اوزره انك دعوت ايتديكى شيئه اجابتى ايثار له (فقد خسر خسرانا مبينا) اول خسارت ظاهره
ايله خاسر اولور * زيرا كه رأس مالى يتورر وجنتده‌كى مكانندن بدل جهنمده مكان آلور (يعدهم) اول انلرك
قلوبنه طول عمر ونيل دنيايى القاء ايدوب انلره آخرتى اونوتدرر وكاهى فقردن تخويفله فى سبيل الله انفاق
وصله رحمى ترك ايتديرر (ويمنيهم) وانلرك قلوبنه بعث وجنت ونار يوقدر ديو وسوسه ويرر (وما يعدهم
الشيطان الا غرورا) شيطان انلره وعد ايتمز * الا انكه غروردركه اول ضرر اولان شيئده نفع اظهار ايدروبو وعديا

خواطر فاسده ایله ویا اولیاسی لسانیله در (اولئك مأویهم جهنم) اول طائفه نك آخرتده مستقری نار
جهنمدر (ولا یجدون عنها محیصا) اندن معدل ومهرب بولمزلر (والذین آمنوا وعملوا الصالحات)
شونلرکه مؤمن اولوب اداء فرائض وانتهاء محارمله اعمال صالحه اشلیه لر (سندخلهم جنات تجری من تحتها
الانهار) بزانلری جنتلره قویارزکه التندن صو وسود وسجی وبال ایرمقلری اقار (خالدین فیها ابدا) انده
مخلد اولدقلری حالده عمرلرینه نهایت اولمز واحوال حسنه لری غایت بولمز (وعد الله حقا) که الله تعالی انی
وعد حقله وعد ایدوبدر (ومن اصدق من الله قیلا) کیمدرکه قولنده الله تعالیدن اصدق اوله الله تعالی
تأکیدده مبالغه ایلدی تاکه مواعید شیطانیه دن رهبت ومواعید رحمانیه یه رغبت ایده لر (لیس بامانیکم
ولا امانی اهل الکتاب) الله تعالینك وعد ایتدیکی ثوابه ایریشمز یا مسلمین نه سزلك نفسکزده تقدیر ایتدیککز
شهوات باطله ایله ونه اهل کتابك تقدیرات فاسده سیله بلکه اکا ایمان وعمل صالحله ایرشیلور * دینلدیکه ایمان
تمنی ایله دکلدر بلکه اول قلبده توقیر اولنمش برشیدرکه عمل انی تصدیق ایدر * روایت اولندیکه مسلمین ایله اهل
کتاب افتخار ایتدیلر اهل کتاب دیدیلرکه بزم نبیمز سزلك نبیکزدن اول وکتابمز دخی سزلك کتابکزدن اولدر ایله اولسه
الله تعالی یه بز سزدن اولا یوز مسلمون دیدیلرکه بلکه بز سزدن اولا یوزکه نبیمز خاتم النبیین در وکتابمز سزلك کتابکز
اوزره قضاء اولنور ویاخود خطاب مشرکینه درکه ذکرلرینك تقدیمی اکا دلالت ایدر * یعنی امر مشرکینك
امانیسیله دکلدرکه انلر جنت ونار یوقدر دیرلر * وامر انلرك زعم ایتدیکی کبی ایسه بز انلردن خیرلو وحالده
احسن اولورزدیرلر وامر اهل کتابك امانیسیله دخی دکلدرکه یهود ونصاری اولمیان جنته کیرمز دیرلر وبزه
نار لمس ایتمز ایام معدوده دردیرلر امدی امر انك هیچ بریله دکلدر بلکه ایمان وعمل صالح ایله در (من یعمل
سوءا یجزبه ولا یجد له من دون الله ولیا ولا نصیرا) برکسنه که برعمل سیء ایده اول دنیاده ویا آخرتده انك سببیله
جزا اولنور واول کندویه عذاب دفعنده ولی ونصیر بولمز چونکه الله تعالینك موالاة ونصرتی تجاوز ایده اشبو
آیتك نزولی مسلمینه مشقت ویروب دیدیلرکه یارسول الله سندن غیری قنغیمزدرکه سوء اشلمیه اکا جزانه
کیفیت اوزره اولوردیدی که اول جزانك کیمی دنیاده اولورکه * چونکه برحسنه ایشلسه انکچون اون حسنه
اولور انك بری اول ایشلدیکی سوئه جزا قیلنور سه انکچون طقوز حسنه قالور * ویل اول کسنه یه که آحادی
اعشارینه غالب اوله * واول جزانك کیمی دخی آخرتده اولور * شول وجهله کیم حسنات وسیئاتی بری برینه
مقابل قیلنور هر برسیئه برینه برحسنه القا اولنور حسنه دن فاضلك جزاسی جنتده ویریلور * روایت
اولنورکه بو آیت نازل اولیجق ابو بکر رضی الله عنه دیدیکه یارسول الله اندن کیم قورتیلور * پیغمبر عم صلی
الله علیه وسلم دیدیکه حزن ومرض وبلا ومکارهدن هر نه که سکا ایررسه اول اکا جزا اولور (ومن یعمل من
الصالحات من ذکر او انثی وهو مؤمن) وبرکسنه که اعمال صالحه دن برشیء مؤمن اولدیغی حالده اول ذکر کسنه
ذکر ویا اناث ایشلسه (فاولئك یدخلون الجنة) اول حاللو کسنه لر جنته کیررلر (ولا یظلمون نقیرا) وعمللری
ثوابندن ظهر نواتده کی نقره دکلو شیء نقص ایدلمز * مطیعك ثوابندن نقص ایدلمیجك عاصینك عقابی دخی زیاده
اولنماسی بطریق الاولی اولور (ومن احسن دینا ممن اسلم وجهه لله وهو محسن واتبع ملة ابراهیم حنیفا) دینده
شول کسنه دن احسن کیمدرکه موحد اولدیغی حالده عملنی الله تعالی ایچون خالص ایده ویا امرنی اکا تفویض
ایده ومسلم مخلص اولدیغی حالده دین ابراهیمه اتباع ایده که اول دین اسلامه موافقدر وجمیع امتك اول مقبولیدر
وپیغمبر عم صلی الله علیه وسلم ملة ابراهیم اوزره بعث اولنوب انکچون اشیاء زیاده ایدلدی (واتخذ الله
ابراهیم خلیلا) الله تعالی ابراهیم علیه السلامی اصطفاء ایدوب برخلیلك خلیلی عندنده کی کرامته بکزر
کرامتله تخصیص ایلدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلام ابو ضیفان ایدی منزلی یول اوزره
اولوب ناسدن اکا مرور ایدنه ضیافت ایدردی برسنه قحط اولوب ناس انك قپوسنه درلدیلر طعام دیلدیلر *
مکر ابراهیم علیه السلامك مصرده برصدیقی وار ایدی غلمانن اکا کوندردی که مصردن اکا طعام
الیویره غلمانه اول دیدیکه اکر ابراهیم علیه السلام انی کندی ایچون مراد ایدرسه تدارك ایدرز زیراکه ناسه
ایریشن شدت بزه دخی ایرشوبدر چون ابراهیم علیه السلامك رسوللاری تهی رجوع ایدوب بطحایه اوغرادیلر
غرارلرینی اندن طولدردیلر تاکه ناس انلری بوش کاور کورمیه لر قلبلرینه هم وانکسار ایرکورمیه لر چون

ابراهیم علیه السلامه کلوب انی بیلدردیلر ناس ایسه اندن طعام رجاسیله قپوسن بکلیوب طورررلر
اول حینده ساره رضی الله عنها اویوردی ابراهیم علیه السلام دخی اندن مهتم اولوب اویخویه واردی ساره
غرارلره واروب باغلرین چوزدی کورسه که دقیقك کزیده سیدر اندن عادتی اوزره وافر اتمك دوزدی
ابراهیم علیه السلام اویانیجك بورته تازه اتمك رایحه سی کیردی یا ساره بونعمت بزه کیمدن ایردی دیو سؤال
ایدیجك * دیدیکه مصرده کی خلیلك کوندرویدر ابراهیم علیه السلام ایتدی اول دکل بلکه اول خلیلم الله
تعالی عندندن اول بکا ایرویدر * اول سببدن الله تعالی انی خلیل ایدندی لقبنه خلیل الله دینلدی * وخلیلك
معناسی اولدرکه محبتنده خلل اولمیه * وخله صداقتدر الله تعالی انی سوب اصطفاء ایتدیکیچون اکا خلیل
دینلدی ویاخود خله دن مراد حاجتدر امدی اول فقر وفاقه سن الله تعالینك غیریه عرض ایتمدیکیچون اکا
خلیل دینلدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی خلق وملکی الله
تعالی یه مختصدر (وکان الله بکل شیء محیطا) الله تعالینك علم وقدرتی هرشیئی محیط اولدی اویله اولسه
عبادینك اعمالنه عالم اولوب خیرینه وشرینه جزا ایدر (ویستفتونك فی النساء) نسانك میراثی امرنده سندن
استخبار ایدرلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیه کریمه ام کحه نك بناتی وابلرندن میراثی حقنده نازل
اولوبدرکه قصه سی اشبو سوره اولنده کچمشدر * عائشه رضی الله عنها ایدر اول شول یتیمه درکه بررجل
حجرنده درکه اول انك ولیسیدر اول یتیمه ذات جمال ومال اولورسه مهر مثلندن اقل ایله اول رجل انك
نکاحنه رغبت ایده * جمالی ومالی قلیل اولورسه انك نکاحندن رغبت ایده * وبرروایتده شول یتیمه درکه
بررجلك حجرنده اوله که اول رجل انی مالده کندویه شریك ایدنه ودمامتیچون تزوج ایتمیه وغیریه ده تزویجدن
کراهت ایلیه بلکه موتنه دکین حبس ایده تاکه میراثنه کیروب انك غیریه نقل ایتمیه (قل الله یفتیکم فیهن
وما یتلی علیکم فی الکتاب) دیکل که اول نساء حقنده الله تعالی حکمنی سزه تبیین ایدر وکتابده تلاوت اولنان
دخی سزه آنی تبیین ایدر (فی یتامی النساء اللاتی لا تؤتونهن ما کتب لهن) نسادن شول یتامی حقنده که
صداق ومیراثدن انلر ایچون تقدیر اولنان شیئی ویرمزسز (وترغبون ان تنکحوهن) ومال وجماللری ایچون
اقل صداقله انلرین نکاحنه رغبت ایدرسز تاکه مالللرینی اکل ایده سز ویاخود انلرین دمامتیچون
نکاحلرندن رغبت ایدوب غیره دخی انلری نکاحدن منع ایدرسز تاکه فوت اولدقلرنده ولایتکز حسبیله
میراثلرینك اکثرینی کندیکز اکل ایدرسز * پس بواجلدن عمر رضی الله عنه یتیمه نك ولیسنه دیردیکه * اکر
تحت ولایتکزده کی یتیمه جمیله وغنیه ایسه غیری یه تزوج ایت * واکر قبیحه وفقیره ایسه انی کندك تزوج ایت
(والمستضعفین من الولدان) وکذلك الله تعالی ولداندن صغار حقنده دخی حکمنی سزه تبیین ایدرکه انلره دخی
میراثدن حقلرینی ویره سز زمان جاهلیتده عرب صغاری میراثه ادخال ایتمزلردی نسایی ادخال ایتمدکاری کبی
(وان تقوموا للیتامی بالقسط) وکذلك سزه تبیین ایدرکه یتامی نك صداق ومیراثنی ایفاده عدل ایله قیام ایده سز
(وما تفعلوا من خیر فان الله کان به علیما) خیردن اول شیکه انی ایشلرسز الله تعالی اکا علیم اولدی انك
اوزره سزه جزا ایدر (وان امرأة خافت من بعلها نشوزا او اعراضا) اکر برمرأه زوجندن ایذاء وجفاء
وترك مضاجعه ایله نشوزین ویا قلت مجالسه ومحادثه ایله اعراضن توقع ایتسه ویا بیلسه (فلا جناح علیهما
ان یصلحا بینهما صلحا) اول زوج وزوجه یه حرج یوقدرکه ایکیسی بینلرنده اصلاح ایده لر زوجه مهرینك
ویا قسمنك بعضی حطله ویا اکا برشیء هبه ایتمکله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اکر مرأه قسم ونفقه دن
بعض حقی اوزره زوجنی اصلاح ایتسه جائز اولور مادامکه اول صلح اوزره مرأه ثابته اوله صلحی منکره
اولورسه ینه حقنه رجوع ایدر * مقاتل بن حیان ایدر انکله مراد اولدرکه بررجلك تحت نکاحنده برمرأه
کبیره وار ایکن انك اوزرینه برمرأه شابه یه تزوجن مراد ایتسه اول کبیره یه دیه که مالمدن سکا شودکلو شیء ویره یم
تاکه قسمکدن شودکلوسن اشبو شابه یه ترك ایده سن کبیره دخی اکا راضیه اولورسه فیها والا زوج اوزره واجب
اولورکه اول ایکیسی اوزره بینلرنده قسمده عدل ایده * علی رضی الله عنه ایدر انکله مراد بررجلك بردمیمه
ویا کبیره مرأه سی اولوب اندن کراهت ایده اویله اولسه مرأه اول انی تطلیق ایتمسیچون مالندن برشیء اکا ویره
ویا قسمندن ترك ایده انك ایکیسی دخی اول زوجه حلال اولور (والصلح خیر) فرقه ویا سوء عشرت ویا خصومتدن

صلح خيرلودر حكيم ام المؤمنين سوده رضى الله عنها مرأه كبيره اولديغيچون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اندن
مفارقت مراد ايتدكده ديديكه بنم مرادم نساكز ايله يوم قيامتده بعث اولنمدر قسمى عائشه يه ويردم بنى تطليق
ايتمكل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دخى انك ارزره صلح اولوب اول سببدن سائر نسانسك قسملرى بردكون
وعائشه نك ايكى كون ايدى (واحضرت الانفس الشح) نفوسه جبلتده بخل الزام اولندى اول اندن
ابدا مفارقت ايتمز * اول اجلدن مرأه كنديدن اعراض وياحقنده تقصير اولنمغه مسامحه ايتمز * ورجل
دخى بچن مرأه دن كراهت وياغيريه محبت ايتسه انى امساك وحقنى على ماينبغى اقامته مسامحه ايتمز
(وان تحسنوا وتتقوا) اكر عشرتده احسان ايدر ونشوز واعراض ونقص حقدن صاقنورسكز
(فان الله كان بما تعملون خبيرا) الله تعالى سزك اعمالكزه وانكله اولان غرضكزه عليم اولدى انك اوزره سزه
جزاء ايدر (ولن تستطيعوا ان تعدلوا بين النساء ولو حرصتم) سز نساكز بيننده محبت وميل قلبده عدل
وتسويه يه قادر اولمزسز اكرچه كل وسعكزى اكا صرف ايله جهد ايدرسكز ده * زيراكه عدل هيچ برجانبه
ميل اولمقدر اول ايسه متعذردر * اول اجلدن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم نساسى بيننده قسمده عدل
ايدركن ديرديكه الهى بنم مالك اولديغمده كى قسمم بودر * امابن مالك اوليوب سنك مالك اولديغكده بنى
لوم ومؤاخذه ايتمكل (فلا تميلوا كل الميل فتذروها كالمعلقة) امدى نساكزدن محبت ايتديككزه قسم ونفقه ده
افعالكزى اهواكزه اتباع ايتمكزكه اول محبت ايتديككزى نه ذات بعل ونه مطلقه ترك ايدرسز (قال
النبى صلى الله عليه وسلم من كان له امرأتان فمال الى احديهما جاء يوم القيامة واحد شقيه مائل) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه ايكى مرأه سى اولوب برينه ميل ايده يوم قيامتده برشقى مائل اولديغى
حالده كلور (وان تصلحوا وتتقوا) اكر نساكز امورنده افساد ايتدككزى اصلاح ايدر ومستقبلده جوردن
حذر ايلرسكز (فان الله كان غفورا رحيما) الله تعالى ميلكزدن كچنى مغفرت ايدر (وان يتفرقا يغن الله
كلا من سعته) اكر زوج وزوجه برى برلرندن مفارقت ايدرلرسه الله تعالى اول ايكيسندن هربرينى
صاحبندن غنا وقدرتيله غنى قيلور مرأه يى زوج آخرله ورجلى مرأة اخرى ايله (وكان الله واسعا حكيما)
الله تعالى فضل ورحمتده واسع وامر ونهينده حكيم اولدى * الحاصل بچن بر رجلك تحت نكاحنده
ايكى مرأه وياكثر اولسه اكا واجب اولوركه قسمده انلرك بيننى تسويه ايده اكر تسويه يى ترك ايدرسه
الله تعالى يه عاصى اولور * واجب اولوركه مظلومه يه قسمنى قضا ايده * وتسويه نك وجوبى بيتوته ده در
يوخسه جماعده دكل * زيرا اول نشاطه دائردر نشاط ايسه انك اختيارنده دكلدر * اكر تحت نكاحنده
حره وامه اولورسه حره عندنده ايكى كيجه وامه عندنده بركيجه اوله * واكر زوجات قديمات اوزره زوجه
جديده تزوج ايتسه * اكر اول بكر ايسه عندنده على التوالى يدى كيجه اوله * ثيبه ايسه اوچ كيجه اوله * بعده
كليسنك بيننده تسويه ايده * وقديمات ايچون اول كيجه لرى قضاء ايتميه (قال انس رضى الله عنه ان من السنة
اذا تزوج البكر على الثيب اقام عندها سبعا وقسم واذا تزوج الثيب اقام عندها ثلاثا ثم قسم) انس رضى
الله عنه ايدر سنتدندركه ثيب اوزره بكر تزوج ايتسه اول بكر عندنده يدى كيجه اقامت ايدوب آندن قسم
ايده * واكر تزوج ايتديكى ثيب ايسه عندنده اوچ كيجه اقامت ايدوب آندن قسم ايده * بعضيلر اشبو خبرى
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه رفع ايتديلر * واكر رجل سفر مراد ايتدكده بعض نساسى بيتلرنده قرعه
ايتدكدنصكره بيله سنجه كتورسه جائز اولور * بعده باقيات ايچون مدت سفرده كاوبى قضاء واجب اولماز اول
مدت اكرچه طويل اولورسه ده * اكر بر بلده ده اقامتى مدت مسافرين اوزره زياده اولمزسه (قالت عائشة
رض كان النبى صلى الله عليه وسلم اذا اراد سفرا اقرع بين نسائه فايتهن خرج سهمها خرج بها) عائشه رضى
الله عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم سفر مراد ايتديكده نساسى بيننده قرعه ايدوب قنغيسنك سهمى
چقرسه سفره آنى كوتوردى (ولله مافى السموات ومافى الارض) سموات وارضده اولان اشيانك
خلق وملكى الله تعالى يه مختصدر (ولقد وصينا الذين اوتوا الكتاب من قبلكم واياكم ان اتقوا الله
سزدن اولكدين كتاب ويريلنلره وسزه امر ايتدك كه الله تعالى دن قورقوب انى برليه سز وشرايله عمل ايليه سز
وان تكفروا فان لله مافى السموات ومافى الارض) واكر كافر اولورسكز الله تعالى سموات وارضك

وايكيسنده كى اشيانك مشارك ومنازعى سزما الكيدر سزك كفر وعصيانكز ايله متضرر اولمز شكر وتقوا كزله
منتفع اولماز كى بلكه سزه تقوى وطاعتله امر ايتمسى سزه رحمت ايتسون ايچوندر يوخسه اكا احتياجى
ايچون دكل (وكان الله غنيا حميدا) الله تعالى خلقدن وعبادتلرندن غنى وذاتنده حميد اولدى (ولله
مافى السموات ومافى الارض) سموات وارض ومافيهما الله تعالينك خلق وملكيدر جميع مخلوقاتك اكا
احتياجى انك غناسنه دلالت ايدر ومخلوقاته افاضه ايتديكى وجود وانواع خصايص وكمالات انك
جودينه شهادت ايدر (وكفى بالله وكيلا) سموات وارض ومابينهمانك امرنه الله تعالى وكيل اولمغه
كافى اولدى امدى انى وكيل ايدينوب غيريه توكل ايتمكز (ان يشأ يذهبكم ايها الناس ويأت باخرين)
يا ناس اكر الله تعالى سزى ديلرسه افناء ايدوب قوم آخرين ايجاد ايدر * وياخود سزانك امرنه عصيان ايديجك
سزى اهلاك ايدوب بريكزه انك امرنه زياده اطاعت ايدر قوم ايجاد ايدر (وكان الله على ذلك قديرا) الله
تعالى نك اعدام وايجادده قدرتى بليغ اولدى (من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا والاخرة) بركمسه كه
اعمال آخرتدن ايشلديكى عمله حطام دنيا وبالذات ديليه مجاهد كبى كه جهاد ايله غنيمت ديليه يوخسه ثواب
آخرتى ديليه امدى ثواب دنيا وثواب آخرت ايكيسى دخى الله تعالى عندنده در اكا نوله يكه اول ايكيسندن
انقصى قوپوب اخسى ديلر * زيرا بركمسه كه لله اخلاصله جهاد ايده اكا آخرتده وير يليجك ثوابك جنبنده غنيمت
لاشى منابه سنده اولور ديلمكسزين دخى غنيمتك حصولى مقدر ايسه آخرت ثوابنى طلب عندنده اولدخى
اولور * اما كه مقصود بالذات ثواب دنيا اوليجق انكله ثواب آخرت حاصل اولمز * وياخود مراد اول نيچون
ايكيسين بيله طلب ايتمز شول كمسنه كبى كه (ربنا آتنا فى الدنيا حسنة وفى الاخرة حسنة) ديو ايكيسين بيله
طلب ايدر (وكان الله سميعا بصيرا) الله تعالى انلرك اقوالنه سميع واعمال ونياتلرينه بصير اولدى هرصنفه
قصدلرى حسبنجه جزا ايدر (يا ايها الذين آمنوا كونوا قوامين بالقسط) يا مؤمنلر عدل اوزره قيامه
اجتهاد ايدك (شهداء لله) شهادتلريكزى لوجه الله حقله اقامت ايدر اولديغكز حالده (ولو على انفسكم)
اكرچه اول شهادت كنديكز اوزره ايسه ده اقرار ايتمكزله * زيرا شهادت حقى بياندر كركسه اول بيان نفسى
اوزره وياغيرى اوزره اولسون (او الوالدين والاقربين) وياخود اول شهادت والدينكز وياقاربكز اوزره
ايسه ده (ان يكن غنيا او فقيرا) مشهود عليه ويا اول مشهود لهدن هر برى كرك غنى ويا فقير اولسون شهادتكزى
اقامت ايدك مشهود عليه اكرچه غنى ايسه ده غناسيچون اندن هيبت ايتمكز * ودخى مشهود له اكرچه فقير
ايسه ده فقرى ايچون اكا مرحمت ايتمكز (فالله اولى بهما) الله تعالى غنى يه وفقيره وحاللرينه نظره اولادر
(فلا تتبعوا الهوى ان تعدلوا) امدى هوايه تابع اولمكزكه حقدن عدول ايتميه سز * زيرا اكا تابع اولان
لابد حقدن عدول ايدر (وان تلووا او تعرضوا) واكر شهادت حقدن وياحكومت عدلدن السنه كزى
تحريف ايدرسكز تاكه حقى ابطال ايده سز * وياخود اداء شهادتدن اعراض ايدوب كتم ايدرسكز
(فان الله كان بما تعملون خبيرا) الله تعالى سزلك اعمالكزه خبيردر انك اوزره سزه جزا ايدر (يا ايها الذين
آمنوا) يا اهل كتابدن شونلركه ايمانه كلديلر * روايت اولنديكه عبدالله بن سلام واصحابى پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديلركه بز سكا وكتابكه وموسايه وتوراته وعزيره ايمان كتوروب انلردن
ماعدا رسوللره وكتابلره كافر اولورز * اويله اولسه بو آيت نازل اولدى * وياخود مراد يهود ونصارى اوله *
يعنى شونلركه موسايه وعيسايه ايمان كتورديلر * وياخود مراد منافقين اوله * ياشونلركه لسانلريله
ايمان كتورديلر * وياخود مراد مسلمين اوله يعنى يا مؤمنلر (آمنوا بالله ورسوله والكتاب الذى نزل على
رسوله والكتاب الذى انزل من قبل) الله تعالى يه ورسولى محمد صلى الله عليه وسلمه واكا تنزيل ايتديكى
قرآنه وآندن اول انزال ايتديكى توراة وانجيل وزبور وسائر كتب متقدمه يه ايمانكز اوزره ثابت ودائم
اولك (ومن يكفر بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الاخر فقد ضل ضلالا بعيدا) بركمسنه كه
الله تعالى يه وملائكه سنه وكتابلرينه ورسوللرينه ويوم آخره * ويا مجموعندن برينه كافر اوله برضلاله ايركه
اول هدادن بعيددر (ان الذين آمنوا ثم كفروا ثم آمنوا ثم كفروا ثم ازدادوا كفرا) يهوددن شونلركه
موسى عليه السلامه ايمان كتورديلر * بعده عجله عبادتلريله كافر اولديلر * بعده توراته ايمان كتورديلر

بعده عيسايه كافر اولديلر * بعده محمد عليه السلامه كفرله كفرلرين آرتورديلر * وياخود اهل كتابك جميعى كه
نبيلرينه ايمان كتورديلر * بعده اكا كافر اولديلر * بعده نبيلرينه نازل اولان كتابلرينه ايمان كتورديلر
بعده اكا كافر اولديلر انى ترك ايتمگله * بعده محمد صلى الله عليه وسلمه دخى كفرله كفرلرين آرتورديلر
وياخود قوم مرتد يتكه مؤمنلر ايكن مرتد اولديلر * بعده ايمانه كلوب * بعده مرتد اولديلر * بعده ردت
اوزره موتله كفرلرين آرتورديلر (لم يكن الله ليغفر لهم) الله تعالى انلرى مغفرت ايدر دكلدر مادامكه
انلر اوزره اقامت ايده لر (ولا ليهديهم سبيلا) وطريق حقه دخى هدايت ايدر دكلدر * زيرا بعيددركه
انلر كفردن توبه ايدوب ايمان اوزره ثابت اوله لر * ديلديكه چون بر كافر اول مره اسلامه كلوب انك اوزره
دائم اوله * الله تعالى انك كفر سابقن مغفرت ايدر * واگر اسلامه كلوب بعده كافر بعده مسلم بعده كافر
اولورسه الله تعالى انك شول كفر سابقن مغفرت ايتمزكه * اسلام اوزره دائم اولسه اول مغفور ايدى (بشر
المنافقين بان لهم عذابا اليما) يا محمد منافقلره خبر وير كه انلر ايچون عذاب اليم اعداد اولنمشدر (الذين
يتخذون الكافرين اولياء من دون المؤمنين) انلركه يهود ونصارايى اصدقه ايدينورلر مؤمنلرى دكل
(ايبتغون عندهم العزة) يوخسه انلردن محمد عليه السلام واصحابى رضى الله عنهم اوزره معونه وظهور ويا انلرك
عندنده قوة وغلبه مى طلب ايدرلر (فان العزة لله جميعا) عزت ايسه جميعا الله تعالى يه مخصوصه در
تعززا يتمز مكر اول كمسه كه الله تعالى انى عزيز ايده سنكيم (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين) قول شريفيله
اولياسى ايچون انى تقدير ايلدى (وقد نزل عليكم فى الكتاب) والحال حق جل وعلا قرآنده سزه يا منافقين
تنزيل ايديكه (أن اذا سمعتم آيات الله يكفر بها ويستهزأ بها) يعنى الله تعالى نك آيتلرينه كفر ايديلور
واستهزاء اولنور ايشيده سز (فلا تقعدوا معهم حتى يخوضوا فى حديث غيره) امدى انى ايدن قومله
مجالسه ايتمكز مگر كه انى ترك ايدوب حديث آخره شروع ايده لر (انكم اذا مثلهم) شويله كه سز انلر كله
مجالسه ايدر وكفر واستهزالرين استماع ايلر وانى انكار ايتميوب رضا صورتن اظهار ايدر سكز كفرده
سزدخى انلرك كبى سز بعض علماء اشبو آيتله اهل معاصى واهواءدن اجتنابك وجوبنه استدلال ايتدى
عمر بن عبد العزيز رضى الله عنه بر قومى شرب خمر ايدر بولوب انلرك جميعنى ضرب ايتدى مگر ارالرنده
صائم بر رجل صالح وار ايدى انى اكا تعريف ايتدكلرنده اول دخى انلردندر ديوب بو آيتله استدلال ايتدى
(ان الله جامع المنافقين والكافرين فى جهنم جميعا) الله تعالى منافقلرى وكافرلرى جهنمده جمع ايدر اگر
موتلرى نفاق وكفر اوزره اولورسه (الذين يتربصون بكم) اول منافقلر كه سزلرك احوالكز تغيرينه منتظر اولورلر
(فان كان لكم فتح من الله) اگر الله تعالى دن سزه ظفر وغنيمت ايرسه (قالوا الم نكن معكم) ديرلر كه
بز سزلرك ديكزده وسز كه بيله جهادده دكميدك بزه دخى غنيمتدن حصه ويرك (وان كان للكافرين نصيب
واگر كافرلر ايچون دولت ومسلمين اوزره ظهور اولورسه (قالوا الم نستحوذ عليكم ونمنعكم من المؤمنين)
كافرلره ديرلر كه بز سزلرك اوزريكزه غالب وقتلكزه متمكن دكلميدك ومؤمنلرين صولتنى اوزريكزدن دفع
ايتمدكمى انلرك قلوبنه ضعف ويردشى تخييليله وانلره مظاهرتده توانى ايله امدى انلردن نائل اولديغكز شيئه بزى
دخى شريك ايدك (فالله يحكم بينكم يوم القيامة) الله تعالى يوم قيامتده مؤمنلر ايله منافقلر بينينى فصل
ايدر (ولن يجعل الله للكافرين على المؤمنين سبيلا) الله تعالى كافرلر ايچون مؤمنلر اوزره حجتله غلبه يه
مجال ويرمدى اشبو دليلدركه كافرلرك عبد مسلمى اشتراسى باطل اوله (ان المنافقين يخادعون الله وهو
خادعهم) منافقلر الله تعالى ايله خادعين معامله سين ايدرلر * اسانلريله اظهار ايمان * وصدرلرنده كفرى
كتمانله الله تعالى دخى آنلره خدعه لرينك جزاسين ايدركه اوزرلرينه احكام مسلمينى اجرا ايدر حالبوكه عندنده
اخبث كفار اولوب نارك درك اسفلى اهلندندر * ويوم قيامتده مؤمنلره ويريلن نور كبى انلره دخى ويريلور
مؤمنلر نورلريله صراطى كچه لر انلرك نورى آنده سونوب ظلمتده قاله لر (واذا قاموا الى الصلوة قاموا كسالى
يعنى نمازه قالقسه لر مكره كبى متثاقلين وكسلان اولدقلرى حالده قالقرلر كمسه كورورسه نمازى قيلورلر *
والا قليوب كيدرلر * اشبو دليلدركه نمازه نشاط اوزره دخول مستحب اوله وكذى كسلان ديمك مكروه اوله
(يراؤن الناس) انى ناسه مرايات ايچون ايدرلر يوخسه امر الهيه اتباع ايچون دكل (ولا يذكرون الله الا

قليلا) الله تعالى يى آز ذكر ايدرلر انك آزاولمسى * زيرا كه رياء وسمعه ايچون ايدرلر اگر اول ازايله الله تعالى نك
وجهن اراده ايتسه لر چوق اولوردى * وياخود آزاولمسى الله تعالى انى قبول ايتمديكيچوندر هر شيكه قبول اوله
اول چوق اولور (مذبذبين بين ذلك لا الى هؤلاء ولا الى هؤلاء) انلر ايمانله كفر بيننده تردد ايدرلر نه مؤمنلره
ونه كافرلره منسوبلردر تصديق ايتمزلر كه مؤمن اوله لر كفرلرين اظهار ايتمزلر كه كافر ديناله لر (ومن يضلل
الله فلن تجد له سبيلا) اول كمسه كه الله تعالى اكا هدايت ايتميه سن انكيچون حق وصوابه طريق بوله مزسن
(يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا الكافرين اولياء من دون المؤمنين) يا مؤمنلر اخوانكز مؤمنلرى قيوب كافرلره
موالات ايتمكز كه اول منافقلر صنيعيدر امدى انلره تشبه ايتمكز (اتريدون ان تجعلوا لله عليكم سلطانا
مبينا) ديلرميسز كه عذابكزى ايجاب ايدر الله تعالى نك اوزريكزه حجت بينه سى اوله * زيرا انلرك موالاتى
نفاقه دليلدر (ان المنافقين فى الدرك الاسفل من النار) منافقلر ناردن درك اسفلده عذاب اولنورلر *
ابن مسعود رضى الله عنه ايدر رانده كليدلى تيموردن تابوتلر ايچنده اولورلر منافقلرك عذابى سائر كفره دن اشد
اولمسنك حكمتى بودر كه انلر كفره نك اخبثيدر كفرلرينه اسلامى استهزاء ومسلمينى خداع شريني دخى ضم
ايتمشلردر (ولن تجد لهم نصيرا) سن انلر ايچون عذابدن منع ايدر نصير بوله مزسن (الا الذين تابوا) مگر
شونلر كه نفاقدن توبه ايده لر (واصلحوا) وحال نفاقده كى اسرار واحواللرندن افساد ايتدكلرينى اصلاح
ايده لر (واعتصموا بالله) والله تعالى يه وثوق ايدوب دين مختارى تمسك ايده لر (واخلصوا دينهم لله)
وطاعتلرين الله خالص ايده لر (فاولئك مع المؤمنين) امدى انلر دنياده وآخرتده مؤمنلر ايله در (وسوف
يؤت الله المؤمنين اجرا عظيما) آخرتده ايسه الله تعالى مؤمنلره اجر عظيم ويرسه در اويله اولسه آنده انلره
مشارك ومساهم اولورلر (ما يفعل الله بعذابكم ان شكرتم وآمنتم) اگر الله تعالى يه ايمان كتوروب سزه
ويرديكى نعمتلره شكر ايدرسكز سزه عذابله نه ديلرسزه غيظمى واردر انكله تشفى ايده * ويا انكله
بر ضررى دفع ايده * ويا انكله بر نفعى جلب ايده حالبوكه اول نفع وضرردن غنى متعالدر بلكه كفره مصر اولانه
عقاب ايدر * زيرا اكا اصرار سوء مزاج كبيدركه مرضى مؤدى اولور * چونكه اول ايمان وشكرله زائل اوله
وآندن نفسنى تنقيه ايده تبعه سندن قورتيلور * شكرى ايمان اوزره تقديم ايلدى زيرا كه ناظر اولا نعمتى
ادراك ايدوب شكره بهره له شكر ايدر بعده امعان نظرله منعمى بيلوب اكا ايمان كتورر * ديلديكه آيتك
معناسى الله تعالى مؤمن شاكره عذاب ايتمز * زيرا انك عبادنه تعذيبى نه ملكن ارتورورونه انلره عفو بتك
تركى ملكنه نقص ويرر وشكر كفرك ضديدركه رايسه سترالنعمتدر وشكر انى اظهار اولور (وكان الله شاكرا
عليما) الله تعالى عبادنه ثوابن ابر كورر انلردن عمل قليله راضى اولوب مقابله سنده اجر جزيل ويرر وشكر
وايمانلرينك حقنى بيلور (لا يحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم) الله تعالى قول قبيح ايله جهر
ايتمكى سومز مگر كه مظلوم ظالمينه بد دعا ايله ويا اندن تظلمله جهر ايده واگر ظالم انى شتم ايتدكده
اول دخى انك مثليله زياده سز شتم ايتسه جائز اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم المستبان ما قالا فعلى البادى
مالم يعتد المظلوم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر ايكى كشينك سب ايدشملرينك وبالى اول سبى بدأ ايدنك
اوزره در مادامكه مظلوم سببده ظالم اوزره تجاوز ايتميه * مجاهد ايدر اشبو آيه ضيف حقنده دركه بر قومه
نزول ايتدكنده اكا ضيافت وياضيافتده احسان ايتميه لر انكيچون انلردن شكايت ويا سوء صنيعلرين
حكايت ايتمسى جائز اولور (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان نزلتم بقوم فامر والكم بما ينبغى للضيف فاقبلوا
فان لم يفعلوا فخذوا منهم حق الضيف الذى ينبغى لهم) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يعنى بر قومه نزول
ايتدككزده ضيفه لايق اولور شيء سزه كتوررلرسه انى قبول ايدك والا ضيفه لايق اولور حقى انلردن اخذ ايدك
(وكان الله سميعا عليما) الله تعالى مظلومك دعاسن ايشيدر ظالمك مستحق اولديغى عقابى بيلور (ان تبدوا
خيرا او تخفوه) اگر بر طاعت ويرى اظهار ويا اسرار ايدرسكز (او تعفوا عن سوء) ويا سزه ايشلنن
اساءتى عفو ايدوب مؤاخذه ايتمزسكز (فان الله كان عفوا قديرا) الله تعالى انتقامه قدرتى كامله ايكن
عصاتك كثيرين عفو ايدر امدى سزا كا اولى سزكه يوم قيامتده (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) فحواسنجه
سزدخى عفوله جزا اولنورسز * اشبونده مظلومى مكارم اخلاقه ترغيب واردر (ان الذين يكفرون بالله

ورسله) شونلركه الله تعالى يه ورسوللرينه كافر اولورلر يهود كبى كه موسى عليه السلامه وتوراته وعزيره ايمان
كتوروب عيسى عليه السلامه وانجيله ومحمد صلى الله عليه وسلمه وقرآنه كافر اولديلر (ويريدون ان يفرقوا
بين الله ورسله) والله تعالى ايله رسوللرى بينى تفريق اراده ايدرلر (ويقولون نؤمن ببعض ونكفر ببعض)
ورسوللرك كيمينه مؤمن وكيمينه كافر اولورز ديرلر (ويريدون ان يتخذوا بين ذلك سبيلا) وانكله ايمان وكفر
بيننده طريق وسط اتخاذين ديلرلر حال بوكه واسطه يوقدر زيرا كه حق مختلف اولمز شول سببدنكه الله تعالى يه
ايمانك تمامى رسوللرينك جميعنه ايمانله وتبليغ ايتدكلرينك تفصيل واجماله تصديقى ايله در زيرا كه انك بعضنه
كافر اولان ضلالده كلنه كافر كبيدر (اولئك هم الكافرون حقا) امدى انلر كفرده كاملردر بعضنه اولان
ايمانلرى معتبر اولمز (واعتدنا للكافرين عذابا مهينا) رسوللرك جميعنه وكرك بعضنه كافر اولنلر ايچون
بر عذاب مهين اعداد ايتدك (والذين آمنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين احد منهم) وشونلركه الله تعالى يه
ورسوللرينك جميعنه ايمان كتورديلر يوخسه بعضنه ايمان وبعضنه كفرله بينلرين تفريق ايتمديلر (اولئك
سوف يؤتيهم اجورهم) امدى الله تعالى انلره اجورموعوده لرينى يوم قيامتده ويرسردر (وكان الله
غفورا رحيما) الله تعالى انلره تفريطلرينى مغفرت وحسناتلرينى تضعيفله رحمت ايدر (يسألك اهل
الكتاب ان تنزل عليهم كتابا من السماء) يا محمد اهل كتاب سندن ديلرلركه انلر اوزره سمادن كتاب تنزيل ايده سن
روايت اولنديكه احبار يهود پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديلركه اكر نبوت دعواسنده صادق ايسك سمادن
بر جمله بر كتاب كتوره موسى عليه السلام كتورديكى كبى * وياخود الواح اوزره خط سماوى ايله يازيلو بر كتاب
كتوره موسى عليه السلامك توراتى كبى * وياخود بر كتاب كتوركه نزول ايدركن بز انى كوره وز (فقد سألوا
موسى اكبر من ذلك) اكر انلرك بو سؤالن استكبار ايدرسك انلر بوندن اكبر شيء موسى عليه السلامدن سؤال
ايتمشلردى اشبو سؤالى ايدن انلرك آبائى ايكن انلرك كنديلرينه اسناد اولندى * زيرا كه آبالرينك مذهبين
اخذ ايتمشلردر وآبالرينك اول عرق فاسدى كنديلرده راسخ اولمشدر يا محمد انلرك سكا اشبو اقتراحى اول
جهالات وخيالاتلرى دكلدر (فقالوا ارنا الله جهرة) الله تعالى يى بزه اشكاره كوستركل ديديلر
(فاخذتهم الصاعقة بظلمهم) تعنتلرى واول حالده انلره حصولى محال اولان شيئى سؤاللرى سببيله سمادن
بر نار كلوب انلرى اهلاك ايتدى (ثم اتخذوا العجل من بعد ما جاءتهم البينات) بو سؤالدن موسى عليه
السلامك نبوتنه دلالت ايدر آيات ومعجزات مجيئندنصكره موسى عليه السلامك غيبتى حالنده عجلى اله اتخاذ
ايدوب اكا عبادت ايتديلر (فعفونا عن ذلك) بو جمله يى توبه ايتمريله انلرى عفو ايتدك يوخسه استيصال
ايتمدك امدى بونلر دخى توبه ايتسونلركه آبالرى كبى انلرى دخى عفو ايده وز (وآتينا موسى سلطانا مبينا)
وموسايه انلرك اوزره تسلط ظاهر ويردك شول وقتكه عجلى اله اتخاذ ايتدكلرينه توبه ايچون كنديلر بنى قتله
امر ايلدى (ورفعنا فوقهم الطور بميثاقهم) وميثاقى قبول ايتسونلر ايچون فوقلرينه ظله كبى طورى رفع
ايتدك شول وقتكه توراتى تصديق ايدوب شرايعنى قبولدن اباء ايتديلر (وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا)
وموسى عليه السلامك لسانيله انلره اريحا قپوسندن بيللر بكزى اكمش اولديغكز حالده كيرك ديدك (وقلنا
لهم لا تعدوا فى السبت) وداود ويا موسى لسانيله انلره يوم سبتده صيد اخذندن وسائر عمالدن سزه حرام
ايتدكزى استحلال له امريمزه مخالفت ايتمكز ديدك (واخذنا منهم ميثاقا غليظا) وانك اوزره انلردن عهد
شديد اخذ ايلدك كه اول انلرك الله تعاليننك امرنى ايشتدك واكا طاعت ايتدك ديمه لريدى * بعده اول عهدى
صيدبلر وميثاقى نقض ايتديلر (فبما نقضهم ميثاقهم) بز انلره ايشلدكلرى ايشلدك شول سببدنكه ميثاقلرين
نقض ايتديلر (وكفرهم بآيات الله) والله تعالينك آيتلرينى انكار ايتديلر (وقتلهم الانبياء بغير حق)
وپيغمبرلرين ناحق يره قتل ايتديلر (وقولهم قلوبنا غلف) وقلوبمز ذات غلافدر سنك حديث ودعوتكى
فهم ايتمز ديديلر (بل طبع الله عليها بكفرهم) بلكه الله تعالى كفرلرى سببيله قلبلرين علمدن محجوبه قلدى
وآيات تدبرينه ومواعظه تذكرينه توفيقن منع ايتدى (فلا يؤمنون الا قليلا) امدى انلردن ايمانه كلمز الا آز
كسه لركلور (وبكفرهم) وعيسايه كفرلرى (وقولهم على مريم بهتانا عظيما) ومريم اوزره زنايه نسبتله
بهتان عظيم اسنادى سببيله دخى قلبلرين علمدن محجوبه قلدى (وقولهم) ودخى شول قوللرى سببيله كه

(انا

(انا قتلنا المسيح عيسى ابن مريم رسول الله) بز عيسى مسيح ابن مريم رسول اللهى قتل ايتدك يعنى كه اول انلرك
زعمنده رسول اللهدر * وياخود اكا رسول الله ديملرى استهزاء طريقى اوزره اوله * وياخود اول انك مدحى
الله تعاليدن استيناف اوله * وياخود انلرك ذكر قبيحى مكاننه ذكر حسنى وضع اوله (وما قتلوه وما صلبوه
ولكن شبه لهم) حال بوكه انلر انى نه قتل ونه صلب ايتديلر بلكه انك قتلنى قصد ايدنلردن برينك صورتى
عيسانك صورتنه بكزدلوب انى عيسى زعميله قتل ايتديلر * روايت اولنديكه وقتا كه يهوددن بر جماعت
عيسى عليه السلامه واناسنه سب ايتديلر * عيسى عليه السلامك بددعاسيله حق تعالى انلرك صورتلرينى
قرده وخنازير صورتنه تحويل ايتدى اوليله اولسه يهود انك قتلنه اتفاق ايتديلر * حق تعالى اكا انلرك اول
اتفاقن بلديروب وانى سمايه رفع ايدرايديكنى خبر ويردى * عيسى عليه السلام اصحابنه ديديكه قنغكز راضى
اولوركه بنم شبهم اكا القاء اولنوب قتل وصلب ايديله وجنته كيره ارالرندن برى اكا راضى اولمغين حق
تعالى انى عيسايه بكزر صورتنه تحويل ايتدى يهود انى عيسى ظنيله طوتديلر قتل وصلب ايتديلر * ديندليكه
انك شبهى بر رجل منافقه القاء اولنديكه عيسى عليه السلامدن چيقوب يهوده انى دلالت ايتدى * اول
قتل وصلب اولندى * ديندليكه يهوددن (ططيانوس) نام رجل عيسى عليه السلامك اولديغى بيته كيروب
انى انده بولدى حق تعالى عيسانك شبهن انك اوزره القا ايدوب چقد يغنده عيسى ظنيله انى اخذ وصلب
ايتديلر (وان الذين اختلفوا فيه لفى شك منه) عيسى عليه السلامك شاننده اختلاف ايدنلر اندن تردده درلر
وقعه مذكوره واقع اولجق ناس انك امرنده اختلاف ايتديلر * يهودك بعضى ديديلركه اول كاذب ايدى
بز انى حقا قتل ايلدك وآخرون تردد ايدوب بعضلرى ديديكه بو قتل اولنان عيسى ايسه يارنم صاحبمز نيجه
اولدى وبعضلرى ديديكه بو مقتولك وجهى عيسى وجهيدر وبدنى صاحبمز بدنيدر * وعيسانك حق تعالى
بنى سمايه رفع ايدر ديديكنى اشيدن ديديكه اول سمايه رفع اولندى * وبر قوم ديديلركه ناسوت صلب اولنوب
لاهوت صعود ايتدى (ما لهم به من علم الا اتباع الظن) حق تعالى ايدر انلرك عيسانك قتلنه وياعدم قتلنه
يقينلرى يوقدر * بلكه انى قتل ايتدى ديملرى ظنه اتباعله در (وما قتلوه يقينا) انلر عيسى عليه السلامى
زعملرنجه متيقنين اولدقلرى حالده قتل ايتمديلر * وياخود انى يقين اوزره بيلمديلر (بل رفعه الله اليه) بلكه
الله تعالى انى سماده حفظنه رفع ايلدى * ديندليكه اول شهر رمضانده ليلة قدرده ايدى * ويا يوم عاشوراده
بين الصلوتين ده ايدى (وكان الله عزيزا حكيما) الله تعالى عزيزدر ارادتندن انى منع ايدر اولمز
وحكيمدر هر امرنده حكمتنى اجرا ايدر (وان من اهل الكتاب الا ليؤمنن به قبل موته) يهود ونصارادن
هيچ بر كسنه اولمزكه الا اول موتندن اول اكرچه روحنك زهوقى حيننده ايسه ده عيسى عليه السلام
الله تعالينك عبدى ورسولى ايدوكنه البته ايمان كتورر حال بوكه اول ايمانلرى كندولره نفع ايتمز ديندليكه
يعنى عيسى عليه السلام سمادن نزول ايتدكده هر ملتك اهلى اكا ايمان كتوره * روايت اولنديكه دجال
چقد يغنده عيسى عليه السلام سمادن نزول ايدوب انى اولدره بعده قرق ييل يريوزنده مكث ايدوب وفات
ايده مسلمون جنازه سى اوزره نمازين قيله لر * ديندليكه يمنى هر كتابى وفات ايدر اولديغنده لابد محمد
صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورر يسردر * وياخود هر كتابى معاينه عندنده الله تعالى يه ايمان كتوره حال بوكه
اول ايمان انلره نفع ايتميه (ويوم القيامة يكون عليهم شهيدا) ويوم قيامتده عيسى عليه السلام اهل كتاب
اوزره شاهد اوليسردر * يهود اوزره آنك رسالتنى تكذيب ايتدكلرينه ونصارى اوزره اكا ابن الله ديو افتراء
ايتدكلرينه شهادت ايديسردر (فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات احلت لهم) يهودك نقض
ميثاقلرى وآيات اللهه كفرلرى * ومريم اوزره بهتانلرى وعيسايى قتل ايتدك ديو قوللرى ايله ايتدكلرى ظلم
سببيله انلره حلال اولان طيباتى حرام ايتدك كه اول سورهٔ انعامده (وعلى الذين هادوا حرمنا) آيتنده ذكر
اولنمشدر (وبصدهم عن سبيل الله كثيرا) ودين اللهدن كنديلرين وناسك كثيرين صرفلرى سببيله
(واخذهم الربوا وقد نهوا عنه) وربوايى اخذلرى سببيله حال بوكه انلر اندن نهى اولنمشلردى (واكلهم اموال
الناس بالباطل) وناسك اموالنى رشوت وسائر وجوه محرمه ايله اكللرى سببيله انلره حلال اولان طيباتى
حرام ايتدك * وبا ركه انلر بر كبيره يى ارتكاب ايتسهلر طيباتدن بر شيء انلره حرام قيلنوردى (واعتدنا

للكافرين منهم عذابا اليما) بز كافرلر ایچون عذاب اليم تهيئه ايتدك (لكن الراسخون في العلم منهم) لكن انلردن علمده راسخلر عبد الله بن سلام واصحابی کبی (والمؤمنون) ومهاجرين وانصاردن مؤمنلر (يؤمنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك) سکا انزال اولنان قرآنه وسندن اول انزال اولنان کتب متقدمه یه ایمان کتوررلر (والمقيمين الصلوة) ونمازی اقامت ایدنلره یعنی انبیایه دخی ایمان کتوررلر (والمؤتون الزكوة) وزکاتلرین اداء ایدنلر (والمؤمنون بالله واليوم الآخر) والله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورنلر (اولئك سنؤتيهم اجرا عظيما) امدی انلر ایمان صحیحله عمل صالح بيني جمعلری اوزره انلره اجر عظیم ویریسرز (انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده) یا محمد بز سکا وحی ایتدك نوح نبی یه آندن صکره کلن انبیایه وحی ایتدیکمز کبی * انبیاء ومرسلیندن بر جماعتك ذکرنی حق جل وعلا نوح علیه السلامله بدأ ایلدی * زیرا آدم علیه السلام کبی اولدخی ابو البشردر * وانبیاء شریعتك اولیدر وشرکدن امتی اول انذار ایدن ودعوتی رد ایتدکلری ایچون بددعاسیله امتی اول هلاك ایدن اولدر * وعمرده انبیانك اطولیدر * ومعجزه سی انك نفسنده ایدیکه بیك ییل معمر اولمشیکن نه بر دیشی دوشدی ونه بر قیلی آغاردی ونه قوتی اکسلدی * ونه طول عمرنده قومنك اذاسنه انك کبی هیچ بر پیغمبر صبر قیلدی (واوحينا الى ابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط) ودخی ابراهیم علیه السلامه وحی ایتدك که اول اولوا العزم انبیانك اولیدر ودخی اشراف انبیادن اسمعیل واسحق ویعقوب واولاد یعقوبه وحی ایتدك (وعيسى وايوب ويونس وهارون وسليمان) واولوا العزم انبیانك اخری عیسایه ودخی یونس وهارون وسلیمانه وحی ایتدك (وآتينا داود زبورا) وداود علیه السلامه زبور نام کتابی ویردك که اول تحمید وتمجید والله تعالی یه ثنایی مشتمل ایدی دینلدیکه داود علیه السلام بریه یه چیقاردی طوروب زبوری اوقوردی وانك خلفنده بنو اسرائیلك علماسی وعلماء خلفنده ناس وناس خلفنده جن وجن خلفنده شیاطین طورردی وجبالك دوابی قرشوسنده طوروب تجبله دیکلشورلردی وقوشلر ایسه باشلری اوزره قناد آچوب هواده قرار قیلورلردی ذنبی مقارف اولیجق اول کرامت اندن کیدرلدی اول سکا طاعت انسی ایدی معصیت وحشتیله اول آیرلدی دینلدی (ورسلا قد قصصناهم عليك من قبل ورسلا لم نقصصهم عليك) ودخی شول رسوللره وحی ایتدیکمز کبی که انلرك کیملرینی بوندن اول سکا ذکر ایتدك وکیملرینی سکا ذکر ایتمدك * ابوذر رضی الله عنه ایدر دیدم که یا رسول الله انبیانك ومرسلینك عددلری نه قدر ایدی * دیدیکه انبیانك عددی یوز یکرمی درت بیکدر * انلردن رسالتله ممتاز اولنلر اوچیوز اون اوچدر (وكلم الله موسى تكليما) والله تعالی موسی یه سویلدیکه اول مراتب وحیك منتهاسیدر والله تعالی انی کلامله تخصیص ایتدی حالبوکه انك غیریه دخی سویلمشدر * زیرا که حق تعالینك کلام ووحی واسطه سزایدی * ویاخود بر کلامله ایدیکه اول انی قومنه تبلیغ ایتمدی وانی تبلیغه امر اولنمدی (رسلا مبشرين ومنذرين) شول رسوللره وحی ایتدك که آنلر ایمان اهلنه جنتله تبشیر ایدر وکفر اهلنی نارله انذار ایدردی (لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل) تا که ناسك یوم قیامتده الله تعالی یه رسل ارسالندنصکره منازعه یه حجتلری اولمیه شول وجهله کیم یاربنا اکر دنیاده بزه رسول ارسال ایتمش اولسیدك سکا ایمان کتوررز وامریکه اطاعت قیلوردق * اکر حق تعالی ناسه رسول کوندرمسه عدل اولوردی * زیرا که عقل انك وحدانیتنی تعریف ایدر لکن رسول ارسالیله فضل ایلدی تا که نظره تنبیه اوله * اشبو آیتده تنبیه واردر که ناسه انبیاء بعثتی ضرورتله اوله جزئیات مصالح ادراکندن کلك وکلیاتی مصالح ادراکندن اکثرلك قصوری اولدیغیچون (في الحديث لا احد احب اليه العذر من الله ومن اجل ذلك بعث المنذرين والمبشرين ولا احد احب اليه المدحة من الله من اجل ذلك وعد الجنة) حدیث شریفده وارد اولدیکه الله تعالیدن زیاده عذری سور احد یوقدر اول اجلدن ناسه انذار وتبشیر ایچون رسوللر کوندردی * وینه اندن زیاده مدحه یی سور احد یوقدر اول اجلدن مؤمنلره جنت وعد ایلدی (وكان الله عزيزا حكيما) الله تعالی ارادتنده غالب وتدبیرنده حکیم اولدی (لكن الله يشهد بما انزل اليك) مکه نك رؤساسی * پیغمبریز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر که یهوده بز سنك شانکدن وانلرك کتابلرنده سنك وصفك کیفیتندن سؤال ایدوب بزه بیلمزز دیو جواب ویردیلر ودخی یهوددن

برجماعت پیغمبریز صلی الله علیه وسلمه کلیجك اول انلره والله سز بنم رسول الله ایدیکمی بیلورسز دیدی انلر ایسه بیلمزز دیجك اشبو آیه نازل اولدی یعنی انلر اکا شهادت ایتمزلرسه لکن الله تعالی انی اثبات وتقریر ایدر سکا انزال ایتدیکی قرآن معجزله که اول سنك نبوتکه دلالت ایدر (انزله بعلمه) انی علم خاصنه ملتبس اولدیغی حالده انزال ایتدیکه اول انك نظمی تألیفنه علیمدر که اول نظمدن هر بلیغ عاجز اولور * ویاخود شول کسنه نك حالنه علیمدر که اول نبوته مستعد اولور * ویا اکا کتاب نزولنه اهل اولور * ویاخود انی شول علمیله انزال ایتدیکه ناس معاش ومعادلرنده اکا محتاج اولور (والملائكة يشهدون) وملائکه دخی کذلك سنك نبوتکه شهادت ایدرلر اشبونده تنبیه واردر که ملائکه استرلر که دعوای نبوتك صحتنی بیله لر بر وجه اوزره کیم نظر وتأملدن استغنا اوله نه * اشبو نوع ملك خواصندندر بو خصوصده انسان ایچون انك امثالیله نظر وتأملك غیریله علمه سبیل یوقدر * امدی انلر نظر صحیحله نظر ایتسه لردی سنك نبوتکی بیلوب اکا شهادت ایده لردی ملائکه نك انی بیلوب شهادت ایتملری کبی (وكفى بالله شهيدا) الله تعالینك حجتدن صحت نبوتك اوزره اقامت ایتدیکی کافی اولوب غیریله استشهاددن غنا ویردی (ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله قد ضلوا ضلالا بعيدا) شونلرکه کافر اولوب ناسی طریق هدادن صرف ایتدیلر حقدن بعید ضلاله ایردیلر * زیرا که ضلال واضلال بيني جمع ایتدیلر مضل ایسه ضلاله اغرق وضلالدن انقلاعی ابعددر (ان الذين كفروا وظلموا) شونلرکه الله تعالی یه کافر اولوب ومحمد صلی الله علیه وسلمك نبوتنه انکارله ویا ناسی طریق صلاح وخلاصدن صدله انلره ظلم ایتدیلر * اشبو آیت دلالت ایدر که کفار فروعله مخاطب اوله لر * زیرا انلرکه مراد کفرله ظلم بيني جمع ایدنلردر (لم يكن الله ليغفر لهم) الله تعالی انلری مغفرت ایدرد کلدر مادامکه کفر وظلملری اوزره اصرار ایده لر (ولا ليهديهم طريقا) وطریق حقه ارشاد ایدردخی دکلدر (الا طريق جهنم) الا جهنم طریقنه جر ایدر کفر وعملی تیسیر ایدرحتی که انکله یوم قیامتده اکا ایررلر * دینلدیکه موقفده اهل ایمانه بر طریق کوستریلوب اکا سلوکله جنته ایره لر واهل کفره دخی بر طریق کوستریلوب اکا سلوکله ناره ایره لر (خالدين فيها ابدا) انده عذابده دائمین اولدقلری حالده (وكان ذلك على الله يسيرا) انلرك انده عذابده دوام وخلودلری الله تعالی یه آسان اولدی (يا ايها الناس قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم) یا ناس ربکز جل شانه دن سزه رسولی محمد صلی الله علیه وسلم صدقی ویا شرعی ویا کلمه توحیدی ملابس اولدیغی حالده کلدی (فآمنوا خيرا لكم) امدی ایمانه کلك که سزه ایمان خیرلو اوله (وان تكفروا فان لله ما في السموات والارض) واکر کافر اولورسکز الله تعالی سزدن غنیدر کفرکزدن متضرر اولمز ایمانکزله منتفع اولمدیغی کبی زیرا سموات وارضده کی اشیانك جمیعی انك خلق وملکیدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالی انلرك احوالنی بیلور وامرلرنده حکمتنی اجرا قیلور (يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم) یا یهود ویا نصاری دینکزده غلو ایتمکز اما یهودك غلوسی عیسی علیه السلام حقنده حاشا زنادن حاصل اولمشدر دیملریدر ونصارانك غلوسی انك امرنده درت صنف اولملریدر * اول یعقوبیه وملکائیه ونسطوریه ومرقوسیه در اما ایکی اولکی انی حاشا الله در دیدیلر * ونسطوریه عیسی ابن الله در دیدیلر ومرقوسیه انی ثالث ثلاثه در دیدیلر * اشبو اعتقادات باطله نك اوچنی دخی یهوددن بولس نام رجل انلره القا ایلدی * روایت اولندیکه عیسی علیه السلامك سمایه رفعندنصکره نصاری سکسان بر ییل دین اسلام اوزره اولدیلر تا شول وقته دکین که انلر ایله یهود بیننده حرب واقع اولدی مکر یهودده بولس دینور بر رجل شجاع وار ایدی عیسی علیه السلام قومندن برجمله یی قتل ایلدی بعده یهوده دیدیکه اکر حق عیسانك دینی ایسه بز کافر اولوب ومصیرمز نار اولور انلر جنته کیروب بز ناره کیررز * امدی بن دیلرین که انلری حیله ایله ضلالته ایرکورم تا که انلر دخی دین حقی ترکله ناره کیره لر * مکر انك عقاب دینور بر فرسی وار ایدیکه انك اوزرنده قتال ایدردی فی الحال آنی سکرلیوب بوغزلادی * وباشنه طبراق صاچوب ندامت اظهار ایلدی نصاری اکا دیدیلر که سکا نولدیکه بویله ایدرسن دیدیکه سمادن بکا برنداکلدیکه سکا توبه یوقدر مکر که یهودیتی ترك ایدوب نصرانی اوله سن * اویله اولسه ایشلدیکم افعاله نادم اولوب توبه ایتدم * نصاری اکا سونوب انی کنیسه یه ایلتدیلر بوسنه انده قالوب خلقه عبودیت وطاعت اظهار ایلدی * وانجیلی تعلم ایدوب انلره آندن سویلدی حتی که اکا اعتقاد ایدوب درون

دلدن آنی سودیلر * بعده برکون انلره چیقوب دیدیکه بکانداء کلدیکه توبه لك مقبول اولدی آندن رومه کیتمکه
یونلدی * ونسطور نام نصرانی یی خلیفه ایدوب اکا دیدیکه آلهه اوچدر عیسی ومریم والله در * ویعقوب نام
نصرانی یه دیدیکه عیسی نه انس ونه جسمدر بلکه ابن اللهدر * بعده ملکا نام نصرانی یه دیدیکه اله لم یزلدر
وعیسی لایزالدر * بعده هر برینی فرادی چاغروب سن بنم ولی خاصم سن دیو مداهنه ایله آنی تغریر ایتدی *
وارنه سی بن کندیمی عیسی علیه السلامك رضاسیچون ذبح ایدیسر ین * امدی سن نصارایی سکا بیلدردیکم
طریقه دعوت ایلمکل دیوب اندن مذبحه واروب کندویی ذبح ایتدی * بعده اول اوچندن هر بری خلقی
کندی طریقه سنه دعوت ایدوب هر برینه طوائف اتباع ایتدکدنصکره نصاری اعتقاد باطلده اوچ صنف
اولدیلر * هر صنف ایکی آخر صنفلری تخطئه ایدوب اختلافه دوشدیلر (ولا تقولوا علی الله الا الحق) والله
تعالی یی تنزیه ایدوب اکا صاحبه وولد اسناد یله افترا ایتمکز (انما المسیح عیسی ابن مریم رسول الله وكلمته
القاها الی مریم وروح منه) زیرا که مسیح عیسی مریمك اوغلیدر الله تعالینك رسولیدر وکن قولندن
وجوده کلمش خلقیدرکه انی مریمه القاء ایتدی والله تعالیدن سائر ارواح کبی بر روحدر الا بوکه الله تعالی
انی کندویه مضاف قیلدی زیرا که اول انك امریله اولدی * دینلدیکه روحدن مراد شول نفخدرکه جبرائیل
علیه السلام انی مریمك درعنه نفخ ایتدی انکله مریم باذن الله حامل اولوب اول نفخه روح دینلدی زیرا
اول بر ریحدرکه روحدن چیقار * ودینلدیکه یعنی عیسی علیه السلام الله تعالیدن رحمتدر اکا تابع ومؤمن
اولانه * ویاخود روح الله تعالیدن وحیدر مریمه بشارتله وجبریل علیه السلامه نفخله وعیسایه کن دینلمسیله
(فامنوا بالله ورسله) امدی الله تعالی یه ورسوللری لسانیله سزه خبر ویریلنه ایمان کتورك که اول الله تعالی
واحددر ولدی والوهیتده شریکی یوقدر وعیسی مریمدن بر جزء درابسز خلق اولنوبدر الله تعالی ایله
انك بیننده نسبة یوقدر (ولا تقولوا ثلاثة) الهه اوچدر والله تعالی ثالث ثلاثه دردیمکز (انتهوا
خیرا لكم) تثلیثدن منتهی اولك که اول قولدن انتها کز سزه خیرلودر (انما الله اله واحد) الله تعالی
بالذات اله واحددر هیچ بروجهله انده تعدد یوقدر (سبحانه ان یكون له ولد) انی تنزیه ایدرین که انکیچون
ولد اوله (له ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارض ومابینهماده کی اشیانك خلق وملکی جمله انکدر
انده بر مماثل شیء یوقدرکه آنی ولد اتخاذ ایده (وكفی بالله وكیلا) الله تعالی وحدانیتنه کندی شاهد بترکه
اکرچه انك غیری شهادت ایتمزسه ده * ویاخود خلقك امورنه اول وکیل یترکه جمله سی اکا محتاجدر اول ایسه
انلردن غنیدر (لن یستنكف المسیح ان یكون عبدا لله) عیسی علیه السلام الله تعالی یه عبد اولمقدن
انف وتعظم ایتمز * زیرا عبودیت اکا نهایت شرفدر ومذلت واستنکاف الله تعالینك غیریه عبودیتده اولور
روایت اولندیکه وفد نجران پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا محمد سن بزم صاحبمز عیسی علیه السلامه
عیب اسناد ایدوب اول الله تعالینك عبدیدر دیرسن * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره عیسی علیه السلامه
عار وعیب دکلدرکه اول الله تعالی یه عبد اوله دیدی اویله اولسه انك اشبو قولنی مصدق آیهٔ مذکوره نازل
اولدی (ولا الملائكة المقربون) وکذلك الله تعالی یه عبید اولمقدن ملائکهٔ مقربین دخی انف وتعظم ایتمزلر
اشبو آیتله استدلال ایدر ملائکه یی انبیاء اوزره تفضیل ایدنلر زیرا که عیسادن ملائکه یه ارتقاء بیورلدی
ارتقاء ایسه ادنادن اعلایه اولور لکن بونلر ایچون حجت دکلدر * زیرا که حق تعالینك انی دیمسی ملائکه نك
مقامی بشر مقامندن ارفع اولمسی بیان ایچون دکلدر بلکه ملائکه یی آلهه در دینلرك قولنی رد ایچوندر
نتکیم مسیح ابن الله دینلرك قولنی مسیح الله تعالی یه عبد اولمقدن استنکاف ایتمز قولیله رد ایلدی (ومن
یستنكف عن عبادته ویستكبر فسیحشرهم الیه جمیعا) شول کمسه که الله تعالینك عبادتندن ترفع ایده
اول الله تعالی انلری جمیعا حشر ایدر (فاما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فیوفیهم اجورهم) اما شونلرکه
الله تعالی یه ایمان کتوروب اعمال صالحه اشلیه لر انلرك اعمالی ثوابن تتمیم ایدر (ویزیدهم من فضله)
وجنتده کوزلر کورمدك وقولقلر ایشتمدك وبشر قلبنه خطور ایتمدك اجور وکراماتی فضلندن زیاده ایدر
(واما الذین استنكفوا واستكبروا فیعذبهم عذابا الیما) واما شونلرکه الله تعالی یه عبادتدن ترفع ایده اول
انلری عذاب وجیع ایله تعذیب ایدر (ولا یجدون لهم من دون الله ولیا ولا نصیرا) حالبوکه انلر کندیلرین

الله تعالینك غضب وقهرندن تخلیصه قادر بر قریب ویا بر مانع بولمیزلر (یا ایها الناس قد جاءكم برهان من
ربكم وانزلنا الیكم نورا مبینا) یا ناس ربکز جل شانه دن محمد صلی الله علیه وسلم معجزات ظاهره ایله کلدیکه
اندن بشر عاجز اولور وسزه قرآن انزال ایتدیکه اول حلال وحرامی وهدی وضلالی بیانده شفاء صدوردر *
یعنی سزه دلائل عقل وشواهد نقل کلدی اویله اولسه سزه نه عذر ونه علت قالدی (فاما الذین آمنوا بالله
واعتصموا به) اما شونلرکه الله تعالی یه ایمان کتوروب انکله کندیلرین زیغ شیطاندن منع ایتدیلر
(فسیدخلهم فی رحمة منه وفضل) الله تعالی رحمتندن ایمان وعمللری ازاسنده تقدیر ایتدیکی ثوابه وانك اوزره
زائد احسانه ادخال ایدر (ویهدیهم الیه صراطا مستقیما) وانلره وعد اولنان صراط مستقیمه ارشاد ایدرکه
اول دنیاده اسلام وطاعتدر * وآخرتده طریق جنتدر (یستفتونك) یا محمد سکا کلاله دن سؤال ایدرلر *
روایت اولندیکه جابر بن عبد الله رضی الله عنه مریض اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انك عیادتنه
وارد قده دیدیکه یا رسول الله بنم کلالهم واردر مالمی نیجه ایدین اویله اولسه بو آیة نازل اولدی دینلدیکه
احکامدن آخر نازل اولان اشبو آیهٔ کریمه در (قل الله یفتیكم فی الكلالة) دیکه الله تعالی سزه کلاله
حقنده افتا ایدرکه اول موروث منه اولان میتك ورثه سنده والد وولددن هیچ بری اولمامقدر (ان امرؤ هلك
لیس له ولد وله اخت فلها نصف ما ترك) برکسه که فوت اولدیغنده اوغلی اولمیوب لاب وام ویا لاب اختنی
ترك ایده اول اخت ایچون اول متوفی ترکه سنك نصفی واردر (وهو یرثها ان لم یكن لها ولد) واکر امر عکس
اولورسه یعنی بر مرأه فوت اولدیغنده اوغلی اولمیوب لاب وام ویا لاب اخن ترك ایدرسه اول اخ اول مرأة
متوفاه ترکه سنك جمیعنه وارث اولور (فان كانتا اثنتین فلهما الثلثان مما ترك) واکر فوت اولدیغنده
اوغلی اولمیان کشینك لاب وام ویا لاب ایکی ویا اکثر اختلری قالورسه انلرك جمعیچون متوفی ترکه سنك ثلثانی
حقلری واردر (وان كانوا اخوة رجالا ونساء فللذكر مثل حظ الانثیین) واکر فوت اولدیغنده اوغلی اولمیان
کشینك لاب وام ویا لاب اخوة واخواتی قالورسه انلردن هر بر اخ ایچون ایکی اخت نصیبی واردر (یبین
الله لكم ان تضلوا) الله تعالی سزه بیان ایدر شول ضلالکزی که تخلیه اولنسکز اول سزلکشان وطباعکزدندر
تاکه اندن صاقنوب خلافن اشلیه سز ویاخود سزه حق وصوابی بیان ایدر ضلالته وقوعکز کراهتیله تاکه
ضلالته واقع اولمیاسز (والله بكل شیء علیم) الله تعالی هر شیئه عالمدر سورة المائدة وهی ثلاث
وعشرون ومائة آیة مدنیة الا (الیوم اكملت لكم دینكم) آیتی عرفاتده نازل اولمشدر

بسم الله الرحمن الرحیم

یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود) یا مؤمنلر الله تعالینك عبادی اوزره عقد والزام ایتدیکی تکالیفه وفا
ایدك * ویاخود بری برلریکز بیننده کی امانات ومعاملات عقودنه وفا ایدك اول ایکی نوع عقودك هر برینه
وفا کرکسه واجب ویا مندوب اولسون (احلت لكم بهیمة الانعام) سزه بهیمهٔ انعام حلال قیلندی
بهیمه هر صیددرکه ممیز اولمیه وانعام ابل وبقر وغنم ومعزدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر بهیمهٔ انعام ایله
مراد شول اجنه درکه امهاتلری ذبح ویا نحر اولندیغنده بطنلرنده اول میته بولنور * اکثر علماء انك حلنه
ذاهبلردر (قال ابو سعید قلنا یا رسول الله ننحر الناقة ونذبح البقرة والشاة ونجد فی بطنها الجنین نلقیه ام نأكله
قال كلوه ان شئتم فان ذكاته ذكاة امه) ابو سعید رضی الله عنه ایدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه
دیدك که یا رسول الله بز ناقه یی نحر وبقره وشاتی ذبح ایدوب قارنلرنده جنین بولورز آنی براغه لمی *
ویاخود یه لمی بیوردیکه دیلرسکز آنی ییکز اناسنك ذبحی اکا ذبحدر وبعضلر ایدر اناسنك ذبحی اکا ذبح اولمسی اکر
خلقی تمام اولوب قیللری بتمش ایسه درکه اول سعید بن المسیبك دخی قولیدر * ابو حنیفه رضی الله عنه ایدر
جنینك اکلی حلال اولمز اکر انامی ذبحندنصکره اول میت چیقارسه * کلبی ایدر بهیمة الانعامله مراد
انعامك وحشیسیدرکه اول ظبا وبقر وحشی وحمر وحشیدر اکا بهیمه دینلمسی تمیزدن مبهم اولمسیدر
(الا ما یتلی علیكم) الا شول اشیاکه سزه (حرمت علیكم المیتة) آیتنده تحریمی ذکر اولنور (غیر محلی
الصید وانتم حرم) محرمین اولدیغکزده صیدی حلال ایتمز اولدیغکز حالده یعنی سزه انعامك کلیسی حلال
قیلندی الا انعامدن وحشی اولان دکل زیرا که اول صید در حال احرامده اول سزه حلال اولمز (ان الله یحكم

مابريد) الله تعالى تحليل وتحريمدن ديلديكيله حكم ايدر (يا ايها الذين آمنوا لا تحلوا شعائر الله) يا مؤمنلر
الله تعالينك شعائرنى حلال ايتمكز اول شعائرله مراد اعمال حجدر * ويا محرمات احرامدر * ويا حرمدر
ويا الله تعالينك اوامر ونواهيسيدر * ديلديكه شعائر الله ايله مراد شول هدايادركه بعيرك سنامى صفحه سنه
طعن اولنوب اندن دم اساله ايديله تا كه انكله اول هدى ايدوكى بيلنه * اما شافعى هديى اشعارده بقر ايله قياس
ايتدى اما كه غنم بر حله اشعار اولنمز زيرا كه اول ضعيف اولديغندن برحى متحمل اولمز * وامام ابو حنيفه
عندنده هدى اشعار اولنمز اگر چه اول ابل وبقر ايسه ده (ولا الشهر الحرام) ودخى اشهر حرمده قتالى حلال
ايتمكز (ولا الهدى) ودخى بيت شريفه اهدا اولنانى حلال ايتمكز اول كرك بعير ويا بقر ويا غنم دراشبو قول
شريف بيت اللهه اهداده * وهديه اعاده نك تحريمنده وهديى محلنه ايركورمدين ذبحى حرمتنده اصلدر
وهديدن اكالك منعنه دليلدر (ولا القلائد) وهديدن ذوات قلائدى دخى حلال ايتمكز كه اول شول
هديدركه نعل ويا لحاء شجر ويا غيريدن اكا برشى تقليد اولنه كيم انكله اول هدى ايدوكى بيلنوب اكا كمسه
تعرض ايتميه (ولا آمين البيت الحرام) ودخى بيت حرامك زيارتنى قصد ايدنلرك قتالنى حلال ايتمكز انلر
كركسه مؤمنلردن حجاج ويا عمار در ويا مشركلردن زعملرنده ثواب قصدى ايچون ويا خود معاش تجارته توسعه
ايچون نعم كثيره ايله كلنلردر بعده مشركين حقنده (اقتلوا المشركين حيث وجدتموهم) آيتيله نسخ اولندى
(يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا) انلر ربلرى جل شانه دن تجارتله رزق وزعملرنجه رضاسن ديلر اولدقلرى حالده
(واذا حللتم فاصطادوا) وقتاكه احرامدن چيقه سز سزه صيد مباح اولور ديلرسكز صيد ايدك (ولا يجرمنكم
شنآن قوم ان صدوكم عن المسجد الحرام ان تعتدوا) سزى مكه مشركلرينك مسجد حرامدن صد ايتدكلرى ايچون
اوزرلرينه بغض وعداوتكز قتل واخذ اموال ايله اعتدايه سزى تحميل ايتمسون (وتعاونوا على البر والتقوى)
اوامره متابعت ومناهيدن مجانبتده برى برلريكزه نصرت واعانت ايدك (ولا تعاونوا على الاثم والعدوان)
اما كه كفر وظلمه ويا معصيته وبدعته اعانت ايتمكز اشبونكله مالكيه استدلال ايتديلركه كشى كندوبى خمر
مثلنى حمل ايچون ايجارى باطل اوله وكذلك خماره عنب وباغى يه سلاح بيعى باطل اوله وبالجمله معاصى اهلنه
مبتلا اولديغى معصيته عون اولور شئ ويرمك حرام اوله اگر آنى اول صددنده اولديغى معصيتى ايتمك ايچون آلور
ايدوكى بلنورسه (سئل النبى صلى الله عليه وسلم عن البر والاثم فقال البر حسن الخلق والاثم ما حاك فى نفسك
وكرهت ان يطلع عليه الناس) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه بر واثمدن سؤال اولندقده ديديكه
بر حسن خلقدر واثم اول شيدركه نفسكده اول راسخ اوله وناسك اكا مطلع اولملرنده كراهت ايده سن
(واتقوا الله) الله تعاليدن قورقوب امرينه اطاعت ايدك كه (ان الله شديد العقاب) زيرا الله تعالينك
عذابى شديد وانتقامى اشددر (حرمت عليكم) سزه حرام قيلندى (الميتة) شول ماكول اللحم
حيوانك اكلى كه موتى ذكات شرعيه ايله اولميه (والدم) ودمكه مسفوح اوله يوخسه انهاردن صكره
عروقده قلان ومسفوح اولميان كبد وطحال كبى مباحدر (ولحم الخنزير) وخنزيرك لحم وسائر اجزاسى
(وما اهل لغير الله به) واول شيكه انك ذبحى اوزره اسم اللهك غيرى ذكر اولنه اشبو قولله استدلال ايدر اول
كسه كه اهل كتابك اعياد وكنايسلرى ايچون ويا مسيح اسمنه ذبح اولنان شيئك اكلنى تحريم ايدر
(والمنخنقة) واول حيوانكه خنقله اماته ايديله (والموقوذة) واول حيوانكه خشبله اورلمغله قتل اولنه
اشبو موقوذه دندر شول صيدكه سهمك عرضيله ويا بندقه ايله ويا كلبك صدمه سيله قتل اولنه (والمتردية)
واول كه يوكسك يردن دوشمكله مقتول اوله وبو معناده دركه صيد اكا سهم اصابتندن يره دوشمكله مقتول اوله
(والنطيحة) واول كه آنى بر آخرى سوسمكله مقتول اوله (وما اكل السبع) واول كه اندن سبع اكليله مقتول اوله
وبو معناده دركه كلب ارسال اولنوب امساك ايتديكى صيدن اكل ايده (الا ما ذكيتم) مگر كه اشبو ذكر اولنان
اشيادن اوله كه انك ذكاتنه ايريشه سز كه اول فرى اوداج وانهاردمدر * واقل ذكاة قطع مرى
وحلقوم مدر واول جائز اولوركه هر محدد له كه جرح ايده اول كركسه حديد ويا قصب ويا زجاج ويا حجر در
الا سن وظفر ايله دكل * زيرا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم سن وظفرله ذبحدن نهى ايدوبدر وسبعك جرح
ويا آندن برشى اكلندن صكره ذبح اولنانك اكلى حلال اولور * اگر انده حيات وار ايكن ايرشيلوب ذبح

اولنورسه در * واما كه سبعك جرحيله اول مذبوح حالتنه ايرورسه اول ميته حكمنده اولوب اكلى حلال اولمز
اگر چه ذبح اولنورسه ده ومترديه ونطيحه دخى انجلين دركه مذبوح حالتنه ايرمدين حياتده ايرشيلوب
ذبح اولنورسه اكلى حلال اولور * على رضى الله عنهدن مرويدركه اگر موقوذة ومتردية ونطيحه نك
ذكاتنه ايرشيلورسه حال بوكه اول يدنى ويا رجلنى تحريك ايدر اكلى حلال اولور واگر هواده كى صيده رمى
ايتديكى سهمك اصابتندن يره دوشوب اولسه اكلى حلال اولور * زيرا انك يره دوشمسى ضروريدر *
واما اول جبل ويا شجر اوزره دوشوب * بعده ترديدن ميت اولورسه اول مترديه دن اولوب اكلى حلال
اولمز * مگر كه سهم انك هواده ايكن مذبحنه اصابت ايده * اويله اولسه وقوعى هر نه كيفيت اوزره اولورسه
اكلى حلال اولور * زيرا سهمك مذبحنه اصابتيله آكا ذبح حاصل اولوبدر (وما ذبح على النصب) واول كه
نصب اسمنه ذبح اولنه * روايت اولنديكه بيت شريفك حولنده اوچيوز التمش حجر منصوبه وار ايديكه اهل
جاهليت اكا عبادت وتعظيم ايدرلردى وانلر ايچون ذبح دخى ايدرلردى (وان تستقسموا بالازلام) وازلامدن
قسم وحكم طلبى دخى حرام قيلندى * ديلديكه انكله مراد اهل جاهليت چن برفعلى قصد ايتسه لر اوچ
قداح احضار ايدوب برينه ربم امر ايتدى وبرينه ربم نهى ايتدى وبرينه غفلت يازارلردى * بعده انلرى ضرب
ايدوب اگر امر قدحى چيقارسه انى ايشلرلر نهى چيقارسه ترك ايدرلر غفلت چيقارسه انى تكرار ضرب
ايدرلردى * واستقسامك معناسى ديلديكه جاهليت عادتى اوزره جزورى اقداحله قسمت ايتمكى طلبدر
اشبو قول شريف دلالت ايدركه قمار وتنجيم ورمل وانك مثالى كلى حرام اوله (ذلكم فسق) اشبو استقسام
فسقدر زيرا كه علم غيبه دخولدر وانى علم غيبه طريق اعتقادى ضلالدر والله تعالى يه افترادر * مجاهد ايدر
انكله مراد فارس وروملك كعابيدركه انكله قمار ايدرلر * وشعبى وغيرى ديديلركه ازلام كه حصاى بيضادر ضرب
اولنور فعلدر عربه مختصدر وكعاب ايسه عجمكدر سفيان بن وكيع ايدركه انكله مراد شطرنجدر (قال النبى
صلى الله عليه وسلم من تكهن او استقسم او تطير طيرة ترده عن سفره لم ينظر الى الدرجات العلى من الجنة يوم
القيامة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسنه كه كاهنلك ايده ويا استقسام ايده ويا برشيئله تطير ايدوب
سفرندن رجوع ايده يوم قيامتده اول جنتدن درجات عاليه يه نظر ايتمز (اليوم يئس الذين كفروا من دينكم)
اشبو زمان حاضرده ومستقبلده دينكزى ابطالدن ويا انى ترك ايدوب دين كفاره رجوعدن كافرلر مأيوس
اولديلر زيرا كه كفار طمعده ايديلركه مسلمين انلرك دينينه عودت ايده اسلامه قوت كلديكى اندن مأيوس
اولديلر (فلا تخشوهم واخشون) امدى سز انلرك اوزريكزه غلبه ايتملرندن خوف ايتمكز بلكه خوفكزى
خاصة بندن ايدك (اليوم اكملت لكم دينكم) اشبو كونده دينكزى اكمال ايتدك نصر وسائر اديان اوزره اظهارله
ويا قواعد عقايد اوزره تنصيص واصول شرايع وقوانين اجتهاده توفيقله * ابن عباس ايدر اشبو آيتدن صكره
حلال وحرامدن وفرائضدن برشئ نازل اولمدى آندن بر روايتده ربو آيتى بوندن صكره نازل اولدى (واتممت
عليكم نعمتى) وهدايت وتوفيقله ويا اكمال دينله ويا مكه فتحيله ومنار جاهليتى هدمله نعمتى سزه اكمال
ايتدم (ورضيت لكم الاسلام دينا) وسزك ايچون اديان بيننده دين اسلامى اختيار ايتدم * عمر بن الخطاب
رضى الله عنهدن مرويدركه يهوددن بر رجل اكا ديديكه يا امير المؤمنين سزك كتابكزده بر آيت وار دركه انى
اوقورسز اگر اول معشر يهوده نازل اولسه اول كونى بز عيد اتخاذ ايدردك كه اول (اليوم اكملت لكم دينكم)
آيتيدر عمر رضى الله عنه ديديكه بز اول كونى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه انك نازل اولديغى مكانى بيلورز كه
اول جمعه كوننده عرفه ده قائم ايكن ايدى يعنى اول بزم عيدمز كوننده ايدوكنه اشارت ايدى ابن عباس رضى
الله عنه ايدر اول كونده بش عيد جمع اولديكه اول جمعه وعرفه وعيد يهود وعيد نصارى وعيد مجوس ايدى
حال بوكه اندن اولده ونه صكره ده بر كونده اهل ملل اعيادى نه جمع اولمش ونه اولمسردر * روايت اولنديكه
بو آيت نازل اولدقده عمر رضى الله عنه آغلادى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اكا نيه اغلرسن ديديك ديديكه
دينمز امرنده خيرمز زياده اولمقده ايدى برشئ كامل اولجق من بعد نقصه عودت ايديسردر * پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلم انى تصديق ايتدى اويله اولسه بو آيتك نزولندن صكره پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم سكسان
بر كون معمر اولوب هجرتك اون برنجى سنه سى ربيع الاولك اون ايكنجى كيجه سى جدكده زوالدن صكره ويا انك

اون ایکنجی کونده وفات ایتدی صلی الله علیه وسلم (فمن اضطر فی مخمصة) برکمسنه که مجاعه حالنده اشبو
ذکر اولنان محرماتدن برشیء تناولنه مضطر اوله (غیر متجانف لاثم) اثمه مائل ومنحرف اولمدیغی حالده اکلی
تلذذ ایچون ویا حد شبعی تجاوز ایچون اولمغله (فان الله غفور رحیم) الله تعالی غفور ورحیمدر آنی اول
محرماتدن اکلی اوزره مؤاخذه ایتمز (یسئلونك ماذا احل لهم) سکا سؤال ایدرلرکه مطاعمدن انلره نه شیء
حلال قیلندی (قل احل لکم الطیبات) دیکل که سزه طیبات حلال قیلندی که اول هرشیدرکه طباع سلیمه
انی استخباث ایتمیه آندن متنفر اولمیه (وما علمتم من الجوارح) ودخی سباع بهایم وسباع طیردن تعلیم
ایتدکلر یکزك صیدی سزه حلال قلندی (مکلبین) اکا صیدی تعلیم ایدرا ولدیغکز حالده (تعلمونهن
مما علمکم الله) اول سباع بهائم وسباع طیره تعلیم ایدرسز شول علمدنکه الله تعالی آنی سزه رسولی علیه السلام
لسانیله تعلیم ایلدیکه * اول جارحك صاحبی ارسال ایله صیده اتباع ایدر * وصاحبی زجریله منزجر ودعوتیله
انصراف ایدر * وصیدی صاحبیچون امساك ایدوب آنی اکلدن امتناع ایدر (فکلوا مما امسکن علیکم)
امدی جوارحك سزیچون امساك ایتدکاری صیددن اکل ایدك که اول جوارحك اندن یمدیکیدر * زیرا
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عدی بن حاتم رضی الله عنه دیدیکه (وان اکل منه فلا تأکل انما امسك علی
نفسه) اکر کلبك صیددن اکل ایدرسه سن آندن اکل ایتمکل * زیرا اول آنی کندی ایچون صید ایدوبدر
بوخسه سنکیچون دکل * بعضلر دیدیکه سباع طیرده بوخصلت شرط دکلدر * زیرا انی تعلیمده بوحده
ابر کورمك متعذردر (واذکروا اسم الله علیه) آنی صیده ارسال الکز وذکاسنه ادراککز عندنده
الله تعالینك اسمنی ذکر ایدك (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب حرام ایتدیکی اشیایی تناولدن صاقنك
(ان الله سریع الحساب) الله تعالی حسابده سریعدر اعمالکزك دقیق وجلیلندن مؤاخذه ایدر * اشبو
دلیلدرکه حیوانی تعلیم ولاجل المصلحه انی ضرب جائز اوله * وصید ایچون کلب اتخاذی مباح
اوله * وبرقوم تسمیه امریله استدلال ایتدیلرکه صیددن اوزرینه تسمیه اولنمیان حلال اولمیه وتسمیه اوزره
اقتصاردن اکا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه صلوة ضمی جائز اولمیه (الیوم احل لکم الطیبات) اسم الله ایله
اولان ذبایح سزه حلال قیلندی (وطعام الذین اوتوا الکتاب حل لکم) واهل کتابك ذبایح وسائر
اطعمه سی سزه حلالدر (وطعامکم حل لهم) وسزك طعامکزدخی انلره حلالدر اویله اولسه سزه حرج
یوقدرکه طعامکزدن انلره اطعام ویا بیع ایده سز (والمحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذین اوتوا
الکتاب من قبلکم) ودخی سزه مؤمنه لردن ویهودیه ونصرانیه لردن حرائر عفائف نکاحی حلال قیلندی
اذا آتیتموهن اجورهن) یعنی انلره مهرلرین ادا ویا التزام ایده سز * علماء محصناتك معناسنده اختلاف ایتدیلر
* اکثرون ذاهب اولدیلرکه انکله مراد حرائر اوله اویله اولسه هر حره نك نکاحی جائز اولور اولر کرکسه مؤمنه
ویا کتابیه در وکرکسه فاجره ویا عفیفه در * ودیدیلرکه حر مسلم ایچون امه کتابیه یی تزوج جائز اولمز (مما ملکت
ایمانکم من فتیاتکم المؤمنات) دلالتیله که امه نکاحنك جوازنه مؤمنه اولمغی شرط ایلدی * وبرقوم
دیدیلرکه محصنات ایله مراد عفائفدر اولر کرکسه مؤمنه ویا کتابیه دن حرائر ویا اماء در * اویله اولسه امه
کتابیه نك نکاحنی تجویز ایدرلر وبغیه نك نکاحنی تحریم ایدرلر اولر کرکسه مؤمنه ویا کتابیه در * شعبی ایدر
کتابیه نك احصانی زنادن استعفاف وجنابتدن اغتسال ایله در (محصنین غیر مسافحین ولا متخذی اخدان)
نکاح ایله اعفا اولوب زنایی مجاهرین اولمدیغکز وصدیقه اتخاذ ایله زنایی مسرین دخی اولمدیغکز حالده * یعنی
محصنات نکاحیله زنایی اعلان واسراردن متعففین اولك (ومن یکفر بالایمان) اول کمسه که شرایع اسلامی
انکار وآندن امتناع ایده (فقد حبط عمله وهو فی الآخرة من الخاسرین) انك عملی حبط اولوب آخرتده
خسارت اهلندن اولور (یا ایها الذین آمنوا اذا قمتم الی الصلوة) یا مؤمنلر یعنی صلوته قیام اراده ایده سز
حال بوکه محدثلر سز ظاهر آیه اقتضا ایدرکه هربار صلوته قیام اراده ایدنه تجدید وضوء واجب اوله * لکن
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قول وفعلیله بیلدك که مراد ذکر اولندیغی اوزره اوله (قال النبی صلی الله علیه
وسلم لا تقبل صلوة احدکم اذا احدث حتی یتوضأ) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر سزدن بریکزك نمازی قبول
اولمز مکرکه حدث ایتدکده آبدست آلوب آنی آبدستله قیله (روی عن النبی صلی الله علیه وسلم صلی یوم فتح مکة

الصلوات بوضوء واحد ومسح علی خفیه) روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مکه نك فتحی کوننده
صلوات خمسی وضوء واحد ایله ادا ایتدی وخفی اوزره مسح ایتدی * وبعضلر دیدیکه امر مذکور ندب طریق
اوزره در اویله اولسه نماز قلمق مراد ایدنه مندوب اولورکه آبدست آله اکرچه آبدستی وار ایسه ده (قال النبی
صلی الله علیه وسلم من توضأ علی طهر کتب الله له عشر حسنات) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکمسه که
آبدستی وار ایکن تکرار آبدست آله انکیچون اون حسنه یازیلور * وبعضلر دیدیکه اشبو قول شریف الله
تعالیدن رسولنه اعلامدرکه اکا وضوء واجب اولمق نماز قیلمغی اراده ایتدکده اوله یوخسه انك غیری اعمالده
دکل اویله اولسه نمازدن غیری اعمالی آبدستسز ایشلمسی جائز اولور (قال ابن عباس کنا عند رسول
الله صلی الله علیه وسلم فرجع من الغائط فاتی بطعام وقیل الا تتوضأ فقال لم اصل فاتوضأ) ابن عباس رضی
الله عنه ایدر بز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قاتنده ایدك قضاء حاجتدن کلدك اوکنه طعام کتورلدی
دینلدیکه یا رسول الله آبدست المزمیسز دیدیکه نماز قیلمق اراده ایتمدمکه آبدست آلام (فاغسلوا
وجوهکم) یوزلریکزی یوکز ویوزك حدی طولا باش قیلنك بتدیکی محلدن چکه نك التنه وارنجه در *
وعرضا ایکی قولاق اراسیدر * امدی وضوءده بومجموعك غسلی واجب اولور * ودخی صوبی قاشلرك قیللری
دیبنه وکرپکلر دیبنه * وبیق دیبنه وعذار وعنفقه یه ایرکورمك واجب اولور اکرچه کثیفه ایسه ده واما
عارض ولحیه اکر کثیفه اولوب تحتنده کی بشره کورنمزسه وضوءده انك باطننی غسل واجب اولمز ظاهرینی
غسل کفایت ایدر * ولحیه دن ذقندن اشاغه یه مسترسلك ظاهری اوزره مانی امرارك حکمنده ایکی قول
واردر امام ابو حنیفه عندنده اول واجب اولمز زیرا حد رأسدن نازل اولان شعرك حکمی غسل وجوبنده
وجه حکمی کبی اولمز * وقول آخرده انك ظاهری اوزره مانی امرار واجب اولور زیراکه الله تعالی وجهی
غسله امر ایلدی وجه ایسه اول عضودن مواجهه یه واقع اولاندر (وایدیکم الی المرافق) ودخی اللریکزی
دیرسکلر یکزله بیله جه یوکز (وامسحوا برؤسکم) وباشلر یکزی مسح ایدك علماء مسح رأسك قدر واجبنده
اختلاف ایتدیلر * امام مالك دیدیکه جمیع رأسك مسحی واجب اولور تیممده جمیع وجهك مسحی واجب
اولمسی کبی * ابو حنیفه دیدیکه ربع رأسك مسحی واجب اولور * وشافعی دیدیکه رأسدن شول دکلونك مسحی
واجب اولورکه اسمی منطلق اوله * مسح رأسده بعضنی تجویز ایدندن احتجاج ایتدی آنیکه مغیره بن شعبه دن
مرویدرکه (توضأ النبی صلی الله علیه وسلم فمسح علی ناصیته وخفیه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
آبدست آلوب ناصیه سی وخفینی اوزره مسح ایلدی * اشبو دلیلدرکه جمیع رأسك مسحی واجب اولمیه
(وارجلکم الی الکعبین) ودخی ایاقلریکزی طبوقلریکزله بیله یوکز * اویله اولسه فرائض وضوء غسل وجه
وغسل یدین ومسح رأس وغسل رجلیندر * وعلماء نیتك وجوبنده اختلاف ایتدیلر اکثری انك وجوبنه
ذاهب اولدیلر * زیراکه وضوء عبادتدر اویله اولسه سائر عبادات کبی اول دخی نیتسز صحیح اولمز * وبعضلر
ایسه انی واجب دکلدر دیدیلر اول امام ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر وکذلك ترتیبك وجوبنده دخی
اختلاف ایتدیلرکه اول اعضاء وضوءیی علی الولاء الله تعالینك ذکر ایتدیکی ترتیب اوزره غسلدر * برجماعت
انك وجوبنه ذاهب اولدیلرکه اول مالك وشافعی واحمد واسحق قولیدر * زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن
ترتیبسز توضی ایتدیکی بزه نقل اولنمشدر انك اکا دوامی وجوبنه دلیلدر (وان کنتم جنبا فاطهروا) اکر
جنب اولسه کز غسل ایدك (وان کنتم مرضی او علی سفر او جاء احد منکم من الغائط او لامستم النساء)
واکر خسته ویا مسافر اولسه کز ویا بریکز قضاء حاجتدن کلسه کز ویا نسایه جماع ایتسه کز (فلم تجدوا ماء) بعده
اشبو طهارت ایجاب ایدر حالاتك هرقنغیسی ایسه اکا وفاء ایدر ویا استعمالنه امکانکز اولور صو بولمز سکز
(فتیمموا صعیدا طیبا) امدی وجه ارضدن برشیء طاهره قصد ایدك (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم منه)
آندن یوزلریکزی واللریکزی دیرسکلریکزله بیله وجه ارضدن قصد ایتدیکزشیء طاهرله مسح ایدك تکیم تیمم
بحثنك ذکری بشنجی جزءك اولکی حزبنده کچمشدر (ما یرید الله لیجعل علیکم من حرج) حق تعالی سزه
صلوة ایچون مانك وجودی عندنده انی استعماله تطهر امری ومانك عدمی عندنده تیمم ایله امری سزه تضییق
اراده ایتمز (ولکن یرید لیطهرکم) بلکه احداث وجنابات وذنوبدن تطهیرکزی اراده ایدر (ولیتم نعمته

عليكم) وابدانكزى مطهر ووذنوبكزى مكفره اولان شيئى سزه تكليف ايله اوزربكزه د ينكزده نعمتنى اتمام من
اراده ايدر (لعلكم تشكرون) تا كه انك نعمتنه شكر ايده سز (روى ان عثمان رضى الله عنه توضأ بالمقاعد
ثلاثا ثلاثا ثم قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من توضأ وضوئى هذا خرجت خطاياه من وجهه
ويديه ورجليه) روايت اولنديكه عثمان بن عفان رضى الله عنه توضى ايدوب يوزين والليرين وايقلرين اوچر اوچر
يودقدنصكره ديديكه بن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن ايشتمشمدر بر كمسه كه بنم اشبو وضوم كبى
توضى ايده يوزندن والليرندن واياقلرندن خطالرى چيقه (وقال النبى صلى الله عليه وسلم مامن امرء يتوضا
فيحسن وضوءه ثم يصلى الصلوة الا غفر الله له ما بينه ومابين الصلوة الاخرى حتى يصليها) پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم ايدر بر كمسه كه ابدست الوب شروط وآدابنى رعايتله انى تحسين ايده بعده مكتوبا تدن وقتى داخل
اولانى اداء ايده حق تعالى انك اول ادا ايتدكيله اندن اول اداء ايتديكى مكتوبه بيننده ايشلديكى
خطالرى يارلغر (واذكروا نعمة الله عليكم) الله تعالينك سزه ويرديكى اسلام نعمتنى ذكر ايدك كه
اول سزه منعمى آكدرر وشكرنه قندرر (وميثاقه الذى واثقكم به) ودخى شول عهدنى ذكر ايدك كه
سزكله معاهده ايتدى (اذ قلتم سمعنا واطعنا) شول وقتين كه محبوب ومكروهدن رسول الله صلى الله
عليه وسلمه سمع وطاعه ايدهلم ديديكز * ديندبكه اول ميثاق ايله مراد ذريه آدمك عالم ذرده كى عهد
وميثاقلريدر (واتقوا الله) الله تعاليدن قورقوب نعمتلرين اونتمكز وميثاقنى نقض ايتمكز (ان الله
عليم بذات الصدور) الله تعالى قلوبده اولان خير وشرى بيلور انك اوزره سزه جزاء قيلور (يا ايها الذين
آمنوا كونوا قوامين لله شهداء بالقسط) يا مؤمنلر الله اعمالكزده عدلله قائم واقوالكزده صدقله قائل اولوك
(ولا يجرمنكم شنأن قوم على الا تعدلوا) ومشركينه شدت بغضكز انلرك امرنده عدل تركنه سزى تحميل
ايتمسون حلال اولميان شيئى ارتكابله مثله وقذف وقتل نساء وقتل صبيان ونقض عهد كبى (اعدلوا هو
اقرب للتقوى) اولياكز وكرك اعداكز امرنده عدل ايدك كه عدل تقوايه اقربدر (واتقوا الله ان الله خبير
بما تعملون) الله تعاليدن قورقكز كه اول سزلك اعمالكزه خبيردر سزه جزا كزا يدر (وعد الله الذين آمنوا
وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر عظيم) الله تعالى مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشليننلرى مغفرت واجر
عظيم وعد ايتدى (والذين كفروا وكذبوا باياتنا اولئك اصحاب الجحيم) شونلر كه كافر اولوب آيتلريمزى
تكذيب ايتديلر وآندن توبه ايتمدين فوت اولديلر انلر اصحاب جحيمدر (يا ايها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله
عليكم اذ هم قوم ان يبسطوا اليكم ايديهم فكف ايديهم عنكم) يا مؤمنلر الله تعالينك سزه نعمتنى ذكر ايدك
شول وقتنكه بر قوم سزلك قتلكزه يدلرينى بسط ايتمكى قصد ايتدكارنده اول انلرك يدلرينى سزدن كف ايلدى *
روايت اولنديكه اشبو آيت نازل اولدى شول وقتين كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابيله عسفانده صلوة
ظهره طورمشلردى مشركين انلر اوزره اكبابه مشورت ايتديلر كه اول حالده انلرى ايسه صلوتدن
منصرف اولمجق مشركين اول فرصتى فوتلرينه نادم اولديلر * بعده اول قصدلرين مسلمين صلوة عصره
شروعلرنده اجرايه تاخير ايتديلر الله تعالى صلوة خوفى انزال الله انلرك اول كيدنى دفع ايلدى * حسن ايدر
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم نخل نام محلده غطفانى محاصره ايلدى وسيفنى قوشانمش ايدى * مشركيندن
بر رجل اكا ديديكه يا محمد سيفكى بكا ويركه كوره يم اولدخى آنى اكا ويريجك بركره آنى سلكدى * وپيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه نظر ايدوب يا محمد شمدى بنم الدن سنى كيم قورتردى ديدى * اصحاب اوزرينه هجوم ايديجك
سيفنى براغوب كتدى * اول سببدن بو آيه نازل اولدى (واتقوا الله) الله تعاليدن قورقوب امرنه وفاء
واكا توكل ايدك (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) مؤمنلر توكل ايدرلر ايسه الله تعاليه توكل ايتسونلر
(ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا) الله تعالى بنى اسرائيلدن اخذ ميثاق ايتدى
وانلرك اون ايكى سبطنك هر برندن برشاهد بعث ايتديكه قوم جبارين احوالنى كوره لر واندن خبر كتوره لر *
روايت اولنديكه وقتا كيم بنو اسرائيل فرعون امرندن فارغ اولديلر ومصرده استقرار ايتديلر الله تعالى انلره
امر ايتديكه ارض شامه اريحايه كيده لر وانده قرار ايده لر حال بوكه انده جبابرۀ كنعانيون ساكن اولوردى
وحق تعالى انلره موسى عليه السلام لسانيله ديديكه بن سزه آنى دار قرار تقدير ايتمشن * امدى اكا كيدك

وآنده اولان كفاره جهاد ايدك بن سزه انلر اوزره نصرت ايدرين وشرلرين دفع ايلرين اويله اولسه قومكدن
اون ايكى نقيب آلغل كه هر برنقيب كندى سبطنه امر اولندقلرينه وفايه كفيل اوله لر چون موسى عليه
السلام بنو اسرائيل ايله كتديلر اريحايه قريب اوليجك نقباى كوندرديكه اخبار تجسس ايده لر بعده
احواللرندن بيلدكارين انلره بيلدره لر كيدركن عوج بن عنق دينور جبابره دن بررجله راست كلديلر كه انك
طولى اوچ بيك اوچيوز ذراعدن اكثر ايدى * صوبى بلوتدن ايچردى * وقعر بحردن دباديكى بالغى طوتوب
كونشده پيشورردى * نوح طوفاننده صو انك دزلرين كچمدى اوچ بيك ييل معمر اولوب حتى كه
الله تعالى انى موسى عليه السلام يديله هلاك ايتدى * شول وقتين كه موسى عليه السلام عسكرينك اوله جغى
مكان مقدارنجه طاغدن بر صخره يى باشنه آلدى كه انكله موسى نك عسكرين باصديره الله تعالى اكا
هدهدى كوندردى حتى كه منقاريله اول صخره يى اويدى اندن صخره بوينينه كچوب كنديسى يره يقلدى * اول
حالتده موسى عليه السلام آنى اولدردى نقباء اكا ملاقى اولدقلرنده اول باشنه حزمۀ حطب آلمش كيدردى
فى الحال آنلرى طوتوب كمى ايچنه قويدى وملكارينه كتوروب اوكنه صاچدى كورشونلر يكديكرله قتال
قصدين ايدرلرديدى ملكارى نقبايه ديديكه كير وقومكزه وارك بزدن كوردككزى انلره خبر ويرك وحق
تعالينك عجائب قدرتندندركه انلرك بر صالقم اوزمنى بش كشى طاشوردى * وانارلرينك دانه لرى
چيقارلدقدنصكره قابنك برشطرنده بش كشى صغاردى چون نقباء كيرودوندبلر انلرك صاحب رأيى ديديكه
زنهار بو قومك احوالنى بنو اسرائيله خبر ويرمكزكه موسى عليه السلامدن ارتداد ايدرلر بلكه انلردن كتم ايدوب
انجق موسى وهارونه خبر ويرك انلرنه رأى ايدرلرسه انجلين ايدك نقبانك جميعى كالب بن يوقنا ويوشع بن نوندن
غيريسى بو رأيه مخالفت ايتديلر عهدلرين صيوب سبطلرينى قتالدن منع ونهى ايتديلر * وجبارين احوالنى
خبر ويروب اول ايكيسندن غيريسى مخالفت طريقنه كتديلر * اما اول ايكيسى عهدلرينه وفا ايدوب
قوملرينه قتالى ترغيب ايتدى نتكيم رب تعالى انى حكايت ايتدى (وقال الله انى معكم) الله تعالى انلره ديديكه
بن سزلك عدوكز اوزره ناصركزين (لئن اقمتم الصلوة) اكر سز يا بنى اسرائيل نمازيكزى اقامت ايدرسكز
(وآتيتم الزكوة) وزكوتى آهلنه ويررسكز (وآمنتم برسلى وعزرتموهم) ورسوللريمه ايمان كتوررونصرت
ايدر ويا انلره توقير وتعظيم ايدرسكز (واقرضتم الله قرضا حسنا) والله تعالينك سبيلنده مالكزى انفاق
ايدرسكز (لاكفرن عنكم سيئاتكم) سزدن سيئاتكزى محو ايده رين (ولادخلنكم جنات تجرى من تحتها
الانهار) وسزى جنتلره قويارين كه آغجلرى النتدن ايرمقلر اقار (فمن كفر بعد ذلك منكم فقد ضل سواء
السبيل) اول كمسه كه اشبو مؤكد وعد عظيمله مؤيد شرطدنصكره عهد وميثاقنى نقضله كافر اوله طريق
حقدن آيريلور (فبما نقضهم ميثاقهم لعناهم) ميثاقلرين نقضلرى سببيله انلرى رحمتمزدن طرد ويا صورتلرين
مسخ ويا اوزرلرينه جزيه وضع ايتدك (وجعلنا قلوبهم قاسية) وقلبلرين يابسه ويا غليظه قيلدقكه اكا لينت
كلمز ويا خود ايمانلرين خالصه قيلمدق بلكه انى كفر ونفاقله مشوب قلدق (يحرفون الكلم عن مواضعه)
حق تعالينك كتابنده كى كلماتى تحريف ايتديلر كه اول نعت نبى صلى الله عليه وسلم وبعض احكامدر (ونسوا
حظا مما ذكروا به) وتذكير اولندقلرندن ويا اتباع محمد صلى الله عليه وسلمدن نصيب وافى ترك ايتديلر يعنى
توراتى تحريف ايدوب انلره نازل اولاندن حظلرين تركله اكا نائل اولمديلر * ويا اول تحريفلرى شويله برنيجه
اشياء حفظلرندن كتدى * ابن مسعود رضى الله عنه ديديكه كشى كاهى معصيتله بعض علمى اونودر
وبو آيتله استدلال ايتدى (ولا تزال تطلع على خائنة منهم) سن زائل اولمزسن انلردن فرقۀ خائنه يه مطلع
اولورسن يعنى غدر وخيانت انلرك واسلافلرينك عادتيدر اويله اولسه انى انلردن كورمكدن زائل اولمزسن
(الا قليلا منهم) الا انلردن آز كمسه لر خيانت ايتمديكه انلر ايمانه كلنلردر * ويا خود الا انلردن آز كمسه لرك
قلبلرين يابسه قيلمدق (فاعف عنهم واصفح) انلردن عفو وصفح ايت اكر تائب ومؤمن اولورلرسه ويا معاهد
ملتزم الجزيه اولورلرسه * ديندبكه اشبو مطلقا دريسيف آيتيله منسوخه در (ان الله يحب المحسنين) الله
تعالى احسان ايدنلرى سور اشبونده تنبيه وارد ركه كافر خائنى عفو احسان اوليجق انك غيرينى عفو بالطريق
الاولى احسان اولور (ومن الذين قالوا انا نصارى اخذنا ميثاقهم) بر نصارى يزدينلرده برقوم واردركه

بزانلردن اخذ میثاق ایتدك كه الله تعالى يى برليه لر وانبيايى كرچكليه لر وخيرات ايشليه لر (فنسوا حظا
مما ذكروا به) انلر ايسه انجيلده امر اولندقلرندن نصيب وافى ترك ايتديلر يهود كبى عهدلرين صيدیلر
(فاغرينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيامة) اويله اولسه انلرك فرق مختلفه لرى بيننه يوم قيامته دكين
عداوت وبغضاء الزام ايتدك حتى كه هر برفرقه انك مخالفى اولان فرقه لرى تكفير ايدر (وسوف ينبئهم الله
بما كانوا يصنعون) الله تعالى يوم قيامتده جزاء وعقابله انلره صنيعلرين خبرويريسردر (يا اهل الكتاب
قد جاءكم رسولنا يبين لكم كثيرا مما كنتم تخفون من الكتاب ويعفوا عن كثير) يايهود ويانصارى سزه رسولمز
محمد صلى الله عليه وسلم كلديكه كتابكزدن كيزلدككزدن كثيرى سزه تبيين ايدر توراتده نعت محمد صلى الله عليه
وسلم وآية رجم كبى وانجيلده عيسى عليه السلامك احمد نام رسولك كلمه سنى تبشيرى كبى واول كيزلدبككزك
كثيرين عفو ايدوب تبيين ايتمز چونكه دين امرنده اكا ضرورت اولميه * وياخود انك كثيرين عفو ايدوب جرمى ايله
مؤاخذه ايتمز (قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين) الله تعاليدن سزه شك وضلال ظلماتن كشف ايدر قرآن
وكتاب واضح الاعجاز كلدى * دينلديكه نورله مراد محمد صلى الله عليه وسلمدر (يهدى به الله من اتبع رضوانه
سبل السلام) الله تعالى اول كتابله رضاسنه اتباع ايده نى عذابدن سلامت طريقنه ويا سبيل الله يه هدايت
ايدر (ويخرجهم من الظلمات الى النور) وانلرى كفر ظلماتندن ايمان نورنه چقارر (باذنه) اراده ويا توفيقيله
(ويهديهم الى صراط مستقيم) واول انلرى برطريقه هدايت ايدركه الله تعالى يه اول طريقلرك اقربيدر
واكا موئدى دركه اول اسلامدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم) نصارادن كافر اولدى شونلركه
الله تعالى به مسيح ابن مريمدر ديو كذب وافترا ايتديلر (قل فمن يملك من الله شيئا ان اراد ان يهلك المسيح ابن مريم
وامه ومن فى الارض جميعا) ديكل كه كيمدركه الله تعالينك قدرت وارادتندن برشىء منعنه مالك اوله اكر اول
مسيح ابن مريمى واناسنى ويرده اولان مخلوقاتك اهلاككنى اراده ايده * اشبو انلرك ذكر اولنان قوللرى فسادنه
حجتدر زيراكه مسيح مقدور ومقهوردر سائر ممكنات كبى فناىى قابلدر اويله اولسه كذب ايدر اول كمسنه كه انك
الوهيتنه قائلدر (ولله ملك السموات والارض وما بينهما يخلق ما يشاء والله على كل شىء قدير) سموات
وارض وايكيسى بيننده كى اشيانك خلق وملكى جميعا الله تعالى نكدر ديلديكى شيئى خلق ايدر اول
هرشيئه قادردر * يعنى الله تعالى قادر مطلقدر اصلسز خلق ايدر سموات وارض خلقى كبى واصلدن خلق ايدر
اول ايكيسى بيننده كى خلقى كبى كه انك بعضى جنسندن اولميان اصلدن انشاء اولنوبدر آدم عليه السلام
واكثر حيوانات كبى وبعضى ايسه جنسى اولان اصلدن انشاء اولنوبدر اول ياذكردن حوانك خلقى كبى
وياانثادن عيسانك خلقى كبى وياذكرايله انثادن سائر ناسك خلقى كبى (وقالت اليهود والنصارى نحن ابناء
الله واحباؤه) يهود ونصارى ديديلركه بز الله تعالينك رسوللرى ابناسى واحباسيز وياخود الله تعالى بزه
حنو وعطفده اب كبيدر وبزاكا قرب ومنزلتده ابناء كبى يز (قل فلم يعذبكم بذنوبكم) انلره ديكل كه چون
زعم ايتدككز اوزره انك ابناء واحباسيز اول سزه نيچون عذاب ايدر اب ايسه ولدنه ومحب ايسه حبيبنه
عذاب ايتمز حال بوكه اول سزه دنياده قتل واسر ومسخله عذاب ايتدى * ومعترفلرسز كه اول سزه آخرتده
ايام معدوده ده نارله عذاب ايديسردر (بل انتم بشر ممن خلق) بلكه سز الله تعالينك خلقندن بشرسز سائر
بنى آدم كبى احسان واسائتله جزا اولنورسز (يغفر لمن يشاء) الله تعالى ديلديكنه مغفرت ايدركه انلر
الله تعالى يه ورسوللرينه ايمان كتورنلردر (ويعذب من يشاء) وديلديكنه عذاب ايدر انلر كافر اولنلردر
(ولله ملك السموات والارض وما بينهما) سموات وارض وايكيسى بيننده كى اولان كائناتك ملكى وخلقى
اولقدر مساويدر (واليه المصير) جملهنك رجوعى اكادر هر برينه خير وشرلرينك جزاسن ايدر (يا اهل
الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم على فترة من الرسل) يا اهل كتاب زمانك رسلدن انقطاعى وقتنده سزه
رسولمز محمد صلى الله عليه وسلم كلدى كه دين اسلام امورينى تبيين ايده (ان تقولوا ما جاءنا من بشير ولا نذير)
تا كه يوم قيامتده بزه بشير ونذير كلمدى ديو اعتذار ايتميه سز (فقد جاءكم بشير ونذير) امدى اعتذار ايتمكز
زيراكه سزه بشير ونذير كلوبدر (والله على كل شىء قدير) الله تعالى هرشيئه قادردر رسلى ارادتى اولديغى
وجه اوزره كاهى تواترا ارسال ايلدى موسى وعيسى بيننده بيك يديوز ييل ايچنده بيك نبى ارسالى كبى *

وكاهى فتورا ارسال ايتدى عيسى ومحمد صلى الله عليه وسلم بيننده التيوز ويا بشيوز الغش طقوز ييلده درت
نبى ارسالى كبى كه اوچى بنى اسرائيلدن وبرى عربدن ايدى كه اكا خالد بن سنان العبسى دينوردى
* اشبو آيتده انلره امتنان واردركه محمد صلى الله عليه وسلمى آنلره وحى آثارينك انطماسى عندنده ارسال
ايتدى (واذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء) موسى عليه السلام
قومنه ديديكه يا قوم الله تعالينك سزه ويرديكى نعمتى ذكر ايدك كه سزدن انبياء بعث ايتديكه انلر سزه طريق
حقى كوستره لر واوامر ونواهى يى بيلديره لر * دينلديكه بنى اسرائيلدن بعث اولنان كثرت انبياء هيچ برامتدن
بعث اولنمدى (وجعلكم ملوكا) وسزدن ملوك قلدى * دينلديكه فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائيلده
ملوك كثير اولدى انبيانك كثير اولسى كبى حتى كه يحيايى قتل وعيسانك قتلنه سعى ايتديلر دينلديكه وقتا كه
قبطك يدلرنده مملوكين ايكن حق تعالى انلرى آندن قورتاروب نفسلرينه وامرلرينه مالك ايديجك انلره ملوك
ديو تسميه ايتدى * قتاده ايدر خدمتكاره اول مالك اولان انلر ايدى * ابو سعيد رضى الله عنه ايدر * پيغمبريز
صلى الله عليه وسلم بيورديكه چن بنو اسرائيلدن برينك خادم وامرأة ودابه سى اولسه اكا ملك دينوردى
(وآتيكم ما لم يؤت احدا من العالمين) وعالميندن بركسه يه ويرمديكن سزه ويرديكه اول فلق بحر وتظليل
غمام وانزال من وسلوى ودخى انك غيريدر (يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التى كتب الله لكم) يا قوم
ارض مقدسه يه داخل اولك حق تعالى انى سز كيچون قسمت ايلدى ويا لوح محفوظده انى سزه مسكن
اولماسن تقدير ايلدى اكرا كا تصديق واطاعت ايدر سكز اما كه رسول الله يه مخالفت ايدرسكز اكا
دخولدن محروم اولورسز (ولا ترتدوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين) بوخسه انده كى جبابره دن خوف
ايدوب اكا دخولدن امتناع ايتمكز كه دنيا وآخرت ثوابندن خاسرين اولديغكز حالده منقلب اولورسز تكيم
قصه سى اشبو جزبدن (ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا) آيتنده كچدى * علماء
ارض مقدسه ده اختلاف ايتديلر * دينلديكه اول طور وحوليدر * ويا ايليا وبيت مقدسدر * ويا دمشق
وفلسطين وبعض اردندر ويا اريحادر ويا شامك كلسيدر كعب ايدر كتب منزله نك برنده بولدم كه شام ارضدن
بركنزدر خواص عبادنى انده تكثير ايدر وبدر دينلديكه ابراهيم عليه السلام جبل لبنانه چيقوب آكا دينلديكه
نظر ايت كوزلك ايرديكى اراضى مقدسه اولوب ذريتكه ميراث اولسون (قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين)
بنو اسرائيل ديديلر آنده قوم جبارين واردر (وانا لن ندخلها حتى يخرجوا منها فان يخرجوا منها
فانا داخلون) بز اول ارضه كيرمز زمكر كه انلر آندن چيقه لر اكر انلر آندن چقارسه بز كيررز روايت اولنديكه
اول قوم جبارين عمالقه دن وعاد قومندن بقيه اولوب قامت وجسامتده عظملر يچون انكله وصف اولنديلر
وقتا كه نقباء تجسس اخباره كيدوب كيروكلديلر كوردكلرين موسى عليه السلامه خبر ويرديلر * موسى
عليه السلام انلره ديديكه جبارين شاننى كيزلكز بنى اسرائيلدن آنى هيچ كمسه يه خبر ويرمكز انلر ايسه هربرى
آنى قريبنه وصديقنه خبر ويروب برى برلرندن خبر ايلدى حتى كه بنو اسرائيلك جميعى انى بيلدى رفع
اصوات ايله آغلشديلر ونوليدى مصردن چقمايدق چونكه چقدق اول ارضه وارمدين بو بريه ده اولوب
قاليدق ديديلر * بعده برى برلريله مشورت ايتديلركه ارالرندن برين رئيس ايده لر واتنا قله دونوب كيرو مصره
كيده لر (قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون وعلى
الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين) الله تعاليدن قورقوب ايمان وتثبيتله انك انعام ايتدكلرندن ايكى رجل كه انك
برى موسى عليه السلامك فتاسى يوشع بن النون بن افرائيم بن يوسف عليه السلام ايدى وبريدخى موسى عليه
السلامك اختى مريم بنت عمرانك زوجى كالب بن يوقنا ايدى اشبو يوشع وكالب جبارين احوالنى تجسسه كيدن
نقبانك ايكيسى ايدى سائرى موسى عليه السلامك امرنه مخالفت ايدوب آنى بنى اسرائيله اشاعه ايتدكلرنده بونلر
كيزلمش ايدى وياخود اول ايكى رجل جبارندن اولوب موسى عليه السلامه مؤمن ومتبعلر ايدى بنو اسرائيله
ديديلر كه جبارين قريه سنه قپوسندن كيرك چنكه اكا كيره سز انلره غالبين اولورسز * زيرا الله تعالى وعدنه
وفا ايديجيدر انلرك اجسامى عظمتدن اوشمكز زيرا قلبلرى ضعيفه در انلردن قورقمكز امدى الله تعالينك
وعدنه مصدقين ايسكز اكا توكل ايلكز (قالوا يا موسى انا لن ندخلها ابدا ما داموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا

انا ههنا قاعدون) بنو اسرائیل دیدیلرکه یا موسی قوم جبارین اول قریه ده اولدقلرنجه بز اکا کیدروب دخول
ایدردکلز وارسن ربکله کیت وایکیکز انلر ایله قتال ایدک بز جبارین ایله قتاله قادر دکلز بوراده اوتورر قالورز
(قال رب انی لا املك الا نفسی واخی فافرق بیننا وبین القوم الفاسقین) موسی علیه السلام انلرک جهل وقسوة
قلب وتمرد واستخفافلرندن صادر قوللرینه غضب وفعللرندن تبری وکندیلری اوزره بددعاء ایدوب دیدیکه
یارب بن کندمدن وقرنداشم هاروندن غیریه * ویا بنده بعلة مواخاة ایدنلردن غیری یه مالك دکلم که انکله
مراد هارون واول ایکی رجلدر * امدی بزمله اول قوم عاصین بیننی فصل ایت (قال فانها محرمة علیهم
اربعین سنة یتیهون فی الارض فلا تأس علی القوم الفاسقین) حق جل وعلا موسی علیه السلامه دیدیکه
ارض مقدسه انلردن یوشع وکالبدن غیریه حرام قلنمشدر اکا کیرمیه لر ومالك اولمیه لر قرق سنه ارض تیهده
حیرتده قاله لر * امدی انك کبی قوم عاصینه محزون اولمغل * روایت اولندیکه التیوز بیك مقاتل التی فرسخ
یرده حبس اولنوب قالدیلر * اویله اولسه هر صباحن قالقوب جد واقدام ایله کیدرلردی * اخشام اولیجق ینه
قالقدقلری یرده بولنورلردی * وغمام انلره کولکه اولوردی وکیجه نوردن بر عمود طلوع ایدوب انلره ضیاء
ویروردی * وطعاملری من وسلوی وصولری موسی علیه السلامك کتوردیکی حجردن ایدی دینلدیکه موسی
وهارون انلرکله بیله دکل ایدی * لکن اکثرون دیدیلرکه ایکیسی دخی آنده انلرله بیله ایدیلر * الا بوکه اول حالت
آنلره روح ایدی * ودرجه لرینه زیاده ایدی * وبنو اسرائیله ایسه عقوبت ایدی * یوشع وکالبدن غیری یکرمی
یاشنه ایرشنلرك جمیعی تیهده وفات ایتدیلر * وبالجمله بز قریه جبارینه کیرمز دینلردن هیچ برکسنه اریحایه
کیرمیوب اولدیلر چون مدت عقوبتلری قرق ییل تمام اولدی وانلرك ذریاتندن نواشی منتشی اولدی موسی
علیه السلام انلرله اریحایه کندی وآنی فتح ایدوب ماشاء الله آنده اقامتدنصکره وفات ایتدی برقولده موسی
علیه السلامك وفاتی تیهده اولدی محتضر اولیجق انلره خبر وبردیکه کندیدنصکره یوشع علیه السلام نبی
اولور وجبابره ایله قتال ایدوب اریحا آنك یدیله فتح اولور فی الحقیقه یوشع علیه السلام جبابره ایله قتال ایتدی
وحق تعالی شامك کلیسنی بنو اسرائیله قرارگاه ایتدی * سدی ایدر حق جل وعلا موسی علیه السلامه وحی
ایتدیکه قرنداشك هارونی توفی ایدیسرین امدی انکله فلان طاغه کیده سن * معا وطاغه دیوب کتدیلر
حتی که آنده برشجره یه ایردیلرکه مثلی کورلمش دکل ایدی * وآنده بر بیت یاپلمش وآنده سریر اوزره فرش
قونلمش ایدی * وروایح طیبه دن آنده قوخو بولوردی * هارون علیه السلام آنی کورجك غایت بکندی
اشبو سریر اوزره اویومق استرم الا بوکه صاحبی کلوب بکا غضب ایتمسندن اوشانورین دیدی * موسی علیه
السلام دیدیکه اوشنیوب انك اوزرینه یاتغل صاحبی کلدکده بن آنی تسلیه ایدرم سنی انجیتمز آنی
کیدرین * هارون علیه السلام اکا دیدیکه کل امدی انك اوزره ایکیمز بیله یاتهلم بیت صاحبی کاورسه
ایکیمزه بیله غضب ایده * ویاخود انجمدین قوبوب کیده نم دیوب ایکیسی اویخویه واردیلر اول حالتده
هارونه موت ایروب موسایی اویاردی کورسه که هارون علیه السلام قبض اولنوب سریر ایله سمایه رفع
ایدلدی * وبیت وشجره دخی یرندن آیرلدی * آندن موسی علیه السلام یالکز بنی اسرائیله کلوب دیدیلرکه
موسی بنو اسرائیلك هارونه محبتلرینه حسد ایدوب انی قتل ایتدی * دیدیکه روا کورورمیسزکه بن آنی قتل
ایتمش اولام بالکه اول وفات ایدوبدر آندن ایکی رکعت نماز قیلوب دعا ایدیجك کورسه لرکه سریر اینهدی
اوزرنده هارون علیه السلامی کوردیلر * موسی علیه السلامه اینانديلر * محمد بن اسحق ایدر موسی علیه
السلام موتدن کراهت ایدردی الله تعالی اکا آنی سودرملك اراده ایدوب یوشع علیه السلامه نبوت ویردی
صباحده واخشامده موسی علیه السلام یاننه واررردی موسی علیه السلام ایسه اکا یا نبی الله الله تعالی
سکا نه وحی ایتدی دیو سؤال ایدردی * یوشع علیه السلام ایسه اکا یا رسول الله شو دکلو ییل سنك صحبتکده
اولوب سکا نه وحی اولدی دیو هیچ سؤال ایتدممی بالکه آنی سن کندیلکگدن بکا خبر ویرر ایدردك * اویله اولسه
یوشع علیه السلام اکا آندن خبر ویرمزدی موسی علیه السلام آندن بوحالی کورجك حیاتدن کراهت
وموته محبت ایدر اولدی * پیغمبر بز صلی الله علیه وسلم ایدر موسی علیه السلامه ملك الموت کلوب ربك جل
شانه یه اجابت ایتکل دیدی * موسی علیه السلام اکا بر طبانجه اوروب کوزین چقاردی * ملك الموت

رب تعالی یه رجوع ایدوب دیدیکه یارب بنی بر عبدکه کوندردك که اول موتی دومزانته کوزم چیقاردی
حق تعالی اکا کوزین رد ایدوب دیدیکه امدی کیرو اول عبدمه واروب دیکل که چون حیات دیلرسن الکی
بر اوکوزك ارقاسنه قوغل الك التنه کلن قیللر دکلو عمرك اولسون چون ملك الموت اکا انی خبر ویردی موسی
علیه السلام دیدیکه آندنصکره نیجه اولیسرین دیدیکه میت اولیسرسن * اویله اولسه بو وقتده قبض ایلکل
اندن دیدیکه الهی بنی رمیة حجر دکلو ارض مقدسه یه قرب ایلکل پیغمبر بز صلی الله علیه وسلم ایدر اکر بن
اول اراده اولسیدم سزه انك قبرنی کوسترردم که اول یول کنارنده کثیب احمر قاتنده در وهب ایدر موسی علیه
السلام بر حاجتنه چیقوب کیدرکن کورسه که ملائکه دن بر جماعت بر قبر قازارلر بر موضع لطیفده که خضره
ونضره وبهجه ده نظیری کورلمش دکل موسی علیه السلام دیدیکه بو قبری کیمك ایچون قازارسز دیدیلرکه بر عبد
ایچونکه اول رب تعالی عندنده کریمدر موسی عم دیدی حقا که بو قبر عبد کریمه لائق مضجعدر دیدیلرکه یا صفی
الله استرمیدك که بو سکا مضجع اوله یدی دیدیکه نعم استردم دیدیلرکه امدی ایچنه کیروب یاتغل وربك جل
شانه یه توجه ایتکل چون اول اویله ایلدی اسهل تنفسله تسلیم روح ایتدی ملائکه دخی آنده انی دفن ایدوب
کتدی * دینلدیکه ملك الموت آکا جنتدن بر تفاحه کتوروب شم ایتدردیکی کبی تسلیم روح ایتدی روایت
اولندیکه موسی علیه السلام یوز یکرمی ییل معمر اولوب وفاتندنصکره * بنو اسرائیلك دخی تیهده مدت
عقوبتلری قرق ییل تمام اولدی حق تعالی یوشع عم امر ایتدیکه بنو اسرائیل ایله جبابره قتالنه کیده
جمیعی امر الهی یه امتثال ایدوب انکله اریحایه کتدیلر التی آی محاصره ایدوب یدنجی آیده صورلر نفخ ایتدیلر
والله الله دیو بردن صیحه ایتدکلری کبی سورك بر طرفی دوشوردیلر وجبابره ایله قتال ایدوب انلری صیدیلر
حتی بنو اسرائیلدن بر جماعت بریره کاوردی وانلردن برینك باشنی کسه که یاردملشوردی قتال جمعه کوننده
واقع اولوب کونش دخی باتمغه یاقلشمشدی یوشع علیه السلام الله تعالیدن دیلدیکه کونشی کیرودوندره لیلهٔ
سبت ایرمدین قتالی نهایتنه ایرکوره * اویله اولسه الله تعالی اکا اجابت ایدوب اول کونی بر ساعت آرتوردی
حتی که جبابره نك جمیعی اولدردی انکله شام ممالکنك جمیعی بنو اسرائیلك اولدی نواحیسنه عامللر طاغتدی
حاصل اولان غنایمی جمع ایتدیلر حالبوکه آنی نار اکل ایتمدی * یوشع علیه السلامه وحی الهی
کلدیکه غنیمته خیانت ایتمشلر واردر امر ایتکه سکا متابعت ایده لر * چون متابعته شروع ایتدیلر خیانت
ایدنلرك الی آنك الینه یاپشوردی * یوشع علیه السلام دخی اکا غنیمتدن آلدیغی شیئی کتوردردی * حتی انلرك
بری یاقوت وجواهرله مرصع التوندن بر اوکوز باشی کتوردی یوشع علیه السلام اول کسه یی خیانت
ایتدیکی شیئله قربان محلنه کوندردی بر نار کلوب اول کسه یی وآلدیغی شیئی یاندردی * یوشع علیه السلام
بنو اسرائیل امورینی یکرمی یدی ییل مدبر اولدی عمری یوز یکرمی یدی سنه یه ایرشدیك وفات ایدوب جبل
افرائیمده مقبور اولدی (واتل علیهم نبأ ابنی آدم بالحق) یا محمد سن اهل کتابه ومشرکینه آدمك ایکی اوغلی
قابیل وهابیل قصه سین صحت وکتب سابقه نك موافقتی ملتبس اولدیغی حالده ذکر ایت * روایت اولندیکه
حوا رضی الله عنها آدم علیه السلامدن یکرمی بطنده قرق ولد طوغردی که هر بطنده بر غلام وبر جاریه
طوغردی * اول بطنده طوغان قابیل واقلیما ایدی * وآخر بطنده طوغان عبد المغیث وامة المغیث ایدی
بعده الله تعالی آدم علیه السلامك نسلنه برکت ویروب وفاتنه دکین اولادی واحفادی قرق بیکه ایردی
علماء قابیل وهابیلك مولدنده اختلاف ایتدیلر * بعضلر دیدیلرکه آدم وحوا یره ایندرلدکلرندن یوز ییل
صکره ده مجامعتلرندن قابیل ایله اقلیما بطن واحددن وجوده کلدی بعده هابیل ایله لیوذا بطن آخردن وجوده
کلدی * دینلدیکه آدم علیه السلام جنتدن خطیئه یی اصابتندن اول حوا قابیل ایله اقلیمایه حامل اولوب
اول اجلدن انی طوغردیغنده طلق ونفاس کورممشدی * بعده یره ایندکلرنده حوا رضی الله عنها هابیل ایله
لیوذایه حامل اولوب انلرده وهج ووصب وطلق ونفاس کوردی * وحق جل وعلا آدم علیه السلامه وحی
ایتدیکه لیوذایی قابیله واقلیمایی هابیله تزویج ایده حالبوکه بونلرك غیریده رجل کندی ایله بیله دوغان اختندن
غیری اخواتندن دیلدیکنی تزوج مشروع ایدی * چون آدم علیه السلام الله تعالینك امرنی قابیله وهابیله
خبر ویردی هابیل اکا راضی اولوب قابیل سخط ایتدی * ودیدیکه اقلیما ایله بن جنت ولادتندنم * وهابیل ایله

لیوذا ارض ولادتنده دوبن اختم اقلیمیا به احقن هابیله ویرمن بن * آدم علیه السلام قابیله دیدیکه اقلیمیا سکا
حلال اولمز الله تعالینک امرینه مخالفت ایتمکل قابیل آدم علیه السلامه دیدیکه اول سنک رأیکدر یوخسه
الله تعالی انی امر ایتمیوبدر * آدم علیه السلام قابیله وهابیله دیدیکه امدی ایکیکز دخی الله تعالی یه قربانله
تقرب ایدک قنغیکزک قربانی قبول اولورسه اول اقلیمیایه احقدر وقرابیندن اولکه مقبول اوله سمادن بر بیاض
آتش اینوب انی اکل ایدردی * مقبول اولیانی وحوش وطیور ییوب انی اکل ایچون سمادن آتش
اینمزدی (اذ قربا قربانا) چون قابیل وهابیل قربانلرین محل معهودلرینه ایلتدی قودیلر قابیل صاحب
زرع ایدی زرعنک اردا سندن بر صبر ایلتدی * ونفسنده اضمار ایتدیکه قربانم کرک مقبول ویا مردود
اولسون بن اقلیمیایی اکا ویرمزکلم * وهابیل ایسه صاحب غنم ایدی غنمنک اعلاسندن بر کبش ایلتدی *
ونفسنده اضمار ایتدیکه حق تعالینک رضاسنه انقیاد واطاعت ایده (فتقبل من احدهما ولم یتقبل من الآخر)
اوله اولسه سمادن بر آتش اینوب هابیلک قربانن اکل ایله مقبولیتی وقابیلک قربانی برنده مهمل قالمغله مردودیتی
بیلندی اوله اولسه قابیل قربانی رد اولندیغنه یاوزلنوب هابیله حسدنی اضمار ایتدی وآدم علیه السلامک
غیبتنه منتظر اولوب آدم علیه السلام اول سنه کعبهٔ مکرمه زیارتنه کیدیجک هابیل قاتنه واردی حالبوکه
اول غنمنده ایدی (قال لاقتلنک) دیدیکه یا هابیل البته بن سنی اولدیررم زیرا که حق تعالی سنک قربانکی
قبول ایدوب بنم قربانمی رد ایلدی وسن بنم اخت حسنامی نکاح ایلیوب بن ایسه سنک اخت دمیمه کی
نکاحلنیجق ناس سنی بندن خیرلو دردیو سویلر * واولادلر بنم اولادم اوزره افتخار ایلر (قال انما یتقبل الله
من المتقین) هابیل دیدیکه بنم انده نه صنعم وار حق تعالی طاعتی متقیلردن قبول ایدرسن ایسه سیّئ النیه
وخائن اولدیغک ایچون قربانک رد اولنمشدر * لوم ایدرسن نفسکه لوم ایت یوخسه بکا دکل اشبونده اشارت
واردرکه حاسده لائق اولورکه مطلوبندن حرمانی تقصیرندن بیلوب محسودک نه سببدن محظوظ اولدیغی شیئی
تحصیله اجتهاد ایده یوخسه انک حظی ازاله سنه دکل زیرا اول ضرر ایدر نفع ایتمز (لئن بسطت الی یدک
لتقتلنی ما انا بباسط یدی الیک لاقتلک انی اخاف الله رب العالمین) یا قابیل اگر سن بنی قتل ایچون یدکی بسط
ایدرسن بن سنی قتل ایچون یدمی بسط ایتمزین زیرا که بن الله تعالیدن خوف ایدرین دینلدیکه هابیل قابیلدن
اقوا ایدی لکن الله تعالیدن قورقوب قتلدن تحرج ایتدی * زیرا اول وقتده دفع مباح اولمشدی ویاخود
آنی ایتمسی افضل تحری ایچون ایدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کن عبدالله المقتول ولاتکن عبدالله
القاتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینک عبد مقتولی اولغل یوخسه عبد قاتلی اولمغل * وشرعده
جائزدرکه برکمسنه قتلی اراده اولندقده انقیاد واستسلام ایده نتکیم عثمان بن عفان رضی الله عنه انی ایتدی
(انی ارید ان تبوء باثمی واثمک فتکون من اصحاب النار) بن دیلرمکه بنی قتلک اثمیله والله تعالی یه ووالدکه
عصیانک اثمیله رجوع ایدوب اثمنله بیله اصحاب ناردن اوله سن (وذلک جزاء الظالمین) اشبو حالت الله تعالینک
ووالدنک امرینه مخالفت ایدنلرک جزاسیدر اول قرنداشنک شقاوتن ونار اله عذابن اراده ایتدی زیرا که ظالم ایدی
وجائزدرکه مؤمن بر ظالمک سوء جزاه اولمسن اراده ایده الله تعالینک آنی اراده ایتمسی کبی (فطوعت له
نفسه قتل اخیه فقتله) قابیلک نفسی اکا مطاوعت ایتدیکه قرنداشی هابیلی قتل ایده لکن بیلمدیکه آنی نیجه
قتل ایده * شیطان اکا تمثل ایدوب بر قوشی کتوردی وباشن بر طاشی اوزره قیوب بر آخر طاشله آنی بصدردی
قابیل ایسه آنی کوریجک قتلک کیفیتن اوکرندی وهابیلک انقیادی ویاتومی حالنده یکرمی یاشنده ایکن
جبل نورده ویاعقبهٔ حراده باشنی طاشله باصدیروب قتل ایتدی (فاصبح من الخاسرین) دنیا ودین مغبونلرندن
اولدی زیرا که مدت عمرنده مطرود ومحزون قالدی * وقتا که قابیل انی قتل ایتدی انک امرنده متحیر اولوب
نیجه ایده جکن بیلمدی زیرا که اول میت ایدیکه بنی آدمده واقع اولدی واکا سباع وطیور قصد ایدیجک
قابیل انی برجرابه قیوب ارقاسنده قرق کون ویابر ییل طاشدی سباع وطیور ایسه اکا اویوب بیله کیدردی
انی اکل ایچون یره قوماسنه انتظار ایدردی (فبعث الله غرابا یبحث فی الارض لیریه کیف یواری سواة
اخیه) الله تعالی ایکی غراب کوندردی بری بریله دوکشوب بری آخرنی اولدردی بورنیله وایاقلریله یری
اشوب اولدیرلن غرابک میتهسنی اول اشدیکی یره قویدیغندنصکره ترابله انی اورتدی وحق تعالی انکله

دیلدیکه قابیله قرنداشنک جسد میتنک دفننک کیفیتنی کوستره (قال یا ویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا
الغراب فاواری سواة اخی) قابیل آنی کوریجک دیدیکه ویل بکاکه اشبو غراب کبی اولمقدن عاجزمی اولدم
تا که قرنداشمک جسدینی یره قیوب اورتیدم (فاصبح من النادمین) اوله اولسه قابیل بو دکلو زمان کندویه تعب
ومشقت ویردیکنه وغرابه تلمیذ اولدیغنه وانی قتلدن قلت نفعنه ووالدینک اسخاطنه نادم اولدی یوخسه آنی
قتلنه ویا ذنب ارتکابنه دکل زیرا اگر ندامتی انکیچون اولسه توبه اولوردی * روایت اولندیکه هابیل قتل
اولنیجق ارض یدی کون چالقندی واغاجلر دیکن لندی واطعمه یه تغیر اردی ومیوه لرین بعضنه حموضت
حاصل اولدی وصولره مرارت کلدی وارضدن غبار پیدا اولدی آدم علیه السلام اول وقتده مکهٔ مکرمه ده
ایدی بو حالاتی کوریجک مدهوش اولوب بر یوزنده بر حدث عظیم حادث اولمشدر دیدی وقتا که آدم علیه
السلام یوز اوتوز یاشنه ایردی وهابیلک قتلندن بش ییل کچدی حق تعالی اندن بدل شیث علیه السلامی
ویردیکه اول هبة الله دیمکدر واکا لیل ونهارک ساعاتنی تعلیم ایتدی واللی صحیفه انزال ایتدی وآدم علیه
السلام انی وصی وولی عهد ایتدی وقابیله دینلدیکه مطرود اولدیغک حالده کیت وکوردکک کمسه دن رعب
ایت اوله اولسه ارض یمندن عدنه کتدی ابلیس اکا کلوب دیدیکه هابیلک قربانن آتش اکلنه سبب
اول آتشه طپاردی امدی سن دخی بر آتشخانه یاپوب آنده آتش یاقغل وانی کندوکه معبد ایله نتم
دیوب ابتداء آنی اول احداث ایتدی انک قاتنه اوغرایانی اول آتشه آتدی مگر قابیلک بر اعمی اوغلی واول
اعمانک دخی بر اوغلی وار ایدی اعمایه اوغلی دیدیکه اشبو بابانک قابیلدر همان دم اعمی قابیلی آتشه آتوب یاقدی
* بعده اعمایه اوغلی دیدیکه نیچون باباکی یاندردک اوله اولسه اعمی اکا یاوزلنوب بر طپانجه اوردی وانکله
انی اولدردی مجاهد ایدر قابیلک بر ایاغی تخذنه بغلنوب اول کوندن یوم قیامته دکین یازده ناردن بر حظیره ده
وقیشده قاردن بر حظیره ده ایاغندن آصیلوب عذاب اولنور یوزی کونشه اولوب انک دوریله اولدخی
اکا دونر ایلور * دینلدیکه آلات لهو ومزامیر وطنابیر وعیدانی اول احداث ایدن قابیل اولادندن ایدی
شرب خمر وعبادت نار وزنا وفواحشه انهماک انلردن ایدی حتی که نوح علیه السلام طوفاننده غرق اولدیلر
وشیث علیه السلامک نسلی قالدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتقتل نفس ظلما الا کان علی
ابن آدم الاول کفل من دمها لانه اول من سن القتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر بارکه بر نفس ظلما
قتل اولنه الا انک دمی وبالندن بر کفل آدمک اولکی اوغلی قابیل اوزره اولور * زیرا که قتلی ابتداء اول سنت
ایتدی (من اجل ذلک کتبنا علی بنی اسرائیل) اشبو قتل مذکور سببیله بنی اسرائیل اوزره توراتده قضاء
ایتدک که (انه من قتل نفسا بغیر نفس او فساد فی الارض فکانما قتل الناس جمیعا) برکسنه که بر نفسی قصاص
ایجاب ایدر قتل نفس ایتمکسزین ویاخود بریوزنده شرک وقطع طریق کبی فسادی ایشلمکسزین قتل ایده کانه
اول ناسک جمیعن قتل ایتمشدر شول حیثیتدن که حرمت دمانی هتک وقتلی سنت ونامی انی ایشلمکه جری
ایتدی ویاشول حیثیتدنکه واحد قتلی وجمیع قتلی الله تعالینک غضبن وشدت عذابن استجلابده برابردر
(ومن احیاها فکانما احیا الناس جمیعا) وبرکسنه که بر نفسک حیاتی بقاسنه سبب اوله اول کرک عفو ویا قتلدن
منع ویا اسباب هلکدنک برندن انقاذله درکانه اول فعلی ناسک جمیعنه ایتمشدر * اشبو نکته مقصود نفسک
قتل واحیاسنی قلوبده تعظیمدر تا که نفس قتلنه تعرضدن رهبت ونفس حمایتنه رغبت ایدیله * حسن بصری یه
دینلدیکه اشبو خصلت خاصه بنی اسرائیله میدر یوخسه بو امته دخی عامه میدر دیدیکه والله بنی اسرائیلک
دمانی الله تعالی یه بزم دمامزدن اکرم دکلدر (ولقد جاءتهم رسلنا بالبینات) حالبوکه بزم انلره رسوللریمز
آیات واضحه ایله کلدی (ثم ان کثیرا منهم بعد ذلک فی الارض لمسرفون) اشبو بیان ویاذکر اولنان تشدید
عظیمی اوزرلرینه قضامزدنصکره انلردن ناس کثیر تحاشی ایتمیوب قتل وهتک محارمله یریوزنده مبالاتسز
اسراف ایتدیلر وامرده حد اعتدالدن تجاوز ایتدیلر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض
فسادا) شول کمسنه لرکه الله تعالی ورسولنه محاربه ایدرلر اوامر ونواهی یی ترکله ویا مؤمنلردن الله تعالینک
ورسولنک اولیاسنه محاربه ایدرلر قطع طریق واصوص ایله وبریوزنده قتل واخذ ماله فساده سعی ایدرلر امدی
انلرک جزاسی اولدرکه (ان یقتلوا) اگر قتلی افراد ایتدیلر ایسه صلبسز قصاصا قتل اولنه لر (او یصلبوا

واكر قتل ايله برابر اخذ مال دخی ايتمشلرسه قتل وهم صلب اولنورلر * امام شافعی رضی الله عنه ديركه قتل بعده صلب اولنور * امام ابو حنيفه رضی الله عنه ديركه صلب اولنوب بعده موتنه دكين رمح ايله طعن ايديلور (او تقطع ايديهم وارجلهم من خلاف) واكر انجق اخذ مال ايدوب قتل ايتمشلر ايسه برصاغ اللر ايله صول اياقلری كسيلور (او ينفوا من الارض) واكر ناسی انجق اخافه ايتمشلر ايسه بر بلده دن بلده ٔ اخرايه نفی ايديلورلر برحيثيتله كه هيچ برموضعده قراره تمكين ايدلمزلر امام ابو حنيفه نفی حبس ايله تفسير ايتدی زيراكه محبوس دنيانك سعتندن ضيقنه نفی اولنمشدر كانه انكله ارضدن منفی اولور ديديلركه مراد تخييردر اويله اولسه هر قاطع الطريق حقنده امام اشبو عقوباتدن ديلديكن ايشلمكده مخيردر (ذلك لهم خزی فی الدنيا) اشبو ذكر اولنان عقوبات انلره دنياده ذل وفضيحتدر يوخسه ذنوبلرينه كفارت اولمز (ولهم فی الاخرة عذاب عظيم) وآخرتده انلره دنياده كی عقوبتلرندن اشد ناردە عذاب عظيم واردر (الا الذين تابوا من قبل ان تقدروا عليهم فاعلموا ان الله غفور رحيم) الا شونلركه سزانلری اول صنعلرنده ايكن اخذ ايتمكزدن اول توبه ايده لر بيلوككه الله تعالی انلرك ذنوبن توبه سببيله مغفرت وتوبه لری قبوله رحمت ايدر * بعضيلری ديديكه اشبو آيت كفار حقنده نازل اولوبدر اويله اولسه معناسی كفاركه انلر اوزره قدرتكز اولمزدن اول شركدن توبه ايدوب اسلامه كله لر انلر اوزره حدودن برشیء اقامتنه سزه رخصت يوقدر وكفرلری حالنده ايشلدكلری دم ومال ايچون تبعه يه دخی وسعت يوقدر * واكر محاربين مسلميندن ايسه انلردن اول كه قبل الاخذ توبه ايده حق الله اولان عقوبت آندن ساقط اولور * حق عبد اولان دكل (يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة) يا مؤمنلر الله تعالیدن قورقوك وفعل وطاعات وترك معاصيدن انك ثوابنه وزلفی سنه توسل اولنور شیء طلب ايدك (وجاهدوا فی سبيله) والله تعالينك سبيلنده انك اعداسی ظاهره وباطنه سنه جهاد ايدك (لعلكم تفلحون) تا كه الله تعالی يه وصول وكرامتنه نيل ايله فلاح بوله سز (ان الذين كفروا لو ان لهم ما فی الارض جميعا ومثله معه ليفتدوا به من عذاب يوم القيامة ما تقبل منهم ولهم عذاب اليم) شونلركه كافر اولديلر اكر يريوزنده كی صنوف اموالی وانكله برابر انك امثالی انلرك اولسه تا كه يوم قيامتك عذابندن نفسلرين تخليصه فديه قيله لر اول انلردن قبول اولنميوب انلره عذاب اليم اوله (يريدون ان يخرجوا من النار وما هم بخارجين منها ولهم عذاب مقيم) انلر ناردن چقمق ديليه لر حال بوكه انلر آندن چقار دكللردر بلكه انلره عذاب مقيم واردركه اول انلردن ابدا زائل اولمز (والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) رجل ومرأه كه غيرك مالنی محل محرزدن خفية اخذ ايده اكر اول مأخوذ نصابه دكو وار ايسه اول آخذ كركسه رجل وياخود مرأه در يدينی رسغندن قطع ايدك ونصابك مقدارنده علما اختلاف ايتديلر * اكثر علما ديديلركه اول ربع دينار ويا اول قيمتلو متاعدركه اول ابو بكر وعمر وعثمان وعلی رضوان الله تعالی عليهم قوليدر وعمر بن عبد العزيز واوزاعی وشافعی اكا ذاهبدر (قال النبی صلی الله عليه وسلم القطع فی ربع دينار فصاعدا) پيغمبريز صلی الله عليه وسلم ايدر قطع يد ربع دينار ويا اندن زياده شیء سرقه سنده در * وبرقوم ذاهب اولديلركه بر ديناردن ويا اون درهمدن اقلده قطع اولنمزكه اول ابن مسعود رضی الله عنهدن مرويدر سفيان ثوری وائمه ٔ حنفيه قوليدر وبرقوم ديديلركه بش درهمدن اقلده قطع يوقدركه اول ابو هريره رضی الله عنهدن مرويدر وابن ابی ليلی قوليدر (قال النبی صلی الله عليه وسلم لعن الله السارق يسرق البيضة فتقطع يده ويسرق الحبل فتقطع يده) پيغمبريز صلی الله عليه وسلم ايدر الله تعالی سارقه لعنت ايده كيم بيضه سرقه ايدوب الی كسيله ويا حبل سرقه ايدوب الی كسيله * اعمش ايدر زعم ايدرلر ديديكه بعض حديد وحبل بهاسی دراهم متعدده يه مساوی اوله شیء قليلده قطعی تجويز ايدنلر اشبو حديث شريفی احتجاج ايدرلر لكن اكثرون عندنده اعمش قوانه حمل اولنور (جزاء بما كسبا) تا كه دنياده سرقه لرينه جزا اوله (نكالا من الله) الله تعاليدن عقوبت اولديغی حالده (والله عزيز حكيم) الله تعالی اكا عصيان ايدنه نقمه سی غالب وسارق اوزره قطعله حكمنده حكيمدر (فمن تاب من بعد ظلمه) اول سارقكه سرقه دنصكره توبه ايده (واصلح) تبعاتدن تفصی ايله وسرقه يه عودی تركله امرينی اصلاح ايده (فان الله يتوب عليه) الله تعالی انك توبه سنی قبول وآخرتده انك اوزره عقابن اسقاط ايدر (ان الله غفور رحيم) الله تعالی توبه ايله ذنبلرنی

مغفرت ايدروا كا طاعت وامرنی اصلاح ايدنه رحمت ايدر اشبو الله تعالی ايله عبد بيننده كی حكمدر * اما قطع اكثرين عندنده توبه ايله ساقط اولمز * مجاهد ايدركه سارقك توبه سی يدی قطع اولنمسيدر قطع ايله اكا توبه حاصل اولور لكن صحيح اولان قطع انك خيانتی جزاسيدر من بعد ينه توبه دن لابد در * ماضی يه ندامت ومستقبلده انی تركه عزيمتله * چونكه سارقك يدی قطع اولنه اكثر علما عندنده مالدن سرقه ايديكنك غرمی اكا واجب اولور * امام ثوری وائمه ٔ حنفيه ايدركه اكا غرامت يوقدر * واكر مسروق باقی ايسه بالاتفاق استرداد اولنور ويدی قطع ايديلور * زيراكه قطع حق اللهدر وغرامت ايسه حق عبددر امدی انك بری اخری منع ايتمز (الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض) يا انسان بيلزميسنكه سموات وارضك وايكيسی بيننده كی اشيانك خلق وملكی الله تعالينكدر (يعذب من يشاء ويغفر لمن يشاء) كفر اوزره فوت اولانی تعذيب وكفردن توبه ايدنی مغفرت ايدر * ويا ديلديكنی صغيره اوزره تعذيب وديلديكنك كبيره سن مغفرت ايدر (والله علی كل شیء قدير) الله تعالی تعذيب ومغفرتدن هربرينه قادردر (يا ايها الرسول لا يحزنك الذين يسارعون فی الكفر) يا محمد سكا حزن ويرمسون شول كسه لرك صنيعی كه كفری اظهاره مسارعت ايده لر چونكه اكا فرصت بوله لر (من الذين قالوا آمنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم) شول منافقلردنكه لسانلر ايله ايمان كتوردك ديرلر حال بوكه قلبلری ايمانه كلميوبدر (ومن الذين هادوا سماعون للكذب) ويهوديلردن برقوم واردركه سنك كلامكی ديكلرلركه اندن سنك اوزريكه كذب ايده لر اويله اولسه انلر پيغمبريز صلی الله عليه وسلمی استماع ايدوب قاتندن كتدكلرنده اندن ايشتدكلری كلامی ايشتدكديو كذب وافترا ايدرلر (سماعون لقوم آخرين لم يأتوك) كه انلر يهوددن سكا كلمين قوم آخرين ايچون جاسوسلردركه سنك كلامكی انلره خلافی اوزره نقلله سكا افترا ايده لر (يحرفون الكلم من بعد مواضعه) كه انلر كلمات حقی حق تعالينك وضع ايتديكی مواضعندن اماله ايدرلر * يا لفظی اهماله * ويا وضعی تغييرله * ويا معناسنی خلاف مراده حمله ويا خلاف موردنده اجرا ايله * روايت اولنوركه اهل خيبرك اشرافندن بررجل وبرمرأه احصانله متصفلر ايكن زنا ايدوب توراتده ايسه حدلری رجم اولديغندن شرفلری ايچون رجملرينی يهود استمديلر * وديديلركه يثربده نبوت دعواسن ايدن رجلك كتابنده رجم يوقدر بلكه حدلری ضربدر * امدی يهوددن اخوانكز بنی قريظه يه خبر كوندرلك كه انلر انك جيرانيدر تا كه انی اندن سؤال ايده لر اكر جلدله امر ايدرسه قولنی قبول ايده لر واكر رجمله امر ايدرسه قبول ايتميوب قاتندن كيده لر واول زنا ايدن رجل ومرأه يی دخی رسوللر ايله كوندرديلر چون كلوب بنی قريظه ونضيره ماجرايی خبر ويرديلر وانلر كله * پيغمبريز صلی الله عليه وسلمه قصه يی بيلدرديلر پيغمبريز صلی الله عليه وسلم ديديكه بنم قضامه راضی اولورميسز ديديلركه نعم * ديديكه بكا جبرائيل عليه السلام كلوب ديديكه الله تعالينك امری انلرك رجم اولنمسيدر ديو خبر ويردی قبولدن امتناع ايديجك * پيغمبريز صلی الله عليه وسلم ديديكه جبرائيل عليه السلام بكا امر ايلديكه بنمله سزك بيكزده ابن صوريايی حكم ايدمكه اول برشاب امرد ابيض اعوردر فدكده ساكن اولور اول سزك عندكزده نه منزلتده در * ديديلركه وجه ارضده اولان يهودك توراتی علمنده كاملیدر * ديديكه امدی انی چاغرك كليجك پيغمبريز صلی الله عليه وسلم اكا ديديكه اول الله تعالينك حقيچونكه توراتی موسی عليه السلامه انزال ايتدی * وسزكيچون بحری ياروب سزی انجا وفرعون وقومنی آنده غرق ايتدی * وسزه من وسلوی ايندردی * وغمامله سزی كولكه لندردی * وسزه حلال وحرامی بيان ايدر كتاب ايندردی * زنا ايدن محصن اولديغنده رجم اولنمسن كتابكزده بولورميسز * ابن صوريا ديديكه نعم اول الله تعالی حقيچونكه صفاتنی بكا تذكير ايتدك اكر توراتی احراقدن قورقمايدم اعتراف ايتميوب كذب ايدردم * لكن يا محمد اول سنك شرعكده نيجه در ديديكه چن درت عادل كمسه شهادت ايده كه رجل مرأه يه ادخال ايتدی ميلك مكحله يه ادخال اولنمسی كبی اكا رجم واجب اولور * ابن صوريا ايتدی اول الله جل شانه حقيچون كه توراتی موسايه انزال ايتدی توراتده دخی حكم آنجليندر پيغمبريز صلی الله عليه وسلم ايتدی نه سببدن الله تعالينك امرنی اقامت ايتميوب ترخص ايدرسز * ديديكه چن شريفمزی زناده اخذ ايتسك تركايدك * وضعيفمزی اخذ ايتديكمزده حدی اقامت ايتدك * اول اجلدن اشرافده زنا كثير اولدی * حتی ملكمزك برابن عمی زنا ايدوب انی رجم

ایتمدك * بعده اسوه ناسدن بر رجل زنا ایدیجك ملكمز آنی رجم ایتمك دیلدی * اول رجلك قومی دیدیلركه
والله بز آنی سكا رجم ایتدرمز مادامكه سن اول ابن عمكی رجم ایتمیه سن * اویله اولسه دیدك كه كلك
رجمدن غیری بر حكم وضع ایدهلم كه آنده شریف ووضیع مساوی اوله * امدی زفتله طلالو بر حبلله قرق جلده
اورهلم * بعده زانی وزانیه نك یوزلرین سیاه ایدوب هر برین ترسنه بر حماره بندردكدنصكره
شهرده كزدیرهلم * اشبو فعلی احداث ایتدك انكله رجم حكمنی كیدردك * یهود ابن صوریایه دیدیلركه
بزكا غیبتكده ثنا ایتدك سن ایسه بزم سرمزی افشا ایتدك ابن صوریا ایتدی اول بكا توراته آند ویرمش
اولمسه آنی اكا خبر ویرمزدم اكر تورات بنی هلاك ایتمسی خوفن ایتمسم آنی اكا دیمزدم * اویله اولسه
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم امر ایلدی اول رجل ومرأه یی كتوردیلر مسجد قپوسی اوكنده رجم اولدردیلر
* ودیدیكه الهی اشبو قومك امركدن اماته ایتدیكلرین احیا ایتدم اول سببدن (یا ایها الرسول)
آیتی نازل اولدی * عبدالله بن عمر ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره ایتدیكه رجم حقنده
توراتده نه حكم بولورسز دیدیلركه افضاح وجلد ایدهرز عبدالله بن سلام رضی الله عنه آنده حاضر ایدی
دیدیكه كذب ایدرسز انك حكمی رجمدر آندن توراتی كتوروب نشر ایتدیلر انلرك بریسی الینی رجم آیتی اوزره
قویوب انك ماقبلنی ومابعدنی اوقودی عبدالله بن سلام انك الین قالدیروب رجم آیتن كوستردی اویله
اولسه یهود ملزم اولدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم امر ایلدی اول رجل ومرأه یی كتوروب رجم ایتدیلر
(یقولون ان اوتیتم هذا فخذوه) دیدیلركه اكر محمد سزه زنا امرنده بزم وضع ایتدیكمز حكم مذكورله فتوی
ویررسه انی قبول وموجبیله عمل ایدك (وان لم تؤتوه فاحذروا) واكر اول حكمك خلافیله فتوی ویررسه
آنی قبولدن حذر ایدك (ومن یرد الله فتنته فلن تملك له من الله شیئا) بركسنه كه الله تعالی انك كفر
وضلالتن * وياهلاكن وياعذابن اراده ایده سن الله تعالینك امرندن برشیء دفعنه قادر اولمزسن (اولئك الذین
لم یرد الله ان یطهر قلوبهم) امدی الله تعالی انلرك قلوبنی تطهیر اراده ایتمیوبدر (لهم فی الدنیا خزی) انلر
ایچون دنیاده خزی واردر منافقلرك نفاقلری اظهار ایله ویهودك جزیه ویاقتل ویاسبی ایله (ولهم فی الآخرة
عذاب عظیم) وآخرتده ایسه نارده خلود واردر (سماعون للكذب) انلر كلامكی استماع ایدرلركه آنده سكا
كذب وافترا ایدهلر (اكالون للسحت) انلر حرام یرلر انكله انلره عار ایرر بو آیه كریمه یهود حكامی شاننده نازل
اولوبدركه انلر ارتشا ایدوب رشوتی برن ایچون حكم ایدرلردی * حسن ایدر ایچون انلرك بری حاكملرینه
رشوتله كلسه رشوتی كینه قویوب اكا آنی كوستردكدنصكره حاجتن سویلردی حاكم دخی انك
كلامنی دیكلیوب خصمنه نظر ایتمزدی اول راشینك كلامنی دیكار رشوتی اكل ایدردی * دینلدیكه سحت
اولدركه انكله باطل حق ایدیله ویاحق ابطال ایدیله * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر بركسنه كه اكا برشیء
اهدا اولنسه تاكه آندن بر ضرر وظلم دفع ایده اول سحتدر * اكا دینلدیكه بز سحتی انجق حكم اوزره اخذ
اولنانی زعم ایدردك دیدیكه حكم اوزره اخذ (ومن لم یحكم بما انزل الله فاولئك هم الكافرون) دلالتیله كفردر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم لعنة الله علی الراشی والمرتشی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك
لعنتی رشوتی ویرن وآلان اوزره اولسون (فان جاؤك فاحكم بینهم او اعرض عنهم) اكر اهل كتاب سكا تحاكم
ایدرلرسه دیلرسن انلرك بیننده حكم ویاحكمدن اعراض ایت * دینلدیكه اكر ایكی كتابی قاضی یه تحاكم
ایتسهلر شافعی عندنده اكا حكم واجب اولمز اصح اولان واجب اولمقدر ایچون ترافع ایدنلرك ایكیسی بیله
ویا بریسی ذمی اولورسه * زیرا انلردن ظلم دفعنی التزام ایتمشزدر * وآیه كریمه اهل ذمت حقنده دكلدر * اما كه
ابو حنیفه عندنده مطلقا حكم واجبدر ترافع ایدن كركسه ذمی ویا حربی اولسون (وان تعرض عنهم فلن
یضروك شیئا) اكر سن انلردن اعراض ایدرسك انلر سكا برشیء ضرر ایركورمكه قادر دكللردر * زیرا كه حق
تعالی سنی ناسك شر وضررندن عصمت ایدوبدر (وان حكمت فاحكم بینهم بالقسط) اكر انلرك بیننده
حكم ایدر اولسك الله تعالینك امر ایتدیكی عدل اوزره حكم ایله كل (ان الله یحب المقسطین) الله تعالی
عدل ایدنلری سور (قال النبی صلی الله علیه وسلم المقسطون عند الله علی منابر من نور) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر عدل ایدنلر الله تعالی عندنده نوردن منبرلر اوزره اولورلر (وكیف یحكمونك وعندهم

التوراة فیها حكم الله) انلر سنك حكمكه نیجه راضی اولورلر حالبوكه تورات انلرك عندنده در الله تعالینك
حكمی آنده مذكوردر * امدی انكله قصدلری معرفت حق واقامت شرع دكلدر بلكه طالبلری كندیلره
اهون اولاندر اكرچه زعملرنده حكم الله دكل ایسه ده (ثم یتولون من بعد ذلك) سنی تحكیملرندنصكره
شول كتابلرینه موافق حكمكدن اعراض ایدرلر (وما اولئك بالمؤمنین) امدی انلر كتابلرینه تصدیق ایدر
دكللردر زیرا كه اندن اعراض ایتمشلردر (انا انزلنا التوریة فیها هدی ونور) بز توراتی انزال ایتدك انده
هدی ونور واردركه حقه هدایت ایدر واحكامدن مبهمی كشف ایدر (یحكم بها النبیون الذین اسلموا)
كه اول توراتله حكم ایدر شول انبیا كیم الله تعالینك امرینه انقیاد ایتدیلر انلر كركسه انبیاء بنی اسرائیلدر
ویاخود موسی واندنصكره كلان انبیادر * زیرا دینلدیكه بزدن اول كچن انبیانك شرعی بزم شرعمزدر *
مادامكه منسوخ اولمیه ویاخود مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوله كه یهود اوزره رجمی تورات حكمیله
قضا ایتدی یهودی الزام ایچون اكرچه شرع محمدیده دخی حكم انجلین ایسه ده (للذین هادوا) شونلركه
یهودیت ملتی اوزره اولدیلر (والربانیون والاحبار) وكذلك اول توراتله حكم ایدر زهاد وعلمالر یكه
انبیالری طریقه سنه سالكلردر (بما استحفظوا من كتاب الله) الله تعالینك انلره امری سببیله كیم كتابی
تضییع وتحریفدن حفظ ایدهلر (وكانوا علیه شهداء) حالبوكه انلر اكا رقباء ایدیلركه قوملری انی تغییره
رخصت ومجال ویرمزلر ایدی ویاشهدا ایدیلركه اندن خفی اولانی انلره بیان ایدرلردی (فلا تخشوا الناس
واخشونی) امدی ناسدن خوف ایتمكز بلكه بندن خوف ایدك (ولا تشتروا بآیاتی ثمنا قلیلا) وبنم
انزال ایتدیكم احكامی رشوت وجاهه استبدال ایتمكز (ومن لم یحكم بما انزل الله فاولئك هم الكافرون)
بركسنه كه الله تعالینك انزال ایتدیكنه مستهین ومنكر اولدیغی سببدن انكله حكم ایتمیه امدی اول وصفلو
كمسهلر كافرلردر (وكتبنا علیهم فیها) توراتده یهود اوزره فرض ایتدك كه (ان النفس بالنفس) قاتلك
نفسی مقتولك نفسنه وفادر قتل اولنور (والعین بالعین) وفاقئك عینی مفقوئك عیننه وفادر فقأ
اولنور (والانف بالانف) وجادعك انفی مجدوعك انفنه وفادر جدع اولنور (والاذن بالاذن)
وقاطعك اذنی مقطوعك اذننه وفادر قطع ایدیلور (والسن بالسن) وقالعك سنی مقلوعك سننه وفادر قلع
ایدیلور (والجروح قصاص) وجراحات ذات قصاصدر اكر آنده مساوات ممكن ایسه والا آنده قصاص اولماز
بلكه حكومت عدل اولور * اشبو تخصیصدنصكره تعمیمدر * زیرا عین وانف واذن وسن ذكرندنصكره
(والجروح قصاص) دینلدی یعنی اقتصاص ممكن محلده قصاص اولنور * یدورجل ولسان وبونلر امثالی
كبی یوخسه اقتصاص ممكن اولمیان محلده دكل كسر عظم وجرح لحم كبی * زیرا انك نهایتنه وقوف ممكن اولمز
(فمن تصدق به فهو كفارة له) بركسنه كه كندویه ایدیلن جنایتی جانیدن عفو ایده اول عفو عافینك ذنوبنه
كفارتدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تصدق من جسده بشیء كفر الله عنه بقدره من ذنوبه) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر بركسنه كه جسدندن برشیئه اولان جنایتی عفو ایده حق تعالی اول عافینك ذنوبندن
اول دكلو بن عفو ایده * ویاخود معنی جنایت اولنان كشی جانیسنی عفو ایده اول عفو ذنوبنه كفارت اولور
یوم قیامتده جانی اول جنایتی اوزره مؤاخذه اولنمز * اما كه عافینك اجری (فمن عفی واصلح فاجره علی الله)
فحواسنجه الله تعالینك عهده سنه عائددر كه اول ابن عباس رضی الله عنهمدن مرویدركه ابراهیم ومجاهد وزید بن
اسلم رضی الله عنهم قولیدر (ومن لم یحكم بما انزل الله فاولئك هم الظالمون) بركسنه كه الله تعالینك انزال
ایتدیكنه مقر اولوب لكن موجبیله حكم ایتمیه اول وصفلولر ظالملردر (وقفینا علی آثارهم بعیسی ابن مریم)
وانبیا آثارینه عیسی ابن مریمی اتباع ایتدك (مصدقا لما بین یدیه من التوراة) یدینده نازل اولان توراته
مقر ومصدق اولدیغی حالده (وآتیناه الانجیل) بز انجیل نام كتابی ویردك (فیه هدی ونور) اول انجیلده
ضلالتدن هدی واحكام الهیه یی بیان واردر (ومصدقا لما بین یدیه من التوراة وهدی وموعظة للمتقین)
اول انجیل اندن اول نازل اولان كتابی تصدیق ایدر وتقوی اهلنه هدی وموعظه اولدیغی حالده
(ولیحكم اهل الانجیل بما انزل الله فیه) انجیل اهلی الله تعالینك انجیلده انزال ایتدكیله حكم ایتسون (ومن
لم یحكم بما انزل الله فاولئك هم الفاسقون) اول كمسه كه الله تعالینك انجیلده انزال ایتدكیله حكم ایتمیه اول

وصفلوكسه‌لر الله تعالینك امرندن خارجلردر (وانزلنا الیك الكتاب بالحق) یا محمد بز سكا قرآنی حق بیانی ملابس اولدیغی حالده انزال ایتدك (مصدقا لما بین یدیه من الكتاب) اندن اول نازل اولان كتب الهیه‌یی مصدق (ومهیمنا علیه) واول كتب اوزره رقیب اولدیغی حالده * ابن جریج رضی الله عنه ایدر قرآن كتب سابقه اوزره امیندر اول شیكه اهل كتاب آنی كتابلرندن خبر ویره‌لر اكر اول قرآنده وار ایسه آنی تصدیق ایدك یوغیسه تكذیب ایدك (فاحكم بینهم بما انزل الله) امدی یا محمد اهل كتاب سكا ترافع ایتدكلرنده الله تعالینك سكا انزال ایتدكیله بینلرنده حكم ایله‌كل (ولا تتبع اهواءهم عما جاءك من الحق) یوخسه سكا كلاندن مائل اولدیغك حالده هوالرینه تابع اولمغل (لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا) یا ناس سزدن هر بریكز ایچون شرعه ودین وطریق واضح قیلدق * اشبو نسكله مراد اولدركه شرایع مختلفه‌در وهر ملت اهلنك شریعتی واردر * دینلدیكه اشبو خطاب امت موسی وامت عیسی وامت محمده‌در * وتورات وانجیل وقرآندن هر بریچون بشقه شریعت واردر * ودین ایسه بردركه اول توحیددر (ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة) اكر الله تعالی دیلسه سزی جمیع اعصارده دین واحد اوزره جماعت متفقه ایدیدی (ولكن لیبلوكم فیما آتیكم) لكن سزی امم مختلفه ایتدی تا كه كتب وشرایعدن سزه ویردیكنده مطیعی عاصیدن وموافقی مخالفدن تمییز ایده (فاستبقوا الخیرات) امدی اعمال صالحه‌یه مبادرت ایدك كه فرصتی انتهاز وسبق وتقدم فضلی احراز ایده‌سز (الی الله مرجعكم جمیعا فینبئكم بما كنتم فیه تختلفون) جمیعكزك رجوعی الله تعالی‌یه‌در یوم قیامتده اول دین وسنندن اختلاف ایتدككز شیئی سزه خبر ویرر محق ومبطل عامل ومقصر یینی آیرر (وان احكم بینهم بما انزل الله) وبز سكا امر ایلدك كه اهل كتاب بیننده الله تعالینك سكا انزال ایتدیكی قرآنله حكم ایده‌سن (ولا تتبع اهواءهم) یوخسه هوالرینه اتباع ایتمیه‌سن (واحذرهم ان یفتنوك عن بعض ما انزل الله الیك) وانلردن حذر ایده‌سنكه الله تعالینك سكا انزال ایتدیكنك بعضیسندن سنی صرف ایتمیه‌لر * روایت اولندیكه احبار یهود بینلرنده دیدیلركه كلك اتفاقله محمده كیده‌لم اوله‌كه انی دینندن صرف ایده‌لم * اویله اولسه اكا كلوب دیدیلركه بیلورسنكه بز یهودك احباریز بز سكا اتباع ایدرسك یهودك كلیسی سكا اتباع ایدرامدی بزمله قومیمز بیننده خصومتمز واردر سكا تحاكم ایتمك دیلرز اكر بزم ایچون قومیمز اوزره حكم ایدرسك سكا ایمان كتورورز وغیریلری دخی ایمانده كندیمزه اویدیررز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره موافقتدن امتناع ایتدی (فان تولوا فاعلم انما یرید الله ان یصیبهم ببعض ذنوبهم) اكر انلر ایماندن وحكم قرآندن اعراض ایدرلرسه بلكه انلرك اعراضی شول اجلدندركه الله تعالی انلره بعض ذنوبلری سببیله دنیاده عقوبتلرین تعجیل ایتمك دیلر (وان كثیرا من الناس لفاسقون) ویهودك كثیری كفرده معتدی ومتمردلردر (افحكم الجاهلیة یبغون) انلرملت جاهلیت حكمنی طلب ایدرلركه اول متابعت هوا وحكمده میل ومداهنه‌در (ومن احسن من الله حكما لقوم یوقنون) اهل یقین عندنده حكمده الله تعالیدن احسن كیمدر * زیرا آنلر اموری تدبر واشیایی تحقق ایدوب انكله الله تعالیدن غیری احد حكمده احسن دكل ایدوكن بیلورلر (یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا الیهود والنصاری اولیاء بعضهم اولیاء بعض) یا مؤمنلر یهود ونصارایی اولیاء ایدینمكز انلره اعتماد ایدوب انلر كه احباب معاشرتن ایتمكز انلرك موالاتی بری برلریله درعون ونصرتده سزك خلافكز اوزره متفقلردر (ومن یتولهم منكم فانه منهم) سزدن اولكه انلر كه موالات ایده اول انلرك جمله‌سندندر (ان الله لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه كیم كفاره موالاتله نفسلرینه ظلم ایدرلر * اشبو آیة كفار موالاتندن مجانبتك وجوبنه وحربیه كفاردن استنصارك عدم جوازنه وذمی‌یی امور مسلمینه عامل وكاتب اتخاذنك منعنه دلیلدر (فتری الذین فی قلوبهم مرض یسارعون فیهم) قلبلرنده شك ونفاق مرضی اولنلری كوررسنكه كفارله موالاته مسارعت ایدرلر (یقولون نخشی ان تصیبنا دائرة) اعتذار ایدوب دیرلر كه قورقرز كم دوائر زماندن بزه بر دائره ایره امر منقلب اولوب دولت كفاره‌یه كیره * روایت اولندیكه عبادة بن الصامت رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیكه بنم یهوددن چوق موالات ایتدیككم كسه‌لر واردر لكن بن انلرك موالاتندن تبری ایدوب الله تعالی‌یی ورسولنی ولی ایدینمشم * عبدالله بن ابی دیدیكه بن

دائره اصابتندن قورقرم كفارله موالاتدن تبری ایتمزم (فعسی الله ان یأتی بالفتح او امر من عنده فیصبحوا علی ما اسروا فی انفسهم نادمین) امدی قریب اولدیكه الله تعالی رسولنه اعداسی اوزره فتحن ومسلمینی انلر اوزره اظهارن ایركوره ویاخود الله تعالی كندی عندندن برشی بیوره یهودی قتل واجلاء واسرار منافقینی اظهار كبی * اویله اولسه نفسلرنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم امرنده كفر وشكدن استبطان ایتدكلرینه نادم اوله‌لر (ویقول الذین آمنوا اهؤلاء الذین اقسموا بالله جهد ایمانهم انهم لمعكم) حق تعالی منافقینك نفاقن اظهاری حیننده مؤمنلر منافقینك حالنه تعجب ایدوب بری برلرینه دیرلركه اشبونلر شول قوملدركه اغلظ ایمانله بزمله‌كه بز مؤمنلرز دیو یمین ایدرلردی (حبطت اعمالهم فاصبحوا خاسرین) انلرك اعمال خیرلری جمله باطل اولوب دنیاده افتضاحله وآخرتده فوات ثواب وسوء عقابله خاسرین اولدیلر (یا ایها الذین آمنوا من یرتد منكم عن دینه) یا مؤمنلر سزدن كیمدركه محمد صلی الله علیه وسلمك موتندنصكره دین اسلامدن كفره رجوع ایده * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله وسلم وفات ایدیجك اهل مكه واهل مدینه واهل بحریندن ماعدا عامهٔ عرب مرتد اولدیلر * وبعضلری ایسه زكاتلرین ادادن امتناع ایتدیلر ابو بكر رضی الله عنه دیدیكه والله صلوة وزكوة بینی فرق ایدنلره قتال ایدرین صحابه رضی الله عنهم اندن كراهت ایدوب بز اهل قبله‌یه نیجه قتال ایدرز اكرچه مانع زكوة ایسه‌لرده دیدیلر اویله اولسه ابو بكر رضی الله عنه سیفن تقلد ایدوب چقدی ناچار جمله‌سی اكا اویوب چقدیلر * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر ابتداده اندن كراهت ایدوب انتهاده اكا سوندیلر * دینلدیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك حیاتنده اوچ فرقه مرتد اولدیلر * فرقهٔ اولی بنو مدلج اولوب رئیسلری ذو الحمار الاسود العنسی ایدی یمنده پیغمبرلك دعواسن ایدوب اول بلاده استیلا ایتدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم معاذ بن جبل رضی الله عنهه نامه كوندروب بیوردیكه یمنده اولان مسلمین ایله اسودك اوزرینه قتاله واره‌لر نعم دیو مسلمین انك اوزرینه كتدی حتی كه فیروز الدیلمی انی فراشی اوزره قتل ایتدی انك قتلی كیجه‌سنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه انك قتلی خبری سمادن ایردی اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اصحابنه اشبو كیجه‌ده اسود العنسی فیروز نام رجل مبارك یدیله قتل اولنوبدر دیو تبشیر ایتدی وایرته‌سی كونی پیغمبریمز صلی الله وسلم كندیسی وفات ایتدی * وربیع الاولك اواخرنده اسودك خبری مدینه‌یه ایردی * وفرقهٔ ثانیه بنو حنیفه اولوب رئیسلری مسیلمة الكذاب ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك زمان حیاتنده پیغمبرلك دعواسن ایدوب نامه كوندردیكه اشبو نامه مسیلمة رسول اللهدن محمد رسول اللهه‌در امدی بیلكه ارضك نصفی بنم ونصفی سنكدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اول نامه‌یی كتورن ایكی رجله دیدیكه اكر رسولك قتلی منهی اولمسه‌یدی ایكیكزی قتل ایدردم اندن اكا جواب یازدیكه اشبو نامه محمد رسول اللهدن مسیلمهٔ كذابه‌در بیلكه ارض الله تعالینكدر عبادندن دیلدیكنه ایراث ایدر وجنت اندن خوف ایدوب اكا مخالفتدن صاقننلركدر * بعده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم خسته اولوب وفاتندنصكره ابو بكر رضی الله عنه مسیلمه اوزره خالد بن الولیدی جیش كثیرله كوندردی حتی كه الله تعالی حمزه‌نك قاتلی غلام وحشی یدیله اكا هلاك ایردردی پس بو اجلدن وحشی دیردیكه زمان جاهلیتده ناسك بر خیرلوسن اولدردم ایسه بحمد الله تعالی اسلامده ناسك شرلوسنی اولدردم * وفرقهٔ ثالثه بنو اسد اولوب رئیسلری طلیحة بن الولید ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك حیاتنده پیغمبرلك دعواسن ایدوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكا خالد بن الولیدی جیشله كوندردی قتال شدیدندنصكره خالد انلری صیوب طلیحه قاچدی شام جانبنه كتدی بعده اسلامه كلوب اسلامی كوكچك ایتدی * وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك وفاتندنصكره ابو بكر رضی الله عنهك زمان خلافتنده خلق كثیر مرتد اولوب الله تعالینك نصریله ابو بكر رضی الله عنه جمیعن كف ایتدی (فسوف یأتی الله بقوم یحبهم ویحبونه) الله تعالی اول مرتد اولان قومك یرینه بر قوم كتورویسردركه اول انلری سوه وانلر دخی انی سوه‌لر * دینلدیكه انلر اهل یمندر زیرا بو آیة نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ابو موسی الاشعری‌یه اشارت ایدوب انلر بونك قومیدر دیدی * دینلدیكه انلر فرسدر زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اول قومدن سؤال اولنیجق جواب ایدیشر بقه‌سن سلمان رضی الله عنهك عاتقی اوزره

قیوب انلرکه مراد اشبودر و بونك صاحبلری دردیدی * دینلدیکه انلرکه مراد یوم قادسیه ده جهاد
ایدنلردرکه اول عمر رضی الله عنهك زمان خلافتنده واقع اولوب نخعه دن ایکی بیك کسنه و کنده و بجیله دن بش
بیك وافناء نامدن اوچ بیك کسنه ایدیلر (اذلة علی المؤمنین) مؤمنلره تذلل و تواضع ایدیجیلردر (اعزة علی
الکافرین) کفار اوزره شدید و غلیظلردر انلره معادات و مغالبه ایدرلر * عطاء ایدر انلرك مؤمنلره ذلی
والدك والدنه ذلی کبیدر و انلرك کافرلر اوزره عزی سبعك فریسه سی اوزره عزی کبیدر انك نظیری (اشداء
علی الکفار رحماء بینهم) قولیدر (یجاهدون فی سبیل الله) انلر الله تعالینك سبیلنده جهاد ایدرلر
(ولا یخافون لومة لائم) حال بوکه لائمك لومندن قورقمزلر * زیراکه منافقین جنس مسلمین ایله جهاده
حقد قلرنده یهوددن دوستلری ملامه سندن خوف ایدوب انلر جهتندن کندیلره لوم ایرشیء اشلمزلردی
(ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء) اشبو اوصاف مذکوره الله تعالینك فضلیدر عبادندن دیلدیکی کمسه یه
ویرر (والله واسع علیم) الله تعالی کثیر الفضلدر اکا اهل اولانی بیلور (انما ولیکم الله ورسوله والذین
آمنوا) سزك ولیکز بالاصالة الله تعالیدر و بالتبع انك رسولیدر و مؤمنلردر * روایت اولندیکه عبدالله
ابن سلام رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه قومز قریظه و نضیر بزی هجر و بزدن
مفارقته و بزله مجالسه یی ترکه یمین ایتدیلر * اویله اولسه بو آیت نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا
آنی قرأت ایدیجك دیدیکه الله تعالی ورسولی و مؤمنلر اولیامز اولمسنه راضی اولدق غیریلرك ولی اولمسن دیلمزز
(الذین یقیمون الصلوة) که انلر صلوتی اقامت ایدرلر (ویؤتون الزکوة) و زکوة مفروضه یی و یا صدقه یی
ویررلر (وهم راکعون) حال بوکه انلر صلوة و زکاتلرنده متخشعلردر و یاخود احسانه حرص
و مسارعتلرندن صلوتده راکعلر ایکن زکوتی ویررلر * دینلدیکه اشبو آیت علی کرم الله وجهه حقنده نازل
اولوبدرکه اول صلوتده راکع ایکن برسائل اندن سؤال ایدیجك اکا خاتمن براقدی اشبو دلیلدرکه صلوتده
عمل قلیل انی ابطال ایتمیه و صدقهٔ نفله زکوة دخی دینله (ومن یتول الله ورسوله والذین آمنوا) اول
کمسه که الله تعالی یی و رسولنی و مؤمنلری اولیاء اتخاذ ایده (فان حزب الله هم الغالبون) الله تعالینك
عبادیچون اختیار ایتدیکی دین اسلامه نصرت ایدنلر حزب اللهدر حزب الله ایسه غالبلردر (یا ایها الذین
آمنوا لا تتخذوا الذین اتخذوا دینکم هزوا ولعبا من الذین اوتوا الکتاب من قبلکم والکفار اولیاء) یا مؤمنلر
اهل کتاب و مشرکیندن دینکزی هزؤ و لعب اتخاذ ایدنلری اولیاء اتخاذ ایتمکز اشبو آیه رفاعة بن زید و سوید
ابن الحارث حقنده نازل اولوبدرکه انلر اسلام اظهار ایلدنصکره نفاق ایتدیلر * مسلمیندن بعضیلر
انلرکه موادّه و موالات ایدرلر ایدی امدی دینلرین هزء و لعب اتخاذ ایدنلر موالاتدن بعیدلردر بلکه لائق
اولان آنلره معاداتدر (واتقوا الله ان کنتم مؤمنین) الله تعالیدن قورقکز اکر آنك وعد و وعیدنه مؤمنلر ایسکز
(واذا نادیتم الی الصلوة اتخذوها هزوا ولعبا) یعنی سزدن مؤذن صلوته اذان و یا اقامت ایتسه انلر آنی هزؤ
و لعب اتخاذ ایدرلر (ذلك بانهم قوم لا یعقلون) انلرك هزئی شول سببدندرکه انلر جهلاء و سفهاء اولوب
الله تعالیدن برشیء فهم ایتمشلردر * اشبو دلیلدرکه صلوتده اذان و اقامت مشروع اوله * روایت اولندیکه
مدینه ده نصارادن بر رجل وار ایدی مؤذنك اشهد ان محمدا رسول الله دیدیکن ایشتسه الله تعالی کاذبی احراق
ایدر دیو دعاء ایدردی برکیجه اول و اهلی اویورکن خدمتکاری آتشله کلدی آندن برشراره صچرایوب اول
و اهلی اوری ایچنده طوتشوب یاندیلر (قل یا اهل الکتاب هل تنقمون منا الا ان آمنا بالله وما انزل الینا
وما انزل من قبل وان اکثرکم فاسقون) دیکل که یا اهل الکتاب سز بزدن انکار ایتمزسز الا اکاکه بز الله تعالی یه
و بزه و بزدن اول نازل اولان کتابلره ایمان کتوردك و دخی اکثریکز ایماندن خارجین ایدوکنه اعتقاد ایتدك *
و یاخود انکارکز بزدن دکل الا بزم سزه مخالفت ایتدیکمزدندر که بز اسلامه داخللر و سز ایسه اندن خارجلرسز
روایت اولندیکه یهوددن برجماعت پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر سن رسوللردن کیملری تصدیق
ایدرسن اول دخی سورهٔ بقره ده ذکر اولنان (آمنا بالله وما انزل الینا وما انزل الی ابراهیم) آیتی آخرینه دکین
اوقودی عیسایی ذکر ایدیجك آنك نبوتن انکار ایتدیلر * والله ادیان اهلندن دنیاده و آخرتده سزك کبی
قلیل الحظ و دینکزدن شر دین بیلمزز دیدیلر * اول سببدن اشبو آیت نازل اولدی (قل هل انبئکم بشر من ذلك

مثوبة عندالله) یا اهل کتاب زعمکز اوزره اهل ایماندن عندالله عقوبتده انکار ایتدککزدن شر کمسه لری
سزه خبر ویره یم بیلورك که اول (من لعنه الله وغضب علیه) یهوددن هر کمسه درکه الله تعالی اکا لعنت
و غضب ایده (وجعل منهم القردة والخنازیر) و انلرك بعضنی قرده ایده که انلر اصحاب سبتدر * و بعضنی دخی
خنازیر ایده که انلر کفار مائده در * دینلدیکه مسخك ایکیسی ده اصحاب سبتهدرکه شابلری قرده و پیرلری
خنازیر اولمشدر (وعبد الطاغوت) و انلرك بعضی شیطانه اطاعت ایده یعنی عجله عبادت ایده و یاخود
کهنه یه اطاعت ایده * دینلدیکه هرشیء کیم الله تعالی یه عصیان و مخالفتده اکا اطاعت اولنور
اول طاغوتدر (اولئك شر مکانا و اضل عن سواء السبیل) امدی انلر عندالله شر منزله ده در و قصد سبیلدن
قتی ضلالتده در (واذا جاؤکم قالوا آمنا وقد دخلوا بالکفر وهم قد خرجوا به) یعنی اول منافقلر سزه کلسه لر
دیرلر که بز ایمانه کلدك حال بوکه انلر کفری ملتبسین کیرمشلردی ینه اول حال اوزره چقدیلر یعنی یا محمد انلرك
قلوبنه سندن ایشتدکاری کلام حق تأثیر ایتمیوب اسرار ایتدکاری کفرله نیجه کیردیلر ایسه ینه اول حال اوزره
قاتکدن کتدیلر (والله اعلم بما کانوا یکتمون) الله تعالی انلرك قلبلرنده اسرار ایتدکاری نفاقه اعلمدر یوم
قیامتده جزالرین ایدر (وتری کثیرا منهم یسارعون فی الاثم والعدوان واکلهم السحت) اول منافقلرك
کثیرینی کوررسن که کفر و معاصی یه و غیره ظلم و تعدی یه و احکامده رشوة اخذنه مسارعت ایدرلر (لبئس
ما کانوا یعملون) نه چرکین شیء اولور اول که آنی ایشلرلر (لولا ینهاهم الربانیون والاحبار عن قولهم الاثم
واکلهم السحت لبئس ما کانوا یصنعون) انلرك علماء زاهدینی و علماء شرایعی سفهالرینی نیچون قول باطل
واکل حرامدن نهی ایتمزلر * امدی اول علمانك سفهالرینی اکا قوکینلری و انکارلری ترکلری نه چرکین شیء اولورکه
انلر آنی ایشلدیلر (وقالت الیهود ید الله مغلولة) یهود دیدیلرکه الله تعالینك یدی رزقدن محبوسه
و مقبوضه در و انکله آنی بخله نسبت ایتدیلر * روایت اولندیکه وقتا کیم یهود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
حقنده کذبله الله تعالی یه عصیان ایتدیلر مال جهتندن کثرت و وسعتده ایکن الله تعالی آنی انلردن کف
و منع ایتدی * اویله اولسه بو مقاله یی فنحاص بن عازوراء دیوب یهودك سائری اکا رضا ویروب انکار
ایتمدکلری یچون اول مقاله ده اکا تشریك اولندیلر (غلت ایدیهم ولعنوا بما قالوا) اول مقاله لری سببیله
یدلری خیراتدن امساك اولندی بخلاء انلردر و دخی انلره لعنت اولندیکه قرده و خنازیره مسخ اولندیلر
و اوزرلرینه ذل و مسکنت ضرب اولندیلر (بل یداه مبسوطتان) بلکه انك یدانی مبسوطه در (ینفق
کیف یشاء) انفاقنده مختاردر مشیتی حسبیله کاهی توسیع و کاهی تضییق ایدر (ولیزیدن کثیرا منهم
ما انزل الیك من ربك طغیانا وکفرا) انلردن کثیرون سکا انزال اولنان قرآندن ایشتدکاری طغیان
و کفرلرین آرتورر اصحابه صالح غدانك تناولی مریضك مرضن آرتورمسی کبی (والقینا بینهم العداوة
والبغضاء الی یوم القیامة) انلرك بیننه یوم قیامته دکین عداوت و بغضائی القاء ایتدك اویله اولسه قلبلرینه
توافق و قوللرینه تطابق کلمز (کلما اوقدوا نارا للحرب اطفأها الله) هر بارکه محمد صلی الله علیه وسلمه حرب
اراده ایتسه لر حق تعالی ارالرینه منازعه ایقاع ایدوب انکله اندن شرلرین دفع ایدر و هر بارکه نامدن بریله
حرب اراده ایتدیلر ایسه مغلوب اولدیلر وقتا که توراتك حکمنه مخالفت ایتدیلر حق تعالی اوزرلرینه
بخت النصری تسلیط ایتدی بعده افساد ایتدکارنده اوزرلرینه فطوس الرومی تسلیط اولندی بعده افسادلرنده
اوزرلرینه مجوس تسلیط اولندی بعده افسادلرنده اوزرلرینه مسلمون تسلیط اولندی دینلدیکه اشبو
حرب عامدر هر حربه کم یهود آنی طلب ایدر * پس بو اجلدن هر بلده ده یهود طائفه سنی اذله ناسدن بولورسن
(ویسعون فی الارض فسادا) و یریوزنده فساده سعی ایدرلرکه اول انلرك کید و حروب و فتن اثاره سنه و هتك
محارمه اجتهادلریدر (والله لا یحب المفسدین) الله تعالی فساد ایدنلری سومز اویله اولسه انلره شرله
مجازات ایدر (ولو ان اهل الکتاب آمنوا واتقوا) اکر اهل کتاب محمد صلی الله علیه وسلمه و قرآنه ایمان کتوروب
ذکر اولنان معاصیدن صاقنسه لر (لکفرنا عنهم سیئاتهم) بز انلردن ایشلدکاری سیئاتی محو ایدردك
(ولادخلناهم جنات النعیم) و انلری جنات نعیمه کیرنلردن ایلردك اشبونده تنبیه واردرکه اسلام ماقبلنده کی
ذنوبی حت ایده ندکلو کثیر ایسه ده و کتابی اسلامه کلدکجه جنته کیرمیه (ولو انهم اقاموا التوراة

والانجيل وما انزل اليهم من ربهم) اكر اهل كتاب توراة وانجيل ورب تعاليدن انلره نازل اولان قرآن وسائر كتب الهيه احكامنى اقامت ايتسه لر يعنى اهل كتابك كندى كتابلرينك غيرى كتب الهيه يه ايمانله مكلف اولدقلرى جهتدن كنديلره نازل اولمش كبيدر (لاكلوا من فوقهم ومن تحت ارجلهم) انلره رزقلرى توسيع اولنايدى سما وارضك بركاتى اوزرلرينه فيض اولنمغله * ويا اشجارك ثمرى وزرعك غله سى كثير اولمغله ويا باغچه لرى اشجارينك ميوه سن كيمن رأس شجردن اجتناء وكيمن ارضدن التقاطله * اشبوننده بيان وارد ركه انلردن رزقك كف اولنمسى كفر ومعاصيلرى شوميله اوله يوخسه فيض قصوريله دكل (منهم امة مقتصدة) اهل كتابك بعضيلرى امت عادله در يعنى نه غالبه ونه مقصره دركه اول محمد صلى الله عليه وسلمه ايمان كتورنلردر (وكثير منهم ساء ما يعملون) واهل كتابك كثيرى نه چركين عمللولردركه اول معانده وحقى تحريف وحقدن اعراض وعداوتده افراطدر (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك) يا محمد ربك جل شانه دن سكا نازل اولان شيئك جميعن تبليغ ايت كمسه يه مراقب ويا مكروهدن خائف اولمديغك حالده (وان لم تفعل فما بلغت رسالته) اكر سكا امر ايتديكم كبى جميعنى تبليغ ايتمزسك رسالتدن برشيء ادا ايتمش اولمزسن * زيرا انك بعضنى كتمان اندن ادا ايتدكك شيئى تضييع ايدر اركان صلوتك بعضنى ترك كبى * زيرا غرض دعوة انكله منتقض اولور * وياخود آندن برشيء تبليغ ايتمش كبى اولورسن شول حيثيتدنكه بعضك وكرك كلك كتمانى شناعتده واستجلاب عقابده برابردر (والله يعصمك من الناس) الله تعالى سنى ناسدن حفظ ومنع ايدر اوبله اولسه قتل وسائرادن برشيء ايركورمكه قادر اولمزلر * ديلديكه اشبو آيتك نزولى احد وقعه سنده انك وجه شريفى شج ورباعيه سى كسر اولندقدنصكره ايدى (ان الله لا يهدى القوم الكافرين) الله تعالى كافرلرى سكا اراده ايتدكلرى سوءه تمكين ايتمز * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنور ديمشكه الله تعالى بنى رسالتيله بعث ايديجك اكا ضيق الذرع اولدم * بعده اكر بنم رسالتمى تبليغ ايتمزسك سكا عذاب ايدرين ديوب عصمتمى ضامن اولنجق قوى القلب اولدم * انس رضى الله عنه ايدر بو آيه كريمه نزولنه دكين پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم كندوبى بكلادردى بو آيه كريمه نازل اولنجق قبه دن رأس شريفن چقاروب يا مسلمين قائمدن منصرف اولوك كه ربم جل شانه من بعد بنى ناسدن عصمته ضامن اولدى * ظاهر آيت ايجاب ايدركه الله تعالى اليه جميع انزال ايتديكى تبليغ اولنه لكن ظن اولنوركه مراد مصالح عباده متعلق اشيانك تبليغى اولوب انزال اليه انلرك اكا اطلاعى قصد اولنه زيرا اسرار الهيه دن بعضى واردركه افشاسى حرام اولور (قل يا اهل الكتاب لستم على شيء حتى تقيموا التوراة والانجيل وما انزل اليكم من ربكم) ديكل كه يا اهل كتاب دين معتبر اوزره دكل سز مكر كه توراة وانجيلى وربكز جل شانه دن سزه نازل اولان قرآن وسائر كتب الهيه يى اقامت ايده سز * وانك اقامتندن بعض دركه محمد صلى الله عليه وسلمه ايمان وحكمنى اذعان ايده سز * زيرا كتب الهيه باسرها معجزه ايله تصديق اولنان كمسه يه ايمانله آمره درو اكا طاعتك وجوبيله ناطقه در * ومراد اولان انك اصولنى وفروعندن نسخ اولنميانى اقامتدر (وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا) يا محمد سكا ربك جل شأنه دن نازل اولان قرآن انلردن كثيرلك بونكه حسدلرى سببيله معصيته تماديلرين وقرآنه انكارلرين آرتورر (فلا تأس على القوم الكافرين) امدى كافرلرك طغيانلرى زياده سنه وسكا تبليغ اولنان شيئه كفرلرينه محزون اولمغل * زيرا انك ضررى ينه كنديلره لاحق اولور غيره تجاوز ايتمز (ان الذين آمنوا) شونلركه السنه لريله ايمانه كلديلر * يعنى دين محمد له تدين ايتديلر اول تدينلرى كرك اخلاص ويا نفاق اوزره در وياخود انكله مراد منافقلردر * زيرا كفره سلكنه منخرطلردر (والذين هادوا) وشونلركه تهود ايتديلر يعنى عجل عبادتندن توبه ايديجك يهود يو تسميه اولنديلر وياخود يعقوب عليه السلامك اكبر اولادى يهودا اسميله تسمى ايتديلر (والصابئون) وشونلركه نصارى ايله مجوس بيننده صابئين دينوره ومدن اولديلركه انلرك اصل دينى نوح عليه السلام دينيدر ويا انلر عبده ملائكه در ويا عبده كوا كبدر (والنصارى) وشونلركه نصرا ايلردر انكله تسميه يه باعث بودركه عيسى عليه السلامه نصرت ايتديلر ويا نصران ويا ناصره نام قريه ده انكله بيله اولدقلريچون اكا نسبت اولنديلر (من آمن بالله واليوم الآخر وعمل صالحا) انلردن اولكه صددنده اولديغى دينك نسخندن اول الله تعالى يه ومبدأ ومعاده خلوص قلبله مؤمن اوله وشرعك مقتضاسيله

عمل ايده (فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) انلره خوف يوقدر شول وقتكه كفار عقابدن خوف ايدر وحزن يوقدر شول وقتكه مقصرون عمرلرى تضييعنه وثواب تفويتنه محزون اولور (لقد اخذنا ميثاق بنى اسرائيل) بز بنو اسرائيلك توحيد ونبوتده عهدلرين اخذ ايتدك (وارسلنا اليهم رسلا) وانلره رسوللر كوندردك (كلما جاءهم رسول بما لا تهوى انفسهم فريقا كذبوا وفريقا يقتلون) هر باركه انلره بر رسول شرايع ومشاق تكاليفدن هوالرينه مخالف شيئله كلسه اول رسوللرك كيملرين تكذيب وكيملرين قتل ايتديلر (وحسبوا ان لا تكون فتنة) وظن ايتديلركه انبيايى تكذيب وقتللرى سببيله كنديلره بلاء وعذاب ايرشميه (فعموا وصموا) اول سببدن حقى كورمز واشتمز اولديلر (ثم تاب الله عليهم) بعده الله تعالى توبه لرين قبول ايدوب انلره عيسى عليه السلامى كوندردى (ثم عموا وصموا كثير منهم) بعده انلردن خلق كثير محمد صلى الله عليه وسلمه كفرله حقى كورمز واشتمز اولديلر (والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك اعمالنه بصيردر اعماللرى وفقنجه انلره مجازاة ايدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم) نصارادن كافر اولدى شول فرقه كه مسيح ابن مريمه الوهيت اسناد ايتديلر (وقال المسيح يا بنى اسرائيل اعبدوا الله ربى وربكم) عيسى عليه السلام انلره ديديكه يا بنى اسرائل الله تعالى يه عبادت ايدنكه اول بنم ربم وسيزك ربكزدر (انه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة) بركسه كه الله تعالى يه عبادتده ويا صفاتنده اكا غيرى اشراك ايده الله تعالى انلره جنتى حرام ايدر (ومأواه النار) وقرار كاهى جهنمدركه اول مشركار ايچون اعداد اولنمشدر (وما للظالمين من انصار) وشركله نفسلرينه ظلم ايدنلره ناردن تخليص امرنده هيچ كمسه نصرت ايدر يوقدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلاثة) نصارادن كافر اولدى شول فرقة اخرى كه الله تعالى اوچ الهه نك بريدر ديديلر (وما من اله الا اله واحد) وجودده ذات واجب مستحق العبادة مبدئ جميع موجودات الله تعاليدن غيرى احد يوقدركه اول وحدانيتله موصوف شركنى قبولدن متعاليدر (وان لم ينتهوا عما يقولون ليمسن الذين كفروا منهم عذاب اليم) اكر اول قوللرندن منتهى اولمزلر ايسه انلردن كافر اولنلره عذاب اليم مس ايديسردر (افلا يتوبون الى الله ويستغفرونه) اشبو عقايد واقوال زايغه دن انتهائله الله تعالى يه توبه وآنى اتحاد وحلولدن تنزيه وتوحيدله استغفار ايتمزلرميكه (والله غفور رحيم) الله تعالى انلرى فضلندن مغفرت ورحمت ايده توبه ايدرلر ايسه (ما المسيح ابن مريم الا رسول قد خلت من قبله الرسل) عيسى عليه السلام دكل الا اندن اول كچن رسوللر كبى بر رسولدر انلرك كبى اكا دخى موت وفنا ايرر اكر اول اله اولسه اكا موت وفنا ايرمزدى (وامه صديقة) وانك اناسى مريم رضى الله عنها سائر نساء كبى بر مرأه در صدقده كماله متصفه در (كانا يأكلان الطعام) عيسى ومريم ايكيسى بيله طعام وغدا ايله معيشت ايدرلردى امدى معيشتى اكله اولان كشى الوهيته نيجه لايق اولور (انظر كيف نبين لهم الآيات ثم انظر انى يؤفكون) نظر ايتكه بز انلره نيجه آيتلرى بيان ايدوب انلر ايسه حقدن نيجه امتناع وبنم وحدانيتمه انكار ايدرلر يعنى بزم آياتى بيان ايتمز عجيبدر انلرك اندن اعراضى ايسه اعجبدر (قل اتعبدون من دون الله ما لا يملك لكم ضرا ولا نفعا) ديكل كه الله تعاليدن غيرى شول ضر ونفعه مالك اولميان شيئه عبادت ايدرميسز اكرچه عيسى اكا الله تعالينك تمليكيله مالك اولور لكن كندى ذاتندن اكا مالك دكلدر (والله هو السميع العليم) الله تعالى اقوالكزى ايشيدر وعقائدكزى بيلور خيرنه خيرله شرينه شرله جزا قيلور (قل يا اهل الكتاب لا تغلوا فى دينكم غير الحق) ديكل كه يا اهل كتاب دينكزده حدى تجاوز ايتمكز حال بوكه دينكز حق دكلدر زيرا دينلرنده حقه مخالفتلرندن ماعدا انك اوزره اصرار دخى ايتديلر ديلديكه يعنى دينكزده غلو باطل ايتمكزكه اول انلردن بر صنفك عيسايى ترفيعله انكيچون الوهيت ادعا ايدر وبر صنفك دخى انى وضعله لغير رشدة زعم ايتملريدر (ولا تتبعوا اهواء قوم قد ضلوا من قبل) يهود ونصارادن ضلالتده رؤسا كزه اتباع ايتمكزكه انلر محمد صلى الله عليه وسلمك بعثتندن اول ضلالته دوشمشلردى (واضلوا كثيرا) واهوالرينه اتباع ايدنلردن قوم كثيرى اضلال ايتديلر (وضلوا عن سواء السبيل) وقصد سبيلدن دخى چيقديلر شول وقتكه اسلامك مجيئندنصكره آنى تكذيب وبغى ايتديلر ديلديكه ايكى ضلالك اولكيسى مقتضاى عقلدن وايكنجيسى مقتضاى شرعدن ضلاللريدر (لعن الذين كفروا من بنى اسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم) بنو اسرائيلدن اهل ايله

سبت کوننده اعتدا او صید سمك ایتدکلرنده داود علیه السلام لسانیله لعنت اولنوب الله تعالی انلری قرده یه
مسخ ایتدی واصحاب مائده که بش بیك رجل ایدیلر اکا کافر اولدقلرنده عیسی علیه السلام لسانیله لعنت
اولنوب حق تعالی انلری خنازیر خلقتنه مسخ ایتدی (ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) اشبو مسخی اقتضاء
ایدن لعن شنیع انلره عصیانلری واوزرلرینه تحریم اولنان شیئه اعتدالری سببیله ایدی (كانوا لا يتناهون
عن منكر فعلوه) انلر بری برلرین ایشلدکاری منکره معاوده دن نهی ایتمزلردی ویا ایشلدکاری منکر مثلندن
ویا فعلنی اراده وانکچون تهیؤ ایتدکاری منکردن نهی ایتمزلردی ویا اندن منتهی اولمازلردی (لبئس ما كانوا
يفعلون) نه چرکین شیء اولور اولکه انلر انی ایشلردی (ترى كثيرا منهم يتولون الذين كفروا) اهل کتابك
کثیرنی کورورسنکه محمد صلی الله علیه وسلمه ومؤمنلره بغضلرندن مشرکینله موالات ایدرلر (لبئس ما قدمت
لهم انفسهم ان سخط الله عليهم وفى العذاب هم خالدون) نه چرکین شیء اولور اولکه معادلری یچون انی نفسلری
تقدیم ایتدیکه اول الله تعالینك انلره سخطن وعذابنده خلودلرین ایجاب ایدر (ولو كانوا يؤمنون بالله
والنبى وما انزل اليه ما اتخذوهم اولياء) اکر اهل کتاب الله تعالی یه ونبیلرینه وا کا نازل اولانه مؤمن
اولسه لر مشرکین ایله موالات ایتمزلردی (ولكن كثيرا منهم فاسقون) لکن انلردن خلق کثیر الله تعالینك
امرندن خارجلردر (لتجدن اشد الناس عداوة للذين آمنوا اليهود والذين اشركوا) یا محمد مؤمنلره بغض
وعداوتده یهود ومشرکینی ناسك اشدین بولورسن شدت شکیمه لری وتضاعف کفرلری واتباع هواده
انهماکاری وتقلیده رکونلری وتحقیقدن بعدلری وانبیایه معادات وقوللرین تکذیبه تمرنلری یچون (ولتجدن
اقربهم مودة للذين آمنوا الذين قالوا انا نصارى) ودخی مؤمنلره مودتده ناسك اقربن نصارانك بعضی
بولورسن بوخصه کلن دکل لین جانبلری ورقت قلبلری ودنیایه قلت حرصلری وعلم وعمله کثرت اهتماملری یچون
(ذلك بان منهم قسيسين ورهبانا وانهم لا يستكبرون) انلرك اهل ایمانه قرب ومودتی شول سببدندرکه انلردن
علماء خائفین وعباد زاهدین واردر وانلر ایمان وحق اذعاندن تعظم ایتمزلر اشبونده دلالت واردرکه تواضع وعلم
وعمله اقبال وشهواتدن اعراض محموده اوله اکرچه کافردن ایسه ده (واذا سمعوا ما انزل الى الرسول ترى
اعينهم تفيض من الدمع مما عرفوا من الحق) یعنی رسول اللهه نازل اولان قرآنی اشتدسه لر کوزلرندن یاش آقار
حقك بعضنی بیلدکلری یچون * دینلدیکه اشبو آیت اهل کتابدن عیسی علیه السلامه کلن شریعة حقه
اوزره اولوب محمد صلی الله علیه وسلم بعث اولنیجق اکا ایمان وتصدیق ایدنلر حقنده نازل اولوبدر * ابن عباس
رضی الله عنه ایدر انکله مراد نجاشی واصحابیدرکه جعفر بن ابی طالب رضی الله عنه حبشه یه هجرت
ایتدکده انلره (كهيعص) سوره سین اوقودی تا سوره یی تمام ایدنجه انلر بکادن زائل اولمدیلر (يقولون ربنا آمنا
فاكتبنا مع الشاهدين) دیرلرکه یا رب محمده وقرآنه ایمان کتوردك امدی بزی اول محمد صلی الله علیه وسلمك
نبوتنه وقرآن حق تعالینك کلامی ایدوکنه شهادت ایدنلردن یازغل (وما لنا لا نؤمن بالله وما جاءنا من الحق)
بزه نوله بکه الله تعالی یه وبزه کلن قرآنه ایمان کتورمیز (ونطمع ان يدخلنا ربنا مع القوم الصالحين) والحال
طمع ایدرزکه ربمز جل شانه بزی قوم صالحینه ادخال ایده (فاثابهم الله بما قالوا جنات تجرى من تحتها
الانهار خالدين فيها) انلرك اول قول خالصلری سببیله الله تعالی انلره جزا ایتدی شول جنتلریکه التندن نهرلر
جاری اولور آنده دائمین اولدقلری حالده (وذلك جزاء المحسنين) اشبو مذکور شول کسه لرك جزاسیدرکه
نظر وعمللرین حسن ایتدیلر ویا اموردە احسانه اعتیاد ایتدیلر (والذين كفروا وكذبوا باياتنا اولئك اصحاب
الجحيم) وشونلرکه کافر اولوب آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر وتوبه ایتمدین فوت اولدیلر امدی انلر طبقات ناردن
جحیم اهلیدر (يا ايها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما احل الله لكم) یا مؤمنلر الله تعالینك سزه حلال ایتدیکی
طیب ولذیذ اولان اشیایی حرام ایتمکز (ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين) الله تعالینك سزه حلال
ایتدیکی اشیانك حدودین حرام ایتدیکنه تجاوز ایتمکزکه الله تعالی آنی ایدنلری سومز اویله اولسه اشبو آیت
الله تعالینك حلال ایتدیکن تحریمدن وحرام ایتدیکن تحلیلدن ناهیه اولوب ایکیسی بیننده قصده دعوت
قیلور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم برکون اصحابنه یوم قیامتی وصف ایدوب انلری
انذارده مبالغه ایتسدی آندن قلبلرینه رقت کلوب برجماعت عثمان بن مظعون رضی الله عنه بیتنه جمع

اولدیلر واتفاق ایتدیلرکه صیام وقیامدن زائل اولمیه لر * وفراش اوزره اویومیه لر ولحم وودکدن یمیه لر
ونساءیه یاتمیه لر ودنیایی ترك ایلیه لر ودریلر وکبه لر کیه لر وبرمکانده قرار ایتمیوب سیاحت ایده لر
ومذاکیرلرین قطع ایده لرچون انلرك بو اتفاقی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایردی انلره دیدیکه بن بونکله
امر اولنمامیشن امدی بیلورك که نفسکزا یچون اوزریکزده حق واردر اویله اولسه کاهی صائم وکاهی مفطر
اولورك وکاهی قائم وکاهی نائم اولورك زیرا که صیام وافطار وقیام ونیامدن هر برینی بن ایدرین ولحم ودسمدن
یرین ونسایه قربان ایلرین اولکه بنم سنتمدن رهبت ایده اول بنم طریقمه سلوك ایدنلردن دکلدر وانك بو قولنی
مؤید اشبو آیه کریمه نازل اولدی (وكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا) الله تعالینك سزه ویردکندن
حلال وطیب اولانی ییکز (واتقوا الله الذى انتم به مؤمنون) اول الله تعالیدن قورقولك که سز انك
اوامر ونواهیسنی تصدیق ایدیجیلرسز (لا يؤاخذكم الله باللغو فى ايمانكم) الله تعالی سزی ایمانکزده
لغو یکز سببیله مؤاخذه ایتمز لغو اولدرکه قصدسز لسانه جاری اولا لا والله وبلی والله دیمه سی کبی شافعی اکا
ذاهبدر * دینلدیکه لغو شول یمیندرکه برشیئی یمین ایتدیکی حالنده اعتقاد ایده حال بوکه اول انك اعتقاد
ایتدیکی حالنده دکلدر ابو حنیفه اکا ذاهبدر (ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الايمان) لکن سزی مؤاخذه
ایدر شول شیئله که قصد ونیتله ایمانی انك اوزره توثیق ایدوب بعده انده حانث اولورسز (فكفارته) امدی
انك اثمن کیدرر وانی ستر ایدر عمل (اطعام عشرة مساكين من اوسط ما تطعمون اهليكم) اهل وعیالکزه
اطعام ایتدیککز شیئك اوسطندن اون مسکینی اطعام ایده سز (او كسوتهم) ویاخود عیالکزه کیوردککز
کسوه نك اوسطندن اون مسکینی کیوره سز (او تحرير رقبة) ویاخود بر رقبه اعتاق ایده سز (فمن لم يجد
فصيام ثلاثة ايام) اول کسه که اشبو اوچ نوع کفارتدن هیچ برین بولمیه انك کفارتی اوچ کون صائم اولمقدر
معلوم اوله که برکسنه کیم اکا کفارت یمین لازم اوله اول مخیردر دیلرسه اون مسکینی اطعام ایتسون *
ویا کسوه کیدرسن ویا بر رقبه اعتاق ایتسون اکر اطعامی اختیار ایدرسه انك قدرنده علماء اختلاف ایتدیلر
برقوم دیدیلرکه اول مد نبی علیه السلام ایله برمد طعامدرکه اول بر رطل وثلث رطلدر زید بن ثابت وابن عباس
وابن عمر وسعید بن المسیب وعطاء وحسن رضی الله عنهم اکا ذاهبلردر واهل عراق دیدیلرکه هر مسکینه
نصف صاع طعامدرکه اول عمر وعلی رضی الله عنهمادن مرویدر * وابو حنیفه دیدیکه اکر حنطه دن اطعام
ایدرسه نصف صاعدر * وحنطه نك غیریدن اطعام ایدرسه بر صاعدرکه اول شعبی ونخعی وسعید بن جبیر
ومجاهد رضی الله عنهم قولیدر * واکر غداء وعشالرین ویرسه جائز اولمز * وابو حنیفه تجویز ایدرکه اول
علی رضی الله عنهدن مرویدر * اما که دراهم ویا دنانیر ویا خبز ویا دقیق ویرسه جائز اولمز بلکه واجب اولان
اخراج حبدر * ابو حنیفه کلیسن تجویز ایدر * واکر کلیسنی مسکین واحده صرف ایتسه جائز اولمز *
ابو حنیفه تجویز ایدر اکر اول طعامی مسکین واحده اون کونده صرف ایدرسه * وانی مسلم محتاجدن
غیریه صرفی جائز اولمز * ابو حنیفه اهل ذمته صرفی تجویز ایدر * واکر کسوه یی اختیار ایدرسه قدرنده علماء
اختلاف ایتدیلر * برقوم دیدیلرکه هر مسکینه برثوب کیدره که اکا اسم کسوه واقع اوله اول کرکسه ازار
ویا رداء ویا قمیص ویا سراویل ویا عمامه ویا کساء ویا بونلرمثلیدرکه اول ابن عباس وحسن ومجاهد وطاووس
رضی الله عنهم قوللریدر شافعی اکا ذاهبدر * مالك رضی الله عنه ایدر هر انسانه انی کیدره که انده صلوتی
جائز اوله رجاله برثوب کیوره ونسایه درع وخمار کیوره سعید بن المسیب رضی الله عنه ایدر هر مسکینه ایکی
ثوب کیدره واکر عتقی اختیار ایدرسه رقبه مؤمنه اعتاقی واجب اولور جمیع کفاراتده دخی انجلیندر *
یعنی کرك کفارة قتل ویا ظهار ویا نهار رمضانده جماعدر اما که ابو حنیفه وثوری جمیعنده کفارة قتلك
غیریده رقبه کافره اعتاقنی تجویز ایتدیلر امامزدك بالاتفاق کفارتدن اعتاق اولنمسی جائز اولمز * وشرط
اولورکه کفارتدن اعتاق اولنان کامل الرق اوله حتی مکاتب ویا ام ولد ویا عتق شرطیله اشترا اولنمش عبد اولسه
ویا شول رقبه اشتراسیکه اکا ذی رحم محرم اولدیغندن عتقی کفارتدن اولمق نیتیله اشترا ایتسه فی الحال
عتقی واقع اولور لکن بونلردن هیچ برینك اعتاقی کفارتدن واقع اولمز * وائمه حنفیه مکاتبك کفارتدن اعتاق
اولنمسن تجویز ایدر * یعنی نجومدن برشیء ادا ایتمش اولسه * وکذلك قریبك کفارتدن عتقنی تجویز ایدر

ودخی شرط اولورکه کفارت ایچون اعتاق اولنان رقبه هر عیبدن سلیمه اوله که اول عمادن انی منع ایتمیه
امدی ایکی الینك بری یا ایکی ایاغنك بری کسك اولسه ویا اعمی ویازمن ویا مجنون مطبق اولسه کفارتدن
اعتاقی جائز اولمز اما که اعور ویا اصم ویا ایکی قولغی ویا بورنی کسك اولسه جائز اولورزیرا بو عیوب عمله ضرر
بین ایله ضرر ایتمز * وابو حنیفه رضی الله عنه عندنده هر عیبکه منفعتدن برجنسی کمال اوزره فوت ایده
انی جوازدن منع ایدرحتی که ایکی الندن بری کسك اولسه انی تجویز ایتمز اما ایکی قولاغی کسلمشی
تجویز ایدر * وجنٰن اوزرینه کفارت یمین لازم اولان کشی اطعام وکسوه وتحریر رقبه نك هر برندن
عاجز اولسه اکا واجب اولورکه اوچ کون صائم اوله * وعجز اولدرکه کندینك وعیالنك قوت وحاجتندن
زیاده مالی اولمیه که انکله اطعام واکساء ویا عتق رقبه ایده اول اوچ کون صائم اولور * بعضلر دیدیکه
جنٰن اطعام ممکن اولور شیئه مالك اوله اکرچه کفایتندن زیاده دکل ایسه ده انکیچون صومله کفارت جائز
اولمزکه اول حسن وسعید بن جبیر رضی الله عنهم قولیدر * واول صومده تتابع وجوبنده علماء اختلاف
ایتدیلر * برجماعت آنده تتابع واجب اولمز بلکه دیلرسه متتابعا ویاخود متفرقا صائم اولور لکن تتابعی
افضلدرکه اول شافعی قولینك بریدر وبرقوم ذاهب اولدیلرکه انده تتابع واجب اوله قتل وظهار
کفارتلرنده کی کبی * اول ثوری وابو حنیفه قولیدر * وآنکا ابن مسعودك (فصیام ثلاثة ایام متتابعات)
قراءتی دلالت ایدر وکفارتك حنث اوزره تقدیمنده دخی اختلاف ایتدیلر * برقوم جوازنه ذاهب اولدیلرکه
اول عمر وابن عباس وعائشه وحسن وابن سیرین رضی الله عنهم قولیدر * مالك واوزاعی وشافعی رحمهم الله اکا
ذاهبلردر شول دلیلله کم (قال النبی صلی الله علیه وسلم من حلف علی یمین فرأی خیرا منها فلیکفر عن یمینه
ولیفعل الذی هو خیر) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه برشیئك فعل ویا ترکنه یمین ایدوب آنك
اوزره استمرار اوردن انك غیرنی خیرلو کورسه یمینك کفارتن ایدوب اول خیرلو کوردیکی شیئی ایشلسون * الا بوکه
شافعی دیرکه اکر کفارتی صوم ایله ایدرسه حنثدن اول جائز اولمز زیرا که بدنیدر * اما که اطعام وکسوه
وعتقدن هر برینك تقدیمی جائزاولمسی زکاتك حول اوزره تقدیمی کبیدر صوم رمضانك خلافی
ملابسدرکه وقت اوزره تعجیلی جائز اولمز * وبرقوم ایسه کفارتك حنث اوزره تقدیمی جائز دکل ایدوکنه
ذاهب اولدیلرکه اکا ابو حنیفه رضی الله عنه دخی ذاهبدر (ذلك کفارة ایمانکم اذا حلفتم) اشبوذکر
اولنان ایمانکزك کفارتیدرجنکه یمین بعده حنث ایده سز (واحفظوا ایمانکم) ایمانکزی حفظ
ایدك یعنی یمین ایتمکله ویا یمینکزی حنثدن حفظله اکر یمینی مندوب ترکی ویا مکروه فعلی اوزره دکل ایسه
الا افضل اولان انده حانث اولوب کفارتن ایتمکدر (کذلك یبین الله لکم آیاته لعلکم تشکرون) اشبو بیان
کبی الله تعالی سزه اعلام شرایعن بیان ایدرتاکه نعمت تعلیمه شکر ایده سز شول حیثیتدنکه سزه ایماندن کفارتله
مخرج قیلدی (یا ایها الذین آمنوا انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه
لعلکم تفلحون) یا مؤمنلر خمرك تناولی وقمار تعاطیسی واوثانکه اکا عبادت ایچون نصب اولنوبدر *
وقداحکه انکله اهل جاهلیت استقسام ایدرلردی شیطانك تسویل وتزیینندن خبیث مستقذردر * امدی
آندن اجتناب ایدك که فلاح بوله سز (انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر)
شیطان دیلرکه خمر ومیسری تناول واستعمالکزده اراکزه عداوت وبغضاء ایقاع ایده (ویصدکم عن ذکر الله
وعن الصلوة) ودخی سزی الله تعالینك طاعتندن وعلی الخصوص صلوتدن صد ایده (فهل انتم منتهون)
اویله اولسه آندن منتهی اولمزمیسز اشبونده ایذاندرکه منع وتحذیرده امرغایته ایردی واعذار قالمیوب
کسلدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کل مسکر حرام کان حتما علی الله لا یشرب به عبد فی الدنیا الا سقاه الله
یوم القیامة من طینة الخبال هل تدرون ما طینة الخبال قال عرق اهل النار) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم
ایدر هر شرابکه سکر ویره تناولی حرامدر الله تعالی نفسی اوزره ایجاب وقضا ایتمشدرکه برکسنه که آنی دنیاده
شرب ایده الله تعالی یوم قیامتده اکا طینة خبالدن ایچوره که اول اهل نارك عرقیدر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم من شرب الخمر فی الدنیا ثم لم یتب منها حرمها الله فی الآخرة) پیغمبر عزصلی الله علیه ایدر برکسه که دنیاده
خمر ایچوب بعده آندن توبه ایتمیه الله تعالی اکا جنت خمرنی حرام ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعن الله

الخمر وشاربها وساقیها وبایعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها وحاملها والمحمولة الیه وآکل ثمنها) پیغمبر عزصلی
الله علیه وسلم ایدر الله تعالی لعنت ایتدی خمره وانی شرب ایدنه وساقیسنه وبایعنه ومشتریسنه وانی صقانه
وصقدیرنه وآنی کتورنه وکتورلنه وبهاسین ییننه (واطیعوا الله واطیعوا الرسول واحذروا) الله تعالی یه
ورسولنه امر ایتدکلرینه اطاعت ایدك ونهی ایتدکلری شیئدن ویا انلره مخالفتدن صاقنك (فان تولیتم
فاعلموا انما علی رسولنا البلاغ المبین) اکرسز الله تعالی یه ورسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسه کز بیلك که
بزم رسولمزه واجب اولان وحی تبلیغدر اعراضکز آکا ضرر ویرمز انکله ضرری کندیکزه ایدرسز (لیس علی
الذین آمنوا وعملوا الصالحات جناح فیما طعموا) مؤمن صالح اولنلره حرام قیلنمیان شیئی تناوللرنده حرج
یوقدر (اذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات) جنکه حرام اولان شیئدن صاقنه لر وایمان واعمال صالحه
اوزره ثابت اوله لر (ثم اتقوا وآمنوا) ومن بعد کندیلره حرام قیلنان شیئدن صاقنه لر وحرمتنی اعتقاد
ایده لر (ثم اتقوا واحسنوا) بعده معاصیدن صاقنملری اوزره ثابت ومستمر اوله لر واعمال جمیله یی تحری
ایدوب اکا اشتغال ایده لر (والله یحب المحسنین) الله تعالی احسان ایدنلری سور اویله اولسه انلری برشیئله
مؤاخذه ایتمز * امدی برکسنه که اشبو مذکوری ایشلیه محسن اولوروحسن اولمسیله الله تعالی یه محبوب
اولور * روایت اولندیکه خمرك تحریمی آیتی نازل اولیجق صحابه دیدیلرکه یا رسول الله شول وفات ایدن
اخوانمزك حالی نیجه درکه انلر شرب خمر ایدر ومیسردن اکل ایدرلردی اویله اولسه اشبو آیة نزولیله انلرك
حالی خبر ویرلدی (یا ایها الذین آمنوا لیبلونکم الله بشیء من الصید تناله ایدیکم ورماحکم) یا مؤمنلر حق
تعالی مطیعی عاصیدن اظهار ایچون سزی صیددن برشیئله اختبار ایدرکه اول صیدك صغار وفرخ وبیضنه
اللریکز ایرر وکبارنه رمحلریکز ایرر (لیعلم الله من یخافه بالغیب) تاکه الله تعالی شول انك دنیاده غائب
وآخرتدن منتظر اولان عقابی خوفن ایدن عبادنی تمییز ایده شونلردنکه آندن خوف ایتمزلر * اشبو آیت عام
حدیبیه ده نازل اولدی صحابه محرمین ایکن الله تعالی انلری صیدله ابتلاء ایتدی برحیثیتله که وحوش کثرت
اوزره رحاللری اطرافنه کلوردی دیلسه لر آنی صیدده تمکنلری اولوردی * اشبونده تنبیه واردرکه قایل
عندنده ثابت اولمیان کشی اندن اشد اولانده نیجه ثابت اوله بیلور (فمن اعتدی بعد ذلك فله عذاب الیم) اول
کمسه که بو صید ابتلاسندن نصکره اخذ صیدله ظلم ایده اکا عذاب الیم واردر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر
یعنی ظهر وبطنی جلدله ایجاع اولنور وثیابی سلب ایدیلور (یا ایها الذین آمنوا لا تقتلوا الصید وانتم حرم)
یا مؤمنلر محرمین اولدیغکز حالده صیدی قتل ایتمکز (ومن قتله منکم متعمدا) سزدن اولکه صیدی عامد
اولدیغی حالده قتل ایده * اشبو عمدده اختلاف اولنوب برقوم دیدیلرکه اول صید قتلنه عمد در احرامی نسیانله
اما که احرامنی ذاکرایکن انی عمدا قتل ایتسه اکا حکم یوقدر بلکه امری الله تعالی یه مفوضدر زیرا اکا
کفارت اولمقدن متجاوزدرکه اول مجاهد وحسن قولیدر وآخرون دیدیلرکه اول محرمك احرامی ذاکر اولدیغی
حالده صید قتلنه عمدیدر وانکله اکا کفارت واجبدر واکر صیدی خطا ایله قتل ایتسه اکثر فقهاء دیدیلرکه انك
عمد وخطاسی کفارت لزومنده مساویدر * زهری ایدرکفارتك متعمد اوزره وجوبی کتابله درومخطی اوزره
وجوبی سنتله در * سعید بن جبیر ایدرکفارتك وجوبی قتل عمده مختصدر بو خصوصده قتل خطاده کفارت یوقدر
(فجزاء مثل ما قتل من النعم) امدی اکا واجب اولورکه صید مقتولك خلقتنه شبهی قریب نعمدن جزا ایده
(یحکم به ذوا عدل منکم) اول جزایی مسلمیندن ایکی رجل عدل حکم ایده ولایق اولورکه اول ایکی عدل
فقیه اولوب نعمدن اول صید مقتوله اشبه اشیا ایله حکم ایده لر اشبو عمله شافعی ومالك عندنده
خلقت وهیئت اعتباریله در * وابو حنیفه رضی الله عنه عندنده قیمت اعتباریله در * اویله اولسه صید صید
اولندیغی مکانده بهایه طوتیلور اکر بهاسی هدی بهاسنه ایررسه اول مخیردر دیلرسه انك بهاسیله هدی اشترا ایدر
ویاخود طعام اشترا ایدوب هر مسکینه بردن نصف صاع وغیریدن برصاع ویرر * ویاخود هر مسکینك طعامی
مقابله سنده برکون صائم اولور * واکر صید مقتولك بهاسی هدی بهاسنه ایرمزسه اطعام وصوم بیننده مخیر
اولور (هدیا بالغ الکعبة) اول کفارت کعبه یه ایرر هدی اولدیغی حالده امدی آنی مکه ده ذبح ایدوب حرم
مساکیننه تصدق ایده (او کفارة طعام مساکین) ویا اول قاتل صید اوزره مساکین اطعامی کفارت

واجب اولور (او عدل ذلك صياما) ويا اول اطعامه مساوى صوم واجب اولور * اويله اولسه هر برمسكينك
اطعامى مقابلهسنده بركون صائم اولور * امدى قاتل صيد اوزره يا جزاء ويا اطعام ويا صوم واجب اولور (ليذوق
وبال امره) تاكه معصيتى جزاسن ذوق ايدوب من بعد احرامى حالنده قتل صيددن امتناع ايده (عفا الله عما
سلف) الله تعالى عفو ايلدى شول احرامكز حالنده صيد قتلنك وبالن كه آنى زمان جاهليتكزده ويا تحريمدن
اول ايشلمشديكز (ومن عاد فينتقم الله منه) بركسنه كه تحريمدن صكره انك مثلنه عودت ايده
الله تعالى آخرتده آندن انتقام ايدر اشبو قولده عائد اوزره كفارت وجوبن منع ايدر معنى بو قدر (والله عزيز
ذو انتقام) الله تعالى عزيزدر عصيان اوزره اصرار ايدنه انتقام ايدر * بچن محرمدن صيد قتلى تكرر ايتسه
عامهٔ علماء عندنده انك اوزره جزا متعدد اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر بچن محرم عمدا قتل صيد ايتسه
اكا سؤال اولنوركه بوندن اول صيددن هيچ برشئ قتل ايتدكمى ايدى اكر ايتدم ايدى ديرسه انك اوزره برشئ
حكم اولنمز بلكه واركيت حق تعالى سندن انتقام ايدر دينور * واكر اندن اول برشئ قتل ايتمدم ايدى
ديرسه اوزرينه جزاء حكم اولنور * اكر آندن صكره عودت ايدرسه اوزرينه برشئ حكم اولنمز بلكه ظهر
وصدرى ضرب وجيعله اوربلور * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم طائفدن وج نام واديده برينه آنجلين حكم
ايتدى (احل لكم صيد البحر وطعامه) مادن معيشت ايدوب غيردن تعيش ايتمز حيوانك
صيدى وطعامى سزه حلال قيلندى * عمر رضى الله عنه ايدر بحرك صيدى آنده صيد اولناندر وطعامى انك
طشره براقديغيدر * ابن عباس وابن عمر وابو هريره رضى الله عنهم ايدر طعامندن مراد مائك ساحله ميت
براقديغيدر * وسعيد بن جبير وعكرمه وسعيد بن المسيب وقتاده ونخعى ديديلركه اول انك طوزلوسيدر *
مجاهد ايدر صيدى انك تازه سيدر وطعامى انك طوزلنمشيدر (متاعا لكم وللسيارة) تاكه سز
انكله انتفاع ايدهسز اقامتكز حالنده تازهسن يكله ومسافرتكز حالنده قوريمشن تزود ايتكله * معلوم
اوله كه حيوانات ماء ايكى قسمدر سمك وغيريدر * اما سمك انواع مختلفهسيله ميتهسى حلالدر (قال النبى صلى
الله عليه وسلم احلت لكم ميتتان السمك والجراد) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر سمك وجرادك ميتهسى سزه
حلال قيلندى وانك موتى سببله ويا سببسز اولمسنده فرق يوقدر * ابو حنيفه رضى الله عنه ايدركه حلال
اولمز مكركه موتى سببله اوله * حجر اوزره وقوعى ويا اندن مائك انحسارى * ويا انك مثلى حالت كبى واما
سمكك غيرى ايكى قسمدر برقسمى برده معيشت ايدر بحردهكى معيشتى كبى ضفدع وسرطان كبى انك اكلى
حلال اولمز * وبرقسمى ماده معيشت ايدر برده معيشتى مذبوح كبى اولور آنده اختلاف اولندى برقوم
ديديلركه سمكك غيريسنك اكلى حلال اولمز ابو حنيفه دخى اكا ذاهبدر * وقوم آخرون ديديلركه كلينك
ميتهسى حلالدر زيراكه كليسى سمكدر اكرچه صورتده مختلف ايسهلر جريث كبى كه اكا حيهٔ ماء دينور
حيه شكلنده اولديغيچون * واكلى بالاتفاق مباحدركه اول ابو بكر وعمر وابن عباس وزيد بن ثابت وابو هريره
رضى الله عنهم قوللريدر شريح وحسن وعطا ومالك رضى الله عنهم اكا ذاهبلردر * وبرقوم دخى ديديلركه
حيوانات بحريهدن هرشيئكه حيوانات بريهدن اكل اولنور انك نظيرى اولان حيوانات بحريهنك
ميتهسى حلال اولور بقرماء وامثالى كبى * واوكه برده انك نظيرى اكل اولنميه انك حيوانات بحريهدن
ميتهسى حلال اولمز مائك كلبى وخنزيرى وحمارى وامثالى كبى * اوزاعى ايدر هرشيئكه عيشى ماده اوله انك
اكلى حلال اولور اكرچه اول تمساح ايسهده * شعبى ايدر اكر اهل ضفادعى يسهلر بيدررم منع ايتمزدم *
سفيان ثورى رضى الله عنه ايدر رجا ايدريمكه سرطانى اكلده بأس اولميه * امدى حيوانات بحريهنك كليسى
اكلن مباح ديتلره حديث مذكور حجتدر * ودخى شول حديثكه ابو هريره رضى الله عنهدن مرويدر ديديكه
بر رجل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديكه يا رسول الله بز دريا سفرين ايدرز وصويى ايسه آز كتوررز اكر آنى
وضوءده صرف ايدرسهوز صوسز قالورز اويله اولسه دريا صويله آبدست الالمى * پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ديديكه (هو الطهور ماؤه والحل ميتته) بحرك صويى طهور وميتهسى حلالدر * جابر رضى الله عنه ايدر
جيش الخبط نام غزاده ايدك اميريمز ابو عبيده رضى الله عنه ايدى زادمز توكنوب مضطر مرتبهسنه ايردك
اويله اولسه كوردك كه دريادن عنبر دينور برنوع حوت ميتهسى ساحله براغلدى اندن نصف شهر دكاو زمان

اكل ايتدك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه قدوم ايتديكمزده آنى ذكر ايديجك ديديكه (كلوا رزقا اخرجه الله
اطعمونا ان كان معكم فاتاه بعضهم فاكله) الله تعالى آنى سزكچون چقارمش رزقدر ييكز يانكزده آندن
بقيه وار ايسه بزه دخى ويرنكه ييهلم مكر برنده وار ايمش كتوروب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم آندن يدى
(وحرم عليكم صيد البر مادمتم حرما) ومحرمين اولديغكزجه سزه برده صيد اولنان ويا برده صيد ايتدككز
شئ حرام قيلندى * اشبو قول اوزره محرمه صيد حرام اولور اكرچه آنى حلال صيد ايتمش ايسهده لكن
جمهور انك حلنه ذاهبلردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم الصيد حلال لكم مالم تصطادوه او يصد لكم)
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر محرمين اولديغكز حالده سزه صيد براكلى حلالدر مادامكه انى كنديكز
صيد ايتميهسز ويا سزكچون صيد اولنميه (واتقوا الله الذى اليه تحشرون) الله تعاليدن قورقوب اكا
مخالفت ايتمكزكه يوم قيامتده اكا حشر اولنورسز خير ويا شريكز اوزره سزه جزاء ايدر (جعل الله الكعبة
البيت الحرام قياما للناس) الله تعالى كعبهيى كه بيت حرام ديو وصفلدى شول سببدنكه الله تعالى انى
حراست وحرمتن عظيم ايتدى شول دليلله كه (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله حرم مكة يوم خلق السموات
والارض) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى سموات وارضى خلق ايدلدن بروكه بى حرام ايتدى
امدى انى ناس ايچون معاش ومعاشلرى امرنده سبب انتعاش قلديكه خائف اكا صغنور وضعيف انده امين
اوزره اولور تجار انده فائدهلنور وحجاج اكا توجه قيلور (والشهر الحرام) واشهر حرمى دخى سبب
انتعاش قيلديكه انده قتالدن ناس امان اوزره اولوركه اول ذو الحجه وذو القعده ومحرم ورجب آيلريدر ويا انكله
مراد شهر ذى الحجه اوله كه انده حج اداء اولنور (والهدى والقلائد) ودخى سوق هديله وتقليد هديله آنى سبب
انتعاش قيلدى (ذلك لتعلموا ان الله يعلم ما فى السموات وما فى الارض) اشبو حرمت احرام وغيريدن ذكر
اولنان ايله سز تعبد اولنديكز تا بيلهسزكه الله تعالى سموات وارضده اولان اشيانك جميعن بيلور كعبهيى
ناسه سبب معاش قلسنده صلاح عباد اولديغن بيلمسى كبى (وان الله بكل شئ عليم) وبيلهسزكه الله تعالى
هرشيئى بيلور خلقك احوالى وسرده وعلانيهدهكى اعمالى اكا خفى اولمز * اويله اولسه مؤمنه لايق اولوركه
اكا طاعتده رغبت ومخالفتندن رهبت ايده (اعلموا ان الله شديد العقاب وان الله غفور رحيم) بيلوككه
الله تعالى محارمن انتهاك وآنك اوزره اصرار ايدنلره عقابى شديددر وآنى محافظه ويا انك اوزره صبر ايدنلره
مغفرت ورحمتده بليغدر (ما على الرسول الا البلاغ) رسوله واجب اولان امر اولنديغى تبليغدر اول ايسه
آنى برينه كتوروب تفريطكزده عذركز قالمدى (والله يعلم ما تبدون وما تكتمون) الله تعالى سزلك اعمال
واقوالدن اظهار وسرائر واحوالدن اسرار ايتدككزى بيلور (قل لا يستوى الخبيث والطيب) ديكل كه
اشخاص واعمال واموالك عند الله ردى وجيدى مساوى اولمز (ولو اعجبك كثرة الخبيث) اكرچه سنى خبيثك
كثرتى اعجاب ايدرسهده اشبونده صالح عمله وحلال ماله ترغيب واردر زيرا هرشيئده عبرت جودت ورداءتدهدر
يوخسه قلت وكثرتده دكل زيراكه محمود قليل مذموم كثيردن خيرلودر (فاتقوا الله يا اولى الالباب) امدى
يا عقول كامله صاحبلرى خبيثى تحريمده اكرچه كثير ايسه الله تعاليدن قورقوب اندن تجنب ورهبت ايدك
وطيب اكرچه قليل ايسهده انى ايثاره عزيمت ايدك (لعلكم تفلحون) اوله كيم اول سببدن فلاحه ايرهسز
(يا ايها الذين آمنوا لا تسئلوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم) يا مؤمنلر رسول الله صلى الله عليه وسلمه بعض اشيادن
سؤال ايتمكزكه اول سزه اظهار اولنسه سزه غم ويرر وعاقل كنديه غم ويرر شيئى ايشلمز * روايت اولنوركه وقتا كه
حجك وجوبى حقنده (ولله على الناس حج البيت) آيتى نازل اولدى سراقة بن مالك ديديكه يا رسول الله هر سنهده
اوزريمزه حج واجبميدر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اندن اعراض ايدوب حتى كه اول سؤالن اكا
اوچ كرهيه دكين اعاده ايتدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه انك وجوبى انجق عمرده بركرهدر اكر بن سكا
نعم اول هر يلده واجب اولوردى ديسم واجب اولوردى واجب اولسه اكا استطاعتكز اولميدى * امدى بونك كبى
اشيادن سؤالى ترك ايدك * زيرا سزدن اول كچن امتلرك هلاكى انبيالرينه كثرت سؤاللرى واختلافلرندن
اولدى اويله اولسه سزه واجب اولان اولدركه سزه امر ايتديكم شيئى اخذ ايدهسز ونهى ايتديكم شيئدن
اجتناب ايدهسز اشبو آيهٔ كريمه اول سببدن نازل اولدى (وان تسئلوا عنها حين ينزل القرآن تبد لكم)

واكر بر حكم ايچون قرآن نازل اولديغنده ظاهرده انك حاجتكز اولان شيئه شرحى اولوب حال بوكه سز آنك
شرحنه احتياجكزدن سؤال ايتسكز اول سزه اظهار اولنور (عفا الله عنها) الله تعالى اول اشيادن
سؤالكزى عفو ايتدى * امدى من بعد آنك امثالى اسوله يه عودت ايتمكز (والله غفور حليم) الله تعالى
سزلك تفريطكز عفو ايتمكه عجله ايتمز كثيرنى عفو ايدر (قد سألها قوم من قبلكم ثم اصبحوا بها كافرين) سزدن
اول قچن امتلردن انبيالرينه سزلك كبى اشياء سؤال ايدوب خبر ويرلديكده اكا كافر اولديلر انكله الله تعالينك
سخطنه ايرديلر * ابو ثعلبة الخشنى ايدر الله تعالى فرائض فرض ايلدى آنى ضيق ايتمكز واشيادن نهى ايتدى
سز آنى هتك ايتمكز * وحدود حد ايلدى سز آنى تجاوز ايتمكز واشيادن عفو ايلدى سز آنى بحث ايتمكز
(ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام) الله تعالى بحيره وسائبه ووصيله وحامدن هيچ برينى امر
ايتمدى * روايت اولنديكه اهل جاهليه ابتداعندن ايديكه قچن بر ناقه بش بطن طوغروب آخرى ذكر اولسه
اول ناقه نك قولاغن شق ايدوب سبيلن تخليه ايدرلردى من بعد ارقاسنه بنمزلر وسودين صاغمزلردى واكا بحيره
ديو وصف ايدرلردى * وقچن انلرك برى مريض اولسه ويا بر قريبى غائب اولسه اكر بو مرضدن عافيت بولورسم
ويا غائبم كلورسه ناقهم نذر اولسون ديوب بحيره كبى انك منفعتن كنديلره حرام ايدرلردى واول سائبه ايله
وصفلنوردى * وقچن بر شاة يدى بطن طوغروب اول يدنجى ولدى ذكر اولورسه آنى ذبح ايدوب يرلردى
انثى اولورسه آنى غنمده ترك ايدرلردى * واكر اول يدنجى بطن ذكر وانثى اولورسه اول انثى اجلچون ذكرى دخى
استحياء ايدوب اول وصيله ديو وصفلنوردى * وقچن بر فحلك صلبندن اون بطن ولد وجوده كلسه انك ظهرنى
كنديلره حرام ايدرلردى ماء ومرعيدن آنى منع ايتمزلردى وآنى حام ديو وصف ايدرلردى (ولكن الذين كفروا
يفترون على الله الكذب) لكن كافرلر اشبو اشيايى تحريم وآنى الله تعالى يه نسبتلريله اكا كذب وافتراء ايدرلر
(واكثرهم لا يعقلون) انلرك اكثرى فرط جهللرندن حلال وحرام بيننى فرق ايتمزلر بلكه كبارلرينه مجرد تقليدله
اول كذبى ايدرلر * اشبونده اشارت واردركه انلرك بعضى فعللرينك بطلانن بيلوب لكن اكا اعترافدن انلرى
حب رياست وتقليد آباء منع ايده (واذا قيل لهم تعالوا الى ما انزل الله والى الرسول قالوا حسبنا ما وجدنا
عليه آباءنا) قچن انلره الله تعالينك كتابنه ورسول الله صلى الله عليه وسلمك سنتنه كلك دينلسه ديرلركه
بزه كفايت ايدر اول دين كه آباءمزى انك اوزره بولدق (اولو كان آباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون) حق تعالى
ايدركه اكرچه آبالرى برشئ بيلمز وطريق حقه كتمز جهله ضالين ايسه لرده اقتداء اولنمغه كفايت ايدرمى
حال بوكه اقتداء اولنمق شول كمسه يه لايق اولوركه عالم مهتدى ايدوكى بيلنه اول وصف ايسه حجتله بيلنور
يوخسه مجرد تقليد كفايت ايتمز (يا ايها الذين آمنوا عليكم انفسكم) يا مؤمنلر نفسلريكزه صلاحى الزام ايدك
(لا يضركم من ضل اذا اهتديتم) ضالك ضلالتى سزه ضرر ويرمز قچنكه سز مهتدين اوله سز واهتدادندركه كشى
منكره طاقتى حسبنجه انكار ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم من رأى منكرا واستطاع ان يغيره بيده فليغيره
بيده فان لم يستطع فبلسانه فان لم يستطع فبقلبه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بر كمسنه كه بر منكرى كوروب يديله
انى تغييره قادر اوله تغيير ايتسون اكا قادر اولمزسه لسانيله اكا انكار ايتسون اكا دخى قادر اولمزسه قلبيله انكار
ايتسون (الى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم تعملون) يوم قيامتده جميعكزك مصيرى الله تعالى يه در
دنياده كى اعمالكزك خير وشرنى سزه خبر ويرر اكا كوره سزا كزى ايركورر * دينلديكه اشبو آيتك نزولى شول
رجال حقنده دركه ايمان حلاوتن ذوق ايتدكلرندنصكره كفره دن ذى قرابه لرينه دخى آنى اذاقه اراده ايتديلر
كفره ايسه انلردن انى قبول ايتمامكله تأسف ايتديلر * اويله اولسه الله تعالى انلرى تأسفدن منع ايدوب انلره
نفسلرى اصلاحنى الزام ايلدى طريق اهتدايه سلوك ايله يوخسه بونكله مراد على الاطلاق امر ونهى ترك
ايتسون ديمك دكلدر زيرا بلا ضرورة انى ترك ايدن طريق اهتدايه سالك اولمز (يا ايها الذين آمنوا شهادة
بينكم اذا حضر احدكم الموت حين الوصية) يا مؤمنلر قچن بريكزه موت حاضر اولسه آنك وصيتى حيننده
ارا كزده شهادتكز (اثنان ذوا عدل منكم) سزدن ايكى صاحب عدل مسلمك شهادتيدر (او آخران من
غيركم) ويا ملتكزك غيريدن ايكى رجل شهادتيدر * دينلديكه اهل ذمتك شهادتى (واشهدوا ذوى عدل منكم)
دلاليله منسوخه در اكرچه اوائل اسلامده قلت مسلمين ايچون جائز ايدى * وبر قوم ديديلركه اشبو

حكم ثابته در * قچن اشهاد ايچون ايكى مسلم بولنميه ايكى كافرى اشهاد ايتسون * شريح ايدر قچن بر ارض
غربه ده اولوب وصيته اشهاده كمسه بولنمسه ايكى كافرى اشهاد ايتمسى جائز اولور اول كركسه اهل كتابدن
ويا مشركيندن اولسون * امدى كافرلك مسلم اوزره شهادتى جائز اولمز * مكر كه سفرده وصيت اوزره اوله شعبى
ايدر دقوقاده مسلميندن بر رجل محتضر اولوب وصيته اشهاد ايچون مسلم بولمديك اهل كتابدن ايكى رجل اشهاد
ايتدى اول ايكى رجل متوفانك تركه سيله كوفه يه كلوب ابو موسى الاشعرى يه وارديلر زيرا اول آنده حاكم ايدى
قصه يى ذكر ايتدكده ابو موسى انلره يمين ويردكدنصكره شهادتلرين قبول ايتدى * حسن وزهرى ايدر (ذوى
عدل منكم) يعنى موصينك حى وقبيله سندن ايكى رجل عدل (او آخران من غيركم) ويا خود حى وقبيله كزك
غيريدن ايكى رجل شهادتيدر * يوخسه احكامدن برشيئده كافرك مسلم اوزره شهادتى جائز اولمز (ان انتم
ضربتم فى الارض فاصابتكم مصيبة الموت تحبسونهما من بعد الصلوة) اكرچه ارضده سير وسفر ايدركن
سزه اسباب موتدن برشئ ايرسه واول ملتكزك غيريدن اولان ايكى شاهد شهادت ايتسه لر امدى اول ايكى
شاهدى صلاتدنصكره يه ايقاف ايدك * عامه مفسرين ديديلركه اول صلاتله مراد صلوة عصردر * زيرا هر
ملت اهلى اكا تعظيم ايدوب انده حلف كاذبدن صاقنورلر * سدى ايدركه انكله مراد تحليف اولناجق رجالك
ملتى صلاتيدر (فيقسمان بالله ان ارتبتم لا نشترى به ثمنا ولو كان ذا قربى) اكر ملتكز اهلندن اولميان ايكى
شاهدك قولنده شك وريب ايدرسكز * امدى انلر الله تعالى يه يمين ايتسونلر شول وجهله كيم غرض دنيادن
برشيئه طمعله اشبو يميزده كذب ايتمامشزدر اكرچه انكچون يمين ايتديكمز كشى ذا قرابه مز ايسه ده
(ولا نكتم شهادة الله انا اذا لمن الآثمين) الله تعالينك بزه اقامتن امر ايتديكى شهادتى كتم ايتمزز * زيرا كتم
ايدرسوز عند الله آثملردن اولورز (فان عثر على انهما استحقا اثما فآخران يقومان مقامهما من الذين استحق
عليهم الاوليان) واكر اول ملت اسلامك غيريدن اولان ايكى شاهدك اثم ايجاب ايدر فعللرينه اطلاع اولنسه كه
اول خيانت وسرقت وحلف كاذب وآنك امثاليدر امدى اول ايكى شاهدك مقاملرينه شول اوزرلرينه خيانت
اولنان ورثه دن ايكى شاهد انلرك مقاملرينه قائم اولوركه انلر قرابتلرى ومعرفتلرى ايچون شهادته احقدرلر
(فيقسمان بالله لشهادتنا احق من شهادتهما) امدى الله تعالى يه يمين ويريلوركه بالله بزم شهادتمز اولكيلرك
شهادتندن اصدق وقبول اولنمغه اولى واحقدر (وما اعتدينا انا اذا لمن الظالمين) وبزم شهادتمزده حق
تجاوز ايتمدك تجاوز ايتمش سه وز ظالملردن اولمشوز (ذلك ادنى ان يأتوا بالشهادة على وجهها او يخافوا
ان ترد ايمان بعد ايمانهم) اشبو تقدم ايدن حكم ويا شاهدى تحليفه اجدر واحرادركه شهود شهادتلرين تحريف
وخيانتسز تحميل اولندقلرى وجه اوزره اداء ايده لر ويا خود انلرك يميننده نصكره يمين مدعين اوزره رد اولنوب
اول شهود خيانت ويمين كاذبه لرى ظهوريله افتضاحدن خوف ايده لر (واتقوا الله واسمعوا) الله تعاليدن
قورقوب خيانت وحلف كاذبدن صاقنك ووصيت اولنانى سمع اجابتله ايشيدك * اشبو امره مخالفت
ايدرسكز فاسقلردن اولورسز (والله لا يهدى القوم الفاسقين) والحال الله تعالى فاسقلرى جنت ويا طريق
جنته هدايت ايتمز * اشبو آيات ثلاثك سبب نزولنده روايت اولنديكه تميم الدارى وعدى بن حاتم اسلاملرندن
اول نصارادن ايديلر مدينه دن تجارت ايچون شامه كتديلر * وعمرو بن العاص مولاسى بديل بن نام مسلم دخى
انلركله بيله كتدى شامه قدوم ايتدكلرنده بديل خسته اولدى * اويله اولسه جميع متاعن بر كاغده يازوب
تميم وعدى يه بلدرمكسزين آنى بعض امتعه سنك آراسنه كيزلدى بعده وجعى مشتد اولنجق جميع امتعه سنى
تميم وعدى يه تسليم ايدوب مدينه يه اهلنه كوندره لر ديو انلره اصرار ايلدى * بعده بديل وفات ايدنجك
انلر آنك بر كومش اناء ايچنده اوچيوز مثقال كومشى امتعه سندن چقاروب كيزلديلر وانك ماعداسن
مدينه يه ايلتوب بديلك اهلنه ويرديلر * انلر دخى اول ويريلن متاعى تفتيش ايدوب ايچنده اول امتعه نك
وصف وذكرى يازيلان كاغدى بولديلر كورسه لركه اول اناء ايچنده كى اوچيوز مثقال كومشله اناء يوقدر
فى الحال تميم وعدى يه ديديلركه بديل اشبو سزه ويرديكى متاعدن هيچ برشئ بيع ايتديمى * ويا مرضى ممتد اولوب
نفسنه انفاق ايچون متاعدن هيچ برشئ اخراج ايتديمى ديديلر يوق برشئ ايتمدى بديلك ورثه سى ديديلركه
امدى بزه كتوردككز امتعه ايچنده سزه تسليم اولنان اشيانك ذكرى يازلمش بر كاغد بولدق اكا يازيلاندن

بر كومش اناء ايچنده اوچيوز مثقال كومشى بولدق تميم وعدى آنى بزه ويرديكى اشبو سزه تسليم ايتديكمزدر غيرى سن بلمزدى بو انكار ايتديلر * اويله اولسه ورثه تميم وعدى يى پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه ايلتديلر انلر ايسه انكارلرى اوزره اصرار ايدوب يمين ايتدكارندنصكره پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم سبيللرين تخليه ايتدى بعده اول اناء ايكيسنك يدنده بولنوب ورثه انلره نزاع ايدجك * ديديلركه بز بونى بديلك كنديدن اشترا ايتمشيدك لكن اشتراسنى اوزره بينه مز اولمديغندن اقرار ايتمكه كراهت ايتدك * اويله اولسه ورثه ينه انلرى پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمه ايلتديلر (فان عثر) آيتى نازل اولنجق ورثه نك قومندن عمرو بن العاص ومطلب بن ابى وداعه طوروب اول اناء بديلك ايدوكنه شهادت ويمين ايتدكارندنصكره اناء اوليا ميته حكم اولندى بعده تميم الدارى اسلامه كلديكنده ديرديكه صدق الله ورسوله انايى بن اخذ ايتمشيدم الله تعالينك مغفرتن ديلرم ديو تقصيرنه اعتراف ايدردى (يوم يجمع الله الرسل فيقول ماذا اجبتم) حق جل وعلا يوم قيامتده مرسلينى جمع ايدوب ديه كه امتلريكزى بنم توحيد وطاعتمه دعوت ايتدككزده نه شينده سزه اجابت ونه شينده رد ايتديلر (قالوا لا علم لنا) ديه لركه بزه بيلدرمديكك شيئه علممز يوقدر (انك انت علام الغيوب) سن غيوبى بيلديكده بالغ سن اويله اولسه نه شيئده بزه اجابت ونه شيئى بزه اظهار ايتدكلرين وقلبلرنده اضمار ايدوب بزم بيلمدكلريمز اشيايى بيلورسن * ديلديكه يعنى سنك علمك جنبنده بزم علممزك وجودى يوقدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر قيامت ايچون اهوال وزلازل واردركه قلوب آنده مواضعندن زائل اولور واول يومك هولندن فزعله جوابدن ذهول ايدرلر * بعده عقللرى ثابت اولديغنده امتلرى حقنده شهادت ايدرلر (اذ قال الله يا عيسى ابن مريم اذكر نعمتى عليك وعلى والدتك) ذكرايت شول وقتى كه حق تعالى كفره يه توبيخ ايچون مرسلينه امتلرك اجابتندن سؤال وانلر اوزره اظهار ايتديكى آياتى ذكر ايده حال بوكه انلردن برطائفه اول مرسلينى تكذيب ايدوب سحره ديو تسميه ايتمشلردى * وبرطائفه ايسه غلو ايدوب عيسى وانامى مريمى ايكى الهه ديرديو افترا ايتمشلردى * اويله اولسه الله تعالى اول كونده عيسى عليه السلامه ديه كه ذكرايت سكا ووالده كه اولان نعمتى كه سنى نبوتله اكرام ايتدم ووالده كى نساء عالمين اوزره اصطفا ايتدم (اذ ايدتك بروح القدس) وسنى جبرائيل عليه السلامله قوتلندردم وياشول كلامله كيم انكله دينى ويانفسى حيات ابديه ايله احيا وآثامدن تطهير ايدردك (تكلم الناس فى المهد وكهلا) مهدده طفل ايكن وكهل ايكن ناسه سوز سويلردك يعنى كمال عقلده وتكلمده طفوليت وكهولتك مساوى ايدى * اشبو دليلدركه اول آخر زمانده ينه اينسه كركدر * زيرا اول كهولته ايرمدين رفع اولنمشدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر عيسى عليه السلام اوتوز ياشنه ايريجك مرسل اولدى اوتوز آى رسالتده مكث ايتدكدنصكره رفع اولندى (واذ علمتك الكتاب والحكمة والتوراة والانجيل) وسكا كتاب وفهم وتوراة وانجيل تعليم ايلدم حتى كه اول ايكيسيله ناس بيننده حكم ايدردك (واذ تخلق من الطين كهيئة الطير باذنى فتنفخ فيها فتكون طيرا باذنى) وبنم اذنمله طيندن طائر صورتنده برشى دوزردك بعده اكا نفخ ايديجك بنم اذنمله حى طائر اولوردى (وتبرئ الاكمه والابرص باذنى) وبنم اذنمله اكمه وابرصدن علتى كيدررردك (واذ تخرج الموتى باذنى) وبنم اذنمله موتايى قبوردن احياء اولدقلرى حالده اخراج ايدردك (واذ كففت بنى اسرائيل عنك) ويهودى سندن منع وصرف ايتدم شول وقتى كه قتلكى قصد ايتديلر (اذ جئتهم بالبينات) چون كه سن انلره اشبو دلالات ومعجزاتله كلدك (فقال الذين كفروا منهم ان هذا الا سحر مبين) انلردن كافر اولنلر ديديلركه بو بزه كتورديكك دكل الا سحر ظاهردر (واذ اوحيت الى الحواريين ان آمنوا بى وبرسولى قالوا آمنا واشهد باننا مسلمون) وذكرايت شول وقتى كه عيسى نك خواص اصحابى حواريونه الهام وقلبلرينه قذف ايتدمكه بكا ورسولم عيسى يه ايمان كتورهلر ديديلركه الله تعالى يه ورسولنه ايمان كتوردك ياعيسى سن شاهد اولغل كه بز مسلمز (اذ قال الحواريون يا عيسى ابن مريم هل يستطيع ربك ان ينزل علينا مائدة من السماء) حواريون ديديلركه ياعيسى ربك جل شانه دعاكه اجابت ايدرمى وياخود اكا سؤال ايدرميدك كه سمادن بزه خوان ايندريديكه ايچنده طعام اوله (قال اتقوا الله ان كنتم مؤمنين) عيسى عليه السلام ديديكه الله تعاليدن قورقوب بونك امثالى سؤالدن صاقنك اكر آنك كمال قدرتنه وبنم نبوتم صحتنه مؤمنلر ويا ايمان ادعاسنده صادقلر ايسه كز

(قالوا

(قالوا نريد ان نأكل منها) حواريون ايتدى ديلرزكه تبركا بز اندن اكل ايده وز (وتطمئن قلوبنا) وآنك كمال قدرتنه علم استدلاله علم مشاهده انضماميله مطمئن القلوب اوله وز (ونعلم ان قد صدقتنا) وسنك نبوت ادعاسنده صدقكى بيله وز (ونكون عليها من الشاهدين) وآنك اوزره الله تعالينك وحدانيتنه وقدرتنه وسنك نبوت ورسالتكه شهادت ايدنلردن اوله وز وياخود اشبو آيات ومعجزاتى عينيله مشاهده ايدنلردن اوله وز (قال عيسى ابن مريم) چون عيسى عليه السلام انلردن اشبو سؤالده غرض صحيحلرين كوردى اوزرلرينه حجتى كماليله الزامى اراده ايدوب ديديكه (اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء) ياالهى ياربنا بزه سمادن مائده انزال ايت (تكون لنا عيدا لاولنا وآخرنا) تاكه آنك نازل اولديغى كون بزم متقدمينمزه ومتأخرينمزه عيد اولوب آنى تعظيم ايده وز ديلديكه انك نزولى يوم احدده اولوب اول اجلدن نصارى آنى عيد اتخاذ ايتديلر (وآية منك) واول سنك كمال قدرتكه وبنم صحت نبوتمه سندن علامت اوله (وارزقنا) وبزه اول مائده يى وير وآنك اوزره شكر اعطا ايله كل (وانت خير الرازقين) زيراكه سن رزق ويرنلرك خيرلوسيسين زيراكه رزقى خلق ايدن وغرضسز ويرن اول بارى تعاليدر (قال الله انى منزلها عليكم) الله تعالى انلرك سؤالنه اجابت ايدوب ديديكه بن سزه اول مائده يى انزال ايدرين (فمن يكفر بعد منكم فانى اعذبه عذابا لا اعذبه احدا من العالمين) مائده نك نزولندنصكره سزدن اول كمسه كه كافر اوله انلره برنوع عذاب ايدرين كه زمانلرى عالملرندن بركمسه يه اول عذابى ايتميم زيرا قرده وخنازيره مسخ اولنديلركه آنك مثلى عذاب ايله انلرك غيرينى تعذيب ايتمدى * روايت اولنديكه اول مائده برقرمزى سفره ايدى فوقندن وتحتندن ايكى غمامه بيننده * انلر نظر ايدركن اينوب اوكلرينه قونلدى عيسى عليه السلام آغليوب ديديكه الهى بنى شاكرلردن ايت الهى مائده يى عالمينه رحمت ايت بوخسه مثله وعقوبه ايتمه اندن طوروب ابدست آلدى ونماز قيلوب آغلدى واوزرندن منديلن كشف ايدوب بسم الله خير الرازقين ديدى * كورسه لركه اول پشمش بالق ايدى اوزرنده پولى ودكنلرى يوغيدى اندن دسم سائل ايدى باشى برابرنده طوز وقويروغى اوجنده سركه وچوره سنه كراثدن غيرى الوان بقول قونلمش ايدى ودخى انده بش رغيف اولوب برينك اوزرنده زيتون وايكنجيسى اوزره عسل واوچنجيسى اوزره سمن ودردنجيسى اوزره جبن وبشنجيسى اوزره قديد وار ايدى حواريوندن شمعون ديديكه ياروح الله اشبو مائده ده اولان اشياء دنيا طعامندن ويا آخرت طعامندنميدر ديديكه هيچ برندن دكلدر * بلكه الله تعالى انى قدرتيله اختراع ايدوب بدرامدى استدككزى يييكز والله تعالى يه شكر ايلكز كه اول سزه امداد وفضلندن آنى زياده ايده بعده ديديلركه ياروح الله اشبو آيتدن بزه برآيه اخرى كوستريدك ديديكه ياسمك الله تعالينك اذنيله ديرلكل همان دم اضطراب ايتدى بعده ديديكه ينه اولكى هيئتكه عودت ايتكل كورديلركه ينه اولكى هيئتنه تحول ايتدى بعده مائده اوچوب كتدى اويله اولسه آنلر آندنصكره عصيان ايدوب مسخ اولنديلر ديلديكه اول مائده انلره كون آشورى قرق كون كلدى وكليجك اكا فقراء واغنيا صغار وكبار رجع اولوب يرلردى تاكه زوال وقتى ايرسه اوكلرندن اوچوب آنلر آنك ظلنه نظر ايده قالوردى اكراندن فقيريسه مدت عمرنده غنى اولوردى واكر مريض يسه مدت عمرنده مرض كورميوب عافيت اوزره اولوردى بعده الله تعالى عيسى عليه السلامه وحى ايتديكه بنم مائده مدن فقراء ومرضى اكل ايتسونلر يوخسه اغنياء واصحاء دكل اول سببدن ناس اضطرابه دوشوب آنلردن سكسان اوج رجل مسخ اولنديلر * ديلديكه حق جل وعلا مائده انزالنه ذكر اولنان شرطه يى تعليق ايديجك استغفار ايدوب مائده نزولن استمز ديديلر اويله اولسه مائده نازل اولمدى (واذ قال الله يا عيسى ابن مريم أانت قلت للناس اتخذونى وامى الهين من دون الله) ذكرايت شول وقتى كه حق جل وعلا عيسى عليه السلامه يوم قيامتده ديه كه سن ناسه ديدككى كه الله تعاليدن غيرى بنى ووالده مى دخى ايكى اله اتخاذ ايدك (قال سبحانك) عيسى عليه السلام ديديكه ياالهى سنى تنزيه ايدرين اندنكه الوهيتكده هيچ احد سكا شريك اوله (ما يكون لى ان اقول ما ليس لى بحق) بكا حق اولميان قولى ديمك لايق اولماز (ان كنت قلته فقد علمته) اكر بن اول قولى ديمش ايسم سن آنى بيلورسن (تعلم ما فى نفسى ولا اعلم ما فى نفسك) نفسمده اخفا ايتديكمى بيلورسن اعلان ايتديكمى بيلدككى كبى اماكه بن معلوماتكدن اخفا ايتدككى بيلمازين (انك انت علام الغيوب) غيوبك جميعن

بيلمكده سن بليغ سن زيرا كه سن خلق ايدوب سن (ماقلت لهم الاماامرتني به ان اعبدوا الله ربي وربكم)
بن انلره ديمدم الا آنيكه بكا امر ايتدك كه بنم ربم وسزلك ربكز الله جل شانه يه عبادت ايدك اكا عبادتكزده هيچ
احدي اشراك ايتمكز (وكنت عليهم شهيدا مادمت فيهم) وبن انلرك ارا سنده اولدقجه اوزرلرينه رقيب
ايدم اول قولدن ويا آني اعتقاددن آنلري منع ايدردم (فلما توفيتني كنت انت الرقيب عليهم) چون بني سمايه
رفعله توفي ايتدك احواللرينه مراقبه ايله تخصيص ايدوب ديلديككسنه يي دلائله ارشاد وارسال رسل
وانزال آيات ايله اول قولدن عصمت وابعاد ايتدك (وانت على كل شئ شهيد) حال بوكه سن هر شيئده بنم مقالتمه وانلرك
مقالتنه مطلع ومراقب سن (ان تعذبهم فانهم عبادك) اكر سن انلره تعذيب ايدرسن كندي عبادكه
تعذيب ايدرسن مالك مطلق سن ملككده نه ايشلرسك سكا اعتراض اولمز * ويا انلرسنك عبادك ايكن غيريه
عبادتله اكا مستحق اولمشلردر (وان تغفرلهم فانك انت العزيز الحكيم) واكر سن انلري مغفرت ايدرسك
اهل عصياندن انتقامه قادرسن واثابه وعفو بتدن هر فعلكده حكيم سن وهر مجرمي مغفرت اكرچه
مستحسنه در لكن تعذيب ايدرسك عدل ايدر ومغفرتله فضل ايدرسن (قال الله هذا يوم ينفع الصادقين
صدقهم) الله تعالى ايدر اشبو كلام كه بتله عيسي بيننده در واقعدر شول كونده كه دنياده صدقه مستمر
اولنلره صدقلري انده نفع ايدر (لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا) انلر ايچون آخرتده
جنتلر واردر كه اغجارلرينك آلتندن نهرلر جاري اولور آنده دائمين اولدقلري حالده (رضي الله عنهم ورضوا عنه)
الله تعالى انلرك صدق وطاعتلرندن راضي اولوب انلره ايتديكي مغفرت وكمال افضالي سببيله اندن انلر دخي
راضي اولورلر (ذلك الفوز العظيم) انشبو ذكر اولنان ثواب مؤمنين صادقينه فوز عظيمدر (لله ملك
السموات والارض ومافيهن) سموات وارضك وايكيسنده اولان خلقك ملكي الله تعالى يه مخصوصدر
(وهو على كل شئ قدير) ايجاد واعدامدن اول هر شيئه قادردر * والله اعلم

سورة الانعام وهي خمس وستون ومائة آية مكية

الا (وماقدروا الله) دن اوچ آيت تمامنه دكين * ودخي (قل تعالوا) دن (لعلكم تتقون) دكين مدنيه لردر
ديلديكه سورة انعام مكهده كيجه نازل اولوبدر يتمش بيك ملك دخي تسبيح وتحميدله نزول ايدوب
خافقين بيني سد ايتديلر * پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم آني كوريجك سبحان ربي العظيم ديو سجده يه
واردي مرفوعا مرويدركم بركسه كه سورة انعامي اوقويه اول كونده وكيجه ده يتمش بيك ملك اكا صلوة ايده

بسم الله الرحمن الرحيم

(الحمد لله الذي خلق السموات والارض) الله تعالى حضرتلري حمد اولنمغه احقدركه سموات وارضي اول خلق
ايلدي * كعب الاحبار ايدر توراتك اول آيتي اشبو آيتدر وآخر آيتي (الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا) آيتيدر الله
تعالى حمدي عبادنه تعليم ايچون نفسيچون حمدي اثبات ايتدي يعني سموات وارضي خلق ايدن الله تعالى يه
حمد ايدك اول ايكيسي عباده كورينن مخلوقاتك اعظمي وعباد ايچون عبر ومنافع مجمعي اولدقلري ايچون ذكرلري
تخصيص اولندي (وجعل الظلمات والنور) ودخي اول الله تعالى ظلمات ونوري انشا ايتدي * واقدي ايدر
اشبو آيتدن ماعدا قرآنده ذكر اولنان ظلمات ونورله مراد كفر وايماندر * اما بو آيتده كي ايله مراد ليل ونهاردر
ديلدي كه يعني الله تعالى سموات وارضي خلق ايتدي حال بوكه آندن اول ظلمات ونوري انشا ايتمشيدي (قال
النبي صلى الله عليه وسلم ان الله خلق خلقه في ظلمة ثم القى عليهم من نوره فمن اصابه من ذلك النور اهتدى ومن
اخطأه ضل) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا مخلوقاتي ظلمتده خلق ايدوب اوزرلرينه
نورندن القا ايتدي اول كمسنه كه اول نوردن اصابت ايتمشدر هدايته ايردي اصابت ايتمين ضلالتده قالدي
(ثم الذين كفروا بربهم يعدلون) اشبو بياندنصكره كافرلر رب تعالى يه اوثاني عديل ايدرلر * ديلديكه يعني
رب تعالى عبادنه ويرديكي نعمتلر اوزره حمد اولنمغه حقيق ايكن كافرلر اول نعمته كفران ايدرلر * وياخود
حق تعالى اشبو اشيايي انلرك تكون وتعيشلرينه اسباب قلديغي حيثيتله حق انك اوزره حمد اولنوب كافر
اولمق ايكن انلر آندن عدول ايدوب شول برشيئه قادر اوليان شيئي اكا مساوي ايدرلر (هو الذي خلقكم
من طين) اول الله تعالى سزك ابتدا خلقكزي طيندن ايتدي * زيرا آدم عليه السلام كه اصل بشردر اندن

خلق اولنوبدر * وياخود آتا كز آدمي طيندن خلق ايتدي * روايت اولنديكه حق جل وعلا آدم عليه السلامي
خلق اراده ايتديكنده جبرائيل عليه السلامي يره كوندرديكه آندن برمقدار تراب كتوره يرديديكه سندن
الله تعالى يه استعاذه ايدرينكه بندن برشيء اكسلده سن * اولوقت اولسه جبرائيل عليه السلام آندن برشيء
آلمقسزين حق تعالى يه رجوع ايتدي * يارب سكا استعاذه ايديجك اكا تعرض ايتمكه تأدب ايتدم
ديو اعتذار ايتدي * بعده ميكائيل عليه السلامي كوندردي اول دخي جبرائيل عليه السلام كبي استعاذه
اولنيجق انجاب ايتدي * بعده عزرائيل عليه السلامي كوندروب يرآندن دخي استعاذه ايديجك * اول
اكا ديديكه بن دخي الله تعالى يه استعاذه ايدرين كه انك امرينه مخالفت ايدم * ويرك بيضا وسودا وحمراسندن
آلدي اول اجلدن بنو آدمك الواني مختلف اولدي * بعده آني صونك طتلوسي وآجيسي وطوزليسيله
يوغردي بنو آدمك اخلاقي اول سببدن مختلف اولدي * الله تعالى عزرائيل عليه السلامه ديديكه جبرائيل
وميكائيل عليهما السلام يره مرحمت ايدوب سن ايسه مرحمت ايتمدك * امدي بوكتوردكك ترابدن خلق
ايده جكم خلق ارواحني قبض ايتمكه سني تسليط ايتدم ابو هريره رضي الله عنه ايدر حق جل وعلا آدم عليه
السلامي خلق ايديجك ترابي طين بعده حمأ مسنون ايتدي بعده خلق وتصوير ايتدي بعده ترك ايدوب
حتى كه صلصال اولدي * بعده اكا روح نفخ ايتدي (ثم قضى اجلا واجل مسمى عنده) بعده اجل موتي
قضا ايلدي واجل وقيامت آنك عندنده در * ديلديكه اجل اول خلق اولنديغندن موتنه دكيندر * واجل
ثاني موتدن بعثنه دكيندر * زيرا اجل آخر مدته اطلاق اولنديغي كبي جمله سنه دخي اطلاق اولنور * وياخود
اجل اول نوم وثانيسي موتدر * ابن عباس رضي الله عنه ايدر هر كسه نك ايكي اجلي واردر بري موتنه دكين
وبري بعثنه دكيندر * اكر صالح تقي اولوب صلهٔ رحم قيلورسه اجل بعثندن اجل عمرنه آرتوريلور * واكر
فاجر اولور ورحمدن كسيلورسه اجل عمرندن اكسلديلوب اجل بعثنه آرتوريلور مجاهد ايدر اجل اول اجل
دنيادر * واجل ثاني اجل آخرتدر * ديلديكه انك ايكيسي دخي بردر * يعني الله تعالى اعماركز ايچون مدت
قيلوبدركه اكا منتهي اولور بز * واجل مسمى ايسه انك عندنده در آني اندن غيري احد بيلمز (ثم انتم تمترون)
بوندنصكره بعثنده شك ايدرسز * يعني انلري واصوللريني خلق ايدن وآجاللرينه دكين ديركورن وموادلرين
خلق وجمع ايدن وانده حياتي ايداع ايدوب ديلديكي دكا وزمان دنياده ابقا ايلين الله تعالى ايدوكي ثابت
اوليجق ايكنجي كره اول موادي جمع واحيايه قادر ايدوكي بالطريق الاولى ثابت اولوب انده شك اولنمز آيت اولى
توحيده دليلدر وآيت ثانيه بعثنه دليلدر (وهو الله في السموات وفي الارض) اول الله تعالى سموات وارضده
معبود بالحقدر وغيري دكل (يعلم سركم وجهركم) اعمالكزك سرني وجهرني بيلور آنك عندنده سر وجهر
مساويدر (ويعلم ماتكسبون) خير وشردن ايشلديككزي دخي بيلور آنك اوزره جزا ايدر (وما تأتيهم
من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين) هر باركه انلره آيات قرآنيه دن بر آيت ويا ادله دن بر دليل
ويا معجزاتدن بر معجزه كتورسك الا انلر آندن اعراض ايدوب اكا نظر ايتمديلر (فقد كذبوا بالحق لما جاءهم)
انلر آياتك كاندن اعراض عادتلري اولمغين قرآن دخي انلره كلديكنده آني تكذيب ايتديلر حال بوكه اول اعظم
آياتدر * اوليله اولسه آنك غيريني تكذيبلري اظهر اولور (فسوف يأتيهم انباء ما كانوا به يستهزؤن) انلره
استهزا لرينك اخباري وجزاسي عذاب نزولي عندنده دنياده وآخرتده ظاهر اوليسردر (اولم يروا كم اهلكنا
من قبلهم من قرن) اهل مكه نظر اعتبار ايله نظر ايتمزلرميكه انلردن اول نيجه قرن اهلني بز اهلاك ايتدك
قرنك معناسنده علما اختلاف ايتديلر * بعضيلر ديديكه اول ناسك اغلب اعماري مدتيدركه اول يتمش ييلدر
ويا سكسان ييلدر * ديلديكه قرن شول عصر اهليدركه آنده نبي ويا علمده فايق كسه اوله اول عصرك مدتي
كركسه قليل ويا كثير اولسون (مكناهم في الارض) كه بز انلري يريوزنده تمكين وتقرير ايتدك ويا بز آنلره
قوى وآلاتدن انده انواع تصرفله تمكن ايده جك اشيايي ويردك (مالم نمكن لكم) كه بز آنلردكا ويا اهل مكه
سزي انده تمكين وتقرير ايتمدك ويا انلره ويرديكمز قوى وآلات تمكيني سزه ويرمدك (وارسلنا السماء عليهم
مدرارا) وانلره يغموري ساجتلري وقتنده متتابعا ايندردك (وجعلنا الانهار تجري من تحتهم) وانلرك
رياض وبساتينلرنده تحتلرندن جاري اولور نهرلر قيلدق حتى كه انهار واشجار بيننده خصب وريفدن تعيش

ایتدیلر (فاهلکناهم بذنوبهم) انلر ایسه اشبو نعمتلر اوزره الله تعالی یه شکرا یتمیوب کفر ایدیجک اول
کفرلری سببیله بز آنلری اهلاک ایتدک (وانشأنا من بعدهم قرنا آخرین) وانلردنصکره انلرک یرینه قرن
آخری بدل خلق ایتدک * یعنی الله تعالی سزدن اول عاد وثمود وامثالی کبی اقوامی اهلاک ایدوب مکانلرینه
اقوام آخری انشاء وایجاد وانلرکله تعمیر بلاد ایتدیکی کبی قادردرکه کفر وشرک اوزره اصرار ایدرسکز انلره
ایرکوردیکی مصائبی سزه دخی ایرکوره (ولو نزلنا علیک کتابا فی قرطاس فلمسوه بایدیهم) اکر بز سکا کاغده
یازیلو کتاب ایندروب انلر آنی شکلری ازاله سیچون اللریله لمس ایتسه لر (لقال الذین کفروا ان هذا الا سحر
مبین) انلردن کافر اولنلر تعنت وعناد ایدوب بو دکل الا سحر ظاهردر دیه لردی (وقالوا لولا انزل علیه ملک)
وکافرلر دیدیلرکه نولایدی محمد علیه السلام قاتنه ملک نزول ایدیدی وانک نبی ایدوکن بزه سویلیدی (ولو انزلنا
ملکا لقضی الامر ثم لا ینظرون) اکر بز انلره اقتراحلری سببیله آشکاره ملک ایندروب انلر ایسه ایمانه
کلمسه لردی انلره عذاب واجب اولوب امرلرندن فراغ ایدیلیدی طرفة العین دکلو زمان عذابلری تاخیر
اولنمیایدی * زیرا کذام سابقه ده سنة الله آنک اوزره جاری ایدیکه * چن کفار برآیتی اقتراح ایدوب نازل
اولسه بعده اکا ایمان کتورمسه لر عذابلری استیصال اولوردی (ولو جعلناه ملکا لجعلناه رجلا) واکر
انلرک اقتراحیله آشکاره سکا ملک انزال ایتسیدک ویاخود رسالتله انلره ملک کوندرسیدک بز اول ملکی رجل
آدمی صورتنده ایدیدک * زیرا که بنو آدم ملائکه یه نظره استطاعت ایدیمز * اول اجلدن جبرائیل علیه
السلام پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دحیة الکلبی صورتنده کلوردی وداود علیه السلامه کلن ایکی ملک
ایکی رجل صورتنده کلمشیدی (وللبسنا علیهم ما یلبسون) وانلرک نفسلری اوزره خلط ایتدکلری شیئی
بز انلره خلط ایدوب بو ملکمیدر ویا آدممیدر دیو شک ایده لردی وانکله خذلانلرین ارتوره لردی (ولقد
استهزئ برسل من قبلک) یا محمد قومک سنی استهزاء ایتدیکی کبی سندن اول کلن رسللردخی استهزاء
اولندیلر (فحاق بالذین سخروا منهم ما کانوا به یستهزؤن) انلردن رسوللری استهزاء ایدنلره اول استهزالرینک
جزاسی اولان عذاب ونقمه انلری احاطه ایتدی (قل سیروا فی الارض ثم انظروا کیف کان عاقبة المکذبین)
دیکل که یریوزنده سیر ایدک بعده نظر ایدک که رسللرینی تکذیب ایدنلری الله تعالی عذاب استیصال ایله نیجه
هلاک ایتمشدرتا کهانکله معتبر اوله سز * دینلدیکه تجارت وغیریچون سیر مباح ایدوب آثارها لکینه نظر
وجوبی افادت ایدک (قل لمن ما فی السموات والارض قل لله) دیکل که سموات وارض وایکیسنده
اولان اشیانک خلقی وملکی کیمکدر جواب ویررلرسه فبها والا سن جوابه متعین اولیجق دیکل که کلیسی الله
تعالینکدر (کتب علی نفسه الرحمة) الله تعالی فضل واحساندن رحمتی نفسی اوزره الزام ایلدیکه اول
رحمت دنیویه واخرویه یه عامدر * واول رحمتندرکه معرفتنه هدایت ایدر ونصب ادله وانزال کتب ایله
توحیدین بیلدرر وکافرلره موتلرینه دکین مهلت ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لما قضی الله الخلق کتب
کتابا فهو عنده فوق العرش ان رحمتی سبقت غضبی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا خلقک
امرنی قضا ایدیجک فوق العرش عندنده کتاب کتب ایتدیکه بنم رحمتم غضبمی سبق ایدوبدر (قال النبی صلی
الله علیه وسلم ان لله تعالی مائة رحمة واحدة بین الجن والانس والبهائم والهوام فبها یتعاطفون وبها یتراحمون
وبها یتعاطف الوحوش علی اولادها واخر تسعا وتسعین رحمة یرحم بها عباده یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر الله تعالینک یوز رحمتی واردر انک برینی دنیاده جن وانس وبهائم وهوام بیننده قسمت ایتدی *
انکله بری برلرینه تعاطف وتراحم ایدرلر حتی وحوش انکله اولادلرینه تعاطف ایدرلر وطقسان طقوز
رحمتی ایسه یوم قیامته الیقویمشدرتا کهانکله عبادنه رحمت ایده عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه سبی کتورلدی کوردککه ارالرنده بر مرأه امزکاوردر هرجانبه باقوب کیدر اول حالتده
سبیک اراسنده برصبی کوردی مکر اول آنک ولدی ایمش سکیردرک آنه واردی وبغرنه باصوب امزردی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه یه خطاب ایدوب دیدیکه ظن ایدرمیسزکه بو مرأه ولدنی ناره طرح ایده
حالبوکه آنی اکا طرح ایتمکه قادردر * دیدیلرکه هیچ اولورمیکه کشی ولدین ناره طرح ایده * پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایتدی امدی بیلوک که (الله ارحم بعباده من هذه بولدها) اشبو مرأه نک ولدنه مرحمتندن

الله

الله تعالینک عبادنه رحمتی زیاده در (لیجمعنکم الی یوم القیامة لا ریب فیه) الله تعالی یوم قیامته دکین سزی
قبورده جمع ایدیسردرکه اول یومک حقیقتنده ریب یوقدر (الذین خسروا انفسهم فهم لا یؤمنون)
شونلرکه رأس ماللری فطرت اصلیه یی وعقل سلیمی تضییعله کندیلره زیان ایتدیلر انلر ایمانه کلمزلر * زیرا
عقللرین حواسه اتباع وتقلیده انهماک ونظرلرین اغفاللری انلری کفر اوزره اصرارلری وایماندن امتناعی
تأدیه ایتدی (وله ما سکن فی اللیل والنهار) اول الله تعالینکدر هرشیئ که لیل ونهارده سکون ویا تحرک ایدر
دینلدیکه هرشیئ کیم اوزرینه شمس طلوع وغروب ایدر اول لیل ونهاره اکنلنندر * دینلدیکه
انکله مراد ارضده اولان اشیانک جمیعیدر * ویاخود معناسی اوزرینه لیل ونهار مرور ایدن هرشیئ اول
الله تعالینکدر (وهو السمیع العلیم) الله تعالی انلرک اقوالن ایشیدر واحواللرین بیلور (قل اغیر الله
اتخذ ولیا) دیکل که الله تعالینک غیرینی ولی ومعبودمی اتخاذ ایدرین (فاطر السموات والارض) که اول
سموات وارضک خالق ومبدع ومبدئیدر (وهو یطعم ولا یطعم) اول خلقه رزق ویرر یوخسه خلق اکا رزق
ویرمز (قل انی امرت ان اکون اول من اسلم) دیکل که بن امر اولندمکه اشبو امتدن امر اللهه اول
بن استسلام ایدر اولام * زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دینده امتنک سابقیدر (ولا تکونن من المشرکین)
وبکا زنهار مشرکلردن اولمغل دینلدی (قل انی اخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم) دیکل که اکر بن ربم
جل شانه یه عصیان ایدرسم قورقارینکه یوم قیامتده عذابه ایریشم (من یصرف عنه یومئذ فقد رحمه)
برکسه که یوم قیامتده آندن عذاب صرف اولنه حق تعالی اکا رحمت وانعام ایتمشدر (وذلک الفوز المبین)
اشبو صرف ویا رحمة نجات بینه در (وان یمسسک الله بضر فلا کاشف له الا هو) اکر الله تعالی سنی بلیه
ویا نکبه ایله مس ایتسه آنی ینه الله تعالیدن غیری دفع ایدراولمز (وان یمسسک بخیر فهو علی کل شیئ
قدیر) واکر اول سنی عافیت وصحتله مس ایدرسه اول هرشیئه قادردر خیر وضردن دیلدیکن ایرکورر (وهو
القاهر فوق عباده) اول الله تعالی عبادی اوزره مقتضای حکمی حسبنجه نفع وضردن امورلری تدبیرینه
غلبه وقدرتله متصفدر (وهو الحکیم الخبیر) اول الله تعالی امر وتدبیرنده حکیم وعبادینک خفایای
احوالنه خبیردر (قل ای شیئ اکبر شهادة) قریش دیدیلرکه یا محمد سنک شانکدن یهود ونصارایه سؤال
ایتدک انلر ایسه کتابلرنده سنک ذکر وصفتک یوقدر دیو خبر ویردیلر * امدی سنک رسول الله ایدوککه شهادت
ایدر بزه شاهد کوستر کل * حق جل وعلا ایتدی سن انلره دیکل که قنغی شیئ شهادتده اکبردر جواب ویررلرسه
فبها جواب ویرمزلرسه (قل الله شهید بینی وبینکم) دیکل که بنمله سزلک ارا کزده شاهد الله تعالیدر شهادتده
اکبر شیئدر بنم ایچون آنک حق رسولی ایدوککه شهادت ایدر (واوحی الی هذا القرآن لانذرکم به ومن بلغ)
اشبو قرآن بکا وحی اولندی تا که یا اهل مکه انکله سزی واسود واحمردن * ویا انس وجندن یوم قیامته دکین
قرآن ایریشن کمسنه لری مخالفت اهلنی انذار واطاعت اهلنی ابشار ایدم * اشبو آیت دلیلدرکه
احکام قرآنیه وقت نزولنده حاضر اولنلره واندنصکره کلوب اول انلره ایریشنلره عام اوله اما که ایریشمینلره
انکله موأخذه اولنمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم بلغوا عنی ولو آیة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بندن
تبلیغ ایدک اکرچه برآیت ایسه ده (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نضر الله عبدا سمع مقالتی فحفظها ووعاها
واداها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی نضارت وحسن ویره شول عبده کیم بنم مقالتمی ایشیدوب
حفظ ایده وآنی امتمه تبلیغ واداء ایده مقاتل ایدر * جن وانسدن هرکسه که اکا قرآن ایره اول قرآن اکا نذیردر
محمد بن کعب رضی الله عنه ایدر برکسه که اکا قرآن ایریشه اول کانه محمد صلی الله علیه وسلمی کورمش وانی
اندن ایشتمشدر (ائنکم لتشهدون ان مع الله آلهة اخری قل لا اشهد) سز شهادت ایدرمیسزکه الله تعالی
ایله بیله آلهه اخری اوله دیکل که سز اکا شهادت ایدرسکز بن اکا شهادت ایتمزین (قل انما هو اله واحد واننی
بری مما تشرکون) دیکل که اول الله تعالی اله واحددر وسزلک اکا اشراک ایتدککز اصنامدن بن بریئم
(الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه کما یعرفون ابناءهم) شونلرکه بز انلره تورات وانجیلی ویردک محمد صلی الله علیه
وسلمی اول ایکی کتابده ذکر اولنان حلیه سیله انلر بیلورلر اوغللرین حلیه لریله بیلدکلری کبی (الذین خسروا
انفسهم فهم لا یؤمنون) مشرکین واهل کتابدن شونلرکه توحیددن بدل شرکی اختیارله زیان ایتدیلر انلر

ایمانه کلمزلر ایمان اکتساب اولنماجق شیئی بتوردکلری ایچون * دینلدیکه حق جل وعلا هر آدمی ایچون جنتده
برمنزل ونارده برمنزل خلق ایدوب بعده یوم قیامت اولدیغنده حق جل وعلا مؤمنلره اهل نارک جنتده کی منازلن
ویرر واهل ناره مؤمنلرک نارده کی منازلن ویرر * امدی کافرلرک غایت خسرانی بودر (ومن اظلم ممن افتری
علی الله کذبا) شول کسنه‌دن اکفر کیمدرکه الله تعالی یه کذب اختلاق ایدوب الوهیتنده اکا غیری اشراک ایده
(او کذب بآیاته) ویا آنک آیتلرینه یعنی قرآنه ومعجزاته تکذیب ایده (انه لا یفلح الظالمون) امدی ظالملر فلاح
بولمز فکیف که آندن اظلم اولمیه (ویوم نحشرهم جمیعا) یوم قیامتده بز مشرکین واصناملرینی جمع ایدرز
(ثم نقول للذین اشرکوا این شرکاؤکم الذین کنتم تزعمون) بعده مشرکلره دیرزکه قنی شول آلهه‌کزکه سز آنی
الله تعالی یه شرکاء زعم ایدردیکز (ثم لم تکن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما کنا مشرکین) بوندنصکره معذرة
وجوابلری اولمیه که زعملرنده انکله تخلص ایده‌لر الا دیه‌لرکه والله بز مشرکین دکلز ایدک * دینلدیکه انلرک
بوقولی یوم قیامتده شول وقتده اولورکه حق تعالینک اهل توحیده اولان مغفرت وتجاوزین کوره‌لر
بری برلرینه دیه‌لرکه کلک شرکمزی کتم ایده‌لم اوله کم بزدخی اهل توحیدله بیله قورتله‌وز * اویله اولسه والله بز
مشرک دکلز ایدک دیه‌لر اول حالتده اغزلری کلامدن منع اولنوب جوارحلری شرکلرینه شهادت ایلیه
(انظر کیف کذبوا علی انفسهم) نظر ایتکه انلر نیجه اعتذار باطل وشرکدن تبری ایله نفسلری اوزره کذب
ایدرلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وانلردن زائل وغائب اولور اول شرکا که دنیاده اکا الوهیت افتراء وشفاعتن
رجا ایدرلردی (ومنهم من یستمع الیک) مشرکیندن برجماعت سنک قرآن اوقودیغکی دیکلرلر روایت اولندیکه
ابوسفیان وولید ونضر وعتبه وشیبه وابوجهل وانلرک اقرانی جمع اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک
قرآن عظیم الشان اوقودیغن دیکلدیلر نضره دیدیلرکه یا ابا قتیله محمد نه سویلر دیدیکه نه سویلدیکن بیلمزین
الا بوکه لسانی حرکت ایلر اساطیر الاولین سویلر نتکیم بن سزه قرون ماضیه اخبارین حکایت ایدردین ابوسفیان
دیدیکه بن انک سویلدیکنک بعضنی حق اولمسن اعتقاد ایدردین * ابوجهل اکا زینهار که اندن برشیئی اقرار
ایده‌سن انی اقراردن بزه موت اهوندردی * اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی (وجعلنا علی قلوبهم
اکنة ان یفقهوه) بز انلرک قلوبلری اوزره اغطیه قلدق تاکه انلر سنک کلامکی فهم ایتمیه‌لر (وفی آذانهم وقرا)
وقولاقلرنده صمم وثقل قلدق که کلامکی ایشتمیه‌لر * اشبو دلیلدرکه الله تعالی مقلب القلوبدر بعضنی هدایت
ایچون شرح ایدر وبعضنی ایسه اغطیه ایله سد ایدوب کلام حقی فهم ایتمزایدر (وان یروا کل آیة لا یؤمنوا بها)
اکر آیات ودلالاتدن هرقنغیسن کورسه‌لر فرط عناد واستحکام تقلیدلرندن اکا ایمان کتورمزلر (حتی اذا
جاؤک یجادلونک) حتی سکا کلسه‌لر سنکله جدال ایتمکه کلورلر (یقول الذین کفروا ان هذا الا اساطیر الاولین)
کافرلر دیرلرکه اشبو متقدمین اقاصیص واحادیثیدر (وهم ینهون عنه وینأون عنه) اهل مکه ناسی محمد
علیه السلامه اتباعدن نهی ایدوب وکندیلر آندن تباعد ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدرکه اشبو آیه
ابوطالب شاننده نازل اولوبدرکه ناسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایذادن نهی ومنع ایدوب کندی ایسه اکا
ایماندن تباعد ایدردی * روایت اولندیکه رؤس مشرکین ابوطالبه جمع اولوب بزدن دیلدکک برصبیح الوجه
شابی آلوب محمدی ویرکل * ابوطالب ایتدی انصاف میدرکه ولدمی سزه قتل ایتمکه ویرم وسزک ولدکزی تربیه
ایتمکه کیدم روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عمی ابوطالبی ایمانه دعوت ایدیجک اول دیدیکه اکر
قریش بنی تعییر ایدر اولمیدی سکا متابعتمله سنی قریر العین ایدردم لکن حیاتده اولدیغمجه سندن انلری منع
ودفع ایده‌یم (وان یهلکون الا انفسهم وما یشعرون) والحال انکله کندیلرین هلاک ایدرلر
وبلمزلرکه ضررلری کندیلرک غیریه تعدی ایتمز (ولو تری اذ وقفوا علی النار) یا محمد اکر سن انلری
کوریدک شول وقتنکه نار اوزره طوردیریلوب اکا نظر ایده‌لر * ویا اکا کیروب مقدار عذابن بیله‌لر
(فقالوا یا لیتنا نرد ولا نکذب بآیات ربنا ونکون من المؤمنین) ودیه‌لرکه نولایدی دنیایه رجوع ایدیدک من بعد
ربمزک آیتلرینی تکذیب ایتمزدک مؤمنلردن اولوردق (بل بدا لهم ما کانوا یخفون من قبل) بلکه انلره
نفاقلرندن ویاقبایح اعماللرندن دنیاده اخفا ایتدکلرینک جزاسی ظاهر اولیجق ضجرله آنی تمنی ایده‌لر یوخسه
عزملری اولمیه که اول قوللرینه وفا ایده‌لر (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لکاذبون) اکر انلر نار اوزره

وقوفلرندن وعذابلرینک مقداری ظهور ایتدکدنصکره دنیایه رد اولنسه‌لر شول اندن نهی اولندقلری کفر
ومعاصی یه عودت ایده‌لردی زیرا انلر وعدلرنده کاذبلردر (وقالوا ان هی الا حیاتنا الدنیا وما نحن بمبعوثین)
ودخی انلر دنیایه رد اولندقلرنده دیه‌لردیکه بو بزم حیات دنیامزدر * یوخسه مبعوثین دکلز دیو بعثی انکار
ایده‌لردی (ولو تری اذ وقفوا علی ربهم) یا محمد اکر سن انلری کوریدک شول وقتنکه رب تعالی یه قضاء ویا جزاء
ایچون عرض اولنه‌لر (قال الیس هذا بالحق) الله تعالی انلره دیه که اشبو بعث وعذاب حق دکلمیدر
(قالوا بلی وربنا) امرلری غایت جلائله منجلی اولدیغیچون بلی وربنا دیوب اقرارلرین یمینله تأکید ایده‌لر (قال
فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) الله تعالی دیه که امدی عذابی ذوق ایدک شول سببله کیم بعثی انکار
ایدردیکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده برنیجه موقف اولیسردر وانک بعضنده مشرکین
شرکلرین انکار وبعضنده ایسه اقرار ایده‌لر (قد خسر الذین کذبوا بلقاء الله) مغبون اولدیلر شونلرکه دار
دنیاده بعثی تکذیب ایله عذابی ثواب اوزره اختیار ایتدیلر (حتی اذا جاءتهم الساعة بغتة) حتی قچن کیم قیامت
انلره آکسزین ایریشه (قالوا یا حسرتنا علی ما فرطنا فیها) دیه‌لرکه شدت ندامت بزه درکه الله تعالینک امرن
ایتدیکی عملده دنیاده تقصیر ایتدک * دینلدیکه ساعتدن مراد موته محتضر اولدقلری وقتدرکه ساعتک
مقدماتندندر (وهم یحملون اوزارهم علی ظهورهم) انلر اثقال وآثاملرین ارقالرینه یوکلنه‌لر * روایت
اولندیکه مؤمن قبرندن چیقدیغنده صورتی احسن وریحی اطیب برشیء آنی استقبال ایدوب دیه که بن سنک
عمل صالحکم بکا رکوب ایله کل * زیرا بن سکا مدت طویله‌ده رکوب ایتمشیدم وکافر قبرندن چیقدیغنده
صورتی اقبح وریحی انتن برشیء آنی استقبال ایدوب دیه که بن سنک عمل خبیثکم دنیاده سن بکا مدت طویله‌ده
رکوب ایتمشیدک الآن بن سنی رکوب ایدردین دیو اوزرینه یوکلنه (الا ساء ما یزرون) آکاه اولککه نه چرکین
شیء اولور وزردن اولکه آنی یوکلنورلر (وما الحیوة الدنیا الا لعب ولهو) دنیانک اعمالی دکل الا لعب ولهودرکه
انسانی شول منفعت دائمه ولذت حقیقیه‌یی تعقیب ایدر شیدن الهاء واشغال ایدر (وللدار الآخرة خیر
للذین یتقون) ودار آخرت دائم ومنافع ولذاتی خالص اولدیغیچون متقیلره خیرلودر اشبونده تنبیه واردرکه
اعمال متقیندن اولیان شیء لعب ولهو واوله (افلا تعقلون) آخرت دنیادن افضل ایدوکن بیلمزلرمی (قد
نعلم انه لیحزنک الذی یقولون) یا محمد بیلورزکه مشرکینک سکا کاذبسن دیملری سنی محزون ایدر * روایت
اولندیکه اخنس بن شریق برتنهاده ابوجهل‌له ملاقی اولوب دیدیکه بوراده بندن غیری کلامکی ایشیدر کمسنه
یوقدر بکا خبر ویرکه محمد قولنده صادق ویا کاذبمیدر * ابوجهل دیدیکه والله محمد صادقدر اول هیچ برکره کذب
ایتمیوبدر * الا بوکه بنو قصی لواء وسقایه وحجابه وندوه ونبوة ایله کیدیجک سائر قریشه برشیء قالمز اویله اولسه
اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه ابوجهل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا محمد بز سنی تکذیب ایتمزز
لکن کتوردکک شیئی تکذیب ایدرز اول سببدن بو آیت نازل اولدیکه (فانهم لا یکذبونک ولکن الظالمین
بآیات الله یجحدون) انلر حقیقتده سنی تکذیب ایتمزلر زیرا که ماضیده صدقکی بیلورلر لکن اول
ظالملر سنک صدقکه دلالت ایدن آیات الهیه‌یی انکار ایدرلر حال بوکه انک حق ایدوکن بیلورلر (ولقد کذبت
رسل من قبلک فصبروا علی ما کذبوا واوذوا حتی اتیهم نصرنا) یا محمد سندن اول چوق رسوللر تکذیب
اولندقلرنده قوملرینک تکذیب واذالرینه صبر ایتدیلر حتی که انلره نصرمز ایردی تکذیب ایدنلری اهلاکمز ایله
(ولا مبدل لکلمات الله) الله تعالینک انبیایه نصرتله وعدنی وکفاره عقوبتله وعدنی تغییر ایدر یوقدر (ولقد
جاءک من نبأ المرسلین) یا محمد مرسلین قصه‌لری وقوملرندن چکدکلری اذادن حصه‌لری ذکری
سکا کلوبدرکه انلری نیجه انجا وقوملرین اهلاک ایتدک (وان کان کبر علیک اعراضهم) اکر انلرک سندن
ویا کتوردیکک ایماندن اعراضلری سکا مشقت ویرسه (فان استطعت ان تبتغی نفقا فی الارض او سلما
فی السماء فتأتیهم بآیة) اکر قادر ایسک که جوف ارضه نافذ برمنفذ طلب ایدوب آندن انلر ایچون برآیت
چیقاره‌سن * ویاخود سمایه صعود ایدر برمصعد طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت ایندیره‌سن ایله کل *
اشبونکه مقصود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک قومی اسلامنه حرص بالغنی بیاندرکه اول انلرک ایمانی
رجاسیله یرک آلتندن ویا سمانک فوقندن آیت کتورمکه قادر اولسه ایدیدی (ولو شاء الله لجمعهم علی الهدی

اكر الله تعالى انلرك هدى اوزره جمعنى دياسه انلره ايمانى توفيق ايدوب ايمانه كلهلردى لكن آنى ديلدى امدى
اكا نهالك ايتمه (فلا تكونن من الجاهلين) اوليا جق شيئه حرصله ومواطن صبرده جزعله جاهللردن اولمه
زيرا كه اول جاهللرك آدتندر (انما يستجيب الذين يسمعون) سكا اطاعت ايدر انلركه كلامكى سماع قبولله
استماع ايدرلر كه انكله اتعاظ واهتدا ايدهلر يوخسه استماع ايتمينلر دكل انلر ايسه موتى منزلتنده در حياتلرينك
كنديلره منفعتى يوقدر (والموتى يبعثهم الله) موتى ايسه يوم قيامتده الله تعالى انلرى بعث ايدر حاللرين كنديلره
بيلدرر (ثم اليه يرجعون) بعده اكا رجوع ايدرلر اعماللرينه كوره جزا اولنورلر (وقالوا لولا نزل عليه
آية من ربه) ديديلركه نولايدى اكا رب تعالىدن آية نازل اولايدى اول كرلك اقتراح ايتدكلرندندر *
وياخود انزال اولنسان آيات متكاثرهنك غيريدر (قل ان الله قادر على ان ينزل آية) ديكه الله تعالى
قادردركه انلره بر آية انزال ايده اول انلرك بالاقتراح ايتدكلرندن اوله ويا انلرى ايمانه مضطر قيلور اوله *
ويا آكا انكارلرى هلاكلرينه سبب اوله (ولكن اكثرهم لا يعلمون) لكن انلرك اكثرى الله تعالى آنك انزالنه
قادر ايدوكن وآنك انزالى اوزرلرينه بلاء استجلاب ايدر ايدوكن بيلمزلر (ومامن دابة فى الارض ولا طائر يطير
بجناحيه الا امم امثالكم) هر حيوانكه يرده يورر وقوشكه هوا يوزنده اوچار الا انلرك هر نوعى سزلرك كبى
برامتدر * مجاهد ايدر يعنى اجناس مختلفه در توحيد ومعرفتده ويا غذاء وابتغاء رزق وتوقى مهالكده
وياخلق وموت وبعثده سزلرك كبى امتلردر (ما فرطنا فى الكتاب من شئ) بر لوح محفوظده هيچ برشئ تقصير
ايتمدك بلكه اول عالمده جارى اولور هر شيئى مشتملدر آنده امر حيوان وجماددن جليل ودقيقدن برشئ
اهمال اولنميوبدر * ويا انكه مراد قرآن اوله كه آنده امر دينده احتياج اولنان شئ تفصيل ويا اجمال اوزره
تدوين اولنمشدر (ثم الى ربهم يحشرون) بوندنصكره جميع امم يوم قيامتده رب تعالىيه حشر اولنورلر *
ابو هريره رضى الله عنه ايدر يوم قيامتده خلقك كليسى بهايم ودواب وطير وهر شئ دركاه حقه حشر اولور
شياهك بوينوزلوسندن بوينوزسزينك حقى آلنور * بعده جميعنه طپراق اولك دينور كافر آنى كوريجك
نولايدى بن دخى طپراق اولايدم ديو تمنى قيلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم لتؤدن الحقوق الى اهلها يوم
القيامة حتى يقاد للشاة الجماء من القرناء) پيغمبريمز عليه السلام ايدر يوم قيامتده حقوق صاحبلو صاحبنه ادا
اولنسردر * حتى شاة جمانك حقى شاة قرنادن آلنور (والذين كذبوا بآياتنا صم وبكم فى الظلمات)
شونلركه بزم آيتلريمزى تكذيب ايتديلر ظلمة كفر وظلمت جهل وظلمت عناد وظلمت تقليدده اولدقلرى حالده
الله تعالىنك ربوبيتنه وكمال علم وقدرتنه دلالت ايدر آياتى ايشتمزلركه اول نفسلرنده اثر ايده * وحق وخيرى
سويلمزلر (من يشأ الله يضلله) اول كمسهكه الله تعالى آنك ضلالتن ديليه انى مخذول ايدر (ومن يشأ يجعله
على صراط مستقيم) واول كمسهكه الله تعالى انك هدايتن ديليه آنى هدايتنه ارشاد ايدوب اوزرينه انى تحميل
ايدر (قل ارأيتكم ان اتيكم عذاب الله او اتتكم الساعة اغير الله تدعون ان كنتم صادقين) ديكل كه بكا خبر
ويرك اصنامه عبادتكز دنكه اكر دنياده سزه حق تعالىنك عذابى نازل اولسه * ويا اوزريكزه قيامت قوپسه
الله تعالىنك غيريه دعا ايدر ميديكز * اكر اصنامكز سزه نفع ايدر اعتقادنده صادقلر ايسكز انلره دعا ايدك كه
سزدن عذابى دفع ايده * لكن اول حينده سز الله تعالىنك غيريه دعا ايتمزسز (بل اياه تدعون فيكشف
ما تدعون اليه ان شاء وتنسون ما تشركون) بلكه خاصة الله تعالىيه دعاء ايدوب اولدخى آندن كشفنى
ديلديككز عذابى كشف ايدر اكر آنك كشفنى ديلرسه * زيرا اول آندن فضلدر اول ايسه فضلن ديلديكنه ويرر
واصنامدن اشراك ايتدككز شيئى اونودرسز (ولقد ارسلنا الى امم من قبلك فاخذناهم بالبأساء والضراء
لعلهم يتضرعون) يا محمد سندن اول بز امتلره بز رسوللر كوندردك امتلرى ايسه انلرى تكذيب ايتديلر
اوليه اولسه بز انلرى شدت وفقرله وضر وآفاتله اخذ ايتدك تا كه بزه تذلل وكناهلرينه توبه ايدهلر (فلولا اذ جاءهم
بأسنا تضرعوا) انلره عذابمز كلديكنده تضرع ايدوب ايمانه كلسهلردى انلردن عذابمز كشف اولايدى
(ولكن قست قلوبهم وزين لهم الشيطان ما كانوا يعملون) لكن كفرله قلبلرى قاسى اولدى واعمال خبيثهلرينى
شيطان آنلره تزيين ايتدى اول اجلدن تضرعى ترك ايتديلر (فلما نسوا ما ذكروا به فتحنا عليهم ابواب كل شئ) وقتاكه
سراء وضراءدن تذكير اولندقلرينى ترك ايدوب انكله اتعاظ ايتمديلر بز انلره نعيم دنيادن هر شئ قپولرين فتح ايتدككه

انكه حجتى الزام وعلتى ازاحه ايدهوز (حتى اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة فاذاهم مبلسون) حتى
قچنكه دنيادن انلره ويريلن شيئله اعجاب ايتديلر بز انلرى بغتةً اخذ ايتدك اول حالتده كورسنكه انلر هر خيردن
مأيوسلردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا رأيت الله يعطى العبد ما يحب وهو مقيم على معصيته فانما ذلك
استدراج) ثم تلا هذه الاية پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر چن كورهسنكه الله تعالى بر عبدينه استيوب
ديلديكن ويرر اول عبد ايسه معصيتى اوزره مصر اولور بيلكه اول ويريلن شئ اكا استدراجدر آندن اشبو (فلما
نسوا) آيتن اوقودى (فقطع دابر القوم الذين ظلموا) شرك وعصيانله نفسلرينه ظلم ايدن قومك آخرى كسلدى
يعنى انلره عذاب استيصال اولنوب انلردن هيچ كمسه قالمدى (والحمد لله رب العالمين) الله تعالىيه ظالملرى
اهلاكى اوزره حمد اولنسون بو الله تعالىدن عبادينه اعلامدركه اول اجل نعمهدن اولوب مؤمنلر اوزره انكچون
الله تعالىيه حمد واجب اوله * زيرا انلرك شوم عقائدى واعماللرندن اهل ارضى تخليصى بر نعمت جليلهدر
(قل ارأيتم ان اخذ الله سمعكم وابصاركم وختم على قلوبكم من اله غير الله يأتيكم به) ديكل كه بكا خبر ويرك
اكر الله تعالى سزى اشتمز وكورمز ايتسه وقلوبكز اوزره غطا ايدوب عقل وفهمكز كيدرسه الله تعالىدن غيرى
كيمدركه اول اشيانك هر برين يرينه كتورمكه قادر اوله (انظر كيف نصرف الايات) نظر آيت كه بز آيتلريمزى
نيجه تكرار ايدرز كاهى مقدمات عقليه جهتندن وكاهى ترغيب وترهيب جهتندن وكاهى احوال
مقدمينى تنبيه وتذكير جهتندن (ثم هم يصدفون) بوندنصكره انلر مكذبين اولدقلرى حالده آندن
اعراض ايدرلر (قل ارأيتم ان اتيكم عذاب الله بغتة او جهرة هل يهلك الا القوم الظالمون) ديكل كه
بكا خبر ويرك اكر سزه الله تعالىنك عذابى هيچ بر مقدمهسز آكسزين كلسه ويا آنك حلولى ايذان ايدر امارات
تقدميله كلسه * ديلديكه ليلده ويا نهارده كلسه هلاك سخط وعذابله هلاك اولور قوم ظالمين اولايدى
(وما نرسل المرسلين الا مبشرين ومنذرين) بز مرسلينى مؤمنلره جنتله تبشير ايدرو كافرلرى نارله انذار ايدر
ارسال ايلدك (فمن آمن واصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) اول كمسهكه مرسلينه ايمان كتوره
وشرعده اصلاحى واجب اولور شيئى اصلاح ايده انلره عذابدن خوف يوقدر وثواب فوتنه حزن چكمزلر
چنكه كفار عذاب خوفن ايدهلر ومقصرون عمرلرى تضييعنه وثواب فوتنه محزون اولهلر (والذين كذبوا
بآياتنا يمسهم العذاب بما كانوا يفسقون) شونلركه بزم آيتلريمزى تكذيب ايتديلر تصديق وطاعتدن خروجلرى
سببيله انلره عذاب مس ايدر (قل لا اقول لكم عندى خزائن الله) ديكل كه بنم عندمده الله تعالىنك خزائن
رزقى واردر ديمزم كه آندن سزه ديلدككزى ويرم (ولا اعلم الغيب) وغيبى بيلورين دخى ديمزم كه بكا وحى
اولنميان ماضى ومستقبلدن سزه خبر ويرم (ولا اقول لكم انى ملك) وبن ملكم دخى ديمزم كه ملائكه كبى
بنو آدمك قادر اولمديغنه قادر اولهم وبنو آدمك مشاهده ايتمديكنى مشاهده ايدم (ان اتبع الا ما يوحى الى)
بن اتباع ايدم دكل الا بكا وحى اولنان شيئه در الوهيت وملكيت دعواسندن تبرى ايدوب نبوت دعواسن ايتديكه
اول بشر كمالاتندندر تا كه انكله دعواسنى استبعادلرين ومدعاسى فسادنه جزملرين رد ايده (قل هل
يستوى الاعمى والبصير) ديكل كه ضال الله مهتدى ويا جاهل الله عالم ويا الوهيت وملكيت مثللى مستحيلى ادعا
ايدنله نبوت مثللى مستقيمى ادعا ايدن يعنى تميز برابرمى اولور (افلا تتفكرون) تفكر ايتمزميسز كه
هدايته ايرهسز حق ادعا ايدنله باطل ادعا ايدن يعنى تميز ايدهسز (وانذر به الذين يخافون ان يحشروا الى
ربهم) قرآنله انذار ايت شونلريكه رب تعالىيه حشر اولملرى خوفن ايدرلر انلر شول مؤمنلردركه عملده
تفريط ايدرلر * وياخود حشرى تجويز ايدنلردر اول كرك مؤمن ويا كافردر واكا مقر ويا مترددر *
زيرا كه انذارك انلره تأثيرى مأمولدر يوخسه حشرك استحالتنه جزم ايدنلره دكل (ليس لهم من
دونه ولى ولا شفيع) انلر ايچون الله تعالىدن غيرى انلره نفع وضره قادر نه بر قريب اولور كه اكا نفع ايده ونه
شفيع اولور كه اكا شفاعت ايده (لعلهم يتقون) تا كه الله تعالىدن قورقوب نهى ايتدكلرندن منتهين اولهلر
الله تعالىنك غيرى ايچون شفاعتى نفى بيورلدى مع هذا انبياء واولياءنك شفاعتلرى اولنسردر * دينوركه نعم لكن
آنك اذنيله اولور (من ذا الذى يشفع عنده الا باذنه) مصداقنجه اول كه انكچون شفاعته اذن ويرلميه شفيعى
يوق كبيدر (ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى يريدون وجهه) شول قومى قاتكدن طرد ايتمكل كه

انلرغداة وعشيده يعنی علی الدوام رب تعالی یه اخلاصله دعاء ایدرلر * روایت اولندیکه اقرع بن حابس
التمیمی وعیینة بن حصن الفزاری وامثاللری پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب قاتنده صهیب وبلال
وعمار وخباب وضعفاء مسلمیندن انلرك امثالی اوتوزدقلرین کورنجه لرآنی چوره آلوب اوتورمشلر بولدیلر دیدیلرکه
یارسول الله اکرسن صدر مجلسده اوتوروب بونلری قاتکدن کیدرسك جبه لری رایحه سندن بزه راحت
ویرسك سکا مجالس اولوردق * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بن مؤمنلری طرد ایدردکان دیدیلرکه
امدی بزم ایچون قاتکده برمکان تعیین ایت که کلدیکمزده اندماوتوراوز زیراکه وفود عرب سکا کلدکدن
زائل اولمزلر * برایسه اوتانورزکه اشبو عبیدله برابر کورینهوز * ویاخود بز کلدیکمزده بونلری قاتکدن کیدر
بزفارغ اولنجق دیلرسك کیروانلرکله اوتورغل * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا راضی اولدی دیدیلرکه
امدی انك اوزره بزه برعهدنامه یازغل نم دیوب آنی یازمغه علی رضی الله عنهی چاغردی اول حینده کوسه که
جبرائیل علیه السلام (ولا تطرد) آیتن (بالشاکرین) قولنه دکین کتوردی * اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اول عهدنامه یی یازدرمغی ترك ایدوب فقرایی قاتنه چاغردی (سلام علیکم کتب ربکم علی نفسه
الرحمة) دیدی ومن بعد فقرا ایله اوتوردی کتمك مراد ایتسه کیدو انلری یرلرنده الیقوردی حتی که سورهٔ
کهفدن (واصبر نفسك مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی) آیتی نازل اولدی بوندنصکره پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم فقرا ایله اوتوررو انلری بومرتبه کندویه تقریب ایدردیکه دیزلری آنك دیزینه طوقنوردی
کیتمسی وقتی ایرشدیکه انلر قالقوب کیدر اول ایسه یرنده قالوردی * وانلر دنصکره اولدخی طوروب کیدردی
الله تعالی یه حمد اولسونکه بنی اولدرمدی حتی که امتمدن برقومله صبره بکا امر ایتدی دیردی * کلبی ایدر انلر
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلرکه بزم ایچون برکون وفقرا ایچون دخی برکون تعیین ایت * دیدیکه
ایتمزین دیدیلرکه چون جمله یه مجلسی برایدرسن بزه اقبال وانلره ادبار ایت اول سببدن بو آیه نازل اولدی
روایت اولندیکه فقرادن برجماعت پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایله ایدیلر اشرافدن برجماعت اکا دیدیلرکه
صلوات مکتوبه یه اقامت اولندیغنده برایلروده طورالم بونلر ایسه بزم آردیمزده طورسونلر اول سببدن بو آیه
نازل اولدی (ما علیك من حسابهم من شیء وما من حسابك علیهم من شیء فتطردهم فتكون من
الظالمین) انلرك ایمانلری حسابی سکا واجب دکلدر زیرا احتمالدرکه سؤاللریله طرد ایتدیکك کمسه لرك
ایمانلردن انلرك ایمانی عند الله اعظم اوله ایمانه کلدکلری تقدیرجه * وسکا انلرك باطنلری واخلاصلری
اعتباری دخی واجب دکلدر رسول اجلدنکه انلر اهل تقوی سیرتیله اتسام ایتدیلر اکر انلرك باطنی غیرمرضیسی
وارایسه حسابلری کندیلر اوزره دو سکا تعدی ایتمز نتکیم سنك حسابك کندك اوزره در انلره تعدی ایتمز
دینلدیکه یعنی مشرکینك حسابلریله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلر دخی سنك حسابکله مؤاخذه اولنمزلر حتی که
انلرك ایمانی سکا طمع ویره رحیثیتله که انلرك ایمانه طمع ایله مؤمنلری طرد ایدهسن * امدی سن انلرك امریله
تکلیف اولنمیو بسنکه انلری طرد ایدهسن طرد ایدرسك ظالملردن اولورسن (وکذلك فتنا بعضهم ببعض)
امور دنیاده احوال ناسك اختلافی کبی امور دینده انلرك بعضی بعضنه مختلف قیلدق اول ضعفانی ایمانه
سبقلری سببیله اشراف قریش اوزره تقدیم ایتدك (لیقولوا أهؤلاء من الله علیهم من بیننا) تا دیه لرکه
الله تعالی هدایت وتوفیقیله بونلرمی انعام ایتدی انلری اسعاد بزی ابعاد ایتدی حالی بوکه بز اکابر ورؤسایوز
انلر ایسه مساکین وضعفادر (ألیس الله بأعلم بالشاکرین) الله تعالی بلورمی اول کمسه یی که آندن ایمان
وشکر واقع اولور حتی کندا کا توفیق ایده * ودخی آنیکه آندن ایمان وشکر واقع اولمز حتی که آنی مخذول ایده
(واذا جاءك الذین یؤمنون بآیاتنا فقل سلام علیکم) یا محمد چون سکا شول بزم آیتلریمزه ایمان کتورنلر
کلدکدا انلر عبادتله وصف اولندقلرندنصکره ایمان وقرآن واتباع حقله موصوفلردر * انلره سلامله بدأ
ویا الله تعالینك سلامن انلره تبلیغ ایلکل وتبشیر ایدوب دیکه (کتب ربکم علی نفسه الرحمة) رب تعالی
عذرکز قبولیله سزه رحمت ایتمکی کندو یه ایجاب ایتدی شول وجهله کیم (أنه من عمل منکم سوءا بجهالة)
سزدن برکمسه کیم برذنبی ایشلیه اکا تابع اولان ضرر ومفاسدك حقیقتنی جاهل ویا جهله فعلنی ملتبس
اولدیغی حالده * زیرا ضرری مؤدی اولان شیئی ارتکاب سفه وجهل اهلنك افعالندندر (ثم تاب من بعده

واصلح) واول ذنبی ایشلدیکندنصکره تدارك ایدوب عودا تمامکه عزمله انی اصلاح ایده (فانه غفور رحیم)
اول الله تعالی آنك اول ذنبندن تجاوز ایدر وتوبه سنی قبولله رحمت ایدر (وکذلك نفصل الآیات) اشبو
تفصیل واضح کبی بز آیات قرآنیه یی مطیعین ومجرمین مصرین واوابین حقنده تفصیل ایدرزتا که سبیل
مؤمنینی بیله سنکه نه ایچون ایمانه کلورلر (ولتستبین سبیل المجرمین) وسبیل کافرینی دخی بیله سنکه نه ایچون
ایمانه کلمزلرتا که * هرصنفله مستحق اولدیغی وجه اوزره معامله ایدهسن (قل انی نهیت ان اعبد الذین تدعون
من دون الله) دیکل که توحید امرنده نصب اولنان ادله وانزال اولنان آیات سببیله صرف وزجر اولندمکه
الله تعالیدن غیری سزك عبادت ایتدیککز شیئه ویا آلهه تسمیه ایتدیککز شیئه عبادت ایدم (قل لا اتبع
اهواءکم) دیکل که عبادت اوثانده وطرد فقرا دده هوا کزه اتباع ایتمزین (قد ضللت اذا وما انا من المهتدین)
اکر هواکزه اتباع ایدرسم ضلالته ایررین یوخسه هدایت اهلندن اولمزین (قل انی علی بینة من ربی)
دیکل که بن ربم جل شأنه دن دلالت واضحه اوزره ینکه اول حقی باطلدن فصل ایدر * دینلدیکه انکله مراد
قرآن ووحی ویا حجج عقلیه در (وکذبتم به) سز ایسه ربم جل شأنه یی تکذیب ایتدیکز اکا غیری اشراك کزایله
(ما عندی ما تستعجلون به) استعجال ایتدیککز عذاب ویا یوم قیامت بنم عندمده دکلدر (ان الحکم الا لله)
عذابك تعجیل وتأخیرنده حکم الله تعالینکدر (یقص الحق) حق اوزره حکم وقضاء ایدر * ویاخود
حکمنده حق وحکمته اتباع ایدر (وهو خیر الفاصلین) که اول حکم وقضاء ایدنلرك خیرلوسیدر (قل لو ان
عندی ما تستعجلون به لقضی الامر بینی وبینکم) اکر استعجال ایتدیککز عذاب بنم قدرتم ومکنتمده اولسه
ربم ایچون غضب ایدوب عاجلا سزی هلاك ایدردم (والله اعلم بالظالمین) الله تعالی ظالملرك مؤاخذه یه لایقن
وامهاله لایقن بیلور (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو) الله تعالینك خزائن غیبی ویا مغیباته توصل
اولنور شیء آنك عندنده در آنی آندن غیری احد بلمز امدی آنك اوقاتنی وآنی تعجیل وتأخیرده کی حکمتلری
اول بیلور حکمتی اقتضاء ومشیتی تعلق ایتدیکی وجه اوزره انی اظهار ایدر * اشبو دلیلدرکه الله تعالی
اشیایی وقوعندن اول بیلور * دینلدیکه مفاتح غیبله مراد سورهٔ لقمان آخرنده ذکر اولنان بش شیئدرکه
اول قیامت نه وقتن اولور * ویغمور نه وقتن یغار * وحامل ذکرمی ویا انثامی طوغرر * وکشی یارین خیروشردن
نه قزانور * وکشی نه یرده فوت اولور * دینلدیکه اول خزائن ارض ونزول عذاب علمیدر ویاخود انقضاء آجال
علمیدر * ویاخود عبادك سعادت وشقاوتدن احوالی وخواتم اعمالی علمیدر * ویاخود اولمیان شیء اولورمی
ویا اولمزمی واولورسه نه کیفیت اوزره اولور (ویعلم ما فی البر والبحر) وبرده وبحرده اولان اشیایی بیلور ویاخود
مفاوز وقفارده وقری وامصارده اولان هرشیئی بیلور (وما تسقط من ورقة الا یعلمها) اغاجدن یراقکه
دوشر اول دوشنلك واغاج اوزره قلانك عددن بیلور * ویاخود یره ایرشنجه قاچ کره منقلب اولدیغن بیلور
ویاخود اول نه وقتده ونه مکانده دوشر واکا دوشمزدن اول وصکره نه حالت ایرر ایدیکن بیلور (ولا حبة
فی ظلمات الارض) وحبوبدن برحبه که خبایای ارضده درآندن نباتات بتر ویا انده چوریوب بیتر آنك
کلیسن بیلور (ولا رطب ولا یابس) ماء وبادیه ویا بیتر ویا بیتر ویا حی وکرك میت ویا قلیل وکرك کثیر (الا فی کتاب مبین)
الا اشبو ذکر اولنانك جمیعی لوح محفوظده یازیلودر (وهو الذی یتوفیکم باللیل) اول الله تعالی کیجه
اویودغکزده ارواحکزی قبض ایدر (ویعلم ما جرحتم بالنهار) وکوندزده کسب ایتدیککزی بیلور نومی
کیجه یه وکسبی کوندزه تخصیصی معتاد اوزره جریله در (ثم یبعثکم فیه) بعده سزی کوندزده اویادر
(لیقضی اجل مسمی) تا که سزکچون دنیاده تقدیر اولنان عمریکز علی التمام استیفاء اولنه (ثم الیه
مرجعکم ثم ینبئکم بما کنتم تعملون) بعده موتله رجوعکز الله تعالی یه اولور بعده اول سزه دنیاده خیروشردن
ایشلدیککزی بیلدرر * وانك اوزره جزا قیلور * دینلدیکه اشبو آیه کفره یه خطابدر یعنی سز کیجه ده
جیفه لر کبی براغیلور وکوندزلرده آثامی قزانورسز * والله تعالی ایسه سزك اعمالکزه مطلعدر حتی که
اول حال اوزره اجل مسمالرین قضا ایدیجك الله تعالی انلری توفی ایدر * بعده بعث موتی وجزاء اعمال ایچون
تقدیر اولنان کونده انلری دیرکورر سوء اعماللرینك جزاسن انلره بیلدرر (وهو القاهر فوق عباده) اول
الله تعالی قدرتیله عبادی اوزره غالبدر دیلدیکی کیفیت اوزره انلره تصرف ایدر (ویرسل علیکم حفظة)

وسزلك اعمالكزى حفظ ايدراوزريكزه (كراما كاتبين) ملكلرين كوندررو انلرى بنى آدم اوزره تسليطده
حكمتى اولدركه بچن مكلف اعمالى يازيلور وروس اشهادده الله تعالى يه عرض اولنور ايدوكن بيله معاصيدن
زياده منزجر اولور * وعبد بچن مولاسنك لطفنه وثوقى وعفو وسترنه اعتمادى اولسه اندن احتشام ايتمز اولور
اكا مطلع ايدن خدمتدن ايتديكى احتشامى كبى (حتى اذا جاء احدكم الموت توفته رسلنا) حتى بچن
بريكزه اجلى انقضاسنده موت حاضر اولسه ملك الموتك اعوانى انك روحنى قبض ايدوب ملك الموته ويررلر
اولدخى انى قبض ايدر * ديلديكه اعوان آنى ملك الموتك امريله توفى ايدرلر انك امريله اولديغيچون كانه
آنى اول توفى ايتمش اولور * خبرده كلديكه الله تعالى دنيايى ملك الموتك اوكنده برمائدهٔ صغيره منزلتنده قلمشدر
قنغى جانبندن اولورسه سهولتله قبض ايدر * بخنكه قبض اولنه جق ارواح چوق اوله انلرى قاتنه چاغرر
انلردخى اكا اجابت قيلور (وهم لا يفرطون) انلر امر اولندقلرى اوزره زياده ويا اندن نقصانله تفريط
ايتمزلر (ثم ردوا الى الله مولاهم الحق) بعده ملائكه ويا عباد * الله تعالينك حكم وجزاسنه رد
اولنورلركه اول انلرك امرلرينه حق اوزره تولى ايدر (الا له الحكم) آكاه اولولكه اول كونده حكم يالكز
آنكدر (وهو اسرع الحاسبين) اول الله تعالى حاسبينك اسرعيدركه جمله خلائقى برقيون صاغيلاجق
دكلو زمانده حساب ايدر * وبرينك حسابى آنى آخرك حسابندن اشغال ايتمز زيرا اول فكره ورويته محتاج
دكلدر (قل من ينجيكم من ظلمات البر والبحر) ديكل كه بر وبحرك شدائد واحوالندن وياخود برك
خسفندن وبحرك غرقندن سزى كيم قورترر (تدعونه تضرعا وخفية) سز اول الله تعالى يه اعلان
واسرار له دعا ايدر اولدوغكز حالده ديرسزكه (لئن انجينا من هذه لنكونن من الشاكرين) اكر بزى
بوشدائددن قورتارسك سكا شكر ايدنلردن اولوردق (قل الله ينجيكم منها ومن كل كرب ثم انتم تشركون)
ديكل كه اول شدائد وهر غم وشدتدن سزى الله تعالى قورتارر قورتلدوغكزدنصكره ينه شركه عودت ايدوب
عهده وفا ايتمزسز يعنى انلر اقرار ايدرلركه انلرى دعالريله شدتدن قورتارن الله تعالى در بعده اكا اصنامى اشراك
ايدرلر مع هذا اصنامك انلره نفعى وضررى اولمديغنى بيلورلر (قل هو القادر على ان يبعث عليكم عذابا) ديكل كه
اول الله تعالى قادردركه اوزريكزه عذاب كونده ره (من فوقكم) فوقكزدن صيحه وحجاره وريح وطوفان
مثللى عاد وثمود وقوم شعيب وقوم لوط وقوم نوحه كوندرديكى كبى (او من تحت ارجلكم) وياخود آياغكز
آلتندن رجفه وخسف مثللى قوم شعيب وقارونه كوندرديكى كبى * ديلديكه فوقدن اولان عذاب سلاطين
ظلمه در * وتحتدن اولان عبيد سوء در * وديلديكه فوقكزدن اولان عذاب كباريكزدن ايريشندر وتحتكزدن
سفله كزدن ايرشندر (او يلبسكم شيعا) وياخود سزه فرقه لر خلط ايدوب بينكزه اهواء مختلفه يى بث ايده
(ويذيق بعضكم بأس بعض) وبعضكزه بعضكزه بأسنى اذاقه ايده * برى برلريكزى قتل ايتمكله (قال النبى صلى
الله عليه وسلم سألت ربى ثلثة سألته ان لا يهلك امتى بالغرق فاعطانيها وسألته ان لا يهلك امتى بالسنة
فاعطانيها وسألته ان لا يجعل بأسهم بينهم فمنعنيها) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر ربم جل شأنه دن
اوج حاجت ديلدم ايكيسن روا ايدوب بريني منع ايلدى ديلدمكه امتمى غرق ايله وقحطله هلاك ايتميه ايكيسنى
دخى روا ايتدى وديلدمكه امتمه برى برلرندن بأس ايركورميه آنى منع ايتدى (روى ان النبى صلى الله عليه
وسلم سأل الله تعالى ثلاثا فاعطاه ثنتين ومنعه واحدة سأله ان لا يسلط على امته عدوا من غيرهم يظهر
عليهم فاعطاه ذلك وسأله ان لا يهلكهم بالسنين فاعطاه ذلك وسأله ان لا يجعل بأس بعضهم على بعض فمنعه
ذلك) روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم الله تعاليدن اوج حاجت ديليوب ايكيسن روا وبريني
منع ايتدى ديلديكه امتى اوزره غالب اولور غيردن عدو تسليط ايتميه * ودخى انلرى قحطله هلاك ايتميه ايكيسنى
بيله روا ايتدى * وديلديكه انلره برى برلرندن بأس ايركورميه آندن آنى منع ايلدى (انظر كيف نصرف
الآيات لعلهم يفقهون) نظر ايتسكه بز آنلره آيتلريمزى نجه تصريف ايدرزتا كه آنى فهم ايده لر (وكذب به
قومك وهو الحق) يا محمد قومك قرآنى ويا عذابى تكذيب ايدرلر حالبوكه قرآن صدقدر ويا عذاب واقعدر
(قل لست عليكم بوكيل) ديكل كه بن سزلك امريكزه توكيل اولنمش دكلن كه سزى تكذيبدن منع ايدم ويا سزه
جزا ايدم بلكه بن سزه نذيرين (لكل نبأ مستقر) اخبار قرآنيه دن هر خبر ايچون حقيقت ومنتهى واردركه

آنده نهايت بولور (وسوف تعلمون) سزانك دنياده اولانن بيلورسز وآخرتده اوله جغى ايسه انده كوررسز
(واذا رأيت الذين يخوضون فى آياتنا فاعرض عنهم حتى يخوضوا فى حديث غيره) بچن بزم آيتلريمزه
تكذيب واستهزاء ايله خوض ايدرلر كوره سن * سن انلردن اعراض ايت وانلركله مجالسه ايتمكل مكركه آنك
غيرى حديثه مشغول اوله لر * اول تقديرجه انلركله مجالستك لا بأس اولور (واما ينسينك الشيطان فلا تقعد
بعد الذكرى مع القوم الظالمين) واكر شيطان سكا انلركله مجالستدن نهيى اونتدررمغله انلركله مجالست
ايتمش ايسك اول نهيى ذكر كدنصكره اول قوم ظالمينله اوتورمغل * روايت اولنديكه اشبو نهيدنصكره مسلمون
تحرج ايدوب ديديلر اكركه بز انلرك هر بار قرآنى استهزازنده طوروب كيدرسه وز مسجدده جلوسه وطوافه
استطاعتمز اولمز نازل اولديكه (وما على الذين يتقون من حسابهم من شئ ولكن ذكرى لعلهم يتقون) شول
قرآنى استهزايه خوض ايدنلرك وبالى حسابندن برشئ لازم اولمز شول مؤمنلر اوزره كه انلركله مجالسهٔ
ضروريه ده انلرك اعمال واقوال قبيحه لرندن اتقا ايدرلر بلكه اول مؤمنلره واجب اولوركه انلره قرآنله وعظ
ايده لر واستطاعتلرى اولديغى مرتبه ده خوض وسائر قبايحدن منع ايده لر وانلردن امتناع وكراهت اظهار
ايده لر * اوله كم انلر اول مؤمنلردن حياء ويا مساءتلرندن كراهت ايدوب اول اعمال قبيحه لرندن اجتناب ايده لر
وياخود اول مؤمنلر ذكر اولنان اعمال حسنه لرى سببيله تقوالرى اوزره ثابت اوله لر وانلرك مجالستيله
آثم اولميه لر (وذر الذين اتخذوا دينهم لعبا ولهوا) ترك ايت شول قوميكه دينلرينك امرنى تشهى اوزره
بنا ايتديلر وعاجل وآجلده كنديلره نفع ايتمين شئ تدين ايتديلر عبادت صنم وتحريم بحائر وسوائب كبى
وياخود تكليف اولندقلرى دينلرين لعب ولهو اتخاذ ايتديلر وعبادتلرينه ميقات قيلنان عيدلرين لعب
ولهولرينه زمان ايتديلر * امدى انلردن اعراض ايدوب اقوال وافعاللرينه مبالات ايتمكل ديلديكه حق
جل وعلا هر قوم ايچون عيد قيلدى انلر ايسه عيدلرين لعب ولهوه زمان ايتديلر ومسلمينك عيدى صلوة
وتكبير وفعل خيردر جمعه وفطر ونحر كبى (وغرتهم الحياة الدنيا) انلرى منافع دنيا آلدايوب انكله اعمال
آخرتى ترك ايتديلر (وذكر به ان تبسل نفس بما كسبت) وقرآنله انلره وعظ ايت شول خوفله كم نفس
هلاكه تسليم اولنه كسب ايتديكى ذنوب سببيله * ويوم قيامتده ناره ادخال اولنه (ليس لها من دون الله ولى
ولا شفيع) اول نفس ايچون الله تعاليدن غيرى قريب اولميه كه آندن عذابى منع ايده ويا تخليصى ايچون
شفاعت ايده (وان تعدل كل عدل لا يؤخذ منها) اكر نفس عذاب اللهدن خلاص ايچون هر فديه يى فدا
ايتسه اول فديه آندن اخذ اولنميه (اولئك الذين ابسلوا بما كسبوا) امدى انلر كسب ايتدكلرى اعمال
قبيحه وعقائد زائغه لرى سببيله عذابه تسليم اولنورلر (لهم شراب من حميم وعذاب اليم بما كانوا يكفرون)
انلره كفرلرى سببيله شديد الحرارة صو ايچوريلور وعلى الدوام عذاب وجيع ايديلور (قل اندعوا من دون الله
ما لا ينفعنا ولا يضرنا) ديكل كه الله تعاليدن غيرى شول بزه نفع وضره قادر دكل شيئه عبادت ايدرميوز
(ونرد على اعقابنا بعد اذ هدانا الله) وبز كيرو شركه عودت ايدرميوز الله تعالى بزه هدايت ايدوب اسلام
روزى قيلديغندنصكره (كالذى استهوته الشياطين فى الارض حيران) شول كمسه كبيكه آنى مردهٔ شياطين
وجن جادهٔ طريقدن آيروب متحير اولديغى حالده مهامهه ايلتمه لر (له اصحاب يدعونه الى الهدى ائتنا)
حال بوكه او جادهٔ طريقدن آيراشك رفقه واصحابى اوله كه آنى طريق مستقيمه دعوت ايدوب كل بزه كم بز طريق
مستقيمده يوزده لر * شياطين ايسه آنى طريق ضلالته چاغره لر اول ايسه ايكى طائفه بيننده حيرتده قاله *
امدى بزدخى دين اسلامى ترك ايدوب شركه عودت ايدرسك مثلمز آنك كبى اولور (قل ان هدى الله هو الهدى)
ديكل كه الله تعالينك هداسى كه اسلامدر هدى يالكز اولدر ماعداسى ضلالدر (وامرنا لنسلم لرب العالمين)
وامر اولندقكه ديمزى رب العالمين اولان الله تعالى ايچون خالص ايده وز (وان اقيموا الصلوة واتقوه) ودخى
امر اولندقكه صلوتى اقامت ايده وز والله تعالينك امرنه مخالفتدن صاقنه وز (وهو الذى اليه تحشرون)
اول الله تعالى يه جزا وحساب ايچون حشر اولورسز (وهو الذى خلق السموات والارض بالحق) اول
الله تعالى سموات وارضى خلق ايتدى وحكمتله قائم اولديغى حالده كه اول صنعى وحدانيتنه دليل قلدى
(ويوم يقول كن فيكون) يوم قيامتده بقيهٔ خلقه اولولك ديسيله جمله سى اولور بعده دريلولك ديسيله جمله سى

دیریلور (قوله الحق) الله تعالینك قولی كائناتده نافذدر ووعدی صدق وواقعدر (وله الملك یوم ینفخ فی الصور) صور نفخ اولندیغی كونده جمیع ملوكك ملكی زائل اولوب جمیع اشیانك ملكی یالكز الله تعالینك اولور بنم ملكم واردر دیو ادعا ایدر احد اولمز وصور بو بوز هیئتنده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم كیف انعم وصاحب الصور قد التقمه واصغی سمعه وحنی جبهته ینتظر متی یؤمر) پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدربن دنیاده نیجه تنعم ایدربن حالبوكه صاحب صور صوری اغزینه آلوبدر وسمعنی امر حقه اصغا ایدوبدر ونوقتده صوری نفخه امر اولنور دیو انتظارله جبهه سن اكوبدر (عالم الغیب والشهادة) اول الله تعالی عباددن غائب اولان اشیایی وكرك مشاهده ایتدكلری جمیعن بیلورانك علمی هر شیئی محیطدر (وهو الحكیم الخبیر) اول الله تعالی امر وصنعنده حكیمدر خلائقك اعمال واقوال ونیاتنه وبعث وحساب وجزاء امرنه خبیردر (واذ قال ابراهیم لابیه آزر أتتخذ اصناما آلهة) ذكر ایت شول وقتیكه ابراهیم خلیل الله صلوات الله وتسلیماته علی نبینا وعلیه باباسی آزره دیدیكه سن اصنامی آلهه می اتخاذ ایدرسن (انی اراك وقومك فی ضلال مبین) بن سنی وسكا اتباع ایدن قومكی ضلال ظاهرده كوررین (وكذلك نری ابراهیم ملكوت السموات والارض) بز ابراهیم علیه السلامه باباسنك وقومنك ضلالتده اولدقلرین كوستردیكمز كبی سموات وارضك ملكوتن دخی اكا كوستردك كه انكله بزم وحدانیتمزی بیله (ولیكون من الموقنین) وتوحیدده یقین اوزره ثابتلردن اوله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی الله تعالی آكا سموات وارضك خلقنی كوستردی * دینلدیكه اول بر صخره اوزره طورغزلوب آكا سموات وارض حتی عرش واسفل ارضین كوسترلدی اول حالتده بر رجلی بر فاحشه اوزره كوروب بددعاسیله انی هلاك ایتدی بر آخرینی دخی انجلین فاحشه ده كوروب بددعاسیله انی دخی هلاك ایتدی بر آخرینی دخی انجلین كوروب بددعا قصدین ایدیجك الله تعالی اكا دیدیكه یا ابراهیم دعاك بنم قاتمده مستجابدر عبادمه بددعا ایتمه زیرا عبد عاصی اوچ خصلتك برندن خالی اولمز یا توبه ایدوب توبه سن قبول ایدرین ویا انك صلبندن بكا عبادت ایدر بر ولد اخراج ایدرین ویا معصیتنه اصرار اوزره فوت اولوب دیلرسم آنی عفو ویا عقاب ایدرین * بر روایتده جهنم وراسنده در دیلدیكم اكا ایدرین * قتاده رضی الله عنه ایدر ملكوت سمواتله مراد شمس وقمر ونجومدر وملكوت ارضله مراد جبال وشجر وبحاردر اهل تفسیر اشبو آیة الذكر آیات كریمه ایله مراد اولان قصه نك بیاننده دیدیلركه ابراهیم علیه السلام نمرود بن كنعان زماننده طوغوبدر ملوكده باشنه اول تاج كین وناسی كندویه عبادته دعوت ایلین نمرود ایدی آنك كاهنلری ومنجملری وار ایدی دیدیلركه اشبو ییلده شهركده بر اوغلان طوغیسردر * اهل ارضك دینی اول تغییر ایدوب انك سببیله سكا هلاك وملككه زوال ایدیسردر * دینلدیكه اشبو حكمی انلر كتب انبیاده بولمشلردی * سدی ایدر نمرود منامنده كوردیكه بر كوكب طلوع ایدوب شمس وقمرك ضوئنی كیدردی آندن فزعله اویانوب اول رؤیاسنك تعبیرین سحره وكهنه یه سؤال ایتدی * دیدیلركه اشبو سنه ده ناحیتكده بر ولد طوغه كه سنك واهل بیتكك هلاكی آنك یدندن اوله * اویله اولسه نمرود امر ایلدیكه اول سنه ده طوغان اوغلانی ذبح ایدهلر * محمد بن اسحق ایدر نمرود اول سنه ده هر حامل مرأه كه وضعی قریب اوله كتوردوب قاتنده حبس ایدردی * الا ابراهیم علیه السلامك اناسن دكل * زیرا اول جاریه حدیث السن اولوب حملی بیلنمش ایدی * سدی ایدر نمرود اول طوغاجق اوغلان خوفندن اولدیغی ناحیه رجالنی نسالرینه قربان اتمسونلر ایچون یانه آلوب بلاد بعیده یه كتدی ماشاء الله مكث ایتدكدنصكره انكچون شهرنده بر حاجتی ظاهر اولدی قومندن آزرك غیریه اینانمیوب انكچون آنی شهره كوندردی واهلنه قربان ایتمكدن اكا آند ویردی چون آزر اول شهرده حاجتن بتوروب كیرو غروده كیدر اولدیغنده اوینه اوغرادی اهلنی كوریجك صبر ایدهمیوب آكا قربان ایتدی حتی كه مرأه سی اندن ابراهیم علیه السلامه حامل اولدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلامه اناسی حامل اولدیغی كیجه ده كاهنلر نمروده دیدیلركه شول سكا خبر ویردیكمز اوغلانه اناسی اشبو كیجه ده حامل اولدی * اویله اولسه نمرود امر ایلدیكه من بعد اول سنه ده طوغان اوغلانلری اولدره لر * وقتا كه ابراهیمك اناسی طوغرسی وقتی ایرشدی شهردن چقوب بریابس نهرده آنی طوغردی وآنی بر خرقه یه صاروب اول اراده آنی كیزلدی * آندن كیرو دونوب شهره

كلدی وقصه یی آزره بیلدردی آزر دخی آكا واروب سباعدن ضرر ایرماسیچون آنی انده سرب ایچنه كیزلدی وسربك اوزرینه خار وخاشاك اوروب آغزینی بر طاش ایله بركتدی اناسی ایسه ناسك آندن غفلتی حالنده واروب آنی امزرر وكیرو شهره كلوردی * دینلدیكه ابراهیم علیه السلام اول سربده بدی ییل ویا اون اوچ ییل ویا اون یدی ییل قرار ایتدی * وقتا كه ابراهیم علیه السلام اول سربده بیوبوب بكت اولدی اناسنه دیدیكه بنم ربم كیمدر دیدیكه بنم آندن دیدیكه ای انا یا سنك ربك كیمدر دیدیكه باباكدر دیدیكه بابامك ربیسی كیمدر اناسی جواب ویرمیوب آنی اسكات ایتدی چون اول آزره واروب ماجرایی خبر ویردی آزر دیدیكه اول ظن ایدرینكه اهل ارضك دینلرین تغییر ایده جك اشبو بزم ولدمز اوله دیدی * دینلدیكه بر وقتده والدینی آنی سربدن طشره یه چیقاردیلر (فلما جن علیه اللیل رأی كوكبا قال هذا ربی) وقتا كه كیجه آنی ستر ایلدی زهره ویا مشتری نام یلدزی كوریجك بو بنم ربمدر دیدی * اشبو قولك معناسنده مفسرین اختلاف ایتدیلر بعضیلر انی ظاهری اوزره اجرا ایدوب دیدیكه اول وقتده ابراهیم علیه السلام مسترشد وطالب توحید ایدی اویله اولسه حال استدلالده آنی ایتمسی اكا ضرر ویرمدی ویاخود اول انك طفولیتی حالنده ایدیكه اوزرینه حجت قائم اولمامشیدی اویله اولسه انك انی اول حالنده دیمسی كفر اولمز اما كه آخرون انی انكار ایدوب دیدیلركه اول معنی نیجه توهم اولنور شول كسه دنكه الله تعالی انی عصمه وتطهیر ایده واندن اول اكا رشدین ویره وانك حقنده رب تعالی قلب سلیمله كلدی دیو خبر ویره ودخی اكا ملكوتی كوستروب موقنیندن اولدیغندنصكره كوكبی كوروب آكا نیجه جائز اولوركه اول قولی اعتقادله دیمش اوله * اویله اولسه اشبو قولك تأویلنده مفسرین درت وجه دیدیلر * وجه اول بودركه ابراهیم علیه السلام دیلدیكه انلرك تعظیم ایتدكاری شیئی تعظیمده جهل وخطالرین بیلدیره انلر ایسه نجومه تعظیم وعبادت ایدرلر وامورك كافی نجومدن اعتقاد ایدرلردی * اویله اولسه ابراهیم علیه السلام كندوبی آنلرك تعظیم ایتدیكنه تعظیم ایدروهدایی انلرك التماس ایتدیكی حیثیتدن اولدخی آنی التماس ایدر كوستردی * وجه ثانی اولدركه آنی استفهام طریقی اوزره ربم بومیدر دیمش اوله ویا توبیخ وتعلیم وجهی اوزره بونك كبی شیء ربمی اولورد یه * وجه ثالث اولدركه آنی دیمسی اوزرلرینه احتجاج وجهی اوزره زعمكزده ربم بودر دیه * وجه رابع اولدركه یعنی انلر بكا ربم بودر دیو خبر ویررلر (فلما افل قال لا احب الآفلین) اول یلدز یاتوب غائب اولیجق * بن غائب اولان ربی سومزین قنده قالدیكه آكا عبادته جواز كوسترم زیرا كه انتقال واستتار وجهی اوزره احتجاب امكان وحدوثی اقتضا ایدوب الوهیته منافی اولور (فلما رأی القمر بازغا قال هذا ربی فلما افل قال لئن لم یهدنی ربی لاكونن من القوم الضالین) وقتا كه ابراهیم علیه السلام قمری طلوع ایدر كوردی امدی ربم بودر زیرا كه ضوئی سائر كواكبدن زیاده دردیدی اولدخی غائب اولیجق درلك حقدن نفسندن استعجاز ورب تعالیدن استعانت ایدوب دیدیكه اگر ربم بكا هدایت ایتمزسه بن قوم ضالیندن اولورین * وانكله قومنه تنبیه ایتدیكه قمر دخی كذلك حالی متغیر اولدیغیچون الوهیته صالح اولمز وآنی اله اتخاذ ایدن كشی ضالدر (فلما رأی الشمس بازغة قال هذا ربی هذا اكبر فلما افلت قال یا قوم انی بریء مما تشركون) وقتا كه ابراهیم علیه السلام شمس طلوع ایدر كوردی دیدیكه امدی ربم بودر زیرا كه كواكب وقمردن اكبردر اولدخی غائب اولیجق دیدیكه یا قوم سزلك الله تعالی یه اشراك ایتدیككز اجرام محدثه دن بریئم زیرا كه اول محتاجدر بر محدثه كیم آنی احداث ایده ومخصصه كیم انی مختص اولدیغی شیئله تخصیص ایده اشیاء مذكوره نك ربوبیتندن تبری ایدیجك انك موجد ومبدعنه توجه ایدوب دیدیكه (انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا وما انا من المشركین) امدی بن دینمی خالص ایتدم هر دین باطلدن عدول ایدوب مسلم اولدیغم حالده اول الله تعالی ایچونكه سموات وارضی خلق ایلدی حالبوكه بن آكا بر شیء اشراك ایدنلردن دكلن (وحاجه قومه) ابراهیم علیه السلامه قومی مخاصمه ایتدی شول وقتن كه سربدن باباسیله شهره كلدی شباب حدنه ایرمش اولدیغندن ذباحینك طعمی آندن كسلمش ایدی آزر اصنام دوزر وبیع ایچون ابراهیم علیه السلامه انلری بازاره كوندرردی اول ایسه ناسه نداء ایدردیكه كیمدركه اشبو نفع وضرری یوق صنملری بندن صاتون آلور اویله اولسه اندن هیچ برین آلور بولنمیوب كیرو منزلنه كتورردی واخشام اولیجق انلری نهره ایلتوب وباشلرین صویه صوقوب ایچولدیوانكله قومنی استهزاء ایدر

وضلالتلرین بیلدردی حتی ابراهیم علیه السلامك اول استهزاسی قومی واهل قریه سی بیننده معروف
اولیجق آنك دیننده مخاصمه ومحاجه ایتدیلر (قال اتحاجونی فی الله وقد هدان) ابراهیم علیه السلام
آنلره دیدیکه الله تعالینك وحدانیتنده بنمله جدالمی ایدرسز حالبوکه اول بنی توحیدنه هدایت ایتدی
(ولا اخاف ماتشرکون به) هیچ بر وقتده سزك معبودلرکزدن قورقمزین زیرا که انلر بنفسها نفع وضره قادر
دکللردر (الا ان یشاء ربی شیأ) مکرکه ربم جل شانه اول معبودلرکز جهتندن بکا بر مکروه اصابتن دیلیه اویله
اولسه انك دیلدیکی اولور (وسع ربی کل شیء علما) ربم جل شانه نك علمی هر شیئی احاطه ایدوبدر بعید اولمزکه
انك علمنده بکا اول معبودلرکز جهتندن بر مکروه اصابتی مقدره اوله (افلا تتذکرون) اتعاظ ایتمزمیسزکه
صحیحله فاسد قادرله عاجز بینی تمییز ایده سز (وکیف اخاف ما اشرکتم) سزك معبودلرکز اصنامدن نیجه
قورقرین حال بوکه انلردن بکا ضرر تعلق ایتمز (ولا تخافون انکم اشرکتم بالله مالم ینزل به علیکم سلطانا) سز ایسه
قورقمغه حقیق ایکن قورقمزسز والحال سز الله تعالی یه اشراك ایدرسز انیکه اشراکنه سزه کتاب ایندرمدی
ویا انك اوزره دلیل طورغرمدی یعنی بن مقام امنده ایکن بکا امنی انکار ایدرسز اماکه سز مقام خوفده ایکن
کندیکزه امنی انکار ایتمزسز (فای الفریقین احق بالامن) فریق موحد بنمله فریق مشرکیندن قنغیسی امنده
اولمغه احقدر (ان کنتم تعلمون) اکر خوفده اولمغه احق اولان فریقی بیلورسکز (الذین آمنوا ولم یلبسوا ایمانهم
بظلم اولئك لهم الامن وهم مهتدون) شونلرکه الله تعالینك وحدانیتنه ایمان کتوروب ایمانلرینه شرکی خلط
ایتمدیلر امدی عذابدن امن اوزره اولمغه انلر احقدر وانلر ضلالتدن قورتلوب هدایته ایرمشلردر (وتلك حجتنا
آتیناها ابراهیم علی قومه) اشبو ذکر اولنان محاجه بزم حجتمزدرکه آنی ابراهیمه وردککه قومی اوزره آکا
احتجاج ایده (نرفع درجات من نشاء) دیلدیکمز کسه یی علم وحکمتده نیجه درجه رفع ایدرز (ان ربك حکیم
علیم) ربك جل شانه خفض ورفعنده حکیمدر رفع ایتدیکی کسه نك حالنی ورفعه استعدادنی بیلور (ووهبنا له
اسحق ویعقوب کلا هدینا) بز ابراهیمه یوز یکرمی یاشنده ایکن وخاتونی طقسان طقوز یاشنده ایکن آندن
اسحاقی واسحقدن یعقوبی هبه ایتدك واسحق ویعقوبدن هر برینه نبوت وردك (ونوحا هدینا من قبل)
وابراهیمدن اقدم نوحه نبوت وردك آنی ابراهیم اوزره نعمت عد ایتمسی شول حیثیتدندرکه اول آنك
ابیدر ووالدك شرفی ابنه ولده تعدی ایدر (ومن ذریته) ونوح ذریتندن (داود وسلیمان وایوب ویوسف
وموسی وهارون) داود بن ایشایه وسلیمان بن داوده وایوب بن آموص بن رازخ بن روم ابن عیص بن اسحاقه
ویوسف بن یعقوبه وموسی بن عمران بن یصهر بن قاهث بن لاوی بن یعقوبه وهارونه که اول موسادن
برسنه سنی زیاده آنك بیوك قرنداشی ایدی * امدی بونلرك هر برینه نبوت وردك (وکذلك نجزی المحسنین)
ابراهیم علیه السلامه رفع درجات وکثرت اولاد وانلرده نبوت قلمغله جزا ایتدیکمز کبی محسنلره دخی
احسانلری اوزره جزا ایدرز (وزکریا ویحیی وعیسی والیاس) وینه نوح علیه السلام ذریتندن زکریا بن اذنه
ویحیی بن زکریایه وعیسی بن مریمه والیاس بن بشیر بن فنحاصه دخی نبوت وردك (کل من الصالحین)
اشبونلرك هر بری صلاحده کاملردر اشبو آیتده عیسانك ذریه دن عد اولنمسنده اولاد بناتك ذریه ده داخل
اولمسنه دلالت واردر (واسمعیل والیسع ویونس ولوطا) وینه نوح علیه السلام ذریتندن اسمعیل بن ابراهیم
علیه السلامه والیسع ابن اخطوره ویونس ابن متی یه ولوط ابن هارانه دخی نبوت وردك (وکلا فضلنا علی
العالمین) اشبو مذکورینك هر برین نبوتله زمانلرینك خلقی اوزره تفضیل ایتدك (ومن آبائهم وذریاتهم
واخوانهم) وآنلرك بعض آبا وذریات واخوانلرین دخی تفضیل ایتدك (واجتبیناهم) واختیار واصطفا
ایتدك (وهدیناهم الی صراط مستقیم) ودین اسلامه ارشاد ایتدك (ذلك هدی الله یهدی به من یشاء
من عباده) اشبو دین اسلام الله تعالینك دین مرضیسیدرکه عبادندن دیلدیکی کسه یی انکله کرامتنه ارشاد
ایدر (ولو اشرکوا لحبط عنهم ما کانوا یعملون) اکر اشبو انبیا اشراك ایتسه لر عندالله شانلری عظیم وعالی
ایکن عفو اولنمیوب عمللرینك ثوابی حبط اولوردی (اولئك الذین آتیناهم الکتاب والحکم والنبوة)
انلر شول قومدرکه بز انلره سمادن کتابلر ایندردك وحکمت ویا فصل امر وردك ورسالتله آنلری کوندردك
(فان یکفر بها هؤلاء فقد وکلنا بها قوما لیسوا بها بکافرین) اکر کتاب وحکمت ونبوته قریش کافر اولورلر ایسه

آنك مراعاتنه بز بر قومی توکیل ایتمشزدرکه انلر آکا منکر دکللردر * انکله مراد انبیاء مذکورین وانلره
متابعت ایدنلردر ویا انصار ویا صحابه ویا هر مؤمن ویا اهل سمادر (اولئك الذین هدی الله فبهداهم اقتده) امدی
اشبو انبیاء مذکورینی الله تعالی توحید ونبوت وصبر اذایه هدایت ایتدی امدی سن دخی انلرك هداسنه اتباع
ایت یعنی توحید واصول دین وتبلیغ وصبر اذاده یوخسه شرائعده دکل زیرا که شرایع اختلاف زمان حسبیله
مختلفه اولمشدر (قل لا اسألکم علیه اجرا ان هو الا ذکری للعالمین) دیکل که تبلیغ ویا قرآن اوزره سزدن
اجر استمزین اول تبلیغ ویا قرآن دکل الا عالمینه تذکیر وموعظه در * امدی سز دخی انکله متعظ اولك
(وما قدروا الله حق قدره) انلر حق تعالی یی عظمت ومعرفتنه حق اولور وجه اوزره بیلمدیلر (اذ قالوا ما انزل
الله علی بشر من شیء) زیرا که الله تعالی بشر اوزره برشیء انزال ایتمیوبدر دیو وحیی وانبیا بعثتنی انکار
ایتدیلر حال بوکه اول ایکیسی الله تعالینك عظائم رحمت وجلائل نعمتندندر سبب نزولنده دینلدیکه
یهوددن مالك بن الضیف پیغمبریز صلی الله علیه وسلمه مکه یه مخاصمه یه کلدی پیغمبریز صلی الله علیه
وسلم آکا دیدیکه توراتی موسی یه انزال ایدن الله تعالینك حقیچون بکا خبر ویرکه توراتده بولمدیکمی که
(ان الله یبغض الحبر السمین) * الله تعالی سومز اول عالمی که سمین اوله دیو یازلمش اوله * مالك ایسه سمین
اولمغله انك قولنه یاوزلنوب والله هیچ بر بشره الله تعالی برشیء انزال ایتمیوبدر دیدی * وقتاکه یهود آنك اول
مقاله سن ایشتدیلر عتاب ایدوب الله تعالی توراتی موسایه انزال ایتمدیمی نیچون سن اول مقالتکله انی انکار
ایتدك دیدیلر * دیدیکه محمد بنی اغضاب ایتدیکندن آنی سویلدم دیدیلرکه امدی سن اغضاب اولندیغکده
حق تعالی یه کذبدن تحاشی ایتمزسن * اویله اولسه آنی حبریتدن نزع ایدوب یرینه کعب بن الاشرفی حبر
ایتدیلر (قل من انزل الکتاب الذی جاء به موسی نورا وهدی للناس) دیکل که شول ناسه نور وهدی اولان
موسانك کتوردیکی توراتی آکا کیم انزال ایتدی (تجعلونه قراطیس تبدونها وتخفون کثیرا)
سز آنی صحف متفرقه یه یازوب انده اولان اشیانك بعضنی اظهار وکثیرنی اخفا ایدرسز (وعلمتم مالم تعلموا
انتم ولا آباؤکم) ویا طائفه یهود سزك وآبائکزك علی اولمدیغی شیء توراتدن زیاده محمد لسانیله تعلیم
اولندیکز (قل الله ثم ذرهم فی خوضهم یلعبون) اکر انلر سکا اجابت ایدرلرسه فبها والا سن دیکل که انی
موسایه الله تعالی انزال ایدوبدر بعده انلری ترك ایتکه اباطیللرنده لعب ایتسونلر تبلیغ والزام حجه دنصکره
سکا واجب اولور شیء قالمز (وهذا کتاب انزلناه مبارك) اشبو قرآن بر کتابدرکه انی یا محمد سکا انزال ایتدك
فائده ونفعی کثیردر (مصدق الذی بین یدیه) اندن اول نازل اولان کتب سماویه یی مصدقدر (ولتنذر ام
القری ومن حولها) وتاکه انکله یا محمد مکه اهلنی وشرق وغرب اهلنی انذار ایده سن * مکه یه ام القری
دینلدی زیرا که دار اسلام قراسنك اهلنه قبله وحج ومجتمعدر وشانده قرانك اعظمیدر وارض انك تحتندن
بسط اولنوب کل ارضك اصلیدر ام نسلك اصلی اولدیغی کبی واول ناس ایچون وضع اولنان اول بیتك مکانیدر
(والذین یؤمنون بالآخرة یؤمنون به) شونلرکه آخرتك حقیقتنه تصدیق ایدرلر عاقبتندن خوف ایدوب اول
خوف انلری نظر وتدبره تحمیلندن زائل اولمز حتی که پیغمبریز صلی الله علیه وسلمی ویا قرآنی دخی تصدیق
ایدرلر (وهم علی صلوتهم یحافظون) وانلر هر طاعته علی الخصوص صلوته محافظه ایدرلرکه زیرا اول
عماد الدین وعلم ایماندر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) شول کسه دن اظلم کیمدرکه الله تعالی یه کذب
اختلاق ایدوب اول انی نبی بعث ایتدی زعم ایده مسیلمه واسود العنسی کبی ویا انك اوزره احکام اختلاق ایده
عمرو بن لحی واتباعی کبی (او قال اوحی الی ولم یوح الیه شیء) ویا خود دیه که بکا وحی اولندی محمد صلی الله
علیه وسلمه وحی اولندیغی عبدالله بن سعد بن ابی سرح کبی که اول پیغمبریز صلی الله علیه وسلمه کاتب وحی
ایدی وقتاکه (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین) آیتی نازل اولدی پیغمبریز صلی الله علیه وسلم
اول عبدالله یه آنی یازمغه امر ایلدی (ثم انشأناه خلقا آخر) قولنه ایرشیجك عبدالله انسانك خلقی تفصیلنه
تعجب ایدوب (فتبارك الله احسن الخالقین) دیدی پیغمبریز صلی الله علیه وسلم اکا آنی یاز غلکه اول دیدکك
کبی نازل اولوبدر دیدی عبدالله آندن شکه واروب دیدیکه اکر محمد صادق ایسه آکا وحی اولنان کبی بکا
دخی وحی اولندی واکر کاذب ایسه آنك دیدیکی کبی بن دخی دیمشمدر ومرتد اولوب مشرکینه لاحق اولدی

بعده مكه فتحندن اول بنه اسلامه رجوع ایتدی (ومن قال سأنزل مثل ما انزل الله) ودخی اول كمسه كه
الله تعالینك انزال ایتدیكی كبی بندخی انزال ایدرین دیه قرآنی استهزاء ایدنلر كبی (ولوتری اذالظالمون
فی غمرات الموت) یا محمدا كرسن كفاردن افترا واستهزا ایله ظلم ایدنلری كورسیدك شول وقتن كه مونك شدائد
وسكراتنده اوله‌لر (والملائكة باسطوا ایدیهم) انلرك ارواحی قبضنه ویا آنلرك عذابنه تسلیط اولنان
ملائكه ایسه یدلرین انلره بسط ایدوب دیرلركه (اخرجوا انفسكم) ارواحكزی اجسادكزدن بزه چیقارك
وياخود كندیكزی عذابدن آیروب الیمزدن قورتارك (الیوم تجزون عذاب الهون) اشبو امانه وقتنده
ویا اشبو امانه‌دن مالانهایه‌یه دكین شدت وهوانی متضمن عذابله جزاء اولنورسز (بما كنتم تقولون علی الله غیر
الحق) شول سببله كیم الله تعالی‌یه لایق اولمیان كلامی دنیاده سویلردیكز (وكنتم عن آیاته تستكبرون)
وآنك ایتلرندن استكبار ایدوب تصدیق ایتمزدیكز (ولقد جئتمونا فرادی كما خلقناكم اول مرة) یوم
قیامتده سز حساب وجزاء ایچون اموال واولاد وسائر متاع دنیادن منفرد بن اولدیغكز حالده بزه كله‌سز
اول مرده ولادتكز هیئتنه مشابه حفاة وعراة وغرل وبهم خلق ایتمز كبی (وتركتم ما خولناكم وراء
ظهوركم) وسزه ویردیكمز اموال واولادكزی دنیاده آلیقویه سز (ومانری معكم شفعاءكم الذین زعمتم انهم
فیكم شركاء) وسزكله بیله كورمیه‌وز شول شفعاكزیكه سز آنلری ربوبیتده واستحقاق عبادتده الله
تعالی‌یه شركاء زعم ایدردیكز (لقد تقطع بینكم) وصلكز كسیله وجمعكز طاغله (وضل عنكم ما كنتم
تزعمون) وسزك كندیكزه شفعاء زعم ایتدكاریكز اصنامكز وبعث وجزاء اولمز اعتقادكز سزدن ضایع وباطل
اوله (ان الله فالق الحب والنوی) حق جل وعلا سنبله‌دن حبه‌یی ونخله‌دن نواتی چیقارر ویا حبه یابسه‌یی
ونوات یابسه‌یی شق ایدوب اول ایكیسندن ورق اخضر چیقارر * ویا نباتدن حبه ونخلدن نواتی چیقارر
(یخرج الحی من المیت ومخرج المیت من الحی) حیوان ونباتدن نما اولیی شول نما سز نطفه وحبدن
چیقارر وذكر اولنان نما سزلری نما اولودن چیقارر (ذلكم الله) اشبو ذكر اولندیغی وجه اوزره احیاء
واماته‌یی ایدن الله تعالی‌درکه عبادته لائق اولور (فانی تؤفكون) سز اول الله تعالی‌دن غیریه نیجه
صرف اولنورسز (فالق الاصباح) اول الله تعالی عمود صبحی ظلمت لیلدن شق وكشف ایدیجیدر
(وجعل اللیل سكنا) وكوندزده تعبان اولانه كیجه‌یی راحت وسكونه زمان قیلدی (والشمس والقمر
حسبانا) وشمس وقری ادوار مختلفه اوزره منازلده سیرلرین اوقات وازمنه‌یی بلمكه وحساب ایتمكه سبب
قیلدی (ذلك تقدیر العزیز العلیم) اول ایكیسنك حساب معلوم اوزره سیری اول الله تعالینك
تقدیریدركه انلری تسییره قادر وتدبیرلرینه عالمدر (وهو الذی جعل لكم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر
والبحر) اول الله تعالی نجومی سزكچون خلق ایتدیكه بر وبحرده كیجه ظلمتلرنده قصد ایتدیككز طریقه
طوغری كیده‌سز (قد فصلنا الایات لقوم یعلمون) بز آیتلریمزی فصل فصل بیان ایتدك علم ظاهرله هرشیئی
الله تعالی‌دن بیلنلر ایچون زیرا انكله انتفاع ایدن انلردر (وهو الذی انشأكم من نفس واحدة فمستقر
ومستودع) اول الله تعالی سزی نفس واحده‌دن یعنی آدم علیه السلامدن احداث وانشاء ایلدی سزكچون
اصلابده ویا فوق ارضده استقرار واردر * وارحامده ویا تحت ارضده استیداع واردر ویاخود دنیاده فوق
ارضده مونه دكین استقرار واردر وقبرده بعثه دكین استیداع واردر (قد فصلنا الایات لقوم یفقهون)
بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم ایچونكه استعمال فطنت وتدقیق نظرله فهم ایدرلر زیرا كه نفس
واحده‌دن بودكلو خلقك انشاسی واحوال مختلفه‌یه بیننده تصریفی دقیق غامضدر (وهو الذی انزل من السماء
ماء) اول الله تعالی سحابدن ویا جانب سمادن یغمور ایندردی (فاخرجنا به نبات كل شیء) واول یغمور ایله
نباتدن هرصنفی بتوردك (فاخرجنا منه خضرا) اول نبات ویا یغموردن شیء اخضر اخراج ایتدك
(نخرج منه حبا متراكبا) واول شیء اخضردن بعضی بعضنه تركیب اولنمش بروشعیر وسائر حبوب سنابله
مثلن اخراج ایدرز (ومن النخل من طلعها قنوان دانیة) وبز نخلدن نخل اخراج ایتدك كه انك طلعندن
شول تناولی قریب صالقملری اولوركا قائم وقاعد ایریشه بیلور (وجنات من اعناب) ودخی اول یغمورله
اوزمدن بستانلر بتوردك (والزیتون والرمان) ودخی آنكله زیتون وانار اغاجلرین بتوردك (مشتبها وغیر

متشابه) اول ایكیسی ورقده بری برینه مشتبه ثمرده مختلفلردر * ویاخود منظرده مشتبه مطعمده مختلفلردر
(انظروا الی ثمره اذا اثمر وینعه) اشبو اشیادن هر برینك ثمرته نظر ایدك چیقدقده ابتدا ظهورایده آنكله انتفاع
اولنمز ونضج وادراكی حالنه دخی نظر ایدككه انكله نیجه انتفاع اولنور (ان فی ذالكم لآیات لقوم یؤمنون)
اشبو ذكر اولناننده الله تعالینك وجود ووحدانیتنه وقدرت وحكمتنه دلالت ایدر آیتلر واردر شول
قوم ایچونكه آنی تصدیق ایدرلر زیرا كه اصل واحددن اجناس مختلفه‌نك حدوثی وحالدن حاله نقلی اولمز الا
بر قادرك احداثیله اولوركه اول انك تفاصیلن بیلور واحوالندن حكمتی اقتضا ایتدیكی شیئی ترجیح قیلور
آنی فعلندن عوق ایدرنداولمز ویا آكا عناد ایدر ضد بولنمز اول اجلدن آكا اشراك ایدنی توبیخ ورد له تعقیب
ایتدی (وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم) والله تعالی‌یه ملائكه‌دن برصنفی شركاء ایتدیلر وآنلری حاشا
بنات الله دردیوب معبود ایدندیلر والحال آنلری الله تعالی خلق ایدوبدر ویاخود شیاطینی آكا اشراك ایتدیلر
زیرا كه مؤمنلرك الله تعالی‌یه اطاعتی كبی انلر شیاطینه اطاعت وتسویل وتحریضلریله اوثانه عبادت ایتدیلر
وابلیس ایچون خلقده شرك اثبات ایدوب الله تعالی نور وناس ودواب وانعامك خالقیدر وابلیس ایسه
ظلمات وسباع وحیات وعقاربك خالقیدر دیدیلر (وخرقوا له بنین وبنات بغیر علم) والله تعالی ایچون مقاله‌لرینك
حقیقتن بیلمكسزین بنین وبنات اختلاق ایتدیلر یهود عزیر ابن الله ونصاری ایسه مسیح ابن الله دردو كفار
عرب ملائكه بنات الله دردیدیلر (سبحانه وتعالی عما یصفون) اول الله تعالی كفارك انكچون شریك وولد
وصفلرندن منزه وعالی اولدی (بدیع السموات والارض) سموات وارضی مثال سابقسز ابداع ایدیجیدر
(انی یكون له ولد ولم تكن له صاحبة) اول الله تعالی ایچون ولد نیجه اولورحالبوكه آنك صاحبه‌سی
یوقدركه آندن ولدی اوله (وخلق كل شیء) عزیر ومسیح وملائكه‌یی وهرشیئی اول خلق ایلدی (وهو بكل
شیء علیم) اول هرشیئی بیلجی‌در آكا هیچ برشیء خفی دكلدر (ذالكم الله ربكم) اشبو صفات مذكوره
ایله موصوف الله تعالی‌درکه ربكزدر (لا اله الا هو) آندن غیری اله یوقدر (خالق كل شیء) هرشیئك
خالقیدر (فاعبدوه) امدی آكا عبادت ایدك زیرا صفات مذكوره‌یی مستجمع اولان احد عبادت
اولنمغه مستحقدر (وهو علی كل شیء وكیل) اول اشبو صفاتله بیله امورکزه تولی ایدوبدر امدی آكا آنی
وكیل ایدینوب ومأربكز انجاحنه آكا عبادتی توسل ایدك وینه اول اعمالكزه رقیب اولوبدر آنك اوزره
سزه مجازاة ایدر (لا تدركه الابصار) اول الله تعالی‌یی ابصار احاطه ایتمز زیرا ابصار مخلوقین انی
احاطه‌دن عاجزلردر * دینلدیكه یعنی ابصار آنی دنیاده ادراك ایتمز اما كه آخرتده آنی كورر معتزله
اشبو ظاهر آیتی تمسك ایدوب مطلقا رؤیت اللهی نفی ایدرلر * اما كه اهل سنت آخرتده الله تعالی‌یی عیانا
رؤیتی قرآن وسنتله اثبات ایدرلر * قرآنده بیورلدیكه (وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة) یوم قیامتده
مؤمنلرك یوزلری بهیه ومتهلله‌در رب تعالینك جمالی مطالعه‌سنه مستغرقه‌در * ودخی بیورلدیكه (انهم
عن ربهم یومئذ لمحجوبون) یوم قیامتده كفار رب تعالی‌دن محجوبلردر * مالك ایدر یوم قیامتده اگر مؤمنلر
رب تعالی‌یی كوررز اولمسه‌لردی الله تعالی كفاری حجابله تعبیر ایتمزدی * وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
(للذین احسنوا الحسنی وزیادة) آیتنده‌كی زیاده‌یی وجه اللهه نظر ایله تفسیر ایلدی (قال النبی صلی الله علیه
وسلم انكم سترون ربكم عیانا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده سز ربكز جل شأنه‌یی عیانا
كوریسرسز * معلوم اوله كه ادراك رؤیتك غیریدر زیرا كه ادراك برشیئك كنهنه وقوف واحاطه‌در *
اما كه رؤیة معاینه‌در * وكاهی رؤیه ادراكسز دخی اولور سوره شعراده موسی علیه السلام قصه‌سنده (فلما
ترائی الجمعان قال اصحاب موسی انا لمدركون قال كلا) دیو رؤیتی اثبات ادراكی نفی ایتدی امدی جائزدركه الله
تعالی ادراك واحاطه سز كوریله نیكیم اول دنیاده احاطه سز بیلنور (ولا یحیطون به علما) آنك ذاتنی علملری
احاطه ایتمز دیو علمی اثبات ایدوب احاطه‌یی نفی ایتدی (وهو یدرك الابصار) اول الله تعالینك علمی
ابصاری احاطه ایدر آكا هیچ برشیء خفی اولمز (وهو اللطیف الخبیر) اول الله تعالی لطیف وخبیردر اول
اجلدن ابصار ادراك ایتمدیكی شیئی اول ادراك ایدر * ویا اول لطیف اولدیغیچون ابصار آنی ادراك ایتمز وخبیر
اولدیغیچون ابصاری ادراك ایدر (قد جاءكم بصائر من ربكم) سزه ربكز جل شانه‌دن حجج بینه كلدیكه

انكله هدایی ضلالتدن وحقی باطلدن تمییز ایدرسز (فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها) اولكه حقی
كوروب آكا ایمان كتوره آنی نفسیچون عمل ایدر واولكه حقی كورمیوب ضلالتی اختیار ایده وبالی
كندی اوزره اولور (وما انا علیكم بحفیظ) بن اوزریكزه رقیب دكلمكه اعمالكزی احصا ایدم بلكه
رسولن ربم جل شانه نك رسالاتنی تبلیغ ایدیجی بن یوخسه اوزریكزه حفیظ الله تعالیدركه اعمالكزی حفظ
ایدوب انك اوزره سزه مجازاة ایدر (وكذلك نصرف الایات) اشبو بیان مذكور كبی بز آیاتی تبیین
وتصریف ایدرز (ولیقولوا درست) وتا اهل مكه دییه لركه سن اول قرآنی یسار وجبیردن تعلم ایتدككه
آنلر رومدن سبی اولنمش ایكی عبد ایدی بعده آنی بزه قرأت ایدوب الله تعالی قبلندندر دیو زعم ایدرسن *
ویاخود اشبو اخباركه بزه تلاوت ایدرسن قدیمه در محو ومندرس اولوبدر (ولنبینه لقوم یعلمون) وتاكه
بز اول آیاتی ویا اول قرآنی بیان ایده وز شول قوم ایچونكه حقی بیلورلر انلر الله تعالینك اولیاسیدركه انلری
سبیل رشاده هدایت ایتدی * ویاخود بز آیاتی تصریف ایدرز تاكه انكله برقوم شقاوته وبرقوم سعادته
ایریشه * آنی سن تعلم ایتدك دینلر شقی اولدیلر واكا حق متیندر دینلر سعید اولدی (اتبع ما اوحی
الیك من ربك) ربك جل شأنه دن وحی اولنان شیئه اتباع وانكله تدین ایت (لا اله الا هو) كه آندن
غیری اله یوقدر (واعرض عن المشركین) ومشركلردن اعراض ایت اقوال وآرالرینه التفات ایتمكل
(ولو شاء الله ما اشركوا) اكر الله تعالی آنلرك مؤمن اولمسن دیلسه انلر مشرك اولمازلردی (وما جعلناك
علیهم حفیظا) یا محمد بز سنی آنلرك اوزره رقیب ایتمدك (وما انت علیهم بوكیل) ودخی سن انلرك اوزره
وكیل دخی دكلسن كه امورلرینه قائم اوله سن (ولا تسبوا الذین یدعون من دون الله فیسبوا الله عدوا
بغیر علم) مشركلرك الله تعالینك غیری عبادت ایتدكلری آلهه لرینه آنلرده كی قبایحی ذكر ایتمكزكه انلر كفر
وجهلله الله تعالی یی ظلما ذكرندن كراهت اولنور شیئله ذكر ایتمیه لر * روایت اولندیكه پیغمبریز صلی الله
علیه وسلم آنلرك آلهه لرینه طعن ایدردی دیدیلركه بزم آلهه مز سبندن منتهی اولمزسك بزدخی سنك الهكی
هجو ایدرز * اویله اولسه اشبو آیه ایله اندن نهی اولندی بوندن صكره پیغمبریز صلی الله علیه وسلم اصحابنه
ربكز جل شانه یی سب ایتمكز دیدی نعم دیوب من بعد اصنامی سب ایتمز اولدیلر ظاهر آیه اكرچه سب
اصنامدن نهی اولوبدر لكن حقیقتده الله تعالی یی سبدن نهیدر زیراكه انلری سب آنك سبنه سبب اولور
اشبو دلیلدركه چون برطاعت برمعصیت مرجحه یه مؤدی اوله * اول طاعتی ترك واجب اولور زیرا شره مؤدی
اولان شئ دخی شردر (كذلك زینا لكل امة عملهم) مشركینه اصنام عبادتن تزیین ایتدیكمز كبی
هر امته خیر وشردن وطاعت وعصیاندن عمللرین تزیین ایدرز (ثم الی ربهم مرجعهم فینبئهم بما كانوا
یعملون) بعده رجوعلری رب تعالی یه اولور اول آنلره عمللرینی بیلدرور عدل وفضلندن دیلدیكی وجه اوزره
جزا قیلور (واقسموا بالله جهد ایمانهم لئن جاءتهم آیة لیؤمنن بها) مشركون ایماندن قادر اولدقلرینك
اشدوا وكدیله الله تعالی یه یمین ایتدیلركه اكر محمد صلی الله علیه وسلم آنلره مقترحاتلرندن برآیه كتورسه آكا
ایمان كتوره لر * روایت اولندیكه قریش دیدیلركه یا محمد سن خبر ویررسنكه موسی نك عصاسی وار ایدیكه
انكله طاشی اوریجق آندن اون ایكی پیكار آقدی وعیسی علیه السلام ایسه موتی یی دیر كوروردی امدی
سندخی بزه آنك كبی آیتلردن برآیه كتوركه سنی تصدیق ایده وز * پیغمبریز صلی الله علیه وسلم دیدیكه نه شئ
دیلرسز كه سزه آنی كتورم دیدیلركه استرزكه بزه صفایی آلتون ایده سن ویاخود موتامزك بعضی دیر كوره سن
تاكه آندن سنك بزه خبر ویردیكك حق میدر ویا باطلمیدر سؤال ایده وز ویاخود بزه ملائكه یی كوستره سنكه
سنك ایچون شهادت ایده لر * پیغمبریز صلی الله علیه وسلم دیدیكه اكر بو استدكلریكزك بعضی سزه كتورسم
بنی تصدیق ایدرمیسكز * دیدیلركه نعم والله اكر كتوررسك جمیعمز سكا متابعت ایدرز * مسلمون
دخی انلرك ایمانته حرص ورغبتلرندن پیغمبریز صلی الله علیه وسلم انلر ایچون دیله دكلری آیتی كتورمسنی
دیله دیلر * پیغمبریز صلی الله علیه وسلم دخی طوردیكه صفانك آلتون اولمسیچون دعا ایده فی الحال جبرائیل
علیه السلام كلوب دیدیكه یا رسول الله نه دیلرسك الله تعالی آنی روا ایدر لكن من بعد سنی تصدیق ایتمزلرسه
اول آنلره حیات دنیالرنده عذاب ایركورور * ویا دیلرسك آنلری ترك ایت تاكه آنلردن توبه ایده جكلر توبه ایده

پیغمبریز صلی الله علیه وسلم دخی دیلر بنكه انلردن توبه ایده جكلری توبه ایده دیوب دعا ایتمدی * اول
سببدن بو آیه نازل اولدی (قل انما الآیات عند الله وما یشعركم انها اذا جاءت لا یؤمنون) دیكل كه آیتلر الله
تعالی عندنده در دیلدیكنی اظهاره قادر اولور یوخسه بنم قدرت وارادتمده دكلدر نه بیلورسز آنلرك اقتراح
ایتدیكی آیه آنلره كتورلسه آنی تصدیق ایتمزلردی (ونقلب افئدتهم وابصارهم كما لم یؤمنوا به اول مرة
ونذرهم فی طغیانهم یعمهون) بز آنلرك قلوبنی وابصارنی حقدن تقلیب ایدرز حتی كه قلبلری حقی قبول
ایتمز وكوزلری حقی كورمز اولورلر * اویله اولسه اقتراح ایتدكلری آیته مؤمن اولمزلر اول مرهده آیاتدن
نازل اولانه مؤمن اولمدقلری كبی * وآنلری ضلالتلرنده متحیرین اولدقلری حالده ترك ایدرز (ولو اننا نزلنا
الیهم الملائكة) اكر بز انلره اقتراحلری سبیله ملائكه ایندریدك حتی كه آنی آشكاره كورسلردی (وكلمهم
الموتی) وبعض موتایی دیر كوریدك حتی كه سنك نبوتنكه شهادت ایتسلردی (وحشرنا علیهم كل شئ قبلا)
وطلب ایتدكلرندن هر شیئی انلره جمع ایدیدك حتی كه كورسلردی (ما كانوا لیؤمنوا الا ان یشاء الله) هیچ
برحالله ایمانه كلمیه لردی مكركه الله تعالینك مشیتی ایمانلرینه تعلق ایدیدی (ولكن اكثرهم یجهلون) لكن
آنلرك اكثری بلمزلركه انلره آیتلرك كلیسن كتورسك ایمانه كلمزلردی (وكذلك جعلنا لكل نبی عدوا شیاطین
الانس والجن) سكا عدو قلدیغمز كبی سندن اول كچن هر نبی یه انس وجن مرده سنی عدو قلدق اشبو
دلیلدركه كفره نك انبیایه عداوتی الله تعالینك فعل وخلقیله اوله (یوحی بعضهم الی بعض زخرف القول
غرورا) اول شیاطینك بعضی بعضنه یعنی شیاطین انس شیاطین جنه ویا شیاطین جنك بعضی بعضنه
ویا شیاطین انسك بعضی بعضنه شول باطله مزین ومموه قولی القا ایدر انكله اكا خداع ایدر اولدیغی حالده
(ولو شاء ربك ما فعلوه) اكر رب تعالی آنلرك مؤمن اولملرین دیلسه انبیایه معادات ایتمزلردی ویا اول مزخرفی
بری برلرینه القا ایتمزلردی لكن قلبلرین امتحان ایدركه اول آنلرك ثوابنه اجزل وعقابنه اشددر (فذرهم
وما یفترون) امدی یا محمد انلری وافترالرینی ترك ایت (ولتصغی الیه أفئدة الذین لا یؤمنون بالآخرة) وتاكه
آخرتی تصدیق ایتمیانلرك قلوبی اكا میل ایده (ولیرضوه) وتاكه نفسلریچون آنی راضی اوله لر (ولیقترفوا
ما هم مقترفون) وآنامدن اكتساب ایده كلدكلرین اكتساب ایده لر (افغیر الله ابتغی حكما) دیكل كه بنمله
سزلك بینكزی فصل ایدر الله تعالیدن غیری حاكممی طلب ایدرین (وهو الذی انزل الیكم الكتاب مفصلا)
كه اول سزه قرآنی تفصیل اوزره انزال ایتدیكه آنده حق باطلدن مبین اولور (والذین آتیناهم الكتاب یعلمون
انه منزل من ربك بالحق) اهل كتابدن شونلركه مؤمنلردر بیلورلركه اول قرآن صدقی ملابس اولدیغی
حالده ربك جل شانه دن نازل اولوبدر (فلا تكونن من الممترین) امدی سن اهل كتابك اول قرآن نزولی
من عند الله ایدوكنی بیلملرنده شك ایدنلردن اولماغل (وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا) ربك جل شانه نك
كلماتی اخبار ومواعیدنده صدق واقضیه واحكامنده عدل اولدیغی حالده غایته ایردی (لا مبدل لكلماته
وآنك كلماتنی اندن اصدق واعدل شیئله تبدیل ایدر احد یوقدر (وهو السمیع العلیم) اول الله تعالی آنلرك
دیدكلرین اشیدیر واضمار ایتدكلرین بیلور (وان تطع اكثر من فی الارض یضلوك عن سبیل الله)
اكر سن اكثر ناسه یعنی كفاره ویا جهاله ویا اهل هوایه ویا ارض مكه ده اولان قومك اكثرینه اتباع ایدرسك سنی
الله تعالی یه ایركورر طریقدن ایرغوررلر (ان یتبعون الا الظن) آنلرك اتباعی دكل الا ظنلرینه دركه
اول آبالرینك حق اوزره اولملرینی اعتقادلریدر ویاخود جهالات وآراء فاسده لریدر (وان هم الا یخرصون)
انلر دكل الا الله تعالی یه نسبت ایتدكلرنده كذب ایدرلر اتخاذ ولد كبی واوثانه عبادتلرین الله تعالی یه وصلت عد
ایتملری كبی وتحلیل میته وتحریم بحائر كبی وكندیلرین برشئ اوزره اولملرین تقدیرلری كبی (ان ربك هو اعلم
من یضل عن سبیله وهو اعلم بالمهتدین) ربك جل شانه انك سبیلندن ضال اولانه اعلمدر وهدایت اوزره اولانلره
دخی اعلمدر (فكلوا مما ذكر اسم الله علیه) امدی اكل ایدك هر شیئدنكه آنك ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنه
(ان كنتم بآیاته مؤمنین) اكر آنك آیتلرینه مؤمنلر ایسكز زیرا آكا ایمانك مقتضاسی الله تعالینك حلال
ایتدكلرین استباحه وحرام ایتدكلرندن اجتنابدر (وما لكم ان لا تأكلوا مما ذكر اسم الله علیه) سزه نولدیكه
ذبحی اوزره اسم الله ذكر اولنان شیئك اكلندن تحرج ایدرسز (وقد فصل لكم ما حرم علیكم) حالبوكه

ربکز جل شانه (حرمت علیکم المیتة) آیتنده سزه اکلی حرام اولان اشیایی حرام اولمیاندن فصل ایلدی (الا ما اضطررتم الیه) مکر سزه حرام قیلنانلردن اول شیکه آنك اکلنه مضطر اوله سز اول دخی کذلك سزه حلال قیلندی (وان کثیرا لیضلون باهوائهم بغیر علم) کفاردن کثیرون شر ایدن برشی بعتسز هوالریله حلالی حرام وحرامی حلال ایتمك وجهی اوزره طریق حقدن چقارلر (ان ربك هو اعلم بالمعتدین) حقدن باطله وحلالدن حرامه تجاوز ایدنلری ربك جل شانه اعلمدر (وذروا ظاهر الاثم وباطنه) ذنبك اعلان وکرك اسرار اولنانن ودخی جوارحله وکرك قلبله اولانن ودخی حوانیتده زنایی وکرك اتخاذ اخدانی ترك ایدك (ان الذین یکسبون الاثم سیجزون بما کانوا یقترفون) شونلرکه ذنبی کسب ایدرلر آخرتده اول کسب ایتدکاری شیئله جزا اولنورلر (ولا تأکلوا مما لم یذکر اسم الله علیه) ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیان شیئدن اکل ایتمکز * ابن عباس ایدر اشبو آیه میته وانك معناسنده منخنقه وامثالنك تحریمنده در * عطاء ایدرکه اول اصنام اسمنه ذبح اولنان ذبایحك تحریمنده در * علما اختلاف ایتدیلر مسلمك ذبیحه سی حکمنده که ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیه * برقوم آنك تحریمنه ذاهب اولدیلر کرکسه آنك اوزره تسمیه یی عمدله ویا نسیانله ترك ایتسونکه اول ابن سیرین وشعبی قولیدر * وبو آیتك ظاهریله احتجاج ایتدیلر * وبرقوم ایسه آنك تحلیلنه ذاهب اولدیلرکه اول ابن عباسدن مرویدر مالك وشافعی واحمد قولیدر * وبرقوم دیدیلرکه اکر تسمیه یی ترك ایدرلرسه اکر ترکی عمدله ایسه حلال اولمز * نسیانله ایسه حلال اولورکه * اول ثوری وائمۀ حنفیه قولیدر (وانه لفسق) ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیانك اکلی فسق ومعصیتدر (وان الشیاطین لیوحون الی اولیائهم لیجادلوکم) شیاطین کفاردن اولیالرینه ایحا ایدرلرکه سزکله جدال ایده لر دیه لرکه کندی اولدردیککزی یرسز الله تعالینك اولدردیکنی یمزسز (وان اطعتموهم انکم لمشرکون) اکر حرامی استحلالده انلره اطاعت ایدرسکز سز دخی انلرك کبی مشرك اولورسز * زجاج ایدر اشبو دلیلدرکه برکسه الله تعالینك حرام ایتدیکنی حلال ایده ویا حلال ایتدیکنی حرام ایده اول مشرکدر (اومن کان میتا فاحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس) شول کسه که کفرله میت مثابه سنده ایکن بز آنی ایمانله احیا ایده وز وآنکیچون نور معرفت ویروب آنکله ناس بیننده بصیرت اوزره یوریه حقی باطلدن وحلالی حرامدن تمیز ایده (کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها) شول کسه کبی میدرکه شرك وعصیان وخذلان ظلماتنده اولوب اندن چقمغه مجالی اولمیه * اشبو آیتك سبب نزولنده ابن عباس دیدیکه بروقتده ابوجهل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اوزرینه برفرث رمی ایتدی * حمزه بن عبد المطلب اول وقتده هنوز اسلامه کلمشدی آنی اشیدیجك برقوسله ابوجهلك اوزرینه یوریدی ابوجهل دیدیکه محمددن بزه نه حالتلر ایرر آلهه مزی سوکر وآبامزك دینی یرروبزه سفه ایلر * حمزه ایتدی سفاهتده سزدن زیاده اولورمیکه الله تعالی یی قویوب حجاره یی معبود ایدینه سز * آندن شهادتین کلمه سن دیوب اسلامه کلدی * ضحاك ایدرکه عمر بن الخطاب ایله ابوجهل شاننده نازل اولوبدر (کذلك زین للکافرین ما کانوا یعملون) مؤمنه ایمانی زین اولندیغی کبی کافرینه دخی کفر وعصیانلری تزیین اولندی (وکذلك جعلنا فی کل قریة اکابر مجرمیها لیمکروا فیها) مکه ده مجرملری اکابر قلدیغمز کبی هر قریه ده مجرملری اکابر قلدق تاکه آنده تکذیبله وایماندن صدله ناسه مکر ایده لر (وما یمکرون الا بانفسهم وما یشعرون) والحال مکری انلرك کندیلره ایدرلر ومع ذلك آکا شعورلری اولمز (واذا جاءتهم آیة قالوا لن نؤمن حتی نؤتی مثل ما اوتی رسل الله) چن آنلره آیة کلسه دیرلرکه بز ایمانه کلمزز مکرکه الله تعالینك رسوللرینه ویریلان ایات مثللی بزه دخی ویریله * روایت اولندیکه ولید بن المغیره دیدیکه اکر نبوت حق ایسه بز نبوته محمددن اولایز زیراکه سنده آندن اکبر ومالده اکثرز اویله اولسه بو آیة نازل اولدی * مقاتل ایدرکه سبب نزولی ابوجهلدر دیدیکه بز بنی عبد مناف ایله شرفده مزاحمه ایدوب فرسی رهان منزلتنده اولیجق آنلر بزم آرامزده نبی واردرکه آکا وحی کلور دیدیلر امدی والله بز آکا نه ایمان کتوررز ونه اتباع ایدرز مکرکه محمده ویریلن شیئ مثللی بزه دخی ویریله * الله تعالی آنلرك نبوته صلاحیتن انکار ایدوب دیدیکه (الله اعلم حیث یجعل رسالته) الله تعالی رسالتن وضع ایتمکه صالح کسه یی اعلمدر (سیصیب الذین اجرموا صغار عند الله وعذاب شدید بما کانوا یمکرون) جرم ایدنلره دنیاده الله تعالی عندندن ذل وهوان وآخرتده

عذاب شدید واردر شول مکرلری سببیله که انی دنیاده ایشلرلردی (فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام) برکسه که الله تعالی آکا طریق حقی تعریف وایمانی اراده ایده قلبنی اسلام ایچون فتح وتنویر ایدر * اشبو آیة نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه شرح صدردن سؤال اولندقده دیدیکه اول برنوردر کیم الله تعالی آنی مؤمنك قلبنه قذف ایدوب انکله قلب منشرح ومنفتح اولور * علامتی اولدرکه دار خلوده انابت ودار غروردن تجافی ایدر وموتك نزولندن اول آکا مستعد اولور (ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا حرجا) واولکه الله تعالی آنك ضلالتن اراده ایده صدرنی زیاده ضیق وشکله مشوب ایدر اسلامی قبول ایچون اکا نور نفوذ ایتمز اولور (کانما یصعد فی السماء) آنی طلب ایدنه سمایه صعودك امتناعی کبی اول دخی اکا ممتنع اولور ابن عباس ایدر چن اول ذکر اللهی ایشیده قلبی آندن اشمئزاز ایدر وعبادت اصنامی ایشتدیکنده آکا ارتیاح ایدر اولور (کذلك یجعل الله الرجس علی الذین لا یؤمنون) الله تعالی آنك صدرنی ضیق ایتدیکی کبی ایمانه کلمینلر اوزره عذاب ویاخذلانی قیلور (وهذا صراط ربك مستقیما) اشبو بیان ویا اسلام ربك جل شانه نك رضاء اللهیه قائم صراطیدر (قد فصلنا الایات لقوم یذکرون) بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم ایچونکه تذکر ایدوب بیلورلرکه خیر وشردن هر حادث الله تعالینك قضا وخلقیله در واحوال عبادی عالمدر وانلره اولان فعلنده حکیم وعادلدر (لهم دار السلام عند ربهم) آنلر ایچون رب تعالی عندنده دار الله واردر ویا بر دارکه انده مکارهدن سلامت اولور ویا بر دارکه اهلنك انده تحیتی سلامدر ویا آنده رب رحیمدن مؤمنلره سلام کلور (وهو ولیهم) اول الله تعالی انلرك ولی وناصریدر (بما کانوا یعملون) شول شیئ سببیله که انی دنیاده ایشلرلردی (ویوم یحشرهم جمیعا) یوم قیامتده رب تعالی انس وجن وغیری جمع ایدوب جنه دیرکه (یا معشر الجن قد استکثرتم من الانس) یا معشر شیاطین انسدن خلق کثیری اضلال ایتدیکز حتی که انلری بزکله حشر اولورکندیکزه اتباع قیلدیکز (وقال اولیاؤهم من الانس) انسدن اول شیاطینك اولیاسی که آنلره اطاعت ایتمشلر ووسوسه لرین اشتمشلردی دیه لرکه (ربنا استمتع بعضنا ببعض) یارب بری برلریمزله انتفاع ایلدك * اما انسك جنله انتفاعی شول وجهله درکه چن بررجل مسافر اولوب برارض قفره نزول ایتدیکنده نفسی اوزره جندن ضرر خوفن ایدیجك اشبو وادیده کی جنك سفهاسندن سیدلرینه استعاذه ایتدم دیه وانلرك جوارنده کیجه لیه * واما جنك انسله انتفاعی شول وجهله درکه انس انلره استعاذه ایدیجك انلرك قوملری بیننده شرفلری ونفسلرنده کبرلری زیاده اولور * دینلدیکه انسك جنله انتفاعی جنك انلره القا ایتدیکی اراجیف وسحر وکهانتله وهوالرینه موافق اموری تزیینله وانك طریقنی تسهیل ایله در * وجنك انسله انتفاعی انسك انلره اطاعتیدر شول شیئده که ضلالات ومعاصیدن انلر ایچون تزیین ایدرلر (وبلغنا اجلنا الذی اجلت لنا) ودخی دیه لرکه بزم ایچون تأجیل ایتدیکك یوم قیامته وبعث اجلنه ایرشدك یعنی اتباع هوا وطاعت شیطان وتکذیب بعث ایتدکلرینه اعتراف وحاللرینه تحسر ایده لر (قال النار مثواکم خالدین فیها) الله تعالی دیه که نار مقامکز اولدیغی حالده آنده خالدلرسز (الا ما شاء الله) الاشول وقتلرده که الله تعالی سزی ناردن زمهریره نقل ایده * دینلدیکه الاشول دکاودنکه بعثلری ایله جهنمه دخوللری ما بیننده در اول مدتده جهنمده خالد دکللردر * ابن عباس ایدر الاشول قومکه علم اللهده انلرك اسلامه کلوب محمد علیه السلامه تصدیق ایتملری سبق ایتمش اوله انلر ناردن چقارلر (ان ربك حکیم علیم) رب تعالی افعالنده حکیمدر انس وجنك اعمال واحوالنه علیمدر (وکذلك نولی بعض الظالمین بعضا) جنك عصاتی بری برلریله استمتاع ایتدکلرنده مخذول ایتدیکمز کبی بری برلرینه تسلیط ایدرز حتی ظالمه جزاسی ظالمله ایلر تنکیم خبرده کلدیکه (من اعان ظالما سلطه الله علیه) برکسه که برظالمه اعانت ایده الله تعالی انك اوزره برظالمی تسلیط ایدر ویاخود ظالملری بری برلرینه اولیا قیلورز ویاخود بز آنلری بری برلرینك آردنجه ناره ادخال ایدرز ویاخود انس وجن ظالملرین بری برلرینه توکیل ایدرز * ابن عباس ایدر الله تعالی چن برقومه خیر اراده ایده انلرك امورنه خیارلرین تولیه ایدر وچن برقومه شر اراده ایده انلرك امورنه شرارلرین تولیه ایدر (بما کانوا یکسبون) کفر ومعاصیدن کسب ایتدکاری شیئ سببیله (یا معشر الجن والانس الم یأتکم رسل منکم) یا جن وانس معاشری سزه سزدن رسوللر کلدیمی علما اختلاف ایتدیلرکه جندن دخی رسول کلمشمیدر ضحاك

بو آيتك ظاهريله استدلال ايدوب انسدن رسوللر كلديكي كبي جندن دخي رسوللر كلوب دردي * كلبي ايدركه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك بعثتندن اول كلان رسوللر جن وانسك جميعنه كلوردي * مجاهد ايدركه رسل
انسدن ونذر جندندر (ولوا الى قومهم منذرين) دلالتيله امدي نذر شول قومدركه رسلدن ايشتدكارين
جندن قوملرينه ايركوررلردي (يقصون عليكم آياتي) انزال ايتديكم آيتلريمي سزه قرأت ايدرلر
(وينذرونكم لقاء يومكم هذا) وسزي يوم قيامتمه لقاكزله انذار ايدرلر (قالوا شهدنا على انفسنا) انس وجن
جوابده ديه لركه يا ربنا جرم وعصياننه نفسلريمز اوزره شهادت ايتدك (وغرتهم الحياة الدنيا) وآنلري حيات دنيا
آلدايوب حتى كه آخرته اينانمديلر (وشهدوا على انفسهم انهم كانوا كافرين) ونفسلري اوزره كافر ايدكلرينه
شهادت ايدهلر * اشبو آنلرك سوء نظر وخطاء رأيلريني ذمدركه حيات دنيويه ايله الدانوب آخرتدن بالكليه
اعراض ايتديلر حتى كه عاقبت امرده نفسلري اوزره كفرله وعذاب مخلده استسلامله شهادتنه مضطر اولديلر
(ذلك ان لم يكن ربك مهلك القرى بظلم واهلها غافلون) اشبو سكا ذكر اولنان رسللك امري وآنلري مكذبلرك
عذابي انكچوندركه رب تعالى قرى اهلني مشركلرك اشراكي سببيله اهلاك ايدر اولمدي حالبوكه قرى اهلي
غافلين اولوب انلري انذار ايچون رسوللر بعث اولنميه وياخود الله تعالى انلري ذنوبلري سببيله هلاك ايدر
اولمدي حالبوكه انلره آندن اول رسوللر كلمش اولميه وياخود انلري رسل ايله تنبيه وتذكيرسز هلاك ايدر
اولمدي اول تقديرجه انلره ظلم ايتمش اولوردي زيرا كه سنة الله انك اوزره جاريدركه هيچ كمسه يي ذنب
وجودندن اول مؤاخذه ايتميه * وكشينك مذنب اولمسي شول حالتدن صكره دركه امر اولنديغيله ائتمار ايتميه
نهي اولنديغندن اجتناب ايتميه بو ايسه رسوللك انذارندن صكره اولور (ولكل درجات مما عملوا) مكلفيندن
هر كمسه لر ايچون اعماللرندن ويا اعماللري جزاسندن ثواب وعقابده مرتبه لري واردر كيمنك عذابي اشد وكيمنك
ثوابي اجزلدر (وما ربك بغافل عما يعملون) ربك جل شانه انلرك اعماللرندن غافل دكلدر تا كه هيچ بر عمللري
ويا ثواب وعقابدن مستحق اولدقلري خفي اولمز (وربك الغني) ربك جل شانه عباد وعبادتدن غنيدر
(ذو الرحمة) اولياسنه واهل طاعتنه رحمت صاحبيدر انلري تكميل ايچون تكاليف ايله ترحم ومعاصيلرينه
امهال ايدر (ان يشأ يذهبكم ويستخلف من بعدكم ما يشاء) يا عصاة اكر الله تعالى ديلرسه سزي كيدررر
وسزدن صكره خلقدن ديلهديكني يريكزه كتورور (كما انشأكم من ذرية قوم آخرين) نتكم سزي قوم آخرينك
ذريتندن قرنا بعد قرن انشاء ايلدي * امدي سزي ترحمندن ابقاء ايلدي يوخسه سزه احتياجندن دكل
(انما توعدون لآت) سزلك مجيء ساعة واهواليله وعد اولنديغكز كليسروا وليسردر (وما انتم بمعجزين)
آنكه سزي مطالبه ايدني اعجاز ايدرد كالرسز قانده اولسه كز ادراك اولنورسز (قل يا قوم اعملوا على
مكانتكم) ديكل كه يا قوم غايه تمكن واستطاعتكز اولديغي مرتبه ده ويا اولديغكز ناحيه وجهتده عمل ايدك يعني
كفركز اوزره ثابت اولورسه كز كنديكزي بيلورسز (اني عامل) بن دخي ربم جل شانه نك بكا امر ايتديكي صبرله
واسلام اوزره ثباتله عمل ايدرين (فسوف تعلمون من تكون له عاقبة الدار) بيليسرمزكه عاقبة حسنى
كيمك ايچون اولور (انه لا يفلح الظالمون) الله تعالى شول كفر وتكذيبله نفسلرينه ظلم ايدنلري مطلوبلرينه
ايركورمز (وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والانعام نصيبا) الله تعالينك خلق ايتديكي حرث وانعامدن
مشركلر الله تعالى ايچون نصيب واوثانلر ايچون دخي نصيب قيلديلر * الله تعالى ايچون اولان نصيبي ضيفان
ومساكينه صرف ايدرلردي * واوثانلر ايچون اولان نصيبي اوثان وخدمنه صرف ايدرلردي چون الله اولان
نصيبدن اوثان نصيبنه دوشسه الله تعالى بوندن غنيدر ديوب اني اوثانه ترك ايدرلردي * وچون اوثان ايچون
اولان نصيبدن الله اولان نصيبه دوشسه اوثان محتاجدر ديوب آني ينه اوثانه رد ايدرلردي * واكر الله اولان
نصيبدن برشيء هلاك اولسه ويا اكسلسه اكا مبالات ايتمزلردي * واكر اوثان نصيبندن هلاك اولسه
ويا اكسلسه آني الله اولان نصيبدن جبر ايدرلردي * وچون الله ايتدكاري شيئي ازكي كورسه لر اني اوثان ايچون
اولانك دوننه تبديل ايدرلردي وچون اوثان ايچون ايتدكاري شيئي ازكي كورسه لر اني اوثان ايچون آليقويوب
تبديل ايتمزلردي امدي انلرك شول برشيئه قادر اولميان جمادي خالق جل شانه يه خلقنده اشراك ايدوب بعده اول
جمادي انك اوزره ترجيحلري فرط جهالتلرينه تنبيهدر (فقالوا هذا لله بزعمهم) ديرلرديكه اشبو نصيب

زعملرنجه الله تعالينكدر (وهذا لشركائنا) وبو نصيب ايسه اشراك ايتدكاري اوثانكدر (فما كان لشركائهم
فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى شركائهم) يعني اوثان ايچون قيلدقلرين الله قيلدقلرندن اتمام
ايدرلردي اما الله قيلدقلرين اوثان ايچون قيلدقلرندن اتمام ايتمزلردي نتكم كيفيت بياني الان ذكر اولنمشدر
(ساء ما يحكمون) اشبو حكملري نه چركين حكم اولور (وكذلك زين لكثير من المشركين قتل اولادهم
شركاؤهم) وانلره حرث وانعام تحريمني زين ايتديكي كبي مشركينك كثيرينه اولادلريني قتل ايتمكي شياطينلري
ويا سدنه آلهه لري مخافه فقر وحميت جاهليت علتيله تزيين وتحسين ايتديلر (ليردوهم) تا كه آنلري اغوا ايله
هلاك ايدهلر (وليلبسوا عليهم دينهم) وتا كه صددنده اولدقلري دين اسمعيلي وياخود اوزرلرينه تدين
واجب ديني خلط ايدهلر (ولو شاء الله ما فعلوه) اكر الله تعالى ديلسه مشركلر كنديلره تزيين اولنان شيئي
وياخود شياطين تزييني ايتمزلردي (فذرهم وما يفترون) امدي سن انلري وافترالريني ترك ايت كه الله تعالى
آنلرك سوء فعالنه خبيردر (وقالوا هذه انعام وحرث حجر) وديديلركه شول آلهه لر ايچون قيلدقلري انعام
وحرث حرامدر (لا يطعمها الا من نشاء بزعمهم) آني يمز الا اول كمسه لركه بز آني ديلرز كه زعملرنده انلر
اوثانه خدمت ايدنلر ورجالدر يوخسه نساء دكل (وانعام حرمت ظهورها) ودخي شول انعاملر
انلرك ظهورنه ركوبي كنديلره حرام قيلمشلر ايديكه اول بحيره وسائبه وحام ديو وصف ايتدكاريدركه ذكري يدنجي
جزؤك اوليكي حزبنده كچمشدر (وانعام لا يذكرون اسم الله عليها) ودخي شول انعاملركه انك ذبحي اوزره
اسم اللهي ذكر ايتمزلر لكن اني اصنام ذكريله ذبح ايدرلر وياخود انك اوزره حج ايتمزلر وفعل خير ايچون اكا بنمزلر
زيرا كه عادتده اسم الله ذكري فعل خير اوزره جاريدر (افتراء عليه) اشبو خصال سيئه يي الله تعالى امر
ايلدي ديو آكا افترا ايدرلر (سيجزيهم بما كانوا يفترون) الله تعالى انلره اول افترالري سببيله عقاب
ايديسردر (وقالوا ما في بطون هذه الانعام خالصة لذكورنا ومحرم على ازواجنا) ودخي ديديلركه اشبو
بحائر وسوائبله موصوف انعامك بطونندهكي اجنه رجالمزه مخصوصه دركه ديري طوغارسه اتندن بيرلر
ونسامزه حرامدر آندن يمزلر (وان يكن ميتة فهم فيه شركاء) واكر اول اجنه ميت اولورسه آنك اتندن
يمكده رجال ونسالري شريكلردر (سيجزيهم وصفهم) تحريم وتحليلده الله تعالى يه كذب وصفلرينك
جزاسن اول انلره ايديسردر (انه حكيم عليم) اول الله تعالى امرنده حكيم خلقنه عليمدر (قد خسر الذين
قتلوا اولادهم سفها بغير علم) شول قوم مغبون اولديلركه خفت عقل وجهالتله اولادلريني قتل ايتديلركه انلر
ربيعه ومضر وانلرك غيري بعض عربدركه سبي وفقر خوفيله قزلريني ديري ايكن دفن ايدرلردي (وحرموا
ما رزقهم الله) وبحيره وسائبه ووصيله وحامدن الله تعالينك انلره ويرديكي رزقي كنديلره حرام ايتديلر
(افتراء على الله) آني الله تعالى بزه امر ايتدي ديوا كا افترا ايدر اولدقلري حالده (قد ضلوا وما كانوا مهتدين)
انلر انكله ضلالته ايرديلر حق وصوابه هدايت اولنمديلر (وهو الذي انشأ جنات معروشات وغير معروشات)
اول الله تعالى جنتلر انشاء ايلديكه انلرك كيمي معروشه در وكيمي معروشه دكلدر ابن عباس رضي الله عنه ايدر
معروشات اولدركه يريوزينه منبسط ومنتشر اوله كرم وقرع وبطيخ وبونلرك امثالي كبي وغير معروشات اولدركه
اول ساق اوزره طوره نخل وزرع وسائر اشجار كبي (والنخل والزرع مختلفا اكله) ودخي نخل وزرع انشاء
ايلديكه ثمر وطعمده مختلفدر كيمي حلو وكيمي حامض كيمي جيد وكيمي رديدر (والزيتون والرمان متشابها
وغير متشابه) ودخي زيتون ورمان انشاء ايلديكه منظرده متشابه لكن طعمده متشابه دكلدر ايكي رمانه
كي كيم لونلري واحد طعملري مختلفدر (كلوا من ثمره اذا اثمر) اشبو ذكر اولنان وسائر ثمارلك ثمرندن
ديلديككز وقتده يكز اكرچه كاله ايرمش وكوكرمش ايسه ده * ديديلركه اشبونده مالكه رخصت واردركه
ثمارندن اكلي جائز اوله * اكرچه آنده كي حق اللهي ادا ايتمزدن اول ايسه ده (وآتوا حقه يوم حصاده)
وحصادي كوننده انك حقني ويرك علماء اشبو حقله مراد نه شيء ايدوكنده اختلاف ايتديلر ديديلركه اول زكوة
مفروضه در كتب فقهيه ده بيان اولنديغي اوزره عشر وكرك نصف عشر وكرك غيريدر وياخود زكاتدن غيري
مالده حقدر وياضغث وياالقاط سنبلدر * ديديلركه اهل مدينه ثمارلرين بولدقلرنده انك عذقندن كتوروب
مسجدلك برجانبنه تعليق ايدرلردي حتى كه مساكيندن محتاج آني عصاسيله اوروب يره دوشندن آلوب

يردى * اشبو حكم ابتداء اسلامده برحق ايديكه اتياننه امر اولنوردى بعده عشر ايجابيله اول نسخ اولندى
ابن عباس ايدر قرآنده ذكر اولنان هر نفقه زكوتله نسخ اولنمشدر (ولا تسرفوا) تصدقده اسراف
ايتمكز (انه لا يحب المسرفين) الله تعالى اسراف ايدنلرى سومز اول فعللرينه راضى اولمز (ومن الانعام
حمولة وفرشا) ودخى الله تعالى انعامدن اثقال كتوررو ذبح ايچون فرش ايديلور * ويا انك شعر وصوف
ووبرندن فرش اولنه جق شئ طوتنور * ديلديكه حمل ايچون اولانله مراد آنك كباريدر وفرش ايله مراد آنك
صغاريدركه ارضه دانى اولمسيله اكا مفروش كبيدر انشا ايلدى (كلوا مما رزقكم الله) امدى الله تعالينك سزه
حلال ايتديكى رزقندن يكز (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) وكنديكزدن تحليل وتحريم ايله شيطانك
طرائق وآثارينه سلوك ايتمكز (انه لكم عدو مبين) زيراكه اول سزه عدو ظاهر العداوه در (ثمانية ازواج)
اول الله تعالى انعامدن سكز صنف خلق ايلدى (من الضأن اثنين) ضأندن ايكى صنف خلق ايلديكه
اول كبش ونعجه در (ومن المعز اثنين) ومعزدن دخى ايكى صنف يعنى ذكر وانثى خلق ايلدى (قل
آلذكرين حرم ام الانثيين) ديكل كه الله تعالى ضأن ومعزك ذكرلرينى حرام ايتدى يوخسه انثالرينى
(اما اشتملت عليه ارحام الانثيين) وياخود اول ضأن ومعز انثالرينك ارحامى مشتمل اولديغى ذكر وانثايى مى
حرام ايتدى (نبئونى بعلم ان كنتم صادقين) امدى بكا برامر معلوم ايله خبر ويرك كه الله تعالى اشبو اشيادن
برشيئى حرام ايتديكنه اول دلالت ايده اكر آنك اوزره تحريم دعواسنده صادقلر ايسكز (ومن الابل اثنين ومن
البقر اثنين) ودخى ابل وبقرك هر برندن ايكيشر صنف يعنى ذكر وانثايى خلق ايلدى (قل آلذكرين حرم
ام الانثيين) ديكل كه الله تعالى ابل وبقرك ذكرلرينى مى حرام ايتدى يوخسه انثالرينى (اما اشتملت عليه
ارحام الانثيين) وياخود اول ابل وبقر انثالرينك ارحاملرى مشتمل اولديغى ذكر وانثايى مى حرام ايتدى
يعنى اشبو انكاردركه اجناس اربعه دن الله تعالينك حرام ايتديكى ذكورمى ويا اناثميدر * ويا اناثلرى حمل
ايتديكى شميدر * زيراكه انلر كاهى انعامك ذكورين وكاهى اناثن وكاهى اولادين حرام ايدرلردى شول
زعمله كيم آنى حرام ايدن الله تعالى اوله (ام كنتم شهداء اذ وصيكم الله بهذا) يوخسه سز حاضرلر
ومشاهدلرميدكز چانكه اشبو تحريمى سزه وصيت ايتدى زيراكه پيغمبرى تصديق ايتمزسز اويله
اولسه سزك ايچون بونك كبى امورك معرفتنه مشاهده وسماعدن غيرى طريق اولمز (فمن اظلم ممن افترى
على الله كذبا ليضل الناس بغير علم) شول كمسه دن اظلم وارميدركه الله تعالى يه حرام ايتمديكى شيئى حرام
ايتدى ديو آكا افترا ايده تاكه ناسى دين حقدن جهتسز اضلال ايده * ديلديكه انكله مراد عمرو بن لحى دركه
بحائر وسوائبى اول اول احداث ايتدى (ان الله لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالى كفر وكذبله نفسلرينه ظلم
ايدن قومى صراط مستقيمه هدايت ايتمز (قل لا اجد فيما اوحى الى محرما على طاعم يطعمه) ديكل كه بكا وحى
اولنانده ويا قرآنده اكلى حرام اولور شئ بولمدم (الا ان يكون ميتة) مكركه اول ميته اوله (او دما مسفوحا) ويا دم
سائل اوله * ابن عباس رضى الله عنه ايدر انكله مراد شول دمدركه ديرى حيواندن چيقه ياخود حيوانك
ذبحى عندنده اوداجندن چيقه يوخسه كبد وطحال حرام دكلدر زيرا اول ايكيسى جامددر زيراكه شرع اول
ايكيسن مباح قيلمشدر ودخى لحمه خلط اولان دم دكل زيراكه اول سيلان ايتمز وعروقده ومخده قلان دمك
تناولنده بأس يوقدر (او لحم خنزير فانه رجس) ويا لحم خنزير اوله زيراكه خنزير ويا لحمى قذردر نجاست
اكلنه معتاد اولدقلرى ايچون ويا خبيث مخبثدر (او فسقا اهل لغير الله به) ويا اسم اللهدن غيرى اوزره ذبح اولنمغله
فسقله متصف اوله * بعض علما تحريم اشبو اشيايه مقصوردر ديديلركه اول عايشه وابن عباسدن مرويدر *
ديديلركه سوره مائده اولنده ذكر اولنان محرماتدن منخنقه ومابعدى ميته يه ملحقدر لكن اكثر علما ديديلركه
تحريم اشبو اشيايه مختص دكلدر بلكه نص كتابله حرام اولان اشبو محلده ذكر اولنانلردر حالبوكه بوندن غيرى
اشياى سنتله دخى حرمتى ثابتدر * قال ابن عباس رضى الله عنه (نهى النبى صلى الله عليه وسلم عن كل
ذى ناب من السباع وكل ذى مخلب من الطير) ابن عباس ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم سباعدن هر نابلويى
وطيردن هر مخلبلويى اكلدن نهى ايتدى * امام شافعى عندنده قاعدهٔ كليه دركه برشيئكه آنك حلنه ويا حرمتنه
نص اوليه مثلا شرع آنك قتلنه امر ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرم الحية

والغراب الابقع والفأرة والكلب العقور والحدأة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حيواناتدن خمس فواسق
حلده وكرك حرمده قتلى مباح اولوركه اول حيه وغراب ابقع وفاره وكلب عقور وحدأه در * وياخود شرع آنى
قتلدن نهى ايده (قال ابن عباس نهى النبى صلى الله عليه وسلم عن قتل اربع من الدواب النملة والنحلة والهدهد
والصرد) ابن عباس ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دوابدن نمله ونحله وهدهد وصردى قتلدن نهى
ايتدى * امدى اشبو قتليله امر اولنان وكرك قتلندن نهى اولنان حيواناتك اكلى حرامدر * وبونلردن
ماعداده حكم عادات عربدن اغلبه مراجعتله در * اول شيئكه عربك اغلبى آنى اكل ايدر اوله اول حلالدر
واول شيئكه انلرك اغلبى آنى اكل ايدر اولميه اول حرامدر زيراكه الله تعالى انلره (احل لكم الطيبات) ديو خطاب
ايتدى يعنى طباع سليمه نك نفرت واستخباث ايتمديكى اشياء سزه حلال قيلندى اويله اولسه آندن فهم اولنوركه
عربك استخباث ايتديكى اشياء حرام اوله ودخى حرمتنه دلالت ايدر نص وقياس اولميان اشياء دخى طيباتدن
اوله (فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك غفور رحيم) بركمسنه كه اشبو ذكر اولنان محرماتدن برشيئك
تناولنه ضرورت آنى داعى اوله كندى مثلى برضرورتلويه بغى ايتمز وقدر ضرورت اوزره تجاوز دخى ايتمز
اولديغى حالده يا محمد ربك جل شانه غفور رحيمدر آنى مؤاخذه ايتمز (وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر)
يهوده حرام ايتدك بهائم وطيردن هر شيئى كه اصابعى مشقوق اولميه بعير ونعامه واوز وبط كبى * ديلديكه
يعنى طيردن هر مخلبلويى ودوابدن هر حافرلويى حرام ايتدك حافره ظفر دينلمسى استعاره وجهى اوزره در
دينلدى (ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما) وبقر وغنمك ايچ ياغنى يهوده حرام ايتدك (الا ما حملت
ظهورهما) الا بقر وغنمك داخل بطنلرندن ظهور وبطنلرينه تعلق ايدن ياغلرى آنلره حرام ايتمدك (او الحوايا)
وامعايه ملاصق اولان ياغى دخى حرام ايتمدك (او ما اختلط بعظم) ودخى شول ياغكه عظمه مختلط اوله
اول اليه ده كى ياغدر (ذلك جزيناهم ببغيهم) اشبو تحريم وياجزايى بز انلره بغى وظلملرى سببيله ايتدك
(وانا لصادقون) بز اخبار ويا وعد ووعيدمزده صادقز (فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة) اكر قومك
آنلره كتوردوكك تحريم وتحليلده سنى تكذيب ايدرلرسه انلره ديكل كه ربكز جل شانه رحمت واسعه صاحبيدر
تكذيبكز اوزره امهال ايدر اما كه اهمال ايتمز (ولا يرد بأسه عن القوم المجرمين) انك بأسى قوم مجرميندن
رد اولنمز چنكه وقتى ايريشه (سيقول الذين اشركوا لو شاء الله ما اشركنا ولا آباؤنا ولا حرمنا من شئ)
زمان مستقبلده مشركلر ديسهلر دركه اكر الله تعالى ديلسه بز وآبامز آكا اشراك ايتمزدك وكنديلكمزدن
برشيئ حرام ايتمزدك (كذلك كذب الذين من قبلهم) سنى تكذيبلرى كبى انلردن اوكدين كچن امتلر
پيغمبرلرينى تكذيب ايتديلر (حتى ذاقوا بأسنا) حتى كه تكذيبلرى سببيله اوزرلرينه انزال ايتديكمز عذابى
ذوق ايتديلر (قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا) انلره ديكل كه سزك عندكزده كتاب وحجتدن برشيئ
وارميدركه انى بزه اظهار ايده سز تاكه دعوا اكزك صحتى بيلنه (ان تتبعون الا الظن) بلكه سز اول قوللكزده
ظنكزه اتباع ايدرسز (وان انتم الا تخرصون) سز دكل الا كذب ايدرسز * اشبو نده ظننه اتباعدن منعه
دلالت واردر (قل فلله الحجة البالغة) ديكل كه الله تعالينك كتاب ورسول وبيانله حجت تامه سى واردر
(فلو شاء لهديكم اجمعين) اكر اول ديلسه جميعكزه ايمانى توفيق وهدايت ايدردى (قل هلم شهداءكم الذين
يشهدون ان الله حرم هذا) ديكل كه شول شهداءكز كه زعم ايتديككز كمسهلرى كتورك كه اشبو سزك حرامدر
ديديككز اشيايى الله تعالى حرام ايتمش ايديكنه شهادت ايدهلر (فان شهدوا فلا تشهد معهم) اكر انلر
كاذبين اولدقلرى حالده آكا شهادت ايدرلرسه سن انلرى اول قوللرنده تصديق ايتمكل (ولا تتبع اهواء الذين
كذبوا بآياتنا والذين لا يؤمنون بالآخرة) بزم آياتمزى تكذيب ايدنلرك واخرتى تصديق ايتميانلرك هوالرينه اتباع
ايتمكل (وهم بربهم يعدلون) زيراكه آنلر رب تعالى يه اشراك ايديجيلردر (قل تعالوا اتل ما حرم ربكم
عليكم) ديكل كه كلوك سزه رب تعالينك اوزريكزه حرام ايتديكى اشيايى بيان ايده يمكه اول (الا تشركوا
به شيئا) الله تعالى يه برشيئ اشراك ايتميه سز (وبالوالدين احسانا) ووالدينكزه احسان ايدوب اساءت
ايتميه سز (ولا تقتلوا اولادكم من املاق) وفقردن خوفله اولادكزى قتل ايتميه سز (نحن نرزقكم واياهم)
سزه وآنلره رزقى بز ويررز (ولا تقربوا الفواحش ما ظهر منها وما بطن) وآشكارده ونهانده زنايه قريب اولمكز

(ولاتقتلوا النفس التی حرم الله الا بالحق) والله تعالینك شول قتلن حرام ایتدیكی مؤمن ومعاهدی قتل
ایتمكز مكركه آنك قتلن ایجاب ایدرشیئله قتل ایده سز كه اول ردة وقصاص وزنادركه رجم ایجاب ایده
(قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یحل دم امرئ یشهدان لا اله الا الله وانی رسول الله الا باحدی ثلث الثیب
الزانی والنفس بالنفس والتارك لدینه المفارق للجماعة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدرشول كشینك دمی
حلال اولمز كه الله تعالینك وحدانیتنه وبنم رسالتمه شهادت ایده الا اوچ خصلتك بریله كیم اول زانینك محصن
اولمسیدر ویاقاتلك آخری ظلما قتل ایتمسیدر ومسلم دینی ترك ایتمسیدر (ذلكم وصیكم به لعلكم تعقلون)
اشبو تفصیل اولنانك حفظیله الله تعالی سزه امر ایلدی تاكه رشد بوله سز * زیرا كمال عقلك مألی رشددر
(ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن) ومال یتیمه قریب اولمكز الا شول فعلیله كه اول آنك مالنه
احسن اوله حفظ وتثمیر كبی (حتی یبلغ اشده) حتی كه بلوغه ایریشه آكا مالنی ویرك اكر رشید
ایسه (واوفوا الكیل والمیزان بالقسط) وكیل ومیزانی عدل ایله ایفا ایدك (لا نكلف نفسا الا وسعها)
كیل ومیزانی ایفاده معطی اوزرینه واجبدن اكثرله وصاحب حق حقندن اقلی قبول ایله تكلیف اولنمز *
بلكه ایككیسندن هر بری وسعی اولدیغی شیئله امر اولنور یوخسه عسرت ویرلمز * یعنی ایفاء حق
عسیردر * امدی اوزریكزه واجب اولان وسعكزده اولانی ایفادر آنك ماوراسی معفودر (واذا قلتم فاعدلوا
ولو كان ذا قربی) چن حكومتده ویا شهادتده سویلر اولسه كز صدق ایدك اكرچه مقول له ویا مقول
علیه ذوی قرابتكزدن ایسه ده (وبعهد الله اوفوا) وهر عهده وفا ایدك اول عهد كركسه سز كه الله
تعالی یتده ویا ناس یتده اولسون * یعنی امر ونهی ونذردن هر واجبی اقامت ایدك وسر ومال وعقد
موثقدن هر امانتی حفظ ورعایت ایدك (ذلكم وصیكم به لعلكم تذكرون) اشبو سزه تلاوت اولنان احكامی
الله تعالی سزه امر ایلدی تاكه انكله اتعاظ ایدوب امر ونهینه امتثال ایده سز (وان هذا صراطی مستقیما
فاتبعوه) اشبو ایكی آیتده ذكر اولنان بنم طریق ودین مستقیمدر آكا اتباع ایدنكه اول سزی جنته ایركورر
(ولا تتبعوا السبل) یوخسه طرق ویا ادیان مختلفه یه اتباع ایلمكزكه اول یهودیت ونصرانیت وسائر مللدر
ویا اهواء وبدعدر (فتفرق بكم عن سبیله) كه اول سزی اتباع وحی واقتضاء برهان اولان طریق ودین
مرضیسندن تفریق وازاله ایدر (ذلكم وصیكم به لعلكم تتقون) رب تعالی سزه اشبو اتباعله امر ایلدی
تاكه ضلال وتفرقدن اتقاء ایده سز (ثم آتینا موسی الكتاب) اشبو وصیتی قدیمده وحدیثده ذكر
ایتدیكمزدنصكره آندن اعظم موسایه توراتی ویردك (تماما علی الذی احسن) تا آكا قیامی احسن اولان
اوزره كرامت ونعمتی اتمام ایده (وتفصیلا لكل شئ) ودینده هر محتاج الیه اولانی بیان وتفصیل ایده
(وهدی ورحمة) وضلالتدن هدی وعذابدن امن ایده (لعلهم بلقاء ربهم یؤمنون) تاكه بنو اسرائیل رب
تعالینك لقاسنه تصدیق ایده لر (وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون) اشبو قرآن
بر كتابدركه آنی بز انزال ایتدك كثیر النفعدر اوامر ونواهیسیله عمل ایچون اتباع ایدك وآكا مخالفتدن حذر ایدك
تاكه رحمت اولنه سز (ان تقولوا انما انزل الكتاب علی طائفتین من قبلنا وان كنا عن دراستهم لغافلین) یا اهل
مكه بز قرآنی انزال ایتدك تا دیمیه سز كه بزدن اول یهود ونصارایه توراة وانجیل انزال اولندی بز ایسه انلرك اول
ایكی كتابی قرائتلرندن غافلر ایدك كندی لغتمزده اولمامغین انك نه ایدیكنی بلمز ایدك (او تقولوا لو انا انزل علینا
الكتاب لكنا اهدی منهم) ویا خود دیمیه سز كه اكر بزه كتاب انزال اولنسه دینده یهود ونصارادن ارشد
اولوردق زیرا اذهان وافهامده بز انلردن ارشددر (فقد جاءكم بینة من ربكم وهدی ورحمة) سزه ایسه
ربكز جل شأنه دن حجت واضحه كلدی سز آنی بیلورسز وتأمل ایدنه هدایت وانكله عمل ایدنه رحمت كلدی
(فمن اظلم ممن كذب بآیات الله وصدف عنها) شول كسه دن اظلم كیمدر كه الله تعالینك آیتلرینی تكذیب ایده
وآندن اعراض وناسی صد ایده ضال ومضل اوله (سنجزی الذین یصدفون عن آیاتنا سوء العذاب بما كانوا
یصدفون) شول بزم آیتلریمزدن اعراض وناسی صد ایدنلره اول فعللری سببیله شدت عذابله جزا ایدیسرز
(هل ینظرون الا ان تأتیهم الملائكة) اهل مكه منتظر اولمزلر الا آكا كه انلره ملائكه موت ویا ملائكه
عذاب كله (او یأتی ربك) ویا رب تعالیدن عذاب امری كله (او یأتی بعض آیات ربك) ویا رب تعالیدن

انلره

انلره اشراط ساعتك بعضی كله * دینلدیكه انكله مراد شمسك مغربدن طلوعیدر حذیفه وبراء بن عازب رضی
الله عنهمادن مرویدركه بز قیامتی مذاكره ایدركن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوزرمزه كلدی وبزه
نه شی مذاكره ایدرسز دیو سؤال ایدوب دیدككه قیامتی مذاكره ایدرز * دیدیكه قیامت قوپمزحتی كه آندن اول
اون علامت كورورسز كه اول دخان ودابة الارض وخسوف ثلاثه دركه انك بری مشرقده وبری مغربده
وبری جزیرة عربده اولور * ودخی دجالك خروجی وشمسك مغربدن طلوعی ویأجوج ومأجوج خروجی
وعیسی علیه السلامك نزولیدر وعدندن نار خروجیدر (یوم یأتی بعض آیات ربك لا ینفع نفسا ایمانها لم تكن
آمنت من قبل او كسبت فی ایمانها خیرا) شول كونكه رب تعالینك بعض آیاتی كله محتضر كبیكه آكا امر
عیان وایمان برهان اوله كشی یه ایمانی نفع ایتمز اكر آندن اول ایمانه كلمش دكل ایسه * ویا خود ایمانی حالنده
توبه ویا عمل صالح كسب ایتمش دكل ایسه * اشبو دلیلدركه عملسز ایمانی اعتبار ایتمیه وآنی اعتبار ایدن دیركه
بو حكم اولكونه مخصوصدر (قل انتظروا انا منتظرون) دیكه ذكر اولنان اشیاء ثلاثه دن برینك كلمسنه
منتظر اولك كه بز دخی آكا منتظرلرز اول كلدیكنده بزه فوز سزه ویل ایرر (ان الذین فرقوا دینهم) شونلركه
دینلرین تفریق ایتدیلر رسلك بعضنه مؤمن وبعضنه كافر اولدیلر * ویا دینده فرقه فرقه اولدیلر * پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر یهود ونصارادن هر صنف یتمش ایككیشر فرقه اولدیلر * هر بر صنفدن انجق
بر فرقه سی نجات بولوب یتمش بری نار ایردیلر * اما كه بنم امتم یتمش اوچ فرقه اولوب یتمش ایكیسی
اهل نار وبریسی اهل نجات اولسردر * دینلدیكه اول اهل نجات اولان نه حاللو كسه لردر دیدیكه بنم واصحابم
طریقنه كیدنلردر (وكانوا شیعا) وفرق مختلفه اولدیلر دینلدیكه انلر یهود ونصاری در ویا خود بو امتدن
اهل بدع وشبهاتدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الذین فرقوا دینهم وكانوا شیعا هم اصحاب البدع واصحاب
الاهواء من هذه الامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر شونلركه دینلرندن مفارق اولدقلرندنصكره فرقه فرقه
اولدیلر آنلر بو امتدن بدع واهواء اصحابیدر (لست منهم فی شئ) سن انلردن برشیده دكلسن وبریئسن
وآنلرسندن بریئلردر (انما امرهم الی الله) آنلرك جزاء ومكافاتده امرلری الله تعالی یه مفوضدر (ثم ینبئهم
بما كانوا یفعلون) یوم قیامتده محشره واردقلرنده الله تعالی انلره دنیاده ایشلدكلرین خبر ویرر بعده
مستحق اولدقلری جزایی انلره ایركورر (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بر كسه كه بر حسنه ایله كله
آنكیچون اول حسنه نك اون امثالی واردر الله تعالی انی فضلندن آكا ویركه اول اضعافدن موعودك اقلیدر
(ومن جاء بالسیئة فلا یجزی الا مثلها) واول كه بر سیئه ایله كله اول انجق اول سیئه مثلیله جزا اولنور اكر عفو
اولنمز ایسه (وهم لا یظلمون) آنلر ثوابلری نقصیله ویا عقابلری زیاده سیله ظلم اولنمزلر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم اذا احسن احدكم اسلامه فكل حسنة یعملها تكتب بعشرة امثالها الی سبعمائة ضعف وكل سیئة
یعملها تكتب بمثلها حتی یلقی الله عز وجل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر چن بریكز اسلامن كوزلك ایده
هر ایشلدیكی حسنه اون مثلی یازیلور حتی ایمانك قوت وكمالی حسبنجه بعضیلره یدی یوز مثلنه دكین تضعیف
اولنور وهر ایشلدیكی سیئه بر مثلی یازیلور تا موتنه دكین بونك اوزره جاری اولور اكر اول توبه یه ویا عفوه مقارن
اولمز ایسه (قال النبی صلی الله علیه وسلم یقول الله عز وجل من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وازید ومن
جاء بالسیئة فجزاء سیئة مثلها او اغفر) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا دیركه بر كسه كیم
بكا بر حسنه ایله كله آنكیچون اول حسنه نك اون مثلیله جزا اولنور وانك اوزره دیلرسم زیاده ایدرین واول كه
بر سیئه ایله كله انك جزاسی بر سیئه در ویا مغفرت ایدرین * ابن عمر رضی الله عنه ایدر اشبو آیه كریمه صدقاتك
غیری حسنات حقنده در * اما كه صدقات یدی یوز مثلنه دكین تضعیف اولنور (قل اننی هدانی ربی الی
صراط مستقیم) دیكل كه ربم جل شأنه وحی ایله بنی حجتدن نصب ایتدیكی شیئه استقامتله موصوف دین
اسلامه هدایت ایتدی (دینا قیما ملة ابراهیم حنیفا) بر دینه كم غایتده محكم وثابتدركه اول اسلامده مخلص
ابراهیم علیه السلامك ملتیدر (وما كان من المشركین) واول ابراهیم علیه السلام مشركلردن دكل ایدی
(قل ان صلاتی ونسكی) دیكل كه بنم صلواتم ونسكم نسكدن مراد دینلدیكه یعنی حج وعمره ده كی ذبیحم ویا حجم
ویا هر عبادتم (ومحیای ومماتی) واول شی كه حیاتمده انك اوزره اولورین ومماتی اكا منتهی قیلورین كه اول طاعت

وايمانده وياخود طاعات حياتم خيراتم كه آني مماته مضاف قيلورين وصيت وتدبير كبي ويانفس حيات ومماتم
(لله رب العالمين) الله تعالى ايچون خالصدر كه اول عالملرك ربيسيدر (لاشريك له) كه آنك شريكي يوقدر
(وبذلك امرت) وبو اخلاص ويا قول ايله امر اولنمشن (وانا اول المسلمين) وبن مسلمينك مقدميين زيرا كه هر
پيغمبرك اسلامي امتنك اسلامي اوزره متقدمدر (قل اغير الله ابغي ربا) ديكل كه بن الله تعاليدن غيري رب مي
طلب ايدر ينكه عبادتمده اول غيري آكا شريك ايدم (وهو رب كل شيء) والحال اول الله تعالى هر شيئك
ربيسيدر انك ماسوامي مربوبدر ربوبيته صالح دكلدر (ولا تكسب كل نفس الا عليها) وهر كشينك كسب
ايتديكي وبال كندي اوزره اولور * ابن عباس رضي الله عنه ايدر وليد بن المغيره دير ديكه بنم سبيلمه كيدك
خطايا كزي بن يوكلنه يين اكا جوابده بو آية نازل اولدي واشبو آية آتيه ايله تأكيد بيورلديكه (ولا تزر وازرة
وزر اخرى) هيچ بر نفس حامله نفس اخرانك حملني يوكلنمز يعني هيچ كمسه آخرك ذنبيله مؤاخذه اولنمز (ثم الى
ربكم مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) يوم قيامتده مرجعكز رب تعالى يه در دنيكز امرنده
دنياده اختلاف ايتديككز شيئي سزه خبر ويرر حتى كه رشد غيدن ومحق مبطلدن متميز اولور (وهو الذي
جعلكم خلائف الارض) يا محمد امتي اول الله تعالى اهلاك ايتديكي قرون ماضيه نك يرينه سزي يريوزنده
خلفا قلدي (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) وبعضكزي بعضكز فوقنده خلق ورزق ومعاش وقوت
وفضلده درجات مختلفه اوزره رفع ايلدي (ليبلوكم فيما آتاكم) تا كه سزه ويرديكي جاه ومالده اختبار ايده
هر صنفي صددنده اولديغي حالتده طاعت ومخالفتن كندويه اظهار ايدوب يوم قيامتده خير وشري اوزره
جزالرينه معترف اوله لر (ان ربك سريع العقاب) سنك ربك جل شانه نك عقابي سريعدر زيرا كه هر شيء كم
كلور اول قريبدر ويا عقابي ديلديكنده سرعت ايدر (وانه لغفور رحيم) اول الله تعالى مؤمن اولوب عمل
صالح ايشليلره مغفرت ورحمت ايديجيدر * ديلديكه الله تعالى سريع العقابدر شول كمسه يه كيم الله تعالينك
عهدني حفظ ايتميه فضلندن ويرديكي نعمتك حقني ادا ايتميه * وغفور رحيمدر اول كمسه يه كه سراده وضراده
آكا شكر ايليه

(سورة الاعراف وهي مايتان وخمس اوست آيات مكيه)

الا سكز آيتي مكيه دكلدر كه اول (واسئلهم) قولندن (واذ نتقنا) قولنه دلك ديلديكه (واعرض) قولنه دكيدر

بسم الله الرحمن الرحيم

(المص) اول الله تعالى لطيف ومجيد وصادقدر (كتاب انزل اليك) اشبو سوره ويا قرآن سكا انزال اولندي
(فلا يكن في صدرك حرج منه) امدي صدركده انلرك آني تكذيبلرندن ضيق اولمسون ويا اول سكا الله تعاليدن
ايديكنده صدركده شك اولمسون ويا ابلاغ وتأديه رسالتدن صدركده ضيق اولمسون (لتنذر به وذكرى
للمؤمنين) انكله مؤمنلري انذار وتذكير ايده سن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) ديكل كه ربكز جل شانه دن سزه
انزال اولنان قرآنه اتباع ايدك (ولا تتبعوا من دونه اولياء) الله تعاليدن غيري انس وجندن سزي اضلال
ايدنلري اوليا اتخاذ ايتمكز (قليلا ما تذكرون) قاني آز زمان سز تذكر ايدرسز (وكم من قرية اهلكناها فجاءها
بأسنا بياتا او هم قائلون) چوق قريه كه بز آنك اهلني اهلاك اراده ايتدك انلره عذابمز ايردي حالبوكه انلر كيجه
نائملر ايدي * ويا كوندزين قيلوله ده ايديلر * يعني انلره عذابمز توقعلري اولديغي وقتده كاهي كيجه ده وكاهي
كوندزده ايردي (فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا الا ان قالوا انا كنا ظالمين) چونكه انلره عذابمز ايريشه قول
ودعا وتضرعلري بو اولديكه ظلملرينه اعتراف ايتديلر حالبوكه اول حينده كي اعتراف نفع ايدر دكلدر (فلنسألن
الذين ارسل اليهم) بز امتلره انلره ارسال اولنان رسوللرك رسالتن قبول وانلره اجابت ايتدكلرندن سؤال ايدرز
(ولنسألن المرسلين) وپيغمبرلره ايشته اجابت اولندقلري شيئدن سؤال ايدرز (فلنقصن عليهم بعلم)
وبز اولكونده رسوللره تبليغلرين وامتلره رسالتي ردلرين جميعني بيلور اولديغمز حالده خبر ويررز (وما كنا غائبين)
بز آنلردن غائب دكل ايدك كه انلرك احوالي بزه خفي اوليدي (والوزن يومئذ الحق) وزن اعمال كه حقدر
يوم قيامتده لابد اولمسيدر * روايت اولنديكه يوم قيامتده الله تعالى ميزان نصب ايديسردر انك لساني
وايكي كفه سي اولور هر كفه نك سعتي مشرق ومغرب آراسنجه اولور * وزنك كيفيتنده اختلاف اولندي

بعضيلر ديديكه وزن اولنان صحائف اعمالدر زيرا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنديكه يوم قيامتده
بر رجلك طقسان طقوز سجلي نشر اولنه هر سجلك سعتي مد بصر جه اوله * بعده انكچون بر بطاقه چقاريله كه
آنده شهادتين كلمه سي يازيلو اوله * اول سجلاتك جميعي بر كفه يه وبطاقه يالكز بر كفه يه قونله اول سجلاتك
جميعندن اول بطاقه آغر كله * وبعضيلر ديديكه وزن اولنان اشخاصدر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن
روايت اولنديكه يوم قيامتده بر رجل عظيم سمين كتوريله كه عند الله اول جناح بعوضه دكلو وزني اوليه *
ديلديكه الله تعالينك وزن اعمالده حكمتي عبادك دنياده آكا اولان ايمانلريني اظهار وعقباده اوزرلرينه
حجتي الزامدر (فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون) اول كمسه كه حسناتي سيئاتندن ثقيل اوله انلر
نجات وثوابه فائزلردر (ومن خفت موازينه فاولئك الذين خسروا انفسهم بما كانوا بآياتنا يظلمون) واول كه
حسناتي خفيف اولوب سيئاتي ثقيل اوله امدي انلر حظ نفسلرنده مغبون اولديلر شول سببله كم بزم آيتلريمزه
انكارله نفسلرينه ظلم ايدرلردي (ولقد مكناكم في الارض) بز سزي يريوزنده سكني وزرع وتصرفله
تمكين ايتدك (وجعلنا لكم فيها معايش) وسزيچون آنده تجارت ومكاسب ومأكل ومشاربدن ايام
حياتكزده تعيش اسبابي قيلدق (قليلا ما تشكرون) سزه ويريلان نعمت وكرامتلره آز شكر ايدرسز
(ولقد خلقناكم ثم صورناكم) اصول وآبا كزي خلق وسزي ارحام امهاتكزده تصوير ايتدك * وياخود ظهر
آدمده سزي خلق ويوم ميثاقده تصوير ايتدك * شول حينده كه انلري ذره مثالنده اخراج ايلدك * وياخود
بز سزي اصلاب رجالده خلق ايتدك وارحام نساده تصوير ايتدك (ثم قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) بعده
ملائكه يه ديدك كه آدمه سجده ايدك كه اول سجده آدمه تحيت والله تعالى يه عبادت ايدي (فسجدوا الا ابليس
لم يكن من الساجدين) اول ملائكه آدمه سجده ايتديلر الا ابليس آكا كبر وحسدندن سجده ايدنلردن
اولمدي (قال يا ابليس ما منعك الا تسجد اذ امرتك) الله تعالى ديديكه يا ابليس بن سكا آدمه سجده ايت ديو
امر بيورمشيكن امرمه امتثالدن سني نه شي منع ايلدي (قال انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين)
ابليس ديديكه بن آندن خيرلويين زيرا سن بني ناردن وآني طيندن خلق ايتدك وفاضله حسن اولمز كه مفضوله
سجده ايده اوله اولسه آنكله امر نيجه حسن اولور * آنكله اول كبري ابتداء سنت ايلدي * ابن
عباس ايدر ابتداء قياس ايدن ابليسدر لكن قياسنده خطا ايلدي * اول كه رأيندن ديني برشيئه قياس ايده الله
تعالى اني ابليسه قرين ايدر * محمد بن جرير ايدر ابليس ظن ايلديكه نار طيندن خيرلو اوله بلديكه فضل
الله تعالينك تفضيل ايتديكنده در والحال الله تعالى طيني نار اوزره تفضيل ايتدي * حكما ديديلر كه
طينك نار اوزره بر نيجه وجهدن فضلي واردر كه اول طينك جوهرنده وقار وحلم وصبر اولديغيدر كه آنكله آدم
خطاسندنصكره توبه يه سبقت ايتدي حتى كه اول آكا اصطفاء واجتبابي مورث اولدي * ونارك
جوهرنده ايسه خفت وطيش وحدت وارتفاع اولمغله ابليس شقاوتندنصكره استكبار واصراره
سبقت ايتدي * حتى كه اول آكا لعنت وشقاوتي مورث اولدي * ودخي طين اشيانك جمعنه ونار ايسه اشيانك
تفريقنه سببدر ودخي طين نبات واشجارك حياتنه ونار ايسه هلاكنه سببدر (قال فاهبط منها) الله تعالى
ابليسه ديديكه جنتدن ويا سمادن ارضه اينكل * ديلديكه ملك ارض ابليسك ايدي الله تعالى اني ارضدن
جزاير بحره سوردي عرشي بحر اخضرده در ارضه كيرمز الا سارق كبي (فما يكون لك ان تتكبر فيها) سكا
صحيح اولمز كه اول جنتده تكبر ايده سن زيرا كه اول مطيع وخاشع مكانيدر اشبونده تنبيه واردر كه تكبر اهل جنته
لايق اولميه وحق تعالى آني طرد واهباطي تكبريچون اوله بوخسه مجرد عصيانيچون دكل (فاخرج انك من
الصاغرين) امدي جنتدن چيقغل زيرا سن تكبر سببيله اذلاء دنسن اول اجلدن پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
ديديكه (من تواضع لله رفعه الله ومن تكبر وضعه الله) بر كمسه كه الله تواضع ايده الله تعالى آني درجات
عاليه يه رفع ايدر واول كه تكبر ايده الله تعالى آني ذليل ومهان ايدر (قال انظرني الى يوم يبعثون) ابليس
ديديكه يارب يوم قيامته دكين بكا مهلت ويروب اولدرمكل وياعقوبتمي تعجيل ايتمكل (قال انك
من المنظرين) الله تعالى ديديكه سن امهال اولنمشلردنسن يعني وقت معلومه دكين كه اول نفخهٔ اولى در
ويا بر وقته دكين كه آنك نهايت اجليدر كم الله تعالى آني بيلور الله تعالى آنك استنظاريله آكا انظارنده

حکمتی اولدرکه آنك اغواسی عباده ابتلاء وفتنه اوله ومطیع عاصیدن تمیز ایده واجر ووزر عظیم اوله دینلدیکه
کاهی خطاب مخاطبك شرفیچون اولور چقن تضرع وابتهال محلنده اوله وکاهی مخاطبه مقت ایچون اولور اشبو
محلده ابلیسك مخاطبه سی کبی (قال فبما اغویتنی لاقعدن لهم صراطك المستقیم) ابلیس دیدیکه یارب بنی
هدادن اضلالك وبنی اهلاك وبارحمتکدن ابعاد وتجنیبك سببیله بنی آدم ایچون طریق قویمك اسلام اوزره
جلوس ایده یم (ثم لآتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم) انلره اوکلرندن
یعنی آخرتلری قبلندن کلوب انك حقیقتنده انلری شکه دوشوردم وآردلرندن کلوب انلره دنیایه رغبت ویرم
وصاغلرندن کلوب دینلری امرنده آنلره شبهه ایرکوردم وصوللرندن کلوب انلره معاصی یی قندردم * دینلدیکیم
اوکلرندن وآردلرندن کلمسی یعنی بیلوب تحرزه قادر اولدقلری حیثیتدن وبلیوب تحرزه قادر اولمدقلری
حیثیتدن اوله وصاغلرندن وصوللرندن کلمسی بیلوب تحرزا تملری متیسر ایکن تیقظ واحتیاطلری
اولمغله ترك ایتملری اوله (ولاتجد اکثرهم شاکرین) سن انلرك اکثرنی امرکه اطاعت ایدر
وبانعمتلرکه شکر ایدر بولمیه سن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) الله تعالی ابلیسه دیدیکه معیب
ومطرود ومبعد اولدیغك حالده جنتدن چیقغل (لمن تبعك منهم لاملأن جهنم منکم اجمعین) بنی آدمدن
سکا اطاعت ایدنله وسنکله وذریتکله جمیعکزله جهنمی طولدررین (ویا آدم اسکن انت وزوجك الجنة)
یا آدم سن وزوجك حوا جنت خلدده ساکن اولك (فکلا من حیث شئتما) ودیلدیککز مکاندن وسعت
ورفاهیت اوزره مطاعم ومشاربندن تناول ایدك (ولاتقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) لکن اشبو
شجرهٔ مخصوصه دن یمکز اکر بیرسکز نفسلرینه ظلم ایدنلردن اولورسز (فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما
ماوری عنهما من سوآتهما) شیطان اول ایکیسنك قلبلرینه وسوسه القا ایتدی تا اول ایکیسنك سوأه لرندن
غطایی کیدروب سوأه لرینی کشف ایده حالبوکه اول ایکیسندن هر بری نه کندینك ونه صاحبنك سوأه سن
کورردی (وقال مانهیکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکونا ملکین او تکونا من الخالدین) وشیطان اول
ایکیسنه دیدیکه ربکز سزی اشبو شجره نك ثمارینی اکلندن نهی ایتمدی الا انکچونکه انی اکله ملك اولمیه سز
وباخود جنتده باقی قالور اولمیه سز (وقاسمهما انی لکما لمن الناصحین) وایکیکزه بن ناصحلردنم دیو یمین ایلدی
مؤمن ایسه الله تعالی یه یمینله آلدانور ودیدیکه بن سزدن اقدم برادلمشین سزلك بلمدیککزی بیلورین بکا تابع
اولك که سزی ارشاد ایدرین ابلیس ایسه یمیننده کاذب ایدی آدم علیه السلام ظن ایتمزدیکه هیچ کمسه کذب
بره الله تعالی یه یمین ایده (فدلیهما بغرور) حتی اول خداع وغرور ایله انلری منزله لرندن دوشوردی * وغرور
اولدرکه غشی ابطان ایدوب نصحی اظهار ایده (فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما) وقتاکه آدم وحوا
اول شجره دن اکله شروع ایدوب طعمنی بولدیلر انلره فی الحال شوم معصیت وعقوبت ایرشدی واوزرلرندن
لباسلری دوکلدی عریان قالوب عورت یرلری آچلدی * اول شجره نك ماهیتنده اختلاف اولندی اول سنبله
یا کرم ویا غبیردر دینلدی ولباسلری دخی نور ویا حله یا ظفر ایدیکی سویلندی عورت یرلری آچلیجك اوتاندیلر
پیغمبریز صلی الله علیه وسلم ایدر آدم علیه السلام اوزون بویلو چوق صاچلو ایدی آندن اول خطاء صدور
ایدیجك عورت یری آچلدی اول حالتدن اوتانوب قاچمغه یونلدی کیدرکن جنت اشجارندن برینه صاچی
طولاندی رب تعالیدن نداء کلدیکه یا آدم بندنمی قاچرسن دیدیکه یارب خطاما ایتمشین اوتاندم (وطفقا
یخصفان علیهما من ورق الجنة) بعده آدم وحوا جنتك اشجاری یپراغندن برمقدار آلوب بری برینه الزاق ایله آندن
ایکیسی بر لباس ایدندیلر (ونادیهما ربهما الم انهکما عن تلکما الشجرة) رب تعالی اول ایکیسنه دیدیکه
بن سزی اشبو شجره اکلندن نهی ایتمدیمی (واقل لکما ان الشیطان لکما عدو مبین) وشیطان سزه عدو
مبین ایدیکنی بلمدرمدیمی اشبو دلیلدرکه مطلق نهی تحریم ایچون اوله * محمد بن قیس ایدر رب تعالی آدم علیه
السلامه بن سنی شجرهٔ مخصوصه اکلندن نهی ایتمشیکن نیچون بکا عصیان ایتدك دیدکده یارب بکا آنی حوا
یدردی حوا دیدیکه یارب بکا آنی حیه یوردی حیه دیدیکه یارب بکا آنی ابلیس یوردی الله تعالی دیدیکه
یا حوا سنکم سن اول شجره دن دم آقتدك هر آیده دمك آقسون ویا حیه سنك آیاقلریکی کسدم من بعد یوزلك
اوزره یوریه سن وبنی آدمدن سکا ملاقی اولان سنی اولدرمکه قصد ایله سن * ویا ابلیس سنی بنی آدمه مبغوض

ایدم

ایدم ابد العنت اولنه سن (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) ادم وحوا
دیدیلرکه یارب بز کندیمزه ظلم ایتدك اکر سن بزه مغفرت ورحمت ایتمزسن بز زیانکارلردن اولورز اشبو دلیلدرکم
عبد صغایری اوزره معاقب اوله اکر مغفرت اولنمزسه * معتزله دیدیلرکه اجتناب کبائرله صغائر اوزره معاقبه
جائز اولماز وآدم وحوانك بو قوللری مقربین عادتی اوزره درکیم انلر سیئاتدن صغیری استعظام وحسناتدن
عظیمی استحقار ایدرلر (قال اهبطوا بعضکم لبعض عدو) الله تعالی آدم وحوا وابلیسه دیدیکه جنتدن یره
اینك آدم وحوا ابلیسه وابلیس انلره معادات ایدر اولدیغی حالده (ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین)
وسزلك ایچون یریوزنده موضع استقرار ومعاش واردر شول وقته دکین که انده آجالکز منقضی اولور (قال
فیها تحیون وفیها تموتون ومنها تخرجون) الله تعالی آدم وحوا وذریه لرینه دیدیکه یریوزنده معیشت ایدرسز
وموتکزده آکا دفن اولنورسز ویوم قیامتده بعث وجزا ایچون آندن چقاریلورسز (یا بنی آدم قد انزلنا علیکم
لباسا یواری سوآتکم) یا بنی آدم بز سزکیچون عورتکزی ستر ایدر لباس خلق ایتدك یعنی سمادن ماء
انزال ایله کم اول پنبه وکتان وغیری اشیایی بتوررکه اندن لباس حاصل اولور * روایت اولندیکه اهل جاهلیتده
کعبه یی عریان طواف ایدوب ایچنده الله تعالی یه عصیان ایتدیکمز ثیاب ایله طواف ایتمزدیرلردی اویله اولسه
بو آیتی انزال ایدوب ستر ایله امر اولندی (وریشا) ودخی لباس زینت انزال ایتدك که آنکله تجمل ایدرسز
(ولباس التقوی ذلك خیر) شول لباس تقوی خیرلودر شول لباسدنکه آنکله عورتکزی ستر ایدر ویا تجمل
ایچون انی کیرسز لباس تقواده علماء اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول ایماندر ویاخود حیادرکه اول
تقوایه بعث ایدر ویا عمل صالحدر ویا سمت حسندر ویا خشیة اللهدر ویا شول آلتدرکه حربده انکله اتقا ایدیلور
ویا صوف وثیاب خشنه درکه اهل ورع کیر (ذلك من آیات الله) انزال اولنان لباس الله تعالینك
آیتلرندن برایتدرکه انك فضل ورحمتنه دلالت ایدر (لعلهم یذکرون) تاکه تذکر ایدوب نعمتلرین بیله لر
ویا متعظ اولوب قبایحدن تورع ایده لر (یا بنی آدم لایفتننکم الشیطان کما اخرج ابویکم من الجنة) یا بنی آدم
شیطان سزی جنته دخولدن منعله فتنه لندرمسون نتکیم ابوینکز آدم وحوایی فتنه سیله جنتدن
چقاردی (ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما) اول ایکیسندن لباسلرین چقارمغه سبب اولدیکه
عورتلرین بری برلرینه کوستره امدی سزدخی آنك فتنه سنه اطاعت ایدرسکزدین وتقوا کز ثیابنی سزدن نزع
ایدوب دینکز عیبوبن کشف ایدر (انه یریکم هو وقبیله من حیث لاترونهم) زیرا که شیطان وجنودی
سزی کورورلر برحیثیتدنکه سز انلری کورمزسز اول اجلدن مالك بن دینار دیدیکه شول عدوکم سنی کوردسن
ایسه آنی کورمزسن شدید المؤنه درمکر اول کمسه کم الله تعالی آنی اندن عصمت ایده (انا جعلنا الشیاطین
اولیاء للذین لایؤمنون) شیاطینی بز مؤمن اولمیانلره اصدقاء وقرناء قیلدق حتی که اغوا ایله انلرك غوایت
وضلالتلرین آرتوررلر (واذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا علیها آباءنا والله امرنا بها) چون انلر قبحده متناهی
برفعل ایشلسه لر صنمه عبادت کبی وطوافده عورتلرین کشف کبی دیرلرکه آبامزی انك اوزره بولدق والله
تعالی بزه آنی امر ایلدی * آنلر ایکی امر له احتجاج ایتدیلرکه اول اباءلرینه تقلید والله تعالی یه افترادر *
اولکیسنك فسادی ظاهر اولدیغیچون آندن اعراض وایکنجیی رد ایلدی بویله دیمسیله که (قل ان الله لایأمر
بالفحشاء) دیکل که الله تعالی فحشاء ایله امر ایدر رد کادر بلکه عادتی انك اوزره جاریدرکه محاسن افعال ایله یوره
ومکارم خصاله قندره (اتقولون علی الله مالا تعلمون) شول حقیقتنی بلمدیککز شیئی کذب ایله الله تعالی یه
اسناد می ایدرسز (قل امر ربی بالقسط) دیکل که ربم جل شانه عدل ایله امر ایلدیکه اول هر امرده وسطدر
افراط وتفریطدن متجافیدر (واقیموا وجوهکم عند کل مسجد) وهر سجد عندنده اول الله تعالینك عبادتنه
توجه ایدك مستقیمین اولوب انك غیریه عدول ایتمز اولدیغکز حالده * ویاخود یوزلریکزی قبله جانبنه یونلدك
هر سجودکز وقتنده ویا سجودکز مکاننده ویاخود هرقنغی مسجدده که آنده نماز حاضر اوله یوخسه مساجدکزه
رجوع ایچون نمازی تأخیر ایتمکز (وادعوه مخلصین له الدین) اول الله تعالی یه عبادت ایدك طاعت
وعبادتکزی انکیچون خالص ایدر اولدیغکز حالده زیرا که مصیرکز آکادر (کما بدأکم تعودون) اول الله تعالی
ابتداده سزی انشاء ایتدیکی کبی آنك اعاده سیله ینه اول حالنه عودت ایدرسز * ابن عباس ایدر الله تعالی

بنی آدمی ابتداده (هو الذی خلقکم فمنکم کافر ومنکم مؤمن) مصداقنجه مؤمن وکافر خلق ایلدی یوم قیامتده
ینه انجلین اعاده ایدر * جابر ایدر موتلری اولدیغی حالت اوزره بعث اولنورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم
یبعث کل عبد علی مامات علیه المؤمن علی ایمانه والکافر علی کفره) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر عبد
موتی اولدیغی حالت اوزره بعث اولنور مؤمن ایمانی اوزره وکافر کفری اوزره * محمد بن کعب ایدر برکسه که الله
تعالی آنی شقاوت اوزره خلق ایتمش اوله ینه آکا عودت اید یسردر اکرچه اهل سعادت اعمالنی ایشلرسه ده
تشکیم ابلیس اهل سعادت اعمالنی ایشلمش ایکن شقاوته عودت ایتدی * واول که الله تعالی آنی سعادت اوزره
خلق ایتمش اوله ینه آکا عودت اید یسردر اکرچه اهل شقاوت اعمالنی ایشلرسه ده نتکیم سحرهٔ فرعون اهل
شقاوت اعمالنی ایشلرلر ایکن سعادته عودت ایتدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل فیما یری
الناس بعمل اهل الجنة وانه من اهل النار وانه لیعمل فیما یری الناس بعمل اهل النار وانه من اهل الجنة وانما
الاعمال بالخواتیم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برعبد ناسك منظوری اولان حالده اهل جنت عملن
ایشلر حالبوکه اول اهل نار دندر وبرعبد آخر ناسك منظوری اولان حالده اهل نار عملن ایشلر حالبوکه اول اهل
جنتدندر اویله اولسه اعمالده معتبر عمرك آخرنده حاصل اولاندر (فریقا هدی) الله تعالی برفریقه
ایمانی توفیق ایتدی (وفریقا حق علیهم الضلالة) وبرفریقه ایسه اول قضاء سابق مقتضاسنجه
خذلانی ایجاب ایتدی (انهم اتخذوا الشیاطین اولیاء من دون الله) که انلر الله تعالیدن غیری شیاطینی
اولیاء اتخاذ ایتدیلر (ویحسبون انهم مهتدون) وکندیلرین هدایت اوزره ظن ایتدیلر * اشبو دلیلدر که
کندوبی دین حق اوزره ظن ایدن کافر ایله شول دین باطلده اید وکن بیلن کافر معاندمساوی اوله * دینلدیکه
اکر اول کافر مخطی نظرده مقصر ایسه ده (یابنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد) یابنی آدم هر مسجد
عندنده زینتکزی اخذ ایدك * دینلدیکه بنو عامر عراة اولدقلری حالده طواف ایدرلردی عورتلرین ستر ایچون
لبس ثیابله امر اولندیلر * مجاهد ایدر زینت ماوراء عورتی اکرچه عبا ایله ایسه ده ستردر * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر زینت اولدرکه سوأة اورتیله ودخی سائر جسده جید بز ومتاعدن کییله * انس حدیثنده ایدر
یعنی صلاتی نعالکزی لابس ایکن ادا ایدك بعضلر دیدیکه زینتله امر ده یوم جمعه ده طیب وسواك دخی
داخل اولور * کیاء وغیریلر ایدر هر مسجد عندنده اخذ زینتله امر مسجدی تعظیمه متعلق اولور فضل ایچوندر
* ودخی آنده واقع اولور فعل ایچوندر اعتکاف وصلاة وطواف کبی * ودینلدیکه اشبو آیتده دلالت واردرکه
صلوة ایچون زینت واجب اوله * امام مالك اشبو آیت دلالتیله مساجد قبائلده اردیه سز صلوتك کراهتنه
ذاهب اولدی * وسلفدن برقوم بو آیتی استدلال ایله مرأه نك قلاده وقرطنسز صلاتی جائز اولمز دیدیلر
(وکلوا واشربوا ولا تسرفوا) اکل وشرب ایدك لکن اسراف ایتمکز * سنن ابن ماجه ده مذکور حدیثدرکه
(ان من السرف ان تأکل کل ما اشتهیت) اسرافدندرکه هر اشتها ایتدیکك اکل ایده سن * عجائب
کرمانیده ایدر برطبیب نصرانی علی بن الحسین رضی الله عنه دیدیکه کتابکزده علم طبدن برشیء وارمیدر
حالبوکه علم ایکی نوعدر علم ابدان وعلم ادیاندر * علی دیدیکه الله تعالی کتابنده طبی نصف آیتده جمع ایلدیکه اول
(وکلوا واشربوا ولا تسرفوا) قولیدر طبیب دیدیکه کتابکز جالینوسه طب آلیقومامش (انه لا یحب
المسرفین) الله تعالی اسراف ایدنلرك اول فعلنه راضی اولمز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر دیلدیکك
شیئی اکل ولبس ایت مادامکه سرف ومخیلهدن صاقنه سن (قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده)
دیکل که کیمدرکه الله تعالینك عبادی ایچون اخراج ایتدیکی زینتی حرام ایده اول کرك نباتدن قطن وکتان کبی
ویاخود حیواندن حریر وصوف کبی ویا معادندن حاصل اولان دروع کبی (والطیبات من الرزق)
ومأکل ومشاربدن مستلذاتی حرام ایده * اشبو دلیلدرکه مطاعم وملابس وانواع تجملاتده اصل
اباحت اوله (قل هی للذین آمنوا فی الحیاة الدنیا) دیکل که اول زینت وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر
ایچون ثابتهدر اکرچه کفره انلره مشارکت ایدرسه ده لکن بالتبعدر (خالصة یوم القیامة) یوم قیامتده
اول زینت وطیبات مؤمنینه مختصه اولدیغی حالده غیریلر انلره آنده مشارك اولمز (کذلك نفصل الآیات
لقوم یعلمون) اشبو حکمی تفصیل ایتدیکمز کبی سائر احکامی دخی عالملره تفصیل ایدرز (قل انما حرم

ربی الفواحش ما ظهر منها وما بطن) دیکل که ربم جل شانه فواحشك آشکاره وکیزلوسن حرام ایلدی
فاحشه هر شیدرکه قبحی سائر قبایح اوزره زیاده اوله * دینلدیکه اول شیدرکه فروجه متعلق اوله (والاثم)
وانی که اثم ایجاب ایده دینلدیکه اول شرب خمردر (والبغی بغیر الحق) وظلم وکبری که ناحق یره ایده (وان
تشرکوا بالله ما لم ینزل به سلطانا) والله تعالی یه اشراك ایده سز آنی که حقنده سز ایچون حجت وبرهان نازل
اولمیه (وان تقولوا علی الله ما لا تعلمون) والله تعالی یه افترا وصفاتنده الحاد ایله بیلمدیککزی سویلیه سز
(ولکل امة اجل) هر امت ایچون عذابلری نزولنه مدت ویا وقت واردر (فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون
ساعة ولا یستقدمون) پس چونکه انلرك مدتی منقضی اوله ویا وقتلری ایریشه اقصر وقت دکلو زمان تأخر
ویا تقدم ایتمزلر ویا انلر شدت هولدن تأخر ویا تقدم طلب ایتمزلر (یابنی آدم اما یأتینکم رسل منکم یقصون
علیکم آیاتی) یابنی آدم اکر سزه کندی جنسکزدن رسل کلوب بنم فرائض واحکامیمی بیان ایدهلر (فمن اتقی
واصلح فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) سزدن اول که تکذیبدن اتقاء وعملن اصلاح ایده اول وصفلو کسه لره
خوف وحزن یوقدر شول کونده که ناسه خوف وحزن ایرر (والذین کذبوا بآیاتنا واستکبروا عنها اولئك
اصحاب النار هم فیها خالدون) وشونلر که بزم آیتلریمزی تکذیب وآکا ایماندن تعظم وتکبر ایدهلر امدی انلر
اصحاب ناردر آنده دائملردر (فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا او کذب بآیاته) شول کسه دن اظلم کیمدرکه الله
تعالی یه دیمدیکنی دیمشدر دیه ویا دیدیکنی تکذیب ایده (اولئك ینالهم نصیبهم من الکتاب) امدی انلره ارزاق
وآجالدن کتابت اولنان نصیبلری ایرر ویا لوح محفوظده انلر ایچون ثابت اولان نصیبلری ایرر (حتی اذا جاءتهم
رسلنا یتوفونهم) حتی چونکه انلره روحلری قبضنه رسوللریمز ملك الموت واعوانی کله (قالوا این ما کنتم
تدعون من دون الله) دیهلرکه قنی شول آلهه کز که الله جل شانه دن غیری انلره عبادت ایدردیکز (قالوا
ضلوا عنا) دیهلرکه آلهه مزبزدن غائب اولدیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم کانوا کافرین) ومعاینهٔ عذاب
عندنده کندیلرك کافر ایدکلرینه اعتراف ایدهلر (قال ادخلوا فی امم قد خلت من قبلکم من الجن والانس
فی النار) الله تعالی ویا ملائکه دن بری یوم قیامتده انلره دیه که جن وانسدن سزدن اول کچن امتلرك
کفاریله ناره کیرك (کلما دخلت امة لعنت اختها) هر بارکه برامت ناره داخل اوله اندن اول کچن
دینداشلرینه یعنی یهود یهوده ونصاری نصارایه اتباع قادهیه لعنت ایده (حتی اذا ادارکوا فیها جمیعا) حتی نارده
جمیعی تدارك وتلاحق واجتماع ایدهلر (قالت اخریهم لاولیهم ربنا هؤلاء اضلونا فآتهم عذابا ضعفا من النار)
انلرك ناره صکره کیرنلری که اتباعدر اول کیرن قاده حقنده دیهلرکه یاربنا اشبو قادهیه بزه ضلالی سنت ایدوب
بزانلره اقتدا ایتمشیدك امدی انلره نارده عذابی مضاعف ایلهکل که انلر ضال ومضل ایدیلر (قال لکل ضعف)
الله تعالی دیه که قاده واتباعدن هر صنف ایچون عذاب مضاعف واردر اما قادهیه کفر وضلاللری ایچون واتباعه
کفر وتقلیدلری ایچون (ولکن لا تعلمون) لکن سزدن هر صنف صنف آخرك عذابی شدتن بلمزسز (وقالت
اولیهم لاخریهم فما کان لکم علینا من فضل) قاده اتباعه دیه که کافر اولدیکز بزم کفریمز کبی کفر
ومعصیتدن برشیده بزم سزلك اوزریکزه فضلمز یوقدر بلکه بز وسز ضلالده وعذابه استحقاقده مساویلرز
(فذوقوا العذاب بما کنتم تکسبون) الله تعالی انلره ویا قاده اتباعه ویا اول ایکی فریق بری برلرینه دیه که
دنیاده کسب ایتدیککز کفر وضلالتکز سببیله عذابی ذوق ایدك (ان الذین کذبوا بآیاتنا واستکبروا عنها لا تفتح
لهم ابواب السماء) شونلرکه بزم آیتلریمزی تکذیب وآکا ایماندن تعظم ایتدیلر انلرك ادعیه واعمالنه
ویا ارواحنه ابواب سماء آچلمز (ولا یدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط) انلر جنته کیرمز مکرکه دوه
ایکنه دلکنه کیره یعنی انلر ابدا جنته کیرمزلر زیرا چونکه برشیء امر محاله تعلیق اولنه اندن منعك تأکیدنه
دلیل اولور (وکذلك نجزی المجرمین) جنتدن حرمان جزاسی کبی الله تعالی یه اشراك ایدنلره جزا ایدرز
(لهم من جهنم مهاد ومن فوقهم غواش) انلر ایچون تحتلرینه ناردن فراش وفوقلرینه لحاف واردر
(وکذلك نجزی الظالمین) ناردن اشبو جزا کبی ترك ایمان واختیار شرکله نفسلرینه ظلم ایدنلره جزا ایدرز
(والذین آمنوا وعملوا الصالحات لا نکلف نفسا الا وسعها) شونلرکه مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر بزهیچ
برنفسه اعمال صالحهدن تکلیف ایتمزز مکر آنی اول ایشلمکه طاقتی اوله (اولئك اصحاب الجنة هم فیها

خالدون) امدی انلر اصحاب جنتدر جنتده دائملردر (ونزعنا ما فی صدورهم من غل) قلبلرندن اسباب
غلی چقاروب انلری اندن پاك ایدرز تا که بینلرنده توادّدن غیری شیء اولمیه (تجری من تحتهم الانهار)
غرفه‌لرینك و آغجلرینك آلتندن نهرلر آقار تا که انکله لذت و سرورلری زیاده اوله (وقالوا الحمد لله الذی هدانا
لهذا) دیه‌لر که اول الله تعالی یه حمد اولسونکه بزی بو عمله هدایت ایتدیکه انکله بزی بو نعیمه ایرکوردی
(وما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله) اکر الله تعالی بزه هدایت ایتمسه بز اکا نائل اولوردکل ایدك (لقد جاءت
رسل ربنا بالحق) ربمز جل شانه نك رسوللری بزه دنیاده کلوب بز انلری تصدیق و قوللری ایله عمل ایتمش ایدك
(ونودوا ان تلکم الجنة اورثتموها بما کنتم تعملون) بجنکه انلر جنتی ایراقدن کوره‌لر نداولنه‌لر که اشبو اول
جنتدر که اول سزه ویرلدی شول اعمال صالحه سببیله کیم سز آنی دنیاده ایشلمشدیکز (قال النبی صلی الله علیه
وسلم ما من احد الا وله منزلة فی الجنة ومنزلة فی النار فاما الکافر فیرث المؤمن منزلته من النار واما المؤمن فیرث
الکافر منزلته من الجنة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مؤمن و کافردن هر کسه نك جنتده و نارده بر
منزلی واردر اما کافر مؤمنك نارده کی منزلنه وارث اولور و مؤمن کافرك جنتده کی منزلنه وارث اولور
(ونادی اصحاب الجنة اصحاب النار ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا قالوا نعم)
اهل جنت جنته دخول ایدیجك اهل ناره ندا ایدوب دیه‌لر که ربمز جل شانه نك بزه وعد ایتدیکی ثوابی حق بولدق
سز دخی انك وعد ایتدیکی عذابی حق بولدیکزمی دیه‌لر که نعم حق بولدق (فاذن مؤذن بینهم ان لعنة الله علی
الظالمین) ایکی فریق بیننده بر منادی دیلدیکه یعنی صاحب صور ندا ایده که الله تعالینك لعنتی کافرلر اوزره‌در
(الذین یصدون عن سبیل الله) که انلر ناسی طاعت اللهدن صرف ایدرلردی (ویبغونها عوجا) و اندن
زیغ و میل طلب ایدرلردی (وهم بالآخرة کافرون) و انلر آخرته کافر ایدیلر (وبینهما حجاب) حالبوکه اول
ایکی فریق بیننده و یا جنت و نار بیننده حجاب اولور که اول ایکیسندن هر برینك اثری آخره واصل اولمیه که اول
(فضرب بینهم بسور) قولیله مراددر (وعلی الاعراف رجال) اول حجابك اعالیسی اوزره رجال واردر دیلدیکه
اعراف بر سوردرکم جنت و نار بیننده ضرب اولنوبدر * و اشبو رجالده مفسرین اختلاف ایتدیلر ابن عباس
ایدر انلر شول قومدر که حسنات و سیئاتلری برابر اولور سیئاتلری انلری جنته دخولدن منع ایدر و حسناتلری
ناردن اجاره ایدر * اویله اولسه اول مکانده ایقاف اولنورلر حتی که الله تعالی حقلرنده دیلدیکی وجه اوزره
قضا ایدوب بعده جنته ادخال ایدر جمله‌دنصکره جنته انلر کیرر * ابن مسعود ایدر یوم قیامتده ناس حساب
اولنور و اولکه حسناتی سیئاتندن اکثر اوله اکرچه اول زیاده بر حسنه ایسه‌ده جنته کیرر * و اولکه سیئاتی
حسناتندن اکثر اوله اکرچه بر سیئه ایسه‌ده ناره کیرر * و میزان ایسه بر حبه دکلو شیئله خفیف و راجح اولور
و اولکه حسنات و سیئاتی برابر اوله اصحاب اعرافدن اولوب صراط اوزره ایقاف اولنورلر * و اول اراده جنت
اهلنی و نار اهلنی بیلورلر جنت اهلنه نظر ایدیجك انلره سلام ویررلر و کوزلری نار اهلنه منصرف اولیجق یارب
بزی قوم ظالمینله جمع ایتمه کل دیو یالواررلر * و اصحاب حسنات اوکلرینه و صاغلرینه نور ویریلوب انکله صراط
اوزره یوریه‌لر و منافقلرك نوری صراط اوزرنده سوینوب حیرتده قاله‌لر اهل جنت منافقلره ایریشن مصیبتی
کوریجك یارب نوریمزی اتمام ایت دیو یالواره‌لر * و اصحاب اعرافك نورلری اوکلرندن کتمیه لکن سیئاتلری
یوریمکدن آلیقویه و نورلری نزع اولنمیوب اوکلرنده قالدیغندن جنته دخولدن رجالری کسلمیه بعده جنته
کیرنلرك صوکنده انلر دخی کیره‌لر شرجبیل ایدر اصحاب اعراف شول قومدر که ابوینلری رضاسز غزایه کیدوب
انده قتل اولندیلر فی سبیل الله قتل اولنملری سببیله ناردن اعتاق اولنورلر و آبالرینه عصیانلری ایچون جنتدن منع
اولنورلر و آخرده جنته کیررلر * مجاهد ایدر انلر شول قومدر که ابوینلرینك بری انلردن راضیلر آخری ایسه
ساخطدر * امدی انلر اعرافده حبس اولنوب جنته آخرده کیررلر * عبد العزیز بن یحیی الکنانی ایدر انلر
شول قومدر که فترتده وفات ایدوب دینلرین تبدیل ایتمدیلر * دیلدیکه انلر اطفال مشرکیندر * حسن ایدر
انلر مؤمنلردن اهل فضلدرکیم اعراف اوزره چقارلر و ایکی فریقك احوالنی مطالعه ایدرلر * دیلدیکه انلر
بر قومدرکه درجات عالیه صاحبلریدر انبیاء و شهداء کبی و یا مسلمینك خیار و علماسیدر * و یا رجال صورتنده
ملائکه‌در (یعرفون کلا بسیماهم) ایکی فریقدن هر برین سیمالریله بیلورلر اهل جنتی بیاض وجوهلریله

واهل ناری سواد وجوهلریله (ونادوا اصحاب الجنة ان سلام علیکم) اهل جنته نظر ایتدکلرنده انلره سلام ایله
خطاب ایدرلر (لم یدخلوها وهم یطمعون) اهل جنت جنته کیرمیه حتی که انلره اهل اعراف سلام ویره
حالبوکه اهل جنت جنته کیرمه‌لرین طمع ایدرلر و یا اهل اعراف جنته کیرمیه‌لر لکن جنته کیرنلره سلام ویره‌لر
و کندیلر دخی انلر کبی کیرمکی طمع ایده‌لر * ابو العالیه ایدر الله تعالی انلرك قلوبنه اول طمعی القا ایمی دکل
الا انلره کرامت اراده سیله‌در * حسن ایدر اول الله تعالی که انلرك قلوبنه طمع القا ایدر الا انلری طمع ایتدکاری
شیئه ایرکورر (واذا صرفت ابصارهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین) وقجنکه
اهل اعرافك کوزلری اهل نار جانبنه صرف اولنوب انلرك عذابین کوره‌لر الله تعالی یه تعوذ ایدوب یاربنا بزی
نارده اشبو کافرلر ایله حشر ایتمه کل دیو یالواره‌لر (ونادی اصحاب الاعراف رجالا یعرفونهم بسیماهم قالوا
ما اغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون) اهل اعراف اهل ناردن بر طائفه یه که انلر دنیاده عظما ایدیلر
سیمالرندن بیلوب دیه‌لر که دنیاده اموال و اولادله کثرت و جمعکز و حقدن تکبرکز و یا خلق اوزره تعظمکز سزه
نه شیء نفع ایتدی * بعده اهل جنته نظر ایدوب انده فقراء و ضعفانی کوره‌لر که اول اهل نار دنیاده انلری
استهزاء ایدرلر والله بونلر جنته کیرمز دیرلردی * اهل اعراف اول اهل ناره اول ضعفانی کوستروب دیه‌لر که
(اهؤلاء الذین اقسمتم لا ینالهم الله برحمة) اشبونلر اول ضعفا دکلمیدر که سز انلری تحقیر ایتدیککزدن الله تعالی
انلری جنته قویمز دیو یمین ایدردیکز چون * اهل اعراف ماشاءالله انده حبس اولنوب ایکی فریقك احوالنه
اطلاع الرندنصکره انلره دینله که (ادخلوا الجنة لا خوف علیکم ولا انتم تحزنون) جنته کیرك مستقبلده
سزه خوف یوقدر و ماضی ایچون محزون اولمزسز * دیلدیکه اهل اعراف اهل ناری ذکر اولندیغی منوال
اوزره تعییر ایدیجك اهل نار انلره الله تعالی سزی جنته قویمز دیو یمین ایده‌لر * اویله اولسه الله تعالی و یا بعض
ملائکه اهل ناره دیه که جنته کیرمزلر دیو یمین ایتدیککز اشبو اهل اعرافیدر اندن اهل اعرافه الله تعالینك
فضل و رحمتیله جنته کیرك دینله * امدی اهل اعرافك اعرافده حبس اولنملرندنصکره جنته دخوللرنده فائده
اولدرکه هر کشینك جزاسی اعمالی دکلو ایدیکی بیلنور و جنته دخولده تقدم و یا تأخر اعمال حسبنجه اولور
و کشینك عند الله سبق و تخلفی عملده سبق و تخلفیله اولور و حال سابقینه ترغیب واردرکه انکله محسن احسان
آرتورر و مسیء اساءتدن حذر قیلور * حتی عاقبة الامرده توبیخ و فضاحتدن قورتیلور (ونادی اصحاب
النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله) اهل نار اهل جنته ندا ایدوب دیه‌لر که
صو یکزدن بزه دوکك که ایچه‌وز * و یا الله تعالینك سزه ویردیکی طعام و ثمارلردن بزه براغك که یه‌وز * اهل
نارك انی طلب ایتملری حیرتلرندن اولورز یرا که اجابتدن مأیوسلردر اشبو دلیلدرکه جنت نارك فوقنده اوله
و انسان طعام و شرابدن مستغنی اولمیه اکرچه عذابده ایسه‌ده * ابن عباس ایدر صدقه نك افضلندن سؤال
اولندقده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدوب دیدیکه صدقه نك افضلی سقی ماءدر ایشتمدکمی که اهل
نار اهل جنتدن استغاثه ایتدکلرنده بزه صو یکزدن دوککز دیه‌لر (قالوا ان الله حرمهما علی الکافرین)
اهل جنت انلره دیه‌لر که الله تعالی جنتك ماء و طعامن کافرلره حرام ایدوبدر (الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا)
که انلر حق تعالینك مرضیسی اولان دین اسلامی لهو و لعب اتخاذ ایتدیلر * تحریم بحیره و حول بیتده تصدیه
کبی * لهو صرف همدر اکا که صرفی حسن اولمیه * و لعب طلب فرحدر انکاکه طلبی حسن اولمیه (وغرتهم
الحیاة الدنیا) و انلری زینت دنیا آلدادی (فالیوم ننساهم کما نسوا لقاء یومهم هذا) اشبو کونده بز انلره
ناسك فعلنی ایدوب انلری نارده ترك ایدرز نتکم انلر بو کونك لقاسن اونودوب باللرینه خطور ایتمز و انکیچون
مستعد اولمزلردی (وما کانوا بآیاتنا یجحدون) و آیتلریمزه انکار ایدرلردی (ولقد جئناهم بکتاب فصلناه
علی علم) بز انلره بر کتاب ویردك که انده اولان عقائد و احکام و مواعظی تفصیل ایتدك انلره صالح اولانی
بیلور اولدیغمز حالده (هدی ورحمة لقوم یؤمنون) که اول مؤمنلره ضلالتدن هدی و عذابدن قورتارر
رحمتدر (هل ینظرون الا تأویله) کافرلر منتظر اولمزلر الا الله تعالینك وعد و وعیدنك صحتی ظهورینه
منتظر اولورلر (یوم یأتی تأویله) شول کونکه انك صحتی ظاهر اوله (یقول الذین نسوه من قبل) اندن
اول آنی ناسی کبی ترك ایدوب ایمان و عمله اکا التفات ایتمیانلر دیه‌لر که (قد جاءت رسل ربنا بالحق) بزه متبین

اولدیکه ربمز جل شانه نك رسوللری صدقله کلدیلر دیو اعتراف ایده‌لر شول وقتده‌که انلره اعترافلری نفع
ایتمیه (فهل لنا من شفعاء فیشفعوا لنا) اشبو کونده بزه شفعادن کمسه وارمیدرکه بزم ایچون شفاعت ایده‌لر
(او نرد فنعمل غیر الذی کنا نعمل) ویادنیایه رد اولنوب اوکدین اشلیوکلدیکمز اعمال سیئه‌نك یرینه اعمال
حسنه ایشلیه‌یدك حالبوکه انلره نه اعترافلری نفع ایده ونه شفاعت ایدر بولنه ونه دنیایه رد ایچون رجالرینه
التفات اولنه (قد خسروا انفسهم) زیراکه عمرلرین کفرده کچورمکله زیان ایتدیلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون)
وانلردن زائل اولوب نفع ایتمیه شول آلهه‌لریکه کندیلره شفعاء زعم ایدوب عذابدن قورتارر ظن ایدردیلر
(ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارضی التی کون
مقداری اوقاتده خلق ایتدی زیراکه کون شمسك طلوعندن غروبنه دکدر حالبوکه اول زمانده نه کون ونه
شمس ونه سماء وارایدی دینلدیکه انکله مراد آخرت ایامیدرکه هر بر کون دنیا ایامندن بیك ییل مقدارنجه‌در
سعید بن جبیر ایدر الله تعالی قادر ایدیکه سموات وارضی بر لحمه ولحظه‌ده خلق ایدیدی لکن آنی التی کون دکلو
زمانده خلق ایتدی تاکه انکله عبادنه اموردہ تأنی وتثبتی تعلیم ایده حدیثده کلدیکه (التأنی من الرحمن والعجلة
من الشیطان) تأنی الله تعالیدن وعجله شیطاندندر (ثم استوی علی العرش) الله تعالینك عرش اوزره امری
مستوی ویا مستولی اولدی اهل سنت دیدیلرکه عرش اوزره استواء الله تعالینك بلاکیف صفتیدر یعنی الله
تعالینك عرش اوزره استوائی واردر عنایت ایتدیکی وجه اوزره استقرار وتمکندن منزه اولدیغی حالده وعرش
بر جسمدرکه سائر اجسامی محیطدر انکله تسمیه اولندی ارتفاعی ایچون ویا سریره اکه تشبیه ایچون زیراکه امور
وتدابیر اندن نزول ایدر دینلدیکه انکله مراد ملکدر (یغشی اللیل النهار) اول الله تعالی لیلی نهار اوزره
کتورب انکله نهاری اورتر نهار ایله لیلی اورتمسی کبی (یطلبه حثیثا) اول آنی سرعتله طلب ایدر زیرا
ایکیسندن هر بری آخری تعقیب ایدر وبرینه خلف اولمسیله کانه بری برینی طلب ایدر (والشمس والقمر
والنجوم مسخرات بامره) ودخی الله تعالی شمس وقمر ونجومی امریله وتصرفیله مذللات خلق ایلدی (ألا له
الخلق والامر) آکاه اولك که خلقك وامرك کلیسی الله تعالینکدر واشیادن هیچ برشیئك خلقنده احدك
اشتراکی یوقدر اشیاده دیلدیکی شیئله امر ایدر وامرنی تنفیذ ایدر امرنی رد ایدر یوقدر (تبارك الله)
تعالی الوهیتده وحدانیتله تعالی وربوبیتده فردانیتله تعظم ایتدی (رب العالمین) که اول عالمینك مربی ومالکیدر
(ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) ربکز جل شانه یه دعا ایدك تضرع ایدر وسراسو یلر اولدیغکز حالده * حسن ایدر
دعوت سر ایله دعوت علانیه بیننده یتمش ضعف واردر سلف صالحین دعاده اجتهاد ایدوب حالبوکه انلردن
صونده همسدن غیری اولمزدی پس بو اجلدن رب تعالی (اذ نادی ربه ندآء خفیا) دیو انکله زکریا علیه السلامی
مدح ایلدی (انه لا یحب المعتدین) الله تعالی دعاده وغیریده حده أموری تجاوز ایدنلری سومز * اشبونده
تنبیه واردرکه دعا ایدنه لایق اولمزکه کندویه لایق اولمیان شیء طلب ایده منازل انبیایی سؤال کبی * روایت
اولندیکه عبد الله ابن مغفل رضی الله عنه اوغلنی ایشتدیکه یارب بکا جنتك یمیننده بر قصر ابیض ویر دیو دعاء
ایدردی * دیدیکه ای اوغل رب تعالیدن مطلق جنت استه ونار دن استعاذه ایلکل * زیرا پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمدن ایشتدمکه دیر (سیکون فی هذه الامة قوم یعتدون فی الطهور والدعاء) اشبو امتده بر قوم اوله‌که
طهور ودعاده حد شرعی تجاوز ایده‌لر * دینلدیکه اول رفع صوتله دعادر * روایت اولندیکه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم خیبر غزاسنده ایدی ناس بر مکان عالی یه اشراف ایتدکارنده رفع صوتله تکبیر ایتدیلر دیدیکه
(اربعوا علی انفسکم انکم لا تدعون اصم ولا غائبا انکم تدعون سمیعا قریبا وانه معکم) نفسکزه تذلل وتمسکنی
الزام ایدوب دعا کزده رفع صوتله ترك ادب ایتمکز زیراکه سز اصم وغائبه دعا ایتمزسز بلکه سزك صدوریکزده
اخفا ایتدیککز حاجتکزی بیلور وایشیدر وسزه حبل وریدکزدن اقرب علمی سزکله اولور رب تعالی یه دعا
ایدرسز دینلدیکه اول مؤمنلره فعلی حلال اولمیان شیئله بد دعادر * یارب انلری رسوای ایت ویا موتی کفر
اوزره ایت ویا کالعنت ایت دیمك کبی (ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها) یریوزنده معاصی ایله
وطاعت الاهك غیری یه دعوتله افساد ایتمکز الله تعالی انی بعث رسل وبیان شریعت وطاعته دعوتله اصلاح
ایتدیکندنصکره * ویاخود یریوزنده عصیان ایتمکزکه الله تعالی مطری امساك ایتمیه ومعاصیکز

سببیله حرثی اهلاك ایتمیه * یعنی الله تعالی انی مطر وخصبله اصلاحندنصکره (وادعوه خوفا وطمعا)
واول الله تعالی یه دعا ایدك حالبوکه قصور اعمالکز وعدم استحقاقکز ایچون آنك رد اولنمسی خوفن ایدرسز
وانك فرط رحمتیچون فضل واحساندن اجابت ایتمه‌سن طمع ایدرسز (ان رحمة الله قریب من المحسنین)
الله تعالینك رحمتی احسان ایدنلره قریبدر (وهو الذی یرسل الریاح بشری بین یدی رحمته) الله تعالی
یغمور اوکنده انی نشر ایدر ویا انك کلمسنی تبشیر ایدر ریحلر کوندررر زیراکه ریح صبا سحابی اثاره ایدر
وریح شمال ایسه آنی جمع ایدر وریح جنوب ایسه آنی یاغدیرر وریح دبور ایسه انی طاغیدر (قال النبی
صلی الله علیه وسلم الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب فلا تسبوها واسئلوا الله من خیرها وعوذوا به من
شرها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ریح الله تعالینك روحندندر رحمتله ده عذابله ده کلور امدی آنی سب
ایتمکز بلکه الله تعالی یه آنك خیرندن سؤال وشرندن استعاذه ایدك (حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) حتی چونکه
اول ریاح یغمورله آغرلنمش سحابی کتوره (سقناه الی بلد میت) بز اول سحابی بلد میته سوق ایدرزکه اول
صویه محتاجدر (فانزلنا به الماء) واول سوقله بز آندن یغمور یاغدررز (فاخرجنا به من کل الثمرات) واول
یغمورله یردن میوه‌لرك انواعندن بیتوررز (کذلك نخرج الموتی) امدی یغمورله میوه‌لری بیتوردیکمز کبی
صور ایکنجی کره نفخ اولندیغنده موتایی قبرلرندن چقاررز * روایت اولندیکه نفخه اولاده چقن ناسك کلنه
موت ایره الله تعالی عرش آلتندن ماء حیوان دینور بحردن منی رجال کبی یغمور کوندره وانی قبور اوزره
یاغدروب انکله نامی اکین بیتمسی کبی قبرلرندن بیتوره جسدلری کامل اولیجق انلره روحلری نفخ اولنور * بعده
انلره اویخو القا اولنوب آنده اویورلر بعده محشره کیتمك ایچون اویاریلورلر حالبوکه باشلرنده وکوزلرنده اویخولذتی
کیتمش بوله کیبرلر (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) ویل بزه کیم اویخومزدن بزی کیم اویاندردی دیو سویلنورلر
(لعلکم تذکرون) تاکه انکله اتعاظ ایدوب یغمورله میوه‌لری بیتوردیکه قادر اولان رب تعالینك یوم
قیامتده موتایی دیرلتمکه قادر ایدوکن بیله‌لر (والبلد الطیب یخرج نباته باذن ربه) شول بلدکه طیب
الارض کریمة التربیه در انك نباتی رب تعالینك مشیتیله کثیر وحسن چقوب انکله نفعلنورلر (والذی خبث
لا یخرج الا نکدا) وشول بلدکه خبیث الارض سبخ التربیه در انك نباتی عنا ومشقتله عسر وقلیل چقوب نفعی
اولاز * اولکیسی شول مؤمن مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی آنی قبول ایدوب انکله نفعلنه وایکنجی شول
منافق مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی آنی قبول ایتمیوب انکله نفعلنمیه (کذلك نصرف الآیات لقوم
یشکرون) اشبو ذکر اولنان کبی آیتلریمزی تردید وتکریر ایدرز شول قوم ایچونکه نعمة الله شکر ایدرلر
وآنده تفکر ایدوب معتبر ومتعظ اولورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل ما بعثنی الله من الهدی والعلم کمثل
الغیث الکثیر اصاب ارضا فکانت منها نقیة قبلت الماء فانبتت الکلاء والعشب الکثیر وکانت منها اجادب امسکت
الماء فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا واصاب منها طائفة اخری انما هی قیعان لا تمسك ماء ولا تنبت
کلاء فذلك مثل من فقه فی دین الله ونفعه ما بعثنی الله به فعلم وعلم ومثل من لم یرفع بذلك رأسا ولم یقبل هدی
الله الذی ارسلت به) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی هدی وعلمك مثلی شول
مطر کثیر مثلیدرکه بر ارضه اصابت ایده اول ارضك بعضی نقیه اولدوغندن صویی قبول ایدوب انواع نبات
بیتوره وانك بعض آخری اجادب اولدیغندن صویی امساك ایدوب الله تعالی انکله ناسی نفعلندره وایچه‌لر
وحیوانلرینه ایچوره‌لر واکینلر بن صواره‌لر * وانك بعض آخری قیعان اولدیغندن نه صویی امساك
ایده ونه کلاء بیتوره اشبو دینلن شول کسه مثلیدرکه دین اللهده فقیه اولوب الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی
علم وهدی اکا نفع ایده عالم اولوب ناسه تعلیم ایده * ودخی شول کسه مثلیدرکه اکا باش قالدرمیه وبن الله
تعالیدن کتوردیکم هدایی قبول ایتمیه (لقد ارسلنا نوحا الی قومه) بز نوح علیه السلامی قومنه رسول
کوندردك که اول نوح بن لمك بن متوشلخ بن اخنوخ درکه اول ادریس علیه السلامدر الله تعالی
ادریسدنصکره اول بعث ایتدیکی نبی نوح علیه السلامدر نجار ایدی اللی یاشنده ایکن الله تعالی انی قومنه
رسول کوندردی نفسنه چوق نوحه ایتدیکیچون اکا نوح دینلدی سبب نوحنده اختلاف اولندی دینلدیکه
اول قومنه هلاکله بد دعاسیچون ایدی ویا اوغلی کنعان شاننده رب تعالی یه مراجعتی ایچون ایدی ویا اول

برکاب مجذومه اوغرایوب اخسأ یاقبیح دیو آنی طرد ایتدی الله تعالیدن اکا وحی کلدیکه یا نوح عیبی بنده می بولدک یوخسه کابده می (فقال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) نوح علیه السلام انلره دیدیکه یا قوم یالکز الله تعالی یه عبادت ایدک که اندن غیری الهکز یوقدر (انی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم) اکر اکا ایمانه کلمزسکز یوم قیامتده ویوم طوفانده سزه عذاب عظیم اصابتن خوف ایدرین (قال الملأ من قومه انا لنریک فی ضلال مبین) قومنک اشرافی اکا دیدیلرکه بز سنی حقدن زوال بیننده کوررز (قال یا قوم لیس بی ضلالة ولکنی رسول من رب العالمین) نوح علیه السلام انلره دیدیکه بنده ضلالت یوقدر بلکه بن رب العالمیندن سزه رسولن (ابلغکم رسالات ربی) ربم جل شأنه نک عقاید ومواعظ واحکام رسالاتنی اوقات مختلفه ده تبلیغ ایدرین (وانصح لکم) ونفعم ایچون دیلدیکم خیری سز کیچون دخی دیلرین (واعلم من الله ما لا تعلمون) والله تعالینک قدرت وشدت بطشندن ویا انک جهتندن وحی ایله سزلک بلمدیککز اشیایی بن بیلورین (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم علی رجل منکم) عجبلرمیسزکه ربکز جل شأنه دن شول کندی جنسکزدن بر رجل لسانیله رسالت وموعظه کله (لینذرکم) تا که سزی کفر ومعاصی عاقبتندن انذار ایده (ولتتقوا) واول ایکیسندن سزی صاقندره (ولعلکم ترحمون) وتا که رحمت اولنه سز * لعل که حرف ترجیدر ایرادنده فائده اولدرکه تقوی الله تعالی یه برشیئی موجب دکلدر وترحم الله تعالی دن فضلدر ومتقی یه تقواسنه اعتمادی وعذاب اللهدن امنی لایق دکلدر (فکذبوه فانجیناه والذین معه فی الفلک) انلر ایسه نوح علیه السلامی تکذیب ایتدیلر اویله اولسه بز نوحی وبیله سنجه اولان مؤمنلری طوفاندن سفینه ده قورتاردق * دینلدیکه انکله قورتلان سکسان کشی ایدی قرقی رجل وقرقی مرأه ایدی برقولده اوچ اوغلی سام وحام ویافث ودخی مؤمنلردن یدی کمسه ایدی (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) وبزم آیتلرمزی تکذیب ایدنلری طوفانله غرق ایتدک (انهم کانوا قوما عمین) زیرا انلر معرفة اللهدن ویا حق وایماندن ویا نزول عذابدن عمی القلوب ایدیلر (والی عاد اخاهم هودا) بز عاد قومنه نسبا قرنداشلری هود علیه السلامی رسول کوندردککه اول هود بن عبد الله بن ریاح بن خلود بن عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح در برقولده اول هود بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح در (قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) دیدیکه یا قوم الله تعالی یه عبادت ایدک که سزلک اندن غیری الهکز یوقدر (افلا تتقون) انک عذابندن قورقمزمیسزکه اکا اشراک ایدرسز (قال الملأ الذین کفروا من قومه انا لنریک فی سفاهة وانا لنظنک من الکاذبین) قومندن کافر اولانلرک اشرافی دیدیلرکه یا هود بز سنی خفت عقلده متمکن وراسخ کوررزکه قومک دیننددن آیرلدک وسنی رسول الله ایدیککده کاذبلردن ظن ایدرز (قال یا قوم لیس بی سفاهة ولکنی رسول من رب العالمین) هود علیه السلام دیدیکه بن خفت عقلله متصف دکلن بلکه رب العالمیندن سزه کلمش رسولن (ابلغکم رسالات ربی) ربم جل شأنه نک رسالاتنی سزه تبلیغ ایدرین (وانا لکم ناصح امین) وبن سزه نصح ایدوب سزی توبه یه دعوت قیلورین ورسالتمده صادق وامینم (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم علی رجل منکم لینذرکم) عجبلرمیسزکه ربکز جل شأنه دن شول کندی جنسکزدن حسب ونسبن بلدیککز رجل لسانیله سزه رسالت وبیان کله کیم سزی عذاب اللهدن انذار ایده (واذکروا اذ جعلکم خلفاء من بعد قوم نوح) وذکر ایدک شول وقتی که الله تعالی قوم نوحی اهلاک ایتدکدنصکره یر یوزنده سزی خلفاء قیلدی زیرا که شداد ابن عاد رمل عالجدن بحر عمانه دکین ارضک معمورنه مالک اولمشیدی (وزادکم فی الخلق بسطة) وسزی قوة وقامتده زیاده ایلدی دینلدیکه انلرک قامتده طولی یوز ذراع واقصری التمش ذراع ایدی وانلردن برینک رأسی قبهٔ عظیمه کبی ایدی وبرینک کوزی چقورنده ویورنی دلکنده ضباع یاوریلسه ممکن ایدی (فاذکروا آلاء الله لعلکم تفلحون) امدی الله تعالینک نعمتلرین ذکر ایدک که اول سزی شکره مفضی اولوب انکله فلاحه ایره سز (قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده) انلر دیدیلرکه بزه یالکز الله تعالی یه عبادت ایدک دیو امر ایتمکه می کلدک (ونذر ما کان یعبد آباؤنا) وترک ایده وز شول آلهه عبادتنی که آبامز انلره عبادت ایدرلردی (فأتنا بما تعدنا ان کنت من الصادقین) امدی اکر رسالتکده صادق ایسه ک بزه الله تعالینک عذابندن قورقزمیسز دیو ایعاد ایتدیککن شیئی کتورکل (قال قد وقع علیکم من ربکم رجس وغضب) هود علیه السلام دیدیکه ربکز جل شأنه دن سزه عذاب وارادهٔ انتقام واجب وحق اولدی (اتجادلوننی فی اسماء

(سمیتموها انتم وآباؤکم ما نزل الله بها من سلطان) بنمله جدال می ایدرسز شول اشیاده که انی سز آلهه تسمیه ایتدیکز حال بو که انده آلهیه معناسی یوقدر زیرا اکا مستحق بالذات هر شیئک ایجادنه قادر اولان رب تعالی در اکر آلهه کز اکا مستحق اولسه الله تعالینک انلری مستحق قلمسیله اولور یا آیت انزالیله ویا برحجت نصبیله حال بو که اول اصناملرنده بوجمله سی منعدمدر * اویله اولسه انلر هود علیه السلامی اهلاک قصدنی ایتدیلر هود علیه السلام انلره دیدیکه (فانتظروا انی معکم من المنتظرین) امدی عذاب نزولنه منتظر اولک بن دخی سزکله بیله اکا منتظرین که اول سزه ایریشه زیرا که حق واضح اولوب سز ایسه عنادکز اوزره مصر اولدیکز (فانجیناه والذین معه برحمة منا) اویله اولسه هود علیه السلامی ودینده اکا اتباع ایدنلری رحمتمزله قورتاردق (وقطعنا دابر الذین کذبوا بآیاتنا وما کانوا مؤمنین) وبزم آیتلرمزی تکذیب ایدوب مؤمن اولمیانلرک اولرندن آخرلرینه دکین استیصال وهلاک ایلدک * روایت اولندیکه عاد قومنک مسکنلری احقافده ایدیکه اول عمان ایله حضرموت بیننده رملدر * انلر فضل قوتلرینه مغرور اولوب ارض اهلنه قهر ایدرلردی ومشرکین اولوب اصنامه عبادت ایدرلردی الله تعالی انلره هود علیه السلامی پیغمبر کوندردیکه اول نسبده انلرک اوسطی وحسبده افضلی ایدی وانلره امر ایلدیکه الله تعالی یی برله یه لر وناسه قهر وظلمدن کف ایلیه لر انلر ایسه اکا انقیادا ایتمیوب انی تکذیب ایتدیلر * قوتده بزدن اشد کیمدر دیدیلر وعصیانلری اوزره اصرار ایتدیلر * اویله اولسه الله تعالی انلردن اوچ ییل یغموری کسوب یاغدرمدی حتی که آندن انلره جهد ومشقت ایردی * مکر اول زمانده ناسه بر بلاء ایرسه هر نه ملتدن ایسه دفعیچون بیت الحرامه واروب آنده دعا ایدرلردی * اول سببدن مکه ده ادیان مختلفه دن اقوام کثیره جمع اولمقدن خالی اولمازدی * واول وقتده مکه ده عمالقه اولوردی چون قوم عاد قحطدن مجهود اولدیلر قوملرندن استسقایه یتمش کشی اختیار ایدوب مکه یه کوندردیلر واستسقا ایچون حرمه کیردیلر مکر آرالرنده مرثد بن سعد نام رجل سرا هود علیه السلامه ایمانه کلوب اول وقته دکین ایمانی قومندن کیزلردی * دیدیکه والله دعاکزله سقی اولنمزسز مادامکه پیغمبریمز هود علیه السلامه اطاعت ورب تعالی یه انابت ایتمیه سز * چون استسقایه کتدیلر مرثدی اکا کتمکدن منع ایتدیلر اول ایسه انلره التفات ایتمیوب اردلرندن انلره ایردی ودعاسنده دیدیکه الهی بنم سکا حاجتم یالکز دیلرم قوم حاجتنه بنی قارشدرمه بن انلردن تبری ایلرین اندن کندیچون طول عمر دیلدی حق تعالی حاجتن روا ایدوب یدی نسر عمر نجه انی معمر ایلدی ووفدلک رئیسنه قیل بن عنز دینوردی دیدیکه یا الهنا اکر هود صادق ایسه بزه سقی ایت زیرا که هلاک اولیورز * اویله اولسه اوچ سحاب پیدا اولدیکه انک بری بیاض وبری قرمزی وبری سیاه ایدی وسحابدن برنداء کلدیکه یا قیل اشبو اوچ سحابدن برین اختیار ایت دیدیکه سیاهنی اختیار ایتدم که اول چوق صولودر اویله اولسه الله تعالی اول سیاه سحابه یی عاد قومنک دیارنه سوق ایتدی کورسه لرکه مغیث دینور بر وادی یلرندن اول سحابه ظهور ایلدی کوریجک اکا سونشدیلر اشبو یغمور ویردیجی بر بلوطدر دیدیلر مکر عاد قومنده مهدد دینور بر مرأه وار ایدی اول سحابه یی ابتدا اول کوردی فریاد وفغان ایدوب واویلا که بو بزی هلاک ایچون کلور دیو خبر ویردی * زیرا کوردیکه آنده ریح اولوب نار شهابلری کبی کیدر اوکنجه رجال وارآنی ییدر همان دم کورسه لرکه اول سحابه دن بر شدتلو روزکار ایردی یدی کیجه وسکز کون اسوب عاد قومنک جمیعن هلاک ایرکوردی * وهود علیه السلام ایسه اتباعی مؤمنلر ایله برحظیره یه آیرلدیلر انده امن وراحت اوزره الله تعالی یه عبادت ذکره مشغول اولدیلر روزکار انلره اوغرادیغنده این ورفقله اسوب بدنلرینه راحت ویرردی قوم عاده ایرشسه شدتله هوایه قالدروب بعده یره اوروب اولدرردی دینلدیکه الله تعالی عاد قومنه ریح عقیم کوندردی هر برین هوایه قالدروب باشلرین اشاغه یره دوندرردی قلانلری قاچوب محکم بنالر اولره کیردیلر قپولرین برکیدوب ایچروسنده طوردیلر اول حالتده ینه خلاصه مجال بولمدیلر ریح ایچروسنه کیروب انلری دخی اولدردی بعده حق تعالی برنوع سیاه قوشلر کوندروب جیفه لرین دریایه آتدردی روایت اولندیکه الله تعالی ریحه بیوردی شدتله اسدیکنده قوم عاد اوزره رمالی صاوردی حتی که انلری رمال اوروب آلتنده قالدیلر یدی کیجه سکز کون آنده ایکلشدیلر * بعده ینه ریح انلری رمالک آلتندن چقاردی وهوایه قالدروب دریایه براغوردی دینلدیکه هود علیه السلامک قبر شریفلری حضرموتده برکثیب احمرده در وبرقولده رکنله

مقام منتده در (والى ثمود اخاهم صالحا) بز ثموده نسبا قرنداشلرى صالح عليه السلامى رسول كوندردك
ديمكدركه ثمود عرب بدن برقبيله در آبا اكبرلرى ثمود بن عابر بن ارم بن سام اسميله تسميه اولنديلر مسكنلرى حجاز
ايله شام بينمنده وادى القرايه دكين حجر دينور مواضع معروفه ده ايدى وصالح عليه السلام ايسه ابن عبيد بن
اسف ابن ماسح بن عبيد بن حادر بن ثمود ايدى (قال يا قوم اعبدوا الله مالكم من اله غيره) صالح عليه السلام
انلره ديديكه يا قوم يالكز الله تعالى يه عبادت ايدك كه اندن غيرى الهكز يوقدر (قد جاءتكم بينة من
ربكم) ربكز جل شانه دن سزه بنم نبوت وقولم صحتنه دلالت ايدر معجزهٔ ظاهره كلدى (هذه ناقة الله لكم آية)
اشبو ناقة اللهدر سزه آيت اولديغى حالده تا كه انكله معتبر اولوب رب تعالى يه ايمان كتوره سز (فذروها تأكل
فى ارض الله) انى كندى حالنه قويكز كه ارض اللهده اعشابدن اوتلايه (ولا تمسوها بسوء فيأخذكم
عذاب اليم) وانكا سوء ايركورمكزكه اول كرك ضرب ويا عقر در ايركورورسه كز سزى عذاب اليم اخذ ايدر
(واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد) وذكر ايدك شول وقتيكه الله تعالى سزى عاد قومنك هلاكندنصكره
خلفاء قيلدى (وبوأكم فى الارض) وسزى ارض حجرده اسكان ايتدى (تتخذون من سهولها قصورا
وتنحتون الجبال بيوتا) كه ارضك سهولتندن جص وآجرله قصرلر بيارسز كه يازكونلرنده آنده ساكن
اوله سز ودخى طاغلرى اويوب اولر ايدرسز كه قيش كونلرنده انده ساكن اوله سز (فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا
فى الارض مفسدين) امدى الله تعالينك نعمتلرين ذكر ايدوب شكر ايلكز يوخسه شكر يرينه وجه
ارضده فسادا ايتمكز (قال الملأ الذين استكبروا من قومه للذين استضعفوا لمن آمن منهم اتعلمون
ان صالحا مرسل من ربه قالوا انا بما ارسل به مؤمنون) صالح عليه السلامك قومندن شول
ايماندن تعظم ايدن اشراف استهزاء طريقى اوزره شول انلرك تحقير ايتدكلرندن ايمانه كلنلره ديديلركه صالح
ربيندن جل شانه مرسل پيغمبر ايدوكنى بيلوره ميسز * ديديلركه نعم بيلورز بزه وسزه مرسل ايدوكنده شكمز
يوقدر زيرا اول برامر معلوم مسلمدر كمال وضوحيچون انده كلام يوقدر اوليله اولديغيچون بزا كا مؤمنلرز
(قال الذين استكبروا انا بالذى آمنتم به كافرون) اول ايماندن تعظم ايدنلر اول مؤمنلره ديديلركه بز سزلك شول
ايمان كتورديككز شيئه كافرلرز (فعقروا الناقة) اويله اولسه من عند الله انلره آيت اولان ناقه يى بوغزلديلر
(وعتوا عن امر ربهم) وربلرينك جل شانه امرينه امتثالدن استكبار ايتديلر يعنى الله تعالى يه عصيان وناقه ده
امرنى ترك وپيغمبرلرين تكذيب ايتديلر (وقالوا يا صالح ائتنا بما تعدنا ان كنت من المرسلين) واستهزاء
طريقى اوزره ديديلركه يا صالح بزه ايعاد ايتديككك عذابى كتور كل اكر مرسل پيغمبرلردن ايسك (فأخذتهم
الرجفة فاصبحوا فى دارهم جاثمين) اويله اولسه يرده زلزله اولدى وسمادن صيحه كلديكه آنده هر ذى صوتك
صوتى بولنوردى * ديمشلديكه اول صيحه يى ايدن جبرائيل عليه السلام ايدى اندن قلبلرى متمزق اولوب ميتين
اولديلر (فتولى عنهم وقال يا قوم لقد ابلغتكم رسالة ربى ونصحت لكم ولكن لا تحبون الناصحين) صالح عليه
السلام انلردن اعراض ايدوب ديديكه * يا قوم بن سزه ربم جل شانه نك رسالتنى تبليغ ايتدم وسزه نصح ايتدم
لكن سزه نصح ايدنلرى سومز ايديكز اكر ديرورسه كه انلره هلاك كلدكدنصكره نيجه خطاب اولنوردى ديرزكه اول
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بدرده قتل اولنان كفارى قليبه براقدقلرنده ندا ايدوب ديديكه استرميسز كه الله
تعالى يه ورسولنه اطاعت ايديكز زيرا بز ربمز جل شانه نك وعدنى حق بولدق سزده حق بولديكزمى عمر رضى
الله عنه ديديكه يا رسول الله روحلرى اولميان اجساده سويلرميسز پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه
انلر بنم قوليمى ايشتمكده سزدن زياده درلر الا بوكه جوابه قادر دكلردر * روايت اولنديكه عاد قومنك
هلاكندنصكره انلرك بلادنى ثمود قومى تعمير ايدوب يرلرينه خلف اولديلر وتناسلله كثرت بولديلر واعمار
طواله معمر اولدقلرندن سكايه بناء وفا ايتميوب طاغلرده طاشدن اولر اويديلر وخصب وسعتده
اولدقلرندن يريوزنده بغى وفساده بولنديلر حق تعالى يه عبادتى قويوب اصنام عبادتنه اقبال ايتديلر حق تعالى
انلره اشرافلرندن صالح عليه السلامى رسول كوندردى اول انلرى انذار ايدجك اندن آيت استديلر صالح عليه
السلام ديديكه نه ديلرسز كه انى سزه كتورم ديديلركه بزمله بيله بيرام يرينه وارهلم سن كندى الهكه وبز آلهه مزه
يالوارهلم استجابت اولنانمزه متابعت ايدهلم نعم ديوب انلرله محل موعوده واردبلر انلر اصناملرينه يالواروب

اجابت اولنمديغى صالح عليه السلامه بونلديلر سيدلرينه جندع ابن عمرو ديردى برصخره يه اشارت ايدوب
ديديلركه اكر بو صخره دن بزه برناقه چيقارسك كه وصفى شونك كبى اوله جميعمز سنى تصديق ايدرز وايمانه كلورز
صالح عليه السلام انلردن عهدلرينه وفايه اخذ ميثاق ايتدكدنصكره حق تعالى يه تضرع ونياز ايتدى
كورسه لركه صخره يارلوب ايچندن ديلدكلرى وصفده برناقه چيقدى * بعده عظمده بركندى مثلى ولد
طوغردى همان دم جندع برجماعتله ايمانه كلديلر وثمودك اشرافى دخى ايمانه كلمك مراد ايتدكلرنده ذواب بن
عمرو وصاحب اوثانلرى حباب وكاهنلرى رباب انلرى آندن منع ايلدى * وقتا كه صخره دن ناقه چيقدى
صالح عليه السلام قومنه ديديكه صويكزك جميعى بركون ناقه نك وبركون سزكدر * بعده ناقه وولدى ارض
ثموده مكث ايتدى شجرلردن رعى ايدوب صويندن ايچدى صويه كون آشورى واردقده حجر قيوسنك
جميع صوينى ايچمينجه باش قالدرمزدى وآندن قارنى شيشوب بوله صغمز اولديغندن ورود ايتديكى
طريقك غيريدن صدور ايدردى بعده ديلدكلرى دكلو سودين صاغوب ايچرلر وادخار ايدرلردى كنديلرك نوبتى
كونده ديلدكلرى دكلو صودن ايچرلر وناقه كونيچون ادخار ايدرلردى * وياز موسمنده ناقه وادينك ظهرنده
قرار ايدوب ثمودك مواشيسى آندن واديك بطننه اينسه واوتسيز يرينه قرار ايدردى وقيشده صوقده ناقه
واديك بطننه قرار ايدوب ثمودك مواشيسى واديك ظهرنه واوتسيز يرينه قرار ايدردى * بو حالت انلره من
عند الله بلاء واختبار ايدى انلر ايسه اكا صبر ايدميوب جهالتلرين اظهاره بولنديلر * مكر ثموده ايكى مرأه
وار ايدى برينه عنيزه دينور عجوزه سنه اولوب حسنا قزلرى وار ايدى مواشئ كثيره صاحبه سى ايدى
وبرينه دخى صدوف دينور جميله غنيه اولوب اولدخى مواشئ كثيره صاحبه سى ايدى ايكيسى دخى صالح عليه
السلامى قاتى سومزلردى اول صدوفك مصدع دينور ابن عمى وار ايدى ناقه يى عقر شرطيله نفسنى اكا
عرض ايلدى وعنيزه ايسه انك قدار بن سالف دينور برولدزناسى وار ايدى اكا ناقه يى عقر شرطيله قزلريندن
ديلديكنى ويرمكه وعد ايتدى اويله اولسه مصدع له قدار ناقه نك عقرنى التزام ايتديلر واشقيالرى اشقيادن يدى
كمسه يى كنديلره اويدردبلر * وناقه نك صدورى حيننده يولى اوزره كيزلنديلر اوغرايجق سيفله اوروب
اولدرديلر واهل بلد انك لحمن اوليشديلر وبشوربديلر ناقه يى اولدردكلرينى ولدى كوريجك اول اراده براولو
طاغ وار ايدى اكا قاچدى * آندن صالح عليه السلامه يا نبى الله ناقه يى فلان وفلان اولدردى بزم آنده كناهمز
يوقدر ديو عذر ديلديلر صالح عليه السلام ايتدى اكر انك ولدينه ايرشه بيلورسه كز اميددركه اوزركزدن عذاب
رفع اوله * همان دم آنى استيوب چيقديلر كورسه لركه اول طاغ اوزرنده در طوغمه وارديلر الله تعالينك امريله
طاغ يوكسلدى بر مرتبه ده كه اكا قوش ايرمز اولدى ناقه نك ولدى ايراقدن صالح عليه السلامى كوريجك
اوچكره باغردى واول اراده برصخره يارلوب ولد ناقه انك ايچنه كيردى صالح عليه السلام ايتدى انك اوچكره
باغرمسى اوچكون عمركز قالديغنه اشارت ايدى * برروايتده ناقه يى اولدورن طقوز كشينك دردى ولدينك
آردنجه كتديلر آنى دخى اولدوروب لحمى ناقه نك لحمنه قاتديلر صالح عليه السلام ايتديكه يا قوم حرمة اللهى
انتهاك ايتديكز امدى انك عذابنه منتظر اولك كه اول سزه ايرشور انلر ايسه انى استهزاء طريقى اوزره يا صالح
اول عذاب بزه نه وقت كلورو انك كلمسنه علامت نه اولور ديديلر انلر ايسه ناقه يى اربعا كوننده اولدرمشلردى
ديديكه ايرته خميس كوننده يوزلريكز صارارر وجمعه كوننده قيزارر وسبت كوننده قرارر واحد كوننده عذابكز
كلور صالح عليه السلام انى ديدجك اول ناقه يى اولدورن طقوز كشى ديديلركه كاولك كيجه انى بصوب اولدورهلم
اكر اول وعدنده صادق ايسه كنديمزه عذاب ايرمزدن اول بزا كا عذابمزى ايركوررز واكر كاذب ايسه انى
ناقه سنه ايركورمش اولورز اويله اولسه كيجه صالح عليه السلامى اولدرمكه كلدكلرنده ملائكه طاشله جميعنى
اوروب اولدرديلر * اندن انلرك اقرباسى بونلرى صالح اولدردى بز دخى صالحى اولدوررز ديديلر صالحك
عشيرتى سلاحلنوب والله سز آنى ابدا اولدورهمزسز حالبوكه اول سزه اوچكوندنصكره عذاب نزولنى وعد ايتدى
اكر صادق ايسه انكله اوزريكزه رب تعالينك غضبنى آرتوررسز واكر كاذب ايسه بز قارشمزز سز بيلورسز ديديلر
* اويله اولسه انى قويوب كنديلر ايرته سى يوم خميسده كورسه لركه صغير وكبيرلرك ذكور واناثك جميعنك يوزلرى
خلوقله بويانمش كبى صرارردى صالح عليه السلامك صدقنى تيقن ايدوب كنديلره عذاب ايرمه سن تحقيق

ایندیلر ایکنجی یوم جمعه ده کورسه لرکه جمیعنك یوزلری قانه بویانمش کبی قزاردی فریاد ایدوب آغلشدیلر
یوم سبت اولیجق یوزلرینه زفت سورلمش کبی قارادی کندیلردن مأیوس اولوب عذابه انتظارله کفنلندیلر احد
کونی اولیجق کندیلرین یر اوزره براغوب عذاب نه جانبدن کلوردیو کاهی سمایه وکاهی یره باقندیلر چون اول
کون ضحی وقتی ایردی سمادن برصوت کلدیکه یرده اولان هرشیئك صوتی انده وارایدی شدت وهیبتندن
دفعة جمیعنك قلبلری پاره لنوب هلاك اولدیلر سدی ایدر حق جل وعلا صالح علیه السلامه وحی ایتدیکه سنك
ناقه کی قومك اولدریسردر چون انی انلره خبر ویردی دیدیلرکه بزانی ایدردك از صالح علیه السلام دیدیکه امدی
ناقه یی اولدره جك کمسه اشبو آیده طوغیسردر ثمود قومینك هلاکنه اول سبب اولیسردر * دیدیلرکه اویله
اولسه اشبو آیده هرقنغیمزك ولدی ذکوری اولورسه ذبح ایده لم اول عهد اوزره اول آیده اون ولد طوغوب
طقوزین والدلری ذبح ایتدیلر اونجیسی ایسه اندن اوکدین ولدی اولمدیغندن طوغان ولدی ذبح ایتمدی
باذن الله بیوبوب آز زمانده جثه ده شباب حدینه ایردی اول والدلرین ذبح ایدن طقوز کمسه انی کوردکلرنده
دیدیلرکه بزدخی ولدلرمزی ذبح ایتمسیدك بونك کبی یکت اولورلردی دیو تحسر ایدردیلر واکا سبب صالح اولدی
دیو کیجه انی باصوب انی واهلنی اولدرمکه یمین وعهد اشدیلر ورأی ایتدیلرکه ناسه کندیلرین سفره چقار
صورتنده کوستره لر وبرغاره کیروب کیجه یه دکین انده طوره لر کیجه اولوب صالح علیه السلامی مسجدینه
واردیغنده مغاره دن اکا کیدوب اولدره لر بعده کیرو دونوب یوللرینه کیده لر سؤال اولندقلری وقت بزانی
کورمدك بیلمزز دیو انکار ایده لر * صالح علیه السلام ایسه کیجه قریه ده یاتمزدی بلکه مسجدنده کیجه لردی
صباح اولیجق قومنه کلور وعظ ونصیحت ایلردی چون انلر رأیلری اوزره واروب اول غاره کیردیلر غار
اوزرلرینه یقلوب آننده هلاك اولدیلر انلرك انده کیردکلرینی کورنلر واروب انلری انده قتیل بولدیلر فریاد
ایدرلك قریه لرینه کلدیلر یا عباد الله الله تعالی راضیمیدرکه صالح ناسه ابنالری قتلنه امر ایده حتی که قتل ایتدیلر
اول سببدن ناقه یه هجوم ایدوب اولدردیلر وثمود دن صالح علیه السلامه مؤمن اولان درت بیك کشی ایدیلر
صالح علیه السلام ایله حضرموته کتدیلر وانده حاصوراد نور برمدینه یاپدیلر * علمادن برقوم دیدیلرکه صالح
علیه السلام قومی بیننده یکرمی یل اقامت ایدوب اللی سکز یاشنده مکه ده وفات ایتدی (ولوطا اذ قال
لقومه اتأتون الفاحشة ما سبقکم بها من احد من العالمین) وبز لوط علیه السلامی رسول کوندردك که اول
لوط ابن هاران ابن تارخ درکه ابراهیم علیه السلامك قرنداشی اوغلیدر * روایت اولندیکه لوط علیه السلام
عمیسی ابراهیم علیه السلامه مؤمن اولدیغی حالده انکله بیله ارض بابلدن شامه هجرت قصدیله چیقدیلر
ابراهیم علیه السلام فلسطینه نزول ایدوب لوط علیه السلامی اردنه انزال ایتدی الله تعالی انی سدوم اهلنه
رسول کوندروب اول انلره دیدیکه ذکوره اتیان فعل فاحشی ایشلرمیسز که انده عالمیندن هیچ کمسه سزی
سبق ایتمدی * عمرو بن دینار ایدر ذکر ذکر اوزره کورلمدی حتی که ابتداء انی قوم لوط ایشلدی (انکم لتأتون
الرجال شهوة من دون النساء بل انتم قوم مسرفون) سز نسادن غیری اشتها ئله رجالك دبرلرینه جماع ایدرمیسز
بلکه سز برقوممسزکه عادتکز اسرافدر زیراکه لذات بهیمیه تحصیلنده مبالغلرسز (وما کان جواب قومه
الا ان قالوا اخرجوهم من قریتکم انهم اناس یتطهرون) لوط علیه السلامك کلامنه قومینك جوابی دیمك
اولدیکه لوطی واکا تابع اولنلری قریه کزدن چقارك که انلر ادبار رجالدن تنزه ایدرلر (فانجیناه واهله الا امرأته
کانت من الغابرین) اویله اولسه بز لوط علیه السلامی واکا ایمانه کلنلری هلاکدن امن اوزره قیلوب مرأه سی
کفرنی اصرار ایدر اولدیغیچون دیارلرنده قالوب هالکاردن اولدی (وامطرنا علیهم مطرا) واوزرلرینه
سجیلدن طاش یاغدردق (فانظر کیف کان عاقبة المجرمین) نظر ایتکه انبیایه کافرلرك عاقبتی نیجه اولدی
روایت اولندیکه انلردن برتاجر اول وقت مکه حرمنده بولنوب انکیچون برطاش هواده قرق کون طوردی
حتی که اول تجارتی قضا ایدوب حرمدن چقدیغی کبی اول طاش هوادن اینوب انی اولدردی ابو حنیفه رضی
الله عنه ایدر برکمسه که قوم لوط عملن ایشلیه تعزیر اولنور * وتا توبه ایدنجه حبس ایدیلور برقولده یوکسك
یردن اشاغه براغیلور وآردنجه طاش یاغدریلور وبرقولده محصن ایسه رجم اولنور دکل ایسه زناده کی کبی یوز
جلده اوریلور (والی مدین اخاهم شعیبا) بز مدین بن ابراهیم علیه السلام اولادینه که انلر اصحاب ایکه در

نسبا

نسبا قرنداشلری شعیب علیه السلامی رسول کوندردك * روایت اولندیکه ابراهیم علیه السلام نمرودك
آتشندن چیقیجق نمرودك قیزن تزوج ایدوب اندن مدین نام ولدی وجوده کلدی اول مدین لوط علیه
السلامك قیزن تزوج ایدوب اندن تناسل ایدن اولاده آل مدین دینلدی وشعیب علیه السلام ایسه ابن
میکیل بن یشجر بن مدیندر وبرقولده ابن یثرون بن نویب بن مدیندر * وشعیب علیه السلام اعمی ایدی واکا
خطیب الانبیاء دینوردی قومنه حسن مراجعتیچون * وقومی مکیال ومیزانده بخس اهلی ایدیلر (قال
یاقوم اعبدوا الله مالکم من اله غیره) شعیب علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم الله تعالی یی برلکز واکا اطاعت
ایلکز زیراکه اندن غیری الهکز یوقدر (قد جاءتکم بینة من ربکم) ربکز جل شانه دن سزه معجزه کلدی
اکرچه اول قرآنده ذکر اولنمدیسه ده زیراکه هر معجزه قرآنده ذکر اولنمش دکلدر (فاوفوا الکیل والمیزان)
امدی کیل ومیزانکزی ایفاء واتمام ایدك (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وناسه حقلرینك جلیل وحقیرین
اداده نقص ایتمکز * دینلدیکه انلر مکاسین ایدیلر هیچ برشیئی مکسسز ترك ایتمزلردی (ولا تفسدوا فی الارض
بعد اصلاحها) ویریوزنده کفر وحیف ایله افساد ایتمکز آنك امرنی انبیاء واتباعی شرایعله
اصلاح ایلدکدنصکره (ذلکم خیر لکم ان کنتم مؤمنین) ایفاء کیل ووزن وترك فساد دنیاده وآخرتده سزه
خیرلودر اکربنم قولمی تصدیق ایدرسه کز (ولا تقعدوا بکل صراط توعدون وتصدون عن سبیل الله من آمن
به) ودین طریقلرندن هرطریق اوزره اوتوروب الله تعالی یه ایمانه کلنلری تخویف ودین اسلامدن منع ایتمکز
طریق حق اکرچه بردر لکن معارف وحدود واحکامه منشعب اولور * انلرچن برکمسه یی امور دینیه دن
برشیئه سعی ایدر کورسه لر منع ایدرلردی * دینلدیکه انلر مراصد اوزره اوتورلردی شعیب علیه السلامی
مراد ایدنی اول کذابدر صقین سنی دینکدن دوندرمسون دیرلردی واکا ایمان کتورنلری تخویف ایدرلردی
وبرقولده انلر قطع طریق ایدرلردی (وتبغونها عوجا) ودینده اعوجاج اولمسن طلب ایدرسز شبهه القاسیله
ویاخود اول معوجه دردیمسیله (واذکروا اذ کنتم قلیلا فکثرکم) وذکر ایدککه عددکز قلیل ایکن عددکز
ومالکزده برکتله سزی کثیر ایتدی (وانظروا کیف کان عاقبة المفسدین) ونظر ایدك که سزدن اول کچن
امتلردن فساد ایدنلرك عاقبتلری نیجه اولدی (وان کان طائفة منکم آمنوا بالذی ارسلت به وطائفة لم یؤمنوا)
اکربنم رسالتمده اختلاف ایدوب برفرقه کز بنم ارسال اولندیغم شیئه تصدیق ایدر وبرفرقه کز تکذیب ایدرسه کز
(فاصبروا حتی یحکم الله بیننا) تربص ایدك که الله تعالی تکذیب ایدنلری تعذیب وتصدیق ایدنلری
انجا ایله قضا ایدوب ایکی فرقه دن قنغیسنك عاقبتی افضل ایدیکن بیله سز (وهو خیر الحاکمین) اول الله تعالی
حاکملرك خیرلوسیدرکه عدلله ورفع ظلمله حکم ایدر (قال الملأ الذین استکبروا من قومه لنخرجنك یا شعیب
والذین آمنوا معك من قریتنا او لتعودن فی ملتنا) انك قومی رؤساسندن اولوب ایماندن تعظم ایدنلر
دیدیلرکه یا شعیب سنی وسنکله بیله سکا مؤمن اولنلری قریه مزدن چیقاررز * ویاخود دینمزه دوندررز
(قال اولو کنا کارهین) شعیب علیه السلام دیدیکه بز سزلك دینکزه نیجه دونرز حالبوکه بزاندن کراهت
ایدرز * ویاخود بز اندن کراهتمز حالنده بزی اکا نیجه دوندررسز (قد افترینا علی الله کذبا
ان عدنا فی ملتکم بعد اذ نجانا الله منها) الله تعالی یه کذب اختلاق ایتمش اولورز اکر سزلك ملتکزه
دونرسه وز الله تعالی اسلامله اکرام ایدوب ملتکزدن انقاذ ایتدکدنصکره (وما یکون لنا ان نعود فیها الا ان یشاء
الله ربنا) والحال بزه صحیح اولمازکه سزلك ملتکزه دوناوز مکرکه الله تعالینك علم ومشیتنده بزم اکا دونمکمز
سبقت ایتمش اوله * اویله اولسه انك قضاء وحکمی بزم شانمزده نافذ اولور (وسع ربنا کل شیء علما) الله تعالینك
هرشیئه علمی احاطه ایدوبدر بزدن وکرك سزدن هرشیئه دخی که اولمش ویا اولیسردر (علی الله توکلنا) ایمان
اوزره ثباتده واشراردن تخلیصده الله تعالی یه توکل ایتدك (ربنا افتح بیننا وبین قومنا بالحق) یارب بزمله
قوممزینی حقله قضاء ایلکل ویا بزم امرمزی اظهار ایتکه بزمله انلرك بینی منکشف ومحق مبطلدن
متمیز اوله (وانت خیر الفاتحین) حالبوکه سن قضا ایدنلرك خیرلوسیسن (وقال الملأ الذین کفروا من
قومه لئن اتبعتم شعیبا انکم اذا لخاسرون) قومینك کافر اولان اشرافی دیدیلرکه دینکزی ترك ایدوب شعیب
علیه السلامه اتباع ایدرسه کز خاسرین اولورسز * وقتاکه شعیب علیه السلامك وعظیله متعظ اولمدیلر شعیب

علیه السلام مؤمنلرله انلرک اراسندن چقدیلر (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم جاثمین) انلری جبرائیل
علیه السلامک صیحه‌سی عندنده زلزله اخذ ایدوب منزللرنده میتین اولدیلر * ابن عباس ایدر الله تعالی انلرک
اوزره جهنمدن برباب فتح ایدوب انفاسلرینی حر شدید اخذ ایلدی حتی انلره ظل وما‌دن هیچ بری نفع ایتمدی
حتی تبرد ایچون اسرابه کیردکلرنده آنک حرنی ظاهردن اشد بولورلردی آندن چیقوب بربه‌لره کتدیلر الله تعالی
بر سحابه کوندردیکه آنده ریح طیبه وار ایدی انلرک رجال ونساسی انک آلتنه دیرلدیلر * اول حالتده الله
تعالی آنی اوزرلرینه یالکاو آتش ایتدی * وارض دخی آلتلرنده تزلزل ایدوب جراد مقلی یانمسی کبی یانوب
کل اولدیلر * روایت اولندیکه انلردن الله تعالی یدی کون ریحی حبس ایدوب بعده اوزرلرینه حری تسلیط
ایلدی * یزید الحریری ایدر یدی کون اوزرلرینه حر تسلیط اولنوب بعده ایراقدن انلره برطاغ کوزکدی
آرالرندن بری اکا واروب کورسه‌که آنده انهار وعیون وار * اویله اولسه انلرک جمیعی واروب اول طاغک
آلتنه دیرلدیلر * اول حالتده طاغ اوزرلرینه دوشوب آلتنده قالدیلر (عذاب یوم الظلة) ایله مراد اولدر
دینلدی * قتاده ایدر الله تعالی شعیب علیه السلامی اصحاب ایکه‌یه واهل مدینه‌یه بعث ایتدی اصحاب ایکه
ظله ایله هلاک اولدیلر * واهل مدین ایسه جبریل علیه السلامک صیحه‌سیله هلاک اولدیلر * ابوعبد الله
البجلی ایدر * ابجد وهوز وحطی وکلمن وسعفص وقرشت مدینه‌ده ملوک ایدیلر * وشعیب
علیه السلام زماننده یوم الظله‌ده ملکلری کلمن ایدی (الذین کذبوا شعیبا کان لم یغنوا فیها) شونلرکه
شعیب علیه السلامی تکذیب ایتدیلر هلاک اولدقلرنده کانه دیار ومنازللرنده اقامت وایتنعم ایتمدیلر (الذین
کذبوا شعیبا کانوا هم الخاسرین) شونلرکه شعیبی تکذیب ایتدیلر دین ودنیاده انلر خاسرین اولدیلر یوخسه
شعیب علیه السلامی تصدیق ایدنلر دکل * زیرا که انلر دنیا وآخرتده رابحلردر (فتولی عنهم وقال یاقوم لقد
ابلغتکم رسالات ربی ونصحت لکم فکیف آسی علی قوم کافرین) شعیب علیه السلام انلردن اعراض ایدوب
دیدیکه یاقوم ربم جل شانه‌نک رسالاتنی سزه تبلیغ ونصح ایتدم اشبو قولی انلره تأسف ایدوب شدت حزنندن
سویلدی بعده نفسنه انکار ایدوب دیدیکه بن بونلرک عذاب اولندیغنه نیه محزون اولورین حالبوکه انلر
کفرلری سبیله اکا مستحق اولمشلردی (وما ارسلنا فی قریة من نبی الا اخذنا اهلها بالبأساء والضراء لعلهم
یضرعون) انبیادن هرقنغیسنیکه برقریه اهلنه ارسال ایتدک انلرانی تکذیب ایتدکلرنده بؤس وضیق عیشله
وسوء حالله اول قریه اهلنی مؤاخذه ایتدک تا که تضرع وتذلل ایده‌لر (ثم بدلنا مکان السیئة الحسنة) بعده
صددنده اولدقلری بلا وشدتلری یرینه سلامت وسعه ویردک که ایکی امرله انلری ابتلا ایده‌وز (حتی عفوا)
حتی که عدد وعددلری کثیر اولوب اکا سرورلرندن طغیان ایتدیلر (وقالوا قدمس اباءنا الضراء والسراء)
الله تعالینک نعمتنه کفران وذکرنی نسیان له دیدیلر که عادت دهر مقتضاسنجه بزه ضراء وسراء تعاقب ایتدی
حالبوکه بزدن اول آبامزه دخی اکا مبتلا اولمشیدی (فاخذناهم بغتة وهم لایشعرون) اویله اولسه بز انلری
آکسزین عذابله اخذ ایتدک حالبوکه اندن اول عذابک نزولنه شعورلری یوغیدی (ولوان اهل القری
امنوا واتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء والارض) اگر اهل قری کفر وعصیانلری یرینه ایمان واطاعت
ایتسه‌لر بز انلرک اوزره سمادن مطر وارضدن نبات برکاتنی فتح ایدردک یعنی بز انلره هر جانبدن خیری توسیع
وتیسیر ایدردک (ولکن کذبوا فاخذناهم بما کانوا یکسبون) لکن انلر رسوللری تکذیب ایتدیلر اویله اولسه
کفر ومعاصیدن کسب ایتدکلری سبیله انلری اخذ ایتدک (افامن اهل القری ان یأتیهم بأسنا بیاتا
وهم نائمون) شول کفر وتکذیب ایدن اهل قری نیجه امنده اولورلر قورقمزلرمیکه انلر نائملر ایکن انلره
عذابمز ایریشه (اوامن اهل القری ان یأتیهم بأسنا ضحی وهم یلعبون) اول وصفلو اهل قری خوف ایتمزمیکه
ضحوهٔ نهارده انلره عذابمز ایریشه حالبوکه فرط غفلتلرندن انلر لعب ولهو وما لا یعنی‌یه مشغوللردر
(افامنوا مکر الله) الله تعالینک مکرندن امنده‌می اولورلر که اول انلره دنیاده انعامله استدراج ایدوب حسبانلری
اولمیان جهتدن انلری اخذ وعذاب ایدر (فلا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون) امدی الله تعالینک مکرندن
امن اوزره اولمزمکر انلر که کفرله ونظر واعتباری ترکله مغبون اولدیلر (اولم یهد للذین یرثون الارض من
بعد اهلها) شول کسه‌لره متبین اولمدیمی که کندیلردن اقدم هلاک اولان امم سالفه وماضیه‌یه خلف اولوب

دیارلرینه

دیارلرینه وارث اولدیلر (ان لونشاء اصبناهم بذنوبهم) اگر دیله‌سک انلره ذنوبلرینک جزاسن ایریردک
انلردن اول کچنلره ایریردیکمز کبی (ونطبع علی قلوبهم) وقلبلری اوزره ختم ایدرز (فهم لایسمعون)
حتی که فهم واعتبارله ایشتمزلر (تلک القری نقص علیک من انبائها) شول بلاد که بز انک اهالیسنی بوندن
اول هلاک ایتمشیدک انلرک بعض اخبارنی یا محمد سکا حکایت ایدرز (ولقد جاءتهم رسلهم بالبینات)
رسوللری انلره معجزاتله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا من قبل) انلر رسوللرک کلمسندن اول تکذیب
ایتدکلری شیئه رسوللرک کلدیکنده تصدیق ایدر اولمدیلر ویاخود مقدما تکذیب ایتدکلری شیئی رسوللر
کلدیکنده مدت عمرلرنده تصدیق ایدر اولمدیلر ورسوللرک دعوت متطاوله وآیات متتابعه‌لری تأثیر ایتمدی
(کذلک یطبع الله علی قلوب الکافرین) الله تعالی شول هلاک ایتدیکی امم خالیه‌نک قلوبنه ختم ایتمسی کبی سنک
قومکدن شول ایمانه کلملری مقدر اولمیان کفارک قلوبنه دخی ختم ایدر (وما وجدنا لاکثرهم من عهد)
امم خالیه‌نک اکثری ایچون انزال آیات ونصب حججله اولان ایمان وتقوی اوزره ثابت اولمغه عهدلرینه وفا ایدر
بولمدق (وان وجدنا اکثرهم لفاسقین) بلکه انلرک اکثرنی فاسقین بلدک (ثم بعثنا من بعدهم موسی بآیاتنا
الی فرعون وملائه فظلموا بها) اول امتلردن صکره موسی علیه السلامی معجزاتمزله فرعون وقومنه رسول
کوندردک انلر ایسه کفرله اول معجزاتمزه ظلم ایتدیلر (فانظر کیف کان عاقبة المفسدین) نظر ایت‌که فساد
ایدنلرک عاقبتی نیجه اولدی (وقال موسی یافرعون انی رسول من رب العالمین) موسی علیه السلام
فرعونه داخل اولدیغی دیدیکه یافرعون بن رب العالمیندن سکا رسولم * فرعون انی تکذیب ایدیجک اول
دیدیکه (حقیق علی ان لااقول علی الله الا الحق) اوزریمه حق وواجبدرکه الله تعالینک شاننده قول
صادقدن غیری سویلیم اویله اولسه بن اکانیجه کذب وافترا ایدرین (قد جئتکم ببینة من ربکم)
رب تعالیدن بنم رسالتمه دلالت ایدر علامت ظاهره ایله سزه کلمشین (فارسل معی بنی اسرائیل) امدی
بنم ایله بنو اسرائیلی ارض مقدسه‌یه کوندرکه اول انلرک آبالری وطنیدر * حالبوکه فرعون انلری اعمالده
استعباد واستخدام ایدردی (قال ان کنت جئت بآیة فأت بها ان کنت من الصادقین) فرعون اکا دیدیکه
اگر سنی ارسال ایدن عنددن کلمش ایسک بزه برآیت کتور کل که صدقک ثابت اوله اگر دعواکده صادق ایسک
(فالقی عصاه فاذا هی ثعبان مبین) هماندم موسی علیه السلام الندن عصاسن یره براقدی کورلسه‌که
برحیهٔ عظیمه درکیم امری ظاهردر شک ایدلمز ابن عباس ایدر موسی علیه السلام عصاسن یره براغیجق بر صاری
وقیللو حیهٔ عظیمه اولدیکه آغزنی اچمش ایدی ایکی چکه‌سی آراسی هوایه سکسان ذراع دکاو ایدی وبردن برمیل
دکاو ایدی وقویروغنی اوزره طوروب چکه‌سنک برین یره وبرینی فرعون قصرینک قبه‌سی سوری اوزره قودی
وفرعونی اخذ ایچون اندن یکا یونلدی روایت اولندیکه اول فرعونک قبه‌سن ایکی تابی آراسنه الدی فرعون
سریرندن صجرایوب کتدی وایچی سوروب اول کونده درت یوز کره حدث ایتدی وناس اوزره حمله ایدوب
یوریدی انک خوفیله بری برلرینک اوزرینه دوشدیلر اول انده یکرمی بش بیک کشی جان ویروب هلاک ایرشدیلر
وفرعون بیتنه کیروب یاموسی سنی کوندرن ربکه سکا آندویریرینکه آنی آلوب اوزرمدن دفع ایده‌سن وبن سکا
ایمان کتوروب بنو اسرائیلی سنکله بیت المقدسه کوندرم کیده‌سن دیدی * موسی علیه السلام انی الیله آلدی
هماندم کورلسه‌که اولکی هیئتنده عصا اولدی * بعده فرعون دیدیکه بوندن غیری دخی علامتک وارمیدر
موسی علیه السلام دیدیکه نعم (ونزع یده فاذا هی بیضاء للناظرین) والینی جیبندن ویاقولتغی آلتندن
چقاردی کورلسه‌که اول شعاعی نورشمسه غالب بیضا ایدی والحال موسی علیه السلام لونی شدید
الادمه ایدی بعده انی ینه جیبنه قودیغنده اولکی هیئتنه عودت ایتدی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا
لساحر علیم) فرعون وقومنک اشرافی موسی علیه السلام امرنده تشاور طریقی اوزره دیدیلرکه اشبو موسی
سحر علمنده ماهر اولدیغندن عصاسنی حیه شکلنده والینی بیضا لونده کوسترر (یرید ان یخرجکم
من ارضکم فماذا تأمرون) دیلرکه سحرله سزی ارض مصردن چقاره یامعشر قبط نه اشارت ایدرسزکه انی
ایشلیه‌وز (قالوا ارجه واخاه وارسل فی المدائن حاشرین یأتوک بکل ساحر علیم) قبطک اشرافی فرعونه دیدیلرکه
موسایی وهارونی تأخیر وحبس ایله کل یوخسه حاللری ظاهر اولمدین قتل ایتمه کل تا که ناس انلری دعوالرنده

صادق اولدقلریچون قتل ایتدلردیو سکا سوءظن ایتمیه لر ومدینه لره رجال کوندرکل که بولدقلری سحر علمنده که
ماهرلری سنک قاتکه جمع ایده لر * دینلدیکه سحار اول کسه درکه سحری بیلور وغیریه اوکردر وساحر اولدرکه انی
بیلور غیریه اوکرتمز وبر قولده ساحر اولدرکه سحری بعض وقتده عمل ایدر بعضنده دکل وسحار ایسه سحری
هردائم عمل ایدر * ابن عباس وغیری ایدر وقتاکه فرعون الله تعالینک عصاده کی قدرت وقوتن کوردی دیدیکه
بز موسی یه غلبه ایده مزالا انک قومندن اولان کسه لر ایله غلبه ایدرز وبنی اسرائیلدن غلمان اتخاذ ایدوب
فرماد بنور قریه یه انلری کوندردی تاکه سحارلر انلره آنده سحر اوکرده لر حتی که اول غلمان اوکرنوب سحرده
ماهر اولدیلر وفرعون موسی علیه السلامه بر موعدی مواعده ایتدیکه بر وقت معلومده انده حاضر اوله لر
وفرعون سحره سنی ومعلملرینی قاتنه احضار ایتدی واول معلمه بونلره سحردن نه تعلیم ایتدکدیو سؤال ایتدی
معلم ایتدی آنیکه اهل ارضک سحره سی اکا طاقت کتوره مز مکرکه سمادن امر وامداد ایریشه بزم انکله
مقاومته طاقتمز اولماز * واول سحره نک عددنده اختلاف اولندی مقاتل دیدیکه آنلر یتمش ایکی ایدیلر
رئیسلری ایکی کسنه قبطدن وسائری بنو اسرائیلدن ایدیلر * کلبی ایدر رئیسلری نینوا اهلندن ایکی مجوسی
ایدی مقاتل ایدر رئیسلرینه شمعون وبر قولده یوحنا دینوردی (وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا ان کنا
نحن الغالبین) وقتاکه سحره فرعونه کلدیلر اکر بز موسی یه غلبه ایدر سوز بزه جعل ومال ویررمیسن دیدیلر
(قال نعم وانکم لمن المقربین) فرعون دیدیکه نعم ویریرین وسزی مقربلرمدن قیلورین وقتاکه یوم موعودده موعده
کلدیلر (قالوا یا موسی اما ان تلقی واما ان نکون نحن الملقین) سحره تأدب ایدوب موسی علیه السلامه
دیدیلرکه عصاکی اول سنمی یره براغورسن یوخسه آلات سحرمزی اول بزمی براغورز (قال القوا) موسی
علیه السلام کرم وتسامح ویا انلری ازدرآء وکندی شأنینه وثوق ایدوب دیدیکه اول سز براغوک (فلما القوا
سحروا اعین الناس) وقتاکه سحره آلات سحرلرین یره براقدیلر تمویه وتخییلدن فعللری حقیقتنی ادراکدن
ناسک کوزلرین صرف ایتدیلر (واسترهبوهم) وناسی ارهاب وافزاع ایتدیلر (وجاؤا بسحر عظیم)
وسحر عظیم ایله کلدیلر * روایت اولندیکه انلر حبال غلاظ وخشب طواللرین براغیجق طاغلر کبی حیه لر اولوب
بری برلرینک اوزرینه بنکشدیلر حتی که برمیل دکلو مسافه ده حیات وافاعی ایله وادی بی طولمش کوردیلر
(واوحینا الی موسی ان الق عصاک) بز موسی یه عصاکی یره براقغل دیو امر ایلدک اول دخی الندن براغیجق
برحیه عظیمه اولدی حتی که افقی سد ایتدی * دینلدیکه اجتماعلری اسکندریه ده ایدی اول حیه نک قویریغی
بحیره نک وراسنه ایردی سکسان ذراع دکلو آغزنی آچدی (فاذا هی تلقف ما یأفکون) سحره نک تزویریله
ناسه تخییل ایتدکاری حبال وعصی برد بر هیچ بری قالمینجه جمیعن یوتدی بعده انده حاضر اولان قوم
فرعون اوزره هجوم ایتدی اوایله اولسه فزعلرندن بری برلرینک اوزرینه دوشه که یکرمی بش بیک کشی هلاک
اولدیلر (فوقع الحق وبطل ما کانوا یعملون) حق ظاهر اولوب انلرک اشلدکاری سحر باطل اولدی سحره
اول حالی کوریجک دیدیلرکه اکر موسانک فعلی سحر اولسه حبال وعصیمز طورردی چون مفقود اولدی
امر الهی ایله ایدیکنی تیقن ایتدیلر (فغلبوا هنالک وانقلبوا صاغرین) اول سحره آنلری باطل اولیجق
مغلوب اولدیلر وذلیل ومقهور اولدقلری حالده کیرودوندیلر (والقی السحرة ساجدین) والله تعالینک القاء
والهامیله سحره لله سجده یه واردیلر (قالوا آمنا برب العالمین رب موسی وهارون) ودیدیلرکه بز رب العالمینه ایمان
کتوردک که اول موسی وهارونک ربیدر (قال فرعون آمنتم به قبل ان آذن لکم) فرعون سحره یه دیدیکه
بنم سزه اذنم اولمزدن اول انی تصدیق ایتدیکزمی (ان هذا لمکر مکرتموه فی المدینة لتخرجوا منها اهلها)
اشبو صنیع برحیله درکه سز وموسی مصرده ایکن بو اراده کلمزدن اول اتفاق ایتمش سکزدر تاکه قبطی
مصردن چقاروب اکا کندیکز استیلا ایده سز (فسوف تعلمون) امدی بنم سزه اولاجق صنیعمی بیلورسز
(لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف) صاغ الکزله صول ایاقلریکزی قطع ایده یین (ثم لاصلبنکم اجمعین)
بعده نهر مصرک کنارنده سزی صلب ایده یین (قالوا انا الی ربنا منقلبون) دیدیلرکه لابد بز وتلدیکز جل
شأنه یه رجوع ایدرز اویله اولسه بز سنک وعیدکه مبالات ایتمزز ویاخود سن انی بزه ایدرسن بز ربمز الله
تعالی یه وثوابنه منقلب اولورز ویاخود بزم وسنک جمیعمزک مصیری الله تعالی یه در سندن اول

حقمزی آلیویرر (وما تنقم منا الا ان آمنا بآیات ربنا لما جاءتنا) بزم سنک عندکده هیچ برکناهمز یوقدر که
زعمکده انک اوزره بز عذابه مستحق اولاوز شوندن غیری که ربمز جل شانه نک آیتلری بزه ظاهر اولیجق اکا ایمان
کتوردک * بعده الله تعالی یه اقبال ایدوب دیدیلرکه (ربنا افرغ علینا صبرا وتوفنا مسلمین) یارب سنک قبلکدن
اوزرمزه صبر انزال ایتکه قطع وصلب عندنده اول بزه مدد اوله واسلام اوزره ثابت اولدیغمز حالده بزی توفی
ایت * دینلدیکه فرعون انلره ذکر اولنان وعیدنی انفاذ ایتدی وبر قولده (انتما ومن اتبعکما الغالبون)
دلالتیله اکا قادر اولمدی (وقال الملأ من قوم فرعون اتذر موسی وقومه لیفسدوا فی الارض ویذرک وآلهتک)
فرعونه قومنک اشرافی دیدیلرکه موسایی وقومنی ترک ایدرمیسنکه نامی مخالفتکه دعوتله یر یوزنده افساد ایده لر
وسکا وآلهه که عبادتی ترک ایده لر ابن عباس ایدر فرعونک بقره سی وار ایدیکه اکا عبادت ایدردی وچن بر بقره یی
حسنا کورسه قومنه اکا عبادت ایدلکدیو بیوررردی * حسن ایدر فرعون بوینه صلیب تعلیق ایتمشیدیکه
اکا عبادت ایدردی * سدی ایدر فرعون قومیچون اصنام اتخاذ ایدوب انلری اکا عبادت ایتدیرردی وانلره
دیردیکه اشبو سزک آلهه کزدر وبن اول آلهه نک وسزک ربیسین * وبر قولده انلر شمسه عبادت ایدرلردی
(قال سنقتل ابناءهم ونستحیی نساءهم وانا فوقهم قاهرون) فرعون دیدیکه بز انلرک ابناسنی قتل ونساسنی
احیا ایده لم تکیم بوندن اول آنی ایدردک تاکه قهر وغلبه دن اوکدنکی حالت اوزره ایدیکمز بیلنه یوخسه
منجملر وکاهنلرک حکم ایتدیکی مولود ایچون اولمیه که ملکمز انک یدنده زائل اولیسردر حالبوکه بز انلر اوزره
قاهرلرز انلر ایسه بزم تحت ایدیمزده مقهورلردر وقتاکه قوم موسی علیه السلام فرعونک اول قولنی ایشتدیلر
واندن تضجر ایتدیلر (قال موسی لقومه استعینوا بالله واصبروا ان الارض لله یورثها من یشاء من عباده)
موسی علیه السلام قومنه دیدیکه الله تعالیدن اعداکز اوزره نصرت طلب ایدلک واندن خلاصکز وقتی
ایرنجه اذالرینه صبر ایدلک که ارض مصر وغیری الله تعالینک خلق وملکیدر انی عبادندن دیلدیکی کسه لره
ویرر (والعاقبة للمتقین) نصر وظفر ویا سعادت وشهادت ویا جنت متقیلر ایچوندر سحره ایمانه کلیجک بنو
اسرائیلدن التی یوز بیک کسه موسایه تابع اولدیلر (قالوا اوذینا من قبل ان تأتینا ومن بعد ما جئتنا) موسی
علیه السلامه دیدیلرکه سن بزه رسالتله کلمزدن اول ابنامزی قتلله ایذا اولندق وکلدیککدن صکره ینه انک
اعادهسیله ایعاد اولندق * دینلدیکه موسی علیه السلامک کلمسندن اول فرعون انلری نصف نهاره دکین
استخدام ایدردی موسی علیه السلامک کلمسندنصکره جمیع نهاری اجرسز استخدام ایدر اولدی (قال عسی
ربکم ان یهلک عدوکم) موسی علیه السلام انلره دیدیکه قریب اولدیکه ربکز جل شانه عدوکز فرعونی قومیله
بیله هلاک ایده (ویستخلفکم فی الارض) وانلرک هلاکندنصکره ارض مصرده سزی اسکان ایده (فینظر کیف
تعملون) تاکه شکر وکفران وطاعت وعصیاندن اعمالکزی کوروب انک حسبنجه جزا کزی ایده (ولقد اخذنا
آل فرعون بالسنین ونقص من الثمرات لعلهم یذکرون) بز آل فرعونی قلت امطار ومیاه له وکثرت عاهاندن
ثمراتک نقصیله اخذ ایتدک تاکه تنبه ایدنلر انی کفر ومعاصیلری شومندن بیلوب طاعته یونله لر * ویاخود
شدائدله قلبلرینه رقت کلوب رب تعالی یه اقبال وعندنده کی جزاء وافضاله رغبت ایده لر (فاذا جاءتهم الحسنة
قالوا لنا هذه) چن انلره خصب وسعه وعافیتدن برشیء ایرسه بز بوکا اهل ومستحقلرز دیرلر یوخسه
آنی الله تعالیدن فضل کوروب شکر ایتمزلر (وان تصبهم سیئة یطیروا بموسی ومن معه) واکر انلره جدب
وبلاء ومکروهدن برشیء ایرسه بو حالت بزه موسی وقومنک شومندندر دیرلر * روایت اولندیکه فرعون
یدی یوز یکرمی ییل معمر اولوب انک درت یوز ییلن ملوکتنده بجوردی بودکلو عمرده برمکروه کورمدی
اکر اول مدتده برکون آجقمش ویا برکیجه ستمه طوتمش ویا برساعت برعضوی آغریمش اولسه جدا ربوبیت
دعواسن ایتمزدی (الا انما طائرهم عند الله) بیلوک که خیر وشردن انلره ایریشن دکل الا الله تعالی عندنده
مکتوب اولان عمللری سببیله در (ولکن اکثرهم لا یعلمون) لکن انلرک اکثری آنی بلمزلر (وقالوا مهما
تأتنا به من آیة لتسحرنا بها فما نحن لک بمؤمنین) وموسی علیه السلامه دیدیلرکه هر بار کیم سن بزه برعلامت
کتوره سنکه انکله بزه سحر ایده سن بز سکا ایمان کتورردکلرز * ابن عباس وغیری ایدر وقتاکه سحره ایمانه
کلدیلر فرعون وقومی مغلوبین کیرودوندیلر کفر وشرلک اوزره اقامته اصرار ایتدیلر الله تعالی انلره متتابعا آیتلر

کوندردی بادیه اهلنی قحطله وامصار اهلنی نقص ثمراتله مبتلاء قیلدی وعصا وید معجزه سن انلره کوستردی
انلر ایسه ایماندن اباء ایتدیلر * موسی علیه السلام حق تعالی یه رجوع ایدوب دیدیکه الهی عبدک فرعون
یر یوزنده بغی وفساده یونلدی وقومی ایسه عهدلرین صیدیلر * امدی انلری مؤاخذه ایتکه اول انلره عقوبت
وقومیمه نصیحت ومن بعدکله جکلره عبرت وآیت اوله (فارسلنا علیهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع
والدم آیات مفصلات فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین) اوبله اولسه بز انلره طوفان وجراد وقمل وضفادع ودم
ارسال ایتدک اول آیات متتابعات اولدیغی حالده اول آیتلرک هر بری بر هفته ممتد اولوروهر ایکی آیتک آراسی
بر آی زمان مرور یله فصل اولوردی * دینلدیکه موسی علیه السلام سحره یه غالب اولدیغندنصکره ارالرنده
یکرمی ییل مکث ایدوب اشبو آیتلری تدریجله انلره کوستردی انلر ایسه ایماندن استکبار ایدوب مجرمین اولدیلر
* روایت اولندیکه الله تعالی انلرک اوزرینه طوفان کوندردی اول بر یغمور ایدیکه بر سبتدن بر سبته دکین دوام
اوزره یاغدی بنو اسرائیل بیوتیله قبطک بیوتی بری برلرینه مشتبک ومختلط ایکن بنو اسرائیلک بیوتنه
بر قطره صو کیرمدی قبطک بیوتی ایسه صو ایله طولدی بر مرتبه ده که قیاملری حالنده صو تراقیلرینه ایردی
حتی که اوتوران غرق اولوردی دینلدیکه طوفانله مراد موت ویا طاعون ویا جدریدر که انکله ابتدا انلر عذاب
اولندیلر بعده اول یریوزنده قالدی * ویا طوفان اولدر که صو انلرک اکینلرین غرق ایتدی * دیدیلرکه یا موسی دعا
ایتکه الله تعالی اوزرمزدن بو طوفانی کیدررسه سکا ایمان کتوره لم * چون موسی علیه السلام دعا ایدوب اول
طوفان کتدی هیچ بر ییلده بتمین کلاء وزرع وثمر اول ییلده بتدی یوصو بزه خصب ونعمت ایمش بلمشز دیدیلر
وبر آی عافیتده اولوب کفرلری اوزره اصرار ایتدیلر * اوبله اولسه الله تعالی انلر اوزره جراد کوندردیکه
اول جکرکه درا کینلرین ویمشلرین واغاجلری یپراغن حتی قپولرین وسقفلرین وثیاب وامتعه لرین وقپولرینک
مسمارلرین ییوب اولری اوزرلرینه ییقلدی حالبوکه بنو اسرائیله اندن برشیء ایرمدی عاجز اولوب فریاد ایتدیلر
یا موسی دعا ایت اگر الله تعالی اوزرمزدن بو بلیه یی دفع ایدرسه سکا ایمان کتوره لم دیو یمین ایتدیلر اوبله اولسه
موسی علیه السلام صحرایه چیقدی وعصاسیله مشرق ومغرب جانبنه اشارت ایتمسیله جرادک جمیعی طاغلوب
کتدی حالبوکه زروع وغلاتلرندن بقیه قالمشیدی * دیدیلرکه بزم قدر کفایه مز قالیجق زیاده یی بلرز انکیچون
دینمزی ترک ایدرز وعهدلرینه وفا ایتیوب کفرلری اوزره اصرار ایتدیلر بر آی دکا وزمان عافیتده
اولدقلرندنصکره الله تعالی اوزرلرینه قملی ارسال ایتدی دینلدیکه اول بغدایدن چقان بتدر ویا قنادلو جراددر
ویا قنادسز اوفق جانوردر ویا قرادن بر نوعدر ویا بتدر * امر الهی اولدیکه موسی علیه السلام مصر قراسندن
عین الشمس نام قریه یه واروب آنده بر کثیب اعفری عصاسیله اوره * چون موسی علیه السلام انی ایتدی
همانده قمل پیدا اولوب قبطک باقی قلان حروث واشجار ونباتلرین یدی ویرلرین بلادی ونوبلریله بدنلری اراسنه
کیروب اصردی راحتلری کیدوب انلره اندن زیاده اذی ایردی طعام یسه لر ایچی قمل ایله طولردی دینلدیکه قمل
حبوبدن چقان کوه دروبری اون جراب بغدای اوکتسه انجق اوج قفیز اونی چقاردی انلره انک کبی بلیه ایرمدی
حتی که بدنلرینک قیللرین وقاش وکرپکلرین یدی دریلرین یچلک چقارمشه دونردی واویخویه امان ویرمیوب
راحتلرین کیدردی موسی علیه السلامه یالواروب فریاد ایتدیلر من بعد تائبلرز دعا ایتکه الله تعالی اوزرمزدن
بو بلایی کیدرسون دیدیلر حالبوکه اول بلایی بر هفته چکدیلر * موسی علیه السلام دعا ایتدیکی کبی اول بلا
اوزرلرندن کتدی ینه عهدلرینه وفا ایتیوب اخبث اعماللرینه عودت ایتدیلر سنک سحرده کمالکه استیقان
ایتدک که رمالی یور حیوان ایتدک دیدیلر * بر آی عافیتده اقامتلرندنصکره الله تعالی اوزرلرینه قوربغایی
کوندردی حتی که بیوت وافنیه واطعمه وآنیه لری قوربغا ایله طولدی اوتورسه لر شول بری برینک اوزرینه
یغلمش حتی که ذقنلرینه دکین طولمش قوربغالر ارسنده اوتورلردی وسویلمک ایچون آغزلرین آچسه لر ایچنه
قوربغالر کیروب طولردی ودخی طعاملری قباغن آچدقلری کبی ایچی قوربغالر ایله طولردی انلره طعام
یدرمزدی وآتشلرین سوندرردی ویاتسه لر اوزرلرینه قوربغالر یغیلوب آخر طرفه دونمکه مجاللری قالمزدی وبر
شیء اکل ایچون آغزلرین آچسه لر اغزلرینه ایرکورمدین قوربغا اندن اول اغزلرینه ایردی وخمیر یوغورسه لر
ایچنه قوربغا دوشوب بیله یوغورلردی بو حالت انلره زیاده مشقت ویردی دفعیچون موسی علیه السلامه

یالواردیلر من بعد توبه ایدوب آنی تصدیقه وعد ایتدیلر وبر هفته اول مصیبتی چکدیلر * بعده موسی علیه
السلامک دعاسیله دفع اولوب بر آی عافیتده اولدیلر عهدلرینه وفا ایتیوب کفرلرینه عودت ایتدیلر * اوبله
اولسه الله تعالی انلره دم ارسال ایتدی نهر نیل انلره قان اولوب آقدی وجمیع صولری قانه تحول ایتدی هر قنغی
صویه واردیلرسه جمیعن قان بولدیلر وفرعونه صوسزلقدن شکایت ایتدیلر امر ایلدیکه قبطی ایله بنی اسرائیل
بر قابدن ایچه لر چون انی ایتدیلر قبطی جانبنده کی بی قان واسرائیلی جانبنده کی بی صو بولدیلر * وفرعون دخی
صوصامجق یاش اغاجلری مضغه مضطر اولدی مضغ ایتدیکنده انی طوزلو صو بولدی بو حالت اوزره یدی کون
مکث ایدوب قاندن غیری برشیء ایچمدیلر * بعده ینه موسی علیه السلامه انک دفعیچون دخی یلواردیلر *
ومن بعد کفره عودت ایتمامکه مؤکد عهدلر ایتدیلر وایمانه کلوب بنی اسرائیلی انکله بیت المقدسه کوندرمکه
وعد ایتدیلر چون موسی علیه السلامک دعاسیله اول دخی دفع اولدی عادت سابقه لری اوزره نقض عهد ایدوب
ایمانه کلمدیلر (ولما وقع علیهم الرجز) وقتا که اشبو ذکر اولنان عذاب خمسه دنصکره انلرک اوزره عذاب سادس
واقع اولدیکه اول طاعوندر حتی انلردن بر کونده یتمش بیک کشی فوت اولدی (قالوا یا موسی ادع لنا
ربک بما عهد عندک لئن کشفت عنا الرجز لنؤمنن لک ولنرسلن معک بنی اسرائیل) دیدیلرکه ربکه بزم ایچون
دعا ایت انک شول عهدیله که سنک عندکده درکه اول نبوتدر ویا سکا ایتدیکی عهدله کیم سن اکا دعا ایتدیککده
دعا که اجابت ایده اگر اوزرمزدن بو طاعونی دفع ایدرسک عهد اولسونکه سکا ایمان کتوره وز وسنکله
بنی اسرائیلی کونده ره وز (فلما کشفنا عنهم الرجز الی اجل هم بالغوه) وقتا که انلردن طاعونی دفع ایتدک
زماندن بر حده دکین که انلر اکا ایرشجیلردر که اول وقت غرق ویا وقت موتدر ویا بر زمانه دکین که انی ایمانلری
ایچون تعیین ایتدیلردی (اذا هم ینکثون) توقف وتأملسز نکث ایتدیلر (فانتقمنا منهم فاغرقناهم
فی الیم) انلردن انتقام اراده ایدوب انلری غرق ایتدک بر دریایه که انک قعری بیلنمز (بانهم کذبوا
بآیاتنا وکانوا عنها غافلین) شول سببدنکه انلر بزم آیتلرمزی تکذیب ایدرلردی حالبوکه انلرانده تأمل
ایتمزلردی (واورثنا القوم الذین کانوا یستضعفون مشارق الارض ومغاربها التی بارکنا فیها) وارضک
مشارق ومغاربنه مصرنه وشامنه که انده خصب وسعهٔ عیشله برکت قیلمشز وارث قیلدق شول قومیکه انلر
ذبح ابناء واستعباد رجال واستخدام نساء ایله قهر واستذلال اولنورلردی (وتمت کلمة ربک الحسنی علی بنی
اسرائیل بما صبروا) وربک جل شانه نک کلمهٔ حسناسی بنی اسرائیل اوزره تمام اولدیکه اول انک انلره نصر وتمکینله
وعدینک انجازیدر شدائده صبرلری سببیله (ودمرنا ما کان یصنع فرعون وقومه وما کانوا یعرشون)
وتخریب ایتدک قصور وعماراتدن آنیکه فرعون وقومی دوزمشلردی وثمار واعنابدن عریشلر ایلمشلردی
ویا بنیاندن رفع ایتمشلردی (وجاوزنا ببنی اسرائیل البحر فاتوا علی قوم یعکفون علی اصنام لهم) بز بنی اسرائیلی
بحردن کیچوردک آنده بر قومه اوغرادیلرکه انلر اصنام عبادتنه قائملر ایدی * روایت اولندیکه موسی علیه
السلام فرعونک وقومنک هلاکندنصکره یوم عاشوراده بنو اسرائیلله بحری کچدی والله تعالی یه شکر ایچون
اول کونی صائم اولدیلر وبر قومه اوغرادیلرکه بقر مثالنده اوثانه عبادت ایدرلردیکه انلر عمالقه دن ایدیکم موسی
علیه السلام انلرک قتالیله امر اولنمشیدی * وبر قولده بنی لخمدن اولوب رقه یه نزول ایتمشلردی حق جل وعلا
بنو اسرائیله نعم جسام ایله من ایدوب آیات عظامن کوستردکدنصکره انلرک امور شنیعه دن احداث ایتدیکی
شیءکه امور عجیبه دندر * اشبونک ذکرنده پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمی تسلیه ومؤمنلره موعظه واردرکه
نفسلرین محاسبه وحاللرین مراقبه دن غافل اولمیه لر (قالوا یا موسی اجعل لنا الها کما لهم آلهة) بنو اسرائیلک
جهالی موسایه دیدیلرکه بزم ایچون بر تمثال قیلسیدک که اکا عبادت ایدیدک اشبو قومک تمثاللرینه عبادت
ایتدکلری کبی (قال انکم قوم تجهلون) موسی علیه السلام انلره دیدیکه سز بر قومسز که الله تعالینک عظمت
وکبریاسنه جاهللرسز * دینلدیکه بنو اسرائیلک بو قول وسؤاللری الله تعالینک وحدانیتنده شکلرندن دکل
ایدی بلکه مرادلری بزم ایچون برشیء قیلوویرکه آنی تعظیمله الله تعالی یه تقرب ایده وز وظن ایتدیلرکه اول انلرک
دیانتنه ضرر ایتمیه حالبوکه بو حالت انلرک جهلندن ایدی (ان هؤلاء متبر ما هم فیه) اول قومک صددنده
اولدقلری فعل سیئلری انلری مهلکدر (وباطل ما کانوا یعملون) وایشلدکلری باطل ومضمحلدر (قال

اغيرالله ابغيكم الها) موسى عليه السلام ايتدى الله تعالينك غيرىنى بن سزلك ايچون الهمى طلب ايدر بن
(وهو فضلكم على العالمين) حالبوكه اول سزى زمانكزخلقى اوزره تفضيل ايتدى شول حيثيتدنكه سزه
وير ديكى نعمتلرى غيريلره ويرمدى (واذ انجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يقتلون ابناءكم
ويستحيون نساءكم) وذكرايدك الله تعالينك اول وقتده كى صنيعن كه آل فرعون سزه اشد عذاب ايدرلردى
ابناءكزى قتل ايدوب نساءكزى خدمت ايچون ابقا ايدرلردى (وفى ذلكم بلاء من ربكم عظيم) حالبوكه
انجاده ويا عذابده ربكز جل شانه دن سزه نعمت عظيمه ويا محنت عظيمه واردر (وواعدنا موسى ثلاثين
ليلة واتممناها بعشر فتم ميقات ربه اربعين ليلة) بز موسى عليه السلامه امر ايتدك كه اوتوز كون ذوالقعده
آيى صائم اوله وذى الحجه نك عشر اولن دخى صومله آنى اتمام ايتدك * اويله اولسه آندنصكره ده رب تعالينك
اكا تكلمى وقتى قرق كونده تمام اولدى * روايت اولنديكه موسى عليه السلام بنواسرائيله مصرده ايكن
وعد ايتديكه الله تعالى عدولرين اهلاك ايتدكدنصكره انلره بر كتاب ويره كيم انده فعل وترك اولنه جق امورك ذكرى
اوله * وقتاكه موسى عليه السلام اول وعد كريمك انجازين الله تعاليدن ديلدى بيورلديكه اوتوز كون
صائم اوله اول اوتوز كونى اتمام ايدهجك آغزينك قوخوسن ازاله ايچون خروب عوديله مسواك ايتدى ملائكه
ديديلركه بزسنك آغزكدن مسك رايحه سن شم ايدردك مسواكله انى افساد ايتدك الله تعالى امر ايلديكه
اون كون دخى صائم اوله ودديكه ياموسى بيلمدكمى كه صائمك اغزى قوخوسى عندمده مسك رايحه سندن
اطيبدر * برقولده الله تعالى امر ايلديكه اوتوز كون صوم وعبادته تخلى ايده * بعده اول زياده اولان اون
كونده اكا توراتى انزال ايتدى وسويلدى (وقال موسى لاخيه هارون اخلفنى فى قومى واصلح ولاتتبع
سبيل المفسدين) وموسى قرنداشى هارونه ديديكه قومم ايچنده بنم خليفهم اولغل وامورلرندن اصلاحى
واجب اولانى اصلاح ايلكل وافساد ايدنلره اتباع ايتمكل (ولما جاء موسى لميقاتنا) وقتاكه موسى بزم
اكا سويلمز وقتنده بزه كلدى ديديلديكه الله تعالى يدى فرسخ يره دكين ظلمت ايندردى وشيطانى اول
ارادن طرد ايتدى وهوام ارضى آندن كيدردى وكاتب ملكلرين اندن تبعيد ايتدى وانكيچون سمانى كشط
ايدوب حتى كه ملائكه بى هواده قائملر كوردى * وعرش اكا ظاهر اولدى (وكلمه ربه) ورب تعالى
اكا واسطه سز هر جهتدن سويليوب اول انك كلامن ايشتدى جبرائيل عليه السلام موسى عليه السلامله
بيله ايكن حق تعالينك اكا سويلديكن اشتمدى حتى قلمك صريرين دخى ايشتدى رب تعالينك كلامنه شدت
التذاذندن رؤيتنه مشتاق اولدى (قال رب ارنى انظر اليك) ديديكه يارب بكا كنديكى كوستركل سكا
نظر ايدم * اشبو دليلدركه الله تعالينك فى الجمله كورلمسى جائز اوله * زيراكه انبيادن مستحيل طلبى محالدر *
خصوصاكه الله تعالى يى جهله مقتضى اوله * اول اجلدن انى رد ايدوب (قال لن ترانى) سن بنى
كوريمزسك ديدى يوخسه بن كورلمزين وياسن بكا نظر ايتمزسن ديمدى كانه اول قولله انك رؤيتندن قاصر
ايدوكنه تنبيه ايلدى زيراكه رؤيت رائيده موجود شروطه متوقفدر * كانه ديلديكه هيچ بر بشرك بكا
دنياده نظر ايتمكه طاقتى يوقدر اولكه بكا دنياده نظر ايده اكا فى الحال موت ايرر * موسى عليه السلام ايتدى
الهى كلامكى اشيدهجك جمالكه نظره مشتاق اولدم سكا نظر ايتديكمدنصكره موتم بكا سوكوليدر شول
حياتدنكه انده سنى كورميم الله تعالى اكا ديديكه (ولكن انظر الى الجبل فان استقر مكانه فسوف ترانى)
لكن جبله نظر ايتكه اكا زبير ديرلر مدينده اعظم جبالدر اكر اول تجلى عندنده تزلزل ايتميوب يرنده قرار
ايدرسه سندخى بنى كورمكه طاقت كتوررسن * وجبلك تجلى يه استقرارى مستحيل دكلدر چونكه الله تعالى
اكا استقراره قوت ويره * امدى مستحيل اولميان شيئه تعليق محال اولمز (فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا)
وقتاكه الله تعالينك عظمتى واقتداروامرى جبله ظاهر ومتصدى اولدى * وبرقولده اكا حيات ورؤيت
ويريلوب حتى كه كوردى * ديلديكه الله تعالى نورحجبدن منخر نور دكلواظهار ايلدى * سدى ايدر تجلى
الحق خنصر دكلو ايدى * سهل بن سعد ايدر الله تعالى يتمش بيك حجابدن درهم دكلو نور اظهار ايلدى * اويله
اولسه اول جبل ارض مستويه اولدى ويا پاره لنوب جبال صغار اولدى * ديلديكه اول التى جبل اولوب
اوچى مدينه يه واقع اولديكه اول احد وورقان ورضوىدر * واوچى ايسه مكه يه واقع اولديكه * اول ثور

وتبير وحرادر (وخر موسى صعقا) وموسى اول كورديكنك هولندن بايلوب دوشدى ويا ميت اولدى *
ديلديكه موسى عليه السلامه اول حالتك وقوعى يوم خميسده يوم عرفه ده ايدى واكا توراة ويرلمسى يوم جمعه ده
ايديكه يوم نحرده ايدى (فلما افاق قال سبحانك تبت اليك وانا اول المؤمنين) وقتاكه موسى اندن افاقت
بولدى اكا لايق اولميان امرى سؤال ايتديكن بيلدى يا الهى سنى تنزيه ايدربن رؤيت سؤالندن سكا توبه ورجوع
ايتدم وسن دنياده كورلمز ايديككه مؤمنلرك اولى بن ديدى (قال ياموسى انى اصطفيتك على الناس برسالاتى
وبكلامى) الله تعالى ديديكه ياموسى سنى رسالاتمله وسكا كلامله زمانكده موجود اولان ناس اوزره
اختيار ايتدم (فخذ ما آتيتك وكن من الشاكرين) سكا ويرديكم رسالاتى اخذ ايدوب بنم نعمتلريمه شكر
ايدنلردن اولغل * روايت اولنديكه موسى عليه السلامه رب تعالى سويلديكندنصكره يوزين نور قاپليوب
هيچ كمسه اكا نظر ايتمكه استطاعت ايدهمزدى * اول اجلدن تا موتنه دكين يوزندن برقعى كيدرمدى
مرآةسى اكا ديديكه ربك جل شانه سكا سويلديلدنبرو يوزيكى كورمدم ديلرنيكه كورم اويله اولسه موسى عليه
السلام اكا يوزين كشف ايدهجك كونش كبى شعاع ويردى مرآة اكا نظر ايدهمديكندن الين يوزينه قويوب الله
سجده يه واردى وموسى عليه السلامه ايتدى دعاء ايتكه جنتده خاتونك اولام ديديكه اكر بندنصكره
تزوج ايتمزسك زيراكه مرآة آخرتده دنياده كى ازواجندن آخركسينك اولور (وكتبنا له فى الالواح من كل شئ
موعظة وتفصيلا لكل شئ) بز موسى عليه السلام ايچون الواح توراتده امر دينده احتياج اولنان
مواعظ وتفصيل احكامدن هر شيئى يازدق * ديلديكه الواح اون ويا يدى ايدى وهر برى زمرد ويا زبرجد
ويا ياقوت احمردن ايدى ويا صخرهٔ صماءدن ايديكه حق تعالى آنى موسايه تليين ايدوب انى اليله قطع
ويا بارمقلريله شق ايتدى * ربيع بن انس ايدر توراة ايتدآ نازل اولديغنده يتمش وقر ايدى وبرجزئى بريلده
اوقنوردى انى موسى ويوشع وعزير وعيسادن غيرى كمسه اوقومدى (فخذها بقوة) امدى آنى جد وعزيمتله
اخذ ايت (وأمر قومك يأخذوا باحسنها) وقومكه امر ايتكه انك احسنن اخذ ايدهلر * ابن عباس ايدر
يعنى حلالنى تحليل وحرامنى تحريم وامثالنى تدبر ومحكميله عمل ومتشابهى عندنده وقوف ايدهلر * ديلديكه
يعنى آنده اولانك احسنيله عمل ايدهلر صبر وعفو كبى كيم انتصار واقتصاصدن احسندر * اكن بوامر ندب
وافضله حث طريقه سى اوزره در * وياخود مراد آنده كى واجباتله عمله امر دركه اول غيريدن احسندر *
وجائزدركه احسنله مراد مطلق حسنده بالغ اوله كه اول مأموربهدر (سأريكم دار الفاسقين) سزه
فاسقلرك دارى مصرى كوسترهيمكه اول فرعون وقومندن فسقلرى ايچون هلاك اولدقلرندنصكره نيجه سنه خالى
قالدى * امدى سزدخى فسق ايتمكزكه ايدرسه كز انلر كبى هلاك اولورسز وياخود سزه عاد وثمود واضرابى
منازلن كوسترهيمكه انلركه اعتبار ايدوب فسق ايتميهسز ويا آخرتده كى دارلرى جهنمى كوسترهين (سأصرف
عن آياتى الذين يتكبرون فى الارض بغير الحق) آيتلريمى قبولدن صرف ايدرين شونلريكه عبادم اوزره
تجبر واوليامه محاربه ايدرلر * وياخود انلرى قرآنى فهمدن منع ايدرين وياخود سموات وارض وايكيسنده كى
عجائبى تفكردن وانكله اعتباردن انلرى صرف ايدرين (وان يروا كل آية لايؤمنوا بها) اكر انلر هر آيت
منزله يى ويا معجزه يى كورسهلر عنادلرندن وياهوا وتقليده انهماكلرى سببيله عقللرى اختلالندن ايمانه كلمزلر
(وان يروا سبيل الرشد لايتخذوه سبيلا) اكر انلر رشد طريقن كورسهلر اوزرلرينه شيطنه مستولى
اولديغيچون انى طريق ايدنمزلر (وان يروا سبيل الغى يتخذوه سبيلا) واكر طريق ضلالى كورسهلر انى طريق
ايدينورلر (ذلك بانهم كذبوا باياتنا وكانوا عنها غافلين) بزم انلره بو صنيعمز شول سببله دركه انلر بزم
آيتلريمزى تكذيب ايدرلر وانده تدبردن وانكله اتعاظدن غفلت ايدرلردى (والذين كذبوا باياتنا ولقاء الآخرة
حبطت اعمالهم) شونلركه بزم آيتلريمزى وآخرتده وعد اولندقلرى ثواب وعقاب لقاسنى تكذيب ايتديلر
انلرك جميع اعمالى حبط اولنور انكله انتفاعلرى اولمز (هل يجزون الا ما كانوا يعملون) انلر جزاء اولنمزلر
الا انكله كه دنياده آنى اشلمشلردى (واتخذ قوم موسى من بعده من حليهم عجلا جسدا) وموسانك ميقاته
ذهابندنصكره قومى قبطدن استعاره ايتدكلرى حليدن لحم ودمى مشتمل عجل جسد اتخاذ ايتديلر (له خوار)
كه انده صوت بقر وار ايدى * روايت اولنديكه سامرى قبطك حليلرندن بر عجل دوزوب آغزينه شول ترابدن

قویدیکه انی جبرائیل علیه السلامك فرسی اثرندن آلمش ایدی انکله اکا حیات ایردی برقولده آنی برنوع
حیله ایله دوزدیکه جوفنه ریح کیرمکله صدا ویردی (الم یروا انه لایکلمهم ولایهدیهم سبیلا) اول عجله
عبادت ایدنلر کورمدیلرمیکه اول انلره سوییلمزدی وانلری برطریقه ارشاد ایتمزدی (اتخذوه وکانوا ظالمین)
آنی اله اتخاذ ایدوب ظالمین اولدیلر (ولما سقط فی ایدیهم ورأوا انهم قد ضلوا) وقتا که عجل عبادتنه نادم اولدیلر
وعجلی اله اتخاذیله ضلالته دوشدکلرین بلدیلر (قالوا لئن لم یرحمنا ربنا ویغفر لنا لنکونن من الخاسرین) دیدیلرکه
اکر بزه رحمت ایتمزسه وکناهمزدن کچمزسه بز زیانکارلردن اولورز (ولما رجع موسی الی قومه غضبان اسفا)
وقتا که موسی میقاتدن الواحله قومنه غضبان وحزین اولدیغی حالده رجوع ایتدی (قال بئسما خلفتمونی
من بعدی) ودیدیکه بنم ذهابمدنصکره نه چرکین عمل ایتدیکز بنم مقامیمه قائم اولدیغکزدنصکره عبدهٔ عجلی
اندن کف ایتمدکز (اعجلتم امر ربکم) ربکز جل شأنه نك امرینی ترکمی ایتدیکز ویا ربکزك بکا قرق کون
ایتدیکی وعدنه عجلهمی ایتدیکز وبنم موتمی تقدیر ایدوب بندنصکره دینکزی تغییرمی ایتدیکز امم سالفه
انبیالرندنصکره تغییر ایتدکاری کبی (والقی الالواح) وشدت ندم وغضبندن النده کی توراة الواحنی یره براقدی
روایت اولندیکه توراة یدی سبع ایدی یدی لوحده ایدی موسی علیه السلام انی یره براقسیله پاره لنوب التی
سبعی رفع اولندیکه انده هرشیئ تفصیل اولنمشیدی وبرسبعی قالدیکه انده مواعظ واحکام یازلمشیدی (واخذ
برأس اخیه یجره الیه) وقرنداشی هارونك صاچنه یاپشوب کندویه چکدی شول توهمله که عبدهٔ عجلی کف
ومنعده تقصیر ایتمش اوله هارون علیه السلام موسی علیه السلامدن اوچ یاش بیوك ایدی جول ولین
اولدیغیچون بنواسرائیل آنی زیاده سورلردی (قال ابن ام) هارون علیه السلام انی ترقیق ایچون آکای
انام اوغلی دیدی حالبوکه ایکیسی لاب وام قرنداشلر ایدیلر (ان القوم استضعفونی وکادوا یقتلوننی) انلری
کفده وسعمی بذل ایتدم حتی بکا قهر وغلبه ایدوب قتلمه قصد ایتدیلر (فلا تشمت بی الاعداء) امدی بکا شول
فعلی ایتمکل که انکله بکا اعداء شماتت ایتمیه (ولا تجعلنی مع القوم الظالمین) وبنی مؤاخذه ایله ویا تقصیره
نسبتله عبدهٔ عجل عدادندن معدود ایتمکل (قال رب اغفر لی ولاخی) موسی علیه السلام قرنداشنك
عذری متبین اولیجق دیدیکه یارب قرنداشمه ایتدیکم صنیعمی وقرداشم عبدهٔ عجلی کفده اکر تقصیر ایتمش
ایسه مغفرت ایت (وادخلنا فی رحمتك) وبزه مزید انعامکله رحمتکه ادخال ایت (وانت ارحم الراحمین)
والحال سن بزه کندیمزدن زیاده مرحمتلیسن (ان الذین اتخذوا العجل سینالهم غضب من ربهم وذلة فی الحیاة
الدنیا) شونلرکه عجلی معبود اتخاذ ایتدیلر آخرتده انلره ربلری جل شانه دن غضب ایرشسر ودنیاده
کندیلرین قتل ایتملری امریله مذلت ایرشسردر دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عصرنده کی یهود آبالری
صنیعیله تعبیر اولندیلر دنیاده کی ذلتلریله مراد بنو قریظه ونضیره ایرشن قتل وجلاءدر ویاخود اوزرلرینه
جزیه وضع اولنمسیدر (وکذلك نجزی المفترین) اشبو ذکر اولنان کبی هر مفتری یه جزاء ایدرز وانلرك
فریه سندن اعظم یوقدرکه اشبو عجل سزك وموسانك الهیدر دیدیلر (والذین عملوا السیئات ثم تابوا من بعدها
وآمنوا) شونلرکه کفر ومعاصیدن اعمال سیئه ایشلیوب بعده اندن توبه ایتدیلر وایمانه ومقتضاسی اوزره
اولان اعمال صالحه یه اشتغال ایتدیلر (ان ربك من بعدها لغفور رحیم) امدی ربك جل شانه توبه دنصکره
تائبلره مغفرت ورحمت ایدیجیدر اکرچه ذنب کبیر وکثیر ایسه ده (ولما سکت عن موسی الغضب اخذ الالواح)
وقتا که هارونك اعتذاریله ویا عبدهٔ عجلك توبه سیله موسادن غضب ساکن اولدی اول الندن یره براقدیغی توراة
الواحنی کیرو الدی (وفی نسختها هدی ورحمة للذین هم لربهم یرهبون) اول الواح منکسره دن
یازیلانده ویاخود اندن باقی قلانده وار ایدی دینلدیکه موسی علیه السلام الواحی براغوب منکسر اولیجق
قرق کون صائم اولدی انك مجموعی ایکی لوحده رد اولنوب انده یازلمشیدیکه حق بیان وصلاحه ارشاد
شول کمسنه ایچوندرکه ربلری جل شانه یه عصیاندن خوف ورهبت ایدرلر (واختار موسی قومه سبعین
رجلا لمیقاتنا) موسی بزم میقاتمز ایچون قومندن یتمش رجلی اختیار ایلدی روایت اولندیکه الله تعالی
موسی علیه السلامه امر ایتدیکه بنی اسرائیلدن یتمش رجله میقاته کله * او یله اولسه موسی علیه السلام
بنواسرائیلك اون ایکی سبطنك هر برندن آلتیشر کمسنه یی اختیار ایدوب یتمشدن ایکی کمسنه زیاده اولیجق

ایکیکز

ایکیکز قالسون دیو امر ایلدی هیچ بری قالمغه راضی اولمدی موسی علیه السلام ایتدی هرقنغیکز
قالورسه اکا کیتمش اجری اولسون * اویله اولسه کالب ویوشع قالوب باقیسیله کندی جبله قریب اولدقلرنده
برغمام موسی علیه السلامی قاپلیوب انك ایچنده قالدی * واول قوم سجده یه واردیلر الله تعالینك
اکا سویلدیکنی وامر ونهیینی اشتدیلر * بعده غمام منکشف اولیجق موسی علیه السلامه دیدیلرکه بز سنی
تصدیق ایتمزمکرکه الله تعالی یی بزه آشکاره کوستره سن * اویله اولسه انلری رجفه اخذ ایتدی (فلما اخذتهم
الرجفة قال رب لو شئت اهلکتهم من قبل وایای) وقتا که انلری رجفه اخذ ایتدیکه اول صاعقه ویا رجفهٔ
جبالدر * وهب ایدر اول رجفه صوت دکل ایدی لکن قوم اول هیبتی کوریجك انلری رعده اخذ ایتدی حتی
قریب اولدیکه مفاصللری بری برندن متبین اولیدی موسی علیه السلام انی کوریجك امر کیوب موتلرندن
خوف ایتدی وآغلیوب اول رجفه نك دفعیچون حق تعالی یه تضرع ایلدی ودیدیکه یارب اکر دیلسك
بوکوندن اول قومی عجله عبادت ایتدکلرنده وبنی قبطی یی قتل ایتدیکمده هلاك ایدردك (أتهلکنا بما فعل
السفهاء منا) بزدن سفهانك ایشلدیکیله بزی مؤاخذه می ایدرسن * اویله اولسه الله تعالی انلردن اول
رجفه یی کیدردی (ان هی الا فتنتك) سفهانك اکا وقوعی دکل الا سنك ابتلا واختبار کدر (تضل بها من
تشاء وتهدی من تشاء) انکله دیلدیککی مفتون ایدوب ضلالتده قورسن ودیلدیککی هدایت ایدوب دینی
اوزره ثابت قیلورسن (انت ولینا فاغفر لنا وارحمنا) سن بزم امرمزه قائم ناصرمزسن امدی بزی مغفرت
ایدوب مقارف اولدیغمز ذنوبله بزی مؤاخذه ایتمکل وبزه توبه یی توفیقکله رحمت ایلکل (وانت خیر الغافرین)
حالبوکه سن غافرلرك خیرلوسیسن که سیئه یی مغفرتکدنصکره یرینه حسنه ویررسن (واکتب لنا فی هذه
الدنیا حسنة وفی الآخرة) وبزه اشبو دنیاده حسن معیشت وتوفیق طاعتی وآخرتده جنتی تقدیر ایلکل
(انا هدنا الیك) زیرا بز سکا توبه ورجوع ایتمشز (قال عذابی اصیب به من اشاء) الله تعالی ایتدی عذابمی
خلقمدن دیلدیکمه ایرکوررین (ورحمتی وسعت کل شیء فسأکتبها للذین یتقون) بنم رحمتم دنیاده هرشیئه
مؤمن وکافره مکلف وغیر مکلفه عام اولدی لکن یوم قیامتده خاصة متقیلره اثبات ایدرین امدی حق تعالینك
مؤمنلره سعت رحمتی ایچون انلر سببیله کافرلر دخی دنیاده رزقلنورلر ودخی بلاء وعذاب دفع ایدیلور چنکه
آخرته واریله خاصة مؤمنلره اولور * وقتا که الله تعالی بنم رحمتم هرشیئه واسع اولدی دیو قوانی انزال ایتدی
ابلیس دیدیکه بن دخی برشیئم * بعده متقیلره تخصیص اولنیجق اندن مأیوس اولدی (ویؤتون الزکوة)
وزکوتلرین ادا ایدرلر (والذین هم بآیاتنا یؤمنون) وشونلرکه بزم آیتلریمزه ایمان کتوررلر * وقتا که رحمت
اشبو خصال اهالنه تخصیص اولندی یهود ونصاری بز دخی انکله متصفلرز دیو رحمتی تمنی ایدیجك الله تعالی
اشبو من بعد ذکر اولنان اوصاف زائده ایله انلری اخراج ایدوب آنی اشبو امته تخصیص ایتدی ودیدیکه (الذین
یتبعون الرسول النبی الامی) که انلر رسول نبی امی یه اتباع ایدرلر * روایت اولندیکه موسی علیه السلامك
اختیار ایتدیکی یتمش رجله الله تعالی موسی علیه السلام لسانیله دیدیکه سزکیچون ارضی مسجد وطهور
قیلدم تا که مرحاض وقبردن غیری هرنه مکانده بولنوب نماز وقتنه ایرشورسکز ادا ایده سز * وسکینه یی
قلوبکزده قیلدم وتوراتی سزدن رجل ومرأه حر وعبد صغیر وکبیر ظهر قلبلرندن اوقومغه قدرت ویرم مراد
ایدرمیسز * دیدیلرکه مرادمز اولدرکه نمازی کنائسده قیله وز وسکینه یی قلوبمزده حمل ایتمکه قادر
دکلرز وتوراتی ظهر قلبدن اوقومغه قادر دکلرز دیلرز که آنی کتابدن اوقویه وز * اویله اولسه الله تعالی
دیدیکه (فسأکتبها للذین یتقون) دن (اولئك هم المفلحون) وارنجه * انلر رد ایدیجك اول خصالی
بو امته ویردی (الذی یجدونه مکتوبا عندهم فی التوراة والانجیل) که انلر اول رسول نبی امینك صفت ونعت
ونبوتنی کندیلر عندنده توراة وانجیلده یازلمش بولورلر (یأمرهم بالمعروف وینهاهم عن المنکر) که اول
انلره ایمانله امر وشرکدن نهی ایدر * دینلدیکه معروفله مراد شریعت وسنتدر ومنکرله مراد شریعت
وسنتده معروف اولمیاندر ویاخود اول انلره خلع انداد ومکارم اخلاق وصلهٔ ارحامله امردر * ویا عبادت
اوثان وقطع ارحامدن نهی در (ویحل لهم الطیبات) وانلره شول جاهلیتده نفسلرینه تحریم ایتدکاری اشیایی
تحلیل ایدرکه اول بحیره وسائبه ووصیله وحامدر ویا شول حلالاتی انلره تحلیل ایدرکه اول انلره حرام ایدی

شحوم وغیری کبی (ویحرم علیهم الخبائث) وانلره خبیث اولان اشیایی حرام ایدر میته ودم ولحم خنزیر
ویاربوا ورشوت وسائر محرمات کبی (ویضع عنهم اصرهم والاغلال التی کانت علیهم) وانلردن اصر واغلالی
تخفیف ایدر * اما اصر هر قول ویا فعلدرکه اول انسانه ثقیل اولور ویا عهد ثقیلدرکه اول توراتده اولانله
عمل بنو اسرائیل اوزره الزام اولنمشدی * ویا دینده هر تشدیددرکه اول انلر اوزره واجب ایدی * واما اغلال
شول اثقالدرکه بنو اسرائیل اوزره واجب ایدی توبه ده قتل نفس کبی وکناه ایدن اعضایی قطع ونجاستی توبدن
قرض وقتلده قصاص متعین اولوب دیت اخذ بنك حرمتی ویوم سبتده عمل ترکی ونمازلری کنایسلك غیریده
قطعا اداجائز اولمامق کبی (فالذین آمنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذی انزل معه اولئك هم المفلحون)
شونلرکه اول نبی امی یعنی محمد صلی الله علیه وسلمی تصدیق وا کا توقیر وانك اعداسی اوزره نصرت ایدرلر وا کا
انزال اولنان قرآنه اتباع ایدرلر * امدی اول وصفلو کسنه لرنار عذابندن قورتیلوب الله تعالینك رحمتیله
دخول جنته لایق اولنلردر (قل یا ایها الناس انی رسول الله الیکم جمیعا) یا محمد دیکل که یا ناس بن جمیعکزه
کلمش الله تعالینك رسولیم * دینلدیکه پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم انس وجنه مبعوث رسول الله ایدی
اما که سائر مرسلر انجق قوملرینه بعث اولنورلردی (الذی له ملك السموات والارض) که سموات وارضك
ملکی اول الله تعالینکدر (لا اله الا هو) آندن غیری معبود یوقدر (یحیی ویمیت) که اول خلقی صواب ایله
دیرکورر اجللری کلدیکنده اولدورر * ویا خود امواتی آخرتده دیرکورر واحیایی دنیاده اولدورر (فآمنوا
بالله ورسوله النبی الامی الذی یؤمن بالله وکلماته واتبعوه لعلکم تهتدون) امدی ایمان کتورك الله تعالی یه
ودخی انك رسولنه کم نبی امی اولوب الله تعالی یی وکلماتنی تصدیق ایدر * اول کرك کندویه وکرك غیریه منزل کتاب
ویا وحی در * ودخی اول رسوله اتباع ایدك تا که هدایت بوله سز * الله تعالی ایمان واتباعی هدایت رجاسنه
وسیله قیلمسنده تنبیه واردرکه برکسنه پیغمبر علیه السلامی تصدیق ایدوب لکن اکا اتباع ایتمسه اول هنوز
ضلالتدن آیرلمیوبدر (ومن قوم موسی امة یهدون بالحق وبه یعدلون) بنو اسرائیلدن برجماعت واردرکه ناسی
کلمهٔ حقله ارشاد ایدرلر وانکله حکملرنده عدل ایدرلر * روایت اولندیکه انلر برقومدرکه اقصای مشرقده
خلف صینده نهر اوداق اوزره اولورلر انلردن هیچ برینك مالی یوقدر انلرده کیجه یغمور اولور وکوندزده هوا
آچیلور انلرا کینله معیشت ایدرلر بزدن انلره ایرر یوقدر حق اوزره قائملردر * دینلدیکه پیغمبر عز صلی الله علیه
وسلم لیلهٔ معراجده انلره اوغرایوب سو یلدی دیدیلرکه یا رسول الله موسی علیه السلام بزه وصیت ایتدیکه
سزدن قنغیکز احمد نام پیغمبره ایررسه بندن اکا سلام ایتسون پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم موسایه وانلره علیه
السلام وعلیکم دیو رد سلام ایتدی ومکه ده نازل اولان سوره لردن انلره اون سوره اوکرتدی وصلوة وزکوة ایله
امر ایتدی وسبتی ترك ایدوب جمعه یی تعظیمله وصیت ایتدی * دینلدیکه اول قوله مراد یهود طائفه سندن
پیغمبر عز علیه السلام زمانتده ایمانه کانلردر لکن اصح اولان قول اولدر (وقطعناهم اثنتی عشرة اسباطا امما)
بز بنو اسرائیلی اون ایکی سبط قیلدق که هر برسبط امت عظیمه ایدیلر (واوحینا الی موسی اذ استسقاه قومه
ان اضرب بعصاك الحجر) موسایه وحی ایتدك شول وقتکه قومی اندن تیهده صو ایستدیلر عصا سیله
طاشی اوره (فانبجست منه اثنتا عشرة عینا) اوریجق اندن اون ایکی عین هر برسبط ایچون برعین منفجر
اولدی (قد علم کل اناس مشربهم) هر سبط اول عیوندن موضع شربنی بیلدی (وظللنا علیهم الغمام) وتیهده
حر شمسدن انلری قوررا اوزرلرینه غمامی مظلل ایتدك (وانزلنا علیهم المن والسلوی) وهر غداتی انلره
ترنجبین وسمانی ایندردك وانلره دیدك که (کلوا من طیبات ما رزقناکم) سزه ویردیکمز
حلالاتدن ییکز لکن ادخار ایتمکز انلر ایسه مخالفت ایدوب ادخار ایتدیلر * اویله اولسه اول نعمت انلردن
کسلدی وقورتلنوب فاسد اولدی (وما ظلمونا ولکن کانوا انفسهم یظلمون) انلر اول فعللر یله بزه ضرر ایتمدیلر
بلکه ضرری ینه کندیلره ایتدیلر (واذ قیل لهم اسکنوا هذه القریة) ذکر ایت شول وقتیکه بنو اسرائیله اشبو
قریه ده بیت المقدسده ویا اریحاده ساکن اولوك دینلدی (وکلوا منها حیث شئتم) وانده کی رزقدن سعة
اوزره ییکز (وقولوا حطة) یا ربنا سندن سؤالمز ذنوبمزی حط ایدهسن دیکز (وادخلوا الباب سجدا)
واول قریه نك بابنه الله تعالی یه شکر ایچون ساجدین اولدیغکز حالده کیریکز (نغفر لکم خطیئاتکم) تا که

خطالریکزی ستر ایدوب انکله سزی مؤاخذه ایتمیه وز (سنزید المحسنین) بز احسان ایدنلره احسانمزی
آرتورورز (فبدل الذین ظلموا منهم قولا غیر الذی قیل لهم) نفسلرینه ظلم ایدنلر انلره دینلان قولك غیرنی دینله
بدل ایتدیلر (فارسلنا علیهم رجزا من السماء بما کانوا یظلمون) اویله اولسه الله تعالینك امرنی تبدیل
واستهزا ایله نفسلرینه ظلم ایتدکاری ایچون سمادن اوزرلرینه عذاب ایندردك ویا طاعون کوندردك حتی که
برساعتده یتمش بیك کشی هلاك اولدی تنکیم قصه سی جزء اولك حزب ثانیسنده تفصیل اولندی (واسئلهم
عن القریة التی کانت حاضرة البحر) یا محمد سن یهوده سؤال ایتکه شول قریه خبرندن واهلنه ایرشن
وقعه دنکه اول بحره قریبه (ایله) دینور مدینله طور بیننده برقریه در ویا برقولده اول مدین ویا طبریه در (اذ یعدون
فی السبت) شول وقتکه انلر سبت کوننده صیدله حدود اللهی تجاوز ایتدیلر (اذ تأتیهم حیتانهم یوم سبتهم
شرعا) که انلره یوم سبتده حیتان صو یوزینه ظاهر اولدیغی حالده کلوردی (ویوم لا یسبتون لا تأتیهم) وسبتك
غیری ایامده انلره حیتان کلمزدی (کذلك نبلوهم بما کانوا یفسقون) اشبونك کبی بلاء شدیدله بز انلری
اختبار ایتدك فسقلری سببیله کم آنی ایشلدیلردی * روایت اولندیکه شیطان انلره القا ایدوب دیدیکه الله
تعالی سزی اصطیاددن نهی ایتمدی بلکه نهی انی اکلدن رصیدیکزی ایدك برقولده شیطان دیدیکه سز اخذدن
نهی اولنمش سکزدر امدی بحرك کنارنه حوضلر قازوب یوم سبتده حیتانی اکا سوق ایدك ویوم احدده اخذ
ایدك برزمان اول حالت اوزره اولدقلرندنصکره سبت تعظیمن ترك ایتدیلر الله تعالی بزه سبت عملن حلال ایتدی
دیوب مبالاتسزلنده اخذ واکل وبیع ایتدیلر * اهل قریه یتمش بیك دکو کسه ایدی اوچ صنف اولدیلر برصنفی
اول فعلدن ایدنلری نهی ایتدیلر وبرصنفی ایسه سکوت ایدوب نهی ایتمدیلر شول قومه نیه وعظ ایدرسز که
الله تعالی انلری هلاك ایدیسردر دیدیلر * وبرصنفی ایسه اول منکری ایشلینلر ایدیلر وقتاکه اول فعلدن
منتهی اولمدیلر نهی ایدنلر انلره دیدیلرکه بز سزکله برقریه ده اختلاط اوزره ساکن اولمیزز وقریه یی جدار وباب ایله
قسمت ایتدیلر وداود علیه السلام اول منکر اهلنه لعنت ایدوب جمیعی میمون صورتنه مسخ اولندیلر * نهی
ایدنلر برصباحن طشره چقوب انلری کورمدیلر آیا که آنلره نه حالت ایردی دیو نظر ایچون دیوار اوزره چقدیلر
کوررسه لرکه صورتلری میمونه مسخ اولنمش اولوشرلر قپولرین آچوب قریه لرینه کیردیلر انلر انسدن قریبلرین
بیلوب کوزلرندن یاش آقیدوب یانلرینه کلور ایدیلر * اول اوچ صنفدن انجق نهی ایدنلر قورتلدیلر (واذ قالت
امة منهم لم تعظون قوما الله مهلکهم او معذبهم عذابا شدیدا) انلردن برطائفه که انلر هالکه ایدی اشبو عمل
سیئه دن منتهی اولوك اوزریکزه عذاب نازل اولمدین زیرا بیلورزکه اکر منتهی اولمزسکز لابد اوزریکزه عذاب
نزول ایدیسردر دینلدکده * دیدیلرکه شول قومه نیچون وعظ ایدرسز که حق تعالینك انلری هلاك ایده جکن
ویا انلره عذاب ایرکوره جکن بیلورسز (قالوا معذرة الی ربکم ولعلهم یتقون) وعظ ایدنلر دیدیلرکه بزم سزه
وعظمز رب تعالی یه عذر اظهاری ایچوندر منکردن نهیده تقصیره نسبت اولنمیه وز ودخی شول امیدله کم انلر
الله تعالیدن قورقوب صددنده اولدقلری منکری ترك ایده لر (فلما نسوا ما ذکروا به) وقتاکه اول منکری
ایشلینلر وعظ اولندقلری شیئله عملی ترك ایتدیلر (انجینا الذین ینهون عن السوء) اول منکردن نهی ایدنلره
عذابدن نجاة ویردك (واخذنا الذین ظلموا بعذاب بئیس بما کانوا یفسقون) واول الله تعالی یه عصیان ایله
نفسلرینه ظلم ایدنلری عذاب شدیدله اخذ ایتدك شول شیء سببیله کم امر اللهدن خروج ایدرلردی ابن عباس ایدر
منکردن نهی ایدنلرك نجاة بولدیغن واول منکری ایشلینلرك عذابله اخذ اولندیغن بیلدك لکن اول منکری
ایشلیوب ایشلینلره سکوت ایدنلرك حالی نیه ایردیکن بیلدك * عکرمه اکا دیدیکه حق تعالی اکرچه انلره
نجاة ویردك دیمدیسه هلاك ایتدك دخی دیمدی * ابن عباس رضی الله عنه عکرمه نك بو قولنی تحسین ایدوب
امدی اول سکوت ایدنلر دخی نجاة بولمشدر دیدی * اما که ابن زید ایدر اول نهی ایدنلر نجاة بولوب اول
ایکی فرقه هلاك اولمشلردر اویله اولسه منکری ترکده اشبو اشد آیت اولور (فلما عتوا عما نهوا عنه) وقتاکه نهی
اولندقلرندن رجوع ایتمدیلر (قلنا لهم کونوا قردة خاسئین) بز انلره رحمت واسعه دن مبعدین اولدیغکز
حالده میمون صورتنه تحول ایدك دیدك بعده اوچ کون یاشه یوب اندن هلاك اولدیلر (واذ تأذن ربك لیبعثن
علیهم الی یوم القیامة من یسومهم سوء العذاب) ربك جل شانه اعلام ویا توعد ویا ایعاد ویا امر ویا حکم

ایدیکه یهوداوزره یوم قیامته دکین بعث ایده شول قومیکه انلره سوء عذاب ایده اذلال وضرب
جزیه کبی * روایت اولندیکه حق جل وعلا یهوداوزره سلیمان علیه السلامدنصکره بخت نصری بعث ایدوب
دیارلرین تخریب ومقاتللرین قتل ونسالرین وذراریلرین سبی ایتدی وباقیلری اوزره جزیه وضع ایتدی *
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بعثتنه دکین آنی مجوسه ویرولردی اولدخی انلرك اوزره جزیه وضع ایدوب آخر
دهره دکین انلر اول مذلتدن زائل اولمیسرلردر (ان ربك لسریع العقاب) ربك جل شانه امرینه عاصی
اولانه عقابی سریعدر (وانه لغفور رحیم) وتوبه ایدنه غفور رحیمدر (وقطعناهم فی الارض امما) بز انلری
یرپوزنده فرقه فرقه ایدوب امرلرین طاغتدق (منهم الصالحون ومنهم دون ذلك) انلرك کیملری صالحلردرکه انلر
پیغمبر صلی الله علیه وسلمه ایرشوب ایمانه کلنلردر * ویاوراء صیننده نهراوداق اوزره مقیم اولان طائفه در
وکیملری دخی انلردن دوندرکه اول کفر اوزره قلان یهوددر (وبلوناهم بالحسنات والسیئات لعلهم یرجعون)
وبز انلری خصب وعافیت ایله وکاهی جدب وشدت ایله اختبار ایدرز تاکه ربلرینك طاعتنه رجوع ایده لر (فخلف
من بعدهم خلف ورثوا الکتاب) اشبو ذکر اولنانلرك انقراضندنصکره یرلرینه برقوم سوء کلدیلرکه اسلافلرندن
توراتی وارث اولوب انی اوقودقلرندن وایچنده اولانی بلدکلرندنصکره (یاخذون عرض هذا الادنی) اشبو
شیء ادنی یعنی دنیانك حطامن آلورلرکه حکمده ظلم ویا کلماتی تحریف وتبدیل ایده لر (ویقولون سیغفرلنا)
ودیرلرکه بز بونکله مؤاخذه اولنمزز بلکه مغفرت اولنورز (وان یاتهم عرض مثله یاخذوه) اکرچه انك مثلی
عرض کورسه ده کرك حلال وکرك حرام اولسون آنی آلورلر الله تعالینك مغفرتن تمنی ایدرلر اکرچه اینه انك مثلنی
بولورسه ده * اشبو انلرك دنیایه حرص وذنوبه اصرارلرینی اخباردر (الم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا
علی الله الا الحق) توراتده انلردن اخذ عهد اولنمدیمیکه الله تعالی یه باطل سوزی سویلمیه لرکه اول ذنوبه اصرارله
مغفرتی تمنیدر وتوراتده اصرار ایدنلره مغفرت وعد اولنمیوبدر (ودرسوا ما فیه) واول کتاب ایچنده اولانی
اوقودیلر آکا آنی تعقل ایتسه لر دار آخرت ایچون عمل ایدرلردی (والدار الاخرة خیر للذین یتقون افلا تعقلون)
دار آخرت خیرلودر شول کسه لره که الله تعالینك حرام ایتدیکی اشیادن صاقنورلر تعقل ایتمزلرمیکه آنی بیله لر
ادنای دینی عقابه مؤدی بی نعیم مخلده استبدال ایتمیه لر (والذین یمسکون بالکتاب واقاموا الصلاة) شونلرکه
کتاب ایله عمل ایدرلر ونمازی شروط وارکانی رعایتله ادا ایدرلر (انا لا نضیع اجر المصلحین) صلاح عملن ایدنلرك اجرنی
بز ضایع ایتمزز (واذ نتقنا الجبل فوقهم کانه ظلة) بز اردندن برجبلی قلع ایدوب ظلة کبی انلرك فوقنه رفع ایلدك
(وظنوا انه واقع بهم) یقین ایتدیلرکه اول انلرك اوزرینه دوشر زیراکه جبالك جوده اولمسی معتاد دکلدر زیرا
انلر انکله ایعاد اولنمشلردی وانلره دیدك که (خذوا ما آتیناکم بقوة) سزه ویردیکمزی جد واجتهاد ایله اخذ ایلك
(واذکروا ما فیه) وایچنده اولان شیئی عمله کتورمك ایله یوخسه منسی کبی ترك ایتمکوز (لعلکم تتقون)
تاکه قبایح اعمال ورذائل اخلاقدن صاقنه سز * روایت اولندیکه وقتاکه بنو اسرائیل توراة احکامنی قبولدن
اباء ایتدیلر الله تعالی انلرك باشی اوزره جبل طوری رفع ایتدی انی قبول ایدلر والا اوزریکزه براغیلور دیندی
اوبلا اولسه هر بری حاجب ایسراری اوزره سجده یه واردیه وصاغ کوزلری ایله جبل اوزرلرینه دوشرمی دیو
خوفله باقارلردی اول اجلدن یهودك سجده لری حاجب ایسراری اوزره قالدی (واذ اخذ ربك من بنی
آدم من ظهورهم ذریتهم) ذکر ایت شول وقتیکه الله تعالی دیدیکی کیفیت اوزره ظهر آدمی مسح ایدوب
ذریتینی بری برلرینك صلبندن دنیاده ایانك آبادن والدی ترتیبی اوزره قرنا بعد قرن ذره هیئتنده اخراج
ایتدی * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه اشبو آیتدن سؤال اولندقده دیدیکه الله
تعالی آدمی خلق ایتدیکه ظهرنی مسح ایلدی واندن ذریت اخراج ایدوب دیدیکه اشبونلری جنت ایچون
خلق ایتدم جنت عملن ایدرلر وایکنجی ده انك ظهرنی مسح ایدوب اندن ذریت آخری اخراج ایتدی ودیدیکه
اشبونلری نار ایچون خلق ایتدم نار عملن ایشلرلر * بر رجل دیدیکه یا رسول الله اولحاله عملك فائده سی
نه اولور دیدیکه حق جل وعلا قولنی بر عبدی جنت ایچون خلق ایتمش اولسه آنی اهل جنت عملنده استعمال
ایدوب اول حالده آنی اماته ایتدکدنصکره جنته قور وبر عبدی نار ایچون خلق ایتمش اولسه آنی اهل نار
عملنده استعمال ایدوب اول حالده انی اماته ایتدکدنصکره ناره قور * مقاتل وغیری ایدر الله تعالی آدم علیه السلامك

ظهرینك صفحۀ یمناسن مسح ایتدی اندن ذریت بیضایی ذره هیئتنده اخراج ایلدی * بعده ینه آدم علیه
السلامك ظهرینك صفحۀ یسراسن مسح ایدوب اندن ذریت سودایی ذره هیئتنده اخراج ایلدی * بعده جمیعنه
بن سزلرك ربکز دکلمیین دیدی جمیعی بلی ربمزسن دیدیلر اندن الله تعالی اول ذریت بیضا حقنده اشبونلر رحمتیله
جنتده در اصحاب یمیندر وذریت سودا حقنده اشبونلر نارده در اصحاب شمالدر دیدی * بعده ینه انلری
جمیعا آدم علیه السلام صلبنه رد ایتدی * امدی اهل قبور تا اهل میثاق اصلاب رجال وارحام نسادن
خروجلرینه دکین قبرلرنده محبوسلردر الله تعالی عهدلرنی نقض ایدنلر حقنده (وما وجدنا لاکثرهم من عهد)
بز انلرك اکثرنی عهدلرینه وفا ایدر بولمادق دیدی * اهل تفسیر ایدر اهل سعادتك اقراری طوعله ایدی واهل
شقاوتك اقراری کرهله ایدی اشبو (وله اسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها) قولنك معناسیدر
وموضع میثاقده اختلاف اولنوب ابن عباس دیدیکه اول بطن نعمانده عرفه جنبنده بروایتده ایدی
وبروایتده اول ارض هندده برده ناده ایدیکه اول آدم علیه السلامك جنتدن موضع هبوطیدر * کلبی
ایدر اول مکه وطائف بیننده ایدی * سدی ایدر الله تعالی آدم علیه السلامی جنتدن چیقاروب سمادن
ایندرمزدین ظهرینی مسح وذریتن اخراج ایتدی * روایت اولندیکه الله تعالی ذریتك جمیعن اخراج وتصویر
ایتدی وانلره عقل ولسان ویردی وخطاب اولنانی بیلدیلر وجواب مذکوری سویلدیلر * روایت اولندیکه
الله تعالی انلرك جمیعنه دیدیکه * بندن غیری اله یوقدر وبن سزلرك ربکزین بندن غیری ربکز یوقدر زنهار بکا
برشیئی اشراك ایتمکز زیرا بکا اشراك ایدوب مؤمن اولمیانه بن انتقام ایدرین وبن سزه رسوللر کوندرورین که بنم
عهد ومیثاقمی سزه تذکیر ایده لر وسزه کتابلر ایندررین * جمیعی سویلیوب دیدیلرکه شهادت ایدرزکه سن بزم
ربمز والهمزسن سندن غیری ربمز یوقدر بومنوال اوزره میثاقلرین اخذ ایتدی بعده آجال وارزاق ومصائبلرین
تقدیر ایتدی آدم علیه السلام انلره نظر ایدوب کیمن غنی وکیمن فقیر وکیمن حسن وکیمن قبیح کوردی دیدیکه
یارب بونلری برابر ایتسه یدك * دیدیکه شکر اولنمغی سوورن وقتاکه الله تعالی انلری وحدانیتنه تقریر
وبری برلرینك اوزره اشهاد ایتدی جمیعن ینه آدمك صلبنه رد ایتدی * امدی میثاقلری اخذ اولنانلرك جمیعی
دنیایه کلمیجه قیامت قوپمز (واشهدهم علی انفسهم) وانلری بری برلرینه اشهاد ایتدی ودیدیکه (الست
بربکم) بن سزلرك ربکز دکلمیین (قالوا بلی شهدنا) دیدیلرکه بلی بز بارینه انفسمز اوزره شاهد اولدق * امدی الله
تعالینك انلری بری برلرینك اوزره اشهادی انکیچوندرکه (ان تقولوا یوم القیمة انا کنا عن هذا غافلین) یوم
قیامتده بز بوندن غافللر ایدك دیمیه لر (او تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وکنا ذریة من بعدهم) ویا مشرکلر
بزدن اول آبائمز شرك ونقض عهد ایتدیلر بز ایسه ذریت وانلره تابعلر ایدك دیو اعتذار ایتمیه لر (افتهلکنا بما
فعل المبطلون) شول مبطل آبائمز جنایتیله بزه عذاب ایدرمیسن دیمیه لر (وکذلك نفصل الآیات ولعلهم
یرجعون) اشبو بیان کبی آیاتی تبیین ایدرز تاکه عباد انی تدبر ایده لر وکفردن توحیده رجوع ایده لر
(واتل علیهم نبأ الذی آتیناه آیاتنا) یا محمد سن یهوده تلاوت ایت علمادن شول کسه نك قصه سن که بز آکا
آیاتمزی ویردك * دیدیکه اول بنو اسرائیل علماسندن بریسی ایدی اسمی بلعم بن باعورا ایدی ویا امیة بن ابی
الصلت ایدیکه اول چوق کتابلر اوقیوب الله تعالی آخر زمانده رسول کوندرسه ایدوکنی بیلمش اول
رسول کندی اولمسن رجا ایلدی محمد علیه السلام بعث اولندیغی تکذیب ایتدی * اما اکثرین قولنده اول
کنعانیدن ویا بنو اسرائیلدن بلعم بن باعورا اولوب اکا اسم الله اعظم ویرلمشدی ویا کتب اللهدن برکتابك
علمی ویا دعاسنك استجابتی ویرلمشدی (فانسلخ منها فاتبعه الشیطان فکان من الغاوین) اول آیاتدن کفر
واعراضله منسلخ اولدی حیه نك جلدندن انسلاخی کبی حتی که شیطان آکا لاحق اولوب کندویه اتباع
ایدردی وآزغونلردن اولدی * روایت اولندیکه موسی علیه السلام جبارین حربی ایچون ارض شامدن
بنی کنعان ارضنه نزول ایتدی * بلعمه قومی دیدیلرکه موسی جنود کثیره ایله کلدیکه بزی بلادمزدن چیقاره
اماکن ودیارمزه کندی قومنی کیردیره سن ایسه مجاب الدعوه کسه سن دعا ایتکه الله تعالی آنی بزدن
دوندیره * بلعم ایتدی یوسزلر دیدیکزکه اوله حق ایش دکلدر زیراکه اول نبی الله در وبیله سنجه جنودی ملائکه
ومؤمنوندر اکر انلرك اوزره دعا ایدرسم دنیا وآخرتم زیان اولور * قومی ایسه مجاب اولیوب اکا زیاده الحاح

ایتدیلر * دیدیکه امدی صبر ایدلک که مناممده رب نه امر ایدر کوره یم سزه اکا کوره جواب ویره یم مکرکه برحاجت ایچون دعاده اول عادتی ایدیکه فعل وترکده مناممله عمله رعایت ایدردی * چون عادتی اوزره منامه رجوع ایتدی * زنهار وزنهار موسی اوزره دعا ایتمکل دینلدی انی قومنه خبرویریجک آنلرا کا هدایا اهدا ایتدیلر اول ایسه انی قبول ایتدی انی مطلوبلری حصولنه مدار ایدینوب انی تکرار منامه مراجعت ایتدردیلر دیدیکه منامده بکا برشیء دینلمدی * دیدیلرکه اکر رب تعالی انک اوزره دعا کدن کراهت ایتسه سنی نهی ایدردی اول مرهده نهی ایتدیکی کبی * اکا تضرعدن زائل اولمدیلر حتی که انی اکا قائل ایتدیلر مکر انک برآتانی وار ایدی اکا نیوب برطاغه یونلدیکه اکا حسبان دینوردی تا که انک اوزره طلوع ایدوب بنواسرائیل اوزره بددعا ایده آتان برایکی خطوه یوریدین چوکدی بلعم انی قالدرمغیچون اوریجق باذن الله آتان سویلیوب دیدیکه یا بلعم قنده کیدرسن اوکمده ملائکه یی کورمز میسنکه بنی کیرودوندررلر الله تعالینک رسولنه ومؤمنلره بددعا ایتمکه می کیدرسن * انکله متعظ اولمیجق الله تعالی انی اطلاق ایتدی حتی که اول طاغه چقوب انلر اوزره بددعایه عزم ایتدی بنواسرائیل اوزره بددعا ایتمک دیلدیکنده کندی قومنه بددعا ایدردی وکندی قومنه خیردعا قصد ایتسه لسانی صرف اولنوب اول خیردعایی بنواسرائیل اوزره ایدردی قومی اکا یا بلعم سو یلدیککی بیلورمیسن دیدیلر * دیدیکه نیجه ایده یم اختیارم المده دکل لسانمه الله تعالی انی سویلدر * اندن لسانی اوزانوب کوکسی اوزره صارقدی قومنه دیدیکه شمدنکروبندن دنیا وآخرت کندی مکر وحیله یه عزم ایتدی وقومنک نسایی حسنالرندن برنیجه سن تزیین ایدوب اللرنده سلعه لرایله بنواسرائیل عسکرینک اراسنه کوندردی هرکیم انلردن سزه زنا قصد ایده امتناع ایتمیوب مطاوعت ایدک دیو امر ایلدی * چون اول نساء بنواسرائیل عسکرینه واردیلر اول نسادن کشت بنت صور نام مرأه جمیله یی بنواسرائیل عظماسندن زمری بن شلوم کوریجک صبره قراری قالمیوب آنی موسی علیه السلامک قاتنه ایلتدی یا موسی ظن ایدرمکه سن بکا بونی حرامدر دیرسن دیدی * موسی علیه السلام اکا نعم اول سکا حرامدر یانه وارمغل دیدی زمری ایتدی والله بوخصوصده بن سکا اطاعت ایتمزم دیوب قبه سنه ایلتدی وتأخیرنسز اکا جماع ایتدی اول حینده الله تعالی بنواسرائیل عسکرینه طاعون ارسال ایتدی * وموسی علیه السلامک صاحب امرینه فنحاص بن عیزار بن هارون دینوردی جسیم وقوی کمسه ایدی زمرینک صنیعی حیننده غائب ایدی * خبردار اولیجق باشی دمورلی حربه سی وار ایدی الینه آلدی وزمرینک قبه سنه کیروب انی اول مرأه ایله یاتورکن ایکیسن حربه سنه صانجدی ودبرسکن بوکرینه وحربه نک دیبن چکه سنه طایه یوب اول کیفیت اوزره حربه یی هوایه قالدردی یا الهی سکا عصیان ایدنه بویله جزا ایدرز دیو سویلدی * وفنحاص انی ایتدیکی حینده طاعون دفع اولدی زمرینک مرأه یه اصابتندن فنحاصک انی قتلنه دکین اراده یکن برساعتده بنواسرائیلک طاعوندن هلاک اولانی حساب ایتدیلر عددین یتمش بیکه ایرکوردیلر * مقاتل ایدر بلقانک ملکی بلعمه دیدیکه موسی اوزره بددعا ایت بلعم ایتدیکه بن اکا نیجه بددعا ایدرین حالبوکه اول بنم دینم اهلندندر ملک ایتدی بددعا ایت وياخود صلب اولنمغی اختیار ایت اویله اولسه موسی علیه السلامه بددعا ایچون آتانه بنوب یوله کیردی بنواسرائیل عسکرینی کوریجک آتانی طوردی بلعم انی ضرب ایتدکده باذن الله سویلیوب دیدیکه بنی نیچون اوررسن اوکمده آتش وار بنی یوریمکدن منع ایدر رجوع اراده ایدیجک ینه ملکه خبرویردیلر ملک یمین ایتدیکه موسی یه بددعا ایتمزسه آنی صلب ایده اول ایسه حیات دنیایی اختیار له موسی اوزره بددعایه اقدام ایتدی اسم اعظمی توسله موسی علیه السلامک انلرک مدینه سنه کیرمکدن منعی ایچون دعا ایدوب الله تعالی اکا اجابت ایتدی انک دعاسی سببیله بنواسرائیل تیهده حبس اولنوب قالدیلر * موسی علیه السلام دیدیکه یارب بزنه کناه له اشبو تیهده حبس اولندق * دینلدیکه بلعمک دعاسیله موسی علیه السلام ایتدی الهی بلعمک دعاسنه اجابت ایتدک بنم دعامه دخی اجابت ایلکل دیلرنکه اندن اسم اعظمی وایمانی نزع ایده سن * الله تعالی موسی علیه السلامک دعاسیله انک صدرندن ایکیسن دخی سلخ ایتدی برآق کوکرجین کبی اوچوب کتدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیت کریمه بنواسرائیلدن بررجل حقنده نازل اولمشدرکه اکا اوچ دعوات مستجابه ویرلمشکن اوچنی بیله ضایع ایتدی شول وجهله کیم

انک مرأه سی وار ایدی اندن اولادی اولمشدی مرأه اکا اول دعواتک برین بنم ایچون ایلکل دیلرنکه بنواسرائیلده بندن اجمل مرأه اولمیه چون رجل انی دعا ایدوب مرأه بنواسرائیل نساسنک اجملی اولدی جماله عجب ایدوب رجلدن رغبت ایتدی زوج اکا اوزلنوب دعاسیله انی برکلبهٔ نباحه ایتدی اولادی اکا کلوب انامزی برکلبهٔ نباحه ایتدک بزنیجه صبر ایدرز کلبه اولادی دیو تعییر اولنورز دیلرزکه ینه دعا که اولکی هیئتنه تحویل ایده سن * نعم دیوب انی ایتدی بو وجهله انک اوچ دعوات مستجابه سی ضایع برهکتندی (ولو شئنا لرفعناه بها) اکر بزدیله سک اکا ویردیکمز آیات سببیله واکا ملازمتیله آنی علمادن ابرار منازلنه رفع ایدردک ویا اندن کفری رفع ایدوب آنی آیاتله عصمت ایدردک (ولکنه اخلد الی الارض) لکن اول دنیایه ویا سفاله یه میل ایتدی (واتبع هواه) ودنیایی ایثارده وقومنی استرضاده هواسنه تابع اولوب آیاتک مقتضاسندن اعراض ایتدی * انک رفعی مشیئة اللهیه تعلیقدنصکره فعل عبدله استدراکده تنبیه واردرکه مشیئة الله انک رفعنه موجب فعلنه سببدر وسبب حقیقی مشیئتدر واسبابدن مشاهده اولنان مسبب حصولنده وسائط معتبره در شول حیثیتدنکه مشیئت اکا تعلق ایدوبدر (فمثله کمثل الکلب ان تحمل علیه یلهث او تترکه یلهث) امدی کتابی اوقیوب موجبیله عمل ایتمیان عالمک مثلی کلب مثلیدرکه انی طرد ایدرسکده دیلن چیقاروب صولور کندی حالنه قورسکده آنجلین صولور * یعنی کافری زجر ایتسک منزجر اولمز ترک ایتسک هدایت بولمز اویله اولسه ایکی حالتی دخی اکا مساویدر کلبک ایکی حالتی کبی * قتیبی ایدر هر حیوانک لهثی یا اعیادن ویا عطشدن اولور الا کلب هر حالتده لهث ایدر کلال وراحت وری وعطش حالاتی اکا مساویدر اشبو مثلی الله تعالی آیتلرینی تکذیب ایدنلره ضرب مثل ایتدیکه اکا وعظ ایدرسکده ضالدر ترک ایدرسکده ضالدر (ذلک مثل القوم الذین کذبوا بآیاتنا) اشبو کلب مثلی شول قوم مثلیدرکه بزم آیتلریمزی تکذیب ایدوب ایمانه کلمزلر * اشبو مکه کافرلرینک مثلیدرکه انلر برهادی تمنی ایدرلردیکه انلری هدایت ایده وطاعة اللهیه چاغره وقتاکه انلره شول صدقنده شک اولنمیان محمد صلی الله علیه وسلم نبوتله کلدی تکذیب ایدوب هدایتی طلب ایتمدیلر ترک ویا دعوت اولنملری قتلرنده مساوی اولدی (فاقصص القصص لعلهم یتفکرون) امدی اشبوذکر اولنان قصه لری یهوده ذکر ایتکه بوانلرک قصه لری کبیدر تاکه انی فکر ایدوب موجبیله عمل ومتعظ اوله لر (ساء مثلا القوم الذین کذبوا بآیاتنا وانفسهم کانوا یظلمون) نه چرکین مثل اولور شول قومک مثلی که بزم آیتلریمزک صحتنه حجت قیامندنصکره انی تکذیب ایتدیلر وعناد وترک ایمانله نفسلرینه ظلم ایتدیلر (من یهد الله فهو المهتدی ومن یضلل فاولئک هم الخاسرون) اول کمسه که الله تعالی انی هدایت ودیننه توفیق ایده اول سعادته واصل اولمشدر واول کمسه که آنی خذلانده ترک ایده اول وصفلو کمسه لر عذابه استحقاقله مغبونلردر (ولقد ذرأنا لجهنم کثیرا من الجن والانس) بز جهنم ایچون جن وانسدن خلق کثیر خلق ایتدک (لهم قلوب لا یفقهون بها) انلرک قلوبی وارکه انکله خیر وهدایی بلمزلر زیرا انی معرفت حقه ودلائل نظرنه القا ایتمزلر (ولهم اعین لا یبصرون بها) وانلرک کوزلری وارکه انکله الله تعالینک خلقنه نظر اعتبارله نظر ایتمزلر (ولهم آذان لا یسمعون بها) وانلرک قولاقلری واردرکه انکله مواعظ قرآنی ایشتمزلرکه انده تفکر واعتبار ایده لر (اولئک کالانعام) امدی انلر فقه وابصارلری اعتبار ایچون واستماعلری تذکر ایچون اولمامقده ویاخود مشاعر وقوالری اسباب تعیشه متوجهه ومقصوره اولمقده انعام کبیدر (بل هم اضل) بلکه انلر انعامدن اضلدرلر زیرا که انعام منافع ومضاردن درکی ممکن اولان اشیایی ادراک ایدر وجذب ودفعنده غایت جهدله اجتهاد ایدر * اما که اول قوم اکثری نار ه اقدام ایدرلر زیرا که فعل وعمللری آنی اقتضا ایدر ایدوکن بیلورلر (اولئک هم الغافلون) ایمان انلره نفع ایدر وشرک ضرر ایدر ایدیکندن غافللردر (ولله الاسماء الحسنی فادعوه بها) الله تعالینک اسماء حسناسی واردر یعنی انکیچون معانی وارکم اول معانینک احسنیدر امدی انی اول اسمائله تسمیه ایدک * روایت اولندیکه بررجل صلاتنده الله ورحمن اسمیله دعا ایلدی مکه مشرکلری دیدیلرکه محمد واصحابی رب واحده عبادت ایدرز دیرلر ایکن سبب ندرکه ایکی اسم ذکر ایدرلر اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله تسعة وتسعین اسما مائة الا واحدة من احصاها دخل الجنة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینک طقسان طقوز یوزدن برا کسک اسماسی واردر برکمسنه که انی

احصا ایده جنته کیرر یعنی هر اسمك حقنی رعایت ایده مقتضاسیله عمل ایده مثلا الرزاق دیدیکنده حق
تعالینك رزق ویریجی اید وکنه اینانوب غیریدن طمعن کسه الضار النافع دیدیکنده خیر وشر جمیعی الله
تعالیدن اید وکن بیلوب منفعتنه شکر ومضرتنه صبر ایده سائر اسملرك دخی حقوقن بو منوال اوزره
رعایت ایده * وبعضیلر دیدیکه احصادن مراد اسملرك معنالرین بیلوب تصدیق ایده ویاخود تبرك واخلاصله
اول اسملری عد ایده * امام بخاری ایدر یعنی ازبر ایده اظهر اولان دخی اولدر زیرا روایت اخراده من احصاها
برینه من حفظها کلمشدر (هو الله الذی لا اله الا هو) حق جل وعلا هویت وذاتی حیثیتندن الله درکه
خلقك اندن غیری معبودی یوقدر (الرحمن) کافهٔ خلقه دنیاده ارزاقن ویرمکله ومنافعن ایرکورمکله رحمتن
تعمیم ایدیجیدر جمیع نعمتلرك اولیسیدر انك غیریسی یا منعم ویا منعم علیهدر (الرحیم) یوم قیامتده خاصة
مؤمنلره رحمت ایدیجیدر عقابه مستحقلرین عفو ایدوب جنت وثوابه ایرکورمکله (الملك) بر پادشاهدرکه
سموات وارضك وجمله اشیانك رب وملکیدر وملکنه زوال ایرمز (القدوس) عظمت وجلالنه لایق اولمیان
شیئدن نزاهتده بلیغدر (السلام) جمله عیوبدن سلامتله متصفدر وجنتده اولیاسنه سلام ایدیجیدر وانلری
خوفدن سالم ایدیجیدر (المؤمن) اولیاسنی عذابندن وجمیع مخلوقاتنی ظلمدن امین ایدیجیدر (المهیمن)
عبادنك وجمیع مخلوقاتنك احوالنه حافظ ومراقبدر (العزیز) دیلدیکی شیئی ایشلمکدن برشی تعجیز ایتمز
هرشیئ اوزره اول غالبدر (الجبار) خلق انك قبضهٔ قهرنده مجبورلردر اضطرار واختیارلرنده انلره دیلدوکن
ایشلدر (المتکبر) محدثات صفاتندن اول عالیدر جمیع خلقك اوزرینه تعظم ایدیجیدر کبریایی کندویه تخصیص
ایدیجیدر (الخالق) هر موجودی تقدیر ایدیجیدر (البارئ) مولدات ارکاندن ایجاد ایتدیکنی بری برندن
اشکال مختلفه ایله تمیز ایدیجیدر (المصور) اشیانی کیفیاتیله تصویر ایدیجیدر اولادی ارحامده تصویر
ایتدیکی کبی (الغفار) عبادنك ذنوبن ستر ایدیجیدر (القهار) خلقی اوزره قدرتله غالبدر انلری دیلدیکی امره
اجبار وتدبیر یله تفرد ایدیجیدر وجبابرهٔ کا نزاع ایدوب توبه ایتمیانی قهر ایدیجیدر (الوهاب) خلقه خزائن
فضلندن غرض وعوضسز رحمت ونعمت باغشلایجیدر (الرزاق) هر تغذی ایدنه رزقن ایرکوریجیدر
(الفتاح) خلقه خیر ابوابن فتح ایدیجیدر (العلیم) هرشیئك اولمشن واولورین بلمکده اول بلیغدر (القابض
الباسط) رزقی خلقك کیمنه آز وکیمنه چوق ویریجیدر وصدقه‌یی قبول ایدوب برینه خلف وثواب ویریجیدر
وکیمنك روحنی قبض وکیمنك عمرنی مد ایدیجیدر وکیمنك قلبن قبض ایدوب خیراته رغبتسز وکیمنك بسط
ایدوب خیراته رغبتلو ایدیجیدر (الخافض) دنیا منزلتنه تنزیل ایدیجیدر (الرافع) آخرت منزلتنه رفع
ایدیجیدر (المعز) طاعت اهلنی عزیز ایدیجیدر (المذل) مخالفت اهلنی ذلیل ایدیجیدر (السمیع)
هر ایشلدیکنی ایشدیجیدر وعبادك دعالرینه اجابت ایدیجیدر (البصیر) عبادك احوالنی کوریجیدر
(الحکم) دنیاده احکام شرعیه ونوامیس وضعیه انزالیله ویوم قیامتده عباد بیننی فصلله حکومت ایدیجیدر
(العدل) خلق بیننی حق اوزره قضا ایدیجیدر (اللطیف) دقایق اموری بلیجیدر وعبادنه ادویهٔ کریهه‌ده
مندرج عافیتی ایرکوریجیدر وافعال موجوداته فعلنك سریانیدر خلقك غیریدن اعمال کورلمز ایکن بنه
جمیعن اول ایشلایجیدر وعبادنه رفق ایدیجیدر * ویوم قیامتده عبادنه خجل اولمسونلر ایچون کناهلرین
اورتیجیدر (الخبیر) عبادین اختبار ایدیجیدر وهرشیئك حقیقتن بلیجیدر (الحلیم) اکا عصیان ایدنی
مؤاخذه‌ده نه عجله ونه اهمال ایدیجیدر (العظیم) عارفلر قلوبنده عقل تصورندن قدری متجاوزدر (الغفور)
عبادك ذنوبن سترده بلیغدر (الشکور) عبادك طاعاتن قبولده بلیغدر وشیئ قلیله شکرلریله استحقاقلرندن
زیاده اجر ویریجیدر (العلی) عالیدرکه رتبه وحکمده انك فوقنده شیئ یوقدر (الکبیر) رتبهٔ جلالتده اول
بلیغدر (الحفیظ) هر برشیئ اندن غائب دکلدر هرشیئك حفظی اکا راجعدر (المقیت) هرشیئه قوت ویریجیدر
(الحسیب) اکا توکل ایدنه اول کافیدر ویوم قیامتده خلقی حساب ایدیجیدر (الجلیل) صفاتنده جلالت
اکا مختصدر پرده وکوکده جلالی ثابتدر (الکریم) خلقه کرم ایدیجیدر وانلره جود وکرمله نظر ایدیجیدر
وانلره منافعی اکثار ایدیجیدر (الرقیب) خلقه حفظ وجهی اوزره نظرین دائم ایدیجیدر (المجیب) عبادك
سؤال ودعاسنه اجابت ایدیجیدر (الواسع) رحمت وعلمی هرشیئه واسعدر (الحکیم) هرشیئی حکمت اوزره

خلق ایدوب موضعنه وضع ایدیجیدر (الودود) مؤمنلری سویجیدر وهر مخلوقك فعل خیرنی سویجیدر
(المجید) شرف ذاتله موصوف وحسن افعالله معروفدر (الباعث) پیغمبرلر کوندریجیدر ویوم قیامتده
امواتی دیرکوریجیدر (الشهید) خلقك اقوال وافعال واحوالندن برشیئ اکا خفی اولمز جمیعن مشاهده
ایدیجیدر (الحق) ذاتنه تغیر وزوال ایرمز دائمدر (الوکیل) خلقك ارزاق واامورین تعهد ایدیجیدر (القوی)
قوت وقدرتده اول بلیغدر دیلدوکن ایشلمك اکا مشقت ویرمز (المتین) انکچون نبوتی واجب اولور شدیدن
آنی هیچ احد ازاله ایده‌مز واکا غالب دخی اوله‌مز ثابت ومتمکندر (الولی) مؤمنلره عون ونصرت ایدیجی
وانلری سویجی وایشلرین بتوریجیدر (الحمید) هر حال اوزره افعالنده حمد اولنمشدر جمیع ثنالرك عاقبتی اکا
ایرشمشدر (المحصی) جمیع اشیانك اعدادینه علی احاطه ایتمشدر عالمده اکا برشیئ خفی دکلدر (المبدئ) اشیایی
مثالسز عدمدن وجوده کتوریجیدر (المعید) خلقی دنیاده حیاتلرندنصکره اماته ایدیجیدر وموتلرندنصکره
آخرتده ینه احیا ایدیجیدر (المحیی) خلقی عدمدن وجوده کتوروب حیات ویریجیدر (الممیت) خلقی دنیاده
حیاتلرندنصکره موتله افنا ایدیجیدر (الحی) حیاتی ازلدن الی ابد الآباد باقیدر جدا اکا موت وفنا ایرمز
(القیوم) خلایقك وارزاقلرینك انشاسی تدبیرنه وحفظنه قائمدر (الواجد) غنیدر اکا احتیاج ایرمز
(الماجد) عظمت وشرف ذاتله متصفدر (الواحد) ذاتنه مثل ونظیر اولمامقده تفرد ایدیجیدر (الاحد) هیچ
بر وجهدن مماثلی یوق منفرددر متجزی اولمز واکا احتیاج ایرمز (الصمد) هیچ برشیئه احتیاجی یوق بلکه
جمیع حوایجده دائما اول مقصوددر یمك وایچمك واویومقدن منزهدر (القادر) ارادتی اولدیغی شیئه اقتداری
نافذدر ذاتنده خلق وتکوین قوتی واردر (المقتدر) هرشیئی ایجادده من احسن قوت ذاتیه‌سی بلیغدر
واسبابه قدرت ویروب انك توسطیله بعض اشیایی ایجاد ایدیجیدر (المقدم) اشیانك بعضنی بعض آخر اوزره
وجود وعدمده تقدیم ایدیجیدر (المؤخر) اشیانك بعضنی بعض آخردن تأخیر ایدیجیدر (الاول) جمله
اشیادن اولدرکه وجودینك ابتداسی یوقدر (الآخر) خلقك فناسندنصکره اول باقیدر بقاسنه نهایت یوقدر
(الظاهر) وجودی آیاتله آشکاره اولوبدر وهرشیئ اوزره اول غالبدر (الباطن) کبریاسیله خلقك نظرندن
احتجاب ایدیجیدر (الوالی) خلقك امورنه تولی ایدیجیدر (المتعالی) ذاتی علو مرتبه‌ده بلیغدر هرشیئك
اوزرینه قدرتیله استعلا ایدیجیدر (البر) خلقه احتیاج اولدقلری آلاء ونعمایی احسان ایدیجیدر (التواب)
توبه اسبابن عبادنه تیسیر وتوبه‌لرین قبول ایدیجیدر (المنتقم) اکا عصیان ایدنلرك کیمنه عقاب شدید
ایدیجیدرکه انك مثلنه هیچ احد قادر اولمز (العفو) خلقك کناهلرندن کرمیله تجاوز ایدیجیدر (الرؤف)
عبادنه رأفت ورحمت ایتمکده بلیغدرکه اجرلرین ضایع ایتمز (مالك الملك) عبادنك ومالك اولدقلرینك
مالکیدر دیلدیکی وجه اوزره حکمنی تنفیذ ایدیجیدر (ذو الجلال والاکرام) کمال مرتبه‌ده شرف وکرم
صاحبیدرکه اول آنك غیری ایچون ثابت دکلدر جلال انك ذاتنده مستقردر وکرم انك خلقنه فائضدر (المقسط)
عدل ایدیجیدر خلقندن کمسه‌یه جور ایتمز (الجامع) یوم قیامتده خلقی حساب ایچون جمع ایدیجیدر (الغنی)
غنیدرکه جمیع خلق اکا محتاجدر آنك کمسه‌یه احتیاجی یوقدر (المغنی) خلقی غنی ایدیجیدر اکا محتاج
اولدقلری ایچون (المانع) منافعدن دیلدیکی شیئی منع ایدیجیدر (الضار) خلقدن دیلدیکنه بلیه وشدت
ایرکوریجیدر (النافع) خلقدن دیلدیکنه نفع ایرکوریجیدر (النور) سموات وارضده حقی نشر ایدیجیدر
وشمس وقمرله سموات وارضی منور ایدیجیدر * وسموات وارض اهلنه نوریله هدایت ایدیجیدر (الهادی)
دیلدیکی کمسه‌یی صراط مستقیمه هدایت ایدیجیدر (البدیع) خلقی نمونه‌سز ومادّه‌سز ایجاد ایدیجیدر
(الباقی) باقیدرکه بقاسنه نهایت یوقدر (الوارث) خلقك فناسندنصکره جمله ملك اکا رجوع ایدیسردر
(الرشید) خلقه صالح اولانی تعریف ایدوب دیلدیکن آنك اوزره ابقا ایدیجیدر (الصبور) کندویه شرك
وعصیان ایدنلرك عقوبتنه قادر ایکن عجله ایتمیوب تأخیر ایدیجیدر * معلوم اوله‌که اشبو ذکر اولنان اسماء
شریفه حق تعالینك مشهور اولان اسماسیدر یوخسه آنك جمیعی بوکا منحصر دکلدر * زیرا پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم دعاسنده دیر ایدیکه (اسئلك بکل اسم سمیت به نفسك او انزلته فی کتابك او علمته احدا من خلقك
او استأثرت فی علم الغیب عندك) الهی سندن حاجتم دیلرین هر اسمکی توسل ایله کیم انی کندیکه علم قلدك *

وياكتابلر بكتب برنده ايندردك ويا خلقكدن انى برينه بيلدردك وياعلم غيبكده آنى استيثار ايتدك * ديلديكه
كتاب وسنتده الله تعالينك بيك براسمى موجوددر * كتب تذكيرك بعضنده ايدر الله تعالينك درت بيك اسماء
مقدسه سى واردر بيكى قرآن وحديثده وبيكى توراتده وبيكى انجيلده وبيكى زبورده ذكر اولنمشدر *
وديلديكه الله تعالينك بيك اسمى دخى واردركه لوح محفوظده در بشر عالمنه كلميوبدر * فتوحاتده ايدر الله
تعالينك جميع اسماسى اعظم ايدبكنى تصديق ايت وقنغى اسم الهى يى ديلرسك آنى اخذايت * ابو يزيد
بسطامى يه بركسنه اسم اعظمى سؤال ايتديكنده اول اكا ديديكه سن بكا اسم اصغرى كوستركيم بن سكا اسم
اعظمى كوسترم كانه اوله ديديكيچون آنى توبيخ ايتدى * ديلديكه اسم اعظم معين دكلدر بلكه هراسم
شريف كيم انكله دعاده اخلاص وسائر شروط دعا رعايت اولنه اول اسم اعظم اولور زيرا اسمك شرفى مسمانك
شرفيله در يوخسه حروف مخصوصه شرفيله دكل (وذروا الذين يلحدون فى اسمائه) الله تعالينك اسماسنده
الحاد ايدنلرى ترك ايدك * انكله مراد مشركلردركه الله تعالينك اسماسن ماهى عليهندن تحويل ايدوب
انكله اوثانلرين تسميه ايدرلر يازياده ويانقصله * اللات اسمى اللهدن والعزى اسمى العزيزدن ومنات اسمى
المناندن مشتق ايدرلر * اهل معانى ايدر اسماء اللهده الحاد اولدركه الله تعالى يى تسميه ايده براسمله كيم اول انكله
تسمى ايتمش اوليه واول كتاب الله ويا سنت رسول اللهده منطوق اوليه وبالجمله اسماء الله توقيف اوزره در *
مثلا الله تعالى يه جواد دينور اما كه سخى دينلمز اكرچه اولدخى جواد معناسنه ايسه ده * وكذلك اكا رحيم
دينور اما كه رفيق دينلمز وعالم دينور اما كه عاقل دينلمز * وحق تعالى قرآنده (يخادعون الله وهو خادعهم
ومكروا ومكر الله) ديمشكن دعاده يا مخادع ويا ماكر دينلمز بلكه شول اسمائله دعا اولنوركه انده تعظيم بولنمسيله
بيله شارعدن دخى اكا اذن اوله (سيجزون ما كانوا يعملون) اسماء اللهده الحاد ايدنلر آخرتده اول عمللرى اوزره
جزا اولنيسرلردر (وممن خلقنا امة يهدون بالحق وبه يعدلون) بزم خلق ايتديكمزدن برجماعت واردركه ناسى
حقله حقه دعوت ايدرلر وحق ايله حكم ايدرلر اشبو اجماعك صحتنه دليلدر * زيرا كه انكله مراد هر قرنده
بو صفتلو برطائفه اولور ديمكدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يزال من امتى امة قائمة بامر الله لا يضرهم
من خذلهم ولا من خالفهم حتى يأتى امر الله وهم على ذلك) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يوم قيامته دكين
امتمدن برطائفه امر الله ايله قائمين اولمقدن زائل اولمزلر انلر مخذول ويا مخالفت اولندقلرينه مبالات ايتمزلر *
امدى اكر بو خصلت پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم عصرينه ويا برعصره مخصوص اهلنه مختص اولسه بونك
ذكرنده فائده اولمزدى (والذين كذبوا بآياتنا سنستدرجهم من حيث لا يعلمون) شونلركه بزم آيتلريمزى
تكذيب ايدرلر بز انلرى آز آز سبب هلاكلرينه قريب ايدرز انلر هربار كه برمعصيت ايده لر بز انلره نعمتمزى
يكيلرز وآرتوررز وانلره شكرى اونتدررز حتى حسابانلرى اولمايان جهتدن انلرى هلاكه ايركوررز (واملى
لهم ان كيدى متين) بن انلره امهال ايدرين بنم اخذم شديددر (اولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة) انلر
تفكر ايتمزلرميكه صاحبلرنده يعنى محمد صلى الله عليه وسلمده جنون يوقدر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلم بركيجه صفايه صعود ايدوب قريشى تا صباحه دكين الله تعالينك بأسيله تحذير ايتدى *
انلردن برى ديديكه صاحبكز محمده جنون ايرديكندن تا صباحه دكين چاغردى اويله اولسه اشبو آيت نازل
اولدى (ان هو الا نذير مبين) اول دكل الا نذيردركه انذارنى صونله ايضاح ايدر برحيثيتله كيم هيچ برناظره
اول خفى اولمز (اولم ينظروا فى ملكوت السموات والارض وما خلق الله من شئ) انلر سموات وارضك
ملكوتنه واول ايكيسنده اولان مخلوقاته نظر استدلال ايله نظر ايتمزلرميكه صانعنك قدرتن ومبدعنك
وحدتن بيله لر (وان عسى ان يكون قد اقترب اجلهم) شايدكه اجللرى قريب اوله ايمانه كلمزلردن اول فوت
اولوب عذابه ايره لر امدى حقك وضوحندنصكره قرآنه نيچون تصديق ايتمزلر انى تصديق ايتميجك (فبأى
حديث بعده يؤمنون) اندنصكره قنغى حديثى تصديق ايدرلر (من يضلل الله فلا هادى له) اول كسنه كه
الله تعالى انى مخذول ايدوب ايمانه توفيق ايتميه آنى ارشاد ايدر اولمز (ويذرهم فى طغيانهم يعمهون) حق تعالى
انلرى ضلالتلرنده تردد ايدر اولدقلرى حالده ترك ايدر (يسئلونك عن الساعة ايان مرساها) يا محمد قيامتدن سكا
سؤال ايدرلركه انك اثباتى نه وقتده در (قل انما علمها عند ربى) ديكل كه انك علمى ربم عندنده در انكله

استيثار ايدوب اكا ملك مقرب ونبى مرسلدن كمسه يى خبردار ايتميوبدر (لا يجليها لوقتها الا هو) اول
قيامتك امرنى وقتنده الله تعالينك غيرى احد آنى اظهار ايتمز (ثقلت فى السموات والارض) اول قيامتك
علمى اهل سموات واهل ارضه ثقيل اولدى (لا تأتيكم الا بغتة) اول سزه غفلتكز حالنده بغتةً كلور (قال النبى
صلى الله عليه وسلم ان الساعة تهيج بالناس والرجل يصلح حوضه والرجل يسقى ماشيته والرجل يقوم سلعته
فى سوقه والرجل يخفض ميزانه ويرفعه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر * قيامت ناس اوزره هيجان ايدر
حالبوكه رجل حوضنى اصلاح ايدر ورجل آخر ماشيه سن صوارر ورجل آخر سوقنده سلعه سنه بها تقدير
ايدر ورجل آخر ميزانى خفض ورفع ايدر (يسئلونك كانك حفى عنها) انلر سكا قيامتدن سؤال ايدرلر
كانه سن آنى بيلورسن (قل انما علمها عند الله) ديكل كه قيامتك علمى الله تعالى عندنده در (ولكن اكثر الناس
لا يعلمون) لكن انك علمى عند الله ايديكن ناسك اكثرى بيلمزلر حتى كه محمد صلى الله عليه وسلمه آندن سؤال
ايدرلر (قل لا املك لنفسى نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله) ديكل كه بن كندم ايچون جلب نفعه ويا دفع ضرره
مالك دكلم مكر انى كه الله تعالى بنم ايچون ديليه * ابن عباس ايدر اهل مكه ديديلركه يا محمد ربك جل شانه
سكا سعر رخيصى خبر ويرمزميكه غلادن اول آنى اشترا ايدوب غلا وقتنده ربح كثير ايله بيع ايده سن *
ويا جدب وقحط ايرشه جك ارضى بلدرمزميكه آندن خصب وسعه اولان ارضه رحلت ايده سن اويله اولسه
اشبو آيت نازل اولدى (ولو كنت اعلم الغيب لاستكثرت من الخير وما مسنى السوء) اكر بن غيبى بلسيدم قحط
سنه سيچون مالى چوق ايدينوردم ضر وفقر وجوعدن بكا برشى ايرشمزدى (ان انا الا نذير وبشير لقوم
يؤمنون) بن دكلم الا كتوردوكمى تصديق ايتمينه عذاب نار ايله تحذير ايديجى بن وبنى تصديق ايدنلره جنتله
تبشير ايديجى بن (هو الذى خلقكم من نفس واحدة) اول الله تعالى سزى نفس واحده آدم عليه السلامدن
خلق ايلدى (وجعل منها زوجها ليسكن اليها) واول نفس واحده دن زوجى حوايى خلق ايلدى تا كه انكله
انس واكا اطمينان ايده (فلما تغشيها حملت حملا خفيفا فمرت به) آدم عليه السلام حوايه جماع ايديجك
آندن حمل خفيفله حامل اولدى حوا مله ايرشن اذى ومشقت اكا ايرشمديكه اول مرأه نك نطفه دن اول
حملى ايدى حتى كه اكا مستمره اولوب طوردى واوتوردى اكا نقلت ايرمدى (فلما اثقلت دعوا الله ربهما لئن
آتيتنا صالحا لنكونن من الشاكرين) وقتا كه ولد حوانك قارننده بيويوب حملى اكا ثقيل اولدى وولادتى
يقينلشدى آدم وحوا رب تعالى يه دعا ايتديلركه اكر انى بزم كبى بشر سوى بدنى تام قيلورسك سكا
شكر ايدنلردن اولهلم (فلما آتاهما صالحا جعلا له شركاء فيما آتاهما) وقتا كه الله تعالى آدم وحوايه ديلدكلرى كبى
بشر سوى صحيح البدن ولد ويردى اول ايكيسى انلره ويريلن ولدده الله تعالى يه شيطانى شريك ايتديلر شول
وجهله كيم اول ولدك اسمنه عبد الحارث ديديلر حارث ايسه شيطانك ملائكه بيننده كى اسميدر (فتعالى
الله عما يشركون) الله تعالى اكا شرك ايدنلرك شركلرى وصفندن عالى اولدى * روايت اولنديكه حوا حامل
اولنجق ابليس اكا بر رجل صورتنده كلوب ديديكه قارنكده كى نه شيدر بيلورميسين قورقارمكه اول بهيمه
ويا كلب ويا خنزير اوله نه بيلورسن بلكه اول دبركدن ويا آغزكدن چيقه ويا انكله قارنك يارله اول سببدن هلاك
اوله سن * اويله اولسه حوا آندن زياده قورقوب انى آدم عليه السلامه ذكر ايلدى انكله ايكيسى دخى مهموم
اولديلر * بعده ابليس ينه اول صورتده حوايه كلوب ديديكه بنم الله تعالى عندنده منزلتم وار اكا دعا ايده يمكه
قارنكده كى شيئى سنك كبى خلق سوى ايده وخروجن دخى آسان ايده اكر انك اسمنى عبد الحارث ايدرسك * لكن
بونك امثالى انبيايه لايق اولمز ابن عباس ايدر حوا رضى الله عنهانك آدمدن برنيچه اولادى اولوب اسملرين
عبد الله وعبيد الله وعبد الرحمن ديو تسميه ايدوب هربرينه موت ايردى ابليس آدم وحوايه كلوب ديديكه
بيلورميسزكه اولاديكز نيچون معمر اولمازلر معمر اولملرين استرسكز اسمنى عبد الحارث ايدك چونكه انك ديديكى
كبى برولدلرينه ايتديلر اول معمر اولدى * حديثده كلديكه ابليس آدم وحوايى ايكى كره
آلدادى * برى جنتده ايديكه انلره شجرهٔ منهيه دن يدردى وبرى يرده ايديكه ولدلرينك ادنى عبد الحارث
قودردى * ابن زيد ايدر آدم وحوانك برولدلرى اولوب آدنى عبد الله قوديلر ابليس انلره كلوب ديديكه
ولديكزه نه آد قوديكز ديديلركه عبد الله قودق والحال اندن اول ايكى ولدلرينى عبد الله ديو تسميه ايدوب

وفات ایتمشدی * ابلیس دیدیکه ظن ایدرمیسز که الله تعالی سزده عبدنی آلیقو به والله بیلورکه بونی دخی
آلیقومز غیریلرین آلیقومدیغی کبی امدی آدنی عبدالشمس قوکزکه انی سزه آلیقو به انلر کبی ایتدیلر دینلدیکه
آدم وحوّا ولدلرینه عبدالحارث دیو تسمیه سیله عبادتده اشراکی ویا حارث انلره ربوبیتی اقتضا ایتمز *
زیراکه آدم علیه السلام نبی ایدی انبیا ایسه شرکدن معصوملردر * لکن قصد ایتدیکه حارث ولدلرینک نجاتنه
وامتک سلامتنه سبب اوله * وکاهی عبد اسمی مملوک اولمیان شخصه دخی اطلاق اولنور ورب اسمی معبود
اولمیان شخص اوزره اطلاق اولندیغی کبی * نتکیم رجل اکا ضیف کاسه خضوع وجهی اوزره کندویی
عبدالضیف دیو تسمیه ایدر وانکله ضیف انک ربیسی اولماسن اراده ایتمز * ویوسف علیه السلام عزیز مصر
حقنده (انه ربی) دیدی وانکله انک معبود اولماسن اراده ایتمدی * امدی بو محلده دخی حکم آنجلیندر
(ایشرکون ما لا یخلق شیأ وهم یخلقون) مشرکون شول برشیئک خلقنه قادر اولمیان اصناملرین الله تعالی یه
شریکمی ایدرلر حالبوکه اول اصنامی کندیلری اللریله دوزرلر (ولا یستطیعون لهم نصرا ولا انفسهم
ینصرون) ونه اول اصنام شول انلره عبادت ایدنلره نصرته قادر اولور ونه کندیلردن کسر وسائر نازله دفعنه
قادر اولور بلکه اول اصنامی حمایت ایدن عبده لریدر * اویله اولسه عابددن اضعف واذل اولان شیء معبودیته
نیجه لایق اولور (وان تدعوهم الی الهدی لا یتبعوکم) یامؤمنلر اکر سز مشرکلری اسلامه دعوت ایتسکز
سزه اتباع ایتمزلر ویاخود یامشرکلر اکر سز اصناملرکزه سزه هدایت ایتسونلر ایچون دعا ایتسکز دعاکزه اجابت
ایتمزلر الله تعالینک اکا دعا ایدنلره اجابت ایتمسی کبی (سواء علیکم ادعوتموهم ام انتم صامتون) یامؤمنلر
کرکسه انلری دینه دعوت ایدک ویا انلری دعوتدن سکوت ایدک انلر ایمانه کلورد کللردر (ان الذین تدعون
من دون الله عباد امثالکم) یامشرکلر شونلرکه سز آنی آلهه دیو الله تعالیدن غیری انلری معبود ایدینورسز
انلر دخی مملوکه ومسخره اولدیغی حیثیتدن سزلک کبی عباددر (فادعوهم فلیستجیبوا لکم ان کنتم صادقین)
دعاکزه اجابت ایتسونلر اکر انلرک آلهه ایدیکنده صادقلر ایسکز * ویاخود انلری وقتاکه اناس صورتلرنده
دوزدیلر حق تعالی انلره دیدیکه اصنامک قصاراى امری سزلک کبی احیاء وعقلا اولمقدر انکله ایسه عبادته
مستحق اولمز نتکیم بعضکز بعض آخرک عبادتنه مستحق اولمدیغی کبی (الهم ارجل یمشون بها ام لهم اید
یبطشون بها ام لهم اعین یبصرون بها ام لهم آذان یسمعون بها) اول اصنامک ایاقلری وارمیدرکه یوریه لر واللری
وارمیدرکه انکله یاپشه لر ویا کوزلری وارمیدرکه انکله کوره لر وقولاقلری وارمیدرکه انکله ایشده لر * یعنی
مخلوقینک قدرتی اشبو جوارح وآلاتیله اولور اصنامده ایسه بو آلات یوقدر * والحال سز ارجل ماشیه وایدی
باطشه واعین باصره وآذان سامعه ایله اصنام اوزره تفضیل اولنورسز * اویله اولسه نیجه عبادت ایدرسز
برشیئه کیم سز آندن افضل واقدرسز (قل ادعوا شرکاءکم ثم کیدون فلا تنظرون) دیکل که یامشرکین آلهه کزی
چاغروب بکا عداوتکزده انلردن استعانت ایدک بعده مکروهدن بکا ایرکورمکه قادر اولدیغکزی ایرکورلک بکا
مهلت ویرمکز بن سزدن مبالات ایتمزین * زیراکه وثوقم یعنی اعتمادم الله تعالینک اوزرینه اولان ولایت
وحفظنه در (ان ولیی الله الذی نزل الکتاب) بنم ولیم اول الله تعالیدرکه قرآنی انزال ایتدی (وهو یتولی
الصالحین) که اول عباد صالحینه تولی ایدر * ابن عباس ایدر انلر شول عباددرکه الله تعالی یه برشیء عدیل ایتمزلر
الله تعالی دخی انلره نصرتله تولی ایدر * اویله اولسه انلره معادات ایدنلرک عداوتی ضرر ایتمز (والذین تدعون
من دونه لا یستطیعون نصرکم ولا انفسهم ینصرون) الله تعالیدن غیری الهه کزکه اکا عبادت ایدرسز نه سزه
ونه کندیلرینه نصرته قادرد کللردر (وان تدعوهم الی الهدی لا یسمعوا وتریهم ینظرون الیک وهم لا یبصرون)
اکر سن مشرکلری هدایه دعوت ایتسک آنی قلبلریله ایشتمزلر سن انلری کوزلریله نظر ایدر کوررسن حالبوکه
قلبلریله کورمزلر (خذ العفو) اخلاق ناسدن عفوی اخذ ایت * قبول اعتذار وعفو ومساهله واشیادن
نزلک بحث کبی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اشبو نکته اراده اولنان سؤال اولندقده دیدیکه سندن
کسلنه صله ایدهسن وسنی محروم ایدنه ویرهسن وسکا ظلم ایدنی عفو ایدهسن (وأمر بالعرف) وعقل
وشرع رضا ویردیکی خصال امر ایتکه اول تقوی الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر (واعرض
عن الجاهلین) وجاهللردن اعراض ایت یعنی جاهل سکا سفه ایتدیکنده سن اکا سفهله مقابل اولمغل *

دینلدیکه

دینلدیکه حق جل وعلا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه مکارم اخلاقله امر ایلدی * وقرآنده اشبو آیت کریمه
کبی مکارم اخلاقی جامع آیت ذکر اولنمدی (واما ینزغنک من الشیطان نزغ) اکر شیطاندن سکا نخسه
ووسوسه ایرسه که اول سنی امر اولندیغک خلافن اشلمکه تحمیل ایده (فاستعذ بالله) آندن الله تعالی یه
استجاره ایت (انه سمیع علیم) الله تعالی سنک دعاکی ایشدرو نیتکی بیلور (ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف
من الشیطان تذکروا فاذا هم مبصرون) شونلرکه الله تعالینک عذابندن خوفله کناهدن صاقنورلر چن
انلره شیطاندن وسوسه ایرسه الله تعالینک امر ونهیی تذکر ایدوب الله تعالیدن خطالرینک مغفرتن دیلرلر
واکا استعاذه ایدرلر اول فعللری سببیله الله تعالیدن بصیرت ایرشوب سداد وصوابی کورورلر ووسوسه یی
کیدرورلر (واخوانهم یمدونهم فی الغی ثم لا یقصرون) واخوان شیاطین انلری ضلالته مدد ایدرلر
ویا ضلالتلرین آرتوررلر ویا انلری اغوا ایتمک دیلرلرکه انک اوزره مستمر اولهلر * دینلدیکه هر کافرک شیاطیندن
برانجی واردر بوندن صکره انلری اغوادن امساک ایتمزلر وانلر اعمال سیئه دن قصر ایتمزلر (واذا لم تأتهم
بآیة قالوا لولا اجتبیتها) وچن مشرکینه سن آیت کتورمسه لک دیرلرکه آنی سن کندکدن احداث
ایتسهیدک * کابی ایدر اهل مکه تعنتلرندن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن آیات کتورمسنی استرلردی تأخر
ایتسه آنی اتهام ایدرلردی نیچون انی کندیلککدن احداث وانشا ایتمزسن دیرلردی (قل انما اتبع ما یوحی
الی من ربی) یامحمد سن انلره دیکل که بن ربم جل شانه دن بکا وحی اولنانه اتباع ایدرین یوخسه بن آیاتی
کندیلکمدن اختلاق ایدردکلن (هذا بصائر من ربکم) اشبو قرآن ربکز جل شانه دن قلوبه بصائردرکه
انکله حق کوریلور وصواب بیلنور (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وانی تصدیق وموجبیله عمل ایدنلره
ضلالتدن هدایته ایرکورر وعذاب سرمدیدن طریق نجاته دلالت قیلور (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له
وانصتوا لعلکم ترحمون) وچنکه قرآن اوقونه انی دیکله کز ومعناسنی تفهم وموجبیله عمل ایچون
اکا انصات ایلکز تاکه رحمت اولنه سز * اشبو آیتک سبب نزولنده مفسرین اختلاف ایتدیلر برقوم
دیدیلرکه اول صلوتده قراءت حقندهدر * ابو هریره رضی الله عنه ایدر صلوتده ایکن حاجتلرین تکلم
ایدرلردی اویله اولسه سکوتله وقراءت قرآنی استماعله امر اولندیلر * وبرقوم دیدیلرکه امام خلفنده قراءتی
جهردن منع حقندهدر * ابن مسعود رضی الله عنهدن مرویدرکه اول ناسی امامله بیله قراءت ایدر ایشدوب
صلوتدن منصرف اولدیغنده اشبو آیتی اوقیوب اندن انلره استماع وانصاتله امر ایتدی * سعید بن جبیر ایدر
اشبو آیت یوم اضحی ویوم فطر ویوم جمعهده وسائر امامک جهر ایتدیکی صلوتده انصاتک وجوبی حقندهدر
وبرقوم دیدیلرکه اشبو آیت خطبه یی استماع ایچون انصاتک وجوبی حقندهدر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم اذا قلت لصاحبک انصت والامام یخطب یوم الجمعة فقد لغوت) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر چن
جمعه کوننده امام خطبه اوقورکن صاحبک وکرک غیری کلامدن منع ایچون (انصت) دیسک لغو ایدرسن
وصلوتده امام خلفنده قراءتک احکامی ذکری سورهٔ فاتحه تفسیرنده کچمشدر (واذکر ربک فی نفسک) ربک
جل شانه یی نفسکده ذکر ایت اول ذکر کرکسه قراءت قرآن ویا دعا ویا اذکاردن برشیدر * دینلدیکه اشبو
امامک قراءتدن فراغندن صکره مأمومک سرا قراءتی وجوبنه دلیلدر نتکیم اول شافعی مذهبیدر (تضرعا
وخفیة) اول الله تعالی یه استکانتله تضرع ایدر وانک عذابندن خوف لیدر اولدیغک حالده * دینلدیکه
اشبو صلوة سرده در (ودون الجهر من القول) ومتکلم اولدیغک حالده برکلامله کیم اول سردن فوق
وجهردن دوندر * دینلدیکه اشبو صلوة جهریه در زیرا اول خشوع واخلاصی ادخل اولور (بالغدو
والآصال) بکره وعشیده یعنی دوام اوزره ایکی وقتی قید ایتدی سائر اوقات اوزره فضلی اولدیغی ایچون (ولا تکن
من الغافلین) یوخسه الله تعالی یی ذکردن غفلت ایدنلردن اولمغل (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذکروا الله
ذکرا خاملا قالوا یا رسول الله وما الذکر الخامل قال الذکر الخفی لا یسمعه غیرک) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
ایدر ذکر خامله الله تعالی یی ذکر ایدک * دیدیلرکه یا رسول الله ذکر خامل ندر دیدیکه شول ذکر خفیدرکه انی
کندکدن غیری کمسه ایشتمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم المسر بالقراءة کالمسر بالصدقة والمعلن بالقراءة
کالمعلن بالصدقة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر قراءتن اسرار ایدن صدقه یی اسرار ایدن کبیدر وقراءتن

اعلان ایدن صدقه‌یی اعلان ایدن کبیدر * یعنی سر اولان صدقه وقرائت شول علانیه اولان صدقه وقرائت
اوزره ثوابی یتمش مرتبه مضاعف اولور (ان الذین عند ربك) شونلرکه ربك جل شانه عندنده فضل
وکرامتله مقرب ملائکه‌در (لا یستکبرون عن عبادته) رب تعالینك عبادتندن تکبر وتعظم ایتمزلر (ویسبحونه)
بلکه انی تنزیه ایدوب سبحان الله دیرلر (وله یسجدون) وانك ایچون سجده ایدرلر عبادت وتذللی اکا ایدرلر
اکا غیری اشراك ایتمزلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا قرأ ابن آدم السجدة فسجد اعتزل الشیطان یبکی
فیقول یا ویلتی امر هذا بالسجود فسجد فله الجنة وامرت بالسجود فعصیت فلی النار) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر وقتاکه ابن آدم سجده آیتن اوقیوب سجده ایده شیطان اندن آیریلور واغلیوب دیرکه ویل بکا که
بو سجود ایله امر اولنوب سجده ایتمسیله اکا جنت اولدی وبن سجود ایله امر اولنوب عصیانم ایله بکا نار اولدی
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من عبد یسجد لله سجدة الا رفع الله له بها درجة وحط عنه سیئة) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر بر عبدکه لله بر سجده ایده الله تعالی انك سببیله آنی بر درجه رفع وبر سیئه‌سن حط قیلور
(سورة الانفال وهی خمس وسبعون آیة مدنیة)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(یسئلونك عن الانفال) سکا غنایمدن سؤال ایدرلر * اهل تفسیر اشبو آیتك سبب نزولنده دیدیلرکه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم یوم بدرده دیدیکه هر کسه‌که فلان مکانه واره اکا غنیمتدن شونك کبی شی اولسون وواره‌که
بر قتیل قتل ایده اکا شو اولسون وواره‌که بر اسیر کتوره اکا شو اولسون وقتاکه کفاره ملاقی اولدیلر شبان
اکا مسارعت ایدوب شیوخ ووجوه ناس رایات عندنده طوردیلر چون فتح اولوب جعل وعد اولنانلر پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه استیوکلدیلر * اشیاخ دیدیلرکه بز سزه ردء ایدك منهزم اولسکز بزه کلوب صغنوردیکز
امدی سز جعلی آلورسکز بزه بر شیء قالمز دیو نزاع ایتدیلر * اویله اولسه انك قسمتی کیفیتندن پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه سؤال ایتدیلر * بیوردیکه سکا غنایم قسمتندن سؤال ایدرلر (قل الانفال لله والرسول)
دیکل که غنایمك حکمی الله تعالی‌یه ورسولنه مختص در انلردن غیرینك انده حکمی یوقدر بلکه الله تعالی
ورسولی انی دیلدیکاره ویررلر * دینلدیکه اشبو آیت (واعلموا انما غنمتم من شیء فان لله خمسه وللرسول)
آیتیله منسوخه‌در ودینلدیکه اول ثابته‌در * اویله اولسه معناسی غنایمده حکم الله تعالینك ورسولینکدر
والله تعالی انك مصارفن (واعلموا انما غنمتم) آیتنده بیان ایتدی (فاتقوا الله) حطام دنیا اجلیچون اختلاف
ومخاصمه‌دن الله تعالیدن قورقك اکا اطاعت ایدك (واصلحوا ذات بینکم) وبینکزده‌کی احوال منازعه
ومخالفتی ترك‌له وغنیمت امرنی الله تعالی‌یه ورسولنه تسلیمله اصلاح ایدك (واطیعوا الله ورسوله) واول امرده
الله تعالی‌یه ورسولنه اطاعت ایدك (ان کنتم مؤمنین) اکر ایمانده کاملین ایسه‌کز (انما المؤمنون الذین اذا ذکر
الله وجلت قلوبهم) ایمانده کاملین انلردرکه الله تعالی ذکر اولندیغنده قلبلری انك جلال وهیبتندن
خوف ایده (واذا تلیت علیهم آیاته زادتهم ایمانا) وچون انلره انك آیتلری تلاوت اولنسه ایمانلری زیاده
اولور عمرو بن حبیب ایدر وچون عبد الله تعالی‌یه ذکر وحمد ایتسه ایمانی زیاده اولور اندن سهو وغفلت ایتسه
ایمانی نقصان ایرر * دینلدیکه ایمانك فرائض وشرائط وسننی واردر اول کسه‌که انلری استکمال ایده ایمانی
استکمال ایدر والا فلا (وعلی ربهم یتوکلون) امرلرین ربلری جل شانه‌یه تفویض ایدرلر انك غیریدن خوف
ورجا ایتمزلر (الذین یقیمون الصلوة) که انلر تعدیل ارکان ورعایت سنتله نمازی قیلرلر (ومما رزقناهم ینفقون)
وبزم انلره ویردیکمز اموالدن سبیل خیراته انفاق ایدرلر (اولئك هم المؤمنون حقا) امدی انلر تحقیق مؤمنلردر
کفردن بریلردر ایمانلرنده شکسزلردر * اشبو دلیلدرکه هر کسه‌یه بن تحقیق مؤمنم دیمك جائز اولمیه زیراکه
حق تعالی تحقیق مؤمنلری اوصاف مخصوصه ایله وصف ایلدی اول اوصافك وجودی ایسه هر کسه‌ده
متحقق اولمز * بر رجل حسن بصری‌یه سن مؤمنمیسن دیدیکنده دیدیکه اکر الله تعالی‌یه وملائکه‌یه وکتابه
وپیغمبرلره ویوم آخره وجنته ونار وبعثه وحسابه ایماندن سؤال ایدرسك بیلکه بن انلره مؤمنم * واماکه (انما
المؤمنون الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم) قولندن سؤال ایدرسك بن انلردن اولدیغمی بیلمزین
(لهم درجات عند ربهم) انلر ایچون رب تعالی عندنده جنت درجاتی واردرکه اعماللری ایله اکا ارتقا ایدرلر

(ومغفرة) وذنوبلرینه یارلغمق (ورزق کریم) وجنتده انلر ایچون اعداد اولنان اشیاء واردرکه اکا انقطاع
عدد وانتهاء امد اولمز (کما اخرجك ربك من بیتك بالحق) انفال دخی الله تعالینك امرنی امضا ایت اکرچه انلر
کراهت ایدرلر ایسه‌ده * نته‌کیم عیر طلبیچون بیتکدن خروجده الله تعالینك امرنی امضا ایتدك (وان فریقا
من المؤمنین لکارهون) مؤمنلردن بر فریق اندن کراهت ایتدیلر ایسه‌ده (یجادلونك فی الحق بعد ما تبین کانما
یساقون الی الموت وهم ینظرون) حق اظهارله جهادی ایثار کده سکا جدال ایدرلر انلره ظاهر
اولدیغندن صکره هر قنده توجه ایتسه‌لر رسول الله صلی الله علیه وسلمك اعلامیله منصورلردر * قتالدن شدت
کراهتلری شول حدده ایدیکه کانه موته سوق اولنورلر واسباب موته نظر ایدرلر * شول سببدنکه ارالرنده
ایکی فارسدن غیری اولمیوب سائرلری پیاده‌لر ایدیلر (واذ یعدکم الله احدی الطائفتین) ذکر ایت شول وقتیکه
الله تعالی سزه ایکی طائفه‌نك برینی وعد ایتدیکه (انها لکم) اول ایکیسندن بری سزك اوله * قصه‌سی اولدرکه
عیر قریش شامدن تجارت عظیمه ایله اقبال ایتدی یله سنجه قرق راکب وار ایدی ابو سفیان وعمرو بن
العاص ومخرمة بن نوفل وعمرو بن هشام وغیریلر ایدی * جبرائیل علیه السلام انی پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه واول دخی مسلمینه خبر ویردی مسلمین اکا تلقی‌یه سوندیلر زیراکه انده چوق مال واز رجال وار ایدی *
اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه‌یه امر ایلدی اکا چقه‌لر شول رجا ایله‌کیم الله تعالی انی انلره فتح
ایده جهاد عدویه انکله امداد ایده * چون مسلمین خروجه عزم ایتدیلر فی الحال بعض منافقین انك خبرین
ابو جهله مکه‌یه ایرکوردیلر فی الحال ابو جهل قریشی جمع ایتدی عیرلرندن مسلمینی دفع ایچون عیره قارشو
کتدی * مکر بو خبر مکه‌یه ایرمزدن اوچ کون اول عاتکه بنت عبد المطلب منامنده کوردیکه سمادن برملك
اینوب ابو قبیس طاغندن بر صخره آلدی وانی اهل مکه اوزره آتیجق پاره پاره اولدی ومکه‌نك بیوتنه اول
پاره‌لر طاغلدی هیچ بر بیت قالمدی الا اندن بر پاره اکا ایردی عاتکه بو رؤیاسن قرنداشی عباس بن عبد المطلبه
خبر ویردی حتی که اول رؤیا خبری ابو جهله ایردی ودیدیکه * پیغمبرلك دعواسنه یالکز رجالی راضی
اولمیوب نسالری دخی اول دعوایی ایتمکه باشلدی * چون ابو جهل اهل مکه‌نك جمیعیله عیرلرین قارشولمغه بوله
کیردیلر حتی که بدر نام موضع معروفه ایردیلرکه عرب ییلده برکره اول اراده جمع اولورلر وانده بیع وشرا
وتجارت ایدرلردی * وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایسه اول کونده وادی ذفرانده ایدی * جبرائیل علیه
السلام کلوب الله تعالینك مسلمینه ایکی طائفه‌نك برین وعدی خبرین کتوردی یا عیری ویا قریشی اختیار
ایتسونلر دیدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انك امرنده اصحابدن استشاره ایدیجك دیدیلرکه بزه قتالی ذکر
ایتمدك که اکا تأهب وتهیؤ ایده‌یدك بز ایسه عیر ایچون خروج ایتمشز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلره
تردید ایدوب دیدیکه عیر ساحل بحره کیدی ابو جهل ایسه اوکزده‌در * دیدیلرکه یا رسول الله بز عیری استرز
عدویی ترك ایله‌کل * اندن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك وجهنده تغیر کوریجك ابو بکر وعمر رضی الله عنهما
طوروب احسن کلام ایتدیلر * اندن سعد بن عباده طوروب دیدیکه یا رسول الله امرك نه ایسه امضا ایت
والله اکر عدنه کیدرسك ده انصاردن هیچ کمسه سندن تخلف ایدر دکلدر * بعده مقداد بن عمرو ایتدی یا رسول
الله حق تعالینك امری نه ایسه امضا ایت قنده کیدرسك سنکله یوز * بو خسه بنو اسرائیلك موسی علیه
السلامه دیدیکن دیمزز که وارسن ربکله کیت عدوکله قتال ایت بز بونده اوتوررز کیمزز * لکن
دیرزکه سن ربکله واروب عدویه قتال ایدك بز دخی سزکله بیله عدوکزه قتال ایدرز * پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم تبسم ایدوب انصاره دیدیکه ایها الناس بکا نه اشارت ایدرسز که انی ایدم * سعد بن معاذ طوروب دیدیکه
بز سکا ایمان کتوروب قولکی تصدیق ایتمشز وسنك کتوردیکك حق ایدوکنه ایناتمشز وسکا سمع وطاعته
عهد ویرمشز نه دیلرسك امضا ایت والله اکر سن بو بحری بکمك ایچون ایچنه کیررسك بز دخی سنکله بیله
اکا کیررز هیچ بریمز سندن تخلف ایتمزز بز عدویی لقادن اوشنمزز حرب عندنده صبر لقا حیننده صدق
ایلرز امیددرکه الله تعالی بزم جهتمزدن سنی قریر العین ایده * انك اول قولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه
نشاط ویردی یوریکز علی برکة الله کیده‌لم بشارت اولسونکه الله تعالی بزه ایکی طائفه‌نك برینی وعد ایتدی
والله کویا که بن مشرکینك قتل اولنه‌جق مکانلرینه نظر ایدرین دیدی * چون اتفاقله بدره کتدیلر وعدویه

ملاقات ایتدیلر مشرکون صندیلر ومسلمون قریر العین اولوب دوندیلر (وتودون ان غیر ذات الشوکة تکون
لکم) وسودیکز که شوکتی اولمیان طائفه یعنی عیر سزك اوله (ویرید الله ان یحق الحق بکلماته) حق
تعالی دیلرکه اسلامی اظهار واعزاز ایده سزه انزال ایتدیکی آیاتله (ویقطع دابر الکافرین) ومکه کافرلرینك
آخرنی قطع ایده * یعنی سز دیلرسزکه ماله ایروب مکروه کورمیه سز والله تعالی دیلرکه دینی اعلا وحقی اظهار
ایده ودنیاده وآخرتده مرادکزه ایرکوره (لیحق الحق ویبطل الباطل) تاکه اسلامی اثبات وکفری افنا ایده
(ولوکره المجرمون) اکرچه مکه کافرلری آندن کراهت ایدرلرسه ده (اذ تستغیثون ربکم فاستجاب لکم انی
ممدکم بالف من الملائکة مردفین) ذکر ایدلك شول وقتیکه رب تعالیدن غوث ونصرت طلب ایتدیکز * عمر رضی
الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مشرکینه نظر ایتدیکه انلر بیك کشی ایدیلر واصحابنه نظر ایتدیکه
انلر اوچیوز اوندن زیاده جه کشی ایدیلر قبله یه توجه ایدوب دعایه اللرین قالدیردی ودیدیکه * الهی بکا
ایتدیکك وعدیکی انجاز ایت الهی اکر بو عصابه یی هلاك ایدرسك یریوزنده سکا عبادت ایدر قالمز * بو حالتدن
زائل اولمدی حتی که ردامی دوشدی * ابوبکر رضی الله عنه ایتدی یارسول الله ربك جل شانه یه بترمناشده
ایتدك اول سکا وعدنی انجاز ایدر * اوبله اولسه الله تعالی انلره اجابت ایتدی ودیدیکه ملائکه دن بیك
کشی یی مؤمنلره متبعین اولدقلری حالده مدد قیلورین * روایت اولندیکه جبرائیل ومیکائیلدن هر بری
رجال صورتنده بشریوز ملکله کلدیلرکه خیل ابلقه بنمشلردی اکنلرینه بیاض ثوبلر کیمشلر وباشلرینه بیاض
عمامه لر صارنمشلردی اوجلرین کتفلری ارا سنه صالیویرمشلردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدرده
ملائکه نك سیمالری بیاض عمامه لر ایدی ویوم خیبرده یشل عمامه لر ایدی یوم بدردن غیری زمانده ملائکه
قتال ایتمدیلر * بلکه مدد وعدد اولورلردی (وما جعله الله الا بشری لکم) الله تعالی ملائکه امدادین سزه
نصرت وظفره بشارت قیلدی (ولتطمئن به قلوبکم) وتاکه قلت وذلتکز اجلیچون قلوبکزده کی وجل
کیدوب مطمئن اولمسنه اشارت قیلدی (وما النصر الا من عند الله) نصر دکل الا الله تعالی عندندندر یوخسه
عدد وعدد کثرتیله دکلدر (ان الله عزیز حکیم) الله تعالی نقمتیله هرشیئه غالبدر مشرکینی هزمی ومسلمینه
نصری حکمتی اقتضاسیله در ملائکه امدادی وعدد کثرتی وسائطدر تأثیری یوقدر * امدی نصری اندن ظن
ایتمکز وانك فقدیله اللهك نصرتندن امیدکز کسمکز (اذ یغشیکم النعاس امنة منه) ذکر ایدلك شول وقتیکه
الله تعالی سزه امن ایچون اوزریکزه نوم القا ایتدی (وینزل علیکم من السماء ماء لیطهرکم به) وسماءدن یغمور
ایندیردی تاکه انکله سزی حدث وجنابتدن پاك ایده (ویذهب عنکم رجز الشیطان) وسزدن شیطانك
وسوسه سنی کیدره (ولیربط علی قلوبکم) وتاکه قلوبکزه الله تعالینك لطفنه وثوقی ربط ایده (ویثبت
به الاقدام) وتاکه یغمور سببیله اقدامکز رملده حرب عندنده طاینمیه * ویاخود صبر وقوت قلبله اقدامکز
حربده ثابت اوله * روایت اولندیکه یوم بدرده مشرکون ایلرو کلدکلرنده صو یانه قوندیلر ومسلمون ایسه
یومشاق قومله تپه اوزره قوندیلرکه اکا ایاق باتردی یوریمکده عسرت چکیلوردی مسلمون صباحین قالقیجق
طهارته وایچمکه صو بولمدیلر برنیجه لری ایسه اول کیجه احتلام اولدیلر شیطان انلره وسوسه ویروب
دیدیکه سز زعم ایدرسزکه الله تعالینك اولیاسی اولوب حق اوزره اوله سز واراکزده نبی الله اوله * حالبوکه
مشرکون صویه غلبه ایتدی سز ایسه حدثله وجنابتله نماز قیلورسز بو حالتله مشرکین اوزره غلبه یی نیجه
رجا ایدرسز * اوبله اولسه الله تعالی بر مرتبه یغمور یاغدردیکه وادی صوایله طولوب آقدی حتی که مسلمون
اندن ایچدیلر وتوضی واغتسال ایدوب حیوانلرین صواردیلر وقابلرین طولدردیلر ویریر کشوب توز کتدی
واوزرنده یوریمکده اقدام ثابت ایتدی وقلوبدن وسوسه زائل اولدی * وهر برینه صفای خاطر واطمئنان
کلدی (اذ یوحی ربك الی الملائکة انی معکم) شول وقتکه ربك جل شانه ملائکه یه دیدیکه مسلمینه اعانت
ونصرتده سزکله یم (فثبتوا الذین آمنوا) امدی مؤمنلره بشارتله ویا تکثیر سوادله ویا اعدالرینه محاربه ایله
قلبلرین تثبیت ایدك * دینلدیکه ملك صف اوکنده رجل صورتنده یوروردی سزه بشارت اولسونکه الله تعالی
ناصرکزدر دیو خبر ویردی (سألقی فی قلوب الذین کفروا الرعب) بن کافرلرك قلوبنه اولیامدن رعب القا ایدرین
(فاضربوا فوق الاعناق) امدی انلری اعناقلری فوقندن مذابحلرین ویا روسلرین اورك (واضربوا منهم کل بنان)

ودخی

ودخی انلرك اطراف اصابعن اورك که انکله قتاله قادر اولمیه لر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدرده
کوردمکه برمسلم برمشرکی اوکنه آلمش قوارهماندم فوقندن برسوط ضربه سن ایشتدی وبرفارس (اقدم
حیزوم) دیدی کورسه که اول مشرکك اوکنده چالقوین دوشدی بورنی بوغرلمش یوزی یارلمش ایدی والحال
جمیعی یشل اولمشدی * چون انی اول مسلم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه خبر ویردی دیدیکه اول سماء ثالثه
ملائکه سندن امداده کلمشدر * اول کونده یتمش مشرکی قتل ویتمشن اسیر ایتدیلر * ابوداود المزنی ایدر یوم
بدرده برمشرکی قووب کیدردم کوردمکه بنم سیفم اکا ایرمدن باشی یره دوشدی * ابن عباس رضی الله عنه
ایدر یوم بدرده عباس بن عبد المطلب اسیر ایدنه ابوالیسر کعب بن عمرو ایدی اوردی رجل مجموع ایدی * وعباس
ایسه رجل جسیم ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ابوالیسره عباسی نیجه اسیر ایتدك دیدیکنده دیدیکه
یارسول الله بکا بررجل اعانت ایتدیکه انی نه اوکدینده ونه صکره ده کورمش دکلیدم وانك هیبتن ذکر ایلدی
* پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه سکا ملك کریم اعانت ایتمشدر (ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله) اشبو
عذابك انلره وقوعی شول سببدن ایدیکه انلر الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایدرلردی (ومن یشاقق الله ورسوله
فان الله شدید العقاب) اول کسه که الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایده اول وصفلو کسه لره الله تعالینك
عقابی شدیددر (ذلکم فذوقوه) اشبو عذابکه یوم بدرده سزه ایردی انی ذوق ایدك عاجلده کی جزاکزدر
آجلده کیدن غیری (وان للکافرین عذاب النار) ویلولك که آخرتده کافرلره نار عذابی واردر * ابن عباس
رضی الله عنه ایدر بدردن فراغ اولندقده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دینلدیکه شمدنکرو عیردن غیری شغلمز
قالمدی عباس اول وقتده هنوز اسلامه کلمش ایدی بنده اسیر ایدی ندا ایدوب دیدیکه اکا چاره کز یوقدر
* زیرا الله تعالینك سزه وعدی ایکی طائفه نك بریسیدی انی سزه انجاز ایتدی (یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم
الذین کفروا زحفا فلا تولوهم الادبار) یا مؤمنلر چن مجتمعین متزاحفین اولدیغکز حالده قتال ایچون کفاره
ملاقی اولسه کز منهزم اولوب آرقه کزی انلره دوندرمکز (ومن یولهم یومئذ دبره) اول کسه که قتال وقتنده
کوندزده ویا کیجه ده منهزم اولدیغی حالده آردنه دونه (الا متحرفا لقتال) مکرکه قتاله تکرار ارادتیله قتالدن
منصرف اوله (او متحیزا الی فئة) ویاخود مسلمیندن فئه اخرایه منضم اوله تاکه عدو اوزره انلردن استعانت
ایده * امدی بو ایکی قصددن هیچ بری یوغیکن آردنه دونن کشی (فقد باء بغضب من الله) الله جل شانه دن
غضبه استحقاقله رجوع ایدر (ومأواهم جهنم) مستقری انك جهنمدر (وبئس المصیر) اول نه یرکین
قرارکاه اولور * اشبو آیتك حکمنده علما اختلاف ایتدیلر ابوسعید دیدیکه * اشبو وعید انجق اهل بدر
حقنده درکه انلره انهزام جائز دکل ایدی زیراکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلرکله ایدی وپیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمدن غیری تحیز ایده جك فئه لری یوغیدی * اما اندنصکره ده مسلمون بری برلرینه فئه در * اوبله
اولسه فئه اخرایه تحیز ایچون فارك فراری کبیره اولمز * یزید بن ابی حبیب ایدر الله تعالی ناری یوم بدرده فرار
ایدنه ایجاب ایتدی * بعده یوم احد اولیجق آندن فرار ایدنلر حقنده بیورلدیکه (انما استزلهم الشیطان ببعض
ما کسبوا ولقد عفا الله عنهم) بعده یوم حنین اولیجق آندن فرار ایدن حقنده دینلدیکه (ثم ولیتم مدبرین
ثم یتوب الله من بعد ذلك علی من یشاء) ابن عمر رضی الله عنه ایدر بز برجیشده ایدك ناس برحیصه یه حوص
ایتدکلرنده منهزم اولدیلر * دیدك که یارسول الله بز فرارین اولدق بیوردیلرکه بلکه سز کرارینسز زیراکه بن فئه
مسلمینم * بعضلر دیدیکه اشبو آیتك حکمی عامدر هر کسه یه که زحفدن انهزامله آردنه دونه زیرا احدیثده
کلدیکه (من الکبائر الفرار من الزحف) زحفدن فرار کبائردندر * عطا بن ابی رباح ایدر اشبو آیت (الآن
خفف الله عنکم) آیتیله منسوخه در * امدی هیچ برقومه جائز اولمزکه عدوده ایکی کندیلرینك مثلندن فرار
ایده لر مکرکه قتاله تکرار قصدا یچون اوله ویاخود فئه اخرایه تحیز ایچون اوله * اما که عدو ایکی کندیلر
مثلندن اکثر ایسه انلره آردلرین دوندرمك جائزدر * ابن عباس ایدر اوچ کافردن فرار ایدن فارد کلدر اماکه
ایکیدن فرار ایدن فاردر (فلم تقتلوهم ولکن الله قتلهم) سز انلری قوتکز ایله قتل ایتمدیکز بلکه انی
الله تعالی قتل ایلدی سزه نصرت وتقویه سیله ویا سزه ملائکه یی امدادیله (وما رمیت اذ رمیت ولکن
الله رمی) وترابدن شول کفه که سن انی کفارك یوزلرینه قارشو رمی ایدوب انی انلرك جمیعی کوزلرینه ایرکورن

سن دكلدك زيرا كه سن اكا قادر دكلسين بلكه سن انجق رمى صورتن اتيان ايتدك * لكن غايت رميي اتيان
ايدن الله تعالى ايديكه اني جميعنك كوزلرينه ايركوردي * حتى كه منهزم اولديلر ومسلمين انلرك دابرني قطعه
تمكن ايتديلر * وياخود معناسي سن حصباني رمي ايتديككده انلرك قلوبنه رعب رمي ايدن سن دكلدك بلكه
الله تعالى ايدي * وياخود انكله مراد پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك يوم احدده ابي بن خلفه اولان
طعنه سيدركه اندن قان چيقمدي تا موتنه دكين خورليوب ياتدي * وياخود مراد شول رميه سهمدركه
يوم حنينده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اني حصن جانبنه رمي ايتديكنده اول سهم ابن ابي الحقيق اوزره
فراشنده ايكن واقع اولوب قتل ايتدي لكن جمهور عندنده مراد قول اولدر * روايت اولنديكه وقتاكه
يوم بدرده قريش عقنقل نام كثيبدن وادي يه كلديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه الهي اشبو
قريشدركه خيلا وفخرله اقبال ايتديلر سكا محاده ورسولكي تكذيب ايتديلر شول وعد ايتديكك نصركي ايركور
اويله اولسه جبرائيل عليه السلام كلوب ديديكه برقبضه تراب آلوب انلردن يكا صاچغل چون ايكي عسكر
بري برلرينه قاوشديلر بركف تراب آلوب مشركين عسكرينك يوزلري قارشوسنه صاچدي باذن الله هيچ
برمشرك قالمدي الا اول ترابدن انك كوزينه وآغزينه وككزينه كيردي * اول سببدن منهزم اولديلر ومسلمون
انلري ارداف ايدوب كيملرين قتل وكيملرين اسير ايتديلر (وليبلي المؤمنين منه بلاء حسنا) وتاكه مؤمنلره نصر
وغنيمت نعمتن انعام ايده (ان الله سميع عليم) الله تعالى انلرك استغاثه ودعاسن ايشيدر ونيات واحوالرين
بيلور (ذلكم وان الله موهن كيد الكافرين) اشبو بلاء حسن وياقتل وياري ايله مقصود مؤمنلري
ابلادر وكافرلرك كيدني توهين وحيله لرين ابطالدر (ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح) يا اهل مكه سز اكر فتح طلب
ايتديكز ايسه شول وقتين كه ابو جهل واصحابي بدره چيقار اولدقلرنده استار كعبه يه تعلق ايدوب ديديلركه
يارب ايكي جندك اعلاسنه وايكي فئه نك اهداسنه وايكي حزبك اكرمنه نصرت ايت * اويله اولسه الله تعالى
نفسلري اوزره اولان دعالرينه اجابت ايتدي وديديكه مؤمنلر ايچون اوزريكزه فتح ايردي (وان تنتهوا
فهو خير لكم) اكر كفردن ومعادات رسولدن منتهي اولورسكز اول سزه خيرلودر * زيرا اول ايكي دار سلامتن
وايكي منزلك خيرني متضمندر (وان تعودوا نعد) اكر سز انكله حرب وقتاله عودت ايدرسكز بزدخي اكا نصرت
وعونه عودت ايدرز (ولن تغني عنكم فئتكم شيأ ولو كثرت) حالبوكه جماعتكز نه دكلو چوغيسه ده سزدن
مضارري دفع ايدر اولمز (وان الله مع المؤمنين) والله تعالينك نصر ومعونتي مؤمنلره در * ديلديكه اشبو
ايت مؤمنلره خطابدر يعني اكر سز الله تعالى دن نصرت استرسكز سزه نصرت ايردي اكر قتالده تكاسلدن
منتهي اولورسكز اول سزه خيرلودر واكر تكاسله عودت ايدرسكز اوزريكزه تهييج عدو ايله عودت ايدرز
واويله اولسه كثرتكز سزه غنا ويرمز مكر الله تعالينك نصري سزكله اوليه زيرا كه الله تعالى ايماني
كامللر ايله در (يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وانتم تسمعون) يا مؤمنلر الله تعالى يه ورسولنه
اطاعت ايدك واول رسولك امرندن تولي ايتمكز حالبوكه سز قرآن ومواعظي فهم وتصديقله استماع ايدرسز
(ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وهم لا يسمعون) كفره ومنافقين كبي اولمكز كه انلر آداغزله ايشتدك ديرلر
حالبوكه اول استماعله منتفع اولمزلر كانه رأسا ايشتمزلردر (ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذين لا يعقلون)
براوزره يورد جانلولرك عند الله شري اول كسه در كه حقي ايشتميه وسويليه كه اول وصفلو كسه لر حقي فهم
ايتمزلردر (ولو علم الله فيهم خيرا) اكر الله تعالى علم ازليسنده انلرده سعادت تقدير ايتمش اولسه (لاسمعهم)
انلره حق سماع تفهمله اسماع ايدردي (ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون) اكر انلرده خير يوغيديكن
بيلوركن آني انلره ايشتدرسه آندن اعراض ايدر اولدقلري حالده تولي ايدرلردي * ديلديكه پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه ديديلركه جدمز قصي بزه احياء ايتكه اول برپير مباركدر تاكه اول سنك نبوتكه
شهادت ايده بزدخي سنك نبوتكي تصديق ايدرز حق تعالى ايتدي اكر اول انلره مبارك قصيك كلامن
ايشتدرسه ايماندن اعراض ايدر اولدقلري حالده مرتد اولورلردي (يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول
اذا دعاكم لما يحييكم) يا مؤمنلر الله تعالى يه ورسولنه اطاعتله اجابت ايدك چون اول رسول سزي امور
دينيه دن احيا ايدر شيئه دعوت ايده كه اول ايماندر كافر ميت منابه سنده اولوب حياتي انكله در * ويا اول

قرأندركه دنياده واخرتده نجات وعصمت انكله در * ويا اول جهاددركه عزت دين انكله در (واعلموا ان
الله يحول بين المرء وقلبه) بيلوك كه الله تعالى مؤمنله كفر بيننه وكافرله ايمان بيننه ومؤمنله معصيت بيننه
وكافرله طاعت بيننه حائل اولور * ديلديكه اول مرئك قلبي بيننه حائل اولوب نه عمل ايده جكني بيلمز قيلور
ديلديكه وقتاكه حالت ضعفده قتاله دعوت اولنديلر سوء ظن واختلاج صدره مبتلا اولديلر * انلره ديلديكه
سز حق بوانده قتال ايدك وبيلوك كه الله تعالى مرئك قلبي بيننه حائل اولور خوفني امنه وجبنن جرأته تبديل
قيلور (وانه اليه تحشرون) وآخرتده سز اكا حشر اولنورسز (قال انس رضي الله عنه كان النبي صلى الله
عليه وسلم يكثر ان يقول يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك قالوا يا رسول الله آمنا بك وبما جئت به فهل يخاف
علينا قال القلوب بين اصبعين من اصابع الله يقلبها كيف يشاء) انس ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم يا قلبلري
تقليب ايدن رب تعالى قلبي دينك اوزره تثبيت ايت ديو چوق دعاء ايدردي ديديلركه يا رسول الله سكا والله
تعاليدن كتورديككه ايمان كتوردك بوندنصكره بزه خوف اولورمي * ديديكه قلوب اصابع اللهدن ايكي
اصبع بيننده در نيجه ديلرسه آني تقليب ايدر (واتقوا فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة) شول بلا
واختباردن قورقكزكه اول ظالم وغير ظالمه اصابت ايدر يوخسه يالكز ظلم ايدنلره دكل (قال النبي صلى الله عليه
وسلم ان الله لا يعذب العامة بفعل الخاصة حتى يروا المنكر بين ظهرانيهم وهم قادرون على ان ينكروه فلم ينكروه
فاذا فعلوا ذلك عذب الله العامة والخاصة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا خاصه نك فعليله
عامه يه عذاب ايتمز مكركه منكري ارالرنده كوروب تغييرينه قادر ايكن تغيير ايتميه لر اويله اولسه الله تعالى عذابي
عامه يه وخاصه يه ايركورور (واعلموا ان الله شديد العقاب) اي مؤمنلر بيلوك كه تحقيق الله عظيم الشانك عقابي
شديددر خشيه اولمق اوزره (واذكروا اذ انتم قليل مستضعفون في الارض) ذكر ايدك شول وقتي كه يا معشر
مهاجرين سز ابتداي اسلامده ارض مكه ده عددده قليل مشركين بيننده مقهورلر ايديكز (تخافون ان
يتخطفكم الناس) قورقرديكزكه كفار قريش ويا انلرك ماعداسي سزي استلاب ايده لر (فآويكم)
اويله اولسه سزي مدينه يه تنزيل ايتديكه آنده اعدا كزدن تحصن ايده سز (وايدكم بنصره) وسزي كفار
اوزره نصرتله ويا انصار مظاهرتيله ويا ملائكه امداديله يوم بدرده تقويه وتأييد ايتدي (ورزقكم من
الطيبات) وسزه غنايمي حلال ايتدي حالبوكه سزدن اول اني هيچ برامته حلال ايتمامشدي (لعلكم
تشكرون) تاكه بو نعمتلره شكر ايده سز (يا ايها الذين آمنوا لا تخونوا الله والرسول) يا مؤمنلر الله تعالى يه
ورسولنه خيانت ايتمكز فرائض وسننى تعطيلله ويا اظهار ايتديككز شيئك خلافني اضمارله ومغانمده
غلول ايله * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بني قريظه يي يكرمي بركون محاصره ايدوب اندن صلح
طلب ايتديلر اخوانلري بني النضير صلحي كبي كه شامدن اريحايه واذرعاته كيده لر * پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ايسه اكا راضي اولمدي بلكه سعد بن معاذك حكمنه نزوللرين ديلدي * انلر ايسه اندن امتناع ايدوب
بزه ابولبابه يي ارسال ايت ديديلر ابولبابه ايسه انلره مناصح ايدي * زيرا مال وعيالي انلرك ايدنده ايدي
وپيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دخي ابولبابه يي انلره كوندردي انلر اكا ديديلركه رأيك ندر سعدك حكمنه نزول
ايده لمي * ابولبابه حلقنه اشارت ايتديكه اول ذبحدر ابولبابه ايدر قدميم يردن آيرلمدن بلدمكه الله تعالى يه
ورسولنه خيانت ايتمشم * اندن مسجده واروب كندوبي برساريه يه باغلدي ويمين ايتديكه طعامدن
وشرابدن برشئ ذوق ايتميه حتى كه اول حالده اكا موت ايره ويا حق تعالى توبه سن قبوله ايركوره * اول
حالتده اوزرندن يدي كون كچدي حتى كه بايلوب دوشدي اندن حق تعالى توبه سن قبول ايدوب اكا خبر
ويرلدي بنديكي چوزوب كتكل ديلدي * ديديكه والله كنديمي چوزردكان مكركه رسول الله صلى الله عليه
وسلم كلوب بني چوزه * چون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اني ايشتدي كلوب اني اندن صاليويردي * ابولبابه
ايتدي توبه مك تمامندن اولسونكه قومم دارني هجر ايده مكه بكا انده ذنب ايردي ومالمدن انخلاع ايدم *
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايتدي كفايت ايدركه ثلثني تصدق ايده سن (وتخونوا اماناتكم وانتم تعلمون)
واراكزده كي اماناته دخي خيانت ايتمكز حالبوكه امانت ايدوكن بيلورسز * وياخود حلقه اشارت خيانت
ايدوكن بيلورسز ديلديكه الله تعالى يه ورسولنه خيانت ايدنلر اماناته دخي خيانت ايدر (واعلموا انما اموالكم

(واولادكم فتنة) بيلوڭكه اموال واولادكز سزه فتنه‌در زيرا كه اثمه وياعقابه واقع اولمغه سببدر وياخود الله تعاليدن محنتدر * امدى زنهار انلره محبتكز سزى خيانته تحميل ايتمسون نتكيم ابولبابه‌يى تحميل ايتدى (وان الله عنده اجر عظيم) الله تعالينڭ عندنده اجر عظيم واردر اول كسه ايچونكه الله تعالينڭ رضاسن اموال واولاده اوزره ايثار ايده وانلرده حدودى رعايت ايده (ياايها الذين آمنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا) يامؤمنلر اكرسز الله تعالى‌يه طاعتله وترك معصيتله اتقاء ايدرسكز قلوبكزده اول هدايت قيلوركه انكله حق وباطل بيننى فرق ايدرسز وياانصر قيلوركه مؤمنلرى اعزاز وكافرلرى اذلال الله محق ومبطل بيننى فرق ايدرسز ويا شبهاتدن مخرج قيلور ويادنياده وآخرتده هر محذوردن نجات ويرر (ويكفر عنكم سيئاتكم) وسيئاتكزى ستر ايدر (ويغفر لكم) وتجاوز وعفو له سزى مغفرت ايدر * ديدلديكه سيئاتله مراد صغائردر وذنوبله مراد كبائردركه (والله ذو الفضل العظيم) الله تعالى فضل عظيم صاحبيدر * اشبو تنبيهدركه الله تعالينڭ انلره تقوى اوزره وعد ايتديكى شئ آندن فضل واحساندر وتقوالرى انڭ اوزره برشئ ايجاب ايدردكلدر شول سيد كبيكه عبدنه عملى اوزره انعام وعد ايده (واذ يمكر بك الذين كفروا) يامحمد ذكر ايت شول وقتيكه كافرلر سكا مكر ايتمك ديلرلر (ليثبتوك) تاكه سنى حبس ايده‌لر وسكا قيد وبند ايده‌لر (اويقتلوك) وياسيوفله قتل ايده‌لر (اويخرجوك) وياسنى مكه‌دن چيقاره‌لر (ويمكرون) انلرسكا مكر قصدين ايده‌يلر (ويمكر الله) الله تعالى مكرلرين نه كنديلره اوزره رد ايتدى ويا انلرايله ماكرلر معامله‌سن ايتدى شول حيثيتدنكه انلرى بدره چقاردى وكوزلرينه مسلمينى آز كوستردى حتى كه مسلمين اوزره هجوم ايدوب قتل اولنديلر (والله خير الماكرين) الله تعالى مكر ايدنلرڭ خيرلوسيدر * زيرا انڭ مكرى مقابله سنده غيرڭ مكرينه وجود اولمز * روايت اولنديكه انصار اسلامه كلجك قريش زياده خوف ايتديلر ومشورت ايچون دار الندوه‌يه جمع اولديلر * ابليس برپير صورتنده انلره كلوب ديديكه بن نجد اهلندنم اجتماعكز ايشيدوب سزه كلدم بنم دخى نصح ورأيى كوره‌سز * ابو البحترى ديديكه بنم رأيم بودركه محمدى بربيته حبس ايده‌سز وانڭ جميع منافذينى بركيده‌سز انجق بركوه آليقويه‌سز كه آندن اكا طعام وشرابن ويره‌سز تاموتنه دكين آنده قاله مضرتندن قورتيله‌سز * شيخ نجدى ايتدى بونه چركين رأى اولور زيرا بعيد اولمزكه قومندن اكا يره‌لر حتى كه آنى الكزدن آلوب قورتره‌لر * هشام بن عمرو ديديكه بنم رأيم اولدركه آنى بردوه‌يه بنديره‌سز وارضكزدن چيقاروب ارض اخرايه كونده‌ره‌سز * نجدى ايتدى بودخى رأى معقول دكلدر زيراكه اول وارديغى قومى آزديرر حتى كه اوزريكزه كتوروب سزكله قتال ايتديرر * ابوجهل ايتدى بنم رأيم اولدركه هر بطندن برشاب نسيب اختيار ايدوب هر برينڭ اليته برسيف ويره‌سز وانلره دفعهٔ واحده‌ده محمدى اورلندبو بيوره‌سز تاكه انڭ دمى قريش قبائلنه متفرق اوله بنوهاشم ايسه قريشڭ كليسيله محاربه‌يه قوتلرى اولمز نجن ديت طلب اولنه اتفاقله قبائلدن آلنه نجدى ايتدى رأى اجود بوفتانڭ رأييدر بوخسه غيرڭ رأيى دكل اويله اولسه اول رأى اوزره طاغيلوب كتديلر اندن جبرائيل عليه السلام پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه قصه‌يى خبر ويردى * وامر الهيله مدينه‌يه هجرت ايتمكه بيوردى واول كيجه مضجعنده ياتمغه كيده وعلى بن ابى طالب كرم الله وجهه‌يى يرينه ياتوره چونكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انى اكا بيوردى واو كيجه بردهسيله بوروندردى وبرقبضه تراب الوب عمرى اوزره مراقب اولان مشركين اوزره صاچدى انلرڭ هربرينه اندن شدت نوم ايروب هربرى اويخوده ايكن ارالرندن نجدى وابوبكر رضى الله عنه ايله جبل ثوره ايردى * وايكيسى انده برغاره كيردى صباحلين مشركين پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قصدنه مضجعنه هجوم ايتديلر كورسه‌لركه عليدر كيرودونديلر وپيغمبرمز صلى الله عليه وسلمى استيوانرنجه كتديلر حتى كه انڭ اولديغى غاره ايرديلر حالبوكه اول غارڭ آغزينه عنكبوت نسج ايتمش كورديلر اكر اول بوكا كيرمش اولسه كيرركن بونسج بوزيلوردى ديديلر واندن زياده تفتيشسز قويوب كتديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انده اوچ كون مكث ايتدى * بعده چيقوب ابوبكرله بيله مدينه‌يه كتدى (واذا تتلى عليهم آياتنا قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا ان هذا الا اساطير الاولين) قچن انلره قرآن آيتلرى تلاوت اولنسه ديرلركه سنڭ بوقولڭى ايشتدك اكر بزدخى ديلسك بوقولڭ كبى سويلردك بو دكل الا متقدمينڭ اكاذيبيدر * ديدلديكه اشبو آيت بنى عبد الداردن نضر بن الحارث حقنده نازل اولوبدر

ابن عباس ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قرون ماضيه شانن ذكر ايدنجك * نضر ديديكه اكر ديلسم بندخى بونڭ مثلنى سويلردم بو دكل الا اولينڭ كتابلرنده تسطير ايتديكى شيدر * عثمان بن مظعون ايتدى محمدڭ ديديكى حقدر * نضر ايتدى بندخى ديديكم حقدر * عثمان ايتدى محمد لا اله الا الله دير * نضر ايتدى بندخى لا اله الا الله ديرين (واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر علينا حجارة من السماء او ائتنا بعذاب اليم) وديديلركه يارب اكر محمدڭ ديديكى سنڭ عندكدن اولوب حق ايسه اكا انكارمز اوزره اوزريمزه طاش ياغدرغل ويا انڭ غيرى برعذاب اليم كوندركل كه انڭ بعضيله امم سابقه‌دن برامتى عذاب ايتمشيدڭ * ديدلديكه بو قولڭ قائلى ابوجهل ايدى بيورلديكه (وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون) يامحمد الله تعالى انلره عذاب ايدرد كلدر حالبوكه سن انلرڭ اراسنده‌سين ويا انلر استغفار ايدنجيلردر * ابن عباس ايدر الله تعالى هيچ برقريه اهلنه عذاب ايتمدى الا پيغمبرلرينى واكا ايمان كتورنلرى اول قريه‌دن چقاردقدنصكره * وقتاكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ومؤمنلر ارالرندن چيقدى بيورلديكه (وما لهم الا يعذبهم الله) يامحمد سن انلرڭ اراسندن چقديغكدنصكره انلرى نه منع ايدركه عذاب اولنميه‌لر (وهم يصدون عن المسجد الحرام) حالبوكه انلر مؤمنلرى مسجد حرامى طوافدن منع ايدرلر (وما كانوا اولياءه ان اولياؤه الا المتقون) مشركلر بيت حرام امرينه ولاة اولمديلر بلكه آنڭ ولاتى مؤمنلردركه شركدن صاقنورلر (ولكن اكثرهم لا يعلمون) لكن انلرڭ اكثرى انى بلمزلر (وما كان صلاتهم عند البيت الا مكاء وتصدية) انلرڭ بيت حرام عندنده صلوتلرى دكل الا صفير وتصفيقدر * ابن عباس ايدر قريش بيت شريفى عريان اولدقلرى حالده صفير وتصفيقله طواف ايدرلردى * مقاتل ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم مسجد حرامده نماز قيلور اولسه بنو عبد الداردن ايكى رجل صاغنده طوروب صفير ايدر وايكى رجل دخى صولنده طوروب تصفيق ايدرردى تاكه نمازنى تخليط ايده‌لردى * اويله اولسه يوم بدرده انلره ديلديكه (فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون) قتل واسر عذابنى ذوق ايدڭ اعتقاد وعمله كفر ايتديكز سببيله (ان الذين كفروا ينفقون اموالهم ليصدوا عن سبيل الله) شونلركه كافر اولديلر ناسى سبيل اللهدن صد ايچون ماللرين انفاق ايدرلر * اشبو آيت مشركيندن اول ايكى رجل شاننده نازل اولوبدركه هربرى يوم بدرده هر كونده اونر دوه بوغزليوب عسكرلرينه يديررلردى * وياخود ابوسفيان شاننده‌كه يوم احد ايچون عربدن ايكى بيك كشى‌يى استيجار ايدوب انلره قرق وقيه كومش انفاق ايتدى * وياخود اصحاب عير شاننده‌دركه قريش يوم بدرده مصاب اولدقلرنده اصحاب عيره ديلديكه سزدخى شو مالكزى محمدڭ حربنه انفاق ايدڭ اوله كيم اندن انتقاممزاله بوز اول انفاقلرى (فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون) انلر يوم احدده دخى انى انفاق ايديسرلردر * اول انفاقلرى آخرتده انلره حسرت وندامت اوليسردر اول انلرڭ عذابلرى زياده سنه سبب اولور * بوندنصكره منهزم اولوب كيملرى قتلى وكيملرى اسرى اولور (والذين كفروا الى جهنم يحشرون) شول قوم كه بعضيلرى اسلامه كلوب انلر كفر اوزره ثابت اولديلر انلر جهنمه سوق اولنورلر (ليميز الله الخبيث من الطيب) تاكه كافرى مؤمندن تمييز ايدوب مؤمنى جنانه وكافرى نيرانه ايركوره * وياخود عمل خبيثى عمل طيبدن تمييز ايدوب اعمال طيبه‌يه جنتى جزاء واعمال خبيثه‌يه نارى جزاء ايده (ويجعل الخبيث بعضه على بعض فيركمه جميعا فيجعله في جهنم) وخبيثڭ بعضنى بعضنڭ فوقنه قويه وبعضن بعضنه ضم ايليه * حتى كه فرط ازدحاملرندن تراكم ايده‌لر بعده كليسنى جهنمه قويه (اولئك هم الخاسرون) امدى فريق خبيث ويا منفقين خسرانده كامللردر * زيراكه ماللرنده ونفسلرنده خاسر اولمشلردر (قل للذين كفروا ان ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف) كافرلره ديكل كه اكر شركدن منتهى اولورلرسه اسلامه دخولله شول اسلاملرندن اول كچن كناهلرين مغفرت ايدرز (وان يعودوا فقد مضت سنة الاولين) واكر كفره عودت ايدرلرسه انلردن اوكدين كچنلرڭ سنتى كچدى كه الله تعالى انبيا واولياسنه نصرت ايدر واعداسنه اهانت ايدردى (وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة) انلره قتال ايدڭ تاكه انلرده شرك بولنميه (ويكون الدين كله لله) ودينڭ كليسى لله خالص اوله واديان باطله مضمحل اوله (فان انتهوا فان الله بما يعملون بصير) اكر كفردن منتهى اولورلرسه الله تعالى انلرڭ اعمالنه بصيردر اندن انتهالرى اوزره انلره خير جزا ايدر (وان تولوا فاعلموا ان الله موليكم) اكر اسلامدن اعراض ايدوب

کفردن منتهی اولمزلرسه بیلوک که الله تعالی معین وناصرکزدر (نعم المولی ونعم النصیر) اول نه کوزل
مولی در انی تولی ایدنی ضایع ایتمزونه کوزل نصیردرکه نصرت ایتدیکنه عدوسن غالب ایتمز (واعلموا
انما غنمتم من شیء) بیلوک اول شیئی که کفاردن انی قهرله آلورسز (فان لله خمسه) انک خمسی الله ثابتدر
(وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین وابن السبیل) ودخی رسول الله وانک اقاربی ویتامی ومساکین
وابن سبیل ایچون ثابتدر * جمهور انک اوزره درکه بو محلده الله ذکری تعظیم ایچوندر یعنی انک جمیعی الله
تعالینکدر * اشبو ذکر اولنان اخصینه صرف اولنور حکمی من بعد باقیدر الا بو که رسولک سهمی صرف
اولنور مصالح مسلمیندن اکا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم زمان حیاتنده انی اکا صرف ایدردی * برقولده
سهم رسول امامه وبرقولده اصناف اربعه یه صرف اولنور * ابو حنیفه ایدرکه انک سهمی وذوی القربی
سهمی وفاتیله ساقط اولوب کلیسی ثلاثهٔ باقیه یه صرف اولنور * امام مالک ایدرکه اول امامک رأیینه
مفوضدرکه اهمه صرف ایدر * ابو العالیه ایدرکه اول خمس التی سهم قیلنور سهم الله کعبه یه صرف اولنور *
روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اول خمسدن برقبضه الوب کعبه ایچون * باقیسن اصناف
خمسه یه قسمت ایدردی برقولده سهم الله بیت المالکدر * وبرقولده اول سهم رسوله مضمومدر * وذوی
القربی بنو هاشم وبنو المطلبدر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ذوی القربی سهمنی اول
ایکیسنه قسمت ایتدی * وبرقولده اول انجق بنو هاشمدر * وبرقولده جمیع قریشدر وغنی وفقیر اکا استحقاقده
مساویدر * وبرقولده اول انلرک فقراسنه مخصوصدر ابن السبیل سهمی کبی ویتامی ومساکین وابن السبیل
ایله مراد انلردن اولنلردر وغنیمتک دررت خمسی اول وقعه یه حاضر اولان غانمینه قسمت اولنور فارسه اوچ سهم
وراجله برسهم ویریلور * زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بویله قسمت ایدوبدرکه اول ثوری واوزاعی ومالک
وشافعی واحمد واسحق قولیدر * ابو حنیفه ایدرکه فارسه ایکی سهم وراجله برسهم ویریلور وعبید ونسوان
وصبیانه ترضیخ اولنور قتاله حاضر اولورلرسه * وعقار قسمتی منقول قسمتی کبیدر * ابو حنیفه ایدرکه عقارده
امام مخیردر دیلرسه انلرک بیننده قسمت ایدر ویا خود مصالحه وقف ایدر * برکمسه که قتالده برکافری قتل ایده
انک سلبنه مستحق اولور * وسلب اولدرکه مقتولک اوزرنده کی ملبوس وسلاحدر ورکوب ایتدیکی فرسدر
(ان کنتم آمنتم بالله) اکر الله تعالی یه ایمان کتوردیکزایسه (وما انزلنا علی عبدنا یوم الفرقان یوم
التقی الجمعان) ودخی عبدیمز محمده انزال ایتدیکمز آیاته ایمان کتوردیکزسه که اول ملائکه ونصردر یوم
بدرده که انده حق وباطل بینی فرق اولندی ومسلمونله کفار بری برلرینه التقاء ایتدی (والله علی کل شیء
قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر قلیلی کثیر اوزره غالب ایدر وملائکه ایله مسلمینه امداد ایدر (اذ انتم
بالعدوة الدنیا) شول وقتده که سز معشر مسلمین جهت مدینه یه قریب شفیر وادیده ایدیکز (وهم بالعدوة
القصوی) مشرکین ایسه مدینه دن بعید مکه یه ولی ایدر جهتدن شفیر وادیده ایدیلر (والرکب اسفل منکم)
وعیر ویا انک قائدلری سزلک مکانکزدن اسفل مکانده یعنی ساحلده ایدیلر * اشبو قیودلک فائده سی اولدرکه عدو
قوت وشوکتده ومسلمین ایسه ضعف وقلتده ایدیلر وبونک کبی حالتده ایسه غلبه دکل الا الله تعالینک حول
وقوتیله وباهر قدرتیله در (ولو تواعدتم لاختلفتم فی المیعاد) اکر سز یا معشر مسلمین عدوکز ایله قتاله مواعده
ایتسه کز بعده کندی حالکزی وعدوکز حالنی بیلسه کز میعادده اختلاف ایدیدیکز زیرا که انلر عیرلرین سزدن
حمایه ایچون وسز ایسه انلرک عیرنی طلب ایچون چیقوب بری برلریکزه تلاقی ایتدیکز (ولکن لیقضی الله امرا
کان مفعولا) لکن الله تعالی سزی انلرکه میعادسز جمع ایلدی تاکه اول برامری قضا ایده کیم انک وجوده کلمسی
ثابت وواجب ایدیکه اول هزیمت کافرین ونصرت مؤمنیندر (لیهلک من هلک عن بینة ویحیی من حی عن
بینة) تاکه کفر اوزره وفات ایدن انک اوزره بینه معاینه ایله فوت اوله وایمان اوزره معیشت ایدن انک اوزره
بینه مشاهده ایله معیشت ایده (وان الله لسمیع علیم) الله تعالی کافرلک کفرنی ومؤمنک ایمانی ایشیدر وانک
عقابنی وبونک ثوابنی بیلور (اذ یریکهم الله فی منامک قلیلا) ذکر ایت شول وقتی که الله تعالی منامکده
سکا مشرکینی قلیل کوستردی تاکه سن انی اصحابکه خبر ویره سنکه انلر انکله قتاله جرأت وعدو اوزره شجاعت
ایده لر (ولو اراکهم کثیرا لفشلتم ولتنازعتم فی الامر) اکر الله تعالی انلری سکا کثیر کوستریدی جبانلق

ایدوب صفی ترک ایدیدیکز وقتال امرنده اختلاف ایدیدیکز (ولکن الله سلم) لکن الله تعالی سزی فشل
واختلافدن سالم ایتدی (انه علیم بذات الصدور) الله تعالی صدورده اولان مضمراتی بیلور (واذ یریکموهم
اذ التقیتم فی اعینکم قلیلا) ذکر ایدک شول وقتی که الله تعالی سزلک کوزیکزه مشرکینی لقاکز وقتنده قلیل
کوستردی * حتی ابن مسعود رضی الله عنه یاننده اولان کشی یه دیدیکه انلری ندکلو کمسه اولماسن تخمین
ایدرسن اول ایتدیکه یوز عدد اولور اوله * ابن مسعود رضی الله عنه ایتدی بنم کوزیمه تخمینمده تمشدن
زیاده دکللردر (ویقللکم فی اعینهم) وسزی دخی الله تعالی انلرک کوزینه قلیل کوستردی حتی ابو جهل
واصحابی دیدیلر که محمد واصحابی دکل الا اکلهٔ جزوردر امدی انلری قتل ایتمکز بلکه جمله سن طوتوب باغله کز
مؤمنینله مشرکینک بعضی بعضنه قلیل کورنمسی تاکه بری برلرینه قتاله جرأت ایده لر (لیقضی الله امرا کان
مفعولا) تاکه ازلده مقدر اولان اسلام واهلنی اعزاز وکفر واهلنی اذلال امرنی اولوجهله الله تعالی قضا ایده
(والی الله ترجع الامور) عواقب امورک کلیسی آخرتده الله تعالی یه رجوع ایدر (یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم
فئة فاثبتوا) یا مؤمنلر جماعت کافرینه قتال ایچون ملاقی اولدیغکزده ثابت اولوک (واذکروا الله کثیرا)
ومواطن حربده الله تعالی یی چوق ذکر ایدک اکا دعا ایدک عون ونصرتن دیلر اولدیغکز حالده (لعلکم تفلحون)
تاکه نصرت ومثوبتدن مرادکزه ظفر بوله سز * اشبونده تنبیه واردرکه عبده لایق اولورکه آنی ذکر اللهدن
برشیء اشغال ایتمیه وشدائد عندنده اکا التجا ایده وکلیتله اکا اقبال ایده وهیچ برحالده انک لطفی اندن منفک
دکل ایدوکنه اعتقاد ایده (واطیعوا الله ورسوله) قتال امرنده وغیرنده الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدک
(ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ریحکم) وقتال امرنده اختلاف ونزاع ایتمکز یوم بدرده ویا یوم احدده
ایتدیککز کبی ایدرسکز قلوبکزه ضعف وجبن ایرر ونصرت ودولتکز کیدر (واصبروا ان الله مع الصابرین)
وقتاله لوجه الله صبر ایدک الله تعالینک عون ونصری صابرلر ایله در (ولا تکونوا کالذین خرجوا من دیارهم بطرا
ورئاء الناس) شول قوم کبی اولمکز قتال ایچون دیارلرندن چیقارلرکه نعمتده طغیانلرینه سوینه لر وناسه
شجاعت وسماحتله کورینه لر * روایت اولندیکه اهل مکه عیرلرین حمایه ایچون جحفه یه ایردکلرنده عیردن
ابو سفیانک رسولی کلدی کیرو دونک که عیرکز سلامتله کلیوردیدی * ابو جهل ایتدی والله دونمزز بلکه بدره
وارر خمرلر ایچرز وکوینده لر دیکلرز وعربدن بزه کلنلری یدیررز * چون بدره ایردیلر انلره کأس منایا صونلدی
ونوحه لر صداسی دیکله دیلر * امدی مؤمنلر انلرک کبی بطر وریا اهلی اولمقدن نهی اولندیلر واهل تقوی اولمغه
امر اولندیلر شول حیثیتدنکه برشیدن نهیک موجبی ضدیله امردر (ویصدون عن سبیل الله) وناسی دین
حقدن صرف ایدرلر (والله بما یعملون محیط) الله تعالی انلرک جمیع اعمالنی بیلور (واذ زین لهم الشیطان
اعمالهم) ذکر ایت شول وقتی که شیطان وسوسه سیله اهل مکه یه معاداة رسولی وانک غیری اعمال سیئه لرینی
تزیین ایتدی (وقال لا غالب لکم الیوم من الناس وانی جار لکم) ودیدیکه اشبو کونده سزه غالب اولور یوقدر *
زیرا که قوت وکثرتده سز وبن کنانه دن سزی اجاره ایدرین بنم ارنجه بنو کنانه دخی سزه کلور (فلما تراءت
الفئتان نکص علی عقبیه) وقتا که ایکی طائفه بری برلرینه تلاقی ایتدیلر * ابلیس کوردیکه سمادن ملائکه نزول
ایدر بلدیکه انک انلرله طورشمغه طاقتی یوقدر آردنه چکلدی (وقال انی بریء منکم انی اری ما لا ترون انی اخاف
الله) ودیدیکه بن سزدن بریئم زیرا سزلک کورمدیککزی بن کوررین الله تعالیدن قورقارینکه بنی هلاک ایده
مؤمنون وکافرون ایکی عسکر بری برلرینه قاوشدیلر ابلیس اول وقتده سراقه صورتنده مشرکین صفنده ایدی
وقتا که حارث بن هشامک النه یاپشمش طوتاردی آردنه کتمکه باشلدی حارث قتال ایتمدین فرار ایتمکمی
دیلرسن دیدی هماندم حارثی کوکسندن اوروب یقدی سزلک کورمدیککزی بن کوررین دیوب کتدی انکله
مشرکین صندیلر باشلری قیدنه دوشوب کیرویه دوندیلر چون مکه یه ایردیلر ناسک صنمسنه سراقه سبب اولدی
دیدیلر * اول خبر سراقه یه ایریجک والله بن سزلک کتدیککزی دخی بلمدم حتی که صندیغکزی ایشتدم دیدی
* دینلدیکه ابلیس کوردیکی جبریل علیه السلامدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک بندیکی دابه نک لجامن
النه المش یدردی * قتاده ایدر ابلیسک سزلک کورمدیککزی بن کوررم دیمسی صدقدر لکن الله تعالیدن
قورقارین دیمسنده کذب ایتدی الا بو که انکله مقاومته قادر دکل ایدوکن بیلدی * واول لعینک عادتیدرکه اکا

اطاعت ایدنلره بچون حق وباطل ملتقی اوله آندن تبری ایدر * بن اللهدن قورقارین دیوب براغوب کیدر * کابی
ایدرابلیسك خوفی اکا ایدیکه جبرائل علیه السلام آنی اخذ ایده وحالنی ناسه تعریف ایده حتی کدا کا اطاعت
ایتمزاوله لر (والله شدید العقاب) الله تعالی اکا مخالفت ایدوب اصرار ایدنلره عقابی شدیددر * اشبو قول
جائزدرکه ابلیسك کلامی تمامندن اوله کلام مستأنف اولمسی جائز اولدیغی کبی (اذ یقول المنافقون والذین
فی قلوبهم مرض) ذکرایت شول وقتی که منافقلر وقلبلرنده مرض اولنلرکه انلره نوزقلبلرنده ایمان مطمئن
اولمیوب شبهه لری قالوبدر * دیدیلرکه (غرهؤلاء دینهم) اشبونلری یعنی مؤمنلری دینلری الدادی زیرا انلر
توهم ایتدیلرکه نصرتلری دینلری سببیله اوله * دینلدیکه اول قلبلرنده مرض اولانله مراد شول قومیدیکه
مکه ده مستضعفین اولوب اسلامه کلمشلردی اقربالری انلری هجرتدن منع ایتمشلردی قریش بدره چقدقلرنده
انلری دخی کرها چقارمشلردی مسلمینك قلتنه نظر ایدیجك شبهه یه واروب مرتد اولمشلردی * امدی انلر ایدیکه
اول قولی دیدیلر انلردن هیچ بری قالمیجه آنده قتل اولندیلر (ومن یتوکل علی الله فان الله عزیز حکیم) اوکه
امرنی الله تعالی یه اصمرلیه اول اکا استجاره ایدنی ذلیل ایتمزندکاو آزایسه ده * اول غالبدر هر فعلنده
حکمت بالغه سی واردراکرچه عقل انی استبعاد ایدرسه ده (ولوتری اذ یتوفی الذین کفروا الملائکة یضربون
وجوههم وادبارهم) اکرسن یوم بدرده قتل اولنان کفره نك موتلری حیننده کورسیدك که ملائکه انلری سیاط
نارایله اوکلرندن وآردلرندن اوررلر * ابن عباس ایدر بچون مشرکین یوزلریله مسلمینه اقبال ایتسه لر ملائکه
انلرك یوزلرینه سیوفله اوررلردی وآردلرین دونوب کتدکلرنده ملائکه انلره ایرشوب آردلرندن اوررلردی
(وذوقوا عذاب الحریق) وملائکه انلره درلرکه شول یاقیجی آتش عذابنی ذوق ایدك دیو آخرت عذابن انلره
تبشیر ایدرلر * دینلدیکه اول ملائکه نك الیلرنده دموردن چوماقلر اولوردی هربارکه مشرکینی اورسه لر آندن
آتش یالکنور * حسن ایدر بوحالت انلره یوم قیامتده اولورکه عذاب حریقی ذوق ایدك دیو خزنه جهنم انلره
خطاب ایدر (ذلك بما قدمت ایدیکم) اشبو ضرب وعذاب سزه تقدیم ایتدیککز کفر ومعاصی سببیله در
(وان الله لیس بظلام للعبید) والله تعالی عبیدینه ظلم ایدرد کلدر (کدأب آل فرعون والذین من قبلهم
کفروا بآیات الله) اشبو مشرکلرك عمل وطریقی که اکا مداومت ایدرلر آل فرعونك وآل فرعوندن اول کچن
کفارك عمل وطریقی کبیدرکه انلر الله تعالینك آیتلرینه کافر اولدیلر (فاخذهم الله بذنوبهم) الله تعالی انلری
ذنوبلری سببیله اخذ ایتدی (ان الله قوی شدید العقاب) الله تعالی قدرت ومشیتیله اخذده قویدر ایمـاندن
اعراض وعصیان ایدنه عقابی شدیددر (ذلك بان الله لم یك مغیرا نعمة انعمها علی قوم حتی یغیروا ما بانفسهم)
مکه مشرکلرینه حلول ایدن مصائب مذکوره شول سببیله درکه حق تعالی برقومه انعام ایتدیکی شیئی تغییر
ایدراولمدی حتی که اول انلر کندیلرده کی نعمته کفران وترك شکر ایتدیلر * سدی ایدر حق جل وعلا قریش
واهل مکه یه محمد صلی الله علیه وسلمی انعام ایتمشیکن اکا کفران اولدقلرنده انی انصاره نقل ایتدی (وان الله
سمیع علیم) الله تعالی انلرك اقوالن ایشیدر وافعالنی بیلور (کدأب آل فرعون والذین من قبلهم کذبوا
بآیات ربهم فاهلکناهم بذنوبهم واغرقنا آل فرعون) آل فرعون وآندن اول کچن قوم کافرینك عادتلری
کبی که ربلری جل شانه نك آیتلرینی تکذیب ایتدیلر * اویله اولسه بز انلری کفر وعصیانلریله اهلاك وآل فرعونی
اغراق ایتدك (وکل کانوا ظالمین) فرق مکذبه وغرقای قبط وقتلای قریش هر صنف کفر وعصیانله نفسلرینه
ظلم ایدرلردی (ان شر الدواب عند الله الذین کفروا فهم لا یؤمنون) یریوزنده یورر حیواناتك شری عند الله
شول کافرلردرکه کفر اوزره اصرار وانده رسوخ ایتدیلر * امدی انلردن ایمان توقع اولنمز (الذین عاهدت
منهم ثم ینقضون عهدهم فی کل مرة وهم لا یتقون) که انلر ایله معاهده ایتدك انلر ایسه هرکره ده عهدلرین نقض
ایتدیلر حالبوکه انلر نقض عهد امرنده الله تعالیدن قورقمزلر * روایت اولندیکه بنوقریظه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایله عهد ایتدیلرکه انك اوزره قتال ایچون کلان کفاره اعانت ایتمیه لر * بوندنصکره مشرکینه اعانت
ایدوب سلاحلرا کا قتاله کلدیلر * بعده خطا ونسیان ایتمشز دیوب عذرلندیلر * ایکنجی کره ینه اول
عهدی پیغمبر صلی الله علیه وسلمه تجدید دنصکره یوم خندقده احزابه اعانتله نقض عهد ایتدیلر حتی کعب
ابن الاشرف مکه یه کیدوب اهل مکه ایله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه مخالفته اتفاق ایتدیلر (فاما تثقفنهم

فی الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم یذکرون) یا محمد اکرسن انلره مصادف اولوب حربده ظفر بولورسك
انلره عقوبتله ورارنده اولان اعداکی تفریق ایده سن تاکه انکله متعظین اولوب نقض عهددن صاقنه لر
(واما تخافن من قوم خیانة فانبذ الیهم علی سواء) واکرسن برقوم معاهدیندن نقض عهد اماراتن بیلورسك
انلره عهدلرین عدل وعداوتده طریق قصد اوزره طرح ایت اما که انلره حربی مناجز اولملغله اول سندن
خیانت اولور * یعنی انلره حرب ایتمزدن اول سنکله انلر بیننده کی عهدی فسخ ایتدیککی انلره بلدرکل تاکه سن
وانلر نقض عهدی بلمکده مساوی اوله سز بوخسه سندن نصب حربله نقض عهد ایتمکی توهم ایتمیه لر
(ان الله لا یحب الخائنین) الله تعالی نقض عهد ایله خیانت ایدنلری سومز (ولا یحسبن الذین کفروا سبقوا انهم
لا یعجزون) کافرلر کندیلرین ظن ایتمسونلرکه بزم عذابمزدن قورتیله لر انلر بزی کندیلرینه ادراکدن عاجز
ایتمزلر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخیل) یا مؤمنلر اول عهدلرین نقض ایدنلره ویا کفار
محاربینه قتال ایچون قوت ورباط خیلدن استطاعتکز اولدیغی شیئی اعداد ایدك * دینلدیکه قوت ایله مراد
آلات حربدرکه انکله کفاری قتاله قوت ایدبلور اول کرك خیل ویاسلاحدر * دینلدیکه قوت ایله مراد رمیدر
* عقبة بن عامر ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی منبر اوزره ایشتدمکه اوچ کره (الا ان القوة الرمی) آکاه
اولك که قوتله مراد رمیدردیدی * ظن اولنورکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك انی تخصیص بالذکر ایتمسی
اقوای سلاح اولدیغیچوندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة
صانعه یحتسب فی صنعته الخیر والرامی به ومنبله) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی سهم واحدله
اوچ کسه یی جنته قویار انك بری سهمی دوزندرکه انی دوزمسیله الله تعالینك رضاسن قصد ایده * وبری دخی
انی کافره رمی ایدندر * وبری اول سهمی رمی ایدنه صونندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من ترك الرمی بعد
ماعلمه رغبة عنه فانه نعمة ترکها او کفرها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که رمی بلدیکندنصکره
آندن رغبتله ترك ایده اول نعمتی ترك ویاستر ایتمشدر * خالد بن الولید رضی الله عنه قتال حیننده دیشی
آتلره بنردی صهیلی آز اولدیغیچون * ابن محیریز ایدر صحابه رضی الله عنهم صفوف عندنده ارکك آتلره بنمکی
وبیات وغارات عندنده دیشی آتلره بنمکی سورلردی (قال النبی صلی الله علیه وسلم الخیل معقود فی نواصیها
الخیر الی یوم القیامة الاجر والمغنم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر خیلك ناصیه لرنده یوم قیامته دکین خیر
معقوددرکه اول اجر ومغنمدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من احتبس فرسا فی سبیل الله ایمانا بالله وتصدیقا
بوعده فان شبعه وریه وروثه وبوله فی میزانه یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که الله
تعالینك سبیلنده استعمال ایچون برفرس باغلیه انك یدیکی وایچدیکی وروثی وبولی یوم قیامتده میزاننه
قونور (قال النبی صلی الله علیه وسلم الخیل لرجل اجر ولرجل ستر وعلی رجل وزر اما الذی هی له اجر فرجل
ربطها فی سبیل الله فاطال لها فی مرج او روضة فما اصابت فی طیلها ذلك من المرج او الروضة کانت له حسنات
ولو انها قطعت طیلها ذلك فاستنت شرفا او شرفین کانت آثارها وارواثها حسنات له ولو انها مرت بنهر
فشربت منه ولم یرد ان یسقی به کان ذلك له حسنات * واما الذی هی له ستر فرجل ربطها تغنیا وتعففا ثم لم ینس
حق الله فی رقابها ولا ظهورها فهی له ستر * واما الذی هی علیه وزر فرجل ربطها فخرا وریاء ونواء لاهل
الاسلام فهی علی ذلك وزر) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر خیل احتباسنده اوچ خصلت مختلفه واردر
دنیانك اختلافی حسبنجه * بری بودرکه اول خیل صاحبنه اجر اولور بچون آنی فی سبیل الله ربط ایده * امدی
انی چایرده واوتلاقده پای بندنی اوزادوب اندن هرنه که یرسه اول اکا حسنات اولور واکر پای بندنی قیروب
بر ویا ایکی میل مسافه کیدرسه انك آثاری وارواثی اکا حسنات اولور واکر بر نهره اوغرایوب آندن
صو ایچرسه حالبوکه اول آنی ایچورمك قصد ایتمامشدی اولدخی اکا حسنات اولور * وبری دخی
بودرکه اول خیل صاحبنه ستر اولور بچون انی تغنی وتعفف ایچون ربط ایده وانك رقابنده وظهورنده کی
حق اللهی اونوتمیه امدی اول صاحبنه ستر اولور * وبری دخی بودرکه اول خیل صاحبنه وزر اولور بچون انی
فخر وریاء واهل اسلامه مراء ایچون ربط ایده (ترهبون به عدو الله وعدوکم) که اول قوتله ورباط خیلله الله
تعالینك عدوسنی وسزك عدوکز اولان کفار مکه یی تخویف ایدرسز (وآخرین من دونهم) ودخی انلردن

غیری کفره‌یی یعنی یهود ونصارایی ویامنافقینی ویااهل فارسی تخویف ایدرسز (لا تعلمونهم) سز انلری بلمزسز
(الله یعلمهم) بلکه انلری الله تعالی بیلور (وما تنفقوا من شیء فی سبیل الله یوف الیکم وانتم لا تظلمون)
برشیء که سز آنی الله تعالینک سبیلنده انفاق ایدرسز انک جزاسی سزه توفیه اولنور تضییع عمل ویا نقص ثوابله
ظلم اولنمزسز (وان جنحوا للسلم فاجنح لها) اکر انلر صلح واستسلامه میل ایدرلرسه سن دخی اکا میل ایت *
دینلدیکه اکر مسلمینک قتاله قوتی اولمزسه * والا لایق اولدرکه انلرکه قتال ایده‌لر حتی که اسلامه کتوره‌لر
ویاخود جزیه ویردیره‌لر اکر عربدن دکللر ایسه * زیرا که عرب اوزره جزیه وضع اولنمز (وتوکل علی الله)
والله تعالی‌یه توکل ایدوب انلرک خداعی ابطالندن قورقمه * زیرا که الله تعالی سنی انلرک مکرندن عصمت
ایدر (انه هو السمیع العلیم) اول الله تعالی انلرک اقوالن ایشیدر ونیاتن بیلور (وان یریدوا ان یخدعوک فان
حسبک الله) اکر سکا خداع اراده ایدرلرسه انلرک خداعندن نصرتنه الله تعالی سکا کافیدر (هو الذی ایدک
بنصره وبالمؤمنین) اول الله تعالی سکا ملائکه ایله وانصار ایله تقویه ایتدی (والف بین قلوبهم) واول
انصارک قلوبن بری برلرینه تألیف ایتدی * حالبوکه زمان جاهلیتده بینلرنده‌کی عصبیه وضغینه وانتقامه
تهالک برمرتبه‌ده ایدیکه ایکی قلب بینی تألیف اولنمه جق دکل ایکن نفس واحده کبی اولدیلر (لو انفقت
ما فی الارض جمیعا ما ألفت بین قلوبهم) عداوتلری برحده ایرمش ایدیکه اکر برکمسه انلرک ذات بینلری
اصلاحنده یریوزنده‌کی اموالی انفاق ایتسه الفت واصلاحه قادر اولمیدی (ولکن الله الف بینهم) لکن الله
تعالی قدرت بالغه‌سیله انلرک قلوبنی بینی تألیف ایتدی * زیرا که اول مالک القلوبدر دیلدیکی کیفیته
تقلیب ایدر (انه عزیز حکیم) اول الله تعالی قدرت وغلبه‌ده کاملدر اراده ایتدیکی شیئه مخالفت اولنمز
حکیمدر اراده ایتدیکی شیئک ایشلنمسی لایق ایدوکن بیلور (یا ایها النبی حسبک الله ومن اتبعک من المؤمنین)
یا محمد الله تعالی سکا کافیدر ومؤمنلردن سکا اتباع ایدنلره * دینلدیکه اشبو آیت غزوهٔ بدرده بیداده نازل
اولدی * سعید بن جبیر ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اوتوز اوچ رجل والتی مرأه اسلامه کلدکدنصکره
عمر رضی الله عنهک اسلامیله مسلمون قرق اولیجق بو آیت نازل اولدی (یا ایها النبی حرض المؤمنین علی
القتال) یا محمد مؤمنلری قتاله حث وترغیبده مبالغه ایت (ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مائتین)
یا مؤمنلر اکر سزدن صابر محتسب یکرمی رجل اولورسه عدوکزدن ایکیوز رجله غالب اولورسز (وان یکن
منکم مائة یغلبوا الفا من الذین کفروا) واکر سزدن صابر محتسب یوز رجل اولورسه عدوکز کفره‌دن بیک رجله
غالب اولورسز (بانهم قوم لا یفقهون) شول سببدنکه انلر الله تعالی‌یی ویوم آخری بلمزلردر ثواب ودرجات
عالیه رجاسیله مؤمنلرک ثباتی کبی ثابت اولمزلردر قاتل ومقتوللری هوان وخذلاندن غیری بولمزلردر *
اشبو حکم یوم بدرده ایدیکه الله تعالی مؤمنلردن رجل واحد اوزره کافرلردن اون رجله قتالی فرض
ایتمشیدی مؤمنلره ثقیل اولیجق الله تعالی من بعد کلور آیتله تخفیف ایتدی ودیدیکه (الآن خفف الله عنکم
وعلم ان فیکم ضعفا) الآن حق تعالی قتال امرنده‌کی تشدیدی سزدن کیدروب تخفیف ایتدی وسزدن
واحدک عشره قتالندن ومائه‌نک الف قتالندن ضعفی اولدیغن بلدی (فان یکن منکم مائة صابرة یغلبوا
مائتین) اکر سزدن مائة صابره محتسبه اولورسه کفاردن ایکیوزه غالب اولورلر (وان یکن منکم الف یغلبوا
الفین باذن الله) واکر سزدن بیک رجل صابر محتسب اولورسه الله تعالینک اذنیله کفاردن ایکی بیکه غالب
اولورلر (والله مع الصابرین) الله تعالینک نصر ومعونتی صابرلر ایله‌در (ما کان لنبی ان یکون له اسری حتی
یثخن فی الارض) رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه صحیح اولمدیکه اساردن فدیه قبول ایده بلکه اکا صحیح
اولورکه انلره قلج اوره تا که یریوزنده قتل اولنان کفار کثیر ومبالغه اوله وانکله کفر ذلیل وحزبی قلیل اوله واسلام
عزیز واهلی جلیل اوله (تریدون عرض الدنیا) یا مؤمنلر سز فدا اخذیله حطام دنیا دیلرسز (والله یرید
الآخرة) الله تعالی ایسه سزه ثواب آخرت اولمسنی دیلر (والله عزیز حکیم) الله تعالی ملکنده عزیزدر اولیاسنی
اعداسی اوزره غالب قیلور هر حالده لایق اولانی بیلور مشرکینک شوکتی حالنده اثخانله امر ایدوب افتدادن
منع ایلدی ومؤمنینک غلبه‌سی حالنده افتدا ایله من بیننده تخییر ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمه یتمش اسیر کتورلدی * اول جمله‌دن بری عباس بن عبد المطلب ایدی وبری عقیل ابن

ابی طالب ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اول اسیرلر امرنده اصحاب ایله استشاره ایدیجک ابو بکر رضی الله
عنه دیدیکه یا رسول الله انلر قومک واهلکدر سن انلری استبقا ایت امیددرکه الله تعالی انلره توبه روزی قیله
وانلردن فدیه الوب اصحابک انکله قوتلندر * عمر رضی الله عنه دیدیکه انلر ائمهٔ کفردر امر ایتکه بیونلرین
اوره‌لم الله تعالی سنی فدایه احتیاجدن اغنی قلدی فلانه تمکین ایتکه بوینن اورهم * وحمزه‌یی عباسه وعلی‌یی عقیله
تمکین ایتکه قرنداشلرینک بیونلرین اوره‌لر * عمرک بو قولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه خوش کلمدی ودیدیکه
الله تعالی بعض رجالک قلوبن برمرتبه تلیین ایدرکه اول لبندن الین اولور * وبعض رجالک قلوبن ایسه
برمرتبه شدید ایدرکه اول حجاره‌دن اشد اولور * یا ابا بکر سنک مثلک ابراهیم علیه السلام مثلیدرکه (فمن تبعنی
فانه منی ومن عصانی فانک غفور رحیم) اولکه بکا تابع اوله اول بندندر واولکه بکا عصیان ایده قادرسنکه
اکا ابتدادن مغفرت ورحمت ایده‌سن ویا توبه‌یی توفیقکدنصکره دیو دعا ایلدی * ویا عمر سنک مثلک نوح علیه
السلام مثلیدرکه (رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا) یا رب یریوزنده کافرلردن هیچ برکمسه آلیقومه
دیو دعا ایلدی * اندن اصحابی ایکی امر بیننده تخییر ایتدی انلر ایسه فدایی اختیار ایدوب الدیلر * اول ایله اولسه
بو آیت نازل اولدی عمر رضی الله عنه کلدی کوردیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ابو بکر رضی الله عنه
بکا ایدرلر دیدیکه یا رسول الله بکا خبر ویرکه سزه نه حالت ایردی اکر کندمده بکا بولورسم ایدم بولمزسم تباکی
ایدم * دیدیکه اصحابک فدا اخذ ایتدکارینه بکا ایدرین انلرک عذابه استحقاقی بکا عرض اولندیکه انلرک اکا قربی
بو شجره‌نک بو شجرهٔ قریبه‌یه قربندن زیاده‌در * اشبو آیت دلیلدرکه انبیا اجتهاد ایدرلر خطا ایتدکلرنده انک
اوزره قرار ایتمزلر (لولا کتاب من الله سبق لمسکم فیما اخذتم عذاب عظیم) اکر الله تعالیدن لوح محفوظده
ثابت حکم سبق ایتمیدی که اجتهادنده خطا ایدنه عقاب ایتمیه ویا اهل بدره عذاب ایتمیه
ویا برقومه که انلره اندن نهی تصریح اولنمیه ویا الدقلری فدیه انلره حلال اولیسر ایدوکیدر * الدیغکز فداء
مقابله‌سنده سزه عذاب عظیم ایرشیدی * پس بو اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه اکر عذاب نازل
اولسه عمر ایله سعد بن معاذدن غیری اول عذابدن قورتلور اولمیدی * زیرا سعد دخی عمر کبی اثخانه اشارت
ایتمشیدی (فکلوا مما غنمتم حلالا طیبا) فدیه‌دن اغتنام ایتدیککز شیئی حلال طیب اولدیغی حالده ییکز زیرا
اولدخی جملهٔ غنایمدندر (واتقوا الله ان الله غفور رحیم) الله تعالی‌یه مخالفتدن قورقکز که اول سزک ذنوبکزی
مغفرت ایتدی وسزی اسیرلر الدیغکزی مباح قیلدی (یا ایها النبی قل لمن فی ایدیکم من الاسری
ان یعلم الله فی قلوبکم خیرا یؤتکم خیرا مما اخذ منکم ویغفر لکم والله غفور رحیم) یا محمد اسرادن الکزده
اولان کمسنه‌لره دیکل که اکر الله تعالینک علم ازلیسی حکمنده قلوبکزده ایمان واخلاص وار ایسه سزدن اخذ
اولنان فدادن خیرلوسی سزه ویرر * وذنوبکزی مغفرت ایدر الله تعالی غفور رحیمدر توبه‌کزی قبول وسزی
اسلامه هدایت ایدر * دینلدیکه اشبو آیت عباس بن عبد المطلب شاننده نازل اولوبدر پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اکا تکلیف ایتدیکه کندینک فدیه‌سین وایکی قرنداشی اوغللری عقیل بن ابی طالبک ونوفل بن
الحارثک فدیه‌لرین دخی ویره * عباس دیدیکه یا محمد استرمیسین که عمرم اولدقجه قریشدن تکفف ایدم
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی نیجه اولدی شول التونکه خروجک وقتنده ام الفضله ویروب دیدک که
بلمزینکه بو سفرده باشمه نه حالت ایرر اکر موت ایررسه اول التون سنک واوغللرم عبد الله وعبید الله وفضل
وقثمک اولسون * عباس ایتدیکه سن آنی قندن بلدک دیدیکه ربم جل شانه بکا انی خبر ویردی دیدیکه
اویله اولسه بلدمکه سن نبی صادقسن * واندن شهادت کلمه‌سن سویلیوب اسلامه کلدی والله بن اول التونی
ام الفضله ویردیکمده بکا مطلع الله تعالیدن غیری احد یوغیدی وکیجه قرانکوسنده ایدی دیدی * عباس ایدر
اشبو آیت کریمه مصداقنجه حق تعالی بکا آندن بدل یکرمی عبد ویردیکه هر بری مال کثیر ایله تجارت ایدرلر
وانلرک اقل ادناسی ویردیکم یکرمی اوقیه‌دن بدل بیم یکرمی بیک درهمله تجارت ایدر وبکا زمزمی ویردیکه
اول بکا اهل مکه‌نک جمیع اموالندن سوکلودر ومغفرت موعوده‌یه ایسه منتظرین (وان یریدوا خیانتک فقد
خانوا الله من قبل فامکن منهم) واکر اساری سنکله ایتدکاری عهدی نقض ایدرلرسه اندن اول انلر کفرله
نقض عهد ایتمشلردی الله تعالی دخی یوم بدرده مؤمنلری انلر اوزره تمکین ایتدی اکر اول نقض عهدی اعاده

ایدرلرسه الله تعالی دخی سنی انلره اوزره تمکینی اعاده ایدر (والله علیم حکیم) الله تعالی خلقنی و احوالنی بیلور
حکمتی مقتضاسنجه انلرک فعلنه مقابل فعل قیلور (ان الذین آمنوا) شونلرکه الله تعالی یه و رسولنه ایمان
کتوره‌لر (وهاجروا) ومکه‌دن مدینه‌یه هجرت ایده‌لر (وجاهدوا باموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله
تعالینک سبیلنده ماللرین کراع وسلاحه صرفله ونفسلرین قتاله مباشرتله جهاد ایده‌لر (والذین آووا
ونصروا) وشول انصارکه مهاجرینی دیارلرینه ایواء و اعدالری اوزره نصرت ایده‌لر (اولئک بعضهم اولیاء
بعض) امدی انلر میراثده بری برلرینه اولیادر مهاجرون وانصار هجرت ونصرتله بری برلرینه وارث
اولورلردی اقارب وارث اولمزدی حتی که (واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض) آیتیله اول نسخ اولندی وایمانه
کلوب هجرت ایتمین قریب مهاجره وارث اولمزدی مکه فتح اولنیجق هجرتک حکمی منقطع اولوب وراثت
ارحامله اولوراولدی (والذین آمنوا ولم یهاجروا ما لکم من ولایتهم من شیء) شونلرکه ایمانه کلوب هجرت
ایتمدیلر سزکیچون میراثده انلره ولایتکز یوقدر (حتی یهاجروا) حتی که انلر سزه هجرت ایدنجیه‌دکین
اکرچه انلر اقربا کزایسه‌ده (وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر) اکر مکه‌دن هجرت ایتمین مؤمنلر
سزدن مشرکین اوزره دین امرنده نصرت طلب ایدرلرسه اوزریکزه واجب اولورکه انلره مشرکین اوزره نصرت
ایده‌سز (الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق) مکر برقوم اوزره نصرت طلب ایده‌لرکه سزکله اول قوم بیننده
عهد اوله * اویله اولسه اول قوم اوزره اول مؤمنلره نصرتکز جائز اولمز زیراکه عهدکز قتاله مانعدر (والله
بما تعملون بصیر) الله تعالی سزک نصرتده وعدم نصرتده اعمالکزی کوردرا کا کوره خیر وشردن جزاکزی
ایرکورر (والذین کفروا بعضهم اولیاء بعض) شونلرکه کافر اولدیلر بری برلریله میراث ویا موازره‌ده
اولیادر * اشبو دلیلدرکه انلرکله مسلمین بیننده توارث وموازره اولمیه (الا تفعلوه) اکر سزامر اولندیغکزی
ایشلمزسکز که اول بینکزده تواصلدر وبعضکز بعضکزی تولی‌در ومنز که کفار بیننده قطع علایقدر (تکن فتنة
فی الارض وفساد کبیر) یریوزنده فتنهٔ عظیمه حاصل اولورکه اول ضعف ایمان وظهور کفردر ودخی دیننده
فساد کبیر اولور (والذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله والذین آووا ونصروا اولئک هم المؤمنون حقا)
شونلرکه ایمانه کلدیلر ومکه‌دن مدینه‌یه هجرت ایتدیلر والله تعالینک سبیلنده ماللریله ونفسلریله جهاد ایتدیلر
ومهاجرینی مکانلرینه انزال وتمکین ایتدیلر وپیغمبر صلی الله علیه وسلمه عدوسی اوزره نصرت ایتدیلر *
امدی انلر ایمانلرنده کاملردر (لهم مغفرة ورزق کریم) انلرایچون ذنوبلرینه مغفرت وجنتده ثواب کریم
واردرکه انده تبعه ومنت اولمز * اکردینورسه‌که اشبو آیتی تکرارله مراد ندر دینورکه مهاجرین مراتب اوزره
ایدیلر بعضلری هجرت اولی اهلیدرکه انلر حدیبیه‌دن اول هجرت ایدنلردر وبعضلری ایسه هجرت ثانیه
اهلیدرکه انلر حدیبیه صلحندنصکره مکه فتحندن اول هجرت ایدنلردر وبعضلر ایسه ایکی هجرت اهلیدرکه
اول حبشه‌یه بعده مدینه‌یه هجرت ایدنلردر * امدی آیت اولی ایله مراد هجرت اولی اهلیدر وآیت ثانیه ایله
مراد هجرت ثانیه اهلیدر (والذین آمنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معکم فاولئک منکم) شونلرکه مؤمنین
هجرت اولی‌یی ایتدکلرندنصکره ایمانه کلوب هجرت ایتدیلر ودین اللهده سزکله بیله کفاره جهاد ایتدیلر *
امدی سزانلردن وانلر سزدندر (واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله) لوح محفوظده ویا حکم اللهده
مهاجرین وانصاردن ذوی الارحام میراثده بعضلری بعضندن اولی‌در (ان الله بکل شیء علیم) الله جل شانه
ازلده وآخرده توارثی فرض ایتدیکنه وغیری یه علیمدر امدی انک امریله عمل ایدلک

(سورة التوبة وهی مایة وثلاثون آیة مدنیة)
(الا آخرنده ایکی آیت مدنیه دکل)

اوائلنه بسمله شریفه یازلماسنه حکمت زیراکه صحابهٔ کرام رضوان الله علیهم اجمعین انده اختلاف ایتدیلر *
بعضیلری دیدیکه انفال وتوبه ایکیسی برسوره‌در * وبعضیلری دخی دیدیکه هربری برسوره‌در وقول اول
اوزره ایکیسی بیننده بسمله ترک اولندی وقول ثانی اوزره ایکیسی بیننده فرجه آیقوندی * علی بن ابی طالب
کرم الله وجهه‌دن مرویدرکه اول محاربه وضرب سیف امرنده نازل اولوبدر وسیفده ایسه امان یوقدر وبسمله
ایسه اماندر * عثمان بن عفان رضی الله عنهدن اشبو امردن سؤال اولندقده دیدیکه پیغمبریز صلی الله

علیه وسلم اکا قرآندن برشیء نازل اولسه بونی فلان موضعه وضع ایدلک دیو بیوررردی اشبو برآءه ایسه آخر
نازل اولانلندر پیغمبریز صلی الله علیه وسلم قبض اولنوب بونک انفالدن ایدوکنی ویادکل ایدوکنی بیان
ایتمدی اول اجلدن ایکیسی بینی تقرین قیلندی قصه‌ده بری برینه مشابه اولدیغیچون * وبسمله ترک اولندی
پیغمبریز صلی الله علیه وسلمدن انی ذکره اذن اولمدیغیچون (برآءة من الله ورسوله الی الذین عاهدتم من
المشرکین) الله تعالیدن ورسولندن برآءتدر شول عهددنکه آنی مشرکینله معاهده ایتمش ایدیکز * برآءة الله
تعالی یه ورسولنه ومعاهده ایسه مسلمینه تعلیق اولندی تاکه اول مشرکینه عهدلرینی نبذ مسلمین اوزره
واجب ایدوکنه دلالت ایده اکرچه اول معاهده الله تعالینک اذنیله ورسول الله صلی الله علیه وسلمک اتفاقیله
صدور ایتمش ایسه‌ده الله تعالی ورسولی اندن بری اولدیلر * قصه‌سی اولدرکه پیغمبریز صلی الله علیه وسلم
تبوک غزاسنه خروج ایدیجک مشرکون کندیلرله رسول الله صلی الله علیه وسلم بیننده اولان عهودی نکث
ایتدیلر الا انلردن بنو ضمره وبنو کنانه نکث ایتمدیلر اویله اولسه مسلمون امر اولندیلرکه اول ناکثینه عهدی
نبذ ایده‌لر ومشرکینه درت آی امهال ایده‌لر دیلدکلری یره کیده‌لر (فسیحوا فی الارض اربعة اشهر) امدی
یا محمد انلره دیکل که درت آی یریوزنده دیلدیککز یره سیر وسفر ایدک مسلمیندن آمنین اولدیغکز حالده (واعلموا
انکم غیر معجزی الله) بیلوک که الله تعالی یی اعجاز ایدردکاسز اکرچه اول سزه امهال ایدرسه‌ده (وان الله
مخزی الکافرین) وبیلوک که الله تعالی کافرلری دنیاده اسر وقتلله وآخرتده عذابله اخزاء واذلال ایدیجیدر
روایت اولندیکه اشبو آیت نازل اولیجق پیغمبریز صلی الله علیه وسلم قصوی نام ناقه‌سنه علی رضی الله عنه یی
بندیروب موسم اهلنه کوندردیکه انی انلره اوقویه * والحال اندن اول ابوبکر رضی الله عنه یی موسم اوزره
امیر ایدوب کوندرمشدی * دینلدیکه یارسول الله انی ابوبکره کوندرسیدک دیدیکه انی بنم قبلمدن انجق
بر رجل تأدیه ایدر * علی رضی الله عنه موسمه قریب اولیجق ابوبکر رضی الله عنه رغا ایشتدی اشبو
پیغمبریز صلی الله علیه وسلمک ناقه‌سنک رغاسیدر دیوب وقوف ایتدی بعده علی رضی الله عنه اکا ایریشیجک
ابوبکر رضی الله عنه اکا امیرویا مأمورمیسین دیدی علی رضی الله عنه دیدیکه مأمورین اندن ابوبکر رضی الله
عنه یوم ترویه‌دن اوکدینکی یومده ناسه خطاب ایدوب انلره مناسکی تعلیم ایتدی ویوم نحر اولیجق علی رضی الله
عنه جمرهٔ عقبه عندنده طوروب دیدیکه یا ناس بن سزه رسول الله صلی الله علیه وسلمک رسولین * دیدیلرکه
نه خصوصه رسولسین دیدیکه اکا نازل اولان آیاتدن اشبو نلری تبلیغه اندن (براءة من الله ورسوله) دن
اوتوز ویا قرق آیت تمامنه دکین اوقودی ودخی امر اولندم مکه درت خصلتی سزه تبلیغ ایدم * بو ییلدنصکره
بیت شریفی مشرکلر طواف ایتمیه وهیچ کمسه عریانله بیتی طواف ایتمیه وجنته نفس مؤمنه‌دن غیری کمسه
کیرمیه وهرذی عهد عهدینی اتمام ایلیه (واذان من الله ورسوله الی الناس یوم الحج الاکبر ان الله بریء من
المشرکین ورسوله) والله تعالی ورسولندن یوم حج اکبرده ناسه اعلامدرکه الله تعالی ورسولی مشرکلرک
عهودندن بریئدر * یوم الحج الاکبر ایله مراد نه ایدوکنده اختلاف اولندی * دینلدیکه اول یوم عرفه‌در
ویا یوم نحردر ویا ایام منی‌نک کلیدر ویاخود پیغمبریز صلی الله علیه وسلمک حجی کونیدرکه انده مسلمینک حجی
ویهود ونصاری ومشرکینک عیدلری جمع اولدی اندن اول وندنصکره‌ده اول خصال هیچ برکونده جمع
اولمیوبدر وکذلک حج اکبرده دخی اختلاف اولندی * دینلدیکه حج اکبر قرآندر وحج اصغر افراد بالحجدر
ویاخود حج اکبر حجدر وحج اصغر عمره‌در (فان تبتم فهو خیر لکم) اکر کفر وغدردن توبه ایدرسکز اول توبه
سزه خیرلودر (وان تولیتم فاعلموا انکم غیر معجزی الله) واکر توبه‌دن وعهده وفادن اعراض ایدرسکز
بیلوک که سز الله تعالی یی سزه عذاب ایتمسندن عاجز ایدردکلسز (وبشر الذین کفروا بعذاب الیم)
وکافرلره دنیاده اسر وقتلله وآخرتده عذاب نارله تبشیر ایت (الا الذین عاهدتم من المشرکین) لکن مشرکیندن
شونلرکه سز انلرکله معاهده ایده‌سز بعده شروط عهدلرندن سزه برشیء نقص ایتمیه‌لر (ثم لم ینقصوکم شیئا)
وهیچ بروجهله سزه ضرر ایتمیه‌لر (ولم یظاهروا علیکم احدا) واعداکزدن هیچ کمسه‌یه سزک اوزریکزه
مظاهره ایتمیه‌لر (فاتموا الیهم عهدهم الی مدتهم) سز انلره مدت عهدلرین اتمام ایدک بوخصه انلرده ناکثین
حکمنی اجرا ایتمکز (ان الله یحب المتقین) الله تعالی نقض عهوددن صاقنوب اکا وفا ایدنلری سور

(فاذا انسلخ الاشهر الحرم) يعنى انكه اشهر حرم منقضى اوله كه رجب وذوالقعده وذوالحجه ومحرم آيلريدر ويا انكله
مراد درت آيدركه انده نكث عهد ايدنلره سير وسفر مباح قيلندى (فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم)
اول نكث عهد ايدن مشركلرى حل وحرمده هر قنده بولورسكز قتل ايدك (وخذوهم) وانلرى اسير ايدك
(واحصروهم) وانلرى حبس ايدك (واقعدوا لهم كل مرصد) وهر ممر اوزره انلر ايچون قعود ايدك كه
بلاده منبسط اولميه لر * ديلديكه يعنى سز انلره رصد اولك كه هر توجه ايتدكلرى جهتدن انلرى اخذ ايده سز
وياطريق مكه اوزره قعود ايدك كه انلرى مكه يه دخولدن منع ايده سز (فان تابوا واقاموا الصلوة وآتوا الزكوة
فخلوا سبيلهم) اكر شركدن توبه ايدوب ايمانه كلورلرسه وتوبه وايمانلرينى تصديقا نمازى قيلورلر وزكوتى
ويررلرسه انلرى حاللرينه قويوب ذكر اولنانلردن هيچ برشئله انلره تعرض ايتمكز * اشبو دليلدركه تارك صلوة
ومانع زكوة كندى حاللرينه قونلميه (ان الله غفور رحيم) الله تعالى توبه ايدنه مغفرت ورحمت ايديجيدر
حسين بن الفضل ايدر اشبو آيت نسخ ايدوب دهر آيتيكه انده اذاى اعدايه صبر واعراض ذكرى اوله (وان احد
من المشركين استجارك فاجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه مأمنه) اكر تعرضنه امر اولنان مشركلرك
برى سندن امان ديلر وجوارك طلب ايلرسه اكا امان ويروب جوارك آلغل تا كه كلام اللهى ايشيدوب ثواب
وعقاب اسبابن بيله بوندنصكره اسلامه كلمزسه انى قومنك دارنه ايركور * بعده اكر اول سنكله قتاله چقارسه
قدرتك اولورسه انى قتل ايت (ذلك بانهم قوم لا يعلمون) اشبو امر انلره شول سببله دركه انلر الله تعالينك دين
وتوحيدنى بيلمز برقومدر اويله اولسه انلر كلام اللهى استماعه محتاجلردر * حسن ايدر اشبو آيت يوم قيامته
دكين محكمه در (كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله) الله تعالى ورسولى عندنده مشركين
ايچون نيجه عهد اولور يعنى اولور دكلدر زيرا كه انلر غدر ونقض عهد ايدرلر (الا الذين عاهدتم عند المسجد
الحرام) لكن مشركيندن شونلرك امرنه اتمام عهدله تربص ايدك كه مسجد حرام عندنده انلركله معاهده
ايتمديكز كه انلر قريش وياهل مكه دركيم عهدلرين نقض ايتمديلر (فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم) امدى
مادامكه انلر سزكله اولان عهدلرى اوزره ثباتله استقامت ايده لر سز دخى وفاده استقامت ايدك (ان الله يحب
المتقين) الله تعالى نقض عهددن صاقنوب عهدنه وفا ايدنلرى سور (كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم
الا ولا ذمة) مشركين ايچون نيجه عهد اولور حالبوكه انلر سزه ظفر بوليه لر سزلك امركزده قرابت وعهدى
مراعات ايتمزلردى (يرضونكم بافواههم وتأبى قلوبهم) قلبلرنده اولان كفر ومعاداتك خلافنى لسانلريله
سزه اظهار ايدرلر حالبوكه قلبلرى اول اظهار ايتدكلرى شيدن ابا وامتناع ايدر (واكثرهم فاسقون)
انلرك اكثرى متمردلردر نقض عهددن تحاشى ايتمزلر (اشتروا بآيات الله ثمنا قليلا فصدوا عن سبيله) الله
تعالينك آياتنى عرض يسيره استبدال ايتديلر كه اول اتباع اهواء وشهواتدر وانكه الله تعالى يه ايركوردن
ويا بيلدن نامى صد ايتديلر (انهم ساء ما كانوا يعملون) انلرك بوعملى نه چركين اولوركه انى ايتديلر
(لا يرقبون فى مؤمن الا ولا ذمة) اول مشركين مؤمن حقنده قرابت وعهدى رعايت ايتمزلر (واولئك
هم المعتدون) بلكه انلر امر اللهى تركله وعهدلرين نقضله شرارتده متجاوزلردر (فان تابوا واقاموا
الصلوة وآتوا الزكوة فاخوانكم فى الدين) اكر انلر كفردن توبه ايدرلر وصلوات مفروضه يى ادا ايدرلر ومالليرينك
زكوتن مستحقينه ويررلرسه امدى انلر دينده سزك اخوانكزدر (ونفصل الآيات لقوم يعلمون)
احكام قرآنيه يى بز تبيين ايدرز شول قومه كيم انك الله تعالىدن ايدوكنى بيلورلر (وان نكثوا ايمانهم من بعد
عهدهم) اكر عهدلرين عقد ايتدكلرندنصكره نقض ايدرلرسه (وطعنوا فى دينكم) ودينكزى تكذيب
صريح واحكام شرعيه يى تقبيح ايدرلرسه (فقاتلوا ائمة الكفر) امدى سز انلرى قتل ايدك زيرا اول فعللريله
كفرده رياست وتقدم اربابى اولوب قتله مستحق اولمشلردر (انهم لا ايمان لهم) زيرا انلرك حقيقتده عهدلرى
يوقدر اكر عهدلرى اولسه طعن ايتمزلردى * اشبو دليلدركه ذمى برذمى اسلامه طعن ايتسه عهدنى نكث ايدر
(لعلهم ينتهون) تا كه كفردن ونقض عهددن منتهين اوله لر (الا تقاتلون قوما نكثوا ايمانهم) شول قومه
قتال ايتمزميسز كه عهدلرين نقض ايتديلر كه انلر حديبيه ده كى عقد صلحى نقض ايتديلر * وبنو بكر ايچون
خزاعه اوزره اعانت ايتديلر (وهموا باخراج الرسول) ودار الندوه ده رسول الله صلى الله عليه وسلمك

اخر

اخراجى امرنده اتفاق ايتديلر * ديلديكه انكله مراد يهوددركيم رسول الله صلى الله عليه وسلمى مدينه دن
اخراجه قصد ايتديلر (وهم بدؤكم اول مرة) حالبوكه انلر اول امرده معادات ومقاتله ايله بدأ ايتديلر
شول وقتن كه عيرلرى سالم كنديلره واصل اولايچق محمد واصحابنى استيصال ايتمينجه بو ايرزدن دونمزديديلر
وياخود پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم كتابله دعوت والزام حجت وتحدى يه بدأ ايديجك اكا معارضه دن معادات
ومقاتله يه عدول ايتديلر * اويله اولسه سزه مانع نه دركه انلركله معارضه ومصادمه ايتمزسز (اتخشونهم)
انلركله قتالى ترك ايدرميسز شول خوفله كيم انلردن سزه مكروه ايريشه (فالله احق ان تخشوه) الله
تعالى غيريدن احرادركه قتال ايله امرى تركنده اندن خوف ايده سز * امدى انك اعداسنه قتال ايدوب امرنى
ترك ايتمكز (ان كنتم مؤمنين) اكر اكا مؤمنلر ايسكز * زيرا كه ايمانك مقتضاسى انك غيريدن خوف اولنمامقدر
(قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم) سز انلره قتال ايدك كه الله تعالى سزك اليكزله انلره عذاب ايده قتل وياهزيمتله
(ويخزهم) وامرله انلرى ذليل ايده (وينصركم عليهم) وسزى انلرك اوزره غالب ايده (ويشف صدور
قوم مؤمنين) ومؤمنلردن برقومك صدورنه شفا ويره كه انلر يمندن بنوخزاعه دينور برطائفه دركيم مكه يه
قدوم ايدوب اسلامه كلجك اهل مكه دن اذاى كثيره ايرديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه اندن شكوا
ايتدكلرنده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انلره فرج قريبله تبشير ايتدى (ويذهب غيظ قلوبهم) واول قومك
اهل مكه دن ايريشن مكاره سببيله قلبلرنده كى غيظى كيدره * الله تعالى انلر ايچون اشبو مواعيدنه وفا ايتدى
(ويتوب الله على من يشاء) الله تعالى اهل مكه دن ديلديكنه كفردن توبه روزى قيلور * اكا بناء انلردن ناس
كثير اسلامه كلوب اسلاملرى حسن اولدى (والله عليم حكيم) الله تعالى اولمشه واوله جغه عليمدر
حكمت وعلى مقتضاسنجه هر ايشن ايشلر (ام حسبتم ان تتركوا) يا مؤمنلر ظن ايدرميسز كه مجرد ايمانله
ترك اولنوب جهادله امر اولنميه سز (ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم) حالبوكه سزدن اخلاصله جهاد
ايدنلرى الله تعالى غيريكزدن تبيين ايتميه (ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة) شول
وصفله مجاهدلركه الله تعاليدن ورسولندن ومؤمنلردن غيرى اولياء اتخاذ ايتمديلركه سرلرين انلره افشا
ايده لر (والله خبير بما تعملون) الله تعالى سزك اعمالده غرضكزى بيلور (ما كان للمشركين ان يعمروا
مساجد الله شاهدين على انفسهم بالكفر) مشركاره صحيح اولمز كه مساجد اللهدن برشئ تعمير ايده لر نفسلرى
اوزره كفره شاهدين اولدقلرى حالده * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وقتا كه عباس يوم بدرده اسير قيلندى
مسلمون انى كفر وقطيعه رحمله تعيير ايتديلر عباس ايتدى سزه نولديكه مساويمزى ذكر ايدر ومحاسنمزى
ستر ايدرسز * على رضى الله عنه ايتدى سزك محاسنكز ندرديديكه مسجد حرامى تعمير ايدرز وكعبه يى اورترز
وحاجى صولندررز * الله تعالى بو آيتى انزال ايله عباسك قولنى رد ايتدى الله تعالى مسلمين اوزره ايجاب ايتديكه
مشركينى تعمير مساجددن منع ايده لر زيرا كه مساجد تعمير اولنور كه يالكز الله تعالى يه عبادت اولنه اول
الله تعالى يه كافر اولان شاندن دكلدركه انى تعمير ايده بر جماعت ذاهب اولديلركه انكله مراد عمارت معروفه اوله
بناء مسجد وانى مرمت كبى * امدى كافراندن منع اولنور آنى وصيت ايتسه امتثال اولنمز وبعضيلر ديديلركه
انكله مراد مسجده دخول وآنده قعوددر * حسن ايدر مشركينه صحيح اولمزكه مسجد حرام اهلندن اولمغه
ترك اولنه (اولئك حبطت اعمالهم وفى النار هم خالدون) امدى انلرك افتخار ايتدكلرى عملارى شركه مقارن
اولديغيچون حبط اولور ونارده انلر دائم قالور (انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر واقام الصلوة
وآتى الزكوة ولم يخش الا الله) الله تعالينك مساجدين شول وصفلو كسنه لر تعمير ايدركه الله تعالى يه
ويوم آخره ايمان كتوره ونمازين قيله وزكوتن ويره ودين امرنده اللهك غيريدن خوفى اوليه (فعسى اولئك
ان يكونوا من المهتدين) بو وصفلو كسنه لره واجب اولوركه شول جنتى مؤدى اولور طاعة اللهى استعمال ايده لر
قال النبى صلى الله عليه وسلم (اذا رأيتم الرجل يعتاد المسجد فاشهدوا له بالايمان فان الله قال انما يعمر مساجد
الله من آمن بالله واليوم الآخر) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قچان بررجلى مسجده وارمغه معتاد كوره سز
انك ايمانه شهادت ايدك اندن اشبو آيتله استشهاد ايتدى (وقال النبى صلى الله عليه وسلم من غدا الى المسجد
وراح اعد الله له نزلة من الجنة كلما غدا اوراح) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه صلوات مكتوبه يى

ادا ايچون مسجده كيده هر واردغنجه الله تعالى انكيچون جنتده نزله اعداد ايدر (وقال النبي صلى الله عليه
وسلم من بنى لله مسجدا بنى الله له كهيئته فى الجنة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسه كه لله برمسجد بناء
ايده الله تعالى دخى انكيچون جنتده اول هيئتده بربيت بناء ايدر * ومسجد عمارتندندركه اول فراشلرله تزيين
ايديله وسراجلر ايقاديله تنوير اولنه وانده ذكر وعبادت ودرس علمه مداومت ايديله وحديث دنيادن صيانت
ايديله (قال النبي صلى الله عليه وسلم قال الله تعالى ان بيوتى فى ارضى المساجد وان زوارى فيها عمارها
فطوبى لعبد يطهر فى بيته ثم زارنى فحق على المزور ان يكرم زائره) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله
تعالى ايدركه يريوزنده بنم بيوتم مسجدلردر وبنى انده زيارت ايدنلر انك عماريدر سعادت اول عبده كه بيتنده
تطهر ايدوب اندن بنى زيارت ايده زيارت اولنانه واجبدركه زائرينه اكرام ايده (اجعلتم سقاية الحاج وعمارة
المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر وجاهد فى سبيل الله) سز حجاج سقين ومسجد حرام عمارتن الله
تعالى يه ويوم آخره ايمان كتوره نك ايمانى وسبيل اللهده جهاد ايده نك جهادى كبيمى قيلورسز (لا يستوون
عند الله) مشركينك كنديلرى واعمال محبطه لرى مؤمنلرك كنديلرينه واعمال مثبته لرينه مساوى اولمز
(والله لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم شركله ومعادات رسولله وضلالته
انهماكله نفسلرينه ظلم ايدبجيلردر (الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله باموالهم وانفسهم اعظم
درجة عند الله) شونلركه ايمانه كلديلر ومكه دن مدينه يه هجرت ايتديلر وسبيل اللهده ماللرى ونفسلريله جهاد
ايتديلر عند الله اعلاى رتبه ده واكثر كرامتده در (واولئك هم الفائزون) وانلر عند الله ثواب ونيل حسنى يه
فائزلردر (يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات) ربلرى جل شانه انلره رحمت ورضوان وجناتله
تبشير ايدر (لهم فيها نعيم مقيم) اول جناتده انلر ايچون نعيم دائم اولور (خالدين فيها ابدا) انلر انده ابد خالدين
اولدقلرى حالده (ان الله عنده اجر عظيم) الله تعالى عندنده اجر عظيم واردركه استيجاب ايتدكلرى شئ انك
جنبنده استحقار اولنور (يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا آباءكم واخوانكم اولياء ان استحبوا الكفر على الايمان)
يا مؤمنلر اكر آباء واخوانكز ايمان اوزره كفرى اختيار وانكا حرص ايدرلر ايسه سز انلرى اولياء واصدقاء ايدنمكز
بروجهله كيم انلره اسراركز افشاء وانلركله مقامى ايثار ايده سز * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
مدينه يه هجرتله امر ايدبجك اصحابك بعضيلرينه اهل واولادى تعلق ايدوب اقسام والحاحله بزى قويوب
كتمكزمؤ تعزامرينه قائم اولماغله ضايع ايتمكز ديجك قلبلرينه رقت كلوب هجرتى ترك ايتدكلرنده اشبو آيت
نازل اولدى وياخود سبب نزولى شول طقوز كسه ايله موالاتدن نهى ايچون ايديكه مرتد اولوب مكه يه لاحق
اولديلر يعنى انلرى اولياء ايدنمكزكه انلر سزى ايماندن منع وطاعتدن صد ايدرلر (ومن يتولهم منكم فاولئك
هم الظالمون) اولكه انلركله موالات ايدوب عورات مسلمينه انلرى مطلع ايده وانلركله مقامى هجرت وجهاد
اوزره ايثار ايده امدى انلر موالاتى خلاف محلنه وضعله نفسلرينه ظلم ايتمشلردر وقتا كه آيت اولى نازل اولدى
اسلامه كلوب هجرت ايتمشلر ديديلركه اكر بز هجرت ايدرسه وز اموالمز يتر وتجارتمز كيدر ودارلريمز يقيلور
وارحامز بزدن منقطع اولور اويله اولسه بيورلديكه (قل ان كان آباؤكم وابناؤكم واخوانكم وازواجكم
وعشيرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد
فى سبيله فتربصوا حتى يأتى الله بامره) انلره ديكل كه اكر سزه آباء وابناء واخوان وازواج وعشيرتكز واموالكزكه
انى اكتساب ايتديكز وتجارتكزكه نفاقى وقتنك فوتندن قورقرسز وقصور ومنازلكه انده اقامتى نفسكزه
خوش كورورسز الله تعالى ورسولندن وانك سبيلنده جهاددن احب ايسه منتظر اولك كه الله تعالى عقوبت
عاجله ويا آجله سيله ويا فتح مكه ايله سزه امرنى ايركوره (والله لا يهدى القوم الفاسقين) الله تعالى توفيق
وارشاد ايتمز شول قومه كه طاعتدن خروج ايدرلر * اشبو آيتده تشديد عظيم واردر مسلمونندن آزدركه آندن
تخلص ايده (لقد نصركم الله فى مواطن كثيرة ويوم حنين) الله تعالى سزه مواطن حربك كثيرنده ويوم حنين
موطننده نصرت ايتدى حنين مكه وطائف بيننده بر واديدر ويا اول ذو المجاز جنبنده در (اذ اعجبتكم كثرتكم)
شول وقتكه كثرتكز سزى اعجاب ايتدى (فلم تغن عنكم شيأ) اول كثرتكز سزه نازل اولان قضاء اللهدن
برشئ دفعنه مفيد اولمدى (وضاقت عليكم الارض بما رحبت) ارض واسعه ايكن شدت رعبدن اول سزه

ضيق اولدى برحيثيتله كيم انده نفوسكز مطمئن اولور مكان بولمديكز (ثم وليتم مدبرين) بعده منهزم
اولديغكز حالده كفاردن وراء ظهركزه دونوب كتديكز (ثم انزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين وانزل
جنودا لم تروها) اول هزيمتدنصكره الله تعالى رحمتنى رسولى اوزره ومنهزم اولان مؤمنلر اوزره ويا پيغمبر
صلى الله عليه وسلمله ثابت اولوب فرار ايتمين مؤمنلر اوزره انزال ايتدى * ودخى برجنود انزال ايتديكه انى سز
كورمديكز كه انلر ملائكه در (وعذب الذين كفروا) وكافرلرى قتل واسر وسبى ايله تعذيب ايتدى (وذلك
جزاء الكافرين) اشبو مذكور دنياده كافرلرك كفرى جزاسيدر (ثم يتوب الله من بعد ذلك على من يشاء)
بوندنصكره الله تعالى اول كافرلردن ديلديكنه اسلام توفيقيله توبه روزى قيلدى (والله غفور رحيم) الله
تعالى مغفرت ورحمتلودر انلردن تجاوز ايدر وانلره تفضل ايدر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم مكه يى فتحندنصكره مهاجريندن اون ايكى بيك واهل مكه دن ايكى بيك كشيله بدر وحنينه كتديكه انده
هوازن وثقيفله قتال ايده كه انلر انجق درت بيك مشركين ايديلر انصاردن سلمه بن سلامه بن وقش ديديكه
بوكون بز بودكاو آزمشركينه مغلوب اولوردكلز اصحاب دخى انك بو قولنه توكل ايتديلر اكن پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلم انك اول قولنه زياده الم چكدى وحق تعالى دخى اول قوله راضى اولميوب امرلرين كنديلره
توكيل ايتدى * اندن مشركين ايله قتال شديد ايدوب مسلمون منهزم اولديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
ايله عباس وابو سفياندن غيرى كسه قالمدى اول منهزم اولان اهل مكه ايدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بر بغله
بيضايه بنمش ايدى يمين ويسارينه باقنوب بغله سن كفار جانبنه سوردى عباس آنك لجامن وابو سفيان ركابن
طوتردى * اندن عباس رضى الله عنه يه امر ايلديكه اصحاب شجره يى چاغره اول ايسه جهور الصوت ايدى
چاغريجق فى الحال پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك قاتنه دركلديلر وحق تعالى دخى اكا بش بيك ملك امداد
ايدوب كلديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم مسلمينك مشركين اوزره هجومنه نظر ايدبجك ديديكه (الان حمى
الوطيس) ويردن بر قبضه حصاة الوب كفارك يوزلرينه قارشو صاچدى رب محمد حقيچون كفار
منهزم مدرديدى باذن الله كفاردن بركسه قالمدى الا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك صاچديغندن انك كوزينه
ايردى آز زمانده صنديلر وفراره يوز طوتوب آردلرينه دونديلر عيال واموالرى اوطاسده ايدى اكا ايرديلر
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اشعريلردن ابو عامر نام رجلى امير ايدوب جيشله اوطاسه كوندردى حتى كه
منهزم اولان كفارك عيالن سبى ايتديلر وجعرانه نام موضعه كتورديلر التى بيك سبى ايدى پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم آنى مسلمينه قسمت ايتدى وسائر اخذ اولنان اموال وسوائمى دخى انجلين ايتدى بوندنصكره
هوازن اهلى مسلمين اولدقلرى حالده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه كلديلر اموال وسبيلرينك ردنى ديلديلر
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انلره ديديكه اموال وسبيدن برين اختيار ايدك ديديلركه سبيمزى اختيار ايدرز
* اوله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم الله تعالى يه حمد وثنادنصكره اصحابه خطاب ايدوب ديديكه اشبو
اخوانمز تائبين اولدقلرى حالده كلديلر بن رأى ايتدمكه انلره سبيلرين رد ايده وز اولكه اكا طيب القلب اوله
ايتسون * واولكه طيب القلب اولميه بدنده كى سبين بزه اقراض ايتسون سبيه اصابت ايتديكه زده انك برينه
سى ويره وز * ديديلركه جميعمز سنك رأيكه راضيلرز سبيلرين كنديلره تسليم ايلرز * پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ايتدى بلمزز احتمالدر اراكزده اكا راضى اولمز اوله عرفا كزه امر ايدلك كه هر برى قومنه آنى صوره لر
هر برى اتباعنك ما فى الضميرنى بزه بلدره لر جمله سى اكا رضا ويرديلر ورأينه موافقت كوستريلر (يا ايها
الذين آمنوا انما المشركون نجس) يا مؤمنلر مشركلر قذردر ويا خبيث الباطنلردر ويا انلردن اجتناب واجبدر
انجاسدن اجتنابك وجوبى كبى زيرا انلر تطهر ايتمزلر وانجاسدن اجتناب ايتمزلر بلكه غالبده نجاساتى ملابسلردر
وزيرا انلر جنابتدن اغتسال ايتمزلر وحدث ايچون آبدست آلمزلر * بو قولله استدلال ايدركه اول انلرى نجس
العين دردينلر * حتى كه ماء انلرك ملاقاتيله نجس اولور اسلامه كلدكلرنده اوزرلرينه غسل واجب اولور وانلركله
مصافحه ايدنك آبدستى بوزيلور (فلا يقربوا المسجد الحرام) امدى مسجد حرامه قريب اولمسونلر نجس
اولدقلريچون ديلديكه مراد حرمه دخولدن منعدر زيرا حرمه داخل اولاجق مسجد حرامه قربى ايجاب ايدر
* نتكيم حق تعالى (سبحان الذى اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام) ديوب انكله حرمى اراده ايتدى زيراكه

پیغمبر علیه صلی الله علیه وسلمك امراسی اصبهانی یتندن ایدی * امام بغوی ایدر بلاد اسلام کفار حقنده اوچ
قسمدر * قسم اول حرمدر امدی کافرلك هیچ برحالله اکا دخولی جائز اولماز اول کرك ذمی ویا مستأمن
اولسون حتی دار کفردن امامه حرمده ایکن رسول کلسه جائز اولمزکه اکا حرمه دخوله اذن ویره بلکه اکا
خارج حرمه کسه کوندره که انك رسالتن کندویه ایرکوره * اما که ابو حنیفه معاهدلك حرمه دخولن تجویز
ایدر منع مشرکینه مختص اولدیغیچون * قسم ثانی بلاد اسلامدن حجازدر * امدی کافره جائز اولورکه اکا
اذنله دخول ایده لکن مقام سفردن اکثر آنده اقامت اولنمیه که اول اوچ کوندر * عمر بن الخطاب رضی الله عنه
ایدر پیغمبر علیه صلی الله علیه وسلمدن اشتدمکه دیر * انشاء الله اکر صاغ اولورسم یهود ونصارایی جزیرهٔ عربدن
چقارم حتی آنده مسلمیندن غیری کمسه آلیقومایم * پیغمبر علیه صلی الله علیه وسلم آخرته انتقال ایدر اولیجق
اصحابنه وصیت ایتدیکه مشرکینی جزیرهٔ عربدن چقاره لر * ابو بکر رضی الله عنه اکا تفرغ ایده مدی * حتی که
عمر رضی الله عنه زمان خلافتنده انلری اجلاء ایتدی وانلردن تجارتله قدوم ایدنه اوچ کون مهلت ویردی *
وجزیرهٔ عربك حدودی طولا اقصای عدن ابیندن ریف عراقه دکدر * وعرضا جده دن ساحل بحردن
اطراف شامه دکدر * قسم ثالث سائر بلاد اسلامدر امدی جائز اولورکه آنده کافر ذمت وامانله اقامت
اولنه * لکن مسلمدن اذنسز مساجده دخولدن منع اولنه (بعد عامهم هذا) اشبو ییلدن صکره که اول
هجرتك طقوزنجی سنه سی ایدی آنده ابو بکر رضی الله عنه امیر موسم اولوب ناسه حج ایتدردی وعلی رضی
الله عنه سورهٔ برآءه یی ناسه اوقودی * تشکیم قصه سی اشبو سوره اولنده ذکر اولندی (وان خفتم عیلة)
اکر سز فقر خوفن ایدرسکز مشرکینك حرمدن منع اولنملریله وانلرك قدوملیه حاصل اولان مکاسب وارزاق
انقطاعیله (فسوف یغنیکم الله من فضله ان شاء) امدی اول خوفی قلوبکزدن کیدرك که حق تعالی دیلرسه
عطاء وفضلندن سزی وجه آخرله غنی ایدر * اویله اولسه الله تعالی اول وعدنی انجاز ایتدی سمادن امطار
انزال ایدوب خیرلر ینار توردی ودخی جده وصنعا وجرش اهلنه اسلامی توفیق ایدوب هر بری علی التوالی
مکه یه میرهٔ کثیره طاشیوب کتوردی وفتح بلاد واخذ غنائمله واهل ذمتدن اخذ جزیه ایله انلره غناء
ایرکوردی ومشیت الهیه یه تعلیقله تنبیه ایتدیکه الله تعالی عبادنی اغناده متفضلدر بعضنه اولور وبعضنه
اولمز وبعض عامده اولور وبعض عامده اولمز * امدی عباده لایق اولورکه تحصیل آمالده حضرت رب متعاله
تضرع وابتهال ایده لر (ان الله علیم حکیم) الله تعالی احوالکزی بیلور منع واعطاسنده حکمتن اجرا قیلور
(قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر) شول قومه قتال ایدلك که انلر الله تعالی یه ویوم آخره کما ینبغی
تصدیق ایتمزلر زیرا که ایمان اوچ امرك مجموعندن عبارتدر که اول اعتقاد حق واقرار بالحق وعمل بمقتضی
الحقدر * اولکه بالکلیه اعتقادنه اخلال ایده منافقدر اقرارنه اخلال ایدرسه کافردر * عملنه اخلال ایدرسه
فاسقدر (ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله) والله تعالی ورسولنك کتاب وسنتنده تحریم ایتدیکی شیئی تحریم
ایتمزلر * ویاخود رسولله مراد اول رسولدر که کندیلرین اکا اتباع زعم ایدرلر * یعنی دین منسوخلرینك
اصلنه اعتقاد وعملده مخالفت ایدرلر (ولا یدینون دین الحق) واعتقاد واقرار ایتمزلر شول دین حقه که اول
سائر ادیانی ناسخدر (من الذین اوتوا الکتاب) اشبو خصال سیئه یی جمع ایدنلر که کتاب ویرلمشلردندر
امدی انلره قتال ایدلك (حتی یعطوا الجزیة) حتی که اوزرلرینه تقریر اولنان خراجی ویره لر (عن ید) قهر
وذلدن انقیاد ایدر ویا آنی کندی اللریله تسلیم ایدر اولدقلری حالده یوخسه غیرك الیله دکل (وهم صاغرون)
حالبوکه انلر اذلاء ومقهور ینلردر * مفهوم آیت اولدرکه ایکی کتاب اهلندن یعنی یهود ونصارادن عرب
دکللر ایسه بالاتفاق اخذ جزیه جائز اولور * اما که کتابی عربیده وکفار عجمك اهل کتاب اولمیانده اختلاف
اولندی * شافعی دیدیکه جزیه ادیان اوزره در یوخسه انساب اوزره دکل امدی جزیه اهل کتابدن آلنور
اول کرك عربی ویا عجمی اولسون اما که اهل اوثاندن آلنمز اول کرك عربی ویا عجمیدر * زیرا پیغمبر علیه صلی الله
علیه وسلم ابوغسان دینور رجل عربیدن جزیه آلدی * ویمنك اهل ذمتندن دخی آلدی حالبوکه انلرك عامه سی
عربدر * ومالك واوزاعی دیدیلرکه مرتددن غیری جمیع کفاردن جزیه آلنور * وابو حنیفه ایدر اهل کتابدن
علی العموم وعجمك مشرکلرندن جزیه آلنور عربك مشرکلرندن دکل * ابو یوسف ایدر عربیدن جزیه آلنمز

اول کرك کتابی ویا مشرك اولسون وعجمیدن آلنور اول کرك کتابی ویا مشرك اولسون * اما که مجوسیدن
صحابه نك اتفاقیله جزیه آلنور * روایت اولندیکه پیغمبر علیه صلی الله علیه وسلم هجر مجوسیسندن جزیه آلوردی
* وجزیه نك اقلی بر دینار در ابو حنیفه ایدر غنی اوزره واجب اولان جزیه قرق سکز درهمدر ووسط اوزره
یکرمی درت درهم وفقیر اوزره اون ایکی درهمدر اکر فقیر کسوب ایسه * واکر کسوب دکل ایسه هیچ برشیء
واجب اولماز (وقالت الیهود عزیر ابن الله) یهود دیدیلرکه عزیر ابن اللهدر شول سببدنکه عزیر انلرك اراسنده
ایدی وتوراة وتابوت کندیلرده ایدی * توراتی ینوروب بغیر حق عمل ایدر اولدیلر * اویله اولسه الله تعالی
انلردن تابوتی رفع ایدوب توراتی انلره اونوتدردی * عزیر علیه السلام حق تعالی یه تضرع وابتهال ایتدیکه
اکا توراتی کیرو ویره حفظنی قلبنه ایرکوره * اویله اولسه نماز قیله طورورکن کوردیکه سمادن برنور اینوب
جوفنه کیردی اول حینده جمیع توراة حفظنه ایردی چون آنی ناسه خبر ویردی قاتنه درلدیلر اول توراتی
سو یلیوب انلر یازدیلر * ماشاء الله زمان مرورندن صکره تابوت دخی کتمشیکن کیرو انلره ویرلدی حالبوکه انك
ایچنده یازلمش توراة وار ایدی * عزیرك اسانندن یازیلان توراة نسخه لرین انکله مقابله ایتدیلر زیاده ونقصانسز
اکا مطابق بولدیلر عزیره توراتك ویرلمسی دکل الا ابن الله اولدیغیچوندر دیدیلر * کلبی ایدر وقتاکه
بخت نصر بنی اسرائیل اوزره غالب اولدی توراة علماسنك جمیعن کتوروب اولدردی اول علمانك بری عزیر علیه
السلام ایدی آنی صغیر اولدیغیچون اولدرمدی * چون بنو اسرائیل بیت المقدسه رجوع ایتدیلر حالبوکه
ارالرنده توراتی بیلور کمسنه یوغیدی اویله اولسه الله تعالی عزیر علیه السلامی یوز ییل میت یاتوردیغندنصکره
دیرکوردی وبرملك براناء صو کتوروب آنی اکا ایچوردی هماندم انکله توراة صدرنده نقش اولدی * آندن
بنو اسرائیله کلوب بن عزیرم دیدی ایناتمدیلر عزیر توراتی ازبر بیلوردی * قولکده صادق ایسك بزه
توراتی اوقیغل یاز ینالم دیدیلر نعم دیوب اول اوقویوب انلر یازدیلر * بعده بر رجل کلوب دیدیکه بکا بابام
جدمدن تحدیث ایتدیکه اول توراتی برخابیه یه قویوب برکرمه دفن ایتمشدی * حتی که اول رجلله واروب
اول توراتی چقاردیلر عزیر علیه السلام اسانندن یازدقلری توراتی انکله مقابله ایتدیلر زیاده ونقصانسز اکا
مطابق بولدیلر عزیر حقنده اول کلام کفری سویلدیلر (وقالت النصاری المسیح ابن الله) ونصاری عیسی
علیه السلام حقنده حاشا ابن اللهدر دیدیلر شول سببدنکه قصه سی التیجی جزؤك اوایلی جزئنده کچدی *
ودخی روایت اولندیکه عیسی علیه السلامك سمایه رفعندنصکره نصاری سکسان بر ییل دین اسلام اوزره
اولدیلر قبله یه نماز قیلدیلر رمضانی صائم اولدیلر حتی انلر که یهود بیننده حرب واقع اولدی * مکر یهودده
بولس دینور بر رجل شجاع وار ایدی قوم عیسادن چوق کمسنه یی قتل ایتدی * بعده یهوده دیدیکه اکر دین
عیسی حق ایسه بز اکا کافر اولوب مکانمز نار اولمشدر * فنی مغبونلرز اکر انلر جنته کیرر وبز ناره کیررسه وز
* امدی بن انلره برحیله ایده یین حتی که انلری دخی ناره کیردیره یین * اویله اولسه شول اوزرنده قتال ایتدیکی
فرسنه عقاب دینوردی نصاری قومنك اوکنده سکیرلدی وباشنه طپراق دوکوب ندامت اظهار ایلدی
* نصاری دیدیلرکه سکا نه حالت ایردیکه بوایشلری ایدرسن * دیدیکه سمادن بکا برندا کلدیکه سکا توبه یوقدر
مکرکه نصرانی اوله سن * اویله اولسه یهودیتی ترك ایدوب سزك دینکزه کیردم نصاری اکا زیاده سوندیلر
واکرامله آنی کنیسه یه قودیلر بر ییل آنده قالوب طشره چیقمدی حتی که انجیلی تعلم ایتدی * بعده
چیقوب دیدیکه بکا برندا کلدیکه الله تعالی توبه می قبول ایلدی انلر دخی آنی تصدیق ایدوب سودیلر * آندن
بیت المقدسه کندی انك اهلنه نسطور نام نصرانی یی خلیفه ایتدی ودیدیکه عیسی ومریم واله الوهیتده
مشترکلردر * بعده رومه کیدوب روم اهلنه لاهوت وناسوتی تعلیم ایتدی ودیدیکه عیسی علیه السلام
نه انس ونه جسمدر بلکه ابن اللهدر وبو قولی یعقوب نام رجله تعلیم ایتدی وملکا دینور رجل آخره دیدیکه اله
عیسادر الوهیتدن زائل اولماز * بعده اول اوچ رجالدن هر برین تنها چاغروب دیدیکه سن بنم خالص
صاحبمسن منامده عیسایی کوردم بندن راضی اولدی بیل که ایرته بن کندیمی ذبح ایده یین * امدی سن ناسی
سکا خبر ویردیکم طریقه دعوت ایت * آندن مذبحه کیروب کندوبی ذبح ایتدی کانه عیسانك یولنه جانی
فدا ایتدی اوچنجی کون اولیجق هر بری ناسی کندی طریقنه دعوت ایدوب اوچ صنف اولدیلر (ذلك

قولهم بافواههم) انلرك بو كلامى المجق السنه لرينك مقوله يدر قلبه مؤثر معناسى يوقدر بلكه بر لفظ مهملدر
يوخسه برهانله عقل قبول ايدر معنايى متضمن دكلدر (يضاهئون قول الذين كفروا من قبل) قوللرين
آندن اول كافر اولان مشركينك ملائكه بنات الله ديو قول باطللرينه بكزدرلر (قاتلهم الله انى يؤفكون)
الله تعالى انلره لعنت ايده كه اوزرلرينه ادله قائم اولديغندنصكره حقدن باطله نيجه صرف اولنورلر (اتخذوا
احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله والمسيح ابن مريم) يهود عالملرين ونصارى متعبدلرين الله تعالى ايدن
غيرى ارباب اتخاذ ايدرلر انلره اطاعتله آنده كه الله تعالينك حلال ايتديكين انلر حرام ايتديلر وحرام ايتديكين
حلال ايتديلر وعيسى عليه السلام حقنده ابن الله در ديديلر (وما امروا الا ليعبدوا الها واحدا) حالبوكه
انلر اله واحده عبادتله امر اولنديلر كه اول الله تعاليدر (لا اله الا هو) كه آندن غيرى اله يوقدر (سبحانه
عما يشركون) اول مشركينك اكا شرك ايتديكى شيدن منزهدر (يريدون ان يطفئوا نور الله بافواههم)
انلر مراد ايدرلر كه شركله ويا تكذيبلريله الله تعالينك وحدانيتنه وولددن تقدسنه دلالت ايدر حجتين وياقرآنن
ويا محمدك نبوتن ابطال ايده لر (ويأبى الله الا ان يتم نوره) والحال الله تعالى راضى اولمز الا اكا كه اعلاء توحيد
واعزاز اسلامله آنى اتمام ايده * ديلديكه اشبو انلرك حالى تمثيلدر * محمد صلى الله عليه وسلمك نبوتن تكذيبله
ابطالنه سعيلرى شول آفاقده منتشر نور عظيمك اطفاسنه سعى ايدن مثليدر * حق تعالى ايسه آنى نفخ ايله
زياده اولمسن ديليه (ولو كره الكافرون) اكرچه آندن كافرلر كراهت ايدرلرسه ده (هو الذى ارسل رسوله
بالهدى ودين الحق) اول الله تعالى رسولنى قرآنله ودين اسلامله كوندردى (ليظهره على الدين كله) تاكه
اول دين اسلامى اديانك كليسى اوزره غالب ايده (ولو كره المشركون) اكرچه مشركين آندن كراهت
ايدرلرسه ده (يا ايها الذين آمنوا ان كثيرا من الاحبار والرهبان ليأكلون اموال الناس بالباطل ويصدون عن
سبيل الله) يا مؤمنلر علماء يهود وزهاد نصارادن چوق كسه لر اموال ناسى بغير حق اكل ايدرلر احكامده
رشا اخذيله ودين اللهدن انلرى صد ايدرلر (والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها فى سبيل الله)
وشونلر كه آلتون وكومشى جمع وادخار ايدرلر وانك حقنى سبيل اللهده انفاق ايتمزلر (فبشرهم بعذاب اليم) انلره
عذاب اليمله تبشير ايت (يوم يحمى عليها فى نار جهنم فتكوى بها جباههم وجنوبهم وظهورهم) يوم
قيامتده اول كنز ايديلان اموال اوزره نار قونوب قزدريلور وانكله آنى كنز ايدنلرك آلنلرى وياڭلرى وارقه لرى
ياندريلور (هذا ما كنزتم لانفسكم فذوقوا ما كنتم تكنزون) اشبو شول نفسلر يكزايچون ادخار وكنز ايتديككز
شيدر امدى كنز ايتديككزك وبالنى ذوق ايدك دينور * ابن مسعود ايدر هيچ بر دينار دينار اوزره ويا درهم
درهم اوزره قونمزبلكه هر دينار ودرهم على حدة بر موضعه قونور * ديلديكه جباه وجنوب وظهورك
كى ايله تخصيص اولنمسنه حكمت اولدركه صاحب كنز چون فقيرى كورسه آلنني دورر وآندن اعراض ايدوب
اكا يانن وارقه سن دونر * پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر هر صاحب ذهب وصاحب فضه كه اول مالارينك
زكوتنى ويرميه لر الا يوم قيامتده اول آلتوندن قزدرلمش صفحه لر ايديلوب صاحبنك آلنى ويانى وارقه سى
داغلنور نوكنسه ينه اول وجهله اكا عذاب تكرار ايديلور * بر كونده كه مقدارى دنيا ييللرندن اللى بيك
ييلجه اولور * تا عباد بينى فصل اولنجه بو حالتدن اول زائل اولمز بعده يا جنته ويا ناره كوندريلور * ودخى
هر صاحب ابل كه انك زكوتنى ويرميه اول كسه يوزى اوزره ياتريلوب اول ابلك اياقلريله چكنديلور واغزلريله
اصرديلور كرارا ومرارا بو منوال اوزره عذاب اكا اعاده ايديلور * بر كونده كه مقدارى اللى بيك ييلجه اولور
بو عذاب اكا دائم اولور شول وقته دكين كه عباد بينى فصل اولنور * بعده يا جنته ويا ناره كوندريلور * ودخى
صاحب غنم وبقر كه انك زكوتن ويرمش اولميه الا اول كسه يوزى اوزره ياتريلور واول حيوانلرانك اوزرندن
كچوريلور وبوينوزلريله سوسديريلور واياقلريله چكنديلور * بو منوال اوزره تا عباد بينى فصل اولنجه اول عذاب
اكا مستمر اولور بر كونده كه انك مقدارى اللى بيك ييلجه اولور * على رضى الله عنهدن مرويدركه هر مالكيم درت
بيك درهمدن زياده اوله اول كنزدر كرك زكوتى ويرلسون وياويرلسون وانك مادونى نفقه در * ديلديكه
مالك حاجتدن زياده سى كنزدر * ابوذر رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قاتنه واردم حالبوكه
اول كعبه نك كولكه سنده اوتورردى بنى كوريجك * رب الكعبه حقيچون انلر قتى زيانكارلردر ديدى *

ديدمكه يا رسول الله انلر كيملردر ديديكه مالارى چوق اولنلردر مكركه اوكنه وآردنه وصاغنه وصولنه انفاق محل
يره انى صرف ايدر اوله لر انلر ايسه قتى آزدر * ابو امامه رضى الله عنه ايدر اهل صفه دن بر رجل وفات ايدوب
ميزرنده بر دينار بولندى * پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ديديكه اول بر كيه در يوم قيامتده اول دينار آتشده
قزدريلوب اول رجل انكله داغلنور * بعده بر رجل آخر دخى وفات ايدوب انك ميزرنده ايكى دينار بولندى *
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ديديكه اول آكا ايكى كيه در * ديلديكه قول اول اصحدركه اشبو آيت منع زكوة
حقنده وارد اوله يوخسه حلالدن جمع مال حقنده دكل * زيرا پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ديديكه (نعم المال
الصالح للرجل الصالح) صالح كسه يه مال حلال نه كوكچك اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر بو آيت نازل
اولنجق مسلمين اوزره زياده خوف كلوب شعدنكرو اولادمز ايچون بر شى تخليفنه استطاعتمز اولمز ديديلر واول
حالت پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه خبر ويريلنجك ديديكه (ان الله لم يفرض الزكوة الا ليطيب بها ما بقى من
اموالكم) حق جل وعلانك زكاتى فرض ايتمسنه علت تاكه انكله بقيه اموالكز طيب اوله * عمر رضى الله
عنه اشبو آيتدن سؤال اولنديغنده ديديكه اول زكوة آيتنك نزولندن اول ايدى زكوة آيتى نازل اولنجق الله
تعالى زكوتى امواله طهارت قيلدى * ابن عمر ايدر احد طاغى دكلو آلتونم اولديغنه مبالات ايتمزم چنكه انك
عددنى بيلور وزكاتنى ويرر وانكله الله تعالى يه طاعت قيلور اولهم (ان عدة الشهور عند الله اثنى عشر شهرا)
الله تعالى عندنده شهورك عدديكه آنده مسلمين اوزره زكوة واجب اولور ورمضان صومى ادا ايديلور وحج
احكامى اقامت اولنور وانك غيرى زمانه متعلق عادات وعبادات بيلنور منازل قمر اوزره جارى اولور اون ايكى
اهله دركه * اول محرم وصفر وربيع الاول وربيع الاخر وجمادى الاولى وجمادى الاخره ورجب وشعبان
ورمضان وشوال وذو القعده وذو الحجه در * يوخسه شهور شمسيه دكلدركه انك سنه سى اوچيوز آلتمش بش
يوم وربع يومدر شهور هلاليه نك سنه سى ايسه اندن ناقصدركه اول غالبده اوچيوز اللى درت يومدر *
الحاصل شهور شمسيه نك يوز سنه سى شهور هلاليه دن يوز اوچ سنه اولور (فى كتاب الله) حكم اللهده
ويا لوح محفوظده (يوم خلق السموات والارض) الله تعالى سموات وارضى خلق ايدلدنبروده بو امر ثابتدر
(منها اربعة حرم) اول اون ايكى شهور هلاليه نك دردى رجب وذو القعده وذو الحجه ومحرم اشهر حرمدر
(ذلك الدين القيم) اشبو اشهر اربعه نك تحريمى دين قويمدركه اول دين ابراهيم ودين اسمعيل عليهما
الصلوة والسلامدر عرب ايسه انى اول ايكيسندن وارث اولمشلردر (فلا تظلموا فيهن انفسكم) امدى شهور
سنه نك جميعنده فعل معصيت وترك طاعتله نفسلريكزه ظلم ايتمكز * ويا خود اشهر حرمده نفسلريكزه ظلم
ايتمكز * قتاده ايدر اشهر حرمده عمل صالحك اجرى اعظمدر انده ظلم دخى ماعدا شهورده اولان ظلمدن
اعظمدر اكرچه ظلم هر حالده عظيم ايسه ده (وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم كافة) جميع
مشركينه اشهر حرمده وغيريده قتال ايدك انلر سزه جميع شهورده قتال ايتديكى كبى * اشهر حرمده
قتالك حكمنده علماء اختلاف ايتديلر بر قوم ديديكه اول ذنب كبير ايدى صكره نسخ اولندى اشبو (وقاتلوا
المشركين كافة) قوليله * وزيرا پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم حنينده هوازن اوزره وطائفده ثقيف اوزره
غزا ايدوب محاصره ايتمسى شوالده وذو القعده نك بعضنده ايدى * وبر قوم دخى ديديلر كه اشهر حرمده قتالك
حرمتى منسوخ دكلدر عطاء بن ابى رباح ايدر ناسه حلال اولمز كه حرمده ويا اشهر حرمده مشركينه قتال ايده لر
مكركه مشركين قتاله بادى اوله * اول تقدير اوزره آنده قتال حلال اولور (واعلموا ان الله مع المتقين) بيلوك كه
الله تعالينك نصرتى اكا الطاعت ايدوب آندن خوف ايدنلر ايله در (انما النسئ زيادة فى الكفر) بر شهرك
حرمتنى شهر آخره تأخير كفرده زياده در زيرا كه اول الله تعالينك حلال ايتديكنى حرام وحرام ايتديكنى حلال
ايتمكدر * روايت اولنديكه عرب اشهر حرمه تعظيم ايدرلردى وانلرك عامه معايشى صيد وغارتدن ايدى
اوچ آى على التوالى آندن كف انلره مشقت اولوردى * وكاهى حربلرى اشهر حرمك بعضنده واقع اولوب
تأخيرندن كراهت ايدرلردى * اوليله اولسه اول شهرك تحريمنى شهر آخره تأخير ايدرلردى مثلا محرمك
تحريمن صفره آليقورلردى محرمى استحلال ايدرلردى * واكر صفرى تحريملرين تأخيره احتياج اولدقلرنده
انى ربيعه آليقورلردى بو منوال اوزره تحريمى شهرا بعد شهر تأخير ايدرلك تحريمى سنه نك كافه

دوراینه دورلردی * اسلام کلدیکنده محرم حق تعالینك وضع ایتدیکی موضعه رجوع ایتمش بولندی * بناء
علیه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حجة الوداعده ناسه خطابت ایدوب دیدیکه * زمان حق تعالینك سموات
وارضی خلق ایتدیکی کونده کی هیئتنه استداره ایتدیکه سنه اون ایکی آی اولوب آنك دردی حرام آیلر بدر اوچی
متوالیات ذوالقعده وذوالحجه ومحرمدر * وبری منفرد رجبدر (یضل به الذین کفروا) اول شهر حرام تأخیریله
کافر اولنلر ضلالت زائده یه ایردیلر (یحلونه عاما) اول شهر حرام تأخیرنی ویرینه شهر آخر تحریمنی بر ییل
حلال ایدرلر (ویحرمونه عاما) وبر ییل آنی تحریمی اوزره آلیقورلر * دینلدیکه آنی اول احداث ایدن جناده
ابن عوف الکنانی ایدی موسمده جمل اوزره طوروب نداء ایدردیکه بیلوك که آلهه کز محرمی سزه حلال ایتدی
سزدخی آنی حلال بیلوك دیردی * وکله جك ییلده بیلوك که آلهه کز محرمی سزه حرام ایتدی سزدخی آنی حرام
بیلوك دیردی (لیواطئوا عدة ماحرم الله) تا که الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر حرم عددنه موافقت ایده لر
یعنی انلر اشهر حرمدن برشهری حلال ایتسه لر یرینه برشهر حلالی حرام ایدرلردی حلالدن برشهری حرام
ایتسه لر یرینه برشهر حرامی حلال ایدرلردی * تا که حرام قیلدقلری اشهر دردتدن اکثر اولمیه الله تعالینك
حرام ایتدیکی اشهر عددنه موافق اوله (فیحلوا ماحرم الله) اویله اولسه اشهر حرمده قتالی حلال ایدرلر
حق تعالینك انده حرام ایتدیکنی حلال ایتمکله (زین لهم سوء اعمالهم) انلر ضلال وخذلانه ایردیلر
شول سببدنکه اعمال قبیحه لری انلره تزیین اولندی حتی که انی حسن ظن ایتدیلر (والله لا یهدی القوم
الکافرین) الله تعالی کافرلری دین حقدن اعراضلری ایچون انلری اکا ارشاد ایتمز (یا ایها الذین آمنوا
مالکم اذا قیل لکم انفروا فی سبیل الله اثاقلتم الی الارض) یا مؤمنلر سزه نه اولدیکه فی سبیل الله جهاده چقوك
دینلسه کز ارض ومساکنکزه ملازم اولوب خروجدن تثاقل وتباطی ایدرسز (ارضیتم بالحیوة الدنیا
من الاخرة فما متاع الحیوة الدنیا فی الاخرة الا قلیل) آخرت ونعیمندن بدل دنیانك حیات وغرورنه راضی
اولورمیسز دنیا ایله تمتع ایسه آخرت جنبنده دکل الا شیء قلیل مستحقردر وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
طائفدن رجوع ایدوب تبوك غزاسنه امر اولندیلر اول ایسه ایام صیفده واشتداد حرده وزمان عسرتده اولمغین
صحابه خروجده تثاقل ایدیجك الله تعالی اشبو آیتی انزال ایله انلره عتاب ایتدی (الا تنفروا یعذبکم عذابا الیما)
اکر غزایه خروجله امر اولندیغکزدنصکره اکا خروج ایتمزسه کز الله تعالی سزه دنیاده حبس مطرله وآخرتده
نارله عذاب ایدر (ویستبدل قوما غیرکم) وسزك یریکزه برقومی کتورورکه انلر اکا سزدن زیاده اطاعت
ایدرلر (ولا تضروه شیأ) والحال خروجی ترکله سز اکا ضرر ایتمزسز زیرا اول هرشیدن غنیدر تثاقلکزانك
دینه نصرتنه قدح ویرمز (والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر (الا تنصروه فقد نصره الله)
اکر سز غزایه خروجی ترکله رسولنه نصرت ایتمزسکز الله تعالی اکا نصرت ایدرتحکم اکا نصرت ایتدی
(اذ اخرجه الذین کفروا ثانی اثنین) شول وقتکه اول رسول علیه السلامی کافرلر مکه دن چقاردیلر حالبوکه
انکله ابوبکردن غیری کمسه یوغیدی (اذ هما فی الغار) اول ایکیسی جبال مکه دن جبل ثورده برغارده ایردیلر
(اذ یقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا) اول صاحبی ابوبکر رضی الله عنهه دیردیکه محزون اولمغل
الله تعالینك عصمت ومعونتی بزملهدر (فانزل الله سکینته علیه) الله تعالی اکا ویا صاحبی ابی بکره
سکینه سن انزال ایتدیکه انك عندنده قلوبه سکون کاور (وایده بجنود لم تروها) وسزك کورمدیککز
جنودله اکا تقویه ایتدی * یعنی ملائکه ایله کیم آنی غارده حراست ایدوب وجوه کفاری انی آنده کورمکدن
صرف ایتدیلر (وجعل کلمة الذین کفروا السفلی) وکفره نك کفره دعوتی ویا شرکی منخفضه ومغلوبه
قیلدی (وکلمة الله هی العلیا) حالبوکه الله تعالینك توحیدی ویا دیننه دعوت علیادر (والله عزیز
حکیم) الله تعالی امرنده عزیز وتدبیرنده حکیمدر (انفروا خفافا وثقالا) الله تعالینك سبیلنده جهاد
ایچون صحاح ومراض شبان وشیوخ رکبان ومشاة ملاحسز وسلاحلو فقراء واغنیاء اولدیغکز حالده خروج
ایدك * پس بوتأکید اجلیچون ابن ام مکتوم رضی الله عنه اعمی ایکن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه یارسول
الله بکادخی خروج واجبمیدر دیدیکنده دیدیکه نعم حتی که (لیس علی الاعمی حرج) آیتی نازل اولوب قعوده
آکا وانك امثالی اصحاب اعذاره رخصت ویرلدی (وجاهدوا باموالکم وانفسکم فی سبیل الله) والله تعالینك

سبیلنده مالاریکز ونفسلریکزدن امکانکز اولان شیئله جالشوك (ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون) امدی اشبو
خصلت سزه خیرلودر اکر انك خیر ایدوکن بیلورسکز زیرا که الله تعالی انی سزکچون اختیار ایتدی اویله اولسه
اکا مبادرت ایدك * بعده تبوك غزاسندن تخلف ایدن منافقین حقنده نازل اولوبدرکه (لو کان عرضا قریبا
وسفرا قاصدا لاتبعوك) اکر انلرك دعوت اولندقلری شول قریب سهل المأخذ نفع دنیوی یه ویا سفر متوسطه
اولسه سکا اتباع ایده لردی وتخلف ایتمیه لردی (ولکن بعدت علیهم الشقة) لکن انلره انلر قصد ایتدکلری
سفر مسافه بعیده مشقتله قطع اولنوراولدی (وسیحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معکم) وسکا یمین
ایدرلرکه اکر سعة مال وزادله قدرتمز اولسه سنکله بیله اول غزایه خروج ایدردك (یهلکون انفسهم)
حلف کاذبله نفسلرین هلاك ایدرلر (والله یعلم انهم لکاذبون) الله تعالی بیلورکه انلر حلفلرنده کاذبلردر
(عفا الله عنك لم اذنت لهم) یا محمد الله تعالی سنی عفو ایده نیچون انلره قعوده اذن ویردك حتی که سندن
استیذان ایدوب اکاذیبله اعتلال ایتدیلر نیچون توقف ایتمدك (حتی یتبین لك الذین صدقوا وتعلم الکاذبین)
تا که اعتذارنده صادق اولنلر سکا متبین اولیدی واندن کاذبلری بلیدك (لا یستأذنك الذین یؤمنون بالله
والیوم الاخر ان یجاهدوا باموالهم وانفسهم) یا محمد الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورنلر ماللریله ونفسلریله
جهاد ایتمکه سندن اذن طلب ایتمزلر بلکه اکا مبادرت ایدرلر رخصه اذنه توقف ایتمزلر (والله علیم بالمتقین)
الله تعالی تقوی اهلنی بیلور اجزل ثوابله انلره جزا قیلور (انما یستأذنك الذین لا یؤمنون بالله والیوم الاخر)
جهاددن تخلفه سندن استیذان ایدرانلرکه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورمزلر (وارتابت قلوبهم)
وقلبلری شك ونفاق ایدر (فهم فی ریبهم یترددون) که انلر شك ونفاقلرنده متحیرلردر (ولو ارادوا الخروج
لاعدوا له عدة) اکر انلر غزایه خروج مراد ایتسه لر انکچون متاع وکراعدن اهبه وقوت تهیئه ایده لردی
(ولکن کره الله انبعاثهم فثبطهم) لکن الله تعالی انلرك خروجندن کراهت ایدوب انلری خروجدن منع وحبس
ایلدی (وقیل اقعدوا مع القاعدین) انلرك قلوبنه اسباب خذلان القاء اولنوب دینلدیکه یورتکزده نساء
وصبیان ایله ویا معذورین ایله قعود ایدك (لو خرجوا فیکم ما زادوکم الا خبالا) اکر اول منافقین سزکله غزایه
چقسه لر انکله سزه فساد وشرلرین ارتوره لردی (ولا وضعوا خلالکم) وارا کزه نمیمه ونقل حدیثله عداوت
وبغضاء ایقاعنه اسراع ایده لردی (یبغونکم الفتنة) سزکچون مفتون اوله جق شیء طلب ایدرلر هزیمت
وشره وقوعکز کبی (وفیکم سماعون لهم) وارا کزده انلرك جاسوسلری واردرکه سزك کلامکزی انلره نقل ایدرلر
* ویا خود انلرك قولن اشیدوب انلره اطاعت ایدرلر (والله علیم بالظالمین) الله تعالی ظالملرك ضمائرنی
بیلور (لقد ابتغوا الفتنة من قبل) بوندن اقدم یوم احدده انلر امرکی تشتیت واصحابکی تفریق مراد ایتدیلر
(وقلبوا لك الامور) وسنکچون مکاید وحیل تدبیر واوامرکی ابطاله آرالرین تدویر ایتدیلر (حتی جاء الحق
وظهر امر الله) حتی که نصرت وتأیید الهی ایروب دینی عالی اولدی (وهم کارهون) حالبوکه انلر آندن
کارهلردر (ومنهم من یقول ائذن لی ولا تفتنی) منافقلرك بعضی سکا دیرکه بکا غزادن تخلفه اذن ویر
بوخسه بکا اذن ویرمکله بنی عصیان ومخالفته ایقاع ایتمکل * وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوك
غزاسنه تجهیز ایتدی جد بن قیس نام منافقه دیدیکه استرمیسنك کیم بزمله روم دیارنه واروب آندن کندیکه
سراری ووصفاء کتوره سن * دیدیکه یارسول الله قومم بنی بیلورلرکه بن نسا ایله مغرمن قورقاریمکه روم قزلرین
کورنجك صبر ایده میم بکا اذن ویرکه قالوب کتمیم وسکا ماللهٔ اعانت ایلیم * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
آندن اعراض ایدوب قالمغه اذن ویردی شاننده بوآیت نازل اولدی (الا فی الفتنة سقطوا) اکاه اولوك که
انلر فتنهٔ تخلف ونفاقه دوشدیلر (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) ویوم قیامتده جهنم کافرلری
کندویه جمع ایدیجیدر (ان تصبك حسنة تسؤهم) یا محمد اکر بعض غزواتکده سکا ظفر وغنیمت ایرسه
منافقلره حزن ویرر (وان تصبك مصیبة یقولوا قد اخذنا امرنا من قبل) واکر انده سکا شدت وهزیمت
ایرسه دیرلرکه اشبو مصیبتدن اول غزادن قعودله اخذ حذر ایتمشز (ویتولوا وهم فرحون) واردلرینه
دونوب کیدرلر حالبوکه سکا ایریشن مصیبته مسرورلردر (قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا) یا محمد انلره
دیکل که بزه ایریشمز مکر اولکه بزم ایچون لوح محفوظده تقدیر وایجاب اولنمش اوله * اول کرك نصر وغنیمت

وياشهادت ومغفرتدر (هو مولانا) اول بزم ناصر وحافظمزدر وموت وحیاتده اول بزه نفسمزدن اولی در
(وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) امدی مؤمنلر توکللرین الله تعالی یه ایتسونلرکه انلرك حق انك غیری یه توكل
ایتمامکدر (قل هل تربصون بنا الا احدی الحسنیین) منافقلره دیکل که سزك بزه انتظار کزدکل الا ایکی
حسنی نك برینه یانصرته ویاشهادته در (ونحن نتربص بکم ان یصیبکم الله بعذاب من عنده اوبایدینا)
بزم دخی سزك ایچون انتظاریمز ایکی سوأتك برینه در یا الله تعالی عندندن سزه عذاب ایرکوره ویامؤمنلره
کفریکز سببیله سزی قتل ایتدیره (فتربصوا انا معکم متربصون) امدی بزم عاقبتمزه منتظر اولك که
بزدخی سزك عاقبتکزه منتظرلرز (قل انفقوا طوعا اوکرها لن یتقبل منکم انکم کنتم قوما فاسقین) منافقلره
دیکل که کرك مالکزی غزایه طوعا ویاکرها انفاق ایدك پیغمبر صلی الله علیه وسلم اوزریکزه آنی الزام
ویااکراه ایتمدیکجه اول سزدن قبول اولمز زیراکه جهاددن تخلف ایتدیککز ایچون قوم فاسقین اولدیکز
(ومامنعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم کفروا بالله وبرسوله) انلرك نفقاتلری قبولنه مانع الله تعالی یه
ورسولنه کفرلری اولدی (ولا یأتون الصلوة الا وهم کسالی) وانلر نمازی قیلسه لر متثاقلین اولدقلری حالده
قیلرلر * زیرا انك اداسی اوزره ثواب رجا ایتمزلر وترکی اوزره عقاب خوفن دخی ایتمزلر (ولا ینفقون الا وهم
کارهون) وانلر فی سبیل الله برشیٔ انفاق ایتسلر الا آنی کراهتله ایدرلر زیرا انی مغرم ومنعنی مغنم عد ایدرلر
(فلا تعجبك اموالهم ولا اولادهم) یامحمد سنی انلرك اموال واولادی اعجاب ایتمسون زیراکه اول انلره
استدراج ووبالدر (انما یرید الله لیعذبهم بها فی الحیوة الدنیا) الله تعالی دیلرکه انلره اول اموال واولادلر یله
حیات دنیاده عذاب ایده اموالك جمع وحفظی متاعبن چکدرمکله * واولادك شدائد ومصائبن کوسترمکله
ویاخودماللری سببیله دنیاده کی عذابلری آندن زکوة الخغله وفی سبیل الله انفاق اولنغله * ویاخود انی وارث
طالحه تخلیفی حسرتیله وانك سببیله یوم قیامتده سوء جزاء اصابتیله اوله (وتزهق انفسهم وهم کافرون) وانلرك
روحلری چیقه حالبوکه انلر کافرلردر (ویحلفون بالله انهم لمنکم وماهم منکم ولکنهم قوم یفرقون) منافقلر
الله تعالی یه یمین ایدرلرکه انلر سزدندر سزك دینکزاوزره دررلر حالبوکه انلر سزدن دکللردر بلکه انلر سزدن
خوف ایدرلرکه مشرکینه ایتدیککز فعلی انلره دخی ایده سز * اوبله اولسه اسلام اظهاریله کندیلرین سزدن
حمایت ایدرلر (لو یجدون ملجأ اومغارات اومدخلا لولوا الیه وهم یجمحون) اکرانلر برحصن بولسه لرکه
اکا صیغنه لر ویامغاره لرکه اکا کیره لر * ویابر موضعکه اکا صوقیله لر سرعتله آندن جانبه اقبال ایده لردی
برحیثیتله کیم انلری آندن دوندرر برشیٔ اولمیه یدی * یعنی انلر سزدن مخلص ومهرب بولسه لر سزدن مفارقت
ایدرلردی (ومنهم من یلمزك فی الصدقات) یامحمد منافقلرك بعضی صدقات قسمتنده سنی تعییب ایدر
(فان اعطوا منها رضوا وان لم یعطوا منها اذاهم یسخطون) اکراول صدقاتدن ویرلسه لر قسمته راضی اولورلر
واکراندن ویرلمه لر برحکمت ایچونکه انی الله تعالی ورسولی بیلور ایغضورلر * ویاخود چوق ویرلسه لر
سویتورلر آزویرلسه لر ایغضورلر * دینلدیکه اشبو آیت ذوالخویصرة التمیمی شاننده نازل اولوبدر اسمی
حرقوص بن زهیردر خوارجك اصلیدر * ابوسعید الخدری ایدر پیغمبر صلی الله علیه وسلم قاتنده ایدك
نا گاه حنین غنائمن قسمت ایدردی * ذوالخویصرة کلوب دیدیکه یارسول الله عدل ایت پیغمبر صلی الله علیه
وسلم ایتدی بن عدل ایتمیجك کیم عدل ایدر * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایتدی یارسول الله بکا اذن ویرکه
اشبونك بوینن اورەیم پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایتدی انی قومکل * دینلدیکه منافقلردن ابوالجواظ شاننده
نازل اولوبدر * دیدیکه صاحبکزه نظر ایتمزمیسزکه صدقاتی قیون چوبانلرینه قسمت ایدر ومع ذلك کندوبی
عادل زعم ایدر (ولو انهم رضوا ما آتیهم الله ورسوله) اکر انلر الله تعالینك ورسولنك غنیمت ویاصدقه دن
ویردوکنه راضی اولسه لر (وقالوا حسبنا الله) حق تعالینك بزه فضلی کفایت ایدر دیسه لر (سیؤتینا الله من
فضله ورسوله) الله تعالی بزه رزقندن ورسولی غنیمتندن اشبو کونده ویربلاندن اکثر ویرر * تحقیق انك عندنده
وسعت اوله (انا الی الله راغبون) بز الله تعالینك فضلنه راغبلرز اول بزی صدقه دن واموال ناسدن دیلرسه
غنی ایدر * امدی اشبو مواعظ الهیه ایله متعظ اولسه لر انلره خیرلو ایدی (انما الصدقات) زکوة ناسدن
سکز صنف ایچوندرکه ذکر اولنور * زیاد بن الحارث رضی الله عنه ایدر بن پیغمبر صلی الله علیه وسلمه

واروب بیعت ایتدم * بررجل کلوب دیدیکه یارسول الله بکا مال زکوتدن ویر کل پیغمبر صلی الله علیه
وسلم ایتدی الله تعالی زکوت امرنده نه نبی ونه غیرك حکمنه راضی اولدی بلکه آنده کندی حکم ایدوب
مصارفن سکز صنف ایتدی * اکرسن اول اصنافدن ایسك حقکی ویره یم واول اصناف اشبونلردرکه ذکر
اولنور (للفقراء والمساکین) یعنی زکوت مصارفی اولا فقراء صنفنه ومساکین صنفنه صرف اولنور
فقیر اولدرکه حاجتندن برموقعه واقع اولور مال وکسبی اولمیه * ومسکین اولدرکه مال ویاکسبی اوله لکن
کندویه کفایت ایتمیه * اشبو معنایه (اما السفینة فکانت لمساکین) قولی دلیلدر * وپیغمبر صلی الله علیه
وسلم حق تعالیدن مسکنتی سؤال ایدردی وفقردن تعوذ ایلردی * وبر قولده معنی عکس اوزره در
(اومسکینا ذامتربة) دلالتیله بالجمله فقر ومسکنت حاجت وضعف حالدن عبارتدر فقیر شول محتاجدرکه
حاجت انك فقار ظهرنی کسر ایده ومسکین شول ضعیف النفسدرکه قوت طلبنده حرکتدن سکون ایده *
وصدقه اخذنه مانع غنانك حدنده علماء اختلاف ایتدیلر اکثرون دیدیلرکه حدی اولدرکه کندویه وعیالنه
بریلده کفایت ایدر شیٔ اوله که اول مالك وشافعی قولیدر * وائمۂ حنفیه دیدیلرکه غنانك حدی ایکیوز درهمه
مالك اولمقدر * وبرقوم دخی دیدیلرکه اللی درهمه مالك اولان کشی یه صدقه حلال اولمز (قال النبی صلی الله
علیه وسلم من سأل الناس وله ما یغنیه جاء یوم القیامة ومسئلته فی وجهه خموش اوخدوش اوکدوح قیل
یارسول الله وما یغنیه قال خمسون درهما اوقیمتها من الذهب) پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که اکا
غنا ویرر شیٔ وار ایکن سؤال ایده یوم قیامتده کلور حالبوکه سؤال ایتدیکی شیٔ یوزنده طرمق ویابرتق ویاعیب
ویرر شیٔ اولور * دینلدیکه یارسول الله آنی ندکلو شیٔ غنی قیلور دیدیکه اللی درهم ویاالتوندن انك قیمتی
* اشبو ثوری واحمد واسحق وابن المبارك قولیدر وکشی یه جائز اولمزکه زکوتندن اللی درهمدن اکثر
وبرقولده فرق درهمی برکشی یه ویره (قال النبی صلی الله علیه وسلم من سأل وله اوقیة اوعدلها فقد سأل
الحافا) پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که براوقیه یه ویاانك عدلنه مالك ایکن سؤال ایده اول الحافله
سؤال ایتمشدر (والعاملین علیها) ودخی زکوة شول آنی تحصیل وجمعه سعی ایدنلره صرف اولنورکه انلر
مصارفك صنف ثالثیدر امدی انلر کرك فقرا ویااغنیادن اولسونلر عمللرینك اجر مثلی زکوتدن ویریلور *
دینلدیکه انلره زکوتك ثمنی ویریلور (والمؤلفة قلوبهم) ودخی شول قومه ویریلورکه انلرك قلبلری ایمان اوزره
تألف ایده زکوة مصارفنك انلر صنف رابعیدر * امام بغوی ایدر انلر ایکی قسمدر برقسمی مسلمون وبرقسمی
کفاردر وانلردن مسلمون ایکی قسمدر برقسمی اسلامه داخل اولمشلردر لکن اسلامده نیتلری ضعیفه در
* پیغمبر صلی الله علیه وسلم انلره قلبلرین تألیف ایچون ویرردی * وبرقسمی ایسه اسلامه داخل اولمشلردر
ونیتلری دخی اسلامده قویه در لکن انلر قوملری بیننده شریفلردر * امدی انلره ویریلورکه قوملرینه تألف
ایدیله وامثاللرینه اسلام ترغیب ایدیله * ومؤلفه مسلمیندن برقسم دخی شول مسلموندرکه قوم کفار اراسنده
برموضعده اولورلرکه انلره جیوش مسلمین ایرشمز الا مؤنت کثیره ایله * وجهاده قادر دکللردر یاضعف نیتلری
ویاضعف حاللری ایچون * امدی امامه جائز اولورکه مال زکوتك سهم غزاتندن وبرقولده سهم مؤلفه دن انلره
دخی ویره * ومؤلفه مسلمیندن برقسم دخی شول مسلموندرکه مانع زکوتدن برجماعت اراسنده درانلردن زکوة
الوب امامه ایلتلور امدی امام اول مال زکوتك سهم مؤلفه سندن ویاسهم سبیل اللهندن ویرر * اما
مؤلفه دن کفار شول کافردرکه شرندن قورقوله ویااسلامی رجاء ایدیله امدی امام انلره زکوتك سهم
مؤلفه سندن ویرمسی جائز اولور * اماکه بوزمانده الله تعالی اسلامی عزیز ایدوب انلرك تألفندن احتیاجی
رفع ایلدی * اوبله اولسه هیچ برحالده مشرکه تألف ایچون زکوتدن ویرلمز علمادن کثیرون اکا ذاهبلردرکه
اول عمر رضی الله عنهدن مرویدر مالك وثوری وائمۂ حنفیه قولیدر (وفی الرقاب) ودخی رقاب فکنه
صرف اولنورکه اول مصارف زکوتك صنف خامسیدر * یعنی مکاتبلرك نجومی اداسنه آندن برسهم
ویریلور وبرقولده انکله رقاب اشترا واعتاق اولنورکه اول مالك واحمد قولیدر * وبرقولده اساری فدیه سنه
صرف ایدیلور (والغارمین) ودخی مدیونلره صرف اولنورکه اول مصارف زکوتك صنف سادسیدر *
غارمون ایکی قسمدر برقسمی شول کسه لردرکه نفسلری ایچون معصیت اولمیان شیده دین ایدندیلر * امدی

دیتلرینه وفاء ایدرماللری یوغیسه سهم غارمیندن اول دین اداء اولنور * وفاء ایدرمالی وار ایسه انلره زکوة
ویرلمز * وبرقسمی دخی معروف واصلاح ذات البین ایچون دین ایدندیلر امدی انلره اول دینلرین قضاء ایده جك
دکلو مال زکوتدن ویریلور اکرچه غنیلر ایسه ده (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تحل الصدقة لغنی الا لخمسة
لغاز فی سبیل الله او لغارم او رجل له جار مسکین فتصدق علی المسکین فاهدی المسکین
للغنی او لعامل علیها) پیغمبر یمز صلی الله علیه وسلم ایدر غنی یه صدقه حلال اولمز مکرکه انده بش خصلتك
بری اوله * غازی فی سبیل الله اوله ویامدیون اوله ویاصدقه یی مالیله اشترا ایده ویا بر رجلك جار مسکینی
اولوب اول مسکین کندویه تصدق اولنان شیئی غنی یه اهدا ایده ویاصدقه یه عامل اوله (وفی سبیل الله) ودخی
جهاده صرف اولنور که اول مصارف زکوتك صنف سابعیدر * امدی چقن غزاة غزایه خروج مراد ایده لر
نفقه وکسوه وسلاح وسائر لوازم ایله انلره استعانت اولنور اکرچه غنیلر ایسه ده واکثر علماء عندنده آندن حجه
برشیء ویرلمز * وبرقوم دیدیلرکه سهم سبیل الله حجه صرف اولنمسی جائز اولمزکه اول ابن عباس رضی الله عنهمدن
مروی حسن واسحق واحمد قولیدر (وابن السبیل) ودخی شول مسافره صرف اولنورکه اول مالندن منقطعدر
ومصارف زکوتك صنف ثامنیدر هرکسه که سفر مباح مراد ایدوب لکن مسافه قطع ایده جك مالی اولمسه
زکوتدن اکا آنی قطع ایده جك دکلو مال ویریلور * کرکسه اول وارده چقی بلده ده مالی اولسون وکرك اولمسون
* قتاده ایدر انکله مراد ضیفدر وفقهاء عراق دیدیلرکه انکله مراد حاج منقطعیدر (فریضة من الله) اشبو اشیاء
الله تعالیدن فریضه اولدیغی حالده (والله علیم حکیم) الله تعالی عبادندن زکوته مستحق وغیر مستحقی بیلور
حکمتله هرشیئی موضعنه وضع ایدر * علماء صدقاتك قسمی کیفیتنده وآنی اصنافك بعضنه صرفك جوازنده
اختلاف ایتدیلر * برجماعت دیدیلرکه آنی اصنافك بعضنه صرف جائز اولمز سائر اصنافك وجودیله که اول شافعی
قولیدر * وهر صنفك حصه سی جائز اولمزکه اوچ کشیدن اقله صرف اولنه انده اوچ کشی بولنورکن * واکر
بعض اصنافده برکشیدن غیری بولنمزسه اول صنفك حصه سی جمیعا اکا صرف اولنور مادامکه حد استحقاقدن
چقمایه واکر حاجتی منتهی اولوب زیاده شیء قالورسه اول اصناف باقینه رد اولنور * وبرجماعت دیدیلرکه اکر
برکسنه جمیع زکوتنی سکز اصنافدن یالکز برصنفه ویا برشخصه صرف ایتسه جائز اولور والله تعالینك
اصناف ثمانیه یی تسمیه سی اعلام ایچوندرکه صدقات اشبو اصنافدن غیری یه تجاوز ایتمز یوخسه جمیعی
بیننده قسمتی ایجاب ایچون دکلدر اول عمر و ابن عباس قولیدر سفیان ثوری وائمه حنفیه اکا ذاهبلردر *
امام احمد ایدرکه آنی صنف واحده صرف ایتسه جائز اولور اما که تفریقی اولیدر * ابراهیم ایدرکه اکر مال
کثیر اولوب اجزائی محتمل ایسه قسمت ایده قلیل ایسه صنف واحده وضعی جائز اولور * مالك ایدرکه انلردن
موضع حاجت تحری اولنوب اهل خله وحاجتدن اولی تقدیم اولنور اکر بر ییلده حاجتی فقراده اکثر
کوررسه زکوتی انلره تحویل ایده هرکسه یه که اکا زکوتدن برشیء ویریله استحقاقی مقدارندن اکثر المیه *
امدی فقیره ادنای غنادن اکثر ویرلمیه واکر فقیر محترف اولوب آلت حرفتی یوغیسه آلات تحصیل ایده جك
دکلو ویریله وعامله عملنك اجرندن زیاده ویرلمیه ومکاتبه اعتاق اولنه جق دکلو ویریله وغریمه دینی ادا اولنه جق
دکلو ویریله وغازی یه ذهاب وایابنده ومغزاده زمان اقامتنده وفا ایدر نفقه سی وفرس وسلاحدن لوازمی
دکلو ویریله وابن سبیله مقصدنه ویامالنه ایرشنجیه دکین لازم اولان نفقه سی ویریله * علماء اختلاف ایتدیلر مال
اولدیغی بلده دن زکوتی بلد آخره نقلك حکمنده حالبوکه مال بلدنده مستحقین وجودیله اکثر علماء آنی مکروه
دیدیلر اشبو دلیله کیم * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم معاذ رضی الله عنه یی یمنه کوندررا ولدیغنده اکا دیدیکه
سن اهل کتابدن برقومه وارورسن * امدی سن انلری شهادتین کلمه سنه دعوت ایتکل اکر اجابت ایدرلرسه انلره
اعلام ایتکه حق تعالی انلره کیجه ده وکوندزده صلوات خمسه یی فرض ایلدی اطاعت ایدرلرسه فیها بعده اعلام
ایتکه الله تعالی انلراو زره مااللرینك زکوتن ویرمکی فرض ایلدیکه اول اغنیالردن آلنوب فقرالرینه
ویریلور اطاعت ایدرلرسه فیها امدی زنهار که زکوة ایچون ماللرینك کرائمن السن ومظلومك بد دعاسندن
صاقنغل که انکله الله تعالی بیننده حجاب یوقدر (ومنهم الذین یؤذون النبی ویقولون هو اذن) منافقلردن
برجماعت رسول الله صلی الله علیه وسلمه ایذاء ایدرلر هر اکاذیلانی دیکلر وتصدیق ایدر دیرلر * دیتلدیکه

اشبو آیت منافقیندن برجماعت شاننده نازل اولوبدرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایذاء ایدرلر ولایق
اولمیان سوزی انك حقنده دیرلردی * انلرك بری دیدیکه بویله دیمکز قورقیلورکه بو قولکز اکا ایره حتی که اول
سببدن سزه ضرر ایرکوره انلردن جلاس بن سوید ایتدی بز دیلدیکمزی اکا انك حقنده سویلرز بعده اکا
واروب سویلدیکمزی انکار ایلرز اول یمینه اینانور سوزمزی کرچك صانور (قل اذن خیر لکم) دیکل که اول
خیر وصلاحی ایشیدیجیدر یوخسه شر وفسادی دکل * ویا خود اول سوزی ایشیدوب قولکز تصدیق
ایتمسی سزه خیرلودر اندنکه قولکزی قبول ایتمیوب تکذیب ایده (یؤمن بالله ویؤمن للمؤمنین) بلکه اول الله
تعالی یی قولنده تصدیق ایدر ومؤمنلری دخی تصدیق ایدوب قوللرین قبول ایدر یوخسه منافقلری دکل
(ورحمة للذین آمنوا منکم) وسزدن ایمان اظهار ایدنلره رحمتدرکه آنی قبول ایدوب سرکزی کشف ایتمز
والحال قولکزی قبولی حالکزی بلدیکندن دکادر بلکه سزه رفق وترحمندندر (والذین یؤذون رسول الله لهم
عذاب الیم) شونلرکه رسول الله صلی الله علیه وسلمه ایذا آء ایده انلره عذاب الیم واردر (یحلفون بالله لکم
لیرضوکم) منافقلر سزه اعتذار ایدوب الله تعالی به یمین ایدرلرکه سزی کندیلردن راضی ایده لر (والله ورسوله احق
ان یرضوه) الله تعالی ورسولی طاعت ووفاقله ارضا اولنمغه احقدر (ان کانوا مؤمنین) اکر قلبلریله مصدقین
ایسه لر * منافقلردن برجماعت پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی سویلشوب دیدیلرکه اکر محمدك قولی حق ایسه
بز حمیردن شرز مکرکه اول اراده عامر بن قیس دینور برغلام وار ایدیکه انصاردن ایدی اول مقاله لرینه
باوزلنوب دیدیکه والله محمدك قولی حقدر وسز حمیردن شرسز * بعده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه آنی خبر
ویردی اول انلری چاغروب سؤال ایتدیکنده عامر کذب ایدر دیو یمین ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلری
تصدیق ایتدی عامر ایسه یا الهی صادقی تصدیق وکاذبی تکذیب ایت دیو دعاء ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی
(الم یعلموا انه من یحادد الله ورسوله فان له نار جهنم خالدا فیها) انلر بلمزلرمیکه برکسه که الله تعالی یه
ورسولنه مخالفت ایده اکا نار جهنم جزاء اولور انده دائم اولدیغی حالده (ذلك الخزی العظیم) اشبو نار جهنم
یوم قیامتده انلره خزی عظیمدر (یحذر المنافقون ان تنزل علیهم سورة تنبئهم بما فی قلوبهم) منافقلر
قورقارلرکه مؤمنلره برسوره نازل اوله که قلوبلرنده کی نفاق انلره خبر ویریله وعیوبلری بلدریله * ابن عباس ایدر
حق جل وعلا اشبو سوره ده منافقلردن یتمش رجلی کندیلرین وباباللرینك اسملریله ذکر ایتمشیکن مؤمنلره
رحمتندن اول اسملری نسخ ایتدی تاکه بری برلرینی تعییر ایتمیه لر زیراکه اولادلری مؤمنلر ایدی (قل استهزؤا
ان الله مخرج ما تحذرون) انلره دیکل که استهزاء ایدك که الله تعالی سزلك قورقدیغکزی اظهار ایدر (ولئن سألتهم
لیقولن انما کنا نخوض ونلعب) یا محمد قرآنی وسنی استهزاء ایدنلره اول فعللرندن سؤال ایتسك دیرلرکه خوض
ولعب ایدرز * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام تبوك غزاسنه کیدردی اوکنده منافقلردن اوچ کمسه
ایکیسی قرآنی ورسول اللهی استهزا ایدر وبریسی کولردی دیر ایدیکه محمد زعم ایدرکیم اول روم اهلنه غالب
اوله وبلادی اکا فتح اوله بو وقتی بعید حالتدره ودخی محمد زعم ایدرکه مدینه ده فلان اصحابمز حقنده قرآن نازل
اوله بلکه اول انك کندی قولی وکلامیدر حق تعالی انلرك اول مقاله سنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی خبردار
ایدوب انلری چاغردی وانلره نه سویلدیلرسه جمیعن بلدردی * دیدیلرکه بز تحدث وکلامه خوض ایدرز تاکه
انکله قطع مسافه طریقه نوع استعانت ایدوب ملالتمز کیدرز (قل ابالله وآیاته ورسوله کنتم تستهزؤن)
انلره دیکل که الله تعالی وآیات ورسولنمی استهزاء ایدرسز (لا تعتذروا قد کفرتم بعد ایمانکم) اعتذار ایتمکزکه
سزرسوله ایذاء وطعنله کفری اظهار ایتدیکز ایمان اظهار کزدنصکره (ان نعف عن طائفة منکم نعذب طائفة
بانهم کانوا مجرمین) اکر سزدن برطائفه یی توبه ویا اخلاصلری ویا ایذاء واستهزاءدن تجنبلری ایچون عفو ایدرسه وز
طائفه اخرایی نفاق اوزره اصرار ایدر ویا ایذاء واستهزاء ایدراولدقلری سببیله تعذیب ایدرز * دینلدیکه
انلردن عفو اولنان رجل واحد ایدیکه اکا مخشی بن حمیر الاشجعی دینوردیکه اول ایکی استهزاء ایدنك
کلامنه کولردی وانلردن مجانب یوریوب بعضی اشتدیکنه انکار ایلردی بو آیت نازل اولیجق نفاقدن توبه
ایدوب یا الهی وفاتی سبیلکده قتل ایت وبنم مصرعمی هیچ کمسه یه بلدرمه غسل وتکفینم ودفنم امرنه بن
مباشرت ایتدم دیدرمه * اویله اولسه یوم یمامه ده مصاب اولوب یتدی اکانه حالت ایردیکی بلنمیوب کندی

(المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) اهل نفاقك رجال ونساسی نفاقده وبا ایماندن بعدده شیء واحدك
ابعاضی کبی درلر (یأمرون بالمنکر وینهون عن المعروف) که انلر کفر ومعاصی ایله امر ایدوب ایمان وطاعتدن
نهی ایدرلر (ویقبضون ایدیهم) ویدلرینی تصدقدن وفی سبیل الله انفاقدن امساك ایدوب خیراته بسط ایتمزلر
(نسوا الله فنسیهم) انلر الله تعالینك طاعتنی ترك ایدرلر الله تعالی دخی انلری دنیاده توفیق وهدایتدن وآخرتده
رحمتدن ترك ایدوب عذابنده آلیقور (ان المنافقین هم الفاسقون) منافقلر تمردده ودائرهٔ خیردن خروجده
کاملردر (وعد الله المنافقین والمنافقات والکفار نار جهنم خالدین فیها) الله تعالی نفاق وکرك کفر اهلنك
رجال ونساسنه نار جهنمی وعد ایتدیکه آنده خلودلری مقدر اولدیغی حالده (هی حسبهم) اول نار جهنم انلرك
عقاب وجزاسنه کافیدر (ولعنهم الله) الله تعالی انلری رحمتندن ابعاد ایده (ولهم عذاب مقیم) انلر ایچون
اول نار جهنمده عذاب دائم اولور (کالذین من قبلکم) سز ایشلدیکز سزدن اول کچن اقوامك ایشلری کبی
الله تعالینك امرندن عدول ایتدیکز وانلرك لعنت اولندیغی کبی لعنت اولندیکز (کانوا اشد منکم قوة واکثر
اموالا واولادا) که انلر قوت وبطشده سزدن اشد واموال واولادده اکثر ایدیلر (فاستمتعوا بخلاقهم) که انلر
ملاذ دنیادن نصیبلریله نفعلنوب آخرتدن عوض اکا راضی اولدیلر (فاستمتعتم بخلاقکم) سز دخی
یا منافقلر ویا کافرلر ملاذ دنیادن نصیبلریکزله نفعلندیکز (کما استمتع الذین من قبلکم بخلاقهم)
سزدن اول کچنلر اول نصیبلریله نفعلندیکی کبی سز دخی انلرك سبیلنه سلوك ایتدیکز (وخضتم کالذی خاضوا)
وباطله خوض ایتدیکز اکا خوض ایدنلر کبی (اولئك حبطت اعمالهم فی الدنیا والاخرة) امدی اشبو
صفات اهلی اول سببدن دنیاده وآخرتده حسناتلرینك ثوابی باطل اولور (واولئك هم الخاسرون) وانلردرکه
دنیاده وآخرتده زیان ایدرلر (الم یأتهم نبأ الذین من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابراهیم واصحاب مدین
والمؤتفکات) منافقلره شول انلردن اول کچن امتلرك خبری ایرمدیمیکه رسوللرینه عصیان ومخالفت
ایدکلرنده انلری نیجه تعذیب واهلاك ایتمشزدر * اول جمله دن قوم نوح که طوفان ایله هلاك ایدلدیلر * وقوم
عاد که ریح ایله وقوم ثمود که رجفه ایله وقوم ابراهیم که بعوضه ایله واصحاب مدین که قوم شعیبدر یوم ظله ده
نار ایله ومؤتفکات که قوم لوط قریه لریدر اعالیسی اسافلنه قلب اولنوب سجیلدن حجاره امطاریله هلاك ایدلدیلر
(اتتهم رسلهم بالبینات) اول امتلرك هر برینه رسوللری حجج واضحه ایله کلدکلرندنصکره تکذیب ایتدیلر *
ویاخود امر ونهیدن آیات ظاهره ایله کلدکلرندنصکره طاعة اللهی ترك ایدوب هوالرینه اتباع ایتدیلر اول
سببدن بز دخی انلری هلاك ایتدك (فما کان الله لیظلمهم ولکن کانوا انفسهم یظلمون) الله تعالی انلره ظلم ایدر
اولمدی بلکه انلر کفر وتکذیبله نفسلرین عقابه عرض ایدوب نفسلرینه ظلم ایتدیلر (والمؤمنون والمؤمنات
بعضهم اولیاء بعض) اهل ایمانك رجال ونساسی بری برلرینه سرده وعلانیه ده اولیادر (یأمرون
بالمعروف) ایمان وطاعت وخیر ایله امر ایدرلر (وینهون عن المنکر) شرك ومعصیت وشرعده معروف
اولمیان شیدن نهی ایدرلر (ویقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة) ونمازی قیلورلر وزکوتی ویررلر (ویطیعون
الله ورسوله) وفرائض وسننده الله تعالیه ورسولنه اطاعت ایدرلر (اولئك سیرحمهم الله) امدی الله
تعالی انلره رحمت ایدیسردر (ان الله عزیز حکیم) الله تعالی هر شیئه غالبدر مراد ایتدیکنه هیچ شیء مانع
اولمز حکیمدر هر شیئی موضعنه وضع ایدر (وعد الله المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الانهار
خالدین فیها) حق تعالی اهل ایمانك رجال ونساسنه جنتلر وعد ایتدیکه انك اشجاری آلتندن نهرلر جاری اولور
اول جنتلرده خالدین اولدقلری حالده (ومساکن طیبة فی جنات عدن) وجنات عدنده مسکنلر وعد ایتدی
* ابن مسعود رضی الله عنه ایدر عدن جنتلرك وسطیدر عبد الله بن عمرو بن العاص ایدر جنتده عدن دینور
بر قصر واردرکه حولی بروج ومروج ودر بش بیك قپوسی واردر اکا کیرمز مکر اول که نبی ویا صدیق ویا شهید
اوله * حسن ایدر اول التوندن قصردر اکا کیرمز مکر که اول نبی ویا صدیق ویا شهید ویا حکم عدل اوله * مقاتل
وکلبی ایدر عدن جنتده اعلای درجه در عین تسنیم انده در سائر جنان انك حولنده محدقه در اول خلق
اولنالدنبرو اورتولیدر تا شول وقته دکین که اهلی انبیاء وصدیقون وشهداء وصالحون ودخی الله تعالینك
دیلدیکی کسه لر اکا نزول ایده لر * وانده درر ویاقوت وذهبدن قصرلر واردر وعرشك التندن ریح طیبه اسوب

انلرك اوزره مسك ابیض کثیبلرین ادخال ایدر (ورضوان من الله اکبر) الله تعالینك انلردن راضی اولمسی
جمله دن اکبردر زیرا که اول هر سعادت وکرامتك مبدأیدر (ذلك هو الفوز العظیم) اشبو رضوان ویا جمیع
تقدم ایدن اشیا فوز عظیمدرکه دنیا ومافیهانك جنبنده استحقار اولنور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
یقول الله تعالی لاهل الجنة یا اهل الجنة هل رضیتم فیقولون ربنا مالنا لا نرضی وقد اعطیتنا مالم تعطه احدا من
خلقك فیقول افلا اعطیکم افضل من ذلك فیقولون ربنا فای شیء افضل من ذلك فیقول احل علیکم رضوانی
فلا اسخط علیکم بعده ابدا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق تعالی اهل جنته دیه که بندن راضی
اولدیکزمی دیه لر که یاربنا نیچون راضی اولمیه وز حالبوکه خلقکدن کمسنه یه ویرمدیکك شیئی بزه ویردك
دیه کیم سزه بوندن افضل شیء ویره یممی * دیه لر که یاربنا بوندن افضل شیء ندر دیه کیم سزه رضوانمی حلال ایتدم
ومن بعد سزه ایغضمزین (یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین) یا نبی الله کفاره سیفله ومنافقینه الزام
حجت واقامت حدودله جهاد ایت (واغلظ علیهم) وایکی فریقه کلامکده غلظت ایت (ومأویهم جهنم)
انلرك آخرتده مأویلری جهنمدر (وبئس المصیر) اول نه چرکین مصیر اولور (یحلفون بالله ما قالوا) انلر
یمین ایدرلرکه انی دیمدیلر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوك غزاسنده ایکی آی اقامت
ایتدی قرآن ایسه اکا نازل اولور واول متخلفینی تعییب ایدردی * جلاس بن سوید ایتدی اکر
محمدك اخوانمز شاننده سویلدیکی حق ایسه بز حمیردن شرز * انك اول قولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه
ایرشیجك انی چاغروب سؤال ایتدیکنده بن اول قولی دیمدم دیو یمین ایتدی اندن بو آیت نازل اولیجق جلاس
توبه ایدوب توبه سنده صادق اولدی (ولقد قالوا کلمة الکفر) انلر کلمهٔ کفری سویلدیلرکه اول جلاسك
محمدك سویلدیکی حق ایسه دیدیکیدر (وکفروا بعد اسلامهم) اسلامی اظهار ایلدکلرندنصکره کفری اظهار
ایتدیلر (وهموا بما لم ینالوا) قتل رسولدن نائل اولمیه جقلرینه قصد ایتدیلر * روایت اولندیکه منافقلردن
اون ایکی رجل تبوك یولنده عقبه اوزره طوردیلرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی قتل ایده لر جبریل علیه
السلام کلوب اکا امر ایلدیکه انلره برکشی کونده ره حتی که راحله لرینك یوزین اوروب دونده ره پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم دخی حذیفه یی کوندردی (وما نقموا الا ان اغناهم الله ورسوله من فضله) انلر محمد صلی الله
علیه وسلمدن ومؤمنلردن کراهت ایتمدیلر الا شول سببدنکه الله تعالی ورسولی رزقیله انلره غنی وسعت ویردی
دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مدینه یه قدومندن اول انلر ضنك عیشده ایدیلر پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم قدوم ایدیجك غنائله مستغنی اولدیلر (فان یتوبوا یك خیرا لهم) اکر انلر نفاقدن توبه ایدرلر ایسه
اول انلره خیر اولور (وان یتولوا یعذبهم الله عذابا الیما فی الدنیا والاخرة) اکر انلر ایماندن اعراض ایدرلر ایسه
الله تعالی انلره عذاب الیم ایدر دنیاده خزی ایله وآخرتده نار ایله (وما لهم فی الارض من ولی ولا نصیر) انلر ایچون
یریوزنده بر نفع ایدر قریب وعذابدن منع ایدر مانع اولمز (ومنهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله لنصدقن
ولنکونن من الصالحین) منافقلردن بری الله تعالی یه عهد ایلدیکه اکر اول بزه رزقندن ویررسه اندن حق
اللهی ادا ایده وز وانده صله رحمدن ونفقهٔ خیردن صالحلر عملن ایدنلردن اوله وز * دینلدیکه اشبو آیت ثعلبه بن
حاطب شاننده نازل اولوبدرکه اول پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله دعا ایتکه الله تعالی
بکا مال ویره * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی یا ثعلبه قلیل که سن انك شکرینی ادا ایده سن خیرلودر شول
کثیردنکه شکرینه قادر اولمیه سن * بعده وقت آخرده کلوب دیدیکه اول الله تعالینك حقیچونکه سنی قرآنله
ونبوتله کوندردی اکر الله تعالی بکا مال ویررسه اول مالدن هر ذی حقه حقنی ویرم اویله اولسه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم انکیچون دعا ایتدی اول قیون ایدینوب دود نماسی کبی نما اولدی وچوغالدی حتی که مدینه یه
صغمز اولدی مدینه دن طشره بر وادی یه نزول ایتدی جماعت وجمعه دن کسلدی * پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اندن سؤال ایتدیکنده حالندن خبر ویرلدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی آجیوب من بعد ناسدن
زکوة جمعنه ایکی رجل کوندردی * ناس انلری قارشولدیلر وزکوتلرین انلره تسلیم ایتدیلر اندن اول
ایکیسی ثعلبه یه اوغرایوب مالنك زکوتنی استدیلر واکا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك نامه سن اوقودیلر ثعلبه
ایتدیکه بو سزك استدیککز دکل الا جزیه ویا اخت جزیه در وقت آخرده کلوك که رأیم ایده م چون انلرانك قاتندن

كندیلر ثعلبه شاننده اشبو آیت نازل اولوب اول انی ایشیدیجك فی الحال زكوتن پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه كتوردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی قبول ایتمیوب الله تعالی بنی اندن منع ایدوبدر دیدی * اندن
ثعلبه باشنه طپراق دوكوب چوق اغلدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكا اشبو سكا كندی فعلكدندركه ایتدك
نیچون بنم امریمه اطاعت ایتمدك دیدی اندن خائب ومحروم كتدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك
وفاتندنصكره زكوتن ابوبكر رضی الله عنه یه كتوروب اولدخی انی قبول ایتمدی * بعده عمر رضی الله
عنه زمان خلافتنده كتوروب اولدخی قبول ایتمدی * وعثمان رضی الله عنهك زمان خلافتنده
هلاك اولدی (فلما آتاهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون) وقتاكه الله تعالی انلره رزقندن ویردی حق
الهی اندن منع ایتدیلر وطاعة اللهدن یوزلرین دوندردیلر حالبوكه انلر برقومدركیم عادتلری اندن اعراضدر
(فاعقبهم نفاقا فی قلوبهم الی یوم یلقونه) الله تعالی اول فعللرینك عاقبتن قلبلرنده نفاق وسوء اعتقاد قیلدی
یوم قیامته دكین كه انده الله تعالی یه ویا عمللرینه ملاقی اولورلر (بما اخلفوا الله ما وعدوه) الله تعالی یه وعد
ایتدكاری تصدق وصلاحه خلفلری سببیله (وبما كانوا یكذبون) ودخی انده كاذبین اولمریله زیراكه خلف وعد
كذبی متضمندر ایكی وجهدن مستقبحدر (الم یعلموا ان الله یعلم سرهم ونجویهم) منافقلر بیلمزلرمیكه الله
تعالی انلرك قلبلرنده اسرار ایتدكاری نفاقی ویا خلفه عزمی ودخی بینلرنده سویلشدكاری مطاعنی ویا زكوته
جزیه تسمیه لرینی بیلور (وان الله علام الغیوب) والله تعالی غیبلری بیلور اكا برشیء خفی اولمز (الذین یلمزون
المطوعین من المؤمنین فی الصدقات) منافقلر كه مؤمنلردن صدقاتده تطوع ایدنلری (والذین
لایجدون الا جهدهم) ودخی تطوعده مقدور وطاقتلرین ویرنلری تعییب ایدرلر (فیسخرون منهم) امدی
اول منافقلر اول صدقاتده تطوع ایدن مؤمنلری استهزا ایدرلر (سخر الله منهم) الله تعالی دخی انلره استهزالری
جزاسن ایدر (ولهم عذاب الیم) وانلره كفرلری اوزره عذاب مؤلم اولور * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم بروقتده صدقه ویرمكی ناسه ترغیب ایتدی * اویله اولسه عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه
درت بیك درهم كتوروب دیدیكه سكز بیك درهمم وارایدی نصفنی اشته كتوردم جل شانه یه اقراض
ایتدم ونصف آخرینی ایسه عیالمه آلیقودم * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكا دیدیكه الله تعالی ویردیككده وكرك
آلیقودیغكه بركت ویرسون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك دعاسی حرمتنه مالنه برمرتبه بركت اردیكه
وفاتنده ایكی مرأه سندن برینك نصف ثمن حصه سنه سكسان بیك درهمه صلح اولندی * وعاصم بن عدی
یوز وسق تمر كتوردی * وابو عقیل الانصاری برصاع تمر كتوروب عیالمه دخی برصاع آلیقودم دیدی پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم امر ایلدیكه اول كتوردیكی برصاعی صدقات اوزره نثر ایتدی اویله اولسه منافقلر انلری
لمز ایدوب دیدیلركه عبدالرحمن ایله عاصمك ویرمه سی ریا ایله در وابو عقیلك برصاع تمرندن الله تعالی ورسولی
غنیلردر لكن مرادی اولدركه كندوبی تذكیر ایده تاكه اكا صدقاتدن ویریله (استغفر لهم اولا تستغفر لهم
ان تستغفر لهم سبعین مرة فلن یغفر الله لهم) یا محمد اول منافقلر ایچون كركسه استغفار ایت كركسه ایتمه انلره
فائده سی اولمامقده ایكی امر مساویدر اكر انلر ایچون یتمش كره استغفار ایدرسكده حق تعالی انلری مغفرت
ایدردكلدر (ذلك بانهم كفروا بالله ورسوله) الله تعالینك انلری عدم مغفرتی شول سببدندركه كفرلری
مغفرته قابلیتلرین صرف ایدوبدر (والله لا یهدی القوم الفاسقین) الله تعالی شول كفرده متمردلری حقه
ارشاد ایتمز * روایت اولندیكه عبدالله بن ابی كه كبار منافقیندن ایدی مرض موتنده اوغلی عبدالله كه
مخلصلردن ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن دیلدیكه باباسی ایچون استغفار ایده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
دخی آنی ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی امدی انكیچون یتمشدن زیاده
استغفار ایدهیین اویله اولسه نازل اولدیكه (سواء علیهم استغفرت لهم ام لم تستغفر لهم لن یغفر الله لهم) زیرا
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اول یتمشدن عدد مخصوص فهم ایتدی زیراكه اول اصلدر * اویله اولسه
اكا بیان اولندیكه انكله مراد تكثیردر یوخسه تحدید دكلدر (فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله)
غزوه تبوكدن تخلف ایدنلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك خلفنده ویا مخالفتنده غزادن قعودلرینه سوندیلر
(وكرهوا ان یجاهدوا باموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله تعالینك طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاددن

كراهت ایتدیلر (وقالوا لا تنفروا فی الحر) وانلر بری برلرینه ویا مؤمنلره اشبو حرارتك شدتی زماننده جهاده كیتمكز
دیدیلر (قل نار جهنم اشد حرا) انلره دیكل كه جهنم آتشی حرارتده بو صیفك حرندن اشددر سزایسه
بو مخالفتكزله جهنم حرنی صیف حری اوزره ایثار ایتدیكز (لو كانوا یفقهون) اكر مآللری اكا ایدیكن
بیلورلرسه (فلیضحكوا قلیلا ولیبكوا كثیرا جزاء بما كانوا یكسبون) امدی انلر دنیاده وآخرتده كی حاللرین
تأمل ایدوب ضحكلرین قلیل وبكالرین كثیر ایتسونلركه كفر ونفاقدن كسب ایتدكلرینه جزا اوله (فان
رجعك الله الی طائفة منهم فاستأذنوك للخروج) یا محمد اكر حق تعالی سنی كیرو مدینه یه متخلفیندن منافقین
طائفه سنه ایركوروب تبوكدنصكره برغزوه اخرایه خروج ایچون سندن استیذان ایدرلرسه (فقل
لن تخرجوا معی ابدا ولن تقاتلوا معی عدوا) انلره دیكل كه سز ابدا بنمله غزایه چقمزسز وعدویه قتال ایتمزسز
(انكم رضیتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفین) زیراكه سز اول مرهده تبوك غزاسندن قعوده راضی
اولدیكز * امدی نساء وصبیان ایله ویا مرضی وزمنی ایله ویا عذرسز تخلف ایدنلرله سزدخی قعود ایدك (ولا تصل
علی احد منهم مات ابدا ولا تقم علی قبره) منافقلردن فوت اولانك جنازه سی اوزره ابدا نمازی قلمغل وقبری
عندنده دفن ویا زیارت ایچون وقوف ایتمكل * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبدالله بن ابی فوت اولیجق
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دعوت اولندیكه نمازین قیله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قیام ایدیجك دیدمكه
یا رسول الله سن ابن ابی اوزره نمازین قیلورمیسنكه اول سنك حقكده شونك وشونك كبی سوز سویلشدی
دیو قبایحن اكا عد ایتدم دیدیكه یا عمر اوزرینه نمازی قلمغله تركی بیننده تخییر اولنوب قیلمغی اختیار ایتدم اكر
بلسیدمكه انكیچون استغفاری یتمشدن زیاده ایله مغفرت اولنور ایدردم اندن نمازین قیلوب منصرف اولدی
براز زماندن (ولا تصل علی احد منهم) دن ایكی آیت تمامنه دكین نازل اولدی * روایت اولندیكه عبدالله بن ابی
مرض موتنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی چاغروب دیلدیكه انكیچون استغفار ایده وجسد شریفنه
ولی ایدن قمیصنده اول تكفین اولنه واوزرینه نمازین قیله * فوت اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكا قمیصن
كوندردیكه ایچنده تكفین اولنه ونمازین قیلمغه كیدیجك بو آیتك نزولیله نهی اولندی * دینلدیكه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم كندی قمیصنه انی تكفیندن نهی اولنمیوب لكن صلوتدن نهی اولنمسنه حكمت اولدركه
اول قمیص اكا مكافات ایدی شول قمیصه كه یوم بدرده عباس بن عبدالمطلب اسیر اولدیغنده اكننده ثوب
یوغیدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم برقمیص استدیكه اكا كیوره عبدالله بن ابینك قمیصی اكا مناسب
بولنیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اول انی اهدا ایدوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی انی عباسه
كیورمشیدی امدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكنندن قمیصن چقاروب عبدالله بن ابیه كفن ایتمسی
عباس ایچون اندن الدیغی قمیصه مكافات ایدی وصلوتدن مراد كه میت ایچون دعا واستغفاردر كافر حقنده
ممنوعدر (انهم كفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون) زیراكه انلر الله تعالی یه ورسولنه كافر اولوب منافقین
اولدقلری حالده فوت اولدیلر (ولا تعجبك اموالهم واولادهم) انلرك اموال واولادیسنی اعجاب ایتمسون
(انما یرید الله ان یعذبهم بها فی الدنیا وتزهق انفسهم وهم كافرون) الله تعالی دیلركه اول اموالك جمع وحفظی
متاعبی ایله واولادك شدائد ومصائبی ایله دنیاده انلره عذاب ایده وكافرین اولدقلری حالده روحلرین ازهاق ایده
(واذا انزلت سورة ان آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك اولوا الطول منهم وقالوا ذرنا نكن مع القاعدین)
یعنی قرآندن برسوره ویا بعض سوره نازل اولسه كه الله تعالی یه ایمان كتورهلر وانك رسولیله كفاره جهاد
ایده لر منافقلردن سعت وغنا صاحبلری سندن قعوده استیذان ایدوب دیرلركه بزی ترك ایدك كه شول عذر
سببیله جهاددن تخلف ایدنلرله قعود ایدهوز (رضوا بان یكونوا مع الخوالف) راضی اولدیلركه نساء ایله
ویا ناسك سفله سیله اوله لر (وطبع علی قلوبهم) قلبلری اوزره قسوت براغیلوب آندن رحمت چقارلدی (فهم
لا یفقهون) اویله اولسه جهادده وموافقت رسولده اولان سعادتی وجهاددن قعودده كی شقاوتی بیلمزلر
(لكن الرسول والذین آمنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم) لكن رسول الله وانكله بیله مؤمنلر الله تعالینك
طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاد ایدرلر (واولئك لهم الخیرات) انلر ایچون دنیاده نصرت وغنیمت وآخرتده
جنت وكرامت واردر * دینلدیكه خیرات ایله مراد جواری حساندر (فیهن خیرات حسان) دلالتیله

ابن عباس رضی الله عنه ایدر خیرات ایله مرادنه اید وکنی الله تعالیدن غیری احد بلمز (واولئك هم المفلحون)
وانلر مرادلرینه ظفر بولنلردر (اعد الله لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) الله تعالی انلر ایچون
جنتلر اعداد ایتدیکه اشجاری التندن نهرلر جاری اولوب انده خالدین اولدقلری حالده (ذلك الفوز العظیم)
اشبو انلره ثواب جزیلدر (وجاء المعذرون من الاعراب لیؤذن لهم) اعرابدن اسد وغطفان جهد وکثرت
عیال الله معتذرین اولدقلری حالده کلدیلرکه تخلفه اذن ویریله لر (وقعد الذین کذبوا الله ورسوله) الله تعالی یی
ورسولنی تکذیب ایدنلرکه منافقیندر غزادن قعود ایتدیلر * دینلدیکه ایکی فریق دخی باطل یره عذری
تکلف ایدوب الله تعالی یه جراءتله قعود ایتدیلرکه انلر منافقیندر (سیصیب الذین کفروا منهم عذاب الیم)
اول اعرابدن ویا معذورلردن کافر اولنلره قتل ونارله عذاب الیم ایریسردر (لیس علی الضعفاء) زمنی ومشایخ
وعجزه ویا صبیان ویا نسوان اوزره (ولا علی المرضی) ودخی خسته لر اوزره (ولا علی الذین لا یجدون ما ینفقون)
ودخی جهادده انفاق ایده جك شیء بولمینلر اوزره (حرج) مأثم ویا غزادن قعودده ضیق یوقدر (اذا نصحوا لله
ورسوله) نجانکه الله تعالی یه ورسولنه ایمان وطاعتله سرده وعلانیه ده ویا قول وفعلدن اسلام ومسلمینك
صلاحنه عاید اولور شیئله نصح ایده لر (ما علی المحسنین من سبیل) محسنین اوزره جناح ومعاتبه لرینه سبیل
یوقدر (والله غفور رحیم) الله تعالی انلری نیتلریله غزادن تخلفلرینی مغفرت ایدر وانلره عذرله اذن ویرمسیله
رحمت ایدر (ولا علی الذین اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملكم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزنا
الا یجدوا ما ینفقون) وشول قومه دخی غزادن قعودلرنده ضیق ومأثم یوقدرکه انلریدی کسه ایدیلر بکاؤن
تسمیه اولندیلر * معقل بن یسار * وصخر بن خنسا * وعبد الله بن کعب * وعلیة بن زید * وسالم بن عمیر *
وثعلبه بن غنمه * وعبد الله بن مغفل * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلرکه الله تعالی بزه سنکله
غزایه خروجه ندب ایتدی * یا محمد نجانکه انلر سکا کلدیلر کیم انلری غزایه کوتوره سن دوابه ارکابله ویا خفاف
مرقوعه ونعال مخصوفه اعطا ایله * سن انلره دیدك که سزی غزایه کوتورمکه دیلدیککزدن برشیء بولمزین *
اویله اولسه غزاده انفاق ایده جك شیء بولمدقلرینه حزنلرندن کوزلرینك یاشی سیلان ایدر اولدقلری حالده
فاتکدن منصرف اولدیلر (انما السبیل علی الذین یستأذنونك وهم اغنیاء) معاتبه یه سبیل شول کمسه لر
اوزره درکه غزادن تخلفه استیذان ایدرلر حالبوکه اغنیاء اولوب غزایه خروجه قدرتلری واردر (رضوا بان
یکونوا مع الخوالف) مدینه ده نسا ایله اولمغه راضی اولدیلر (وطبع الله علی قلوبهم فهم لا یعلمون) الله
تعالی قلبلری اوزره غفلتی ختم ایلدی * حتی که انلر غزایه خروجك ثوابن وتخلفك عقابن بلمز اولدیلر (یعتذرون
الیكم اذا رجعتم الیهم) انلر تخلفلرنده سزه اعتذار ایدرلر نجانکه غزادن سز انلره رجوع ایده سز (قل لا تعتذروا
لن نؤمن لكم قد نبأنا الله من اخباركم) دیکل که معاذیر کاذبه ایله بزه اعتذار ایتمکز زیرا بز سزی تصدیق ایتمزز
شول سببدنکه حق جل وعلا سزك ضمائرکزده کی شر وفسادك بعضنی بزه خبر ویروبدر (وسیری الله عملكم
ورسوله) وحق تعالی ورسولی مستقبلده کی عملکزی کورسردر نفاقکزدن توبه ایدرمیسز یوخسه انك اوزره
قالورمیسز (ثم تردون الی عالم الغیب والشهادة فینبئكم بما كنتم تعملون) وموتکزدنصکره اول الله تعالی یه
رجوع ایدرسزکه اول خلقه غائب وکرك مشاهد اولان اشیایی علی السویه بیلور دنیاده خیر وشردن
ایشلدیککز اعمالکزی سزه خبر ویرر وجزاکزی ایرکورر (سیحلفون بالله لكم اذا انقلبتم الیهم لتعرضوا عنهم
فاعرضوا عنهم انهم رجس) منافقلر سزك رضاکز طلب ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلر نجانکه غزادن انلره
کله سز تا که انلری معاتبه دن اعراض ایده سز * امدی انلری معاتبه دن اعراض ایدك زیرا که عتاب انلره نفع
ویا اصلاح ایدر دکلدر انلر ارجاسدر انابته حالله تطهیری قبول ایتمزلر (ومأویهم جهنم) ومأوالری ناردر
دنیاده وآخرتده انلره توبیخ نفع ایتمز انلره عتاب اولمغه نار کفایت ایدر امدی انلره عتابه تقید ایتمکز (جزاء
بما كانوا یكسبون) اول نار انلرك نفاق وکفردن کسب ایتدکلرینه جزاء اولدیغی حالده (یحلفون لكم لترضوا
عنهم) سزه یمین ایدرلرکه سز انلردن راضی اوله سز (فان ترضوا عنهم فان الله لا یرضی عن القوم الفاسقین)
اگر سز انلردن راضی اولورسکز سزك رضاکز الله تعالینك رضاسنی مستلزم اولمز ویا الکز سزك رضاکز انلره نفع
ایتمز * نجانکه انلر الله تعالینك سخطنده اوله لر زیرا که الله تعالی شول قومدن راضی اولمزکه کفر ونفاقله انك

طاعتندن خروج ایدرلر (الاعراب اشد کفرا ونفاقا) اهل بدو کفر ونفاقده اهل حضردن اشددر وحشت
وقساوتلر ایچون وعلمایه عدم مخالطه لری وکتاب وسنتی قلت استماعلر ایچون (واجدر الا یعلموا حدود ما انزل
الله علی رسوله) والله تعالینك رسولنه انزال ایتدیکی شرایعك حدودنی بلمکه انلر احقدر (والله علیم حکیم)
الله تعالی اهل وبر ومدردن هرکسه نك حالنی بیلور مسیء ومحسنه عقاب وثوابی حکمتله ایرکورر (ومن
الاعراب من یتخذ ما ینفق مغرما) اعرابدن کمسه واردرکه الله تعالینك طاعتنه صرف وتصدق ایتدیکن
غرامت وخسران عد ایدر زیرا که انکله کندویه اجر وثواب اولمسنی اعتقاد ایتمزلرکه آنی انفاقی خوف وریا
ایلەدر (ویتربص بكم الدوائر) وسزه زمانك انقلابنه منتظر اولورلرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات
ایدوب مشرکلر ظهور ایده وانلر نفاقدن تخلص ایده لر (علیهم دائرة السوء) زمان اوزرلرینه ضر وبلا
ومکروه ایله منقلب اوله (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك انفاق عندنده دیدکلرین ایشیدر واضمار ایتدکلرین
بیلور (ومن الاعراب من یؤمن بالله والیوم الاخر) واعرابدن کمسه واردرکه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان
کتورور (ویتخذ ما ینفق قربات عند الله وصلوات الرسول) وانفاق ایتدیکی شیئی الله تعالی عندنده قربات
اتخاذ ایدر وانکله رسول الله صلی الله علیه وسلمك دعا واستغفارنی طلب ایدر زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم متصدق ایچون دعا واستغفار ایدردی * پس بو اجلدن صدقه ویردلان کشی یه سنتدرکه صدقه یی اخذ
ایتدیکنده انی ویرنه دعا ایده (الا انها قربة لهم) آکاه اولك که اول نفقه انلر ایچون عند الله قربت وفضیلتدر
اشبو انلرك اعتقادی صحتنه ورجالری صدقنه الله تعالیدن شهادتدر (سیدخلهم الله فی رحمته) الله
تعالی انلری جنتنه ادخال ایدیسردر (ان الله غفور رحیم) الله تعالی انلرك ذنوبن مغفرت ایدر ورحمتیله
انلری تکریم ایدر (والسابقون الاولون من المهاجرین والانصار) جنته سبقت ایدنلر مهاجرین وانصاردن
اولوندر * اهل تفسیر سابقینده اختلاف ایتدیلر دینلدیکه انلر ایکی قبله یه نماز قیلنلردر ویا اهل بدردر *
ویا بیعت رضوانه حاضر اولنلردرکه اول حدیبیه ده ایدی * وکذلك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ام المؤمنین
خدیجه رضی الله عنهادن صکره اول ایمانه کلنده اختلاف اولندی دینلدیکه علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
ایدیکه اون یاشنده ایکن اسلامه کلوب اول اول نماز قیلدی وبر قولده ابو بکر رضی الله عنه ایدی وبر قولده
زید بن حارثه ایدی * اسحق بن ابراهیم الحنظلی اشبو اخبار بینی جمع ده دیدیکه اول اسلامه کلان رجالدن
ابو بکر ونسادن خدیجه در وصبیاندن علیدر وعبیددن زید بن حارثه در رضوان الله تعالی علیهم اجمعین *
ابو اسحق ایدر ابو بکر رضی الله عنه اسلامه کلیجك اسلامنی اظهار ایلدی اول قریشك انسب واعلمی ایدی
الفت وحسن مجالستیچون قومی اکا کلوردی وانلردن وثوق اولنلری اسلامه دعوت ایدردی حتی انك یدیله
عثمان بن عفان وزبیر بن العوام وعبد الرحمن بن عوف وسعد بن ابی وقاص وطلحة بن عبد الله اسلامه کلدی
اشبو نلر اسلامه کلیجك ابو بکر رضی الله عنه انلرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلدیلر ونماز قیلدیلر * امدی
بو سکز کمسه لر اسلامده سابقین اولوب انلردنصکره ناس اسلامه دخولده انلره تتابع ایتدیلر اما که انصاردن
سابقون انلردرکه لیلهٔ عقبه ده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه مبایعت ایتدیلر عقبهٔ اولی دمیدی کشی ایدیلر
عقبهٔ ثانیه ده یتمش اولدیلر * وپیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك انلره قدوم ایتدیکنده ابو زرارة ومصعب بن عمیر
رضی الله عنه یه قرآن تعلیم ایدوب انلرکه بیله خلق کثیر اسلامه کلدیلر (والذین اتبعوهم باحسان)
ودخی جنته سبقت ایدنلر اول ایکی قبیله دن سابقینه احسان ایله لاحق اولنلردر ویاخود ایمان وطاعتده
یوم قیامته دکین کلەجك مؤمنلردن انلره اتباع ایدنلردر * ویاخود مهاجرون وانصاردن کنده انلره رحمت
ورضوان ایله دعا ایدنلردر * محمد بن کعب القرظی یه اصحاب رسول الله حقنده نه دیرسن دینلدکده دیدیکه
جمیعی محسن ومسیء جنتده درلر اندن بو آیتی اوقودی الا بو که انلره تابعلرك جنتده اولمسنه افعال حسنه لرینه
اتباع شرط قیلندی یوخسه سیئه لرینه دکل (رضی الله عنهم ورضوا عنه) الله تعالی انلردن راضی اولدی
طاعتلرین قبول وعملرندن راضی اولمغله وانلر دخی اندن راضی اولدیلر نعم دینیه ودنیویه دن نائل اولدقلریله
(واعد لهم جنات تجری تحتها الانهار) وانلر ایچون جنتلر اعداد ایتدیکه اشجارنك التندن ایرمقلر اقار
(خالدین فیها ابدا) انلر انده ابدا مقیملردر (ذلك الفوز العظیم) اشبو انلره ثواب جزیلدر (وممن حولكم من

الاعراب منافقون) مدینه حوالنده اعرابدن منافقلر واردر كه انلر مزینه وجهینه واشجع واسلم
وغفاردر كه مدینه نك حوالنه نزول ایتمشلردی (ومن اهل المدینة مردوا علی النفاق) ومدینه اهلندن
كمسه لر واردر كه نفاق اوزره مستمر اولوب انی استحكام ایتدیلر (لا تعلمهم نحن نعلمهم) یا محمد سن انلری بلمزسن
بلكه انلری بز بیلورز (سنعذبهم مرتین) بز انلره ایكی كره عذاب ایدرز كه اول فضیحت وقتلدر ویا بو ایكیسندن
بری قتل وعذاب قبردر ویا اخذ زكوة ونهك ابداندر ویا ارواحلرینك قبضی عندنده وجوه وادبارلرینه
ملائكه نك ضربی وقبر عذابیدر (ثم یردون الی عذاب عظیم) بعده نارده عذاب عظیمه رد اولنورلر
(وآخرون اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سیئا) وغزادن تخلف ایدنلردن آخرون ذنوبلرینه اعتراف
ایتدیلر یوخسه تخلفلرینه معاذیر كاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر عمل صالحی عمل سیئه خلط ایتدیلر (عسی الله
ان یتوب علیهم) الله تعالینك وعد جمیلی اولدیكه انلرك توبه لرینی قبول ایده (ان الله غفور رحیم) الله تعالی
غفوردر وتائبلرك ذنبندن تجاوز ایدر رحیمدر انلره فضل ایدر * روایت اولندیكه اشبو آیت تبوك غزاسندن
تخلف ایدنلر حقنده نازل اولویدر كه انلر اندن تخلف ایتدكلرندنصكره نادم اولوب دیدیلر كه رسول الله صلی الله
علیه وسلم اصحابیله اسیلرده جفاده اولوب بز ایسه كولكه لرده نسا ایله صفالرده اوله وز نفسمز هواسنه
تبعیت ایله كندیمزه عجب غدر وظلم والله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایتمشز * اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم تبوكدن دونوب مدینه یه قریب اولدیغنده واروب كندیلرین مسجدك سواریسندن بر ساریه یه
باغلدیلر ویمین ایتدیلر كه انلری اندن رسول الله علیه السلام صالیویرمینجه اندن صالیویرلمیه لر * چون رسول
الله صلی الله علیه وسلم كلوب انلری مسجدده باغلو كوردی سببندن سؤال ایدوب خبر ویرلدی رسول الله
صلی الله علیه وسلم دخی یمین ایتدیكه امر الهی اولمینجه انلری صالیویرمیه حتی اشبو آیت نازل اولیجق انلری
صالیویردی * بعده دیدیلر كه یا رسول الله بزی سنكله غزادن تخلفمزه سبب اموالمز اولمشدر امدی انی تصدق
ایدوب بزی تطهیر ایت * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه بن سزك اموالكزی اخذه امر اولنمامشین
اویله اولسه نازل اولدیكه (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزكیهم بها) سن انلرك ماللرندن صدقه
اخذ ایت كه انكله انلری ذنوبدن ویا حب مالدن تطهیر ایده سن وانلری منازل منافقیندن منازل مخلصینه
رفع ایده سن ویا انكله ماللرین آرتوره سن (وصل علیهم) وانلر ایچون دعا واستغفار ایت (ان صلوتك
سكن لهم) سنك دعاك انلره طمانینت وسكوندر (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك اعترافن ایشیدر
وندامتلرین بیلور (الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده) انلر بلمزلرمیكه الله تعالی عبادنك توبه لرینی
قبول ایدر مادامكه صحیحه اوله (ویأخذ الصدقات) وصدقاتی قبول ایدر شول كمسه نك قبولی كبی كه برشیء
اخذ ایدر تا كه بدلن ویره (وان الله هو التواب الرحیم) والله تعالی توبه یی قبول ایدیجیدر وفضلندن انلره
رحمت ایدیجیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی نفسی بیده ما من عبد یتصدق بصدقة من كسب طیب
ولا یقبل الله الا طیبا ولا یصعد الی السماء الا الطیب الا كانما یضعها فی ید الرحمن فیربیها كما یربی احدكم فلوه
حتی ان اللقمة لتأتی یوم القیامة وانها لمثل الجبل العظیم) (ثم قرأ الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده
ویأخذ الصدقات) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول الله تعالی حقیچون كه روحم انك یدنده در بر كمسنه كه
كسب طیبدن بر صدقه یی تصدق ایده والحال الله تعالی قبول ایتمز مگر آنیكه طیبدر وسمایه صعود
ایتمز مگر اولكه طیبدر كانه اول انی ید رحمانه وضع ایدر اول انی تربیه ایدر سزدن بریكز فلونی تربیه ایتدیگی
كبی حتی بر لقمه یوم قیامتده جبل عظیم دكلو اولمش كتوریلور * اندن اشبو الم یعلموا آیتن اوقودی
(وقل اعملوا) دیكل كه دیلدیككزی خیر وكرك شری عمل ایدك (فسیری الله عملكم ورسوله والمؤمنون)
الله تعالی ورسولی ومؤمنلر سزك عملكزی كوریسردر * اما الله تعالینك كورمسی ظاهردر زیرا اكا
برشیء خفی دكلدر ورسولنك كورمسی الله تعالینك اكا اعلامیله در ومؤمنلرك كورمسی الله
تعالی انلرك قلوبنه اهل صلاحه محبت واهل فساده بغض القاسیله در (وستردون الی عالم الغیب والشهادة)
ویوم قیامتده بعث اولندیغكزده اول الله تعالی یه رد اولنورسز كه غیب وشهادتی بیلور (فینبئكم بما كنتم
تعملون) اول سزه دنیاده ایشلدكلریكز اعمالی خبر ویرر وجزاسن ایركورر (وآخرون مرجون لامر الله)

ومتخلفیندن

ومتخلفیندن قوم آخرین شانلرنده حكم الله مؤخر وموقوفدر كه انلر اوچ كمسه ایدیلر كعب بن مالك وهلال
ابن امیه ومرارة بن الربیع دینوردیلر * زیرا اول ذكر اولنان متخلفین كبی توبه واعتذارده مبالغه ایتمدیلر
(اما یعذبهم واما یتوب علیهم) یا الله تعالی انلره عذاب ایدر اگر نفاق اوزره اصرار ایدرلرسه ویا خود توبه لرین
قبول ایدر اگر توبه ایدرلرسه (والله علیم حكیم) الله تعالی انلرك احوالنی بیلور دیلدیگی وجه اوزره انلرده
حكمتن اجراء قیلور تكیم قصه سی اشبو سوره دن (وعلی الثلاثة الذین خلفوا) آیتنده كلور ان شاء الله تعالی
(والذین اتخذوا مسجدا ضرارا) منافقلردن شونلر كه بر مسجد یاپدیلر كه انكله مؤمنلره مضارت ایده لر
(وكفرا) واضمار ایتدكاری كفره تقویت ایده لر (وتفریقا بین المؤمنین) ومؤمنلر بیننی تفریق ایده لر كه انلر
مسجد قباده صلوة ایچون اجتماع ایدرلردی (وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل) واندن اول الله
تعالی یه ورسولنه محاربه ایدن ابو عامر الراهب ایچون انی اعداد ایده لردی (ولیحلفن ان اردنا الا الحسنی)
ویمین ایدرلر كه بز بو مسجدی یاپمغله خصلت حسنی اراده ایتمشز كه اول صلوة وذكردر ومصلینه توسعه در
(والله یشهد انهم لكاذبون) الله تعالی شهادت ایدر كه انلر یمینلرنده كاذبلردر (لا تقم فیه ابدا) امدی
اول مسجد ضرارده ابدا نمازه طورمغل * روایت اولندیكه بنو عمرو بن عوف مسجد قبایی بنا ایدیجك
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن دیلدیلر كه انلره انده ابتدا اول نماز قیلیویره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی
نعم دیوب انلره انده نمازه امامت ایلدی * اویله اولسه اخوانلری بنو غنم بن عوف انلره حسدلرندن مسجد
ضراری بنا ایتدیلر شول قصد اوزره كیم ابو عامر الراهب شامدن كلدیكنده اكا امام ایده لر كه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم اكا فاسق تسمیه ایتمشیدی زیرا اول ایكی كره اسلامه كلدیكندنصكره كفره رجوع ایتمشیدی واول
یوم احدده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیمشدیكه هر قومیكه سنكله قتال ایدر بولهم الا انلركه بیله اوزریكه
قتال ایدرین تا یوم حنینه دكین انكه قتالدن زائل اولمدی حنینده هوازنله بیله صنوب شامه قاچدی تا كه
قیصردن جنودله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوزره محاربه یه كله قنسرینه واردیغنده مرد اولدی *
دینلدیكه اول یوم احزابده جیوش جمع ایدردی منهزم اولدقلرنده اول شامه كتمشدی * دینلدیكه مسجد ضرار
یاپلمزدن اول نمازی جمیعا مسجد قباده قیلورلر ایدی چون مسجد ضراری بنادن فارغ اولدیلر پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلمه كلدیلر حالبوكه اول تبوك غزاسنه كتمكه حاضرلنوردی دیدیلر كه یا رسول الله علتلیلر
وحاجتلیلر ایچون بر مسجد بنا ایتمشزدیلرز كیم انده كله سن وبزه انده نماز قیلوب بركتله دعا ایده سن * پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم دیدیكه شمدیكی حالده غزایه خروج امرینه مشغولز ان شاء الله تعالی غزادن كلدیكمزده اكا
وارهلم سزكله انده نماز قیله لم * چون پیغمبر صلی الله علیه وسلم تبوكدن دونوب مدینه قربنده ذو اوان نام
موضعه نزول ایتدی مسجد ضرار اهلی كلوب مسجدلرینه دعوت ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی
اكا كتمك صددنده ایكن حق جل وعلا مسجد ضرارك واهلنك حقنده اشبو آیتی انزال ایتدی واندن نماز
قلمقدن انی منع ایتدی اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه دن برقاچ كمسه لره بیوردی حتی كه مسجد
ضراره واردیلر اكا آتش اوروب یاقدیلر وبناسن بوزوب یقدیلر ومحلنی جیفه وكناسه ایله طولدردیلر * عطا ایدر
عمر بن الخطاب رضی الله عنه زمان خلافتنده وقتا كه امصار فتح اولدی مسلمینه امر ایلدیكه مساجد بنا ایده لر
لكن ایكی مسجدی بری برینك یاننده بنا ایتمیه لر كه انك بری آخرنه ضرار اولمیه (لمسجد اسس علی
التقوی من اول یوم احق ان تقوم فیه) والله شول مسجد كه اول ابتداء وجودندن برو الله تعالی یی توحید
اوزره اكا اساس اورلمشدر اولی وواجبدر كه سن آنده صلوة ایچون قائم اوله سن * دینلدیكه انكله مراد مسجد
قبادر كه اول ذكر اولنان قصه یه اوفقدر ویا خود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك مدینه ده كی مسجدیدر (فیه
رجال یحبون ان یتطهروا) آنده رجال واردر كه الله تعالینك رضاسن دیلیو معاصی وخصال مذمومه دن
طهارتی سورلر * دینلدیكه انلر صو ایله استنجا ایدرلر وكیجه جنابت اوزره اویومزلر (والله یحب المطهرین)
الله تعالی تطهر ایدنلری سور * روایت اولندیكه بو آیت نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مهاجریندن
بر جماعتله مسجد قبایه واردی كورسه كه انصاردن بر جماعت مسجدك قپوسنده اوتورورلر دیدیكه یا معشر
انصار الله تعالی سزه ثنا ایتدی وضوء وغائط عندنده نه عمل ایدرسز دیدیلر كه یا رسول الله اوچ طاشله

استغفارلك آردنجه صوابده دخی استغفار ایدرز (افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله ورضوان خیر) شول
کمسه می خیرلیدرکه دیننك بنیانی قاعدهٔ محکمه اوزره تأصیل ایده که اول الله تعالیدن تقوی در وطاعتله
رضاسی طلبدر (ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار) یوخسه شول کمسه می خیرلیدرکه دینی بنیانی
بر وادی جانبنه تأصیل ایده که اول مائك جریانیله منحفر اولدیغندن سقوطه مائل اوله (فانهار به فی نار جهنم)
وانکله برله نار جهنمه ساقط اوله (والله لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه کیم
نفسلرینه کفر ونفاقله ظلم ایدرلر * روایت اولندیکه مسجد ضراردن بربقعه قازیلوب آندن دخان چقار
کورلدی جابر بن عبدالله ایدر مسجد ضراردن دخان چقار کوردم (لا یزال بنیانهم الذی بنوا ریبة فی قلوبهم)
انلرك بنا ایتدکلری بنیانی قلبلرنده شك ونفاق اولمقدن زائل اولمز * یعنی انلرك بناسی شکلرینه وتزاید
نفاقلرینه سبب اولمقدن زائل اولمز زیراکه اول انلری اکا حمل ایتدی * بوندنصکره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
انی هدم ایدیجك اول قلبلرنده رسوخ بولوب زیاده اولدی برحیثیتله که انك وسمی قلبلرنده قالدی
(الا ان تقطع قلوبهم) مکرکه قلبلری پاره پاره اولوب انده ادراکه قابلیت قالمیه ویاخود انلر اندن شکده
اولمقدن زائل اولمزلر تا شول وقته دکین که مونه ایره‌لر شکلری کیدوب حقیقت حاللرین کوره‌لر (والله علیم
حکیم) الله تعالی انلرك نیاتنی بیلور مسجد ضراری هدمده حکمتن اجرا قیلور (ان الله اشتری من المؤمنین
انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) الله تعالی مؤمنلردن دیلدیکه نفسلرین ومالرین انك سبیلنه بذل ایدوب
مقابله‌سنده انلره جنتله جزاء وثواب ایده (یقاتلون فی سبیل الله فیقتلون ویقتلون) که انلر الله تعالینك
رضاسن استیوب کافرلره غزا ایدوب انلری قتل ایدرلر ویا انده قتل اولنورلر (وعدا علیه حقا فی التوراة والانجیل
والقرآن) انلر ایچون جنت ثوابی الله تعالیدن وعد حقدرکه اول توراة وانجیل وقرآنده ثابتدر (ومن اوفی
بعهده من الله) اول کمسه که الله تعالیدن ثواب طلب ایدوب جهاد امرنده عهدینه وفا ایده نیتنده اخلاص
ایدوب ریا وسمعه‌دن اجتناب ایده (فاستبشروا ببیعکم الذی بایعتم به) امدی اول الله تعالی ایله ایتدیککز
مبایعه‌یه فرحان ومسرور اولك که سزك شیء یسیریکز مقابله‌سنده سزه جلائل مطالبکزی ویرمکه وعد ایتدی
(وذلك هو الفوز العظیم) امدی اول بیع که الله تعالی ایله مبایعه ایتدیکز یوم قیامتده اول سزه فوز عظیمدر
(التائبون) شونلرکه شرکدن توبه ایدوب نفاقدن بری اولورلر (العابدون) وشونلرکه الله تعالییه اطاعت
ایدوب عبادتلرنده اخلاص ایدرلر (الحامدون) والله تعالینك نعمتلرینه سراء وضراءده حمد ایدرلر (قال
النبی صلی الله علیه وسلم اول من یدعی الی الجنة یوم القیامة الذین یحمدون الله فی السراء والضراء) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اول دعوت اولنان شول قومدرکه صفاده وجفاده الله تعالییه حمد
ایدنلردر (السائحون) وشونلرکه صائم اولورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم سیاحة امتی الصوم) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر امتمك سیاحتی صومدر * صائمه سائح دینلدی زیرا اول انی شهواتدن تعویق ایدر واول
ریاضت نفسانیه‌درکه انکله خفایای ملك وملکوته توصل ایدیلور * دینلدیکه سائحون ایله مراد غزاتدرکه
فی سبیل الله جهاد ایدرلر * عثمان بن مظعون رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن سیاحته استیذان
ایتدکده دیدیکه (ان سیاحة امتی الجهاد) امتمك سیاحتی جهاددر * وعکرمه ایدر سائحون ایله مراد طلبهٔ
علمدر (الراکعون الساجدون) وشونلرکه رکوع وسجود ایدرلر یعنی صلوات خمسه مواظبت ایدرلر
(الآمرون بالمعروف والناهون عن المنکر) ایمان وطاعتله امر ایدرلر وشرکدن ومعاصیدن نهی ایدرلر
(والحافظون لحدود الله) والله تعالینك تبیین وتعیین ایتدیکی حقایق وشرایعك حدودنی رعایت ایدرلر
(وبشر المؤمنین) اشبو فضائل ایله موصوف مؤمنلره تبشیرات آنیکه تعبیر کلام واحاطهٔ افهامدن جلیل
اولور * دینلدیکه اشبو اوصافله موصوفلره دخی جنت اولور مجاهدینه اولدیغی کبی اکر جهاد ترکنی قصد ایتمز
ویا جهادی عنادندن ترك ایتمزلرسه * زیراکه بعض مسلمین بعض آخریندن کافی اولور اولکه بو صفتلی اوله
انکیچون کذلك جنت اولور زیراکه الله تعالی (وکلا وعد الله الحسنی) مصداقنجه جمیع مؤمنلره جنت وعد
ایدوبدر (ما کان للنبی والذین آمنوا ان یستغفروا للمشرکین ولو کانوا اولی قربی من بعد ما تبین لهم انهم
اصحاب الجحیم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایچون ومؤمنلر ایچون جائز اولمدیکه مشرکین ایچون استغفار

ایده‌لر * اکرچه اول مشرکین انلرك ذوی قرابه‌لری ایسه‌ده اول مشرکین کفر اوزره موتلرندن اهل نار ایدکلری
متبین اولدیغندنصکره * روایت اولندیکه ابو طالب محتضر اولدیغنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا
واروب قاتنده ابوجهل ایله عبدالله بن امیه‌یی بولدی دیدیکه یا عم لا اله الا الله دیکل که سنکیچون اول کلمه
سببیله الله تعالی عندنده محاجه ایدهیم * ابوجهل وعبدالله اکا دیدیلرکه عبدالمطلب ملتن ترك ایدرمیسن
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا کلمهٔ توحیدی عرض ایتدیکنجه انلر اکا اول مقاله‌یی تکرار ایتدیلر حتی
ابوطالبك آخر کلامی عبدالمطلب ملتی اوزره‌یم دیمك اولدی ولا اله الا الله دیمکدن ابا ایتدی پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم دیدیکه والله بن سنکیچون استغفاردن زائل اولمزین مادامکه آندن نهی اولنمیم * اوبله اولسه
بو آیت نازل اولیجق انکیچون استغفاردن منتهی اولدی * وبر روایتده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا دیدیکه
یا عم لا اله الا الله دیکل که یوم قیامتده سنکیچون اول قولکه شهادت ایدهیم * دیدیکه اکر قریش بنی تعییر ایدر
اولمسه سکا مطاوعتله سنی مسرور ایدردم * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مکه‌یه قدوم
ایتدیکنده اناسی آمنه‌نك قبرینه واروب انکیچون استغفاره اذن اولمق رجاسیله کونش قیزنجه اباغن
طوردی حتی که بو آیت نازل اولوب استغفاردن نهی اولندی * اشبو آیت دلیلدرکه مشرکینك احیاسیچون
استغفار جائز اوله زیراکه اول انلرك ایمانه توفیق اولنمسی طلبدر (وما کان استغفار ابراهیم لابیه الا عن موعدة
وعدها ایاه) وابراهیم علیه السلامك باباسیچون استغفاری دکل الا ابراهیم علیه السلام انکیچون استغفاره
وعد ایتدیکی سببدن ایدی ویاخود ابراهیم علیه السلامه اسلامه کلمکه وعد ایتدیکندنصکره اولدخی
اکا سنکیچون ربم جل شانه‌دن مغفرت طلب ایدهیم دیمشدی (فلما تبین له انه عدو لله تبرأ منه) وقتا که
ابراهیم علیه السلامه انك الله تعالییه عدو ایدیکی متبین اولدی موتی کفر اوزره اولمغله ابراهیم علیه السلام
آندن تبری ایتدی * دینلدیکه یعنی فخر آخرتده ابراهیم علیه السلامه باباسنك الله تعالییه عدو ایدیکی متبین
اوله آندن تبری ایدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ابراهیم علیه السلامه باباسی آزر قاوشه
حالبوکه یوزنده غبره وقتره اوله ابراهیم علیه السلام اکا دیه‌که بن سکا دیمدیمیکه بکا عاصی اولمغل اول ایده‌که
اشبو کونده سکا عاصی اولمزین * اوبله اولسه ابراهیم علیه السلام دیه‌که یارب سن بکا وعد ایتمشدیکه اشبو
کونده بنی خلق ایچنده رسوای ایتمیه‌سن حالبوکه بابام جهنمدن ایریشن رسوایلقدن زیاده‌نه اولور الله تعالی
دیه‌که بن جنتی کافرلره حرام ایتمشین * بعده اکا دینله‌که یا ابراهیم اباغك التنه نظر ایت کورسه‌که اول بر ذیخ
متلطخدر اندن قوائمندن اخذ اولنوب ناره براغیله (ان ابراهیم لاواه حلیم) ابراهیم علیه السلام چوق
آه ایدردی ویادعاسنده چوق یلواررردی وجاهلك جهلندن تجاوز وکندویه اذا ایدنی عفو ایدردی (وما کان
الله لیضل قوما بعد اذ هدیهم حتی یبین لهم ما یتقون) الله تعالی برقومی ضلالات اوزره اماته ایدوب انك اوزره
مؤاخذه ایدر اولمدی انلری اسلامه هدایت ایتدیکندنصکره حتی که انلره آندن اول فعل وترکی واجب اولان
اشیایی بیان ایتدی * اشبو آیتك سبب نزولنده دینلدیکه برقوم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه قدوم ایدوب
اسلامه کلدیلر حالبوکه اول وقتده خمر حرام دکل ایدی وقبله کعبه‌یه تحویل اولنمامشدی انلر قوملرینه
رجوع ایتدکدنصکره خمر حرام وقبله کعبه‌یه متحول اولدی حالبوکه انلرك اندن خبری یوغیدی برمدتدنصکره ینه
مدینه‌یه قدوم ایتدکلرنده خمری حرام اولمش وقبله‌یی تحویل ایتمش بولدیلر ودیدیلرکه یا رسول الله بزسنك
اولدیغك دیننك غیری اوزره یوز ضلالتده یوز وحاللرین خبر ویردیلر الله تعالی بو آیتی انزال ایلدیکه الله تعالی
برقومك منسوخ ایله ایشلدکلری عملی ابطال ایتمز مادامکه انلره ناسخی بیان ایتمیه * اشبو آیت دلیلدرکه غافل
مکلف اولمیه (ان الله بکل شیء علیم) الله تعالی هرشیئی خلقه صالحی وغیر صالحی بیلور (ان الله له ملك
السموات والارض یحیی ویمیت) سموات وارضك ملکی الله تعالینکدر ایکیسنك اهلنه دیلدیکنی امر ایدر
دنیاده احیا واماته انك صفتیدر خلقنده اجرا ایدر (وما لکم من دون الله من ولی ولا نصیر) سزلك ایچون
الله تعالیدن غیری سزدن انك عذابن دفع ایدر ولی ونصیر یوقدر بلکه الله تعالی هر موجودك مالکی ومتولی
امریدر انك غیریه ولایت ونصرت تأثیری دکل الا اندندر * امدی واجب اولورکه یالکز اکا توجه ایده‌لر
وماسوادن تبری ایده‌لر تا که فعل وترکلرنده آندن غیری مقصودلری اولمیه (لقد تاب الله علی النبی) الله تعالی

رسولك خطاسندن تجاوز وصفح ایتدیکه منافقلره تبوك غزاسندن تخلفه اذن ویردی (والمهاجرین
والانصار) ودخی مهاجرین وانصاردن تجاوز ایتدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك ذهابدن تخلفه نوعا
میل ایتدیلر دینلدیکه زیرا هیچ برکسه یوقدرکه الا اول توبه یه محتاجدر حتی نبی ومهاجرین وانصار ایسه ده
زیرا (وتوبوا الی الله جمیعا) قول شریفیله توبه نك وجوبی جمیع مکلفینه تعمیم بیورلدی زیرا هیچ کسه یوقدرکه
الا اول برمقامده درکه اول استنقاص اولنور فوقنده کی مقامه نسبتله * امدی اول نقیصه دن ترقی توبه در
وتوبه نك فضلنی اظهاردرکه اول انبیا وصالحین مقامیدر (الذین اتبعوه فی ساعة العسرة) که اول مهاجرین
وانصار رسول الله صلی الله علیه وسلمه عسرت وقتنده یعنی غزوهٔ تبوکده که اول غزوة العسره دیو تسمیه
اولندی * حسن ایدر غزوهٔ تبوك عسرتی برمرتبه ده ایدیکه بردوه یی اون کشی نوبتجه بنرلردی وزادلری
کوهلی خرما ومتغیر آرپه ایدی وانلردن برقاچ کشینك متعدد خرمالری اولوب آجقدقلرنده بری برخرمایی
برازچینه دیکندنصکره آنی صاحبنه ویرر انجق طعمن بولورلر واوزرینه برجرعه ماشربیله اکتفا ایدرلردی
حتی انی دخی دوکندیلر حضرت ابوبکر دیدیکه یارسول الله حق تعالی سنی خیردعایه معتاد ایتمشدر دعا ایلکل
نم دیوب دعایه ال قالدردی هماندم هوا بولتلنوب ناس انکله کولکه لندی ویغمور یاغوب ناس صولندی
بعده اول منزلدن طوروب کندیلر باشلرندن بولت کتمیوب انکله استراحت ایتدیلر (من بعد ما کاد تزیغ قلوب
فریق منهم) انلردن برفریقك ایمان اوزره ثباتدن ویا اتباع رسولدن قلبلری زیغه قریب اولدیغندنصکره *
دینلدیکه یعنی تخلف وانصرافه میل اراده ایتدیلر * کابی ایدر برناس تخلفه قصد ایتدیلر بعده نادم اولوب
اردلرندن انلره ایردیلر (ثم تاب علیهم) آندن الله تعالی انلرك توبه لرین قبول ایتدی (انه بهم رؤف رحیم)
زیراکه الله تعالی انلره رأفتلو ورحملودر (وعلی الثلاثة الذین خلفوا) والله تعالی شول اوچ کسه دن دخی
تجاوز ایتدیکه غزادن تخلف ایتدیلرکه انلر کعب بن مالك الشاعر ومرارة بن الربیع وهلال بن امیه ایدیکم
اوچی دخی انصاردن ایدیلر (حتی اذا ضاقت علیهم الارض بما رحبت) حتی ارض متسعه ایکن انلره ضیق
اولدی (وضاقت علیهم انفسهم) وقلبلری فرط وحشت وغمدن برشیئله انس ایتمزوا کاسرور وارمز اولدی
(وظنوا ان لا ملجأ من الله الا الیه) ویقین ایتدیلرکه الله تعالینك سخط وعذابندن مفر وملجأ یوقدر مکرکه
توبه واستغفار ایله بنه اکا اوله (ثم تاب علیهم لیتوبوا) بعده انلره توبه لری قبولن انزال ایتدی تاکه توابین
جمله سندن عد اولنه لر * ویا اول الله تعالی انلره مرة بعد اخری قبول ورحمتله رجوع ایتدی تاکه
توبه لری اوزره استقامت ایده لر (ان الله هو التواب الرحیم) الله تعالی تائبك توبه سن قبول ایدر ونعم
انعامیله رحمت ایدر کعب بن مالك ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوك غزاسندن مدینه یه قدوم ایتدیکنده
اکا واروب سلام ویردم بکا غضبله رد سلام ایتدی اندن ناس بزمله کلامی ترك ایتدیلر اللی کون اوزریمزدن
زمان کچدی اول حالت بزه زیاده مشقت ویردی بکا بوندن اهم واخوف شی یوغیدیکه بکا موت ایروب رسول
الله صلی الله علیه وسلم نمازم قلمیه ویاخود رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات ایدوب ناس بیننده اول منزلده
قالم بکا کمسه سویلمیه ووفات ایتدیکده اوزریمه کمسه نماز قلمیه * اللی کون تماممنده کیجه نك ثلث اخیرنده
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه الله تعالی اشبو توبه مز آیتن انزال ایتدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صباح
نمازین قلیجق انی بزه تبشیر ایتدی (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین) یا مؤمنلر الله
تعالینك راضی اولمدیغی اشیادن صاقنك وصادقلر ایله اولك اول صدق کرك ایمان ویا عهودده در ویاخود دین
اللهده نیت وقول وعملده در ویاخود توبه وانابتده در * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی شول قومله اولکه
انلر نیت خالصه اوزره رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله تبوك غزاسنه کتدیلر ویاشونلر ایله کیم ذنبه اعترافده
صدق ایتدیلر یوخسه اعذار کاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر * ابن مسعود ایدر کذب نه جدده ونه هزلده صالح
اولور ونه صبی یه برشی وعد دنصکره خلفی جائز اولور (ما کان لاهل المدینة ومن حولهم من الاعراب
ان یتخلفوا عن رسول الله) اهل مدینه یه وانلرك حوالنده اولان اعرابه که بوادیده ساکن اولورلر جائز اولمزکه
رسول اللهدن تخلف ایده لر چقنکه اول غزایه کیده (ولا یرغبوا بانفسهم عن نفسه) وکذلك جائز اولمزکه
رسول اللهك نفسی بقاسندن کندی نفسلرینك بقاسن اختیار ایده لر بلکه واجب اولورکه انك مرادینه اتباع

ایده لر

ایده لر * روایت اولندیکه ابوخیثمه رضی الله عنه بستاننه واردی مکرانك برحسناء امرأه سی وارایدی
ابوخیثمه ایچون آنده برظلده حصیر بسط ایتدی واوکنه رطبله ماء بارد کتوردی ابوخیثمه نظر ایدوب دیدیکه
ظل ظلیل ورطب یانع وماء بارد وامرأة حسناء * دردی دخی بوراده موجوددر لکن رسول الله صلی الله علیه
وسلم حرده وریحده در * امدی روادکادرکه اول جفاده اولوب بن صفاده اولەم هماندم طوروب سیفنی ورمحنی
النه آلدی وراحله سنه بنوب یوله کیردی سرعت سیر ایله آزوقتده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایردی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا سوینوب دعا ایلدی (ذلك بانهم لا یصیبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة فی سبیل
الله) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمله غزانك تخلفی جائز اولمامقی شول سببله درکه الله تعالینك سبیلنده هربارکه
انلره صوسزلق ویاتعب ونصب ویااچلق ایریشه (ولا یطؤن موطأ یغیظ الکفار) ویا برمکانکه اکا انلر ایاق
باصمغله کفار اوبکلنور (ولا ینالون من عدو نیلا) ویا عدودن برمصیبته ایره لر اول کرك قتل ویا اسر ویا نهبدر
(الا کتب لهم به عمل صالح) الا انك سببیله انلر ایچون عمل صالح یازیلور (ان الله لا یضیع اجر المحسنین) الله
تعالی احسان ایدنلرك اجرنی ضایع ایتمز (ولا ینفقون نفقة صغیرة ولا کبیرة) ونفقه که انلر آنی انفاق ایدرلر اول
کرك صغیره درتمره ویالقمه ویاعلاقهٔ سوط کبی ویا کبیره در عثمان رضی الله عنهك جیش عسرتده کی انفاقی
کبی (ولا یقطعون وادیا) ویا برواد یکه انی قطع ایدرلر اول کرك اقباللری ویا ادبارلری حالنده در (الا کتب
لهم) الا انك ثوابی انلر ایچون یازیلور (لیجزیهم الله احسن ما کانوا یعملون) تاکه الله تعالی انلره یوم قیامتده
شول دنیاده ایشلدکلری اعماللرندن احسن جزا ایده زیراکه حسنهٔ واحده ایچون اون مثلی جزاء اولنور
تایدییوز مثلنه دکین وآندن اکثر مالا یحصی یه دکین جزا ایدیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم من
اغبرت قدماه فی سبیل الله حرمه الله علی النار) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که غزا یولنده ایاقلرینه
توز بولاشه الله تعالی آنی جهنمه حرام ایدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من انفق نفقة فی سبیل الله کتبت
بسبعمائة ضعف) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که غزا یولنه برنفقه انفاق ایده انکچون یدییوز
ضعفی ثواب یازیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم من جهز غازیا فی سبیل الله ومن خلف غازیا فی سبیل الله
فی اهله بخیر فقد غزا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که فی سبیل الله برمجاهده جهادك حوایج
ولوازمن تجهیز ایده ویا برمجاهدك اهل وعیالنده خیرله خلافت ایده اول اجرده غزا ایتمش منزلنده در
(وما کان المؤمنون لینفروا کافة) مؤمنلره مستقیم اولمزکه غزایه ویا طلب علمه جمیعی خروج ایده لر جمیعنك
تثبطی مستقیم اولمدیغی کبی زیرا اشبو ایکی حالتك هربری امر معاشه خلل ویرر * ابن عباس رضی الله
عنه ایدر وقتاکه حق جل وعلا غزوهٔ تبوکده منافقلرك عیوبن انزال ایتدی من بعد پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم اطرافه سرایا کوندررر اولدیغنده مسلمونك جمیعی غزایه چقوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی بالکز
آلیقورلردیلر اول سببدن بوآیت نازل اولدی اشبو نهی معناسنده نفیدر (فلولا نفر من کل فرقة منهم
طائفة) مؤمنلرك هرقبیله سندن برجماعت غزایه چقمزلرمی چقسونلر * وبرجماعت اخری رسول الله صلی الله
علیه وسلمله قالسونلرکه (لیتفقهوا فی الدین) دیننده فقاهتی تکلف ایده لر یعنی اول قلان جماعت قرآن وسنن
وفرائض واحکام تعلم ایده لر (ولینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم) وفقاهت ایله غایت سعی ومعظم غرضلری
اول غزایه کیدن جماعتی انلره رجوع ایتدکلرنده ارشاد وانذار ایده لر (لعلهم یحذرون) تاکه امر ونهی ایله
متعظ اولوب الله تعالینك عذابندن حذر ایده لر * اشبو آیت دلیلدرکه تفقه وتذکیر فروض کفایه دن اوله ولایق
اولورکه انده متعلمك غرضی استقامت ودینی اقامت اوله یوخسه ناس اوزره ترفع وبلادده تبسط اولمیه *
وبو آیتده دلالت واردرکه خبر واحد حجت اوله زیراکه فرقه جماعتك اسمیدرکه اقلی اوچدر وطائفه ایسه اول
فرقه دن انتزاع اولنمشدر * اویله اولسه لازم کلورکه طائفه اوچك بعضی بر ویا ایکی اوله حالبوکه بره طائفه
دینلمشدر حق تعالینك (وان طائفتان من المؤمنین اقتتلوا فاصلحوا بینهما) قولنده * زیرا روایت اولندیکه
اول اقتتال ایدن ایکی کشی ایدیلرنته کیم اول آیتك آخرنده (فاصلحوا بین اخویکم) قولی اول روایتی تأیید
ایدر * امدی الله تعالی طائفه یه امر ایتدیکه دیننده تفقه ایدوب بعده تعلم ایتدکاریله قوملرینی انذار
ایده لر اکر فرقه دن طائفه خبری حجت اولمسه انکله انذار وتحذیر صحیح اولمزدی وفقه دین احکامنی بلمکدر

واول ایکی قسمدر بری فرض عیندرکه اول طهارت وصلوة وصوم وسائر عبادات علمیدرکه عبد هر حالده انکله
مکلفدر واکر مالی اولورسه زکوة علمی وحج واجب اولورسه حج علمی دخی تعلم واجب اولور * امدی سائر
علومك دخی فرض عین اولمسنك کیفیتی بونکله بیلنور * وبر قسمی دخی فرض کفایه درکه درجهٔ اجتهاد
ورتبهٔ فتیایه ایرشنجه تعلمدر وقچن بر بلده اهلی انك تعلمن ترك ایتسه‌لر جمیعی عاصی اولورلر وقچن هر بلده
اهلندن برکسه انی تعلمه قائم اولسه آخرلردن اول فرض ساقط اولور * امدی آخرلرین اوزره واجب اولورکه
حوادثدن کندیلره واقع اولان امورده اکا تقلید ایده‌لر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من یرد الله به خیرا
یفقهه فی الدین) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که الله تعالی اکا خیر اراده ایده دینده انی فقیه ایدر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم فقیه واحد اشد علی الشیطان من الف عابد) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر
فقیه واحد شیطانه بیك عابددن اشددر (قال النبی صلی الله علیه وسلم فضل العالم علی العابد کفضلی علی
ادناکم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر عالمك عابد اوزره فضلی سزلك ادناکز اوزره بنم فضلم کبیدر * امام
شافعی رضی الله عنه ایدرکه طلب علمه اشتغال نافله نمازه اشتغالدن افضلدر (یا ایها الذین آمنوا قاتلوا
الذین یلونکم من الکفار) یا مؤمنلر کفاردن سزه اقرب اولنلره قتال ایدك بنی قریظه ونضیر کبی * دیندیکه
انلرکله مراد روم ایدیکه انلر شامده ساکن اولورلردی شام ایسه مدینه‌یه عراقدن اقربدر (ولیجدوا فیکم
غلظة) واول کفار سزده شدت وحمیت وقتاله صبر بولسونلر (واعلموا ان الله مع المتقین) بیلوك که الله
تعالینك عون ونصرتی متقیلرله‌در اکر نفاق اوزره انلره براقدن اتقاء ایدرلرسه (واذا ما انزلت سورة فمنهم من
یقول ایکم زادته هذه ایمانا) وقچن بر سوره نازل اولسه منافقلرك بعضی بعضنه عیون ایله تغامز ایدوب سخریه
واستهزا وجهی اوزره ویاانده عیوبلری اولدیغنه غیظله دیرلرکه اشبو سوره قنغیکزك ایماننی زیاده ایتدی (فاما
الذین آمنوا فزادتهم ایمانا) اما مؤمنلرك اول ایماننی زیاده ایتدی اول سوره تدبرندن حاصل اولان علم زیاده‌سیله
واول سوره وما فیهایه اولان ایمانك ایمانلرینه انضمامیله (وهم یستبشرون) حالبوکه انلر انك نزولنه
سوینورلر زیراکه اول کماللری زیاده‌سنه ودرجه‌لری ارتفاعنه سببدر (واما الذین فی قلوبهم مرض
فزادتهم رجسا الی رجسهم) واما انلرکه قلبلرنده شك ونفاق واردر اکا کفرلری اولکی کفرلرینه انضمامله
کفرلرین زیاده ایتدی (وماتوا وهم کافرون) واول کفر انلرده مستحکم اولوب کافرین اولدقلری حالده فوت
اولدیلر * اشبو آیت کریمه ایمانك زائد وناقص اولمسنه دلیلدر * عمر رضی الله عنه اصحابندن بعضلرك اللرینه
یاپشوب کاولك سز که ایمانمز زیاده ایده‌لم دیردی * وعلی رضی الله عنه دیردیکه ایمان قلبده بر نقطهٔ بیضا مثلی
ظاهر اولور هر بارکه ایمان زیاده اوله اول بیاض قلبده ارتار حتی که قلبك کلیسی بیاض ایدر وکذلك
نفاق قلبده بر نقطهٔ سودا مثلی ظاهر اولور هر بارکه نفاق زیاده اوله اول قلبده‌کی سواد ارتار حتی که قلبك
کلیسی سواد ایدر * والله اکر مؤمنك قلبی شق اولنسه ابیض بولنیدی ومنافقك قلبی شق اولنسه اسود
بولنیدی (اولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرة او مرتین) انلر کورمزلرمیکه هر ییلده بر ایکی کره شدائد
وامراضله ویاقحط وشدتله ویاغزو وجهادله ابتلا اولنورلر (ثم لا یتوبون) بوندنصکره منتهی اولمزلر
ونفاقلرندن توبه ایتمزلر (ولا هم یذکرون) والله تعالینك صدق وعدندن کوردکلریله متعظ اولمزلر (واذا
ما انزلت سورة نظر بعضهم الی بعض هل یراکم من احد) وقچن بر سوره نازل اولسه که انده منافقینك عیوبی ذکر
اولنسه بری برلرینه نظر ایدوب دیرلرکه رسول الله قاتندن کتسه‌کز سزی مؤمنلردن کمسه کوررمیدی اکر کمسه
کورمزدیسه طوروب مسجددن کیدرلردی اکر انلردن کمسه‌نك کوردیکن بیلورلر ایسه طوروب کتمزلردی
(ثم انصرفوا) بعده ایماندن ویاخود فضیحه خوفیله رسول الله صلی الله علیه وسلم قاتندن منصرف اولورلردی
(صرف الله قلوبهم) الله تعالی انلرك قلوبن ایماندن صرف ایلدی (بانهم قوم لا یفقهون) شول سببله کیم
انلر بر قومدرکه سوء فهملری وعدم تدبرلریچون دین الهی فهم ایتمزلر (لقد جاءکم رسول من انفسکم)
یا اهل مکه سزه کندی جنسکزدن سزلك کبی عربی ویااشرافکزدن رسول عربی کلدی (عزیز علیه ما عنتم)
سزلك عنتکز ومکروهه لقاکز اول رسول الله‌یه شدید شاقدر (حریص علیکم) سزلك ایمانکزه وصلاح شانکزه
اول حریصدر (بالمؤمنین رؤف رحیم) جمیع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلودر (فان تولوا) اکر سکا ایماندن

اعراض ایدرلرسه (فقل حسبی الله) دیکل که حفظ ونصرته الله تعالی بکا کافیدر (لا اله الا هو) آندن
غیری معبود بالحق یوقدر (علیه توکلت) اکا توکل ایتدم رجا وخوفم اندندر غیریدن دکل (وهو رب
العرش العظیم) اول عرش عظیم ربیدرکه احکام ومقادیر آندن نزول ایدر * ابی رضی الله عنه ایدر آخر
نازل اولان اشبو ایکی آیتدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بکا قرآن آیت آیت وحرف حرف نازل اولدی
الا سورهٔ برائه وسورهٔ اخلاص نازل اولدیغنده بیلسنجه ملائکه‌دن یتمش بیك صف دخی نازل اولدی

(سورة یونس مکیة وهی مائة وتسع آیات)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(الر) بن اول اللهمکه جمیع اشیایی کورورین (تلك آیات الکتاب) اشبو قرآن آیتلریدر (الحکیم)
حلال وحرام وحدود واحکامله محکمدر (اکان للناس عجبا ان اوحینا الی رجل منهم) اهل مکه‌یه عجبمی
اولدیکه انلردن محمد صلی الله علیه وسلمه وحی ایدوب رسالتله اصطفا ایده‌وز بوخسه انلرك عظماسندن برینه
دکل * وقتا که محمد صلی الله علیه وسلم رسالتله مبعوث اولدی مشرکون دیدیلرکه عجبدر کیم الله تعالی
ابوطالبك یتیمندن غیری ارسال ایده‌جك بر رسول بولمدی * امدی انی دیملری فرط حماقتلرندن وامور عاجله
اوزره قصر نظرلرندن ووحی ونبوتك حقیقتنه زیاده جهالتلرندن ایدی * زیرا اول انلرك عظماسندن
قصوری زعملرنجه انجق مالده ایدی مال امری ایسه بو بابده اهون شیدر وبرقولده تعجبلری الله تعالینك
رسولی بشر اولمسنده ایدی (ان انذر الناس) قرآنده‌کی وعیدلرله نامی شرکدن ومعاصیدن تخویف ایت
(وبشر الذین آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم) ومؤمنلره تبشیر ایتکه انلر ایچون رب تعالی عندنده تقدیم
ایتدکلری اعمال حسنه‌لری سببیله منزلهٔ رفیعهٔ سابقه واردرکه اکا قول ونیتده صدقلریله نائل اولورلر
(قال الکافرون ان هذا لسحر مبین) کافرلر دیدیلرکه اشبو کتاب ومحمدك کتوردیکی دکل الا سحر
مبیندر * اشبونده اعتراف واردرکه انلر رسول اللهدن امور خارقه‌یه مصادف اولدیلرکه اول انلری معارضه‌دن
اعجاز ایتدی (ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارض
وما فیهایی التی کونده خلق ایلدیکه اول اصول ممکناتدر (ثم استوی علی العرش) بعده عرش اوزره
استیلا ایتدی (یدبر الامر) کائناتك امرنی حکمتی وکلمهٔ سابقه‌سی مقتضاسنجه تقدیر واسبابنی تهیئه
ایدر (ما من شفیع الا من بعد اذنه) شفعادن هیچ بری اکا شفاعت ایتمز الا انك اذنیله * اشبو کفارك زعمی
رددرکه اصنامه عبادت ایتدکلرنده انلر بزم عند الله شفعامزدر دیرلردی (ذلکم الله ربکم) اشبو اشیایی
خلق ایدن ربکز جل شانه‌درکه عبادته مستحق آندن غیری معبودکز یوقدر (فاعبدوه) امدی اکا عبادت
ایدك (افلا تذکرون) تفکر ایتمزمیسز که انك ربوبیت وعبادته مستحق ایدوکن بیله‌سز (الیه مرجعکم
جمیعا) جمیعکزك موتله ویابعثله رجوعی الله تعالی‌یه‌در غیریه دکل امدی اکا لقایه مستعد اولوك (وعد الله
حقا) امورمذکوره‌یی وعد موکدله الله تعالی وعد ایتدی (انه یبدؤ الخلق ثم یعیده) اول الله تعالی خلقی
ابتداده وجوده کتوردی انلری افنا واهلاك ایتدکدنصکره بنه یوم قیامتده اعاده ایدر (لیجزی الذین آمنوا
وعملوا الصالحات بالقسط) تاکه مؤمنین صالحینه عدلله جزا ایده ویاعدالتلری وامورلرنده عدل اوزره
قیاملری ویاایمانلری سببیله که اول عدل قویمدر تنکیم شرك ظلم عظیمدر اشبو معنی اوجهدر مابعدنده‌کی قول
شریفه مقابل اولدیغیچون (والذین کفروا لهم شراب من حمیم وعذاب الیم بما کانوا یکفرون) وتاکه
کافرلره کفرلری سببیله شراب حمیم وعذاب الیمله جزا ایده (هو الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا) اول
الله تعالی شمسی ذات ضیاء وقمری ذو نور قیلدی (وقدره منازل) واول قمر ایچون منازل تقدیر ایتدیکه قمر
انلری تجاوز ایتمز وکیرو دخی قالمز واول منازل یکرمی سکزدر * شرطین * وبطین * وثریا * ودبران * وهقعه
وهنعه * وذراع * ونثره * وطرف * وجبهه * وزبره * وصرفه * وعواء * وسماك * وغفر * وزبانا * واکلیل *
وقلب * وشوله * ونعایم * وبلده * وسعد الذابح * وسعد بلع * وسعد السعود * وسعد الاخبیه * وفرغ الدلو
المقدم * وفرغ الدلو المؤخر * وبطن الحوت در * وبو منازل اون ایکی برجه منقسمدرکه اول * حمل * وثور *
وجوزا * وسرطان * واسد * وسنبله * ومیزان * وعقرب * وقوس * وجدی * ودلو * وحوت در *

وهر برج ایکی منزل ونلثدر * هر کیجه ده قمر اول منازلك برینه نزول ایدر وایکی کیجه مستتر اولور اکر شهر
اوتوز اولورسه وبر کیجه مستتر اولور اکر شهر یکرمی طقوز اولورسه * وشمسك اول منازلك هر برنده مقامی
اون اوچر کوندر انلك انقضاسیله سنه دخی منقضیه اولور (لتعلموا عدد السنین والحساب) تا که انکله
سنه لرك دخول وانقضاسن ودخی معاملات وتصرفاتکزده شهور وایام وساعات حسابن بیله سز (ما خلق
الله ذلك الا بالحق) الله تعالی اشبو خلقی حق ملتبس خلق ایلدی تا که انکله صنعتی ظاهر وقدرتی باهر
اوله (یفصل الایات لقوم یعلمون) الله تعالی آیتلرین تفصیل ایدر شول قوم ایچونکه بیلورلر زیرا که آنی تأمله
انکله انلر منتفع اولورلر (ان فی اختلاف اللیل والنهار وما خلق الله فی السموات والارض لایات لقوم یتقون)
لیل ونهارك اختلافنده وسموات وارضده الله تعالینك خلق ایتدیکی انواع کائناتده صانعك وجودنه وکمال
علم وقدرتنه دلالت ایدر آیتلر واردر شول قوم ایچونکه عواقبدن اتقا ایدرلر * زیرا که اول انلری تفکر
وتدبره حمل ایدر (ان الذین لا یرجون لقاءنا) شونلرکه عقابمزدن خوف وثوابمز رجا ایتمزلر (ورضوا بالحیوة
الدنیا) ودنیایی اختیار ایدوب انکیچون عمل ایدرلر (واطمأنوا بها) اکا سکون ایدوب همتلرین اکا
قصر ایدرلر (والذین هم عن آیاتنا غافلون) وشونلرکه بزم آیتلریمزدن غفلت ایدوب معتبر اولمزلر (اولئك
مأویهم النار بما کانوا یکسبون) امدی انلرک کسب ایتدکلری کفر ومعاصیلری سببیله مأوالری ناردر
(ان الذین امنوا وعملوا الصالحات یهدیهم ربهم بایمانهم) شونلرکه مؤمنین صالحین اولدیلر رب تعالی انلری
ایمانلری سببیله جنته ارشاد ایدر (تجری من تحتهم الانهار) که اوکلرندن آنده نهرلر جاری اولور (فی جنات
النعیم) که اول جنات نعیمده در (دعویهم فیها سبحانك اللهم) انلرك آنده قول وکلام ویا دعالری یا الله سنی
هر سوءدن تنزیه ایدرز دیملریدر * اهل تفسیر ایدر اشبو کلمه جنت طعامنده اهل جنتله خدم بیننده علامتدر
یعنی اهل جنت طعام مراد ایده لر سبحانك اللهم دیرلر * اویله اولسه خدم اول حیننده انلرك اشتها ایتدکلرین
موائد اوزرلرنده کتورورلر هر مائده نك طول وعرضی بر میل اولور هر مائده ده یتمش بیك صحفه وهر صحفه ده
برلون طعام اولور که بری آخرنه بکزه مز در طعامدن فارغ اولدقلرنده الحمد لله دیرلر (وتحیتهم فیها سلام)
وآنده انلرك بری برلرینه تحیتلری ویا ملائکه نك انلره تحیتی سلامدر (وآخر دعویهم ان الحمد لله رب العالمین)
وانلرك آنده تسبیحدن صکره آخر کلاملری الله تعالی یه حمد اولور * دینلدیکه یعنی یچن انلر جنته کیروب الله
تعالینك عظمت وکبریاسن کوررلر تقدیس وتمجید ایدوب نعوت جلاله وصف ایدرلر بعده ملائکه کلوب
انلره آفاتدن سلامت واصناف کرامانه اصابتله تحیت ایدرلر (ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخیر) اکر
الله تعالی ناسك شر ومکروهه اولان دعالرینه اجابتن تعجیل ایتسه انلرك خیره اولان دعالرینه اجابتی استعجاللری
کبی (لقضی الیهم اجلهم) انلر اماته واهلاك اولنه لردی (فنذر الذین لا یرجون لقاءنا فی طغیانهم یعمهون)
امدی بز ناسك شره اولان دعالرینه اجابتی تعجیل ایتمز بلکه بعث وحساب ایچون لقامز خوفن ایتمینلری
امهال واستدراج ایچون ضلالتلرنده تردد ایدر اولدقلری حالده آلیقورز (قال النبی صلی الله علیه وسلم
اللهم انی اتخذ عندك عهدا لن تخلفه انما انا بشر فای المؤمنین آذیته او شتمته او جلدته او لعنته فاجعلها له صلوة
وزکوة تقربه بها یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الهی سنك عندکده بر عهد اتخاذ ایدرینکه
کا خلف اولمز بن بشرین سائر بشر کبی غضب ایدرین مؤمنلردن هر کسه که بن اکا ایذا ویا شتم ویا جلد ویا لعنت
ایدمسن اکا اول بندن ایرشن خصلت مکروهه یی صلوة وزکوة ایتکه یوم قیامتده انکله آنی رحمتکه تقریب
ایده سن (واذا مس الانسان الضر دعانا لجنبه او قاعدا او قائما) یعنی بر انسانه جهد وشدت ایرسه انك
ازاله سیچون اضطجاعی ویا قعودی ویا قیامی حالنده اخلاصله بزه دعا ایدر * اشبو تردیدك فائده سی دعایی
جمیع احواله ویا اصناف مضاره تعمیمدر (فلما کشفنا عنه ضره مر کان لم یدعنا الی ضر مسه) وقتاکه بز انك
مس ایدن ضررنی کیدره وز اول ضررك مسندن اولکی طریقه سنه مستمر اولور وکندویه ایریشن جهد ومشقتی
اونودر کانه اول بزدن مس ایدن ضررك دفعنی طلب ایتمشدی (کذلك زین للمسرفین ما کانوا یعملون)
شبو تزیین کبی معصیتده حدی تجاوز ایدنلره عصیاندن عمل ایتدکلری تزیین اولنور (ولقد اهلکنا القرون
من قبلکم لما ظلموا) یا اهل مکه سزدن اول نیجه قرون اهالی عذاب ایله اهلاك ایتدك شول وقتکه تکذیبله قوی

وجوارحلرین مالا ینبغی یه استعمال الله ظلم ایتدیلر (وجاءتهم رسلهم بالبینات) حالبوکه انلره رسوللری
صدقلرینه دلالت ایدر حجتلرله کلدیلر (وما کانوا لیؤمنوا) انلر ایسه ایمانه کلور اولمدیلر * زیرا که
استعدادلرینك فسادی والله تعالینك انلری خذلانی وموتلری کفر اوزره اولور ایدوکنه انك علمی انلری آندن
منع ایلدی (کذلك نجزی القوم المجرمین) اشبو جزاء کبی که اول رسللرین تکذیبلری وانك اوزره
اصرارلری سببیله وامهالده عدم فائده نك تحققیله هلاك اولنملری کبی هر قوم مجرمینه جزاء ایدرز
(ثم جعلناکم خلائف فی الارض من بعدهم لننظر کیف تعملون) واوکدین اهلاك ایتدیکمز قروندن صکره
یریوزنده سزی انلرك یرینه خلیفه وبدل قیلدقکه آنده نیجه عمل ایدرسز اکا ناظر ایده وز جمیع احوالکز بزه معلوم
ایکن حکمتمز مقتضاسنجه سزه مختبر معامله سن ایده وز (واذا تتلی علیهم آیاتنا بینات قال الذین لا یرجون
لقاءنا ائت بقرآن غیر هذا او بدله) یعنی مکه کافرلرینه بزم آیات بینه مز تلاوت اولنسه بزم لقامز خوفن
ایتمینلر یا محمد دیسکادیرلرکه اشبو کتوردیکك قرآنك غیری بر کتاب کتور کل که بز آنی اوقیه وز آنده بزم استبعاد
ایتدیکمز بعث وثواب وعقاب ویا آلهه مزه عبادتك ترکی ویا آلهه مزی تعییب ایدر اولمیه ویا خود سن آنی عند
نفسکدن تبدیل ایت عذاب آیتنك برینه رحمت آیتن وحلال برینه حرام وحرام برینه حلال کتور (قل
ما یکون لی ان ابدله من تلقاء نفسی) دیکل که بکا صحیح اولمزکه انی عند نفسمدن تبدیل ایدم (ان اتبع
الا ما یوحی الی) بلکه بنم اتباعم دکل الا بکا امر ونهی اولنانه در (انی اخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم)
بن ربم جل شأنه دن قورقارینکه اکر بن قرآنی تبدیلله اکا عصیان ایدرسم یوم قیامتده بکا عذاب ایریشه
(قل لو شاء الله ما تلوته علیکم) اکر الله تعالی دیلسه بکا قرآنی انزال ایتمزدیکه آنی سزه تلاوت ایدم
(ولا ادریکم به) وسزه قرآنی بلدرمزدی (فقد لبثت فیکم عمرا من قبله افلا تعقلون) عقولکزی تدبر
وتفکرله استعمال ایتمزمیسز که انك الله تعالی قبلندن ایدیکنی بیله سز قرآندن اوکدین قرق ییل دکلو زمان
مکث ایتدم آنی نه سزه تلاوت ایتدم ونه بلدردم * روایت اولندی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم وحیدن اول
مکه ده قرق ییل اقامت ایدوب آندن وحی اولندی ووحیدن صکره مکه ده اون اوچ ییل اقامت ایتدی * بعده
مدینه یه هجرت ایدوب انده اون ییل اقامتندن صکره التمش اوچ یاشنده ایکن وفات ایتدی (فمن اظلم ممن
افتری علی الله کذبا) شول کمسه دن اظلم کیمدر که الله تعالی یه شریك ویا ولد اسنادیله افترا ایده (او کذب
بآیاته) ویا آیتلرینی تکذیب ایدوب اکا کافر اوله (انه لا یفلح المجرمون) مشرکلر الله تعالینك عذابندن
نجات بولمزلر (ویعبدون من دون الله ما لا یضرهم ولا ینفعهم) الله تعالیدن غیری شول انلره ضر ونفعی اولمیان
جماداته عبادت ایدرلر والحال معبود لایق اولورکه مثیب ومعاقب اوله تا که اکا عبادتله جلب نفع ویا دفع ضر
اولنه (ویقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله) ودیرلرکه اشبو اصنام عندالله بزم شفعامزدر امور دنیویه دن
مهماتمزی اکا شفاعت ایدرلر ویا آخرتده شفعامزدر اکر بعث اولورسه (قل اتنبئون الله بما لا یعلم فی السموات
ولا فی الارض) دیکل که الله تعالی یه خبرمی ویررسز آنیکه سموات وارضده انك حصولنی اول بلمیه * یعنی
حاشا انك شریکی اوله ویا انك اذنسز عندنده شفیع اوله اول ایسه آنی بلمیه (سبحانه وتعالی عما یشرکون) امدی
اول انلرك شرکندن منزه وعالی اولدی (وما کان الناس الا امة واحدة) آدم علیه السلام زماننده قابیل هابیلی
قتل ایدنجیه دکین ناس فطرت اوزره موجودین ویا حق اوزره متفقین ایدیلر (فاختلفوا) آندن صکره
هوا به واباطیله اتباع ایله ویا رسل بعثتیله مختلفین اولدیلر بر طائفه انلره متابعت وطائفه اخری مخالفت ایتدیلر
(ولولا کلمة سبقت من ربك لقضی بینهم فیما فیه یختلفون) اکر ربك جل شأنه دن انلرك بیننده حکمك
یوم قیامته تأخیریله کلمه سبقت ایتمش اولمسه اختلاف ایتدکلری شیده بینلری عاجلا اهلاکله مبطل وابقاء
محقله قضا اولنوردی (ویقولون لولا انزل علیه آیة من ربه) واهل مکه دیرلرکه نولیدی محمده ربندن جل
شأنه اقتراح ایتدکلری آیتلردن بر آیت نازل اولسه (فقل انما الغیب لله) دیکل که غیبك علمی الله تعالی یه
مختصدر (فانتظروا انی معکم من المنتظرین) امدی سز اقتراح ایتدیککز شیئك نزولنه منتظر اولك بن دخی
سزه جحودکز سببیله حق تعالیدن ایریشور شیئه منتظرین (واذا اذقنا الناس رحمة من بعد ضراء مستهم
اذا لهم مکر فی آیاتنا) یعنی بز کفاره قحط ومرض مثلی ضراء اصابتندن صکره راحت ورخا ایرکورسه وز

عقبنجه اینلریزه طعن واحتیا الله مكرلری اولور * دینلدیكه اهل مكه یه یدی ییل قحط ایروب بعده حق تعالی
رحمتیله خصب وسعه ایركوریجك آیات الاهی قدح ورسول اللهه كیدایتمكه مباشرت ایتدیلر (قل الله
اسرع مكرا) دیكل كه الله تعالی مكرده سزدن اسرعدركه سز كیدیكزی تدبیرایتمزدن اوكدین اول سزلك
عقابكزی تدبیرایدر (ان رسلنا یكتبون ماتمكرون) بزم حفظه ملائكه مز سزلك مكرایتدیكزی یازرلر * یعنی
انلرك اخفاده تدبیرایتدكاری شیء بزم حفظه مزه خفی دكلدر * امدی بزه خفی دكل ایدوكی بالطریق الاولی
ظاهراولور (هوالذی یسیركم فی البر والبحر) اول الله تعالی سزه سیری تمكین ایدر برده دواب ظهرنده وبحرده
سفینه اوزرنده (حتی اذا كنتم فی الفلك) حتی چقانكه سفینه لرده اوله سز (وجرین بهم بریح طیبة) واول
سفینه لر ریح لینه ایله ناس ایچنده ایكن یوریه (وفرحوابها) وانلر اكاسوینه لر (جاءتها ریح عاصف)
اول حالتده اول سفینه لره ریح شدید الهبوب ایریشه (وجاءهم الموج من كل مكان) وانلره هرجانبدن
موج كله (وظنوا انهم احیط بهم) وایقان ایده لركه انلر اوزره مسالك خلاص منسد اولوب اسباب هلاك
احاطه ایلیه (دعوا الله مخلصین له الدین) اول الله تعالی یه دینی اخلاص ایدراولدقلری حالده دعا ایدوب
دیه لركه (لئن انجیتنا من هذه لنكونن من الشاكرین) یاربنا اگر بزی بوشدتدن قورتارر سك سكا ایمان وطاعتله
شكرایدنلردن اولورز (فلما انجیهم اذاهم یبغون فی الارض بغیرالحق) وقتاكه الله تعالی انلری
اول شدائددن قورتاره عقبنده بردونده فساده مباشرت ومعتادلری اولان حالات سیئه یه مسارعت ایدرلر
(یاایها الناس انما بغیكم علی انفسكم) یاناس بغی وفسادكز كندیكزه در زیرا وبالی ینه سزه رجوع ایدر
(متاع الحیاة الدنیا) بغیكز متاع دنیادركه فانی اولور لكن عقابی اوزریكزده قالور (ثم الینا مرجعكم
فننبئكم بما كنتم تعملون) بعده یوم قیامتده مرجعكز بزه در آخرتده سزه جزا ایدرز انكله كه خیروشردن
دنیاده انی ایشلمشدیكز (انما مثل الحیوة الدنیا كماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات الارض مما یأكل
الناس والانعام) حیات دنیانك فنا وزوالده مثلی شول ماء مثلیدركه بزانی سمادن ایندیره وز واول ماءایله ناس
وانعام اكل ایده جكی حبوب وثماردن والوان حشیشدن یرده بیته (حتی اذا اخذت الارض زخرفها
وازینت) حتی یرالوان ازهار وانواع انوارله حسن وبهجه سن اظهار ایده (وظن اهلها انهم قادرون علیها)
وانك اهلی كندیلرین اول نابت اولان اشیانك حصادنه ورفع غله سنه متمكنین ظن ایده لر (اتاها امرنا لیلا
اونهارا فجعلناها حصیدا كان لم تغن بالامس) كیجه ویا كوندزده انك هلاكنه قضامز ایریشوب انی محصوده
ومقطوعه قیله وزكانه اندن اوكدینده اول بتمشدی * امدی دنیا یه تشبث ایدن دخی انك كبی الله تعالینك
اكا امر وعذابی زیاده غفلتی وقتنده ایریشور (كذلك نفصل الآیات لقوم یتفكرون) اشبو تفصیل وبیان كبی
آیات قرآنی تفصیل ایدرز شول قومه كیم امثال قرآنی تفكر ایدرلر انكله دنیانك غرور وزوالن بیلوب
اندن رهبت ایدرلر وآخرتك بقا وكمالن بیلوب طلبنه اقبال ورغبت ایدرلر (والله یدعوا الی دارالسلام)
الله تعالی عبادنی جنتنه دعوت ایدركه اول آفاتدن سلامت محلیدر ویاانك اهلی بری برلرینه ویاملائكه انلره
سلام ویرر (ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم) واول عبادندن دیلدیكن توفیقله طریق مستقیمه
ارشاد ایدركه اول اسلامدر ولباس تقوی ایله تدرعدر * الله تعالی دعوتی تعمیم ایدوب هدایتی مشیتنه
تخصیصنده دلالت واردركه امر ارادتك غیری اوله وضلالات اوزره مصرلك الله تعالی رشدنی اراده ایتمیه
* جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم نائم ایكن ملائكه دن برطائفه اكا كلوب دیدیلركه
اشبونك مثلی شول رجل مثلیدركه بردار بنا ایدوب انده مأدبه وضع ایتدیكندنصكره اول مأدبه یه چاغرر
داعی كوندره اولكه داعی یه اجابت ایده اول داره كیرر ومأدبه دن اكل ایدر واولكه داعی یه اجابت ایتمیه
نه داره كیرر ونه مأدبه دن اكل ایدر * امدی دار جنتدر وداعی محمددر واولكه محمده اطاعت ایده الله تعالی یه
اطاعت ایدر واولكه محمده مخالفت ایده الله تعالی یه مخالفت ایدر محمد ناس بیننده اهل حق ایله اهل باطل
بینینی فصل ایدیجیدر (للذین احسنوا الحسنی وزیادة) دنیاده عملارین كوزلك ایدنلره آخرتده جنت والله
تعالینك وجه كریمنه نظرجزا اولور * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بو آیتی اوقویوب دیدیكه
اهل جنت جنته واهل نارناره كیردیكنده برمنادی ندا ایده كه یااهل جنت الله تعالینك سزه موعودی

واردیكه آنی سزه انجاز ایده * دیه لركه آیا اول موعود نه اوله حالبوكه اول میزانمزی ثقیل ویوزلریمزی بیاض
ایتدی وبزی جنته ادخال ایدوب ناردن صیانت ایتدی * اویله اولسه حجابی رفع ایدوب وجه كریمنه نظر ایده لر
انلره انك وجه كریمنه نظردن احب شیء ویرلمش اولمیه * ابن عباس رضی الله عنهمادن برروایتده حسنی
حسنه نك مثلیله جزا اولنمسیدر * وزیاده انك اون مثلیله یدییوز ضعفه دكین جزا اولنمسیدر (ولا یرهق
وجوههم قتر ولا ذلة) انلرك یوزلرین قابلیه سواد وهوان كه اهل ناره اولور (اولئك اصحاب الجنة هم فیها خالدون)
انلر اهل جنتدركه انده دائملردر (والذین كسبوا السیئات جزاء سیئة بمثلها) واعمال سیئه كسب ایدنلره
سیئه لری مقابله سنده مثلی سیئه جزا اولور (وترهقهم ذلة) وانلری ذل وهوان قابلیه (ما لهم من الله
من عاصم) الله تعالینك سخطندن ویا الله تعالی جهتندن ویا عندندن عصمت ایدر اولمیه مؤمنلره اولدیغی
كبی (كانما اغشیت وجوههم قطعا من اللیل مظلما) كانه یوزلری ایل مظلمدن قطعه لر كیور یلوبدر
(اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) امدی انلر اصحاب ناردركه انده دائملردر (ویوم نحشرهم جمیعا ثم نقول
للذین اشركوا مكانكم انتم وشركاؤكم) الله تعالی یوم قیامتده ایكی فریقك جمیعنی حشر ایدوب اندن
مشركلره دیركه بریكزده طورك كه سزه وكرك شركاكزه نه ایشلنور كوره سز (فزیلنا بینهم) اویله اولسه
بینلرینی تفریق ووصلاربنی قطع ایدرز (وقال شركاؤهم ما كنتم ایانا تعبدون) شركالری انلره دیه لركه
دنیاده سز بزم طلبمزله بزه عبادت ایتمزدیكز وبز سزلك عبادتكزی بلمزایدك * واصنام بووجهله مشركلردن تبری
ایده لر وحقیقتده شركانك بوقولی انكچوندركه اول مشركینك عبادتی اهوالرینه ایدیكه اهوالرینك امریله
اشراك ایتمشلردی یوخسه شركالری انلره برشیئله امر ایتمشدی * دینلدیكه اصنام الله تعالینك اذنیله
بوقوالی انلره سویلیه لر شول شفاعتدن بدلكه مشركین انی انلردن توقع ایدرلردی * دینلدیكه شركا ایله
مراد ملائكه ومسیحدر ویرقولده شیاطیندر (فكفی بالله شهیدا بیننا وبینكم ان كنا عن عبادتكم لغافلین)
الله تعالی بزمله سزلك بینكزده شاهدیتركه اول كنه حاله عالمدر بز سزلك عبادتكزدن غافللر ایدك * زیراكه بز اشتمز
وكورمز وبلمزایدك (هنالك تبلوا كل نفس ما اسلفت) اشبو مقامده هرنفس تقدیم ایتدیكی عملی اختبار
ایدوب نفع وضررنی كورر * وياخود هرنفس عملنه اتباع ایدوب عملی انی یاجنته ویاناره ایلتور ویاخود
هرنفس عاصیه یه تقدیم ایتدیكی شرسببیله عذاب ایریشور (وردوا الی الله) واول تقدیم ایتدكاری شیء سببیله
الله تعالینك جزاسنه رد اولنورلر (مولاهم الحق) كه اول انلرك بلری وحقیقتده متولی امورلریدر
یوخسه مولی اتخاذ ایتدكاری دكل (وضل عنهم ما كانوا یفترون) وزائل اولور اولكه آلهه لری
كندیلر ایچون شفاعت ایدر ویاانلری آلهه دردیو افترا ایدرلردی (قل من یرزقكم من السماء والارض)
دیكل كه سما وارضك جمیعندن سزه رزقی كیم ویرر * زیراكه ارزاق اسباب سماویه ومواد ارضیه ایله حاصل
اولور (امن یملك السمع والابصار) ویاخود سمع وابصارك خلق وتسویه سنه كیم قادر اولور ویا اول ایكیسن
آفاتدن كیم حفظ ایده بیلور (ومن یخرج الحی من المیت ویخرج المیت من الحی) وكیمدركه میتدن حی
وحیدن میت چقارر نطفه دن ولد وحیواندن نطفه خروجی كبی (ومن یدبر الامر) وكیمدركه جمیع عوالمك
امورنی تدبیرایدر (فسیقولون الله) دیه لركه بواشیایی ایدن الله تعالیدر * زیراكه فرط وضوحندن
مكابره وعناده قادر اولمزلر (فقل افلا تتقون) دیكل كه بواقرار ایله ینه حق تعالیدن قورقیوب اكا نیچه شرك
ایدرسز (فذلكم الله ربكم الحق) اشبو اموره متولی اولوب عبادته مستحق ربكز جل شانه دركه ربوبیتی
ثابتدر * زیرا اولدركه سزی انشا واحیا ایتدی ورزقلندروب اموریكزی تدبیر ایتدی (فماذا بعد الحق
الا الضلال) حقدنصكره دكل الا ضلالدر اولكه حقی تجاوز ایده ضلاله دوشر (فانی تصرفون) امدی
حق قویوب نیجه ضلاله صرف اولنورسز (كذلك حقت كلمة ربك علی الذین فسقوا انهم لا یؤمنون) اشبونك
كبی الله تعالینك كلمه وحكمی واجب اولدی شول قوم اوزره كیم كفرلرنده تمرد ایدوب حد استصلاحدن
خروج ایتدیلر انلر ایمانه كلمزلر (قل هل من شركائكم من یبدؤ الخلق ثم یعیده) دیكل كه اوثانكزدن بری
قادرمیدركه اصل ومثالسز خلقی انشا ایده وموتدنصكره انی دیرلتكوره اگرسكا جواب ویرمكدن
عاجز اولورلرایسه (قل الله یبدؤ الخلق ثم یعیده) دیكل كه اكا الله تعالی قادر اولور (فانی تؤفكون)

قصد سيلدن انلر نيجه صرف اولنورلر (قل هل من شركائكم من يهدي الى الحق) ديكل كه اوثانكزدن برى
قادرميدركه نصب حجج وارسال رسل ونظر وتدبره توفيقله حقه ارشاد ايده جوابدن عاجز اولدقلرنده (قل الله
يهدي للحق) ديكل كه خلقى حقه الله تعالى ارشاد ايدر (افمن يهدي الى الحق احق ان يتبع امن لا يهدى
الا ان يهدى) الله تعالى كه حقه ارشاد ايدر اتباع اولنمغه اولى احقدر يوخسه صنم كه بنفسه تحركه وبر مكاندن
مكان آخره انتقاله قادر اولمز مكركه اول نقل اولنه (فما لكم كيف تحكمون) سزه نولديكه صريح عقل بطلاننى
اقتضا ايدر شيئله نيجه حكم ايدرسز (وما يتبع اكثرهم الا ظنا) انلرك جميعى ظننه اتباع ايدرلر ديرلركه اصنام
آلهه در وآخرتده انلره شفاعت ايدسرلر در حالبوكه اول بر اعتقاد باطلدر انك شاننده كتاب وسنت وارد
اولميوبدر (ان الظن لا يغني من الحق شيئا) زيراكه ظن علمدن واعتقاد حقدن برشيء اغنا ويرمز وياخود اول
الله تعالينك عذابندن برشيء انلردن دفع ايتمز وياخود ظن علم مقامنه قائم اولمز اشبو دليلدركه علم اصولك
تحصيلي واجب اوله وتقليد وظن ايله اكتفا جائز اوليه (ان الله عليم بما يفعلون) الله تعالى انلرك ظننه
اتباعلرين وبرهاندن اعراضلرين بيلور (وما كان هذا القرءآن ان يفترى من دون الله) اشبو قرآن صحيح
اولمزكه الله تعالينك غيريه مضاف قيلنه (ولكن تصديق الذي بين يديه) لكن الله تعالى آنى اندن اول نازل
اولان كتب الهيه يى تصديق انزال ايلدى (وتفصيل الكتاب) وعقايد وشرايعدن حق وثابت اولانى تفصيل
انزال ايلدى (لا ريب فيه من رب العالمين) كه اول رب العالميندن اولوب آندن ريب منتفيدر (ام يقولون
افتراه) كفار مكه ديرلرميكه آنى محمد ذات نفسندن اختلاق ايتدى (قل فأتوا بسورة مثله) ديكل كه امدى
بلاغتده وحسن نظمده وقوت معناده انك مثلى برسوره كتورك زيراكه عربيت وفصاحتده بنم كبيسز
(وادعوا من استطعتم من دون الله) ومع ذلك الله تعالينك غيريدن سزه اعانته امكانى اولور كسنه لردن
استعانت ايدك (ان كنتم صادقين) اكر اول محمدك اختلاقيدر ديوقولكزده صادقلر ايسه كز (بل كذبوا
بما لم يحيطوا بعلمه) بلكه قرآنى اول اشتدكلرنده آياتنى تدبر ايتمزوشاننى بلمكسزين تكذيبه مسارعت ايدرلر
(ولما يأتهم تأويله) حالبوكه انلرانك تأويلنه واقف اولمديلر ومعانيسنه اذعانلرين ايركورمديلر (كذلك
كذب الذين من قبلهم) كفار مكه قرآنى تكذيب ايتدكلرى كبى انلردن اول امم ماضيه كفارى دخى انبيالرين
كتوردكلرى معجزاتلرنده تكذيب ايتديلر (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) نظر ايتكه رسوللرين تكذيبله
نفسلرينه ظلم ايدنلرك عاقبتى نيجه هلاكه ايردى (ومنهم من يؤمن به ومنهم من لا يؤمن به) اول مكذبينك
بعضى نفسنده قرآنى تصديق ايدوب حق ايدوكن بيلوركن عناد ايدر وياخود مستقبلده آنى تصديق وتوبه
ايدسرلردر وانلرك بعضى ايسه فرط غباوت وقلت تدبرندن آنى نفسنده تصديق ايتمز وياخود مستقبلده آنى
تصديق ايتميوب موتى كفر اوزره اولور (وربك اعلم بالمفسدين) ربك جل شانه اول مكذبيندن عناد واصرار
ايدنلرى بيلور (وان كذبوك فقل لي عملي ولكم عملكم انتم بريئون مما اعمل وانا بريء مما تعملون) اكر انلر
الزام حجتدنصكره سنى تكذيب اوزره اصرار ايدرلر ايسه انلره ديكل كه بنم عملك جزاسى بكادر وسزك عملكزك
جزاسى سزه درسز بنم عملمدن بريسز وبندخى سزك عملكزدن بريئم نه سز بنم عمله مؤاخذه اولنورسز ونه
بن سزك عملكزله مؤاخذه اولنورين * ديندلديكه بو آيت سيف آيتيله منسوخه در (ومنهم من يستمعون
اليك) ومكذبيندن برطائفه يحن سن قرآن اوقويوب شرايع تعليم ايتسك سنى ديكارلر لكن قبول ايتمزلر شول
اصم كبيكه اصلا اشتميه (افانت تسمع الصم ولو كانوا لا يعقلون) سن اصمه اشتدرمكه قادرمى اولورسن
اكر صمملرينه عدم فهم دخى منضم اولور ايسه * اشبونده تنبيه واردركه استماع كلامك حقيقتى اول كلامدن
مقصود اولان معنانى فهمدر اول اجلدن بهايم انكله وصف اولنمز (ومنهم من ينظر اليك) ومكذبيندن
برطائفه سكا نظر ايدوب نبوتك دلائلن معاينه ايدركن ينه سنى تصديق ايتمزلر (افانت تهدي العمي ولو كانوا
لا يبصرون) سن اول قلبى اعمالره هدايته قادرمى اولورسن اكر اول عمالرينه عدم بصر دخى منضم اولور ايسه
زيراكه ابصاردن مقصود اعتبار واستبصاردر وآنده عمده بصيرتدر اول اجلدن اعماى مستبصر حدس
وتفطن ايدر آنيكه بصير احمق ادراك ايده مز (ان الله لا يظلم الناس شيئا ولكن الناس انفسهم يظلمون)
الله تعالى ناسه حواس وعقللرى سلبيله برشيء ظلم ايتمز لكن ناس آنى افساد ومنافعن تفويتله نفسلرينه

ظلم ايدرلر اشبو دليلدركه عبد ايچون كسب ثابت اوله يوخسه بالكليه مسلوب الاختيار اوليه (ويوم
نحشرهم كان لم يلبثوا الا ساعة من النهار) برانلرى قبوردن بعثله جمع ايدرز كانه انلر دنياده وياقبورده
نهاردن برساعت مكث ايتمديلر ايدى (يتعارفون بينهم) قبرلرندن بعث اولندقلرنده برى برلرين بيلرلر
دنياده كى بلشملرى كبى بعده اهوال قيامتى كوردكلرنده باشلرى قيدنه دوشوب اول بلشملرى كسيله
ديندلديكه يوم قيامتده انسان يانندهاولان كسنه يى بيلر لكن هيبت وخشيتدن سويليه (قد خسر الذين كذبوا
بلقاء الله وما كانوا مهتدين) موتدنصكره بعثله الله تعالينك لقاسنى تكذيب ايدنلر تجارتلرنده زيان ايتديلر
زيراكه ايمانى كفره دكشديلر تجارت امرنى بلمديلر (واما نرينك بعض الذي نعدهم او نتوفينك) يا محمد بز انلره
ايعاد ايتديكمز عذابى حياتكده سكا كوسترهوز وياآنى كوسترمدين سنى توفيه ايدهوز (فالينا مرجعهم)
آخرتده مرجعلرى بزه در (ثم الله شهيد على ما يفعلون) بوندنصكره يوم قيامتده الله تعالى انلرك افعاللرى
اوزره شهادتن ادا ايدسردر (ولكل امة رسول) امم ماضيه دن هر امت ايچون رسول واردر بعث
اولنديكه انلرى حقه دعوت ايده (فاذا جاء رسولهم قضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) يحنكه انلره رسوللرى
كلوب تكذيب ايتديلر رسولله مكذبين بينى عدلله قضا اولندى رسول انجا ومكذبين اهلاك ايدلدى انلرى
الزام ايدر حجتسز عذاب اولنمزلر * وياذنبسز مؤاخذه ويا سيئاتلرى اوزره زياده ايدلمزلر (ويقولون متى هذا
الوعد ان كنتم صادقين) ومشركون استبعاد واستهزاء طريقى اوزره قيام ساعت ويانزول عذاب نه وقتده
اولور ديرلر * يا محمد سن وكرك اصحابك وعدكزده صادقلر ايسه كز بزه خبر ويرك (قل لا املك لنفسي ضرا
ولا نفعا) ديكل كه بنم نفسم ايچون ضرونفعه مالك دكلن اوليدهاوله سز كيچون اكا نيجه مالك اولورين حتى كه
سزه عذاب طلبنده استعجال ايدم (الا ما شاء الله) مكر انى كه الله تعالى بنم مالك اولمغ ديليه (لكل امة اجل)
هر امتك هلاكنه اجل مضروب واردر (اذا جاء اجلهم فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون) يحنكه اول
وقت كله نه برآن امهال اولنورلر ونه برآن اندن تعجيل اولنورلر * امدى سزدخى يامشركين عذابكزه عجله
ايتمكز وقتكز ايرديكنده سزه وعد اولنان انجاز اولنور (قل ارأيتم ان اتاكم عذابه بياتا او نهارا ماذا يستعجل
منه المجرمون) ديكل كه بكا خبرويرك اكر الله تعالينك عذابى سزه كيجه ده وياكوندزده كلسه عذابدن
نه شيئه مجرمون استعجال ايدرلر والحال انك كليسى مكروهدر استعجاله ملايم اولمز (اثم اذا ما وقع آمنتم به
الآن وقد كنتم به تستعجلون) اكر سزه انك عذابى واقع اولسه انك وقوعندنصكره اكا ايمان كتوررميديكز
بروقتده كه انده سزه ايمانك نفعى اوليه * يحنكه عذاب وقوعندنصكره ايمانه كله لر انلره ديله كه شمديمى ايمانه
كاورسز حالبوكه اول عذابى تكذيب واستهزاء وجهى اوزره استعجال ايدرديكز (ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا
عذاب الخلد هل تجزون الا بما كنتم تكسبون) بعده اشراك ايدنلره ديله كه شول عذاب دائمى ذوق ايدك كه
اول سزدن ابدا منقطع اولمز سز جزا اولنمكز دكل الا دنياده كسب ايتديككز كفر ومعاصى سببيله در
(ويستنبئونك احق هو) يا محمد سندن استخبار ايدرلركه بزه وعد ايتديكك عذاب وقيام ساعت حقميدر (قل
اي وربي انه لحق وما انتم بمعجزين) ديكل كه نعم ربم حقيچون اول حقدر سز اول عذابدن فوت اولور دكلسز
(ولو ان لكل نفس ظلمت ما في الارض لافتدت به) اكر شركله وياغيره تعدى ايله ظلم ايدن هر نفس ايچون يردهكى
خزائن واموال اولسه يوم قيامتك عذابندن خلاص ايچون انى بذل ايديدى (واسروا الندامة لما رأوا العذاب)
عذابى كوردكلرى ندامتى اسرار ايدهلر * زيراكه حسبانلرنده اولميان فظاعت وهولى كورديكك مبهوت اولوب
نطقه قادر اوليهلر (وقضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) خلايق بيننده عدلله قضا اولنور انلره ظلم اولنمز
مؤمنين صالحينه عمللرينك ثوابى ويريلور وكافرين وعاصينه عذابلرى زياده ايدلمز (الا ان لله ما في السموات
والارض) آكاه اولك كه سموات وارض وايچنده كى اشيانك جميعى الله تعالينك خلق وملكيدر (الا ان
وعد الله حق) ثواب وعقابدن وعد ايتديكى حقدر انده خلف اولمز (ولكن اكثرهم لا يعلمون) لكن انلرك
اكثرى آنى بلمزلر زيراكه عقللرى حيات دنيادن ظاهر اوزره مقصوردر (هو يحيي ويميت) اول الله
تعالى دنياده ديركورر واولدورر عقباده دخى اكا قادر اولور * زيراكه قادرلذاته نك قدرتى زائل اولمز
ومادهكه بالذات حيوة وموتى قابله اوله ابدا انى قابله در (واليه ترجعون) موت ويانشورله اول الله تعالى يه

رجوع ایدرمز (یا ایها الناس قد جاءتکم موعظة من ربکم وشفاء لما فی الصدور وهدی ورحمة للمؤمنین)
یا ناس سزه بر کتاب کلدیکه اول حکمت عملیه‌یی جامعدرکه اعمالک محاسن ومقابحن کاشفه در محاسنه مرغبه
ومقابحدن زاجره در وکذلک حکمت نظریه‌یی دخی جامعدرکه صدورده اولان شکوک وسوء اعتقاده شفادر
وحق ویقینه هدایت ومؤمنلره رحمتدرکه انکله ظلمات ضلالدن نجات بولورلر (قل بفضل الله وبرحمته
فبذلک فلیفرحوا) دیکل که سویندرلرسه حق تعالینک فضل ورحمتنه سوینسونلر * دینلدیکه حق
تعالینک فضلی ایمان ورحمتی قرآندر * ویا فضلی قرآن ورحمتی قرآنه اهل ایتمسیدر ویا فضلی اسلام ورحمتی انک
قلبده تزیینیدر ویا فضلی اسلام ورحمتی سنتدر ویا فضلی ایمان ورحمتی جنتدر (هو خیر مما یجمعون) اول
انلرک حطام دنیادن جمع ایتدکلرندن خیرلودر (قل ارأیتم ما انزل الله لکم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا)
دیکل که بکا خبر ویرک رزقدن اول شیئی که الله تعالی انی سزه ویردیکه اول سمادن نازل ماثله حاصل اولور حرث
وانعام کبی که انک بعضنی حرام وبعضنی حلال قلدیکز * دینلدیکه انکله مراد حرث وانعامدن حرام ایتدکلریدر
بحیره وسائبه ووصیله وحام کبی ویاخود حرث وانعامدن لله نصیب قیلملریدرکه اول سورهٔ انعامده کچدی
(قل آلله اذن لکم ام علی الله تفترون) دیکل که تحریم وتحلیله سزه الله تعالی می اذن ویردی یوخسه الکا افترامی
ایدرسزکه اول انلرک انی بزه الله تعالی امر ایلدی دیملریدر (وما ظن الذین یفترون علی الله الکذب یوم
القیمة) الله تعالی‌یه کذب اختلاق ایدنلرک یوم قیامتده ظنلری ندر ظن ایدرلرمیکه الله تعالی انک
وزره عقاب ایتمیه (ان الله لذو فضل علی الناس ولکن اکثرهم لا یشکرون) الله تعالی ناسه فضل
ایدیجیدر شول حیثیتدنکه انلره عقل ویردی وارسال رسل وانزال کتبله انلره طریق حقی بیلدردی لکن انلرک
اکثری بو نعمتلره شکر ایتمزلر (وما تکون فی شأن وما تتلو منه من قرآن) یا محمد سنکه اعمالدن برعمله
اولورسن وقرآنکه آنی الله تعالیدن تلاوت ایدرسن (ولا تعملون من عمل) وبر عملکه یا محمد سن وامتک انی
ایشلرسز (الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه) الا بز سزک اوزریکزه رقباء ومطلعیز شول وقتکه
اکا خوض واندفاع ایدرسز (وما یعزب عن ربک من مثقال ذرة فی الارض ولا فی السماء) وربک جل
شانه‌نک علمندن ارض وسماده وجود امکانده نمله‌ٔ صغیره‌یه ویا هبایه موازن اولور شیء بعید وغائب اولمز
(ولا اصغر من ذلک ولا اکبر الا فی کتاب مبین) واول نمله‌دن اصغر ویا اکبر برشیء یوقدر الا اول لوح محفوظده
ثابتدر (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) آگاه اولک که اولیاء الله کیم الله تعالی‌یی طاعتله
تولی ایدوب اولدخی انلری کرامتله تولی ایتمشدر انلره لحوق مکروه خوفی یوقدر ومأموللری حاصلدر فواتی
حزنی چکمزلردر (الذین آمنوا وکانوا یتقون) که انلر الله تعالی‌یه ایمان کتوروب الکا مخالفتدن
صاقنورلردی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله عبادا لیسوا بانبیاء ولا شهداء یغبطهم النبیون والشهداء
بقربهم ومقعدهم من الله یوم القیامة قیل من هم یا رسول الله قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتی وقبائل
شتی لم یکن بینهم ارحام یتواصلون بها ولا دنیا یتباذلون بها یتحابون بروح الله یجعل الله وجوههم نورا ویجعل
لهم منابر من لؤلؤ قدام الرحمن یفزع الناس ولا یفزعون ویخاف الناس ولا یخافون) پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم ایدر الله تعالینک عبادی واردرکه انلر نه انبیا ونه شهدادرلر الا بوکه انبیاء وشهداء یوم قیامتده انلرک قربنه
ومنزللرینک رفعتنه غبطه ایدرلر دینلدیکه یا رسول الله انلر نه حاللو کمسه‌لردر دیدیکه انلر بلاد متفرقه
وقبائل شتادن عباد اللهدن بر طائفه‌درکه بری برلرینه محبت ایدرلر حالبوکه بینلرنده ارحام یوقدرکه انک
سببیله تواصل ایدرلر ودنیالری دخی یوقدرکه بری برلرینه بذل ایده‌لر الله تعالی انلرک یوزلرین نورلندررر وقدام
رحمانده لؤلؤدن منبرلر اوزره جلوس ایتدررر ناس فزع وخوف ایتدیکنده انلر امن وراحتده اولور (سئل
النبی صلی الله علیه وسلم عن اولیاء الله قال الذین اذا رؤا ذکر الله) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اولیاء اللهدن
سؤال اولندقده دیدی انلردرکه کورلدکلرنده الله تعالی ذکر اولنه (قال النبی صلی الله علیه وسلم قال الله تعالی
ان اولیائی من عبادی الذین یذکرون بذکری واذکر بذکرهم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی
دیدیکه عبادمدن اولیام انلردرکه بنم ذکرمله ذکر اولنورلر وبن دخی انلرک ذکریله ذکر اولنوردین (لهم البشری
فی الحیوة الدنیا وفی الآخرة) انلر ایچون دنیاده وآخرتده بشری واردر (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن

البشری فی الحیوة الدنیا قال هی الرؤیا الصالحة یراها المسلم او تری له) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اشبو
آیتده‌کی حیوة دنیاده اولان بشرادن سؤال اولندقده دیدیکه اول رؤیای صالحه‌درکه مسلم انی کورور
ویا انکیچون کوریلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم لم یبق من النبوة الا المبشرات قالوا وما المبشرات قال
الرؤیا الصالحة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر نبوت آثارندن انجق مبشرات قالدی * دیدیلرکه مبشرات
ندر دیدیکه رؤیای صالحه‌در * قال ابوذر رضی الله عنه یا رسول الله (الرجل یعمل لنفسه ویحبه الناس قال
تلک عاجل بشری المؤمن) ابوذر رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله کشی کندیچون عمل صالح ایشلیکه
ناس آنی سور بونه حالتدر * دیدیکه اول مؤمنک عاجله‌ده‌کی بشراسیدر دینلدیکه اول مؤمنک موتی عندنده
ملائکه‌نک الله تعالیدن بشارتله نزولیدر * قرآنده بیورلدیکه (تتنزل علیهم الملائکة ان لا تخافوا ولا تحزنوا
وابشروا بالجنة التی کنتم توعدون) ابن عباس ایدر دنیاده‌کی بشری موت عندنده ملائکه‌نک بشارتله
کلمسیدر * واما آخرتده‌کی بشری مؤمنک روحی چقدیغنده ملائکه انکله الله تعالی‌یه صعود ایدوب رضوان
الله ایله تبشیر اولنمسیدر (لا تبدیل لکلمات الله) الله تعالینک اقوالنه تغییر ومواعدینه اخلاف یوقدر
(ذلک هو الفوز العظیم) امدی اولیاء اللهک دنیاده وآخرتده تبشیر اولنملری فوز عظیمدر (ولا یحزنک قولهم)
یا محمد کافرلرک اشراک وتکذیب وتهدیدلری سکا حزن ویرمسون (ان العزة لله جمیعا) زیرا غلبه وقهر وقدرت
جمیعی الله تعالینکدر انک غیری اندن برشیئه مالک دکلدر امدی اول انلره قهر وانلر اوزره سکا نصرت ایدر
(هو السمیع العلیم) اول الله تعالی انلرک اقوالن ایشیدر وعزماتن بیلور (الا ان لله من فی السموات ومن
فی الارض) آگاه اولک که سموات وارضده اولان ملائکه وانس وجن الله تعالینکدر * امدی بونلر اشرف
ممکنات ایکن انلرک هیچ بری ربوبیته صالح اولمیجق شول لا یعقل اولان اشیاء احقدرکه الکا ند وشریک اولمیه
(وما یتبع الذین یدعون من دون الله شرکاء) الله تعالی‌یه انک غیری ملائکه ونبیینی شرکا تسمیه ایدنلر
نه شیئه اتباع ایدرلر * زیرا اول شرکالرینک اتباعی الله تعالی‌یه در انک غیریه دکل عبادت ایتمزلر امدی نیچون
انلر متبوعلری طریقنه کتمزلر (ان یتبعون الا الظن) بلکه انلرک اتباعلری دکل الا ظنلرینه درکه انلر شرکا اوله
تابعلرین الله تعالی‌یه تقریب ایده (وان هم الا یخرصون) بلکه انلر الله تعالی‌یه نسبت ایتدکلری شیده کذب
ایدرلر ویا انلری شرکاء تقدیرلرنده تقدیر باطل ایدرلر (هو الذی جعل لکم اللیل لتسکنوا فیه والنهار مبصرا)
اول الله تعالی سزکیچون کیجه‌یی خلق ایتدیکه کوندزده‌کی اشتغال تعبندن انده سکون واستراحت
ایده‌سز وکوندزی مضیء قیلدیکه انده انک عجایب خلقی کورله (ان فی ذلک لآیات لقوم یسمعون)
اشبو لیل ونهاری تقلیبده سماع اعتبار وتعاظله استماع ایدن قومه آیتلر واردر (قالوا اتخذ الله ولدا) کفار
دیدیلرکه الله تعالی ولد اتخاذ ایتدی (سبحانه هو الغنی) اول ولد اتخاذندن منزهدر زیرا ولد اتخاذی
حاجتدن ناشیدر اول ایسه اندن غنیدر (له ما فی السموات وما فی الارض) زیرا سموات وارضده اولان
اشیانک جمیعی انک عبید وملکیدر (ان عندکم من سلطان بهذا) سزک اول قول باطله عندکزده برهانکز یوقدر
(اتقولون علی الله ما لا تعلمون) حقیقتن بلمدیککز شیئی الله تعالی‌یه اسناد ایله الله تعالی‌یه افترا ایدرمیسز زیرا
هر قولکه اکا دلیل اولمیه اول جهالتدر * اشبو دلیلدرکه عقائدده قاطعدن لابددر وعقایدده تقلید سایغ
دکلدر (قل ان الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون) دیکل که شونلرکه الله تعالی‌یه اتخاذ ولدله واکا
اضافت شریک ایله کذب اختلاق ایدرلر نار عذابندن قورتلمزلر وجنته کیرمزلر (متاع فی الدنیا) انلرک الله
تعالی‌یه کذب اختلاقلری دنیاده بر متاعدرکه کفرده ریاستلرین انکله اقامت ایدرلر (ثم الینا مرجعهم) بعده
موتله رجوعلری بزه‌در اولیله اولسه شقاء مؤبده ایریشرلردر (ثم نذیقهم العذاب الشدید بما کانوا یکفرون)
بعده انلره کفرلری سببیله عذاب شدید اذاقه ایدرز (واتل علیهم نبأ نوح) یا محمد سن اهل مکه‌یه نوحک قومیله
اولان ماجراسنی تلاوت ایت (اذ قال لقومه یا قوم ان کان کبر علیکم مقامی وتذکیری بآیات الله) اول
قومنه دیدیکه انلر اولاد قابیلدر اکر بنم اراکزده طول مکثم وآیات الله ایله سزه وعظم عظیم وثقیل اولوب
بنی طرد ویا قتله عزم ایدرسکز (فعلی الله توکلت) امدی بن الله تعالی‌یه توکل ووثوق ایتمشن (فاجمعوا
امرکم وشرکاءکم) اولیله اولسه امرکزی احکام ایدوب انک اوزره شرکاکزله بیله عزم ایدک (ثم لا یکن امرکم

علیکم غمة) بعده بنم اهلاکمه قصدکز سزه مستور اولمسون بلکه مکشوف ومشهود اولسون (ثم اقضوا
الی ولا تنظرون) بعده بکا دیلدیککز شری ایرکورک بوخسه بکا امهال ایتمیکز (فان تولیتم فما سألتکم من
اجر) اکر بنم تذکیر ووعظمدن اعراض ایدرسکز بن سزدن انک مقابله سنده اجر طلب ایتمدمکه اول سزه
ثقیل اولوب اعراضکزه ایجاب ایده (ان اجری الا علی الله) بنم دعوت وتذکیرم اوزره ثوابم الله تعالینک
عهده سنه در اول بنی اثابه ایدر کرکسه سز ایمانه کلک ویاخود ایماندن اعراض ایدک (وامرت ان اکون من
المسلمین) وامر اولندمکه انک امرنه منقاد لردن اوله م امرنه مخالفت ایتمیم انک غیریدن رجا ایتمیم (فکذبوه)
انلر ایسه آنی تکذیبلری اوزره اصرار ایتدیلر (فنجیناه ومن معه فی الفلک) اویله اولسه نوح علیه السلامی
ویله سنجه اولان مؤمنلریکه سکسان کشی ایدیلر سفینه یه ادخال ایله غرقدن نجات وردک (وجعلناهم
خلائف) وانلری هالکیندن خلفاء قیلدق (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) بزم آیتلریمزی تکذیب ایدنلری
طوفان ایله اغراق ایتدک (فانظر کیف کان عاقبة المنذرین) نظر ایتکه شول رسل انذار ندن صکره ایمانه
کلمینلرک عاقبتی نیجه اولدی * شیخ محیی الدین بن عربی فتوحات مکیه ده ایدر الله تعالی یه دعوت ایدنه افضل
بودرکه دعوتی مقابله سنده اخذ اجر ایتمیه مع هذا اخذ ایتسه جائز اولور اکل ایتدیکنک احلندندر * زیرا
الله تعالی یه دعوتک مقامی اجر اقتضا ایدر شول اجلدنکه هر نبی قومنی حقه دعوت ایتدیکنده دیدیکه
(لا اسألکم علیه من اجر ان اجری الا علی الله) انک اوزره سزدن اجر استمزین بلکه بنم اجرم الله تعالینک
عهده سنه در * دعوتی اوزره اجری اثبات ایدوب لکن انی الله تعالیدن اخذ ایتمکی اختیار ایلدی یوخسه
خلقدن دکل * امدی وعظ وتذکیرله الله تعالی یه داعی اولان کشی اخذ اجر ایتسه جائز اولور زیرا هر رسول
الله شهادتیله اجر اقتضا ایدر عمله دروا کرانی ناسدن اخذی ترک ایدوب الله تعالیدن طلب ایتسه احسن اولور
زیرا که انبیایه اقتدادر * امدی اشبو برابر درکه الله تعالی قضاسندن عبد ایچون تعیین ایتمشدر یوخسه عبده
لایق اولمزکه سیدی اوزره اجره مستحق اوله زیرا که عبد کندی ومالی سیدینک ملکیدر (ثم بعثنا من بعده رسلا
الی قومهم فجاؤهم بالبینات فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل) ونوحدن صکره هر قومه رسول کوندردک
واول رسوللر دعوالرینی مثبته معجزات واضحه ایله قوملرینه کلدیلر کفرده شدت شکیمه والله تعالینک
انلری خذلانی سببیله شول رسوللرک بعثتندن اول حقی تکذیبه اعتیاد لرندن انلری تصدیق ایدر اولمدیلر
(کذلک نطبع علی قلوب المعتدین) اشبو انلرک کبی حقدن باطله تجاوز ایدنلرک قلوبنی اوزره ختم ایدرز ضلاله
انهماک ومألوفه اتباعلری ایچون * اشبو دلیلدرکه افعال الله تعالینک قدرتیله وعبدک کسبیله واقعه در (ثم بعثنا
من بعدهم موسی وهارون الی فرعون وملائه بآیاتنا فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین) اشبو رسللدن صکره
موسی وهارونی طقوز آیتله فرعونه وقومنه کوندردک انلر ایسه ایماندن استکبار ایدوب اجرامه معتاد قوم
مجرمین اولدیلر اول اجلدن رب تعالینک رسالتنه اهانت ورده نه جرائت ایتدیلر (فلما جاءهم الحق من
عندنا قالوا ان هذا لسحر مبین) وقتا که بزم قبلمزدن موسی انلره معجزاتله کلدی فرط تمردلرندن دیدیلرکه
اشبو سحر ظاهردر (قال موسی اتقولون للحق لما جاءکم) موسی انلره دیدیکه الله تعالیدن سزه کلن حقه
سحر دیرمیسز (أسحر هذا ولا یفلح الساحرون) نبوته علامت اولان شی سحرمیدر والحال ساحرلر دنیاده
وآخرتده فلاح بولمزلر (قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا) انلر موسی وهارونه دیدیلرکه
بزه کلدیککز میکه بزی صرف ایده سز شول حالتدنکه آبائمزی انک اوزره بولمشوز (وتکون لکما الکبریاء
فی الارض) وبر یوزنده تکبر ویاملک سزلک اوله (وما نحن لکما بمؤمنین) حالبوکه بز سزلک الله تعالیدن
رسول ایدیککزه تصدیق ایدرد کلمز (وقال فرعون ائتونی بکل ساحر علیم) فرعون قومنه دیدیکه بکا
کتورک هر ساحریکه سحر علمنده حاذق اوله (فلما جاء السحرة قال لهم موسی القوا ما انتم ملقون) موسی علیه
السلام ساحرلره دیدیکه حبال وعصیدن القا ایده جکاریکزی القا ایدک (فلما القوا قال موسی ما جئتم به
السحر) وقتا که سحره آنی القا ایتدیلر موسی علیه السلام انلره دیدیکه سزک کتوردیککز شی سحردر
(ان الله سیبطله) الله تعالی انی ابطال ایدیسردر (ان الله لا یصلح عمل المفسدین) الله تعالی مفسدلر
عملن اصلاح ایتمز * اشبو دلیلدرکه سحر افساد وتمویه اوله حقیقتی اولمیه (ویحق الله الحق بکلماته ولو کره

المجرمون) الله تعالی اوامر وقضایاسیله حقی اثبات ایدر اکرچه مجرمون آندن کراهت ایدرلرسه ده
(فما آمن لموسی الا ذریة من قومه علی خوف من فرعون وملائهم ان یفتنهم) موسی علیه السلام ابتداء
امرنده وقتا که انلری ایمانه دعوت ایلدی فرعوندن وکرک قومندن خوف ایدوب اکا ایمانه کلمدیلر ایمانه
کلدکلری تقدیرجه فرعون انلره عذاب ایدر الا بنو اسرائیل قومی اولادنک شبابندن بر طائفه ویا فرعون قومی
شبابندن بر طائفه ویا قوم فرعوندن ناس یسیرا کا ایمانه کلدیلرکه انلر امرأه فرعون ومؤمن آل فرعون وخازن
فرعون وامرأه خازن فرعون وماشطه بنت فرعوندر * دینلدیکه انلر آل فرعوندن بعض اهل بیت ایدیلر
اباءلری قبطدن وامهاتلری بنی اسرائیلدن ایدی * اویله اولسه انلر امهلرینه وخاللرینه اتباع ایتدیلر *
دینلدیکه انلر بر قوم ایدیلرکه فرعونک قتلندن قورتلمشلردی شول طریقله کیم فرعون بنی اسرائیلک ابنائی
قتلنه امر ایتدیکنده بنو اسرائیلدن مرأه ابن طوغردیغنده قتل اولنمسی خوفیله آنی بر قبطی یه باغشلردی
قبط عندنده منتشی اولوردی امدی بو حال اولکسه لر قبط بیننده کثیر اولمشیدی موسی علیه السلام سحره یه
غالب اولدیغی کونده سحره ایله بیله انلر دخی ایمانه کلدیلر (وان فرعون لعال فی الارض وانه لمن المسرفین)
فرعون بر یوزنده متکبردر وکبر وعتوده حدی تجاوز ایدنلردندرکه بر عبد ایکن ربوبیت ادعا ایتدی واسباط
انبیانی اسیر ایتدی (وقال موسی یا قوم ان کنتم آمنتم بالله فعلیه توکلوا ان کنتم مسلمین) موسی علیه
السلام کندویه ایمانه کلنلرک فرعوندن خوفلرین کوریجک انلره دیدیکه یا قوم اکر الله تعالی یه ایمانه کاوب
قضاسنه منقادلر ایسه کز اکا وثوق واعتماد ایدک (فقالوا علی الله توکلنا) دیدیلرکه الله تعالی یه وثوق واعتماد
ایتدک بعده دعا ایدوب دیدیلرکه (ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین) یا ربنا بزی قوم ظالمینه فتنه ایتمه کل
یعنی انلری اوزریمزه تسلیط ایدوب بدلرنده بزی هلاک ایتمه کل وانکله بزی حق دین اوزره دکل ظن ایدوب
طغیانلری زیاده اولمیه (ونجنا برحمتک من القوم الکافرین) وبزی قوم کافرینک کیدندن وشوم
مشاهده سندن خلاص ایت * توکلک دعا اوزره تقدیمنده تنبیه واردرکه داعی یه لایق اولورکیم اولا توکل
ایده کیم دعاسنه اجابت اولنه (واوحینا الی موسی واخیه ان تبوءا لقومکما بمصر بیوتا) موسی وقرنداشی
هارونه وحی ایتدککه مصرده قومکز ایچون بیوت اتخاذ ایده سزکه انده ساکن اوله لر ویا عبادت ایچون
اکا رجوع ایده لر (واجعلوا بیوتکم قبلة) سز ایکیکز وقومکز اول بیوتکزی مصلی ویا قبله یه متوجه
ایدک * اکثر مفسرین ایدر بنو اسرائیل نمازی کنیسه لرنده قیلورلردی موسی علیه السلام رسالتله کلیجک
فرعون امر ایلدی کنیسه لری یقدردی ونماز قیلمقدن منع ایلدی * اویله اولسه امر اولندیلرکه بیتلرنده
مساجد اتخاذ ایده لر وفرعون خوفندن نمازی آنده قیله لر * اشبو دلیلدرکه مساجدده صلاتک اداسی افضل
اوله عذر اولمدقجه (واقیموا الصلوة) وصلوتی رکوع وسجود ایله اتمام ایدک (وبشر المؤمنین) یا موسی
مؤمنلره که بیتلرنده سرا نماز قیلورلر جنت ایله تبشیر ایت (وقال موسی ربنا انک آتیت فرعون وملأه زینة
واموالا فی الحیوة الدنیا ربنا لیضلوا عن سبیلک) موسی علیه السلام دیدیکه یا رب سن فرعون وقومنه حیوة
دنیاده لباس ومراکب وسائر انکله تزین اولنور اشیاء وانواع اموال وردک که ناسی دینکدن صرف ایده لر
(ربنا اطمس علی اموالهم) یا رب انلرک مالللرین هیئتندن مسخ وتغییر ایت * اویله اولسه اموال وحروث
وزروع وجواهر حتی سکرلری جمیعا طاش اولدی حتی انلردن رجل اهلیله فراشنده ایکن ومرأه خمیرین
یوغررکن طاش اولدی ودراهم ودنانیرلری اولکی هیئتنده منقوشه طاش اولدی * سدی ایدر الله تعالی
انلرک اموالنی ونخیل وثمار ودقیق واطعمه لرین جمیعا طاش ایتدی طقوز آیتلرک بریسی اشبو ایدی (واشدد
علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب الالیم) وقلبلرین قسی ایدوب انک اوزره طبع ایت حتی که عذاب الیمی
کورمینجه ایمانه کلمسونلر (قال قد اجیبت دعوتکما) حق جل وعلا موسی وهارونه دیدیکه ایکیکزک بیله
دعاسی اجابت اولندی * روایت اولندیکه موسی علیه السلام دعا ایدوب هارون علیه السلام آمین دیر ایدی
* اشبو دلیلدرکه دعایه آمین دینلمسی مستحب اوله (فاستقیما) امدی ایکیکز صددنده اولدیغکز دعاکز
اوزره ثابت اولوک استعجال ایتمکز مطلوبکز وقتنده حاصلدر (ولا تتبعان سبیل الذین لا یعلمون) یوخسه
استعجالده ویا الله تعالینک وعدنه عدم وثوقده جهله طریقنه اتباع ایتمکز * روایت اولندیکه موسی علیه

السلامك دعاسيله اجابتی بيننده فرق ييل كچدی (وجاوزنا ببنی اسرائيل البحر فاتبعهم فرعون وجنوده
بغيا وعدوا) بنو اسرائيلی بز بحر قلزمی كچوردك فرعون وجنودی ظلم واعتدا ايله انلرك اردنه دوشوب كتديلر
حتی كه بحره ايرديلر حالبوكه بحر موسی وقومی ايچون ياريلوب كچمشلردی چون فرعون وجنودی بحری اول
حالتده كورديلر كيرمكه خوف ايتديلر * همان دم جبرائيل عليه السلام بر قصراغه بنمش جنودك اوكنجه
كيدوب بحره كيردی جنودده نی انك اردنه اوبوب بحره كيرديلر حتی كه جنودك آخری كيروب اولی چقمغه
قريب اولدقده اوزرلرینه بحر يومولدی هيچ بری قورتلميوب صويه كومولدی (حتی اذا ادركه
الغرق قال آمنت انه لا اله الا الذی آمنت به بنوا اسرائيل وانا من المسلمين) حتی چنكه فرعونه غرق ايردی
ديديكه بنو اسرائيلك ايمان كتورديكی الله تعالیدن غيری اله يوق ايديكنه تصديق ايتدم وبن مسلملردنم همان دم
جبرائيل عليه السلام بحرك حمأه سندن آلوب فرعونك اغزينه دولدردی وديديكه (الان وقد عصيت قبل
وكنت من المفسدين) شمدیمی ايمانه كلورسن حالبوكه نفسكدن مأيوس اولوب اختيارك قالمدی بوندن اقدم
ايسه مدت عمركده عصيان ايدوب مفسدلردن ايدك * پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم جبريل عليه السلامدن
حكايت ايدرديكه يا محمد سن بنی كوريدك فرعونك غرقی عندنده بحرك حمأه سندن آلوب انك اغزينه
دولدرردم شول خوفله كيم اكا رحمت ايريشه وقتا كه موسی عليه السلام فرعون وجنودنك هلاكی خبرين
بنی اسرائيله ايركوردی بنو اسرائيل فرعونك موتنه تيقن ايتمديلر * اوبله اولسه الله تعالینك امريله بحر انك
ميته سن ساحله براقدی حتی كه بنو اسرائيل انی كوزلريله كورديلر كمال سروره ايرديلر اول وقتدن برو
صو ميته يی قبول ايتمز اولدی اشبودركه ذكر بيورلدی (فاليوم ننجيك ببدنك) اشبو كونده يا فرعون جسدكی
قعر بحردن چقاروب بر مرتفع مكانه براغورز * ديرلديكه انك بدننده جواهر ايله مرصع درعی وار ايدی
بنو اسرائيل انی اول درع ايچندن ميت كوريجك هلاكنه اينانديلر (لتكون لمن خلفك آية) تا كه سن وراكده
اولنلره علامت اوله‌سن * زيرا كه انك عظمتی بنو اسرائيلك نفوسنده بر مرتبه تمكن ايتمشيديكه انك هلاكن
تخيل ايتميوب موسی عليه السلام انلره انك غرقی خبرين ويرديكنده تا آنی عمرلری اوزره مطروح كورمينجه
اكا ايناندملر * وياخود معنی تا كه سن من بعد كلور قرونه آيت اوله‌سن كه مآل امركی مشاهده ايدنلردن
اينيدنلر طغياندن صاقنه‌لر * وياخود حجت اولوب انلره دلالت ايده‌سنكه انسان نه قدر شانی عظيم وملكی
كبير اولورسه ينه اول مملوك مقهوردر * ومظان ربوبيتدن بعيددر * وياخود سن خالقكه آياتندن بر آيت
اوله‌سن زيرا اول سنی ساحله القا ايله افرادی دليلدركه انكله تزويرك كشفنی وامركده بنو اسرائيلك شبهه‌لری
ازاله‌سن تعمد ايتدی * اوبله اولسه بو انك كمال قدرتنه وعلم وارادتنه دليلدر (وان كثيرا من الناس عن آياتنا
لغافلون) ناسك اكثری بزم آيتلريمزدن غافللردركه انده تفكر وانكله اعتبار ايدر اولمزلر (ولقد بوأنا بنی
اسرائيل مبوأ صدق) بنو اسرائيلی بر منزل صالح مرضی‌يه انزال ايتدك كه اول شام ومصردر (ورزقناهم
من الطيبات) وانلری لذائذله رزقلندردق (فما اختلفوا حتی جاءهم العلم) دينلری امرنده اختلاف ايتمديلر
الا توراتی اوقيوب احكامنی بلدكلرندنصكره * وياخود محمد صلی الله عليه وسلم امرنده اختلاف ايتمديلر الا انك
صدقنی نعوتيله بلدكلرندنصكره (ان ربك يقضی بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون) ربك جل شانه
يوم قيامتده دين امرنده اختلاف ايتدكاری شيده حقله باطل بيننی فصل ايدر (فان كنت فی شك مما انزلنا
اليك فسئل الذين يقرؤن الكتاب من قبلك) اكر سكا انزال ايتديكمز قصصدن فرض وتقدير سبيلی اوزره شكده
ايسك سندن اقدم توراتی اوقيان اهل كتاب مؤمنلرينه سؤال ايتكه سكا القا ايتديكمز مثلی انلرك عندنده
محقق كتابلرنده ثابتدر * وياخود خطاب پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه اولوب مراد امتی اوله * وياخود
خطاب هر سامعه اوله يعنی يا سامع پيغمبر عليه السلام لساندن سكا انزال ايتديكمز شيده شكده ايسك *
اشبونده تنبيه واردركه بر كسه كيم دينی امرنده اكا شبهه خلجان ايده لايق اولوركه انی حل ايچون اهل علمه
مبادرت ايده (لقد جاءك الحق من ربك فلا تكونن من الممترين) يا محمد ربك جل شانه دن سكا قرآن كلوبدر
ابدی اول سنك ربكدن ايدوكنده شك ايدنلردن اولمغل * زيرا انده شكك مدخلی يوقدر (ولا تكونن من
الذين كذبوا بآيات الله فتكون من الخاسرين) والله تعالینك آيتلرين تكذيب ايدنلردن اولمغل كه

وقرآن مبينك آيتلريدر * ديرلديكه كتاب ايله مراد كتب اولناندر وقرآن ايله مراد بعضنی بعضنه جمع اولناندر *
وياخود كتاب ايله مراد توراة وانجيل اوله وقرآن ايله مراد اشبو كتاب معهود اوله (ربما يود الذين كفروا لو كانوا
مسلمين) آزدركه كافرلر مسلمينه نصر نزولنده ويا كنديلره موت حلولنده ويا يوم قيامتده مسلمين اولملرينی
تمنی ايتميه‌لر پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر چنانكه اهل نار نارده اهل قبله‌دن ناره داخل اولنلره ديه‌لركه
بز مسلمين ايكن نارده بزمله بيله سز * اوبله اولسه اسلامكزدن سزه نه شی مفيد اولدی انلر ديه‌لركه بزم ذنوبمز
وار ايدی اول اجلدن مؤاخذه اولنمشز * چون ماشاء الله زمان مرور ايدنصكره الله تعالی فضل ورحمتيله اول
اهل قبله‌يه مغفرت ايدوب ناردن چقاره اول حينده كافرلر مسلمين اولمغی تمنی ايده‌لر (ذرهم يأكلوا ويتمتعوا
ويلههم الامل فسوف يعلمون) يا محمد اول كفاری ترك ايتكه دنياده اكل ولذات وشهواتلريله تمتع ايتسونلر
وايمان وطاعتدن حظلرينی اخذدن امللری انلری اشغال ايتسون * امدی انلر جزالرين كوردكلرنده سوء
صنيعلرين بيلسه‌لردر (وما اهلكنا من قرية الا ولها كتاب معلوم) هيچ بر قريه اهلنی بز اهلاك ايتمدك الا انك
لوح محفوظده يازيلو اجل معلومی وار ايديكه عذابلری نه اول اجلی تقدم ونه اندن تأخر ايتدی (ما تسبق
من امة اجلها وما يستأخرون) هيچ بر امت موتنی ويا عذابنی ويا اجل مضروبنی تقدم ويا تأخر ايتمز (وقالوا
يا ايها الذی نزل عليه الذكر انك لمجنون) مشركين مكه پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه تهكم طريقی اوزره
ديديلركه ای شول كمسه كيم اكا قرآن نازل اولدی سن مجنونسن (لو ما تأتينا بالملائكة ان كنت من
الصادقين) بزه ملائكه ايله كلسيدك كه صدقكه شهادت ايده‌لردی اكر نبوت دعواسنده صادقلردن ايسك
(ما ننزل الملائكة الا بالحق) بز ملائكه‌يی كفاره ايندرمزز الا عذابله (وما كانوا اذا منظرين) والحال
بز انلره ملائكه ايندرسه‌وز عذابلرنده امهال ايتمزدك (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بز قرآنی تنزيل
ايتدك حالبوكه بز انی شياطيندن حفظ ايدرزكه اكا زياده ويا اندن نقص ايتميه‌لر ويا انی غيريه تبديل وتحريف
ايتميه‌لر اما كه كتب متقدمه انك خلافنه ملابس ايديكه انلرك حفظنه تولی ايتمامشدی بلكه انلری حفظه
ربانيون واحبار التزام ايتمشيدی اول اجلدن بينلرنده اختلاف واول كتابلرده تحريف وتبديل واقع
اولمشيدی (ولقد ارسلنا من قبلك فی شيع الاولين) يا محمد سندن اقدم كچن فرق وطوائفه كنديلردن رسوللر
كوندردك (وما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) هر رسولكه انلره كلسه الا انلر انی استهزاء ايدرلردی
قومك سكا ايتدكاری كبی امدی انلرك صبر ايتمسی كبی سن دخی صبر ايتكل (كذلك نسلكه فی قلوب المجرمين)
اشبو سلك كبی قومك مشركاری قلوبينه رسوللرينی كفر وتكذيب واستهزايی ادخال ايدرز * اشبو دليلدركه
الله تعالی انلرك قلوبنده باطل ايجاد ايدر (لا يؤمنون به وقد خلت سنة الاولين) انلر انی تصديق ايتمزلر
حالبوكه امعدن رسوللرينی تكذيب ايدنلرك شاننده اهلاككه اولان سنت الهيه كچدی (ولو فتحنا عليهم بابا من
السماء فظلوا فيه يعرجون) اكر بز سمادن بر باب فتح ايتسيدك شول بزه ملائكه ايله كلسيدك دينلره * واول بابدن
ملائكه نهارده نزول وعروج ايدوب اول كفار انی آشكاره كورسه‌لر (لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن
قوم مسحورون) ديه‌لرديكه كوزلريمز انی كورمكدن منع اولندی بلكه بزه محمد سحر ايدوب بدر كورديكمز
خيالدر حقيقتی يوقدر (ولقد جعلنا فی السماء بروجا) بز سماده اون ايكی برج خلق ايتدك كه هيئات وخواصده
انلر مختلفه‌در * تنكيم اكا رصد وتجربه دلالت ايدر (وزيناها للناظرين) بز انی شمس وقمر ونجومدن
اشكال وهيئات بهيه ايله تزيين ايتدك شول كمسنه‌لر ايچونكه اكا عين اعتبار ايله نظر ايدوب انك مبدع وصانعنك
قدرت ووحدانيتنه انی دليل ايدينه‌لر (وحفظناها من كل شيطان رجيم) وبز اول سمايی هر شيطان
رجيمدن حفظ ايتدك * اوبله اولسه قادر دكللردركه اكا صعود ايدوب اهلنه وسوسه ايده‌لر ويا انك امرنده
تصرف واحوالنه اطلاع ايده‌لر (الا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبين) مكر شياطيندن اولكه قطان
سمواتدن سرا اختلاس سمع ايده بينلرنده‌كی مناسبة جوهريه ايله وياخود كواكبك اوضاع وحركاتندن
استدلال ايله * اوبله اولسه عقبنجه اكا نار ساطعه‌دن بر شعله لاحق اولور * روايت اولنديكه شياطين
بری برلرينك اوزرلرينه بنوب سماء دنيايه ايررلركه ملائكه‌دن استراق سمع ايده‌لر * اوبله اولسه انلره شهاب
آتيلور * انكله كيمی قتل اولنور وكيمنك يوزی ويا جنبی ويا يدی وياخود ماشاء الله بر عضوی يانديريلور *

وکیمی غول اولوب بوادی یه کیدن ناسك یوان ازدرر *ابن عباس رضی الله عنه ایدر زمان اولده شیاطین
سمواتدن منع اولنمزلردی *عیسی علیه السلامك ولادتیله سمواتك اوچندن منع اولندیلر محمد علیه السلامك
ولادتیله کلیسندن منع اولندیلر (والارض مددناها) صو اوزره یری بسط ایتدك (والقینا فیها رواسی)
واول یرده جبال ثوابت القا ایتدك که یر تحرك ایتمیه *حالبوکه اندن اول یر چالقنوردی (وانبتنا فیها من
کل شیء موزون) واول یرده وکرك جبالده بر مقدار معینله مقدر شیء بتوردك *ویاخود جبالده جواهر
بتوردك که اول میزانده وزن اولنور ذهب وفضه وحدید ونحاس وغیری کبی (وجعلنا لکم فیها معایش)
وسزکون اول یرده مطاعم ومشارب وملابسدن دنیاده معیشت ایده جك اشیاء خلق ایتدك (ومن لستم له
برازقین) ودخی انده عیال وخدم ومماليك ودواب وانعام خلق ایتدك که انلرك رزقلرینی سز ویررسز دیو ظن
کاذب ایدرسز حالبوکه سزه وانلره رزقی ویرن الله تعالیدر یوخسه سز دکلسز (وان من شیء الا عندنا
خزائنه) هیچ برشیء یوقدرکه الاندن موجودك اضعافنی ایجاد وتکوینه بز قادرز (وماننزله الا بقدر
معلوم) بز یغموری بر مقدار معلوم اوزره ایندیررز *دینلدیکه سمادن هر قطره که اینر الا انکله بر ملك
واردرکه انی الله تعالینك ارادتی اولدیغی مکانه سوق ایدر (وارسلنا الریاح لواقح) بز یلری حوامل ارسال
ایدرز *ابن عباس رضی الله عنه ایدر هر بارکه یل اسسه پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم دیز چوکوب دیردیکه
(اللهم اجعلها رحمة ولا تجعلها عذابا اللهم اجعلها ریاحا ولا تجعلها ریحا) عبید بن عمیر ایدر ریح مبشره یری
سوررر وریح مثیره سحابی اثاره ایدر وریح مؤلفه سحابی بری برینه تألیف ایدوب انی رکام
قیلور وریح لواقح اشجاری القاح ایدر *دینلدیکه سحابدن بر قطره یغمور دوشمز الا انده درت ریح عمل
ایتدکدنصکره صبا تهییج ایدر شمال جمع ایدر جنوب رد ایدر دبور تفرقه ایدر (فانزلنا من السماء ماء
فاسقیناکموه) وسمادن یغمور ایندیروب انکله سزی صوارز (وما انتم له بخازنین) حالبوکه سز انی
یردن منع ایدر دکلسز *زیرا اول بزم خزائنمزده در (وانا لنحن نحیی ونمیت ونحن الوارثون) حیاتی قبول ایدر
اجسامده بز حیات ایجاد ایدرز *واول حیاتی ازاله ایله اماته ایدرز *خلایقك کلیسی فانی اولدیغندنصکره بز
باقیلرز (ولقد علمنا المستقدمین منکم ولقد علمنا المستأخرین) سزدن استقدام وکرك استیخار ایدنلری
بیلورز *دینلدیکه انکله مراد اموات واحیادر ویا اولین وآخریندر ویا خلق اولنانلر خلق اولنمیانلردر
ویا قرون اولی وامت محمددر ویا طاعته سبقت ایدن ویا طاعتدن بطؤ ایدنلردر ویا نماز صفلرینك ایلروسنده
اولان وکیروسنده اولانلردر *ویا نمازی اول وقتنده وآخر وقتنده قیلنلردر *ویا قتالده ایلروده وکیروده
طورانلردر *ویا اسلامه کلن وکلمینلردر (وان ربك هو یحشرهم انه حکیم علیم) ربك جل شانه یوم
قیامتده انلری انلردن بلدیکی حالت اوزره حشر ایدوب هر برینه عملنك جزاسن ایدر اول باهر الحکمة
افعالنده متقندر هر شیئه علمی واسعدر (ولقد خلقنا الانسان من صلصال من حمأ مسنون) بز انسانی طین
یابسدن خلق ایتدك که اول نقر اولندیغنده اندن صوت اشیدیلور بر طیندنکه مایه طول مجاورتدن قراروب
متغیر اولوبدر (والجان خلقناه من قبل من نار السموم) وآدمدن اول جانی ریح حاره دن خلق ایتدك که
اول مسام انسانه داخل اولسه قتل ایدر *دینلدیکه سموم شول ناردرکه دخانی اولمیه ابن عباس رضی
الله عنه ایدر ابلیس ملائکه دن جن دینور بر حیدن ایدیکه انلر نار سمومدن خلق اولندیلر *ابن عباس رضی
الله عنه ایدر جان ابو الجندر آدم ابو البشر اولدیغی کبی *دینلدیکه جان ابو الجندر وابلیس ابو الشیاطیندر
جنده مسلم وکافر واردر دیریلورلر واولورلر *اماکه شیاطینده مسلم یوقدر ابلیس اولدیکنده انلر دخی
اولورلر *وهب ایدر جن اصنافدر بر صنفی اناندن طوغرلر یرلر ایچرلر آدمیین کبی وبر صنفی ایسه ریح
منزله سنده در اناندن طوغمزلر یمزلر ایچمزلر (واذ قال ربك للملائکة انی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون)
ذکر ایت شول وقتی که ربك جل شانه ملائکه ارضه که ابلیس ایله سکان ارض ایدیلر دیدیکه صلصال حمأ
مسنوندن بن بشر خلق ایدیسرین (فاذا سویته ونفخت فیه من روحی) پس چونکه انك خلقتن تعدیل ونفخ
روحه انی تهیئه ایدوب اکا روح نفخ ایدم حتی که اول روحك آثاری تجاویف اعضاسنه جاری اوله
(فقعوا له ساجدین) اکا سجده یه واریکز (فسجد الملائکة کلهم اجمعون) اول ملائکه نك جمیعی اکا

سجده یه واردیلر (الا ابلیس ابی ان یکون مع الساجدین) الا ابلیس ساجدین ایله اولمقدن ابا ایتدی
(قال یا ابلیس مالك الا تکون مع الساجدین) الله تعالی دیدیکه یا ابلیس سکا نه عارض اولدیکه آدمه سجده
ایدنلرله بیله اولمقدن امتناع ایتدك (قال لم اکن لاسجد لبشر خلقته من صلصال من حمأ مسنون) ابلیس
دیدیکه بکا صحیح اولمز وحالمه منافی اولورکه بن بشره سجده ایدم که انی صلصال حمأ مسنوندن خلق ایده سن
حالبوکه بن ناری واول طینیدر نار ایسه طیندن افضلدر زیرا که نار طینی اکل ایدر (قال فاخرج منها فانك
رجیم) الله تعالی اکا دیدیکه امدی سمادن ویا جنتدن ویا زمرۀ ملائکه دن چقغل که سن خیر وکرامتدن
مطرودسن (وان علیك اللعنة الی یوم الدین) یوم جزایه دکین اوزریکه لعنت اولسونکه اول زمان لعنتك
غایتیدر زیرا انده عذابه ایریشورکه انك جنبنده لعن منسی کبی اولور (قال رب فانظرنی الی یوم یبعثون)
ابلیس دیدیکه یارب بکا انلرك بعث اولنملری کوننه دکین امهال ایت *دیدیکه زمان اغواسی ممتد اوله
ویا موتدن نجات بوله زیرا اول وقت بعثدنصکره موت یوقدر (قال فانك من المنظرین الی یوم الوقت المعلوم)
الله تعالی اکا دیدیکه وقت معلوم کوننه دکین سن امهال اولنانلردنسن *جمهور عندنده انکله مراد نفخهٔ
اولیدر *دینلدیکه ابلیسك مدت موتی قرق ییل اولورکه اول ایکی نفخه ما بینیدر *دینلدیکه الله تعالینك
ابلیسه اجابتی انی اکرام ایچون دکل ایدی بلکه بلا وشقاسی زیاده اولسون ایچون ایدی (قال رب
بما اغویتنی لازینن لهم فی الارض ولاغوینهم اجمعین) ابلیس دیدیکه یارب بنی اضلالك ویا رحمتکدن تخییبك
حقیچون بن انلره دنیاده که اول دار غروردر *دنیایی وسکا عصیانی ایتمکی تزیین ایدرین وجمیعنه اغوامی
ایرکوررین (الا عبادك منهم المخلصین) الا شول عبادکی دکل که انلری طاعتکیچون خالص ایدوب شوائبدن
تطهیر ایتدك که بنم کیدم ومکرم انلرده عمل ایتمز اولمشدر (قال هذا صراط علی مستقیم) الله تعالی دیدیکه
توحید واسلام بکا ایرکورر بر یولدرکه انده اعوجاج یوقدر مستقیمدر اولکه اخلاصله اکا سلوك ایده هدایته
ایرر *ویا اخلاصله اکا سلوك ایدنی رعایت بنم عهدمه در (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان
الا من اتبعك من الغاوین) شول بکا اطاعت ایدن عبادمه تسلطك یوقدرکه انلری بر ذنبه ایقاع ایده سنکه توبه
ایتدکلرندنصکره عفو اولنملری ممتنع اوله لکن بکا عصیان ایدوب سنك غوایتك یولنه کیدنلر دکل (وان
جهنم لموعدهم اجمعین) شول سنك غوایتك یولنه کیدنلرك جمیعنك موعد ومصیری جهنمدر (لها سبعة ابواب
لکل باب منهم جزء مقسوم) اول جهنمك یدی طبقه سی واردرکه بری برینك فوقنده در ناس مخالفت وابلیسه
متابعتده مراتبلری حسبنجه اکا نزول ایدرلر *اول طبقاتدن هر بریچون اتباعدن جزء مقسوم واردر *
اولکی طبقه ده موحدینك عصاتی اولورکه اهلری دکل انده عذاب اولندقلرندنصکره چقارلر *ایکنجیده
نصاری اوچنجیده یهود دردنجیده صابئون بشنجیده مجوس التنجیده مشرکون یدنجیده منافقون اولورلر
(ان المتقین فی جنات وعیون) کفر وفواحشده ابلیسه اتباعدن صاقنانلر آخرتده جنتلرده وپکارلرده نعیم
وصفاده درلر (ادخلوها بسلام آمنین) انلره دینورکه جنته سلامتله کیرك موت وخروج وآفاتدن امین اوزره
اولدیغکز حالده (ونزعنا ما فی صدورهم من غل اخوانا علی سرر متقابلین) بز انده انلرك صدورنده کی شحناء
وعداوت وحقد وحسدی نزع ایدرز بری برلرینه اخوان اولدقلری حالده سریرلر اوزره متقابلین اوتوررلر
بری برلرینه اردلرینی دونمزلر *خبرده کلدیکه چن جنتده بر مؤمن بر مؤمنه ملاقات مراد ایتسه هر بری
سریری اوزرنده ایکن صاحبینه ملاقی اولوب تحدث ایدرلر (لا یمسهم فیها نصب وما هم منها بمخرجین)
وانده انلره تعب ومشقت ایرشمز وانلر اندن چقارلمزلر زیرا نعمتك تمامی خلود ایله در (نبئ عبادی انی انا الغفور
الرحیم) یا محمد بنم عبادمه خبر ویرکه انلردن توبه ایدنلره مغفرت ورحمت ایتمکده بن بلیغم *روایت اولندیکه
پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم بر وقتده اصحابی اوزره چیقه واردی انلر ایسه کولشورلردی *دیدیکه اوککزده نار
اولدیغن بیلورکن نیجه کولرسز *اوبله اولسه جبریل علیه السلام بو آیتله کلوب دیدیکه یا محمد ربك جل شانه
سکا دیرکه نیچون عبادمی رحمتمدن اقناط ایدرسن (وان عذابی هو العذاب الالیم) ودخی انلره خبر ویرکه توبه
ایتمینلره بنم عذابم عذاب الیمدر پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی جل شانه یوز رحمت خلق ایدوبدر
طقسان طقوزن عندنده امساك ایدوب برینی خلقك کلیسنه ارسال ایتدی *اکر کافر الله تعالی عندنده کی

رحمتك وفرتن بليدى جهتندن مأيوس اولمزدى واكر مؤمن الله تعالینك عندنده كى عذابك كايسن بلسيدى
اكا ناردن امن كلمزدى (ونبئهم عن ضيف ابراهيم) ودخى عبادمه ابراهيم عليه السلامك اضيافندن خبر
ويركه انلر ملائكه ايديلر الله تعالى انلرى كوندرديكه ابراهيم عليه السلامه ولدى اولمسيله تبشير ايده لر * بعده
لوط عليه السلامك قومنى هلاك ايتمكه كيده لر (اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال انا منكم وجلون) شول
وقتكه اول ملائكه ابراهيم عليه السلامه داخل اولوب سلام ويرديلر اولدخى انلره رد سلام ايتدكدنصكره اوكلرينه
طعام كتوروب انلر ايسه آندن يمديلر * اويله اولسه ابراهيم عليه السلام اول حالتدن اوشنوب بزسزدن خائفلرز
ديدى (قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم) ملائكه اكا ديديلركه بزدن خوف ايتمكل بزسكا تبشير ايدرز
برغلام ايله كيم اول كبرنده عليم اولوركه اول اسحق عليه السلامدر (قال ابشرتمونى على ان مسنى الكبر فبم
تبشرون) ابراهيم عليه السلام ديديكه كبرسنم حالنده بكا ولدمى تبشير ايدرسز نعجب شئ ايله تبشير ايدرسز (قالوا
بشرناك بالحق فلا تكن من القانطين) ديديلركه بزسكا انى الله تعالینك وعده صدقيله تبشير ايدرز امدى
ولددن مأيوس اولمغل * زيرا الله تعالى قادردركه ابوينسز بشر خلق ايده * امدى اكا قادر اولان رب تعالى دن
استبعاد اولنمز كه شيخ فانيله عجوز عاقردن ولد خلق ايده * ابراهيم عليه السلامك استعجابى عادت اعتباريجه
ايدى يوخسه قدرة اللهه دكل (قال ومن يقنط من رحمة ربه الا الضالون) ابراهيم عليه السلام ديديكه
رب تعالینك رحمتندن كيمدركه مأيوس اوله مكر انلركه طريق معرفتى مخطيلردر * اويله اولسه انلر الله
تعالینك سعت رحمتن وكمال علم وقدرتن بلمامشلردر (قال فما خطبكم ايها المرسلون) ابراهيم عليه السلام
انلره ديديكه اى الله تعالینك رسوللرى بكا تبشيردن غيرى مجيء ايله قصد يكز ندر بكا خبر ويرك (قالوا انا
ارسلنا الى قوم مجرمين) ملائكه ديديلركه بز برقوم مجرمينه ارسال اولنمشزكه كفر وطغيانلرى سببيله
انلرى اهلاك ايدهوز (الا آل لوط انا لمنجوهم اجمعين) الا لوط عليه السلام اتباعى واهل دينى دكل بلكه بز انلرك
جميعنى هلاكدن انجا ايدهوز (الا امرأته قدرنا انها لمن الغابرين) الا لوط عليه السلامك مرأهسنى تقدير
ايتدك كه اول كفره ايله عذابده باقيلردن اولوب انلركله بيله انى دخى هلاك ايدهوز (فلما جاء آل لوط المرسلون)
وقتاكه ملائكه آل لوطه كلديلر (قال انكم قوم منكرون) لوط عليه السلام انلره ديديكه سز بزم بلمديكمز
برقومسز بزسزدن نفرت ايدرز شول ظنيله كيم بزه شر ايله كلمش اوله سز (قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون)
ملائكه ديديلركه بزسكا بزدن نفرت ايده جك شيئله كلمامشز بلكه اعداكدن انتقام وسنى سوندرمكيچون كلمشز
زيرا سن انلرى عذابله ايعاد ايدوب انلر ايسه انده شك ايدرلردى سنى تصديق ايتمزلردى (وأتيناك بالحق
وانا لصادقون) وبز سكا انلرك عذابندن يقينله كلمشز وبز سكا خبر ويرديكمز شيئده صادقلرز (فاسر باهلك
بقطع من الليل) امدى كيجهنك آخرنده اهلكله انلرك اراسندن چيقوب كتمكل (واتبع ادبارهم) وسن اهلك
اثريجه كتمكل كه مشيده اسراع وحاللرينه اطلاع ايده سن واعدايه ايرشن مصيبتدن انلرى تحذير ايده سن
(ولا يلتفت منكم احد) وسزدن بركسه التفات ايتمسونكه وراسنه نظر ايده نظر ايتديكى تقديرجه اهوالدن
شول طاقت كتورلمزشى كوررويا اعدايه ايرشن اكا دخى ايرشور * وياخود برغرض ايچون اهلندن
بركمسه تخلف ايتمسونكه ايدرسه اكا دخى عذاب ايرشور (وامضوا حيث تؤمرون) وامر اولنديغكز
مكانه كيدك كه اول شام ويا مصردر (وقضينا اليه ذلك الامر ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحين) بز لوطه
اشبو امرى وحى ايتدك كه قومك صباحه داخل اولدقلرنده انلردن هيچ كمسه قالميجه استيصال اولنورلردر
(وجاء اهل المدينة يستبشرون) سدوم كه لوط عليه السلام قومنك قريهسيدر انك اهلى لوط عليه السلامك
اضيافنه فاحشه طمعيله برى برلرينه تبشير ايدهرك لوط عليه السلامك منزلنه كلديلر (قال ان هؤلاء ضيفى
فلا تفضحون) لوط عليه السلام قومندن اكا كلنلره ديديكه اشبونلر بنم اضيافمدر انلرك شاننده بنى افضاح
ايتمكز * زيرا كشينك ضيفنه اولان اساءت اول مضيفك كندويهدر (واتقوا الله ولا تخزون) وانقوا
الله تعالینك عقابندن قورقوب انلرك سببيله بنى خجل وذليل ايتمكز (قالوا اولم ننهك عن العالمين) لوط
عليه السلامه قومى ديديلركه بزسنى نهى ايتمدككى كه عالميندن بركمسهيى ضيافته الهسن وياخود مدينهمزه
غريبادن بركمسهيى قويهسن بعده بزى انلره تعرضدن منع ايليهسن (قال هؤلاء بناتى ان كنتم فاعلين) لوط

علیه

عليه السلام انلره ديديكه قومك قزلرينى سزه ترزويج ايدهين اكر بنم ديديكمى ايشلرسكز (لعمرك) حياتك
حقيچون مخاطب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوله * وياخود لوط عليه السلام اولوب ملائكه اكا انى ديمش
اوله لر (انهم لفى سكرتهم يعمهون) انلر حيرت وضلالتلرنده مترددلردر سنك نصحكى اشيدر دكلردر * ابن
عباس رضى الله عنه ايدر الله تعالى به محمد صلى الله عليه وسلمدن اكرم كمسنه يوقدركه اندن غيرى هيچ كمسنهنك
حياتنه قسم ايتميوبدر (فاخذتهم الصيحة مشرقين) انلرى شروق شمسه داخل اولدقلرى وقتده برصيحهٔ
هائلهٔ مهلكه اخذ ايتديكه اول جبريل عليه السلامك صيحهسى ايدى (فجعلنا عاليها سافلها) قوم لوط
مدينهلرينك اوستنى انلر اوزرنده ايكن دونديروب آلتنه كتوردك * روايت اولنديكه جبريل عليه السلام
انلرك مدينهلرينى يرندن قوپاروب قنادى اوزره سمايه قالدردى بعده اوستنى آلتنه دونديردكدنصكره
برصيحهٔ شديده ايله جميعسينى هلاك ايتدى (وامطرنا عليهم حجارة من سجيل) واول قوم اوزره ويا انلردن
مكان آخرده بولنانلر اوزره بالچقدن دوزلمش طاشى يغمور كبى برى برينك اردنجه ياغدردق * نتكيم اشبو
قصهيى بوندن زياده تفصيل اوزره سورهٔ هودده ذكر ايتدك (ان فى ذلك لآيات للمتوسمين) اشبو قوم
لوطك اهلاكى ذكرنده عبرتلر واردر شول تفكر وتفرس ايدنلر ايچونكه نظرلرنده ثابت اولوب هر بر شيئك
حقيقتنى سمه ايله بيلورلر (وانها لبسبيل مقيم) قوم لوطك مدينه وقراسى طريق واضحهده در ناس اكا سلوك
ايدوب آثارنى كورورلر (ان فى ذلك لآية للمؤمنين) اشبونلرك احوالنى ذكرده عبرت واردر شول قوم ايچونكه
الله تعالى يى ورسولنى تصديق ايدرلر (وان كان اصحاب الايكة لظالمين) اصحاب ايكه شعيب عليه السلامك
قومى ايدى بر واديده اغاجلق اراسنده ساكن اولورلردى كافرلر ايديلر (فانتقمنا منهم) بز انلره عذابله انتقام
ايتدك * روايت اولنديكه الله تعالى انلره يدى كون حر تسليط ايتدكدنصكره برسحابه كوندردى انلر اندن روح
التماسيله اكا التجاء ايديجك اول سحابهدن بر نار چيقوب انلرى احراق ايتدى (وانهما لبامام مبين) قوم
لوط واصحاب ايكه مدينهلرى طريق واضحهدهدر (ولقد كذب اصحاب الحجر المرسلين) اصحاب حجر كيم صالح
عليه السلام قومى ديدركه رسوللرى صالحى تكذيب ايتديلر حجر بر واديدركه مدينه ايله شام بيننده در صالح عليه
السلامك قومى ثمود انده ساكن اولورلردى (وآتيناهم آياتنا فكانوا عنها معرضين) بز انلره آيتلر بيزى
ويردك كه اول ناقه وولديدر وياخود يالكز ناقه دركه انده آيات كثيره واردر يكه اول انك صخرهدن خروجى
وسائر حيواناتدن يولك اوامى وكندى مثلى ناقه طوغرمسى وسودلو اولمسى واكل وشرب ايتمسى ايدى
انلر ايسه اول آيتلردن معرضين اولديلر (وكانوا ينحتون من الجبال بيوتا آمنين) وانلر جبالدن بيتلر
اويارلردى خرابدن واوزرلرينه جبلك وقوعندن ونقب اوصدن وشر اعدادن وحوادث دهردن امنين
اولدقلرى حالده انلر ايسه بو آياته كافر اولوب ناقهيى بوغزلديلر (فاخذتهم الصيحة مصبحين) اويله اولسه
صباح وقتنده انلرى صيحهٔ جبريل عليه السلام اخذ ايدوب هلاك اولديلر (فما اغنى عنهم ما كانوا يكسبون)
انلرك كسب ايتدكارى اموال وعدد وتشييد بيوت الله تعالینك عذابن دفعه مفيد اولمدى * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حجره اوغراديغنده ديديكه نفسلرينه ظلم ايدنلرك مسكنلرينه دخول ايدراولمكز
باكين اولديغكز حالده دخول ايدك كه انلره اصابت ايدن مزه دخى اصابت ايتميه * بعده رداسيله باشنى
اورتوب اول وادى يى كچنجهيهدكى دابهسنى سرعت اوزره يورتدى (وما خلقنا السموات والارض وما بينهما
الا بالحق) بز سموات وارضى وايكيسى اراسندهكى مخلوقاتى صدقى ملابس خلق ايتدك (وان الساعة
لآتية) وقيامت كايسردر تاكه محسن احساننك ثوابن ومسيء اساءتنك عقابن كوره (فاصفح الصفح الجميل)
انلردن اعراض حسنله اعراض ايتكل يعنى حقد وجزع ايتمكسزين * اشبونى سيف آيتى نسخ ايدوبدر
(ان ربك هو الخلاق العليم) ربك جل شانه عدمدن ايجادده بليغدركه سنى وانلرى خلق ايتدى سنك امرك
وانلرك امرى انك يدندهدر سنك حالكى وانلرك حالنى بيلور * امدى حقيقدركه اكا تكال ايدهسن تاكه بينكزى
اول فصل ايده (ولقد آتيناك سبعا من المثانى) بزسكا يدى آيه ويردك كه اول فاتحهدر * وياخود يدى سورهٔ
طويله ويردك كه يدنجيسى انفال وتوبهدر * زيرا انك ايكيسى برسوره حكمندهدر اول اجلدن ايكيسنك
اراسى بسمله ايله فصل اولنمامشدر دينلديكه يعنى يا محمد نعم دنيادن بدل سكا مثانيدن يدى آيه ويردك كه اول

فاتحه در اکا مثانی دینلدی * زیرا اول نمازک هر رکعتنده اوقنور * ویاخود اول الله تعالی یه ثنایی
مشتملدر * ویاخود اول یدی سورهٔ طویله نك الفاظن ویاقصص ویامواعظنك تکرریدر * ویاخود اول
بلاغت واعجازله مثنی علیهدر * ویاخود الله تعالی یی صفات عظمی واسماء حسنادن اهل اولدیغی شیئله ثنا
ایدیجیدر (والقرأن العظیم) ودخی سکا سبع مثانیدن غیری سائر قرأنی ویردك * ویاخود سکا اشبو ایکی
صفتله موصوف شیء ویردك * امدی قلبکله انك غیریه رغبت ایتمکل (لاتمدن عینیك الی مامتعنابه
ازواجا منهم) یامحمد عین رغبتله نظر ایتمکل اکاکه بعض کفاره اصناف مالدن ویرمیشوز * ویاخود اکاکه
اصناف کفاره انی ویرمیشوز زیرا اول سکا ویریلنه اضافتله مستحقردر * ابو بکر رضی الله عنه
حدیثنده ایدر (من اوتی القرأن فرأی ان احدا اوتی من الدنیا افضل مما اوتی فقد صغر عظیما وعظم صغیرا *
برکسه که اکا قرأن ویرلدیکندنصکره شول دنیادن ویریلن نسنه یی کندویه ویریلندن افضل شیء اکا ویرلمش
اعتقاد ایده الله تعالینك تعظیم ایتدیکی شیئی تحقیر وتحقیر ایتدیکنی تعظیم ایتمش اولور * روایت اولندیکه
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اذرعات نام موضعده بنو قریظه وبنی نضیر یهودیلرینك یدی قافله سنه راست کلدیکه
انده انواع بز وطیب جواهر وسائر امتعه وارایدی * مسلمون دیدیلرکه اشبو اموال بزم اولسیدی انکله
قوتلنور وسبیل اللهده خرجلنوردك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه سزه یدی آیت ویرلدیکه اول
یدی قافله دن خیرلودر (ولاتحزن علیهم) ودنیاده آنلره مشارکتك فوتنه محزون اولمغل (قال النبی
صلی الله علیه وسلم لاتغبطن فاجرا بنعمته فانك لاتدری ماهولاق بعدموته ان له عندالله قاتلا لایموت)
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر فاجرك نعمتنه غبطه ایتمکل زیرا بیلمزسنکه اول موتندنصکره نه شیئه ملاقی
اولور زیرا الله تعالی عندنده انکیچون برقاتل واردرکه اکاموت ایرشمزکه اول ناردر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم انظروا الی من اسفل منکم ولاتنظروا الی من فوقکم فانه اجدران لاتزدروا نعمة الله علیکم) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر * دنیا امرنده کندیکزدن اسفله نظرایدك بوخسه کندیکزدن فوقه دکل * امدی
سزه اول جدیردرکه الله تعالینك اوزریکزده کی نعمتن ازدرا اتمیه سز * دینلدیکه اشبو آیت ماقبلنه
متصلدرکیم الله تعالی پیغمبریمز علیه السلامه قرأنی ویردیکندنصکره دنیایه رغبتندن انی نهی ایتدی
(واخفض جناحك للمؤمنین) ومؤمنلره تواضع ورفق ایچون ایکی جانبك تلیین ایت (وقل انی
انا النذیر المبین) وانلره دیکل که بن سزی تخویف ایدرین شول قرأنله کم اکر ایمانه کلمزسکز سزه عذاب نزول
بلادرر (کما انزلنا علی المقتسمین) اهل مکه یی انذار ایت شول عذاب مثلیله کم * انی اهل کتابده شول
یهود ونصاری اوزره انزال ایتمشدك که انلر کتابلرندن اوقودقلرینی اقتسام ایتمشلردی * بعضنه اقرار وبعضنه
تکذیبله * ویاخود مقتسمینله مراد شول قومدرکه قرأنك حقنده انلرك بعضی سحردر وبعضی شعردر
وبعضی کذبدر وبعضی اساطیر اولیندر دیدیلر * ویاخود مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حقنده کیمی
ساحر وکیمی شاعر وکیمی کاهندر دیو قوللرین تفریق ایدنلردر * ویاخود مراد مشرکیندن اون ایکی
کسنه درکه ایام موسمده مداخل مکه یی اقتسام ایدرلردیکه ناسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایماندن
تنفیر ایدهلر * الله تعالی انلرك جمیعن یوم بدرده هلاك ایتدی (الذین جعلوا القرأن عضین) انلر قرأنی
اعضاء قیلدیلر بعضنی تصدیق ایدوب حقدر توراة وانجیله موافقدر دیدیلر * وبعضنی تکذیب ایدوب باطلدر
توراة وانجیله مخالفدر دیدیلر * ویاخود قرأنه سحر دیو تسمیه ایتدیلر (فوربك لنسئلنهم اجمعین عما کانوا
یعملون) ربك جل شانه حقیچون انلرك جمیعنه ایشلدکاری کفر ومعاصیدن یوم قیامتده سؤال ایدوب
جزالرین ایرکوررز (فاصدع بما تؤمر) یامحمد امر اولندیغك شیئی اظهار ایت * ویا انکله حق وباطل بیننی
فرق ایت (واعرض عن المشرکین) ومشرکلردن اعراض ایدوب سوزلرینه التفات ایتمکل اشبو آیتی
آیت قتال نسخ ایدوبدر (انا کفیناك المستهزئین) بزسنی استهزاء ایدنلره کفایت ایدرزکه انلر رؤساء
قریشدن بش کسه ایدیلر * بریسی ولید بن مغیره ایدی * جبریل علیه السلام انك ساقنه ایما ایتدی *
اویله اولسه اول برنباله اوغرایوب نونه اندن برسهم تعلق ایتدی * انی اخذ ایچون تعظمدن انعطاف ایتمدی
حتی که اول انك عقبنده برعرقه اصابت ایدوب قطع ایتدی * اول سببدن هلاك اولوب یتدی وبریدخی عاص

ابن

ابن وائل ایدی * جبریل علیه السلام انك ایاغی اخمصنه ایما ایتدی او یله اولسه اکا بردیکن باتوب اندن ایاغی
دوه بوینی دکاوشیشدی حتی که اول سببدن مرداولوب یتدی * وبریسی اسود بن عبدالمطلب ایدی * جبریل علیه
السلام انك ایکی کوزلرینه ایما ایتدی وبریشل یپراغی اتوب انك کوزلرینه طوقندی * اندن کوزلری اغریدی
حتی انك اغریسندن باشنی دیواره اورارق هلاك اولدی * برروایتده اول براغاجك دیبنده برغلامیله
اوتوررکن جبریل علیه السلام کلوب انك باشنی اول اغاجه اورردی اول ایسه غلامندن استغاثه ایدردی
غلام اکا بن هیچ کسه کورمزمکه سکا ایذا ایدر * بلکه اغاجه باشکی کندین اورسن دیردی حتی که اول
طریقله هلاك اولوب کتدی * وبری اسود بن عبدیغوث ایدی جبریل علیه السلام انك قارننه ایما ایتدی اویله
اولسه اندن ایچی صوروب حتی که هلاك اولدی * برروایتده اول اهلندن چیقوب کیدرکن اکاسموم ایروب
لونی سیاه اولدی اهلنه کلدیکنده انلر انی بلمدکلرندن ایچرویه قویمدیلر حتی که هلاك اولوب کتدی *
وبری حارث بن قیس ایدی * جبریل علیه السلام انك انفنه ایما ایدوب اندن قیح صومکروب اول سببدن هلاك
اولدی * برروایتده اول برطوزلو بالق یبوب اندن اکا زیاده عطش ایردی کثرت شربدن قارنی یاریلوب مرد
اولدی (الذین یجعلون مع الله الها آخر فسوف یعلمون) که انلر الله تعالی ایله اله آخر اولمهسن اعتقاد
ایدرلر * امدی انلر دنیاده وآخرتده عاقبت امرلرین بلیسرلردر (ولقد نعلم انك یضیق صدرك بما یقولون)
بز بیلورز که انلرك شرکلرینه وقرأنه طعنلرینه وسنی استهزالرینه صدرك ضیق اولور (فسبح بحمد ربك)
امدی سکا برنائبه ایردیکنده تسبیح وتحمیدله فزع الله تعالی یه ایت که اول سکا کافیدر وغمك کشفنه
وافیدر ویاخود الله تعالی یی انلرك مقالاتندن تنزیه ایت سنی حقه هدایت ایتدیکنه حامد اولدیغك حالده
(وکن من الساجدین) ومصلیندن ویامتواضعیندن اولغل (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) وربك جل
شانه یه موتك ایرشنجه عبادت ایت برلحظه اندن خالی اولمغل

(سورة النحل وهی مائة وثمان وعشرون آیة مکیه) (الا آخرنده اوچ آیه مکیه دکلدر)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(اتی امر الله فلاتستعجلوه) الله تعالینك عذابی قریب اولدی امدی انی وقتی کلمزدن اول طلب ایتمکز
روایت اولندیکه (اقتربت الساعة) آیتی نازل اولیجق مشرکون بری برلرینه دیدیلرکه محمد صلی الله علیه وسلم
زعم ایدرکه قیامت قریب اولدی امدی تکذیب واستهزادن امساك ایدك کوره لمکه نه ظهور ایدر اندن برشیء
ظاهر اولمیجق برشیء کورمیورز دیدیلر اندن (اقترب للناس حسابهم) آیتی نازل اولوب اندن اشفاق ایتدیلر
نه زمان ممتد اوله جق یامحمد بزی تخویف ایتدیکك شیئدن براثر کورمیورز دیدیلر اندن (اتی امر الله) نازل
اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یرندن طوری کلدی وناس دخی باشلرین قالدروب آنی حقیقتده کلدی
ظن ایتدیلر (فلاتستعجلوه) نازل اولیجق اطمینان ایتدیلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمك بعثتی اشراط ساعتدن ایدی وقتا که جبریل علیه السلام محمد صلی الله علیه وسلمه مبعوث
اولدیغی حالده اهل سمواته اوغرادیغنده الله اکبر قیامت کلدی دیدیلر * برقوم دیدیلرکه اشبو امرله مراد
مکذبینك عقوبتی وسیفله عذاب اولنلریدر (سبحانه وتعالی عما یشرکون) الله تعالی منزه وعالی اولدی
اندن که مشرکون اکا معبودلرینی اشراك ایدرلر (ینزل الملائکة بالروح من امره علی من یشاء من عباده)
الله تعالی ملائکه یی امر وارادتیله عباداندن رسول ایدنمك دیلدیکی کمسه یه وحی ایله تنزیل ایدر اکا روح دینلدی
زیرا انکله شول جهالله میت اولان قلوب حیات بولور * ویاخود دیننده اول جسدده کی روح مقامنه قائم اولور
(ان انذروا انه لا اله الا انا فاتقون) ناسه بلدرك که بندن غیری اله یوقدر * یا الکز بندن قورقوکز (خلق
السموات والارض بالحق) اول الله تعالی سموات وارضی حق ایچون خلق ایلدیکه اول اکا نظر ایدوب اعتبار
اولنه انك وحدانیتی بیلنوب اشراکدن صاقنله (تعالی عما یشرکون) اول مشرکینك اشراك ایتدیکی
اشیادن تعاظم ایتدی (خلق الانسان من نطفة فاذا هو خصیم مبین) اول الله تعالی انسانی نطفه دن خلق
ایتدیکه اول برجماددرکه انده حس وحراك یوقدر اول سیالهدر * وضع وشکلی قبول ایتمز بویله ایکن
کوررسنکه اول مجادل مبین جهتدر * نتکم ابی بن خلف بعثه منکر ایدی بروقتده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه

برعظیم رمه‌یی كتورب دیدیكه یا محمد الله تعالی اشبونی بو حالته ایركوردكده صكره دیركوررمی امدی اشبونكله
الله تعالی قدرتنی بیان ایتدی وانلره نعم الله ظاهر ایكن جحدلریله اولان فعل قبیحلرینی كشف ایلدی
(والانعام خلقها لكم فیها دفء ومنافع ومنها تأكلون) الله تعالی ابل وبقر وغنمی خلق ایتدیكه سزكیچون
انده حرو برددن اكسیه واردیه واخبیه اتخاذیله استمتاع ونسل وذریتی ظهوریله سزه انتفاع واردر وانلك لحوم
وشحوممندن اكل دخی ایدرسز (ولكم فیها جمال حین تریحون وحین تسرحون) واول انعامده سزكیچون
زینة واردرشول حینده‌كه انلری مراعادن مراحلرینه دوندررسز * وشول حینده‌كه انلری مراحلرندن
مراعایه كوندررسز * امدی بو ایكی وقتده افنیة انعامله متزین اولور * واول انعامه نظر ایدنلرك كوزینه
اول انعام اهلی جلیل اولور (وتحمل اثقالكم الی بلد لم تكونوا بالغیه الا بشق الانفس) واول سزك احمال
وزادكزی بربلده‌یه كتورركه سزاكا ایر یشوردكلرسز * الا انفسلریكزه كلفت ومشقت وبرمكله (ان ربكم
لرؤف رحیم) دبكز جل شانه سزه رأفتلودركه اشبو انعامی خلق ایتدیكه انكله نفعلنه‌سز * ورحمتلودركه
اول نعمتلرك شكرینی ترك ایتمكزله سزه عقابی تعجیل ایتمز (والخیل والبغال والحمیر لتركبوها وزینة) ودخی
الله تعالی خیل وبغال وحمیری خلق ایتدیكه سزانكا ركوب وانكله تزین ایده‌سز * اشبو آیتله احتجاج ایتدی
اولكه لحوم خیلی حرامدر دیدی زیراكه اول ركوب ایچون خلق اولنوبدر دیدیكه اول ابن عباس قولیدر
مالك وابوحنیفه اكا ذاهبدر * وبرجماعت ایسه لحوم خیلك اباحتنه ذاهب اولوب دیدیلركه آیتله مراد حل
وحرمت بیانی دكلدر بلكه مراد الله تعالینك عبادنه اولان نعمتلرینی تعریف وكمال قدرت وحكمتنی عد
وتوصیفدركه اول حسن وشریح وعطا وسعید بن جبیر قولیدر * وشافعی واحمد واسحق اكا ذاهبدر * اشبو
دلیل ایله كیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یوم خیبرده لحوم حمیرا كلندن نهی ایدوب لحوم خیل اكلنه رخصت
ویردی * وجابر رضی الله عنه ایدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عهدنده لحوم خیلی برلردی اماكه لحوم
بغال وحمیردن نهی اولنمشلردی * اماكه خالد بن الولید رضی الله عنهدن مرویدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك
خیل وبغال وحمیر لحومی اكلندن نهی ایتدیكی حدیثك اسنادنده ضعف واردر دینلدی (ویخلق مالا تعلمون)
ودخی سزك بلمدیككز اشیایی خلق ایدركه اول جنت ونارده اهلیچون خلق اولنان اشیادر ویاخود انی خلق
ایدركه سزانك كیفیت خلقتنی بلمزسز ثیابده‌كی سوس وفواكهده‌كی دود كبی (وعلی الله قصد السبیل) الله
تعالینك فضل ورحمتنه عائددركه حقه ایركورر طریق مستقیمی بیان ایده * ویاخود سبیلی اقامت وتعدیل
اكا عائددر * ویاخود اولكه قصد سبیله سلوك ایده * لابد الله تعالی‌یه واصل اولور (ومنها جائر) سبیلك
بعضی استقامتدن مائلدركه اول بدعه واهوا طریقیدر * دینلدیكه اول یهودیه ونصرانیه وسائر ادیان
كفره‌در (ولو شاء لهداكم اجمعین) اكر الله تعالی سزك هدایتكزی دیلسه جمیعكزی قصد سبیله هدایت
ایدردی (هو الذی انزل من السماء ماء لكم منه شراب ومنه شجر فیه تسیمون) اول الله تعالیدركه سزه
سحابدن ویاجانب سمادن یغمورا ینددیكه سزكیچون اندن شراب واردركه انی كندیكز ایچوب وانعامكزه
ایچوررسز * وینه اول یغموردن مواشكزی رعی ایده‌جك شجر اولوركه انده مواشكزی رعی ایدرسز *
دینلدیكه یرده بتن هرشیئه شجر دینور (ینبت لكم به الزرع والزیتون والنخیل والاعناب ومن كل الثمرات)
الله تعالی سزكیچون اول یغمورله اكین وزیتون ونخیل واعناب وكل ثمراتك بعضنی بتوررر بوخسه ثمراتك
كاسی جنتده بتوریلور یرده بتوریلان اول كلك بعضیدركه انی تذكیر ایده (ان فی ذلك لآیة لقوم یتفكرون)
سمادن ما نزولنده وارضدن نبات خروجنده عبرت واردر * شول قوم ایچونكه الله تعالینك صنع وحكمتنی
تفكر ایدرلر * زیرا اولكه تأمل ایدر شول حبه‌یه كم یره دوشروا كانداوقایرر * وانكله انك اعلاسی یاریلوب
اندن شجره‌نك ساقی چقار * وانك اسفلی یاریلوب اندن شجره‌نك عروقی چقار بعده نما بولوب اندن اوراق
وازهار واكمام وثمار چقار وانك هر بری مختلفة الاشكال اجسامی مشتمل اولور * مع هذا مواد متحددر
وطبایع سفلیه وتأثیرات علویه كلدر * بیلوركه اول دكل الا برفاعل مختار فعلیله‌دركه اول اضداد وانداد
منازعه‌سندن منزهدر (وسخر لكم اللیل والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره) الله تعالی لیل
ونهار وشمس وقمر ونجومی سزه تسخیر ایتدی سزك منافعكز ایچون تهیئه ایتمكله انك امریله مدللات اولدقلری

حالده

حالده اول شیئه كم انكیچون خلق اولنمشلردر (ان فی ذلك لآیات لقوم یعقلون) اشبو مذكوراتك تسخیرنده
دلالات واضحات واردر شول قوم ایچونكه ذهن انسانیله فهم ایدرلر (وما ذرأ لكم فی الارض مختلفا الوانه)
وكذلك سزه تسخیر ایتدی آنی كه حیوان ونباتدن یریوزنده خلق ایتدی الوانی ویا اصنافی مختلف اولدیغی حالده
(ان فی ذلك لآیة لقوم یذكرون) اشبونده آیت واردر شول قوم ایچونكه اتعاظ ایدرلر زیرا طبایع وهیأت
ومناظرده اختلافلری دلالت ایدركه اول برصانع حكیمك صنعی اوله (وهو الذی سخر البحر) اول الله
تعالیدركه سزه بحری تسخیر ایتدی برحیثیتله كه اندن ركوب واصطیاد وغوصله انتفاعه امكانكز اولور
(لتأكلوا منه لحما طریا) تا كه سز اندن لحم طری یه‌سزكه اول سمكدر (وتستخرجوا منه حلیة تلبسونها)
واندن لؤلؤ ومرجان وامثالی حلیه چیقره‌سزكه نساكزه كیوره‌سز (وتری الفلك مواخر فیه) وانده
سفینه‌لری ریح واحده ایله مقبله ومدبره حالنده یورر كوررسن (ولتبتغوا من فضله) وتا كه اكا تجارت
ایچون ركوبله سعة رزقندن طلب ایده‌سز (ولعلكم تشكرون) وتا كه الله تعالینك نعمتلرین بیلوب شكرنه
قیام ایده‌سز (والقی فی الارض رواسی ان تمید بكم) والله تعالی ارضده جبال ثوابت القا ایلدی تا كه سزكله
میل واضطراب ایتمیه (وانهارا وسبلا لعلكم تهتدون) وارضده نهرلر ویوللر قلدیكه مقاصدكزه * ویا معرفة
الله‌یه اهتدا ایده‌سز (وعلامات) ارضده یوللر ایچون جبال واشجار ومیاهدن معالم قلدیكه حال سفرده
انكله یوللریكزی بیله‌سز (وبالنجم هم یهتدون) وبراری وبحارده انلر نجمله اهتدا ایدرلر * محمد بن كعب ایدر
علاماتله مراد جبالدركه اول علامات نهاردر * ونجوم ایسه علامات لیلدر * قتاده ایدر نجوم اوچ
شیء ایچون خلق اولنوبدركه اول سمایه زینت وطرقه معالم وشیاطینه رجوم اوله اولكه بونك غیرینی دیه بلمدیكی
شیئه تكلف ایدر (افمن یخلق كمن لا یخلق) خلقه قادر اولان باری تعالی * اولوالعلمدن خلقه قادر اولمیان
كیمسنه‌یه دكیدر فكیف كه عندنده علم دخی اولمیه (افلا تذكرون) تذكر ایتمزمیسز كه انك وحدانیتنی بیله‌سز (وان
تعدوا نعمة الله لا تحصوها) اكر سز الله تعالینك نعمتلرینی عدا ایتسكز انك عددینی ضبط ایده‌میدیكز
فكیف كه شكرنه قیامه طاقت كتوره بیله‌سز (ان الله لغفور رحیم) الله تعالی مغفرتلودركه نعمتلرینك
شكری اداسنده تقصیركزدن تجاوز ایدر ورحمتلودركه شكرده تفریطكز سببیله سزدن نعمتنی كسمزوا كاكفران
اوزره عقوبتنی تعجیل ایتمز (والله یعلم ما تسرون وما تعلنون) الله تعالی عقاید واعمالدن اسرار وكرلك اعلان
ایتدیككز شیئی بیلور (والذین یدعون من دون الله لا یخلقون شیئا وهم یخلقون) شول الهه‌كه مشركون
الله تعالیدن غیری اكا عبادت ایدرلر برشیء خلقنه قادر اولمزلر * بلكه انلر احجار وغیریدن خلق اولنوردر
(اموات غیر احیاء) اول الهه امواتدر ابدا انلره حیوة اعترا ایتمز ویاخود حالده ومآلده امواتدر بالذات احیاء
دكلمردر * والهه لایق اولوركه بالذات حی اولوب اكا ممات اعترا ایتمیه (وما یشعرون ایان یبعثون) والحال
نوقتده بعث اولنه‌جقلرینی ویاخود عبده‌لرینك بعثی وقتنی بلمزلر * اویله اولسه انلر ایچون عبادتلری اوزره
جزا وقتنی نیجه بیلورلر * والحال الهه لایق اولان غیوبی عالم ثواب وعقابی مقدر اولمقدر (الهكم اله واحد)
الهكز رب واحددر یالكز اكا عبادت ایدینكه آخرتده اول سزه جزا ایدر (فالذین لا یؤمنون بالآخرة قلوبهم
منكرة وهم مستكبرون) شونلركه آخرته ایمان كتورمزلر قلبلری الله تعالینك وحدانیتنی منكره‌در * ویاخود
خبیثه‌دركه اكا معرفت دخول ایتمز وایماندن تعظم ایدیجیلردر (لا جرم ان الله یعلم ما یسرون وما یعلنون)
حقا كه الله تعالی انلرك اسرار وكرلك اعلان ایتدیكی شیئی بیلور (انه لا یحب المستكبرین) اول استكبار ایدنلری
سومز فكیف كه استكبارلری انی توحیددن ورسولنه اتباعدن اوله (واذا قیل لهم ماذا انزل ربكم قالوا
اساطیر الاولین) مكه مشركلرندن مداخل مكه‌یی اقتسام ایدنلره وافدون ویا مسلمون ربكزنه شیء انزال ایتدی
دیسه‌لر سخریه ویا ناسی اضلال ایچون دیرلركه احادیث باطله انزال اولندی (لیحملوا اوزارهم كاملة یوم
القیامة ومن اوزار الذین یضلونهم بغیر علم) تا كه اول جوابلری سببیله یوم قیامتده كندیلرك اوزارنی كمال
اوزره وجمتسز اضلال ایتدكلرینك بعض اوزارنی كتوره‌لر (الا ساء ما یزرون) نه چركین وزر اولور
اولكه انی انلر كتوررلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من دعا الی هدی كان له من الاجر مثل اجور من تبعه
لا ینقص ذلك من اجورهم شیأ ومن دعا الی ضلالة كان علیه من الاثم مثل اثام من تبعه لا ینقص ذلك من

آتاهم شيا) پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه نامى هدايته دعوت ايده اكا متابعت ايدنلرك اجر نجه
انكيچون اجرا اولور اول تابعلرك اجرلرندن برشئ اكسلمكسزين * واولكه نامى ضلالته دعوت ايده اكا متابعت
ايدنلرك وزرنجه انك اوزره وزر اولور اول تابعلرك وزرلرندن برشئ اكسلمكسزين (قد مكر الذين من
قبلهم) اول مقتسميندن اول كچن كافرلر رسوللرينه مكر ايتديلر ايدى (فاتى الله بنيانهم من القواعد) الله
تعالى قصد ايتديكه انلرك بنيانى اصولندن تخريب ايده (فخر عليهم السقف من فوقهم) اول بنيانلرينك
اعلاسى فوقلرندن اوزرلرينه دوشدى (واتيهم العذاب من حيث لايشعرون) وانلره عذاب حسبانلرى
اولمديغى جهتدن ايردى * ديلديكه اشبونلكه مراد نمرود بن كنعان ايدى * بابلده بر صرح يابديكه سمايه
طولى بشبيك ذراع ايدى تاكه سماء امرينه مطلع اوله الله تعالى بر ريحله انك رأسنى دريايه اتدى وماعداسن انك
قومى اوزره يقوب اتندده قالديلر اول يقلديغى حينده فزعدن السنه ناس تبلبل ايدوب يتمش اوچ لسان
سويلديلر برحيثيتله كه هر صنف آخرك لسانى فهم ايتمزدى * حالبوكه اندن اول ناس انجق سريانيجه
سويلرلردى اول اجلدن اول دياره بابل ديلدى (ثم يوم القيامة يخزيهم ويقول اين شركائى الذين كنتم
تشاقون فيهم) بعده يوم قيامتده الله تعالى انلرى تذليل ويانارله تعذيب ايدوب ديركه قانى شول شركاكه
انلرك شاننده مؤمنلره معادات ايدرديكز انلره نولديكه كلوب سزدن عذابى دفع ايتمزلر (قال الذين اوتوا العلم
ان الخزى اليوم والسوء على الكافرين) انبيا و يا علمادن شونلركه انلرى توحيده دعوت ايدوب انلر ايسه اول
علمايه معاداة ايدرلردى * ديه لركه اشبو كونده ذلة وعذاب كافرلر اوزره در (الذين تتوفيهم الملائكة ظالمى
انفسهم فالقوا السلم ما كنا نعمل من سوء) كه انلر كفرله نفسلرينه ظلم ايديجى اولدقلرى حالده ملك الموت
واعوانى انلرى قبض ايچون كلدكلرنده انقياد واستسلام ايدوب بز دنياده كفر وعداوتدن برشئ ايشلمشدك
ديو اعمال سيئه لرينى انكار ايده لر اول ملائكه انلره ديه لركه (بلى ان الله عليم بما كنتم تعملون) بلى سز الله
تعالى يه شرك وسائر اعمال سيئه ايشلمشديكز الله تعالى سزك ايشلديككزى بيلور (فادخلوا ابواب جهنم
خالدين فيها فلبئس مثوى المتكبرين) امدى جهنمك طبقاتنه كيرك انده مخلدين اولديغكز حالده اول نه چركين
مأوى ومستقر اولور شول قومه كيم دنياده ايماندن استكبار ايدرلردى (وقيل للذين اتقوا ماذا انزل ربكم
قالوا خيرا) مداخل مكه ده اولان مؤمنلره وافدون ربكز نه انزال ايتدى ديلسه ديرلركه خير انزال ايتدى *
روايت اولنديكه احياء عرب ايام موسمده مكه يه وفد كوندررلردى كه محمد صلى الله عليه وسلمك خبرين كتوره لر
چقان مقتسمينه اوغرايوب سؤال ايتسه لر اولوقتده وفده ديرلرديكه اول ساحر شاعر كاهن كذاب مجنوندر
بعده وافدون مكه يه داخل اولوب مؤمنلره ملاقى اولدقلرنده انلر اول وافدونه محمد صلى الله عليه وسلمك
صدق ومعجزاتن خبر ويررلردى (للذين احسنوا فى هذه الدنيا حسنة) اشبو دنياده الله تعالى يى توحيد ايدوب
امرينه اطاعت ايدنلر ايچون جنة ويا نصر وفتح ويا رزق حسن واردر (ولدار الآخرة خير) آخرت ثوابى انلره
دنيا ثوابندن خير ايدر (ولنعم دار المتقين) دار آخرت متقيلره نه كوكچك دار اولور (جنات عدن
يدخلونها) كه اول جنات عدندركه انلر اكا كيررلر (تجرى من تحتها الانهار) كه انك اشجارى التندن
نهرلر جارى اولور (لهم فيها ما يشاؤن) انلر ايچون اول جناتده انواع مشتهياتدن ديلدكلرى واردر
(كذلك يجزى الله المتقين) الله تعالى شركدن صاقننلره بونك كبى جزا ايدر (الذين تتوفيهم الملائكة
طيبين) كه انلر كفر ومعاصى ايله نفسلرينه ظلمدن طاهرين ويا خود ملائكه نك انلره جنتله بشارتندن فرحين
ويا خود نفوسلرى بالكليه حضرت قدسه توجهدن روحلرى قبضنه طيبين اولدقلرى حالده * ملك الموت
واعوانى انلرك ارواحنى قبض ايدرلر (يقولون سلام عليكم) اول حالتده الله تعاليدن ويا بزدن سزه سلام
اولسون بوندنصكره سزه مكروه ايرشمزديه لر ويوم قيامتده انلره دينوركه (ادخلوا الجنة بما كنتم تعملون)
دنياده ايشلديككز اعمال صالحه سببيله جنته كيروكه اول سزكيچون اعداد اولنمشدر (هل ينظرون
الا ان تأتيهم الملائكة) ذكر اولنان كافرلر منتظر اولمزلر الا اكا كه روحلرى قبضنه ملائكه كله لر (او يأتى امر
ربك) ويا عذاب دنيا ويا عذاب آخرت كله (كذلك فعل الذين من قبلهم) انلرك شرك وتكذيب فعللرى كبى
انلردن اول كچنلر دخى ايشلرلردى اول سببدن الله تعالى انلرى هلاك ايتمشدى (وما ظلمهم الله ولكن كانوا

انفسهم يظلمون) الله تعالى انلره اهلاك ايله ظلم ايتمدى لكن اكا مؤدى اولان كفر ومعاصيله نفسلرينه ظلم ايدرلر
(فاصابهم سيئات ما عملوا وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن) انلره اعمال سيئه لرينك جزاسى اصابت ايدوب
استهزالرينك جزاسى انلرى احاطه ايلدى (وقال الذين اشركوا لو شاء الله ما عبدنا من دونه من شئ نحن
ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شئ) مشركلر ديديلركه اكر الله تعالى ديلسه كندى بز وكرك آبامز انك غيرى
برشيئه عبادت وانك حرام ايتديكندن غيرى برشئ حرام ايتمزدك انلرك بو كلامى ديملرى استهزاء ايچون ايدى *
ويا خود بعثت وتكاليفى منع ايچون ايدى * متمسكين اولدقلرى حالده انى كه الله تعالينك ديلديكى واجب
ديلمديكى ممتنع اولور اويله اولسه بعثت وتكليفك فائده سى نه اولور * ويا خود كنديلر اوزره انكار اولنان شركك
وتحريملرينك قبحنى انكار ايچون ايدى مجتمعين اولدقلرى حالده انى كه اكر اول مستقبح اولايدى الله تعالى
انك انلردن صدورينى ديلميوب خلافن ديليدى انلرى اكا الجا ايله (كذلك فعل الذين من قبلهم) انلردن
اول كچنلر دخى انلر كبى الله تعالى يه اشراك وحلالى تحريم ورسوللرينى رد ايتمشلردى (فهل على الرسل
الا البلاغ المبين) رسوللر اوزره واجب اولان دكل الا حقى ايضاح ايدر ابلاغدر اكرچه الله تعالينك شول
هدايتن ديلديكى كمسنه ده رسول هدايتنك تأثيرى اولمز ايسه ده * لكن توسط طريقى اوزره اكا مؤدى ديدر و اول
شئ كه الله تعالى انك وقوعن ديليه انك وقوعى واجب اولور * لكن مطلق دكل بلكه اسبابله دركيم اول انى
انكيچون تقدير ايدوبدر * بعده الله تعالى بيان ايلديكه بعثت برسنت الهيه دركه جميع امتلرده اول جارى
اولوبدر تاكه الله تعالينك شول هدايتن ديلديكى كمسنه نك هدايتنه سبب وضلالتن ديلديكى كمسنه نك ضلالى
زياده سنه سبب اوله * شول غذاء صالح كبى كيم مزاج سويه نفع ايدر وقوتلندررر ومزاج منحرفه ضرر
ايدر وفساد ايركورر * اويله اولسه ديديكه (ولقد بعثنا فى كل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا
الطاغوت) هر امته بر رسول كوندردك كه اول انلره امر ايده كيم الله تعالى يه عبادت ايده لر واندن غيريه
عبادتدن اجتناب ايده لر (فمنهم من هدى الله) انلرك بعضنه الله تعالى ايمانى توفيق واكا ارشاد ايتدى
(ومنهم من حقت عليه الضلالة) وبعضنه ايسه ايمانى توفيق وهدايتن اراده ايتمديكندن قضاء سابقله اوزرينه
شقاوت واجب اولوب موتى كفر اوزره اولدى (فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين)
امدى يا معشر قريش بر يوزنده سير ايدوب نظر ايدك شول رسوللرى تكذيب ايدنلرك عاقبتنه كيم نيجه اهلاك
اولنوب اما كنلرى تخريب ايدلدى * پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم انلره بو آيتى اوقيوب انلر ايسه عنادلرندن
ايمانه كلمديكك اكا تأسف ايتديكده نازل اولديكه (ان تحرص على هداهم فان الله لا يهدى من يضل)
يا محمد اكرسن انلرك هدايتنه حرص ايدرسك بيلكه الله تعالى ضلالت ديلديكى كمسنه يه هدايت ايتمز (وما لهم
من ناصرين) وانلرك عذابلرين دفع ايدر ناصرلرى اولمز (واقسموا بالله جهد ايمانهم لا يبعث الله من يموت)
مشركلر الله تعالى يه اغلظ ايمانله يمين ايتديلركه اول موتايى بعث ايتمز (بلى وعدا عليه حقا) نعم اول الله
تعالى موتايى بعث ايدر زيرا اول انى ايجاب حقله نفسى اوزره ايجاب ايتمشدر (ولكن اكثر الناس لا يعلمون)
لكن ناسك اكثرى بعث اولنور ايدوكارين بيلمزلر شول سببدنكه اول عادة الالهيه مراعاتى جارى مواجب
حكمتدن ايدوكنى بيلمزلر * ويا خود مألوفه نظرلرى قاصر اولديغيچون امتناعن توهم ايدرلر امدى اول الله
تعالى انلرى بعث ايدر (ليبين لهم الذى يختلفون فيه) تاكه انلره دين اسلامدن وبعث موعوددن اختلاف
ايتدكلرى شيئى بيان ايده (وليعلم الذين كفروا انهم كانوا كاذبين) وتاكه كافرلر قبرلرندن خروجلرى عندنده
شول دنياده ايكن الله تعالى موتايى بعث ايتمز ديدكلرنده كاذبين ايدوكلرين بيله لر (انما قولنا لشئ اذا اردناه
ان نقول له كن فيكون) چونكه برشيئك حدوثن اراده ايتسه وز اكا حادث اول ديرز اولدخى سهولتله
فى الحال حادث اولور * اشبو بياندركه الله تعالينك تكوينى محض قدرت ومشيئت ايله دربوخسه مواد ومدد
سبقنه متوقف دكلدر * چون اكا ابتداده ماده ومثال سبقنسزين تكوين اشياء ممكن اوله * من بعد اعاده وجهى
اوزره تكوينى دخى ممكن اولور (والذين هاجروا فى الله من بعد ما ظلموا) شونلركه ظلم اولندقلرندنصكره فى الله
هجرت ايتديلركه انلكه مراد پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم واصحاب مهاجروندركه قريش انلره ظلم ايدوب
بعضلرى حبشه يه اندن مدينه يه وبعضلرى ايسه ابتدادن مدينه يه هجرت ايتديلر * ويا خود مراد پيغمبر عز

صلی الله علیه وسلمك هجرتندنصکره مکه‌ده حبس وعذاب اولنانلردرکه انلر بلال وصهیب وخباب
وعمار وعابس وابو جندل وسهیلدر (لنبوئنهم فی الدنیا حسنة) بز انلری دنیاده منزلهٔ حسنه‌یه
تنزیل ایدرزکه اول مدینه‌در (ولاجر الآخرة اکبر لو کانوا یعلمون) اخرت اجری انلره خیرایدر دنیاده انلر
ایچون تعجیل اولناندن اکر بیلورلر ایسه (الذین صبروا وعلی ربهم یتوکلون) که انلر اذای کفره ومفارقهٔ وطن
شدائدینه صبرایدرلر وخلقدن انقطاع ایدوب هر امرلرینی الله تعالی‌یه تفویض ایدرلر (وما ارسلنا من قبلك
الا رجالا نوحی الیهم) یا محمد سندن اول دعوت عامه ایچون ارسال ایتدیکمز دکل الاسنك کبی بشر ایدیلرکه
ملائکه السنه‌سیله سکا وحی ایتدیکمز کبی انلره دخی وحی ایدردك اکر انده شککز وار ایسه (فاسئلوا اهل
الذکر ان کنتم لا تعلمون) توراة وانجیل اهلنه سؤال ایدك تاکه انلر سزه امم متقدمه‌یه کوندریلان رسوللرك
ملك اولیوب بشر ایدیکن بلدیره‌لر اکر سز آنی بلمزسکز اشبو دلیلدرکه الله تعالی دعوت عامه ایچون نه مرأه
ونه ملك کوندرمیوبدر وامور دینیه‌دن بلمدیکی شیئده علمایه مراجعت واجب اوله (بالبینات والزبر) بز اول
ارسال ایتدیکمز رجالی معجزات وکتب ایله ارسال ایتدك (وانزلنا الیك الذکر) یا محمد بز سکا قرآنی انزال
ایتدك (لتبین للناس ما نزل الیهم) تاکه اول ذکرده سنك توسطکله ناسه تنزیل اولنان امر ونهی ومتشابهی
انلره بیان ایده‌سن (ولعلهم یتفکرون) وتاکه انده تفکر ایدوب حقایقه متنبه اوله‌لر (افأمن الذین مکروا
السیئات) شونلرکه دین حقی ابطالده حیل قبیحه ایشلدیلر امانده‌می اولدیلر آندنکه (ان یخسف الله
بهم الارض) الله تعالی انلری یره کچوره قارونی کچوردیکی کبی (او یأتیهم العذاب من حیث لا یشعرون)
ویاخود انلره عذاب بلمدکلری جهتدن کله لوط قومنه اولدیغی کبی (او یأخذهم فی تقلبهم فما هم بمعجزین)
ویاخود مسافر ومتاجرلرنده متقلبین ایکن اول انلری اخذ ایده اویله اولسه انلر انك عذابن فوت ایدر
دکللردر (او یأخذهم علی تخوف) ویاخود انلری عذاب مخافه اوزره اخذ ایده الله تعالی انلردن اول
برقومی هلاك ایدوب انلراندن متخوفین ایکن انلری دخی عذاب ایده * ویاخود انلرك انفس واموالرنده
شیأ فشیأ نقص اوزره ایکن انلری عذاب اخذ ایده حتی اول حالت اوزره جمیعی هلاك اوله‌لر (فان ربکم
لرؤف رحیم) امدی ربکز جل شانه رأفتلو ورحمتلودرکه عذابه مستحق اولانکزه امهال ایدر عقوبتن تعجیل
ایتمز (اولم یروا الی ما خلق الله من شیء) انلر عبرت نظرین ایتمزلرمی الله تعالینك خلق ایتدیکی هر جسم
قائمه کیم انك ظلی اولور تاکه انکله انلره الله تعالینك کمال قدرت وقهری ظاهر اولوب اندن خوف ایده‌لر
(یتفیؤ ظلاله عن الیمین والشمائل) شمسك طلوع وغروبی حینده یمین وشماللردن اول شیئك ظلالی برجانبدن
برجانبه دور ایدر اول نهارده برحال اوزره اولور * بعده زواله دکین اکسیلور زوالدنصکره تدریجله ارتارق
آخر نهارده اول نهارده‌کی مقداره ایریشور (سجدا لله وهم داخرون) اول ظلال میلان ودوران ایله
الله تعالی‌یه ساجدین اولدقلری حالده انك تقدیرینه منقادلردر (ولله یسجد ما فی السموات وما فی الارض
من دابة) سموات وارضده اولان هر شیء متحرك ویاغیرمتحرك الله تعالینك اراده ایتدیکی شیئه منقاد
ومسخرلردر (والملائکة وهم لا یستکبرون) علی الخصوص ملائکه که الله تعالی‌یه سجود وانقیاددن
استکبار ایتمزلر * ویاخود معنی سمواتده مخلوقاتك جمله‌سندن ملائکه وارضده‌کی مخلوقات جمله‌سندن
دواب الله تعالی‌یه سجود ایدر (یخافون ربهم من فوقهم) اول ملائکه خوف ایدرلرکه رب تعالی انلره
فوقلرندن عذاب ارسال ایده (ویفعلون ما یؤمرون) وانلر طاعت وتدبیردن امر اولندقلرین ایشلرلر
اشبو دلیلدرکه ملائکه مکلفون اولوب خوف ورجا بینده مدارون اوله‌لر (وقال الله لا تتخذوا الهین اثنین
انما هو اله واحد فایای فارهبون) الله تعالی ایدر ایکی اله اتخاذ ایتمکز بلکه اول اله واحددر واول اله بنم
امدی بندن قورقکز بنم غیریدن دکل (وله ما فی السموات والارض) سموات وارض ومافیهما اول اله
واحدك خلق وملکیدر (وله الدین واصبا) طاعت واخلاص دائم وثابت اولدیغی حالده اول الله تعالی‌یه
مختصدر * ویاخود جزا دائما اکا مختصدرکه انك مؤمنه ثوابی وکافره عقابی کسلمز (افغیر الله تتقون)
الله تعالینك غیریدنمی قورقارسز * حالبوکه انك غیری ضره قادر اولمز نفعه قادر اولمدیغی کبی
(وما بکم من نعمة فمن الله) نعمتدن قنغی شیء که سزه متصل اولور اول الله تعالی ایدندر (ثم اذا مسکم الضر

فالیه تجأرون) اکر سزه قحط ویامرض ایرسه الله تعالی‌یه تضرع ایدرسز ویا اکا رفع صوت ایله دعا واستغاثه
ایدرسز (ثم اذا کشف الضر عنکم اذا فریق منکم بربهم یشرکون) بوندنصکره اکر سزدن اول ضر
منکشف اولسه سزدن کفار ویامنافقین فریقی ربلری جل شانه‌یه اشراك ایدرلر انك غیریه عبادت ایله
(لیکفروا بما آتیناهم فتمتعوا فسوف تعلمون) تاکه بزم انلره ویردیکمز نعمایه وکشف ضر وبلایه انکار
ایده‌لر امدی دنیاده بقیهٔ آجالکزله تمتع ایدك که آخرنده عاقبت امریکزی بیلورسز (ویجعلون لما لا یعلمون
نصیبا مما رزقناهم) مشرکون بزم انلره ویردیکمز اموالدن شول جماد اولمغله علمی اولمیان آله‌لر ایچون
نصیب قیلورلر (تالله لتسئلن عما کنتم تفترون) تالله یا مشرکین یوم قیامتده سؤال اولنورسز اندنکه
اصنامه حقیقتده آلهه‌در تقربه صالحلردر دیو افترا ایدردیکز (ویجعلون لله البنات) خزاعه وکنانه
ملائکه‌یی بنات الله دیو وصف ایدرلر (سبحانه) اول الله تعالی ولددن منزهدر * ویا انلرك بو قولی عجیبدر
(ولهم ما یشتهون) حالبوکه کندیلر ایچون اولاددن استدکلری بنوندر بناتی سومزلر (واذا بشر احدهم
بالانثی ظل وجهه مسودا وهو کظیم) چنان انلرك بری مرأه‌سنك انثی ولادت ایتدیکی خبر ویریلسه غم
وکراهت وحیا وخجالتدن وجهی سواده متغیر اولور حالبوکه قلبی حزن ایله ومرأه‌سنه غیظ ایله مملودر (یتواری
من القوم من سوء ما بشر به) اکا تبشیر اولنانك ویا یوزینه ظاهر اولان شیئك سوئندن اوتانوب قومندن
استخفا ایدر (ایمسکه علی هون) متفکر اولدیغی حالده که اول تبشیر اولنان شیئی هوان اوزره حفظمی ایده
اکا میل وشفقت ایتمکسزین (ام یدسه فی التراب) ویاخود انی ترابه دفنمی ایده (ألا ساء ما یحکمون)
آکاه اولونکه انلرنه چرکین حکم ایدرلرکه کندیلر ایچون بنون اولوب الله تعالی ایچون بنات اوله حالبوکه اول
ولددن منزه وعالیدر * دینلدیکه مضر وخزاعه وتمیم قبیله‌لری بناتلرینی احیاء ایکن دفن ایدرلردی اول بناته
فقر خوفیله ویا اکفائه تزویج اولنمامق کراهتیله * اویله اولسه انلرك بری چنان بنتنی دفن مراد ایتسه
اکا صوف ویاشعردن جبه کیورر وصحرایه ایلتوب ابل ویاغنم کوتدرردی التی یاشنه ایردکنده انی احمائنه
ایلتوردین دیو اناسنه تزیین ایتدرردی حالبوکه اندن اول انکچون صحراده بر بئر قازوب حاضرلشدر * چنانکه
اول بئره ایریشه اردندن انی ایتوب ایچنه دوشرردی * بعده اوزرینه طپراق دوکوب حتی که یره برابر اولنجه
بئری طپراغله دولدرردی (للذین لا یؤمنون بالآخرة مثل السوء) آخرتی تصدیق ایتمیوب بعث انکار
ایدنلر ایچون صفت سوء واردرکه اول الله تعالی‌یی ولد ایله وصف ایدرلر وبناتلرین احیاء ایکن دفن ایتملریدر
حالبوکه انی تزویج ونسل ایچون ابقایه محتاجین ایدیلر (ولله المثل الاعلی) والله تعالی ایچون صفت اعلی
واردرکه اول وجوب ذاتی وغنای مطلق ووجود فائق وصفت مخلوقیندن نزاهتدر * وعلم وقدرت وبقا وسائر
صفات جلالدر (وهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی اعداسی اوزره غالب وامر ونهینده حکیمدر
(ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترك علیها من دابة) اکر الله تعالی ناسی کفر وعصیانلریله مؤاخذه ایتسه
عقوبتلرینی تعجیل ایتمکله انلرك فعل خبیثلری شومیله یریوزنده یورر برحیوان ترك ایتمیدی * نته‌کم نوح
علیه السلام زماننده انی ایتدی انك سفینه‌سنده اولان حیوانلرك غیریسن هلاك ایتدی * ابن مسعود
رضی الله عنه ایدر قریب اولدیکه جعل ابن آدمك ذنبی سببیله جحرنده هلاك اوله * دینلدیکه یعنی اکر الله تعالی
آباء ظالمینی ظلملریله مؤاخذه ایتسه نسل کسیلوب یریوزنده یورر کمسه قالمیدی (ولکن یؤخرهم الی اجل
مسمی) لکن فضل وعفوله انلری منتهای آجاللرینه دکین تأخیر ایدرکه توالد ایده‌لر (فاذا جاء اجلهم
لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون) چنانکه انلرك هلاك ویاعذابلری وقتی کله برساعت اندن تاخیر ویا تقدیم
اولنمزلر (ویجعلون لله ما یکرهون) شول کندیلر ایچون کراهت ایتدکلری شیئی الله تعالی ایچون قیلورلرکه
اول بناتدر * وریاسته شرکتدن ورسوللری استخفافدن واراذل اموالدن (وتصف السنتهم الکذب ان لهم
الحسنی) ومع ذلك السنه‌لری کذب ایدوب دیرلرکه اکر محمد بعثی حقیقتده صدق ایسه بزم ایچون جنت
اولور (لا جرم ان لهم النار وانهم مفرطون) بلکه تحقیق انلر ایچون اولان ناردر وانلر ناره تقدیم اولنورلر
(تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلك) یا محمد اشبو امته‌سنی ارسال ایتدیکمز کبی سندن اول کچن امتلره دخی
رسوللر ارسال ایتدك (فزین لهم الشیطان اعمالهم) شیطان ایسه انلره اعمال قبیحه‌لرین تزیین ایدوب

حتی که انك اوزره اصرار ادوب رسوللری تکذیب ایتدیلر (فهو ولیهم الیوم) امدی اول شیطان اشبو دار دنیاده
ویا یوم قیامتده انلرك دائما اللرینك قرین ویا ناصریدر * حالبوکه انك انده کندی باشنه دخی نصرته قادر اولماز
(ولهم عذاب الیم) وانلر ایچون انده عذاب وجیع دائم واردر (وما انزلنا علیك الکتاب الا لتبین لهم الذی
اختلفوا فیه) یا محمد بز سکا قرآنی انزال ایتدك که ناسه توحید وقدر واحوال معاد واحکام افعالدن اختلاف
ایتدکاری شیئی بیان ایدهسن (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وتا که اول قرآن انی تصدیق ایدنلره هدایت
ورحمت اوله (والله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها) الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب ارضی
یبسله موتندنصکره نباتله احیاء ایتدی (ان فی ذلك لایة لقوم یسمعون) اشبونده عبرت واردر شول
قوم ایچونکه سماع تدبر وانصافله استماع ایده (وان لکم فی الانعام لعبرة) سزکچون انعامده جهلدن علمه
عبور اولنور دلالات واردرکه (نسقیکم مما فی بطونه من بین فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربین) بز سزه اول
انعامك بطوننده اولاندن نقل کرشله دم اراسنده لبن خالص ایچوررز که اکالون دم ویا رایحهٔ فرث
استصحاب ایتمیوبدرکه اول حلقده سهولتله مرور ایدر (ومن ثمرات النخیل والاعناب) وکذلك سزه ثمرات
نخیل واعنابدن ویا ایکیسنك عصیرلرندن ایچوررز آنی که (تتخذون منه سکرا ورزقا حسنا) اندن خل
ونبیذ اتخاذ ایدوب وثمرندن تمر وزبیب ادخار ایدرسز (ان فی ذلك لایة لقوم یعقلون) اشبونده آیت
واردر شول قوم ایچونکه عقللرینی ایات اللهیه نظر وتأملده استعمال ایدرلر (واوحی ربك الی النحل ان اتخذی
من الجبال بیوتا ومن الشجر ومما یعرشون) ربك جل شانه بال اروبرینه الهام وقلبلرینه قذف ایتدیکه
طاغلرده واغاجلرده وناسك سزکچون دوزدیکی مکانلرده بیوت اتخاذ ایدك (ثم کلی من کل الثمرات) بعده
هر ثمرهدن مر وحلوندن اشتها ایتدیککزی ییکز (فاسلکی سبل ربك ذللا) بعده اول اکل ایتدیککزی ادخار
ایدك شول مسالکه که انده رب تعالی قدرتیله اچی ایچکدن سزلك جوفکزده انی عسله تحویل ایدر ویاخود
طریقلره کیدك عسل عملنده ربکز تعالی انی سزه الهام ایتدی (ذللا) جبالده وخلال اشجارده سهلة المسالك
اولدیغکز حالده ویاخود امر اولندیغکز شیئه ذلیل ومنقاد اولدیغکز حالده (یخرج من بطونها شراب مختلف
الوانه) اول اریلرك بطونندن سنلرینك ویا فصللك اختلافی سببیله ابیض * واصفر * واحمر * واسود شراب چیقر
(فیه شفاء للناس) انده ناسه شفاء واردر یا بنفسه امراض بلغمیهده کی کبی ویا غیریله بیله سائر امراضده کی
کبی زیرا معاجینده آزدرکه انك بر جزئی عسل اولمیه (ان فی ذلك لایة لقوم یتفکرون) اشبونده
ایت واردر شول قوم ایچونکه تفکر ایدرلر * زیرا برکسه که نحلده اولان علوم دقیقه وافعال عجیبهیی
کماهو حقه تدبر ایده قطعا بیلورکه اکا بر قادر حکیمدن لابد درکه انی الهام ایده وانی ایشلمکه تحمیل ایده
(والله خلقکم ثم یتوفیکم) الله تعالی سزی خلق ایتدی بعده صباوت ویا شباب ویا کهولتکز حالنده سزی
توفی ایدر (ومنکم من یرد الی ارذل العمر) وبعضکز ایسه ارذل عمره رد اولنور که اول یتمش بش ویا سکسان
ویا طقسان یاشنده اولاقدر (لکیلا یعلم بعد علم شیئا) تا بر شیئی بیلورکن بلمزاوله زیرا اول بر حالتدرکه نسیان
وسوء فهمدن حال طفولیته شبیهدر (ان الله علیم قدیر) الله تعالی انلرك مقادیر اعمارینی بیلور قادردرکه
شابی اولدره وهرم فانیی ابقا ایده (والله فضل بعضکم علی بعض فی الرزق) الله تعالی رزقده بعضکزی
بعضکز اوزره تفضیل ایتدی کیمکزی غنی کیمکزی فقیر ایتدی * وکیمکزی موالی ایدوب کندیلرك وغیریلرك
رزقنه تولی ایدر قیلدی * وکیملریکزی ممالیك ایدوب حاللرین انك خلافی اوزره ایتدی (فما الذین فضلوا
برادی رزقهم علی ما ملکت ایمانهم فهم فیه سواء) شونلرکه ممالیکلری اوزره تفضیل اولندیلر شول سیدلرکه
اول ممالیکه رزقلرین ویررلر * امدی اول موالی ومالیك بنم رزقده مساویدرز زیرا انلرك ممالیکه ویردکاری رزق
اول ممالیکك کندی رزقلریدرکه الله تعالی آنی موالی ایدیله اول ممالیکه ایرکورر * اشبو مشرکینه
انکار واردرکه انلر الله تعالی یه بعضی مخلوقاتنی الوهیتده اشراك ایدرلر * حالبوکه کندیلر الله تعالینك
انعام ایتدیکی شیئده عبیدلریله مشارکت ومساواته راضی اولمزلر (افبنعمة الله یجحدون) انلر الله تعالینك
نعمتنی انکار ایدرلرمی شول حیثیتدنکه انکچون شرکاء اتخاذ ایدرلر * اول ایسه اقتضا ایدرکه نعم اللهك
بعضی انلره مضاف قلنه من عندالله ایدیکی انکار اوله العیاذ بالله من ذلك (والله جعل لکم من انفسکم

ازواجا) الله تعالی سزکچون کندی جنسکزدن ازواج قلدیکه بری برلریکزله موانسه ایدهسز * ویاخود
اولادکز تاکه سزلك کبی اوله * ویاخود مراد حوانك آدم علیه السلامدن خلق اولنمسی اوله (وجعل لکم
من ازواجکم بنین وحفدة) دخی سزکچون ازواجکزدن بنون واولاد قلدی ویا بنات قلدی دینلدیکه حفده
ایله مراد کشینك بناتی اوزره اولان اختانیدر * ویا اصهاریدر ویا اعوانیدر ویا کبار اولاددرکه انك عملنه
معین اولورلر * ویا رجلك مرأهسی ابناءیدرکه انلر زوج آخردن اولوبدر (ورزقکم من الطیبات) وسزه لذائذ
وحلالاتدن ویردی (افبالباطل یؤمنون وبنعمة الله هم یکفرون) انلر اصنامی تصدیق ایدوب توحید
واسلامه کافرمی اولورلر * ویاخود شیطانك انلره بحیره وسائبهیی تحریمی امرینه تصدیق ایدوب الله تعالینك
تحلیل ایتدیکنه انکارمی ایدرلر (ویعبدون من دون الله ما لا یملك لهم رزقا من السموات والارض شیئا
ولا یستطیعون) مشرکون الله تعالیدن غیری برشیئه عبادت ایدرلرکه انلر ایچون سمواتدن مطر انزالنه
وارضدن نبات اخراجنه مالك اولمزلر ونفع وضره استطاعتلری اولمز (فلا تضربوا لله الامثال) الله تعالی یه مثل
قلمکزکه انی اکا شریك ایدرسز * ویا برشیئی اکا قیاس ایدرسز * زیرا که ضرب مثل برحالی برحاله تشبیهدر
(ان الله یعلم وانتم لا تعلمون) الله تعالی سزلك اکا قیاس ایله اولان قولکزلك فسادنی بیلورکه اول ملکك عبیدینه
عبادت تعظیمده ملکك کندویه عبادتدن ادخلدر * ویاخود افعالکزده اولان عظیم جرمکزی بیلور حالبوکه
سز انی بلمزسز اگر بلسهکز اکا جرأت ایتمزدیکز * ویاخود اول اشیانك کنهنی بیلورسز بلمزسز امدی رأیکزی
ترك ایدك * ویاخود اکا ضرب امثال ایتمکز زیرا که اول ضرب امثال کیفیتنی بیلورسز بلمزسز اندن انلره
ضرب مثل کیفیتنی تعلیم ایچون کندویه وکندیدن غیری عبادت اولنانه مثل ضرب ایدوب دیدیکه (ضرب
الله مثلا عبدا مملوکا لا یقدر علی شیء ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ینفق منه سرا وجهرا هل یستوون) الله
تعالی مثل ضرب ایتدی شول عبد مملوککی که تصرفدن عاجز اولوب برشیئه قادر اولمیه * ودخی شول
حر مالککی که الله تعالی اکا مال کثیر ویروب آنی دیلدیکی کیفیت اوزره سرده وعلانیهده اندن انفاق ایده *
ایکیسی مساویمی اولور * امدی ایکیسی جنسیت مخلوقیتده متشارکلر ایکن ایکیسی بیننده اشتراك وتسویه
ممتنع اولیجق اعجز مخلوقات اولان اصنامله شول غنی قادر علی الاطلاق الله تعالی بیننده اشتراك وتسویهنك
امتناعی اظهر اولور * دینلدیکه اشبو کافر مخذول ایله مؤمن موفقه تمثیلدر * وعبدی مملوکله تقییدلك
فائدهسی آنی حردن تمییزدر * زیرا اولدخی انك کبی الله تعالینك عبدیدر * وینه عبدی سلب قدرتله
تقییدی آنی مکاتب ومأذوندن تمییز ایچوندر * وآنی مالك متصرفه قسم قیلمسی دلالت ایدرکه مملوك برشیئه
مالك اولمیه (الحمد لله بل اکثرهم لا یعلمون) حمدك کلیسی الله تعالی یه مختصدرکه انك غیری اکا مستحق
اولمز زیرا که نعمتك کلیسی اول ویرد غیری دکل * بلکه ناسك اکثری آنی بیلمزلر نعمتی غیره مضاف قیلوب
انك اجلیچون اکا عبادت دخی ایدرلر (وضرب الله مثلا رجلین احدهما ابکم لا یقدر علی شیء) الله تعالی
ایکی رجلی مثل ضرب ایلدیکه انك بری اخرس اولوب فهم وافهام ایتمز نقصان عقلیچون صنایع وتدابیردن
برشیئه قادر اولمز (وهو کل علی مولاه) والحال اول ولی امری اوزره عیال وثقلدر (اینما یوجهه
لا یأت بخیر) انی مولاسی قنده کوندرسه کفایت مهم وتحصیل حاجتله کلمز (هل یستوی هو ومن
یأمر بالعدل) اول مساویمی اولور اول کسهیه کیم فهم ومنطیق وذو کفایه ورشد اولوب ناسه نفع ایدروانلری
مجامع فضائلی شامل عدله حث ایدر (وهو علی صراط مستقیم) والحال اول کندی طریق مستقیم
اوزرهدر توجه ایتدیکی مطلبه اقرب سعیله ایرور الله تعالی اشبونی مثل ضرب ایتدیکه کندیله اصنام بیننده
مشارکتی ابطال ایده * دینلدیکه ایکی مثلدخی مؤمن وکافر ایچوندر * وابکمله مراد ابی بن خلفدر *
وعدلله امر ایدنله مراد حمزه وعثمان بن عفان وعثمان بن مظعوندر * دینلدیکه اشبو هاشم بن عمرو شاننده
نازل اولوبدرکه اول قلیل الخیر اولمغیله رسول الله صلی الله علیه وسلمه عداوت ایدردی (ولله غیب
السموات والارض) سموات وارض غیبنك علمی الله تعالی یه مختصدر انك غیری انی بلمز اول هرشیئدرکه
اول ایکیسنده عبادك محسوسی اولمیه واکا بر محسوس دخی دلالت ایتمیه * ویاخود اول یوم قیامتدرکه
علی سموات وارض اهلندن غائبدر (وما امر الساعة الا کلمح البصر او هو اقرب) قیام ساعتك سرعت

وسهولتده امری طرفك حدقه نك اعلاسندن اسفلنه رجعی دكلودر بلكه انك امری اندن اقربدر (ان الله
علی كل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر امدی خلائقی دفعة احیایه قادر اولور تدریجله قادر
اولمسی كبی (والله اخرجكم من بطون امهاتكم لاتعلمون شیأ) الله تعالی سزی انالریكز قارنندن چیقاردی
حال بوكه سز هیچ برشیء بلمز سز (وجعل لكم السمع والابصار والافئدة لعلكم تشكرون) وسزكچون
سمع وابصار وافئدة خلق ایتدی تاكه سزه طورابعد طور انعام ایتدیكی اشیایی بیلوب اكا شكر ایده سز (الم یروا
الی الطیر مسخرات فی جو السماء) نظر ایتمزلرمی شول قوشلره كم ارضدن متباعد هواده طیران ایچون
مسخرلردر اجنحه وسائر اسبابدن خلق اولنان شیئله (ما یمسكهن الا الله) اول قوشلری هواده امساك
ایدن دكل الا الله تعالیدر * زیرا جسدنك ثقلی سقوطنی اقتضا ایدر فوقنده علاقه وتحتنده دعامه یوقدركه انی
امساك ایده (ان فی ذلك لایات لقوم یؤمنون) قوشلرك جو سماده طیرانیچون تسخیرنده قوم مؤمنین ایچون
آیتلر واردركه اول انی برخلقتده خلق ایتمشدركه انكله اكا طیران ممكن اولور * وهوائی خلق ایتدیكه انده
طیران ممكن اولور وهواده انی خلاف طبعی اوزره دوشمزدن دورغوردر * دینلدیكه طیر هواده اون ایكی
میله دكین مرتفع اولوراندن فوقه ارتفاعه امكانی اولمز (والله جعل لكم من بیوتكم سكنا) الله تعالی سزه
بیوتكزدن مسكن قیلدی * یعنی بیوت بناسنی سزه توفیق ایتدیكه وقت اقامتكزده انده قرار ایده سز
(وجعل لكم من جلود الانعام بیوتا) وسزكچون جلود انعامك شعر وصوف ووبرندن بیوت قیلدی اول
كرك خیام ویا قباب ویا انطاعدر (تستخفونها یوم ظعنكم ویوم اقامتكم) سز اول بیوتی خفیف بولورسز
ترحالكز وقتنده حمل و نقلی واقامتكز وقتنده وضع وضربنی (ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا
ومتاعا الی حین) وسزكچون انعامدن غنمك صوفندن وابلك وبرندن ومعزك شعرندن لبس وفرش اولنور
وسائر اشیا كه انكله انتفاع اولنور شیء قیلدی * زماندن برمدته دكین ویا موتكزه دكین ویا اندن اوطاركز
قضاسنه دكین (والله جعل لكم مما خلق ظلالا) والله تعالی خلق ایتدیكی اشجار وجبال وابنیه وغیریدن
سزكچون ظلال قیلدیكه انكله شمسك حرندن قوریلورسز (وجعل لكم من الجبال اكنانا) ودخی جبالدن
سزكچون كهوف وبیوت منحوته دن مواضع قیلدیكه انده ساكن اولورسز (وجعل لكم سرابیل تقیكم
الحر) ودخی سزكچون صوف وكتان وقطن وغیریدن ثیاب قیلدیكه انكله حر وبرددن قوریلورسز
(وسرابیل تقیكم بأسكم) ودخی سزكچون حدیددن درع وجوشن قیلدیكه انی لبسله سلاح اذاسندن
ویا عدوی محاربدن قوریلورسز (كذلك یتم نعمته علیكم لعلكم تسلمون) اشبو ذكر اولنان نعم متقدمه نك
اتمامی كبی سزه نعمتنی اتمام ایدر تاكه انك نعمتلرینه نظر ایدوب وحدانیتنه ایمان وحكمنه انقیاد وایقان
تحصیل ایده سز (فان تولوا فانما علیك البلاغ المبین) اگر انلر اسلامدن اعراض ایدوب حقی قبول ایتمزلرسه
سكا ضرر ویرمز سكا واجب اولان بلاغدرسن ایسه تبلیغ ایتدك (یعرفون نعمة الله ثم ینكرونها واكثرهم
الكافرون) مشركون الله تعالینك اشبو عدایتدیكی نعمتلری وغیریی بلدكلرندنصكره انكار ایدرلر یعنی
اشبو نعمتلرك الله تعالیدن ایدیكنی اعترافلرندن صكره انك غیریه عبادتله انی انكار ایدرلر * ویاخود اول
نعمتلر بزه آلهه مز شفاعتیله در ویا شونك كبی سببله درك دیمك ایله انكار ایدرلر * ویاخود اول نعمتلرك
حقوقی اداسندن اعراضله انكار ایدرلر * دینلدیكه نعمة الله ایله مراد محمد صلی الله علیه وسلمك نبوتیدركه انی
معجزاتله بلدكلرندنصكره عنادا انكار ایتدیلر * وانلرك اكثری عنادا نعمتی جاحدلردر زیرا انلرك
بعضی نقصان عقلیچون ویا نظرده تفریطیچون حقی بلیوبدر * ویاخود حد تكلیفه ایرشمدیكندن اوزرینه
حجت قائم اولمیوبدر (ویوم نبعث من كل امة شهیدا) ذكر ایت شول كونیكه انده بز هر امتدن رسولنی
شاهد بعث ایدرزكه مؤمنلرك ایماننه وكافرلرك كفرنه شهادت ایده (ثم لا یؤذن للذین كفروا) بعده
كافرلره اذن ویرلمزكه اعتذار ایده لر * زیرا كه عذرلری یوقدر (ولاهم یستعتبون) ورب تعالیٰی رضایه
دخی تكلیف اولنمزلر * زیرا كه آخرت دار تكلیف دكلدر * ویا دنیایه رد اولنمزلر كه توبه ایده لر * امدی
استعتابده حقیقت معنی رضا طلبنه تعرضدر اول باب ایسه آخرتده كفار اوزره منسددر (واذا رأی الذین
ظلموا العذاب فلا یخفف عنهم ولاهم ینظرون) چونكه كافرلر جهنم عذابن كوره لر انلردن عذاب تخفیف

اولنمز ومهلت دخی ویرلمزلر (واذا رأی الذین اشركوا شركاءهم) چونكه مشركلر یوم قیامتده الله تعالی یه شركاء
ادعا ایتدكلری اوثانلرینی ویا انلری كفره حمله كفرده شركالری اولان شیاطینی كوره لر (قالوا ربنا هؤلاء
شركاؤنا الذین كنا ندعو من دونك) دیه لركه یاربنا اشبونلر بزم شركامزدركه سندن غیری انلری ارباب
اتخاذ ایدوب انلره عبادت ایدردك * ویا بزی كفره تحمیل ایدن شیاطیندن شركامزدركه انلره اطاعت ایدردك
اشبو كلام انلردن مخطئین ایدكلرینه اعترافدر * ویاخود عذابلرینك بعضی انلر اوزره تحمیل اولنمسنی
التماسدر (فالقوا الیهم القول انكم لكاذبون) اوثان انلره دیه لركه سز بزی آلهه تسمیه كزده كاذبلرسز
بز سزی دعوت ایتمدك كه بزه عبادت ایده سز (والقوا الی الله یومئذ السلم) واولكونده مشركلر الله تعالی یه
استسلام وحكمنه انقیاد ایده لر * حالبوكه دنیاده اندن استكبار ایدرلردی (وضل عنهم ما كانوا یفترون)
وانلردن زائل و باطل اوله اولكه آلهه لری انلره نصرت وشفاعت ایدردیو افترا ایدرلردی شول وقتكه آلهه لری
انلردن تبری ایدوب انلری تكذیب ایده لر (الذین كفروا وصدوا عن سبیل الله زدناهم عذابا فوق العذاب
بما كانوا یفسدون) شونلركه كندیلر كافر اولوب ناسی اسلامدن منع وكفره حمله سبیل اللهدن صد ایتدیلر بز انلره
شول كفرله مستحق اولدقلری عذابك فوقنده صدلریچون عذاب زیاده ایدرز شول سببله كیم دنیاده كندولری
كفرله وناسی ایماندن صدله فساد ایدرلردی (ویوم نبعث فی كل امة شهیدا علیهم من انفسهم) یوم قیامتده
هر امته كندیلردن رسوللرینی شاهد بعث ایدرز زیرا هر امتك رسولی كندیلردن ایدی (وجئنا بك شهیدا
علی هؤلاء) وسنی یا محمد امتك اوزره شاهد كتوررز (ونزلنا علیك الكتاب تبیانا لكل شیء وهدی ورحمة
وبشری للمسلمین) وبز سكا قرآنی تنزیل ایتدك امور دینیه دن هرشیء تفصیل اوزره ویا اجمال اوزره اولوب
سنته احاله ایله بیان بلیغ وجمیع ناسه هدی ورحمت وخاصة مسلمینه بشری اولدیغی حالده * اول هدی ورحمتدن
محرومك حرمانی كندینك تفریطیله در (ان الله یأمر بالعدل) الله تعالی اموردهعدل ایله امر ایدر
اما اعتقادده عدل توحید كبی كه تعطیل وتشریك بیننده متوسط اوله كسب متوسط كبی كه جبر محضله قدر
بیننده متوسط اوله * اما عملده عدل اداء واجباتله تعبد كبی كه بطاله وترهب بیننده متوسط اوله * اما خلقده
عدل وجود كبی كه بخل وتبذیر بیننده متوسط اوله (والاحسان) واحسان ایله ده امر ایدركه اول پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمك قول شریفی موجبنجه الله تعالی یه عبادتدر كانه انی كوررسن اگر سن انی كورمزسك
اول سنی كورور (وایتاء ذی القربی) واقاربه محتاج اولدقلرینی ویرمكله امر ایدر (وینهی عن الفحشاء)
وقوه شهوته متابعتده افراطدن نهی ایدر زنا كبی كه اول احوال انسانك اقبح واشنعیدر (والمنكر) ودخی
منكردن نهی ایدركه اول هرشیدركه قوه غضبیه اثاره سنده انی تعاطی ایدن اوزره انكار اولنه (والبغی)
ودخی بغیدن نهی ایدركه اول ناس اوزره استیلا وتجبرله استعلادر قوه وهمیه دن ناشی شیطنتدر * انسانده
برشركه وجوده كلور الا اول اشبو اوچ قوادن برینك توسطیله صدور ایده اول اجلدن ابن مسعود رضی الله
عنه دیدیكه اشبو آیه كریمه قرآنده خیر وشری جامع بر آیتدر عثمان بن مظعون رضی الله عنهك اسلامنه سبب
اولوبدر اگر قرآنده بوندن غیری آیت اولمسه ینه اكا صادق اولوردیكه هرشیئه تبیان اولوب عالمینه هدی
ورحمتدر دینله (یعظكم لعلكم تذكرون) الله تعالی سزه امر ونهیله وخیر وشر بیننی میزله وعظ ایدر تاكه
انكله متعظ اوله سز (واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) الله تعالینك عهدنه وفا ایدك چونكه عهد ایده سز
دینلدیكه انكله مراد نذردر ویا ایمان بالله در (ولا تنقضوا الایمان بعد توكیدها) ایمانكزی ذكر الله ایله
توثیقدنصكره نقض ایتمكز (وقد جعلتم الله علیكم كفیلا) حالبوكه الله تعالیٰی ایمانكز اوزره شاهد
قیلدیكزكه اكا وفا ایده سز (ان الله یعلم ما تفعلون) الله تعالی سزك ایمان وعهدكز نقضنده افعالكزی بیلور
(ولا تكونوا كالتی نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا) وشول مرأه كبی اولمكزكه غزلنی ابرام واحكامدنصكره
نقض ایدوب آنی انقاض قیلور * حكی ایدر اول قریشدن برمرأه خرقاء حمقاء ایدی اكا رابطه بنت عمرو دینوردی
دوسوه لو ایدی ذراع دكلو مغزلی واصبع كبی صناره سی وفلكه عظیمه سی وار ایدی صوف وشعر
ووبردن غزل اكیرردی وجواریسنه غداتدن نصف نهاره دك اكیردردی وانی نصف نهار اولیجق اول
اكیردكلرینی بوزدرردی * اشبو فعل انك دائما دأبیدی یعنی اول مرأه نه عملدن كف ایدر ونه عمل

ايدر ايدبكنده نقضدن كف ايدر * سزدخی انجلين عهديكزی نقض ايدرسز بعده عهددن كف ايتمزسز * ونه عهد ايتديككزده اكا وفا ايدرسز (تتخذون ايمانكم دخلا بينكم) ايمانكزی اراكزده دغل وخيانت وخديعه اتخاذ ايدرسز * ديلديكه دخل اولدركه وفايی اظهار ونقضی ابطان ايده (ان تكون امة هي اربى من امة) برجماعت جماعت اخرادن عددده ازيد ومالده اوفر اولمغله يعنی برقومه غدر ايتمكز كنديكزده كثرت وانلرده قلت اولديغيچون * مجاهد ايدر بونكله مراد اولدركه انلر خلفالريله محالفت ايدبشورلردی بچانكه اول خلفالری اعاديسنده شوكت كورسه لر اول خلفا ايله اولان عهدلرين نقض ايدوب اول اعادی ايله محالفت ايدرلردی امدی الله تعالى انلری اول فعلدن نهی ايتدی (انما يبلوكم الله به) الله تعالى سزی عهده وفا ايله امر ونقض عهددن نهيله اختبار ايدر * تاكه نظر ايده عهده وفا حبلنی تمسك ايدرميسز * يوخسه قريشك كثرت وشوكتنه ومؤمنينك قلت وضعفنه نظر ايله اغترارمی ايدرسز (وليبينن لكم يوم القيامة ما كنتم فيه تختلفون) وتاكه يوم قيامتده شول دنياده اختلاف ايتديككز شيئی سزه تبيين ايده بچانكه اعمالكز اوزره ثواب وعقابله جزا ايده (ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة) اكر الله تعالى ديلسه جميعكزی ملت اسلام اوزره امة متفقه قيلوردی (ولكن يضل من يشاء ويهدي من يشاء) الكن الله تعالى انلردن ديلديكنی عدليله مخذول ايدر * وديلديكنه فضليله هدايت ايدر (ولتسئلن عما كنتم تعملون) ويوم قيامتده شول دنياده ايشلديككز اعمال حسنه وسيئه دن سؤال اولنورسز (ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم) ايمانكزی اراكزده دغل وخيانت وخديعه اتخاذ ايتمكزكه انكله ناس سزك ايمانكزه اغترار ايدوب امن اوزره اولدقلرندنصكره ايمانكزی نقض ايدر اولمكز (فتزل قدم بعد ثبوتها) اويله اولسه اقدامكز محجه اسلام اوزره ثبوتندنصكره طايرنور (وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل الله) ودنياده عذابی ذوق ايدرسز شول سببله كيم نقض عهد ايتمكزله ناسه نقض عهد طريقنی تسهيل ايدوب انلری طريق اسلامدن صد ايدرسز (ولكم عذاب عظيم) وآخرتده سزه عذاب عظيم اولور (ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قليلا) الله تعالينك عهدنی عرض يسيره استبدال ايتمك بلكه عهدكزه وفا ايدك (انما عند الله هو خير لكم ان كنتم تعلمون) شول عهده وفا اوزره الله تعالى عندنده كی ثواب سزه خير ايدرانكه نقض عهد اوزره عرض يسيردن الورسز اكر علم وتميز اهلندن ايسكز (ما عندكم ينفد وما عند الله باق) اعراض دنيادن سزك عندكزده اولان منقضی وفانی اولور * اماكه الله تعالى عندنده جنتده كی ثواب اهلنه دائم وباقيدر (ولنجزين الذين صبروا اجرهم باحسن ما كانوا يعملون) فاقه يه واداى كفاره ويامشاق تكاليفه صبر ايدنلرك اجرنی اعماللرندن احسن جزا ايله جزا ايدرز (من عمل صالحا من ذكر او انثى وهو مؤمن) ذكر واناثدن بركسه كه مؤمن اولديغی حالده عمل صالح ايشليه * زيرا استحقاق ثوابده كفره نك اعمالنه اعتبار يوقدر بلكه انلرك انك اوزره مثوبه لری تخفيف عذابدر (فلنحيينه حيوة طيبة) بز انلری دنياده حيوة طيبه ايله احيا ايدرز * يعنی رزق حلال ايله اني غنی قيلورز موسر ايدرسه وزه يا اكا قناعت وقسمته رضا ويررز اكر اني معسر ايدرسه وز (ولنجزينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون) وايشلدكلری اعمال صالحه نك اجرنی اندن احسنله جزا ايدرز (فاذا قرأت القرأن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم) بچانكه قرأنك قرأتنی مراد ايدرسك الله تعالى دن سؤال ايتكه سنی شيطان رجيمك وساوسندن اعاذه ايده تاكه قرأتك حالنده اول سكا وسوسه ايتميه * جمهور عندنده اول استحباب ايچوندر * اشبوننده دلالت واردركه مصلی يه نمازك هر ركعتنده استعاذه لازم اوله * ابن مسعود رضی الله عنه ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلم فاتحه قرأن اوقور اولديغمده اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم ديدم پيغمبريز صلى الله عليه وسلم ديديكه (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ديكل جبريل عليه السلام بكا اني قلمدن واول لوح محفوظدن اويله اقرا ايتدی (انه ليس له سلطان على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون) اول شيطانك تسلط وولايتی يوقدر شونلر اوزره كيم مؤمن اولوب ربلری جل شانه يه توكل ايدرلر * زيرا انلر آنك اوامرينه اطاعت ووساوسنه اقبال ايتمزلر مكر اول شيئده كه احتقار اولنوروندور وغفلت اوزره ايشلنور اول اجلدن اندن استعاذه ايله امر اولنديلر (انما سلطانه على الذين يتولونه) بلكه انك تسلطی شول قوم اوزره دركه اكا محبت واطاعت ايدرلر (والذين هم به مشركون) وانك سببيله الله تعالى يه اشراك ايدرلر (واذا بدلنا آية

مكان آية) بچان بز ايتك حكمنی نسخ ايدوب يرينه حكم اخر كتوررز (والله اعلم بما ينزل) الله تعالى احكامندن تبديل وتغييرنده خلقنه اصلح اولان نه ايدكنی اعلمدر * زيرا بر وقتده مصلحت اولان ممكندركه وقت آخرده مفسده اوله (قالوا انما انت مفتر) كافرلر ديرلركه يا محمد سن الله تعالى يه افترا ايدرسن * برشيئی امر ايتديكندنصكره امر آخر حسن كور يلوب اولكی امرندن نهی ايدرسن (بل اكثرهم لا يعلمون) بلكه انلرك اكثری احكامك حكمتن بلمزلر وخطايی ثوابدن تميز ايتمزلر (قل نزله روح القدس من ربك بالحق) ديكل كه آنی جبريل عليه السلام ربك جل شانه دن صدقله تنزيل ايدوبدر (ليثبت الذين امنوا) تاكه مؤمنلر اول انك كلامی ايديكنه ايمان اوزره ثابت اوله لر وناسخی ايشتدكلرنده انده كی رعايت صلاحی تدبر ايدوب عقيده لرنده رسوخ وقلبلرنده اطمئنان بوله لر (وهدى وبشرى للمسلمين) ومسلمينه هدايت وبشارت اوله (ولقد نعلم انهم يقولون انما يعلمه بشر) بز بلورزكه كفار مكه ديرلركه محمده قرأنی برآدمی تعليم ايدر ديديكه انكله مراد عامر بن الحضرمينك غلامی جبير الرومی ايدی * وياخود جبير ويسار نام ايكی غلام نصرانی ايديكه يمن اهلندن اولوب مكه ده سيوف دوزرلردی توراة وانجيل اوقورلردی * پيغمبريز صلى الله عليه وسلم ايسه انلره اوغرادیغنده اوقودقلرينی دكلردی * ضحاك ايدر كفار اكا ايذا ايتدكلرنده انلرك قاتنه واروب اوتورور وكلاملريله استراحت قيلردی مشركون ايسه محمد اول ايكيسندن اوكرنوردی ديرلردی الله تعالى انلری تكذيب ايدوب ديديكه (لسان الذي يلحدون اليه اعجمي) شول رجلك لسانيكه اكا اشارت واماله ايدرلر اعجميدر (وهذا لسان عربي مبين) بوقرأن ايسه عربی لسان اوزره فصيح ومبيندر * تقريری ايكی وجهی محتمل اولور بری بودركه محمد صلى الله عليه وسلمك اول رجلدن ايشتديكی كلام اعجميدركه انی نه اول ونه سز فهم ايدرسز * قرأن ايسه عربيدر انی تأمل ايله فهم ايدرسز اويله اولسه انك تلقی الله تعالى دن اولور وبريدخی بودركه طوتالوم كه محمد صلى الله عليه وسلم اول رجلك كلامن استماع ايله معنايی اندن تعلم ايتدی لكن لفظی اندن تلقف ايتميوبدر * زيرا اول عجمی وقرأن ايسه عربيدر * وقرأن معنی اعتباريله معجز اولديغی كبی لفظ حيثيتندنخی معجزدر * ومع ذلك قرأنده علوم كثيره واردركه انی تعلم ممكن اولمز الامدت مديده اوله اول علومده فائق معلمه ملازمتله اولور * امدی انك جميعی نيجه تعلم اولنور برغلام سوقيدنكه بعض اوقاتده اكا اوغرايوب اندن كلمات اعجميه ايشدلمكله * اويله اولسه مشركينك بونك امثالی كلمات وكيدلك ايله قرأنه طعن واعتراضلری غايت عجزلرينه دليل واضحدر (ان الذين لا يؤمنون بايات الله) شونلركه آيات قرأنيه نك من عند الله ايديكنی تصديق ايتمزلر (لا يهديهم الله) الله تعالى انلری حقه ويا سبيل نجاته ويا جنته هدايت ايتمز (ولهم عذاب اليم) وآخرتده انلره عذاب وجيع واردر (انما يفتري الكذب الذين لا يؤمنون بايات الله) كذبی اختلاق ايتمزلر الا انلركه الله تعالينك آيتلرينه ايمان كتورميه لر * زيرا عقابدن خوف ايتمزلركه انلری اندن ارتداع ايده (واولئك هم الكاذبون) وانلر حقيقتده كاذبلر وكذبده كاملردر وياكذب عادتلريدركه انلری اندن دين ومروت صرف ايتمز * وياخود سكا مفتريسن ديدكلرنده كاذبلردر (من كفر بالله من بعد ايمانه) بركسه كه الله تعالى يه مؤمن اولديغندنصكره كافر اوله الله تعاليدن غضب وعقابه مستحق اولور (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان) الا شول كمسه كه عذاب وعقابه مستحق اولمزكه كفره اكراه اولنه حالبوكه قلبی ايمان اوزره ثابتدر * اشبو دليلدركه ايمان قلبله تصديق اوله (ولكن من شرح بالكفر صدرا) لكن اول كمسه كه صدری كفرله منفتح اولوب انی اختيار ايده (فعليهم غضب من الله) امدی اول حاللو كمسنه لر اوزره الله تعاليدن غضب واردر (ولهم عذاب عظيم) وآخرتده انلر ايچون عذاب عظيم واردر زيراكه كفردن عظيم جرم يوقدر * اشبو دليلدركه مكره مكلف اوليه * واكراه كلمهٔ كفر تلفظنی مبيح اوله * لكن قلبك ايمان اوزره طمأنينتی شرطيله واكثر علما اشبو آيتله استدلال ايتديلركه مكرهك طلاق وعتاقی وهرقولی وفعليكه اندن صدور ايليدر صحيح اوليه * روايت اولنديكه قريش عماره ابوينی ياسر وسميه يه ارتداد اوزره اكراه ايتديلر * اويله اولسه سميه يی ايكی دوه ارا سنه بغليوب سن رجال اجليچون اسلامه كلدك ديو اوكندن حربه ايله اورمغله اولدرديلر * وياسری دخی اولدرديلر اسلامده اول قتيل اول ايكيسی اولديلر * وعماره ايسه اكراه ايدوب كلمهٔ كفردن

دیلە کارین سویلتدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلرکه یارسول الله عمار کافر اولدی *
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه عمار کافر اولوردکلدر * بلکه عمار فرقندن قدمنه دکین ایمانله طولودر
ایمان انك لحم ودمنه خلط اولوبدر * بعده عمار اغلیه رق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قاتنه کلدی * پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم انك کوزلری یاشن سیلوب دیدیکه اوشغه کل اکر ینه سکا اکراه ایدرلرسه ظاهر لسان
ایله انلره موافقت ایلەکل * اشبو دلیلدرکه اکراه عندنده کلمهٔ کفری تکلم جائز اوله * اکرچه افضل اولان دینی
اعزاز ایچون اندن اجتناب ایدر یاسر له سمیه ایتدیکی کبی روایت اولندیکه مسیلمة الکذاب مسلمیندن ایکی کسه یی
اخذ ایدوب برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی اول دیدیکه رسول اللهدر * یا بنم حقمده نه دیرسن دیدی
ایدیکه سن دخی انجلین سن مسیلمه انی صالیویردی بعده اول برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی * دیدیکه
رسول اللهدر * بعده بنم حقمده نه دیرسن دیدی * اول دیدیکه بن اصمم اوچ کره سؤالی اعاده ایدوب اول ایسه
ینه اولکی جوابی ویردی حتی که اول سببدن مسیلمه انی قتل ایتدی * چون اول ماجرا پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمه ذکر اولندی * دیدیکه اما اولکیسی رخصت اللهله عمل ایتدی * وایکنجیسی عزیمتله عمل ایتمش
دیوب جنتله تهنیه ایتدی (ذلك بانهم استحبوا الحیوة الدنیا علی الآخرة) اشبو وعید مذکور شول
سببدندرکه انلر حیوة دنیایی آخرت اوزره ایثار ایتدیلر (وان الله لایهدی القوم الکافرین) الله تعالی علم
ازلیسنده کافر اولنلری ثبات ایمانی ایجاب ایدر رشیئه هدایت ایتمز و زیغدن دخی عصمت ایتمز (اولئك الذین طبع
الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم) امدی انلر برقومدرکه الله تعالی انلرك قلوب وسمع وابصاری اوزره ختم
ایدوب حقی تأمل وادراکدن اباء ایتدیلر (واولئك هم الغافلون) وانلر غفلتده کاملردر * زیرا انلری
حالت راهنه لری عواقب تدبرندن اغفال ایتمشدر (لاجرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون) حقاکه انلر آخرتده
مغبونلردر زیراکه عمرلرین شول عذاب مخلدی مقتضی اولور شیئه صرف ایتدیلر (ثم ان ربك للذین هاجروا
من بعد ما فتنوا) بوندنصکره ربك جل شانه شونلر ایچونکه عذاب واسلامدن منع اولندقلرندنصکره هجرت
ایتدیلر عمار واصحابی کبی * ویاخود مؤمنلره عذاب ایتدکارندنصکره هجرت ایتدیلر خضرمی کبی که مولاسی
جبره مرتد اولمغیچون اکراه ایتدنصکره ایکیسی دخی اسلامه کلوب مدینه یه هجرت ایتدیلر (ثم جاهدوا
وصبروا) بعده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایله جهاد ایدوب اکا وسائر مصائبه صبر ایتدیلر (ان ربك من بعدها
لغفور رحیم) امدی ربك جل شانه هجرت وجهاد وصبردنصکره اندن اول ایشلدکاری اعمال سیئه لرینی
مغفرت ایدر ومن بعد ایشلدکاری اعمال حسنه لرینه رحمتیله جزا ایدر (یوم تأتی کل نفس تجادل عن نفسها)
ذکر ایت شول کونیکه اول یوم قیامتدر هر انسان کندینك اسلاف ایتدیکی خیر وشر سببیله کندینك
خلاصنه سعی ایدوب ذاتنده خصومت وجدال ایدر غیرینك شانی انی اشغال ایتمز (وتوفی کل نفس ما عملت)
وهر نفس کرك صالحه ویا فاجره در دنیاده ایشلدیکی خیر وشرك جزاسی اکا توفیه اولنور (وهم لایظلمون)
انلره حسناتلرن برشی تقصیله ویا سیأتلری اوزره برشی زیاده سیله ظلم اولنمزلر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر
بو آیتك تفسیرنده * یوم قیامتده ناس بیننده خصومت زائل اولمز حتی که روح جسده خصومت ایدوب دیرکه
یارب بنم یدم یوغیدیکه انکله یاپشەیدم ویا رجلم یوغیدیکه انکله یوریەیدم وعینم یوغیدیکه انکله کورەیدم *
وجسد دیرکه یارب بنی خشب کبی خلق ایتدك بنم اعضامدن هیچ بری حرکت وعمله قادر دکلر ایدی حتی که
بو روح شمسك شعاعی کبی بکا کلیجك انکله لسانم سویلدی وعینم کوردی ویدم یاپشدی ورجلم یوریدی
اویله اولسه الله تعالی روح وجسده دیه که سزك مثلکز اعمی ومقعد مثلیدرکه ایکیسی برمیوه لو بوستانه
کیردیلر اعمی میوه لی کورمز مقعد ایسه اکا الی ایرمز * اویله اولسه اعمی مقعدی ارقه سنه بندردی حتی که
مقعد اول میوه دن دیلدیکی دکلو دوشردی * بعده اول میوه لی ایکیسی اولشدیلر * امدی انك کبی
روحله جسدك عملده اشتراکلری ظاهر اولوب عذاب دخی ایکیسی اوزره ایجاب اولنور (وضرب
الله مثلا قریة) الله تعالی مثل قیلدی هرقومه * ویا اهل مکه یه کیم الله تعالی انلره انعام ایدوب نعمت
انلری بطره ایرکوره اول نعمته کفران ایدەلر الله تعالی دخی انلره نقمتن انزال ایده برقریه یی که (کانت
آمنة مطمئنة) اهلی آمنه وقاره اوله انلری خوف ازعاج ایتمیه (یأتیها رزقها رغدا من کل مکان)

انك اقواتی وسعت اوزره هر مکاندن اکا کله (فکفرت بانعم الله) انلر ایسه الله تعالینك نعمتلرینه
کفران اولەلر (فاذاقها الله لباس الجوع والخوف بما کانوا یصنعون) اول صنعلری سببیله الله
تعالی انلری جوع وخوفه مبتلا قیلدی * روایت اولندیکه اهل مکه قرآنه ومحمد صلی الله علیه وسلمه کافر
اولیجق الله تعالی انلری یدی ییل قحطله مبتلا قیلدی * حتی که جوعدن مجهود اولدیلر عظام محرقه وجیفه
وکلاب میته ودمله معالج وبری یدیلر * اهل مکه نك رؤساسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلرکه رجالمزه
معاداة ایدرسن نسا وصبیانك جرملری ندر * اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ناسه اذن ویردی
حتی که اطراف بلاددن مکه یه طعام کتوررا ولدیلر * مع هذا مشرکون ایدیلر وخوفدن مراد پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمك بعوث وسرایاسی ایدیکه مشرکینی نهب وغارت ایچون اطرافه کیدرلردی (ولقد جاءهم
رسول منهم فکذبوه فاخذهم العذاب وهم ظالمون) اهل مکه یه کندیلردن محمد صلی الله علیه وسلم رسول
کلدی انلر ایسه انی تکذیب ایتدیلر * اویله اولسه انلری عذاب جوع ویا وقعهٔ بدر اخذ ایلدی حالبوکه انلر
شرکله ظالملردر (فکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا) امدی الله تعالینك سزه ویردیکی حرث وانعامدن
حلال طیب یکز (واشکروا نعمة الله ان کنتم ایاه تعبدون) وانك نعمتنه شکر ایدك اکر انك
وحدانیتنه اقرار ایدر واکا عبادته راضی اولور سکز شول وجهله کیم انك حلال ایتدیکنی تحلیل
وحرام ایتدیکنی تحریم ایدەسز * بعده محرماتی اندن اجتناب ایچون تعریف ایدوب دیدیکه (انما حرم
علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل لغیر الله به) الله تعالی سزه میته ودم ولحم خنزیری
حرام ایتدی * ودخی اول شیئی که انك ذبحنده الله تعالیدن غیرینك اسمی ذکر اولنه (فمن اضطر غیر باغ
ولاعاد فان الله غفور رحیم) هرکسه که الله تعالینك اکا حرام ایتدیکی اشیادن برشیئك تناولنه مضطر
اولوب حد ضرورتی تجاوز ایتمز ویا سفر معصیتده کتمز اولدیغی حالده انی تناول ایده الله تعالی غفوردر
انك تناولی اوزره انی مؤاخذه ایتمز * رحیمدرکه انی تناوله اکا رخصت ویردی (ولاتقولوا لما تصف
السنتکم الکذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا علی الله الکذب) السنه کز کذبی وصف ایچون بو حلالدر
وبو حرامدر دیمکز الله تعالی بزه بونکله امر ایلدی دیو اکا کذبله افترا ایدەسز * ابن العربی ایدر
امام مالك وبرقوم مفتینك مسائل اجتهادیه ده بو حلالدر وبو حرامدر دیو جوابنی کریه کوردیلر * بلکه
اول جواب قرآن ویا حدیثله منصوصه مسائلده اولور یوخسه اجتهادیه ده دکل (ان الذین یفترون
علی الله الکذب لایفلحون) شونلرکه الله تعالی یه کذبله افترا ایدەلر انلر آخرت عذابندن نجاة بولمزلر
(متاع قلیل) دنیاده انلرك بقاء وعیشی تمتع قلیلدر (ولهم عذاب الیم) وآخرتده انلره عذاب
وجیع واردر (وعلی الذین هادوا حرمنا ما قصصنا علیك من قبل) یهود اوزره بز حرام ایتدك آنیکه سورهٔ
انعامده سکا ذکر ایتمشدك که اول (وعلی الذین هادوا حرمنا) آیتیدر (وما ظلمناهم ولکن کانوا انفسهم
یظلمون) بز انلره تحریمله ظلم ایتمدك بلکه انلر کندیلره ظلم ایتدیلر شول حیثیتدنکه عقابی موجب شیئی
ایشلدیلر (ثم ان ربك للذین عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك واصلحوا ان ربك من بعدها لغفور
رحیم) ربك جل شانه شول جهالتله عمل سوء ایشلدکارندنصکره توبه ایدوب عمل صالح ایشلینلره اول
سوئی مغفرت ایدیجیدر * وانابتی اوزره ثواب ویریجیدر (ان ابراهیم کان امة قانتا لله حنیفا) ابراهیم
علیه السلام معلم خیر ایدیکه براشده جمع اولان خصال حمیده یالکز انده جمع اولمشدی * ناسك کلیسی کفار
ایکن اول یالکز مؤمن ایدی هرملت اهلی آنی تولی ایدر واندن راضی اولور * اول رئیس موحدین
وقدوهٔ محققیندرکه فرق مشرکین ایله جدال ایدوب حجج دامغه ایله مذاهب زائغه لرینی ابطال ایتمشدر * الله
تعالی یه مطیع واوامرینه قائم ایدی دین اسلام اوزره مستقیم اولوب ادیان باطله دن مائل ایدی (ولم یك
من المشرکین) مشرکلردن دکلیدی زیرا قریش زعم باطل ایله زعم ایدرلرکه انلر ملت ابراهیم اوزره اولەلر
(شاکرا لانعمه) نعم قلیله یه شاکر اولدیغی حالده فکیف که نعم کثیره یه (اجتباه) انی نبوته اختیار ایتدی
(وهداه الی صراط مستقیم) وانی دین حقه هدایت ایتدیکه اول اسلامدر (وآتیناه فی الدنیا حسنة)
بز اکا دنیاده حسنه ویردك که اول رسالت وخلتدر ویا لسان صدق وثناء حسندر ویا کبری حالنده اولاد ابراردر

وبا جميع امتده قبول عامدر * وبا بو امت نمازلرنده (اللهم صل على محمد كما صليت على ابراهيم) ديرلريدر
(وانه فى الاخرة لمن الصالحين) واول آخرتده صالحلرله جنتده در (ثم اوحينا اليك ان اتبع ملة ابراهيم
حنيفا) يا محمد بز سكا وحى ايتدك كه ملت ابراهيمه اتباع ايده سن اديان باطله دن مائل اولديغك حالده
يعنى توحيده واكا رفقله وملايمتله دعوتده ودلائلى مرة بعد اخرى ايرادده وهر كسنه ايله فهمى حسبنجه
مجادله ده اكا اتباع ايت (وما كان من المشركين) اول مشركلردن اولمدى بلكه اول قدوهٔ موحدين
ايدى * اهل اصول ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلم شريعت ابراهيمله مأمور ايدى الا اولكه پيغمبريز
صلى الله عليه وسلمك شريعتنده منسوخ اولميدى بو خصه نسخ اولنميان انك شريعتيدر (انما جعل السبت
على الذين اختلفوا فيه) يوم سبتى تعظيم وانده عبادته تخلى شول قوم اوزره فرض قيلندى كه انلر انده نبيلرينه
اختلاف ايتديلركه انلر يهوددر * برقوم ديديلركه يوم سبت اعظم ايامدر زيرا كه حق تعالى يوم جمعه ده اشيايى
خلقدن فارغ اولوب يوم سبتده برشئ خلق ايتمدى * وبرقوم ايسه اعظم ايام يوم احددر ديديلر * زيرا
الله تعالى انده اشيايى خلقه ابتدا ايتدى اويله اولسه هر برقوم الله تعالينك فرض ايتمديكى يومك تعظيمنى
اختيار ايتديلر حالبوكه اوزرلرينه تعظيمى فرض قيلنان يوم جمعه ايدى * روايت اولنديكه موسى عليه
السلام انلره يوم جمعه يى تعظيمه امر ايلدى وديديكه هر هفته ده بركون لله تفرغ ايدك * امدى جمعه كوننده
عبادته مشغول اولوب دنيا شغلنى ترك ايدك سائر التى كونده دنيا حاجتنه وصنايعكزه اشتغال ايدك
انلر ايسه اندن اباء ايدوب بز سبت كوننده غيريه تعظيم ايتمزز ديديلر * اويله اولسه اول اوزرلرينه فرض
قيلنوب تشديد اولندى * بعده عيسى عليه السلام كاوب اولدخى جمعه كونن تعظيمله قومنه امر ايديجك
ديديلركه استمزز كيم يهودك عيدى بزم عيدمزدن صكره كله * اويله اولسه انلر تعظيم ايچون يوم احدى
اختيار ايتديلر * بعده الله تعالى يوم جمعه تعظيمن بو امت محمده وير يجك قبول ايتديلر * واول انلره مبارك
قيلنديكه انده كناهلرى بارلغنور ودعالرى قبول اولوب اوزرلرينه رحمت انزال اولنور (وان ربك
ليحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون) رب تعالى يوم قيامتده شول دنياده تحليل وتحريمده
وعبادت ايچون تعيين ايتدكلرى كونده واوزرلرينه فرض اولنانك غيرنى تعظيمده اولان اختلافلرينى فصل
ايدوب هر فرقه يه مستحق اولديغى جزائى ايدر (ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة) يا محمد
نامى ربك جل شانه نك سبيلنه يعنى دين اسلامه دعوت ايت مقالهٔ محكمه ايله كه اول برد ايلدركه حق
ايضاح ايدر وانكله شبهه كيدر * ودخى موعظهٔ حسنه ايله كه اول مواعظ قرآندر * ويا ترغيب وترهيبله الله
تعالى يه دعوتدر وقول لين رقيقدر (وجادلهم بالتى هى احسن) وانلرك معاندلريله جدال ايت طرق
مجادله نك احسنيله كه اول رفق ولين وايثار وجه ايسر ومقدماتدركه اول تسكين لهب وتليين شغب ايدر
(ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين) ربك جل شانه اعلمدر اكاكه دين حقدن خروج
ايدر * ودخى اكاكه دينده استقامت ايدر سكا واجب اولان ابلاغ ودعوتدر * بو خصه هدايت وضلالتك
حصولى الله تعالينك مشيئتنه عائددر (وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) اكر سز عقاب ايدرسكز
عقاب اولنديغكز مثليله عقاب ايدك * ديلنديكه اشبو آيت شهدا احد حقنده نازل اولوبدر * وقتا كه
مسلمون يوم احدده قتلالرينه اولان فعلى كورديلركه قارنلرى دشلمش ومثلهٔ سيئه ايدلمش * حتى كه قتلاى
مسلميندن حنظله بن الراهبدن غيرى مثله سز كسنه قالمامش شول سببدنكه باباسى ابو عامر الراهب ابو سفيانله
ايدى انك خاطريچون حنظله يى ترك ايتمشلردى * مسلمون ديديلركه اكر الله تعالى بزى مشركين
اوزره غالب ايدرسه انلره برحرمتبه مثله ايده لم كه عربدن كسنه كسه يه انى ايتمش اولايه وپيغمبريز صلى الله عليه
وسلم دخى حمزه رضى الله عنهك سينه سنه ايتدكلرى مثله يه نظر ايتديكه انف واذن ومذاكيرنى كسمشلردى *
ديديكه اكر الله تعالى بزى انلر اوزره غالب ايدرسه سكسان انلرك يتمشنه مثله ايدم * اويله اولسه الله تعالى
بو آيتى انزال ايليوب ديديكه يا محمد ويا مؤمنين اكر سز لابد مشركينك موتاسنه جزا ايدر اولسكز انلرك سزه
ايتدكلرى جزانك مثلنى ايدك (ولئن صبرتم لهو خير للصابرين) واكر صبر ايدوب قصاصى ترك ايدرسكز اول
صبره مقيلره انتقامدن خير ايدر اويله اولسه پيغمبريز صلى الله عليه وسلم كفارت يمين ايدوب كسه يه مثله

ايتمدى بلكه صبر ايدرين ديدى * كاه ايدرا اشبو آيت دليلدركه قصاصده مماثله رعايتى واجب اوله * امام نخعى يه
ديلنديكه بر كسنه نك مالنه آخر خيانت ايدوب بعده اول مخون عليه خائنك مالندن اليته كيرسه خيانت
اولنان دكاوسن آلوقويوب باقيسن رد ايتسه جائز اولورمى * ديديكه نعم وبو آيتله استدلال ايتدى (واصبر
وما صبرك الا بالله) يا محمد صبر اوزره دائم اوالغل والحال سنك صبرك اول الله تعالينك معونتيله وتوفيقيله در
(ولا تحزن عليهم) انلرك سندن اعراضنه محزون اولمغل (ولا تك فى ضيق مما يمكرون) وانلرك مكرندن
ضيق صدرده اولمغل (ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون) الله تعالينك نصرتى مناهيدن اتقا
ايدنلر ايچوندر ودخى اعماللرندن ولايت وفضليله احسان ايدنلر ايچوندر * ويا خود الله تعالينك امرنى
تعظيمده اتقا وخلقنه شفقتله احسان ايدنلر ايچوندر *

سورة الاسرا مكيه وهى مائة وعشر آيات

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(سبحان الذى اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى) اول الله تعالى يى تنزيه ايدك
هر عيبدنكه اعداء انى اكا مضاف قيلور ويا انك امرندن تعجب كلوركه اول عبدى محمد صلى الله عليه وسلمى
كيجه نك بعضنده مسجد حرامك كندندن بيت المقدسه تسيير ايتدى (الذى باركنا حوله) كه انك
حولنده كى بلاد واماكنى دين ودنيا بركاتيله تعمير ايتدك كه موسى عليه السلامدن برو اول مهبط وحى
ومتعبد انبيادر وانهار واشجارله محفوفدر (لنريه من آياتنا) تاكه بز محمد صلى الله عليه وسلمه شول
وحدانيتمزه دلالت ايدر بعض آياتمزى كوسترهوزكه اول بر كيجه نك بعضنده بر آياقى مسافه يى قطع ايتمسيدر *
وبيت المقدسى كورمسيدر وانبياء اكا تمثل ايدوب مقاملرينه واقف اولمسيدر (انه هو السميع البصير) الله
تعالى محمد عليه السلامك اقوالنى ايشيدر وافعالنى كورر * انك حسبنجه آنى كرامات ودرجات عاليه يه
ايركورر * مقاتل ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلمك اسراسى هجرتدن بر ييل اول رجب ويا رمضان
آينده ايدى * روايت اولنديكه پيغمبريز صلى الله عليه وسلم ايدرين بيت شريف عندنده حجرده نوم ويقظه
بيننده ايدم ويا خود امهانى بيتنده ايدم جبريل عليه السلام كاوب صدرمى شق ايتدى * وقلبمى چقاروب
زمزم صويله يودى * وايمان وحكمتله طولى التون لكن كتوردى واول ايمان وحكمتى صدرمه افراغ
ايتديكندنصكره صدرمى اطباق ايتدى * بعده سرجلو ولجاملو بكا براق كتورلديكه اول حماردن فوق
بغلدن دون بر دابهٔ ابيض طويل ايدى * حافرنى منتهاى طرفى عندنده وضع ايدردى * اكا بينوب جبريل عليه
السلامله بيت المقدسه ايردم وآنى شول حلقه يه ربط ايتدمكه انبياء عليهم السلام دابه لرينى اكا ربط
ايدرلردى * بعده مسجد اقصايه كيروب ايكى ركعت نماز قيلدم * اندن چقيجق بكا برانادده خمر وبرانادده لبن
كتورلوب لبنى اختيار ايتدم * جبريل عليه السلام بكا يا محمد فطرتى اختيار ايتدك ديدى اندن كيدوب
جبريل عليه السلامله سماء دنيايه ايردك * جبريل عليه السلام انك فتحن ديلدكده ديلنديكه سن كيمسن
وبيلكجه كيمدر * ديديكه بن جبريلم بيلمجه محمددر * ديلنديكه اول رسالتله مبعوث اولديمى * ديديكه نعم اندن
ترحيب اولنوب ايچرو كيرديكمزده انده آدم عليه السلامى كوروب اكا سلام ويردم اول بكا رد سلامدنصكره
ترحيب ايتدى انك صاغنده وصولنده اسوده وار ايدى صاغنه نظر ايتسه كولر وصولنه نظر ايتسه اغلر
جبريل عليه السلامه سؤال ايتدم * ديديكه اول انك ذريه سنك نسل نسمه سيدر صاغنده كيلر اهل جنت
وصولنده كيلر اهل ناردرلر * اندن كيدوب ايكنجى سمايه ايردك منوال سابق اوزره سؤال وجوابدنصكره
انده يحيى وعيسى يى كوردم اندن كيدوب اوچنجى سمايه ايردك انده يوسف عليه السلامى كوردم كه اكا حسنك
شطرى ويرلمشدى اندن دردنجى سمايه ايردك * انده ادريس عليه السلامى كوردم * اندن بشنجى سمايه ايردك
انده هارون عليه السلامى كوردم * اندن التنجى سمايه ايردك انده موسى عليه السلامى كوردم بن انى تجاوز
ايديجك اغلادى * ديلنديكه نيه اغلرسن ديدى اكاكه اشبو بندنصكره مبعوث ايكن امتندن جنته كيرنلر
امتمك كيرندن اكثر اولوراندن يدنجى سمايه ايردك انده ابراهيم عليه السلامى كوردم آندن بيت معموره رفع
اولندم جبريل عليه السلام ديديكه اشبو بيت معموره هر كونده يتمش بيك ملك كيرر وچقدقلرنده بردخى اكا

عودت ایتمزلر* اندن سدرة المنتهایه ایردمکه انك میوه‌سی هجرك دستولری کبی ایدی یپراغی فیل قولاغی
کبی ایدی چون قدرة اللهدن ماشاء الله آنی غشی ایدیجك متغیر اولدی هیچ برمخلوق قادر دکلدر که انك صفتنی
وصف ایده بیله واول سدرة المنتهانك دیبندن درت نهر چیقوب ایکیسی باطندر جنته کیدر وایکیسی
ظاهردر دنیایه چیقر که اول نیل وفراتدر* واول محلده بکا هر کونده کیجه‌ده اللی نماز فرض اولدی*
موسایه نزول ایدوب انی ذکر ایتدم* دیدیکه ربك تعالی‌یه رجوع ایدوب تخفیف دیله کل که امتك اکا طاقت
کتوره‌مز بن سندن اول امتیلا اولوب نامی تجربه ایله بلمشم* اویله اولسه کرار ربك تعالی‌یه مراجعت
ایدوب اول تخفیف ایده‌رك حتی که بش نمازه ایندردی* امدی یا محمد هر کونده کیجه‌ده بش نمازی فرض
ایلدمکه بن انی اللی نماز یازارین* برکمسه که برحسنه‌یه قصد ایدوب ایشلمیه بن انی برحسنه یازارین ایشلرسه
اون حسنه یازارین* واکر برسیئه‌یه قصد ایدوب ایشلمزسه آنی برشی یازمزبن ایشلرسه برسیئه یازارین*
بعده اندن کیدوب جنته کیردیرلدم واندن برمستوایه رفع اولندم که انده صریر اقلامی ایشتدم* آندن
اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم* پس بو اجلدن معراج امرنده علماء اختلاف ایتدیلر که اول منامده
ویاخود یقظه‌ده میدی* وروحیدن اول ویاخود صکره میدی* محققون دیدیلر که اول منامده رؤیا ایدی
الله تعالی اکا انی وحیدن اول کوسترمشدی* نته کیم اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم دیمسی
اکا دلالت ایدر* بعده اول رؤیانی تحقیق ایچون وحیدن صکره هجرتدن بریل اول یقظه‌ده اکا ذکر اولندیغی
اوزره جسد ایله اسراء ایتدردی نته کیم هجرتدن التنجی سنه‌ده عام حدیبیه‌ده رؤیاده مکه‌یی فتح ایتمش کوروب
تحقیق اندن ایکی سنه صکره‌ده ظاهر اولدی* وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلة اسرادن رجوع ایدوب
ذوطوی نام مکانه ایردی* جبریل علیه السلامه دیدیکه بو اسرا امرنده قوم بنی تصدیق ایتمزلر دیدیکه
ابوبکر رضی الله عنه تصدیق ایدر اول صدیقدر* چون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلة اسرانك صباحنده
اسراسنی ناسه خبر ویردی مسلموندن برطائفه اکا ایناغیوب مرتد اولدیلر* ومشرکیندن برطائفه ایسه
ابوبکر رضی الله عنه‌یه سکردشدیلر* صاحبان محمد کندوبی بو کیجه‌ده بیت المقدسه واروب کلدی زعم ایدر
سن نه دیرسن دیدیلر* دیدیکه اکر اول آنی دیمش ایسه بن تصدیق ایدرین زیرا که اول صادقدر حالبوکه
بن آنی اندن ابعد شیئ اخبارنده تصدیق ایدرین که اول غدوده ویا روحه‌ده سماء خبرین کتوردر بن اکا شك
وتردد ایتمزم ایناوب تصدیق ایدرین اول اجلدن اکا صدیق دیو تسمیه ایتدیلر* بعده پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه دیدیلر که قادر اولورمیسنکه بزه مسجد اقصایی وصف ایده‌سن* نعم دیوب اولدیغی اوزره انی انلره وصف
ایدیجك کوزل بلالك اصابت ایتدك دیدیلر* امدی عیرمز احوالندن دخی خبرویرکه اندن هیچ برشیئه ملاقی
اولدکمی اول بزه خبریدن اهمدر دیدیلر* دیدیکه نعم بنو فلانك عیرنه اوغرادمکه اول روحاده ایدی بردوه‌لرین
یتورمشلر انك طلبنده ایدیلر بن صو صامشدم رحاللرنده برقدح صو بولوب ایچدم* بعده قدحی ینه یرینه
قودم کلدکلرنده انلره سؤال ایدك که اول قدحده صولرن بولدیلرمی* دیدیلر که امدی بزم عیرمزدن دخی
خبرویرکه اول قنده ایدی عددلری وجملری وهیئتلری وصاحبلری نه وصفلو ایدی نعم دیوب وصف
ایتدیکندنصکره انده فلان وفلان کمسه‌لر وارایدی* بن انلره تنعیمده راست کلمشیدم فلان کونده
کونش طوغه‌رق عیرلك مقدمه‌سی برجمل اورق اولوب حلی دیکلمش ایکی غراره در اوزریکزه چیقه کاور
اوله اولسه اول کونك صباحنده ثنیه جانبنه سکردشدیلر بوکسکره چیقوب بوله باقشدیلر* همان دم
بریسی اشته کونش طوغایور دیدی* وبر آخری اشته برجمل اورق کلیور دیو خبرویردی* حتی که
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك ذکر ایتدیکی علامتلرك جمیعی ظاهر اولدی کوردیلر کفرلری اوزره اصرار
ایدوب بوسحر مبیندر دیدیلر (وآتینا موسی الکتاب وجعلناه هدی لبنی اسرائیل الا تتخذوا من دونی
وکیلا) بز موسایه توراتی جمله واحده ویردك وانی بنی اسرائیل ضلالتندن هدی ایتدك تا که بندن غیری رب
ایدنمیه‌لر که امرلرینه اول وکیل اوله (ذریة من حملنا مع نوح) رب ایدنمکز شول ذریتك که بز انلری
نوح ایله سفینه‌ده کتورمیشز که اول عیسی وعزیردر ویا شونلرك ذریتی که بز انلری سفینه‌ده نوح ایله
اعانلری سببیله غرقدن انجا ایتدك بندن غیری وکیل ایدنمکز* حالبوکه سز اکا ایمان کتوروب سفینه‌ده

غرقدن انجا اولنانلرك ذریتیسز (انه کان عبدا شکورا) اول نوح علیه السلام عبد شکور ایدی مجامع
حالاتنده الله تعالی‌یه حمد ایدردی* اشبونده ایما واردر که انك وکرك اتباعنك نجاتی انك شکری برکاتیله
اوله وذریتین اکا اقتدایه حث اوله* ویا عبد شکورله مراد موسی علیه السلام اوله (وقضینا الی بنی
اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض مرتین) بز تورانده بنی اسرائیله وحی مقتضی مبتوتله وحی ایتدك که
والله سز شام وبیت المقدس دیارنده معاصی ایله ایکی کره فساد ایدرسز* اول ایکی فسادك بری احکام تورانه
مخالفتلری وشعیاء علیه السلامی قتللریدر* وایکنجی زکریا ویحیی علیهما السلامك قتللریدر* وعیسی علیه
السلامی قتله قصدلریدر (ولتعلن علوا کبیرا) والله تعالی‌یه طاعتدن استکبار ایدرسز ویاخود ناسه ظلم
ایدرسز (فاذا جاء وعد اولیهما) پس چانکه اول ایکی کره‌نك اولاسی عقابنك وعدی کله (بعثنا علیکم
عبادا لنا اولی بأس شدید) اوزریکزه تسلیط ایدرز شول عبیدمزیکه انلر حربده قوت وبطش شدید
صاحبلریدر که انکله مراد جالوت الخزری وجنودیدر که انی داود علیه السلام قتل ایتدی* ویاخود
سنحاریب ندنو یدر* ویاخود بخت نصر واصحابیدر که اول اظهردر (فجاسوا خلال الدیار) که انلر وسط
دیارده سزك طلبکزده تردد ایده‌لر* حتی که کبارکزی قتل وصغارکزی سبی وتوراتی احراق ومسجد اقصایی
تخریب ایده‌لر (وکان وعدا مفعولا) اشبو قضاء کائن اولدیکه انده خلف اولماز (ثم رددنا لکم الکرة
علیهم) بوندنصکره یا بنی اسرائیل دولت وغلبه‌یی سزه چون قیلورز شول قوم اوزره کیم سزك اوزریکزه
بعث اولنمشلردی (وامددناکم باموال وبنین وجعلناکم اکثر نفیرا) وسزه اموال واولاد ایله امداد ایدرز
وعددکزی اولکیدن اکثر قیلورز (ان احسنتم احسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها) اکر احسان ایدرسکز
کندیکزه احسان ایدرسز که ثوابی کندیکزه عائد اولور* واکر اساءت ایدرسکز ینه کندیکزه اساءت ایدرسز که
اوزریکزه وبالی یازیلور (فاذا جاء وعد الاخرة) پس چانکه اول ایکی کره‌نك اخیره‌سی عقابنك وعدی که الله
تعالی اوزریکزه فرس وروم‌دن طردوس وططیوسی کوندررکه کبارکزی قتل وصغارکزی سبی ایده‌لر
ودیارکزدن سزی اخراج ایده‌لر (لیسوؤا وجوهکم) تا که یوزلریکزه اثار مساءتی ظاهر قیله‌لر (ولیدخلوا
المسجد کما دخلوه اول مرة) وتا که بیت المقدسه ونواحیسنه کیره‌لر اول مرده کیردکلری کبی (ولیتبروا
ما علوا تتبیرا) وتا که غلبه ایتدکلری قومی هلاك ایده‌لر (عسی ربکم ان یرحمکم) قریب اولدیکه اشبو کره
اخیره‌ده ربکز جل شانه سزه رحمت ایدوب دولتکزی کیرو سزه رد ایده (وان عدتم عدنا) واکر ینه
معصیته عودت ایدرسکز* اوچنجی کره عقوبتکزه عودت ایدرز* قتاده رضی الله عنه ایدر عودت ایتدیلر
محمد صلی الله علیه وسلمی تکذیب وقتلنه قصدله الله تعالی دخی انلری عقوبتله قصد ایدوب انی انلر
اوزره تسلیطله عودت ایتدی حتی که قریظه‌یی قتل وبنی النضیری اجلاء ایتدی* وباقیلری اوزره جزیه
وضع ایتدی اشبو انلرك دنیاده‌کی عقابلریدر (وجعلنا جهنم للکافرین حصیرا) وکافرلره بز جهنمی
محبس قیلورز* حذیفه رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدر وقتا که بنو اسرائیل
اعتداء ایدوب انبیالرینی قتل ایتدیلر* الله تعالی انلرك اوزره فارس ملکی بخت نصری تسلیط ایدوب بیت
المقدسی محاصره وفتحندنصکره یحیی علیه السلامك دمی اوزره بنی اسرائیلدن یتمش بیك کشی‌یی قتل
ایتدی* وسائر اهالیسنی سبی ایتدی وبیت المقدسك حلیسنی سلب ایدوب اندن یوز یتمش بیك عجله دولدردی
وبنو اسرائیلی سوروب بابله ایلتدی* یوز ییل انلر انده مجوس یدنده اسیر اولوب خدمت ایتدیلر* مع هذا اول
اسیرلرك برنیجه‌سی انبیاء ایدیلر* بعده الله تعالی انلره رحمتندن فارس ملوکندن کورش نام ملك
مؤمنی کوندردی مجوس یدنده اسیر اولان بنو اسرائیلی الوب کیرو بیت المقدسه ایلتدی* یوز ییل الله
تعالی‌یه اطاعت اوزره اولدقلرندنصکره کیرو عصیان وفساده عودت ایتدیلر* الله تعالی انلرك اوزرینه
انطیانوس نام ملکی تسلیط ایتدی انلری اسیر ایدوب بیت المقدسی یاقدی* باقیلری برمدت طاعت اوزره
اولدقلرندنصکره ینه عصیان ومخالفته عودت ایتدیلر* اویله اولسه الله تعالی اوزرلرینه رومیه ملکی قاقصی
تسلیط ایدوب حتی که بنو اسرائیل بقیه‌سن اسیر* وبیت المقدسی تخریب ایتدی* محمد بن اسحق ایدر حق جل
وعلا نجان بنو اسرائیله برکسه‌یی ملك ایتسه اکا بر نبی دخی بعث ایدردیکه اول انی ارشاد ایده* وتوراتك اوامر

واحكامن اول نبی بیان ایدوب ملك اكا انقیاد ایده * روایت اولندیكه یحیی وزكریا وعیسی علیهم السلام بعث
اولنمزدن اول حق جل وعلا بنواسرائیل اوزره صدیقه نام رجلی ملك ایدوب شعیاء علیه السلامی اكا نبی
ایتدی * اولوقتده بنواسرائیلك قرارگاهی بیت المقدس ایدی * وقتا كه انلرده احداث عظیم اولدی * الله تعالی
بابل ملكی سنجاریب نام رجلی التی یوز بیك رایات ایله اوزرلرینه بعث ایدوب بیت المقدسك حوالینه نزول ایتدیلر
اول حالتدن ناس متحیر اولوب خوفه دوشدیلر ملك صدیقه ایسه اولوقتده خسته ایدی * شعیاء علیه
السلامه وحی كلدیكه صدیقه یه بلدره اجلی ایردیكن خبر ویره تا كه ملوكته اهل بیتندن دیلدیكی كسه یی
طورغوره * چون صدیقه انی بلدی تضرع ونیاز ایله الله تعالی یه یونلدی * وقلب خالص ایله حاجتن اندن دیلدی
شعیایه وحی كلدیكه الله تعالی صدیقه یه رحمتندن عمرنی اون بش ییل دخی مد ایلدی * وعدوی سنجاریبه
كافی الاول كافی اولوب بنواسرائیل اوزرندن شرنی دفع ایلدی * اویله اولسه برصباحن كوردیلركه شهر
قپوسنه سنجاریبك جنودندن بررجل فریاد ایله كلدی * اشته جنودمزك كلیسی هلاك اولوبدر انجق
سنجاریب ایله كتابندن بش كسنه قورتلوبدر دیدی * چون صدیقه ومسلمون چیقوب انلرك موتاسنی
كوردیلر * الله تعالی یه حمد ایدوب سجده یه واردیلر * بعده صدیقه سنجاریبی واول بش كسنه یی استیو
مغازه یه كشیلر كوندردی * حتی كه انلره ایردیلر انلری طوتوب قید وبند ایله صدیقه یه كتوردیلر مكر انلرك
بریسی بخت نصر ایمش كوردیلر * بعده شعیاء علیه السلامه وحی كلدیكه ملك صدیقه یه امر ایده كیم انلری
بلادلرینه ایركوره لر * تا كه انلری اهالی مملكتلرینه الله تعالینك مسلمینه اولان نصرتن وكندیلرك مصیبتن
خبر ویره لر * چون سنجاریب واصحابی بابله واردیلر ماجرایی اهالی مملكته خبر ویردیلر حاللری ناسه عبرت
اولدی صكره كاهنلراندن نصیحت الدی سنجاریب یدی ییل یشایوب اولدی * یرینه اوغلنك اوغلی بخت
نصر ملك اولدی * بعده اندنصكره ملك صدیقه نك عمری دخی منقضی اولوب وفات ایتدی * ملك امرنه
تنافس ایدوب بری برلریله جداله دوشدیلر اندندخی تجاوز ایدوب قتل ایدشدیلر * شعیا علیه السلام انلره وعظ
ایدر انلرایسه انی اندن قبول ایتمزلردی * آخرامرده شعیا علیه السلام اوزره هجوم ایتدیلر اول ایسه انلردن
قاچوب كندی برقوری اغاج بولوب ایچنه كیردی انلر ایسه انك اكا كیردیكن كوردیلر اول انده ایكن منشارله
بیچوب اولدردیلر اندنصكره الله تعالی بنواسرائیله ناشیه بن اموص نام رجلی ملك بعث ایتدی * وانی
تسدید وارشاد ایچون ارمیا بن حلقیانی نبی ایتدی * دینلدیكه اول ارمیا ایله مراد خضر علیه السلامدر بعده
بنواسرائیل بیننده معاصی عظیم اولدی * ارمیاء علیه السلام انلره وعظ وتذكیر ایتدكچه انلر مخالفتلرین
ارتوردیلر * وحی الهی كلدیكه بن انلری یافث اولادندن برقوم ایله هلاك ایدرین كه انلر بابل اهلیدر * اویله
اولسه الله تعالی بخت نصری اوزرلرینه تسلیط ایتدی بابلدن التی یوز بیك رایه ایله چیقوب بیت المقدسه
كیردی * وبنواسرائیلی قتله افنا ایدوب بیت المقدسی طپراغله دولدردی واطراف بیت مقدسده اولان
بنواسرائیلك صغیر وكبیرین قاتنه جمع ایلدی * اول جملدن یتمش بیك صبی اختیار ایدوب بیله سنجه اولان
ملوكك هربرینه اول صبیاندن دوردر بیك صبی قسمت ایتدی * بعده بنواسرائیلك بقیه سن اوچ فرقه
ایتدی برفرقه یی شامده تمكین ایتدی وبرفرقه یی ایسه اسیر وبرفرقه یی قتل ایتدی * بعده بخت نصر
سلطنتده ماشاء الله اقامتندنصكره بررؤیای عجیبه كوروب لكن كوردیكن اونتدی * مكر اول اسیرانه یكی
فرقده * دانیال وحنانیا وعزاز یا ومیشائیل انبیا ذریه سندن ایدیلر انلری قاتنه چاغروب دیدیكه بن بررؤیای
عجیبه كوروب اونتمشن * امدی بكا اول رؤیایی وتأویلنی خبر ویرك یوخسه هربریكزه عذاب ایدرین * بعده
انلره مهلت ویروب قاتندن كتدیلر والله تعالی یه دعا وتضرع ایتدیلر * حتی كه الله تعالی اول رؤیایی وتأویلنی
بلدردیكندنصكره كیرو بخت نصر قاتنه كلدیلر ودیدیلركه سنك كوردیكك برتمثال ایدیكه ایكی قدم
وساقلری فخاردن ایدی * وایكی ركبه وفخذلری نحاسدن ایدی * وبطنی فضه وصدری ذهب وعنق
حدیدن ایدی * سن اكا نظر ایده دوروركن سمادن برصخره اینوب انی خرد ایتدی * دیدیكه كرچكسز كوردیكم
رؤیا اولدر * امدی تأویلندخی بكا خبر ویرك دیدیلركه سكا ملوكك ملوكلری كوستریلوبدركه انلرك بعضی
الین وبعضی احسن وبعضی اشددر فخار اضعف ونحاس اندن اشد وفضه اندن احسن وذهب اندن

افضلدر وحدید ایسه سنك ملككدر جمله سندن اشد واعزدر واول صخره كه سمادن ایندی برنبیدركه الله تعالی
انی بعث ایدر انكله بومذكورلك جمله سی زائل اولوب كیدر امرلك كلیسی اكا ایرر * وقتا كه الله تعالی
بخت نصرك هلاكن اراده ایلدی * اول اسرای اولان بنواسرائیله دیدیكه شول بیت كه تخریب ایتمشن
نه بیتدر وشول قتل ایتدیكم ناس نه حالاولردر * دیدیلركه اول بیت بیت اللهدر وقتل ایتدیكن ناس انبیا
ذریه لرندن انك اهلیدر ظلم وتعدیلری سببیله حق تعالی سنی اوزرلرینه تسلیط ایتدیكه اول سموات وارضك
وجمیع خلقك رب وخالقیدر * بعده انلره دیدیكه بكا خبرویرك كه سمایه نه طریقله چیقلورتا كه انده اولان خلقی
دخی مقهور ایدم ارضده كی كبی انده دخی ملوكت وسلطنت ایدم * دیدیلركه خلایقدن هیچ كمسنه اكا قادر اولمز *
دیدیكه انی ایدرسز یوخسه عذاب وقتله جملهكزی هلاك ایدرسز * اویله اولسه هربری اغلیوب نهایه
واردیلر * یاربنا بزی بوظالمك شرندن قورتاردیو یلواردیلر * الله تعالی دعالرینه اجابت ایدوب امرایله
اول كافرك منخرینه بربعوضه كیردی حتی كه اول انك ام دماغنه ایردی انكله سكون وراحتی كندی باشنی
چومغله اوردیروب اول عذابله یتدی * انكله بنواسرائیلك بقیه سی انك شرندن قورتلدیلر * بابلدن كیرو
شامه كلدیلر حالبوكه بخت نصر توراتی یاقدیغندن كندیلرده كتاب یوغیدی * عزیر علیه السلام دخی بابلده
سائر بنواسرائیل اسیرلریله بیله ایدی شامه كلدكدن ناسدن عزلت ایدوب برمدت توراتك یتدیكنه الله تعالی یه
تضرع ایله اغلدیغندنصكره اول فضل ورحمتندن توراتی انك قلبنه القاء ایتدی اولدخی انی انلره بیان ایتدی
اندن انی یازدیلر عزیری سووب توراته سوندیلر * ماشاء الله زمانه دكین طاعت اوزره اولدیلر عزیرك
وفاتنه دكین توراة حكمنه متابعت قیلدیلر * وقتا كه عزیر علیه السلام وفات ایتدی بنواسرائیلده احداث
حدوث ایتدی شروفساد ظهور بولوب خیروصلاح یتدی الله تعالی انلره رسوللر كوندروب كیمن تكذیب وكیمن
قتل ایتدیلر * حتی انبیادن انلره آخر بعث اولنان زكریا ویحیی وعیسی علیهم السلام ایدی * عیسی علیه
السلام رفع اولندی * وزكریا ویحیی علیهما السلامی قتل ایتدیلر * الله تعالی اوزرلرینه بابل ملوكندن خردوس
نام ملكی تسلیط ایلدی بابل اهلیله شامه كلدی * رؤساء جنودندن صاحب فیله بیورزان دینوردی اكا
دیدیكه بن الله تعالی یه یمین ایتمشن كه اكر بیت المقدس اهالنه ظفر بولورسم انلری قتل ایدم تا شول حده دكین كه
قانلرین عسكرم اورتاسنه اقیدم مكر كه قتل ایده جك كمسه بولمیام * امدی بنواسرائیلی اول حده ایرنجه قتل
ایلسكل * اندن بیورزان بیت المقدسه كیروب قربانلرین ذبح ایتدكاری موضعه واردی انده بربقعه كوردیكه
انده قان قینارادی * بوقانك اصلی ندر بكا صدق اوزره خبر ویرك دیدی بنواسرائیل دیدیلركه قبول اولمیان
قربانمزك قانیدر سكز یوز ییلدنبرو ده كی قربانلر جمیعی قبول اولوب الا بوقبول اولمدیغندن بوحالته ایردی
شول سببدنكه ملك ونبوت ووحی بزدن كسلدی * دیدیكه كذب ایدرسز وانلرك رؤساسندن یدی یوز یتمش
كشی یی انك اوزره ذبح ایتدی انك قیناماسی ساكن اولمدی * بعده انلردن یدی یوز غلام ذبح ایتدی ینه
اول ساكن اولمدی * بعده انلرك سبی وازواجندن یدی بیك كشی یی ذبح ایتدی ینه ساكن اولمیجق *
دیدیكه یا بنی اسرائیل دوغری سویله كز رب تعالینك امرنه صبر ایلكز بر یوزنده چوق زماندنبرو دولت
سوردیكز بلدیكمزی ایشلرسز * یوخسه اركككزدن ودیشیدن هیچ بریكز قالمیجه قتل ایدرین دیاركزی خراب
ایدوب كیدرین * چون انك جد واقدامن وقتله اهتمامن كوردیلر اشبو یحیی علیه السلامك قانیدر دیو خبر
ویردیلر * اول بزه الله تعالینك راضی اولمدیغی امور كثیره دن نهی ایدردی * بز ایسه اكا اطاعت ایتمزدك
وبزك اوزریمزه تسلیط اولنه جغكزی خبر ویردی بزایسه انی تصدیق ایتمزدك * حتی كه انی قتل ایتدك
اشبو انك قانیدر * بیورزان ایتدی الان صدق ایتدیكز امدی بوانك جزاسیدر اكا ایردیكز اندن شهرك
قپولرین امر ایلدی بركتدیلر وجیشدن اولنلری شهردن طشره كتدیلر وتنها اول قان اوزره واروب دیدیكه
یا یحیی رب تعالی بلور كه سنك سببكله قومك مصیبته ایردیلر رب تعالینك اذنیله ساكن اول اغل یوخسه
قومكدن بركسنه قالمینجه قتل ایدرین اول انی دیجك فی الحال قان ساكن اولدی * بنواسرائیلك ایمان
كتوردیكی رب تعالی یه بندخی ایمان كتورمیشن دیدی اندن بنواسرائیله دیدیكه خردوس بكا امر ایتمشدركه
سزی قتل ایدم حتی كه قانكز انك عسكری اورتاسنه سیلان ایده بن ایسه اكا مخالفت ایتمزین * اندن امر

ايلديكه بر خندق قازديلر وات ودوه وقاطر وصغر وقيونلرندن بوغزليوب قانلريني اول خندقه اقتديلر * حتى كه قان خردوسك عسكري اورتاسنه ايردي بوطر يقله بنو اسرائيلك بقيه سني قتلدن قورتاردي * واول ذبح اولنان مواشينك جيفه لري اوزره شول اوكدين قتل اولنان ناسك ميته لرين قودردي كه انكله مواشينك جيفه لري اورتلوب خردوس انك جميعي ناس ميته سي ظن ايلدي انكله ناسدن قتلي رفع ايدوب كيرو بابله رحلت ايتدي * امدي بنو اسرائيله ايريشن ايكي وقعه نك اولكيسي بخت نصر وقعه سيدر * وايكنجيسي اشبو خردوس وقعه سيدركه الآن ذكر اولندي بوندنصكره شام ونواحيسي ملكي روم ويونانيه يه انتقال ايتدي وبنو اسرائيلك بقاياسنه ينه كثرت ايروب رياستلري بيت المقدسده ونواحيسنده اولدي * لكن ملوكت وجهي اوزره دكل وسعت ونعمتده اولديلرتا شول وقته دكين كه احداث معاصي اظهار ايتديلر * الله تعالى اوزرلرينه ططيوس رومي يي تسليط ايتدي * كلوب بلادلريني تخريب وكنديلريني اندن طرد وملك ورياستلرين نزع ايتدي واوزرلرينه ذلت وصغار وجزيه وضع اولندي وبيت المقدس عمر بن الخطاب رضي الله عنه زماننه دكين خراب قالوب مسلمون اني تعمير ايتديلر * وهب ايدر الله تعالى بخت نصرك صورتن برمدت نسره وبرمدت ثوره وبرمدت اسده تحويل ومسخ ايتدي اشبو صورتلرده يدي ييل مستمر اولدي * والحال اول مدتده قلبي قلب انسان ايدي * بعده الله تعالى اكا ملكني كيرو ويروب ايمانه كلدي * وهبدن سؤال اولندي كه بخت نصر مؤمنمي ديديكه اهل كتاب انك امرنده اختلاف ايتديلر * بعضيلر ديديلركه اول يهوديت اوزره وفات ايتدي * وبعضيلري ديديكه اول بيت اللهي احراق وانبيايي قتل ايتديكيچون حق تعالى توبه سني قبول ايتمدي سدي ايدر وقتا كه حق تعالى بخت نصري مسخدنصكره كيرو اولكي صورتنه تحويل ايدوب ملكني كيرو اكا ويردي * دانيال عليه السلام واصحابي اكا ناسك اكرمي ايدي * مجوس اكا حسد ايدوب ديديلركه دانيال شرب خمر ايتديكنده تبول ايتمكه صبري اولمز * اول حالت ايسه انلرك عادتنده عار ايدي * اويله اولسه بخت نصر طعام وشراب ايدوب دانيال واصحابني اكا چاغردي وبوابه ديديكه هركه اول بوله چقارسه اني اوروب اولدوره سن * اكرچه بن بخت نصرم دخي ديرسه ده چون بيوب ايچديلر * بول ايچون طشره اول چيقان بخت نصر ايدي * بواب اني كور يجك اوزرينه يوريدي اول ايسه بن بخت نصرم ديه كوردي چاره اولميوب بواب اني اولدردي (ان هذا القرآن يهدي للتي هي اقوم) اشبو قرآن هدايت ايدر شول طريقه يه كيم اول اصوبدر وياشول كلمه يه كم اول اعدلدركه اول كلمهٔ توحيددر (ويبشر المؤمنين الذين يعملون الصالحات ان لهم اجرا كبيرا) واعمال صالحه ايشلين مؤمنلره اجر كبيرله تبشير ايدر (وان الذين لا يؤمنون بالآخرة اعتدنا لهم عذابا اليما) وآخرته ايمان كتورميناره خبرويرركه بزانلر ايچون عذاب اليم اعداد ايتمشز (ويدع الانسان بالشر دعاءه بالخير) انسان غضب حالنده كندويه واهلنه ومالنه شرله دعا ايدر خيرايله دعا ايتمسي كبي اكر الله تعالى انك اول دعاسنه اجابت ايتسه هلاك اولوردي لكن اول فضلندن اكا اجابت ايتمز (وكان الانسان عجولا) انسان عجول اولديكه قلبنه خطور ايدن هر شيئه مسارعت ايدر عاقبتنه نظر ايتمز * ديلديكه انسان ايله مراد آدم عليه السلامدركه روح سره سنه ايريشجك نهوض قصدين ايدوب دوشدي * روايت اولنديكه پيغمبر بز صلى الله عليه وسلم سودة بنت زمعة رضي الله عنهايه براسير ويردي اول ايسه انك انيننه مرحمت ايدوب بندني چوزدي مكر اول فرصته منتظر ايمش اندن قاچدي پيغمبر بز صلى الله عليه وسلم اكا انجينوب الي كسلسون ديوبد دعا ندنصكره اول فعلنه نادم اولدي وديديكه الهي بن بشرين اول كمسه كه اكا بدعا ايدرين اني اكا رحمت ايت (وجعلنا الليل والنهار آيتين) بزليل ونهارك نسق واحد اوزره تعاقبين قدرت وحكمتمزه دلالت ايدر ايكي آيت قيلدق (فمحونا آية الليل) ليل آيتي بزاثراوله محو ايتدك * ابن عباس رضي الله عنه ايدر شمس وقمردن هر برينك نوري يتمش جزء ايدي الله تعالى قمرك نورندن التمش طقوز جزئي آلوب شمسك نورينه الحاق ايتدي * روايت اولنديكه الله تعالينك امريله جبريل عليه السلام قنادني اوچ كره قمرك يوزينه يوريدوب انكله ضوئي منطمس اولوب نوري بر جزء قالدي * علي كرم الله وجهه يه قمرده كي سوادن سؤال اولندقده ديديكه اول محو اثريدر (وجعلنا آية النهار مبصرة) ونهار آيتني مضيئه ويانا سه مبصره قيلدقكه انكله اشيايي كوررلر (لتبتغوا فضلا من ربكم) تاكه

بياض نهارده اسباب ومعاشكزي طلب ايدوب انكله اخرتكزه اعماله توصل ايده سز (ولتعلموا عدد السنين والحساب) واول ايكيسنك اختلافيله وياحركتيله ييللرك عددين واوقاتك حسابن بيله سز زيرا اكر الله تعالى اول ايكيسني خلق ايتديكي حال اوزره ترك ايتسه * نه ليل ونهار ونه وقت افطار ونه وقت حج ونه وقت حلول آجال ونه وقت سكون وراحت بلنوردي (وكل شيء فصلناه تفصيلا) دين ودنيا امورندن هر احتياج اولديغكز شيئي بزسزه بيان غير ملتبسله تبيين ايتدك (وكل انسان الزمناه طائره في عنقه) هر انسانه بز عملني وانكيچون تقدير اولناني عنقنده طوقك لزومي كبي الزام ايتدك (ونخرج له يوم القيامة كتابا يلقاه منشورا) ويوم قيامتده انك صحيفهٔ اعمالني وياخود اعمالنك آثاريله منتقشه نفسني چقاررز كه اول منشور اولديغي حالده اول انسان اكا ملاقي اولور * آثارده كلديكه انسان بركسه وفات ايده كاتب ملكه امر اولوركه صحيفه سن دوره يوم قيامتده نشر ايدر (اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) واكا ديتورركه كتابكي اوقو عمل كه اشبو كونده محاسب اولمغه نفسك يتر * حسن ايدر اول كه سني نفسكه محاسب قيله عدل ايدر * ديلديكه دنياده قاري اولميان اولكونده قاري اولور (من اهتدى فانما يهتدي لنفسه ومن ضل فانما يضل عليها) اول كه جهد ايدوب هدايته ايره ثوابي كندويه اولور واولكه هواسنه اتباع له ضلالته ايره عقابي كندويه اولور * يوخسه انك اهتدائي غيري انجاء ايتمز وكذلك ضلالتي غيري ارداء ايتمز (ولا تزر وازرة وزر اخرى) حامله وزر اولان نفس نفس آخرانك وزرني تحمل ايتمز * بلكه انجق كندي وزرني تحمل ايدر (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا) بزهيچ برامته عذاب ايدر دكلز مادامكه اكا رسول كوندرميه وز * زيرا كه اوزرلرينه حجت قائم وعذرلري منقطع اولمامشدر * اشبو دليلدركه قبل البعثه تكليف اولميه واطفال مشركين ودعوتي ايشتميناره كيرميه (واذا اردنا ان نهلك قرية) نچان قضاء سابقمزي انفاذ ايچون برقومك هلاكنه ارادتمز تعلق ايده وياانك وقت مقدري قريب اوله (امرنا مترفيها ففسقوا فيها) انلرك متنعملرينه رسولمز لسانيله طاعتله امر ايدرز انلر ايسه طاعتدن چقارلر (فحق عليها القول) وانك اوزره كلمهٔ عذاب واجب اولور واول عذابك حلوليله ويامعاصيلري ظهوريله ويامعاصي يه انهماكلريله (فدمرناها تدميرا) اويله اولسه قريه لريني بز تخريب ايدرز واهاليسني اهلاك ايله (وكم اهلكنا من القرون من بعد نوح) بز نوحدنصكره قرون كثيره اهلاك ايتمشز عاد وثمود كبي (وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا) وربك جل شانه عبادنك ذنوبنه بواطن وظواهرنه خبير وبصير كفايت ايدركه انك اوزره عقاب ايده (من كان يريد العاجلة) بركسه كه عمليله ثواب دنيا مراد ايده (عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد) بزاكا دنياده بسط وتقتيردن ديلديكمزي ويررز شول كمسه ايچونكه انك فعلني وياهلاكني اراده ايده وز (ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا) وآخرتده بزاكا جهنمي ايجاب ايدرزكه رحمتدن مطرود وهرخيردن مبعود اولديغي حالده اكا كيرر (ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن) وبركسه كه ايمان صحيحله مؤمن اولديغي حالده عمليله آخرت اراده ايدوب كماهو حقه اكا سعي ايده (فاولئك كان سعيهم مشكورا) امدي ذكر اولنان شرائط ثلاثه يي جمع ايدنلرك سعيلري عند الله مقبول اولور (كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك) ايكي فريقدن هربرينه قسمت ايتديكمز رزقي ويررز (وما كان عطاء ربك محظورا) وربك جل شانه نك عطاسي دنياده مؤمن وكافردن ممنوع اولمدي (انظر كيف فضلنا بعضهم على بعض) يامحمد عين عبرتله نظر ايت كه بز طالب دنيايي وطالب اخرتي رزقده وعملده بري برلرينك اوزره نيجه تفضيل ايتدك (وللآخرة اكبر درجات واكبر تفضيلا) حالبوكه آخرتده تفاوت اكبردركه اول جنت ودرجاتله ونار ودركاتله در (لا تجعل مع الله الها آخر فتقعد مذموما مخذولا) الله تعالى ايله بيله اله آخر قيلمغل كه نارده مذموم ومخذول قالورسن * نفسك اوزره ملائكه ومؤمنيندن ذمي والله تعاليدن خذلاني جمع قيلورسن (وقضى ربك الا تعبدوا الا اياه) وربك جل شانه امر قطعي ايله امر ايلديكه اندن غيريه عبادت ايتميه سز (وبالوالدين احسانا) ووالدينكزه احسان ايليه سز زيرا اول ايكيسي وجودكزه وتعيشكزه سبب ظاهردر (اما يبلغن عندك الكبر احدهما او كلاهما) اكر اول والد ووالده كدن بري ويا ايكيسي بيله سنك قاتنده هرمه ايريشه (فلا تقل لهما اف) انلره تضجر ايدوب قول رديسو ياكل اول كرك استقذاركدن ويا مؤنتلريني استثقالكدندر (ولا تنهرهما) وانلري اغضاب ايتديكك شيئدن اغلاظله زجر

ایتمکل (وقل لهما قولا کریما) وانلره تأفیف ونهردن بدل قول حسن جمیل لین سویلکل *شول عبد مذنب
کبی که فظ غلیظ سیدنه سویلیه (واخفض لهما جناح الذل من الرحمة) وانلره رحمت وشفقتکدن تواضع
ایدوب جانب ذلکی الانه اینکل وانلره تعظیمکدن اوزرلرینه رفع یدا یتمکل (وقل رب ارحمهما کما ربیانی صغیرا)
واکر مسلملر ایسه لر دیکل که یارب انلره رحمت ایلکل وبنم قلبمه انلره مرحمت القا ایت که انلری تربیه ایدم صغرم
حالنده انلر بنی تربیه ایتملری کبی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینک رضاسی والدینک رضاسنده در
وسخطی انلرک سخطنده در روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه والدینک
کبرلری حالنده خدمتلرینی ایتدم انلک کبی که صغرم حالنده انلر بکا ایتمشلردی انکله اوزرمده کی حقلرینی قضا
ایتمش اولورمین * دیدیکه قضا ایتمش اولمزسن * زیرا انلر سکا انی حیاتک استیوایدرلردی سن ایسه انلرک موتنی
استیوایدوبسن (ربکم اعلم بما فی نفوسکم) والدینکزه بر وعقوقدن ضمائرکزده اولان شیئه ربکز جل شانه
اعلمدر (ان تکونوا صالحین) اکر سز والدینکزه بر واحسان ایدراولورسکز حقلرندن لازم اولان شیئه قیامده
قصوربکزدنصکره (فانه کان للاوابین غفورا) امدی اول الله تعالی شول ذنوبدن توبه ایدوب انک طاعتنه
رجوع ایدنلره غفور اولدی * علما اوابده اختلاف ایتدیلر دیندیکه اول هرکسه درکه هرکناه ایشلدیکنده
توبه ایدر * ویا اولدرکه خیره رجوع ایدیجیدر * ویا الله تعالی یی تسبیح ایدیجیلردر * ویا صلوة ضحایی قیلنلردر
ویا اخشام ایله یتسو ارا سنده نافله قیلنلردر (وات ذا القربی حقه) ذوقرابتکه حقنی ویرکل که اول صلهٔ رحم
وحسن معاشره وانلره بردر * ابو حنیفه رضی الله عنه دیدیکه انلر اکر محارم فقرا ایسه لر حقلری انلره انفاقدر
دینلدیکه ذوقرابه ایله مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک اقاربیدر (والمسکین وابن السبیل) ودخی سائله
وضیفه حقنی ویرکل که اول اوچکون انی اطعامدر (ولا تبذر تبذیرا) مالکی معصیته انفاق ایتمکل *
مجاهد ایدر اکر برکسه جمله مالنی حق یولنه انفاق ایتسه تبذیر اولمز * واکر باطل یره بر مد انفاق ایتسه تبذیر
اولور * شعبی ایدر ابو اسحاقله کوفه ده کیدردک بردار اوغرادق که اول جص وآجرله یاپیلوردی اشبو
تبذیردر دیدی (ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین) تبذیر ایدنلر شرارتده شیاطینک امثالیدر زیرا که
تضییع واتلاف شردر * ودخی انلرک اصدقا واتباعیدر زیرا که اسرافده ومعاصی یه صرفده انلره اطاعت ایدرلر
روایت اولندیکه انلر ماللرین سمعه ایچون انفاق ایدرلردی اندن نهی اولنوب قربانه انفاقله امر اولندیلر
(وکان الشیطان لربه کفورا) حالبوکه شیطان الله تعالینک نعمتنه جحود اولدی * امدی لایق دکلدرکه اکا
طاعت اولنه * زیرا که اول کندینک عملی مثلنه دعوت ایدر (واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربک
ترجوها فقل لهم قولا میسورا) یا محمد اکر سن ذوی القربی ومساکین وابن السبیله ویرمکه بر سکا امر
ایتمیکن رددن حیا ایدوب سن انلردن اعراض ایدرسن الله تعالیدن رزقه انتظار ایله کیم انک سکا کلمسن رجا
ایدرسن تا که کلدیکنده انلره ویره سن * امدی انلره قول لین ویا وعد جمیل ایلکل * ویا خود الله تعالی بزه
ویره و برهٔ دیو سویلکل یوخسه انلره جواب ترکن ایتمکل * دینلدیکه اشبو آیت مهجع وبلال وصهیب وسالم
وخباب حقنده نازل اولوبدرکه انلر احیانده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن احتیاج اولدقلری شیئی سؤال
ایدرلردی اول ایسه انده بولنمدیغنده رددن حیا ایدوب جواب ویرمزدی (ولا تجعل یدک مغلولة الی عنقک
ولا تبسطها کل البسط فتقعد ملوما محسورا) یا محمد شول الی بوینته تیمورلنمش کبی حق یولنه انفاقدن بخل
ایدوب الکی امساک ایتمکل وعندکده اولان رزقک جمیعن ویرمکله بسط دخی ایتمکل که الله تعالی عندنده
وکرک ناس عندنده اسراف وسوء تدبیرله ملوم وفاتنده برشیء قالمامغله اول فعلنه نادم اولورسن * روایت
اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر صبی کلوب دیدیکه انام سندن دیلرکه اکا درع کیورهسن والحال
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک قمیصندن غیری یوغیدی * یا صبی بر ساعتدن بر ساعته دکین نه ظاهر اولور
کورهلم امدی وقت آخرده کل دیدی * صبی کیدوب کیرو کلدی * ودیدیکه انام سندن دیلرکه اکنکده کی درعی
اکا کیورهسن * نعم دیوب انی اکنندن چقاردی * وصبی یه ویروب کندی عریان اوتوردی بعده بلال
اذان اوقیوب مسلمون اکا منتظر اولدیلرکه نمازه چیقه * اول ایسه عریان اولدیغندن چقماغه چارهسی
اولمادی * اولیدا اولسه بو آیتله تأدیب بیورلدی * بعده آنی تسلیه ایچون دینلدیکه (ان ربک یبسط الرزق

لمن یشاء ویقدر) ربک جل شانه عبادندن دیلدیکی کمسه یه رزقنی توسیع ایدر ودیلدیکنه تضییق ایدر
نجا نکه صلاحی توسیعده ویا تضییقده اوله (انه کان بعباده خبیرا بصیرا) اول الله تعالی عبادنه خبیر
وبصیردر سروعانلرین بیلور مصالحلرندن کندیلره خفی اولان اکا ظاهردر وجائز اولورکه انکله مراد قبض
وبسط الله تعالینک امرندندرکه اول عبادلک سرائر وظواهرنه عالمدر یوخسه عباده واجب اولان
اقتصاردر * ویا خود الله تعالی کاهی بسط وکاهی قبض ایدر امدی انک سنتیله استنان ایدک یوخسه بسط
وقبضده افراط ایتمکز (ولا تقتلوا اولادکم خشیة املاق) فقر خوفیله اولادکزی قتل ایتمکزکه اول اهل
جاهلیه عادتیدیکه قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی فقردن خوفله * اویله اولسه الله تعالی انلری اندن نهی
ایدوب رزقلرینه ضامن اولدی ودیدیکه (نحن نرزقهم وایاکم) انلره وکرک سزه رزقی بز ویررز (ان قتلهم
کان خطأ کبیرا) زیرا انلری قتل خطاء کبیر اولدیکه انکله تناسل منقطع اولور (ولا تقربوا الزنا انه کان
فاحشة وساء سبیلا) زنایه عزمله ومقدماتنی اتیانله قریب اولمکزکه اول برقبحی ظاهر فعل وچرکین طریق
اولدی * زیرا اول عصبی ایضاعدرکه اول قطع انسابه وفتن تهیجنه مؤدی اولور (ولا تقتلوا النفس التی حرم
الله الا بالحق) وقتل نفس ایتمکزکه الله تعالی انی سزه حرام ایتمشدر * مکرکه اول نفسده اوچ خصلتک
بری بولنه * یا مؤمن ایکن کافر اوله * ویا محصن ایکن زنا ایده * ویا بر نفس معصومی عمدا قتل ایده * اویله اولسه
قتل اولنمغه مستحق اولور (ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لولیه سلطانا) برکسه که قتل اولنمسن ایجاب ایدر
حالی یوغیکن قتل اولنه بزانک ولیی یعنی وفاتندنصکره امرنه ولی ایدن وارثیچون قاتل اوزره قوة وولایت
قیلورز مقتضای قتلله انی مؤاخذه ایدر * دیلرسه قتیلک برینه انی قتل ایدر * ویا دیتن اخذ ایدر ویا عفو ایدر
(فلا یسرف فی القتل) قتیلک ولیسی قتلده اسراف ایتمسون اشبو اسرافده مفسرون اختلاف ایتدیلر دینلدیکه
یعنی قاتلک غیری قتل اولنمسون نته کیم زمان جاهلیتده قاتلک قتلیله راضی اولمزلردی بلکه اندن اشرفی
قتل ایدرلردی ویا خود بر قتیلک برینه بر جماعت قتل اولنمسون * نته کیم زمان جاهلیتده قتیل شریف اولسه
یالکز قاتلک قتلیله راضی اولمزلر بلکه انکله بیله اقرباسندن بر جماعتی دخی قتل ایدرلردی ویا خود قتلده مثله
ایدلمسون (انه کان منصورا) قتیل منصور اولدی قاتلنه قصاص ثبوتیله واول قتیلک خطایاسی
تکفیریله وقاتلنه نار واجب اولمسیله * ویا خود ولی قتیل منصور اولدیکه الله سبحانه وتعالی انکیچون قاتل
اوزره قصاص ایجاب ایتدی وولاة اوزره اکا اعانتی الزام ایتدی ویا خود اسرافله قتل اولنان منصور
اولدیکه ولیسی اندن قصاصی استیفا ایدر (ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن) مال یتیمه قریب
اولمکز مکر شول خصلتله کیم اول احسندرکه اول یتیم ایچون انی حفظدر * وتعامل شرعی ایله تثمیر وتربیحدر
(حتی یبلغ اشده) حتی که سن بلوغه ایریشه (واوفوا بالعهد) وعهدکزه وفا ایدک اول کرکسه کندیکزله ربکز
بینندهدر ویا کندیکزله ناس بینندهدر (ان العهد کان مسؤلا) زیرا که یوم قیامتده عهد صاحب عهددن
سؤال اولنورکه نه سبیله نقض اولنوبسن موؤدهنک نه سبیله قتل اولنمسنده سؤال اولندیغی کبی (واوفوا
الکیل اذا کلتم) مکیلاتدن برشیء غیر ایچون کیل ایدراولسکز کمال اوزره کیل ایدک یوخسه نقص ایتمکز
(وزنوا بالقسطاس المستقیم) وموزوناتدن برشیء غیر ایچون وزن ایدراولسکز میزان سوی ایله وزن ایدک (ذلک
خیر واحسن تأویلا) امدی کیل ووزنده وفا ایتمکز غدر ونقصدن خیرلیدر وعاقبته احسندر (ولا تقف
ما لیس لک به علم) حقیقتن بلدیکک شیئه حدس وظنله اتباع ایتمکل اشبونده تقلیددن نهی واردرکه اول
صحت وفسادی بلنمین شیئه اتباعدر (ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسؤلا) سمع وبصر
وفؤادک عملندن صاحبی سؤال اولنور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر رجل کلوب
دیدیکه یا رسول الله بکا بر تعویذ تعلیم ایتکه انکله تعوذ ایدم دیدی دیکل که (اعوذ بک من شر سمعی وشر
بصری وشر لسانی وشر قلبی وشر منیی) الهی سمع وبصر ولسان وقلب ومنیم شرندن سکا استعاذه ایدرین
(ولا تمش فی الارض مرحا) بطر وکبر وخیلاءله بر یوزنده یوریمکل (انک لن تخرق الارض ولن تبلغ
الجبال طولا) زیرا که سن کبرکله ارضی قطع ایدوب نهایتنه ایرردکلسن ویا انکله جباله تطاول وتساوی یه
دخی قادر اولمزسن (کل ذلک کان سیئه عند ربک مکروها) اشبو ذکر اولنان یکرمی بش خصالک کاسی که

لا تجعل مع الله الها آخر) دن بو محله دكدر * الواح موسى عليه السلامده مكتوبه در * اندن هر منهينك اثم
و وبالى ربك جل شانه عندنده مكروه اولدى (ذلك مما اوحى اليك ربك من الحكمة) اشبو امر ونهى
اولنانك كليسى حكمتدن ربك جل شانه سكا وحى ايتديكندندر (ولا تجعل مع الله الها آخر فتلقى فى جهنم
ملوما مدحورا) الله تعالى ايله بيله اله آخر قيلمغلكه مطرود وهر خيردن مبعود اولديغك حالده ناره القا
اولنورسن * اشبو پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه خطابدر لكن مراد امتيدر حق جل وعلا ملائكه بنات
اللهدردين كفره يه خطاب ايدوب ديديكه (افاصفيكم ربكم بالبنين واتخذ من الملائكة اناثا) ربكز جل شانه
سزى افضل اولاد اولان بنون ايله تخصيص ايدوب كندى ايچون ملائكه دن بناتى اتخاذ ايتدى حالبوكه
بو خصلت عقولكزك رأى وعادتنه مخالفدر (انكم لتقولون قولا عظيما) امدى سز اكا اولاد اضافتيله قول
منكر عظيم ديرسزكه زيرا اول سرعت زواله متصف بعض اجسام خاصه سيدر * وبوندنصكره كنديكزى
انك اوزره تفضيل ايدرسز * شول حيثيتدنكه كراهت ايتديككز شيئى انكچون قيلورسز * وبعده ملائكه اشرف
خلق الله ايكن بونكزدن ادون قيلورسز (ولقد صرفنا فى هذا القرآن ليذكروا) اشبو قرآنده بز عبر وامثال
واحكام وحججى تبيين وتكرير يز (وما يزيدهم الا نفورا) انلرك حقدن نفورين وقلت طمانينتن ارتوردر
(قل لو كان معه آلهة كما يقولون اذا لابتغوا الى ذى العرش سبيلا) يا محمد مشركينه ديكل كه اكر انلرك
ديدكلرى كبى الله تعالى ايله بيله آلهه اوليدى انلر ذو العرش اولان الله تعالى يه مغالبه وقهر ايله سبيل طلب
ايدهلرديكه انك ملكنى ازاله ايدهلر * نته كيم ملوك دنيا انى برى برلرينه ايدرلر * وياخود اكا تقربه سبيل
طلب ايدرلردى * ويا انك فضلنى يلوب كنديلرين اكا تقريب ايدر شيئى طلب ايدهلردى (سبحانه وتعالى
عما يقولون علوا كبيرا) الله تعالى مشركينك مقاله سندن تعالى بعيد له تنزه وتعالى ايتدى * زيرا كه اول
مراتب وجودك اعلاسنده دركيم واجب الوجود والبقادر * واتخاذ ولد ايسه مراتب وجودك ادناسندندر
زيرا اول ممتنع البقا شيئك خواصندندر (تسبح له السموات السبع والارض ومن فيهن) سموات وارضونك
ذاتلرى اول الله تعالى يى لسان حالله وايكيسنك ايچنده اولان ملائكه وانس وجن لسان مقاله تسبيح
وتقديس ايدر (وان من شئ الا يسبح بحمده) حيوانات ونامياتدن برشئ يوقدركه الا اول الله تعالى يى
حمدنه متلبس اولديغى حالده لسان حالله لوازم امكان وتوابع حدوث اولان شيئدن تنزيه ايدر شول حيثيتدنكه
اول امكان وحدوث ايله انك واجب الوجود صانع قديم ايديكنه دلالت ايدر (ولكن لا تفقهون تسبيحهم)
لكن سز كندى لغات والسنه كز اوزره اولان تسبيحدن ماعدا انك تسبيحلرينى بلمزسز (انه كان حليما غفورا)
اول الله تعالى حليمدر اكا شرك ايدنلرك عقوبتنه عجله ايتمز وانلردن توبه ايدنلره غفوردر (واذا قرأت القرآن
جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا) يا محمد قچان سن قرآن اوقيه سن سنكله آخرته
ايمانى اولميانلرك بيننه حجاب مستور قيلورزكه انلر قراءت ايتديكك شيئى فهم ايتمزلر * وياخود مراد حجاب
ظاهر اوله * روايت اولنديكه وقتا كيم (تبت يدا ابى لهب) سوره سى نازل اولدى پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم وابو بكر رضى الله عنه ايله برمجلسده اوتورورلردى ابو لهبك مرأه سى يله سنجه برطاش المش كلدى
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمى كورميوب ابو بكر رضى الله عنه يه ديديكه صاحبك قانده در ايشتدم كه اول
بنى هجو ايتمش ابو بكر رضى الله عنه ديديكه والله اول شاعر دكلدر شعرى نه ايجاد ايدر ونه سويلر
مرأه ديديكه كلشدمكه اشبو طاشى باشنه اورم اندن دونوب كتدى ابو بكر ديديكه يا رسول الله اول سنى
كورمدى * ديديكه نعم زيرا برملك بنمله انك اراسنده پرده اولدى (وجعلنا على قلوبهم اكنة ان يفقهوه
وفى آذانهم وقرا) وبز انلرك قلوبنه غطالر قيلورز تاكه انى فهم ايتميهلر * واذانلرينه ثقل وصمم قيلورز
تاكه آنى سمع قبولله اصغا ايتميهلر (واذا ذكرت ربك فى القرآن وحده ولوا على ادبارهم نفورا) يا محمد
قچان رب تعالى يى قرآنده لا اله الا الله ديو برليوذكر ايلسك سندن نفرت ايدر اولدقلرى حالده اردلرينه دونوب
كيدرلر (نحن اعلم بما يستمعون به) بز انلرك استماعن طلب ايتدكلرى شيئى بيلورز (اذ يستمعون اليك واذ هم
نجوى) قچانكه سنى قرآن اوقوركن استماع ايدهلر شول وقتده كه سنك امرنده تناجى ايدرلر كيمى بومجنوندر
وكيمى بوكاهندر وكيمى بوشاعردر وكيمى بوساحردر ديرلر (اذ يقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا)

قچان ظالملركه انلر وليد بن مغيره واصحابيدر ديرلركه سز بر رجل مطبوب مغلوب العقله اتباع ايدرسز (انظر
كيف ضربوا لك الامثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا) نظر ايتكه سنى نيجه مجنون وكاهن وشاعر وساحره
تشبيه ايدرلر * اول مقالهده خطا ايدوب انكله طريق حقه وصوله استطاعتلرى اولمز (وقالوا أئذا كنا عظاما
ورفاتا ائنا لمبعوثون خلقا جديدا) انكار واستبعاد طريقى اوزره ديديلركه بز موت ايتدكدنصكره عظام وحطام
اولديغمزدنصكره آخرتده ديركوريلورميوز (قل كونوا حجارة او حديدا او خلقا مما يكبر فى صدوركم) يا محمد
سن انلره ديكل كه قلوبكزده استشعار ايدك كه سز شدت وقوتده حجاره ويا حديد سز ويا صدوريكزده عظيم
اولور سماء وارض وجبال كبى خلق اولرسز ويا موتك كنديسز ينه سزى اماته ايدوب بعث ايديسرين
(فسيقولون من يعيدنا قل الذى فطركم اول مرة) ديسرلردركه موتدنصكره بزى كيم بعث ايدر * ديكل كه
اول الله تعالى كيم اول مرهده سزى خلق ايتمشدر انشايه قادر اولان رب تعالى اعاده يه دخى قادر اولور
(فسينغضون اليك رؤسهم ويقولون متى هو قل عسى ان يكون قريبا) بعده استهزاء طريقى اوزره باشلرين
تحريك ايدوب ديرلركه بعث ويا قيامت نه وقتده اولور * ديكل كه اول قريبدرلا بد اولور * بعده ديرلركه اول
قريب نه وقتده در ديكل كه (يوم يدعوكم) شول كونده كه اول الله تعالى سزى قبوركزدن موقف قيامته
دعوت ايدر (فتستجيبون بحمده) اكا اجابت ايدرسز حامدين اولديغكز حالده بر وقتده كيم حمدكز سزه
نفع ايتمز (وتظنون ان لبثتم الا قليلا) وتيقن ايدرسزكه دنياده ويا قبورده از زمان لبث ايدوبسز * زيرا كه
انسان دنياده وقبرده نه دكلو زمان كثير لبث ايتسه قيامت وخلود مدتنده آنى قليل عد ايدر * ديلديكه
الله تعالى ايكى نفخه بيننده انلردن عذابى رفع ايدركه انك مدتنى فرق ييلدر * اويله اولسه عذابى اونودوب ظن
ايدرلركه قبرده مدت لبثلرى قليل اوله (وقل لعبادى يقولوا التى هى احسن) يا محمد بنم مؤمنين قوللريمه
ديكل كه مشركاره احسن اولان كلمه يى سويلسونلر يوخسه انلرك سفاهتلرينه مكافات ايتمسونلر * روايت
اولنديكه مشركلر مؤمنلره ايذا ايدرلردى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه شكايت ايديجك امر اولنديكه انلره
جواب حسن ليله جواب ويرهلر يوخسه خشنيله دكل * ديلديكه يعنى انلره الله تعالى سزه هدايت
ايتسون ديمكله جواب ويرهلر بعده قتال آيتيله نسخ اولندى (ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان
للانسان عدوا مبينا) شيطان انلرك بيننده مراء وشرى تهييج ايدر مخاشنه ايتسه انلرى عناده ايركورر انكله
غالبده شر وفساد ارتوريدور * زيرا كه شيطان انسانه عداوتى ظاهر عدو اولدى (ربكم اعلم بكم ان يشأ
يرحمكم او ان يشأ يعذبكم) ربكز جل شانه سزك امركزه اعلمدر ديلرسه سزه رحمت ايدر ايمانى توفيق ايتمسيله
ويا ديلرسه سزى تعذيب ايدر شرك اوزره اولدرمسيله يعنى سز انلره كلمهٔ احسن سويلكز يوخسه انلره سز
اهل ناردنسز ديو تصريح ايتمكز * زيرا اول قول انلرى شره تحريض ايدر مع هذا ختام امورلرى غيبدر انى
الله تعاليدن غيرى احد بلمز (وما ارسلناك عليهم وكيلا) بز سنى انلر اوزره موكل ايتمدك كه ايمان اوزره انلره
قهر ايده سك بلكه سنى بشير ونذير كوندرمشز امدى انلره مدارات ايت واصحابكه امر ايت كه انلردن اذايى
احتمال ايتسونلر * روايت اولنديكه مشركون انلره ايذاده افراط ايدوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه
شكايت ايتدكلرنده بو آيت نازل اولدى * ديلديكه انلردن بر رجل عمر رضى الله عنه يى شتم ايديجك عمر
رضى الله عنه اكا قصد ايلدى * امر الهى اولديكه اول انى عفو ايده * ديلديكه بو آيت قتال آيتيله منسوخدر
(وربك اعلم بمن فى السموات والارض) ربك جل شانه سموات وارضده اولان مخلوقاتنه واحوالرينه اعلمدر
نبوت وولايتنه ديلديككن اختيار ايدر * اشبو قريشك استبعادنى رد دركه ابوطالبك يتيمى پيغمبر اوله
واصحاب جوع اكا اصحاب اوله (ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض) انبيانك بعضنى بعض اوزره فضائل
نفسانيه ايله وعلائق جسمانيه دن تبرى ايله تفضيل ايتدك يوخسه اتباع واموال كثرتيله دكل * حتى
داود عليه السلامى اكا كتابدن وحى اولنانله تشريف ايتدى * يوخسه اكا ويريلن ملك ايله دكل * اول اجلدن
ديلديكه (وآتينا داود زبورا) وداوده بز زبورى ويردك كه اول بر كتابدركه الله تعالى انى داود عليه
السلامه تعليم ايتدى يوز اللى سوره ايدى جميعى دعا وتحميد وتمجيد وثنا ايدى * يوخسه انده حلال وحرام
وفرائض وحدود يوغيدى (قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا) يا محمد

مشركينه ديكل كه الله تعاليدن غيرى آلهه زعم ايتدكلر بكزى چاغرلك كه سزه اصابت ايدن قحط وجوعى سزدن كيدرەلر امدى بيلوك كه اول آلهه كزسزدن نه ضررى كيدرمكه ونه انى غيره تحويل ايتمكه قادر اولور (اولئك الذين يدعون يبتغون الى ربهم الوسيلة) اول آلهه كه مشركون انلره دعا وعبادت ايدرلر وانكله رب تعالى يه قربت طلب ايدرلر * ديندكه وسيله بر درجهٔ عليادر آنى طلبده الله تعالى يه تضرع ايدرلر * وياخود وسيله كشى يى الله تعالى يه تقريب ايدر هر شيئدر (ايهم اقرب) نظر ايدرلر كه انلرك قنغيسى الله تعالى يه اقربدر كه انى وسيله ايدينهلر وياخود انلرك قنغيسى اقربدر كه عمل صالحله الله تعالى يه ورسولنه وسيله طلب ايده (ويرجون رحمته ويخافون عذابه) سائر عبادى كبى الله تعالينك رحمتنى رجا وعذابندن خوف ايدرلر اويله اولسه سز انلرى نيجه آلهه زعم ايدرسز (ان عذاب ربك كان محذورا) ربك جل شانه نك عذابى محذور اولدى حقيقدر كه هر احد حتى رسل وملائكه دخى حذر ايدهلر * ابن مسعود ايدر اشبو آيت عربدن بر طائفه شاننده نازل اولوبدر كه انلر جندن بر قومه عبادت ايدرلردى اول جنيلر اسلامه كلوب انلرك اسلامنى اول انلره عبادت ايدن انسيلر بيليوب كما كان انلرك عبادتنه تمسك ايتديلر * حق تعالى اول عبادت ايدنلرى تعيير ايچون بو آيتى انزال ايتدى (وان من قرية الا نحن مهلكوها قبل يوم القيامة او معذبوها عذابا شديدا كان ذلك فى الكتاب مسطورا) بر قريه كه بز انى تخريب ويا اهلنى موت ويا استيصال الله يوم قيامتدن اول هلاك ايدەوز * ويا كفر وعصيان ايتدكلرنده قتل وانواع بليه ايله تعذيب ايدەوز * ديندكه مؤمنلر ايسهلر اماته ايله اهلاك * كافرلر ايسهلر انواع عذابله تعذيب ايتمز لوح محفوظده مسطور اولدى (وما منعنا ان نرسل بالآيات الا ان كذب بها الاولون) قريشك اقتراح ايتدكى آياتى ارسالدن بزى صرف ايتمدى الاولينك تكذيبى كه طبعده بونلر انلرك امثاليدر * اكر ارسال ايتسهدك انلرك كبى تكذيب ايدرلردى اويله اولسه سنتمز مقتضاسنجه استيصاله مستحق اولورلردى * والحال بز قضا ايتمشزدر كه بو امته استيصال ايتميهوز زيرا انلردن نيجهلر ايمانه كلور * ويا مؤمن اولادلرى اولور * بعده امم سابقهدن شول اقتراح ايتدكلرى آياتى تكذيبله هلاك اولنلرك بعضنى ذكر ايدوب ديديكه (وآتينا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها) بز ثمود قومنه سؤاللريله ناقهيى ويردك اول ناقه بينهٔ ذات ابصار اولديغى حالده * ويا انلرك كنديلرين ذوى بصائر قيلدق اويله اولسه اكا كافر اولديلر * ويا ناقهيى عقرلرى سببيله نفسلرينه ظلم ايتديلر (وما نرسل بالآيات الا تخويفا) بز رسوللر يعنى آيات مقترحه ايله ارسالمز دكل الا عذاب مستأصلدن تخويف ايچوندر خوف ايتمزلرسه اول انلره نزول ايدر * وياخود آيات غير مقترحه ايله معجزات كبى وآيات قرآن كبى ايله ارسالمز دكل الا عذاب آخرتله تخويف ايچوندر كه ايمانه كلمزلرسه آخرتده اول انلره ايرر (واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس) ذكر ايت شول وقتى كه بز سكا وحى ايتدك ربك جل شانه علم وقدرتيله ناسى يعنى قريشى احاطه ايدوبدر انلر انك قبضهٔ قدرتنده در امدى انلردن خوف ايتمكل تبليغ رسالتدن امر اولنديغك شيئى امضا ايلهكل (وما جعلنا الرؤيا التى اريناك الا فتنة للناس) ليلهٔ معراجده يا محمد سكا كوستردكمز رؤيايى جميع خلقه ويا قريشه فتنه قيلدق كه انلرك كيمى آنى تصديق وكيمى تكذيب ايتدى اكثرون ديديلر كه انكله مراد پيغمبريز صلى الله عليه وسلمك ليلهٔ معراجده كورديكى عجائب وآياتدر كه آنى كوزيله كوردى * وبر قوم ديديلر كه انكله مراد پيغمبريز صلى الله عليه وسلمك عام حديبيهده كورديكى رؤيادر كه كنديى واصحابنى مكه يه دخول ايدر كوروب اجل حلولندن اول مكه يه عجله ايله كتدى * مشركون ايسه انى اندن صد ايدوب كيرو مدينه يه رجوع ايتدى امدى اول بيلده اكا كيررين ديو خبر ويرديكندنصكره كيرمدين مدينه يه رجوعى بعض ناسه فتنه اولدى * بلكه عام قابلده داخل اولوب حقنده (لقد صدق الله رسوله الرؤيا) آيتى نازل اولدى (والشجرة الملعونة فى القرآن) سورهٔ صافاتده ذكر اولنان شجرهٔ زقوم نام شجرهيى دخى فتنه قيلدق كه انى اكل ايدنلر لعنت اولنمشلردر * وشجرهٔ ملعونهنك فتنه اولمسى شول وجهدندر كه مشركون انى ايشيديجك ديديلر كه محمد زعم ايدر كيم جحيم حجارهيى احراق ايده * بوندنصكره اول شجره جحيمده بتردى بو خبر ويرر * والحال بازلرميكه سمندلك وبرنى ناردن ونعامهيى بلع ايتديكى حجرلك اذاسندن حمايته قادر اولان رب تعالى قادردر كه نارده بر شجره خلق ايده كيم انى نار احراق ايتميه (ونخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا) بز انلرى انواع

تخويفله تخويف ايدرز حالبوكه بزم تخويفمز انلرك عتونى وحددن تجاوزلرينى آرتورر (واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس قال ءاسجد لمن خلقت طينا) ذكر ايت شول وقتى كه بز ملائكه يه آدمه سجده ايدك ديو امر ايدوب ابليسدن غيريسى اكا سجده ايتديلر اول اكا سجودى انكار ايدوب ديديكه بن اكا سجود مى ايدرم كه انى سن طيندن خلق ايدوبسن * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر الله تعالى ابليسى ارضه كوندرديكه انك عذب وملحندن بر كفه تراب الدى * اولكه انك عذبندن خلق اولنوبدر اول سعيددر اكرچه اول كافر وكافردن وجوده كلورسهده * واولكه انك ملحندن خلق اولنوبدر اول شقيدر * اكرچه اول مؤمن ومؤمنهدن وجوده كلورسهده (قال ارأيتك هذا الذى كرمت على لئن اخرتن الى يوم القيامة لاحتنكن ذريته الا قليلا) ابليس ديديكه يارب بكا خبر وير شوندنكه اوزريمه آنى تكريم ايدوب اكا سجودله بكا امر ايدرسك نيچون آنى بنم اوزريمه تكريم ايتدك * اكر بنى يوم قيامته دكين تأخير ايدرسك انك ذريتنى اغوا ايله استيصال ايدم الا انلردن از كمسهلرى دكل كه انلرك شكيمهلرينه مقاومته قادر اولمزينكه انلر عصمتكله مستثنالردر (قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤكم جزاء موفورا) الله تعالى ابليسه ديديكه وار قصد ايتديككى ايت انلردن اولكه سكا اطاعت ايدر جهنم سنك وانلرك وافر مكمل جزاكزدر (واستفزز من استطعت منهم بصوتك) انلردن استطاعتك اولديغى فساده دعوتله استخفاف واستذلال واستجهال ايت * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر هر كمسه كه ناسى معصيته دعوت ايدر اول ابليسك جنديدر (واجلب عليهم بخيلك ورجلك) ركبان ومشاتكله انلره صيحه ايت * ديندكه ابليسك جن وانسدن ركبان ومشاتى واردر كه اول هر كمسهدر كه معصيتده قتال ايده يعنى سكا متابعت ايدنلرك اوزره مكايد وحيلهكى جمع ايت وركبان ومشاتكى انلرك اوزره حث ايت (وشاركهم فى الاموال والاولاد) وانلره اموال واولادلرنده مشاركت ايت * اما انك مالده مشاركتى اولدر كه حرامدن حاصل اوله ويا حرامه انفاق اولنه * ديندكه اول مشركونك انعامدن حرام ايتدكلرى بحيره وسائبه ووصيله وحامدر * ودخى اولكه آنى آلهه لر ايچون ذبح ايدهلر ويا حين ذبحده بسملهيى عمدا ترك ايدهلر * واما انك اولادده مشاركتى اولدر كه زنادن حاصل اوله ويا اولكه ديرى ايكن دفن ايديله ويا كفره اولادندن يهودى ونصرانى ومجوسى ايدهلر * ويا اول اولادكه تسميهسز جماعدن حاصل اوله * اثارده كلديكه وقتاكه ابليس جنتدن يره سورلدى ديديكه يارب بنى آدم اجليچون جنتدن چقاردك امدى بنى انك وذريتنك اوزره تسليط ايت * بيورلديكه مسلط اولغل * ديديكه يارب زياده ايت بيورلديكه انلردن استطاعتك اولديغنجه فساده دعوتكله استخفاف ايت وركبان ومشاتكله انلره صيحه ايت وانلره اموال واولادلرنده مشاركت ايت * آدم عليه السلام ديديكه يارب بنم وذريتم اوزره ابليسى تسليط ايتدك * بن ايسه اكا مقاومت ايدمزين الا سنك عون ونصرتكله * بيورلديكه هر ولدكه سندن وذريتكدن وجوده كلور الا انك حفظنه ملائكهدن موكل قيلورين وحسناتكزى اون مثليله وسيئاتكزى بر مثليله جزا ايدرين وروحلر بوغزه كلنجهيه دك توبهكزى قبول ايدرم * خبرده كلديكه ابليس ديديكه يارب پيغمبرلر وكتابلر كوندردك وناسه طعام وشراب ومسكن ومجلس ويردك وصيد ايچون حبائل ودعوت ايچون اذان بلدردك بونلرك مقابلهسنده بكا نه تعيين ايتدك * بيورلديكه سنك رسولك كاهنلردر وكتابلرك اشعاردر * وطعامك ذكر الله سز يينلندر * وشرابك هر مسكردر * ومسكنك حماملردر ومجلسك چارشولردر * وطوزاقلرك نسادر * واذانك چالغولردر (وعدهم) وانلره مواعد باطله ايت آلهه لرينك شفاعتى كبى وآبالرينك كرامتنه اتكال كبى وطول امله توبهيى تأخير كبى (وما يعدهم الشيطان الا غرورا) حالبوكه شيطان انلره غرورى وعد ايدر يعنى خطايى صواب صورتنده كوسترر اكر دينورسه كه الله تعالى خبيثه امر ايتمز ايكن اكا نيجه جائز اولور كه ابليسى اشبو اشياء مذكوره ايله عبادى اغوايه تسليط ايده * دينوركه اشبو امر اندن تهديد طريقى اوزرهدر * عصاته (اعملوا ما شئتم) ديو تهديد اولنمسى كبى (ان عبادى ليس لك عليهم سلطان) بنم عباد مخلصم اوزره سنك قدرتك يوقدر كه انلرى اغوا ايدهسن (وكفى بربك وكيلا) ربك جل شانه حافظ يتر هر كمسهيه كه اكا توكل ايدر (ربكم الذى يزجى لكم الفلك فى البحر لتبتغوا من فضله) ربكز جل شانه سزكچون بحرده سفينهيى يوريدر كه انك رزقندن

ریح وانواع امتعه طلب ایده سز (انه کان بکم رحیما) اول الله تعالی سزه رحیم اولدی شول حیثیتدنکه
احتیاج اولدیغکز شیئی سزه تهیئه واسبابندن عسیر اولان شیئی تیسیر ایتدی (واذا مسکم الضر فی البحر
ضل من تدعون الا ایاه) چقان سزه بحرده غرق خوفی ایرسه شول حوادثکزده دعا ایتدکاریکزلک جمیعی
خاطرکزدن کیدر الا الله تعالی کتمز * بلکه اول حینده شدتکز دفعیچون دعایه انک غیری خاطرکزه
خطور ایتمز (فلما نجیکم الی البر اعرضتم) وقتا که اول سزی غرقدن خلاص ایدوب بره ایرکوره توحیددن
اعراض وکفران نعمتده اتساع ایدرسز (وکان الانسان کفورا) انسان رب تعالینک نعمتلرینه کفور
اولدی * والحال عاقله لایق اولان اولدرکه بر وبحرده رب تعالیدن خوفی مساوی اوله هر حالده انک قدرتی
مساوی اولدیغی کبی (افامنتم ان یخسف بکم جانب البر) خوف غرقدن خلاص اولمده می اولدیکز
اول رب تعالیدنکه جانب بردن سزلک اولدیغکز مکانی بره بچوره * حتی که امنکز سزی اندن اعراضه حمل
ایتدی * حالبوکه سزی بحرده غرقله اهلاکه قادر اولان رب تعالی قادردرکه خسفله ویا انک غیری وجهله
برده هلاک ایده * زیرا انک قدرتنده جوانب وجهات مساویدر (او یرسل علیکم حاصبا) ویاخود
سمادن اوزریکزه طاش یاغدره * ویا بر ریح کوندوره کیم اول سزلک اوزریکزه حصباء یاغدره (ثم لا تجدوا
لکم وکیلا) بوندنصکره سزی اندن حفظ ایدر وکیل بولمیه سز * زیرا انک فعلنی رد ایدر یوقدر (ام امنتم
ان یعیدکم فیه تارة اخری فیرسل علیکم قاصفا من الریح فیغرقکم بما کفرتم ثم لا تجدوا لکم علینا به تبیعا)
وکذلک رب تعالیدن امنده می اولدیکزکه اول سزی بعض دواعی خلقیله کیر وبحره رکوبه الجاء ایدوب
رکوبکزده اوزریکزه ریح قاصف ارسال ایده حتی که سفینه کزی کسر ایدوب اشراک ویا کفرانکز
سببیله سزی اغراق ایده بوندنصکره سزی بزدن مطالبه ایدر ویا بزی سزدن صرف ایدر ثائر وناصر
بولمیه سز (ولقد کرمنا بنی آدم) بز بنی آدمی بهائم اوزره برنیچه خصال الله تفضیل ایتدک که اول حسن صورة
ومزاج اعدل واعتدال قامت وتمیز بالعقلدر * وافهام بالنطق والاشارة والخطدر * واسباب معاش
ومعاده هدیدر * ووجه ارضه اولان اشیایه تسلطدر * وانواع صناعاته تمکندر * واسباب ومسببات علویه
وسفلیه نک منافعلی انلره عود تیدر * ودخی بونلرک غیریدرکه افرادی احصا اولنور دکلدر * جمله دن بری بودرکه
هر حیوان طعامی اغزیله آلورالا که انسان الیله آلوب تناول ایدر (وحملناهم فی البر والبحر) وانلری برده
دوابله وبحرده سفائنله طاشیرز تا که انلره مشقت ایرمیه (ورزقناهم من الطیبات) وبز انلره طعام
وشرابک مستلذاتندن ویررز انک کیمی کندی فعللریله وکیمی غیرلک فعلیله حاصل اولور (وفضلناهم علی
کثیر ممن خلقنا تفضیلا) وبز انلری خلق ایتدکلریمزک کثیری اوزره تفضیل ایتدک * ظاهر آیت دلیلدرکه بنی ادم
کثیر خلق اوزره تفضیل اولنمش اوله بو خسه کل اوزره دکل * برقوم دیدیلرکه ملائکه دن غیری جمیع خلق
اوزره تفضیل اولنمشدر * کلبی ایدر خلقک کلیسی اوزره تفضیل اولنمشدر الا ملائکه دن برطائفه اوزره
دکل که اول جبرائیل * ومیکائیل * واسرافیل * وملک الموت * وانلرک اشباهیدر * وملائکه نک بشر اوزره
تفضیلنده اختلاف اولندی * جابر رضی الله عنهدن مرویدر حدیث مرفوعده ایدر حق جل وعلا آدم
وذریتین خلق ایدیجک ملائکه دیدیلرکه یارب انلری اکل وشرب وقربان ایدر خلق ایتدک انلره دنیایی بزه آخرتی
ویرکل الله تعالی جل شانه دیدیکه شول یدمله خلق ایدوب روحمدن نفخ ایتدیکمی شول وجوده کل دیوامر مله
وجوده کلن کیمی قیلورم * اولی بودرکه عوام مؤمنین عوام ملائکه دن افضلدر * وخواص مؤمنین خواص
ملائکه دن افضلدر دینله شول دلیل ایله کیم (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة) شونلرکه
مؤمن اولوب عمل صالح ایتدیلر انلر خلقک خیرلیسیدر دیو بیورلدی (یوم ندعوا کل اناس بامامهم) ذکر
ایت شول کونیکه بز آنده هر امتی امام ایتدکاری نبیلری ویا دینده مقدملری ویا کتابلری ویا دینلری ویا تقدیم
ایتدکاری کتاب اعماللریله چاغررز * زیرا انده انساب کسیلور واعماله نسبتلری قالور * ویاخود انلری عقائد
وافعاللرینه تحمیل ایدن قوائدله * ویاخود امهاتلریله چاغریلور * زیرا انده عیسی علیه السلام اجلال
وحسن وحسین رضی الله عنهمانک شرفنی اظهار واولاد زنانک افتضاحدن صیانت واردر (فمن اوتی کتابه
بیمینه فاولئک یقرؤن کتابهم) اسدی چاغریلنلردن اول کسه که کتاب اعمالی یمیننه ویریله انلر کتابلرینی مسرور

وابتاجله

وابتهاجله اوقیه لر (ولا یظلمون فتیلا) اجورلرندن ادنی شیء نقص اولنمیه لر کتابک قرائتی یمینندن
ویرلسنه تعلیقده دلالت واردرکه کتابی شمالندن ویریلن اول کتابه مطالع اولدیغنده خجالت وحیرت
انلری غشی ایدوب اسانلری قرائتدن محتبس اوله (ومن کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی) برکسه که
دنیاده اعمی القلب اولوب رشدنی کورمیه اول آخرتده دخی اعمی اولوب طریق نجاتی کورمز (واضل
سبیلا) وطریقی اخطأ اولور استعدادی زائل وآلتی مفقود اولدیغیچون (وان کادوا لیفتنونک عن الذی
اوحینا الیک لتفتری علینا غیره واذا لاتخذوک خلیلا) انلر قریب اولدیلرکه سکا وحی ایتدیکمز قرآندن سنی
صرف ایده لر تا که قرآنک غیرینی بزه اختلاق ایده سن والحال اگر انلرک مرادنه اتباع ایتسیدک انلر سنی ولی
وصفی اتخاذ ایدوب بنم ولایتمدن خروج وعداوتمه دخول ایدردک * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر ثقیفک
وفدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه قدوم ایدوب دیدیلرکه سکا متابعت ایدرز اگر اوچ خصلتده بزه اجابت
ایدرسک * بریسی نمازده رکوع ایتمه وز واصنامزی کندی الیمزله قرمیه وز وبرسنه لاتله تمتع ایده وز اکا
عبادت ایتمکسزین * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه شول دیننده خیر یوقدرکه انده رکوع وسجود
اولمیه * واما اصنامکزی کندی الیکزله قرمقدن امتناعکزده مخیرسز * واما که لاتله سزی تمتیع ایدردکلم
دیدیلرکه سندن حاجتمز اولدرکه بزی عربدن برکسه یه روا ایتدیکن خصلتی بزه روا ایتمکله بزی انلر بیننده ممتاز
ایده سن اگر انلرک کراهتندن امتناع ایدرسک بکا الله تعالی بویله امر ایدو بدر دیگل * پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم سکوت ایدوب جواب ویرمدی * انک سکوتنی اجابت ایده دیو انلره طمع ویریجک اشبو آیت نازل
اولدی (ولولا ان ثبتناک لقد کدت ترکن الیهم شیأ قلیلا) اگر سنی عصمتمزله حق اوزره تثبیت ایتمسیدک
قریب اولوردک که انلرک مرادنه اتباعه میل ایدیدک (اذا لاذقناک ضعف الحیوة وضعف الممات) اگر سن انی
ایتسک دنیاده وآخرتده سکا عذابی مضاعف قیلوردق (ثم لا تجد لک علینا نصیرا) بوندنصکره سندن بزم
عذابمزی منع ایدر ناصر بولمیدک (وان کادوا لیستفزونک من الارض لیخرجوک منها واذا لا یلبثون
خلافک الا قلیلا) اگر اهل مکه سکا معاداتله سنی ازعاج ایدرلر سه که سنی مکه دن چقاره لر اگر سنی اندن
چقارسه لر سندنصکره انده بقالری آز زمان اولور * فی الحقیقه انجلین اولدیکه هجرتدنصکره بدرده قتل
اولندیلر * دینلدیکه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولو بدرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک مدینه ده مقامنه
حسد ایدوب دیدیلرکه انبیانک مقامی شامدر اگر نبی ایسک انلره لاحق اولغل که سکا ایمان کتوره وز لکن سنی
اکا خروجندن منع ایدن رومدن خوفکدر راویله اولسه انلرک اول سوزی انک قلبنه واقع اولوب مدینه دن
برمرحله کتدی اول سببدن بو آیت نازل اولوب کیرو مدینه یه رجوع ایتدی * بعده آز زمانده بنو قریظه
قتل اولنوب بنو النضیر اجلا اولندی (سنة من قد ارسلنا قبلک من رسلنا) الله تعالی سنت ایتدی سندن اول
رسوللره کیم امتلری انلری تکذیب ایتدکارنده رسوللری ارالرنده اولدقجه انلره عذاب ایتمیه * بلکه ارالرندن
چقدیغنده عذاب ایدردی (ولا تجد لسنتنا تحویلا) سن بزم سنتمزه تحویل وتغییر بولمزسن (اقم الصلوة
لدلوک الشمس الی غسق اللیل) صلوة مفروضه یی اقامت ایت شمسک زوالندن کیجه نک ظلمتی ظهورینه دکین
دینلدیکه اشبو آیت مواقیت صلواتی جامعدرکه دلوک شمسله مراد ظهر وعصردر * وغسق لیله مراد مغرب
وعشادر (وقرآن الفجر) وصلوة صبحی دخی اقامت ایت (ان قرآن الفجر کان مشهودا) زیرا صلوة صبحک
شاهدندرکه انده ملائکهٔ لیل وملائکهٔ نهار حاضر اولور * ویاخود انده شواهد قدرت جمع اولورکه ظلمت
ضیایه ونوم انتباهه تبدل ایدر * ویا انده مصلیندن کثیر جمع اولور (ومن اللیل فتهجد به نافلة لک) کیجه نک
بعضی نومکدنصکره صلواتله قائم اولغل که سکا اول صلوات مفروضه اوزره زائد فریضه ویا فضیله اوله وجوبی
سکا مختص اولدیغیچون * روایت اولندیکه اوائل اسلامده صلوة لیل فرض ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم اوزره ودخی امت اوزره * بعده صلوات خمسله امتدن وجوبی نسخ اولوب استحبابی باقی اولدی * اما که
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حقنده وجوبی باقی ایدی * عائشه رضی الله عنها پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن
روایت ایدردیدیکه اوچ خصلت بزه سنت وبکا فرضدرکه اول وتر وسواک وقیام لیلدر (عسی ان یبعثک
ربک مقاما محمودا) تا که ربک جل شانه یوم قیامتده سنی مقام محموده ایرکوره که اول امتنه شفاعت

مقامیدرکه اولون وآخرون اندہ اکا ثنا ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر موذنی اذان اوقور ایشتدیککزده انك کبی دیوب بعده بکا صلوة ایدك برکسه که بکا برکره صلوة ایده الله تعالی جل شانه اکا اون کره صلوة ایدر بعده بنم ایچون الله تعالی ایدن وسیله یی استکز که اول جنتده بر منزلتدر عباد اللهدن بر عبدك غیریه اول لایق اولمز * رجا ایدرینکه اول عبدی بن اولام اولکه بنم ایچون وسیله یی استیه بنم انکیچون شفاعتم واجب اولور * ابن عمر رضی الله عنهمادن مرویدرکه یوم قیامتده کونش قریب اولدیغنده عرق ناسك قولاقلری نصفنه ایریشه اویله اولسه آدم علیه السلام اندن موسی علیه السلام اندن محمد صلی الله علیه وسلمدن استغاثه ایدهلرکه خلایق بیننده قضا ایچون شفاعت ایده * اویله اولسه اول واروب حلقهٔ بابی اخذ ایده حتی که رب تعالی انی مقام محموده بعث ایده کیم اهل جمعك کلیسی اکا ثنا ایدهلر * مجاهد ایدر انك مقام محموده بعث اولنمسیله مراد الله تعالی انی عرش اوزره اقعاد ایدر * عبد الله بن سلام رضی الله عنه ایدرکه اول انی کرسی اوزره اقعاد ایدر (وقل رب ادخلنی مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق) دیکل که یارب بنی قبره ادخال مرضی ایله ادخال ایت وبعث عندنده بنی قبردن کرامته ایریلور اخراجله اخراج ایت * دینلدیکه مراد مدینه یه ادخال ومکه دن اخراجدر ویاخود مکه یه اهلی اوزره ظاهرا ادخالیدر * وینه مکه دن مشرکیندن آمنا اخراجیدر ویاخود انی غاره ادخالیدر * وغاردن سالما اخراجیدر * ویاخود بنی ارسال ایته دیکك نبوت امرنده مدخل صدق اولان جنته ادخال ایت * و بنی دنیادن نبوت حقندن اوزریمه واجب اولان شیئی ادا ایتدیکم حالده مخرج صدقه اخراج ایت * ویاخود بنی طاعتکه ادخال ومناهیدن اخراج ایت * ویاخود بنی هرنه شیئه که ادخال ایدرسك صدقله ادخال ایت واندن صدقله اخراج ایت یعنی بر وجهله دخول ایدوب وجه آخرله خروج ایدنلردن ایتمکل زیراکه ذوالوجهین اولان کشی عند الله امین اولمز (واجعل لی من لدنك سلطانا نصیرا) وبکا سنك عندکدن حجت قلغل که بکا مخالفت ایدن اوزره اول بکا نصرت اوله * ویاخود ملك قوی قلغل که انکله اسلام کفر اوزره منصور اوله * اویله اولسه الله تعالی اکا اجابت ایدوب وعد ایته دیکه فارس وروم وغیریدن ملکی نزع ایدوب اکا ویره تمکین اکا (لیظهره علی الدین کله) ودخی (لیستخلفنهم فی الارض ولیمکنن لهم دینهم الذی ارتضی لهم ولیبدلنهم من بعد خوفهم امنا) وبونلر امثالی آیتلر اکا دلالت ایدر (وقل جاء الحق وزهق الباطل) دیکل که اسلام کلوب شرك کتدی * ویا عبادت الله کلوب عبادت اصنام کتدی (ان الباطل کان زهوقا) زیراکه باطل ذاهب ومضمحل وغیرثابت اولدی * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مکه یه یوم فتحده داخل اولدی * حالبوکه بیت شریفك حوالنده اوچیوز التمش صنم وار ایدی النده کی مخصره ایله انلری بر بر طعن ایدوب یقار وبو آیتی سویلردی حتی که اول اصنامك جمیعن یوزلری اوزره یقدی مکر خزاعه نك صفردن بر صنملری کعبه فوقنده ایدی * علی رضی الله عنه یه امر ایدوب دیدیکه انی اندن اشغه اتغل نعم دیوب انی فوقندن اندی صینوب یتدی (وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنین) بز قرآندن انی تنزیل ایدرز که انك کلیسی مؤمنلرك دینلرینی تقویم ونفسلرینی اصلاحده دواء شافی منزلتنده در انکله مختلف فیه متبین ومشکل متضح اولور وحیرتدن قورتلینور وقلوبدن جهل کیدر بلور ویاخود انکله امراض جسمیه یه درمان ایدیلور فاتحه وآیات شفا کبی (قال النبی صلی الله علیه وسلم من لم یستشف بالقرآن فلا شفاه الله) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که قرآنله استشفا اعتقادین ایتمیه الله تعالی اکا شفا ویرمیه * ودخی قرآن مؤمنلره رحمتدرکه انکله ایمانلری زیاده اولور (ولا یزید الظالمین الا خسارا) وقرآن کافرلرك کفر وتکذیبلری سببیله خسارتن ارتورر * زیرا هر آیت نازل اولدیغنجه انلرك تکذیبی متجدد اولوب خسارتلری متعدد اولور * قتاده ایدر هرکسه که قرآنه مجالست ایدر آندن یا زیاده ویا نقصانله کیدر (واذا انعمنا علی الانسان اعرض ونأی بجانبه) قچان انسانه بز صحت وسعتله انعام ایتسه وز الله تعالی یی ذکردن واکا تضرع والتجادن اعراض ایدرکانه اول اندن مستغنیدر وجانبیله حقدن تباعد ودعا ایله اکا تقربی ترك ایدر وتعظم وتکبر ایدوب اکا التفات ایتمز اولور (واذا مسه الشر کان یؤسا) وقچان اکا شدت وضر ایرشسه الله تعالینك روحندن مأیوس اولور * دینلدیکه یعنی اول شدت وضری حالنده الله تعالی یه تضرع ودعا ایدر قچانکه اجابت تأخر ایتسه اکا یأس ایرر * لکن مؤمنه

لایق دکلدرکه اجابتدن مأیوس اوله تأخری ایله دعایی ترك ایده (قل کل یعمل علی شاکلته) دیکل که هرکسه هدی وضلالتده حالنه مشاکل طریقت اوزره عمل ایدر (فربکم اعلم بمن هو اهدی سبیلا) ربکز جل شانه اعلمدرکه اکا طریقی واضحدر * یعنی مهتدی وضالی بیلور هر برینه عملنه مشاکل وجهله جزاء قیلور (ویسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربی) یا محمد سکا شول روحدن سؤال ایدرلر که انکله انسانك بدنی حیات بولور دیکل که روح ربم جل شانه نك ابداعیاتندندرکه ماده ونولدسز (کن) دیمسیله وجوده کلمشدر ویاخود انك علمی الله تعالینك استیثار ایتدیکی اشیادندر * روایت اولندیکه قریش دیدیلرکه محمد آرامزده صدق وامانتله منتشیدر هیچ برکره بزانی کذبله اتهام ایتمامشز * حالبوکه نبوت دعواسن ایده یور مدینه نك یهودنه برکسنه کوندروب انك امرندن انلره سؤال ایدهلم انلر اهل کتابدر نبی علاماتن بیلورلر دیدکار ایله عمل ایدهلم چون قریشك رسوللری یهودك علماسنه واردیلر * دیدیلرکه اکا اوچ شیئدن سؤال ایدك اکر انك کلیسندن جواب ویرر ویا جواب ویرمزسه بیلك که اول نبی دکلدر واکر ایکیسندن جواب ویرد برندن جواب ویرمزسه بیلك که اول نبیدر * شول فتیه دن سؤال ایدك که زمان اولده انلر نیدیلر قصه لری نیجه ایدی * وشول رجلدن سؤال ایدك که اول ارضك شرق وغربنه ایردی نه حاللو کسه ایدی * ودخی روحدن سؤال ایدك که ماهیتی ندر * چون اول رسوللر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کلوب اول اوچ شیئدن سؤال ایتدیلر * دیدیکه ایرته سزه جواب ویره یم * لکن انشاء الله دیمدی اویله اولسه اون ایکی ویا اون بش ویا قرق کون وحی لبث ایتدی * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اکا زیاده محزون اولدی * بعده جبریل علیه السلام (ولا تقولن لشیء انی فاعل ذلك غدا الا ان یشاء الله) برشیئی ایرته بن بونی ایشلرین دیمکل مکر انی الله تعالینك مشیئتنه تعلیق ایدهسن دیو بیوریلن آیتله کلدی * واول فتیه حقنده (ام حسبت ان اصحاب الکهف والرقیم) آیتلری نازل اولدی * وارضك شرق وغربنه ایرن رجل حقنده (ویسئلونك عن ذی القرنین) دیو قصه سی نازل اولدی * وروح حقنده (ویسئلونك عن الروح) آیتی نازل اولدی * دینلدیکه روحله مراد جبریل علیه السلامدر * ویا روح بر ملکدرکه انك یتمش بیك یوزی وار هر یوزنده یتمش بیك لسانی واردرکه کلیسیله الله تعالی یی تسبیح ایدر ویاخود روح بنی آدم صورتنده بر نوع خلقدرکه اللری وایاقلری وباشلری وار نه ملائکه ونه اناسدرلر طعام یرلر * دینلدیکه الله تعالی عرشدن صکره روحدن اعظم شیئ خلق ایتمیوبدر اکر اول روح دیلسه یدی سموات ویدی ارضی وایچلرنده کی مخلوقاتی بر لقمه ایدیدی صورت خلقی ملائکه صورتنده در وصورت وجهی آدمیین صورتنده در یوم قیامتده عرشك یننده طورر یتمش حجاب عندنده الله تعالی یه خلقك اقربیدر اهل توحید ایچون شفاعت ایدنلرك بریدر اکر انکله ملائکه بیننده نوردن ستر اولمیدی انك نورندن اهل سموات محترق اولیدی * دینلدیکه روحله مراد قرآندر * ویاخود عیسی علیه السلامدرکه اول روح الله وکلمة اللهدر یوخسه یهود ونصارانك دیدکاری کبی دکلدر (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) الله تعالینك علمی جنبنده علمدن سزه ویریلن قلیلدرکه انی حواسکز توسطیله استفاده ایدرسز زیرا عقلك معارف نظریه یی اکتسابی ضروریاتندرکه احساس جزئیاتدن مستفاددر اول اجلدن دینلدیکه حسی یتورن علمی یتوررو اشیانك اکثرینی ایسه حس ادراك ایتمزامدی اشیانك ذاتنی بلمك حسك احوالندن اولور اویله اولسه روحك ذاتی بلمك ممکن دکلدر الاعوارضله کیم اول آنی التباسده تمییز ایدر اول سببدن بو جوابله اقتصار اولندی اول اجلدن موسی علیه السلام (وما رب العالمین) دیو سؤالك جوابنده انك صفاتنی ذکرله اقتصار ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم روحدن سؤاللرینه بویله جواب ویریجك دیدیلرکه بو خطابله بزمخصصلرز * دیدی بلکه بز وسز انده تعمیم اولنمشز دیدیلرکه شانك قاتی عجبدر برساعتده دیرسنکه (ومن یؤت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) اولکه اکا حکمت ویریله اول خیر کثیر ویرلمشدر * وبرساعتده ایسه (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) دیرسن اویله اولسه سورهٔ لقمانده کی (ولو ان ما فی الارض من شجرة اقلام) آیتی نازل اولدی * والحال انلرك دیدکاری سوء فهملرندندر * زیرا حکمت انسانیه حق وخیردن قوت بشریه نك وسعی اولان شیئی بلمکدر * بلکه معاش ومعادی منتظم اولان شیئی بلمکدر اول ایسه الله تعالینك نهایتسز معلوماتنه اضافتله قلیلدر * انکله دنیا وآخرتك خیرنه ایریلور ومع

هذا اول اكا اضافتله كبردر (ولئن شئنا لنذهبن بالذى اوحينا اليك ثم لا تجد لك به علينا وكيلا) اكر دیلسك
سكا وحی ایتدیكمز قرآنی مصاحف وصدوردن اذهاب ومحو ایدردك * بعده انی بزدن سنكچون مسطورا
ویا محفوظا استرداده توكل ایدر كمسه بولمیه‌دك (الا رحمة من ربك) لكن ربك جل شانه‌دن رحمت اولوب
انك اذهاب ومحوینی دیلمدی * اویله اولسه تنزیلی منتندن صكره ابقاسی منت اخری اولور (ان فضله كان عليك
كبيرا) انك سكا فضلی كبیر اولدی شول حیثیتله كه سنی رسالتله كوندردی وسكا قرآنی انزال ایتدی
وكیدرمیوب حفظیله ابقا ایتدی (قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون
بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) دیكل كه اكر انس وجن بلاغت وحسن نظم وكمال معناده اشبو قرآن
مثلنی كتورمكه اجتماع ایتسه‌لر اكا قادر اولمیه‌لردی اكرانی كتورمكه بعضی بعضنه تظاهر ایدرلرسه‌ده
(ولقد صرفنا للناس فى هذا القرآن من كل مثل) اشبو قرآنده بز ناس ایچون هر معنادن تقریر وبیانده
زیاده ایچون وجوه مختلفه ایله تكریر ایتدك (فابى اكثر الناس الا كفورا) ناسك اكثری ایسه قبول
وباشكردن امتناع ایدوب انك یرینه جحود وكفرانی اختیار ایتدیلر (وقالوا لن نؤمن لك حتى تفجر لنا من
الارض ينبوعا) وقتا كه مشركین اعجاز قرآنی بیان وانكا بعض معجزاتی الحاقله الزام ایتدی تعنت واقتراح
ایدوب دیدیلر كه بزسنی تصدیق ایدر دكلز مكر كه بزه ارض مكه‌ده بیكار آقیده‌سن (او تكون لك جنة
من نخيل وعنب فتفجر الانهار خلالها تفجيرا) ویا خود سنك خرما واوزم بوستانك اولوب اورته‌سندن
نهرلر آقیده‌سن (او تسقط السماء كما زعمت علينا كسفا) ویا خود زعم ایتدیكك كبی اوزریمزه سمانی قطعه
قطعه دوشیره‌سن (او تأتى بالله والملائكة قبيلا) ویا خود الله تعالی‌یی وملائكه‌یی ادعا ایتدیكك شیئك
صحتنه شاهد ودركنه ضامن كتوره‌سن (او يكون لك بيت من زخرف) ویا خود سنكچون التوندن بیت
قیله‌سن (او ترقى فى السماء) ویا خود سمانك معارجنه صعود ایده‌سن (ولن نؤمن لرقيك حتى تنزل
علينا كتابا نقرؤه) سنك سمایه صعودكه دخی تصدیق ایتمزز مكر كه اندن بزه بر كتاب ایندره‌سنكه اول سنی
مصدق اوله وبز آنی اوقیوب بعده سكا اتباع ایده‌وز (قل سبحان ربى هل كنت الا بشرا رسولا)
انلرك اقتراحاتنی تعجیله الله تعالی‌یی تنزیه ایت اندنكه هیچ كمسه اكا تحكم ایده ویا قدرتنده مشاركت ایده
ودیكل كه بن دكلم الا سائر ناس كبی بشر وسائر رسل كبی رسولم انلر ایسه قوملرینه كتوردكلرینی الا انی
كتوررلردیكه انلرك حالنه ملایم اولوب الله تعالی انی انلره اظهار ایدیدی بوخسه آیات امری اول رسوللره
مفوض دكلدر (وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدى الا ان قالوا ابعث الله بشرا رسولا) وحی
نزولندن وحق ظهورندن صكره ناسی ایماندن منع ایتمدی * الا دیدیلر یكه الله تعالی رسالتله ملك بعث ایتمیوب
بشری بعث ایتدی یعنی انلرك قرآن ومحمد صلی الله علیه وسلمه ایماندن منع ایدر شبهه قالمدی الا انكارلری كه
الله تعالی بشری رسول بعث ایده (قل لو كان فى الارض ملائكة يمشون مطمئنين لنزلنا عليهم
من السماء ملكا رسولا) امدی انلرك شبهه‌سنه جوابده دیكل كه اكر یر یوزنده ملائكه بنی آدم كبی یورر
واندده ساكن اولسه‌لر بز انلره سمادن رسالتله ملك تنزیل ایدردك * انلرك انكله اجتماعه واندن تلقفه
تمكنلری اولدیغیچون اما كه انسك عامه‌سی ملكی ادراكدن واندن تلقفدن اعمالردر * رسالت ایسه
نوع تناسب ومجانستله مشروطدر (قل كفى بالله شهيدا بينى وبينكم) دیكل كه الله تعالی بنمله سزك بینكزده
شاهدیتر كه دعوامه موافق معجزه اظهاریله بن انك سزه رسولیم ویار سالتنی سزه تبلیغ ایتمشن اكرچه سز
عناد ایدرسكزده (انه كان بعباده خبيرا بصيرا) اول الله تعالی عبادنك ظاهر وباطن احوالنه
خبیر وبصیردر انك اوزره انلره جزا قیلور (ومن يهد الله فهو المهتد) اول كمسه كه الله تعالی آنی دین
اسلامه ارشاد ایده اول استقامت اوزره طریق حقده‌در (ومن يضلل فلن تجد لهم اولياء من دونه)
واول كه الله تعالی آنی دیندن مخذول ایده سن انلر ایچون آندن غیری انصار بولمزسنكه انلری ضلالتدن
طریق حقه ارشاد ایده (ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم) یوم قیامتده بز انلری یوزلری اوزره
سوریلور ویایورر حشر ایدرز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دینلدیكه یا رسول الله كافرلر
یوم قیامتده یوزلری اوزره نیجه حشر اولورلر * دیدیكه انلری اایاغ اوزره یوریدن باری تعالی قادردركه

یوزلری اوزره دخی یوریده (عميا وبكما وصما) كوزلرین شن ایدرشی كورمزلر * وایشیدلمسی صفا وبرشی
ایشتمزلر وكندیلردن قبول اولور كلامی سویلمزلر اولدقلری حالده * زیرا كه دنیاده آیات وعبره نظر ایتمزلر وحقی
ایشتمكه قولاق طوتمزلر وصدق سویلمكی استمزلردی وجائزدركه اشبو حواسك فقدانی حسابدن صكره ناره
سورلدكلرنده اوله (مأواهم جهنم) انلرك مستقر ومنزلی جهنمدر (كلما خبت زدناهم سعيرا) هر باركه
اول انلرك جلود ولحومن اكله لهبی ساكن اولسه بز انلرك جلود ولحومن تبدیلله انك توقد وتلهب
واشتعالن ارتوررز * زیرا انلر فنادن صكره اعاده‌یی تكذیب ایدرلردی * اویله اولسه الله تعالی انلری
اول وجهله افناء واعاده ایتمك اوزره جزادن زائل اولمز تكیم بو معنایه اشبو كان آیت ایله اشارت ایدر (ذلك
جزاؤهم بانهم كفروا باياتنا وقالوا أئذا كنا عظاما ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جديدا) عذاب مذكور یوم
قیامتده انلرك جزاسیدر شول سببله كیم انلر بزم آیتلریمزه كافر اولورلردی * بز عظام وتراب اولدیغمزدن صكره
یوم قیامتده بعث اولنوب خلق جدیدمی اولورز دیرلردی (اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض
قادر على ان يخلق مثلهم) انلر بلمدیلرمیكه سموات وارضی عظم وشدتده خلق ایدن الله تعالی قادردركه
صغر وضعفده انلرك مثلنی خلق ایده (وجعل لهم اجلا لا ريب فيه) وانلرك عذابیچون بر وقت تعیین ایده كیم
انك كلسنده مؤمنلر عندنده ریب اولمیه كه اول موت ویا یوم قیامتدر (فابى الظالمون الا كفورا)
كافرلر ایسه حقك وضوحیله اندن امتناع ایدوب جحودی اختیار ایتدیلر (قل لو انتم تملكون خزائن رحمة
ربى اذا لامسكتم خشية الانفاق) دیكل كه اكر سز بم جل شانه‌نك رزق ونعمتلری خزائننه مالك اولسكز
سز انی نفاد خوفیله امساك ایدوب انفاق ایتمیدیكز (وكان الانسان قتورا) غالب انسان بخیل
اولدی * زیرا كه بناء امری حاجت وفقرده واحتیاج اولدیغی شیئده ضنتده وبذل ایتدیكی شیئده عوض
ملاحظه‌سنده اولدی (ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات) بز موسایه طقوز آیت وبردك كه اول عصا وید
بیضا وجراد وقمل وضفادع ودم وحجردن انفجار ماء وانفلاق بحر وفتق طوردر * دینلدیكه اوچ اخیركیدن
بدل طوفان وسنون ونقص ثمراتدر * صفوان رضی الله عنه ایدر بر یهودی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اول
طقوز آیتدن سؤال ایتدكده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه اول الله تعالی‌یه شرك ایتمیه‌سز وناحق یره
قتل نفس ایتمیه‌سز وزنا واكل ربا وسحر ایتمیه‌سز * وبر بریئی قتل ایچون سلطانه واروب غمز ایتمیه‌سز
واسراف وقذف محصنه وزحفدن فرار ایتمیه‌سز * وخاصة یهود طائفه‌سی یوم سبتده اعتدا ایتمیه‌سز (فاسئل
بنى اسرائيل اذ جاءهم) امدی یا محمد بنی اسرائیلك مؤمنلرینه اول آیتلردن سؤال ایت كه سكا خبر ویره‌لر تا كه
انكله یقینك زیاده اوله * زیرا كه تجان ادله تظاهر ایتسه اول اقوی واثبت اولور وتا كه انكله بنو اسرائیلك مؤمن
اولمیانلری اوزره احتجاج ایده‌سن وكذبلرین اظهار ایده‌سن وانلره موسادن وانكله فرعون بیننده‌كی ماجرادن
سؤال ایت (فقال له فرعون انى لاظنك يا موسى مسحورا) شول وقتنكه موسی انلره آیاتله كلدی فرعون
اكا دیدیكه یا موسی بن سنی مسحور ظن ایدرین یعنی عقلكه خلل كلوب حقدن صرف اولنوبسن (قال لقد
علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر) موسی علیه السلام اكا دیدیكه یا فرعون بلدك اول
آیتلری انزال ایدن دكل الا سموات وارضك ربیسی جل شانه‌دركه آنی بنم صدقمه بینات قیلدی * لكن سن حق
ظهورندن صكره عناد ایدوب آنی قبول ایتمزسن (وانى لاظنك يا فرعون مثبورا) یا فرعون بن سنی خیردن
مصروف وشر اوزره مطبوع ظن ایدرین (فاراد ان يستفزهم من الارض) اویله اولسه فرعون
دیلدیكه موسایی وبنی اسرائیلی ارض مصردن اخراج ایده (فاغرقناه ومن معه جميعا) بز ایسه انك
مكرینی كندینك اوزره تحویل ایدوب آنی وقومنی مصردن اخراجزدن صكره بحره غرق ایتدك (وقلنا من
بعده لبنى اسرائيل اسكنوا الارض) فرعونك هلاكندن صكره بنو اسرائیله دیدك كه شول ارضده ساكن
اولك كه فرعون سزی اندن اخراج اراده ایتمشدی (فاذا جاء وعد الاخرة جئنا بكم لفيفا) قچان كه قیام
ساعت كله انلری وسزی مختلطین كتوررز * بعده بینكزی حكم ایدوب سعدا كزی اشقیاكزدن تمییز ایدرز
(وبالحق انزلناه وبالحق نزل) بز قرآنی انزالی مقتضی حق ملتبس انزال ایتدك وقرآن دخی حق ملتبس
نازل اولدی ویا خود بز اول قرآنی سمادن انزال ایتدك ملائكه‌دن حارسلر ایله محفوظ اولدیغی حالده وقرآن

دخی رسوله نازل اولدی تخلیط شیاطینلردن ملائکه ایله محفوظ اولدیغی حالده (وما ارسلناك الا مبشرا ونذیرا) بزسنی طاعت اهلنه ثوابله تبشیر ایدر ومخالفت اهلنی عقابدن تحذیر ایدر ارسال ایتدك سکا واجب اولان انجق تبشیر وانذاردر (وقرأنا فرقناه) بز قرآنی ازمان مختلفه ده متفرق انزال ایتدك ویاخود انی تبیین ایتدك ویا انی حق و باطل بیننی فارق قیلدق (لتقرأه علی الناس علی مکث) تاکه سن انی ناسه مهل وتؤده اوزره قراءت ایده سن * زیراکه اول حفظه ایسر وفهمه اعوندر (ونزلناه تنزیلا) بز آنی یکرمی اوج ییلده حوادث حسبنجه تنزیل ایتدك (قل آمنوا به اولا تؤمنوا) یا محمد سن انلره تهدید ووعید طریقی اوزره دیکل که قرآنه سز کرك ایمان کتوریکز ویا ایمان کتورمکز نه ایمان کتورمکز انك کمالن آرتورر ونه ایماندن امتناعکز انك کمالنه خلل ویرر (ان الذین اوتوا العلم من قبله) شونلرکه قرآندن اول ویا محمد صلی الله علیه وسلمك بعثندن اول کتب سالفه علمی ویریلنلر وحقیقت وحی وامارات نبوتی بیلنلر ومحق ومبطل بیننی تمییزه تمکن ایدنلر ویا کتب سالفه ده سنك نعتکی واول سکا نازل اولان شیئك صفتنی کورنلر (اذا یتلی علیهم یخرون للاذقان سجدا) قچان انلره اول قرآن تلاوت اولنسه الله تعالینك امرنه تعظیم واول کتبده محمدك بعثیله واکا قرآن انزالیله اولان وعدی انجازنه شکر ایدوب ساجدین اولدقلری حالده یوزلری اوزره دوشرلر (ویقولون سبحان ربنا) ودیرلر که ربمز جل شانه خلف وعددن منزه اولدی (ان کان وعد ربنا لمفعولا) ربمز جل شانه نك وعدی لابد اولور آنده خلف اولمز (ویخرون للاذقان یبکون ویزیدهم خشوعا) یوزلری اوزره سجده یه واررلر * حالبوکه اغلرلر وسماع قرآن انلرك خشوعن ارتورر * خرورك تکراری حال وسببك اختلافیچوندر اولکیسی انجاز وعد عندنده شکر ایچوندر وایکنجیسی مواعظ قرآنیه نك انلرده تأثیر ایچوندر (قل ادعوا الله اوادعوا الرحمن) دیکل که ربکز جل شانه یه الله دیوویا رحمن دیوندا ایدك (ایاما تدعوا فله الاسماء الحسنی) اول ایکی اسمدن قنغسیله اکا ندا ایدرسکز انك اسماء حسناسی واردر اول ایکیسی انك جمله سندندر * سبب نزولنده دینلدیکه اهل کتاب دیدیلرکه سن رحمن اسمنی آز ذکر ایدرسن حالبوکه توراتده انك ذکری کثیردر * ویاخود مشرکون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی ایشتدیلرکه یا الله یا رحمن دیر * دیدیلرکه سن بزی آلهه مزه عبادتدن نهی ایدرکن کندك ایکی آلهه ندا ایدرسن (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بین ذلك سبیلا) نمازده قراءتکی جهرا ایتمکل تاکه مشرکلر انی ایشیدیجك سب والغوا ایله انی تحمیل ایتمیه سن * واخفادخی ایتمکل تاکه خلفکده اولان مؤمنلر انی ایشیده لر بلکه جهرله مخافته بیننده سبیل وسط طلب ایت * زیرا جمیع امورده اقتصاد محبوبدر روایت اولندیکه ابوبکر رضی الله عنه قراءتنده مخافته ایدوب دیردیکه ربم جل شانه یه مناجات ایدرین اول ایسه حاجتم بیلور * وعمر رضی الله عنه ایسه قراءتنده جهر ایدوب دیردیکه انکله شیطانی قاچدن سوررم واویویانلری اویاررم * اویله اولسه بو آیت نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم * ابوبکر رضی الله عنه یه امر ایتدیکه صوتنی برمقدار رفع ایده * وعمر رضی الله عنه یه امر ایتدیکه صوتنی برمقدار خفض ایده دینلدیکه معناسی نه صلوتك کلنده جهر ایت ونه انك کلنده مخافته ایت * بلکه ایکیسی بیننده سبیل ابتغاء ایدوب نهارده مخافته وایلده جهر ایت (وقل الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا) ودیکل که اول الله تعالی یه حمد اولسونکه ولد اتخاذ ایتمدی ویا ولد اتخاذ ایتمدیکنی بکا بیلدردی (ولم یکن له شریك فی الملك) وملکده شریکی اولمدی (ولم یکن له ولی من الذل) وانکیچون ولی اولمدیکه مذلتدن انکله موالاة ایده تاکه موالاة له مذاتی کندیدن کیده ره * امدی الله تعالی کندیدن نفی ایتدی آنیکه جنسندن وغیر جنسندن کرك اختیار واضطرارله اکا مشارك ویا معاون اوله وحمدی انك اوزره ترتیب ایتدی تاکه اول انك جنس حمده مستحق ایدیکنه دلالت ایده زیراکه اول کامل الذات منفرد بالایجاد منعم علی الاطلاقدر انك ماعداسی ناقص مملوك نعمت ویا منعم علیهدر (وکبره تکبیرا) انی تعظیمده معرفتك مقدارنجه مبالغه ایدوب خصال ثلاثه مذکوره دن تنزیه ایت اول آندن کندوبی تنزیه ایتدیکی کبی اشبونده تنبیه واردرکه عبد ندکلو تنزیه وتمجیدده مبالغه وعبادتده اجتهاد ایدرسه ده ینه اول امرده حقنی ادادن قصورنه اعتراف ایتمسی لایق اولور پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اول چاغریلان سراده وضراده الله تعالی یه حمد

ایدنلر اولور * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر شکرك رأسی حمددر عبدکه الله تعالی یه حمد ایتمیه اکا شکر ایتمش اولمز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر دعانك افضلی * الحمد للهدر * وذکرك افضلی * لا اله الا اللهدر روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله بن کثیر الدین وکثیر الهم کمسه یم دیدیکه سوره اسراء آخرنده (قل ادعوا الله) دن سوره آخرینه دککین اوقوغل * بعده اوچ کره (توکلت علی الحی الذی لا یموت) دیکل * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بنو عبد المطلبدن برغلام افصاح ایتدیکنده بو آیتی تعلیم ایدردی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت اولندیکه برکمسه که بو سوره یی اوقیوب والدین ذکری عندنده قلبنه رقت کله انکیچون جنتده اجردن بر قنطار اولور قنطار ایسه بیك ایکیوز اوقیه در تم الجزء الاول من تفسیر التبیان ویلیه الجزء الثانی

